naetsche brieff
september 1679:
ustus 1680:

62

Aancomende Ternaetsche brieff
boeck, beginnende 9e september 1679:
en eyndigende 28e augustus 1680:

L.a F.

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 1677 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Corte Register offte aenwijsinge der aengecomene Brieven, hier in geinsereert beginnende

Amboina pag: —

missive door de E: hr Gouvr Robbertus Padtbrugge en raadt, aen d'E: hr Gouvr Robbertus Padtbrugge en raadt in Ternaty getr: dedato 4e 7ber 1679 . . . . 1:

do door gemelte Heere d'E aen de hr Gouverneur en Raadt in Ternaty dato 11e xber 1679 . . . 110: —

do door do aen welgemelte Zijn E: dedato 27e xber 1679 . . . . 146:

do pr de zelve aen do dato 8e Januarij 1680: 202:

do pr de zelve aen do dedato 22e Febr 1680: 219:

do door do aen do dato 4e Julij 1680: - -

Banda —

missive door d'E: hr Gouvr Cornelis van Quael, Beger en raadt, aen de hr Gouvr Robbertus en Raadt in Ternaty dato 8e 7ber 1679 . . 8: —

Batchian

Batchian

Boulton

Translaat door sijn hoogh^t aan d'E d^e gouv^r R: Padtbrugge gesz^t daro . . . . . . =

Siauw

Missive door den boeckhouder J: Francx aan d'E d^e gouv^r 19^e xb^er = 180
Translaat brieff door den Coning Francisco Xavier aan sijn welgem^d: J: daro 28^e xb^er 1679 . . = 152:
Missive door den boeckhouder voorn^t aan sijn E: daro ut supra — — — — — — — = 154:
d^o voor d^o aan d^o daro 10^e feb^r 1680 . . . 212:
d^o door den selve aan d^o 5^e maert — . . = 224:
Translaat brieff door dis hoogh^t aan sijn E: 11^e apr^l 234:
d^o door den boeckhouder voorn^t aan welgem^s sijn E: agt d^o daro 21^e aprie 1680: . . = 241:

Cajoulis

Translaat brieff door den Coning printaij aan d'E d^e gouv^r R: Padtb^e gesz^t . . Janu^y 1680 = 200

Bodinga

missive door d'opperhoofds vant jaght d'Espirit aan d'E: Hr. gouvr. R: Padtbr: gesz: 14e 7br 1679 .. 11.

do door den luijtent Cromhuijsen aan wel gemte sijn E: datoe als voor .... 14.

do door d'opperhoofds van d'Espirit aan sijn E: dato 17e 7bre 1679 .... 15.

do door d'E: Hr. majoor Sr. martin aan d'E: Hre gouvr. ~~gecommitteerden~~ en raadt in ternate dato 27e do. 289

do door do. aan do. dato 28e do. - . - - 291

do door do. aan do. dato 2e augustus 293

do door do. aan do. dato 5e do. - - - 290

do door den selve aan do. dato 7e do. - - - 301

Domaga

translaat door den Coninq van Domaga aan d'E: Hre gouvr. R: Padtbr. voorgeschr: 20e 7br 1679. 21.

do door Caicili Salamaga den broeder Patcheet van Amingalor aan sijn E: agtste dato als vooren .. 23.

Gorontalo

missive door den schipper Jan Dircksz: walboom- leggende met 't jacht den Coninck van Amsterdam inde rivieren, aen d'E: Heer Gouverneur R: Padtbr: geschreven dato 23e 7ber 1679 25

id. door do. aen do. dato 14e xber 1679 . . . 181.

Gelolo

missive door den Luytenant Jacobus Cromwijck uyt 't jacht d'Eyprinse geschreven aen d'E: Heer Gouverneur Robertus Padtbrugge dato 3e 9ber 1679 . . 99.

do. door Heeren gesamentlijcke gecommitteerden aen Ternate: uyt de Baij van Gelolo, en 't schip 't wapen van Middelb. dato 21e april 1680: . 242

do. door de aen do. dato 17e meij 1680: 247

do. door do. aen do. dato 19e do. 251

do. door d'E: Heer majoor d'S: martin en d'Heer aangaende Ternate: dato geschreven dato 26: do. . 255.

do. door do. aen do. dato 30e do. 256

do. door do. aen do. Gelvs 11e Junij . . . 258.

do. door d'E: Heer Gouverneur en gecommitteerden aen den raadt in Ternate dato 17e do. 259

do. door do. aen do. dato 20e do. 261

do. door do. aen do. dato 23e do. 264

do. door do. aen do. dato 17e Julij . . . 280.

Manado

missive door den opperhoofd[e] Abraham van Meijert aen de d[e]: h[ee]r g[o]uv[erneu]r R: Padtbrugge dato 29 x[be]r 1679 — — — — — — — — — — — 100

d[it]o als voren aen d[it]o dato 10 Januarij 1680 — — 180

d[it]o door d[it]o aen d[it]o dato 19 d[it]o — — — — — 190

d[it]o door d[it]o aen deselve dato 15 april — — — 235

Sawatza —

missive door dien Coning en groot[en] aen d[e] E[dele] h[ee]r gouv[erneu]r Robbertus padtb[rugge] ges[chreven] dato — — — — 600

Taguland[a]

Translaet brieff door de Coningh en grooten van Taguland[a] aen de Ed[ele] h[ee]r gouv[erneu]r R: Padtbrugge ges[chreven] de dato 22 x[be]r 1679 — — — — 145

d[it]o door d[it]o aen d[it]o — — — — — — — 180

Taboüan

Translaat brieff door den koning aen d'Ed: E: gouv:r R: Radt: dedato pr.o Janu:ij 1650: - - - 159:

d.o p.r d.o als boven gest: dedato 6:e Janu:ij - - - 161

Tarocua

Translaat brieff door den koning aen d'Ed: E: gouv:r R: Radt: gest: dedato 10:e Januarij 1650. = 171

d.o door den schoolm:r marcus de rosaijko aen tzyn d: aest:e als boven gest: dato 21 [illegible] 170.

Tominj

missives door de post hauden de Cap:n aldaer aen s'Ed: E: gouv:r R: Radt ingegest: dato 12 9b:r 1629 - - - - - - 57

d.o door den schoolm:r aldaer aen d:o dato 14 d.o 1629 - - - - - 59

Translaat d.o door de gesamentl: coningen aen d.o dato - - - - - - 70

Vervolg vand' aencomende missiven, beginnende 4e 8ber 1679: en Eyndigende 23e augusto 1680:

Ternaten
Aend' E: Heer Robbertus Padtbrugge Gouvr en directr, mitsgaders den Raadt ter voorsz: plaatse

Eerntfeste, agtb: manhafte, wijze, voorsienige, seer discreete Heer en vrunden

UE: seer aengename (hoewel van onsmakelijk inhoudt) twee missiven, d'eene van Junij doch sonder dato ende een large subscriptie, insgelijks sonder dato ende ondertekening, ende d'andere vanden 24e desselven maends, sijn ons op den 24e Julij passato te samen met de bijlaagen wel overhandigt, waer bij wij dan tot ons leedtwesen, de groote veranderingen in uE: gouvernement voorgevallen, hebben gesien, ende naderhandt noch beter ervaren, hoewel wij moeten bekennen, dattet ons niet al te zeer verwondert heeft, noch buijten gissinge gegaan is, als die al langh gevreest hebben, dat zoo

veele

veele quaedtwillige ende ongerustige grooten, op diverse-
schendige manieren vanden koning geaffronteert, haar
op deen off dander wijse souden soeken te revengeeren,
waar toe se dan soo wij gelooven, dese ruptuure ge-
practiseerdt sullen hebben, omme alsoo mede in
authoriteijt ende gezagh te geraaken, ende mitsdien
daar naar aenden selven over soodanige affronten,
wraake te nemen.

Dogh het zij soo het wil, wij zaagen het veel liever
op een ander wijse, ende alles in ruste ende vreede, als-
men nu eenige jaaren agter den ander gewoon is-
geworden, maar wat salmen doen, wanneer een los
kop ende trouwloos buurman, een meijnedigen-
koningh, die zijn eer ende eedt niet agtende, met eenen
geen swaarighed en heeft om allerleij schelmstukken
ende verraderije int werck te stellen. UEd: zullen voor
aff uijt d'onsen vanden 18e ende 21e des voorleeden
maendt Julij hoogt hebben, hoe verre wij voor het ont-
fangen vande hier vooren gemelde UEd: brieven alreede
vande dese trouwloosheeden gewaarschouwt zijn geweest,
zoo mede wat wij over dit werck, ende andere subjects,
doenmaals gesz: hebben, gelijk dan ook tot overvloedt
hier bezijden de affschriften van dese brieven affgaan.
wij willen verhoopen dat de zelve, nevens den brenger-
mahu Sidesz:, met sijn ander volck ende chaloup,
daar wij al vrij wat in becommerdt zijn, ter behoor-
lijken tijdt in salvo zal zijn gearriveerdt, zoo dat

wij

wij, met UE: believen, ons aende gedagte letteren ende bijlagen zullen refereeren

Wij hebben ondertusschen gesupercedeert, hier voorgs UE: aengehaalde brieven te beandtwoorden, niet alleen, om dat alhier occasie van vaertuijgen manquerde, ende dat UE: ons verseekerdt hadden dat'er bij UE: niet met allen en ontbrack, ende dat wij derhalven op ons dierbaar Amboina eenlijk zoude letten, ende ons geen, sints om UE: wille zoude becommeren, maar om dat wij hoope hadden, dat wij ondertusschen, 't zij door UE: ofte wel door par-, ticulieren, ofte wel 's andes vijands kant, eenige kundtschap, van des zelfs gestalte, gedoente ende voorneemen, souden erlangen, om ons daar naar int affzenden van een vaertuijgh, met onse brieven, te komen reguleeren; onderwijlen hebben wij nogtans, niet stille geseeten, maar op de boven gemelte waarschouwinge, den verrader ende apostaat Pattilina naar gespeurdt, ende aende binnen custe van Ceram tot Thor in handen gekreegen, ende kort daar aen alle de trouwloose ende seditieuse brieven, ende andere papieren, des bewusten koningh magtigh geworden, ende alzoo des zelfs intentie 't eenemaal ontdeckt, waar op dan ook over al in onse jurisdictie de behoorlijke advertentie gegeven is, ende goede voorsorge gedragen, dat alles in behoorlijke defensie ende standt gebragt wierdt, haar daar toe alle noodige provisie, soo van ammunitie van oorlogh, als eetwaaren toesendende, gelijk UE: dan verder, om in desen niet te lang te zijn, alles breeder

uijt

uijt het insgelijks hier nevens gaande extract van
onse brieven aend' hooge regeringe tot Batavia,
zullen konnen leesen ende ontwaar werden

Dewijle wij evenwel nogte van Caatj, nogte van elders
gansch geene tijdinge en verneemen, van het geene, t'sedert
het affzenden van UE: missive mogte gepasseerdt zijn,
ende derhalven suspens moeten weezen, off de meer
gedagte koning met zijn adherenten geresolveert zulle
hebben aff te komen offte niet, dat wij insgelijcx consi-
dereeren, dat 't UE: regeringe wel aen gelegentheijt
van vaartuijgen mogte manqueeren, offte dat alle passagie
vande Ternatanen soo nauw mogte beset zijn, datse
niet, als met het grootste perijkel zoude door te komen
zijn, hoe wel zoodanige swarigheden omtrent de moluccos
van hier, nog meer te vreesen zij, soo hebben wij
evenwel, om te betoonen, dat d'interest vande
E: Comp:e ende de last van onse buuren, ons mede
ter herten gaat, geresolveerdt, af te zenden ons
jagtje Bouro nevens een Orembaij, beijde zeer
wel voorsien ende gaarnisoerdt, ten fine om eenige
gewisse tijdinge vanden toestandt inde moluccos
t'ervaaren, met ordre om onderweegen tot dien
eijnde alle vaartuijgen aan te doen, ende wel
insonderheijt het eijlandt Oubij, ende datse soo
haast eenige seekerheden van consideratie vernome

werdt

werdt, de voorsz: wel beschepte orembaij aenstonds —
herwaardts aan te rugge zullen zenden, om ons daar
aff communicatie te doen, latende onderwijlen het —
aangeroerde jaghtje sijn reijze, naar Cortij vervolgen,
omme, nevens het overbrengen vandese papieren etc.
de regte sekerheijdt van alles daar door te bekomen,
maar zullen wij dan ook met een seer vriendelijk ende
gedienstelijk verzoeken, dat 't meer gemelde jagtjen —
ons aanstonds wederom te rugge magh werden gesonden,
insonderheijdt bij aldien de Ternataense vloot alreede
magte herwaardts aen gesteevendt zijn, offte in corts
stonden te komen, alsoo ons in zoodanigen casu,
soo een defensif jagtjen wel soude te stade komen,
het welke wij dan ook alsoo van UEd: discretie ende
voorsigtigheijt zullen affwagten. —

Uijt het andtwoordt vanden Tidoresen koning, is wel aff te —
meeten, dat de zelve niet minder inden sinne heeft, als de
d: Compe contentement te doen, en sauden een verder —
concludeeren dat hij int werck van Ternaten mede een
handt sal hebben, te meer d'wijle onse burgers vande —
roovers vande corcorre (waar aff mede, in het voorgedagt
extract gewagh gedaan is) op de noordt C'ust van Ceram
vernoomen hebben, dat gedagte koning naar sterke aff=
=radinge, zijn zoone Ceram zoude ingevolgt zijn, omme
de ternatanen te assisteeren, maar d'wijle UEd: daar aff int
minste geen kennisse schijnen te hebben, datter ook inde
geintercipieerde brieven ende papiers vanden Ternataense
koning niets aff gerept werdt, nagte ook van deselfte gezant

Pattilima

Pattilima iets affgeboordt is, Zoo Zullen wij 't Zelve nog op de leije Zetten, ende onderwijlen van onse met reeden gepretendeerde Satisfactie, tot een bequamer occasie affZien

Gemelde vijandelijke corcorren hebben niet veel uijtgeregt dan alleen eenige weijnige menschen geroofft, ende wederom en soo naar haar landt, (wesende d'eene vande vertogt, en soo naar haar landt, (wesende d'eene vande negorij Sipawa, d'andere van Gebe, ende de derde van demia) vertrokken, apparent van het uijtZetten van ons vlootjen tegens haar, kondtschap gekreegen hebbende, het welk dan ook wederom hier te lande terugge gekeerdt is, wij oordeelen evenwel, dat et nog eenige vrugt sal geeven, ende aanden vijandt agterdagt, als hebbende laten Zien, dat men hier te lande nog geen gebrek van vaartuijgen heeft, om aenstonds ingoede getalle gereedt te Zijn, Zoo wanneer men van eenige roovers ofte onraadt komt te verneemen.

Onder de voorsz. genomene menschen wasmede de bekende haijsocha, insgelijcx mede gelost, wij hebben aan twee onser ingeZetenen, belast den selven op te packen Zoo't doenlijk Zij, met belofte van een goede vereeringe, waar aff op de retoure vande Zelve vaartuijgen het Succes verwagt werdt.

De Ternataanse Burger Cornelis Ideszn arriveerde allhier van Banda, om naar huijs te steevenen, dog hoorende vanden ontstane oorlogh, heeft Zulcx niet derven ondernemen, Zoo heeft hij aen ons behandigt

13:

13: doosjens marmaladen, een sokkel soetij, een sackjen
met nooten muscaten, en 13: notekoeken, besijden een
groot pakket ende een enkelde brieff aen ud: gaddresst.,
ende nog een ander aan Sr. d'ghoijn, de welke dan te
zamen ud: met deze occasie toegesonden werden. —

Maar sijn wel verwondert geweest uijt de brieven vande
Bandase regeeringe te vernemen (dewelke het ons
ook tot verwijt voorgeworpen heeft) dat ud: aldaar
Copia van het geschreevene over de bewuste jatij balkjens
hadt overgezonden, 't welk voorwaar, onder Correctie, niet
broederlijk is) en wij meijnden dat wij van ons te goede —
vrienden waaren, ende dat derhalven sulk miscontente=
=ment behoorde gesecreteert te werden, alwaar het schoon,
als neen, dat'er bij ons eenige schuldt geweest waare, gelijk
wij daar aff nogte naar Batavia, nogte Banda, nogte
Elders eenig gewagte gemaakt hadden, zoo hebben wij
evenwel niet minder konnende, ook niet anders daar
op gedaan, als alleenlijk gedagte Bandase regeeringe —
Copia van ons andtwoordt aen ud: op dat subject, toege=
=zonden, omme als neutralen daar aff t'oordeelen, off
bij ons eenige blijk van schuldt inde accusatie in ud:
missive, ons, ende onse werffbaas opgeleijdt, kan werden
gevonden, ende het daar bij gelaten gelijk wij ook —
doorgaans bij ud: ende Elders sullen doen, indien wij niet
al vooren getaqueert werden, gelijk wij ook pretendeeren

dat

8

dat niemandt met reeden kan seggen, zuly eijt van ons sonder provocatie aen hem geschiedt zij. —

Hiermede, E: Erentfeste, agtbaare, manhafte, — wijze, voorsienige, zeer discreete h.re en vrunden, Eijndigende, zullen u.E.E. met s'Comp.s ommeslagh — des heeren genadigen bij standt, bescherminge en zeegen van hert en toegebeeden bebbende, naer onse gedienstige groote verblijven, Onderstondt u.E.E. Bereijdtwilligen vrienden en dienaren, was geteekendt, Robbert de vicq, willem van Zyll, Rumphius, R: van kouten, Isaac van thije, en J. Bergman, in margine stt: Amboina, aen't Casteel victoria den 4.e septemb: An.o 1679. —

Ternaten —

Aen d'E: h.re Gouv.r Robbertus Padtbrugge, en den Raadt —

Ordinarij Titul —

Onsen jongsten aen u.E.E., is geweest in dato 25.e July p.r d'Chaloup vanden Ternaets Burger Coopman — Cornelis Boss: over amboina, Cortij heerende, en hoewel aen deselve behouden vaeren, niet twijffelen,

zoo

Zoo egter gaat egter 't afschrift daar van bij
dezen, 't zedert is ons, op 30.e d.o, over amboina, als
direct door S.r pieter Broedt, den 9.e Aug.o, wel toege-
-bragt, ud.e brieven vanden 25.e maij, en 9.e Junij, —
met alleen d'Copia missive door ud.e, aen de regeeringe
in amboina geschr., waar op dan un, met 't weder —
vertreck van hem de hoedt ten andtwoorde; en
voort als 't principaelste point zeggen, dat met bijsonder
leedtweezen hebben gezien, in hoe groeten labores
en publicquen oorlogh, met Radja amsterdam geraakt
zijt, niet sonder bedencken, of dat vuur, zal Tidoor, en
de gantsche molucco, ook ontsteeken, en van quader —
gevolge worden, zoo 't zelve niet in tijds te dempen, uit haar
alle anders recht druk is, en dan sal 't eerst, en meest
amboina gelden, van waar wij tot nog geen onruit vernemen
als alleen van Ceram, dit mondeling bericht door den anakoda
Bolillij, p.mo dezer alhier gearriveert, van dat op hessinge
thien inwoonders, van morahit, gelegen 5: à 6: mijlen
van daar, aan d'noordtkant van Ceram, en ontrendt een
maandt geleden, waaren comen zeggen, als dat 'er d: papuise
of Capuise roov' corcorren, op hattuwe, zijnde aen de
zelve zijde, en midweegh dat eijlandt onder 't gepreten
ideeds gebiedt vanden Tidoorees staende, geweest, en
aldaar wel 80: à 90: amboineesen, van die 'er om
nagou te verhandelen vanden, besit, en wegh gevoerdt

hadden

hadden, hebbende ongeveer nog gelijk getal, zig met de vlugt, na huijs gesalveerdt, zoo waaren ook gezeijde roovers, voor Marihit, en met 3: corcorren aen landt gekomen, met de helft vand geroofde menschen, daar al andere, als Amboineesen onder schenen, omte vercoopen, gelijk zij narahitsen ook eenige deeden, onder verder bijvoeginge, gezeijde roovers een special na den zoe, „standt van hoel Ceram vraagden, en off die orangs, „kayen, des verzogt werdende, gelijk schriftelijk inde maandt october standt te geschieden, hen wel zouden willen begeven, onder d'beschermingh vanden Tidoreesk: of Ternaetsz: koningh, etc., wat er vande waarheijdt zij, en hoe 't nogh uijt te vallen staat, moet den tijdt Leeren. ——

UEEd: voor ons geneegotieerde swaerden, bijlen en parings op Tambocco, hebben den 30e: Julij uijt amboina ontfangen, int Comptoir generaal der weegen, ter somme van ƒ 706:,10:,—: volgens factura gecrediteert, diergelijke soorte swaerden, en geen andere, als Jongst g'eijscht, behoeven meer gezonden te werden, de bijlen en parings, zijn ook vrij slegt, wel daar van beter en parings, zijn ook vrij slegt, wel daar van beter slag en goed'er coop, hoopen te crijgen, als 't bij te brengen zij, uijt dat bekende dorp, inde groote bogt gelegen. zoo zouden wij ook wel met'er tijdt benoo„digt werden, 4: à 500: kippen Ternaetse landt, —

maar

maar of dat door de presente inbrolie van Cortij sal willen lucken, blijven bedught, derhalven gelieven ud. Ed.e ons, over Amboina daar van tijdigh advijs te geven, om 'er ons te beter na te kunnen righten

T fluijt schip Zeijlandt, staat in weijnig daagen van hier voor de laatste besendinge, naar Batavia te vertrecken, met ongever 400: Seckels foelij, en wel 200: @ Ct. nooten; hier mede &c.a onderstont waerde h.r en vrienden, ue Ed.e Bereijdtwillighste vrindt en dienaeren, was geteekendt, Cornelis van Quaelbergen, J Keijts, J: d: Hartogh, N Rooijen en Gerrit vanden Bergh, in margine stondt, Banda Neira, na Sauw 1.e september A.o 1679.

Maleijen
aende E. H.re Robbertus Padtbrugge, gouv.r en direct.r der moluccos

Titul ordinaire.

Ons gebiedende H.re

T Edeele ons vertreck op gisteren van Ternaten heeft ons de selve favorabel windt, voor dag tot

binnen

binnen de bogt ongeveer 3/4 mijl van 's vijandts vastig=
=heijdt gebragt, aldaar wij ons voor anker gesett
hebben, tot omtrendt de middag wanneer de Zee Zijde windt
Zigh verheffende, 't Zeijl bij gemaakt wierdt, en geza=
=mentlijk met 't Jagtjen Borro (die ons op heeden morgen
bij quam) tot voor dedingo, nevens de Sloepen gezetten,
en zonder langhe toeven aenstondts ons de Seijn bij
der handt genomen is, invoegen het volk aen
landen gebragt, aldaar op 't Strandt int begin
een weijnig van den vijandt met 't schieten van kinne
musquetten is g'attaqueert, dogh door d'onsen Sooda=
=nigh haar weder 't hooft geboden, dat sij eijndelijk
hebben moeten wijken, en wij gelandt, invoegen
gevolgelijk tot haar vastigheijdt Sonder de minste
tegenweer zijn opgemarcheert, en het Selve inge=
=nomen, op welke vastighe^t^ niets anders dan een
kleijn printe stuckje van Caliber ongever een
ß: nevens een kamer stuckje, en een bassje, Sonder
jets anders, wesende verders het fortje soodanig
vervallen en vergaan omtrent het dack en
Soldering, dat Sonder inder ijl te werden voorsien,
onse post tsoiders ongemack Zullen lijden, wes=
=halven versoeken dat ud: agtb^e^ hoe eerder hoe
liever ons van adappen etc^a^ gelieft te voorsien.

Zullende wij wijders volgens ordre van ud: agtb^e^ uijt
't Jagt d'Experiment het noodige op het fortje laats,

daar

daer wij jegenwoordigh mede doende zijn, om op te brengen
dit volgende, namentlijk. ——
Twee vaten vleesch in sacken —
een quart aen lamp olij ——
een blicke lamp. ——
een naght glas ——
twee maten sout, in twee zacken —
twee kitten bus=cruijdt ——
vier hondert musq^tt. Coogels. ——
een kip holl^dt loodt. ——
twee baije plancken ——
veertigh bosjes sagou, off 't geen aen boordt gecomen is,
thien handt granaten ——
thien vuur potten ——
twintigh kaarsen
een serg^t. en
twaelff soldaten ——
hier mede etc^a onderstondt UE. aghtb^re getrouwe
dienaeren, en daer onder, vermits den luijtenant —
mons^r Cromhuijsen sig als nog op't vastigh^lt onthoudt,
heeft deese niet geteekendt, was geteekent, Jan meauw,
Cornelis andriesz:, en paulus harstz:, in margine
stondt, Int Jaght d'Expriment voor dodinga, desen
14^e September A^o 1679. ——

maleijo —

14

malcijo —

aend' E: Hr Robbertus Padtbrugge

gouvr endirectr der molucos —

ordinaire Titul —

Ons gebiedendt Heere —

Wanneer nog dag was, is er een brieff naar ud: agtbre pr de Steenbock voortgezett, daar in begreepen stondt, hoedanig en schier sonder tegenweer wij het plaats en fortjen Dodinga hebben ingenomen, en om het selve volgens meening te besorten hebben geschreven. maar een weijnig daar aen doorsien en largo geob-serveert hebbende, bevondt men soodanig op — Dodinga gestelt, dat sonder merkelijke moeijten de post niet te posteeren is, vermits als ud: agtbre des weegen en water plaats genoegsaam bekendt is; daaromme met alle verbuijsendt verbiedt, en onder verbetering van ud agtbre. — wijser oordeel, in bedenking geeft. blijvende andersints van voorneem met de schippers en den vaendrig Sr Fransen om de genoemde, en veroverde fortje Dodinga te slegten, en geen post van te maken, gelijkerwijs wij de geheele negarije, van daar de vijandt op een dubbelden hals gevlugt is, inden brandt gestooken

hebben

Robben, welkers vlam Baccarijs wapen tuijgt, salpeter
en kruijdt vertoont heeft, Dempto 't geene die wij uit
wederom heeren zullen mede brengen, ofte soodanigh
als uE: aghtb:e ons zal gelieven toe te voeren, daar
aan als pligt zijnde zullen blijven, E:hb:e aghtb:e H:r
onderstondt, uE: aghtb:e gehoorsamen en getrouwen
dienaeren, was geteekendt, Jodocus Cromkuijsen, en
Paulus harkss:, in margine stondt, uit 't jaght
d'Experiment, voor Dodinga, desen 14:e September
1679: 's avondts ten 9:e uuren.

Bernaten

Aend'E: H:r Robbertus Padtbrugge
Gouv:r en direct:r deser moluccos

Titul ordinaire

Ons gebiedendt Heere.

Op gisteren avondt ten ses uuren sijn wij wederom voor
Dodinga ten Anker gecomen, met voornemen uE: aghtb:e
ordres volkomen uijt te voeren, doch d'onmogelijkh:t dwingt
ons nog andermaal dit op't papier te stellen, om alsoo
uE: aghtb:e te vertoonen hoe 't er deser plaatse gelegen
is.

Eis dan zulcx dat wij met hoog water int landen tot
aan de middel toe int slijk sachten, waar door 't meeste

geweer

gewer onbruijkbaar raakten, soo dat indien swaers tegenstandt hadden gevonden, in groot perickul van geslagen te werden waren, dagh egter denken aenmoe=
=digende, sijn dusdanig naar boven gemarcheert, door tot de dijen toe beslijkte weegen, alwaar naar 2: uuren gaans gekomen zijnde, 't fort verlaten, en in misrable standt vonden, sijnde de muuren meeren=
=deels ende soldering geheel vervallen, soo dat nauwelij=
de swarte van een man, wij laten staen canon, draegen kan, buijten dit alles sijn 'er ook geen affuijten om de zelve op te stellen, nog ook geen hand om op te brenge, veel min gelegenth[t] de vereijste vivres derwaarts te schicken, daar en boven op geen halff uur versch water daar omtrendt, 't geen dan nagh uit bosch voor bij de negorij moet gehaaldt werden, soo dat zulcx de Hollanders in tijden der Castilianen, volgens becomene berigt, door dertig mooren gesluijten, daar geen volck toe bij ons hebben, al zoo maar 36: mardijkers, en 4[e] sangeroosen sterck zijn, waar onder haar officiers mede gereekendt. Ende voor de reviere is 't niet mogelijk met boodt ofte champan te vaeren, want wij het metale stuck of drie pondertje met hoog water nauwelijx konden over crijgen, arbeijdende een gantsch dagh over 't op brengen van twee vatjens kruijdt, en een weijnig sagou, waar bij d'opdragers boven komende, adem=loos neder vielen, dierhalven

ist seekerlijk agtb^e^ h^re^ onmoogelijk alle de soodanige goederen en swaarten op te brengen als ind: agtb^e^ ons heeft gelieven te gelasten, biddende dan ind: agtb^e^ ons gelieven te commanderen het onmoogelijk fort houden te mogen verlaaten, onder smeeking niet van ons af te meeten, dat zulke verzoek tot veragting van ind: agtb^e^ ordre is streckende. hier mede E: agtb^e^ Heere, onderst^e^ UE: agtb^e^ getrouwe dienaren, was geteekent, Jan meeuw, Cornelis andriesz: Isaeus Cromhuijzen, Johannes Franssen, 't merk + van Christoffel mulder sergiant, Fr. schoddend^e^, Ruijgrok, 't merk + van Robbertus Prins van Sabouan, 't merk van Mascarinje vaendrig der mardijkeren, en Paulus Hartz: in margine stondt: Int jaght d'Exprim^t^ leggende ten anker voor dodinga, desen 17^e^ 7^ber^ 1679.

Ternaten

aen d'E: H^r^ Robbertus Padtbrugge goüv^r^ en direct^r^ der moluccos

Titul ordinaire

Zedert ons vertrek van Ternaten zijn wij, gelijk door den fiscael. ind: agtb^e^ bekendt gemaakt zal zijn, op Tidor, en mac quian aen geweest, en verders hebben wij veel tegen spoedt gehadt van contrarij zuijdelijke winden, en weijnig stroom tot voordeel, en zijn egter

op

18

op den 17e deser op den agtermiddagh ter rheede van Batchian g'arriveert, alwaar aanstonds ons uijtterste debvoir dede, om ons van water te voorsien, 't welk op maleijo door haestigheijt niet conde geschieden, tot nagt toe is hier volgens oogenschijn van den Coning van Batchian seer hooftelijk, het haendt hem als een vriendt vande E: Compe. te weesen, dogh sonder weetenschap van sijn Raadt, 't welk hij niet en derft laten blijken, door reeden van sijn ondersaeten, ook om de Ternatanen die hem te magtigh is; den Coning van Batchian heeft een seeker moor gesonds bij den Sergt. van Batchian in ons presentie, genaemt Kaijsilla, om te weeten of dit schip naar Batavia soude vertrecken, 't welk daar op geandtwoord wierdt, van Jae! daar op wierdt do. moor naar de voornoemde Coning gestierdt, off hij in kort gelieffde een brieff naar Batavia en haar Edn. te schrijven, also 't schip door 't verloopen vande mousson, niet lang waghten en konde, daar op weder tot andtwoordt vanden Coning bequam door voornde. moor, dat den Sergt. Pieter Lijn een brieff voor den voorsz. Coning soude naar Batavia schrijven, uijt reeden dat het sijn mindere van staat niet en soude bekendt werden, maar soude sijns Conings Zegel daar onder zetten, 't welk soo geschiedt is, en laet door gesijde moor weeten dat hij pr. gelegentheijt op een nagt den Sergt. Pieter Lijn eens wilde uijt vriendtschap konnen besoeken, dogh seer 'nit geheijm

't welk

'twelk ik vertrouw, dat voormelde Sergtn daar van breeder
aan ud: aghtbe schrijft; van't vee, sijn drie s'Comps koeij -
en een duijff doodt, daar egter seer wel op gepast werdt, -
alsoo die inde Cajuijt geplaatst zijn, verders is allhier
alles wel, en verhoopen dese aenstaende nagt met de
Landt windt t'zeijl te gaen; Schipper Livius verzoekt
zeer verbiedigligh aen ud: aghtbe, dat den brieff (zijnde
onder couvert vande Sergtn brieff aen ud: aghtbe, dat
het zelve brieffje pr gelegentheijt naar Amboina, —
aende: d' hr Gouvr Robbertus de vicq, mogte gesonden
werden, en zal hier nevens altijt blijven, onderdt
V Ee aghtbe schuldige en verpligten dienaren,
was geteekendt Jacob Livius, en Adm Porselius,
in margine stondt, ter Rheede Batchian uijt jagt
de Somplan adij 19e September Ao 1679: ——

Batavia —

Aende Edle hr Rijckloff van Goens,
Goevr Generaal, en d'E: Raaden
van India —

Titul ordinaire —

Edle Ag. Gestrenge Heeren —

Ik allawadijn Coning van Batchian, laat aen

mijn

mijn vader ende moeder weeten, als dat ik mijn woon-
plaatse hebbe verlaten, tot in mijn thuijnen aende
Lompe reviere, niet door eenige Reeden wegens den
d: hr gouvr Robbertus Padtbrugge, nogte door
ijemandt van s'Compes dienaren, ofte bondt genooten,
maar door den Coning van Ternaten ben ik vervaert
gemaeckt, ende ik hebbe geen magt om dien magtige
Coning te wederstaen; egter verhoope dat d'd: Compe
mij hulp sal geven, dat ik de rebellige vand: Compe
sal helpen wederstaan en betoonen dat ik vande
d: Compe niet en ben geweeken, maar blijve van
herten getrouw, onderstondt, Ter ordre van allawadijn
Coning van Batchian, heeft Kaijsilla met sijn
Eijgen handen s'Conings Zeegel in Roode lack
hier ondergesteldt, in margine stondt, Batchian
den 19e 7ber 1679. ——— Lager stondt, Nota:
Dit boven staande liet den Coning door kaijsilla aen mijn
verzoeken, in presentie van den schipper Jacob Levius, en
Boeckhouder Abraham Porselius, dat ik uijt sijn hoogtt
naam, met reverentie en derbiedigtt aen haar ho: Edtt
tot Batavia, souden sijn meeninge schrijven, vermits sijn
hoogtt in arabische letteren niet en dorste schrijven, —
door vreese sijner eijge grooten; 't welk ik sijn hoogtt
niet en dorfde weijgeren, ende verhoope soo ik hier in
misdaen hebbe, dat ud: agtb. mij sal gelieven te ont-
schuldige, ende verhoope te blijven, Ue verpligten dienaar
was geteekendt Pieter Lijn, in margine stondt —
Batchian datum als boven. ———

Translaet brieff door den Koning
van Somoga, aen d' E: Heere Gouv:r
R: Padtbrugge, in de Maleijtsche
taele en duijtsche letteren gesz:

Bahouwa, desen brieff werd gesonden aen mijnen
Vader den E: Heere Gouv:r Robbertus Padtbrugge waarinne
verhaele veel grootenissen aen mijnen E: die d' Comp:s
magt Regeert inde Molucco, biddende van godt almagtig
om sijn E: gesondth:t en een lang leven in dese weereldt,
ende dat sijne beraadtslaagingen en gesamentlijke verrig„
„tingen mogen werden gezegent, op dat wij mogten
komen te genieten de deuwige gezondth:t en Hemelsche
vreugde Amen.

naerdien soo segge nog en maake mijn E: hiermede
bekendt vant geene ik voor desen hebbe gesz: en 't selve
nagmaalen verhaale, dat ik met mijnen volkeren nagt en
dagh naar mijn E: sijn wagtende, want het gesucht
ons, onse gedane beloften, ent versoek aenden E: Commissaris
ommete vertrekken en verlaten 't landt van Gorontalo, ende
naar ons landt wederkeeren, waaromme dan ook voor
tegenwoordig genthuijnen en maaken, dan eenlijk ons
vaardig en bereijdt maaken ende mijnen E: verwagten,
want de Gorontaloers ons verbieden op haar landt daar
sajor pato wat, daar van yets te plucken, waarover wij
van herten seer weemoedig sijn geworden, ommedat van
ud: nu soo lange verlaten sijn, ik bidde derhalven

duijsendt

duijsendt voudig dat mijn heer geliefde last te senden
naar herwaarts, want ik en ben niet genegen hier op
'tlandt van gorontalders langer te blijven! hier zijnder
ook tegenwoordig vijff persoonen van attingola die hier
op domoga bij mij huijshouden met haare vrouwen en
kinderen, gelijk den gogoegoe van attingola mede genegen
is, om mette woon op domoga te komen maar Boelonkol
en des Selfs moeder prinsesse sijnder hart tegen, soo
dat tegenwoordigh de voorsz: vijff persoonen van
attingola, susters, off Broeders, vrienden, en lijff eijgenen
door Boelonkoel geroofft off aengeslaegen sijn, ver-
mits deselve het Christelijke geloof aenvaarden
soo trekt Boelonkol alles naar hem, ende tegenwoordig
hebben d'volkeren van attingola en Boelanga haar
negorije op seekere gebergte gebragt of opgerigt gent:
laiboula, alwaar twee dubbelde paggers werdt gemaakt,
omme wanneer mijn heer inde Revier van Gorontalo
komt te verschijnen naar derwaarts te konnen vlugten,
dogh wanneer ud: aldaar sijt, sullense soete woorden
gebruijcken, maar wanneer wederom naar Molocco strekt,
sullense wel stoute en hoogmoedige woorden derven
gebruijken, als ofse meer wilden sijn dan d'E: Compe.
bovendien soo versoeke van mijn heer dat ud: wanneer
Christen sal werden, over mij als vader ten doop-
sult willen staen! sluijtende dan dese mijne weijnige
letteren met een reijn en opregt herte aan mijn
heer en d'E: Compe., vreede ende glants tot inder eeuwig-
heijt Amen. —— onderstondt mijn heer sijn vriendt ik

duá oulóu

dua oulon J: Coning van domoga, in margine stondt
in domoga den 20e dagh vande maendt September 't jaar
1679:

Translaet brieff door den Cappn Lauwdt,
Caijtchiel Banbanga, den houcum Patoeboe
en twee andere persoonen van Attingola,
aen d'h.re gouvr Robbertus Padtbrugge
inde maleijtsche Tale en duijtsche
Letteren gesz:

Batrouwa, desen brieff is een bekentenisse van ons vijff
persoonen die deze letteren senden aen onsen h.re den
gouvr Robbertus Padtbrugge, op dat wij ud: moogen
bekendt maaken met een herte dat regt en suijver is,
vermits wij volgens ons gedane beloften aenden Sr Commissaris
aen scheeps boordt, hoedanig den Gegegoe sijn stemme
geweest is van beloofft te hebben met den Coning te gelijk
inde negorij van attingola te willen woonen, wanneer
den Sr Commissaris van Tominij wederom gekomen is,
waeren wij al metter woon op domoga gelijk Cappn
Lauwdt, Caitchiel Banbanga, hoecum Patoeboe, Andedo,
en galankina, met vrouwen en kinderen, tot nog aldaar
verblijven ende het Christelijke geloof aenvaarden, dogh
den Gegegoe wil wel mede sijn beloften naar komen,
maar Boelonkol met sijn moeder staen er hart tegen;

daaromme

daaromme staet het in believen van mijn h:r heeren het daarmede maaken zal, ook soo zijn onse broeders off susters, kinderen, vrunden, en dientbaaren, door Boelonkol geweldt en tegens gestaan, dat se ons niet en zaude volgen, om dat wij in het Christen geloof hebben aangevaerdt, daaromme werdt door Boelonkol alles aengeslagen tot versmaedheijt als off daar niets aangeleegen was, om dat wij maar met ons vijff persoonen zijn, dogh al zijn wij maar met ons vijven, wij en komen daaromme de E: Comp:e ende Christelijke Religie niet verlaaten, dogh alles in believen en de wille van Godt Almagtigh, ende hulpe en mededuogentheijt van ud:. Tegenwoordig wordt door Boelonkol, den Coning van Boelang, enden Coning van Sauwa, desedrie negorijen, hun negorije in seekere gebergte met namen Laiboula opgeright, en twee dubbelde paggers gemaakt, omme wanneer ud: inde reviere voor Gorontalo zult gekomen zijn, haar vlugt naa der waardts te neemen, maar de volkeren van Attingola zullen maar voor d'eene helft vlugten, endanderhelft inde negorije blijven en verwagten de komste van ud: om hun te komen haalen en metter woon bij ons brengen, wensende ondertusschen ud:e wel vaaren duijsendt maal, endat Godt ud: ligraam gesondt wil maaken en bewaaren omme alhier te komen, want wij hoopen op ud:, slapende gedenken aen ud: soo bij dagh als nagh, en te meer soo sluijten dese Letteren met een needrige veroot moedinge, ende

meenigmaal

nevenigmaal luijsende de handen van ud: onderstondt
UE:E dienaeren wij die desen bekennen en onderteekenen,
was geteekendt boot X merck vanden Capp:n lauwdt,
het merck van Caijtchiel Banbanga, het merk van
hoecum patoeboe, het merch V: van Galankina,
'tmerch M van Andedo, in margine stondt,
domoga den 20:e dag vande maendt September 1679:

Ternaten
aende E: H:r Robbertus Padtbrugge
gouv:r endirect:r deser molucus

Ordinarij Titul

Alzoo wij alhier uijt ordre van ud: agtb:e leggen op de
reviere van Gorontale, ons aengaende wegens ons gesandtsch:e
(Godt zij loff endanck) is nogh redelijck en wel,
verhoop:e 'tzelve van ud: agtb:e en familje te
mogen verstaen, hier aengaende, heeft 't naer 't schijnt
weijnig te beduijden.

als den 6:e augustij snaghs soo als vrijdaghs 't jaght
de Samp son den 4:e vertrokken was, de tolk van Gorontale
is aen boordt gekomen, die ons ter ordre van d:e Coning
verzoght om met een Corcor drie à vier buijten de
reviere mogte schepen, alsoo zij kundtschap, en ook

zelve

Zelve gesien hadden, drie Corcorren en meer andere vaartuijgen, waar op zoude geweest zijn den Capp.tn Paarij die daar quam om te rooven, en daar om naar buijten wilde om hem weer standt te bieden, maar ik soo een ordre niet hebbende, hebbe hem met d'ordre van uE: agtb.e ter neder gesteldt. ——

de Coning van Gorontale heeft mede den 16.e d.o aen boordt geweest, maar konde geen andere woorden van hem krijgen, als dat zij sig wat quam vermaaken ——

den 23.e d.o kreegen tijdinge van onsen Corporaal — Ruben Bondon op domoga, als dat die van Boelangh, Cattangola, en Swawwa, haar negorijs op braken, en bepaggerden haar met een dubbelde pagger int gebergte vast, en brengen de oude luijden daar in, ofte heen om te vluijen te maaken. ——

als mede die van Gorontale, houden haar dagelijx — claar met haar vaartuijgen om op eenig rumoer comende, naar het binnen water te vlugten. ——

die van Tambelete seggen wel 30: vaartuijgen gesien te hebben, in zee, die besit ~~[illegible]~~ gangt op gesleept waeren ——

het Christendom aengaende, op den d.o heeft den Capp.tn Lauwt met twee soonen, en een soon vanden Goegoegoe van Attingola haer int Christendom begeeven, en zoo de andere mooren deze luijden daar over hatig zijn, zal uE: agtb.e nader inden Brieff van d.o Cap.tn Lauwt kunnen verstaen. ——

Wij hebben den 30.e augustij alhier tijdinge gekreegen

van

vant opperhooft vande manado Abraham van Meijerdt, als dat hij gemeent hadde dat wij eenig lijwaet en voor hem souden gehadt hebben, en dat hij t'eenemaal van lijwaten ontbloodt is, jae soo dat d'Comp^e^ padij ruijlinge moet stil staen, ofte bij gebreck soude moeten staeke, en niet en weet waer 't guarnisoen sijn cost en maendt gelden sal voldoen.

Op den 9^e^ aug^ti^ zijn mede op de manado inde negorij twee om den hals geraakt, en zij willen den derden moordenaer ook hebben, dat vrij wat spookx maken zal, derhalven verwagten zij d'opperhooffden van booven, schrijft mede hoe ongeleegen het daar met d'inwoonders staet, dat het te wenschen waer dat aldaer haest een schip ofte chialoup mogte comen, om hun wat inden thoom te houden, want haer uijtspoorelool uijtspatten heijt gaet de reeden te booven, dat het onmogelijk is te ver-dragen, met moorde, doodt slaen, Comp^s^ veragtinge, als off zij s'Comp^s^ zaeken op de neck treeden wilden, want het geen hun belast werdt, en agten se niet, soo dat hij dickwils niet en weet hoe zijt hebben

Den 11^e^ September cregen wederom tijdinge van Domaga, als dat de Coning van Amoera den 30^e^ der verleeden maendt, de schenkagie vande Coning van Gorontalo, te weeten een praeuw, uijt de lijwaet hadde doen haelen, en ook dat'er een hoecam van Amoera

op

op gorontalo geweest was, die malkanderen met geschenck begiftigt hadden, en gesejdt wij zullen, wanneer d'E Compe ons lastigt valdt, malkanders niet verlaaten, hebben zij in d'onderdel, en ons onse alphoreesen, afgenomen, wij zullen even ,,wel met malkanders Leeven en Sterven ——

Den 14e do. kreeg en weder tijdinge van domaga wegens de 5: slaaven van Bangaij geroofdt, ter zijde van d'hr. Frans Zalge, daar aff vier van bekendt zijn, te weeten 3: op Boolang, en een bij den Capt.n Laiuodt op gorontalo, maar verzoeken niet eer gelost te werden, voor en al eer d'Hr. gouvr. ofte zijne gecommitteerdens daer mogten verstijnen.

Ons aengaende, hebbe de chaloup, vant geene wij hadde, onder water wel verzien, waer over de Stierman niet en heeft te clagen, want de zelve nu redelijk digt is, maar wenschte wel dat wij een vat harpuijs hadden, want hij nu van onders niet geharpuijst en is, en ligtelijk op malcijen sal kunnen geschieden, want het de noodt verijsschen soude; hebben ook mede van een oude orembaij, een schuijtje voor de zelve gemaakt, daar zij hun gevoeglijk nu wel zullen cunnen behelpen, want soo een schuijtje is zeer nodig bij een zulke vaartuijgh. ——

aengaande 't jagt, houdt hem redelijk maar

zullen

Zullen de Timmerlieden nog wat moeten houden, want ik altijt leggende, werck genoeg voor haer hebbe, aengaande het braeuwe buijten en binnen der groote luijk, en meer andere wercks, 't geen noodtzaakelijk van nooden is; verzoeke dierhalven ootmoedig aen UE: agtb.re ons een weijnigh vaddittoers, met een halff vat teer, pick, en harpuijs, twintig ponden swavel, tot onse schuijer onder overloop, want wij geen meer van die speties en hebben, 't is alles tot de Chialoup verbesigt, en indien 't mogelijk waer, om 13: a 14: lb: roodt en geele verff, en vijff kannen olij, het zoude niet t' onpas comen, terwijl het Scheepie nu een weijnig opgehaeldt is, en in lange geen beurdt gehadt en heeft. souder ook wel drie, à vier strenge zeijl gaaren van noode hebben, want wij niets hebben om onse zeijlen te verstellen, met een rol over-doek, tot bramzeijls ———

UE: agtb.re weet ook dat ons victualij verconsumeert is, en niets meer en hebben, zijnde dertig coppen sterck, waer onder negen die dubbelde genieten, bedragt 39: coppen. ———

Verzoeke mede UE: agtb.re ootmoedig, de gewoonlijke goede maenden voor 't volk, om een weijnig cost — als andersints te coopen, waeromme ook een rolletie van ons volk aen UE: agtb.re overzende. ———

de Coning

de Coning van Bonte Continueert altoos dagelijcx met zijn Cramerij. van clappus en olij te coopen, Laeten hem stilletjes op en neer gaen, en werdt minnelijk van ons bejegendt, maer zijn verlangen is, zeer naer uE: agtb^le Comste, die men segt haest geschieden zal, om hem te vreede te stellen, want zijn verlange daer zeer naer schijndt. ——

Ik hebbe de Coningen van Gorontalo en Limbotto de Crialoups vertreck laeten weeten, en off zij geliefden te schrijven aen uE: agtb^e, maer komen niet aff, nog komt er geen tijdinge weder, dan alleen den Coning van Domoga en den Capp^tn Louwdt van Attingola die aen uE. Ed^le schrijven, en haer brieven ben hier bij gevoegt, hier mede etc^a, onderstondt UE: agtb^le ootmoedige dienaer, was geteekent — Jan Dirksen Walboom, in margine stondt, — int jagt de Coning Amsterdam, Leggende inde riviere van Gorontalo, desen 23^e 7^ber 1679.

Bernaten

Ternaten
aend'e H:r H:r Robbertus
Padtbrugge Gouv:r en directeur
der molucos, en Resorte van dien

Titul ordinaire

Mijn Hoogh gebiedende Heer.

U E: hoogh agtb:re missive vanden 14:e en 22:e augustij is mij op den 2:e deser wel ter handt gestelt, uijt de Chialoup den rooden haen benevens de beugels ende de princevlagge, welke vlagge ik aenden Singadje vande Sabouwe ende mardijkers hebbe gegeven, de welke sij met Respect hebben affgehaeldt, en beloofte gedaan van getrouw en getrouw te zijn aend'E: Comp:e, waer op een Canon schoot hebben geschooten tot bevestinge.

Mits dat eijndelijk dese Chialoup affgesonden was om den Chineese coopman Oij-Zinco herwaerdts aen en tot Oubij toe te Convoijeeren, ende ik niet en wiste waer dat den Chinees blijffde, nog waer dat de Chialoup den Zelve waernemen Zoude, soo mede dat wij gehoort hadde datter 3: Tidoreesche Corcorren op Oubij waeren, hebbe de Chialoup gedestineert, omme tot den 20:e van dese maendt op Oubij te leggen, off soo den voorn:de Chinees voorbij was, ende de Tidoreesche corcorren wederom gekeerdt, op stondts weder herwaerdts aen te

keeren

keerdt; op den 5e deser sijn sij dan naar Oubij vertrokken, ende den 9e daar aan aldaar g'arriveert, den 20e do wederom van Oubij vertrocken, en 24e daar aen volgende s'morgens op deser Rhede weder gekeerdt, opstonds dese Letteren claer gemaeckt, en tegens den avondt weder vertrokken, om hun reijse naar maleijen te vervorderen ende dese Chialoup is vergaloort, vermits geen Rantsoen meer en hadden, 232: tt: vleesch, en 750: tt: padij.

Mijn Hre UEd: agtb. missive met 't jagt de Sampson is mij op den 18e do wel ter handt gecomen, benevens een pistool, en een snaphaen, ende met 't arriveeren vant schip quam Caijsilla bij mij, vraegde off het schip naar Batavia ginck, ik seijde van jaa, en dat UEd: agtb. den Coning van Bantam liet groetes, ende soo sijn Hoogheijt mij geliefde te schrijven aen haar Edn tot Batavia, het stondt in sijn believen, Caijsilla quam den 19e weder bij mij, en seijde, den Coning laet versoeken, dat gij een brieffijen voor hem naar Batavia wilde schrijven, vermits hij niet en dorffde schrijven, om sijn rijcxgroote[n]s wille, waer bij dan ik den schipper en Boekhouder riep, ende naar dat wij het overleijdt hadden, soo hebbe

ik

ik het briefje gesz den inhoudt van woordt tot woord voorgelesen, die wel was naer Caÿsillas sin; 't selve is hier in besloten; soo ik hier aan misdaen hebbe bidde ul: agtb: om vergiffenisse, want ik en dorst het den Coninck niet weijgeren, vermits Caÿsilla getuijgde dat den Coning ons getrouw was, maar geen magt en hadde om den Coning van Ternaten te wederstaen, verders liet den Coning grootelijx verzoek dat dit briefje gehejm mogte blijven, opdat die onder 't rijck van Ternaten stonden, hem niet en souden comen verdestrueeren, en beloofden wederom, gelijk zij meermaels belooft hadden, dat sij ons geen overlast en souden doen, en ons souden waerschouwen, soo wanneer maar jets hoorden, ende dat de Coning van meeninge was om bij mij in vriendtschap en heijmelijk te comen, om verders van alles te spreken, maar nog niet, vermits de kinderpokjens sterck onder sijn volk graseerde, en ook onder ons christenen, soo datter daer van al eenige gestorven zijn.

Met dat het hier rugtbaar was, dat 'er eenige Tidoreese vaartuijgen op Oubij waren, soo liet ik ook door Caÿsilla aenden Coning vraagen, off sijn Hooght: off sijn broeder den gogoegoe moosten verloff gegeeven hadden, ande Tidoreesen om op oubij te gaen sagoe pockelen

39

den Coning liet mij weeten dat hij niemandt verloff gegeeven hadde, en den Gougougou [illegible] swoer - van s gelijken in presentie vanden Coning, den Coning liet mede weeten, dat soo de Tidoreesen op Oubij waeren om Zagu te maken, dat ik daarom geen vaertuijg naar de waerdts, en hooffden te zenden, want hij sijn betalinge vande Tidoreesen wel soude becomen, ik liet den Coning weder in andtwoordt dienen, dat wanneer 't hout eerst op Oubij gemaeckt wierdt, toen woude den Coning dat'er niemandt op Oubij soude comen, dan met verloff van hem ofte van d'E: Comp:e, 't welck d'hr Francoe Zalg:e sijn hoogh:t hadt toegestaan, daar naar met de Compste van U: agtb: hr Anthonijo Hurdt, claagden den Coning wederom dat sij op sijn landt quamen sonder sijn verloff, soo wel Tidoreesen als Macquianders, waar over d'E hr Hurdt mij ordre hadde gelaten om dat aff te maaken, daar naar met de Compste van U: agtb:, hadt den Coning wederom geclaegdt, dat die van Macquian ende Tidor sijn landt quamen verdistaniren, ende ook aen U: agtb: verzeght, dat'er niemandt op sijn landt en soude comen sonder verloff, waer toe U: agtb: veele moeijten gehadt hadde, ende nu sijn hoogh:t -

Zeght

Zeght dat hij eenen vriendt van ons is, soo en can
ick niet naer laeten volck daer naer toe te senden,
waer dat ick weet dat 'er volck is sonder verloff vande
Coning offte van d'E: Comp.e, ende dat al ten dienst
vanden Coning; op stondts quam Caijsilla weder om,
en zeijde dat wij doen soude dat wij goedt oordeelde,
wij deeden, en is 'er bij ons en den Coning niet voorgevall.
'tZedert mijn jongste schrijvens, en sij werden ook
vrij moediger als voordeesen, want sij comen ook
in onse negorije sonder geweer.

Mijn h.re de soldaten Bartel Tilleman en
Robbert Zoetmondt, sijn ud: agtb.e versoeckende
om een nieuw drie jaarig verbandt, soo mede den
bosschieter op Oubij Matthijs Matthijsz: ende
verzoeks ijder twee maenden gagie op nieuw
verbandt te mogen genieten, hun reqq: liggen hier
in besloten; den Swarten Luijtent op Oubij, de
Coning van Taroenas broeder, verzoeht mede
hooglijk dat van Oubij mogte verlost werden
ende hier leijdt mede in besloten een brieffje van
den zelven, uit Spaens getr:, twelk den Serg.t Dirk
Cuijphens mij heeft behandigt.

Wat belangdt de Corcorren die op Oubij geweest zijn,
dat is inde maendt Julij geweest, ende het is

volck

volk van maba en weda geweest, soo mij den Corpl. gestl: heeft, en hebben verzoght om aldaar Zagou te maaken, waar onder eenige Tidoreesen schuijsen, ende sijn met vriendtschap aengecomen, ende wederom vertrokkq.

De lijwaeten van parcallen ende petkillitz ende Cambaersen sijn vertoght, soo bij aldien ud: agtb. ons met andere gelieft te verzien, soo mede wat

witte salempoerissen

Zeijl kleeden

pinassen

De 4: Compes. slaaven op Batchian en ontrent sijn mede verzoekende om hun jaarlijcq cleedjen

soo mede versoeke ik ud: agtb. ootmoedig om alhier een zegen te connen becomen, want er hier goede visch ende wal is, ende niemandt die ijets vangdt, soo dat ik dan de scheepen en vaar-tuijgen wel cortelijk zoude connen voorsien, want hier tegenwoordig niet veel te krijgen en is, en conde ook visch senden, waar mijn hr. mede gedient worde, soo wanneer ik maar zout hadde.

den schipper Jacob livius die op den 20e is vertrokkq, is hoogh aen ud: agtbt. verzoekende, dat deesen inleg-gende brieff naar Amboina mogte besteldt werdq

ende depatoch laatende grootemisse aen u:d: agtb:e doen, hier mede etc.a, onderstondt u:d: agtb:e verpligte en dientwillige dienaer, en was geteekendt, Pieter Lijn, in margine stondt Batchian in 't fortresse Barneveldt den 24:e 7ber 1679: Lagerstondt nota, p:r dese Chialoup comen mede drie slaaven voor den vrijburger Claas Bartholomeusz, die hier bij sijn broeder Baata gelogeert hebben.

Ternaten

Aen d'E. Heer Robbertus Padtbrugge gouv:r en directeur der Molucos

Edele Heere.

Naardat wij door u:d: agtb:e ordre op gisteren sijn onder zeijl gegaan, zoo hebben wij des anders daags s'morgens vernoomen, dat er een Chinees in ons vaartuijg was, ende bevonden hebbende dat hij geen pas van u:d: agtb:e handt en hadde, zoo hebben wij geresolveert en besloten om hem p:r de Chialoup de roads haven (wanneer wij hem binnent schoot hadden) weder om te stieren, als wel weetende dat de zoodanige tegens u:d: ed:e last ende ordre zoeken te ontschappen.

Verklaare ook met eenen op mijn vrije conscientie

tegens

tegens uE: agtb: als in presentie godts. dat ik
'er gantsch geen kennis van gehadt en hebbe. —
Verzoeke ende bidde uE: agtb: daerom optalder„
„ootmoedigste, dat uE: mij daerinne gelieve te verschoonen
terwijl ik met alle schuldige eerbiedigheijt en
onderdanigheijt naer cordiale groetenisse zal blijven,
onderstondt UE. agtbare gantsch dienst en ver,
„pligten ootmoedigen dienaer, was geteekent,
Cornelis andriesz:, in margine stondt, jut jagt
Bouro den 5e. octob: Ao 1679: —

Ternate —
aende E: Hr R: Padtbrugge
gouvr endirectr deser molucus,
ende districte vandien —

Ordinarij Titul —

UE: agtb: missive vanden 2e october is mij op
den 10e do pr de Schaloup d'eendragt wel ter
handt gestelt, benevens —

100: pt pinasse gingan
80: dos zeijl kleeden
50: dos betthillis witte
1: visch zeegen —

benevens

benevens d'acte van verbintenisse voor den soldaat
Robbert Zoetmondt, waar voor den selven ud.
agtb:e danckbaar blijfft.

Naar dat den Coning naar't vertrech van't schip de
Sampson mij door Caijsilla hadde laten weeten dat
hij mij op den gebruijcke plaatse garne sonde spreken,
soo ist gebeurdt op den 12:e deser dat Caijsilla
bij mij quam, ende zeijde, den Coning verwagt UL.
indie Gematteran om met vriendtschap te spreken
ik ben daar naar toe gevaren met de soldaaten
Pieter pietersz: Craan, en Claes ladan, benevens den
Tambour alexander Parera, daar den Coning opstondt
bij mij quam, met 22 pl lijff eijgen; ik seijde
vooreerst aen den Coning de groetenisse van ud:
agtb:e, waar op den Coning weeder boogh, en seijde
danckbaar te blijven, met lijff en ziele, ik seijde
den Coning voor alles wat Caijsilla uijt s'Conings
naem mij hadde comen aenseggen, 'twelk den
Coning seijde soodanig te zijn; toen seijde ik sijn
hooght:e dat ud: agtb:e hem aenraedde alle de
valsche uijtstroijselen van de Ternatanen soo niet
te blijven staen, en dat hij diende te weeten, dat
d'Ed: Comp:e soo goede genegentheijt tot hem hadde,
gelijk het uijt den brieff blijcht van haar Ed:e
van Batavia van dit Jaer gesz:, ende dat het

goedt

goedt zoude zijn, dat sijn hooght= in sijn regerings
waerde; den Coning antwoorde, ik segge van gantscher
herten, van gantscher ziele, en gedagten, dat
ik d'E: Compe= getrouw en getrouw ben, ende dat
wij inde Campe Riviere sijn, dat is voor oog-schijn
van die van Ternaten, vermits door haer uijt gestrooijt
was, dat d'E: Compe= ons woude Christenen maken,
ende mijn volk hebben gelooff daer aengegeven,
soo dat ik met haer nog wat inde Campe Riviere —
moet blijven, tot dat sij de regtvaerdight= vande E: Compe=
zien, en ik versoekt wanneer ghij aent Fort compt,
dat ghij met mijn vrienden den predikant, schipper
vant jaght, ende stierman vande schialoup op
mijn beloften wildt drie schooten doen, en Caijsilla
sal mijnent wegen beschrijdt doen; ik seijde, den
Eerw: Predikant laet u E: hooght= vraagen, wie
Zulig gezeijdt heeft, op wat tijdt, off wat getuijge
dat er zijn, dat d'E: Compe= u mooren Christenen
soude willen maken, den Coning andtwoorde, —
morgen is 't onsen sondagh, dan sal ik alle de rijcx
grooten laten vraagen, toen sprak ik vanden
Gongoegoe haijt sijl Moisson, dat het beter soude
zijn dat wij hem in onse bewaringe naemen, op-
dat sijn hooght= ende sijn rijk door hem in geen
onheijl soude comen; den coning andtwoorde, hij —

stelt

Steldt hem nu wel aen, maer bij aldien den selven iu
wat beginnen wil, sal ik 't U:E: door een mijner slavs
doen weeten, dat gij hem vadt, daer wij van gesprooke
hebben. toen seijden ik tegens den Coning, dat wanneer
sijn volck wegens vooren, en onse vaertuijgen aen
treffen, ende toeriepten, dat sij als dan aen boordt souds
moeten comen, om daer door in geen ongelegenth.
te geraken, ende soo daer eenige marquianders off
die onder 't gebiedt van die van Ternaten staen, aen
U: riviere comen, ik salse laeten vandaen haalen,
alwaer 't ook in u riviere, den Coning seijde, wat die
van Ternaten belanght, hoe meer datse geradt
werden, hoe liever dat mij is, maer wat mijn volck
belanght, die en sijn ook niet gehouden, als hun
eenige mardijkers off gemeijne persoonen haer aenroep
dat sij bij haer sullen comen, het is genoeg als sij
seggen, wij sijn Batchianders, want mijn volck sijn
altemael wel bekendt, ik en heb 'er soo veel niet,
Jk seijde wij kennen die wel, maer vreemde vaertuij
die onder de d: Comp.e gebiedt staen, soo schepen,
Chialoupen, corcorren, die door d'heer gouv.r hier en
daer gesonden werden, en de Batchianders comen
te beloopen, ende hun onwillig bethoonende, soud
de selve aentasten, toen verzoght den Coning
om een licentie briefjen te geven, hoe veel

man

man dat ze waren, waar nae toe datse wilden vaeren, ende hoe langen tijdt, hier onder 't gebiedt vande molucco.

dit Stond ik alles toe, op dat ik altijdt magte weeten waer datse willen varen, en als sij ergens willen daer ons vijanden zijn, Zal daer ten eersten daer inne kunnen voorsien; ik vraegden den Coning ook wat hij vanden Sidoorees hoorde, en dogte, den Coning Seijde, sij Zeggen dat den oude coning sijnen eedt houden zal, en den jongen Coning verblindt de oogen vande Ternatanen wat, maer hij en heeft geen opregte hert voor die van Ternaten; hier mede namen wij weder ons afscheijdt van malcanders, en den Coning liet den hre gouvr met groote Reverentie groeten, 't welk ik soo niet schrijven en kan als hij wel betoonden, ende Caijsilla quam weder bij mij opt fort daar wij met den Predikant ende den Schipper vant Jagt Hoorn, ende den Stierman vande Chialoup d'Eendraght, op de Conings belofte dronken, ende met drie canon schooten, waer op Caijsilla Conings wegen bescheijdt deede.

heden den 16e do quam Caijsilla met blauw wederom bij ons, ende seijde, den Coning laet den predikant van herten groeten, ende ook alle de rijx gr. en sij Zeggen dat sij van niemandt gehoordt en hebben, dat de E. Compe haer wilde Christenen maken, dan gelijk

Zij

Zij eerst gezeijdt hebben, vanden Coning van Ternaty.—

den Soldaet Sijmon Snelle is hier op Batchian ge-
-storven, en daar en is bij hem niet overgebleven
en tot sijn begraffenis bevestigt/ 6: quart Rea:l
Sijn Reeq: leggen hier in besloten; hier mede
compt over den metselaar willem dijsus, in wiens
plaets hier gebleven is Jan Jansz Smith —

ik ben mede verzoekende dat UE: agtb= mij gelieft
te laten weten, wanneer de goede maenden verschenen
Zullen sijn, en off ik dan het volk alhier naer
gewoonte vertrecken zal, ben ook mede verzoekende
om wat pleijster doek, want onse Mr= niet meer
en heeft —

Per deese Chialoup is mede gecomen den Eerw:
predikant vander Sluijs, die hier alle kerkel: saake
te regte gestelt heeft, en ook wat belangt
de Feniijnige menschen die mij belogen hebben, heeft
Sijn Eerw: niet wel anders bevonden, want zulcq bij mij
noijt gedagt en is geweest, maer integendeel mijn
ijver altijt aengewendt tot de kerck en schoole, t geen
ik met mij Ziele voor godt kan verandtwoorden —
hier mede etc= onderstondt UE: agtb= verpligte —
en dienstwillige dienaar, was geteekent Pieter Lijn
in margine stondt Batchian den 16e 8ber 1679 —

Ternaten

Aen d'E. Hr R: Padtbrugge
Gouvr en directr der Provintien
molucos

Ordinaire Titul.

Ã Zedert ons vertreck op Primo degister, sijn wij sdaegs daar aen omtrendt ofte de middag voor Gilolo met vreede-teeken ten ancker gecomen, daar op ook aenstondts het landt schuijdt met d'assistent hare onder een witte vlaggen aen s'vijandts paleijs gesonden, om haer toe te roepen, gelijk sij haer ook aenstondts vertoonen lieten, en de schuijdt toespreijden, vraegende wat wij hebben wouden? waar op minnelijk weder door haer g'andtwoordt wierdt, dat sij sulx aen het teeken van't schip sien konden, en dat wij, wijl verstaen en ook genoegsaem hebben mercken connen, is de Coning van Ternaten bij haer gevangen— willende dan hem uit daar uijt helpen. hier op wierdt een bitt en soodanig andtwoordt gegeven, als den secretaris Sr. Loffsang heeft moeten affwagten, te meer dat sij ons garne aen Landt verwagten sullen, als dan sij niet dan wapenen ten beste hadden.

Alle welke groote spreeks, en beklagelijke Ternataense

hartneckigheden

hartneckight g'obbserveerdt zijnde, is dijndelijk, als
niet anders kunnende, volgens uE: agtb:e welgegeven
ordre, besloten, om op te treden, soo 't mogelijk is, ende
te landen, gelijk zulcx ook met 't beginnen vanden
dagh (naer dat den vijandt alvorens, als ons uijt
landende, een voldt aff besetgeschreeuw maekte)
met alle onse mede genomene magt ondernomen is, dogh
wanneer voor haar gemelte paalen, met de Champan,
boodt en sluijpt gecomen zijnde, bevondt men de
paalen soodanig dat se meest onder water staen,
daer over men niet glijen en kan, nogte ook de
selve niet uijt te rucken en zijn, wijl de paalen
voor soo verre men met handen hebben kunnen bij
comen, aff breeckx, en agter het onderste onder
water schadelijk blijfft staen, temeer wierdt ons
soodanig van haar voordeelige heuvelen daar sij
haar canon hebben geplandt en agter sluijsen,
met schroot en musquetten geschooten, dat wij een doodt
en een gequetste krijgen, sijnde soodanig de voorn:de
gequetste getroffen, als uE: agtb:e in dit nevens
gaande rapportje vanden opperchirurgijn Fransois
Schroddenberg, sal komen t'oogen, daar aen wij
ons eerbiedight gedraegen.

Twijffelende niet of den vijandt is mede door ons
gedurig cannonneeren, int landen, mede wel getroffe,
dat 't sijnder tijdt te vernemen sal zijn, daer

bij

bij wij het derbiedigligh laeten, en weder van onse verdere voorvallen en observatijen komen, namentlij

het is dan soodanig dat men niet te veel tegenstand volgens crijgs gebruijk, al chargeerende, en can=nonneerende de vijandt tot een beter gelegentheijdt en magt laeten, en soo naar boordt hebben begeven, aldaer ook twee gequetsten vonden, zijnde de Zulke mede soodanig door den vijandt van landt door het schip geschooten, als voorn:de opperchirurgijn Schoddenbeg in sijn rapportijs mede aenwijst. ——

Blijvende wij dus den vijandt tot nog toe dien heetnechtig in haar seer voordeelige plaats, van daar zij een Turkse vlag laeten waijen, zijnde dit alles dan 't gene ons ontmoedt is, zullende op morgen weder met de zulke vaertuijgen, als UE: E:e ons aenbevoolen heeft, reijze naar malaijen vervorderen. waermede etc:a ondertondt UE: aghtb:e getrouwe dienaer, en was geteekendt Jodocus Cromhuijsen, in margine stondt Int jagt d'Experiment voor 'svijandts vastigh:t binnende bogt van Gilolo desen 3:e november 1679. ——

P:S: de corcorre 't welk met de mardijkers van malaijen te verwagten is, is tot nog toe bij ons

nier

niet, maar houden hun, voor soo veel wij sien kunnen, 't Zee. waerdt in, 't schijndt uijt vreese off anderssints, 'tgeen wij aen't wijser oordeel van ud: agtd= laten.

Translaet brieff door den Coning van domaga, aenden Boeckhouder Abram van meijert, en den Predicant Zacharias Caheijn, inde maleijtse tale met duijtsche Letteren geschz:

Den Coning vande negorijs domaga doua-oulou, sendt desen brieff aenden Sr. Coopman, en hre Predikant, hooffden tot Manado, met wenschinge en bede dat godt almagtig ud: gesondhe= en voorspoedt verleene beneevens sijne genade Barmhertighe= en vreede, die ons ook tot inder eeuwigh= gelieve te zeegenen amen

Soo is 't ook naar 'twelke ik ud: bekendt make, dat ons een brieff vanden hre gouvr der Molucos toegekomen is, welkers inhoude was, dat sijn d: in mijn believen heeft gestelt om met de negorijs te verhuijsen, naar ons wel gevallen, gelijk ons verzoek schrijfs van voor, heenen aenden hre gouvr was vermeldende, daaromme ben ik bij den Coning van Gorontalo gegaen omden selven te graten, opdat hij niet en soude mögen

denckg

denken, dat ik van haar Landt verhuijse, uijt eenig-
quaede en vuijle genegentheijt, als wanneer den Coning
van Gorontalo mij tot andtwoordt gaff, dat Zulks int
Contract met d'E: Comp:e niet en was vermeldt, om alle
negorijen van ons landt te doen verhuijsen, dan eenelijk
wegens de Tomindoros; Soo mede waarom schrijft den
Gouverneur niet aen ons van dat hij dusdanig d'negorije
van Domoga wil doen verhuijsen, 'tis off hij ons daar
mee niet en wil d'eere geeven; Soo ook indien d'E:
Comp:e alle dese negorijen wil doen verhuijsen, soo
is't beeter dat ons negorijs ook t'eenemael geruijneert
werdt, gelijk d'negorijs vanden Coning van Ternaten;
Soodanig was 't Zeggen vanden Coning van Gorontalo —

Verders Laat ik UE: weeten wegens 't geloove in ons
negorijs, dat daar mede Seer wel gaat, en Zullen UE:
met de hulpe van Godt Almagtig metter tijdt langsamer-
handt, de bloeijsels van Zien, maar ik kan UE: voor dit
maal niet meer van Zeggen, ons en schoolmeester sal
UE: vande saaken van't geloof alles konnen verhaale-
om dat het sijn werck is, daar om en kan ik niet
verder verhaalen nogh onse negorijs roemen, ende ik
Sende den schoolmeester nu derwaardts om sijn huijs
vrouws, met de vrouws vanden Comp:e te haalen, vermits
ik voor alsnog niet en verhuijse, en brengende selve
herwaardts, daaromme en gelieve UE: niet te twijffelen

wegens

wegens onse geloofft, want den Corpl en mijn Soon konnen middelertijdt den mr vervangen, en Sijn werck doen, om de kinderen en bejaarde inde School te onder„ „wijzen

Soo mede verzooke aan ud: mij met een waar genegenth behulpsaam te willen Zijn, om mijn Slavinne te mogt crijgen, die aldaar tot manado is, en seggen die gene die haar ophauden, dat gemte Slavinne sullen weers in handen van deesen Schoolmr om herwaardts ge„ „bragt te werden, want sij is waarlijk mijn Slavinne, maar den Coning Soloda heeft daar ontrendt als een roover gedaan, en haar naar manado gesonden, ten tijde haar kinders herwardts over quamen loopen om haaren hr te Zoeke, anders niet dan onse veelvoudige groetenissen aen ud: gesamentlijke, onderstondt ud: waare genegene vriendt, en was geteekendt Doüaoulou Ps: Coning van damoga ter Zijde stondt, damoga den 6e vande maendt november Ao 1679:

Translaten

aen den E: hr Robbertus Padt Brugge, gouvr en directeur der Provintie Moluccos

Ordinaire titul

Pr dese gelegentheijt can mijn schuldigen pligt niet

naar

naar laten ud: agtb.= bekendt te maaken, hoe-
dat den Coning heeden mij liet versoeks om een
passis voor Caijsillas, om met sijn agt Bateliander
naar Tidoore te vaaren, wegens twee van sijn hoogh.t
weg geloopene slaven bij die van Tidoore, souden de be-
,,talinge daar voor gaan haalen, welke ick in brieffje
ik hem hebbe gegeven, met beding bij die van Ternaten
off macquian niet te vaaren, off soo van doute ge-
,,creegen wierdt, niet wel en soude affloopen, ende
gaff hem dit brieffje mede, dat hij het op Tidoore
aenden Corporaal soude behandigen. ——

den 24.e vande verleedene maendt, bequam ik een
Tidoorese prauw inde mondt vande straat, die met
ons aent fort quam, en ruijlden clappus tegen
tabach, ende en conden niet bevinden dat hier
iets anders verrigten, ——

Verders UEd. edt. vertreck vanden Eerw: Predikant
is bij ons niet voorgevallen, dan alles goets, ende
de mooren soo vrouwe als kinderen comen dagelijs
bij ons, ende wij vaaren veel maal bij nagt opde
Brandtwagt, ende en comen niet bemerckt dat'er
ijets inde wegh soude sijn, hier mede etc.a onderstondt
UE agtb.= diensttwillige dienaer, en was —
geteekendt Pieter Lijn, in margine stondt —
Batchian den 7.e 9.ber 1679. ——

Maleijen

aend' E: H:r Robbertus Padt-Brugge
gouv:r en direct:r der Molucos, met
den aenelessen van dien etc.a

Titul ordinaire

Mijn gebiedende H:r

'T was den 7e augustij deses Jaars dat ik met mijne beschreeven
Soldaten ins Comp:s nieuw opgemaakte pagger alhier
inde bogt ben getrokken, welkers pallissaten d'een door
d'andere twee voet dik en de drie vademen lang zijn —
staande inde aarde drie voeten diep, de zelve zijn ook jegen„
„woordig altemaal booven met spruijt en uijtwassende, —
'T welk een zeer goedt regt en sterck werck belooft
wegens de rondte, breete en lengte, refereere mij aan't
hier neevens gaande kaartje 't geene schipper Jan wal„
„boom tot mij: agtb:re speculatie daar van heeft —
gemaakt. ——

Op elffden augustij hebben wij d'Coningen van Limboeno
Briega, Sicaboú en Limbo; ter handt gestelt 30:
[illegible]: bus=cruijdt en 150: musq:tte Coogels met vier
bacq off springhaenen, vande welke twee stq: hebbe
geplaatst om 'tlandewaerdt in en naer de negorijs
te konnen schieten, een inde gang ofte inkomen
vande pagger en de vierde om langs 'tstrandt aende
westkant te flanqueeren. ——

d'Stuckijes

d'Starckjens mij van s'Comp.e wegen door den Schipper vant Jagt den Sampson Jacob Lixius verleendt hebbe tweeme gestelt om d'Rhede te beryden en t ander vaart waardt op, om t Strandt aen die handt schoon te houden, zoo dat wij jegenwoordig voor geringe die tragten mogen jetwes tot s'Comp.es nadeel hier ter plaatse int werck te stellen, en behoeven beangt ofte bevreest te zijn van overvallen te worden ————

In gevolge d'ordre door ud: agtb.e mij verleendt, hebbe d'boomen en ruijgte rondt omme de pagger laten aff kappen, en zuijveren en tot d'negorijs ter schoon padt maaken, zoo dat het ons nu aan geen uijtzigten manqueert ————

Wegens den schelm=agtigen Capt.n Lauwdt gent. paijnikij vande negorij Balangat wien zijn heer en koning fieltagtig met sinisterlijke streeken 't volck dier plaatze wijs te maaken, regt uijt het rijk gestooten, weet niet wat schrijven, want men den zelven, off liept nog drie jaers en meer aan, niet hier en zullen krijgen, maar, zoo wanneer ud: agtb.e mij permissie geliefde te verleenen om met M.r Anthonij (onder schijn van vrindtschap en jetwes voor d'Ed: Comp.e te willen incoopen, en tegeltijd daar naar toe te doen, vertrouwe voor vast dat men hem zonder

'tminste gevaar, off oproer te maaken, wel zouden konnen in handen krijgen, want die volkeren te deeze tijdt meer tot haaren wettigen koning, als tot dien hieldt die hun dagelijx uijtermaaten is plaagende / genegen zijn, om welke dan te vol brengen, ende dien koning weder int rijck zien te krijgen; de gesamentlijke Coningen van Tomini in: agtsd: ook zeer hardt grondig zijn verzoe= =kende dat d'Ed: heer Gouv: mij hier op in toekomende ge= =lieffde ordre te geeven, wat doen of laten zoude.

Daar en is hier ter plaatse gedurende mijn aanweezen niets remarquabels om d'Ed: heer Gouv: te notificeeren voorgevallen, dan eenelijk dat onlangs een praauw met rijs geladen, om aan deese boghtluijden te handelen, van Parigij verscheen, welkers volkeren ons wisten te zeggen, dat den mandaresse swervende bij de negorij Sawakka, van zins waare geweest, bij aldien hier geen Hollanders gelegen en hadden, de negorij Siginti welke niet ver van ons af leijdt, af te loopen, 't volk te vermoorden en alles weg te neemen, dat zij hadden konnen bekomen, maar vermits hier Hollanders waaren, zeijden zij, en hadden het niet durven ondernemen.

Het verlangen deeser Coningen naar d'komste van d'Ed: heer Gouv: is onuijtspreekelijk, gelijk den adst vandermerkte

in: agtsd:

ud: aghtb: zal komen getuijgen, haar groep is dagelijx anders niet dan, waar blijft onzen vader Verlosser en beschermer, zij hoopt en belooft hier te zullen komen, en men vernoemt hem niet, ende zoo voorts, zoodat ik jegenwoordig ben genoodzaakt geweest, vermits presumeere d'E: h: gouv: voor eerst nog niet en zal konnen komen, haar wijs te maaken dat in toekomende zijn aghtb: haar bezoek zal doen, met welke vertroostinge zij wederom al te vreeden zijn. — hier mede Ra onderstondt Hooghs aghtbaare Heer, UE: aghtb: geringe verpligte, en Bereijdtwilligen dienaer, was geteekendt t merq van † Jan volid, in margine stondt Sominij ins Compl Pagger t goedt begin deezen 12e 9ber 1679. —

Maleijen —

aend E: H: Robbertus Padtbrugge
Gouv: en direct: der Molucos
met den Resorte vandien —

Ordinarij Titul —

Gebiedendt Heer —

Mij is door den schipper vant Jaght amsterdam, Jan dirckss walboom ud: aghtb: schrijvens gedateert

Pmo october deses Jaars met ses maanden gagie op nieuw verbandt, sesthien Rijxsd.s voor het Toniensche Jongetje, en ses bastas voor den marinjo vande kerck wel overhandigt; als wanneer met eenen buchsing een mal van een houte swaerdt en kijltje, om me tot Posso, Canapo, ofte waer't best geschieden konde, diergelijke van deugdtsaame stoffe te laaten maaken, tot het welke mijn uijtterste beste zal aanwenden, en ind: agtste aanstaande jaer —— (believt het Godt) apparentlijk wel eenige over=„senden. ——

Hier benevens gaan vijff parrangs off kapmessen dienende eenlijk, gelijk d'Ed.e Gouv.r schrijft van ~~[illegible]~~ suike slagh eenigte te zullen oversturen) tot monsters. ——

Ik hebbe ook van Toninij aff, tot Parigi toe in alle negorijen gewaarschoudt, dat wie van sints is met d'Ed: Comp.e handel te drijven, en't bedragen van alsulke goederen, als zij ter merckt mogten brengen in lijwaaten, zoo als se bij d'Ed: Comp.e vereogt werden, t'ontfangen, maar mogten aenkomen, dat men haar soude betalen. ——

voor een kijp deugtsame londe groot 12: bosels en ijder bosel 24: vadems langh. . .	Rd.s	— $\frac{3}{4}$ —
d'correct t'piccol jegens	„	30: —
't last rijst	„	20: —
voor thien kan clapper olij a . . .	„	1: —

en

en Coúlij laban of tawang met dunne rottang Zoo
als men Zal konnen accordeeren

Deze vijff bovenstede Coningen als die van Lamboew
Bigga, Siending, Lembo, en Sicabou, met alle haer
volkeren hebben (Godt Zij geloofft) ins Comp.s
Spagger met den Schipper Jan Walboom, assist.t Jannes
vander Moersde, en Stierman vande Chialoup
Andries Mangelus vergadert zittende, op 12.e
9bre deses jaers, met eijgen vrije wille, buyten
dwangh; t waaragtig Christelijk gereformeert
geloove aengenomen. T getal haerer jongetjens
die dagelijx inde school zenden bestaet in 80: stux:
d welke altemael de vraegpoincten der Catechis=
=mus, van buijten zonder eens te missen weten
op te zeggen, van dit getal zijn der vijff.
en dat al Conings zoons, die bereijdts mooij
leeren schrijven.

Beloovende de ouders vorders jegenwoordighs
alle haere kinderen zoo knegjes als meijsjens
bij die 80:, te zullen zenden, en zelfs ook
inde school te zullen verblijven, opdat zij, zoo
zij zeggen tragten inde fundamenten des Christel.s
Geloofs onderwesen te werden

Dit

Dit alles wel aangemerckt wezende, zouder het
aanstaende jaar alhier wel een predikant ver=
=sijsschen, om die geenige welke de fundamenten
weten, den hd.e doop te laten ontfangen, ende
de oude in haars ijver te couragieren.
hier mede etc.a onderstondt Agtb.e Heer,
UE agtb.e geringen dienaer, en was geteekt.
Anthonij Adriaensen, in margine stondt, in de
Chialoup van den Chinees Oijsinco zeijlende naer
Parijs, desen 16e 9ber 1679.

Batechian
Aenden Sergiant Commandant
Pieter Lijn

Ik laat UE: weten, dat op den 23e november
s'morgens ontrendt thien uuren alhier op Oubij is comen
te landen een kleijne prauw, met vier man Sidoorsche
volck, die haar opperhooft van haar corcorren voor uijt
gezonden hadden, om te vernemen off wij nog int leven
waaren of te niet door dien dat hun coning gehoordt
hadde van d'E: hr. Gouvr., dat de Sidoorschen 't volk
van Oubij vermoordt hadden, en het fort had verbrandt,
Soo heeft de koning g'andtwoordt aen d'hr. Gouvr.,

dat buijten

dat't buyten zijn weeten was, en dat niet beter en wist
off zijn Corcorren bij malkanders op Tidoor waars,
Soo heeft den Coning lito lito een Corcorre met sewen,
=tig man aff gezonden om t' vernemen of het zelve
waar was of niet; op ons bij gecomen zijnde, zij hebben
ons al 't samen nog cloeck en gezondt gevonden,
Godt zij gelooft en gedanckt, en wij hebben hun
gevraagt off zij den pas van hun Coning hadden,
of niet, zij hebben g'andtwoordt, ~~zij hebben [illegible]~~
dat zij een pas vand'E: Compe hadden, zoo hebben
wij 't zelve verzogt te zien, en wij hebben 't zelve
gesien, te weeten een bezeegelde brieffje vand'hr.
Gouvr. Simon Cos, wij hebben haar ook gevragt
waarom zij lieden op Batchian niet aengeweest waren,
zij hebben g'andtwoordt dat zij geen tijdt en hadden
gehadt, vorders hebben zij verzogt om zago te
pockelen, als zij geen en hadden, wij hebben hun
gevraegt hoe lang zij van Tidoor waars geweest, door
dien zij ons vraagden om zago te pockelen, en op
wat manier zij die pockelen wilden, om de prauw
vol te laaden, off te voor mondt kost voor de Reijs, zij
andtwoorden, indien wij geen hollanders gevonden en
hadden, wij zouden onse Corcorre vol geladen hebbe,
en wij hadden de zelve garne vol, indien gl: bij het
wildt toestaan, ik hebb' haar gezegt onvermoogend

te zijn

te zijn zulcx te doen, en hebbe haar ook gewaerschout
dat soo bij aldien zij hun corcorre vol wilde pockels
dat zij hun cleyne prauw naer Batchian moeten
aff zenden, dat ik haar een brieffje aenden Sergt
commandant aldaer soude medegeven, en dat alsdan
consent aen hem selver handen versochte

Op den 24e november is de prauw op Oubij gecomen, in het
verte, als de prauw quam, saegen wij dat zij daer toe
niet veel sin en hadden om met hun kleijn prauwtje
naer Batchian te scheppen, om dat bang voor de
Ternatanen ende Zulanesen waaren, soo hebben wij
haar dan consent gegeven om soo veel te pockels
als tot hun Reijze van nooden mogten hebben, soo
Bappacorre vertlaaren zal, het staat aenden Sergt
believe, off ik wel off qualijk daar aan gedaan hebbe,
en den Sergt can mij zulcx laaten weten, het
eene opperhooft van de corcorre hiet Bagida,
den tweeden Dara, den derden Katte, ende den vierden
Camissi, en over het volck int generael een Quimelaha
Tocici sijn soon, ende 't volck wenste den Sergt
goede nagt, soo haast zij claar zijn, zullen zij
haar Reijs wederom vervorderen, soo godt almagtig
haar godt weer verleendt, en zullen op Batchian
aenleggen; zij hebben ook op Macquian aangeweest,
en het volck van voorn. eijlandt hebben hun gevraagt

waerdat

waar dat de reijs naar toe was, war op zij hun in andtwoordt gedient hebben, dat zulx nog niet en wisten, ofte wel op Batavia off Ganj, waar op de marquanders gezeijt hebben, waarom en gaat gij naar Oubij niet, om 't Cort te beschaaren, daar en zijn geen hollanders meer, waar op de sidoorcesen seijden, dat wij wisten dat'er hollanders nog waaren, wij en souden hier niet lang blijven, waar op de marquanders opdiende dat de zulanesen de zelve vermoordt hadden en 't fortresse verbrandt.

't zij hoe't wil, wij zijn (Godt loff) nog altesamen cloeck en gezondt, en zijn voor haar niet vervaerdt, wij houden goede wagt, voor hun comste

't volk verzocht den serg^t. ootmoedig dat hun goede maenden mogten becomen, en verzochten mede dat ze padij voor hun geldt mogten becomen, alsoo qualijk sagoe connen te coopen krijgen, want in plaats dat de mardijkers ons de 't Cort souden beschaaren, soo soude 't wel nodig zijn dat wij 't zelve voor haar deden.

Zoo wanneer den serg^t. de goede maenden oversendt, verzoeke wij om B: á 4: p^s deekens, en 't geene den serg^t. oversendt, gelieft ijder sortering van

lijwaat

Sijwaaten, geliefft de Sergt. sijn prijs bij te stelle,

Zoo den Sergt. de visch Zegen geliefft te hebben, can die voor de zelve prijs wederom krijgen, te weeten voor 10: rijd., want ik en kan hem niet gebruijken, alzoo ik geen loodt daer toe hebbe, hij is splinter nieuw, en heeft noijt int water geweest, is lang 75: vademen, tis mij gezeijdt dat den vrijman Jan Schouten wel sin in hadde, soo de Sergt. mij aen loodt niet helpen en can, kan ik hem niet gebruijcke, een groff werp net sonde mij veel beter te pas comen, ik verzoeke dat de Sergt. mij een van de zijne geliefft te stiere, kost wat 't kosten wil, want ik hebbe van den Sergt. gehoort in sijn aenweezen alhier, dat hij nog twee netten hadde die nog ten vollen niet volmaakt en waaren,

Pieter Maerse, en arrent jansen verzoeke een vande beste stoffe die den Sergt. op Bastian heeft, den Snijder om wat roodt, wit en blauwe zijde en een groos knoopen off twee, V.L. kan als dan laten weete wat het kost, en ik zal 't geldt overzende.

Ik hebbe ook twee kippe Tidoorsche bast londt ontfangen pr. 't jagt Bouro.

Ik

waren, ende wij waren met ons drie sterck, ende sij hadden maar een sparrangh met hun beijde, soo wij sien konden, Zij zijn ons dan wat nader gekomen, en hebben ons spraeckelijs vernomen, ende soo zij dis vernomen hadden, soo zijnse nogh wat nader gekomen niet weetende off zij ons ook vernomen hadden ofte niet, sij zijn als dan staende gebleeven, ende den aghtersten heeft sijn bamboesen ter eerden neder geworpen en bosch waerdts in geloopen, de voorste dit vernemende smeet de sijne aghter neder en begaf sig mede boschwaerds in, en soo wij dat saegen, benne wij naar strandt toe gekomen en hebben tegens hem geroepen, komt hier bij ons wij zullen u: helpen soo als wij kunnen, want wij en zijn hier niet gekomen om u: quaedt te doen, maer hij ons stem hoorende, is hij sijns weegen boschwaerdt in gevolght, soo ben wij hem dan gevolght met ons drie, de slaeff Poels is ons verbij geloopen int bosch van ons aff naar die swarte toe, niet weetende off hij met den zelven eenige kennis hadt, en wij siende dat voorn: slaeff niet wederom en quam, soo hebben wij hem geroepen, tot 10: à 12: maelen toe, soo als wij hem geroepen hadden, soo hoorden wij een stem verre int bosch die ons antwoordt gaff, ende riep djoud, ende ik seijde tegens den soldaat dien ik bij mij hadde, dat het beter was dat wij de bamboesen die de swart neer gesmeten hadde, op souden neemen, en brengende

zelve

deselve in ons praúw, ondertusschen zal den voorn:de
slaaff Soele wel wederom cómen, ende soo als wij met
de bambosen bij de praúw qúamen, hoorden wij nogh
een Stem int bosch off 'er ijmandt vermoordt wierdt,
en hij gaff een geschreeúw O: O: maar niet te weeten
off het de slaaff Soele was ofte niet, soo wij dan
zulcx hoorden soo ben wij ten eersten inde praúw
gegaen, en benne alzoo wat zeewaerdts in gestooken om te
zien off hij ock wederom soude komen, soo als wij sagen
dat hij niet weder en keerden, zijn wij naer ons Fortress
gescheept, door dien wij vreesden dat 'er aldaar meer volk
soude zijn, gelijk 't ook waeragtig was, 't welk
een groot ongelúck is voor ons beijden, maar nogh
een grooter gelúck dat wij 'er vandaen gecómen zijn,
en niet doodt geslagen en zijn, soo als wij dien
avondt wederom gecómen ben bij ons Fortress hebb
ons volck gezien dat wij met bambosen aenquame,
zoo zij verclaeren hunnen, soo hebbe ik mijn
Camaraadt Jan hendrickss laten roepen, en alt
volck, en hebbe ook de mardijkers laten
ontbieden, en hebbe haer alles bekendt gemaekt,
wat mij wedervaren was, soo hebbe ik hun
dan gevraeght wat het gedaen diende, en off aldaar
wederom soude gaen met eenige hollanders, soo
hebben ons volk goedt geoordeeldt dat het beter
zoude zijn dat de mardijkers aldaar souden gaen,

soo wanneer

soo wanneer sij lieden daar mede te vreede waere, ~~to~~
daar op wij daen de mardijkers mede aff gevraeght hebbe
off zij daar naar toe wilden, dies g'andtwoordt hebbe
van jaa, ende dat de hollanders maer t'huijs souden
blijven ende hun fortresse bewaaren, want men niet
en wist wat schelm stucks dese lieden inden sin
hadden, sij wouden op morgen vroegh uijt vaeren,
met hun vijven met s' Compes praúw, ende s'morgens
daar aan den 9e 9ber, zijn zij daar naar toe geschept,
ter plaatse daar ik Corpael jaques d'artois have
gezeijdt hadde, over de groote revier bij de lemoen boom
en als zij aldaar quamen zijnse bosch waart in gegaan
ende daar hebbense den slaeff soolis vinden doodt leggen,
ende seer deerlijk gekapt, ende sij hebben hem daar ook
begraven, en zijn weder om gekeerdt, om ons dat —
te verclaaren, twee dagen daar naar schreeven wij
den 11e november doen hebben wij gesien een kleijne
praúw komen aan zeijden vande groote rivier aff soo
wij sien konden, soo hebbe ik Corpael jaag d'artois
ende mijn Camaraadt jan hendrikse, en al t'volk
bij een vergadert, en gevraagt of er ijemandt lust
hadde om daar naar toe te gaan, waer op sij antwe
van jaa, ende soo als wij claar waeren met de —
praúw om daar naer toe te vaeren, soo heeft den
mardijker doghtaúy geseijdt, soo ik daar doodt ge=
„slagen wordt, wie sal mijn vrouw dan de kost geve,

waar

waar op ik hem seijde, als gij u vijandt niet en siet,
Soo sijt gij groote uijt haalders, maar wanneer gij
u vijandt siet, Soo soude gij wel in u broek schijten
van Cangight[t], doen hebben wij met ons vijven hollanders
de groote S'Comp[ies] praúw genomen, en sijn daar mede
naar haar toe geschept om te sien off wij haar
conden crijgen, ende de mardijkers dat gesien hebbende,
dat wij daar naar toe voeren met ons hollanders, soo
sijn sij ons gevolght met de cleijne S'Comp[ies] praúw
ende doen wij soo verre waren dat wij hun onder ons
musquet schoot hadden, hebben wij drie schooten op
haar gelost, dat sij al soo bange waaren dat sij niet
en wisten waar sij hun keeren off wenden soude,
toen de mardijkers sagen dat wij hun soo naa
waaren, hebben sij ons geroopen, en geseijt dat
het Ternatanen waaren, doen seijden wij tegens haar
waarom hebt gij ons wederom geroopen als gij
niet van sins en sijt om ons te helpen, soo maght
gij Lieden wel stil geswegen hebben, Soo souden
wij met ons hollanders de praúw wel gekreegen hebben,
doordien sij maar met hun sess waren en wij met
ons negen, ende soo sijn wij wederom naar ons Fortess
toegevaaren, daar op soo can U Edele[t] wel presumeeren
wat de swarten sijn te betroúwen, niet meer als de
slimste vijandt die wij hebben, ende mijn Camaraat
Jan hendrikse ende ons volk hebbe ik gevraaght
wat het best voor mij soude wesen wegens den

slaeff

Slaaff soude, soo heeft mijn Camaraadt en dat al t volk gezeijdt dat het beter was dat ik de Sergiant dat den eersten te kennen gaff, want die soude mijn daar in een goede woordt verleenen, t geen ik verzoeke ook ootmoedig dat den Sergt mij daar in gelieft te helpen, off anders ben ik een bedorven man al mijn Leeven, onderstondt dit heeft jacques d'artoijs vergeets te teekens

Translaet brieff door den Coningh van Sawakka, aande E. Ht. goevr. R: Padtbrugge in de maleijtse tale en duijtsche Letteren gesz:

Ik koningh van Sawakka met alle de grooten van t Landt van Sawakka, ende des zelfs onderdanen wensche d'E: Compe alle geluk, heijl en zegen, als ook den Edle goevr Robbertus Padtbrugge, die den alderhooghste tot in der Eewight zegenen Amen

ik koning van Sawakka mijne ootmoedige gebiedenis ende groetenisse aan d'E: Edle goevr R: Padtbrugge, sijne huijsvrouwe en kinderen, en heele familie die godt in deze molucco wilt bewaren

Vergeeft het duijsendt maal aan mijn heer sijne dienaer

dienaar den koning van Sawakka, want wij bergboers
en weeten niet dat de d'E: Comp:e is, nogte en hebbe
tot nogh toe bij de zelve niet uijt geweest, maar
want wij eerst weete dat d'E: Comp:e alleen inde
weereldt is, die regtvaerdigh ende regtsinnigh is,
waaromme soo soek ik Coningh van Sawakka met
alle mijne onderdanen met d'E: Comp:e in alle beleeghte
vriendtschap te houden, ende daaromme laat ik den
E:le Gouv:r R: Padtbrugge weeten, dat ik van
M:r Anthonij Adriaensen uijt Tonimij gekreegen
hebbe een houte swaerdt ende een d:o bijl, tot een
monster op dat wij mogten verstaen sulcx naer te
maken, maar wij luijden van Sawakka U.E: onder,,
,,danen, en zijn soo wijs niet, om 't ijser te smeeden,
maar de bergboeren die verstaen sulcx.

Maar wij zullen 't nu doen gelijk wij konnen,
ligtelijk dat wij konnen, en mogelijk niet tot
nader ordre, opdat ik dan kan laaten weeten off
het geschieden kan off niet, waarmede ik in alles
d'E: Comp:e, volgens haar versoek sal voldoen,
soo veel ons doenlijk is, gelijk wij arme luijdtjens, ende
ik Coning van Sawakka doen.

Daar en boven laaten wij U.E: weeten, dat den
Mandarees, d'onderdanen van U.E: inden bogt van
Tonimij groote overlast aandoet, daarom versoek
ik U.E: dienaar, dat U.E: ons een weijnig bestkuijdt

met

met een midgiet, om op VE: boeken, ende Koerders binnen den Lande van Sawakka te waken, believe te verleenen.

Indien VE: nogh iemandt aen ons zenden wildt, verzoeken dat ons desen tegenwoordigen magh toegezonden werden, etca, waar mede wij sijn d: met ons allen, VE onderdanen, geluk en zegen wenschen. Onderstondt, hier onder hebbe ik koningh van Sawakka met mijn eygen handt geteekt=

Translaet brieff door de gesamentlijke Coningen van Tominj, aen d'E: Hre gour= Robbertus Padtbrugge inde malaijsche tale en arabische Letteren geschz.

Balsoarva, desen Brieff is van alle de Coningen van Tominj, als namentlijk den Coning van Lamboen, den Coning van Biega, den Coning van Lembo, den Coningh van Cihabo, ende den Coningh van Kinding, biddende onsen Hre gour= duijsendt mael om vergiffenisse, wij hebben den brieff van d'Hre gour= wel ontfangen, en wij verzoeken dat de Hre gour: ons

ons eenmaal gelieft te comen besoeken, want ons
verlangen streckt om UE: agtb.e nog eens te mog=
zien, maer wij versoeken dat UE: agtb.e nogh vier
maanden gelieft te wagten, want 't landt van Toninij
en is nog niet op sijn stel geraekt, verbaesaaht
zijnde door onse vervolginge. ——

Wij versoeken mede UE: agtb.e dat den alhier
leggende Corp.al de qualiteijt van serg.t mogte
werde toegevoegt, den welken versoek mede nogh om
vijff a ses soldaten en wat cruijdt en loodt, om off
ons den gorontaelders off mandarees quamen moles=
=teeren, zijnde geschr: inde maendt soula int jaar dj
den 10e dagh des vrijdags. ——

Lagerstrandt ——

Gelijkerwijs wij Coningen al te samen versoeke
aen d'E: h.r gouv.r, dat soo wanneer een affgesant
van UE: alhier tot UE: soonen gesonden werdt,
dat wij geen andere mogen hebben dan desen
adsistent Jan vander meersche, want hij heeft
ons des h.r gouv.rs woordt wel toegebraght, ende
ons domme menschen 't selve wel te verstaen gegeven,
ende hij en heeft niet gedaan gelijk den ander affge=
=sandt hasselbergh, die ons allen bij naer gech
maeken, ~~en~~ spillende 't volk hier onder de
negorij als een dronke mensche. ——

Godt almagtig geve den h.r gouv.r en sijn
familie

familie een lang leeven, wij Coningen al blijven beschaamdt, dat wij de ontfangene weldaden der E: Comp:e niet vergoeden en kunnen, hiermede de groetenisse vande gongoegoe en babatos.

Ten tijden dat d'E: h:re gou:r ons quam verlossen van Gorontaelsche slavernij, heeft den Coningh van Limboto een vlagh, cruijdt en loodt vande h:re gou:r ontfangen, waar mede tot aan Toninij gecomen zijn, maar soo als wij bij Toninij quamen zagen wij een duijsterh:t opt landt, soo hebben wat cruijdt genomen, en eenige schooten gedaan, en nu ist wederom licht opt landt van Toninij.

Pahouwa, desen is van d'r: Soonende Coningen van gorontalo en Limbotto, met wenschen van godt almagtig van een lang leeven, geluck en voorspoedt, de vreede — mahomets en veel groetenissen gesonden aande E Ed[e]le gouv[erneu]r Robbert [illegible] Padtbrugge, die s'Comp[agni]es mayt Regeert int Casteel orangie opt Eylandt Ternaty amabadour —

naerdien sijn machs d'r: soons de Conings van gorontalo en Limbotto Ed[e]l[e] gouv[erneu]r. Ehedt dorden brieff vand Ed[e]l gouv[erneu]r, ons door de Stierman andries en adv[erteerde] Journaels vander meerstes wel toegebraght is, ende door ons met behoorlijk respect ontfangen, waer uijt gelesen hebb, voor eerst vant beswaerende contract tussche de d: Comp[agni]e en d: soons de Coningen van gorontalo en Limbotto, ten tweede vant vertreck vand Coning agamma naer Tominy, ten derde dat de broeder van Radja agamma met name Cariskiel spenincheinde negorij posso woont, ten vierde dat de negorijs pondanese en Sarnelard van selfs verbrandt zijn, endat Stierman Anthonij de selve niet verbrandt en heeft, ten vijfde dat de gorontaal= =ders en Limbottens eenige Tominders gedoodt hebb

hebben, maar ued: saegs de Coningen van Gorontalo
en Limbotto, beijde hun aant beswoorene contract int Casteel
orangie opt eijlandt Ternaten tot Maleije —
met de E: Comp.e beslooten tot den jongsten dage
staet, het is met andere negorijen gelijck als met
Tauhat, Sidoiwan, Tauhat wamahan, en —
Togian gelegen, het zijn onse Coningen van
Gorontalo en Limbotto broeders en onderdanen. —
maar nu wil d'E: Comp.e alles naar haar nemen,
indien een affgesant van ued: saegs aldaar
handel drijven wil heeft en kan niet meer —
geschieden, de E: Comp.e dit verbiedt het, dese
Zuly en is in ons contract niet begrepen.
behalven d'Tomienders, die bij duijsenden van
menschen naar Tominy, volgens contract sijn
gebraght. ———

Dat den Coning Agamma naar Tominy geweest
is, is geweest om de brieff vande hE. Gouv.r
die gesonden wierde naar Oudjong Pandang
en Mandaar, soo hebbe ue: saegs den selven
daar Radja Agamma tot Parigij toe —
gesonden, ende en Coning van Parigij wederom
tot Palos, ende en Coning van Palos wederom

tot

E maar indien er ijets tegens het contract is mis, ideam, soo is 't zulcx in believe vande E: Comp.e ende hE. Gouv.r —

tot maendaen, van waer sijn bestelling tot ondjang spondangh verlangt heeft, dat dan Radja Agamma op Tomini geweest is, daer is dan geen quaedt aen geschiedt.

Indat de broeder vande Coning Agamma met naeme Caitchiel Peninha op Posso woondt, is omdat voorn.de negorij niet en is gelijk d'andere negorijen, en dat deselve negorij den Coning van Limbotto onderdaen [illegible], en nog te meer dat voorn.de Caijtchiel Peninha daer woondt is, ook om dat d'selve koning aldaer geweest is

In gelijk voort, is staet inde vierde post, dat de Gorontaalders en Limbotters eenige Tominesen gedoodt souden hebben, ten is de wille van de koons niet geweest, maer van hun onderdanen die gedoodt hebbende vant accoordt tusschen de Coningen van Tomini en de koons aangegaen waer in vrede staet, dat so wanneer eenige Tominesen quamen hun vluchtigh

v

te begeeren, en dan de gorontaalders en Limbotters voor afgehaaldt werden, dit door magten, als wij door het ge-
vangen neemen van de nu in er een Brieft (van de) E: Sr goeverneur, toen ordonneerde, de Coningen van Gorontalo en Limbotto
alles wel en Beijds, en staat niet daar,
hoe Bijzonder slaavs, en staat niet daar
't Zijn ondderdaanen ——

nu vragen wij waaromme wij nu gevordert,
van de Brieft werden, als wij schuldt hebben, dat
men ons straft, ende indien wij recht hebben,
dat men ons recht doet. ——

vergelijk ook uit tijfde deels gang ehaaldt
staat, antwoorde van de regering Tamalatte
versponden, dat de Coninge van Toninij nagt
niet Anthonij geen schuldt uit verkrand —
deselve gezegdt hebben, wij Zeggen in tegen-
deel de waarheit te Zijn, en gods is ons
getuijge ——

Vervolgens de Corresponantschappen die den Kleinman

en ad ——

adt[illegible] weder gebracht hebbe, en is oock versocht
niet geweest, maer daerdien den commissaris
zegende Vr: soons seyde, dat soo er yets was
dat wij bevoordight machte zijn wij hem sulcx
openbaert soude, ende dat wanneer hij op Ternate
soude gevangh zijn sulcx aende Ed: heer gouvr
soude bekendt maecken, daerom wil Vr: soons
in zijn jongste brieff van quade dingen gesprocken
want sy hebben haer gedragen aent zeggen-
bevande Commissaris, dien soons seyde dat men hem
aut niet verraden en soude, of borgh, maer
schenden.

wij maecken oock bekendt aende Ed: heer gouvr, dat
volgens [illegible] aende Ed: heer gouvr geschreven, geen
oorlogh noch twist met niemant te hebben,
nopwelcke oorsaeck Vr: soons een Contract
mede de Coning van manado aengegaan hebben
ende selve met eeden bevestight, en nu zijn
wij die coningen wederom gelijck van outs en
gaat wel onder ons.

Vr: Soones de Coningh van gorontalo en limboto
en manado, hebben seeckere tijdinge van

Caudipan

Caudipan verstaen, dat niet goet en is, ende de
tijdinge was dat de coningh van Gorontalo
Limbotto en Manado besloten hadden d'E: Comp:e
te verwerpen, en dat d'E: Comp:e de negarijen van
Gorontalo, Limbotto en Manado souden ruineren

Waer op d'E: Toons in gesandtschap naer Caudipan
gesonden hebben den Capiteijn Degaij, en
Capiteijn Pawanen, om te vernemen off dese tijdinge
waer was, maer de coningh van Caudipan
nogh den Schoolmeester en hebben hun bij
d'affgesandens niet willen laten vinden, want
zij hadden schulde, maer sij hebben laten zeggen
dat wanneer d'E: Toons Christen waere gelijck
Caudipan en Damagan, dat als dan bij
d'afgesondens souden comen, toen zeijde de
afgesandens, 't is goedt wij sullen weder keeren,
maer dit is een andtwoordt omtrent de
Kaeles, de coningh en Schoolm:r van
Boolangitang hebben tegens d'affgesondens
geseijdt dat sulx door d'E: Comp:e belast
was

mad. en den m.te is aengetuijgt

ants negorijs, soo ook Vr: Zacharias wendt sich —
den fiscaal veele groote niffs, want hij —
vreeght opreghtelijk handt haeft.

Vr: Zaaris hebben een sloep vernomen die —
naer Toning voer, niet naer de Tomienders
die opgezant als zijn geweest, maar naer
ander Tomienders die nogh niet onder nigh
met ons gewandt zijn, maar blijven ons —
dienaars. nu vraegen wij of dit een werck
vand' h.r gouv.r is, oft de wille vande —
E: Comp.e, soo 't de wille is vande h.r gouv.r
oft d'E Comp.e, soo is 't tegens 't contract,
gedaan,

Wij laaten nogh weeten den fiscaal geloof
want daer de jonge coning Beia op Tomans
mad, heeft hij gebracht een ander vande —
dat zijn hart gaedt is gelijk medecijns
vande siekte

den

(ter: troon den Coningh van Limbotto, verzoekt
om een trompet die niet al te groot en &
zijnde, geschreeven op Gorontalo inde maendt
dolatbadaet, j sdes avond van Selasa int Jaar
duijsendt negen entagentig e jaar dij —

Oúbij
aen den Corporael Jan hendrikszen
Swen

Eersame, vroome

Den brieff van Jacques dartoijs is mij op den eersten
Xber door onse prauw wel ter handt gestelt, ende
in het leesen van den selven wierdt ik vealtereert,
door de groote onbillighet en onweetentheit van
Jaques dartoijs bedreven, vermits ik hem mondelings
gezeijdt hebbe dat hij niet verre van't fort en soude
gaan, daar naar als ik gehoordt hebbe dat de
rebellige Dranatang het sweerdt tegens ons opgenomen
hadden, soo hebbe ik hem aengeseijt dat hij buijten
schooten van't forteso niet en soude gaan, gelijk
den brieff van doenmaels uijtwijst, ende de naervolgende
brieven ook, ende nu soo heeft hij hem verstout
met een soldaat en een d'Comp.s slaaff int bosch te
gaan, ende inde baght van belega te gaan vaers, ende
dat sonder eenigh geweer, eenlijk met een pedah ende
werp net, ende dat quansuijs indienst der d: Comp.e
ende boven dat soo hij selfs schrijft, aan't landt
comende, vindt hij voetstappen, en siet twee man
aencomen, die hij vangen wil, maer laet sijn eijgen
volk vangen, de bambosen vande vangers brengt
hij mede, in plaets van sijn volk, soo ist dat ik
V: Jan hendrikssen swen mits desen als hooft

op oúbij

op aubij stelle, en gij zult op stonde en op den ontfang dezes, jagaat daar voortijts uit 't Fort laten gaan, en eerlijk op sijn verbandt passen, tot nader ordre van d'Ed. Heere Gouv.r

Gij zult de brieven en papieren naar u: nemen, ende de ordres volgen gelijk gij se aldaar vinden zult, boven dat sult uwe poort sluijten met t'onder,, gaan vande sonne, ende weder openen s'morgen als de son op gaet, off naar gissinge ten halft seven, want ik hoort hier dat gij lieden menigmaal 't Fort tot agt en 9: uuren inden avondt open laet, — s'nagts zult gij twee schildt wagten posteeren, — een aende landt zijde, en d'andere aen de zee kant, beneevens een bywagt die in porren zal om de — schildtwagten te verlossen, bij dagh twee schildt,, wagten, een booven en een om laagh, als het — volk in haer sluijnen gaet off in hun plantagie, off inde lengte van een musq.t schoot, zullen met haer volle geweeren gaan, ende dat'er niet meer als twee man t'sossens, den Contabel sal sijn stuckjens altijts opgeruijt houden, met schorp en schroot daar op, maer wel op passen voor ongelukken de mardijkers zullen bij nagt altijdt een schildwagt houden, om alsoo haere vrouwen en kinderen te bewaaren, ende wanneer het meer gebeurt dat'er een mardijker is die s'Comp.s dienst weijgert, zult hem inden Tronq sluijten tot nader ordre, —

maar

maar alles met beschaafdheijdt, op dat gij van u: vrienden geen vijanden en maakt, gij Zult met het volk en ook met de mardijkeren minsaem Leeven, op dat gij in tijd en van noden, malkanderen magt helpen als vroome Soldaten behooren te doen, maar even wel soo moet goede commando geobserveert werden, ende den dienst hoede geen meester laets Zijn

Wat belanght dat gij Lieden schrijft van praúwen naar geschept te hebben met negen man, is ook al geen wijsheijdt, onderwijlen conde wel anders het cortelijke fort overrompelen, soo dat gij Lieden niet ligtelijk niet en mógen uijt vaeren, off moeten eerst wel beraadt slagen, ende de mardijkers eerst Laaten voort vaeren, en sien wat de saeke is, gij en Zult geen soldaten bij naghs met mardijkers Laten uijt vaaren om pinang te haalen ende visschen gaan, gelijk ik hier al (gebrookt hebbe.

Wat nu belanght de Tidoreesche corrocorrs, Zult die wel onthaalen, maar int minste niet betrouwen, ende hun wel duijdelijk aen Seggen dat wij geen brieven off passen van d'Ed: h:r Simon Cos en kennen, off van eenige andere heeren, maar alleen van ons oppergebiedende h:r Gouv:r nu jegenwoordig in Ternaten, off het moet bij passagie wesen

vande

vande d'heeren gouv.rs van Amboin, Banda, Maccassar, ofte Batavia, ende dan zult gij wel letten off den datum niet van andere Jaeren en is, ende seght haar soo zij genegentheijdt hebben tot dd: Comp.e ende weeter dat het sagoe bosch op oubij, den Coning van Batchian toecompt, soo zullen zij in haar wederkeeren op Batchian aencomen, off anders sal den Coning van Batchian bij gelegentheijdt sijn betalinge aenden Coningh van Tidoore uijtstelen.

Nu sult gij door deze praúwe de maendelijckse rolle mede overstúuren, en ook wat dat des Coningh van Taroetado broeder op Oubij genooten heeft, want door dit faúten en can ik mijn rollen naar maloijs niet sluijten, het welk een groot verdrijet is, ende gij zúlt mij van maandt tot maandt schrijven wat door jagúet d'artaijs uijtgegeven is, en wat vanden selven ontfangen hebt, soo contanten, victualie als andere effecten, ende den brieff zult gij in dit boodt packen dat de mardijkers nu mede brengen, ende haar alsoo behandigen, want ick hebbe haer ordre gegeven wat sij daar mede doen zúllen, off het geviel dat se gevangen wierden, opdat een ander onse brieven niet en compt te crijgen, gij zúlt ook laeten schrijven vanden boss.r Gabriel bartelosz want dat een heel goedt schrift is

Nú

nu dit naarvolgende zult gij Jan hendriksen het volk voor laeten lezen; Seer Waerde en vroome Soldaeten, vermits d'E: hre gour. mij hendt voor Commandant ende hooft van Batchian en Oubij, Soo ist dat ik hier voorstelle, vermits ik ver,,schijde saeken hebbe vernomen vanden Corpl. Jacques d'artois, dat als nu den Corpl. Jan hendriksen hoofdt van deze plaats zal weesen, ende soo gij daar ijets op te zeggen hebt, condt het door dese mardijkers schrijven, anders zult gij hem gehoorsaem en getrouw zijn, ende naar sijn Commando luijsteren als vroome soldaeten be,,hoorden te doen, ende met de eerste gelegentheijt sal ik UE: goede maanden stieren, vermits dit vaartuijgh onbequaem daar toe is, om over te brengen, ende hier mede wensche ik u alle saem inde hooghste bescherminge Godes.

Wat verders belanght de twee soldaeten diet onbehoorlijk aanstellen int huijs vanden Tolk Taliabo, zult gij op het fort houden, uijtgesondert een uur des daags om te kooken, ende hun ook verbiedende dat zij in voorsz: huijs niet en comen.

Dit is tot andtwoordt en tot voorstellinge van beijde UE: brieven, alles tot nader order vanden hre gour. ende verhoopt dat gij u: sult dragen als een vroome Corporaal behoordt te doen, ende dat ik, doch tonder Schanden, met zulks brieves d'E: hre gour. niet meer

lastigh

lastigh en zal vallen, hier mede &c.ᵃ onderstondt
VL: toegenegene dienstwilligh vriendt, en was geteekendt
Pieter Lijn, in margine stondt Batchian uit 't Fortres
Barnevelt den 4 ᵉ Xber 1679: Lager stondt, Nota
pr dese praauw becomt VL: een quart gimees lijnt-
tot pleijsterdoek en cordees, bestaende in vijff vadems
ruijm ——— nogh lager stondt. ———

Aen Jan hendrickz Corp.ᵃˡ op Oubij ———

Niet dat ik dese mardijkers wegh sonde lat en vaere
naer VL: toe, soo is mij een cleijn brieffje van VL:
ter handt gestelt door een cleijn Tidoreese praauw,
die hier quam om te accordeeren te twee corcorres
met Sagou te maake. ——— Soo dient dan dit tot
andtwoordt. ———

Den brenger deses in de wandelinge gent.ᵉ Anthonij
Corcor, marinjo vande Christen negorije alhier, —
heeft volle last vanden Coningh en van mij om met
deze twee Tidoreese corcorren te accordeeren, ende
dat uit muste dertigh rijxd.ʳ de twee corcorren —
zullen moeten geven, soo niet soo sal den Coningh
van Batchian haaren Coningh daar over aanspreke, —
maar siet wel toe dat alles met vrindtschap geschiedt,
want het is nu een tijdt dat men wel moet toezien

watmen

wat men segt, bried mede zijt andermael van mij gegroedt, ende stondt etc. was geteekendt als voor, Jaar en datum ut supra

Dernaten
aen d'E. Robbertus Padtbrugge
Gouv.r en directeur der Molucos

Titul ordinaire

Mijn agtb.e Heer

UE: agtb.e missive vanden 25.e oct.r is mij op den 29.e d.o uijt de chaloup van s.r cornelis pietersen wel ter handt gestelt, beneven een pack guineeslijwt bestaande in 20: p.s. op standt stierde den Coningh Solaimi bij mij om te vernemen wat het voor een vaer, tuijgh was, ik seijde segt tegens den Coningh dat d'E: gouv.r sijn hooght.e van eeten laet groeten en dat sijn h: al eenige geruchten heeft vernomen dat Caicili op Tidoore eenige clagten sonde gedaan hebben, ende den brieff dien ik hem mede

medegegeven hebbe, en heeft d'h:r gouv:r niet ontfangen, dat ik v.L: zoude verbieden op deze zijde vant fort te woonen, waar over ik verwondert ben mids dat den coningh met mij tot drie verscheyde reysen inder minne daar van gesprooken heeft, ende soo't schijnt, soo luijstert den Coningh meer naar de hoogmoedige, onwillige en rebellige Ternatanen, en 't geene hem door sijne gesanten wijs gemaakt werdt, als naar d'E: Comp:e, daar mede stierden ik blauw wederom, cort daer aan quam blauw weder ende zeijde den Coningh blijft van herten danckbaar voor de groetenisse vand'E: h:re gouv:r, en dat Caitchila wel iet op Tidoore soude gezeijdt hebben, conde wel zijn, maer dat het ook vrij te gelooven is dat de Tidoreesen daar bij ofte affgedaen hebben, ende soo Godt geeft dat Caitchilla wedercomt, sal men dat als dan wel hooren, ende de coning seght dat de h:re gouv:r vrij magh gelooven, dat hij naar d'E: Comp:e hoordt ende naar niemandt anders, ende dat Caitchilla den brieff nogh niet bestelt en heeft, can wezen dat'er nogh geen gelegentheijt en is geweest, ik zeijde, het is goedt, men zal wagten tot dat Caitchilla comt, nu op d:o des 29:e s'avondts sagen wij een prauw aande Lompe rivier comen, daar ik opstondts volk naar toe sondt, om te vernemen wie dat 'er in was, en vernamen dat

het

het Caitchilla was, die seijde, segt den Sergt dat ik gecomen ben, en moet eerst bij mijnen Coning gaen, ende sal dan morgen den Sergt bij comen, s'morgens den 30e do sondt den Coninck Caitchilla met blauw bij mij, ende seijden, den Coning laet den Sergiant seggen, dat ik opregtelijk soude seggen gelijk 't mij wedervaeren is, ik seijde het is goedt en blijve den Conink danckbaer.

Soo sprak Caitchilla als hij van Cajoo naar Matquian voer, quam hem een Corcor naer die hem braghten voor Matquian bij den Captn Sawdt Codjaa ende den Captn Battarij, die daer lagen met twee Corcorren, Battarij seijde wel Caitchilla hoe gaet het op Batchian al, 't Edt dat in den Gaegaegoe bij onsen Coning is geweest, Caitchilla soude gezeijdt hebben, al wel, Battari seijde, en heb gij lieden nogh geen hollanders doodt geslaagen, Caitchilla souds geseijdt hebben, d'E: Compe is onse Conings vader ende moeder, ende sij en doen ons geen quaet, hoe souden wij die quaet doen? Battarij seijde, en doen sij u: geen quaadt als zij u: dorp affgebrandt ende de clapperbooms affgecappt hebben, doen sij u dan nogh geen quaadt, Caisilla zoude gezeijdt hebben dat is met kennisse vanden Coning gedaan ende met des zelfs wille, doen seijde battarij, wel waar wilt gij nu naar toe varen, Caisilla soude geseijdt hebben naar Tidoor

Battarij

Battarij seijde wen gij wilt naar uwe grooten camaraadt vaeren, de Heer gouverneur, vaert maar hee bij uwen Camaraadt, hij is mijn groote Camaraadt ook, ende zeyt tegens de Heer dat sijn Camaraad Battarij hier is, ende hoe langer hoe slimmer, ende hoe meer hoe meer, dan souden Caitchilla gezeijdt hebben, wen ik en gaan bij de Heer niet maar ik gaan op Tidore om de waerdije van twee slaven te haalen, Caitsilla soude dan gevraagt hebben wel hoe is't met d'E: Compagnie en Ternataen, Battarij zeijde wij zullen vegten soo lange als hier een Ternataen is off als hier een hollander is, ende wij hebben al 62: hollanders doodt geslagen, ende die van Seula hebben die op Oubij al doodt geslaagen, ende het fort verbrandt, en nu comt er 30: corcorres van Seula, die al een latto latto zijn ofte aan Sawalij, ende heel Ambon ende heel van Ceram is met ons, behalven hitou, ende hier is gecomen d'opperhoofden van Boeron met een vaartuijgh genaemt quipattij, en Salhakan met den Imam van Boero, ende gij Caijtchilla zijt naar Batavia geweest om dat volck van Ceram te hebben, die sijn nu met ons gevallen, wilt uwe Coninght die nu hebben ik sal u: die geeven dan zoude battarij verders gevraagt hebben wie

dat

dat op Batchian voor opperhoofdt lagh, Caitchilla
Souden gezeijt hebben Pieter Lijn, waar op Baccarij-
de op schudde en stil sweegh, dan souden Baccarij pinang
aan Caitchilla gegeven hebben, en haar laten wegh
vaaren, en Baccarij brengt het volck van Macquian
op Tosoho, maar blijven nogh twee hondert man
op Macquian.

Dan seijde ik, hier aan cundt gij sien, wat een
hoogvaerdigen gast en Seignoaar dat Baccarij is,
want die van Ambon weeten wij wel, van Buly
weeten wij nogh veel beter; ende waar sijn de Bo-
corcorren hebt gij die gesien, ende hij meent dat
hij al coning van Ternaten is, want hij segt ik
sal eens coningh het volck van Ceram weder geven,
dat ik een Coningh woordt, maar niet eens Capptn
woordt, maar het is goedt sijn Camaraadt d' heer
sal hem wel vinden al soetjens aan, ende veel ver-
thooninge die ik Caitchilla en blaun voor seijde,
dan vraagden ik Caitchilla hoe dat hij op Tidoor
al gevaaren was, hij seijde ik hebbe de betalinge
van een slave gecreegen, maar d'andere moeten wij
nogh wagten, ende de Tidooreesen seggen dat
zij het soo willen gaende houden tot dat de
schepen van Batavia comen, ende de Ternataans
hebben al eenige Tidooreesen doodt geslaagen,
ende terwijle ik daer geweest ben zijnder nog

negen

negen Tidoreesen doodt geslaagen, op Talagama
die calk Sander haalen om eenen put te metzelen
die den jongen Coning van Tidoor maakt, ik
vraagde wat seggen de Tidoreesen daar van, sij
zeggen dat geaccordeert is, dat tusschen Gammalam
en Maleijen niemandt vrij en is, maar dat Boeckje
Gammalamma op Tidoore is, soo sweegen sij wat
stil, ik vraagde wat hoort gij vande hollanders,
daar sij op seijden, die van Sawou hebben elff
hollanders doodt geslaagen, mits dat de hollanders
geloght hadden, dat ze zeijden dat zij bij den Coning
van Ternaten niet meer en wilden houden, en
hadde de hollanders sagewer te drincken gegeven,
ik zeijde het was dier sagweer drincken, maar de
schelmen sullen nogh wel betaaldt worden, dan
seijde ik tegens Caitchilla en Blaun, segt tegens
uwen coningh gelijk ik u: geseijdt hebbe vande
hooghertige ternatanen, ende soo den coning yets
aen d'Ed. heer gouv.r gelieft te laten weten, dat
dese chaloup binnen een à twee dagen vertrekken
zal; mijn heer dit is 't verhaal van Caitchilla

Nu volgt'er wat'er tusschen mij ende en Coning
gepasseert is, 't Zedert 't vertreck vande Chaloup
d'Eendraght, den 7e november sondt den coning
Caitchilla bij mij, om een passie, om naer Tidoor

te vaaren, gelijk dezen inleggende brieff uijtwijst, die Caitchilla mede hecht gebradt, ende hij seijde dat hij den selven aanden corpl. van Tidoor niet en hadde connen bestellen, vermits dat daar altijdt volk was die op Caitchilla passen,

den 11e gboer liet mij den sabandar weten dat den coning voor de Comp.s rivier soude comen visschen, ik voerdaar naar toe met een Corporael en 5: soldaten ende ik vondt den coning aldaar met drie van sijn soonen, den Captn. Lauwst ende meer andere grooten, daar wij malcanderen wel onthaalden, maar liet de soldaten van ons van daen wel op haar passen, ik verhaalden den coning de goede genegentht. vande hr. gour. tot hemwaerds, waar over den coning danckbaar bleeff en wenste wel dat godt gaff dat de kinderpockjens wat ophielden om sijn paleijs te laaten opschikken ende den Tempel op dander sijde te brengen, wij spraken verders om den Coning in sijn negrij te comen, maar 't schijnt dat hij daar toe nogh niet resolveren can, hij seijde ook dat hij bangh was dat hij vand: Comp.e geen geldt meer en soude crijgen, ik seijde, dat en can ik niet seggen, maar badt U E: hooghijt naar mijnen raadt gelijk tedt, soude in wel meer aansien bij dd: Comp.e gecomen sijn, hij seijde soo dd: Compe. magt comt sal ik mij in alles presenteren, want ik en hebbe geen magt om

den

den Ternataen te wederstaan, ende dat ik mij thoonde om tegens haar op te staan, souden sij mijn Landt verderven, ende mij ofte gij lieden en sullen niet een dronk water connen haalen, want wij hebben geen magt om haar te wederstaan, ik seyde, wert eens tijt, ende daar naar eens soet met meer ver-thooninge, den coning seyde, dat het nogh geen tijdt en was, daar mede nam den coningh sijn afscheydt ende wij bespraaken om op den 10ᵉ met malkanderen voor de rivier te visschen

Den 10ᵉ smorgens ben ik met een corpl. en vier soldaten voor de hamyse rivier gegaan, met twee prauwen een daar de zegen in was, en een daar de soldaten in waaren, den conink quam op stondt aan, dien ik noode om eens maagdevonde te visschen, den coning seyde, dat het te groot opspraach soude geven bij die van Ternaten, dat het voor sijn rivier beter was, dat ik liever aen't Landt geliefde te gaan, twelk ik dede, met den corpl. en drie mardijkers, ende mijn soldaten liet ik inde prauw blijven, wat vande wal aff, toen gingen de mooren met de mardijkers met de zegen visschen, voor de rivier ende de vangst aanden coning ver-eeren, ik sondt ook twee man van mijn volk den Tamboer en nogh een rondtom ons, om te sien off'er geen ambuscadijs en was, maar en vonden niet dan alles wel, soo dat wij dien

dagh

dagh aldaer vroolijk waaren, maar en conde der coninck opt hart niet crijgen, of int pallejs, maar beloofde dat soo wanneer eenige maght vand:d: Comp:e quam, dat hij hem sande thoonen dat hij sijn Leeven d:d: Comp:e niet en hadde verlaaten, maer wat in danckbaerheijdt wat geweest. ———

Den 20:e d:o Stierde den coning blauw bij mij en seijde den coning laat u: weeten dat den singadji van Cajoo hier twee prauws gesonden heeft, om de conings vrouw, des singadjes suster te comen besoecken ende den Coninck versoeckt dat de labouros en mardijkers bij dat volk niet en souden gaan, want sij staan onder den Coning van Ternaten, daarom heeft hij belast dat hij de prauwen met het volk inde paijsera soude laten liggen, ende maar agt man bij den Coning comen, ik vraagde wat nieuw dat sij bragten, blauw seijde dat sij vande Sidoreesen gehoordt hebben, dat de Ternatanen de boodt van d'onse hebben genomen ende elff hollanders doodt geslaagen, maer onsen Coningh en geloofft dat niet, off het moet met verraadt geschiedt zijn, ik seijde seght tegens den Coninck dat ik danckbaar blijfft dat sijn hooght:e ons laat weeten dat'er vreemdt volk vande Ternatanen gecomen sijn, ende sij moogen ook wel van ons vandaan blijven, dienen sij hun coninck wij dienen d:d: Comp:e, —

sij

Zij seijden mij ook dat 'er al een partij Sidoreesen int vaar water waaren, soo dat ik op den selven avondt een prauw met 4: mardijkers naar Oubij stierden om te sien hoe dat 't aldaar stondt ——

Den 21e do quam Blaauw weder bij mij ende seijde al woordt gij seggen dat de boot angerts wegh sijn, en gelooft dat niet voor dat den coninck u: laat waarschouwen, ende daar naar liet mij den coninck waarschouwen wanneer sij vertrokk, en op den 29e do is Caitchilla hier gecomen, waar van dat ik hier vooren van verhaaldt hebbe. ——

Op woeden den 4e xber stierden den coninck blaauw ende Caitchilla bij mij ende seijde dat den coninck mij liet weten dat aan d' Ede gouvr. soude schrijven duijsendt groetenisse van sijnent wegen, ende dat de Ede vrij magh gelooven dat hij met d'E: Compe. soo vast verbonden is als bij gelijckenisse twee hoecken aan malkanderen gehooght, maar dat hij wat schuijl blijft, is om redenen soo hij meermaals verhaaldt hadde, ende versoeckt dat d'Ede gouvr. geruchte soude laten gaan dat de Bratchianders van ons afwaaren, ik seijde tegens Blaauw en Caitchilla ik sal 't aan d' Ede gouvr. schrijven, maar het is een teken dat gij lieden maghtig bang voor de Ternatans zijt, sij seijden, tis waar, met de mondt, maar met het hert Compe., waar op Caitchilla zulcx met hooge woorden begon te b'edigen. ——

dit

dit zijn de principaalste stucken die tusschen ons
en den coning sijn voorgevallen, dan nog eenige, dat
hij alle daagen volk bij mij stierdt, den eenen met wat
pissangh, dan met wat drinck en biercatels ja
ook een levendige verken, ende als wij gaan visschen
tot voor ons fort off aen 's Conings rivier, stuur
ik den conink ook wat visch wanneer de vangst goedt
is, ende wij gaen niet verder als int gesicht ende
onder dwanck van ons geschudt visschen, ende dat met
drie à vier soldaaten met geweer wel claar op dat
sij ons niet en visschen, den coning stierdt voor
de dogter van mijn d'h[r] gouv[r] vier bosschen met
jonge clappus en verzocht dat UE: agtb[e] dogter
de selve indanck gelieft aan te nemen, want het
is uijt een suijver herte, ende segt soo suijver als
'twater vande clappus is, soodanig is ook sijn hert
aen d'h[r] gouv[r], Caitchilla stierdt ook een
bosch, ende verzocht dat UE: agtb[e] op hem
niet en soude quaadt zijn.

De prauw dien ik op den 20[e] 9ber naar Oubij
gesonden hebbe is op den 2[e] deser wederom
gecomen, ende bragten brieven, daer over ik
verwondert stondt, soo dat ik de brieven met den
brieff die ik op heden naar Oubij. den 4[e] xber
hier in besloten hebbe ende vermits ik veel
meer clagten hoorden, de selve aen UE: agtb[e]

hier

hier op offere en sal daar op nader ordre verwagten van UE: agtbd: ——

mijn rollen liggen hier wel claar, maar en can ik tot mijn leedtweesen met deze chialoup niet over stieren, vermits de haste van Oubij, gelijk UE: agtbd: inde inleggende brieff van Oubij sal connen b'oogen. ——

Den soldaet Symon Quillet is op den 9e 9ber overleeden, het schijnt door verzuijm dat de letter 4e inden brieff van 16e 9ber verbuijgt is —

Den soldaat Bartel Ximan van Ritsbittel is weder verzoekende aan mijn hoog gebiedende heer om een nieuw 3: jaarigh verbandt, hij segt dat hij int jaar 77: in deze maandt int landt gecomen is, maar sijn uijtreeckening heeft hij niet

Ik ben UE: agtbd: ootmoedigh verzoekende om seb paringe vier do: voor Bastchian en 2: voor Oubij, om de ruijgtes hier rondtom te happen, — soo mede ses schoppen en seb spade, want ons gragt begint alsoo te verruijlen dat het schandes is, ik ben ook verzoekende om wat dropjes van boedt ~~[illegible]~~ handt, en worm cruijdt, met dat de kinder packjens ende de koort soodanig hier grasseert — uit geen UE: agtbd: oordeelen sal, daar toe te dienen. ——

den

den jongen pieter hasenbroek, Soone vanden overleeden
vaendrager michiel hasenbroek is UE: aghtb:e verzoekende
om in dienst der E: Comp:e voor soldaat te mogen werden
aangenomen, onder een drie jarig verbandt, en zoodanige
tractament als UE: aghtb:e hem sal gelieven toe
te voegen, ——

p:o den brenger deeses stier ik een kannetje om
vol niet gedaen te werden, en verzoekt UE: aghtb:e
dat met wat papier magh verzien werden, want door
gebreck van dies, can ik mijn schuldige plight
aan UE: aghtb:e niet naar comen. ——

hier mede etc:a onder stondt, UE: aghtb:e ——
verplighten en dienstwilligen dienaar, was geteekent
Pieter Lijn, in margine stondt Batchian int
Fortresse Barnevelt den 5:e december 1679 ——
Lager stondt Nota, den Coning van Dacoenad broeder
heeft vanden 23 maandt hier op Batchian genooten,
aght Rijxd:a, vermits Seijde dat op Oubij niet genooten
en hadde voor de voorleden maandt, maar daar naar
Seijde hij weder dat hij op Oubij Ses maanden hadde
genooten, monteerende Rijxd:a 24: ende nu is't
32:, en op sijn aencomste alhier heeft den selven
een hoedt van 2. rd:a en een cambaert van
1 1/8 rd:a comt in alles te bedragen Rijxd:a 35 5/8 ——
ik sal soo langh moeten waghten, om de waerheijt
te weeten, tot dat ik schrijvens van Oubij becomen
zal ——

Maleijen

Aend' E: Ed: re Robbertus Padtbrugge
gouvr: en directr: der moluccos
eijlanden

Ordinaire Titul

Om

Op den 30e october sijn ons ud: aghtb: brieven vande 18e maij en 20e 7ber door den pe: vaendrigh harman smith, benevens de mede gebraghte goederen (volgens factura) wel overhandight, t'zedert is ud: aghtb: nader schrijvens van den 19e 9ber ons door Sr: jan Fransen, die den 24e deser per de Chaloup vanden vrijcoopman Pieter de hoedt alhier is g'arriveert, ende met sijn in hebbende Cargasoen wel ter handt gestelt: waar op wij dan met alle eerbiedigheijdt antwoorden, ende seggen, dat het gedoente vande Ternatanen, ons al langs voordesen, door loopende geruchten, is ter ooren gecomen, dogh hebben 't zulcx noijt connen gelooven, naardemaal de gecommitteerdens van Gorontalo daar gansch geen gewagh van hebben gemaakt, dewijl 't waaren het onder de Inlanders soodanigen vreese, dat bij aldien sijlieden niet door ons waaren verzekerdt, dat het alles een gepractiseert en uijtgestrooijt werck was, al veele het gebergte ingevlught souden sijn geweest, gelijk daar toe op Tagulanda en verscheijde andere plaatsen meer, ook al eenige preparatien waaren gemaakt, dogh ter gooder tijdt gestuit is

hierom

hierom leer Staat het Landt ook in groote confusie,
'twelk sijn eerste oorsprong heeft genomen uijt die van
Cacab en poeloe-Sackan, weesende beijde, d'eene des
om te visschen, en d'ander op de verkens jagt uijtgegaen
Soo ist gebeurdt dat die van Cacab onderwegen een
huijsie hebben gerescontreert, waar in een mans-
persoone van Poeloe-Sackan vindende (dewelke
aldaar sat ende sijne makkers verwagtede), seerdeerlijk
gequetst, ende voorn:de huijsie in den brandt hebben
gestooken, d'andere wederom comende, en vindende hun
medegezel soodanig gesteldt, soo sijn sij die van
Cacab gevolgt, en hebben ontrent haare negorij
tweede cop afgeslagen, daar en tegens die van
Poeloe Sackan ook twee verliesende, waar op dan de
drie booven negorije, poeloe Sackan, Passan en Datahan
t'samen spannende, ontrendt alle de negorijen den
eenen dagh voor en den andere naer, uijt garou sijn
gegaan, twelk die van d'andere negorijen merckende,
ook niet stil en saten, maar aan weder zijde
Soo nu en dan, een om hals wierdt gebragt, dit ruine
Leijdt nogh soodanigh en smeult: dogh het schijnt dat
deezen oorlogh haar nog niet ter herten gaat, alsoo de
twist die zij zelfs onder den anderen t'samen hebben,
bij naar grooter schijnt te weezen, als die met den vijandt,
strijtende het den eenen over deezen en d'ander over-
geene bogh, makende alsoo een confusie, waar inne zij
selver verdoolen als in een doolhoff.

wij

wij hebben int begin alle oude cragten ingespandt om deze troubelen te stuijten, maar deze domme menschen geen redenen willende verstaan, sijn Echter met haaren booten opstinaterschap voortgevaeren, waar van sij nu sontijts de smaek beginnen te voelen.

Die van Tonsaban hebben haar int eerst t'eenemael buijten deze questjen gehouden, laatende aan alle de negorijen int generaal weeten, datse met desen oorlogh niet te doen en hadden, willende dierhalven neutraal blijven, verbiedende ook met eenen, dat een ijgelijk sigh souden hebben te wagten, van op haar landt te comen, gelijk sij ook zouden belatten, niet over 't ons te gaan, want bij aldien het magt gebeuren, dat zij geklopt wierden, het haar eijgen schuldt soude zijn, doch naderhandt is 't gebeurdt dat den Capiteijn majoor Zagaij van Tonkibout, met seven van Seronsser, en drie man van Tamerisj, naar Tonsaban uijt ghaerou zijn gegaan, ende aldaar een om den hals gebragt hebben, waar en tegen die van Tonsaban, zulcx desgelijcx deeden, soodat nu deze negorij, alhier nogh dagelijx comen moorden, gelijk op den 29 8ber aan de baedjos inde bogt van Amora is gebleeken, waar van vijff stu: het leeven moeten laaten: deze gasten hier op hoe langer hoe stouter werdende, hebben sig niet ontsien, om tot

inde Bantijkse thuijnen te comen, ende aldaar op den
17e octob:e drie vrouwen (de welke met het insamelen
van braane vrughten besigh waaren) onnosel te ver-
=moorden, ende daar bij nogh drie à 4. seer deerlijk
te quetsten, soodat wij zeer bedught sijn dat dese
bloedt dorstige mentschen wel stilletjes bij nagt mogte
comen, en de negorij in brandt steeke, gelijk daar
van al verscheijdene exempelen zijn voorgevallen;
maar om dit alles soo veel in onse magt is te
beletten, soo werdt 'er bij nagt gestadige ronde
gegaan, ende een buijten wagt gehouden, waar en
tegens de inlanders ook hunne negorijen hebben
om gepagadet. ———

Dat den Coningh van Boelangh sijn personagie hier
onder speelt, is gelooflijk, maar wij connen onmogelijk
agter de sake comen, eensdeels dat de drie negorijen
Sachan, Passan en Datahan, soo verre van hand
leggen, ende ten anderen, door de meenigvuldige uijt-
=strooijingen, die hier dagelijx soodanig in swangh gaan,
dat men niet en weet, wat daar van te gelooven is. —
Immers wij hebben den mancken Gorgorgo Salimas
benevens des Conings soon Manoppo van Boelangh —
alhier op de Manado gebradt, die sijnen Coning seer wist
te ontschuldigen, seggende dat wij alle die loopende geruchten,
de welken sijn majesteijt wierden vaangegeven, niet en
moesten gelooven, alsoo sijn Coninck het altijdt met

d'E: Comp:e

d'E: Comp.e gehouden hadde, ende nogh hieldt, maar dat hij wel wiste dat 'er veele boose menschen waeren die hem dit quaedt gerught naer gaven, soekende ons alsoo met sijn vleijende tongh en soete woorden, om den thuijn te leijden, 'twelk wij dogh egter in discretie op naemen, maar doosen sijnen priester quam soodra niet 't sijner plaetse, of strooijden weder uijt, dat het opperhooft vande manado hem berigt hadde, dat het aanquecken van onse gereformeerde godtsdienst op Ajou, ende het stigten van een kerk en school aldaar, tegens S'Comp.s ordre en sin, ende deelijk het bedrijff vanden Predikant was, soo dat hier aan genoegh van bemerckt werden, dat alle 'tgeene waar mede hij ons heeft soeken te payen, maar doshijens voort bloeden sijn geweest. ——

Den Coning van Boelangh is op den 4.e gber naer Lewas vertrocken, omme aldaar met den Conink van Gorontalo in een verbondt te treeden, tot welkers uijtvoeringe aldaar vijff groote huijsen sijn op gerigt, sullende, (tot een vaster ver=eeniginge tusschen hun beijden) de Coning van Boelangh sigh vermaegtschappen, door het huwelijk met de dogter vanden Coning van Gorontalo. ——

Voornoemde Coning van Boelang heeft ons voor sijn vertreck laten weten, dat hij sigh met die van Passan en Bolesackan, niet meer wilden bemoeijen; als mede dat hij d'affvallige romonders, verscheijde reijsen belast hadde weder naar haere negorij —

te vertrecken, dogh dat de Zelve g'andtwoordt hadde, Lieven te willen Sterven, als weder te keeren, diershalve soo Liet den Coning versoecken, datter ordre wierde gegeven, om dis Romonden om den hals te mogen brengen; dit is mede al een quinkslagh: want ons is bekendt dat hij alreeds 300: man, van Magonda naar Poelesacan heeft gesonden, met ordre, dat bij aldien het maghts gebeuren, dat de Hollanders, ofte volk vande andere negorijen quamen te slaen tegen Sackan, dat hij haar dan souden te hulpe comen, en soo zij te swack wierden, soude hij Coning selver met sijne gantsche maght, haar als daer secondeeren, waar uijt ook openlijk comt te blijken, dat hij bedecktelijk en onder schijn van vriendtschap sijn personagie speeldt.

De Brieff met de dertigh geschoncken flessien Roosewater, hebben wij op den 8e 9ber, door den Corporael Jan de Blaaun aan den Coning Binanbal, vrouws Sinkakoa ende den Prins Mattaroenpius, Laten bestellen, ende den Coning van Boelangh nogh maels aangeseijdt, de geschreevene ordres door ul: agtb.e aan ons gegeven; Zijnde voorn. Corporael op den 19e do, wederom terugge gecomen, ende ons sijn schriftelijk rapport overgelevert; dogh geen van allen heeft g'antwoordt op voorn. brieff, dan de flessies roosewater waren den Coning Binantal aangenaem, meenende veelt dat het

sterken

sterckendranck was, maar naderhandt vernemende het Contrarie, heeft de zelve aenden een en'd ander wegh gegeven, seggende daar mede niet te cunnen uyt righten; soo dat sijn nature meer naar arack als naar het water schijndt te hellen

Zijn Ed: den prins maccarompius segt dat sijn uijtterste wensch is dat die van doemoegoe en attingole aldaar coomen een negorij stigten; maar volgens schrijvens vanden Coning van doemoegos in dato 6e november, soo souds den Coning van gorontalo haarl: niet willen laten volgen vertrecken, gelijk ud: aght de uijt de nevens gaande Copia brieff No 11: sult gelieven te b'oogen, zijnde voornde prins versien met een ander schoolmr genaemt salomon dohan, die den derw: Cahaijngh, maendelijx heeft toegeleijdt, twee reaal en een groote maet padij, soo dat sijn kerck en school al lange is claar geweest, ende aldaar op den 13e augo voor de derde maal, de gereformeerde godtsdienst, aenvanck heeft genomen, bestaende als doen de manschap van den Prins in een getal van 35: de vrouwen 44: en de kinders 30: persoonen, ende naar dat het uijtterlijk scheen, waren die luijden daar toe seer wel genegen, stierende dagel: haare kinders ter schoole, die door den meester inde dagel: gebeeden ende inde onder„ „wijsinge der Christelijke jonkheijdt geleerdt wierde,

hebbende

hebbende 't Vedert den Eerw: Predicant Zacharias
Caheijnegh aldaar de visite gedaan, aan wiens rapport
wij heer Derbiedigl. gedraagen.

Van Tobelij, Bool, Cajeli etc.a kunnen wij ud: agtb.
geen bericht doen, alsoo er van dit jaar geen vaar-
tuijgen van derwaarde, hier sijn geweest, 't welk ook
dan de oorzaake is, dat wij de slaaff van S.r d'ghein,
niet hebben comen vernemen, sullende het egter
in gedagten houden, om bij eerste occasie daar van
vermaan te doen.

Van Criaum hebben wij niet bijsonders, als dat aldaar
noch alles wel staat, sijnde dit post nu voor een geruijme
tijdt verzien, met 3: vaten vleijsch, en 2: dito
speck, en 8: last en padij, gaande nu de verdere
materiaalen, met S.r Jan Fransen naar derwaarde.

Den rebelligen Taccaloenan is nog eijndelijk door die
van Tabonan onden hals geraakt, gelijk ud:
agtb. naar alle apparentie uijt deeze nevensgaande
brieff door den Coninig van Tabonan aan Zijn
d: gestr. largo zult verstaen, zijnde de zelve
ondbenevens den gouden rottangh op welke hooft
het merck van den Coning van Ternaten sonde
staen, en daar Taccalounan soo menigmaal op
geroemt heeft, door voornoemde majesteijt
toegesonden, desen afvalligen gast hadt verscheijde

reijzen

reijsen al op wegh geweest naar de mingdanaud, om aldaar sijn personagie mede te speelen, doch door contrarie winden, en harde tegenstroomen, telkens verleeten zijnde, is alsoo inde handen van sijne vijanden gevallen, dewelke daar mede een korten ganck hebben gegaan.

d'vaste ordres van haar h: Edd:e van geen waaren te ruijlen ofte verwisselen, sonder alvoorens daar van betaaldt te zijn, sullen wij seer beleefdelijk achtervolgen doch staet als dan te bedughten, dat het vierde part soo veel niet sal verhandeldt werden; hebbende 'tzedert dien tijdt mijns aanweesen alhier niet meer padij ingeruijldt, als op.

Somererij . .	13:	Lasten	24:	kleene maten
Zeronton . .	5:	d:o	41:	d:o
Abromon . .	15:	d:o	37:	d:o
bascassen . .	9:	d:o	15:	d:os
Clabat booren	14:	d:os	95:	d:os
aris clabat en bantisch	10:	d:os	110:	d:os

bedragende t'samen 76: Lasten en 90: kleenen maaten

In welkers mangelinge zijn uijtgegeeven deese naarvolgende lijwaaten, te weeten.

21: p:s guinees lijwt	R:s	116½:
83: p:s baftas holoe smalle . . .	″	83:
53: p:s d:os halve breede . . .	″	66¼:
14: d:os roode morissen . . .	″	56:
22: d:os roode cadikans . . .	″	44:
37: d:os br: bl: salempoeris . . .	″	129½:
12: d:os br: bl: betilles . . .	″	42:

Somma R:s 537¼:

dis

dit ook aldus p.r recht: vande padij sijn afgeg.t: als welke Lijwaaten niet Langer sijn bevonden, als inde attestatie N.o 8: comt te blijken; daar bij nogh soo slegt en vol gaaten, dat de alphoereesen begonden te murmureeren, seggende dat de Comp.e haar bedrooch, in plaats van guineed gaff, 't welk wij evenwel contrarie beweesen, mits verthoonende van elk een stuckje: als mede de smalle en brede Baftas, daar ook vande thien stucq omtrendt een heel en goedt was, want dese dorpelingen vande minste breuk een gat maaken, al wat het soo klein als een spelden hooft, 't welk egter vertoondt een maat à twee comt minder te gelden: off nu de Boeren int corte nogh iets uijt haaren vrijen wille sullen affbrengen, moet den tijdt Leeren, alsdan de dorpen van Dandano en Cacao, staan opgepropt met dit graan, sullende als vooren verhaaldt niet een stq: lijwaat uijtgegeeven werden, voor dat de Leveran,, tie geschiedt is

Dat ue: agtb.e sig (int wel nemen) geliefft inte beelden dat ik over het inruijlen der padij sooh haijr te klooven, is gantsch de meeninge niet geweest, maar alsoo aan mij bericht wierdt, dat ue: agtb.e alhier ordre gelaaten hadde, vande selve niet duurder in te ruijlen, dan tegens 6½ re.a (dat op eenige Lijwaaten onmogelijk is) daarom and hebbe ik ijets daar van aangehaaldt; blijvende Zijn ue: Verseekerdt dat se soo goedt coop sal ingemangeldt werden, als 't immers mogelijk is.

wij

wij komen deese luijden door sotte woorden niet tot het arbeijden crijgen, schoon dat se selver haar„ „blijkelijken sien dat alles vervallen is, sijnde de bruggen nu al eenige maanden ongangbaar geweest, soo dat men sonder vaartuijgen niet aen strandt can comen, daar en booven is de Loogie soo crank en swack dat bij harde winden alles schudt en beeft, neemende bij storm en hardt weer, ons toevlugt op de galderij, op dat wij (indien het nederstorten) bevrijdt maghten sijn, van met het selven een swaaren val te doen, sullende het met dese regen mousson, nogh hoe langer hoe slimmer worden; ik hebbe seer beleefdt aen haar versocht, bij aldien de tijdt nogh geen gelegent„ „heijdt en gaff, om aen dit swaare werck te arbeijden, dat se maar een cleen woonhuijsje, van twee à drie vademen int vierkant op de plaest van bambosen souden oprighten, om daar in bij onweer onse schuijlplaats te moogen neemen, dogh heb mede dit niet van haar connen ver„ „werven.

Aende nieuwe kerk ende de wooninge vanden Dom: Di Cabreijnegh is ooh nogh niet begonnen, denteele om de onbequaemheijdt vanden Timmerman, die seer swaer met de Amboinsche siekte beloght en besmett is, en ten anderen dat'er geen arbeijts

Luijden

Luijden sijn te becomen, ook soo schijnt het dat den
Door: Caheijngh, niet veel sinlijckh[eijt], tot die plaats
en heeft, alsoo 't wat verre van hanck is, voorna-
-mentlijk met deze troubelen, hebbende onder Chingijs
aldaar een wooning voor hem opgeright, dogh verscheijde
reijsen van meeninge geweest, 't selve weederom af te
breeken, bevreest zijnde voor eenige overval, want
sijn huijs tot nogh toe het eenighste is, dat aldaar
gebaudt staat. ——

De put dewelke int Fortres was gegraaven, sijn wij
genoodtsaakt geweest weder te dempen, alsoo tot twee
verscheijde reijsen aande binnenkandt is ingevallen,
bevreest zijnde dat het aand'andere zijde mede soo
moghte geschieden, ende als dan eenige schaade aant
fondament soude coomen; ook en wasser geen
waater in, door dien niet diep genoegh gegraaven
was, derende wij niet dieper conen, soo dat dezen
kuijl daar gantsch geen voordeel conde doen, ende
dierhalven om meerder swaarighe[eijt] voor te comen, gedempt
is. wij hebben in deste plaatse weederom g'ordonneert, dat er
altijdt 2: à 300: groote Bambosen int Fort vol
waater werden claar gehouden, om, 't zij bij voorval
van brandt off schielijk overval van vijanden, voor
eerst niet verlegen te staan; soo hebben wij ook
(terwijl de nieuwe kruijdt kelder niet gemaakt werdt)
indie leedige plaats een groote tan off rijst vat —

gezeth

geset, waar inn 10: Lasten padij tot voorraadt sijn
ingeworpen, mede tot voorn:de insight, leggende het
vleijsch en speck ook al inde selve laagh op goede
stellingen, soodat wij bij eenig ongeluck off voorval,
(met Godt) het allange souden staande houden. ——

Op mijn hier comst wat het groff vee al te samen —
verwildert uit bosch ingeloopen, tot welcken wederom
crijginge wij den persoon van willem jansen, (sijnde
voordesen int vaderlandt een landtman geweest,)
hebben gebruijckt, die de selve soo verre heeft gebragt,
dat se nu alle avanden inde kostal bij een comen,
dit beestiael is t'sedt:e aengegroeijt tot een getal
van 70: stcq:, ende op dat deze beesten niet weeder
int wildt comen te loopen, soo hebben wij int
welneemen en op approbatie van ue: agtb:e hem
een reael p:r maendt toegeleijt, doende anders
niet als op dit vee te passen, daar mede hij seer groote
moeijten heeft, moetende de selve altijdt geheel
tot aende rivier van serjan van daan haalen, daar
en booven doen de ossen die 'er onder vermengt sijn,
groote schaade, soo met stooten als andersints, —
gelijck 'er nogh jegenwoordig nogh ses stucx —
loopen, die op verscheijde plaatsen gequetst
sijn, dierhalven maecken ue: dit bekendt, en off
het niet (onder correctie) geraadsaam soude sijn,
dat men die ossen sagjes op te vangen, en tot —
ue: naar maleijo oversendt. ——

het

het heeft godt den heere geliefft onsen Timmerman
Clement clijn al over langh met de amboinsche
siekte te besoeken, soo dat den selven alhier gants
geen dienst can doen, sijnde ondertusschen overleeden
deeser naarvolgende persoonen. ———

Op den 10e april Jacob Bolt van doornijk Soldat
— 20e aug:o. Jeremias thomas van nimwegen d:o
— 21e 7ber. Joannes vander linden, Serg:t
— 19e 9ber. abram jansz van rotterdam Sold:t
houdende voorts het gasthuijs vol siekes, en connen
wij met de waarheijdt seggen, dat er geen agt
soldaten bequaem sijn, om de marsch bij eenig voor,
val naar booven te doen, soo dat wij met een handtje
vol volck des daags twee en 's nagts drie wagten
te beseeten hebben. ———

De 10: stx: clokken ons toegesonden segt meester
marcus dat tot schenckagie sijn medegegeeven, maar
alsoo daarvan inde factura niet en werdt vermeldt,
sool sal de selve niet afschrijven voor en al eer
u:e: agtb:e in andtwoordt diendt, off sij op reek:
van schenckagie sullen moeten affgesch: werden,
dan off de selve dus dagelijk maar bij de boeken sullen
blijven loopen. ———

Wenschen ook wel dat u:e: een prijs courant van
alle de goederen die hier uijtgegeeven werden,

gelieffden

geliefden over te zenden, alsoo er bij dit comptoir geen en is, 't welk anders door gebrek van dien, eenige abuijsen mogten comen te veroorsaake. ———

Bovendiens gaat ook een generaale rolle voor den guarnisoen, (boekhouder) Sr. van Vliet, van alle de persoonen die alhier bij de boeke bekendt staan, welken reeg.s ik gaarne met den eersten te gemoet zagh, alsoo se alle op de credit zijde in blanco staan, ter oorsaake in de medegegeevene monster Rol het sluijten binnen Bo. reeq.lle niet bekendt is, staande ook veele op die rolle te quaat. 't welk seggen zulle onwaarheijdt te weezen, baarende dit een groote moeijlijkheijdt int uijt deelen der maandt gelde —

Nogh gaan mede de papieren van den Op.er vaendrigh Dirk Pietersen, wegens het verrigte, 't zedert sijn Commando alhier, hebbende hij de zelve laaght vergeeten over te senden, 't welk alles nogh op maleijo moet afgeslt. werden, alsoo mijne boekjens op p.mo maij eerst aanvank neemen; dogh de genootene maand gelden, vande persoonen die bij de boecken bekendt staan, daar voor is een ijder op sijn Reeq: behoorlijk belast. Seggende met eenen den voorn.de vaendrig hartelijk dank aan UEd: agtb.e voor de gunstige voorschrijvinge wegens

wegens sijn persoon aan haar. ho:e Ed:de op Batavia tot sijnen voordeel gedaan ———

De gehoudene negotie en soldie boekies alhier beneh van meenings op ult:o Feb:r 1680: aff te sluijten en ui Ed: agtb:e als dan toe te senden; — zullende p:r eerste gelegentheijt weder (in groot formaat) nieuwe te gemoet sien ———

Onsen Chirurgijn Philip de Blander is teenemaal van medicamenten ontbloodt, diehalven versoeken wij seer derbiedigh aen ui Ed: agtb:e, hem daar van gelieft te laten versien, gaande sijnen lijste off catalogus hier neven. ———

De 10: Rec: Guinees Lijw:t die tot Schenkagie op de factuire staen, voor die geene die Saccalouwan sands ombrengen, sijn nogh niet te regte gecoomen, alsoo het vaartuijgh, int welke se ingescheept waaren als nogh vermist werdt, soo weete wij niet off de Zelve ernwel op reek: van Schenkagie, dan op wint en verlies zullen aff geschr: werden, waar op ui Ed: agtb:e ordre affwaghte. ———

Den persoon van Huijbert van Leeuwen sold:t bescheijde op Chiauw, versoekt om sijne verlossinge, alsoo sijn tijt g'expireer is, wegens sijne uijt reijs reek: — daar en tegens versoekt pieter Boekman van Brugge sold:t mede op Chiauw om verbeteringe

tot

tot 14: gld: p:r mt: gewegen zijnde voordie gagie
zigh wederom aande E: Comp:e te verbinden, in een
nieuw verbandt, soo mede Rogier Reijndertz: van
moessel sold:t verzoekende ook verhooging van
gagie, gaande tot dien eijnde hunne acten mede
over. ——

Bastiaen Savooij inlandtsche tolk alhier op de
manado, is sijn verbanden tijdt, ook g'expireert, —
gelijk volgens acte comt te blijke, den welke versoekt
(bij aldien het mogelijk is) van sijnen dienst —
ontslaagen te mogen werden, ter oorzaake sijner
hoogen ouderdom, ende dat dierhalven deze bedie-
-ninge hem seer moeijelijk valt, dogh bij aldien
het niet can weezen, soo verzoekt den zelven
tolk, om verbeteringe van gagie, tot 30: gld:
p:r maendt. ——

Pieter de Jongh, en Steven Douweg beijde van
Ameerij, ende Christen mardijkers, hebben aan
mij verzoght, om haar in dienst van d'E: Comp:e
als militairs aan te neemen, dogh alsoo daar toe
geen order en heb, soo verzoeke bij aen ueE: agtb:
seer eerbiedig, dat ueE: hun in voorn:de dienst
gelieft aan te vaarden; zijnde het beijde mannen
van een goet leeven, en goede couragie ——

Onse trom is t'eenemaal onbequaam, en can den
tambour, daar qualijk mede te regte comen, —

verzoekende

verzoekende dierhalven om een maandt; piet ken zijn brieve ook niet, en twee pistoolen souden hier [illegible] seer dienstig zijn —

Den vrijburger Jacob Idotze gaat met dit vaartuijgh naar malvijo, om sijne saaken aldaar te redden, volgens uw: agtb: gegeevene order.

Zooals wij desen meende te sluijten comt den vaandrig dirck pieterssz die den 26: 9ber naar de dorpen van Tameri en Bronsen was gegaan, wederom binnen, hebbende naar boven gewerckt om die twee negorijen te bevredigen, alsoo den een den anderen wilde verdelgen, ter oorzaake die van Bronson een man van Tamerij hadden om den hals gebragt, gelijk uE: agtb: uijt het nevens gaande rapport int breede sult connen sien, waar aan mij (alsoo sijn boodt voort moet) seer nedrig gedrage.

de Colombosche Leugens gaan hier soodanig om dat het onmogelijk is, de selve altegader op te cunnen haalen, ende dierhalven sal ik mij (met alle nedrige verbiedigheid) refereren, aande daagelijkse aanteijkeningen offte dagh Register, bij mij gehouden, uijt het welke sal connen gesien werden de menigvuldige uijtstrooijingen, van eenige motwillige menschen, die het Ligt gaaren, volgens haar practijk alsoo zaagen

den

den vrijcoopman Pieter d'Staadt, hebbende alhier voor sigh geen padij connen inruijlen, soo hebben wij hem (int wel neemen van uE: aghtb:e) op sijn instantig verzoek, met een Last vandat graan, tot provisie voor sijne Reijse g'assisteert, betalende 't zelve met soodanige Lijwaaten, als daar voor in mangelinge is uijtgegeeven. ——— Waar mede etc:a —
onderstondt D:D: aghtb:e gebiedende Heer. —
E:E: aghtb:e gehoorsamen en nedrige dienaer —
wat geteekendt Abraham van Meijerdt,
in margine stondt, Manado aend' Fortresse Amsterd:m =
den 8:e december A:o 1679. ———

Ternaten ———
aend' E:Ee Heere Robbertus Padtbrugge
Gouv:r en directeur der moluccos,
mitsgaders den Raadt. ———

E: Ernthesto, aghtb:e wijze, manhafte, ende zeer genereuse heere ende vrunden. ———

Op den 12:e 9ber passd:o; met het aanlanden van ons jaghtjen Boero, zijn ons wel ter handt — gecomen, uE: drie aangenaame missiven vanden

7:e Julij

7e Julij, den 21e augustij ende den eerste october, verleeden, vergeselschapt met diverse bij laagen, brieven en affschriften, met de welke het noodige verrigt is, ende meest alle in Copia, volgens UEd: versoek, naar Banda voortgesonden; waar op dan het volgende tot andtwoordt sal dieng

Voor bij gaande UEd: eerste vanden 7e Julij, als weijnig materie comprehenderende, Zoo Zullen wij op de twee andere Zeggen, dat wij met UE: Zeer wel konnen begrijpen, dat men de Chineesen Zoowel als alle andere, Suspect most houden, (want onder alle natien Zoo wel quade als goede gevonden werden) inzonderheijt Zoodanige, die kennisse van geldt hebben, maar wij Zouden in Casu van Oorloogen, ongemak ende revolten, deze natie nooit wel [illegible] en ver„trouwelik voor des Compse belang ende interest houden, vande welke Zij mede vreemdelingen Zijnde, in alle civiliteijt, billigheijdt ende geregtigheijdt, nevens alle andere onderZaaten Sagtelijk geregeert ende gemainteneert werden, gelooveende ook, dat dit de intentie ende meijninge van onze heeren princi„paalen Zij: - het Zoude Zeer wel konnen weezen, dat de geene daar UEd: mentie affmaakt, niet veel goeds int Zin gehadt hebben, maar gelijk met andere Schelmen, die men niet overtuijgen kan, Zal men moeten door de vingeren Zien, ende patientie

nevens

neemen, onderwijlen meijnen de sineesen alhier dat haar groot ongelijk geschiedt, zoo ud: uijt het inlig-gende Requést van deze Pagters ende Araqbrander Gaúlatjes zult komen b'oogen, hoewel wij van ud: discretie ende kennisse heel een ander gevoelen hebben, en zullen hier op p:e d'naeste occasie afwagten, wat wij deze klagers ende requestants te andtwoorden hebben.

ud: discours van Latoekaijsooko, is soo diepsinnige ende philosoofse, als de schrifsten van plato zelfs; bij ons ende de gemeijne man, zonder explicatie, zoo niet te begrijpen; wij houden ons, die materie aan-gaende, aen onze voorgaende brieven, komende ook niet wel inschicken, dat men om zoo een zaake van zoo geringe belange ende voordeel voor de E: Comp:e, zoo groote ongeregtigheden ende van veel opspraake zoude int werck stellen, dogh als ud: wel zeggen, ijder heeft zijn gevoelen vrij

Wij zijn wel degelijk verwondert geweest dat de Orrancaijen met haare adherenten, naar het breedt opgeven ende maken van zoo veel beehaij, geen andere toestel hebben gemaekt, waer uijt wij dan Concludeeren, dat alles niet een zeer los overlegh door den Coning en zijn groote geresolveerdt ende bij der handt genomen is, dat dan ook (hoewel

diverse

diverse ind: Contrarie redenen, ons de gedagten doen continueeren, dat gemelte grooten, wel eenigh ander insight mogen hebben gehadt, als wij ons wel inbeelden, gelijk wij Ued: in onsen voorgaande ook nader geexplicqueert ende aangehaaldt hebben; dat de hoogh gezetene Zuit ende weet het; den koningh ende zijn raaden, zullen het apparent nu over een andere boegh nemen, als offe het niet tegens de Comp:e maar particulier tegens de Ternataanse Regeerings hadden, 't welk ons de Bataviase brieven wel haast zullen seggen; maar zijne rondommes gezondene seditieuse en verraderse brieven ende de confessien van zijnen trouloosen gezandt waar aff wij bij onze laatste affzendinge, naar Batavia affschrifte gezonden hebben, zullen onze heeren principaals wel anders doen zien, ende alzoo haar mom aensight affrukken, off schoon den koning, gelijk mede wel apparent zij, mogte allegeeren, dat hem zijn zegel mogte ontdraagen zijn, ende alzoo zulke brieven buijten zijn kennisse gefingeert ende affgezonden zijn, doch de confessien vande gemelde apostaet ende verrader Pattij Lima, zullen zoodanige leugenen en vonden voor alle de weereldt wel ontdekke.

Deze gouv:t heeft nooijt geweeten, dat er een versoek in dato 8:e feb:o 1670: wegens pieter de hoedt offte deszelfs aanbrenging geweest zij, als wezende

voor

voor den tijdt van zijn gouverno voorgevallen, niettemin
heeft van Zelst in 't gystey gebadt, dat men geen
vrije menschen voor slaaven konde vercoopen, als regel
regt tegens zijn natuurl. strijdende, derhalven hij
dan ook naar de gepte examinatie door den vercooper
voor de vrijwering des koops, sufficiente borge heeft
laaten stellen, zulx dat hij zijn guarandt zeer
wel kan hebben, indien ymandt kan doceren, dat
de bewuste slaaven, ofte wel eenige der zelve, vrije
persoonen zijn ende bevonden werden. ——

Wij hebben de schuldt van Goeffola in f 100: 15: —
volgens advijs ten laste het comptoir generaal
gebragt, ende voor d'accomodatie bedankende. ——

UE: oordeel wegens ons bus cruijdt, zal geen plaats
konnen vinden, int reguardt de koolen, dewijle onze
werkers maar lb: 13 tot lb: 100: van dit kruijdt —
nemen, daar de op Batavia wel lb: 22: bij d'andere
specien mengen, ende belangende het 'arbeijden,
zoo is er tot verbeteringh naderhandt nogh al yets
uijtgevonden, hoewel het te vooren tegens het
Bataviase wel rijkelijk bestaan konde. ——

Wij hebben aan de ze steenbakkers ½ rds opt
duijzendt moeten verhoogen, en daar mede proeven,
't geven zig diverse liefhebbers, zoodat wij naar
onze competentie, ende provintie hier naar met

parthije

parthij's met Zeel Steenen, zonder indelijke tegenval zouden connen accommoderen, dogh konnen ons vaartuijgen, die weijnigh zijn, niet missen. ——

Hoewel wij ons niet te min ui Zulles ontblooten van ons Jaghtjen Borro, dat wij geresolveert hebben in 5: à 6: dagen naar deezen, ud: toe te zenden, om ud: te soulageeren in haar behoefte van affuijt en baijs plancken, mitsgaders d^{o} ribben, waar aff p^{r} anderen advijs; willende hoopen, dat ud: gemelte Jaghtjen aanstonds sullen doen retourneeren. ——

Wij wenschen ud: mede veel geluq met de victorie van de post Dodinga, zoo ten aanzien vande buijdt als d'importantie der plaats &c/. dogh jammer sijnde, dat de hooffden van dien Togt, den Gouv^{r}: order int maintineeren der Zelve niet beter g'observeert hebben; het zal den vijandt wij omzightigh maken en mischien andere gedaghten ende motives doen neemen. ——

Hoewel onse eijgene schaarste, laten wij ons het ligten vande 8: militairen ende 6: mattroo uijt het jaght Borro wel gevallen, weetende dat ud: interest mede de onze is, maar met de op nieuws ontboden 12: à 16: mattroosen zullen wij ud: voor deesen tijdt zeer swaarlijk konnen dienen, dan willen niet twijffelen, ofte Ud: zullen van Battavia in korten geaccommodeert ende naar wijse g'provideert zijn. ——

de

de tegenwoordige revolte inde molucco, bij na geen
oorlogh te noemen, schijnt zoodanig niet te wesen
Zij, als het Zich int beginne verthoonende tot het
moortkoppen ende Stroperijen vande Alphoereesen
Zal wel raadt te vinden Zijn, indiender van
buijten geen meerder toeval Zigh komt op te doen.
Bij occasie van het vertreck van B: koningh
gezanten naar Bambocco, hebben wij van hier
dien voort getoutcheert, off geneegen zoude Zijn,
de parthije der Ternatanen te verlaten, ende de
Comp:e toe te vallen, waar toe de gezanten ook
goede hoope ende apparentie gaven, ende staen wij
alzoo ten behoorlijke tijde het effect vandien
te vernemen.

Uijt de gevange ende naar Batavia gezonden orang
kayen, is niet naders geput, als u E: voordesen mede
gedeeldt is, zoo mede uijt den verraderschen apostaat
Patty Lima, dien wij derhalven ook het loon van
Zijn verraderije ende apostasie hebben doen
genieten, Zijnde voor 10: à 12: dagen geexecuteert
op een radt, te weten van onderen op met 8: slagen
Leevendig geraabraakt, het hardt uijt den lijve
getrokken, ende in Zijn aengesight geworpen, daar
naar gevierendeeldt, Zijn hooft op hitos ter
fortres amsterdam uijt gesteeken, ende de vier

deelen

deelen des lighaams op diverse plaatsen int landt, tot een spectakel ende affschrick van zoodanige maligranten ten thoon gestelt; hij wilde omtrendt zijn laatste uures nogh iets ten laste den bitoësen imang hassan ende den Quimelaha haffi inbrengen, het welke die twee persoonen wel suspect maakt, maar 't heeft geen genoegsaam preuve, om gem^te mooren nader en scherper te examineren.

Nu hebben ende verlangen wij meede, uyt uw: quartiers te hooren, off door de aangenomene mediatie van den Sidoorees, yets salutaris zal uytgewrocht zijn, ende wat oordeel ende orders onze heeren principalen over dit werck zullen geeven.

Onderwijlen schijnt het dat Comp^e pretentie op de schaade over 't jaar hier te lande door de papoese roovers, onze subjecten aangedaan, zal moeten stille staan; wij zijn nu zedert 8: à 10: weeks door gem^te papoesen (off die op haare naam komen rooven, en wij niet sterker als 4: à 6: konnen oordeelen geweest te zijn) op diverse plaatsen geinfesteert, ook met tamelijke schaade; waartegens wel eenige maken uyt zettinge gedaan is, dogh te vergeefs, alzoo nergens stand houden; zijnde nu in korte

dagen

dagen op d'oostcust van Bitoa, Oma, Boumoa ende andere plaatsen al eenige considerable roverijen gedaen, ende dat hij naar zonder eenige schroom, weetende dat d'ingezetens alomme door het present opulent nagel gewassch, ijder uijt zijne, meer als ordi=
=nair geoccupeert zijn, zoo hebben wij dan geprac=
=ticeert den concessie aan alle ingezetens dezer provintie, liefhebber zijnde, om te mogen orembaijen ofte sjampans en andere lighte vaartuijgs toetakelen ende tegens gedaghte roovers uijt te zenden, met belofte ende toezegginge, dat bij 't verovren van eenige vijandelijke corcorren, tot haar eijgendom zullen profiteren, de vaartuijgen met alles dat'er in is, zoo wel het volk, amonitie, vivres en andere goederen, ende zullen daar en boven van d'Comp^e^ wegen genieten, voor ijdere genomene corcorre, de somma van 150: Rds, mits dat de d: Comp^e^ zal vrij laaten uijt de genomene schelmen naar haar te nemen een vierde part, omme tot een exemplaar van andere, capitalijk naar meriten gestraft te werden; dat wij onzes oordeels eenige remedie estimeeren, om die vermaledijde schelmen tagter=
=haalen ende uijt deze quartieren te houden. gelijk wij dan ook bij continuatie vande Ternataanse oorlogh, op des zelfs subjectes zoodanige represalie vermeijnen uijt te geven, waar toe wij haar te lande

liefhebbers

Liefhebbers genoegh zullen vinden, gelijk dan alreede
tegens de boovengem: roovers eenige affgesteeken zijn,
dogh wij twijffelen, off het van dit mousson ook eenige
nadruk zal hebben, als werdende te laat inden tijdt,
zoo dat de genoemde schelmen haar thuijswaerds
begeeven zullen hebben, dogh het kan hiernaer
tijdelijker bevest werden.

Met twee sloepen van Maccassar op den 6e en 8e
courant op deze rheede aangekomen, hebben wij
brieven vanden heer president Jacob Cops, beneffens
eenige Couranten, Batavise novellen (waar aff wij
UEd: bij gaande Extracten participeeren) d'articulen
vande geslootene vreede etc.a, omme onder
anderen daar uijt te l'oogen, dat eijndelijk de lang
gewenschte vreede met de Franschen getroffen zij
niet alleen met onsen staat, maar ook met
Spanjen, ende den keijser, blijvende Denemark,
ende Brandenburgh nogh tegens Sweeden in oorlog
dogh mede met goede apparentie van bijgeleijdt
te werden, dan ze krijgen Mastright wederom
in handen, en zijn de conditien verder redelijk.
op Batavia heeft men dieshalven alreede
nevens behoorlijke dankzeggingen heerlijk gevierdt,
dogh hebben wij vandaar geene brieven vande
hooge Regeeringe, noghte particuliers, zijnde

deze

deze tijdinge ende novelle aan welgemelte heere —
president gekomen, met een kopien vanden —
macassaarse burger Spelman, het welk wij dan
ook hoopen, dat aan des Comp.s staat hier te
Lande een merkelijk redress causeeren zal;
d'almagtige zij voor alle sijne weldaden geloofd
ende gedankt, tot inder eeuwigheijt. ——

ul: twee wissels van reg.e 115: aan s.r van Zijl,
ende rd: 460: aan den sineesen goulatjie zijn
voldaan, ende ul: Comptoir daar voorz gedebiteert.

het zoude konnen zijn, dat wij met dit abundant
nagelgewas eenige lijwaten ende kleedingen
mogten van nooden hebben, zoo zullen wij
bij occasie ende met ul: accommodatie geerne —
vernemen, off ul: eenige ende wat soorten zulle
konnen missen, alzoo wij vreezen, wat te weijnig
ontbooden te zullen hebben ——

het gezondene wasch in 24: stucks ende ℔ 1300:
heeft alhier gewoogen ℔: 1274: waarvoor wij —
dan ook ul: Comptoir à ƒ 72: het pichol, hebbe
gecrediteert ——

wij konnen ul: (het welk hier booven vergeeten is)
nogt mede deelen, dat op Batavia uijt het vaderlandt
kort aan den anderen gearriveert waren de scheepen
asia ende hollandse thuijn op 19.e december —

voorde

voor de Kamer Amsterdam in zee geloopen, ende ~~h~~ hersegeert, beside het wapen vander goes, voor Zeelandt, het eerste op 11e december 1670: het andere op 5e martij voorleden van gelijke in zee gegaan; met het eerste te weten Asia, was op Batavia alreede g'arriveert, d'heere Dirck Polom, oudt schepen van Amsterdam, in qualite van ordinaris Raadt van Indien, gelijk dan ook tot de selve qualiteijt begunstigt is, d'Heere Willem van Outhoorn, zijnde inde Indische saken bij de vergadering van 17e van't verleede na jaer seer weijnigh geresolveert, maar alles tot de naaste bijeenkomste in't voorjaer verschooven, van welkers geresolveerde wij mischien met de laatste bevaren scheepen wel mede duijtslagh sullen hebben.

Wij hebben ook volgens uE: versoek d'huijsvrouwe vanden mardijker Hendrik koh doen aanspreke, doch vinden de selve gantsch niet genegen om bij haar man over te gaan, voorwendende dat ze, vermits d'absentie van gemte haar man, soo verre in schulden geraakt was, datze niet konde vlotten, dat ook haar doghter getrouwdt was, versoekende wel ernstelijke dat de haar man magtte te huijs komen, die haare schulden wel haast soude afdoen konnen, ende haar op een vrije bodem helpen.

Bij

Bij ingeslootene obligatie zal blijken de leeningh van ammonitie door ons, aan brenger deezes, den burger Jochem meijer gedaan, naementlijk 50 lb kruijdt, 100: mus q^tn coogels, 20: handt granaten, en 20: viuur potten, om de zelve cortij te restitueeren off het te kort komende, in redelijkheijdt te betaalen, 't geen wij dan eerst dagh met de te senden kruit werken, in fatsoene zullen opbrengen

dit zij dan alsoo het geene, wij ue: voor deesemael hadden te antwoorden ende verders te communiceeren, waer meede etca, onderstondt, UE.E. dienst willige vriendt en dienaren, was geteekendt Robbert de vicq, Willem van Zijl, Rumphius, Rogier van Houten, Isaac van thije, en J Bergman, in margine stondt Amboina aant Casteel Victoria adij 11e decemb^er a^o 1679: Lager stondt, nevens gaande verzoek vande Coopman Rumphius, om overzendinge vanden Coop^tm Jan Simons meede, wordt ue: bij dezen gunstigh verzoght, zoo het buijten verlett geschieden kan

Maleijen

Aend E: Hr Robbertus Padtbrugge
Gouverneur en direct.r der Molucos
mitsg.rs sijn E: agtb.e Raedt

Titul ordinaire

Wij hebben UE: missive vanden 2.e october op den 26.e
d.o alhier ontfangen, als mede onze victualije ende
goede maenden voort volk, ende de packs volgens het
Lijstje vanden administrateur, ook de Cost en maendt
gelden van't volk die op Tominj leggen welk wij,
tot naer tominj gaende jnde Chialoup laten berusten,
maer de paken hebbe ik daer uijt laten halen,
door dien het dekje van d.o Chialoup een
weijnig leck is, en met de Tominsche reijse, beter
bewaardt zoude zijn, int schip

Jk hebbe gelesen als dat d'Ed.e h.r Gouv.r ten hooghste
misnoeght is over dat de goederen voor de Chialoup de
Eendraght hier overkomende hebbe aan't jaght
gebesigt, voor en daar wij quamen noch en konde
de mondt vande Rivier pas becomen, ten ward men
gedurig de pompen liet en gaan, soo dat gemeeckt
de Chialoup met de gecommitteerden, soodra, als
weijnigh tijdt, naer dat wij inde revier g'arriveert
waaren, naer Tominj vertrok endoen noodigh
agten, om geen tijdt te verzuijmen, 't Jaght dat

gereedts

132

geraedt hebbe als de Chialoup was, aen te tasten, ende op de wederkomst vande Chialoup de zelve met nieuwe gezaegde plankjens nevens 24 balkjes die nog overschooten hoeght en dight te laten vertimmeren, gelijk ook gedaan hebbe en geblecken is wanneer van hier naar maleijo vertrok, dierhalven verhoope UE: agtb: dat dit, aengesien het ten beste gedaan hebbe niet qualijk en zal gelieven ~~aff~~ te neemen.

T'Ed: E: gour: braght mede gelieven te schrijven waeromme dat ik de post houder op manado ofte elders vanden Ternataentse oorlogh, niet en hebbe gewaerschouwdt naer't schrijven vanden Sr Commandant op Batchian, maer 't soo mij daer van reghte kundtschap gedaan hadde, soude het geschiedt zijn, maer ik hebbe 't zelve niet durven ondernemen om die saak voor de waarheijdt aan s'Compes post houderen bekendt te maeken, vermits hij 't mij maer hadde toegeseijt van particuliere persoonen gehoordt te hebben, gelijk UE: agtb: uijt zijn eijgen schrijvens, 't welk hier bevevens overstiert, zal konnen b'oogen.

maer aengaande het geen bij onse tijdt op Ternaten geschiedt is, hebbe ik haer alles bekendt gemaakt.

De Vos

de Ses groote paken die voor de manado gesonden zijn, laten wij bruiken, want alhier een ijder coopen wil sonder goedt ofte geldt, dat niet wel weezen kan, — maar het packje gemerckt G.B: hebbe ik geopendt en daar uijt vertrocht aanden Corporael op Domoga — twee p:s guinees lijwt:, en een roode tancoels, als aanden soldt: Harman van Stade, twee p:s guinees lijwt: en twee blaauwe tancoels, waar bij gereekendt is seeven maanden Cost en rijst geldt, beginnende Pmo Junij en eijndigt Ult:mo Xber, ook en heeft van dit Jaar 1679: niet genooten, als mede aanden Schoolm:r Francisco — Ferdinandus, vier p:s halve breede bafftas, en treckerende t hondeik, tegenwoordig in coopt zijnde, te weeten van de endertigh balken, die den dicke goegoegoe als radja agamma, enden sabandaar op Limbotto gebracht hebbe, waar voor ieder balk een rijcx: veraccordeert zijn, als mede 4200: rottingh voor vijff en een halff rijcxd. die zij bruijken sullen, waar aff ud. agtste een proffijt van bekomt, ook zendt tegens 30: bossen den Rijcxd., maar aangaande het Carret ofte — Schildtpadts hoorn, seggen zij, dat d'Ed:le Heeren gouv:r 'tvoorleeden jaar hier zijnde, met hun veraccordeert waar, het pikel tegens 30: rijcxd. en nu 24: sij dat niet kunnen doen, alhier komt dagelijx wel eenige clappus olij, maar durven die niet in ruijlen, — want wij geen vat werck hebbe dat daar toe —

begnaem

bequaem is, hoewel de quantiteijt niet seer groot
en is. ——

De Coning van Domoga verstaan hebbende als dat
ud: aghtb: heeft gelieven aande gorontaalders de
weet te laten doen om Landt ofte rottingh te leveren,
hebben dan gesamentlijk verzaght, want niet een kleedtje
om ofte aan hebbende, om mede rottingh te snijden
gelijk boven, welke ik met barmhertigheijdt haar,
waarden dienden, mede bevolen hebbe te snijden, hebben
met malkanders bij de 40000: aangenomen ——

De Coning van Domoga, heeft volgende brieff van
ud: aghtb:, meent te vertrecken, naar sijn oude
woonplaats, hebbende dan gesaght sijn afscheijdt
te nemen, vanden Coning van gorontalo maar
bij alzulx bekendt maakende, Zeijde den Gorontaal
Coning niemandt van sijn Landt te laten vertrekken
voor en al eer d'E: Compe met hem gedaan hadt
als met de Ternatanen, en dat de heer hem
Zulx in sijn schrijvens niet aengeseijt hadde,
waar op de Coning van Domoga weder mede —
heen moghte gaen, seggende dan naar ud: aghtb:
ordre te zullen vertoeven, gelijk wij hem
dagelijx voorhouden, en mede troosten. ——

ud: aghtb: heeft ons gelieven te commanderen

mede

mede naar Tonnin te vaaren, ende van hier aff tot —
Parijs toe een kaartje te maaken, 'twelke geschiedt
is, en hebbe zelve in alles naúwt agt daar op geslagen,
gelijk ud: agtb.e sal kúnnen bespeuren, want int heen
zeijlen alles bij daagh en digt langs de wal geschiedt is,
en int weder herwaarden komen ontrent twee à drie mijlen
vande wal, maar verstaúnde wel dat alhier meerder —
revieren soude leggen int vaar water, doch hebbe niet
meer vande Chialoup kúnnen beoogen, hebbe ook hier
en daar bergjes in geteijkendt waar bij het landt
zeer wel sal kúnnen bekendt werden, maar met het
voorige kaartje gelijk blijkt, niet wel mede soude bekendt
geworden hebben, want geen gelijkenisse van de.e wal
uijt drúkt. —

Ik hebbe ook mede het paggertje op Tonnin naar
gemeeten en bevonden gelijk ud: agtb.e hier nevens
bekomt, zijnde alle uijtwassende palissaten —

Volgens 'tgeene op de.e rijse voorgevallen is, sal ud: agtb.e
int dagh register vanden adsist.t Johannes vander
meerschen verstaan, soo mede wegens de Tamiensche
Coningen —

Wij zijn mede dagelijx bezigh volgens d'h.e agtb.e h.en
schrijvens met plankjens te zaagen, maar hadden
wel gewenscht een spanzaagh gekregen te hebben,
want maar een schulp zaagh is, dien ik bekomen
heb. en daar het volk soo niet mede kúnnen te

regten

regt kouen, gelijk UEd: agtb: kunt bespeuren aan
de bo plankjes die UEd: agtb: met vellkiaLing —
becomt, en ook soo haest niet voort en schiet —

Aengaande het jagt werdt alle dagen hoe langer
hoe lekker, want alhier de worm seer haest in
vreet, in dit halff brak water, soo dat de nieuwe baij
plankjes bij ons inde bitijs gemaakt bij na weer door
zijn, moeten nu ook mede een nieuw vlack in ons
schuijt stecks —

Aengaande de oorlogh op Ternaten hebbe daar voor
desen niet van gehoordt, maar zullen zijn dagelijcx
op ons hoeden, want wij en weten altemet niet hoe
wij 't hier hebben, versoeke dierhalven aen UEd: agtb: —
om secours van vier hondert lb: buskruijdt, als mede
twee à drie cardoes bladjens, want wij niet en hebben
om Cardoesen te maken dan van ons zeijlen, dien
ik niet gaern stucks snijden soude. —

Ik hebbe mede ter ordre vand: ho: gouvr: vijff
en twintig lb: buskruijdt, nevens twee musquetten
aanden Coning van Parigi, uijt naam vand: Comp:
gegeven, waar over hij zeer wel vergenoegt was,
seggende nu niet te kunnen schrijven aan UE: agtb:,
maar wanneer zijn Capp: Lawedt Thuijs komt,
die jegenwoordigh uijt zijnde, wij sonde mede rivier
van gorontalo de brieff laten toekomen —

Zijnde mede benoodight een halff kruijdt pomp seer,
hollants, want wij 'er nogh eenige inlandts hebben,

maar

maer soodik mael daer mede gepompt werdt, ik hael meer, als mede drie ijzere pomp stokes à 5: voeten lanck, een weijnigh pomp spijkers, nevens eien pomp boutjens à 14: duijm lanck, zullen ons hier dan wel mede laten vergenoegen. ——

Op't menigvuldige verzoek van onzen hoogbootsman Cornelis jansen van münickerdam laet ik den zelven int wel neemen van U:E: agtb:e mede 3 sloep vanden Chinees aij zinko naar malaijen vertrokke vermits met een oude en langh gedurende ziekte gequelt is, en onzen Chirugijn voor den zelven zoo hij ook aanden oppermeester des Casteels orangie schrijft, alhier geen medicamenten heeft om te cureren etc. hier mede etc.a onderstondt gebiedende Heer U:E: agtb:e bereijdt willigen dienaer, was geteekent J. Walboom, in margine stondt Hetjaght amsterdam liggende inde rivier van gorontalo, desen 14:e december 1679: —— lagerstondt, twee dagen naar 't sluijten dezer bequamen wij van manado derzedonage U:E: agtb:e schrijven door 'twelk wij verstonden dat den boekhouder Jan Franck naar Ciauw vertrokke was, ——

Invölge U:E: agtb:e ordre, zoo hebbe ik ook de derde waak gerrit van Sladderak op de Chialoup van aij zinko overgezet, om op malaijo zijn dienst waar te nemen, die zal vorders niet naar laaten in gedagten te houden 't bevel van goede waghte te

houde

Beijden en op te passen op de listige practijques der Gorrontaloers.

Maleijen
Aen d'E. Heer Ri: Padtbrugge
Gouv. en Direct. der molucos,
en resorte vandien

Titul ordinaire

naar vijff dagen ontweeren, ben ik behouden op manado gearriveert, alwaar, naar overlevering vande medegeg. Comp. papiers veertien dagen hebbe vertoeft, uijt oorzaak het opperhooft aldaar, den vaendrager naar 't gebergte sondt, om d'oproerige alphoereesen onder den anderen te bevredigen, ende uijtkomst daar van U E: bekent te maken, aan wien mij mede overgaende papiers mijn zelve refereere.

midlerwijle aldaar volgens Commissie vernemende, naar de staat en gelegenth. van Ciauw, en dat zelve bergh schans mactlijk heeft

Aldaar wel geconditioneert volgens factura, overleverende, negen packs lijwaten t geen zeer wel quam, alsoo geen meer in voorraadt hadden, als ook twee vaten speck en vleesch, d'andere twee met mij naar Ciauw voerende, nevens t geen voor de sterckte ge=„schept is

Den 13. deser aldaar komende, wierdt ik vanden

Gegeege

Goegoegoe d'arras en Commandant verwellecomt, welke mij berigten, den koning don Francisco Xaverio, naar 't eijlandt Macaleio om sigh te vermaaken gesloopt was, edogh dat binnen twee dagen, weder herwaardts komen zoude, gelijk geschieden, want den 15e octob: ontrendt den avondt, mij binnen dese sterckte verwellecomde, scheppende naar ik kon bemercken groot genoegen in mijn komst, met bijvoeginge dat waarlijk bevondt d'E: Comp.e woordt houdende, en getrouw was, vermits nogh aan hem door 't overzenden, van binnen-officiers dacht, waar op ik hem naar gelegentheijt diende, en verzekerde, van 's Comp.s liefde 't hemwaardts, voorts d'oorzaak van mijn comst, volgens commissie soo veel hem nodigh was te weten openbaarde. —

De borstweering, om de linie te redden volgens UE: ordre begonnen, doch gaat flauw voort, alsoo zijn hooght.e klaagt, door de opstooking. dese goegoegoe d'arras van alle respect ontbloodt wordt, en naauwelijx ijets te commanderen heeft, dierhalven wenschte UE: achtb.e met 's Comp.s gezagh daar tusschen geliefde te komen, en ordre te geven, sijn moetwillige onderdanen, met wat harder spooren mogten bereeden werden —

Op manado was 't zoodanig gesteldt, dat d'aldaer zijnde alphoereesen voor d'E: Comp.e alles weijgerden, wat voorheenen goedt willig deeden, moetende ons guar-nisoen haudere selfs de padij voor Chiaun geslicht aan boordt brengen, 't geen zij saggende met goede —

oogen

oogen aanzagen, uijtgezeght eenige bantikers, die
mede de handt aan 't werck sloegen; soo dat naar twee
dagen arbeijts deze Lastje met groote moeijten aan boort
kreegen.

dan hier was 't noch alsoo droge, want de goegoegoe
d'arras met goede woorden en beloften, drie dagen naar
mijn arrivement het lossen deser booten sleepende
houdende, vertrock doen geen langer uijtstel weten te
vinden, stil naar Saija, soo dat indien sijn hooghtt
geen order hadde gestelt, nuijt de goederes voor deese
sterchte geschickt, hadden konnen booren krijge.

De verwaghte maght van deeze plaats, bestaande in
250: man, sal op meijt de jaar van hier (met die
van Tagulanda en Cajourie, sigh vervoeght hebbende)
naar Cotij oversteeken, en willen volgens berigt van den
Commandant het eijlandt van meaun int passeeren
affloopen, en van daar 't noodige voor haar reijse mede
voeren, den goegoegoe d'arras sal selfs medegaan,
daar sijn hooghtt blijde om is, wenschende dat nuijt
weder keerden, alsoo hij seght het een man te zijn,
van grootmoedigen aardt, en opgeblaasen geest, die
niet alleen zijn hooghtt soeckt verdaght te maken,
met te zeggen dat eenige prauwen naar manilha
gesonden heeft, maar soo gerught werdt, toe
„Leijdt sijn hooghtt van 't leeven te berooven, tegen
de selve mij tot schrimende toe aan hunden: badt
ued: aghtb behandt te maaken, op dat een maal

daar

daar in voorsien en sijn persoon buijten sverts gestelt werde, protesteerende voor Godt, d'D: Compte tot de daadt gedwongen te zijn, met bijvoeging, dat ik tulen souden zien, wanneer naar weijnigh dagen, van poko, met sijn volk tot het op maaken der stercktes koomen soude

De rebellige oproermaker Sachilalong, is daar dis van sabouan gemasakreert, en werdt per dese boaden, sijn rottingh, en den lap van des selfs hooft buijdt VE: gelieve toegesonden, maar de thien Stee: guinees Schwaaten, daar op gestelde, sijn tot nogh toe, met de twee man genaamt Cornelis vander bruijs, en Joan wijkman van Hamburg uit voordit guarnisoen geslonden gereetschap niet te regte gekomen, de verzoekt den Commandant, VEE: hem van

Den handt zaegh

twee schudt leepels van 3: en 6: lb:

twee brangslaaten,

twee laadt priemen

een verken steert

eenige gewichten

en drie a vier piecks gelieve te versien

Om alsoo den zoogezegde darrad segt VE: hem van 't wagt houden op 't booven bolwerk is heeft ontslaegen, soo is 't niet mogelijk met dit volk, de post en behoorlijk te verzien, te meer wijl van de 16: alhier zijnde Ebildergasten, den deerlijk aan d'amboinse pocks leijdt, en de twee door mij van maleijo mede genomen, sijn, als ik op manado quam soodanig gestelt geweest,

dat

dat tot het vervoer onbequaam waare, dierhalven de
noodtzakelijkheijt, alhier nogh op't minste vier
man ver=eijst, waer mede't als daer sullen konne
stellen.

De bat daar uE: aghtbe: in mijn Commissie alle vermist gewagh aff maakt, seght den Zoegoegoe daervan sijnde te zijn, die hij nevens enige handt granaten en viere potten, naar sigh genomen heeft.

De soldaten huijbert van Leeves van leijden, Pieter dertlen van amsterdam, en pieter Laurentsen van Colmer, versoeke, alsoo hun tijdt g'expireert is, verlost te werden, daar en tegen versoekt den Corpl: pieter matthijsz: enden Soldt: pieter backman, om verbeteringh, en nieuwe tijds verbandt, ter discretie van uE: aghtbe:

Den Schoolmr: Isaac van halmael tot dus langh bij d'Eerw: Heer Zacharias Caheijng op gehouden, is naar herwaarde met mij over gekeerendt, en staat op heeden naar Tarena te vertrecke, met welke mij t'eijser werck voor de kloekijens aan d'aldaar omleggende Coninge over gaat.

De rolle van dit guarnisoen, gaat hier nevens, om te diene tot naarrigting vanden guarnisoen Boeckhouder, opdat eenmaal den boekhouder sr: abram van meijert de reeq: vande hier

om

om her militeerende, mogen werden toegezonden, want de zelve op 't hooghste daar aan gelegen is, alsoo diverse bij sijn boekjens nogh niet bekendt staan

Soo mede de consumptie van 't gespilde buskruijt in t'aenwesen vanden Sergt. Jan lodewijkss, zijnde de andere 500 ℔: bij den overleeden Sergt. Jan vander Linden verorbert, die daar van soo niet door de doot dit laeten hadde geruijmt, reeq: soude hebben moets geven, soo dat hier 't geen al vrij weijnig is, maar 500 ℔: in weesen zijn

Den Commandant verzoekt VE: agtbre hem tot ordinaris tractement, voor den Coningh en de selfs rijcx groots, twee Rijxdrs pr. maant gelieve toe te voegen, alsoo de zelve, soo dikwils van hun besogt werdt, dat geen stellen daar aan weet.

ik verzoeke instantelijk dat op VE: geevend woordt de twee jagtjes d'Experiment, en Amsterdam op 't spoedigste naar herwaards werden gezonden, want met dese kleene maght, wanneer aangevallen wierde, seer weijnigh souden (indien de inwoonders die niet te vertrouwen zijn, niet getrouw en blijven) konnen uijtregten, dogh voor soo veel sijn hooghst aangaat, houd ik mij genoegsaam verzeekerdt, dan de zelve voor zijn persoon weijnigh (indien d'ondersaaten ontrouw zijn) soude konnen uijt rigten, daar over hij selfs bekommerdt is.

En bij aldien UE: agtb.e mogt geraden vinden de
Inwoonders van manados voordt uit, hun rebellie
door krijgs magt tot bedaaren te brengen, soo presen=
=teer ik mijn selves daartoe aan, midts 't Commando
van de tot dien eijnde overcomende magt, mij werde
toevertrouwdt, verhoopende onder Godts genade 't heijl=
=zaame uijt te werken, en dit harde volk onder
't swaardt van d' Comp.ie gehoorsaamheijt te brengen,

Doch sulx niet zijnde, versoek ik ernstigh op
't spoedighste tot Cota over te Comen, om inden
oorlogh tegens de weijnwedigen, als vooren te mogen
thoonen dat het bloedt mijner roemruchtige voor=
=vaders en vader nogh leeft in d' aders van hem die
altijdt is geweest en onveranderlijk blijven sal
E. agtb.e Heere: onderstondt UE: agtb.e
gehoorsaame en gantsch nedrige dienaar, was
geteekendt Joannes Frantz, in margine stondt
Chiaure inde Berghs Schans Maetzuijker desen
19.e 9ber Anno 1679:

Translaat brieffje door den Coning en grooten van Tagulanda aan d'E: h:re Gouv:r R: Padtbrugge inde maleijtse tale met duijtsche Letteren gesz:

Aande E: Ag:re Gouv:r R: Padtbrugge, opperbevelhebber over allen, Godt almagtigh verleend hem gesondth:t —

Ik U E: geringe dienaer Coning van Tagulanda, met beijde goegoegoes, en verdere Sabatos, off grooten Lands onder nedrige gebiedenisse en eerbewijsinge, tot onder de voet Zoolen van onsen Ed:e, wij hebben honderdt man gegeven met twee corcorren, den ouden goegoegoe inde eene corcor, en den Capp:n Laudt inde andere, en sijn wagtende naar de volkeren van Ciauw en Sangir, 't waare goedt dat ze haast quamen, soo zullen wij gesamentlijk affkomen naar 't nieuwe jaar, ende Indien sij lieden niet haast en komen, soo zullen wij alleen wel affkomen ter voorsz: tijdt, maar verzoeke aan d'E: h:re Gouv:r, dat er tusschen Biri en Maitara wagt mogte werden gehouden, want wij zijn beducht dat d'vijanden daar omtrendt wagt houden zullen, dat is 't geene eijgentlijk tegenwoordigh van mijn Ed:s verzoeke, onderstondt, den Philip Sango Coning met beijde goegoegoes en verdere grooten, mijn Ed:e Sijn dienaers, en was ~~[illegible]~~ geteekendt, met 't merck van Jacob Sontuhu, en Joan Apman, ter zijde stondt den 22:e Xber 't jaar 1679. —

Ternaten
aen d'E: Heere Robbertus Padtbrugge
Gouv:r en direct:r der Moluccos
en den Raadt aldaar

Ordinaire titul

Met de sloep vanden Ternataensen burger meijndert idethen, in handen vanden stierman Jochom meijer, wierdt u:l: toegezonden, ons laatste missive vanden 11:e courant, met diverse bijlaagen als anders, d'welke daar op alreeds voor bij Manipa gedravent zijnde, door swaare stormen uijt het noorden en noordwesten, maekende een zeer hol water, op den 18:e d:o heeft moeten retourneren, ons het voorsz: packet te rugh brengende, gelijk mede de vertrockte ammunitien, waar aff dan ook d'obligatie ten laste den gem:te stierman komt te cesseren ende affgedaan is, gaande het voorgaande pacquet brieven nevens andere, p:r desze tegenwoordige occassie over, omme ons aan het zelve te gedraagen.

Vermids dit interval ende andere beletselen is ons jaghtje en Boero tot op dato dezes, alhier gestationeert, waar en tusschen mede eergisteren comparerende de sloep vanden burger Pieter Tidettsz zeer korteli: in 5:e dagen overgezeijlt ons toebrengende u:l: zeer aangenaame missive vanden 19:e stantij, benevens diverse bijlaagen, zoo voor dit als het Bandase

Gouvernement

Gouvernement, waarmede dan het verzoghte ende het
noodigh Zal werden betragt, ende Conform UE: be,,
„geerte uit wereck gestelt, daar op dan ons kortelijks tot
andtwoord Zal dienen, dat wij uijt UE: ampel relaas
ende de genomineerde Stukken, wel hebben connen
aff meeten, dat het, gelijk ordinaris in alle onrusten
ende oorloogen, aan dien kant niet allesints voor
de windt gaat, Zijnde wij soo wel alhier, als UE: aldaar
genoegsaam in een parquet, dat wij Zeer sleght van
volk voorzien, benevens diverse anders gebrekkelijk,,
„heeden, waardoor wij dan ook niet veel van im,,
„portantie konnen effectueeren, maar ons te vreede
moeten houden, dat wij in deese ondze contreijen
alles in ruste ende eenigsints mogen conserveeren ende
ons tegens het opkomende gewelt van buijten, in
goede postuure ende defensie stellen, ende affwagten
het secours dat d'h:e regeringe van Batavia,
ons met de aanstaande Scheepen Zal gelieven
toe te Zenden.

Niet te min op UE: advijs vande 30: corcorren van
Xulabessij om calti te komen, hebben wij geresol,,
„veert, een van deese weijnige sloepen in Comp:e van
het gemt: Jagtjen Boero, aff te steeken, omme niet
alleen voor Sattamatta aff te Zien, watt er te
verrigten Zij, maar ook langs alle de 3: Xulase
eijlanden t'onderstaan, off aldaar eenige vijandelijke

toerustinge

toerustinge vernemen kan, omme dan de zelve naar
bevindenisse ende de qualiteyt van dien, ofte te ruine-
ren ofte binnen te houden, ende ons door voortsz mede
gaande Chialoup aenstonts advijs te geven, niet
dat het jagtjen costijwaerdt zijne reijse zal voort-
zetten, bij aldien voor het zelve, omtrendt gedagte
Eijlanden, niet van importantie zal voorvallen,
wij konnen wel niet veel credit en geloove geven
aen het confesseren, alleen van een slaave, door dien
wij nu onlangs door diergelijke geruchten van 30:
corcorre op Warse, (het welke al veel waarschijnelijker
scheen) zoo leelijk geabuseert zijn, maar onse —
resolutie lag doch al te vooren (op 3: à 4: abusive —
brieffies op Boero uijtgestroijdt) omme bij occasie van
deze onse Ternataanse uijtzettinge, eens t'onderstaan,
hoedanig het omtrendt dien hoek gelegen was, ende
konnen nu alsoo twee vliegen met een klap slaan,
andersints houden wij bij deze tijden zeer gaarne
onze zoo geringe magte geconbineert, bij een, —
alzoo de vijanden niet te vertrauwen zijn, ende wel
ligt deze provintie zouden meenen, wanneer se
divulgeeren dat het op Ternaten gemunt zij, konnende
niet wel zonder perikel deze onze kleijne magte
op diverse plaatsen verdeelen, ende alzoo separeeren. —

UE. hebt onzes oordeels niet qualijk gedaen de

bewuste

bewijsen muijtelingen van het Jagtjen de Experiment Zoo
rigoureuse te Straffen, tot een Spiegel ende exemplaar
ende voorkominge van diergelijke disordres, wij Zullen
bij d'eerste occasie de 3: overgezondene in haar balling-
-schap naar Banda verzenden en Zullende de mede
herwaarts aangelande Corpl. ende vier Schildergasten
wederom ter ordinaire wacht: aangest: werden, gelijk
wij dan ook hier bezijden doen gaan de Reekeningen
vande 8: Zoo Zoldaten als bootsgezellen, voor deeze
van het voorgemelte jagtjen Boro aldaar gelaten,
Zijnde d'overleeden Jan Harmansen van Hamburgh
op de doodt Rolle genoteert, die daar mede ook uijt
heeft.

Ten Laatsten Zoo gaat mede hier beneevens factura
ende Spesificatie van Zoodanige materiaele, als wij belooft
hadden U.E: uijt onze schaarsheijdt te Zullen bijzetten,
d'welke wij nogh wel met wat meerder balije hout —
planken Zouden geaugmenteert hebben, bij aldien
het ruijm van het jagtjen meerder hadde konnen bergen,
U.E: gelieven dan dit Comptoir voor het costende Zijnde
f 1460:-:- te crediteeren.

Ende Zouden wij verder daar mede U.E: brieven ten
vollen beandtwoordt achten ende dezen besluijten, ten
waare wij ons schuldig oordeelden, U.E: te participeeren, —
d'aancomste aan dit Casteel van een sloep, toekomende
onzen vrij burger Christoffel Binderwijn, den 7e

october

October van Battavia vertrokken, ende den 23e courant
langs Japara ende Sorrabaija hier ter rheede ge-
=arriveert, deselve brengt ons wel eenige brieven uijt
het vaderland van het laatste des voorgaenden jaers,
maar geene van Batavia, veel min vande hooge
regeeringe, dewelke ook nog gants geen advijsen
vande Cortisse ommuijten hadden becomen, als alleene van
deze plaats vert over Maccassar, daarnaar met gedagte
sloep affgesonden, weesende de sloep Orangie met ons
laatste brieven en boeks inde sloeps herwaerdts komende
vert tot Japara voorts geadvanceert, zoo dat ons
van gemelte hooft plaats niet zoo veel wiste te zeggen
als wij ul: alreede uijt de advijsen vand: Ed: heer president
Cops hobber geparticipeert, maar wel een andere
goede ende voor dees tijt seer noodige tijdinge, hoedat
d'onse onder conducte vanden Commandeur Couper etc.
omtrent het laatste van September ~~ofte begin van September~~ ofte begin van octob: passato de schuijlplaatse
vande Maccassaren de vestinge Capar, naar grooten
tegenstandt hadden geoccupeert met de ruine van een
groote menigte der belegerden, zijnde de reste met
haar Commandant Crain glisson hooger aan opgevlugt
dewelke door radja Palacca ende de zijne, verzelt met
een Comp:e duijtschen, naargejaagt wierden, hebbende
d'onse inde veroverde plaats een zeer groote buijt
van goederen en menschen gevonden, waar aff alreede

twee

twee scheepen vol mannen en vrouwen naar Batavia
aff gesonden waaren, dogh van het een en 't ander
sullen ons de brieven uijt ons Leger ofte wel van haare
Edelheden de hooge regeeringe, nader ende breeder —
particulariteijten moeten geeven, bij provisie zijn wij
schuldigh den alderhooghsten ende goedertierenste voor
deese nieuwe genade te loven ende te dancken. —

met de brieven uijt het vaderlandt hebben wij confirma,
,tie vande overgeadviseerde vreede, soo int reguardt van
onsen staat als de spaanse, van welke laatste mede
d'articulen overgesonden zijn, dogh niet te reputatieus
noghte favorabel, alsoo de franten wel gent, ijperen, —
Charleroij ende andere plaatsen sullen quitteeren, maar
behouden camerijk, doornijk, St omar, ende andere
daar omtrent gelegene capitale plaatsen; dogh wat
behoeven wij om een andere mans seer te hincken,
onse brieven en Couranten gaan niet verder als het
begin van decomber, wanneer het met het Tractaat
vande keijserse mede bij naar gedaan was, gelijk ook van
Bataavia willen seggen, dat 'er tusschen sweeden met
Denemarken ende Brandenburgh insgelijcx gecapitu,
,leert soude zijn, dogh vande seekerheijdt deses
salmen ~~mede~~ een nader advijs moeten affwaghten
Waar mede UE onder standt UEd. dienstwillige
vriendt en dienaren, was geteekent Robbert de vicq,

willem van Zijl,

Willem van Zijl, Rumphius. Rogier van Bouten, Isaac van Thije Secretaris, en J. Bergman, in margine stondt, Amboina aant Casteel Victoria den 27e december Ao 1679. ——— Lager stondt

Desen dus verre klaar en veerdigh leggende, werdt ons p.r seker smael sloepie bericht toegebraght, hoe het selve het jaght de Lampson ter Rheede van Bouton gepreijdt en bericht becomen had, dat den meenden heer majoor Claar de St. martin, met hondert soldaten opt selve soude sijn en naer Ternaten gedestineert, gelijk wij hoopen willen, d'e boden spoedigh en behouden overkomen sal, om U.E. benoodighde van volk als andersints te suppleeren. den ult. do. ———

Translaet brieff vanden Coning van Siauw aen d'E. Hr. R. Padtb.r inde maleijtse tale en duijtse Letteren gesch.t ———

Ik don Francisco Xaverius bedank U.E.: ten alder hooghsten met alle mijn hert, over 't geene U.E.: mij van maleijo hebt toegesonden, ik heb 't alles ontfangen

waer naer ik mijn H.re laat weten, dat ik volgens mijn H.re sijn bevel, dat ik een cortoe naer maleijo

sende

Soude overzenden, nu een corcor voor aff sendes, bemant
met 56: coppen, wiens opperhooft is mijn broeder
genaamt Joan Macalios, die nu met dat een schep=
vaartuijgh voor aff gaat. ——

Doch daar sijn nogh drie schep-vaartuijgen die daer
naar zullen volgen, want sij zoeken te oorlogen
daar omme, en sullense niet langes waghten, maar —
metterdaat comen, ende daar op sijn opperhoofden,
Jeronimo Sarras ende den Gaegoegoe Thomas Mehound,
ende een Capp.n Landt Don Gohan Naihas genaempt.

Daar en boven heb ik naar Tagulanda geweest ende
den Koning van Tagulanda gewaarschouwdt, dat indien
sijne vaartuijgen naar Ternaten gingen, het best soude
weezen datse met onse eenen wegh souden neemen
als broeders uit midden vande Zee, op dat sij malkander
in tijdt van noode moghten te hulpe comen, ende soo
haast ik weder quamp, heb ik het fort verst bestelt,
gelijk S.r Joan Francen mij gezeijdt hadde, op dat wij,
indien ons eenige vijanden quamen t'overvallen, ons
moghten verweeren ent'zelve uijtstaan, dat mijn E.
Zijn hert niet ongedruist en is, alleen 't geene dat ik
aan d'E: Comp.e doen kan, sal ik met al mijn hert
doen, want lien dat mijn heerens hert 't suijverheidt
waaraghtich ende opreght is ———

Ik verzoek ook ten hooghsten de goede gunste van
mijn E., dat mijn E. dolen Serg.t Jan Lodewijkse
van

van dit landt niet en wilt affneemen, maar verzoeks
dat hem de vaendrigs plaats met de gagie magh —
gegeven werden, want hij is een man die mijn hert
soeckt, ik sluyte desen metten groeteniss, en blijve
UE: onderdanigen, onderstondt en was geteekent
d: Francisco Xavier, ter zijden stondt, Geschreven
int Casteel maetsuijker, den 20e 9ber ao 1679

Ternaten
aende E: Hre R: Padtbrugge
Gouvr en directeur deser Molucos,
ende Resorte van dien

Titul ordinaire

'Sedert mijn jongste van dato 19e deser pr den vrij
coopman Sr Pieter Stoodt, in UE: toegesonden is
hier niet van belangh voorgevallen
dan eenlijk dat op gisteren gerught wierdt, dat omtrent
d'Eijlanden Zangij zecker pankos vaartuijgh was —
vernomen, sonder te weeten wat natie op het selve
was, 't gaen wij doet vermoeden, off niet wel de Ternatanen
dat, vanden Capn Bacarij, naar herwaerts hebben
overgesonden, om naar den toestandt dieser coningen
te vernemen, want ik niet vertrouwe, dat die van
manilha met een vaartuijgh zullen aff comen, wat
vande zaake zij is de godt des hemels bekendt,
voor mij het zij dan deese off geene, ik sal soo

deselve

de Zelve hier aan landen, off wagten wat sij —
ondernemen zullen, en als dan volgens commissie
met haar handelen.

't groot bolwerck heb ik soo veel mogelijk is,
ende gelegentheijt mij heeft toegelaaten, ten naasten
bij in postuure van defentie gebragt, en ben nog
dagelijx daar mede doende, zullende over 3: daagen
naar manado een prauw off zenden, soo 't mogelijk
is 3: à 4: affuijten tot de stucken, daar op staande off
te haalen, want de selve door dien, dat inde open lugt
staan, zoodanig vergaan sijn, dat onmogelijk twee
schooten sullen konnen uijtstaan.

't gebrek der beddinge, mede door regen en windt
verteert, ben ik door 't ophoogen en bestraaten
van voornoemde bolwerck te gemoedt gekomen, soo
dat wij wanneer de schans hooren, aen welke ik op
morgen de handt meen te slaan, vaardigh en gereet
zullen zijn, het soo ten naasten bij sullen konnen
stellen.

Wat aengaat UEd: alhier gelatene ordres, wegens
't ophoogen der batterije onder de corps du guarde is
niet wel doenlijk, alsoo door 't inwerpen, vande aarde de
palissaden komen uijt te wijken, 't geen men, (nademaal
de zelve door de steenachtige grondt, niet diep genoegh
in geslaagen konnen werden,) niet wel kan voor
komen, daar mijns oordeel niet veel aangelegen
is, nademaal van dien kant niet konnen werden

aangetast

aangetast, en wat het bus= poeder aangaat, dat
zal met het maaken van een Steene kelder ge=
=noegsaam voor gevaar behoedt zijn. ——

'twaare noodig ud: agtb: bus van wat groote spijker
en een mooker geliefde te versien, nevens nog 10:
stp: brandt gratsaten en vuur potten, als ook nu
de quantiteijt van 4: à 500: musqt: coogels en
twee à drie vaetjes bus poeder ——

tot securiteijt vande tot nu overkomende ses
[illegible] vijfftigh man, heb ik op het instantig verzoek
van sijn hooght: gegeven ——

10: tt: bus poeder —— en
100: stp: musqt: coogels. ——

Op dat de selve, soo bij aldien door den vijandt
onder weegen mogten werden aangerant, niet
verlegen staan, en in perikel van overrompelt
te werden geraaken waarmede —— Ma
onderstondt ud: agtb: gehoorsames dienaer, en
was geteekent Joannes Branden, in margine stond
Chiaua inde Sterkte Maetzuijker desen
28: xber 1679. ——

aende

Aan de H:re Robbertus Padtbrugge
Gouverneur en direct:r der Molucos

Ordinaire Titul

Mijn Gebiedende Heere

Zoo als deze naar middag hier voor de bogt van
Jelolo quamen, is ons de Galeij off oorloghs Fregat,
van agteren noordtweest hoek deser bogt, te
gemoedt gekomen, van welkers Stierman tot sonderlinge
leedtweezen, en verachteringe van mijn opgeleijde reijs
hebbe verstaan, hoe 't jagt d'Experiment sijn stop
en werp ankers, het eene voor Gammalamma
en 't andere voor hirij, alwaar gemelte jagt ook op
de klippen off Reeven (naar 't seggen) soude vast
gezeten hebben, heeft laaten sitten. hebbende
alzoo nu maar twee ankers en een sonder stock,
volgens berigt van den Constabel op de galeij, en daar
toe weijnigh touw, gelijk U.E.: egter wel sal konnen
betreffen dat deselve meest touwen bij de ankers
zijn verlooren. te verwonderen zijnde dat den
Stierman met voorsz: jagt niet wederom ter
rheede van maleijen en is gekeerdt, alwaar nog
tijdigh van alles hadt konnen bezorgt werden, soo
dat men daar uijt deselve sorgeloosheijt genoegsaem
komt te bespeuren. Sijnde 't jagt eergister vert

hier

hier van daan uijt 't gezigt geraakt, en den Stierman
Commandant Carsten is ter doodt toe siek, soo da
deselfde wagt bij den gedeporteerden Stierman in
waargenomen werdt, en Godt weet hoe en waar zij al
belandt zullen weezen; aangesien den Stierman —
op d'gallij weet te verhaalen, dat Carsten van
meening was nij niet tot Sawos te wagten, maar
soo ver op te haalen als konde, daarom heb
goedt gedagt ued: agtb: hier van ter eerste —
kennisse te laaten toekomen, omme off ued agtb:
nij ten eersten met ankers en touwen wilde ver„
„sien, als sullende het anderssints bij naar / menschl„
„ijker wijze gesprooken / onmoogelijk zijn tot —
Gorontalo op te haalen, sonder stop en werp anker,
behalven swaare ongelucken, verlies van schip en
goederen, die men bij gebreck van deselve heeft
te verwagten. Om dan voorts en nader kennisse
te moogen bekomen van de gee talte des schips,
sal op de galeij overstappen en daar mede vâren
tot daar ik 't selve sal vinden om weder herwts
tot dese bogt te brengen, off indien 't sonder
perickel geschieden kan voor Sawos ter plaatse
van UE: g'ordonneert te laaten verblijven, tot
dat ik assistentie en naderlast van UE: agtb:
hier in de bogt bekomen zal hebben. Godt
geve dat ik deze reijze naar wensch magh —

volbrengen

volbrengen, want met dusdanige sorgloose zeevarende
op gescheept te zijn, is waarlijk sorgelijk. de —
galeij heeft brandt hout en landt van noode,
t geene met mij gesonden is, is hoognoodigh geweest,
en nogh ter goeder tijdt ontfangen; hier mede
in der haast wil UE: agtb:e met al t geene UE: —
agtb:e lieff en aangenaam is, den zegen des
hemels toegebeeden hebben, onder toewensching van
heijl en geluck zalige nieuwe jaar en gedienstige
gebiedenissen van, onderstondt UE: agtb:e onder-
-danige dienaar, was geteekendt Andries Olofsz: —
in margine stondt, Inde Chialoup van Pieter de
Boedt desen laatsten december A:o 1679. —

Translaet van seeker maleijtse
brieff, door den Coning van Baboucan
aan d'E: H:r Gouv:r R: Padtbrugge
gesz:

UE: brieff gedateert 29:e 7ber pass:o met de twee
klocken sijn mij met blijdtschap door Robbertus —
marouma wel behandight, waar uijt wij hebben —
gelesen verstaan, ende met verwonderinge gesien
hoe dat een mensch, sijn wesen in een spiegel
gesien hebbende, ende wederom van daar zijnde,
metter haast het zelve vergeet, soo sijn ook

de dobbelhertige menschen, die hunnen wegh niet
en connen rusten, want sij als de baaren vande Zee
door den windt op en neer geslagen werden

Wat zullen wij hier veel van zeggen, maar wij
bidden alleen den Almagende Godt dat aan mijn
Heer ende alle sijne onderzaaten wilt heijl en
zegen geeven, op dat UE: door den zelven zegen
alle Comp^s. meijneedige vijanden gelijck de Ternataens
ende andere vijanden vande UE, overwinnen ende
verdistrueeren magh

Daaromme sende ick mijnen broeder den Gegaeger
Thomas wallas gent., met een hoorum genaemt
Goan moe-o-ago, die spaans ende maleijts spreeckt
ende vertolcke kan, op dat UE: den zelven, van
doen hebbende, magh gebruijcke, daar beneevens twee
groote ~~corcoras~~ met hun toebehoorten, waer op
seven Cattille oft princen met namen

Robbertus marouma

Salamon labende

Titus soura

Jeronimus bella

adam madabonng

wauwenko = ongedoopt

satoulaus d^o.

Tackandengan d^o.

dagh

Doch den Gaegaga sal het hooft weesen, den tweeden den Bacaüm, ende robbertus den derden, die aan deze zijne broeders den wegh mag wijzen.

Voorders maak ik UE: bekendt, dat op den 29e der maandt Julius een groote corcor met aght man en vijff vrouwen alle Ternatanen zijn gecomen aan een kleijne strandt van het dorp Salouhan, ende drie man van Salouhan met een kleijn vaartuijgh om sagou te zoeke uijtgegaan sijnde, zaagen de boovengem: Ternatanen, ende gingen hun wat nader, vraegende wat volk zij waare, waar op d'andere antwoorden, Ternatanen, wanneer sij nogh nader quamen, ende de Ternatanen zulcx siende haalden ten eerten hun zeijl op, ende vlughten, zette ende den cours naar t'eijlandt Tallaüw, ende indien sij daar waarlijk komen, zoo zullen zij daar om reedens alle doodt geslaagen werden.

Op den 25e augustij, is alhier aan het dorp Apatah een mingdanauws bonk gaande wederom naar hun landt, uijt Ternaten gekomen, seggende dat zij een brieff van den Coning amsterdam hadde, het welk ik hoorende, dede den zelfde schipper roepen, om hem dien brieff aff te vraagen, doch hij en wilde niet komen, zoo en weeten wij niet aan wie hij den zelven brieff gegeeven heeft

Ten

Den derden, wanneer onzen Capp.ⁿ Lauwdt, met den Boecum in geselschap vanden predicant Zacharias Cahoijng op Ciaum in het dorp geweest sijn geweest, ende mijn Colijn, soon vanden Coning van Chiaum gedoopt wierdt, den Coning van Chiaum een feest, opreghte; wanneer int speelen, een hollants soldᵗ oppasser vanden Coning van Chiaum quetste met een schoot die van mijn volk, een quinelaha- ven prins, ende marinjo, dogh hij en heeft niet geschooten om hun te dooden, maar tis eenlijk een ongeluck, daarom bidden wij van gantscher herten dat U.E. den zelven daar over niet en wilt castijden, want wij hebben hem dat, op desen feest dagh, uijt grondt ons herten vergeven, ende ook daar van aanden Zegtᵉ van Chiaum een brieff gegeven, met ons eijgen handt onder, -teekent

Wij hebben mᵗ paulus magota opden 2ᵉ 8ber naar het dorp mattaus gesonden, om aldaar te woone, ende hun int Christen geloof te onderwijzen, gelijk den predikant op ons verzoek bevolen heeft, daar zijn in dertigh schoolkinderen, ende int gebeth als mede op Sondagen, gebreken der weijnig, want mᵗ Hendrik leert wel, ende past in zijnen dienst wel op, ende daar om sal het metter haast int geloof wel sijn

de Chialoup die den Coningh van Ternaten aan- barhsen geschonken heeft, hebben wij over lange

opde

op de wal gehaalt want sij tot het varen niet veel en
deught, want de plancken verrot sijn, ooh VE: moet die
senden aanden timmerman die se gemaackt heeft, op-
dat hij se wederom maacke, mogelijk kan het geschieden,
want sij daar kans toe weten.

Wat den goegoegoe van Saban, ende den Koning Pian-tay
belangt, die en sijn nog niet verhuijst ofte vertrocken,
gelijck den Coning van Tarooena VE: daar van breeder
schrijven kan.

Believt het mij te vergeven dat er niet een van mijn
Zoons bij mijn H.r overcompt, want Salaro is seer
siek, ende Sasamo op Tagulanda.

Hoe dat wij Taca-lomang op den 22e Julij passo: —
hebben gedoodt, hebben wij aan VE: ende aanden
ondercoopman op Manado, om wederom aan VE: over
te schrijven, al geschreven, ende de den gouden rottingh, waar
op het merck van den koning Amsterdam, ende dat niet
alleen, maar ooh het vel van sijn hooft tot een teken
der waarheijdt overgesonden, den selven rotting die hij
alle dagen droegh, op dat hij alle de Sangeesen daar
mede sonde vreese aanjagen, uijt welken brieff VE:
alles sien kan.

Het is waar dat ick VE: geschr: heb wegens het volk van
Limaú, waar van eenen alhier in mijn dorp is, want
die te voren, ten tijden van den oorlogh int bosch ge-
-loopen waren, sijn daar naar gekomen inde kleijne —
dorpen, als Couma, Coullour, Manalou, en Salouhan,

het

het welk wij UE: bekennen, dat zij binnen onse dorpen zijn
want het zijn onse dorpen alleen, maar nu alle die
op Caunna gekomen waren, zijn altemaal op mangaiutan
geloopen, daarom hebben wij se wederom doen versoeken.

Dogh onder de geene die wij op Limauw, ten tijden het nogh
warm was gevangen hebben, is er eenen prins Santa
genaemt, een singkadijse Cacana, benevens andere —
soo mans als vrouwen, met hun kinderen, bedragende,
in alles dertig persoonen, het is waar, dat wij hun
gevangen hebben, maar dogh wij hebben ons geslagt
gevangen, daarom versoeken wij alle uijt gantscher
herten, dat se alle met den anderen het Christen ge=
=loofft moghten aanveerden, gelijk zij dagelijx versoeken
daarom is 't beter dat wij t'samen in een gemeijnte
ende een kerck, Godt, eendragtelijk met suijver herte
loven ——

Ik laat UE: weeten dat den goegoegos Pandiallang
met mij wel is, ende hij is in mijn dorp op Tabaucan,
maar indien iemandt iets aan mijn heer seijt, sult
Zulcx wel konnen overwegen, gelijk UE: uijt desen
brieff sien kan. die bij ons geteekendt is, ik laat
dit eenlijk weeten, want wij zangreesen hebben veele
historie, want een ijder soekt bij UE: een goeden
naam te hebben, ende mijn heer weet ons binnen
wel, ende versoeke, soo ik eenige schuldt hebbe,
UE: mij daarinne believen te onderrigten. ——

Jn

Inde maandt october hebben wij den vaendrigh harman Smith met de E: Comp[e] goederen die den salandhar van Bernate hadde mede gebraght wegh gesonden, naar manado, hij en konden de manado niet krijgen, want het Jonk niet en wilde zeylen, maer sinken, daarom hebben hij kunnen courst reght naar Tabócan genomen. ——

In dese twee vaartuijgen sijn hondert man, soo der nogh iemandt bij naght bijgecomen is, dat en weeten wij niet, dat laaten wij aan d'opperhoofden vande vaertuijgen, die t'zelve aan mijn heer komen seggen, deze eyndigende, beveelt mijn heer met alle sijne onderdaans onder de protectie des alderhooghten, onderstondt, UE: vriende, en was geteekendt, Francisco O: matta ampo, David C: pandjallang goegoegoe, Hoan & Neb ghabigu capp[n] Lamadt, ter zijden stondt, Tabócan Primo Januarij 1680. ——

Bernaten ——
Aen d'E: H[r] R: Padtbrugge
gouv[r] en direct[r] der molúcos, ende
Resorte vandien ——

Ordinaire titúl ——

Mijn gebiedendt Heer ——
UE: aghtb[e] missive vanden 19[e] Xber is mij p[r] de Steenbock op den 23[e] do wel ter handt gestelt,

ende hebbe

ende hebbe der gehoudt wel verstaan, twelk ik met
dese Tidoresse prauwen ter volle niet en kan 'tLandtw=
=vermits ik mijn volken met dese prauw niet derff betrouwen
hoe wel dit al klaar leggen.

nu met de komste vanden Steenbock, stierde ik
hem dadelijk met den corpl.: en twee Soldaten naar
oubij, vermits den Coning mij grootelijx liet verzoeken
dat ik vant Fort niet zoude gaan, doordien dat 'er
een van zijn kinderen gestorven was.

nu heeden den eersten vant Jaar 1660: is den Steen
bock wederom op ons Rheede van oubij gekomen,
en bragt een brieff dat daar alles wel was, en daar
zijn twee Tidoreese corcorres die aldaar zagoe
maaken, en soo den corpl.: schrijft zij zijn ons
heel getrouw, want ik hadde daar met de Steenbock
een en ½ laste padij gesonden, die de Tidoreesen
d'onsen hebben helpen lossen, door de groote bran=
=ding vande Zee die daar gaat. daar zijn nogh drie
corcorres van Weda die aande groote Rivier leggen,
en ook zaagou maaken, sij staen onder den Coning
van Tidoor, en sij zeggen al te samen dat zij op
de Sulaneesen passen, en naar haar uits gaan
kruijsen, en zij thoonen d'onse al groote vriendtschaps,
op morgen sal ik den Steenbock wederom naar
oubij stieren, wel verzien van volk om op alles wel
te letten.

Gisteren den laatsten vant jaar hebben de Ternatans
ons komen besoeken, als volght, den 30e: Xber is

'er een mardijker gen.t Thomas, uijt het bosch van
Sijffers niet thuijs gekomen; Sinvagens hebben wij
geraedsaem gedacht den voorn.e mardijker te gaan op
zoeke, den Singadijs vraagde om soldaaten mede te
hebben, ik stierde een corp.al met vier soldaaten, den
den Tamboer ook met volle geweer, een glas uijt zijnde,
hoorden wij schieten, schoot op schoot, ik gaff de commando,
aanden corp.al die daar nog was, en liet het fort toe
sluijten, wel versien met 20: man daar op soo vrij
lieden als soldaaten, en ik met nogh tien soldaaten
de schoolm.r en drie mardijkers zijn met een prauw
binnen daar gevaaren tot in de revier, daar wij d'ons
vonden nogh gelandt, onsen singadijs seijde tegens mij
serg.t het is den singadijs van Cajoo met ternataans
en zij zijn op den wijk, maar onse soldaten hun
cruijdt is op, ik seijde wij hebben nu cruijdt en lood
trop op, en wij hebben haar vervolgt, ontrendt een
mijl int bosch, en d'ons riepen, sta. sta, ghij singadijs
van Cajoo, met u: Ternatanen, wij zijn den Singadijs
van Labos met de Comp.e, maar daar en was geen
gehoor meer, zij waaren op de vlugt, en stonden niet
meer, wij dan wederom keerende, vonden over al bloedt
op't padt, daar zij geloopen waaren, ende onsen ~~[illegible]~~
naemen haar rooff en goedt, dat den vijandt int vlughten wegh
gesmeeten hadt, met een brieff int moorsch geschr. dat
nogh niet gelesen is;

Seekerlijk mijn h.re wij konden aan haar ambiet,
kadijs sien dat zij over de hondert man sterck zijn
geweest

geweest, en hadden ook musq.^{tn} want zij hebben vier
schoots gedaan, maar al te hoogh, en d'onse hebbe
daar bij een uur tegen geslaagen, en Godt zij —
gedankt, het veldt behouden, niet een man van
d'ons gequetst, maar met pijls ind' kleeders geschoots
die daar heel vol lagen, die den vijandt geschoots
hadt, maar door de dicht van boomen en ruijgte —
konden ons volk geen schaade doen, en soo de Corp.^{al}
met de vier soldaats tegen den Singhadijs met de
zijne ontrent 20: man, besloeden de ons met —
haar schilden, voor de vijandts in valls, en stonde
stoutelijk, en den Singhadijs seght met de zijne dat de
Corp.^{al} met de vier soldaats en den Tamboer in
malkanders gesloten bleeven, en doorgaans vuur
gaven, tot dat ik quam, en den vijandt op de vlught
geslaagen hebb, die soo sterck waars, en meende
ons te loeren, want zij hadden alle weegen beset,
en hadden tegen die van Weeda geseijdt dat zij der
dorp wouden branden, soo wij nu van obij gehoordt
hebben dat die van Weeda daar geseijdt hebben, dat
zij die van Cajao gevonden hadden met twee —
coreels. ———

Weder op de middagh, en wij gantsch niet en vernam
zijn wij door't bosch gegaan, naar ons fort en dorp,
en ik met den Singhadijs en de principaalste quam
agter om te sien off zij ons souden volgen, als wij
digt aan't Salarij bosch quamen, was daar weder

groop

geroep en ging een schoot los, en soo ik voor sprongh en hoorde dat het Batchianders waars, riep ik en schiet niet, want sij stonden klaar om te schieten, ik vraagde wat dat sij hebben wande; sij seijden den koning heeft gehoordt dat d'd: Compie dienaars met den singadjie tegens de vijandt slaegh is, soo heeft de koning ons gestierdt om UL: te helpen, soo lange als' er van ons leeft, en nu schiet gij lieden onsen luijtenant doodt gent Baroer, ik vraagde hoe sterck dat zij waars, sij zeyden 10: man, ik seijde, waarom en hebt gij niet geroepen als wij aanquamen, want wij kommen al roepende aan, met dat wij de victorij gehadt hebben, en ghij lieden komptal springende aan, ende soldaten en kennen UL: niet, waar op zij ten eersten haere fault bekenden, soo de man was moers dôdt, die zij uijt klaghte bij haars Coningh; en ik stierden den hoecum van Labo[illegible] met vijff principaelste bij den coningh met een witte Bethillie tot een doodt kleedt, voor de doodt, uijt naem van d'd: Compie, en liet ons verschoonen dat het ons schuldt niet en was, soo zijn volk selfs moeten getuijgen, ik liet den coningh verders bedancken voor de hulpe die hij ons toegesonden hadde, met veel schoone reedenen; corts daar aan quam Caitchilla met eenige volk, en daernaer den hoecum weder om, en sij seijden alle samen den Coning laat U: groeten, en seght dat hem aan den doodt niet gelegen is al waaren sij alle thien doodt geblêeven, want het

is

is haar eijgen schuldt, zij hebben een misgt:e gehadt
waarom en hebben zij niet geschooten, als zij UE: —
van verre sagen aankomen, maar het is sijn hoogh:t
vangantscher liefd om hooren, dat 'er niemandt van ons
volk gebleeven was, ende wij hadden qualijk gedaan,
dat wij hem niet hadde laten waarschouwen, op dat —
hij ons met sijn kleijne magt hadde komen laten
helpen. ——

Ik liet den Coning bedanken en zeggen dat wij niet
en konden geweten hebben dat daar vijandt waren,
ende en Coning uit hoeck woonde, wie kan daar sterck
ondertusschen ~~...~~ alle ons volk doodt zijn ——

Nu laat ik verbieden geen volk meer uit hoeck te —
laaten gaan om saguseer te tijffen, ende laboures
verterelt, de negorij, en die wat van ons hebben
willen moeten ons komen besoeken. ——

den Singhadij van Labo laat UE: agtb:e groeten,
en seght dat voor dit maal niet gekreegen heeft
om aan UE: agtb:e te senden, dan eenlijk dese —
7: pijlen, die den vijandt op onse soldaten geschooten
~~heeft~~ hebben, maar wij zullen ze wederom inwagten
als zij weder keeren, waar mede ick M:e onderstondt
UE: agtb:e verplicht en dienstwillige dienaar, —
was geteekendt Pieter Lijn, in margine stondt
Batebian den 2:e January 1680. ——

Translaet brieff door den Coning van Sarena, aen d'E: h:re gouv:r R: Padtbrugge inde maleijtsche tale en duijtsche Letteren geschr: —

Aen onsen vriendt d'E: h:re gouv:r R: Padtbrugge die s'Comp:s magt Regeert inde molucas. —

Daar naer soo maken wij u:e agtb:e bekendt dat op den 6:e dagh vande maandt october der verleedene jaar, u:e agtb:e brieff ons wel ter handt gecomen is, en naar dat wij 't gelesen hadden, vertonde wij dat u:e agtb:e verheugt en verblijdt was, dat wij Conings van Sangij in vreede en enigh:t met den andere leefden, daar voor wij Godt almagtig Looven en dancke dat zijn zegen en Barmhertight:t soo overvloedig over ons komt, —

Wij bidden insgelijx dat sijn grondeloose Barmhertight:t sig over u:e agtb:e wil uitstrecken, en verlosse van alle dese troubele en persecutie der mahometanen, de Godt almagtig zij gepresen dat hij ons soo genadiglijk voor vervolginge der Ternatans bevrijdt, want sij verwerpe en beloons quaadt voor goedt, aen degeene die haar soo veel goedts gedaen hebben, maar wat zullen wij zeggen, want die daar zoekt, die zal vinden, en die schuldt heeft vermeijnt altijdt regt te hebben, en gelijk den

Evangelist

Evangelist Mattheus ons naer laet in sijn 7: capt:
vers 7: en 8: seggende, bidt en gij sult verkrijgen,
soekt, gij sult vinden, clopt aan de deure, en 't sal
u geopendt werden, want die daer bidt, zal ontfangen,
die er soekt zal vinden, en die aan de deur clopt,
zal opengedaan werden, ———

Wij senden met deze corcor ses en vijfftig man, soo van
Calongan als Taroena met den Boerum Matthias
Parapap, die door ul: agtb: in des zelfs bedieninge
bevestigt is, met den Gorgodoe van Calongan genaamt
Francisco Gotou, dese twee sijn hooffden van
deze volkeren die wij nu oversenden, wij hebben er
meer willen senden, maar de graffserende siekte
heeft 't zulks doen verragteren. ik hadde gaarn de
praauw naar Ternaten gebragt, om te sien off
ik ook eenige dienst voor de Comp: conde doen,
maar mijn bobatos hebben 't niet willen toestaan,
dat ik van 't landt sonde vertrecken, daarom sullen
wij met verlangen verstaen hoedanig sig met alles
schicken zal, en zoo bij aldien ul: agtb: meer
volk benoodigt is, sal ik doen 't geen dat ik
vermagh, als maar de weete aff hebbe. ———

Wij verstaende ook dat ul: agtb: een schip
herwaerds aen, met de hulpe van Godt Almagtig,
zenden zal, tegens de maandt Januarij off Febr:
om de visite in de eijlanden van Siauw en Sangij
te doen, gelijk ul: agtb: ons toe schrijft, wij zullen

maar

naar UE: agtb:e bevel alles tragten naar te komen gelijk 't Zulcx behoordt.

wegens 't volk van Simau, en schrijven wij niet, want wij hebben niets meerders van haar vernomen, nog niemandt van haar geslagte off van haar slaven gezien, maar de Sabouranders en mangauitanders hebben gemeijnschap met de zelve,

wij hebben ook geleesen 't geene UE: agtb:e vande tolcken ons toe schrijft; wat zullen wij daar aff zeggen, wat UE: agtb:e daar inne heeft gelieve te doen, gedragen ons mede aan 't zelve.

wij hebben uijt handen vanden Schoolmr: marcus de rosaire twee clockjes ontfangen, die UE: agtb:e ons toe gezonde heeft, om inde kercke van Sarena en Calangan gebruijkt te werde, en 't volk sondags en alle dagen inde avondt gebedt te vergaderen, om in 't gehoor van godts h:e woordt te komen, wij hebben ook de 10: flessies roosewater becomen, die UE: agtb:e ons heeft believen toe te zenden, waar voor ik ten hoogste dancbaar blijft.

Den gouguangas datonske met eenige volkeren van Saban comen somwijlen bij ons, en keerdt wederom naar Saban, hij en segt niet off hij verhuijsen wil off niet, maer met de mondt is seer zoet en geeft goede woorden, maer ik vertrouwe dat

hij

bij eenige hulpe van elders verwagt, want tot hedes toe woonen zij nogh alle maal kleijn en groot, om hoogh op de bergh, maar datontoko met wijff en kinderen met zijn gantsche maegtschap woonen om laegh inde negorij, maar al hun goedt is boven op den bergh.

Den 20e dagh vande maandt december hebbe wij hem laten roepen, en als hij gecomen was, hebbe wij door mr. marcus den brieff van uE: agtbe: t en overstaan van hem en alle sijne grooten laten voorleesen, daar naar hebben wij hem datontoko met goede woorden en schroone vermaninge voor oogen gestelde en geseght, gij hebt nu tot tweemaels toe de woorden van de: hr. gouvr. verstaan, die alsoo luijden, wij vertrouwen dat den geseijde datontoko vande negorij sabang naar calongan, en den Coning Piantaij van Cajoerib naar manganitam sullen verhuijst zijn, gelijk ook sulcx sal dienen te geschieden; wat segt uE: daar aff? hij antwe: off ik naar taroena verhuijst, ik staet onder de: Compe. en den Coning van taroena, en off ik in sabang verblijft, is 't selve, en ten tweede taroena is maar een dorp, en sabang ook, en dese twee dorpen behooren de: Compe. toe, wat sal men veel seggen, 't is beter dat ik op sabang blijft, want ik en hebbe geen twee offte drie herte, maar een

voor de: Coning

voor d'd: Comp:e, alleen, wij andtwoorden aan daton-
=soks dusdanigh, indien ud: gehoorsaamt zijt aand'd:
Comp:e, waarom endoet ud: dan niet gelijk't geen,
„tracteert is, hij antwoorden, als gij lieden mij-
roept, en ik come niet off verthoonde mij niet, soo
soude ik te berispen zijn, maar ik come veel maals
sonder dat ik eens geroepen werdt, wat wildt gij —
lieden dan meer hebben; uijt dese woorden can men
wel bespeuren dat datonsoks op tarana met'er woon
niet genegen is te comen, wij en connen niet —
daar in doen, tot dat wij ud: agtb:e bevel verstaan
hebben. ______

den Coning Pijantaij is ook nog niet verhuijst naar
mangantan, hij geeft soodanige reedens van hem,
gelijk den geegeegee datonsoks, gelijk ud: agtb:e
zal connen sien inden brieff vande coning tacanitan.

Weegens d'afflgesant vanden Coning van Ternate, wij
zullen ons uijterste vermoogen aanwenden om hem
in handen te connen krijgen, soo't mogelijk is, en
zullen met hem doen, gelijk ud: agtb:e ons heeft
gelieven te laten weeten. ______

wij hebben van eenige sabouanders verstaan, dat
zij taraboumen om hals gebragt hebbe in
haar negorije, maar onse oogen hebben't niet gezien,
daaromme seggen wij 't maar van hoorzeggen, want
de sabouanders hebben het selfs hier verhaalt
is't waaragtig off leugens, zij mogen't voor ud:
verandtwoorden ______

den

176

den Anahoda met de Candareesen, met twee Soldats en een mardijker gent. Mandelata, en is nog niet op Sangij nogh dijlands daar ontrent verscheen, nogh vernoomen

Wij laaten ud. aghtb. mede weten, dat wij wel wa cruijdt en loodt van nooden souden hebbe, want tgeen ons ud. aghtb. voor deesen gegeven heeft, is verconsumeert inde Limantsche oorlogh, daaromme verzoeke wij ud. aghtb. dat wij wat moogen verlie werden, met soo veel als ud. aghtb. oordeelt sal genoegh te zijn, off'er ijets ontrendt ons voor viel, soo niet, sullen wij de selve wel bewaare, tot een ander tijdt, en spaersaem daar mede te werck gaan.

Wij senden mede een baffit en een . . . om indien het UE. aghtb. belieft, tegens ander die d'E. Comp. niet en gebruijckt verwisseldt te werde, soo niet, kan den boevrm de selve weder brengen,

daar is een Jonge die een weijnig op den Tromm heeft leere slaan, maar hij en can nog niet wel daarom verzoekt ik UE. aghtb., gelieft den selven nog wat te laaten onderwijzen, en soo lange te laaten leere tot dat weederom naar herwaardts keere, gesz. inde negorij Saroena den 14e dagh vande maandt Januarij A.o 1680. onderstondt UE. aghtb. vrundt, den Coning van Saroena, en was geteekent don Martin Tatandam

Frans Cath. van

Translaet van een appart briefje
voor den Coning van Baroena aen
de E: h:re gouv: inde malcijtse
tale en duijtsche letteren gest:

Jck hebbe uijt handen vanden Horcum wel ontfangen
een gom, twee pistoolen, en d'wapen van d' E: Comp:
voor alle 't welke ik v: agtbn: ten hoogsten danck
baer blijft; maar waar mede sal ik zulke
ontfangene weldaadt konnen vergelden, eenlijk dan met
godt almagtig vanden hemel te bidden, dat hij
u: agtbn: gelieve te zegenen, en lang leeven in
dese weereldt verleenen, op dat u: agtbn: een vader
onder kint kinderen mag worden.

weegens Pacarilla, hebbe ik geen wil, maar u:
agtbn: goede wil, is ons wil ook

't geen u: agtbn: mij heeft gelieven door de Horcum
te laaten weeten, hebbe zeer wel verstaan, ik sal
dan gedult neemen, op dat 't geschieden mag. Soo
als het u: agtbn: gaerne zagh, tot nogh toe en hebbe
d'antwoordt van d'andere Coningen niet gehoordt.

Weegens de Corcorren die aangelegt zijn om naar
malbijen te vertrecken, zijnde de

2: van Saguilanda
4: van Ciaun
2: van manganitan
1: van Baroena
1: van Candaar
2: corcorre en
1: jonk van Taboecan

te saamen 13: vaertuijgen en een getal van ontrendt
seven

seven hondert man, was geteekendt, Don martin Satandam

Translaet brieffie door den Schoolm.r marcus d'Rosairo van Saroena aend E: Heer Gouv.r R: Padtbrugge inde maleijtse tale en duijtsche letteren gest.

Dezen brieff compt van UE: dienaar marcus de rosairo Schoolm.r op Saroena, en gaat nevens veel groete, missen aand E: Heer Gouv.r R: Padtbrugge, die d'Comp.s hooggewigtige zaaken inde moluccos verrigt, dien Godt almagtig een Lang Leeven in dese weerelt en hier naarmaals t'eewige Leeven gunne Amen.

Daar naar soo maakt UE: dienaar bekendt, dat wij de Reijse tot Manado niet hebben connen crijgen om twee reedenen, voor eerst om dat de corrcorre niet konde op haelen, maar gedurrig verviel, ten tweede om dat t'vaartuijgh schadeloos was geworden; — den 3.e dagh vande maandt 8.ber omtrent middernagt, cregen wij een haardt onweer omtrent t'eijlandt meaiu, daar door ons vaartuijgh vol water raakte, soo dat wij genoodtsaakt wierden alle potten, die vol water waaren, in zee te smijten, om door de swaarte niet te verongelucken, wij hieldent soo vol water gaande —

die

drie daagen lang, sonder op te houden van gedurige water uijt 't vaartuijgh te hoosen, en quamen alsoo den 6e do op Taroena, alwaar wij den brieff den Coning overhandigde, en aan ijder hun verorderde, weerde clockjens, en roose water ijder 12: flesjens, de thien clockjens hebbe ik zoodanig uijtgedeelt als

2: op Tagulanda
2: do Ciaúw
2: dos Tabouan
2: dos Taroena
1: dos Tamacco
1: dos Candaar

De gagie der meesters van de kerke, hebbe ik nogh niet uijtgedeeldt, doordien den Derw: predikant Cabeijng mij heeft vande manado laten weeten, daermede, tot zijn Derw: comste alhier te vertoeven

brief en is niet waardig te schrijven, off vertroúwe dat den Coning zulcx UEd: agtbre in zijn schrijvens bekendt zal maaken, daar omme sal ik deses kuijsse en naar veel groetenisse, UEd: agtbre inde genadige hoede godes gerecommandeert laten, getz: inde negorij Taroena den 10e dagh vande maandt Januarij 1680:, onderstondt UEd: agtbre dienaer, was geteekendt Marcus de Rosairo

Translaet brieffje door den Jongen Coning van Tagulanda aend'E Her Gouvr Robbertus Padtbrugge inde maleijtse tale en duijtse Letteren gesz

Aen den E: Her Robbertus Padtbrugge, Gouvr op Maleijen

Ik uwen dienaar don philip den Jongen Coning op Tagulanda, doen aen mijn Her de hertelijke grootenisse, bekendt maakende dat mondtcosten ende andere behoeften om naar hiertoe te comen, alrede gereedt gemaakt, gelijk ik verleeden jaar aan mijn Her hadde belooft, dogh mijne groote ende bebatos, als ook mijne twee gorgorgaos sijn der tegen, mits ik van mijne siekte nog niet geneesen ben, dogh mijn hert soekt te comen, ik hebbe anders niet te zenden dan een pot olije, die is in handen van Sarohij, zult het van hem verwaghten, mr Pieter die leert mij zeer wel, soo dat ik alreede al spellen ende letters voegen kan, ik ben door mijne siekte zeer geplaaght, dat maak ik mijn Her alleenig bekendt, onderstondt en was geteekent Pi: het merck vanden Jongen Coning uwe dienaar op Tagulanda, beijden stondt gesz: in Januarij Ao 1680.

Translaet Brieffje door den Coning
don Francisco macca ampo van
Tabocan, aend'E Hre gouvr
R: Padtbrugge inde maleijtse
tale en duijtsche Letteren gesz:

Het geene mijn Hr ende Sijne huijsvre ons heeft believen toe te senden, hebbe ik ende mijne huijsvre met beleeftht wel ontfangen, als ook 't geene voor mijnen soon op Ciauw heeft gesonden, maar wat danck sullen wij voor sulke groote vereering zeggen, ende wat het konnen wij wederom aan mijn Hre bewijsen, over al 't goet ende vriendtschap aan ons bewijsen, want boovendes, heeft mijn Hr ons drie Landen als Tabocan, Ciauw, en Tagulanda, noch van alle swarigheden, ende het der Ternatanen verligt, het welk een teeken van een opregtende genegentht van eenen heer ende vader is, waar voor u den almagtigen Godt sulx in dese werelt met alle opregtigheit, lank leeven ende zegen, ende int toecomende met alle blijdtschap inden hemel, ende het eewige Leeven, wilt loonen.

Wij zenden aan mijn Hr ende sijne huijsvre een stuk wax ende een pottjen met olij, om voor uwe dienaers inde keuken te gebruijken, wenschte duijsent maal meer te konnen zenden, maar niet indese tijdt gelegentht niet te becomen is, versoeke ons sulx gelieve ten beste te houden, al 't welke ik in handen vanden goeden god.

van weegens den man die op sijn arabische leest

en

en schrijven kan, dies hebbe ik sulks over te Sendt,
maar hij, sijn vrouw, en kinderen seer siek sijn-
ende daar en is hier niemandt anders om bij hem
een weijnigh te vergelijken, onderstondt uwen vriendt,
was geteekent Fransisco O: mattacampo, ter zijde
stondt Taboecan den 6e Januarij Ao 1680:

Maleijen
Aen d'E. Ed. Hre R: Padtbrugge
gouvr en directr der molucos
Eijlanden, ende Resorte van dien

Titul ordinaire

E:E: gebiedendt Hre

Onsen Jongsten aan ud: agtbe is geweest op den
8e der afgeweekene maandt december pr de
Chialoup vanden vrijburger en coopman pieter d'hont,
die wij hoopen dat ud: al voor desen sult ontfangen
hebben, egter gaat de Copia derselver hiernevens,
of het moghte gebeuren, dat die nogh niet te regt was
gecomen; in welke brieff wij als doen van alles
hebben aangehaaldt, 't geene ud: agtbe moste
bekendt gemaakt werden; soo sullen wij dan denlijk
int breede aenroeren 't geen 't sedert dien tijdt tot nu
toe is voorgevallen.

wij

Wij hebben dan (naar dat de booven gen.de Ohialo uijt was vertrocken met alle ijver laten vernemen, om wat reedens Tondano, soodanige broortende waar van hongersnoot hebben, rondom uit landt verwekt, willende dan die van Tonsea en dan weder de beneden negorijen te lijff; dogh het schijnt dat se nu het teenemael op deese negorijen Arid, Clabath, Bantijk en Manado, hebben gemunt, want Tonsea nu vrij geheuvdt zijnde. Soo werdt de schuldt op een ander geleijdt, sonder eens te onderzoeken, off daar blijk van waarheijt is off niet; waar op dan alle de hoofden van om laegh, verscheijde vergaderingen 't samen hebben gehouden, om te besien off'er eenige de minste blijk, conde gevonden werden, waar door Tondano reedens mogte hebben, om sig tegens haar aan te stellen, maar hebben niemandt connen uijt vinden, soo sijn Pedro Ranto, den hoecum majoor Tombotto van Arid, en den hoecum Peloh van Clabath, naar Tonsea, en soo voorts naar Tondano gegaan, om aldaar haare onschuldt bekendt te maaken, maar die van Tondano en hebben voorn.e hoecums niet eens willen haare spreeken, daar meede te kennen gevende, dat se op die negorijen verstoort waaren: ook wist ons Capt.n Paat niet breijnelijk te berigten dat die van Tondano met sonderen booven negorijen beraadt slaegh hadden, om ons hier omtrendt te comen ghaaren, hebbende hij Paat selver persoonelijk ter vergaderinge gewest

ende

ende gehoordt dat ze geseijdt hebben, wij hebben geen
proffijt van d'E: Comp:e, waarom zullen wij dan naer
d'E: Comp:e vraagen, daar bij voegende, de Hollanders
hebben geen hart meer, want het blijkt wel,
om dat sij ons niet en helpen vegten tegen poele,,
Saakan, passan en datakan, ende nog veele —
andere seltsame woorden meer; dogh verzogt de
Cap:tn Paat aan mij, dat ik dit nog wat geheijm
soude houden, seggende wat van gevoelen te wesen,
dat de uijtvoeringe int corte stondt te geschieden, —
welke tijdinge desen beneden Luijden bekendt gemaakt
zijnde, soo hebbense een volkomen nagt hier over
gezeten, wat antwoordt sij Lieden wederom
souden laten weten, maar alsoo zij zulx op —
haar selven niet durfden neemen, soo zijnse den
31:e van dese maandt met alle man inde logie —
gecomen, met verzoek dat wij die van Sondano —
nog eenmaal souden laten waarschouwen, dat
die van beneden onschuldig waren, en geen vijandt,,
,,schap tegen iemandt en hadden, als haaren vijandt
Poelesakan etc:a, soo hebben wij dan Capp:tn
Paat aangeseijt en bevoolen, dat hij die van —
Sondano uijt den naam van de Comp:e soude —
aanseggen, dat se wel magten toesien van zulx
te beginnen, aangesien wij hier uijt niet anders
connen bemerken dat dese gepractiseerde be,,
,,roertens niet soo veel op dese negorije, als wel

op

op d'd: Compe. werdt aangeleijdt; dierhalven dat se wel te beter hadden op het accordt met den selven aan„gegaan; want dese negorijen verclaaren sincerlijk dat se aan dit werk t'eenemaal onschuldig zijn, dogh conne die van Sondano haarleden overtuijgen ende schuldigen voor den dagh brengen, sij sullen betoonen dat hun regt soo wel haar sal gd„werden, als voorde [illegible] meermaals aan d'andere negorije is geschiedt, maar dewijl men nog niet en weet, wie den autheur van dese moetwilligheijdt is, soo soude het ook onredelijk sijn dat den onschuldigen daar voor souden moeten boeten, hier op is capptn paat met d'ander officiers weder naar booven vertrokk, met last dat hij dit Sondano wat scherp soude laten aanseggen; ons gevoelen hier over is dit: dat Sondano in rijk en weelde geworden zijnde, agter uijt comt te spatten, niet wetende wat van broodt dronkenheijt wil beginnen; soekende ook de negorijen Cacas, Rambokan en voorts de geheele rest tot sijn devotie te bewegen, wat hier in van groeijen sal, moet den tijdt leeren,— althans tot nog toe hebben se niet ondernomen, maar sitten stil.

De questie tusschen Tanawerij en Tompasso is affgedaan, zijnde de dooden uijtgedeelt, en sal volgens haar wijse, wederom een voor den overleden ter doodt gebragt werden.

Het

het Zangreesche Jonk is naar lang swerven op
den 5:e deser alhier gearriveert, welke goederen
daar uijt gelost hebben, en bevonden 9: Ps: guinees
lijwaat, een boot, een handt Zaegh, 2: schoppen,
2: spaden, 1: parring en 7: Ps: loodtgewight,
benevens verscheijde brieven aande coningen van die
Eijlanden, sijnde het een stuk guinees en drie
parrings door de daar op varende luijden voor mondt
cost verruijldt; welke boven genoemde goederen en
brieven aan S:r Jan Francen naar Chiau sijn
versonden, om van daar met praauw voorts bestelt
te werden.

Op dit vaartuijg was ook een persoon gen:t Baijdij,
die ons berigte dat se int laatst van maij waren van
Ternaten gezeijldt, om haar reijse naar Zangij te
vervorderen, doch door de harde stroomen op Bakoeno
tusschen Goloda en Doij vervallen zijnde, wierden
aldaar drie van haar volk vermoordt; van daar
waarense overgestooken, en naar 17: daagen swerven
sagense het eerste landt Bissaijen, ontrent de
mindanaums gelegen, geraakten doen door een
noorde windt op een negorij Lebina, alwaar sij haar
ververst en van lijftogt hebben versien; voorts
haddense inde bogt van Boutonang op de negorij
Tabout drie maanden lang stil gelegen, zijnde van
daar den 9:e Xber 't zeijl gegaan, en alsoo Zangij
niet conden bezeijlen, sijnse door storm en onweer
hier op de manado vervallen.

Op Bissaijen souden 60: spanjaerden weezen, en had

de coninck van Candaan broeder d'welke op dabac legt, gesegdt, dat bij aldien d'E: Comp^e geen oorlogh tegen de Ternatanen en werden, hij al de span,,iaarden van sijn landt sonde wegh jaagen, dogh sonde nu voor eerst nog wat wagten ——

ook is den eens sold^t Joan wigman van hamburg, overleden, dogh den perfecten dagh weetens niet te seggen, als eenlijk dat hij toen ter tijdt vier maanden van Ternaten waaren geweest, en hebbe wij den anders sold^t mede naar Chiauw gesonde, wiens reeck mede nog op maleijs is loopende. ——

Alhier is op den 17^e xber overleeden den soldaat abram Barentsen van Amsterdam, d'welke p^r slot van Reeq: gl: 45: 1: 5: 13 quaet is gebleeven, — der selver weeduwe gaat met dit vaartuijg mede over, alzoo niets ter weereldt heeft om van te leeven. —

dien selven dato is ook gestorven den eens Comp^s slaaff gen^t Soorio, naar dat langen tijdt aan een quijnende siekte heeft gegaan. ——

den Eerw: predikant Zacharias Caltcijngh heeft alhier voor twee maanden gagie 56 1/4 Rd^s genooten, waar voor ud: agtb^e den selven op maleijen gelieft te laaten belasten, volgens de quitantie die hier nevens gaat. ——

Jan pietersen van Turijn geweesene oppasser van den Coning van Chiauw heeft aldaar uit aanweesen van den Eerw: Calcijngh een swaar ongeluk gehadt, —

gelijk

gelijk uE:Agtb:e uijt de nevens gaande attestatie uit breede sult connen beoogen, dierhalven zenden wij hem geboeijt over, omme aan uE: sijn verandtwoording te doen; dogh wij hebben tijdinge gekreegen dat geen van de drie gequetsten, is overleeden, maar waaren alle ten naasten bij genees.

den Boekhouder Abraham van Meijert door uE: Agtb:e gunste alhier tot hooft geplaatst, versoekt seer — nedrigh, dat dit sijn ingeleijde versoek schrift, met uE: agtb:e favorable voorschrijvinge naar Batavia aan haar Ho: Edele mag gesonden werden

desen bodem den 2:e alhier g'arriveert zijnde, hebben wij aanstonds van sijn medegebragte packe ontlast, en wel geconditioneert bevonden, dog het pakjen — N:o E3 heeft schipper Jan walboom onder hem be- houden, om volgens sijn schrijvens vanden 17:e — Xber, daar voor rotting, Balke, loodt, als anders in te coopen, soo hebbe ik hem in andtwoordt ge- diendt, dat daar van goede en pertinente aanteijke- ninge moete houden, om bij gelegentheijt aan mij daar van reeq: te geven, alsoo die Lijwaaten hier bij deze boeke moeten affgesz: werden

nu becompt uE: Agtb:e met dit selfde vaartuijgh onder behoorlijke cognosement vanden stierman drie Lasten padij twaalff stuq: ombequame mindsten, en een metale geschierde clok, met

sijn

zijn toebehooren, wij souden 't selve wel hebben
vol gepropt, maar alsoo de leckagie soo groot was,
dat se het gedurig met baljen moesten gaande
houden, hebben sulx agterweegen gelaten, en
hem eenlijk daar bij ingegeven 3: latten, die nogh
op Siauw moesten weesen, alsoo de Chialoup vanden
vrij coopman de Bredt, die voorheeden niet conde
mede neemen, soodat die post, als ▬ voor deesen
gesegt, ruijckelijk versien is ▬▬

Den stierman teenemaal van provisie ontbloot
weesende, soo hebben wij hem mede gegeven 24:
groote maaten padij, waar van alhier 640: ponden
rijst sijn gestampt, en daar nog bij gevoeght voor
een maandt Rantsoen 90: ponden vleesch, alsoo
zij niet te eeten nogh te breeken hadden, gaande
deese Chialoup direct over Siauw naar maleijs-

het ingeleijde door bijsijn de brieff vanden Coning
van Gorontalo, die schippr. Jan walboom, ons over
Caudipan alhier heeft toegesonden, om voorts
aan ue: agtbre. te doen overhandigen, seggende
voornde. schipper daar veel aan gelegen te weesen

Alhier sijnder veele die bloot hooft loopen, ettelijke
sijn onversien van cleeders, en sommige worden
siek vande koude, soo versoeken wij seer der„
„biedig. aan ue: agtbre. ons gelieft te versien
met een pack Combaarsen, een pak gingans
en wat hoeden, alsoo wij gantsch van deese ▬▬

Sorteeringe

sorteeringe, onversien zijn, en grootelijx strecken zal tot gesondtheijt van't volk, waar mede etc. onderstondt UE: aghtb. gehoorsamen en bereij dienaer, was geteekent Abraham van Meijer in margine stondt Manado aende fortresse amsterdam den 10e. Januarij 1680.

Maleijen

Aend E: Hre Robbertus Padtbrugge
Gouvr. en directr. der moluccos

Titul ordinaire

De chialoup vanden Cinco Cinco, die wij den 10e. dezer hadden affgevaerdigt, om over Chiauw naar maleijen te gaan, is ons op den 15e. alhier weder zeijlloos bij gecomen, hebbende door de gestadige noordt oostewinden, die buijten in zee waijden, Chiauw niet connen bezeijlen, gelijk ud: aghtb. uijt den mondt vande stierluijden zelver best zult connen verstaan wij hebben hem dan soo lange binnen inde rivier gehaaldt, en sijn bezaan (die gantsch aan flenters was) met stukken en lappen, soo wat aan mal, anders genaijdt, en de fok verzien; en alsoo wij van gevoelen zijn dat ud: aghtb. naar dit vaartuijgh verlangt, ende stierman ons voor vast

aanzeght

oanlegt dat het onmogelijk is, met soodanige Zeijltuijg over Chiauw te connen vertreckn, soo senden wij hem nu van hier direct tot uE: agtb:, om sijne reijse soo veel te spoediger te volbrengen ——

In dit vaartuijg waren 3: Last en padij voor de vesting maatZuijker ingescheept, d'welke nu mede naar l'ortij gaan, soo geliever uE: agtb: indagtig te zijn, dat in factuure maar 3: Last en zijn opgebragt, en deese drie hier bij gevoegt, maaken 6: dat t'samen, dierhalven voorn:e factuure moet verhooght worden, met f 63: bedragende dan in een somma f 240: 12: 8: penningh: — voor welke 't Comptoir maleijen alhier ook belast staat. ——

Wij zijn al wederom genoodtzaakt clagtigh te vallen over deese boneesen Luijden, want nu sij stil sitten van tegen den vijandt aan te gaan, soo — weeten sij hun ledige handen geen werck te geven maar thoonen haar Couragie off liever baldadight:e aan s'Comp:s vee, waar van sij in korten dagen twee en nog op eergisteren een koebeest hebbe doodt gestooken, en off wij hier al over clagtigh — vallen aan de officieren, dat is soo veel als niet, want sij selver minder te zeggen hebben, als een nul int cijffer; soo dat de moetwilligh:t hier soo groot is, dat de patientie die wij gebruijke — geweldt werdt aangedaan; daar en is niemandt

die

dit een brandt voor d'Comp.e aen't werck wil staen
schoon men haar daar voor betalinge presenteer
soo dat wij niet en weeten wat wij van dese luijd
zullen denke. refererende mij verders aan
ons voorige schrijvens, en verblijve naar hertgrond
grootenisse, onderstondt UE: agtb.e gehoorsamen
dienaer, was geteeckendt Abraham van meijen
in margine stondt, Manado, Vendo fortresse
amsterdam den 19.e Januarij 1680:

Ternaten
aende Ed.le Heere gouv.r Robbertus
Padtbrugge, gouv.r en direct.r
deser moluccos

Ordinarie titul

Mijn agtb.e Heere

UE: agtb.e missive van den 19.e december is mij
p.r den steenbock wel ter handt gestelt,
'tSedert dien hebbe ik er twee aan mijn hoog
gebiedende h.r gen.l, een van den tweede Januarij met
een Sidoreese praeuw, den welke uijtwijst hoedat
eenige vant rijk van Ternaten op den vertes
vant haar ons hebben commen besoeke, en wij
hebben de selve op de vlugt gedreven

den 2.e

op den 2e met den Steenbock vanden 10e Januarij
daer in besloten laggen vier rantsoen rollen vande
maanden 7ber, 8ber, 9ber, en Xber, ende ooh
de Rolle vant guarnisoens volk, wat dat weder
genoten heeft. ———

Uit dese is regitero wijs wat dat tusschen den Coning
ende ons is voorgevallen. ———

Den 23e december met dat den Steenbok op de
Rheede gecomen was, quam kaijsilla met blauw
bij mij, ende ik seijde tegens haar dat UE: agtb.
den Coning duijsendt voudig deede groeten, ende dat
UE: agtb. nog broederlijke Liefde met den Coning ——
onderhieldt, als hij immers oijt vant voorz gedaen
hadde, ende wel van s Conings wegen gewenscht hadde,
dat de verduijsteringe, inde Batchiansche Zee niet waere
voorgevallen, maar vertrouwde dat de selve tenderold
vanden Coning soo niet geschiedt en was, ende ook
dat den Coning diende te gedencken de goede genegentht.
die de Comp. tot sijn Hooght. droegh, en altijdt
gedragen hadde. ———

ende voorders dat de hr. Gouvr. tot vergeldinge vande
jonge clappers aan sijn dagter gesonden, een soet
aangenaame dronck tot hartsterkinge aanden
Coning stierde. ———

Den 27e do. kaijsilla met blauw quamen wederom
en seijden den Coning blijft van harten alles
aande hr. Gouvr. danckbaar, ende segt soo

draa

Den 15:e Januarij quam Caijtilla met Claim bij mij ende seijde den Coning liet aan mijn versoeke dat ik hem morgen soude gaan haalen van sijn woonplaatse, ende dat met groote beloofte datter gansch geen verraadt en was, dan stierden ik den Koeckum van Laban met mijn swager den Tambour en 5: mardijk bij den Coning, en liet sijn hooght:e weeten dat wij en conde de verwande D: Comp:e soo klijn agten, dat wij soo verre int bosch soude gaan om den Coning te haalen, die sonder reeden was uijt sijn dorp geweekt, ende dat het best soude sijn dat sijn hooght:e soude wagten tot dat de scheeps comen, dat hij aan het strandt soude comen dat wij hem daar soude inhaalen, off aende plaats daar wij plagten water te haalen, ende ik belaste de onse goede oogh op alles te hebben, off daar nergent geen verraadt en schuijlden, in den avondt quam den Koeckum wederom, ende seijde den Coning laat u: groeten, ende segt het staat alles in uwe wille waar dat hij comen sal, hij wil bij ons come-

den 16:e d:o s'morgens vroegh stierden ik den koeckum weder bij den Coning, ende liet sijn hooght:e weeten dat wij hem inde Lamps rivier aan ons oude water plaatse soude verwagten, ende wij volgden den koeckum van agter naar in twee troupen, op stont quam den Coning met sijn rijx grooten en sijn vol

daar

daar bij ons, daar wij malkanders onthingen, ende ik zeijde tegens den Coningh, soo zijn hooght. geliefde bij ons te gaan op't fort, hij seijde van Jaa, wij marcheerde dan 't samen naar binnen in het fort Soeroevelt, daar ik den Coning soo wel onthaalden als ons doenlijk was, hier belooffden den Coning alle getrouwigheijdt aande E: Compagnie, ende dat sijn volk alle die vande hinder pachters gemeeten waare inde negorije souden comen, ende soo dra als de hinder pachters in sijn huijs op hielde, dat hij in sijn paleijs soude comen.

den Coning versoght ook dat hij een soldaat twee à drie mogt bij hem hebben, om dat daar geen angenogentheit bij hem meer en magt come, ik zeijde dan den Coning geliefde goede sorge daar voor te draagen, waar op den Coning groote belofften deede, en ik onderseijde den Coning zulx niet weijgers, gaff een Corporael met vier soldats, om bij sijn hooght. te verblijven, tot nader orde.

den Gangangas mannen die is ook bij ons op't fort gecomen bij den Coning, die ook alle goede beloofte deedt, ende wij deeden den Coning weder uijt geleijdt met vijff Canon schooten, ende met zijn Compte drie schoots.

den 17e. smorgens ben ik met den lenghadij van Lobo en meer anderen tot bij den Coning in zijn woninge gegaan, daar ik rondtom visiteerde maar vondt alles wel, den Coning onthaalde

ons

ons gantsch vriendelijk, wij verzoghten aan den Coning
vermits dat ons Christenen geen Zagoe en conde
maaken, door dien de plaatsen on vrij waren
dat den Coning vande Zijne aande ons geliefde
te geeven, tot welk den Coning opstonds toestondt,
dat de Christenen in sijn percks off in sijn
volcq percks daar het best gelegen quam soo
veel Zagoe souden maaken als sij wilden, waar
voor wij den Coning danckbaar bleeven, en ons
afscheijdt namen, ende den

18.e vande maandt is het schip de Sampson van
Batavia hier op de rheede gecomen, daar de heer
majoor d'St. Martin op was, en dede mijn rapport
aan sijn E: ———

den 19.e d.o is den Coning met sijn rijcx groots
bij d'hr. majoor aan boordt gevaaren, en wierdt
aldaar loffelijk ontfangen, den Coning deede sijn
ontschuldiginge, dat den Coning van Ternaten hem
verleijdt hadde, waar op d'hr. majoor veel schoone
reeden aan den Coning voorseijde, soo dat den
Coning sijn eijgen fauts bekende, en gaff ook een
brieff die den Coning van Ternate hem gesondt
hadde, ende naar wel onthaal te zijn, namp
den Coning sijn afscheijdt ———

den 21.e liet den Coning weder aande heer
majoor versoeken om naar boordt te vaaren, om
sig bij sijn E: aldaar wat te vermaken, de heer

majoor

majoor liet den Coning door mij zeggen dat het van
daegh onsen sondagh was, ende ons in den godtsdienst
off ende, maer soo sijn hooght iets bij zonders te seggen
hadde, dat sijn E: hem soude verwaghten; den Coning
zeijde ik en hebbe daer niet op gedaght, dat het
heeden sondagh was, morgen sal het beter weezen,
dan is den Coning naer dat ons predikatie uijt
was, bij ons op 't fort gecomen, ende met den avondt
in sijn paleijs gaan slaapen, wij deden met sijn
vertreck wederom drie Canon schooten ——

den 22e d° is den Coning weder bij d' H: majoor
gevaaren daar hij van sijn E: wederom wel ontfangen
wiert, ende den Coning rapporteerden aan sijn E:
hoe hij verstaan hadde door een quimelaha van
sidoor dat die van maquian ende Cajoo met
negen vaartuijgen hier op de ons wouden comen
buijt maaken, sijn E: gaff den Coning te kennen
dat haar gedagten wel soude verkeeren, ende
soo zij al quamen dat wij int cort wel souden
ontzet worden, het welk sijn E: met schoone
vertooninge sijn hooght voorleijden, waar mede den
Coning weder wel gemoedt wiert, ende sijn E: met sijn
hooght van het een ende het ander discoureerde
ende daar naer met alle respect en eere van
malcanderen afscheijdt namen ——

mijn H.re met den steenbock hebbe ik over
gesonden 22 aenbequame handt granaten, ende

UE: ande mitsgaders soo van bij als Batchian, ende versoekt om andere inde plaetse te mogen hebben, versoeken mede dat wij mogten met nog wat volk werden versterckt, hier zijn ook onbequame soldaten, dat de selve mogten opgesonden werden, waar mede stha onderstondt UE: aghtb^{e} verpligten en dienstwilligen dienaar, was geteekendt, Pieter Sijs, in margine stondt Batchian int fortresse Barneveldt den 22^{e} Januarij A^{o} 1680:

Translaet brieff door den Coning Piantaij, aan de Ed^{le} Heer Gouv^{r} R: Padtbrugge inde maleijtsche tale en duijtsche Letteren gesz:

Aende E: Heer Gouv^{r} Robbertus Padtbrugge

Ik Coning Piantaij van Cajourie hebbe niet tot een oogh present dan eenlijk dese Letteren, want UE: aghtb^{e} heeft mij voordese een hoedt en een flesschen Roose water gelieven te senden, ik hebbe de selve met danckbaarh^{t} ontfangen, ik versoeke UE: aghtb^{e} en wil geen geloof geeven aan 't geene d'andere Conings UE: aghtb^{e} van mijn persoon mogten comen aan te brengen

brengen, maar wagten tot dat ik mij zelfs ver,
,,thoondt, om d'selve met mijn tegenwoordigheijt te —
mogen verandtwoorden, want wij Coningen hebben
maar een heer, te weeten d'E: Comp:e, en een geloof
t' Christendom. ——

Wat aengaat ons belofte van op Timor te ver,
,,gaderen, staat alles in handen van den Eerw:
predikant Zacharias Caheijngh. ——

wij verzoeken UE: agtb:e om een vlagge, want alle
d'andere Coningen hebben er ontfangen, maar wij
nog niet ——

Verders laat ik UE: agtb:e weeten, dat ik geen twee
andere heeren hebbe, maar eenlijk een; ——

ik sende UE: agtb:e een slavinne, met verzoek
deselve niet te willen versmaaden, want wij en
gedencken aan geen tijdinne, dan eenlijk op —
d'E: Comp:e, ——

ik hebbe geen misgaate nog cruijst, soo bij aldien
ik eenige ternatans hier ontrent vernoeme, sal
ik mijn best doen, om deselve doodt te slaan,
ofte gevangen neeme, eijnde, getz: in de negorij
Cajouwa opt eijlandt Sangij, den 23e dagh vande
maandt Januarij 1680: en was geteekent, Don
Carlos Piantaij, Coning van Cajouwa ——

Ternaten
Aen d'E: Hre Robbertus Padtbrugge.
gouvr en directr der Molucos,
mitsgaders den Raadt

Ordinaire Sitál

Al sedert ons twee laatsten vanden 11e en 20e
december passato, beijde versoldt met diverse bij-
-lagen, ende door avontuure met ons Jagtjen Bouve
affgesonden, hebben wij geen van UE: quartiers
vernomen, dat dan desse te corter sal doen sijn,
ende principaalijck doen dienen, tot transport
vande copijen vande voorsz: twee ons brieven,
omme bij manquement vande principalen, UE: -
daar van te konnen dienen, waar toe wij ons dan
ook naarbuurlijk en vrundelijk sulcx gedragen..

Gemelde ons Jagtjen was geaccompagneert met
ons Chialoup vlissinge, tot aan het eijlant
Xulabessij, alwaar se te saamen eenige ravagie
gemaakt hebbende, op den 20e Stantij van
een gescheijden sijn, ijder sijn reijse vervorderende
soo willen wij daarom hoopen, dat het eerste
gedagte een goede wijle voorden ontsang
deses, de reijse sal hebben gekreegen, ende

UE:

UEd: dan ook van alle omstandigheeden ten vollen
geinformeert sullen zijn. —

waarmede wij dan wederom sluijden gedaan hebben,
ende dese brieff sluijten, ten waar wij vriendts en
buurschaps halven ons verpligt bevonden, UEd: te —
Communiceeren, twee seer aangename ende bij dese
tijdt dienstige tijdingen, eerst, dat die vande negorij
quans op oost Ceram, geassisteerdt vande hoffingers
de papoeas, zijnde met een groote ende drie kleijne
Corcorren aan dien oordt verscheen, en (het —
meeste volk onder eenige pretexten aan Landt
getreedt zijnde) gesamender handt hebben —
overvallen, twee vande kleijne corcorren vermeestert
ende 67: van de Roovers gemassacreerdt, 14: gevangen
genomen, ende inde 20: persoonen door haar uijt dese
quartieren gespolieerdt, geliberreerdt ende in vrijdom
gebragt hebben, als UEd: ampel bij het medegaande
extract, uijt ons dagh register getrokken, sullen konnen
beoogen, wij hebben geraden zaa noodtsakelijk ge=
voordeeldt, een Chialoup derwaardts te schikken, om
de gevangene waar onder 2: à 3: van Consideratien
zijn, alle op het eijlandt gebij 't huijs hoorende, voor
een behoorlijke recognitie in handen te krijgen,
daar aff wij in weijnige dagen een goedt succes
verhoopen te becomen, omme de selve tot een aff=
=schrick voor dusdanige schelmen met een exemplare
doodt te straffen, ten zij de koning van Tidoor —
d'aangeroerde gevangenen met vergoedinge van ons
geleedene schaade ende affronten, sonde willen lossen,

mits

mits ook verseekering doende, dat hier naar geene
diergelijke invasien ende rooverijen op ons onderdanen
meer en zullen g'attenteert werden, het welk
UEd: best geraden vindende door Commissarissen bij
gedagten Coning zullen connen onderstaan, 't welk
dan ook sonder uijtstel sullen moeten geprosseert
werden, alvoorens wij gemelde gevangenens souden
verstaan te relaxeeren, waar op wij dan ook
met deese occasie des gelijcken konings andwoordt
zullen affwagten, mits dat wij deselve tot dien tijdt
toe, ongeexecuteert zullen laaten, daar aff wij
andersints sonder lang te marren, een eijnde souden
maaken: wij zijn ook doende, om in postuur te
stellen omme zoodanige rooverije ende affronten
niet meer te verdraagen, hebbende, naar het
monster van de papoeren, eenelijke kleijne ende ligte
correcorretjens onder handen genomen, niet alleene
om op de custe van dien, ende diergelijke schelmen
te passen, maar ook deselve in haar eijlanden
ende eijgen nesten selfs te gaan besoeken: en
soude niet ongeraaden dunken dat UE: deses off
dusdanige narden en redenen den gemelde
koning wel duijdelijk lieten te gemoedt voeren,
om dat (godt zij geloofft) ons tijdt van spreken
nu geboren zijnde, vermits de hier volgende victorie
op Java Brogten ende Consequentelijk des Comp.es
welstandt, ten zij UEd: eenige motiven van meerder

gewigte

gewighte aldaar moghten hebben, waar omme het
ons geraden waere, nog eenlijke tijdt te sumiberg,
en wat saghter te gaeren

de tweede goede tijdinge, ende weldaadt godes konne
wij ud: niet beter communiceeren, als met het
affschrift vanden brieff van d'd: Commandeur ende
veltoverste Jacobus Couper, selfs, waar toe wij
ons dan ooh wederom gedienstelijk zullen refereren;
de vrughten die voor d'd: Comp.e ende dese oorteree
geweeten, uijt het een ent ander zullen konnen
resulteeren, zullen ud: veel beter weeten te —
calculeeren, als wij met de penne ter neder stellen,
derhalven zullen wij alleenlijk p.r restant deses
den goedertierene godt ende vader voor dese ende
sijne andere menigvuldige weldaden van herten
loven ende dancken, die ud: te samen wie
nemen in sijne heijlige en sterke protectie, ende
zullen hiermede naer d'ordinaire grootenisse,
insonderht mede aan onsen goeden vrundt, —
d'd: h.re Sainct Martin (wiens vereijschte
ende behoorl.e titulen, vermits de brieven ende
scheepen van Battavia tegens alle vermoeden
nog manqueeren, wij niet en weete te geeven, hier
op blijven, onderstondt UEE.e dienst willige
vriendt en dienaren, was geteekent Robbert
dricq, willem van dijl, Rumphius, Rogier
van houten, Isaac van strije, en Bergman,
in margine stondt, Amboina, aant Casteel victoria
v 1t mo Januarij 1680: ——

Ternaten
Aende E: Ae Robbertus Padtbrugge
Gouvr. ende directr. der Moluccos

E: Erntfeste, manhafte, —
Wijse, voorsienige, ende seer discrete
Heer.

Den Luijtenant Jodocus Lodowijcq Cronhuijsen en den vrijman Cornelis Pieterss: sijn gisteren ontrent vijff uuren naede middagh aen ons boort gecomen, terwijl wij doende waaren met werpen uijt de noorderlijke vaarwater ~~uijt~~ te raake, om alsoo naar ons vermoogen onse reijs te vorderen, ende mijn gehoorsaemheijt doende die ud: haar hadde gelieven te verleenen op haar vertreck van Ternaten herwaardts met de twee chialoupes, waar, ende ik verstaan hebbe het droevige & ongeluckige vanden steen bock op de cust van Batochina, ende het vermoorden ende wegh voeren van ons volk door de macquianders naar Jelolo, waar door ud: heeft ook comen te ontstaan d'advijs dien ik ud: gaff van mijn comste ende wat verders mogte dienen naar die gelegentheijt tot voldoening van ud: order aande comende schepen te gemaeckt gesonden, ende dewijle ik VE: voor als nog niet anders kan bekendt maake, dan in mijn vermeldt advijs begreepen was, soo sal ik hier

nevens

nevens een copia daar van bij voegen, endaar bij-
de tegenspoedt dies ons bij blijft inde bevorderinge
van onse reijs, Zijnde den drie en twintighste van
verledene maandt met den dagh van Batavias
Rhede vertrocken, ende bleven nog doende in
dit noordelijkste gat vande Straat met een
gedurig arbeijdt om daar uijt te raken, Sonder
dat wij tot nogh een voordeelige windt te hebben
connen ontmoeten, maar gestadigh een vollen
noorde windt en den meesten tijdt de stroom tegen,
Godt de heere gelieve sijn toorn van ons aff
te wenden, ende soo veel voorspoedt geeven, dat wij
metten haast behouden bij U.E. mogen comen.
alle onse stierluijden sijn dit vaarwater onkundig,
een vrijman genaemt Lochijs op Batavian tot
een behulp medegenomen, doet ons wat onder=
=wijsinge soo veel als sijn kennisse verstreckt,
ende alsoo comen wij kruijpende, ons volck
beginnende moede ende ontgelaten te werden,
Ick verblijve ~~U.E.~~ onderstaendt U.E: ootmoedige
en onderdanigen dienaer, was geteekent
Saint Martin, in margine stondt Int jacht
de Sampson buijten de laatste naauwte vande
Straat Batavian naar 't noorden den 4e Feb:
1680:

Copia vanden Brieff affgegaan met den Steenbock

Ternaten
aenden Ed^le Hre Robbertus
Padtbrugge, gouv^r en directr
der moluccos

Ordinaire Titul

Gisteren met den dagh Zijlende naar de Straat Batchian welcken ooste ingangh wij giteren drie off vier mijle van ons, hebben wij ontdeckt een Zeijl chialoup uit Zuijdoosten, die daar heen schijnde mede te steevenen, en twee off drie man daar aan wat naderende, nogh een schep prauwtje, die na dat wij inde Straat geraakt waaren, ons aan boordt is gecomen, waar in is geweest den quartiermeester vanden Steenbock, die mijn heeft overgelevert soodanig ordre als UE: heeft gelieven op den 19^e december van verleeden Jaar aande opperhoofden der Scheeps off minder vaartuijgen van Batavia naar Ternate comende, te gemoedt gesonden, ik soude seer gaarne strictelijk agtervolgt hebben wat daar in is begreepen, indien den Sat van haar Dd: om den Coning van Batchian te spreeke, ende Zelfs bij mijn te ontbieden, mijn daar tegen niet hadde genoodtzaakt, als mede het ernstig verzoek van gemelte Coning om bij mij aan boort te mogen comen door den Commandant aldaar aan mijn gedaan, 't welk ik niet hebbe connen

weijgeren

weijgeren, soo veel te meer om dat die mijn verclaarde dat sijn hooghtt twee off drie dagen voor onse compste weder bij Compe Hartoghe was verscheenen, met een groot Leetweezen van quade suspitie op hem gegeev te hebben, door sijn affwijkinge, het geene hij selfs, sijn hovgaegde, Imane mijn van deezen dagh in haar visite nader hebben verzeekerdt, thoonende geen andere genegentht dan bij de Compe te willen Leven en Sterven, onder welke discoursen ik waargenomen hebbe de bevelen van haar Edle hant bekendt te maaken, waar voor zij danckbaar bleeven, en alles met groote beleefdtht aangehoordt, dese boeck heeft vandagh verzaghtdt de despesche vanden Steenbock, die morgen vroegh vort sal voortgaan, soodanig bemandt als Ud: heeft gelieven te bevelen, te weeten met een Sergt, een Corpoel en thien Schildergatten, waar van de namen hier onderstaan.

hans Fredrick Scholder	Sergt	Servaes vanden holm	Schildergast
Cornelis van Saele	Corporael	Simon Stavinissen	do
matthijs Saeck	Childergast	Matthijs Fransen	do
hanvickeler	do	Cornelis van Laer	do
Jan huijbertsz:	do	Joseph wijdeman	do
Giiliaem goetgebuur	do	hans Lentje	do

Alle met geweer, crijgs behoeftte, en mondt kost voorthien om Ternaten daar mede met Godes hulpe te konnen beseijlen, en om nog Ud: begeerte naa de gelegentht te voldoen, soo doe ik Ud: bekendt, hoe bij resolutie

in

in raad van India genomen op den 7e en 8e november
verleeden wegens de zaaken van malacca, waar d'Ed.
hebben goedt gevonden ende g'arresteert derwaardts te
Commiteeren en aff te zenden als raaden tot in
assistentie d'E: Commandeur Jacob Cobb en
martinus Cesar, als d'oppercoopluijden, Helmer
vosburgh, Cornelis vander duijn, en Jacobus d'ghreijn-
enmijn, en tot haar transport nevens twee
hondert en vijfftigh Europiaense militairs, en vijfftigh
Inlandtsche soldaten aangeleijdt, de Jagten, Sampson,
Rommerswael, en Vroorhout, waar van d'eerste, Godt
zij daar voor gedanckt, gisteren avondt hier wel is
aangecomen, op hebbende gehadt hondert vijff en
veertig soldaten, (daar onder gereekendt die op den
steenbock zijn overgegaan) en een en tseventig
zeevarende mannen, van welke beijde getallen
moeten affgetrokken werden d'schipper Livius omtrent
sammarang overleeden, en aldaar begraaven, en
nog een mattroos, nevens een soldaat, die geen
ander begraffenisse hebben gehadt dan de zee,
alle de anderen zijn nog redelijk gezondt,
maar vermoeijdt behalven thien soo sieck als kreu-
pels, die seggen, zijnde niet zeeker te verwonderen,
vermits onse lange reijse, die t'sedert den 13e vande
maandt november, dat wij van Batavia's rheede
zijn vertrocken, heeft geduurdt, sonder ander voor-
plaats dan Crauten ende te ontmoeten, waar niet

veel

veel te graaten valdt, wegens d'andere bodemen die al reijs gereedt staen, kan ik niet zeggen wanneer die gevolgt zijn, maar Ik hoope, dat die niet lange naa ons zullen vertrocken hebben, soo dat zij int cort hier staan te verschijnen, dat godt geve, ondertusschen naar dat wij van water zullen zijn versien, waar van wij teenemaal ten eijnde zijn geweest, soo zal ik de reijs opt spoedigste vervolgen, om UEd: te comen groeten, en met mijn cleijn vermogen den dienst vande E: Comp^e bij te staan, op Batavia standt alles wel, de vreede tusschen vranckrijck ende vereenigde nederlanden was besloten, ende publicatie daar van is op Batavia solemnelijk geschiedt, waar van ik UEd: een Copia over brenge, tot naerigtinge, omtrent de oost cust van Java liepen de saaken nae wensch, caper sijnde ingenomen ende macassaren daar uijt verjaagt en verstroijt, Cadja oran met twee van sijn zoonen de koppen afgeslaagen ende pangare nu in een goedt verstandt, met sijn broeder de presente Sousounan, soo dat nu alle de beroerten daar omtrent schijnen kraat een eijnde te moeten hebben, dat godt gelieve te vergunnen, en dese quartieren daar van mede te suijveren, waar mede ik deser eijndige, en verblijve &c^a ondertekent UEd: ootmoedige en onderdanigen dienaar, was geteekent Saint martin, in margine stondt, int jaght de Sampson leggen ten ancker op de Rheede van Batchian den 19^e Januarij 1680:

Bernaten —
aende Ed:le Heer Robbertus Padtbrugge —
Gouv:r en direct:r der Moluccos —

Ordinarij Titul —

D:r deze gelegentheijt vindt ik mijn volgens schuldige
pligt genoodtsaakt U:Ed: bekent te maaken, dat het
gerugte van 't aannaderen der castiliaense Oorlogs —
magt, hier soo sterk loopt, dat wij anders geen —
gedagten hebben, of sullen int korte worden —
aangetast, men segt dat die van Candahaar de
zelve ontrent de bogt van Boutouan sinden —
hebben vernomen, wat 'er van zij en kan ik niet
regt te weeten comen, alsoo de schoolmeester op —
't eijlandt Sangij tot nog toe niet de minste weet
daar van aan mij gedaan en hebben, maar men
spreekt 'er hier soo volmondig aff dat zelfs sijn
hoogh:t het voor waarh:t schijnt aan te neemen, —
ende de maijtd nam, om mij nu 13: dagen geleden
in de sterkte daar van te verwittigen. —

het zij dan soo off niet wij vinden ons genoodsaakt,
indien de zelve hier aanlanden, haar als mannen
't hooft te bieden, en ons soo wel een kleijn hoopje
tot de laatste druppel bloedt te verdedigen. —

het schansje is soo veel des tijds gelegenth:t en
dese inwoonders goedtwilligh:t int arbeijden heeft

toegelaten

toegelaten, in postuur van tegenweer gebragt, —
hebbende neffens dat 100: bamboesen met water, en
voor vier à vijff maanden brandthout (volgens uE:
agtb:e ordre) in voorraadt, soo dat indien maar volk
en bequame affuijten hadden, genoegsaam in het
selve ons souden mogen verseekert houden. —

de beloofde Jagten [illegible] en Amsterdam, sijn
tot nog toe hier niet vernomen, welkers presentie ook
in dese tijds gelegentheijt op 't hooghste noodig was, want
ik 't seedert het hooren verhaalde geruchten, de
gemoederen van dit volk soo norss en vreemdt hebbe
gevonden, dat ik niet en weet hoe off wat ik denken
sal, te meer wijl sijn hoogheijt sig misnoegt thoondt,
over seekeren brieff bij uE: in dato den 31e maij —
Ao passato geschr:, en door Sr Abram van Meijert
(neffens nog 7: andere aande koningen op 't eijlandt
Sangij herwaardts gesonden, soo dat die van Tamaco,
op ordre van welgemte hooghte aff gekomen, om den
schoolmeester Isaac van Halmal naer Taroena
te brengen, wat debvoir bij mij wierdt aangewendt
de negen stuckx guinees lijwaat geschikt tot loon
voor den geenen die den roervinck Tackelloma
naar d'andere weereldt hebben versonden, niet —
willen mede nemen, des ik genoodtsaakt ben geweest
aan den koning van Tabukan te schrijven om een
prauwtje bequaem tot het afhaalen der selve.

den soldaat Jan Cornelisz van der Bruijs is hier
behouden aangelandt, en het Jonck met welke

bij

bij seven maanden heeft omgeswerven, heeft d'e
steeven naar Candahaar gewendt, de hoedt van
den Gargeegos datontsekt is (volgens schrijvens
van s^r. meijert) s^r abuijs weder naar maleij
genomen, soodat niet all d'e brieven aande Coninge
van Bangij (in maij door U E: agtb^e. affgevaerdigt
vergaan ——————

den schoolm^r. martinus d'e rosairo heeft tot nog
toe niet een penning aand'e hier nog op Saguanda
zijnde mennisten tot maandt gelden uijtgereijkt, niet
tegenstaande op bij deze plaatse in sijn reijse naar
Sarcona is aangewest. ——————

den soldaat Ettiene de la grave van bern versoekt
mits sijn tijdt g'expireert is, van deze plaats naar Ternaten
verlost te werden ——

het gelieve U: agtb^e. tegedencke aan mijn ophout
van deze plaats, alsoo de gestelde drie maanden
nu op drie dagen naar gepassert sijn, want het
verschil tusschen mij en s^r. Proost verheffendt
dient. —————— waar mede etc^a. — onderstond

U E: agtb^e. gehoorsamen en gantsch nedrigen
dienaar, was geteekendt Joannes Frantz; in
margine stondt Chiauw inde Borghs Schans
Maetsuijker desen 10^e. Feb^ri. A^o. 1660. ——

Ternaten
aend E: Ed:le Robbertus Padtbrugge,
Gouv:r en direct:r der Moluccos

Titul ordinaire

UE: agtb:e missive vanden 15:e Feb:o is mij op den 19:e
de wel ter handt gestelt, benevens de 300 boeken
papier, ende welke ik hogh tot ons groot leedt weesen,
dat den steenbock soo jammerlijk verongeluckt is,
ende dat den Ternataansche Capp:n Lauwdt benevens
den hoogmoedigen Baccarij ons volk soo schandelijk
aantasten, daar zij weerloos waaren, maar verhoope
zij sullen haar beurts ook wel krijgen

Zijn hoogh:t van Boatchian is met sijn gantsche
familie op den 16:e van dese maandt in sijn paleijs
gecomen, en woondt aldaar als te vooren, en ik en
kan gantsch geen quade genegentheijt bespeuren,
den Gougoega Moussom is op den 25:e van voorleede
maandt ook met sijn gantsche familie in sijn huijs
gekomen, tot nog toe bij den Coning niet geweest,
vermits hij in verschil met den Imam door dat
de papoas steeck 67: menschen weg geloopen sijn,
daar over eenige jaaren ten tijden vanden h:r
Abraham Verspreets zalg:r tusschen de Boatchianders
ende Tidoreesen twist en waeren die door sijn E:
vermeldt, bij geleijdt zijn, ende de papoas aan de
Batchianders bleven, nu hebben wij verstaan

van

van K: die weder gecomen zijn, dat zij op Oubij waren
geraeckt een plaetse de Marassen, ende daer sijn twee
wedassen overoorten gecomen, die de selve hebben
wegh genomen, behalven dese twalff die haer
int bosch verstoken hadden, ende sijn met een kleyn
praúwtjen wederom gecomen; nu segt den Göngaúgú
moússon, dat t den Hmans schuldt is, den Hman
zegt wederom dat het Moússon sijn schuldt is,
vernieuwe hij die over al tot sijn dienst gebracht heeft,
maer ik nu al eenmael ofte twe met den Coning
daer van gesproken hebbende, soo sal ik naer
t vertreck van dit Jacht bij den Aúgaúgaú moússon
daer van spreken, en sien dat het alles inde
beste vorm comt, ende den Coning sijns sin ook
is soodanig.

de groetenis van UE: agtb^e hebbe ik sijn hooght^t
met beleefth^t aengeseijdt, waer voor hij van herten
danckbaer bleeff, ende stiert nu Caissila met sijn
drie om met mijn E^le mondeling t spreken, ende ook
om te sien hoe dat het op Maleijs oegaat, want
sijn hooght^t van alles vraagt, ende ik en kan
niet verder rapporteren als de brieven uijt wijsen,

Wat belangt vant verbieden dat zij op onse zijde
geen huijsen en souden maken, en can ik niet
doen, want ik hebbe het op verscheijde bogten
voorgeslagen, ende hij segt regt uijt, als ik op
die zijde vant fort mijn volk niet en kan laten
woonen, dan is het beter dat zij int bosch

woonen

woonen; als ik segh UE: hooght hoogst te zelfs
om verzagt, dan segt hij, wie soude gedagt hebben
dat tusschen die van Ternaten ende de Comp.e sulke
onheijle saude gecomen hebben, soo dat ik moet
gedulden dat sij hier dagelijx buijsen maaken, maar
den Coning saats fraaij staatsgewijs stellen, ende
dat wij ons strandt wel vrij hebben.

Cajtchilla brengt twee brieffjens mede van twee
sidoores ~~corcorren~~ die op Oubij haar praauwe vol
sagou gemaakt hebben, ende den Coning versocht
om de betalinge, want sij hebben gezeijdt dat sij het
op maleijen souden betalen.

Op Oubij is tegenwoordig alles wel, en naar 't vertrek
vande d: h.r majoor hebbe ik daar nog een
praauw gestiert, die ook wederom gecomen is, ende
den Corp.al schrijft dat zij het schip wel gesien
hebben, maar door de groote brandinge en met de
noordelijke mousson, conden zij aan boordt niet
comen, want sij hebben vier maal met de praauw
in de grondt gelegen.

ik verzagt ook desen Chinees hooghlijk dat hij
saude op Oubij aanvaaren, om daar drie mants
brengen, met de goede maanden, maar hij wilde
het niet doen, hij seijde al gaf ik hem duijsendt
Realen.

den Corp.al Jacques d'Artois was te cort gecomen negen
thien Rijcxd.r, en drie agtstens, ende twee kattenpadij,
het geldt heeft hij mij betaalt, UE: agtb.e gelieft

mij

mij te laten weeten hoe veel hij moet voor 't last padij betalen. ——

hier comen nu mede de vant loon rollen van Batchian en Oubij, als vande maanden Septb:, 8ber, 9ber, Xber, Januarij, en Feb:, soo ook mijn cruijdt reeckeninge van dit jaar, vergatert, ende ook de rollen wat dat ijder genooten heeft, en hebben daar voor geteeckendt, om int Casteel orangie inde boecken belast te werden, ende hier mede sijn ons de goederen en Contanten vergatert, en ben versoe-kende om bij gelegentheijt te mogen becomen ——

contanten ——
parcallen ——
blauwe salempoeris
witte dos ——
Chiavonijs
Combaarten en ——

wat zout, om ijder wat mede te versien, want alle beijde plaatsen soo Oubij als Batchian daar gants van ontbloodt is! ——

de 12: onbequame musquetten die ik met den steen boek gestuurdt hadde, om wat te vermaaken, sijn al meest vant volk op Oubij, soo dat ik versoekt andere te mogen becomen, soo mede wat goede handt granaten, want de ouds meest bedorven zijn ——

met dat de chialoup van Cornelis pieters nog niet opgedagt en is, ende de zelve te verwagten ben, soo ist dat de soldaten die haren tijdt ——

uijt

uijt Bijna op strand en om dan met de selve Chialoup te vorderen, ende soo niet, Zullen met de toecomende Scheepen overcomen, soodat in eenlijk met dit Jaght compt den Chirurgijn Jan Schellekens, den Zoldaat Lodewijk vander wee, met pieter meerten, Grants Elander; den Corp^{al} olivier de koning, den Chirurgijn david Potgieter, benevens de elff Gildergatten, sijn ons wel geworden, den Soldaat hendrik claesen van Campen is op den tweeden van dese maandt Febr^{o} overleden, niets naar latende als een pack clederen, die tot sijn begraffenis vergadert is.

den Zoldaat Jan Christiaens van duijnkerken is versoekende Zoo sijn reeck: van Amboina compt, dat hij de selve magh genieten — hiermede Agt^{e} onderstaendt, UE: aghtb^{e} verplighte en dienstwillige dienaar, was geteekendt Pieter Sijn, in margine stondt Batchian den 21^{e} Feb^{o} 1680:

Ternaten
Aend E: Hr^{re} Robbertus Padtbrugge
Gouv^{r} en direct^{r}, mitsgaders den
Raadt.

Ordinaire Titul

Wij hebben naar het affsteeken van't sloepie vanden burger Pieter Titeski, mede nemende onsen laatsten de 31^{e} Januarij passo, waar aff hier bezijden een

affschrift

affschrift gaat, uijt uE d:e quartiers niet met allen vernomen, weshalven wij dan ook gantsch geen oorsaak nogh stoffe en zouden hebben, om uE: dese letteren te laten toekomen, ten waare alhier uijt de provintie van Banda aangekomen was, de brenger deses, met zijn nu weder affgaande sloepje de piesang, bij het welke ons behandight wierdt, de insgelijx hier beziijde gaande missive, aan d: heer gouv:r Pattbrugge geaddresseert, met een g'itereerde versoek ende ordre, omme gemelde missive, aanstonts zijn behoorlijk adresse te geeven, ende daar toe het voorsz: sloepje te jmplooijeren, het welke dan met dezen alzoo g'observeert ende naargecomen werdt ——

D: gouv:r Quaelbergh recommandeerde, met zeer aandringende termen, deze zijne bijgaande brieff, zoo zal dan wel gedaghte heer gouv:r Pattbrugge wel weeten, met deerste occasie zijn d: andtwoordt, nitsgaders finale resolutie harwaarts over, den boven gedaghten heer Quaelberg ende ons te laten toecomen, omme zijn d: ende insgelijx onzen tweeden persoon S:r van Zijl te dienst tot haar noodig narigte; uE: E:e sullen het een en 'tandere ampelder uijt onse missive vande Bandase regeeringe, konnen afnemen, d'welke dan ook tot dien einde in copia hier nevens affgaat, nevens eenige andere papieren en documenten vande g'iteerde regeeringe ons toegezonden, tot d'welke alle wij ons met uE d:e believen te zullen gedragen ——

Van novelles

van novelles is ons t'Zedert hooren aangeroerde onse
Laatste mede niet toe gecomen (hoewel wij op deze
rheede verrijckt zijn, met het jagt Caauwerve,
ende hekboot de voorsigtigheit) off ued[1] zullen
van alles pertinenter ende ampelder gedient ende
geinformeert zijn, door de scheepen Sommersdaal,
voorhout, de Zijp, en middelburgh, dewelke naar
ons bericht werdt, op den 7[e] Stantij uijt de straat
Sunda, naar de molucos aangestevendt zijn, —
Zullende de heeren en vrienden, met de zelve scheepen
overgaende, ued[e] van alles contentement konnen geven,
werdende van onse kant ook niet getwijffeldt, off t
het voorgedagte vlootjen, zal voor d'aankomste dezes
aldaar in salvo geraakt zijn. ——

Alleenelijk verhoopten wij yets geparticipeerdt te hebben,
van het verrighte op Gram ... uit, door onsen secretaris
Latil, waar aff in onse laatste gedagt is, dogh hebben
wij tot onze verwondering t'zedert zijn vertreck van
hammoa, van hem gantschelijk niet vernomen, —
d'heere laat hem in korte op donderen, offe het zoude
al wat bedencken geeven.

De koopmanschappen vande winckels vande provintie,
zijn meest alle uijt vercoght, ende werden wij met
deze bezending van Batavia soberlijk geprovideert,
zoo dat wij met dit opulendt naargewalck een groote
schaarsheijt tegemoet zien, insonderheit vande naar,
volgende goederen.

Guinees lijwaat, gebleeckte, ende insonderheit bruijn
~~Al.~~ salempoerin, bo[n] ~~Ali~~ bethilles, Chiavonijs,

ende dongrijs

ende dongrijp, derhalven indien UEd:[e] zonder dis-
-commodatie, parthijs van deze sorteeringe konnen
missen, het zal van Comp:[e] dienst zijn, dat ons
deselve, het zij met ons jaghtjen Buro, ofte wel
bij eenige andere occasien, mogen toegesonden werden.

Rest eendt nogh den d: h:[re] Gouv:[r] Padtbrugge
te congratuleeren, met zijn d: nieuw gouvernement
ende directie, over de hertelijke provintie Banda,
wij zullen godt bidden, dat naar een salutaire
affdoeninge vande onruston ende oubroullen int
moluxes, zijn d: in voorspoedt met alle goede
toevallen in gem:[e] provintie moge aanlanden, —
ende met volkomen contentement zijn d: nieuwe
functie aanvaarden, ende wij te samen een mutuele
correspondentie ende gewenschte naarbuirschap —
mogen exerceren.

Onze vriendelijke groetenis ende hertelijke gebiedenis
werdt verzoght aande h:[ren] S:[t] martin, Lobs, —
Vander duijn, en de Greijs, haar d: onzent halven
verwellecomende inde zes oosterse provintien, met
aanpresentatie van onzen dienst herwaardts over, —
haar d: nevens gaders UEd:[e] te samen in godts heijlige
protectie bevelende, ende blijvende Ad:[e] —
onderstondt UEd:[e] dienstwillige vriendt en dienaren
was geteekendt, Robbert dricq, willem van zijl, —
Rumphius, Rogier van houten, Isaac van Thije,
en Bergman, in margine stondt Amboina aen't
Casteel victoria den 22:[e] Feb:[o] 1680: —

Ternaten

Rend'e Heere Robbertus Padtbrugge
gouv.r en directeur, staat de St
Martin, ende den Raadt

Titul ordinaire

Zoo als wij ilico even gecomen zijnde inde mondt
vande straat Batchian, in meeninge, met de aanera=
=derende zee windt de reijze voort te zetten naer
Ternaten, met de schepen Rommerswael, Voorhout,
Zijp, ende 't wapen van middelburgh, komt ende geheel
onverwaght een Tidoreesche coracora aanboordt,
voornemens (zoo d'opperhoofden zeggen) hun [illegible]
vande komste deser schepen kennisse te geven, soo
hebben wij niet willen affwesen, u.e. d.le van ons
aankomst (jimmers tot hiertoe) kennisse en
kundschap te doen, onde schepen is gode zij lofft,
nog alles wel, waer mede etc.a, onderstondt
U.E. bereijdtwillige vrunden en dienaeren, was
geteekendt, Jacob Lobs, Cornelis vander Duijn, en
Jacobus d'Ghijn, in margine stondt, Int Jagt
Rommerswael den 5e maert 1680.

Bernaten
aend'E: hre Robbertus Padtbrugge
gouvr en directeur deser
Molucos

Titul Ordinaire

In mijn jongste van dato den 10e Febr / welkers copia hier nevens gaat, heb ik UE: onder anders bekendt gemaackt, dat het gerugte van't aannaderen der Cattiliaens oorloghs magt hier soo sterck liep, dat wij anders geen gedagten hadden, off souden in het korts werden aangetast, dogh dat ik doenmaels nogh niet zeekers daar van wist te schrijven, alsoo de meesters op het eijlandt Zangij dier tijdt noghs nimts weet daar van aan ons niet gedaan en hadde,

maar op dato den 29e der zelver maandt, ontfing ik per prauw van Tamako zeeker briefjes bij den schoolmr Hendrik Zijbrantsen tackgetz: welkers inhoudt was, gelijk UE: uijt het hier nevens gaande extract zult konnen siegen, bij het welke zonne klaar komt te blijken dat het voorloopende gerugte ten deele waaragtig is geweest, en dat der Cattiliaenshe oorloghs prijen al voor langs inde negorij van Sarbos bij hecht bij een vergadert, en sal de zelve volgens het gevoelen van sijn hooghtn wel light dese maandt affkomen; wesshalven hij op dato den veertien deses tot deser sterckte quam, om nevens ons te overleggen, wat het heijlsaamste was bij

der

der landt te vatten, om hunne maght, soo wanneer hier aan landen, te wederstaan.

Maar dit een werch sijnde soo wel sijn Sobatos als hem selver raekende, soo heeft hij hun allen op Zondagh den 3e deser bij hem ter deser stede [illegible] geroepen, en aldaar geresolveert, dat vande Manilhas gesterckt met Spaansche maght, ofte wie dat het soude mogen wesen, soo wanneer hier zullen gekomen zijn, niet alleen het landen, te beletten, maar tot de laatste druppel bloets haar tegen te staan, zullende tot dien eijnde op Posso (zijnde de laatste hoek van Oles ancker plaats, een pagger op werpen, om van die kant, het Landt zuijver te houden, en is bij sijn hooght. wel üijtligh gelast, dat ider Sobato op de minste waarschouwinge sigh sal met sijn volk gereedt houden, om nevens hem den geenen die haar sooke te beledigen, tegen te staan, met bijvoeging soo bij aldien iemandt van hun allen daar toe ongenegen was, dat die sigh üijt sijn oogen en van dit landt soude hebben te maken, alsoo hij zeijde veel liever met 100: getrouwde mannen eerlijk te willen sterven, als met duijsendt oneerlijk leven, maar sij andtwoorde volmondigh, dat zij al te samen geresolveert waaren met hem en ons te leven en sterven.

Maar alsoo hij seijde van sommige haar trouw te wantrouwen, soo wilde hij dat zij nevens hem

door

door Zemen Eedt, dit, haar Seggen souden bevestigen, opdat d'E: Compe.. magte sien, dat hij getrouwelijk bondt genooten der zelver waaren, des ik op zijn versoek inde Maleijtse tale (soo goedt als ik konde) deselve hier nevens gaande letteren, op 't papier stelden, welke hij in onser aller presentie met opgestoke vingers en aanroeping vande naame Godts, hebben belooft te zullen naarcomen.

den Gorgorgos Mahamed sal door dien dat impotent is, dese maandt nog hier blijven, maar soo inde tusschen wijl het booven verhaalde magt komen voor te vallen, soo sal hij daar naar Cerbij oversteeke, op dat UE: agtb.e magt weeten, hoe't met ons gelegen is.

Ik hadde wel gewildt dat den Gorgorgos don Jeronimo darras hier gebleeven hadt, want ik hem in mijn aanweesen ter deser plaatse, seer getrouw en voordt vaarende hebbe bevonden, bijsonderlijk in't helpen opmaaken, van't geen, 't welk aan dit schantsje manqueerde, en tot noodig tegenweer dienden, soo dat ik merk dat de klagten van zijn hooght.e voor heenen aan mij gedaan, nergens anders voort komen, als van nildijns tongen, die hem om de voorgaande moeijlijkheeden niet mogen lijden of Lughten; voor mij ik seg. er dit af, dat ik noijt aan hem ietwes anders hebbe gesien, als 't geen men aan een eerlijk Man behoorde te sien; waarmede etc.a onderstondt, Mijn heer, UE:

agtb.e

aghtb.e gehoorsamen en getrouwen dienaer, was
geteekent, Joannes Frantz, in margine stondt
Ambon, Casteel de Berg Mathia maet Zuijster, desen
5.e maert 1680:

Ternaten
aende H.re Robbertus Padtbrugge,
Gouv.r en direct.r deser Moluccos,
en Resorte van dien

Titul ordinaire

UE: aghtb.e missiven, d'eene vanden 4.e en d'andere
9.e octob.r, zijn mij uijt het oorlogs Jacht outtoort
Ternaten op den 11.e daar aanvolgende, tegens
den avondt, door den Stierman Gerrit Jansz wel
ter handt gestelt, benevens de naarvolgende
goederen

160: percalles grove
80: br: bl: Salempouris
40: witte d.o
150: p.s Chiavonijs
20: d.o deekens enkeld
1: last Zout in Zaken
12: musquetten
25: handt granaten
30: vuur potten
100: Rijxd.rs aan contants

de groetenisse van UE: agtb:e hebbe zijn hoogh:t
van Batchian en alleen beleefdelijk aangezeijdt,
waar voor hij danckbaar bleeff, en is hoogelijk
versoekende dat mijn H:re hem belieft te laten
weeten soo het vreede wordt, off oorlog blijft,
hij sonde een kaijsilla wederom op gestierdt —
hebben, als te voorn, maar het schijnt dat hij —
hem bedught heeft, en doet eenelijk de groete,
nisse aan UE: agtb:e, en de dito heeren gecommitteer,
deens, beneevens den verderen raadt

Wat dat kaijsilla heeft gelieven te seggen van den
Batchiander, die San Rodrigo op Obij geslaagen —
hadt, dat hij daar naar nog sonde gestraft zijn,
daar en is niet van, maar hij is met de weduwe
van den Capp:tn Lauwdt getrouwdt geweest, tot —
dat hij van de kinderpockjens gestorven is, het
is waar dat hij eens gekapt is geworden, maar
dat is ander't halff jaar van te vooren geweest,
eer wij naar Oubij zijn gevaaren.

P:r desen bodem, hebbe ik een tagtijs naar
Oubij gedaan, vermits hier op Batchian alles wel
staadt, en den Koning mijn goede belofte deedt, —
dat hij aldien er ijets voorviel, mijn door een praauw
te laten waarschouwen, en den 13:e d:o savondts
binnen wij van Batchian naar Oubij gevaren, en —
15:e d:o op Oubij aangecomen, ende aldaar alles —
wel en effen gesteldt, en in bezettinge aldaar

gelaten

gelaten 15 man, bestaende: 2: Corporaels, elft
Soldergasten, een mr, een bossr, Jan Hendricks
Swen, als voren

Victualie bestaat
36½: Rsd contants
213: lb: vleesch
16500: lb: padij

Ammunitie

200: lb: buscruijdt
40: bossch loodt
28: handt granaten, en
28: viure potten.

Materiaels goederen als vandt [illegible] Gouvr daar geordonneert is, de sloep van Pieter Sitetz is den 23e febr voor Oubij komen te stranden, met de hulp van ons volk, den 15e wederom vande wal gekreegen, en is voor ons den 17e do savondts onder zeijl gegaan naar Batchian, zij hadden een brieff van Amboina, dien [illegible] aanden stierman vant jagt [illegible] overgegeven, om aan [illegible] te behandigen, int vaarwater zijn wij haar voorbij gezeijlt, den 20e do quamen wij wederom op Batchians reede geanckert.

Pr dit Jagt comen nu over de soldaten, Pieter Gerritsz, en Pieter kraen, alsoo haar tijdt geexpireert is, ende een soldaat Jan Jantz van Bollen versocht om op abij te blijven, in wiens plaats nu op komt

Leendert Jansz Steen

Leendert Jantsz: Steen, die magtig verzoght om op te komen, den bossch.e Zent Jantsz is op Ouby gepleatst, in wiens plaetse weer op komt den bossch.e Matthijs Matthijsz: de re: bossch.e Laurents Roelofsz: en Gabriel Bartelsz: Zijn mede versoekende dat zij tegens de verlossinge naar Maleijen magten op komen, om op Batavia verlost te werden, alsoo hun tijdt als daer g'expireert Zal Zijn

den Soldaat Jan Gerritsz van Voorburgh is den 27.e febr. overleeden, en daar en is niet over gebleeven,

den Soldaat Joannes voorn. die het gebodt op Ouby doet versoekt, dat UE: agtb.e, hem daar voor ijets gelieffde toe te leggen,

de Soldaten Jan Rodrigo, en Pieter Joannes, versoeken om een nieuwe drie Jaarig verbandt

Het is UE: agtb.e wel bewust, hoe dat ik mijn schuldige pligt in den dienst der E: Comp.e ben naar coomende, en socht te volbrengen, al wat tot voordeel ende respect vande E: Comp.e kan gedaen werden, soo wel op Ouby als op Bratelaar, soo ist dat ik UE versoekt met alle eerbiedigheyt ende Reverentie, aen UE: agtb.e, ende E: h.r majoor, d'E: h.ren gecommitteerdens, benevens den verderen Raadt, dat ik magt tot een hooger advancement gebragt werden, om alsoo met grooter ijver en meerder vlijtigheyt mijn schuldige pligt waar te neemen

waar mede

waar mede etc:a, onderstondt, UE: agtb:e verpligte
en dienst willigen dienaer, was geteekendt, Pieter Sijn,
in margine stondt Batchian int Fortresse Barnevelt,
adij 20:e maert 1660: —— Lager stondt

naer 't sluijten dezer, heeft den koning UE: agtb:e laten
verzoeken, dat UE: agtb:e hem gelieffde te vergunnen, soo
't wesen kan, eenige gilalo off te praüw, daar omtrent
40: à 50: man op varen kan, hem te ver=eeren,
sal daar door groote vriendtschap geschieden, ter
orders vanden koning allawadijn ——

den koning spraak ook tegens mij vanden bodt die
haar dd: van Batavia hem aandeeden, wegens Obij,
dat hij dat aende Comp:e wilde schencken, mits beding
dat hij dat volck van Ceram konde krijgen, ik seijde
den koning voor, dat d'E: Comp:e dat wel sijde maght,
maar en konde de lieden niet dwingen, vermits zij
onwillig zijn om bij UE: hooght:e te komen, waar op
hij zeijde, dat de Comp:e hem aldaar maer konde laten
varen met 2 à 3: Comp:s dienaers, dan sal men sien
off zij komen willen off niet; ik en konde den koning
daar niet veel op andtwoorden, daer inder minne te
vreede stellen, soo dat ik verzoeht dat UE: agtb:e
eens gelieft te laten weten, hoe dat ik den koning
op dese saeke sal off keeren, onder en in
margine stondt, en was geteekendt als voren. ——

Ternaten

Rend.e H.re Robbertus Padtbrugge

Gouv.r en directeur deser molucos

en Resorte van dien

Ordinaire Titel

op heden zijn hier twee Tidoreesche corcorren aangekomen, van de negarij Soloa met dit inleggende briefje, en zij seijden dat haar den ouden koning van Tidore dat gegeven hadde, om op oubij te gaan zagoe maaken, ik ging bij den Coning en zeijde hiet deze twee corcorre verzoeke om op Oubij te gaan zagoe maeke, den koning zeijde, zij komme d'E: Comp.e, maar nijn niet, en ons Contract van Oubij en is nogh niet besloten, ik ben daar over verwondert, en daar mede sweeg hij stil, en het scheent dat hij daer mede niet wel te vreeden was, dan vraagde hij off ik haar naar oubij laude laten vare, ik seijde ik en kan haar niet wel op houden, met dat zij een pas van haar koning brengen, en met deze Chialoup sal ik d'E: h.r Gouv.r daar over schrijven, en hun passie aen zijn E: overlenden, gelijk de Tidoreesen zelfs verzoeke, doen seijde den koning, dat dat wel is, en ik hebbe haar een passie gegeven, dat zij op oubij laude brenge om aan den Capel te maeken, dat zij magten zagoe maeke.

ik ben oetmoedig verzoekende, dat ik een order

magh

maghte becomen, om soo wanneer eenige Tidoreesen
kwamen, om zago te maken, dat ik als dan magh
weeten waar naar ik mijn rigten sal, want het
schijnt dat de Tidoreesen de Batchianders niet willen
kennen, om op Oubij zagos te maken, maar aan ons
volk, t'Boonense alle vriendtschap en beleeftheden,
soo het volk mij op Oubij verhaaldt hebben, dat
de twee laatste corcorren, die op Oubij geweest hebben,
gedaen hadden, hiermede etca, onderstondt ——
UE: aghtbe verplighte en dienstwillige dienaar, ——
was geteekendt Wm Lijn, in margine stondt, ——
Batchian den 22e maert 1680.; lager stondt
Nota, het oorlogde fregat Outvoert ternate is den
20e hier vandaen naar maleijo gevaren, verhoopt
dat de selvige al in behouden haaven is

Translaet door den Coning van Tiauw, aende E: heer gouvr: R: Padtbrugge, inde maleytse tale en duytsche letteren geschr:

Aen mijn heer Robbertus Padtbrugge gouvr: en directr: der Molucos, wien godt de Heere gaeft gesondtheijt, en lang leven amen.

naerdat doe ik Francisco Xaverio de weet dat ik mijn heeren brieff met aangenaemheijt ontfangs en daar uijt ook vervolgens mijn heeren woords verstaan hebbe.

ook weegens Tallaúw om aldaar een Zoldaat beneffens een Schoolmr te zetten, 'tgeens ons bijsondr en van herten aangenaem is

Belangende van nagel boomen op gemelte Tallaúw, waar van mijn heer meldinge gedaen heeft, uijt te roijen, is ons ook lieff dienvolgens ook het inbranden en wille van de E: Comp: stellen.

wijders hebbe niets meer van belang mits desen te schrijven, dan eenlijk met eerbiedigheijt verzoeks om E: Heere: vlaggs, als een voor den goegoegos, en E: voor beijde Compe: landt.

Eijndelijk werdt mijn heer ook bekendt gemaakt, weegens de vrouwen van die E: Spaansche Zoldaten welk indienst der E: Comp: aangenomen zijn,

welkers

welkers gend[e] vrouwen wij op 't verzoek vande fiscaal
overgegeven hebben, gelijk er wijs ook den fiscaal
daar van breeder mijn H[ee]r onderrigting doen
zal, waar mede deses met alle verpligt[e] eijndige
met toewensching van Godt Almagtig alle heijl,
zegen, en geluck, Amen, onderstondt, wij blijven
mijn H[ee]r dienar, was geteekendt Don Fransisco
Xavier, in margine stondt Chiauw aande negorije
Beloe 11[e] vande maendt april 1680: ———

Maleijen

Aend. H[ee]re R: Padtbrugge
Gouv[ern]r en direct[eu]r der Molukos
Eijlanden ———

E: Ernstfeste, Agtbaare,
Manhafte, Wel wijse, voorsienige
en seer genereuse H[ee]re ———

U E: agtb[are] brieff gedagteekendt 29[e] X[em]ber 1679
is ons op 8[sten] maert door den fiscaal, behoorl[ijk] overgelevert
waar op in andtwoorde dienen, dat de gegevene bevelen
inden zelven vermelt met alle ijver sullen naargekomen
werden, zijnde de voordesen raasende Booren door haare
bezigh[eid] met het plucken van haer niauw gewas, in
stilstandt geraakt, soodat wij jegenwoordig van dien
holbollig oorlog niet meer en hooren, dog of dit verborgen
vuur, wanneer se haare handen ledig hebben, niet weder
sal comen uijt te barsten, leere den tijdt. ———

Op de komste vanden gecommitteerde Fiscaal Sr.
Andries Bloffe:, sijn meest d' principaalste opper,,
,,hoofden vande negotie bereden geweest, en door
hem gehoordt, als mede die van Baal, aan welkers
Rapport ons seer verbiedelijk gedraagen, Zijnde den
Zelven (naar dat zijne saaken aff gedaan hadde,
op den 8e maart over Caudipan naar Siaud —
(vertrocken, ende en 20e do (volgens sijne schrijvens
vanden 5e april, aldaar over tot die Rheede —
g'arriveert. ——————

Sedert is in dagt der nader schrijvens vanden 24e
maart benevens d'brieven aanden Fiscaal ons toege,,
,,komen, waar op wij aanstondts ordre stelde ende ons
uijtterste debvoir aanwenden, om d'zelve per prauw
hem toe te stiern, soo hebben wij naar lang smeeken
en hardt aanhouden, nog eijndelijk een prauw van
vijff man verworven, die met den Corpl. Cristoffe
Breeckwel ende de brieven den 4e april naar
Siaud is gesteevendt, onder en tusschen soo kompt
het Jaght den koning Amsterdam op den 9e deser
alhier vanderwaardts te arriveeren, met ordre om die
bodem directelijk van hier naar Maleijen, te versenden,
en staat het jaght den Opperment binnen 2: a 3:
dagen vandaar naar Maleijen over te steeken, soo
zijn wij ten hooghsten bedugt dat den Fiscaal
al vertrocken sal sijn geweest, ende daarommede —
vertrocken blijft van 42: agtste nader ordre, soo
hebben wij evenwel dit Jaght soo lange opgehouden
als mogelijk is, op hoope dat wij nogh eenig —

nader

nader schrijvens van Briauw mogte bekomen, dat ons voor
tegenwoordig niet licht, want naar lang uijtblijvens
geen vaartuijgen vernemende, en dit schip hier niet
langer dervende houden, soo hebben wij geresolveert
om hem over Briauw naar Maleijen te senden, te
meer om het volk ende de goederen door uE: agtbe:
alhier gesonden, derwaarts over te voeren, alsoo
sr. d'Hoedt segt niet te weeten off over dat
eijlandt, dan direct van hier sal gaan. ——

Met dezen bodem gaat mede over den Eerw: Predikant
Zacharias Caheijng, benevens sijn gantsche familie,
hebbende den zelven alhier op sijn instantelijk
versoek een maandt gagie ten bedragen van
agt en twintig en een agtsten Rijx op Rec:
vertrokt, waar voor op Maleijen gedebitteert
moet werden, en gaat den Crankbezoeker
Pieter Bremer mede met voorn:e Predikant naar
Cotty te vertrecken. ——

Soo mede gelieve uE: agtbe: het scheepsvolk van't
Jagt den Coning Amsterdam op rekening te laten
belasten voor 106½: Rijx: die haar ter ordre van
den voorn:e gecommitteerde, sijn verstrekt, volgens
de quitantie hier nevens gaande ——

Wij senden dan volgens uE: agtbe: gegevene ordre dit
Jagt Amsterdam sonder padij weder te rugh, hebbende
eenelijk maar eenige balken, en een hondert vier
stu: onbequame handt granaten ——

de balken en lindt rottingh die den Sr. Schipper
Jan Walboom

Jan walboom inde rivier van Gerontalo heeft in geruijlt, daar van gaat hier nevens de factuur ter bedraage van f 414: 7: 8: waar voor 't Comptoir malaijen gedebitteert staat, soo is hier ook bij gevoegt d'oncost reeq: volgens d'oncosten door voorn:de schipper als allhier ter ordre vanden gecommitteert gedaan.

de twee packen, met d'broodt etc: zijn ons door s:r d'broodt wel geconditionneert overgelevert, dogh op de Leverantie vant zaut is d'selve 600: lb off 8: maaten te cort gekomen.

de restanten d'welke wij nogh tot heden in voorraat hebben, zijn dese naarvolgende als.

22: p:s guinees lijwt
92: p:s roode moeris
139: p:s betillies br: lb: d'82: @:
68: p:s roode betilles
9: p:s betillies ternataens witte
140: p:s betilles witte gewone
161: p:s baftas ½ brede
2: p:s baftas smalle heele
100: p:s drongan gingan
40: p:s catt dekens
25: p:s br: lb: salempoerisses
Contanten 75 ½ rijx:d
20: p:s kroden
6: vaten vleesch
5: vaten speck
47: lasten padij ruijm volgens de boecks.

Soo dat wij voor tegenw:t tamelijk versien zijn,

dogh

dogh zullen egter een cleijne eijsch vande beste
gewilde lijwaaten hier onder stellen, als mede wat
wij nog benodight hebben ——

1: pack br: bl: salempoeris ——
2: dos bastas ½ off heele smalle ——
1: do betthilles roode ——
1: do cust dekens
1: do guinees lijwat ——
1: do chiavonijs ——
1: do dongrijs ——
Contanten ——
brandt granaten ——
Laadt priemen ——
schiidt boorn
pladt loodt is hier zeer noodig van doen ——
cardoes cookers. ——
rondt en lang schroot van d: 6: en 1: lb: zijnde alle
die bij deze fortresse zijn te groot, ende dierhalven
onbruijkbaar, die ik dan wel het meeste daar voor eert
van benoodigt zijn, ende verzoeke seer eerbiedelijk
aen ud: agtb: het ons per gelegentheijt te laten
toecomen. ——

het groff zee dat tegenwoordig een keeg: bij deze
boekhouder heeft, hebben wij naar ons vermogen met
den zee kruider op genomen, en bevonden 63: soo
groote als cleijne dos. ——

De vertrecking aanden tolk hendrick Cars gedaan
zeght den vaendrig dirck Pietersz: door ud: agtb:
ordre geschiedt te weezen, dogh ik dit eenelijk het

[catchword:] alruijs ——

ablijk, dat het in plaats van opde maandt Januarij
inde rolle van Feb.ij is opgebraght, want voorn.e
Cors d'copia quitantie met eijgen handt geteekend
heeft.

Dirck Barentse van meeker mattroos pr. 't Jaght
den Deprimeert hier gecomen, is om sijne siekte
door den fiscael aan landt geleght, d'welke
op den 10e meert sonder ijets het minste naer te
laaten, is comen te overlijden, wiens roeg dan
ook bij de boeken van de Jaght sal dienen gesloten
te werden, naer hem sijn mede cort overleden;
Pieter Bastiaentsz matelaar quantier m.r
Sijmon bontemps van ijpers sold.t

naer Chiavir hebben wij met desen boodem ook
2 stux soldaaten ende een Corpl. gesonden, staende
het ter dier plaatse nogh alles wel, gelijk UE: agtb.
uijt d'copia brieff in dato den 5e deser, door
Sr. Andries Olaffsz van der waerdt gesz. sult
gelieven te sien.

Nagt gaan hier nevens d'geslootene negotie en
soldij boekjens in behoorlijke forma afgepackt,
bestaende in twee stel negotie, en vier stel
soldije boeken; mijn papier begint hart te
minderen, en comen ook te cort in groot forma
tot de nieuwe boeken, connende niet meer uijt
maaken als van ijder een stel, versoeke

dierhalve

dierhalven UEd: agtb:e ons gelieve te bedenken, — alsmede 1 amevat zegel gaaren en lack —

het vat arack, en het vatje wijn sal ik soo lang in bewaaring houden, tot nader order, van UEd: agtb:e aen wien 't selve bestelt moet werden. —

Dit dan wel het voornaemste zijnde, 't geene wij voordeelen UEd: agtb:e bekendt te maken, soo segge voorts datter t'sedert het vertrek vande gecommitteerden niet aenmerkens waardig is voorgevallen, ende ons dierhalven soo van t een als t'ander aan zijn rapport zeer derbiedig en nedrig gedragen, en is het vervolgh van mijne dagelijkse aanteekeningen hem overgeleevert, waarmede etc.a, onderstondt, UE: agtb:e gehoorsamen en nedrigen dienaer, was geteekent

H: Meijerdt, in margine stondt, Manado — aen't fortresse Amsterdam desen 15.e april 1680. —

Ternaten —
Aende E: Ht.re Robbertus Padtbrugge
gouv.r en direct.r der molucos —
en Resorte vandien —

Ordinaire Titul —

Ik ontfingh op dato 17.e d:o per praeuw van Landhaart de brieff van represalijs en prinses vlagge bij UEd: agtb:e aan d:o hoggh.t voor die van Bentenanter handt

gestelt

gestelt, welke met p:e 't Jaght Amsterdam in handen vanden stierman tot Ue: agtb:e overkomt, van wien ik over maand heb ontfangen soodanige goederen, en manschap als er bij ud: agtb:e inde Cialoup vanden vrij burger S:r d'Roedt naar herwaerdts sijn geordonneert over te voeren. ———

ik hebbe instantelijk, naardemaal het gerught vant aennaderen der Castiliaensche oorloghs frejen in rook verdweenen ende de maensen verloopen is, dat Ue: agtb:e mij order gelieve te geven om op te komen, alsoo alles bij mij volgens ud: agtb:e mede gegevene Commissie, verrigt is, en niet meer alhier te doen weet, waar mede etc:a, onderstondt: Ue: agtb:e gehoorsamen en gantsch nedrige dienaer, was geteekent, Joannes Frantsz, in margine stondt, Cirianij, inde Borght Schans maet Zuijker desen 21:e april A:o 1660. ———

Bernaten ———

Aand' E: H:re Robbertus

Padtbrugge, gouv:r in moluccos ———

Titeil ordinaire ———

Het was den 11:e deses dat wij ons afscheijdt van Ue: ende den Raadt genomen hebbende, t scheep, en d:o tegens den avondt (naar eenige tegenspoet

met

met het ancker te ligten hadden) nog ander Zeyl
geraakten, Schraalheyt der Zee, en flauwe landt
winden zijn oorsaak dat wij niet voor den 14:e
omtrent den middagh in Jeloles Baij op 20:
vadem ten ancker hebben connen komen, zijnde
ons tot dato niets schrijvens waardigh ontmoet, anders
dan dat den 13:e den scheeps prauw tamelijk (zoo
wij sien konde) gemandt, ons te landewaerdt voor
bij scheepte hun coers was zuijdtwaerds en gaff ons
bedenckingh off wel van herwaerdts naar Tidoor gesonde
was, dan dit is maar gissing, wij hadden tot vermijding
van alle ombrage en quaadt agterdenckingh goedt gevonde
Jeloles Baij niet aente doen nog ten ancker te —
komen, dan onder teeken van een witte vlagge, die —
soo wel van ons schip, als 't oorlogs fregat van agteren
lieten waijen, des zelvendaags naarmiddag wierdt
Rapport gebragt dat aan landt een witte vlagge
waeij, gelijk waer was, dan hadde het den Coning
niet geliefft op ons salut dat met seven en vijff
schooten deede met een eenige te andtwoorden, dan
Corts daar naar dat de witte vlagge aan Landt waeij,
wierde een schoot met losse cruijdt gedaan, uijt zelve
van ons beandtwoordt, nog een met scherp uijt het
fort Goffasa Akeladzoa, welk andermaal van
ons met los cruijdt beandtwoordt, als wanneer
korts daar naar een prauwtjen met een witte —
vlaggetje van landt afstack, en van ons onder
gelijk teeken te gemoet geroeijdt wierdt, die daar in
waaren wisten te zeggen den Coning, en zijne

Mantrius

299

mantrins hadden den schip voorends den witte vlagge te sheeds hadden sien comen, daar uijt besloten eenige heeren van Batavia daar jnne waaren met brieven aan den Coning, waar ontrent haar vergenoeginge gegeven, quamen d'ontze wederom aan boordt met voorgaande boodtschap, en dit was 't eerste begin dat ons goede haape deede hebben van een goedt gevolgh, te meer om dat de geene die in de landt Siaam waaren sig seer verheught en wel te vreeden verthoonden, en alhoe wel de wispeltuirigheijt van dit volk en hunner wantrouwe groot en veel is, hebben wij t'zedert dien tijdt de zaake soo verre geadvanceert, dat selfs gequa„lificeerde persoonen uit resolut en sonder eenige becommeringe van landt aan boordt derven comen, wat moeijten ende overweegen en al eer dit heeft kunnen geschieden wij hebben gehadt, waare te lange om te verhaalen: jmmers is de zaake soo verre gebraght, dat den Coning heeft geliewen ordre te stellen, verleeden sondagh, om op den eerlijkste wijse door eenige grooten komende met een groote correcore aan boordt van Campe„ geerden brieff t'ontlaten, d'E. B.ooe d'g. Beijn en Luijtenant de Ruijter mede naar landt gevaren, en weder comende verklaarden den Coning gesien en lange met de selve gesprooke te hebben, zijnde nog al den ouden knegt, dan deulijk van ligchaam in dichte en baardt verandert, ende dat Godt gave zijn gemoedt ~~[illegible]~~

Zoodanig

Zoodanig was als wij wel gaarne zaagen, en dus verre is de zaake gebragt, en verlangen wij nu wat ons nog desen dag van landt ofte uijtterlijk op morgen toekomen sal, wij kunnen u.E. bij provisie wel seggen dat den Coning sigh onder 't lesen des briefs nauwlijx wederhouden konde, zijnde zoo 't scheen omtrent sommige Perioden des briefs niet ten besten gestigt, (Godt Almagtig die wij onophoudelijk bidden wende alles ten besten) opdat de zaake spoedig en met soo veele reputatie voor d'E: Comp:e als doenelijk is mögen werden affgedaan. ——

Heeden ontfangen wij uijt handen van den goe goegoe Darrat, en Cappt:n Lauwdt met twee Corracorren met Princes vlagge deser middag hier verscheenen u.E: wel aangename uijt Maleijen van heeden morgen, u.E: hertelijke danckende voor de goede voorsorge omtrent 't halven daar nevens gevoegt, waarlijk de heer (als men spreeckt) hadde zulx van nooden, en zal ons wonder wel te passe comen, u.E: gedagten comen daar in met de onse over een dat beter was geweest de Chialoup d'Eendragt te zenden, om reedens wij nauwlijks weten onse saaken te schicken om deese menschen buijten ombrage te houden, en zoo zulx ander maal diende te geschieden soo het zal moeten weesen, soo wij hier langer temporiseeren

moete

moeten, ter oorsaake 't gebreck van drinckwater,
oordeelen wij, onder UEd: beter en wijser oordeel,—
dat eenige der ligte schepen daar mede geholpen
werdt, doende de selve, al mede herwaardts comen
met een witte vlagge van agteren, uit herwaardts
comen valt weijnig perickul, dan een stuck weegs
besuijden den Zuijdthoek van Jelolos bhaij,
werdt een bankje gesien daar maar agt voeten
water op is, dan kan als gesegt (wel uijt —
gesien werdende) heel wel gemist werden, ide bhaij
werdt geen swarigheden bevonden, bequaam om
een getal van hondert en meer Cappitale
schepen te bergen, om redenen vooren verhaaldt.
Dat is om dese menschen minder t'ombragieren,
hebben wij goedt gedagt de korekoren niet
hun gevolgh UEd: op standt weder tot te stieren,
latende UEd: gewaand belscheijdentheden aan bevoolen,
wat aan Salema oft den Coning van Tidoor
diendt gespendeert.—

't arrivement van 't Jagh UEd: apprimentende
tijdinge soo veel de selve 's Comps welstandt
betreft is ons overaangenaam, wenschende —
't Jaght Amsterdam verders een geluckige en
spoedige Reijse.

't Is een valsche tijdinge dat den Coning van
Ternaten twee mael aan ons boordt zoude
zijn geweest, wij hoopen 't daartoe te brengen en
alles zoo kort doenlijk te verrigten wat ons

ten

ten principalen jammers doenlijk weezen zal. biddende als gesegt daar toe aff den zegen vanden Almaghtigen van welken alles ud: t zijnder tijdt goedt en getrouw Rapport gewerde zal, gelijk wij geensints naarlaten zullen Ur dertor ocasie ud: en huijsvrouw gebie, denissz te laten doen, ent gesondens over te leverg, met ons allee gesondtheijt ud: nog godt zij danck wel, en verblijden ons ud: dezelfde beminde en dogter goede welstandt vernomen te hebben, alle werdense van ons genegentlijk gegroet, waar mede verblijven in Raadt, onder stondt, UE: Bereijdtwille dienaeren en vrunden, was geteekent,

Saint martin, Jacob lobs, Cornelis vander duijn, en Jacobus de gheijn, in margine stondt Int schip twapen van middelburg den 23e april 1680.

Ternaten

Aende Hre Gouvr Robbertus Padtbrugge enden Raadt

Tétul ordinaire

den Commandeur Lobs, en oppercoopman Cornelis vander duijn sijn alhier opden 19e deser weder verscheenen, en hebben de zelve ons gediendt vant geent t zedert het vertreck vand Hr d'gheijn op Ternaten tondienste der E: Compe

ondernomen was, 't zeedert ontfingen in d: eerste
aangenamen van 13:e en door den Prince Gorojane
met drie Tidoreesche corrocorren aangebragt,
en daar naar UE: tweede ende door den d'Leeuw
overhandigt; op welkers inhouden cortelijk tot
andtwoordt dient, dat off schoon de Tidoreesche
corrocorren tamelijk bemandt (dan geenzints
naar behooren gewapendt,) den Prince Gorojane
egter seer cordaadt, s'Conings dient, en onder-
=danen d'D: Comp:e ten dient aanbiedt: sig selfs
en de sijnen absolut stellende ter dispositie vande
geene, welke van s'Comp:s weegen alhier sijn;
't is wel aparent de Geselle prins, en corcorren,
hier verblijven tot dat er finaal andtwoordt vande
Ternataanen becomen zullen hebben; ten waare
wij genoodtzaakt wierden ander resolutie te neems;

Vrijt UE: tweeden verstaan wij dat de [illegible]
bezettinge der Revier van Tolokon door
aanradinge vanden Tidoreeschen Coning Saijfedin
bij UE: is g'ordonneert door 't jaght de Sampson
en eenige Corcorren; wij willen van gantscher
herten verhoopen, dat niet de minste hostiliteyt
van s'Comp:s sijde sal werden gebruijkt voor en
al eer den Oorlogh volkomen sij gedeclareert, op
dat een ijder mage comen te geblijken d'D: Comp:e
de vreede beminnen, tot den Oorlogh gedwongen
wordt; en daarom hoeft UE: wel gedaan d'opperhoofde

vant jagt

vant jagt, en corcorren, bij Instructie te laten
sig van alle feytelijkh:e te wagten: dan of dese be-let,
ting niet wat te prematuure ondernomen is, soo mede of
de selve diendt gecontinueert, laten wij UE:s wijsheijt
ten beste aanbevoolen ——

den D: Lobs, en vander duijn, hebben ons mede wel tot
gebragt, het geformeerde Protest; Item het geene
men voort saaks den Coning Amsterdam, en sijne Bobatos,
soude aanbieden, in Arabische Letteren overgeset; dan
bevinden 't laatste soo hoogh van stijl, qua de stellinge,
en spellinge, dat g'oordeeldt werdt aan Landt onmögelijk
sal konnen werden verstaan, misschien sal 't eerste
niet beter zijn; de heer Majoor sal sig dan de moeijte
getroosten van het selve zodanig te schikken dat
men hoope magh hebben, van landt daar op andtwoordt
te becomen. Ende op dat in middels den tijdt niet
ledig door loopen en sal, is goedt gevonden heden
een briefken, door de aanweesende drie Ternataansche
heeren in te stellen, naar landt te senden, waar bij
een mondelijke Conferentie tusschen eenige van
s'Conings Bobatos, met de ondergete. ter halver zee
sal werden versogt, welk geaccordeert, meenen
gedagte heeren dat de zaake nog ten beste soude
connen veranderen; andersints zijn wij gemeent ons
van 't een, en 't ander soo draa mögelijk t'ontlasten

dese becomt UEd: met het jagt het Voorhout
expres affgesanden, om eenige Latten Rijs, zoo
veele UEd: goedt vinde en gelieven sal ons zoo

spoedigh

Zoo spoedigh als doenlijk toe te schicken, alsoo niet —
meer daar van, dan voor drie dagen sijn voorsien, —
Zulcx daar mede als gezegt, gebraak dient; sodanig
is 't met drinck water mede gelegen; soo sijn wij
insgelijx kaarsen benoodigt; den Chialoup d'Eendragt
hebben wij nog gisteren naarmiddagh, na dat omtrent
een uijr hier was geweest, weder doen vertrecken.
den Schoolm:r Huer is wel daar mede vertrocken.
dan vindt sig ontset van sijn bet en plunderagie.
dat uit schip Rommerswael berust, en is ook geen
sorge gedragen deselve als andere sijnen mede —
Confraters, een stuijvertjen in voorraadt heeft, dat
hij sig seijde te zullen getroosten, waarmede
teijnde schrijfwaardige materie zijnde, zullen
wij dese fineerende gedientig verblijven, ondertout
Eersame, Manhafte, vroome, discreete Heeren
UEE.e bereijdtwillige dienaeren en vrunden, —
was geteekendt, Saint martin, Jacob lobst —
Cornelis vander duijn, en Jacobus d'gleijn, in —
margine stondt, Int schip 't wapen van middelburg —
gaenekeet leggende ter Rheede voor Jololo 17:e maij
A:o 1680: ————

Ternaten
Aend' E: Ag:re Gouv:r Robbertus
Padtbrugge, ende den Raadt

Titul ordinaire

Uijt onsen laatsten op eergisteren met het jagt het
Voorhout, tot UE:l affgegaan, mag gebleken wij het
laatst geresolveerde, om aan den Coning van Ternaten,
en sijne Grooten, over te leveren, soodanig hadden
gevonden, dat geoordeelt wierde, sonder tolken te lande,
onmogelijk soude konnen werden verstaan; tot welke
reden den d'E: heer Majoor, sijn vlijt soodanig heeft
besteedt, dat het selve op gisteren namiddagh, en in Copia,
en principaal, soo ook int Maleijts, met een Nederduijtse
Letter Valkoman klaar is geraakt, en waare —
misschien al cito te landt gesonden geweest, soo —
wij door den Tidoreeschen Prince Gorojane daar
inne niet en waaren belet: met welke en onde selve
van alles wat hier gepasseert is te onderrigten, al wat
tijts heeft moeten werden doorgebragt; aen d'andere
sijde meenden de drie alhier sijnde Ternataansche
heeren, dat nog een nader tentamen omtrent de
Ternatanen behoorde bij der handt genomen te —
werden: te weeten om een Conferentie te versoeken,
te houden bij monden, tusschen hier wederzijdsche
persoonen; welk versoek Brieffjen dan door haar
selfs ingestelt, nog gisteren liet en naar landt
gaan, brengende ons den Luijtenant d'Ruijter, en

tolk

sok Cornelis Pietersz. bij rapport teruggebragt, dat
dit verzoek te lande seer aangenaem was: en dat
den Coning raeds, van sijne Sobatos hadde geno-
-mineert, en gecommitteert, om met de onsen in
Conferentie te comen, waer tot het uur van des
morgens ten negen uiren vast gestelt wierde; de
hoope van een gewenscht succes: dede ons heeden
den tijdt soo waer neemen, dat de drie heeren al
vroegh tot de Reijse gereedt waeren; en om dit
verzoek clem te doen hebben, wierde raedtsaem
geoordeelt den D. Lobs, en D'ghaijn, daer
neven een toortsjen souden doen, soo om voorgaende
als ook bij ontstentenisse ende non acceptatie,
van de voorgeroerde Conferentie, als dan 't geconci-
-pieerde geschrift, aan de Ternatanen over te leveren,
om alsoo een mael van dese saeke, waer het
doendelijk, af te raeken, dan heeft dese besending,
al een heel anders uijtslagh gehadt, als wij waerlijk
hadden verwagt; want in steede van een billijke
en eerlijke ontmoetinge, is Sijn, en den Coning van
Tidoor, de drie heeren, en mij, niet minder met
bespottinge, geschreeuw, en vuijle bejegeningen
genoegsaem teruggedreven; ende de wijle de
saeken in soodanig staen soo gelegen is; en men
verders op middelen van meerder clem, dan
te vooren sullen moeten gedagt werden, te-
gelijk ook dit voorsz. geschrift en protest, in-

der

der Ternatanen handen te krijgen zal zijn,
soo oordeelen wij voort wel weezen de gemeene-
zaaken ten hoogsten noodig, dat wij / latende de
bezettinge van Selolos Baaij soodanig die is, eens tot
UEd:e overgaan: of te UEd:e in allerspoedt, tot ons
overquame, omme met den anderen, s'Comp:s regt,
en magt, soodanig te gebruijken, als men onderlinge,
ten besten vande zelve, sal bevinden te behooren, ter
welken eijnde alle de magt en armatuure soo
veel bij een kan gebraght werden, herwaardts
aen geschickt dient. wij zullen soo spoedig doenlijk
afwaghten wat UEd:e begeerig zij ontrent ons over-
=comste; ofte andersints UE: persoon tegemoedt te sien.
den Prince hiervooren genoemt, heeft niet opgehoude
ons te verzoeken, met de drie Corrcorren den keer
naar Sidoor te doen, waar af niet te wederhouden
is; geeft voor, dat maar enckeldt hier gesonden
is, om te vernemen watter vande vreede, of oorlog
zij, welke in vernomen hebbende, vindt sigh
gedwongen den Coning Saijfoedin rapport te doen,
sij hebben nog voorraadt van spijse, nogh water,
behalven dat ze geensints ten oorloge, toegerust
zijn, ook klaagt hij de Corrcorren hier en daar
nogh al gebroken hebben, dese becomt UEd:e dan
met de Prins, welke sig soo ook de zijne, seer
verlegen vinden, ontrent het rapport op Sidoor,
te doen, om dat se niet schrien, soo te seggen, voor

den

den Coning niet en zullen werden geroepen; zulx
van Maleijen, iemandt zal dienen over te gaan,
om te seggen watter vande saake is, ten waer
UEd:e het aldaar met gezeijde prins niet raedt te
schieten; waer toe ons gedraagen. In allen gevalle
diendt besorgdt, den Coning Saijfoedin ons niet
4 hier op aancomt, met zijne magt, soo veel
bij kan brengen, bij springe, sonder daar aff in
gebreeke te blijven: met welke magt geconjungeert,
met Godt, de saake soo swaer niet te wegen en
is. ——

Op de memorie der Treijn goederen wordt geen
plaats loodt gevonden, dat egter noodig in voor-
=raadt diendt, soo daar van voorsien zijn, wordt
het selve ernstig gerecommandeert. ——

Schipper Randt heeft noodig, een stuck guinees
lijwaat, tot de taffel, een oorlogs vlagge, soo
UEd:e zulx noodig agt, drie stu: gesorteerde
vlagge doeck, en wat hollands boter tot UEd:e
discretie; ook nog soo veel bijlen, houwers
Etc:a, als hij een te krijgen sijn ——

Wij zijn voornemens tot nader Resolutie, ons niet
te beweegen, om de Ternataans niet te ombrageeren;
ten anders en wel principaalijk om datter ons
(dewijl hier maar met twee scheepen sijn, —
sonder meer, ijts notabels t'ondernemen, onmoo-
=gelijk is, dat verhoopen UEd:e wel gevallen zal,

te meer

temeer wij oordeelen dat 't hier gedaan werdende, op andere plaatsen niet gelaten dient, waer mede naar presentatie van onsen dienst, in haast verblijve, onderstondt, UEE.e bereijdtwillige dienaren en vrunden, was geteekent, Saint martin, Jacob Lobs, Cornelis vander duijn, en Jacobus de Gheijn, ter zijden stondt, 't Fort Schip Arr: V: Middelburg den 19e maij Ao 1680:

Aande E.E: Heeren
Gouvr Robbertus Padtbrugge,
en Expresse gecommitteerdens, nevens
den Raadt

Ordinarij Titul

Heden middagh is ons nevens gaande brieff in andtwoordt, op de onse van gisteren door den Coning pr een praeuwtjen, met drie man tot op het rift onder een witte vlagge toegebraght, daar is die aan een staak, tusschen de hier mede overcomende Pijl vast gebonden hebbende; staan laten, blijvende een weijnig van de selve legge en waghten, tot wij die gehaaldt hadden; desen hebben naar gedaane leesinge goedt gedaght UEE.e tot hun speculatie, en naerrighte toe te schicken, zullende wij hier

onderentusschen

ondertusschen ons als vooren tot UEE:s gesamentlijk overcomst stil, en wel op boeden houden: niet weetende of bij UEE:s op eenige pieken dis hier nodig sullen zijn, gedacht is, dog verzoeke goede parthij al was het tot hondert tot, soo in voorraadt zijn, bequame des gelieft te bezorgen, als mede een dozijn Roodt Riemen; waar mede alsoo niet anders voorgevallen is, afbreke en verblijven, onderstondt, UEE:s Bereijdtwillige dienaeren en vründen, was geteekendt Saint martin, en Jacobus d'Ghëijn, terzijde stondt, int Schip t'w: van middelburgh, den 26:e maij A:o 1600:

Ternaten

Aand' EE: Heeren, d'E Heer
Gouv:r Robbertüs Padtbrügge
nevens d'Expresse gecommitteerdens,
en verderen Raadt

Titül ordinaire

Beeden morgen ontrent 8: üüren ontfingen met de verschijning van't oorlogs Fregat ontroert Ternaten UEE:s Schrijvens met de daar nevens gesondene noodigheeden, tot onderhaudt des volks, wanden

29e deser, 't geene seer wel te passe quam: doch sijn
met onse vraag in achteren sijnde, dat wel nodig, indien
UEd. niet spoedig meijndt te kunnen overcomen, van
die vagt voorsien dienen te werden

Hier sijn soo even uijtt. a 100 wel gemande praauws
voor overwande lastigste gottatta naar de Bagge
van Bacharij, geschept, daar wij sustineeren den
Coninck selfs ingeweest te sijn, om te thoonen sij
in gereedt, en niet bang voor ons waaren, die wij
ongemoeijdt lieten passeeren

UEd. overgaan en verrigting op Tidoor verhoope
wij een goeden uijtslagh, en dat de saaken hun
daar naar des goede meijning en 'toog-wit van de
E. Comp.e sullen schicken, waar mede niet
anders 't adviseeren hebbende UEd. Godes hoede
bevoolen laaten, en verblijven

onder stondt, UEd. Bereijdtwilligedienaaren
en vrienden, was geteekendt Saint Martin,
en Jacobus d'Kheijn, in margine stondt, 'tuit schip
't Wapen van Middelburg, desen 30e maij 1680.

Aen d'E.E: Heeren, den H:re
Gouv:r Robbertus Padtbrugge
nevens de gecommitteerdens
ende den Raadt.

Ordinaire titul

Te midden vand:s voorleeden nagt, bequamen p:r
chialoup vanden borger Cornelis pieters:, V.E.E: —
schrijvens de dato g:e deser, 't geen uijt en danck
hebben aengenomen, dewijl V.E: ons daar med:s hebben
gelieven te helpen uijt ons verlangen weegens den —
goeden uijtslagh van V.E.E:s verrigting:s op Tidoor,
en verwagten nu volgens der selver inhoudt, V.E:
gesamentlijk comst, herwaardts; want gereedts —
vanden arak, als voordesen geadviseert hebben,
nevens het landt, om ons schildtwagten te houde,
ten eijnde en zijn: en souden bij langer verblijft,
van meer gebreck, als V.E: zult connen afmeete,
dienen te spreecken, hier benevens comt weder —
een brieffje vanden Coning, en drie cleene do:s van
anders grooten, tot speculatie door ons op sondagh
avondt, voort Haggertijen Goffaza, daar 't selve
daags te vooren geplandt hadden, afgehaaldt, —
niet anders zijnde voorgevallen, verblijven hier
med:s naar ons groete, en Godes bijstand
hood:s, gesamentlijk toegeboden latende —

onderstondt

onderstondt, UEd.: Bereijdtwillige dienaeren en
Vrunden, was geteekendt, Saint Martin, en
Jacobus de Heijn, in margine stondt, Pnt Saght
tw: te Middelburgh, desen 11e Junij 1680: —

Maleijen —
aanden Raadt —

Titul ordinaire —

Betaangd daar aan naar ons verlech vant Maleijs
arriveerde alhier in het Seboleck ingkom wel en behoude
't Seebodt twelk ons UE: schrijvens vande 15e deser, —
deselve dato 's avondts daar Saleman 's Conings Sangsoe,
dien boodtschapper wel los gebragt is, waar op niet
van bijsonders opmerkingh te andtwoorden valdt, eenes
zeggen en gelooven, dat'er ambespiederes van ons
gelegentheeden daarginder voor tegenwoordigh niet
zulks ~~[illegible]~~, derhalven dient 'er een —
waakendt oogh en goede voorsorge overal gedragen
te werden, —

Werende ook een brieff van voorst: Saught
aenden Coning en Rijcxgroote van Ternate door —
gemelte Saleman herwaardts gebragt, en daar in
de rebellen tot verzoeninge met d'E: Comp:e UE:,
versoght, dit zijnde door de Tidoreese aanlandt
voorseijande sterckte Gaffaza gesonde en
gebragt

gebraght zijnde, tot kleijn achtinge vande
Edoorelt vooght.= tering geweest zijn, om
welcke redens den prins Beram met ons de kijpers
Cronchijts en d'ruijter, kort daer aen naer Edoor
keerde, omme aende Coning volgende last en verzoek
daer van Rapport te doen, d'welke soo spoedigh
als doenlijck weder te gemoet sien, hier benevens
Sr. den Brenger deses senden UE: een ledige
kam, omme bevoolens door den kuijper wel
gesuijverdt zijnde, met tek uijt des E. gouvrs
kelder, gevuldt, gemeest, ende ons toegesonden te
werden. soo mede diens UE: ons van saladt en
ander moes kruijdt rijckelijck te versien, de welcke
voor de scheepen g'ordonneert sullen te zijn
tijdt doen affhaelen.

Soo veel lang tevens, begeeren voor de halve
slangh en halve kogels met oogen, alsoo
naer t'casteel in wesen zijn, om tot schroot off
andersints te dienen, sal mede Sr. Brenger deses
bewaerdt gesonden werden. hiermede voor dit
mael sluijtende, willen UE: d'Hr. Godes
hadde gerecommandeert laten ende verblijven
onder tusschen UE: goede vrienden, was geteekent

Et: Pattbrugge Saint martin,

Jacob

Jacobus: Cornelis vander Duijn en —
Jacobus d'Ghreijn, in margine stond t'bij het
schip Rommert was ind' draght van Jebbo —
deten 17e Junij 1660. Lager stondt Pt: —
zullende dan achter wederkeerig van d'ed —
Broederschapper 20 stg: mede t'laghs doch, en
de Generale Rolle aller militairs in behoorlijke
forma verwaghs. ——

Maleijen ——

Aan den Raadt —— Ordinarij Titul ——

T Sloupje van Cornelis Pieterss: arriveerde hier
gisteren naarmiddagh wederom, and toebrengende
UE: schrijven benevens 't gezondene, werdende bij den
UE: als nu toegesonden ten principaale om 't ers
stg: hellebaarden uijt de kerck, en drie a vier slegte
houte lanteerns uijt 't packhuijs, benevens 6 strengs
zeijl gaaren, Bengaalts: die wij ten eerste —
zonder eenig tijdt verzuijm sullen verwaghs.
wij hadden wel de generale Rolle aller militairs,
d'Compagnien vanden andere gescheijden, met
aanteijkeninge vandien genoegh hebbe, offe niet
in behoorlijke forma vanden Boeckhouder, gelijk
gestr: is, om daar op ijets te konnen verstrecken, van
UE: verwaght, daar egter maar een Rolle vande

guarnisoen

262

guarnitien schrijven ons toegevangen is, de welcke sullen de selve p:o aenstaende wert gelegentheijt te gemaeckt zien

'T Zedert ons jongste schrijven is hier niets van bijsonders opmerckings voorgevallen, be„ „halven d' prince Ceram met onse Suppercargo en vergiters avondt wederom gekomen zijnde, met volkomen Resolutie om d' Rebellis te helpen dempen, 't geene naer hulpe van Godt verlanght te geschieden staat hier mede zijt van hertse gegroet, en Godt in bewaeringe bevoolen van onderstondt UE: goede vriendt, wat geteekent A: Oudtbrugge, in margine stondt Int schip Roemers wael desen 20e Junij 1680: —

Maleijen

Aen den Raadt

Titul ordinaire

'T is waer dat in inden ons vandt 20e Januij zeijt met noch expresse sublimatie ende ge„ „nerale rolle in behoorlijke forma verwaght sao is't ook waer dat men met het woordt van behoorlijk forma, een ijder genoegtsaem d' oorsake van guarnisoens of schepsvolckens

persoons

persoons, daar meede te verstaan geeft, naar de
stijl vande D: Comp:e de Rollen te Rullen moeten
werden gesticht, in welken sin het ook verstaan
is: dog daar van genoeg. ——

int Rullen maar seggen van t'geene ons in dese
oorlogh van nood en is, twelk met den eersten en
brenger deses Rullen verwagten als ——

8000 lb: buscruijt ——
10000: St:s musq:t en snaphaens cogels
40: lb: lonten ——

Rondt en langh scheep van {4 6 2} p pondt

Heeden hebben Godt zij loff der Rebellen ——
sterckten van Gottaza met ons magt benevens
t'Casteel van Belolo overweldight, ende ——
Rebellen woningen etc.a in vuur opgeoffert,
morgen naer believen van Godt meenen nog ——
op een ander uijt te sien niet twijffelende ——
aan een goedt succes, anders niet dan vaart ——
wel en zijt van harten gegroet van ——
onder stondt UE: vriendt was geteekent ——
Ter ordonnantie vande Heere gouv:r Ro: —
Padtbrugge, ongeteekent Andries Olofsz
in margine int schip Rommerswaal den 28e
Junij 1680: ——

Ternate
aenden Raadt

Titul ordinaire

Het verwondert ons ten hooghste dat 'er op soo een kleijn getal van ons slaven coegels naementlijk van 2000 tweeduijsent en acht te kort zijn bevonden, en op 2000: snaphaans coegels 200: en op het grofft werp hunter nogh 512: Ttegen kort; al het welk wij nu niet en weten off het aen boordt van Pieter d'Baedt schort off dater aen landt geen behoorlijke sorge en is gedraagen, off door iemandt der onser ontrouwelijk is gehandelt geworden, waar naar op't alderscherpste dient vernomen te werden. –

Ook soo verwachten wij nu weeder een balve rie Batavische papier en rijkelijk groente voor de scheeps tegens dat wij naar Samarau vertrecken het welk met d'J: Hr lobs uit schip d'Zijp genoeghlijk kan geschieden, vallende hier voor tegenwoordigh nogh weinige en groente genoegh voor 't gemeijn volk te planten. —

Laat S.r Broot aen Hoff.r Comhuijs en een gevangh die de Luijtenant overgelevert heeft

Betalt

betalen dertich Rijxdaalders, en 'tendt ontmet-
de Hr Cobs nach twee hondert Rijxdr teg-
enbeeght het den Creijer ten lasts, waar neds
Mr onderstondt UEd goede vriendt
was geteekent R: Padtbruggs, en C. V:
Duijn, in margine Rommerswael inde Baeije
van Jelolo 29e Junij 1680.

Ternaten
aende Ed Hre Robbertus Padt-
sbrugge gouvr ende directeur
ende den Raadt

Ordinaire titul

Onse laatste aan UEd is geweest opden
22e deses nu lang voor bij gelopen maandt
febr opden welke dan ook door UE: geandtwoordt
hebben welke aande wel bestellinge van [illegible]
Rijxds, welke aande wel bestellinge niet [illegible]
waar naar wij geene andere aan UEd genitrigeer
hebbe, alleen door manquement van vaartuijge
zijnde wij onmaghtich UE: tot alle tijds te konn
dienst, wanneer ons afgesonden [illegible] langs reijs

[illegible]

zullen maaken, gelijk nu tot 2: reijse agter
den anderen met het jagtjen Boero geschiedt is,
ende dat'er nooit Cattij niemandt af komt, ook
van hier geene particuliere derwaardts aan-
steeckene, gelijk voordeesen meer maalen plag
te geschieden, zijnde wel waar, dat wij door de
hooghe Regeeringe ordre hebben, om een a
twee bequaame booden tot dien fine in te
koopen, dogh zijn present hier geene te vinden
ende wij alleen tot behulp van dit swaar gang ge-
voortien met drie Chaloupe, ende het gem:te
jagtje Boero, het welk dan naer alle aparentie
voor sijn leste tocht, nogh wel naar Batavia
mogte affgaan, alzoo wij het zelve, vermits
zijn ouderdom niet veel meer en vertrouwen

Niettemin zoo zullen wij ons nogmaals ontzien
met het afzenden van ons Chaloup Vlissingen, omme
nevens ander bodtschapsdienst tot transport van
een antwoordt op uw Ed:s twee aangenaame van
maartij jongst leden sonder dato, en 10e maij passo
waer bij wij dan met contentement gesien hebben,
niet alleen d'overcomste vande retourende Batavise
provisie schepen, maar ook het aanlanden bij
dezelve der Heeren gecommitteerden Lobs, vander
Duijn, ende de Ghein, aen de welke andermael
ons gedienstige gebiedenisse geofferdt moet zijn

Eit

t is ons wel aengenaem geweest, dat U.E. Ed.le met het
arrivement der voorsz. schepen ende ons toege-
sonden provisien soodanigh geprovideert waerdt,
datter nu een goede tijdt souder konnen stellen, dogh
datter nogh partijen aff uyt planckes, gelijk mede
steen quamen te manqueeren vande eerste soorte
gaander nu 20: ijseren sonder over, dat ook ons —
restant is, t'geene wij overigh hadden, maer
hebben wel ook goede voorraedt van gebacken
steen, doch 't sal als boven aen Beguam vaar-
stuyck manqueeren, willende hopen dat ons bij
de naeste besendinge, door haer Ed.le van
Batavia wederom het een of t'ander handigh
schepen van lasten tot gerieff van ons ende
de nabuuren sal konnen toegesonden werden. —
Op U.E. versoek ende conforme de last vande
gem.te Hooge Regeeringe soo werden nu mede
toegesonden d'ordres ende instructien voor —
dienigen der respective suppoosten vandit Gouver-
nement item het middel om de witte nieuw te voorkomen
off te verijneren, ende wat vorder op het bereyden
gaende registerijen gespecificeert staet, ende sullen
U.E. uyt het afschrift van onse laetste Batavias
brieven gesien hebben, wat haer Hoog Ed.le
ordineerden, weegende 2: corombayes ende een stuyxken

voor

voor UEE.e gouv.nt door ons relaas veraardig
wij verwagten van deze partije kleijne hout ter
opbouwinge van voorsz. schuijtjen, omme dan
te onderstaan wat bequame handeling ons
scheeps timmerwerff van zoo een nederlandtse
gebouw sal hebben naer gem.te plaats is voor een
goede wijze ordre tot deselve gegeven, vertrouwende
dat met het aengeven van deze behulp, deselve
parade gevonden sullen werden, omme bij dese occasie
UEE.e toe te sleepen, gelijk ons de tijdt zal openbaren
sullende in zoo een casu de factura hier
naer opgemaakt ende overgezonden werden, hoogh
gedachte haer Edele ordonneren ons verder UEE:
aante schrijven, hoedanige quantiteijt schepen
offte batlonde, in dese provintie voor onse nabuurs
souden konnen gemaakt offte affgesonden werden
wij twijffelen niet offte souden konnen doen werk
een partije suffisant genoegh, om beijde de
provintien haer behoeffte te verschaffen, zoo zal
het dan aan UEE: staan t'ordonneren, hoeveel
boaten UEE: voor eerst offte wel jaarlijks benodigt
sullen zijn

Soo gelieven UEE: insgelijks bij het toegevoegde
extract te zien watter aangaande het hout ...
geordineert werdt, waer op wij dan mede UEE: ordre
ende advijs sullen affwagten.

Gaande

Gaande verder nog over een autentijke Copia van ons prijs Courant der goederen, schrijvende de intentie ende wille vande Hooge regeringe te zijn, dat er in alle deese oosterse provintien een eenparige vaste taxe werde gehouden, dewijle ondervonden werdt, dat Comp.es Coopmanschappen door eenige bestookende middelen, in soodanige Comptoiren daar de minste prijsen zijn, opgesogt werden, ende alsoo d'andere toegevoerdt.

Gemelde papoese roovers is t'sedert ons laatste aan onderling niet vernoomen, gelijk wij dan aal handerling mitsgaders middelbare ordre ende resolutie, mitsgaders middelen van tijden tot tijden geconcerteert sijn, continueren, excepto alleenlijk dat wij in dit quartier weijnig d'ordinaire kruijssers hebben ingetrokken, alsoo het niet waarschijnlijk is, dat gemelde schuijmers bij dit ontstuijmige weder en de zee, deese, deese Contreijen en stroomen sullen derven infesteren, met die van ons sullen alletijts een oogh int zeijl te houden, soo werdt 'er een drie vaarders, van hier nassauwse gat of tot Batuana in cruijsen, gestadig te waken, uijtgezet, omme altijts bij der hand te zijn, indien hier off daar nog eenmael te staan ende

rochelaasse

roekeloosen Zeeroovers maghts, voor [?]sijn land,
en meijnt wij daer deze middele, deze godtlooze
schelmen ende Zeeschuijmers wel te beteugelen
ende van ons kusten af te houden: ons –
meijninge is noijt geweest, bij occasie van
verovering van eenige der roovers, alle het
gevangen volk, sonder onderscheijt met de doodt
te straffen, hoewel meest alle Europiaensche
wetten, beneffens de vaderlandsche ons sulcx leeren,
maar alleen eenige van de principaalste tot –
een exemplaer ende afschrick van anderen te –
straffen, zijnde het gemeene volk bequaem om
voor slaven aan de gemeijne wercken te arbeijden;
doch wat echter ons inziet, dat wij naar de
qualiteijt dier hoofden, UE: regeeringe voor aff –
kenninge zoude geven, ten fine of bij den Tidorese
koning door dat middel eenige goede conditien zoude
konnen bedongen werden: wij zijn aen deze [?]eijt
zoo gewoont niet de mensche te dooden, dan geblecken
heeft, aen den moordenaer Pellimahae, ende
de verrader Jan Pattilima, maar hebben door,
gaerne wel ernstich betraght, wat ten dienste
Uwe Ed.: Comp.e nutt ende eerbaer moghte wesen
ende naer recht ende reden verrichtet wierde.

Soo

Zoo hebben wij ook tot nogh toe geen brieve
van represalie tegens de Oulase offte de
Papoese eijlanden uijt gegeven, maer wel
gepresenteert, dogh insonderheijt gesupercedeert,
'tsedert wij zoo door de brieven van haer hoog-
Edelhe: als van UEE: regeering, gedateert maeij
hebben ondervonden dattet op een minsame
accommodatie wierdt aengeleijdt, gelijck wij dan
ook de Commissie ende instructie voor het
jachtjen Boero op een ander wijse houde-
geconcipieert ende ingestelt hebben, bij
aldien wij voor den 20en december voorleden
den dagh van het vertreck der gemelte boden,
zoo veel opening gehadt hadden, daer wij voor
dien tijdt niet anders als dubbel over suffisante
redenen hadden omme geweldt met te resisteren,
ende de Ternatanen, mitsgaders haere onderdanen
ende adherenten, ende wel specialijck de
Oulase eijlanden alle schaede ende affbreuke
toe te voegen, wij wilden beter, onder correctie,
als UEd:le hoe het hier te lande staet, wij hadden
de Confessien vande boosen gedachte verrader
Jan Pattilima waer bij wij daer sagen watter
op de voorn: eijlanden gesmeet ende gebrouwt

was

272

was, wij hadden daer de gevangens vande papoese
rovers ende bijsonderlijck een der selve desen
Bisten Orimad paulus Kaenko informatie,
hadden op de gemelte papoese corcorres diverse
Ternataensche gesien hadden, ende wel voornamentl.
eenige bekende, dewelcke voor seeckeren tijdt een
geruijmen tijt van maanden op Honimoa en
mistalant gearbeijdt hadden, ende daer door als
gidtse ende wegh wijsers voorts: rovers, omme
daer ende omde eijlanden Oma en Honimoa te
schwijmen, gedient hadden, ende diergelijcke
advijsen meer, waer bij noch quam, dat wij van
UEE: selfs aensoeck ende petitie hadde, omme
met ons fluijt wester-amstel te gaen leggen
voor Sattamatta, omme soo een merckelijck
getal van C.O: corcorres, het uijt comen te beletten
insgelijcx de geruchte uijt den brief van Batavia
dat de Ternataensche op Buro alles hadden doot
geslagen, etc.a, konde wij nu niet tegenstaende
dit alles UEE.s voorwetens ende kennisse, van ons
resolutie ende intentie vooraff moete geven,
gelijck UEE lastte brieff ons voorschrijft.
Soo hadde daertoe ende tijdt ons langhe hebbe
connen ontslappen, eer wij UEE: gepresenteerde

Ordere

Consent in andwoordt waart, magtigh geweest,
dogh wij willen, verder vande dese materije swijgen,
om niet doorgaans te moeten op UEE: wijs van
schrijven, tegens ons willen en sin repliceeren,
'tsal ook niet noodigh zijn, dat UEE copia
vande voorgeciteerde instructie voor het jaghtje
Boero, Batavia waarts oversendt: in haars
dagen vertreck van hier naar gemelte hooft
comptoir, zeeker burger Baling met de welke
wij een autentijcke affschrift zullen doen afgaan,
ende daar op d'aen haar hooghe edele wijsheit
, ment aff wagter, off dierghelijcke wijs van doen,
ende schrijven van d'een of d'ander kant too daar
den Singel magh, gelijck UEE zulx gelieft te
neemen, ondertusschen zullen wij vande hant aen
altoos magtigh, van eenige onnaturlijke regeeren tot
twist ende dispuut, hebbende UEE zelfs inde
haaren van marty boven aangehaalt ende
gedoente geapprobeert, schrijvende aldus. —

Dogh dese onse insigten en zijn als toen zoo
ruijme niet aangehaalt, en 'tgeene door UE: bevel
geschiede, was met een goede meeninge ende om
beeters wille.

Wij hebben ook voorgenomen, met hier voort

gedaghte

274

Bijuleijp aan de haage regeeringe toe te zenden, een copia van UEd:e laatste missive, geaccompagneert met de affschrifte van alle deselfe bijlaagen, omme daar bij te konnen beoogen in wat toestand s'Comp:s affaires inde molucco tegenwoordigh sigh vinde, dewijle mij twijffels off't ir present bij UEd:s eenigh zal zijn, omme zulx gent:e haare dedicatie 1200 weer te commun diens

Zijnde ont andersints wel zeekerlijk leedt, dat er tot den datum van UEd: schrijven, niet zoo manmelijk en billijk, tae suppersuit present, statis, op het obstinaat ende onrustigh gemoedt vande ternataansche coning off de wel deselfe opvoeringe groots niet eenix te winnen geweest, maar de schoone tijdt verloopen, ende het welk dan nogh naar het schijnt tot spotten 203, meer ende meer haar liede herts verhardt heeft, zoo zullen wij dan dit wightige saake, de directie der Alderhooghste aanbeveelen, ende verbeijden wat uijtkomste zijn godtlijke majesteijt sal gelieven te vergunnen, met eenstige voor beede indien den oorlogh voortgang neemt, dat sijne goedertierentheijt des Comp:s zegenvaardige wapens, sodanig geliene

te

te zegenen ende te beschoonen, dat daer uyt een
salutaire vreede ende eeuwige rust over den gantse
oost ontstaen ende resulteeren magh. ——

Het nieuws daer een Ceramse corcorre op Tidore
aangebragt is, and ten deele van Bandagamma
min eens te weeten soo verre datte vande oost
Cerammers een corcorre niet gevangen tot
Sabougie naer Tidore was affgesonden, doch
het voorgeeven der Tidoresen is abusive ende
onseker, want is mede wel bericht van het
verlaten van een rovers corcorre, doch hebbe
daer aff de regte beheltse niet het welk
het eerste sal zijn, daer van UE: schrijve
is meldende, en het tweede sal weesen dat het
ende groote rettoutte, waer by de heftinge
ende oost Cerammers, de meer gangstagene
roovend, twee kleyne Corcorres hebben affge-
noomen, van deselve doods de 61: persoons
ende gevangen neemende 14: der selver, waer
daer dan noch inde 20: amboinsche verlaet
wierden, gelijk inden onlangs van de Quartiers —
Januarij passado UE: breeder geparticipeerdt is.

doch de vreede die UE: maakte datter tot wedder

wraak

276

waacht op Ceram mijen gebruijk zoude werd,
behoefde niet zeer groot te zijn, dewijle gemelde
Cerammers end' heffingen voorgeeven haar
wel getroost te zijn ende het niet schadelijk
voor d' Comp:e geoordeelt werd, daar er tusschen
die Brutale natie niet de minste eenig gen:t
zij, zullende deze provintien het daarom
niet te erger hebben, alzoo doch de 13 leeraers wel
van tijde tot tijde al gedaan hebbe, wat is
vermogen, alleen ten gesichte vande kuijste. —

bij Considereerende acties vande Coning van Bachian
immers zoo weijnig, want behalve, dat de raadsheeren
vande selfde regeeringe schijnen teenemaal afgescheiden
te zijn, zoo zoude hij aldaar door jalousie niet als
tweedragt en onlusten verwecken, ende het zoude
te disputeeren zijn, off zulx schadelijk off wel
voordeelig voor het belang vande E: Comp:e
mogte weezen, doch wij vinde raadt off meede beter
oordeelen, dat hij in zijn geringe kleinheijt te
huijs bleeff. ——

D'eerwaarde predikant D:ne Cabeijng, arriveerde
alhier ten eersten tijde, komende tegens het ——
celebreeren van het H:e avondmaal des heeren,
vindende kranck te bedde leggende den E: D:ne G:
Vergainius onzen oudtsten Predikant, dewelke —
dan

dan op den eersten Stantij overleeden ende begraven is,
waerschijnelijk mede ons 2e dne Volmaer aan
hevige koortsen siek werdt, dogh niet daadelijk,
(soo wij hoopen) sulx dat welgem.de dne Cabeijns
als in welke passen quam, omme de gemeijnte soo in
het administreeren van het nagtmaal des heeren
als in andere geestelijke pligten te bedienen, wij
sullen ons met denselven wegens de geremitteerde
wissel verstaan, sijnde, het compt.e generaal
daar voor en geaditeert, maar de krank besoeker
Anthonij Boom sal sigh apparent naar Batavia
moeten keeren, konnende dese provintie geen dienst
doen, bij manquement van de maleijtse taale,
en die bij wij oudt sijnde omme te leeren, als
ende daar bij vrij onder sijnde omme te leeren, alsoo
wel inzonderheijt, dat wij van sieden van dit ordre,
present, redelijk voorsien zijn ———

VEE: haken aan, dat er schip de Zijp niet wel konde
konnen herwaarden overcomen, ten minste dat ze
geen verversching van honden gedaan werden: wij
konnen wel beseffen, dat VEE: in dese gelegentheijt
de 150: soldaten voor dese provintie gedestineert
niet wel buiten konnen missen, wij hebbender ook
Godt sij loff, tot nogh toe, geen dringende noodt
bij gehadt, hoewel wij in onse guarnisoenen seer

Swach

swack zijn, en het ook bij deen off d'ander
onverhoopt ende onverwaght toeval, groote jn=
=convenienten souden konnen causeeren, maar het
kan ook tot voordeel UE: saken ende interest niet
seer ontrieven, dat UEd: eens vande 4 a 5: Schep=
het schip den Briel afsonden, dat wij dan ook
meerder adherentie sullen verwaghten, niet alleen
omme te dienen tot transport van ons laatste
brieven, boecken ende compt.e papieren, maar ook
tot het overvoeren van nogh een goedt restant
van ons ingesamelde nagelen, dewelke anders souden
bij gebreck van vaartuijgh souden moeten
overblijven, missien ten ondienste vande E: Comp.e
UEd: sullen hennen resolveeren sulcx als sij
meesten oorbaer vande gem.te E: Comp.e sullen
geraaden achten, doch in cas van affsendinge
vande geciteerde bodem, sal onse bede zijn
dat uijt herwaards aen nader, ~~[illegible]~~, het genoemde
jacht gaing tot halen aengiers, ten eijnde aldaar
partije van gem.te overgeschotene nagelen in te
neemen, maar naer insgelijcx de [illegible] van
Saricqua wel diende aen te doen, ten eijnde
voorts d'wijl hij anders van hier naar
gem.te tweeplaatsen souden moeten gespedieert

werden

werden, dat dan zoo veel tijdt verlies soude geeven,
dewelk wij tot effect van het booven verhaalde
wel zullen vandoen hebben, doch moet de
schipper geinformeert zijn, dat hij deser tijdt
voor Jala wel een opperwal zij, doch daer
teringen voor bij schietende, mitsgaders een slechte
reede, zulx dat wel op tijden goede moet zijn
ende liever het laaden, soowel vande graeuwe
parthijen achterwege te laaten, als het schip in
groot perikel te stellen, konnende andersints de
ladinge aldaer door meenighte van bequaeme
vaartuygen, in weijnig tijdt volbracht werden:
wij zullen hier op UE.E.: gesamentlijk resolutie,
ende het effect van dien, tegemoet gaan sien

Tijdelijcks zullen wij UE.E.: bedanckt voor de
nabuurlijke accommodatie der overgesonden lijwaten
met versoek dat UE.E.: niet qualijk gelieve
te neemen, dat wij met dese tegenwoordige
chaloup genoodtsaakt zijn, de fijne bezilles
in 25: packen, ende de geringe Oselas in 4: —
pakken weder om te zenden, de reeden niet alleen
weesende, datse niet ontboden zijn, maar
principaalijk, omdat soodanige sorteeringe, —

alhier

2010

alhier niet begeert naghe getrocken werden, —
weesende nog goede quantiteyt bij ons pachuijs van
mede wij dan nog eenige jaare te vertieren sullen
hebben, en souden jnsonderheijt dese UEd:e partij niet
waerdt gewildt hebben, als schijnende uijtterlijk seer
qualijk geconditioneert, gelijk ook het agnossement
daar aff mentie maakt; wij hebben eenige vanden
packen seer open ende ontcomponeerdt los gemaa
de stucken wel compleet gevonden, maar de lijwaat
seer geplecht, en ook beschaadight, doch evenwel
de gesondene factura tot ƒ 9340: 14: 12 soo
veele netto gerekent komt te boeck pen: ingeboeckt
endaar tegen wederom het comptoir generaal —
gedebiteert, voor het wedergesondene, mitsgaders
de 20: aff uijt plancken ter somma van ƒ 180:
alles naar uijtwijse de facturen. ——

Onsen opperkoopman ende 2.e deses gouvernements
streek op den 11.e Junij passado naar Banda, om
te ageeren gelijk UEd:e bewust is, soodat de gouv:r
Quaelbergh nu sijn metinneer sal komen maken en
vertrecken; wanneer het sijn Ed: gelieven sal

wij sijn alhier van langhe tijdt herwaerds seer
soober van bequaame regiments voorsien, soo —
wij geobligeert sullen sijn, bij aldien UEd:e
ons van 3: a 4: nigeren ende dit jaar stuck

wel

wel verstaen hunne providers, zijnde de order vande hooge Regeeringe UEE.[e] zulx vergs.

Waarmede wij dan ooch dese hands. geeijndight ende gesloten hebben, indien ons int schrijven niet toegecomen waare UEE.[e] aengenaem vande 18.[e] des affgeloopene maandts Junij zijnde tot Bouro inde Baaght van Cajelij overgelevert, aen ons resident Josua Bratouwer (indeplaatse vanden onderkoopman Reijnier Pruas, aldaer gesuccedeert) waar bij wij dan vernomen hebben, watter sedert den 13.[e] maij tot het affgaen van gemelte UEE.[e] laatste brieff in het Ternataense werck gepasseert zij zijnde zeer wel ten propooste, dat gedaghte ons appertoost met het opene vande brieff kennisse gegeven is, van het ontslappen vande Iman Bouro ende zijn hebbende hoop, wij zulx niet laaten neer ende deze ditto appertoost, dit werck noch naar der recommanderen ende alsoo UEE.[e] gegeven bericht besonders haewel wij niet veel swaarighet inde affeijren vandie Tronwelooten muijt macken, de weijle niet alleen de stijlende van die moordersche ende meijneedige intentie ende maneer der Ternatanen wel geinformeert, waar ooch selfs wij ontrech, daer de laatste sterfte

gewordt

geworden, zijn, ende daer bij neevens het afflegg
van eens nieuws eedt van haer waapens ontbloot
zijn, tot een amende, dattse den brieff met den
verrader Jan Pattilima overgekomen, zoo lange
gesecreteert hadden, dogh ten [illegible] schaadt
dat men alsnu een wakendt ooge houde. —

Uit veel ende kunn speculatie, dat de koning
van Tidoor sigh soo diep int Ternataanse werck
in laat, wijl ons den prince Keram heel —
verdaght houden, dogh bij aldien de selve als —
mediateur naar landt sal werden gebruijckt, soo —
konnen wij hem voor goedt aensien ende wille
alsoo een goedt eijnde van dat werck te gemoet
sien ——

Wij hadden wel van wille geweest UEd:e met
alle de versochte goederen t'accommoderen, in soo
verre ons magazijn kan uijtleveren, bij aldien
wij eenig bequaeme scheepen bood en hadden konnen
affsteecken, zijnde met onse eerste bezendinge
Batavia waerts, alle onse scheepen, te weeten
Couwerve, de Voorsightigheijt ende Wester Amstel —
met een goede partije naegelen, tot over de —
1700: bhaars van lb: 550: toe affgesonden, soo dat
ons niet meer resteerdt, als het jaghtje Bouro
het welk alreede tot de reijse naer Ternaten —
ontworpen was, maer ons visiteurs soodanig bevonden,

datter

dat'er niet van belangh mede te besigen staende
sulx dat bij laetste reijse naer batavia genoegh
saem vast staat, bij aldien wij het nogh soo
veeren voor winst aff sullen derven avantueren, ende
wel annimeren UEd.s te bevorderen, soo veel doenlijck
zij hebben op dit UE: laetste schrijven, de boven
gemelte schaloup vlissingen doen ontlossen
d'onnodige balast uijt geworpen, ende daar ingescheept
het geene de factuure UEd.s sal aenwijsen, —
van fransch canevas offte seijldoek, is bij ons
niet een stuck te vinden, paerde lijnen etc.a —
zijnder niet in voorraadt, soo veel wij tot de —
naesten aankomst der scheepen noodigh sijn, —
swaare ancker en touwen kan de schaloup
niet bergen. ——
gelijck wij dan ook van het andere genoeghsaam
destituijt sijn, soodat UE: sig met deze kleijne
assistentie sullen gelieven voor dees tijt te vergelijcken,
ende sulx de goedewille voor de daadt aennemen,
hebbende haar groot achtb.e geliefte ons niet de
laetste besendinge niet meer als ordinaire te
presideeren, schijnende haar ooge gehadt te hebben,
ons naar geslootene vreede tot het overschot van de
cortisse besendingen te wijsen, ende soo sullen UEd.e
ende wij ons moeten behelpen, in voegen wij best
konnen. ——

Soo

Hare VEd:le boecken ende papieren mach tijdelijck hand=
seal men 't mede Chialoup van onsen burger —
cappitain Hendrick Leijdeker off anders naer
Batavia comen affzenden, doch 't sal niet noodich
wesen dat VEd:le van de brieven ende bijlagen met
de vaert zie laetste missiven ons toegesonden —
derwaerts aen eenige afschriften oversenden, alzoo
wij meergedachte Edle Heeren, van alles copien
tzullen doen hebben, dewijle wij in bedencken zijn,
dat dit van corts niet langer onstaen mach. —
opdat haer hooge Edelh:ts tijdelijck van des
gantschen toestandt geadviseert mogen zijn. —
waermede etc:a onderstont VEd:le tendienst
genegene vrinden, was geteeckent, Adbert de
Vrij, G: vande Voorde, Rumphius, Rogier —
van Houts, Isaac van Thije, J. Bergman
en Abraham Verbeeck, in margine stondt —
Amboina aent Casteel Victoria den 5:e Julij
1670:

Ternaty
Aen d'E. Heer Robbertus Padtbrugge
gouvr. en directr. der molucos

Titul ordinaire

UE. hooge aengenamen gedaghteekent vanden 8e Junij
jonghstleden, zijnmij door onsen welgeachten heer
gouvr. d'E. Robbert d'vreij, benevens de copia
daghregister wel toegekomen, waar bij gesien
hebbende, hoe zeeker inlander genaemt Bessolli
vande negorije Waijsama nevens nogh 62 andere
persoonen uit ontsien ettc. maenden verbeeden daar
ete. mabareets korkoren zoude zijn gevlught geweest,
gelijk mede van zeeker sloepjen inde comteijs
van amboina 'tgeen hoorende, afgeloopen, en
verbrandt.

deze mijne weijnige regulen dienen enelijk
tot antwoordt, zeggende, ik hebbe d'orang kaijs
alles valsent UE. begeerte voorgedragen, zulx
haar niet vreemdt voor quam, seggende 'tzelve
voor dato aenden onderkoopman S. Reijnier de
Praat heeft bekendt gemaakt, weezende indien
zelve tijdt wanneer 't jagtjen Bouro voordetweede
maal daar ontluijmigh weder inde baij weerom
tem anker is gecomen, verklaarende wijders van
geen 62: persoonen te weten, maar wel van

24: do. namentlijk 1 uijt 't dorp gent:
Waijsamma, 2: uijt die van Seliali en 3
alphoereesen uijt de negarij Tommahoe, behalve
noch eenige Amboineesen, die zij van getal niet
wisten te noemen, zijnde pr. een sloepjen
van Amban gecomen, en in de rivier gent:
Wattumma ingeloopen, om aldaar met een
treck zegen te visschen, mede wech gevoerdt, en
't sloepje verbrandt; gemelte bestellen is naar
d'verklaeringe van d'orangkaijs, en vrij
geboore Baerwenaes, gelijck mede alle de
andere.

28: behoort pr. burger ... (en op het
aenschrijven van onsen Hr. Gouvr.) twee nieuwe
etenbaijs, hebben voor geen minder prijs
konnen gemaeckt krijgen, dan tegen 10 rijxd.
't stuck, comt tesamen 20: rijxd.
waermede etca. onderstondt UEd.s
dienst verplichte dienaer, en geteeckent Bastia
Bracomier, in margine stondt Paero
indedaut ... 11e Julij 1680:

Ternaten
Aende E: Heere R: Raet bruyge
Gouv:r ende irect:r der Molucos

Ordinarij Titul

Op den 18:e deses is eenen Orankaye de Bok[illegible] met een kleijn praudtje van kleijn Tawalij buyten de straat van Batchian hier aengecomen en zeijde dat de sloep van pieter de Goedt daar waer blijven leggen, waer mede wij de blijde tijding [illegible] wegen dat door het manhaftig beleijdt van UE: Ed: de hoog herige Ternatanen uijt het gebergte van de geheele Jelolo sijn gedreven, en voorts van de geheele Batochinase cust, wij hoopen dat den Almagtige Godt sal geven dat die Rebells door UE: hande te platten sullen getreden werden.

voordere verhoope dat mijn hoogst schrijvens van [illegible] Sammo UE: [illegible] Julij daar den [illegible] wel ter handt gestelt is, waer inde ag[illegible] Coning is verzochende om een keer naer Malleijo te comen.

Door ongelegentheijt van dit kleijn praudtje zoo en kan ik de twee soldaten niet op

stier

200

stierf; den Constabel maet Gerrit Barentsz van
Enckhuijsen is versoeckende aen UE: agtb:e
om een nieuw drie jaerig verbandt met een
belooning van ƒ 20:; den Chirurgijn is oock
mede versoeckende om medicamenten, sijnde desse
off Catalogus leijdt hier in beslooten, waer
mede etc.a onderstaende UE: agtb:e dienst-
willige en verplichte dienaer, en was geteekent
Pieter Sijn, in margine stondt Batavia
den 19:e Julij 1660:

Maleijen

Aan den Raadt

Titul ordinaire

Beneffens d'amboinse brieven en papiers gister
per d'Chialoup Vlissinge UE: toegecomen, ontfinge
heeden UE: schrijvens per 't jaght de Coning
Amsterdam d'welk UE: nu wederom toegesonden
werdt, met een getal van 30: militairs en zee
vaerende impotenten, die op de primitie verdreven,
offte naer 't oordeel van den opper Chirurgijn int
Hospitael geplaatst moesten werden; gem.t jagt
zal ten eersten naer Ontfang deses met de daar
op beschreijdende vallen naer de Bocht van Boding

gesonden

gesonden werde, om van daar een ladinge Brandthout te UE: waarts brengen. ——

Geen padij, rijst, speck, vleesch, araq of Brandewijn, nochte eenige andere provisie sal 'er bij UE: voor ons te komen off nader te geven order, aande Sideeres off ijmandt anders mogen werden verkocht, alsoo ons onbekent is, ofte de magazijnen voor tegenwoordigh versien zijn, insonderheijt met beschuijt ende ambonsche Regeeringe daar van toegesonden hebben, vermits 'er in haar Ed: schrijvens geen specificatie van en werdt gedaen, gelijck ook niet in UE: schoone factura vant gesondene, uijt het pachter genomen is ——

Hiermede etc.a onderstondt UE: goede vriendt, was geteeckent R: Padtbrugge, inmargine stondt Lawoe int schip Romment, waer Desen 17e Julij 1680. ——

Ternaten ——

Aende E: Heer Robbertus Padtbrugge
Gouvr ende directeur der moluccos, ende
E: Heeren cobs. vandendijen, d'Heijn ——
Expresse gecommitteerdens, ende en Raadt ——

Ordinaire titul ——

Naardat wij op den 25e deses Namiddaghs

Nom

Ternaats zijn afgezeijlt, soo zijn genoodtsaakt
geworden dien avondt om d'eenen ancker, ont-
ancker te laten vallen, voor de ingangh van
de Bocht van Dadinga, op seven en dertigh
vademen, en sondersdags eerst, taademiddag
daar op de Rheede wel aengecomen, wanneer
voort daar aen schipper Rinda met zijn
boodt en chaloup naar de rivier voor, om de
paals die er voorlaagen af te neemen, ende
een opening voor onse boodt en champan
te maaken, gelijk 't geschiedt is, sonder eenige
ontmoetinge, maar den avondt wat naderende,
vonden geraaden het landt van ons volk tot
heeden met den dagh te vertoonen, en ons vermits
hoogh water te dienen, dit ook oorsaake is
geweest, dat wij tot aan de negorij sonder ons
voets nat te maaken zijn genadert, die ver-
laten vindende, en naar dat wij belast hadden
de kustjoen die daar waakte uit geheel te
laten, zijn naar boven getreden, waar wij
het vier kantige gedemolieerde hebben gesien,
ende meest tot ruijne gemaakt, evenwel wordt
dit bezet door een sergt en twaalf man tot
nu: comts hebbende de resterende militairs
om laagh in voornoemde kustjoen daar logeerde

tot

tot traen meerder gemack, wij sijn genegen
indien het weer sulx toelaet, morgen de
wegh naer d'overzijde te besightigen, en naer
mijn gering oordeel souden de Ternataenen hier
niet onnut zijn geweest, om hier rontomme wat
te doorsnuffelen, wij hebben voor tegenwoordigh niet
anders te adviseren, maer sullen te gemoet sien
UE.: verder goetvinden ende welgevallen, ende
ondertusschen verblijven, onderstondt UE.: verplighte
ende bereijdtwillige dienaer, was geteekent
Saint martin, ter zijde stondt het schip
middelburg, voor dodinga den 27.e Julij 1680.

Dernaes [illegible]
Aende E: Hr. R: Padtbr. gouvr.
en directr. der Molucos, ende E:
Heren expresse gecommitteerdens
Jacob lobs, van der duijn, de gheijn
ende den verderen raadt

Ordinaire titul

Soo opstanden komen weder hier derwegh gesonden
waerdigheid naer UE., met andt. waerdt op ons
advijs weegens de genomene besettinge van dodinga,
waer wij den E: Hr. gouvr. sulx vermaenen,
naer dat sijne de noodige dispositie sal gedaen

[illegible]

292

hebben, volgende sijn voornemen. de boodt van
't voorgaende gaat hier mede, sonder dat wij
eenige sijtel doen tot de besettinge onbewust
sijnde soodanig den Ed. Heer Gouvr. die sal raadigh
oordeelen, sijnde het voorvaldt die in des schepes
ld.: niet onbekendt. van des morgens sijn wij
naar d'overzijde gestapt, ende de wegh niet seer
ongemackelijck gevonden, van die quart uur
wegh sijnde naar ons gissing, wij hebben daar
eenige huijsjens gevonden, die wij ongeschonden
hebben gelaaten maar die off vier praeuwtjens
die daar lagen, doen sloopen, naar dat wij ons
ven eens gedient hadden, om wat in de bocht
naar de fregat te doen tsien, die niet vernomen
is; wij doen ondertusschen nauw luijsteren naar
canonschoten, om dan ten eersten naar derwaerts
te gaen, wij blijven danckbaar van de bedeelde
verrichtingen van de bij expresse gecommitteerden
op Tidoor, die wij met andacht nagh niet hebben
connen leesen, om de boodt niet langer te doen
vertoeven, en daarom na d'onse eerbiedinge
groetenisse sal hier mede verblijven
onderstonde UEd. verplighte en bereijde willige
dienaar, was geteekent Saint Martin, in
margine stondt int schip Middelburg 20
Julij 1680.

Ternaten

Aende E: Hre R: Padtbrugge Gouvr ende directr, ende E: Hren Lobs, vanderduyn degheijn, expresse gecommitteerdens ende den Raadt

Ordinaire Titel

Gister avondt omtrent 8: uire, quam de boodt van romanetswael hier te verschijnen, die ons uE: zeer aangenaame brieff, vanden eerste dezer wel heeft overhandight, neevens de toegesondene ververssingh, waar voor wij tesamen danckbaar blijven, wij souden met genegentheijt en sonder eenige moeijte te ontsien, een nader ondersoek doen vant bericht 't welck den Dilgte gouvr gedaan is, vanden hals vande groote inbocht, boven de dodingo indien wij een bequame sal ende maght genoegh hadden, omde selve over te draagen, of te sleepen, maar siende swarigheden daer in door de onbequaemheden vande wegh, en geen ander vaartuijgh bij ons hebbende, dan dat kleijntje, dat mede mardijkers ons naar d'E: opmaking is toegesonden, en dat ligtelijck door haar swackte, ter halver wegen niet sonder om te comen sonder omnut te sijn, of 't waater te gebruijken, behalven dat die niet gearmeert kan worden, soodanigh dat wij schipper de Ruijter daar in sonder veel vertoevens, tot het bezightigh vande groote baght, en soo verre bruijkt ons gesight,

Onbewust

onbewust zijnde wat vaertuijgh en maght de —
Ternatanen in die Schuijt hoeck souden konnen
hebben, off wat de mabareeses souden konne —
ondernemen, dus wij geleert sijn voortaen
te moeten aensien, ende niet veel meer hoeren is
betrouwen dan onse vijanden, soo hebben wij goedt
gedaght UEd: naderhant daer over te versoeken,
ende om ontgevallen niet terugh te houden, soo
dunckt ons, onder UEd: beter oordeel dat indien
de comst vande fregat, niet lan verwaght werde
of bij ontstentenisse vande selve, veel bequaem-
elijker ende seeckerder te sijn, den Tidorees
Coning te verplighten sijn voorslagh int werck
te stellen, wegens de mabareeses corcorres, —
ende is naer Soboane, waer wij geweest zijn
te doen comen, en daer een deel van ons volck
in te neemen tot het voorgestelde ondersoeck,
en nogh wat meer ten meesten dienste souden
comen te besluijten ——

Nadat wij gisteren op de noordelijke hoeck vande die
op dodinga waren gecomen, die ruijm wat
hooger is bevonden, dan die vant fort, soo is
deselve aende oostkant van eenige boomen
ontbloot, ende een openinge gemaeckt, dus
ons middel heeft gegeven den meesten inhaeght
te mogen sien, ende light souden wij de fregat
hebben connen ontdecken, ind iende selve aldaer

was

nog geweest, maar om hiervan daer niet te
vertrecken, volgende de genomene resolutie sonder
eenige verseeckeringe te hebben, als de canon
schooten aende overzijde gedaen, hier souden gehoort
werden, of niet, Soo hadden wij belast den luijtenant
Bramhuijsen lettigh man de lochtste militaire
te commanderen onder alle de compe ambachten vroegh
mede mardijkers, na over te stappen, en op een seijn
van haer vertreck souden wij een glas hebben
gehoordt, ende tweede uijt zijnde haer comste daer
overgegist, wanneer wij hier aen boordt twee
vier ponders souden hebben doen lossen, verscheidens
tussche beijde eenige tijdt, en dan een twaelff
ponder, maer waer zij hadden te luijsteren, om
rapport te doen of dit daer gehoordt waer, of niet
maer met de comste van Vr: brieff is Luij
gebracht, en genoemde Luijtenant neffens die
vande mardijkers en nog een mardijker soldaet
gepresumeert kundigh te zijn, aende oostkant
aen boordt verleeden nacht ontboden, om gehoordt
te werden op Ws voort tot dit verseekert hebben,
dat bij de gelieve hier ent aende zuijdkant van
Babaroo, geen fort en is, maer de eutplaets
vande mabareets, en tidoreeten, die sij noemen
maba malotenlo, maer sij soo lang vertoeffen tot

dat

tot dat den singhadij van Dadinga content geeft
hun sagan over te brengen, wanneer sij dan met
haer corcores off kleijn vaertuijgh op babana
aencomen, niet weetende datter eenige weerder-
waerde te lande is, gelijck wij oock uit ervaren
geen verhaelt daer van ergens aen onse slincker
handt hebben gesien, niet kunnende bedencken
tot wat uit soodanigh een fort daer souden
gelecht sijn geweest, maer God ende UE: onder
rigtinge beter te betrouwen is, soo versoecken wij
een off twee van d'is onderrigtende tot gidts
om niet te vergeefsch door bosschen en klippen ons
niet te begeeren, ende ons volck te vermoeijen
die dagelijcx invallen, op Dadinga zijnmeest
alle de clappus en vrughtboomen geruineert,
zoodat de publicquen ook ten eijnde geraeckt
sijnende niet meer te vinden dan veere uit
beste van de handt, UE gelieve niet qualijck
te neemen ons advijs off eenige regraete wij
sporighst daer in aenmercke, UE versekeren
dat wij ons geerne sullen submitteeren aen UE
wijser oordeel, en gevolgh, dies wij met verlangen
te gemoet sullen sien verblijvende onderstaende
naer onse eerbiedige groetenisse ende onder
UE verplighte dienaer, was geteekent s'
Martin, in margine stondt Ontschip 'tW:
S: Middelburgh leggende inde baeij voor Dadinga
2 augustus 1650.

Ternaten
Aende E. Ed. Hre. R: Padtbrugge
Gouvr. en directr. der Moluccos

Ordinaire titul

met 't passeeren van dese chaloup, kan ik mijn
schuldige pligt niet naarlaten om UE: agtb.
bekent te maken, dat het alhier op Batavia
nogh al wel is, en niet en is voorgevallen 't bedt.
mijn [illegible] aen UE: agtb. met een Tidorees
prauw gestr., het briefje met [illegible]
boeck van den 19e Julij, verhoop ook mede
UE: agtb. deselve wel behandigt sal zijn

tot mijn leedtwesen en door kortheyt van tijt
moet ik deesen afbreeken, hoewel ik van voornd.
claudebach verstaen hebbe, dat hem
Vlaenders van [illegible] tegens mijn willen
attesteers, dat ik aen hem arack soude ver-
coopt hebbe, 't welk zij met der waerheyt niet
kunnen doen, maer sal haer bewijsen dat zij
schelms zijn, want ik verclaere voor UE:
agtb., dat ik van de vijff scheeps niet meer
dan een kelder arack gecoght hebbe en
een kelder met spaanse wijn, en dat met

[illegible]

verlost van voortijde claat dieshebbs de berch
die de pagt altijd heeft —— maer de drank
die zij gedronck hebbs, ende van mijn niet, —
om UE: agtb. niet moeyelijck te vallen, sal
het hier bij laats bruits, hier mede etc.
onderstondt UE: agtb. verplighte ende dienst
-willige dienaar, was geteekent Pieter Lijn,
in margine stondt Batchian int Fortress
Barneveldt 3e augustus 1610: ——

Ternaten ——
aende E: Heere R: Sadtbrugge
gouvr. ende raet, ende E Heeren
Lobs, v ande vuijn, deghijn
Expresse gecommitteerdens, en
den Raadt ——

Ordinaire Titul ——

Jergisteren avondt ontfangt agt uurs, is de
bode van commerswaal hier weder verscheenen
die ons gebragte heeft UE: nader geroeps, op het
voorstel in onse brieft, gedaan den tweede deser,
wij hebben de selve ten eersten weder te rugge
gesonden om hergebracht van vaartuyghs —
die wij wisten op maleijo te zijn, ende ander —
Sampson mede onbequame militairs en
Chiampans, niet langer moet vertoeven om
derwaerdts te seijlen ——

Gilles

gister vadt Sondagh en regenachtigh weer,
evenwel naar ons gebeeden op t'os eendagh,
hebben wij een (Canoij) sorg claar maken, tot
uijtvoeringe van ons 1 last, ende baaren op het
veldt sorg dragen, om tot het overbleeps gereedt
te zijn. ——

Heden vroegh hebben wij ons met den vaandrigh
vande wardijheid op de wegh na de overzijde
begeven ende het Canoetje daer bleeps, dien
wij over sijnde weder hebben doen Calfaaten, —
om naar de geziene hutjens te gaan, vernemen
wij hadden niemandt, maar deselve verlaaten,
en van weijnigh belang gevonden, de gemelte
vaandrigh is ondertusschen gesonden met de —
wardijheid en nogh een van onse sergiants
met agt soldaaten, om na het hart 13 Zakes,
dat niet gevonden is, evenwel hebben wij een
bergje moeten opklimmen vrij wat steijl, om de —
plaatse te zien —— waar deselve was geweest
maar de minste teekens daar van niet vernomen,
gemelte vaandrigh gaat weder over met de sangelan
om het rapport van zijn bright te doen. ——

Ontrent vier uuren zijnde van ons reijs [illegible]
gekomen, wierdt gewaarschouwdt dat er vijftig
Corcorre van Tidoor naar ons sloep, aangekomen,

maar

300

waar op wij aan hem eerst naar Boord begaven, ende aldaar sal ernavanden, dat ant Zeijde dat Zij van haar Coning gelonden waaren, om op 't vertrek van de ... ... gouve een praunti[illegible] naar Brabana te doen keeren, endaer vandaan naar Taffongo, eenig volk te zenden, om aldaar tregar te doen zien, maar omdat zij op malleijo bij UEd. niet geweest zijn, en niet weet wat ... daaronder ... ... werden, soo zaude wij de zelve bij ons, tot dat UEd. ons zullen gelieven te laaten weeten hoe wij met haar sullen handelen, wij hebben ... ... morgen middag bescheijden van UEd. over hem te nemen hebben, endaar omme sende wij ons te schrijven om soo mooglijk het zelve te mogen verkrijgen.

de sampan is belast ondertusschen gegaan dezen avondt ende heeft agter aan boord dezen ... negen en veertig zieke en impotenten, onder de bij hier zijnde Compe. door den Ternaten Chiningijn ... gangenomen zijn.

Wij zullen geerne verstaan hoedanig UEd. believen is dat Godingo sal bezet werden, ende wie daar blijven zal, want de militairs die nog aan landt ... sulke sieke alle maal ... geordeert

geoordeelt werden te weesen, maer geen van alle wil sig voor het hooft aengeeven, wij hebben gebreck van landt, waer van wij verzoecken dat U E: ons gelieven te verleenen, anders wij niet anders hebbende U E: te adviseeren verblijven na onse eerbiedige groetenisse, onderstondt U E: verplichte ende bereijdwillige dienaer, gerecht Saint Martin, ter zijde stondt in Castl: V: middelburgh 5e augustus 1680:

ter Reede dadinga

Ternaten

Aen d' E: Heer Robbertus Padtb[r]r Gouverneur en directeur, end' E: Heeren Lobs, van der Duijn, d'ijbeijn, expresse gecommitteerdens en den verderen Raadt

Titel ordinaire

Naer dat wij gisteren omtrent vier uuren naer middag per de wederkeerende sloep vant schip middelburgh U E: andtwoordt op onse brieff van den 5e deser hadden ontfangen, is Salema bij ons gecomen, die wij nader ondervraecht hebben wegens den last van zijnen Coning. hij heeft ons berigt het geene wij U E: hebben aengeseijt, wanneer wij verzochten een tocor a twee, of soo veel

rovelhed van Taffonga op Oobano tot 's Comp^e
dienst te moogen hebben, maar is 't zelve daar
hom geëxcuseert, seggende geen bevel daar toe
te brengen, en indien wij 't zelve begeerde, hij ge:
noodtzaakt soude zijn, weder naar Tidoor te
scheppen, om 't zelve aan sijn majesteijt bekend
te maake, en sijn nader believen daar over te
ontfange.

wij dan siende dat hij daar op vast stondt, hebbe
goedt gevonden hem sijn last te late uijt
voere, ende toegestaan sijn canootjis heeds vroeg
te laate over draagen, met honderd en 20: of
30: Tidoreese, laatende die convoijeere van de
Luijtenant Cromhuijsen met sijn Comp^e
ireens eenige mardijkers onder last van die
in alle beleefdh^t te bejegens, op Oobano
gecomen zijnde, is het canootje met negen
Tidoreesen naar Taffonga gesonde, die maar als
buijte de rhede gecomen waare. off hebben de
Fregat ontdeckt, langs de noordt wal afkomende
wanneer een musquet losende, ende Fregat tot
andtwoordt een Canon, sijn schijnde weder te
vingge te wille, maar wat daar aan wierde
stoiter, ende scheeps derwaardts, aenwijsende
ons volk de plaats waar zij ten anker
moste komen, naderhandt vaarende voort na

Taffonga

Taffonga, omtrent een uur naar dien tijdt is
gemelte fregat binnen ten anker gecomen, schipper
aen landt van den Luijtenant ontmaect, ende hier
overgebraght, gaende nu mede over om sijn
rapport te doen.

Met de wedercomste van de Tidoreesen, sullen
deselve naar haar Coning wille keeren, dat wij
niet sullen konnen ophouden; wij sullen nogtans
hier UE: bevelen opwagten, verblijvende onder en
tusschen na onse eerbiedige groetenisse, ende te
UE: verpligte en bereijde willige dienaar, was
geteekent Saint Martin, in margine stondt
Int schip Middelb: den 7e augustus 1680.

Maleijen
Aend' E: Heer R: Padtbrugge
Gouvr: ende directeur der Molucos

Titel ordinarij

UE: Eerste missive van den 29e Julij is mijn
op den 6e deses door den schipper Jan
Wagemans, benevens de Rob: ... en heel
middelen voor den Chirurgijn wel ter handt
gestelt, het schip is op den 7e do op de
rheede gecomen, met het schip de Sijp, waar

van

van den schipper tegens den avondt aen landt ging en 't nagts zijn reijs vervoorderde. benevens de Galeij

Wij zijn bij den Coning gegaan benevens de groot schippers, seijde sijn hooght aan hoe dat zijn verzoek van d'E: agtb:e nu wierde toegestaan om p:r dit schip 't voorsz: op Ternaty te coms, waar voor sijn hooght dankbaar bleeff en thoonde hem zeer wel gemoedt, en wierdt bestemdt op over morgen aen boordt te gaan, hoe den Lit mijn den Coning roeps, en seijde dat hij naar boordt souden gaan met sijn broeder den goegoegoe maisson en quimelaha roohee en capitein gagaspa, den schrijver salaroos met de volg capitein en nog 30 gemeene persoons, hij droeg mijn op benevens den Iman Josep zijn dorp en paleijs verzoekende dat ik voor de zelve goede sorge wilde draagen, soo mede verzoght dat de 5: hollanders die aen sijn paleijs wagt houden aldaar magte blijven, en 't ende wierdt hierop dat 't hem maar 22: schildwagts zijn, soo en kan ik de Coning geen oppassers mede geeven

Vernemen wij hier hoone, dat er eenigs van de geluighst vijands hier op Batjan zijn, en

soo het

Soo het schijnt sullen aende Bataviaanders ende
Labouren wel willen zien, off wat handen uijt
rigten, daaromme versoecke ick ordre van UE: achtb-
Soo mede versoecke met nog wat gesonde soldaten
te mogen versterken, opdat wij conden met
twaelff man uijtgaan alst van noden soude sijn
want nu sijn alhier maar 22: schildergasten,
3: corporaels, een sergt:, en daar aff 2: sieck, bij
den coningh, en op Oubij sijn thien schildergasten
2: corporaels, een meester, en een bosschieter

Hier comen mede 2: bosschieters, Laurens Broelaes
en Gabriel Bartels, ook twee soldaten die haer
tijdt uijt is, en toch aanhielden om verlost te
werden, de twee soldaten Niclaes Senteno en
Salvador Losano versoecken UE achtb: dat haer
vrouwen van Ozinum mogen comen, soo mede dat dit
vrijgelaten mogen bestelt werden.

Ick sende nu over 4: rantsoen rollen als vanden
maanden maart, april, maij en junij, benevens
de gaede maanden rol, van den 1 sten maij, comen
oock mede 4: onbequame gangstocken, om tegen
goede dat verwisselt te werden.

dat mijn groot leedtwesen moet ick UE: achtb:
moeijelijck vallen, met de stucken tegens cornelis
den pachter overte stuiren, maar het schijnt

dat

dat het weeten moet daer de vaste steng ende is
mij by UE: achtb.e toch te blammeren, maer
ik verhoop dat UE achtb.e sijn geringe —
dienaar niet vertoorn sal. — UE: achtb.e
geliefe te overweegen, dat ik den coning en
comende vriendt ten respect vande E: Comp.e
moet ontzaaln.

met dit schip is mede vertrekende en de Eerw: —
D.ne Cornelis vander sluys, naa dat hij syn dienst
kerke en schoolvisitatie gedaen hadde, op —
vrijdach de 9.e augustus heeft sijn eerw:
predikatie int nederduijtsch gedaen, en snaar. —
middachs inde maleijtsche / Sala. en B: —
kinderen gedoopt en 12 paer getrouwt; —
per dit schip comt mede over den auptiet
hatenbroeck, versoekende om indient der E:
Comp.e aangenomen te mogen werden.

Hier mede Ed.le onderstondt UE: achtb.e
verplichten en dienstwillige dienaar, getek.
Pieter Sijps in margine Batavian in
fort Barnevelt 8.e augustus —
1640.

Ternaty
Aende E: H:re R: Padtbrugge
gouverneur ende directeur der
Molucos

ordinaire titul

Met dat het schip al inde straat was, soo konde ick niet naar last U:E: aengeden beheudt te maken, hoedat ick paij Mantsa hadde verlof gegeven om op ons Batavian te gaan sijen, ende ook wat toe sien off hij geen nagel boomen en konde vinden, daar hij eens geweest hadde, maar door haastigheijt vandt Coning dit met ons was, konde niet naar behooren toe sien, soo is paij Mantsa heede te huijs gekeert, en seijde hadt een boom gevonde ende gebracht, maar off dese vrughte van sijn, waar mede etc.a onderstondt U:E: verplichte dienaer, en was geteckent Pieter Sijn, in margine stondt Batavia anden 10e augustus 1680.

Maleijen
Aende E: H:re gouverneur Robbertus
Padtbrugge, gouv:r ende directeur
der molucos

titul ordinaire

Uedeed ert vertreck van sijn hoogheijt is mijn voorgecomen, hoe den Laboin Ferdinand ende Bertonaaré op den 28e maij met 7: van s'Conings volk is

wegh geloopt die naght dat den zelve de waght had
daar hij zelfs hooft van was, door zaake sijn
wegh loopen is, dat den zelven verzoght heeft
een vande vrouwe vanden Coning vrij te koopen,
endat den Coning niet wel aanwou, soo heeft
hij de stantsight genomen en is met de
vrouwe en haar moeder soo mede sr. Sitterd en
broeders wegh geloopen, daar zij int paleijs
vande Coning woonde, dit volk is van geslagte
boet-angers, maar den Coning bewijst dat het
zijn slaaven zijn

nu heb ik gehoordt dat dat volk inde weijt
stroe is, maar kan nogh geen regte grondt
krijgen, op dat ik de laboers daar naar toe
zende, om haar vandaer te halen, want
zij zijn vriende met alhanders.

waarmede etc. ondertekent UEd. agtbare
verplighte en dienstwilligste dienaar, was geteekt
Pieter Sijn, in margine stondt Batavia
int fortresse Barneveldt den 13e augustus
1650:

Maleijen

Aend' E: Hre Robbertus Padtbrugge

Gouvr:r en direct:r der molucos,

Titul ordinaire

Mijn Heere

Op den 8e deser is hier in de baij Selolo komen te arriveeren, den Stierman albert met het jacht Amst:dm mede brengende een Sergt: een Corpl: en 20: Soldaten, die volgens VEE: agtb:e ordre den Luijtenant polt, met den vaendrigh droij en haar bij hebbende volk van de schans Gottalo hebben verlost, welke bovengemelte Luijtent: met sijn bij hebbende volk op heeden met de landt windt, op voorgem:e jagje Amsterdam staen naar maleijo te vertrecken.

Ook diende deser om VE: agtb:e bekent te maken onse benoodigheeden van victualie, speciaelijk van waater, daardien de rivier daar het water in plegh gehaalt te werden meest toegeslooten is, want opgisteren ik ons volk met de boot en twee schuijten om waater te haalen heel om laagh in de Rivier geweest, maar hebben niet anders als brak water konnen bekomen, soo dat genoodtsaakt waaren, sonder waater weder te rugge te komen, ende int weder keeren, sijn wij ontrent Baccaijs

Jegge

pagger aen weer zijde vande rivier van den
Tromp alsvoorens aengetast geworden, schoon d'ons
41: waaronder 20: met schiet geweer, ende ontr.
met honderd in getal waaren; ende indien d'ons
soo mannhafftich haar niet en hadden geweerdt,
sijjsen twijffel meer schaade souden geleden hebben,
als eenen vande onse die met een werp spiet een
weijnigh int aengesight gequetst is, want seer
furieuselijk op d'ons. aff quamen en tot ver-
wonderingh door boot en schuijt met sagaijen
heen schooten, en zijn niet en onthaagen ver-
scheijde schooten vant stuckjes dat op de boot staat,
als musquetterij af te wachten; en als doen de vlucht
namen, soo dat wij van waater halen in vaart
rivier verhecht zijn, daaromme verzoeken VE:
ecxsel: ons met waater nevens d'onderstaande
victualijes geliefft te voorzien, alsoo wij daarom
benoodight zijn als ———

Speck ———
vleesch ———
Zout en ———
arag. ———

als mede een weijnig specerijen en andere behoe
daar dien al verscheijde vant scheeps volk
over siekten beginnen te klaagen. en wij niet
en hebben om haar yets extra te geven. ———

Wat aengaat het timmeren, hebben het jacht
soo veel mogelijk is geweest rondom met

de ———

de gesondene plan hs, als bewijs versien, en sijn jegenwoordich bedrijf met een wagh tegen de graote mast aente leggen, en het staende en loopende want mede na vermoogen te verbien, en dit gedaan sijnde, zullen boodt en schuijt mede een beurt hebben.

Gaan ook onder Vrijheid agt(?) weer nemen, met het jagtje amsterdam over twee schip timmerlieden, vermits voor haar alhier geen werk en hebbe.

Ook zende met het jagtje amsterdam belegs water leggers, soude wel meerder mede sende maar door dien den stierman opgemelte jagtje seght niet meer te kunne bergh, hebbe het selve sesh niet meer, en vermits nogh een legger moet naer laaten, en vermits nogh een legger van ons nogh op maleijsie beruste, de welke aldaar met de schip gecomen is, versoeke de selve mede met water nevens de boven staande te mogen toegesonden werden.

Op 't versoek van ons en deg(?) weggenaem zeghd den luijtenant polt een troon aen landt gelaaten, om den vijandt geen vermoed te geeven, van het vertreck van boos geweldt hebbers.

En door dien het bij gevoechde memorie aen ons geaddresseert niet en hebbe bekomen, sal

Vrij:

UE: agtb:, ootmoedich groet en een lang ge=
sont leven toewensche, ende hier me
aende protextie des allerhoochsten ende hier me
etc:, onderstondt UE: agtb: geringe en
onderdanige dienaren, was geteeckent Jan
dirckss: walboom en willem Kreunemans,
in margine stondt, 't jacht d'experiment legge
inde Baij van Belolo adij 10e: augustij 1660:

Ternaten
aend'Ed: Heere Robbertus Padtbrugge
Gouvr: ende directr der moluccos

Ordinaire titul

naer ons vertreck op den 15e: deser, zijn wij
op den 16e: do: des avonts voor Belolo ten
ancker gecomen, en alles daer in goeden standt
gevonden hebbende, ben ick 's anderendaeghs des morgens
vroegh met mijn volck over landt naer Sawae
gemarcheert, alwaer tegen de middagh ben
gearriveert, en onderweegh gantsch niets vernomen
en ziet alles wel gevonden hebbende, hebb ick
'sanderen daeghs alles overgenomen, en luijtenant
Maton souden van daegh met zijn volck over
landt gaen, maer doordien zijn volck meest
siek en impotent zijn, soo konde zulx
niet goet vinden, doordien hij met zijn

volck

volk niet daerde moeat sende, omme eenen, die halven zij genoodtsaakt is 't schip regaen, die nevens sende aen uE: achtb: d'inventaris van 't geene ik hierover genoomen hebbe, soo dat uE: achtb: kan calculeeren voor hoe langh ik geproviandeert zijn, hier mede etc. onder stont uE: dienstwillige dienaer was geteekent Christoffel mulder, in margine stondt Sawoe den 18e augustus 1660.

Translaet brieff door den Coning van Bouton aende Hr. gouvr. der Moluccos R: Padtbrugge etc.

Veele groetenissen

Desen brieff boodtschapt den seijn ende sijnen genegentheijt vande Paduca Sry Sultaen van Bouton komt aen ende vriendt den Hr. gouvr. der moluccos die 't compt. wegen macht hebbende is in moluccos (wien godt almachtich voor al 't quaedt gelieve te bewaeren, in dese werelt, en sijnen regiering wel doen gelucken, op dat gij groot macht worde, en lang leven verkrijge amen

Soo ist oock maer die end dat den P: S: S: aen sijn vriendt den gouvr. laet weeten, dat het schrijven

door

doorden brenger deselfs dircktelijck tot
ons wel geworden is, welckers inhoude den
P: S: Seer wel begreepen heeft, dog vriendt
Padoúca en heeft niet gehoort vant geene
dien brieff vermeldt, te weten daar ons vriendt ver
seght, dat den schrijver Catta Songi voorneemens
waer naar Bouton te komen door last van des
Coning van Molucco, maar vriendt padouca
heeft daar van tijdinge gehoordt van des afge
sondens, gelijck't ooch door onsen vriendt indes
selfs schrijvens wordt bij gevoeght; ooch soo
seght onsen vriendt den Gouv.r van Tibore,
vriendt padouca sal deselve geen overlast
aandoen, bij komst nacht op Bouton om 't een
of 't ander te coopen.

Schrijvens maeckt vriendt padouca Sri Sultaan
van Bouton bekendt aan onsen vriendt den
Gouv.r, dat den P: S: H: Saina alladina
mahatalja alamseree. naarde barmhertigh.
Godes is geschreven den [illegible] dagh vande maandt
djoúmadilawal, dat sijn saake van Bouton
ende padouca Siri maha radja.

den Gouverneur of Regeer, de Capp.ten Laúwel
alle de raads en onderdanen, die selfs tot
Coning verheeven Samenaetan; vriendt padouca
S: H: van Bouton en heeft niet tot een

aegte praesent aen sijne vriendt ende g[eme]lte gouv[erneu]r
dan eijgentlijk een stuck van Coromandels kleeds.
en wilde niet versmaden het teeken van sijnen
en seijne genegentheijt, sijnde, wasselamme alaekalum

Maleijo

Aend[e] E: Heer R: Padtbrugge
gouv[erneu]r ende directeur der moluccos

Ordinaire Titul

UE: agtb[are] Brieff van den 13 d[eze]r is ons op den
14 d[it]o p[e]r 't jaght Amsterdam met 6 leggers
water en eenige medicamenten wel ter handt gecome
maer uijt hebbe verstaan, dat UE: agtb[are] beliefte
heeft de persoons die op den 11 x[ber] a[nn]o pass[at]o
op maleijo gecondemneert sijn geweest, met
rottin en plunderagie apre ontbieden, die ook met
de voorn[oem]de boden naer maleijo vertrecken, als mede
tegenw[oordig]e van gem[elt]e jaght overnemen

Adriaen damus van middelb[urg]
Jan Jab[obs]z van Zierickzee
Rombout Gilliss van leijde
Jan Jacobsz van Helm
Cornelis arentsen van Delft
Melgert Jacobsz van Rijpe
Pieter Laurensen van Amst[erda]m Cottilier

Gillis Haak van Dackom
Jan Pieterss
Jan Rente
Jan van Dockum
Hendrick Jansz van Enckhuijs
Jan Baptista
Dirk van Hoorn

als

316

als mede gaan ook naar malcijo op UE: achtbe=
commando met welk: en plunderagie de —
Timmerman pieter Engelss, waar tegen hebbe
overgekregh den Timmerman stoffel antonisss.
den oppr mr paulus van solt aind met zijn saam,
waar tegen hebben den oppr mr Claas wildeman
ende ondersteirman gerrit sladdrah, wiens welk: te
Cartael orangie lacpt en de welk: vande onderstierm
barten martensz en hendrick bacautss. —
Twijlende ook over 14: leegie leggend en 10: leegie —
verstrekend, ende selve wederom met versch water
te ontfangen. —
de persoons op dit jaght belegd, en haere tijt
uijtzijn, versoekt ootmoedelijk aan UE: achtbr=
om haere verlossinge, als mede antonij gossen
en vermids d' stiermam vant jaght amsterdam
mij een andere bottelier inde plaetse vande over
gaende weijgert, versoekt UE: achtbr= met een
andere dito te versien, waar mede ander UE: achtb
voorleijs af breeke en blijve, etc.
onderstondt UE: ag: Ed= geringe verplighte
dienars, was geteek: ent Jd: walboom en
willem Steinemantz — in margine
stondt voorde Paggir gestoffe dat jaght
d' Experiment 19: augustus 1650. —

Maleijen

Aen d'E: Heere A: Vadt Pringe

Gouvr ende Directr over de Moluccas

Eijlanden

Titul ordinaire

Ons gebiedende Heere.

Dese weijnige letteren gaen tot geleijde van des
borgen coopman en pagher Sr Cornelis Pieter
die op 's Conincx begeerte met ons natien van 't
dagelijcks aentreckinge hierinne gevoeght over,
comt, 't geene op gister bij de Coninck alhier is
voorgevallen, waarinne U E: Achtb. believen sal gelieven
te lesen. hoedanich dat de princessen haer nalaten
op haer gedaen versoeck, sich tot wegh ... gedragen
heeft; als ook hoe den Coninck Saijfoedin, tot
heeden margen toe ons badt wille op dringen ettelen
stucken int schip over te neemen, 't welck wij met alle
beleeftheit verontschuldicht hebben, wat wij hier
inne verder ordre van U E: Achtb. verwachten sullen,
waer aen wij ons gedragen mogen. ende off wij weder
naer Maleijs keeren sullen, waer meede etca.
onderstondt U E: Achtb. getrouwe dienaer
was geteeckent Cornelis Haeckx, in margine
stondt int schip 't W: V: Middelburgh ten
ancker voor Tidoor 22 augustus 1640:

Maleijen ———
aend'e Ed:le R: Padtbrugge
gouv:r en direct:r der molucqs

ordinaire titul ———

Voorde morgen is alhier gearriveert inde baaij
van Sebalo het jagtje Amsterdam, waar mede
becomen hebbe 11: leggers en 10: verckens
met water. alsmede een ordonnantie om de
reeth: vande jaagh bootsman Robbert Heijn
den schieman maat Claas Jansz van Tels, en
den quartiermr Jacob vermeulen te slijten, -
vermits deselve op maleijo voortaan sullen
moeten neemen, dat volgens UE: agtb: ordre
is geschiedt, ende selve aende boeken gem:de -
persoons overhandight ende selve op maleijo -
wederom inde soldij boeks tlaste inschrijve —

Hier is 't sedert ons laatste aan UE: agtb: geschr.
niet annotabels voorgevallen, als dat op den 20:
deser inde eerste wagt 's avonds ontrent -
een g:uur, de persoons die de wagt hadde van
principael gewaar wierde, d' welke hoorende dat
ons volk aan haar riep, sijn sonder antwoord
stillekens onder de duister boven weder vertrokken
sonder haar meer vernomen te hebben. ———

en

en vermits de Continueele Reegen alhier, begint de aerde, die tusschen de pallissaden vande pagger Gossassa ingevuldt is, heel veer te sacken, soo dat het volk aan landt wederom werck hebben het selve op te vullen, hiermede etc.a onderstondt —
UE: agtbaare verpligte dienaeren, was geteekent
Jan dirckse: walboom, en Willem Theunemans,
in margine stondt: het Jaght d'Experiment,
Leggende inde baaij van Belolo adij 23 e aug:
1680: —

gecolationeert, accordeert —
malleijen int Casteel orangie
desen 30 stene augustij — 1680: —

J. Ameshoff gesw: secretaris
1680

B. Steen

Alphabet der affgaende brieven na alle quartieren en Molucos — pag

Amboina

Banda

Bouton pag

Batchian

Boero

d°: aende° gedaleert — — — — — — — — — 6
d°: aende opp:r hoofden van t jaght d' de print:e 21 en mey 1680 — — — — — — — — — — 147
d°: aen d' H:r major de dato 28 en julij 1680 — — — — — 184
d°: doorde H:ren gouv:r en H:r gecommi: aend' H:r major gedaleert 1 en augustij 1680 — — — — — — 196
d°: aende° doord°: 3 en augustij — — — — — — 198
d°: aende°: doord°: 6 en augustij — — — — — — 200
d°: als boven 8 en augustij 1680 — — — — 203
d°: door d°: aen schipp:r crijn durando 11 en aug° 1680 ..

domoga

translaet brieff door d' H:ren gouv:r k: p: aenden coningh en gegedges van domoga en attingola en maleijtsche talen met duijtsche letteren gesz: gedaleert 29 en 7b:r 1679 .. 34

gorontalo

missive door d' H:ren gouv:r k: padtbrugge aende coningen v. gorontalo en limbotto inde maleijtsche taele en duijtsche letteren ges: de dato 29 en 8b:r 1679 — — — — — 16
d°: door d°: aenden p:e schipp: jan walboom op t jaght d' de print:e liggen voor int revier v. gorontalo gesz: de dato 1 en 8b:r 1679 — — — — — — — — 43

Pag

D°: door Ed: Gen: Q: Zijn Ed: aende selven gedateert 19 den
9br: 1679 — — — — — — — — 57

D°: door d°: aen selven de dato 27 den 9br: 1679 73

Sololo

een missive door de Ed: Heer Gouv: K: p: aenden hooft: Jode.
ens lodder V: Croonehuijsen gesz: gedateert 4 den 9br: 1679. 52

D°: door d°: aenden ~~Zergeant~~ Olivierman Commandt: op 't Jaghtd'
Oppimt: marten swaerte paert gesz: en gedateert 7:
9br: 1679 — — — — — — — — — — 53

d°: adjdem gedateert 11 den 9br: 1679 — — — — — 54

D°: door d'Ed: Gouverneur aen d'Ed: Heeren gecomm: Q: 23 den
april 1680 — — — — — — — 112

d°: aende selve 26 den april 1680 — — — — — — — 115

d°: als vooren 8 den meij 1680 — — — — — — — 120

d°: als vooren dato 14 den meij 1680 — 137

d°: als vooren dato 15 den meij 1680 141

D°: als vooren dato 19 den meij 1680 142

d°: aen selve de dato 24 den meij 1680 — — — — — — 148

D°: aen d°: dato 27 den meij 1680 150

D°: aenden zelve dato 29 den meij 1680 — 151

D°: aen Wel Ed: Gen: Q: Heeren gecommitteerdens dato 9 den Junij
1680 — — — — — — — — — — 169

D°: aen Wel Ed: Gen: Q: Heeren gecomm: Q: 11 den Junij 1680 172

Missive door den raadt op Malleij en aende Ed: Heeren Gouverneur Robb: padtbrugge en gesamentlijke gecommitteerden geschreven 15 den Junij 1680 173

D°: v. d° aen welged: Heer d. de dato 18 Junij 1680 . 175

D°: door d°: aen d'Ed: Heer gouv: ~~Robbertus Padtbrugge en gesamentl: gecommitteerden~~ ~~geschr: dato 25 den July 1680~~ - R. p: geschr: 20: Junij 1680 177

D°: door den selve aende Ed: Heeren gouv: en gesamentl: gecommitteerden geschreven: dato 25 den July 1680 178

D°: door d°: aen boven gesz: Ed: Heeren de dato 1 den July 1680 . 180

D°: aende posthouderen op gofassa de dato 6 den augustij 1680 201

manado

Orig: missive door d'Ed: Heer gouv: Robb: p: aenden posthouder Abraham v: van weijdert ges: In dato den 20 den 9br: 1679 6

D°: door gem: Zijn E. aenden selven onder dato 19. 9br: 1679 56

D°: adsdem gedat: 29: 9br: 1679 75

D°: door Zijn E. aengem: ~~posthouderen~~ dato 13 den Maij 1680 130

D°: aenden selven dato 24 den maart 1680 . . . 105

D°: aenden selven de dato den 11 den aug: 1680 . . . 205

pag

Vo: door d: den Schoolm: anthonij adriaens: gedaen
tert iven 8ber: 1679 – . . . . 4 st

Vervolgh vande affgaande brieven tsedert den 22en augustij ao 1679, dat de tongesche naar Batta. sijn affgegaan

Translaet brieff inde maleytse taele en duytsche letteren gess. door den Hr. gouverneur Robbertus Padtbrugge, aenden Coninck en Rijcxgrooten van Boeton

Desen brieff boodtschapt de opreghtheijt en waere genegentheijt vanden Heere gouverneur Robbertus Padtbrugge, die s' E. Comp.s magt hebbende is inde Molucces, aen sijnen vrient den paduca Sirij Sultaen van Boeton, en alle de selfs rijcxgrooten, daer beneffens sonder vele grootenissen te gelijck met bede en wensch dat godt almagtigh sijnen vrient den koningh van Boeton gesontheijt voorspoet, ende veel gelucks in de werelt verleene, ende sijne jaeren verlengen tot den laetsten dage, soo oock vermeerdere de lieffde en vrindtschap tusschen den E. Coningh van Boeton ende d' E. Comp.e om derselver voorsightigheijt opreghtigheijt ende wijsheijt altoos in gedinnighlijcke Amen.

Daer naer maecke onsen vrient den koninck van Boeton bekent dat twee sijner ~~hoogh~~ brieven ons wel ter handt gekomen sijn dewelcke met eerbiedigheijt hebben ontfangen, ende naer dat geleesen

en den

onder en houdt verstaen hadden, is deselve ons seer aengenaem
geweest, te weten om dat daer uijt hoorde dat den padouca genegen
was d'E: Comp:e met datie hout werken de behulpsame handt
te bieden dat seer goedt is maer het doet ons verwonderen wandt
de volckeren van Lolia, wanneer 's Comp:s chialoup aldaer
om hout is verschenen, hun alle voor d'onse verborgen hielde
om dat van haer geen onderstant souden konnen versoeken,
dogh daer en is niet aengelegen, maer 't valt wat moeijelijck
om dat voortegenwoordige U Hoogh.ts brieven inde arabische
letteren niet en konnen beantwoorden, wandt de ternataenen
sijn meijneedige en rebbelen tegens d'E: Comp:e geworden,
en tegens ons oorlogen, dogh om geene andere redenen dan
eenelijck der selver ligtvaerdigheden ende boose begeerte
om ge~~...~~welt en overlast, met rooven en stelen over al
te plegen, ende om dat wij ons tegens soodanige onbehoorlijcke
hebben gestelt als tragtende onse vrienden te beschermen
en voorstaen, gelijck den Coningh van bouton oock wel
~~weten~~ weet, en daeromme hebben geen schrijver konnen
bekomen, die desen In arabische letteren over te setten
konde toe vertrouwt ~~werden~~

Soo mede laet U Hoogh.ts vrient den gouverneur weeten,
dat soo wanneer er iemandt van de ternataensche kant
op bouton mochte komen te verschijnen, en aldaer
veel leugenen en boosheden quamen uijt te strooijen,
sijn Hoogh.t geliefte geen geloof te geven want 's Comp:s
macijmen en is niet gelijck van andere volckeren
sijnde gewoon op regt, getrouw, en met waerheijt om te

gaen

gaen, gelijck oock met hulpe van godt almagtigh daer inne sullen volherdent blijven etc.

hebbende 't gesondene van sijn hoogheijt den koninck van boeton mede ontfangen, als te weeten twee stucx bocten, en twee stucx boeton's kleeties, maer den slaeff is van de ternataenen tot nogh aengehouden etc.

niets hebbende tot een oogh present, dan eenelijck drie stucx koeberdiesken mannekie, en twee wiffie, of een billetie met twee vaesies, twee lb. nagelen, en wat roode ginckeber gelieft het niet te versmaden, uijt sijnde vrient schaps te ijsteunen, sijnde off besluijt geschreven uijt Casteel orangie op 't eijlant ternaten, den 4en septemb. 1679 onderstont sijn hoogheijts waere vrindt en was geteijckent robbertus padtbrugge etc.

Doringa Aenden luijtenant monsieur Jodocus Croomhuijsen etc.

Eersame, manhafte, wijse, voorsie-nige en seer bescheijdene etc.

kort naer 't vertreck van de landt schuijt wiert ons u.E. eerste schrijvens p. de steenbocq hebbende vuijt 't selve verstaen dat u.E. besigh waert met de veroverde stercte aldaer te besetten ende van eenige benoodigheden te versorgen, waer mede volgens ons schrijvens en antwoordt met de landtschuijt voort gevaeren dient, aldoo die post van sonderlinge belangh agten te sijn, ende gelooven dat 't selve doorlugt niet en waere te vermeesteren geweest, indien den gesagh hebber aldaer den bewusten bacarrij

sigh

sigh met sijn bij hebbende magt niet en hadde verstroyt
geradt, ende welcke door ons met vrederom verlaeten wierden
sonder twijffel beter bemandt ende versorght soude werden,
derhalven hebben noodigh gaght en goedt gevonden u.E. hier neven
soodanige goederen van ammonitie, provisie &ca. te laeten toe-
komen als inleggende memorie vermelt, waermede ver-
trouwen de post sonderen aldaer voor eerst wel versien en
tegens den vijandt bestandigh sullen sijn, dogh off er nogh
iets meer mogte vereijscht werden, 'geene op de scheepen
niet te bekomen is, laet ons daer van ten eersten kennisse
doen, maeraengaende a dap daer van komen u.E. voor sigen
noodigh niet te versorgen, daer omme moet u.E. het sien
te stellen met een oudt seijl off andersints naer dat gelegentheijt
sigh best schikken wil, insgelijcks moet de soldeninge
gedurende u.E. aenwesen aldaer met salarij off anders uit-
geholpen, en op 'schriftelijcke verbetert werden, vermo-
gende u.E. vandaer niet schrijven voor en al eer alles in
behoorlijcke tegenweer sal gebraght sijn, laetende gelijck
in onsen voorigen is gesegt den affgangh naer strandt van
geboomte en ruijgte te suyveren, omme altijt sonder beom-
meringe op en aff te komen komen, hier mede tot besluijt
sullen u.E. naer groete de Heeren hoede Godes gerecommandeert
laeten ende verblijven naer groete, onderstondt u.E. vrient
en was geteijckent Robbertus Padtbrugge. ter sijde
stont Malleyo int Casteel Orangie den 15. den September
anno 1679.

Dodinga

Dodinga Aen den Luijtenant monsieur Lodovicus Croomhuijsen.

Eersame, manhafte, wijse, voorsienige en seer bescheijdene.

Met het de landtschuijt hebben soo opstonts U.E. schrijvens van gisteren avondt ontfangen, en daer uijt gesien hoe den aenslagh op Dodinga seer geluckigh uijtgevallen was, 'tgeene altoos ons een wenschelijcke saeke sijn, en

Voorder gelett hebbende op de swarigheden die er door U.E. en bij hebbende officieren gemaeckt en in opmerckinge genomen sijn, om voorsz. post (die nu sonder verlies off schade aen ons overgegaen is) te besetten, waer van de eenigste en voornaemste redenen sijn, om water sonder schade naer boven te krijgen. doch is daer beneffens tegens aen te mercken 'tgeene volgens dese post aen haer Ho: Mo: Hoogachtbaere is geseijt, namentlijck dat men deselve sonde dien te bemaghtigen en besetten, gelijck U.E. niet onbewust can is, der halven is nu g'arresteert en vast gestelt volgens voorsz. ons schrijvens aldaer post te grijpen, waer toe U.E. ordonneren en stellen sult een sergiant, 2. corporaels, 10. soldaten en 6. matrosen die van 't jaght boire moeten gelight werden, sullende soo haest de steenbockerij g'arresteert sal sijn, U.E. p. deselve provisie en ammonitie toesenden, om gesijde post daer mede te versien, komende de post sonder water aldaer, soo wanneer niet anders geschieden kan, van hier met water voor versien unde tenner ongevalle van leen off lander benoodight waeren, sulcx niet sijnen wel sal konnen te verstaen gegeven worden bevolen dat ten dien eijnde een chialoup gedurigh duit vaer water sullen houden en

U.E.

UE. sult dan op den ontfangh deses de sangerees en mede aen 't werck stellen, en door affkappen de rughte en geboomte van rondtom 't fortie om den open en vrije toegangh naer beneden tot 't strandt te hebben, bij sen en andere benoodigte staen ... d'Steenborgh te volgen. Sijt hier mede gegroet en godt bevoolen onderstondt UE. goede vrient en was geteijkent Robbertus padtbrugge ter sijde stondt Malleijo int Casteel orangie desen 15en September anno 1679 etc.

Monsieur luijtenant

Opstonds sult UE. sigh met de sloepen weder naer verren en dodinga vervoegen en agtervolgens onsen last en genomene resolutie, sijnde ons de hooghwightigheijt dier poste best bekent, en hadden sulcx een veragtinge van onsen last en bevelen van UE. niet verwagt, waeromme voorts staet hebt te maecken dat bij aldien onse orders niet bestiptelijck ter eersten en komt te agtervolgen wij onse hooghste ongenoegen daer over sullen moeten, tot ons leedtwesen, laeten blijcken vaerwel. onderstont, &c. en was get. robbertus padtb. ter sijde stont Malleijo int Casteel orangie den 16en Septemb. anno 1679 etc.

Manado Aen t opperhooft Abraham van meijert en vaendrigh Dirck pieterssen.

Eersame, manhafte, seer bescheijdene Monsieur etc.

Wederom onse jongste van den laetsten maij die hier nevens

In

In affschrift gaet, zijn wij gereet ende al met de ternataenes
rebbellen in oorloghe geraeckt die naer onse meyninge
hunne Coningh naer de [illegible] overcomst van halmahera
gevanckelijck wegh gevoert hebben, naer dat wij hunne
sterckten op dit eylandt hadden ingenomen de dorpen
in brandt gestooken en hun genoodtsaeckt het geheele eylant
te verlaeten, sijnde de verleeden weeck tot ses ende in den
brandt gestooken en dodingo verovert en verbrandt dogh weder-
om verlaeten welck alles aenden prins macarompius,
Coningh binancal ende die van bool totoly Cajely en paloe
sult laeten bekent maecken, op dat sij sigh niet en laeten
bedriegen op de naem vanden Coningh van ternaten off desselfs
segel, gelijck eenige op amboina gedaen hebben alwaer den
afgesandt der meyneedige macquanders en giloolesen 33. nevens
eenige landtgrooten die de sloepe besendinge sigh hebben
aengeleint, gevangen sijn om straffe wegens hunne ver-
raderije, sijnde tijt te verlangen naer dat sij d'E Compagnie
en Coningh amsterdam getrouw blijven welcke bij sondere
den Coningh van boulan sal werden bekent gemaeckt, ende
dat den affvalligen ternataense gesandt pattilima met sijne
Condoorten vast sit, sijnde sijne Commissie, menighte
gesondene brieven tot verwekkinge van oproer, soo in amboina
als alomme, als sijn schriftelijck rapport dat hij meende op
sijne terugge comste over te leveren in d'E Compagnies en onse
handen gecomen boven het welcke dien apostaet nogh den
gantschen handel en weegh geklapt heeft ende ontdeckt, soo dat
voornoemden Coningh van boulan van sijne beroerters
ontrent die van sackan en datalan, gelijck ons uyt sijn schrijven
naer gerontale aende gecommitteerdens vanden 13en July 16

koomen

komen te blycken, wel magh affstandt doen, by aldien 't zynder
tyt wel ontschuldigh zyn &c.

Ders niet sullende UEd.: onsen bergh boeren begaen laeten,
dogh als nogh sonder eenige onderstant, om dat sy dien oorlogh
buyten onse kommissie hebben aengevangen, gevende hun te
verstaen dat ser qualyck daer aen hebben gedaen, en eerst
om verloff hadden maeten versoecken, als wanneer wy, by
aldien het niet te bemiddelen hadde geweest, hun goede
bystandt souden hebben gedaen, raedende hun als nogh het
ontrent ons in der bester voegen te laeten ontschuldigen,
om te sien wat wy als dan voor een besluyt nemen mogten.

Den koningh binancal, vrouwe van boulangitan en den
prins macaroupius selfs, als oock die van bool en totoly
sal als mede verloff gegeven werden, de mogonders van aghter
ren aen te tasten, en soo veel affbreuck te doen als sy konnen
schenckende hun in name der E. Compagnie alle die geene de volcke
vanden boulander bekomen konnen ofte mogen, tot wettige
slaven, sullende met 't jaght Amsterdam en Cialoup
derwaerder aght, die van domoeyoe, en soo veele van attingola
alser mede willen naer ayou werden gebraght, het welck
echter nogh een wyle aldaer geheym kont houden, alsoo nogh
niet en kunnen weten wanneer sulcx sal geschieden, het
Jaght Amsterdam voorsz. met de Cialoup sullen als dan
met de daer in voorraet synde padie over Cialo en Sangy
herwaerts aen hebben te keeren &c.

Ende sijn behoeven UEd.: geen moeyten ontrent de boeren
te doen, nogh selfs geen ~~versoeck~~ om padij, op dat het blycken
magh

magh dat wij daeromme niet eens soo verlegen en sijn, welcke
hun anders wel konde ingescheept werden, maer laeten hun
begaen, alsoo wij voor kruijn nogh een jaer wel voorsien sijn, ende
dese oude padij dogh eerst verwijdert dienen, In gemelte
brieff aen der gecommitteerdens sien wij tot verwonderinge
Sr. van Meijert over de geldt summa der padij haer Cloofdt
dat gantsch onnoodigh is, en scheldt het ons niet off den eene van
6. ofte d'andere van 8 rsd. het last spreeckt, off het mannen
ofte vrouwe vademen sijn, dit sijnde ons meijninge nogh
als in onse voorige van den ultimo maij dat de ruijlinge
daer soo gesocht sal werde in lijwaeten als die geschiet,
'Sij dan vademen off spannen, als die maer bedaer tot stucx
werden gebraght, en op dat Sr. van Meijert niet en weet
hoe Sr. Franc. sulck een rapport heeft konnen doen, soo gaet
het selvigh in sijn geheel hier nevens al mede over, op dat
sulcx begrijpen magh, off ons daer aff anders onderrighten.

Met de tabocca anders Criatompil: een klocke toegesonden
waer tegens ons bij gelegentheijt de gebonstello weder hem
sult sicken, en werden er nogh twee hondert rsd. bij
gevoegdt welcke contanten spaersaeme sult besteden,
gaende mede tot randtsoen voor d'eerwe. pater Zacharias
Caringh den Ul: als kranck besoecker d'hase 154 mannen
spaense wijn etc.

Verders is hier verstreckt aen Mr. Marcus d'Rosario over
'tvolgende allinx door den cassier aen hem voldaen voor
hem, en d'onderstaende als etc.

voor 6 maeten padij die hij 'tgoet heeft geraedt, en 6en Julij
door den cassier voldaen - - - - - - - - - - - - - rsd. 2¼

tot

tot voldoeninge voor rijst off padij tot ult.o decembr 1679 - - 1 7/8

voor de merinos door hem ontfangen, voor de merinko

van tamacko - - - - - - - - - - - - - - - - - rd.s - - 12.

d.o d.o van Maganitan - - - - - - - - - - - - - - // - - 12.

d.o d.o voor Calongan - - - - - - - - - - - - - - // - - 12.

d.o d.o voor Candalar - - - - - - - - - - - - - - // - - 12.

d.o d.o twee van tabocan - - - - - - - - - - - - - // - - 24.

d.o d.o twee van tagoulanda - - - - - - - - - - - // - - 24.

d.o d.o twee van Criano - - - - - - - - - - - - - // - - 24.

d.o voor de merinko van taroena waer onder gerekent 14 rd.s

die hij nog heeft pretendeerende wegens 14/m agterstal - // - - 26.

te samen rd.s - - - - 150 1/8

Isaack van Halmael over 6/m Costpenningen van p.mo octob.

1679 tot ultimo maert 1680. 6/m gagie ten bedrage van

rd.s 33 3/4 6/m rijs geld ten bedragen van 2 1/4 rd.s en

zullende over gorontalo mede gesonden werden 306 packen

gesorteerde lijwaten een pack van ieder soorte wat

om de gorontaloers volgens versoek, met voorgaende betalinge,

tegens van de selve, tot ult.o over te brengen, zullende ul.e

niet onbekent zijnde vaste ordres van haer Ed.le dat

geen waere en mogen werden verkogt ofte verruijlt,

der dat bevoorens het gelt off waeren daer voor en tegens

in handen hebt, off blijft de verandtwoordinge aen die

gene die anders doen, en 't selvige 't haeren laste en

Oock soo gaen hier weder weerom de vaten speck, met

aenbevelinge dat de post op Criano wat beter besorgt

werde

werde als jongst ende dat aldaer niets en mogte komen
te gebreken, nevens tien stucx klocken onder mr Marcus te
verdeelen als in factura als oock een kas roose water onder
den selven tot schenkagie voor de koningen der eylanden
nevens soodanige goederen meer ten dienst synde als den
factura voorsz. aen blycket, synde in het kleyn kasie gemerckt
C dertigh flessiens roose water 12. voor den koningh binancal
12. voor de vrouwe linckako en 6. stucx voor den prins
macarompius. waerbij gevoegdt zijn voor Ml.s 12. musquets
Item 6. vellen roodt besaens leer tot schede ½ rieem kleyn
format hollants papiers 6. boecken batavisch papier een
bosch schagten 4. stucx segel lack party inckt stoff

Den vryburger Jacob Does. aen werdt mede allee ter eerster gelegen-
heyt verwagt, om heeren weesmeesteren voldoeninge te doen
in geenicher nogh tusschen hem ende de weeskamer oneffen
mogte zyn wegens den burger pieter Caltiens &c

gaende oock weder derwaerts den geroepene Commandant
Harman Smit omme aldaer als sergiant synen dienst
waer te nemen, in wiens plaets weder bij gelegentheyt aen
ons herwaerts oversult senden den sergiant Johannes
vander linden &c

Onsen guarnisoen boeckhouder Sr van vliet sal bij eerste
gelegentheyt een rolle moeten hebben van alle 's Comp.s die-
naren onder de manado beschreyven, opdat der selver reeq-
mogen werden afgesloten, dat tot heden, om d'onse heer 't Et
als nogh niet en is geschiedt &c

Aen dr. dirck d'greyn is uyt 's Comp.s Cassa een somma van

hondert r.s

12

hondert rds wegens den kranck besoecker pieter adriaensz.
voldaen, en blijft sijn exc. daer voor belast, wes staet maecken
kan om selve weder in te dienen, zeeker slaeff toebehoorende
hr. direct. d' grijn met naemen Romo, van hier gevlught
ende sigh jegenwoordigh naer berigt tot totolij ont houden
is, sal ul. naer vernemen en goede best doen om den selve
voor sijn lijff hr. weder te becomen, hier mede sijt gegroet
en godt almaghtigh in bewaeringe gerecommandeert.
onderstondt ul. genegene vrindt en was geteyckent robber
tus padtbrugge ter zijde stondt malayo int Casteel orangie
den 20en September anno 1679 etc.

P:S:-

de wijle hier gerught wordt dat den gnoffamanieren pijn[?]
off andersints onder wandelinge pijratie genaemt vande Meijn-[?]
erdige ternatanen in gesantschap naer derwaerts staet
gesonden te worden, en vervolgens tot de ijslanden rondtom
gelegen, om beroerten overal te verwecken gelijck het
hier oock is geschiedt, daerom sult wel op hoede wesen en
niemandt te vertrouwen, traghtende soodanige gesanten
in handen te krijgen, al soude daeromme oock eenige
onkosten moeten gedaen werden, sullende niemant
herwaerts nogh van hier naer derwaerts geoorlooft werden
maer alle en een ijder wijt[?] tidoreese off ternataenen,
aenhouden en tot onse ordre verseeckeren, houdende
overal een goede oogh int zeijl etc.

Translaet-

Translaet brieff door de heere gouverneur Robbertus padtbrugge, aen den Coningh binancal ende princesse op boelangh itangh, in de maleytsche taele en duytsche letteren geschreven:

Heylinge gesontheyt komt van godt almaghtigh, ende onsen
eylanden en saligh maecker Jesus Christus, benevens den Hey-
ligen geest, welcke drieeenigheyt zij loff prijs en eere van nu
aff tot in der eeuwigheyt Amen Amen

Naerdien soo maecken met desen brieff bekent, de welcke
komt van den gouverneur der Molucces Robbertus padtbrugge,
aen onse vrienden den Coningh binancal, ende princesse
van boelangh itangh, benevens veele grooten, niet om
een off ander, dan eenelijck hoedanigh de rijcxgrooten vant
Coningrijck der ternataenen, als Maquen en Scholoanen in
rebellighe geworden en haere verbondt met d'E Comp: gemaeckt
gebrooken hebben, uyt off's Conings naem, stroyende overal
veele valsche geruchten om de volckeren van Molucces en
Amboin tot onse vyanden te verwecken, 't geene alles int
verborgen en sonder dat wij er yets van geweeten hebben is
geschiedt, maer godt almaghtigh die aen soodanige haere
bedrijff geen behaegen hadt, heeft deselve vervloeckte saeke
aen ons doen bekent werden, ende daeromme hebben wij
alle haere groove vaertuygen geruïneert en gebrooken,
op datse niet en moghten naer Celebes gaen vaeren, ende
aldaer onse vrienden en bondtgenooten ontrusten en geweldt
aendoen, gelijck haere meeninge en voornemen was, waer van

dan

dan oock in verdere vijantschap zijn geraeckt neemende de
waepenen tegens deselve op, ende naerdat een à twee maelen
met elkanderen gevoghten off gestreden hadden, hebben wij
alle haere sterckte offe vastigheden vermeestert, ende
vervolgens hier van 't landt naer halmahera gejaght, alwaer
zij haeren Coningh tegenwoordigh als gevangen houden.

Voorders laet U.E. vrindt den gouverneur weeten, dat dit vol-
keren teenemael schelmaghtigh zijn in haere gedoentens,
want ten tijden als wij 't gelijck off in geselschap vanden koning
van ternaten naer pulo en bangaij vertrocken, wierdt mij
zeeker volmaght gegeven met maght last en versoeck om
de volckeren van limauw, indien niet genegen waeren om
Christine te worden, van sangi naer ternaten te brengen,
als zijnde der selver onderdaenen, naer dien ende van agteren
sonden zij hunne gesanten naer sangij, met order aende volckeren
van limauw, om mij van 't leven te berooven wanneer op
sangij soude gekomen zijn gelijck de limauwers oock getraght
hebben soodanigh haer verveloeckt ordre naer te komen,
maer godt almaghtigh heeft mij uijt handen van de selve
menschen bewaert etc.

Tegenwoordigh hebben haere vastigheden en negorijen
op Dodinga en Loseho vermeestert, ende alles affgebrandt
gelijck hier oock van te vooren is gedaen, dit maecken onse
vrinden dusdanigh bekent, op dat U.E. geen geloove aen
deselve moght geven soo wanneer ijmant van haere aff-
gesondene bij U.E. moghten komen te verschijnen alwaert
oock met E. Compagnies schap, want den koningh heeft nogh 't een
off 't ander in zijn vermogen, ende daeromme versoecken

van

van onse vrienden en bondtgenooten voordt onnen op 't landt
van Cilebes, datse gelooven en een opregt herte off genegentheijt
dragen en bewaren voor d' E. Comp.e ende den koningh [illegible]
'tzij int leven off sterven, wel lettende op 't gedoente der gerevolteerden
ende den koningh van boulangh, want naer vier maenden
verlijdens sal oock selfs in persoon komen off mijne gecom=
mitteerdens wegens en uijt naem van d' E. Comp.e naer derwerts
zenden en mede aende andere zijde van de zee met eenige
schepen om te sien en troosten onse vrienden die opregt
en straffen die gene die met valscheijt omgaen, en rebelligh
zijn &c.

Soo is dan mede dat wij versoecken van onsen vrient zijne
den Coningh binancal, dat hem gelieffde yemant van zijne
bootschappers aff te zenden ende den inhoudt van desen
brieff aen onse vrienden den Coningh van bool, totolij
tajioila, en paloij bedeelagtigen, opdatse mede mogen
bewust zijn van dese ternataensche saecken, hoe de selve
nu tegens d' E. Comp.e en haeren koningh rebelligh geworden
zijn, niets hebbe tot een oogh present dan eenelijck 12. flesschen
roose water, versoeckende niet versmaedt te worden
als zijnde vriendtschaps teecken, alhoe wel het van geen
waerde is &c.

Wij maecken dan oock aende princesse van boulangh
itangh bekent, datse haere regeringe regeere en straffe
naer d' gewoonte en regt van 't landt, sonder naer yemant
om te sien, nogh reeckeninge te geven, dan eenlijck aen godt
almagtigh ende d' E. Comp.e als hebbende tegenwoordigh

geen

geen anderen heeren ter erkennen, en daer en neme oock
begeeren dat voortaen eenimant anders onderdanigheijt
nogh homagie bewijsen sal, hier mede eijndende geschreven
uijt 't Casteel orangie op maleijo en 't eijlandt ternaten
desen 29en dagh vande maent september 1679. onder ston
ud. op regte en geneegene vrient den gouverneur der
molucques robbertus padtbrugge &a

~~translaet brief~~ door de Heer gouvr. Robbertus padbrugge aen de gesamentlijke Coningen ~~[illegible]~~ van gorontalo en limbotto

Den gouverneur der Moluccos Robbertus padtb[rugge]
wiens eijgentlijcke wensch is en verlangen, den welvaert,
ruste en vrede soo wel van gorontalo als limbotto te
mogen bevorderen, sendt dese met duijsentvuldige
groetenisse, sonder eijnde aen der selver koningen sijne
broederen met bede tot godt almagtigh dat de herten
der gorontaloers voornamentlijck neijgen wil tot alle
opregtigheden en heijlige onderhoudinge van 't besworene
verbondt, op dat wanneer sijn aenbiedelijcke regtvaerdigheden
de meijneedige mogt komen te straffen, voor soo verre
ontschuldigh mogte sijn, dat hun waer vermogen ge-
waerschouwt heeft geraedt &a

verders is uwe brieff wel geworden met de teruggecomste onser gecommitteerdens, en hebben daerinne
door de gorontaloers een langh verhael gesien ende geleesen
gantsch strijdigh met het geen onsen Corporael en
schoolmeester van dage to dage leggens het voorgevallene
hadde aengeteijckent dat gantsch niet goedt en was, ende
waer over wij ons bedroefft den siende soo openbaere als

heijmelijck

heymelijcke belaginge, gewelden ende verlasteren ende
uyt uit korte en openbaere bondtbreuck, merckende
oock hoe alle deselve loogens en lasteringen der affgevallene
Macquianden en geloose meyneedige als pylen uyt eenen
kooker quamen

Zijn ons oock verdrietigh geweest te lesen alle de menigvuldige
klaghten der tominsche koningen, ende hoe onaengesien
ons strikt verbodt de gorontaloers, deselve hadden naegejaagt
en ... menschen vermoort off gevangen genomen, der-
vende daerenboven nogh soo hoogmoedigh trots klaghten
en regt versoeken daer sy soo onregtvaerdigh sigh selfs
regters wat de tominders tot tambelatte deden blijckt uyt
haer schryvens aen ons, waer onder dese woorden sijn

. . . .

. . . .

waer in van sy sal ick als nogh niet oordeelen, maer met
myne komste ofte die van nader gecommitteerdens, naeuw
ondersoecken laten en yder regt laten geschieden

wel wyselijcker doet onsen broeder den limbotter, die niet
soo dwaers sigh tegens 't beswooren verbondt aen een kant
eenlijck te beschuldigen sijnde den radja agama ende desselfs
broeder die op haer eygen handt soo onvoorsigtigh woelen,
en over al twist traghten te saeyen waeromme wy haer
by desen aenkondigen, niet meer[^x ander] buyten te vertrecken,
off sullen haer bevonnende, als stoorders der algemeyne
ruste straffen, maer sigh voortaen stilhoudende, willen
wy haer als nogh van onse gunste en liefde verseekeren

gelijck wij oock niet anders voortaen van onsen broeder
van gorontalo en verwagten, immers dat onse geloofs
genooten die van domoggo en andere naer luijt het ver=
bondt geen de minste overlast ofte geweldt en dat geschiede
versoeckende mede dat int toekomende ~~dit~~ in der selver
binnen waeder geen wijn uijt te drincken off het eendt
off hoek is, wanneer dat geschiet en beslecht binnen ver=
soecken, en off het selvige voor niet soude begeeren d'E Com=
isso der moedighe grooten koningh, als oprecht goedt
en deftige Coopman, waerdoor dan uw goeden waeren
hij wat ten oversenden, omme weder goede waeren tegens
te mogen in ruijlinge genieten, want schoon wij UEd:s
niet en manen, soo doen wij de selve egter hangen, dat
ons gorontalo (alsoo limbotters geen redenen en geeft
om daer aff te spreecken) wegens de bijsondere schuldt
van radja moeda (buijten d'algemeijne schuldt) nogh
schuldigh is wegens 'toerlossen van desselfs moeije uijt
haere slavernije rxd:s - - - - - - - - - - - - 90.
en aen 10 schijstelaerden - - - - - - - - - - - - 8
cijndt te samen - - - - - - - - - - - - 98
waer op nogh maer voldaen en is aen 32 q. kan olij - 32
soo dat hier aff nogh schuldigh is - - - - - - rxd:s 66 $\frac{1}{3}$
welcke is soo een gelegentheijt agter volgens belofte, wel=
ten eersten hadden mogen voldaen ende betaelt werden

Aenbelangende eenen trompetter, soo gelieve den kitsil
ben van gorontalo ~~m~~ den soone te weeten dat maer een
selfs en hebbe, ende dat sulcx niet geen brieff te leeren, en
is maer moeten oor d'mondt naer weeten te setten, en stijff te
blassen &c.

ende

ende op [dat] UEd. Hoogh Edelens weeten moogen hoe seer wij hunne
saecken en bescherminge ter herten nemen, soo kunnen
wij niet naerlaten bekent te maecken, hoe de macquiand[ers]=
en gilooleesche rijcxgrooten voorgenomen hadden met
16. Corcorren een groote galeije en drie groote pancos vaertuijg[en]
UEd. te gaen beoorlogen, die wij soo lange inder minne hebben
trachten daer van aff te maenen, tot sij eyndelijck sigh als
openbaer vyanden tegens d'E Comp[agni]e aenstelde, waer over
wij genoodtsaeckt zijn geworden alle die groote vaertuijgen
te vernielen ende de wapenen mede tegens haer op te
vatten, waer door naer een schermutselingh off twee,
hunne forten in naemen en dien trotse hoop dwongen
het eylandt te verlaaten hebbende hunne wettigen
koningh gevangen genomen, waer mede naer halmaheira
gevlught zijn, alwaer wij hun soo lange sullen laeten
tot magt, en schepen van batavia bekomen, ende UEd:
als dan ons nader besluijt 't zij tot oorlogh 't zij tot vrede
met deselve, ofte die geene die dese meijneedigen hoop
senden willen toevallen, bekent maecken &c

dit is het wat wij voor dees tijt UEd: hadde weetens onse dienst=
vaardige gebiedenisse bekent te maecken staende uit kort
een groot schiep te volgen, om UEd: tegens alle overlast ende
gewelt van buijten te beschermen waer mede een eijnde.
gedat. uit Casteel orangie op malleijen en 't eylandt ternaten
den 29en dagh vande maent September 't jaer 1679. onder st[ondt]
UEd. Hoogh Ed.e vrundt den gouverneur der Moluccos, en was
geteijkent Robbertus padtbrugge, lager stondt wij maecken
onse vrienden de Coningen van gorontalo, en limbotto mede
bekent

bekent, dat ons brieven van amboina toegecomen sijn,
waer uijt gesien en verstaen hebben, dat de Conspirateurs
en rebellen aldaer alle gevangen, ende den affgesant der ter=
natanen met alle hunne brieven in onse handen sijn
ende daeromme en sijt nergens om beroert, want wij
sullen het met godes hulpe soodanigh met hun maecken
dat se ter langhe sullen komen en bidden om vergiffenis=

Translaet brieff door de Heere gouv. Robbertus padtbrugge aende gesame Coningen Sangij als Siauw en Tagolan

den gouverneur der Molucces robbertus padtbrugge sendt
desen brieff aen sijnen vrienden de koningen van Sangij,
benevens veel vondige groetenissen, wenschende deselve
van godt almagtigh gesontheijt, voorspoedt en allerlij
welvaren, die UEd: gesamentlijck gelieven te vergun=
gunnen ende geven sijne genaede en barmhertigheijt
vrede en eendragt onder en tusschen UEd. op dat er niets
mogte koomen te ontbreeken, laete alle quade verre
van ons sijn, ende eyndelijck verleene UEd: de hemelsche
vreughde en volkomene geluckzaligheijt soo hier in
dese weerelt, als hier naermaels, waer toe godt almag=
tigh sijn hulpe en bijstant verleene gedurighlijck.
verders verhoughde mij UEdl: jongste aengenaeme
brieven uijt te maeken, siende hoe sigh alles nu op
Sangij tot ruste en eendragt schickte, daer voor godt alm[agtigh]
sij gedanckt en geloofft, die met sijne genaede en goedertieren[heijt]

voortaen

voortaen UEd:[6] allen gelieve te overschaduwen, het welcke
gewisselijck sal volgen soo wanneer met opregte handel
en wandel, oeffeninge van geregtigheyt en goedertieren=
heyt en waere Christelijcke deugden, een yder in der daet
tragt te toonen een opregt Christgeloovige te zijn.
uyt te meer naerdemael de Mahummetaenen alomme
verderen aenwas van godts kercke soo raesende en woedende
zijn, ende als een geestelijcken oorlogh, naer hunne mey=
ninge daer op aenvangen

want deselve niet naerlaeten en kan UEd:[6] ende alle soo
Christene als andere koningen onse bondtgenooten
bekent te maecken, hoe tegens de trouwloose meyneedige
Ternataenen off liever Macquianen en Gilolesen wy grootelijx
genoodtsaeckt zijn geworden de wapenen op te neemen,
zijnde door hun eerst daer toe gedwongen geworden, soo
dat hunne grootste vaertuygen hebben vernielt, daer
zy een yder mede schijnen te dreygen, en wel voornamentlijck
onse waerde ylanders en jongst tot Christi stal ver=
gaderde en uytverkorene schaepen, waer tegens den
satan zyn helsche magt tragt te stellen, doch vergeefs,
alsoo naer een schermutselinge al der trouwloosen trots
hoop gedwongen wierden te vernaten en eyndelijck het
gantsche eylandt te verlaeten, hebbende hunnen wettigen
koningh gevangen genomen, en mede naer Halmahera
gesleept, soo dat er niet dan berghboeren en alphoereesen
gelaeten en zijn, die als dieven soondt wyken d'onse schaede
doen, 't welcke soo lange met voorsigtigheyt en gedult moeten
lijden, tot het onse eylanders gelegen komt hem over

soodanige

soodanige te senden, die op sulcke sluppen en bedeckte
vaertuygen uyt afgerigt sijn, want onse Hollanders
noit eenige derselver en konnen te sien krijgen, dit
gelieve Ued. te verstaen dat eenige volckeren uyt sonde
met den anderen gelijck senden tot wel drie hondert
man, en waer dat niet meerder magt volgen kan,
Ued. te verstaen dat deselve best gelegen komt,
dragende int algemeyn d'meeste sorge voor Ued. eygen
selfs landen, gelijck wij soo 't godt belieft in onse voorsorg
ook niet missen en sullen, soo lang wij als Cirianus tegen
aenstaende januarij off uyterlijck februarij met scha
pen bij te komen, om alles wat van buyten aldaer mogte
komen te verdrijven, te beletten Ued. eenige hinder off
schade toe te brengen, wij meer vrome oftewel gewel-
dig op gerust mogt wesen, en sigh niet kerende aen
Spaense rodomontados en snoet berijm, alsoo wij met
godes hulpe sullen betoonen, dat wij meer daet doen
'geen, 'geeft sij door veele woorden de werelt soecken wijs
te maken, dat is onse ware vrienden en boven al
onse geloofs genooten met alle magt en vermogen
te beschermen. ende alsoo bevoorens wegens de ont-
vlugte Simmamwaers schreeff soo sal daer aff niet
meer seggen, dan dat het yder geoorlooft is dit te
brengen, voornamentlijck die van hunne magt schap
sijn en sullen naer 's lants gebruyck &c.

ende naer dien de groote magt en vermogen van den
tolcq Hendrick Cors en andere tolcquen meer, ons

gatsch

gantsch verdaght is geworden, en te vergegaet voor een bij sonder
persoon en geringh dienaer der E Compe., die alles tot hun nut en
voordeel, en niet tot den algemeijnen welstant aen en leggen als
off zij, en niet die daer toe van de E Compe. gestelt sijn, heerschten,
soo zijn wij te raede geworden de selque aff te schaffen,
latende die geene die daer jegenwoordigh in sijn, daerinne ver-
blijven, dogh niet om hun met eenige de minste staets zaken
meer te bemoeijen, ofte dienaer hun dienlijcke heijt te belijden
sijnde de wijse van onse gesintheijt niet door hen aen geboeden
te werden, alsoo een ijder met alle vrijmoedigheijt hunne
zaken hoedanigh die oock wesen moghten aen ons off de
onse konnen bekendt maken

Wij senden hier nevens voor ijder daer nogh geenen is,
een klocke om 't volck tot het gehoor van godes hs. woordt bij
een te versamelen, bestaende in thien stucx onder handen
van mr. martins

willende verhoopen dat den gogogar daton sekee uijt saban
naer Calongan, en Coningh pijantaij van Caijou tis naer
manganitan zullen sijn vertrocken het welcke dogh sal
moeten geschieden

Verders tot een geringh teeken van onse goede genegentheijt
sende mede hier nevens 6 flessens roose water het welck
versoecke hoe wel van geender waerdije, egter niet te ver-
smaden, waer mede u. hooghedens gode bevoole en blijve,

daer aen volgende stont, wij hebben verstaen dat den ternataenen
voornemens sijn den gnoffanani cka met naemen pind, off
pijnatie naer sangij te senden, om me aldaer onder onse vrienden

en bondtgenoot

en bondtgenooten t'wisten onneenigheijdt te verwecken daerom
soo sullen uEd. Hooghd.t dien den selven vangen 't zij levendigh
off doot, zullende voor die geene die den selven komen bekomen
10 stuckx guijnees lijwadt tot een premie toevoegen, ende soo
wanneer er iemandt van haere gesanten aldaer moghten
komen 't zij dat den koninghs Chiap verthoonen off niet, en ge=
liefste niet te gelooven, dan sultse wel mogen aentasten en
herwaerts in onse handen oversenden. Hier mede een zijn de
geschreven tot Maleijo int Casteel Orangie, den 29en dagh der
maandt September int jaer 1679. onderstondt uE Hooghedens
goede en genegene vriendt den gouverneur der Moluccos en was
geteijkent Robbertus Padtbrugge ——

Op een apart briefie was 't volgende aan den
koningh van Tarona geschreven; vermits onsen brieff neffens
de andere geen buijt tot Limauw en heeft bekomen, werdt hem
nu geschoncken en toegesonden 6 stuckx Backs, een gon, een p.r
pistoolen, benevens uEd Hooghd.t wapen in behoorlijcke forme
verandert // dat hem volgens ons voorige voornemen naer Oubij hebbe

// soo laeten uEd. oock weeten wegens Pacarila;

gesonden, maer vermits nu versocht om herwaerts over te komen
en alhier zijn dienst presteeren, sullen hem met eerste gelegentheijt
van daer ontbieden en in goede aghtinghe neemen, als hij 't gebooerte
verdijst, met hope dat hij zijn leeven verbeteren en van 't geene
veranderen sal. —— Zijnde den Hooreum Matkijas hij opene
acte in desselfs ampt bevestight. Soo wanneer den gegeegeel
dat onsekre van Saban naer Calongan leenemael verkuijst
sal zijn, sullen de gijsselaers te rugge gebraght werden. ende
sullen de gijsselaers uEd. Hooghedens van Tarona, Candahar

en

Amanganitan geliefen tot een getal van hondert mannen te versamelen, en voor eerst naer herwaerts senden, komende daer naer gedaght worden van wat meer, indien nogh eenige moghten vereyst worden. onderstondt en was geteijkent Robbertus padtbrugge —

Aenden Coninck van Taboucan was geen

bysonder papiertie 't volgende geschreven binnen den brieff versegelt en affgevaerdight als mijnen vriendt Coningh van Taboucan de huijsvrouwe van mij sendt benevens haere hertel. gebiedenissen, en veel vondige groete aen u hoogh^t^ tot een teeken van goede genegentheijdt, een met goudt en silver draet gestikte fluweele ~~[illegible]~~, en aen de Coninginn 1. paer fluweele muijlen, een vlessie van de beste thee, een theeketeltie, en een dosie marmelade, ende aen de princesse Catharina een paer fluweelde muijlen sullende onse vrienden de Coningen van Taboucan, Tabiauw en Tagulanda doen versamelen twee hondert man en deselve voor eerst naer herwaerts senden, Indien naderhandt meer moghte vereijscht worden, sullen het daer naer in bedencking komen nemen —

Soo mede versoecken indien onsen vriendt den Coningh van Taboucan ijemandt van sijne volkeren nogh jongh van jaeren zijnde, in deselve negorie moghte hebben, die lamlijck kennisse hadt van de arabische letteren te kunnen lesen en schrijven, dat den selven herwaerts aengesonden wordt, vermits niemaant en hebben die wij int selve werck alhier kunnen vertrouwen welcken, als dan soodanige belooninge toegevoeght sal worden, als geoordeelt en goedt gevonden wordt ~~[illegible]~~ sullen behooren,

andere

anders voortegenwoordigh niets dan onse hertelijcke groote,
ende toewenschinge van u Ed Hoogh^t^ gesondt heyt en voorspoet
tegenwoordigh hebben goedt gevonden u Hooghedens te
ontlasten en ontheffen van de boete en breucke die u Ed H^ns^
aen de Ternatanen waerdt schuldigh en waer voor den
gouverneur in name van d'E Comp^e^ als borgh was gebleven,
gelijck u Hoogh^s^ daer aff een opene acte verleenen ——

Soo wanneer het nu naer gekomen en hoolck dat versoght
hebben, naer herwaerts gesonden wordt versoecken dat er
weegens u Hoogh^t^ het hooft van deselve mede werde komen
zal de prins Tobbert, vermits sijn Couragie en vroomigh^t^
In dese voorvallen hebben gespeurt, te meer alsoo hij
daer toe met believen van u Hoogh^t^ seer genegen schijnt

Aenden Coningh van Chiauw volgende mijnen Vrient den Coningh van Chiauw.

Mijn huijsvrouwe sendt benevens haere duijsendt saludige
gebiedenissen als niets hebbende tot een cleyn present, dan
eenlijck een doosie marmelade, een flesch goede Chineese
thee, een Kookketie, ende een paer geschilderde muijlen
Tegenwoordigh wordt u Hoogh^t^ ontslagen en ontheft sonder
yets van de boete aende Ternataenen meer te hoeven betaelen,
waer van ick als borge, uijt naem van d'E Comp^e^ gebleeven
ben, waer van u Hoogh^t^ een opene acte wordt verleendt
vermits de Ternataenen nu rebellen van d'E Comp^e^ geworden
zijn ——

Candahar

Candahar aan den Coningh
was volgende affsonderlijck toegesz.

Onsen vriendt den koningh Boijssan wordt hiermede bekennen gegeven, dat uw Hooghd.e Capn. door een opene acte desselfs ampt voorsz. is bevestight, anders niet dan veele grootenisz. ——

Translaat brieff door d'heere gouverneur Robbertus Padtb. aan de koningen van Tomine in de maleijtse taele en duijts let. gesz.

Gesondtheijt en allerleij wel vaeren toewenscht den gouverneur der Moluccos Robbertus Padtbrugge, sijnen vrienden de Coningen van Tominii gesamentlijck van godt almaghtigh die uw Hoogheedens uijt slavernije en dienstbaerheijt der gorontaldese volkeren verlost heeft, bij zoo=genoeghd met sijne genadde en barmhertigheijt, gunne ende geve onder en dusschen uwe vrede en eendraghtigheijt en late niets ontbreeken, verders weere en affwende alle wedenwoordigheeden ende het quadde, waer aen wij niet en willen twijffelen soo lange en geduerende den tijt uw Hh. met den anderen eens van herten sijt zonder d'een den anderen overlast aen te doen, maer volgende en doende met een oprecht herte 'tgeene belooft en besprooken is ——

Soo is het naer dien dat wij onse vrienden de koningen van Tominii bekendt maeken, dat ons uw Hoogheedens brieff met onse gecommitteerdens wel toegecomen is, ende naer dat wij deselve gelesen hadden, was het uw Hooghds. vriendt

den

den gouverneur hebbe aengenaem om den Inhoudt vandien te verstaen
als mede 't geene daer van Sambaletse saecken gesproocken werdt,
Insgelijcks de klaghten der gorontalders wegens Sambalette
gedaen, maer wij hebben die saecke tot nogh niet konnen onder=
soecken off het de waerheijt sij off niet, wandt wij weten oock seer
wel 't gedoente der gorontalders

Verders soo laeten u hoogheeden weeten de nieuwe tijdingen, die
ons hier sedert ontrent drie maanden verleeden voorgekomen
zijn, als namentlijck van de ternataenen, d'welcke wij tegens d'
E. Comp.e rebelligh geworden en alsoo met ons In oorlogh getreden
sijn, waer van de beginselen dese zijn, soo haest den Coningh
van Ternaten van Xula en Bangaij wederom gekomen en
vandaer zijn hongi off krijghsmaght gebraght hadde bestaande
In seventien Corrocorren, een groote galeij, en drie stucx panco
vaertuijgen, dachten wij dat dit tot geen goede Intentie aengeleijt
was, daerom wij hebben getraght gehadt met den Koningh daer
over als andere zaeken te spreeken, op dat er geen twee draght
off oneenigh.t mogte komen te ontstaen. het is zeecker wij konden
wel sien en vermercken dat den Koningh seer genegen was,
dat alles in goeden staent soude blijven, maer zijne rijcxgrooten
van Macquian en Jelolo, hebben den Coningh misleijt
en geweerdt van dat met ons niet en moght ter spraecken over logh
komen, wandt haer voornemen laght om naer Cilebes, tomini
te vaeren, om aldaer te rooven en steelen, dooden, en allerleij
geweldenaeren te plegen ontrent onse vrienden rondtsomme
ende den buijt met de gorontalders te verdeelen, en u vrouwe
en kinderen In slavernije te brengen derhalven hebbe alle
derselver groote Corrocorren en vaertuijgen verdistrueerdt
en aen een brandt geholpen, ende daernaer Jut geweght met
den anderen geraekt, 't geene maer een à twee maelen ge=
schiedt zijnde, hebben wij haer gesamentlijck van dit eijlant
gejaeght ende haere vastigheeden vermeestert, mitsgaders
haere groff geschut off handighe gemaeckt naer twee...

Zij

Zij op Halmahera sijn gevlugt, mede voor ende haeren
Coningh als een gevangenen. en langs veerthien dagen
off twee weeken verleden, zijn der eenige van ons krijgs-
volckeren naer Halmahera versonden geworden, alwaer
wij van haer doodingo en Soseko hebben afhandigh
gemaekt, ende de negorijen verbrandt, daerom wij zoo
gelooven datse niet lange zullen komen tegen te houden
off uijt harden, off zullen haer verootmoedigen, soo niet
zullen haer naer godes hulpe eerlangs soodanigh be-
nauwen, datse als een bladt van een boom zullen
sidderen en beeven, ——

Alle haere gedoenten sijn ons tegenwoordigh bekent
hoe datse getragt hebben de volckeren van Ambon mede
tot rebellerije te verwecken, en oock soodanigh wij op
Sangij om 't leeven hadden getraght te brengen, maer
aen al 't selve is niets gelegen, wandt godt almaghtigh
die siet en kent onse wercken dat wij niemants goederen
rooven noghte met gewelt off dwingen, nogh oock niemant
in haere geloove bemoijen met doodtslaen nogh met leugen
ofte bedrogh dan wel openbaer. en opreght voor de geheele
werelt handelende en wandelende, ende daerom ist het
dat wij geerne traghten dat een ijders ons ommeganght
en gedoente magh sien, en weeten ——

Belangende de schulden tusschen onse vrienden
de Coningen van Tomini en Gorontalo, als mede
van de vermoorde off ongebraghte off gevangen genomene
volckeren, gelijck oock aengaende de saecken van Tam-
balotte, dat alles zullen wij dit maer soodanigh laeten

als

als het is, tot dat d'Heer off mijne gecommitteerdens over=
komen met eenige schepen, omme als dan ondersogt
en naer reden en billijckheijdt een eijnde van gemaeckt
te werden ——

Onder tusschen en middelertijt komen u hoogheeden
onse vrienden de koningen van Comini Indaghtigh te
zijn en sigh gelegen laeten zijn, een kerck en school, 't geen
tot godts eere strekt, maer Indien 'er iemandt off eenige
bejaerde luijden zijn die bij de Mahumetaensche geloove
willen blijven, zullen deselve haere godts dienst in binne
huijsen en Inder stilte plegen. derhalven mede versoe=
ken en begeeren dat u hoogheedens niet en er ziet noghte
te traghten te bekomen eenige vreemde priesters off Cassissis,
die van buijten elders aenkomen, want veele van deselve
komen van de eene negorijen In de andere om verwarringe
en oenigheeden te verwecken, daeromme gelieve u Ho:e
deselve 't landt en de negorijen ontseggen, geen plaets noghte
huijsvestinge given, maer den godts dienst öffenen naer
de gewoonte binnens huijs met sodanige priesters als
present In de negorije heeft gelijck hier vooren geseght
hebben, vermogende d'een d'anderen weegens religie
bespotten veel min beleedigen alsoo 'er maer een en eewi
godt en is, en maer een middelaer tusschen godt en mensch
Jesus Christus ——

de gerontalders prauwen zullen u hoogheeden
met onse schepen weder om senden, en daeromme zullen
deselve tegens komste van de schepen klaer gehouden
omme overgebraght te konnen werden ——

u hoogheedens gelieven ijemandt van u volckeren mede
zenden In desen onsen hier nevens gaenden brieff aen parigi

helpt

helpt te bestellen, zijnde geschreven op Malaijen int Castel Orangie den 29en dagh der maandt September 't Jaer 1679. onder stondt U hooghedens oprecht en genegene vriendt, en was geteijkent Robbertus padtbrugge ——

Translaet brieff door de Hre gouverneur Robbertus padtbrugge aanden Coningh en grooten van Parige Int malijts met duijdts letteren geschreven ——

Desen brieff beboodtschapt zuijverheijdt en oprechtigheden en veele grootenissen ende komt vanden gouverneur der Moluccos Robbertus padtbrugge, aen sijnen vriendt den Coningh van parigi ende alle desselfs rijcxgrooten, d'welcke godt almaghtigh gelieve te zegenen, haere wercken verheerlijcken, gunnen ende geven gesondtheijt voorspoet en veel geluck, mitsgaders een langh leeven In dese werelt, de liefde en vriendtschap tusschen deselve Coningen van parigi ende d'E.Compe. als mede met alle derselver groote persoonagien, vermits hunne kennisse en verstandt om haere landen en negorijen te regeeren ende te straffen, ende alle het quade aff te weeren, mits hunne deughden en voorsightigheden op dat U hoogheijts rijck en huijs maghs schijnen en blincken bij der naght als de maene, en des daghs als de zoone, Amen ——

Naer d'welcke zoo doen U hoogheijdt weet en dat den brieff geschreven den 6en dagh vande maendt Mabarani door onsen vriendt den koningh van parigi, wel toegekomen is, ende naer dien wij den selven geleesen hadden, is het U vriendt den Hre gouverneur van herten en uijter maten aengenaem

geweest, om 't geluijdt van dien te verstaen, te weeten mits
de koningen gesamentlijck van parigi trachten in vriendt=
schap met d'E. Compe. te komen, 'tgeene seer wel is, wandt d'E.
Compe. haer naer reght, reeden en billijckheijt beschermen
zal, indien hunne genegentheijt andersints opreght tot d'E. Compe.
is, gelijck wij vertrouwen van ja, om hun te verlossen uijt de
ellende, verdruckinge en geweldenarien, der geener die deselve
in zoo lange zonder reedenen verdruckt en met gewelt gedwongen
tot betalinge van tribuijt, en alsoo geschadt en geschooren
hebben. doch van nu voortaen en hoeven niemandt te
vreesen, 'tzij wie dat hij oock weesen moghte, vermogende
oock niemandt gewelt noch overlast aen doen, op dat een
ijeder in zijn landt en negorije magh woonen met rust
en vrede ——

Voorwaerden tusschen ons en de koninghen van
Tomini vermelden dat kinderen en jonge luijden int
christendom zullen worden onderweesen, en daerinne
groot gemaeckt, soo mede alle bejaerde en oude luijden die
daer toegenegen zijnde onse geloove begeeren aen te
vaerden, doch alle deselve die bij haere oude geloove begeeren
te blijven en daer bij leeven en sterven willen, staet in haer
vrijen wel behagen, daer is niemandt die hun daer aff zal
konnen dwingen, doch verbieden wij dat se geen vreemde
Cassisis off priesters in haere negorije aen en vaerden, nogh
geene derselver die van andere off vreemde landen komen,
wandt wij hebben 'tervaeren en gesien dat zoodanige luijden
dickmaelen gesonden worden om oneenigheijt en twee
spalt te verwecken, daeromme is het behoorlijcke en
noodtsaeckelijckst dat se haere godts dienst effenen naer
de wijse van hunne relligie met de priesters die se in haere
negorijen hebben ——

desen

desen brieff wordt door onse schepen tot parigi gebragt op dat wij mogen antwoorde becomen, ende u hooghijts meeninge en begeeren duijdelijcken verstaen, hoedanigh uwe genegentheijt dan oock moghte sijn, om dat u hooghts vriendt den gouverneur sigh daer naer magh weeten te righten, hoe dat hij het daer mede dan maeken zal tot wel stant van onsen vrienden de koningen van parigi ende ten zal daer naer niet lange aenloopen off zal selfs in persoon komen off mijne gecommitteerdens met eenige schepen naer parigi zenden

Wijders soo maecken uwe hoogheedens hiermede bekent het nieuws dat alhier in 't hooft ontrent drie maenden voorgevallen is, als namentlijck van de ternatan, de welcke in tegens d' Compe rebellighe sijn geworden, ende alsoo met ons in vijandtschap en oorloghe zijn getreeden, waer van de beginselen dese zijn, soo haest als den koninghe van ternaten van Xula en bangaij wederom gekomen en van daer sijn hongi off krijgsmaght gebraght hadde, bestaende in sestien corocorren, een groote galeij, en drie panco vaertuijgen, dagten wij dat dit tot geenen goeden intentie aengeleijt was, daeromme hebben getraght gehad met den koninghe daer over als andere saecken te spreecken, op datter geen twee draght off oneenigheijd moghte komen te ontstaen, het is zeeker wij konden wel sien en vermercken dat den koninghe seer genegen was, dat alles in goeden stant soude blijven, maer zijne rijcxgrooten van Macquian en Ieloloo hebben den koninghe misleijt en geweert dat met ons niet en mogt sprach en oorloghe komen, want hare voornemen laghe om naer Celebes te vaeren om aldaer te rooven, steelen dooden en allerleij gewelldenarien te pleegen ontrent onse vrienden hondtsommige, derhalven hebben alle der seer groote corcorren en vaertuijgen

verdistribeert

verdistrueert en aen een kandt geholpen, ende naer dat
jngevoeght met den anderen geraekt, 'tgeene maer een à 2
maelen geschiet sijnde hebben wij haer gesamentlijcke
van dit eylandt verjaeght en haere vastigheden vermeestert
mitsgaders haer groff geschut affhandigh gemaeckt,
naer 'twelcke zij op halmahera sijn gevlught mede
voerende haeren Coningh als een gevangenen. Onlanghs
voort hier dagen off twee weken verleden, zijnder eenige
van krijghsvolkeren naer halmahera versonden geword
alwaer wij van him dodingo en Sosoho hebben affhandig
gemaeckt, ende de negorijen verbrandt, daerom meene soo gel
dat se niet lange zullen konnen tegenhouden off uyt haere
off zullen him naest godts hulpe eerlange soodanigh bena
wen dat se als een blaadt van een boom zullen sidderen en
beven, zijnde geschreven int Casteel orangie op Ternatij
desen 29en September 'tjaer 1679. onderstondt u hooghes
waere vriendt, en was geteykent Robbertus padtbrugg

Translaet brieff door d'heere gouverneur Robbertus padtbrugge, aenden Radjaen goegoegoe, van domoegoe en Attingola, inde maleijtse taele en duijts. lett. gesz. ——

Den gouverneur van Molucco Robbertus padtbrugge
Sendt desen brieff aen sijne vrienden den radja off koningh van
domoegoe, en den goegoegoe benevens de verdere grooten van attin
met bede en wensch tot godt almaghtigh om u Ede gesont
en voorspoet, die uwe ooch zijne genaede en barmhertigheyt
mitsgaders ruste en vreede verleene, zegene ende laete sigh ha
onse vrienden gelegen zijn, op datter niets nimmermeer ontbreecke
maghe godt d'heere die u l. tot een kudde met ons verkooren heeft, gev

den

een eendraghtige herte onder elkanderen en laete nogh gedoogen
niet datter onder uL. verwijderingen soude komen, gelijck den
duijvel met de boose engelen ende haer dienstknegten, die
veele zijn, traghten en b'ijveren, maer verleene uL. uijt 'sgoddel.
stercktee en vermogen om alles te konnen weerstaen, In
sonderheijdt de vervolgingen en wederwoordigheeden des
duijvels, van al 'twelcke wij niet en twijffelen, soo wanneer
onder uL. eendraghtigheijt des herten onderhouden wordt,
gelijck sulcx voor de Christenen betaemdt. om alle waere
deughden naer te volgen, ende affte weeren, off van sigh te
drijven, alle quaede en boose lusten off begeertens, omme hier
naermaels te genieten de hemelsche vreughde en geluck,,
saligheijt amen ——

Soo is het oock naer dien dat wij onse vriendt den koningh
van domogo bekent maken, dat wij nu volkomentlijcken
hebben verstaen de zaeken en den toestant van uL. negorie
met de komste van onse gecommitteerdens wederkeerende
uijt de reviere van gorontalo, daeromme hebben wij gedaght
dat het voor als nogh wat moijlijck zal vallen om uL.
negorij te verplaets, waerom wij nogh tegenwoordigh inde
~~reviere~~ van gorontalo gelaeten hebben 'tSchip de koningh
amsterdam en 'tfregat d'Eendraght, ende onderwijlen en
zijt niet bevreest nogh bekommerdt van 'teen off t'ander, want
de gorontaloers en zullen soo stout niet sijn, datse uL. de
eenigh gewelt off overlast sullen derven aendoen, Indien zij
niet en willen gevoelen den harde straffe daer over, derhalve
soo souden wij geerne sien en wenschen dat de volckeren van
domogo en attingola eens gesindt waeren, op dat uL. magt
een weijnigh meer moght zijn, doghen twijffelt nogh en
laet uL. daer aen niet gelegen, wandt soo haest onse scheeps
maght van Batavia sal gecomen zijn, sullen selfs een

heer

heerover komen, off onse gecommitteerdens naer gorontalo
zenden, omme aldaer te verrighten 'tgeene u:Ed:s op ons
beijt versoeckende, ende daeromme gelieven u:Ed:s een weijnig
tijts wagten ende patientie nemen zonder u:E: eenighsints
te bewegen, want wij weeten ook seer wel 'tgedoente en
gewoonte der gorontalders volkeren ——

dogh indien u:E: moghten goedt vinden om over landt
te voet over den weghe van andagila naer Candipan te ver=
huijsen en aldaer middeler tijt met den anderen wooningen
kiesen, is wel en wij souden het ooch geerne sien, maer indien
u:Ed:s oordeelen dat het moeijlijck en verdrietigh zoude vallen
om uw vrouwen, kinderen, vee en goederen over 'tlandt te brengen
soo soude het best wesen, dat onse komste en maght eerst aff
wagten zoudt, als wanneer wij de gorontalders zullen leeren
den reghten weghe te wandelen, volgens den inhoudt van
'tContragt met d'E: Compe aengegaen ——

Maer soo als wij desen aldus verre geschreven en klaer
hadden, komt alhier te arriveeren 'tfregat voorsz. van de reviere
van gorontalo, mede brengende een brieff van onse vrienden den
koninck van doemogoe, den Cappiteijn lauwe, den Captchil
bambanga, den hontoium off righter patoubou, galaukina
en andoedoe, gelesen zijnde hebben deselve inhoude met uijtter=
maten aengenaemheijt van u:E: vrient den heere gouverneur
verstaende de zaken en den toestandt van onse voorn:de vrienden
te meer hoorende dat u:Ed:s genegen waerdt de gedaene belofte
en voorwaerden te onderhouden belangende ons geloof, dogh dat
ons geen werck van de menschen dan wel godes eijgen, daerom
zullen u:Ed:s met een versekerdt hardt, [illegible],
voor een weijle tijts lijtsaemelijck verdragende, de wederwaer=
digheeden, omme daernaer vreughde en troost te erlangen, dat
zal niet langh aenloopen off u:Ed:s sullen ons en onse hulpe en
bijstandt sien, indien godt ons gesontheijt verleent ——

Maer

maar Indien u Ed.e geensints kondt verdragen om metter
woon Int landt van Gorontalo blijven wegens hunne ver=
smadtheeden kronkelingen, en geweldenarijen, zoo ver=
woeght met dehanderen wel de saeck, en verhuijst naer
Candipan, doght dit alles wordt In u Ed.e goedt vinden
gelaaten, ende wij schrijven ooch hier nevens een brieff
aenden koninghe van Candipan, ende princesse Lin Kakoa,
op dat zij u Ed.e mogen helpen, Indien van resolutie moght
worden om naer Candipan te verhuijsen, off zoo wanneer
de Gorontaloors u Ed.e moghten eenighe overlast komen
aen te doen, onder den weeght off waer het oock zoude mogen
wesen, vermits wij ons ten hooghsten aen u Ed.e wel
vaeren laeten gelegen zijn

Anders en hebben voor ditmael niet te schrijven,
dan deuelyck maeken bekendt dat de Ternataenen
zijn rebelligheeds tegens d'E Comp.e geworden, ende wij hebben
hunne vastigheedens vermeestert, gelijck mede haer
gesehudt der selver negorijen Inde assche en haer ver=
volgens van 't landt g'Jaeght, gelijck u E. uijt onse gecom=
mitteerdens wanneer op Gorontalo zullen gekomen zijn
nader sult kunnen komen te verstaen. onder stondt u Ed.e
vriendt en was geteijkent Robbertus Padtbrugge. ter zijde
stondt Malaijo Int Casteel orangie den 29en dagh van
de maandt September 'tJaer 1679

Amboina aen d'heere Robbert
Dricq, gouverneur en
directeur, mitsgad.s den Raedt

E'ernfeste, aghtb. man=
hafte wijse voorsienige seer
bescheijden h.en en vrienden

Dat wij weijnigh gelegentheijts hebben
gehadt, noghte geen eygene boodems aen handen om te

konnen

commen missen, ende uE.dele van tijt tot tijt den standt der tegen
woordige saken bekent te maken, hebben uE.dele den
reghte ende seer wel begrepen, niet te min soo en hebben
daerinne ende omtrent noijt versuijmt gewacht, zoo
wanneer maer eenige geleghentheijt konde uijt maken
offe aentasten, gelijck wij den Chineese hoenko genoeghsaem
dwongen om te vertrecken, en naderhandt en op den 7en Julij
nogh met den Chinees Sizincko geschreven, die verloff hebbe
Sidoore voor een dagh offe twee te mogen aengieren, om naer
sijn voorgeven zijn schulden te innen tot op den 7en 7ber
sonder verwonderinge als nogh verbleff onder voorwending
dat hem den Sidoorees tot onbij toe met 4 Corcorren soude
bijgeleijden laten naengesien deselve bevorens door
den Chialoup den Roodenhaen, en 't Jaght d'Expriment
tot daer en toe willen laten geleijde naderhandt en op den
21en augusto nogh een tweede mael met den Roodehaen
waer op 20en soldaten buijten derselver officieren stelden,
werden de den Chinees het tweede pakket aen uE.dele geh[illegible]
verhandight, maer des en aengesien is hij aldaer blijven
leggen, tot met 't vertreck van 't Jaght den Sampson hem
daer van daen deden vertrecken, als wanneer sigh wij wat
verwaerdt stondt en baldadigheijt aenstelden, zeggende
naer Amboina nu niet te willen vertrecken, zoodat den
selven herwaerts aen hebben doen keeren, om te mogen
weten wat daer onder soude hebben mogen schuijlen,
onse gissinge is dat hij sen dienst ter Molucxse oproe-
rige is opgehouden, om te sien wat uijtslagh de Amboinsche
sluijpe besendinge soude hebben, off ooch wel dat een lijck
op die nagelen heeft gewaght, die gesegt werden door
Noko den schrijver nu naer Boeton te zullen gebraght wor.
dogh alles is nogh maer gissinge dit en verdere gelieven
uE.dele te sien in 't jonghste rapport van onsen fiscael, ende
lus tende al het voorgaende omstandiger te lesen, dit aff
schrift van onse Jongste aen haer Ed.le hoogagtb. ende dan

verder

verders deselve papieren, de bandasche vrinde bij en met
den nevens gaande, aen de selve gerigt, mede te deelen —

Zijnde 't Zedert de voordeelige Portbodinge, naer wensch
ende seer gemackelijck verovert en 't dorp verbrandt, doch is
door de onse tegens ons wel genomen besluijt en goede meijninge,
weder verlaten onder voorgeven, van onmogelijck te zijn
het bij de onse te komen worden besetten gehouden, te sorgen
zijnde dat het selvighe naderhandt soo gemackelijck niet
weder en zullen becomen konnen, welis waer dat wij seer
verswackt zijn en weijnigh volck hebben, waerom we de
forten op Macquian hebben moeten verlaeten, maer
dit lagh reght over ons, en is in ons gesicht en hadden hier
mede niet alleen den Ternataen, maer oock de Tidoreesen den
duijm op de keel, zijnde de poort van hunne broodt Camer,
en hadden'er met een hun magasijn gemaekt, dat alles
in d'asche geleght is en verniet, wij hebben door noodt
en om de swackheijt onser besettinge genoodtsaekt genoeght
de 8 militaire met 't Jaght Bonco overgekoomen, hier aen
landt te lighten, ende dan noch 6 matrosen tot bemanninge
van 't oorloghs fregat uijt de galeij gemaekt, verkrenken den
selven zult gelieven te duijden, de meer schipper Cornelis
ons heeft versoeckt dat seer wel ende kuijm versien waert
ende wij op het ontset van Batavia in UE deselve alle weder
zullen te rugge schicken, soo dat daerom we oock geen vraeg
der selver dijschen, evenwel met die belofte en toeseggingen
dat bij aldien de Ternataenen in Amboina met eenige maght
van vaertuijgen komen te verschijnen, dat wij UEd den
dienste, op de eerste kundtschap, deselve van alles wel
voorsien ende wel bemandt, zullen toesenden gelijck in
onse voorige al aengehaelt hebben, al soude wij buijten 'tgaer,
van ons bij aldaer leggen, het Jaght Amsterdam en Chialong
de Eendraght uijt de boght van Jommi ende haere beset-
tinge te rugge ontbieden moeten —

Maer wij en kunnen niet sien waer mede de Ternataen
iets openbaerlijck zoude konnen beginnen, zijnde de schrik
voor de onse soo geweldigh in deselve, dat wijt onder ons

gesight

gesight en derven komen vaeren de selffs sonder schroom met
schuijts en boots hier overal genoeghsaem vrij en vrancke,
door zee, maer wat sij listigh en heijmelijck door hun bergh
boeven kunnen doen en zullen sij niet naer laten, al souden sij
veerthien dagen naer den anderen en langer op eenige onvoor-
sightige, als luijpaerts loeren, waermede ons wel de meest
affbreuck doen, en waerom me drie hondert onder alphoereese
van d'eijlanden mede ont boden hebben, om die daer tegens
te setten, als wanneer wij de haere wel haest van 't landt
zullen voeren, en daeren boven op halmahera kunnen sij
geen voet en stoeken.

dat de los en ongebonden heijt des koninghs door sijn
partheijs misbruijckt geworden, dat het bewercken binnen
verraderijen staet vast, dogh dat die selve bewerckers en
hooffden der t'samespanninge zulcx uijt een weder wraeck van
geledene hoon offe verongelijckinge souden hebben gedaen,
kan niet, maer wel het tegendeel bewesen worden, en dat het
niet dan een wervelingen en ongebonden hooghmoet en
regeer zucht is.

hoe onbeschaemt stondt sigh de princesse gammalamma
met den priens malaijen, In tegenwoordigheijt van d'Ed[le]
Ant[honij] Hurdt en de den koningh, aenstelde, weet en die
geene wel die er tegenwoordigh waeren, soo dat zijn wel gem[elte]
E. hier over seer verwondert en meer bekommert, haer gen[oegh]
sackt wierdt In der stilte tot te bijten, dat met zulcx een wijs
van gebaeren woorden, niet alleen haer selven, maer oock het
kint in blijckelijck gevaer van door den koningh om 't leven
gebraght worden, stelde, dogh alles aen te haelen soude te
lange vallen. eenlijck sullen wij dit aenwoegen dat de tweede
dier factie den priens alam beginstightes, maer dan wel 't be-
langh van den sernataensche staet ɇ mede braght, wordt
tweede van dijck daer geen aensienlijcke geslaghte onder de
sernataeijen en ontbraeken, door wel aensien en 't binnelij
met de prientesse gammalamma, soo groot ontsagh en
vermogen niet alleen op halmahera, daer de gilolosch

Coningen

Coningen altoos In eer en aensien waren, maer selffs
alomme onder 't Ternataensch gebiedt kreegh een lijck
hebben den koningh en prins Kotterdam beschonken zijnde
hem eens willen dooden, en Kaeti de derde en laetste wel
dogh verbittert te der saem gesworene, wat reeden heeft
die vijt gehadt als zijn verdoemelijcken hoogmoet en heersch
sught, sijnde door gaens begunstight, noijt beledight, Capi-
taen off admirael des rijcx gemaekt, ende aen s Conings
suster al mede uijt getrouwt soo dat het niet anders en
is dan 't geen den heerszught der Seneca sight soo bijaldien
meijneedige en verrader sal worden, zal sulcx sijn om te
mogen gebieden en hier leijt de knoop

't Welck en 't verdere dat In onse papieren moghten
komen te blijcken, met ind(ede) meijninge sonde mogen verschil
len, maer wij door het vergroot glas van onse tegenwoordigheyt
en het dagelijcks naeuw aenmercken en overwegen van
alles, aghten het wel soo duijdelijcken en Inwendigh te
konnen doorpolsen en doorgronden, als wel de meeste slagh
van menschen, die het door een verrekijker soo ter loops be
schouwen. dit sij oghter onder minne en In vriendtschap gesijt,
latende ijder sijn oordeel en gevoelens vrij versoekende ind(ede)
onderwijsen uijt de gevangens aldaer wat naders wegens
onse drie gegijselde te vorschen, den kommerlicken waer
schouwers, wegens de voorige papoesche roverijen, door wiens
last en bevel sulcx waere geschiet, zal weder kommerlighe
dienen gewaerschouwt, dat wel op hoede maght zijn, alsoo
niet anders en konnen gissen off den Sengaji is om den selven
handt te straffen, ende alsoo met zijn voorbeelt een algemeijne
schrick In anderen te verwecken, drie groote korrecorren
hebben ontrent onbijlange gelegen, gelooflijck de vier
Chinesche convoijers aldaer In waght en de en zijn voort
gesett naer gommon het eijlandt

Hoe het tot Batchian en onbij staet gedragen ons
gedienstigh aen het jongst schrijvens van daer vernomen,
en 't briefje op 't versoeck van dien koningh In onse letteren
en sade naer hare hoogheedens gesz. twijffelen niet soo
wanneer den ontdekten aenslagh In amboina comt te

hooren

hooren, off zullen hart naderkeeren alsoo den koningh dat
aengebooden heeft hier van 500 rd:s voor 't eylandt en bij en 't ge
daer toe gehoort met gaerne en sonde willen verpruijsen
van alles zijn, wel [wij] voorsien behalven van volck en plan
ken, zijnde onse posten en posthouders oock alomme wel
versorgt, wel voorsien, wel gemoedt. onderstondt u.E. vriende
en dienaer en was geteyckent Robbertus Padtbrugge
Ysbrandt Proost, Andries Olofsz. Dirck d'Ghoijn, en
Jodocus Croonhuijsz, ter zijde stondt Maleijo int
Casteel Orangie den eersten october anno 1679

P:S:
hiernevens senden u.E.E.s 1300 lb. wasch in 29 stucx
volgens inleggende factura, uitkomende geen versoo-
keringh doen off u.E.E. in aenstaende Jaer, daer van ijets
meer sullen komen toezenden

den mardijker Hendrick Kock die nu ontrent twee
Jaeren op Tidoor geweest, en ontrent der papoise roverijen
wat suspect, doch is voor als noch niets tot deselfs laste
gebraght, zijnde genegen om sigh hier metter woon ter
neder te stellen versoekende derhalven dat deselfs huijs-
vrouwe Zika en kinderen hem met een gelegentheijt
vandaer mogten toekomen en herwaerts aengelangert
warden, 't geene zijn ent wegen versoecken indient geschieden
kan

door de gevolmaghtigde vanden Edle waerdigen
heer Zacharias Cathuijsen, is alhier in 's Comp:s
Cassa de somma van 570 rd:s getelt, waer van aenden
E. opperkoopman Willem van Zeijl rd:s 110 en den
Chinees Goiu off Nomulatie 460 rd:s competeert, waer
van een wissel brieffie op u.E.E. is getrocken, en daer komende
op vertooninge van deselve voldoeninge versoecken, zullen
't generaal daer voor gecrediteert en voor 't gesondene wasch
gedebiteert worden waermede &a.

Gorontalo

Gorontalo aen schipper
Jan Walboom

Eersame, manhafte, seer
Ervaerne

Achter volgens u.l. versoeck gaen hier nevens een
vat harpuijs een d.o gesorteerde spijkers, een halff vat
teer tot het vertimmeren vande Chialoup den Eendragt,
zijnde wel verwondert geweest te verstaen dat al het mede
gegevene aen, en 'tgeen ons dien volgens vrij misstaegt,
weetende u.l. wel dat alle onse baije plancken u hebben
mede gegeven ten eijnde voorsz. ende ons selven daer aff
geheel ontbloodt. wij senden hieromme u.l. een spaer
zaeghe met twee halve ronde vijlen hier nevens mede
over, om weder soo veel plancken tot voornoemde Chial.
te saegen niet alleen, maer oock ook om ons tot een
proeve herwaerts over te brengen als mogelijck zal
zijn

verders gaender nu mede over de randtsoen en
voor 't Jaght ende Chialoupen

Als mede de goede maenden en 'tgedragen van kost
en rijs gelt voor den Corporael en 3 man als den
Schoolmeester Anthonij die in Tomini leggen

werdende oock seven packen verscheijde lijwaeten
u.l. toegesonden, waer onder een is gemerckt Cy. daer in
van eleck wat is gedaen, om bij u.l. te werden geopent, om
aende Gorontaloers en Limbotters te komen vercoopen
off ruijlen tegens Corraet, off schilpats hoorn, Cocos
olije, rijs, off goudt, en bijaldien om meerder benoodight
waeren, kundt gij zij dischen en betaelen off ruijlen
voldaen, uijt de andere packen nemen dogh zult wel
bedaght moeten zijn, niets met alleen uijt u.l. handt
off schip te laten gaen, hoeschoon wij u oock praeter

en

en wat persoonen het oock zijn, sonder de waer daer voor en tegens
deselve in u'l. handen gewordt te hebben, en bijaldien sigh
Radja Monda off ijmandt anders hier over gebelght thoont
kundt hem met beleefheijt wel te gemoet voeren dat het tot hun 40
verandtwoordinge is, en dat in alle gevalle men niemandt weder
op een nieuwe ijets borght, die zijn oude schuldt nogh niet en heeft
aenbetaelt gewisse staet makende, dat alle het geen hier ontrent
tegens onse ordre doet, t'uwen laste blijfft

De waerde van Rds 15. off 20. moght wel aen buffels, ofte
offiens off ander verversinge voor 't scheepsvolck besteeden
om het speck soo veel meer te doen strecken oock zal u'l. tot
behoeff vanden Corporael Robijn en sold.s als schoolmeesters
die bij hem zijn uit voornoemde pack tot onderhout soo veel
mogen verstrecken als oordeelt dat zij van noode hebben, houdende
daer aff en 'tverdere goede aenteijkeninge, om in sijnder tijt daer
aff op de Manado reeq. en bewijs te konnen doen

Verwondert ons dat daer u'l. door den Sergiant Commd.r
van Batchian was bekent gemaeckt, d'ontstaene beroerten
en verwijderingen tusschen ons en meijneedige Ternatanen,
'twelck tot een openbaeren oorlogh uijtgebarsten was, dat daer
aff geen gewagh met allen en hebt gemaeckt, om de posthouders
op de Manado en bondtgenooten van daer alomme te konnen
off mogen waerschouwen 'tsedert zijn ons van Amboina
bekent gemaeckt alle hunnen toeleghen en verraderijen, al waer
der selver gesandt eenige andere verraders gevangen zitten
en die alle den aenslagh ontdeckt hebben, zijnde een werck al
van het voorleeden Jaer en langer gebrouwen en dat over al
verspreijt is, u'l. sult dan wel hebben toe te sien en letten, dat
niemandt van buijten bij u'l. sonder pas in de Riviere van
Gorontalo en kome, onder wat schijn ofte pretext voorwendinge
het oock zijn moghte, noghte oock niet u kennisse, deselve van
bij en de verdere boghtwaerts en schepe, aenstaende alle de
Ternataenen ofte Ternataensche onderhoorige, die daer versche-
nen moghten, als onse vijanden, gelijck zij zijn, en alle moog-
lijcke schaede en affbreuck deselve toebrengende 't waer dat
komt off moght

Ende

Indealsoo deeze met de Chialoup van den Chinees kako gaet ende deselve ons gaerne weder ten eersten souden willen quijt maken, zult U.E. op den ontfangh deses, aenstonts onsen brieff aen de Regeeringe van Gorontalo ende limbotto overhandigen, hun dit latende voorleezen, en verders inder stilte het nevens gaende briefje aen het Koningh van domogoe, met nadere versekeringe dat den E. daegs op sijn zaeke sullen letten, waer op sigh verlaeten magh. ende dan verders off selffs off ijemandt [illegible] wegen met deselve Chialoup naer toly toli en parigi zenden, om de goederen en brieven te bestellen, als om het Caartie in dese boght tot parigo toe te vervolgen, soo naer als U.E. offte den geen en de welcke daer toe stelt, zal mogelijcken wesen, welck verright zijnde ons deselve met een nette beschrijvinge met deselve Chialoup daer aff zult oversenden, benevens deselve U.E. daeghlijckse aenteijkeninge tot dat deselve vertreckt toe op dat wij U.E. des te verder en beter van nadere last moghten voorsien

Saegen mede gaere dat de Chialoup d'eendraght al tijdigh mede moghte klaer geraeken, om ons onder wijlen den toestant aldaer nogh nader bekent te maken met dien verstaende niet te min, dat daer niet te losser overgeloopen en worde, maer terwijl men aen't timmeren is dat het sijn vollen effecte magh becomen

verders U.E. aenbevoolen goede toesight, goede ordre en goede waght te houden, om bij verduijm van deen off t'ander in geen ongelegentheijt te geraeken, waer mede U.E. Gode bevelende en blijve onderstondt U.E. goede vriendt en was geteijkent Robbertus padtbrugge. ter zijde stondt Malaijo In't Casteel Orangie den primo october 1679

Mr Anthonij

hiernevens bekomt U.E. 3 maenden gagie op een nieuw en 16 4 8 voor soo veel maenden, voor het [illegible] Jonghtie onder U.E. opsight. gaende daer benevens een mal van den houte swaert en oock van een bijltie, omme tot poss

Sanapo

sanapo offe degens nader dergelijcke te laten maken, maer
mosten van deught same stoffe sijn, ten wercken dijnde ende om
de briefen den Coningh van parigi voor te lesen, dat daer en toe
Zult moede waren, en traghten een parringh off kapmes
twee offte drie van de beste soorte te becomen, om het een monster
ons toe te senden ——

de Coningen alomme kan te verstaen worden en
bekent gemaeckt, al het geene, waermede uE voor de[r]st. In
ruijlinge van lijwaten souden konnen handel drijven met
d' E. Compe als met de Carret, Coulij laban, Maijssoij, dghs
wercken, londt olije keijs, en dunne rottanghs, gaende de eenige
boschies londt mede op dat dij de lenghte en dikte moghten, wort
dogh moet het houtaghtige meer uijt de bast geklopt worden
ende de londt oock een weijnigh dicker zijn ——

de londt zal de prijs tegens ¾ sijn het kip van 12 bossen
ieder bosch 24 vademen de Carret tot rds 330 het picol, rijs
20 rds het last Clappus olije 10 kan 1 rds kouli laban off
lanwangh, massoij en dunne rottinghs zoodanighs als dan sullen
konnen over een komen. de lijwaten sullen daer tegens voor
deselvighe prijs als hier tot Maleijen hun im betaelen gege-
ven worden ——

traght al hoe meerder kennisse van dese groote binnen
Zee te becomen, agter volgens d' Instructie S: Exe uE
verleendt, op dat wat beter daer aff mogen onderright
worden, en stelt u sin en meijninge wat duijdelijcker op
'tpapier, daer anders qualijck yets uijt konnen begrepen,
stellende en gebruijkende daer liever den Zoldt die een weijnig
schrijven kan, het welck soo slight niet en kan dijn, het beter
begrijpen, door het Jongste duijster en verwaert maleijsche.
waermede vaert wel ——— onderstondt uE goede vriendt
en was geteijkent Robbertus padtbrugge ter zijde stondt
maleijen Jut Casteel orangie den derten october 1679

p.s.

Sooals desen affgaen sonde verschijnt alhier de Chial
den Eendraght met u nader schrijvens van den 23en der voo-
rige maandt uijt de revier van gorontalo, hebbende uE seer

wel

seeroer gedaen vande gorontaloers niet naer buijten te laeten de
schepen om Bacarrij niet te willen bevechten, maer als
kunnen vertrouwsten vriendt te gaen ontmoeten, dus zult
nu voortvaren geenige dan kleijne visch prauwen naer buijten
te laeten vaeren, ende gorontaloers aen zeggen dat nogh zij
nogh de Hollanders hulpe van Bacarrij off andere meijneedige
hebben te verwaghten, te meer hunne verraderijen en voor=
nemens soo tijdigh en naer wensch In Amboina ontdeckt
zijn, dat oock Bacarrij niet daer omtrent "niet geweest, maer omtrent" dien tijt dat die en
diergelijck logentael uijt strooijden, alhier met eijgene handen
een oude vrouw door kappen In 't hooft int bosch toebraght, dat
een deftigh helden stuck van soo een snoode hondt is, onder wij"
ten hebben wij zijn aenbevoolen en soo voordeelige post dodinga
aengetast en verovert zijnde alles tot de grondt affgebrandt
ende al hun voorraet soo van oorloghs behoefte als en mondt kost
vernietight en verovert, zijnde voor soldaten en matroos
een deftige buijt geweest ——

Ende alsoo dese Chialoup den voorraedt van mondt
kost In hadt voor de Chialoup den Eendraght, en wij den
selven daer omme en om het daer weder uijt te scheppen
en te lighten niet hebben willen ophouden, soo blijft het
tuwer behoeffte en verantwoordinge, kunnende In plaetse
van de plancken die voor de Chialoup moet zagen, deselve
wel soo veel In voorraedt traghten te bekomen om herwaerts
over te brengen, als mogelijck zal zijn ——

Oock gaen der nogh soodanige goederen over naer volgen
het lijstie vanden administrateur als nader hebt geeijscht,
ende oock een briefie voor den koningh van Doemogoe

kunnende de gorontaloers te verstaen werden gegeven
dat ons wel vremt voorkomt de wreede handelinge omtrent
de domogers en andere, ten insighte Christenen traghten
te werden, en dat selffs het grav. voor velts als zaijer pato hun
werdt verboden, dat godt almaghtigh voort onredelijck
geschiep dus mogen sij met een hun den adem sluijten
en Inasemen van de lucht weijgeren. dat wij daer over zeer
gewoelijck zijn, en dat dierhalven hun gaerne willen

gevaer schou

gewaerschouwt hebben van sulcx naer te laten ende die
luijden de vrughten soo van sagou als anders de welcke
in der stilte sijn verdorpen sijn ontbekommert laten ge-
nieten en nuttigen

Wij hadden wel gewenscht dat ons affschrift
van de Jonghste brieff waere toegekomen, die u.l. van de
Manado en Zijt gt. dat van Weijert hebt ontfangen, als
wanneer wij bequaemer souden zijn onse ordres naer deren
daer naer te rigten, 'twelck voor het toecomende u.l. tot
naerrightinge moet strecken. waer mede wacht wel nog
maels wel deselve ondertont u.l. goede wind en was gt.
bent tobbertus padtbrugge ter zijde stondt mal[?]
In't Casteel orangie 2^e october 1679

Batchian Aenden
Sergiant Commend.^r Pieter Lijn

Eersame, manhafte, seer bescheydene

Uijt u.l. Jonghste met de Chialoup den 't hooden heer
bekomen gedaghtekent 24^{en} der verleden maandt, zijn
wij den genoegen van den standt der saeken aldaer onderrigt
geworden en verwondert het ons dat den koningh sigh soo
besorght voor de Ternatanen schijnt te houden, dat wij
op zijn beloop laten gaen sijn hoogheijt echter mijnende
wegen gantsch vriendelijck, en verseekert den selven van
s'Comp.^s en onse goede genegentheijt soo wanneer die spoorloos
en voor sijn staet gantsch schadelijke partijschap en
woelinge op de vermeijnde volkeren van Ceram nooit
eens te vernemen waeren laet. verhaelende zijn hoogheijt
hoe alles in amboina door pattilima anders Jacob Hassan
ende orangkayen aldaer, benevens den priester Hassan
desselfs broeder den Capp.ⁿ Lamot, en den Zingbadje met de

verdere hoofden van boeroij, is ontdeckt geworden, hoe de
Inwoonders van hun selven ende uijt hun selven vergiffenisse
versoght ende verlanght, ende nieuwen eedt van getrouwigheijt
aende E. Compe hebben gedaen, ende dat de verdere verraderische
bewerckinge ~~uijt~~ op den naem der Ternatanen int meest over
al gesluijt, ende hun kraght gebrooken &c

Soo bijaldien wederkeeren, zult den koningh aenseggen,
dat goedt gevonden hebben, de Christenen van de mooren
te houden op dat die valsche en quaedt aerdighe gestroijde gerug-
ten een eijnde mogen hebben, van dat wij iemandt souden willen,
tot het Christen geloove dwingen, soo dat den koningh met
zijn mooren aen d'over zijde van de rivier sal gelieven te verblijven,
en d'E. Compe met hare Labouasche Christenen op 't half
eijlantie laeten sonder dat er eenige mooren op zullen mogen
woonen

bijaldien en soo lange niet weder en keert sult daer aff
swijgen, en onderwijlen niet te laeten soo bijaldien het beletten
kondt dat eenigh groot vaertuijgh naer buijten steeckt, sij wael
kunnen niet naer ul. sinlijckheijt stieren werden, als hebbende
zult houde daer geen witte salempoeris gebradt, 't geen andersints
missen kommen en hebben, gaet hier aghter volgens lijstie
mede en nevens, soo oock een hechte zegen voor de besettinge.

nota den broeder vanden koningh van Sakoena
Iohan pacarilla soght van hier per 't jaght den koningh
amsterdam naer ons bij gesonden, zult van daer light en met
d'eerste gelegentheijt ons overseijnden benevens de innestelaer
willende sich met deselve huijshoudinge

d'eerwaerdige leeraer do van der sluijsz. gaet nu mede
over om kerck en schoole te besoecken en ondersoecken, sijnde
ons eenige saecken ter ooren gekomen, die wij hoopen niet
wegen niet zullen werden waer bevonden, waer mede ul. gode
bevelen en blijve onderstont ul. goede vrindt en was geteijkent
robbertus padtbrugge. ter zijde stondt malcijo int Casteel
orangie den 2en october anno 1679

Banda.

Banda Aen d'E. Heere gou:r Cornelis van Qualbergen enden Raad

Eerntfeste aghtb. manhafte
wel wijse voorsienige seer
bescheydene E. H.r en vrund.

beyde UEd.s gantsch aengenaeme, soo van den 25en
Julij als 8en September deses Jaers, zijn ons t'zijnder tijt
wel ende behoorlijck overhandight geworden, siende in de
Jonghste, hoe aldaer als noch geen kennisse van de Amboijnsche
vrunden wegens 't ontdeckte verraedt en hadde bekomen, wij
hebben oock lange geseten sonder elkanderen ijets te komen
mede deelen alsoo wij meest besorght voor den ontwoeringe
in de groote boght van Tominij, ende dat die arme verloste boght
luijden uijt de Gorontalsche slavernije, tot buijt en roof niet
weder mochten vallen soo vande Ternatanen als, wel voornamentlijck
van de roofgierige Gorontaloors, Bolanders, en Mandarsche,
het daer voor off in soodanigh een staet hebben draghten te
bringen dat de Ternataensche off andere binnekomende
hoeden ons daer ontrent niet en moghten komen te verkloecken
ten welcken sijnde de Jaghten den Sampson en Coningh
Amsterdam benevens d'Chialoup den Eendraght derwaerts
zonden

waer door en onder deerlijcken schijn van de hotse
Gorontaloors voor geweldt van buijten te bewaeren, der gehele
stroom getsts gebonden hebben ende noch houden soo dat geen
boodens vermogens waeren naer Amboina te konnen aff-
steken, hebbende sekeren Chinees Zinko die met onse pas
naer Amboina soude vertrecken hier beschreijde pakketten
hoop sijne vertreck van Malajo als naderhandt ter hande
gestelt, die off in dese Molucxe verwaeringe gewickelt in
ingeslaeten, off op d'enige sluijckhandel uijt zijnde, tot op het
vertreck van den Sampson met onse papieren nae Batavia
op Sidoor verbleven was, soo dat genoodtsaeckt waeren, hem
weder herwaerts aen te laeten komen, om te sien off er yets
sijns laste moghte uijt gevonden werden

ende twijfle

onderwijlen hebben d'amboinsche vrunden niet
naergelaten hunne hoonweerdige zorge omtrent ons te
laeten blijcken, met hernaerts Hagbie Bonko te zenden
dat op den 14den Xber der verleedene maandt sijdigh verschenen,
om bij te woonen een aenslagh die wij op dodingo den voorder
lighsten post der ternataenen hadden, dat ooch naer wensch
geluckt sijnde aldaer alle den voorraedt der nootwendige
soo van oorlogs behoeften, als mondtkost innasschen en koole
geleght ende onse tot buijt geworden, dat niet alleen de dus
genoemde ternataenen, maer ooch de tidoreesen etc. wij
smertelijck valt dese en geene zaeken en voorvallen, gelieven
u Ed.e des sluijtende, krijmer en omstandiger te lesen. soo
uijt affschrift van onse algemeijne naer Batavia, als rappor
ten en andere papieren, die u Ed.e door de amboinsche vrunden,
naer dat sij er hun tot genoegen derstraen sullen gedient hebben,
gelijck wij op 't vriendelijckste versoeken sullen werden toe
gesonden

het koopen en stelen van vrije Menschen om die
tot slaeven te vercoopen is soo algemeijn in de groote binnelse
van tommij dat het anders niet en schijnt, dan off die onnoosele
en arme luijden eenlijck geboren waeren om voorkaertes ballen
der geweldenaeren en van 't geval te dienen, en hier door is
het dat men koopt datter soo veel slaeven zijn en zij sullen 'er
waerlijck sijn, soo men alle dese geweldenaeren toe en dese arme
menschen een proije laet maer in sij onder 's Comp.s bijsondere
bescherminge sigh hebben begeven ende onse godts dienst
aenvaerden soo houdt het op, ende dient er geen slaeven
handel met alle gedraeven, off men stelt de poort van goedtloot
geweldt weder op en 't geen haer hoo. Ed.le ooch wel hebben
begreppen

tondt kunnen u Ed.e wel gissen dat voor dit mael daer
aff niet en kan werden gesonden, dogh werden de maelen van
snoaeren en bijltiens naer parigi gesonden sullen de Ed. sijnder
tijt moeten sien wat daer aff staet te komen. waer mede
E.a onderstondt u Ed.e goede vrient en was geteijkent hebben
dus padt bringe. ter zijde stondt Malcijo Jut Cartel
Orangie den 2den Xber 1679

Ielolo

Gelolo Mons[r] Jodocus Croohuijs

Eersame manhafte voorsienige en Seer bescheydene —

Uijt U.E. schrijvens gisteren laet In den avondt p[er] d'Sterrenborg ontfangen, hebben met lijtsaemheijt verstaen hoe den vijandt U.E. het landen uijt haere wercken en spelonken hadden belett, In sonderheijt en ten meerendeelen door de voor aen op 't drift rondtom Beraij de paelen, wel hebben het wel gedaen houdende datter niet verder voor dit mael g'hasardeert is, sullende deselve en meer andere hinder paelen hier naer en met beter gelegentheijt gemackelijcker traghten uijt den wegh te helpen waer omme U.E. dan ook ten eersten met chialoup den Donderdag en de galeij herwaerts keeren sult, mede sleepende de champan, die hier soodanighe meene te doen toekomen dat met weijnigh moijte ende sonder schade en perickel voorss. paelen uijt gerigt konnen werden, om mede den vijandt alsoo gedurigh werck te geven en haer nogh In voorwaerdt hebbende kruijst te doen spillen, ten welcken eijnde volgens ons voor heen gegevene order 't Waght d'Opperiment aldaer zal gelaeten werden, ende 't fregat d'roodehaen met den adsistent Harck niet naer Gammakanore gelijck voor heen verstaen is, maer ten eersten voor aen In de revier van Sawou ter bequaemer plaetse post grijpen, en die beset houden, vervolgens sal Harck naer de gelegentheden aldaer goede en nauwe opmerckinge nemen, ende daer naer met d'Sterrenborg (welcke tot dien eijnde mede naer derwaerts zal vaeren) [illegible] weder herwaerts aen werken keeren, om mede ons van den toestandt aldaer rapport te doen, maer de g'ordonneerde 6 man met den Corporael sullen op chialoup de roodehaen voor Sawoe, gelijck geseght is tot onse naedere ordre continueeren dogh Indien Harck voor den ontfangh deses met voorss. chialoup mogt voort geseth zijn, sal desen hem p[er] d'Sterrenborg ten eersten naer gesonden werden, om sigh hier naer te komen reguleeren, houdende naer de Corcor der Makassaren niet te wagten, alsoo deselven desen morgen rondt weder omgekeert is, niet sterck zijnde en volgens seggen boven 't water niet en kan gehouden werden. hier mede tot besluijt sijt gesamentl. de genadige hoede godes bevoolen, en gonnegentl. gegroet van onder U.E. goede en genegen vriendt ende was geteijkent Robbt. padtbrugge ter zijde stont Maldijo uijt Casteel oranje den 4 9b[er] 1679

Gelolo

Jelolo aen stierman maarten Swaert tepaert Command.t van 't Jaght d'Experiment

Eersame, voorsienige en discrete

Naerdemael ons door den stierman van de galey berigt gedaen is, dat er aldaer verleeden nagt een korcor van buyten komende in de rivier gesnapt was, niet tegenstaende sulx met deselve buyt hebt willen beletten, soo hebben goet gedagt U.L. te ordonneeren gelijck doen mits desen, dat gij den eersten naer den ontfangh deses, voor aen de mondt van de rivier post grijpen selt, tegens over de sterckte van Goffassa, omme haer soo doende het uijt en inkomen te beletten, den welcken bij de den brenger deses met de stierboeg aldaer mede sal moeten blijven tot ons naerder order waermede vertrouwen het aldaer voor eerst sult konnen stellen, houdende altijt goede wagt, insonderheijt mede dat de stierboeg onder 't kanon van U.L. blijft, omme des verdischeijden aengevallen werdende, deselve daer door te konnen bevrijden, agtende haer gedaene en nogh te doene Canonschooten, als niets, aengesien het ons ooch te doen is, om haer het nogh hebbende roofbuyt te doen spillen waermede wij gelooven dat haer het bravade maken benomen zal zijn, dogh eenige soodanigh komende te verschijnen sal er alle mogelijcke neerstigheijt en voorsightigheijt aengewendt werden, deselve in handen te becomen, gelijck mede dat U.L. d'bequaemste plaets en daer minst perickel is bevindt, komende ooch wel sontijts off soo dikmael en noodig onder 't schip laeten verplaetsen nochtans soodanigh dat het in off uijt komen met Corcorren off andere vaertuijgen, kan werden belet. hier mede sijt gegroet en vaert wel. onderstont U.L. vrient en was geteijkent Robbertus Padtbrugge ter zijde stont malleijen den 7 der 9ber 1679

Jelolo aen Stierman maarten Swartpaert, en verdere hoofden op 't Jaght d'Experiment

Eersame, vroome, bescheydene

Met

Met hodanigen misnoegen en sonderlinge
leetwesen desen morgen stondt het omkomen van ons volck
op de hoockbaen beschreijden, soo uijt UL. als des stiermans
van voorsz. Chialoup stoutige aenteijkeninge, verstonden,
sal denselven stierman d'sijnder tijt ontwaer werden, waer=
omme hem dan ooch tegenwoordigh door den gewelldiger in
d'ijsers otte boijens doen opkomen, omme sijn saecke die ten
hooghsten straffbaer is, alhier voor d'vierschaere van
Justitie te verantwoorden, 'twelck voor andere losshooffdi=
ge gebondene en insonderheijt alle soodanige overtreders
van hare weltige bevelen, tot een merckelijcken voorbeelt
sal konnen dienen, wandt hem stierman niet breder belast
noghte aenbevoolen was, als voor de rivier van Sawoe post
te grijpen, ende den vijanden het uijt en inkomen soo veel
mogelijck te beletten, sonder sigh met verthooningen van
witte vlagghen off eenige gesantschappen te bemoijen,
veel min om 'tvolck op soodanigen wijse onder vijandts
werelden te zenden, maer d'wijle dit al mede met inner=
lijcke hert seer hebben moeten hooren, soo sullen egter
'thoonen dat 's vijandts moordadige en barbarische aen=
slagen, ons voornemens niet en konnen verhinderen
noghte te rugh setten, derhalven salden derdewaeck
off stierman Gerrit, in plaets van Hendrick Barent
op Chialoup d'hoockbaen overgaen omme ten eersten
weder naer Sawoe voor d'rivier als voor desen te ver=
trecken, en tot ons nadere order aldaer post houden, en
sal voorsz. stierman sigh in genoeghsaem konnen spiegelen
aen 'tvoorval, het schandigh moorden, en geploeghde on=
voorsightigheeden van gemelte stierman Hendrick.
Den Sergiant Hendrick Jansz. sal van sijne bij hebbende
soldaten 6 man op gesijde Chialoup laeten overgaen,
en daer mede naer Sawoe doen vertrecken, welcke
soldaten komen dito Chialoup voor tegenwoordigh

niet

niet bij setten, (behalven vijff matroosen die wie van hier
ingesonden) als sijnde door sulcke loskoppen merckelijck
verswackt geworden, 'tgeene gepresenteert hebt ontrent UE. hier
neevens, ende sal 'tfregat off d'galeij ons ten eersten weder
om toegesonden worden werden, waer mede dan nadder
bescheijdt en dispechs sullen verwaghten van 'tgeene benoo-
dight moght sijn, sullende mede goede sorge moeten gedra-
gen werden, dat d' stenbocq altoos gedurende de besettin-
ge aldaer, wel verseeckert onder 'tcannon van UE. gehouden
werdt, ende tot meerder seeckerheijdt sal de selve met den
spaendelijn, off den boot aen 'tschip vast gemaekt omme soo-
danighe wanneer hun moght komende te verdijffelen, dight aen
boordt te komen keeren, off weder laeten glippen wanneer
er voordeel mede kan gedaen werden, hier besluijt beveelen
UE. hier mede de genadige beschermingen des alderhooghe
ten wijl verblijve. onderstondt UE. vriendt en was geteijkent
Robbertus padtbr:e ter sijde stondt maldijo int Casteel
orangie den 11de 9ber 1679

Chiaúw Aen den sergt. Jan lodewijckse.

Eersame manhafte

bij dese aenstaende gelegentheijt dattet sterck geseght
werdt van d'eenige Castiliaensche macht sijn wij 'traede geworden
naer Chiaúw voor aff te senden den boeckhouder Johannes
franssen omme aldaer voor dien dit het opper gesagh te voeren
ende de spanjaerden aff te waghten, om deselve soo wanneer
aldaer verschijnen aghtervolgens onsen last hun bescheijdt
te geven

werdende UE. bij desen gelast ende aenbevoolen den
selven tot ons nader goedt vinden daervoor te erkennen,
te aghten ende te gehoorsamen soo als dat behoordt, doende
den selven openinge van alles ende aghtervolgende het geene
ten dienste der E. Compe. en verdedigingen van de post als an-
deres UE. mochte komen aen te gelasten, blijvende deselve de
verantwoordinge der effecten sijnen laste en sorge onder sijn
opsight. waermede UE gode bevoolen laten blijvende, onderstondt

UE

ul: vrindt en was geteijkent Robbertus padtbrugge ter
Zijde stondt Malaijo uit Casteel orangie den 19:en 9ber 1679 —

Manado aen opp:r hooft Abraham van meijerdt en vaendrigh dirrick pietersen —

Eersame, manhafte seer bescheijdene

Onse jongste was van den 20:en 8b:r met de Cabocan
se Chialoup de welcke wij willen verhoopen ul: wel sal sijn
toegekomen, met soodanige mondt en krijgs als andere behoefte,
dewelcke als toen daer mede sonden, gaende hier nevens affschrift
van 't geen wij doen schreven, om bij ontstentenisse, 't welck niet
en willen verhoopen, ul: daer aff te mogen dienen, ende de daer
inne gegevene bevelen als nogh agter te volgen; waer bij gevoegt
hebben den brieff om over Candipan en Boadingh ter hollinge
te lande naer Gorontalo en den schipper van 't Jaght Amsterdam
Jan walboom, te belangen —

Om desen ul:re toe te schicken sijn wij te rade geworden
de Chialoup van den burger Coopman pieter d' Hoet te gebruij-
ken den welcken, om dese sijne reijse wat goedt te maecken hebben
toegestaan aldaer op de Manado, voor sijn selven, padij te moogen
in ruijlen en mede soodanige vracht waren, als hij sal konnen
becomen om herw:ts over te mogen brengen, sullende als dan
sijn reijse over Boelan naer Chiauw verders ondernemen, om den
boeckhouder Jan Fransen aldaer te brengen, den welcken wij
om redenen ons daer toe dringende het besorgen en bewaren
van die post hebben aenbevolen tot de naedere verschijninge
van de Jaghten de prins en koningh Amsterdam de welcke
met den Depperesse gecommitteerde uijt onsen raadt op 't eijnde
van decemb:r off begin van Janu:rij over Gorontalo en Manado
naer derw:ts voornemens sijn aff te senden, sullende ul:re het ver-
dere kunnen beoogen in den last brieff den voornoemde boeck-
houder mede gegeven, waer aff den selven aenbevolen is ul:e
openinge te doen —

En naer dien het nogh soo lange staet aen te loopen,
al eer de Jaghten aldaer verschijnen, ende dien volgens de voor-
beraden geschickte lijst wat en tot ul:e behoefte te lange sullen
agterblijven, soo senden wij hier nevens nogh soodanige slagh
van kleeden en soo veel packen, benevens nogh soo veel vleesch

en

en speck, als de factura daer aff, aen wijst, gaende daer en boven nogh het koster van 't ijserwerck tot de kleijne stucx op d'Eylanden, verdeelde klockiens, dewelcke van Chiauw door den boeckhouder Jan Francken sullen verdeelt en ijder 'thijne toegesonden werden;

Met dese Chialoup gaen mede over den onder Chirurgijn Daniel Louwentius om op Chiauw te werden geplaetst en Sold.t Abraham Bardelt met sijn huijsgesinnen, als oock den Sold.t Jacob - - om te sien off weder tot hun voorige gesondtheijdt souden konnen geraecken. waer mede vaert wel en laet ons den toestandt van gins over omstandigh, ende ter eerster gelegentheijt weten. onderstondt ul goede vrindt en was get.t Robbert Padtbrugge ter zijde stondt Malaijo int Casteel Orangie den 19en 9ber a° 1679

Gorontalo aenden p.r Schipper Jan Walboom

Eersame, manhafte wel Ervaerne

Met de Chialouppe van den Chinees Oijsincko, schreven wij ul. jongste en op pmo octob.r soodanigh als het hier nevens gevoeghde affschrift aenwijst; willende ver„hoopen dat het selvige vaertuijgh wel ende behouden sal sijn overgekomen, ende onse doenmaels gegevene bevelen ordentlijcken zullen wesen achtervolght ende nagekomen, zijnde nu eenlijck ons verlangen om met de weder„keer van genoemde Chialoup van een en d'ander wat nader te werden onderrigt, ende voornamentlijck van den toestandt van Gunto alomme, hoe het die van Doenoegoe best geschickt sagen, om nu daer ontrent den vast be„sluijt te moogen nemen, ten welcken zijnde dan desen ten meerendeele affgaat als mede om ul noch maelen

op

op het dienstigste aen te bevelen op het doen en laten
der trotse gorontaloros nauwe aght te slaen, en ik
wel te waghten ende altoos op hoede te sijn voor bedeck-
te en listige aenslagen, en voor al voorden sagueer, daer
ontrent sigh den stierman van de hoode haen hendrik
barents. tot ons innerlijcke smerte en herten leedt
seer wanschickelijck en schandigh heeft misgreepen
hebbende sigh doorden dranck en verraderische listige
woorden en voorstellen der rebellen laten verstricken,
en sijn boodt hem afhandigh maken, sijnde al het volck
elff koppen sterck, daerinne vermoordt, sijnde gestelt
geweest om de rivier van sanoor beset te houden; welck
beklagelijck voorval ende de straffe die den stierman
hier over sal hebben te lijden, den ijder tot voorbeelt
magh strecken, om niet buijten last op eijgene van en
beelt, ijets diergelijcks los koppigh aen te rigten off te
beginnen

en dewijl wij hier door om stierluijden althier
verlegen sijn suldt den derdewaeck gerrit fladaraak
bij aldien d'Chialoup op den ontfanghs deser noght niet
herwaerts aen vertrocken en is, ons daermede tot sendin
koningen, kundt gesamentlijck niement wegen grooten
en bekent maken dat in korten onsen fiscael met het
jaght d'Experiment derwaerts over staet te komen,
die hun van een en d'ander goede onderrightinge doen
sal, sonder meer. waermede ik godt bevelen en blijve,
onderstondt ik. goede vriendt en was geteijkent Rob
bertus padtbrugge ter zijde stondt malleijo int
Casteel orangie den 19en 9ber ao 1679

batchian

Batchian Aenden Sergt.
Commandant Pieter Lijn

Eersame, manhafte seer
beschejdene ——

met het terugge keeren van den Chialoupe
den Eendraght en Eerw. Leeraer Cornelis van der
Sluijse. ontfangen wij UE schrijvens van den 16en
octob.r verleeden, waer uijt gaerne vernamen dat het
gesondene, bij UE. wel en behoorlijck is ontfangen geweest,
soo dat daer uijt aenstaende ofte in al verschenene
goedemaenden op reecq. is van loopende maent gelden
volgens gebruijck sult hebben te vertrecken, soo mede
het pluijsterdoeck van guijnees dat nogh mogte hebben
off het tegenwoordige dat wij sijn oversendende, namen-
lijck den pack ofte 20 stucx, alsoo wij gissingh maken
dat om pluijsterdoeck schrijvende geen guijnees meer
in voorraedt heet ——

UE schrijft ons wel aen dat Simon guillotz. den
Sold.t overleeden is, maer niet wanneer soo dat daer
op sijn reecq. niet kan werden affgeslooten, twelck
in al meermaelen dus gebeurt is, onde waer op UE
aenstaende wat beter dient gelet ——

ons zijn hier eenige geruchten ter ooren
gekomen dat Kitsiel Kaijsila op Tidoor in gesant-
schap is gekomen en als off UE. den Coningh alla-
wadin door den genoemden singhadie der labou-
sondt hebben laten aenseggen, dat de sijne niet weder
op Batsian distantie niet der woonen sonde mogen

komen;

komen; het welck bij aldien niet te verdaarighe en is
geschiet, niet ons last van den 2den october wel over den
komt, en willen als dan oock verhoopen dat die rebellen
waeromme, In deselve drifft aengehaelt, behoorlijck
en niet fatsoen te gelijck sullen sijn gegeven buijten
dit soo laet sigh oock den koningh ~~oock~~ aen onse sterck-
te en hulpen gelijck het blijckt weijnigh gelegen, als
die den Commandant hoe wederspannige en meijneedigen
hoop meer dan d' E: Comp.e schijne te achten en ont sien,
buijten dat het maer een vergiffenisse is dat op eijgent-
lijcke landt der Lamoijers woont en dat het voornaem-
ste is, dat selfs soo ernstigh daerom versocht heeft
om sijn mooren van de Christenen te mogen affsonderen
en aen de revier te plaetse sijn dorp te stichten, waer
over als wij op 't krachtighste aen haere Ed.e schreven,
ende haere Ed.le hoogachtb.e sijn hooght sulcks toestonden,
den en voor goedt keurde, soo derselve sijn hoogheijdt
niet alleen maer stelde niet genoeghsaem ten throon
en schijnt den spot met haer Ed.le hoogachtb.e te drijven
en dese en meer andere sijn de redenen, die ons in 't keesch
genoodtsaeckt den vast besluijt te nemen geen moorse
huijsen op 't half eijlandt te dulden tot nader bevel
en last van de Hooge Regeeringe het welck wij ons con-
standigh voorhouden om bij voorval niet onvoorsien
van redenen te sijn ——

desen burger Christoff van den Paght de Cor-
nelis Scherders zenden wij u Ed. eenlijck doch om van den
opstaant van saecken aldaer kennisse te mogen

becomen

bekomen en off ul. daervanne mogchte verlegen sijn
om 'een off 'tander naer oldij te senden, ofte van hier
te dispicheren staet, hebt een en 'tander zal sonder dijt
verlooten dienen te geschieden, op dat de kosten van desse
geswinde Chialoup niet te hooghe op kerff stock en ko„
men te loopen.

Werdt niet naerlaetigh ons ul. macht volken
van vertreckinge daer mede toe te laten komen,
op dat ons duijdelijck blijcken magh hoedaenigh de
verkoopinge off vertreckinge der lijfwachten geschiedt
waer mede blijft gode te samen bevoolen. onder stondt
ul. goede vrundt en was geteijkent Robbertus padt„
brugge ter zijde stondt Maldijo int Casteel orangia
den 25en novemb: 1679. p.s. groet den koningh
gonegent lijck mijnen hoogen, Juan pacarilla
'sConinghs broeder van Caroena zal un met desse
gelegentheijdt komen opkomen, om altijdt den
dienste van d'E Comp: gebruijckt te werden

Batchian Aenden Sergiant
Commandt pieter lijn

Eersame, manhafte wel bescheij„
dene

met de keerende Chialoup van den pagtter
Cornelis pieters, wij ul. schrijvens van den 5den
dezer met de bijlaegen, waer bij oock den hooghedurij„
duijtsche brieff van den Corporael Jan hendrickse,
was de welcke niet wel en heeft konnen gelesen

werden

werden, deerlijck begroepen daer uijt dat er al vrij wat
wan order op Oubij sijn moet, blijckende in 't dieckeloose
los en ongebonden maniere van doen van den Corporael
Jaatij d'arthoijs door wiens onvoorsightigheijt den Ser=
natauns chen gebannen Cambodier te komen vermoordt
te werden, maer de schandighe lafhertighe en verwijt heeft
den selven sighe getoont, wanneer gesijde moordenaers
naer Joghe met den fransch sterck zijnde negen man, niet
uijtgeheten voorsien daer den vijandt maer 300 man
sterck was, ende niet dan gewoonlijcke Inlandts geweer
en hadt, ende daer zij soo dichte bij sijn geweest, dat daer
op kunne uijtgeheten gelost hebbende welcke eghter naer
sijn plight en vermogen niet en heeft betraght te vernielen,
maer heeft die selve niet derven aentasten, onder verschei=
de en verbloemende voorwendingen, als off de mardijkers
dien hij selffs verdaght houdt ende die niet mede en hadde
gewildt, hem weder te rugge hadde geroepen, en denvolg=
sulcken vermoogen op hem hadden (die in naer sijn meij=
ninge al overwinner van zijn vijandt was), dat daer op moet
keeren. Zoo dat U.E. voor desert wel hebt gedaen van den
selven soo brandt maer te laeten waernemen en 't geheele
gesaghe aen den Corpl. Jan Hendricksz. te laeten, aengaende
eenige moetwillige, zullen door U.E. aen den deelen naer
Batavia ontboden dienen, en andere in de plaetse gesonden,
sullende oock noodigh sijn bij alden het maer eenighsints
bij brengen kunt ende geen swarigheijt daerinne en siet
datter loopsdeur naer Oubij met d' Sterrenborg over vaert,
omme aldaer in der ijl alles te herschicken ende in beter
standt te brengen ———

Werdende dit bedempende een merckel deel U.E. toege=
sonden om op Oubij geplaets te werden omme aldaer

tot

tot den laetsten Januarij toe (voor soo lange van mont=
voorst voor sien is) op de komste der scheepen van Batavia
te wagten, dewelcke halff Januarij te gemoet sien,
sijnde den quartiermeester soodanighe een last brieffie ter
handt gestelt, om aende hoofden der verschijnen schepen
t'overhandigen, als u.l hier benevens mede becomt, om
de u naer te moogen righten

d'ontmoetinge van Kitsil Chaisila met Bacarrij
kunnen wij wel gelooven ten meerendeele dus voorgevallen
te zijn, en mogen het mede voor der tijdt dan dusdanighe
aennemen dat deselve verrighten tot sidoor niet anders
dan om de woorde van twee slaeven te innen, en sijn woort
wat aenbelanght het versoeck van den Koningh, om rught=
baer te maken als off van ons waere geweecken, is immers
onnoodighe, terwijle het waer ende voor de Moluccos
blyckelijcken is, ondertusschen zult sijn hoogheijt mijnen
wegen duijsent werdige groeten, en versekeren van onse
onveranderlijcke broederlijcke vriendtschap en genegentheyt,
en dat wel sijn uit wegen gewenscht hadde, dat die ver=
duijsteringe inde Batchiansche soo niet en waere
voorgevallen, doch dat sijn oprechtigheijt omtrent de
E. Comp.e ons bekendtlijck sijnde, het niet sijn hoogheijt
maer wel andere wijten, denlijck moeste den Koningh
noodtsaeckelijck wij beter geweten inde vertrouwen
van en op d'E. Comp.e gehadt hebben

Tot versterkinge vande Jonge klappus aen mijn
dogter gesonden stiere Ick voor 4000 q. van haer wegen
aen den Koningh een soete, aengename sterken dranck,
albier overgebracht ende toegetakelt om tot herstere=
kinge te dienen den geenen, die noch niet ten vollen
den aert en eijgenschap van 's Comp.es genees middelen
en kent

Den soldaet Bartel Ziman van Rijswoort hebben
wij onder een nieuwe dusdanighe verbandt van f. 9 tot
f. 11 verbetert, gaende sijn acte hier nevens, wat aenbe=
langht den mixtis Pieter Hasenbroeck, zult den

selven

zelven bij gelegentheijt herwaerts overmogen laeten
komen, omme aldus, bij gelegentheijt herwaerts over
mogen laeten komen, omme aldus, bijaldien aenstaet,
In dienst der E. Comp.e te werden aengenomen

Gaende hier beneffens het meeste 'tgeene geeijscht
als twee boecken papier 2. strengen bengaelse zijlgaeren
4. beslage schoppen, 2. spade 6. hackmessen, 1. bondeltie
medicamenten wat safraen, drop van soete hout en worm
kruijt in een bondeltie

verwaghtende bij eerster gelegentheijt de maandt
rolle van vertreckinge en verkoopinge, bevelen U.E. met onse
gantschen ommeslagh aldaer den almaghtigen godt
en blijve onderstondt U.E. goede vriendt en was geteijkent
Robbertus Padtbrugge ter zijde stondt Malcijo Int Casteel
orangie den 19en december 1679

D'opperhooffden der scheepen off minder vaer-
tuijgen van Batavia herwaerts aengesonden, sullen,
bijaldien op ontijdt verschijnen ende hun zee voorder
quartier meester van de sternboeq vertoondt werdt den
eersten in voorsz. bodem, een sergiandt een Corporael
stien schildergasten met volle geweer en krijghs behoefte
als mondtkost genoeghsaem voorsien onderschepen, zenden de
ons dienende met hun crijghs schrijvens vanden toestandt als d'nieuws
zoo van hun selven als Batavia voornamentlijck wie er van d'
onse offe d'Inlanders van belangh komt wat volck en welcke
scheepen, behoudende 's Comp.e papieren ambocht om selfs
herwaerts over te brengen, vervolgende verders naer t'aff-
vaerdigen van voornoemde sternboeq aenstondts mede hunne
reijse naer Ternaten sonder Batchian offte eenige andere
plaets sz. aente doen offte eenige vaertuijgen belaeten aen
boordt komen, ten waere den Commandant van Batchian
daerinne was, in welck gevalle bij allen sonder ijemant meer
zal mogen overstappen, en sulcx sonder het minste tijt
versuijm

Soo

soo bij aldien den prinsus Rotterdam off Maijunda mede quamen sal deselve geensints toegelaeten worden, op Oubij, Pilato, Stiltpatten ijlandt, Maga In de straet van Batchian Caioa, Tidoor ~~of~~ ergens aen landt te gaen off d'enige Inlanders te verspreijen off ~~ver~~strecken maer zullen traghten soo spoedigh als moogelijcken sal sijn de reede van Malcijo te bestevenen

dogh op Batchian sonder Oubij aengedaen te hebben aen landende +, ende sij luijden dan aenstondts weder reijse vorderen sonder ijemandt oock met de minste van boort aldaer te laeten, sullen den Commandant In sulcken geval den stanborg van Oubij hebben te ontbieden de welcke met 4 man met volle geweer krijgs en mondt behoefte naer behooren voorsien uijt deselve bevestinge vertrecken en aldus den derden naer Malcijo sal senden

+ sal als voor en den com= mand.t aldaer allenigh overslapen

Ten welcken eijnde de selve den Commandant van Batchian als quartiermeester van de stanborg werdt derwaerdt gestelt, ten Insighte er geen mislagh en worde begaen, ende op dat niemandt eenige kintschap onser zaeken en gelegentheijt dan wij en moghte becomen, onderstondt +, Malcijo Int Casteel Orangie den 19en Xber 1679.

+ en was geteijkent Robbert Padtb. ter zijde stont

Amboina Aende Heere Robbert d'Vicq gouverneur ende Directeur mitsgaders den Raad

Eerntfeste, Aghtb. manhafte, wijse voorsienige seer bescheijdene Heeren en vrienden

onse Jonghste vanden derten September met het nader naer ind.e geworckte krijgskeerende vaghtbootien, welckers afschriften overvloedigh hier nevens gaet ghedert de welcke het ons naer 't beloop vanden oorlogh soo

mede

mede als loogen gegaen is, hebbende eenige vijanden bekruijst
in twee verscheijde vaertuijgen, waer aff 4. ons levende
ter handt sijn gecomen, als drie van 'sKonings amsterdam
hoff gesin, ende den Marquiant. Cassieff offte minder paep;
uijt welckers bekentenisse blijkt, hoe ongaerne den koning
amsterdam tot dese verwijderinge is waere gekomen,
hoe onse gecommitteerdens, door pleghtelijcke aenkundinge
naer toghten voor zijn hoff wierdt gedaen op den 10en junij
wilde tesspracke staen hoe daerinne was belett, hoe ver=
ders wanneer den gejaegde Capn Launt en quimelaha
Marsaoly ons pandtslieden binnen ons Casteel ver=
bleven, den koningh uijt Ternaten ende sijn hoff naer
Xula tacomij is vervoert geworden, hoe den koningh
van alle dese moorden en moordenaers van verghboeden
als Marquianders die er althier gestadigh op handt ge=
houden werden, als onkundigh is, hoe hij politicquelijck
op Jolo onder de bewaringe van Colabo en Bacarrij
gevangen houden sijt, dat van Ternaten vervoert wierdt
althoos is verbleven, waer uijt volght dat sijn hooght
de klem geheel quijt is, sonder dewijl zijn persoon onder
schelmen geweldt op Jolo ende desselfs Zegel op Dodinga
onder ijst selver handen is, sijnde in den naergejaght
vaertuijgh waer uijt het volck ontvlughte, den brieff
als uijt 's Conings naem geschr. aen die van Cam door
onse mardijkers gevonden genomen als mede dat wij onder
beginnen door de gejisselde teijeggroot en naer Dodinga
hebbende laeten schrijven, alsoo staet maecken dat
den koningh aldaer op de bruijloft van zijne suster de
princesse gamma lamma met den prins Cicam
soude sijn van waer [illegible] in antwoordt d'eene met 's conincs
Zegel becratight ontfingen, dewijl sijn hooght op Jolo
was zijnde ook blijckelijck, hoe niet den koningh amster=
dam sijn suster gamma lamma den Jongen Cicam
ten wijve heeft gegeven, gelijck den ouden coningh Saijfoedin

sijn

sijn vader seght, maer hoe sij prinçesse Integendeel bij hen
kennisse vanden koningh met den prins Ceram naer
dodinga heeft vooght gevaeren/ zijnde dese vrouwe soo listigh
en loos dat sij onder schijn vande grootste genegentheijt
tot haeren broeder den koningh te hebben en als haer
heijl en troost van hem alleen te verwaghten ooch met
het gedurigh toezenden aen sijn hooght. van mondtkosten
andere verstoringen hem grootelijcks schijnt te verpligh-
ten, den selven alleen genoeghsaem aerdighs gevangen kan
en weet te houden

de bekentenisse vanden Macquianschen onderpaep,
wijst aenwaert op den oorlogh vanden Capn. Laurens Hecti
heeft gedeelt, als sijnde tot binnen Coningh bij sonderlijck
gekooren, gelijck onse gevoelens al langh geleghen hebben,
als het welck u Ed. doorgeluist hebbende sal hebben mogen blijcken
In onse algemeijne aen haer Ed. hoo. aghtb. de bekentenisse
soo van 's Coninghs hoffdienaeren als gemelten Macquianders
gaen In affschrift hier nevens, al mede een verhael van
sekeren Mardijker tegens 't recht der volckeren, nevens ons den
Capn. der Mardijkers, schoolmeester en twee andere, met
brede tekens tot de Macquianders gesonden aengehouden,
waer bij blijckt dat sij Inderdaet tenarck stellen tegen Inden
brieff als In name vanden koningh Amsterdam als die
van Thuahoe geschreven zeijden namentlijck dat sij den
selven belast hebben moors te werden, hoedanigh sigh oock
gedurende sijn slavernije heeft moeten veijnsen

de droevige ongevallen op nieuws, sijn weder, door de tenkte
loose ongebondentheijt als sorgelijcke muijterijen veroorsaeckt.
want siende dat de Tidoreesen, de wederspannige dagelijcks
spijsden die anders ins van honger en kommer voor het meest
gedeelte souden sijn vergaen, gelijck 'er gereedts al een groote
meenighte ten grave gedaelt sijn, soo vonden goedt den kleijne
kans waginge op 't eijlandt van Gilolo te doen (daer als doen
van alle kanten de Ternataansche onderhoorige versamel-
de, om mogelijck 'er handt over te steecken naer Ternaten)
en sulcx niet willende lucken, het Jaght 't Experiment
aldaer te posteeren, om de wederspanige naer vermogen

het

het in en uijtkomen te beletten, gelijck hen dien selvige
tijde de Chialoup den Roodenhaen naer Sanoot als
dan mede sonde gaen, om die stroom te besetten. en Chialoup
den Eendraght voor Dodingo, welcke aenslagh dan niet
sijnde geluckt, alsoo de Champan daer de soldaten ten
meerendeele in waeren op blinde palen vastgeraekte,
ende den vijandt in grooter menighte daer waeren en
swaer Canon op sekere heuvel geplandt hebbende onder
pistool schoot van daer de Champan sitten bleeff, soo
wierdt er van beyde kanten fel geschooten, en souden wij
inde Champan wij meerder schaede hebben geleden,
soo bij aldien ons nieuw oorloghs fregat uijt de Ternataense
galeij gemaeckt, en met twaelff stuckiens voorsien, dat
[illegible] onder de wal lagh den vijandt met 't selve wercke
en hadde verschafft met sijn gedurigh en stevigh kannon,
neeren, gelijck 't Jaght d'Opprimant Chialoup Roodehaen,
en Eendraght, stonden, dat ~~[illegible]~~
mede doeden, waerdoor d'Champan aen deselve paerden.
dat hoewaert strekten weder te rugge en van de wal
geruckt wierdt, hebbende een doode, ende enige gequetste in d'
Champan ende den doode aende Opprimant bekomen,
getroffen van een aght ponder inde Constapels kamer
welcke Cogel door d'ene boordt ingecomen in de andere
boordt steecken bleeff waerdoor de swaerte van hun aldaer
geplante Cannon d'onse te konnen te blijcken

Soo bleeff dan aghtervolgens den gegeven last 't Jaght
d'Opprimant aldaer in besettinge, en wierdt d'Chialoup
den Roodenhaen naer de rivier van Sanoot mede in besettinge
gesonden, om me aldaer naer hun best vermogen den
vijandt het uijt en inkomen des stroom te beletten,
de welcke in plaetse van hunnen last te aghtervolgen,
ende ongesien d'een bevoorens soo heerigh tegens den
vijandt hadden doende gewoest, op het vertoonen
van witte vlaggen aen landt, en listige soete woorden

en verraderlijke voorwendingen, dogh meest door den Jaghder waermede sij vier offte vijff dagen waeren besigh geweest om de onse aen te locken, tot soo verre braghten, dat sij de boot binnen kreegh en hebben onder wijlen volck soo van Ielolo, als alle andere kanten bij een en eenigh kannon op 't landt gebraght, waermede on voorsiens op dese roeckeloose menschen, soo als sij door de Jaghder hadden overgenomen, met alle man vielen, en vanalle soo kant met het kannon, musquetten als ander schiet en werp geweer uijt de truijghten en naeste bosch hoeken, dat alle naer den velle Iegenstandt van ontrent een half uir quamen te sneuvelen, sijnde van den grooten menighte vaertuijgen en volck sonderlijk om sin gelt, sonder dat de Chialoup hun eenige hulpe ofte bijstandt konde doen, soo dat elff man hier door sijn komen te verliesen, dat wel elendigh en beklagelijck is, dese verraderlijke moort geschiede met hulp den Hooghste dat den vijandt selffs door hun eijgen volck (om dat elck om 't eerst die Sett soght om op onse elendige te kappen) een man derwederge gebakt en elff gequetst wierden

dese Chialoup wiert aenstondts nader den vollen benaudt, ende dus lange beter voor die stroom in beset, dinge gehouden, ende vervolgens onse nieuwe oorloghs fregat, tot het Moethon off de noorder wissel windt ons noodtsaeckte die besettinge te verlaten alsoo het aldaer een bredt leger was ende den vijandt hier door oock genoegh sadin, bekent bleeff

die dan vervolgens door d'aenkomende de besettinge op Ielolo soodanigh bekneepen en bekneldt raekte, dat om van de Jaght ontslagen te sij alle mogelijcke vlijdt aenwenden, ende onder anderen menighte van van kleijn vaertuijgh en vlotten heijmelijck tot branders toetakelde, waermede d'onse met den doncker van schrickelijck en onvoorsiens aenboordt meende te leggen, ende waeren al ontrent de boeij van 't ancker genadert

alleder

alleer bij d'onse gewaer wierden, als wanneer de brande
aenstaecken en d'onse hun swaer konne glippen lieten,
doende de heere heeft die dese branders aenwaeyden in
der ijl wijcken, en ontsettelde aldus het gevaer maer
in plaetse van dat naer 't spillen der branders weder op
hun post souden gaen leggen, of het tot dagh toe onder seijl
houden, soo quamen sij onverwaght tegens last ende tot
onse verwonderinge herwaerts aen naer Malaijo affsacken
waer door besorght dat den vijandt dese voorheen soo goede
gelegentheijdt bij 't haije grijpen soude, soo wierdt hun
gelast aenstonts ancker te lighten en weder derwaerts
te verseijlen, het welck als den stierman gehoorsamen
wilde (sijnde den schipper Jan Wolloort [?] maertensz
meermaels voor weijnige dagen altijt aen landt overleden)
soo stelden sigh eenige muijtmakige en trouwloose
behandelers daer tegens ende om niet affsonderlijck
bekent te staen lieten sulcx op den naem van 't gehele
scheepsvolck draijen, maeckende hier toe een kompas
in welckers rondt aller namen geteekent waren, dogh
dese compas maecker ende nogh een, sijn er vaerdigh
geworden dat het selvigh geen ander streeck dan de galge
en hieldt, sijnde daer toe door den achtbaren raad van justitie
veroordeelt op den 16en deser waer door den schrick over al
ende de straffe over weijnige is gevallen, naer 't gebruijck
in diergelijcke droevige en beklagelijcke voorvallen. verder
ders waeren er 10 st. gebannen, die alle op dien naergemelte
van ons vergiffenisse ontfingen en van der selver bannissement
ontslagen sijn

de drie schuldighste dan hebben wij om soo
haetelijcke en verfoeijelijcke voorbeelden uijt het ooge
hoe der hoe liever en van hier te schuppen, goedt gedaght
over in de gouvernement naer Banda te senden, met versoeck
die aldaer op 't eijlant Rosengijn te willen plaetsen, gelijck
in de ... en ons schrijvens aen voorde heer en te vinden.

hier bijsijden gaende des gelievende, sullen konnen oogen
gaende om dese vijsligh tot u Ed.es over te brengen, weder
met de Chialoup vanden vlissinger pieter Eidesse te rugge den
Corporael en vier schildergasten, van de aght die wij van 't Jaghtje
Bonko alhier behielden, wesende hun genot sijnde gedurende
hun aenwesen alhier, soodanigh als 't memorie aenwijst. den
anderen Corporael Johannes walravens en schildergasten
Simon grevensweel en adriaen Bernadij. als de matroosen
gerrit Jacobsz. van Kortenhoef Lieve Jansen van Amoij,
Reijndert windthuijs, Jacques potentijn en Jan chris,
tiansz. van duijnkerken (Jan willemsz. van Hamborgh
overleeden, op den . . . .) sullen wij met u Ed.es goede geliefte
alhier behouden versoekende seer vriendelijck dat der selver
Recq. ons mogen worden toegesonden, wij worden hier soo genoot,
saekt om dat onsen kleijnen hoop in korten al vrij versmaekt
so gelijck u Ed.es seer wel sullen konnen beseffen —

van Batchian ontfingen wij onlanghs soodanige
tijdinge als het uijt affschrift hier beneffens al mede gaende aen,
wijst waer aen ons gedienstighs gedragen, schijnende dien moor,
schen paep daer bacarij tegens Caijchila van sijde hernaerts
over in gesandtschap gecomen te sijn, den ontvlughten Imam
Saijoelij wel te wesen, wat'er van sij sal u Ed.es buijten twijffel
beter dan ons bekent sijn —

Soo bij aldien u Ed.es souden konnen goedt vinden ende
besluijten d'overgehoudene fluijt weesp amstel off eenigh ander
bodem naer Xula besse te senden, om aldaer voor Vattemalle
te blijven leggen tot de komste van 't ontseth dat van Batavia
verwaghten, sulcx soude onses oordeels des vijands voornemen
kraghtigh breecken, ende het werck voor het aenstaende
vrij vermakelijcken, sijnde het ons onmogelijck sulcx van hier
te doen te meer de rivier van Gorontalo als nogh met het Jaght
amsterdam beset houden, en vast gesett hebben, het Jaght
d'Aver Coppriment met onsen fiscael den 27en deser weder
naer derwaerts te laeten keeren, om daer over ende de Manado
als Boulan, naer Chiauw te vertrecken, alwaer voor onse
verlinge maetsuijker tot den laetsten maert toe sullen
verblijven posthouden om aff te waghten wat de Castilianen

volgens

volgens 't hooghe opgegevene geruchte binnen prinsters, soude
willen aenvangen, off wat maght deselve uijt de Mantillas
herwaerts aen souden mogen brengen. waermede wij onder,
staende UEd.e dienstwillige vrient en dienaer en was geteijk
Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt Proost, Andries Olg
Dirck d'Ghein, en Jodocus Croonenbuijsen, ter sijde stont
Malaijo int Casteel Oranje den 19en Xber 1679

Banda. Aen d'Heer Cornelis
van Qualbergen gouverneur
en directeur mitsgaders den
Raadt.

E: Ernstfeste, Aghtb. manhafte
welwijse, voorsienige seer be
schijdene heer en vrienden

Wij hadden wel gewenscht dat d'Chialoup van
den Chinees Oijsinko voort aff gaen deser, uijt de boght en binn
ste van Tomini waere verscheenen, alswanneer UEd.e nader
wegens de versoghte boght swaerden en bijlen souden hebben
weten te berighten, doch sulcx nu niet sijnde, nademael voor
Chialoup gelast is genoorden heel tot Parigi toe voort
te seijlen, ende de begonne Caerte, van Sottebooije tot Parigi, te
vervolgen, en op te macken, soo moeten noch gesamentlijck tot
nader gelegentheijt noodtsaeckelijck gedult nemen,

Wat 'sedert onse jonghste van den 2en october alhier
voorgevallen sijn sal blijcken uijt het affschrift van d'onse
en bijlagen van op heeden aen de Amboinsche regeeringe
geschreven gesonden, waerinne onder anderen sal komen gesie
werden hoe gevaerlijcke muijterije onder 't scheeps volck van
d'Oppriment is ontstaen, soo dat op een boght ende [illegible]
van een uur offte twee al 't volcq morten verwisselen, en 't Cast
en buijten porten van binnen beschermers geheelijck ontbloot
vergende daer toe soo veel ambaghts gesellen, als [illegible]
missen konden, waermede 't voors. schip wedder naer Sololo
besettinge souden ter wijl en 'sprocces der muijtelinge [illegible]

gemaekt

gemaekt, waeraff de twee opgeknoopt en 10: gebannen
worden, dogh hebben de 7: s vergiffenisse erlanght, werdende
deselve UE:E:s drie van de voornaemste toegesonden, benevens
affschrift van 't gevelde, uijtgesproocken vonnis, sonder dat daer
binnen de plaetse dijgentlijck is uijtgedruckt geworden, om niet
onder sikkel in eens anders gehaij te slaen, versoeckende dienthalven
seer vriendelijck dat UE:E:s deselve op 't eijlandt tehagen,
onder anderen geliewe plaetse te gunnen, om naer luijt der
selver sententie, binnen ban dijt uijt in de kettingh aen
's Comps wercken te arbeijden, ten waere haer tot UE:E:s
het anders guaemen te verstaen

Wijen souden UE:E:s hier mede niet moeyelijck
sijn gevallen, ten waere ons de hooge noodtsaeckelijckheijt
daer toe parsten, om tot der tot liever soodanighe gewaar,,
lijcke en trouwloose voorbeelden aen der kant te krijgen, ende waert
mogelijck 't gebrugh daer aff selffs uijt te wisschen;

weetende dan voor dit mael niet meerder van belangh
der stoffe te schrijven, sullen UE:E:s gesamentlijck ende ijder
int bijsonder den almaghtigen godt bevolen blijven.
onderstondt UE:E:s vrindt Ra en wel geaffectioneerde Robbertus
Padtbrugge, Gerbrandt Proost, Andries Olofsz. Dirck
d'Ghrein, en Jodocus Croonhuijsen, ter sijde stondt Malaijo
Int Casteel Orangie den 19en Octobr 1679.

Gorontalo, Manado Chiauw
Aenden Pr: Schipper Jan Walboom en Boeckhouder Christiaen Abraham van Meijert en Johannes Fransen

Eersame, manhafte seer bescheij,,dene

Aghtervolgens onse jonghste, en instructie
aen den boeckhouder Johannes Fransz. op den 19en novem,,
ber verleent, gaet nu over luijt het midden onser vergade,,
ringe den fiscael en secretaris Loffsangh, om aghter

volgens

volgens onsen last brieff denselven behandt soodat hij tot
gorontalo, cauwi, manado, aijon en Chiauw
als onsen bijsonderen gecommitteerde, te doen, verrighten en
en besorgen naer behooren 't geen daer bij denselven aenbe-
volen is, als 't geen verders moghte voorvallen; blijvende
gehouden aen ons alleen te doen rapport, en redenen te
geven van sijn verrighten, soo noghtans dat gedurende sijn uijt-
sijn, ende voornamentlijck den sijnen aenwesen op Chiauw, in alles
wat er van belangh voorvallen moghte als tot sijnen raadt
en hulpe, sal nemen en gebruijcken den pr. schipper Jan
walboom en boeckhouder Johannes Fransen, beroepende
deselve soo menighmael het noodigh moghte aghten, en
voorsittende in dese, als andere scheeps vergaderingen, die buijten
deese persoonen bestaen sullen in stierluijden Caersten
Maertens, dirck Claas Col, en in gemeijnen misganghe
der boots gesellen de hooghbootsluijden soo van den Oppenin
als 't Jaght Amsterdam mede geroepen worden ende dit
alles aghtervolgens d' instructien voor den breeden en gemeij-
nen scheeps raadt beraamt

Gelastende ende bevelende ill.s gesamentlijck ende
ijder int bijsonder voornoemde fiscael en secretaris, daer voor
en te erkennen en aghten, deselven van alles openinge
naer behooren, en in raadt en daet de behulpsame handt te
bieden, ende verders aen te sien off wij in eijgener persoon aldaer
waeren; gelijck wij oock niet anders van den selven in desen in
verwaghten off sal in alle redelijckheijt en billijckheijt sigh
dese sijne Commissie met alle bescheijdentheijt getrouwighlijck,
en ijder waerdigh maecken.

Waerde ill.s gesamentlijck en ijder int bijsonder
gode almaghtigh bevole en blijve. onderstont U.a en
was geteijckent Robbertus padtbrugge, ter zijde stondt
Malaijo int Casteel orangie den 27en 7ber 1679

Manado Aen 't opperhooft abraham meijert en pt vaendrigh dierck pietersen

Eersame, manhafte seer bescheydene

Sooals onsen fiscael ende secretaris Loffsangh gereet
was om over Gorontalo, naer de Manado, ende aldus verders
naer Chiauw te vertrecken, ende dienvolgende wagthe op d'
Chialoup den Hoochbaen die den selven van hier naer
Sawoe souden overvoeren alwaer het Jaght d'Opprins
voor aff ontijdt te gewinnen gesonden hadden, soo bekomen
seer quaede tijdinghe van 't verlies van den Hoochbaen aen d'
overkust van Halmahera, op een bekent riff schandigh
verseijlt, sijnde deen te vooren ons met d'komste van onsen
vrijburger Pieter d'Boer bij de ons aengenaeme van den 8en
deser wel ende betrouwelijck ter handt gestelt, in welcke brieve
ons niets vreemts voor en komt alsoo wel gissen konnen waer
vandaen dit hollen der boeren sijn oorspronck heeft, dan
dienlijck dat buijten onsen last in de onse van den 28en Septem
voornemen van de Vermogers te willen verplaetsen soo
ontijdigh ontdeckt ende ruchtbaer gemaeckt is, dat liever
anders gesien hadden, ende waer door dese Vermogers oock
schijndt genoodtsaeckt te sijn geworden, om sulcx aen de
Gorontaloers bekent te maecken, ende daer toe als verloff
te versoecken, dat ons wel ontdoen is, off sij aldaer verblijven
ofte vandaer vertrecken, hoe wel wij daer wel liever sagen,
doght hadden alles gaerne in der stilte gedaen ende verright.

Oock werdt in u Ed. schrijvens den sergiandt Harman
Smith, vaendrigh genoemt dat soo niet en behoordt noghte
en is, sijnde u Ed. niet anders dan als sergiant toegesonden,
in welcke qualiteijt sijn dienst nevens andere aldaer waer
te nemen heeft, dienlijck kostgeldt en geen gagie niet ende
voordat met d' E. Compa. effen is

sijnde

Sijnde ons seer qualijcken gekomen dat soodanighe
belastinge in der tijt overgesonden werden van den sijt en ge=
sagh van den p.l vaendrigh Dirck Pietersz., alwaer den
soldq Hendrick Cors, alhier op den 19en ff 16en deser onderl. de
weder belast werd op 19en februarij voor 4 Rs 25 . daer
hij nogtans op dien tijt op Sangij was, soo staen den School
meester Andreas Fortados en meer andere soo merckelijck
ook aen d'E Compe. den aghteren, dat aldaer al mede me
het inhouden hun er maentgelden, moet ingepalmt werde
sprijtende soo swaere aghterstallen hier uyt dat en alhier
ende op de Manado, geniet en soo dat mits d'ongelegentheijt
der plaetsen van de landeren ende dat somwijlen in seven
offe aght maenden geen tijdinge noghte beschrijden en be=
comen. en hierom sal het noodigh sijn, dat soo wel den eenen
als den anderen die onder Manado, beschreijden sijn, aldaer
alleenlijck voor hun verdiende maendtgelden ontfangen,
sonder ons hier veel moeijelijck te vallen. Ten welcken eijnde
d'Eerw. van d'Eerwaerdige Caheijngh tot deselfde gericht
alhier blijft loopen, mits UE. dan ook bedaght moet sijn
den selven aldaer niets op loopen de Eerw. te vertrecken
en sal UE. ook bedaght wesen dat alle de schoolmrs en
Marinhos op den rolle bijsonderlijck loopen moeten, dan
mr Marcus en Hendrick Lack uytgesondert, die bij de
soldijs boeckiens loopen sullen, wat aengelanght de mrs
die d'Eerw. Caheijngh aldaer heeft aengestelt behaagt
ons, maer misbaagt ons, weder dat soo verre uyt ampt der
overheijdt sigh heeft ingewickeldt gehadt, met achtende
te verleenen die alle bij desen als kraghteloos annulleeren
en vernietigen sijnde den fiscael gelast geworden hun
andere te verleenen om deselve te thoonen dat ons het
aenstellen aengenaem is; dogh niet d'maniere van uyt
spatten, buijten deselfde ampt en beroep, en waere het

betaemelijck

bekandtlijcker geweest dat d'actens door u.l. op ons goedt vinden
en bekeninge waren verleendt geworden alsoo er geen gevaer
in den weijnigh wagtens en stadt was

om dat de manadesche hollen de boeren bekeerden, soo
segge hier denlijck dat alles gerecht al, wat daer ontrent te doen
ofte te laeten hebben, den fiscael ingeschreeckt was aenbevolen
waer bij voor dee tijt nogh toe nogh off en sullen doen; moeten u.l.
staet maeken aldaer over den daer stille te sitten, soo bij aldien
deselve door gemelten fiscael, tot stilstandt reedelijckheijt
noghte bedaren en moghten te brengen wesen, als wanneer
wij hun voor den wijle sullen laet hebben in hebben tot van
selfs moe werden ende daer sijnne verdriet krijgen, te weten soo
lange er geen Europiaenen en verschijnen, in welck een geval
sulcx ons ofte onsen gecommitteerdens in der ijl moet werden bekent
gemaekt, om er naer behooren in te mogen voorsien

Aenbelangende de padij aldaer in voorraedt, sal agter
volgens onse gegevene last aen den Secretaris, aldaer soo lange
bewaert blijven, tot dat de schepen van Chiauw te rugge
keeren, off wij u.l. daer over nader met eenigh andere bodem
moghten komen beschrijven, alsoo van dat graen alhier nogh
overcropt sitten; dogh daer de verwaghte ende te gemoet te sien
wesende maght der Eijlanders, wel den goede beschickinne
moghte komen te maecken

Nadere maet u.l. dan welligt den gerijsmen tijt op
u swaer deeren en als t'eentoniers, maer op en neer sult gaen, om
dat het met onwillige honden quaet hase vangen is, soo sullen
u.l. sigh dan oock voor dien tijt ende tot beter gelegentheijt
op sijn Indisch in moeten leeren redden ende selfs behelpen,
wandt om den huijsie van bamboes van drie ofte vier vademen
uijt 4. kanten op te righten, en behoeft men dese in wassende
boeren niet eens lastigh te vallen gelijck wij niet en verstaen
dat bij dese gelegentheijt ende soo bij aldien deen hertneckigh

verblijven

verblijven kan niets het minste oock sal werden opgeleijt te doen, om deselve daer mede te kennen ende te verstaen te geven, dat wij ons niet eens soo seer aen haer gelegen en laeten ende haer kasernijen weijnigh aghten, waer door sij ende niet wij, het ongemack, smerte en schadde voelen ——

Soo sal UE. sigh dan als gesoght voor deese tijt met d'ons u moeten redden, en laeten bruggen en wegen vaeren, daer ons weijnigh voor het tegenwoordigh aengelegen leijt, en aengaende de kerck en predicants woeninge, daer toe moeten de twee door ons van de paerts gelotte poli en ambola het houdt en andere lighte bouwstoffe verschaffen, off sijn en blijven anders onse slaaven, soo dat d'E. Compe daer bij niet verliest. en kan ——

Soo bij aldien de put binnen de redoute behoorlijck met grove steenen en kleij waere opgemetselt geworden, soo en sou de grondt niet ingestordt sijn; doch vermagh dit nu soodanigh wel tot nadere gelegentheijt aghterwege blijven ——

de ossen moeten aldaer wel besonder vet wesen, dat daer over soo geklaght werdt, ten waere het bullen sijn, als waer niet het geen wonder soude wesen, dat soo stucx onder soo een kleijnen hoop koeijen, soo seer den duijvel stellen. de Jaghten sullen tsijnder tijt daer van mogen werden voorsien, gevende tgroff van den reecq. in uwe boecken, daer die 4 Eb: de welcke aen desen eerste broeder geeft, twelck bij desen goet keuren en tgeen verders ontrent de eersten ende de stallinge gaet opgeclaert werden ende de verstreckinge aen de schepen, en tgeen aen deselve ofte geene vercoopen moghte goedt sal komen bedragende 10 Eb. voor den eersten de schepen starke, soo ver oock een vol wassen os off ander eersten gelden moet, gelijck

wij bij dese verwarringe al eenige mede verooght hebben,
die tot gerieff onser besettelinge en burgers geslaght worden
vermogende soo een slaghter het lb niet duurder dan vijff
Hollantse stuyvers vercoopen, het wel altijdt tot ul. nader
rightinge aenstaende ende met denen daer toe verloff gevende gelijck
den manadesse vrijburger Jacob Loer daer toe oock wel
genegen is, ende dien wij het slaghten oock toegestaen
hebben, onder de voorwaerden als hier boven gesoght

de klocken naer de eijlanden gesonden, moeten als
wachters der E. Compe. bijsit becken eijsen loopen, alsoo
niet geschoncken gelijck mr. Martius ul. verkeerdelijck
heeft gesoght, maer als een teecken onser besittinge over al
gestelt worden, het welck mr. Martius en allen die sangaden
maght wel duijdelijck moet worden te verstaen gegeven

de prijs Courant gaet int geheel in affschrift hier
nevens, soo mede de gedisechte affgeslooten reecq. uijtgesond
als voorts als oock de medicamenten voor den Chirurgijn,
benevens 2 g: dissechte groot formaet papier

Aengaende de 10 stucx guijnees die op Cakaloma waren
gestelt en als noght tot onse bij sondere herten leet, wegens
deselven die daer op waren vermist worden, sullen op winst
en verlies wel mogen affgeschreven worden, kunnende
soo bij altijdt noght een maele, door godes onbegrijpelijcke
goedertierentheijt weder te reghte komen, die selvige reecq.
als dan wel weder goedt gedaen ende op reecq. van schenckage
die dan weder affgeschreven worden, alsoo het selvighe den koningh
van Caboccan gereghtelijck toecomt

die geene welckers verbandt moghte geeijndight
wesen, ende verlost wilden sijn, ofte oock wel sigh weder
op een nieuws aen d' E. Compe. verbinden, sullen door onsen

Fiscael

fiscael off verlooren off weder aengenomen werden; deselve
sullen wij met den volcq bastiaen sawaij het noch soo lang
in sien ende daer mede wagten, tot het landt weder in
voorige rust gebraght sij

gaende hier nevens noch een begadinge voor UE.
onbequame hoon over, met den p^r pistoolen, doch van
halve pieken en sijn wij selffs soo seer niet versien, en
mogen het UE. aldaer, voor noch een wijle, met voorhebbende
hen affsien

watter van d'een en d'ander verders sij, gedragen wij
ons aenden fiscael Sr. andries oloffs. die UE. van hoedanig wie
nader sal onderrighten, verblijvende. onderstondt UE. goede
vrundt en was get[eec]kent robbertus padtbrugge ter
sijde stondt malaijo int Casteel orangie 29 den Xb^r. 1679

Amboina aend'Ed^e: Rob"
bert de vicq gouverneur en
directeur mitsgaders den raadt

E: Erntfeste, Aghtb: manhaf
te, wel wijse voorsienige seer be
scheijdene heer en vrunden

ons jongste schrijvens was met de Chia
loup van onsen burger Coopman pieter eides onder
den 19 den december van't voorleden jaer: aen welckers
behouden overcomste hoe wel wij niet en twijffelen, soo
hebben nochtans seeckers halven ende omme de goede ge"
woonten niet naer te laten, soo gaet der selver affschrift
hier weder nevens

sijnde ons t'sedert dien tijt soo vande eijlanden,
Manado als de groote binnen bocht van Tomini
verscheijde, doch meest wenschelijcke tijdinge gecomen
als het betrappen ende aen den kant helpen van den
snoodsten voerwinck Tabelawa, op wiens lijff 10

stucks

stucks guijnees hadden gestelt den welcken wij eghter
liever gevonden hadde hadden levendigh in handen te
moogen hebben becoomen, om den selven voor heeldelijc-
ken te mogen straffen; het doorlooijen van weder ver-
schrijde nieuwlants heeren in de bocht van Cominii,
selffs van soodanige die noijt noigh eenige hollander en saagen,
&a: al het welck in de neevens gevoeghde vertolckte aff-
schriften om in deesen kort te zijn, hoogen is, waer aen
ons gedienstigh mits deesen gedragen. hier tegens zijn
'er weer eenige dollighedden en domme raserijen onder
Manadische berghboeren, die uijt hondert onder-
dhanderen raden, sonder te weeten waeromme offte
waer het hun van daen komt, het welck ons beter
dan hun bekent, soo twijffelen niet off alles sal haest
een eijnde neemen soo haest onsen fiscael aldaer komt
te verschijnen en de hun de waere oorsaeke deeser in-
wendige beroertens duijdelijck sal aengewesen ende
te verstaen gegeven hebben: de welcke hier aen te hachten
van te langen achten sonde zijn &a. soo hebben wij mede
twee swaere slagen kort aen den anderen gehadt die
ons bij sinderen ende seer ontrieven

'teerste is het dan dwistigh en hertneckigh
verseijlen van onse groote chialoup den hooge haen
door den daer op geweest zijn den stierman tegens alle
goede waerschouwinge en vermaninge van die van de
militie ende de penne aen, zijnde op een riff, waer deen
te vooren langhs gesijlt en voorgewent hadde, uijt
gesight selffs van dit Casteel gebleven, waer van eghter
alles noigh geborgen is geworden

het ander is het blijven ende verongeluckx
van onsen steenboeq, de welcke volgens ons schrijvens
aende hooffden der schepen die wij van Batavia te
gemoet saagen, door den Edle Hr. Maijoor Isaacq

d'Saint

82

d'Saint martin 8^{en} Januarij met de Sampson op Bat.
tavia verschenen om zijn Ed^{le} Comste te laten weeten,
met een sergiant Corporael en thien schildergasten gest
en van alles wel voorsien, herw^{ae} aen affgevaerdight; sijnde
op den 25^{en} Januarij in een seer duijstere naght door swaer
weeder, reght over Tidoore tegens de klippen en in oogen.
blick in splinters aen stucken geslagen is. op welck beklag.
ongeluck nogh dit is gevolght. dat tegens den daght der
Ternataenen naer Tololo op ontbodene maght van 9:
Corecoren (waer schijnlijck om ons nieuw oorloghs fre=
gat uijt de galeij gemaeckt, met gewelt aen te tasten off van
voor de riviere van Tololo te verdrijven) in zee vant de
slagh van de Steenbock en vervolgens eenighe ander goedt
vindende drijven, ende daer naer met het aenbreecken van
den dagh ons volck op strandt siende, deselve sonder geweer
zijnde aengetast eenige als den sergiant die sigh niet en
wilde gevangen geven, maer soo lange hij konde verweerde
neevens den quartiermeester die hem' hooft ontmoete,
om hals braghten (sonder dat wij als nogh weeten off' er
meer geneuwelt zijn) ende de verdere op vier naer die uit
bosch vlughten, en wij weder bekomen hebben gevangen
nemen; van de welcke wij alle uuren im nader tijdinge
verwaghten, off zij leevendigh ofte doot zijn, hebbende
den Coningh saijfodin hier toe als om anderewedend
meer vier Corecoren met eenige gesanten naer Tololo
onde de Ternataenen gesonden, schijnende het nu in
ernst met d'Ed Comp^{ie} te meenen, te meer om langhs de
handeren al samelijck uit hetje gesloten hebben en 'de
wederzijds al dttelijcke geneuwelt zijn. den uijtslagh
deser beddinge staet in d'Ed^e Eerbiedigheid der verdere
en nader gelegentheijt meede gedeijlt te werden ——

Onderwijlen soo sitten wij aghtervolgens
'bevel der hooge regeeringe alhier stille, hebbende ons
besetting

besettinge soo van Jelolo als Dodingo weder ingetrocken,
om hun asdem en tijt van beraadt te geeven en gunnen
den heer maijoor verschreen alhier eerst op den 10den
deser hebbende een seer lange en verdrietige reijse van
drie maanden min ses dagen gehadt dat de soldaten sig-
en verdere wijsheit afgemat, hebbende in menighte
van saken de noorder beurdt windt soo wel noghte aan
houdende doorgetast als wel nu, en waer door wij meede
de noghte verwachtende scheepen en vrinden, geen min-
der tegenspoet en zullen gehadt hebben, Godt almagh-
tigh geeve dat alle hier behouden maer moogen aenlanden

de verschijninge van dit Jaght den Sampson
tot Bolton en wat scheepen, heeren en vrinden de
noghverwaght wierden, maekten den heer maijoor
in dito bij den brieffie van den 21den decembris bekent,
welckers afschrift hier almeede nevensgaet, en de
waer aen ons gedurrentlighs gedraagen ——

Onder de bijlaagen is meede uijt schrift van
ons daghregister onde den 19den Januarij waer uijt blijkt
dat onde gissinge van den Imam Taijoeli waer is, zijn de
alhier gecomen, om uijt slagh te mogen hebben off in
oorloghe tegens d'E Compie sonde voortvaeren, als
wanneer sigh meede daer tegens verclaeren wilden, dogh
schijnt dit wel afsonderlijck van desen ontvlughten
Imam, onde de zijne op Boinco, en niet van een alge-
meijnen nieuwen opstandt te komen worden verstaen;
twelck oghter niet hebben moogen naerlaten in dito
bekent te maken ——

Brenger deser den Chinees Oijsincko hebben
wij voor't gebruijck van zijn Chialoup weder bedaght
onde verdien met soodanige noodtsaeckelijckheden tot

desselfs reyse als [by] slijstis daer aff mede overgaen de
slicht, 'twelck In deser eenlijcke aenstaelen en voeg-
om off in dd:e aldaer nader moght komen moijelijck
te vallen ——

Hebbende verders geen stoffe van belangh
willen wij ind:e gantsch vriendelijck verzoecken
deese nevens gaende papieren ende naeckwissen te voor-
lijcke bestellinge hijnder sijt te vergunnen, en ind:e
gode almaghtighs bevelende blijven wij, onderstont
ind:e goede vrindt en dienaer en was geteykent Rob-
bertus Padtbrugge, Isaacq d'Saint Martin,
Gerbrandt Proost, Dirck d'Gheijn, en Jodocus
Croonthuijsen, ter zijde stont Malaijo uijt Cas-
teel Orangie den 15:en feb: 1680 ——

Bijvoegsel ——

Naer't schrijven deses, soo versoeckt
Zijn hooght:t Saijfoddin van Tidoor op ons parce en
overvaert bij dese geleegentheijt voor den Chinees Jan…
… weerdende gesoght zijn vrouw en kinderen en de
dien volgens huijsgesin tot Amboina te hebben,
dewelcke sonde willen gaen haelen om sigh tot Tidoo…
ter neder te setten (hebbende gem:te hoogh:t daer noght
toe doen voegen, dat voornemens is deynge schenkagie
aen den Chinees Pinco te senden, tegenwoordigh
hooft der Chineesen wegens d' E Comp:e tot Japara
en broeder van desen Anachoda Sinko, van den welc-
ken in dd:e voor twee jaren waer geschonden, als doen
al ons verdaght zijnde en de die ons 'toodeert met zijn
langhs vertoonen tot Tidoor al meer en de meer wedd-

daer

daer toe gaff. / Zijnde onses 'er achtens wij bedenckelijck die groote gemeijnsaemh.t uijt over en weder vaeren deser Chinesen, die wij wel wenschten dat voortaen hier van daen verbleeven, alsoo ons altier geen niet maer wel becommeringen toebrengen / en terwijlen desen nu overgaende Chinees zijn huijsgesin in Amboina heeft, soo sonde den selven als onsen onderdaen aldaer wel konnen en moogen aengehouden ofte naer Batavia versonden werden, twelck wij liever sagen, dan dat naer Tidoor weder keerde, soo bij aldien U:E:d.e het aldaer mede dusdanigh konden goedt vinden en verstaen, onder„ hout U:E:d.e goede vrindt en dienaer en was geteijkent Robbertus Padtbrugge, Isaacq d'Saint Martin, Gerbrant Proost, Dirck d'Glerijn, en Jodocus Croomhuijsen, ter zijde stondt Malcijo int Cas„ teel Orangie den 16.en feb: 1680

Banda aen d'E: Heer Cornelis van Quaelbergen gouv.r en directeur mitsgaders den Raadt

E: Ernstfeste, Aghtbaare, manhafte wel wijse voorsienige seer bescheijdene heeren vrunden

Met het keeren der Chialoep van den Chi„ nees Oijsinko, ontfingen wij soodanighe berighten en de toeseggingen uijt de groote binne boght Tomini, wegens de swaerden, Capmessen en bijltiens, als U:E:d.e in de hier nevens gevoeghde bijlagen en afschriften werden mede gedeelt, gaende tot een montertie vier bossels moschen, dewelcke wel voor halve konnecks moogen doorgaen, en de aldaer wel lightelijck mede niet ondien„ tigh en sonden zijn, In welck gevalle, met hebben wel soo veel te zullen konnen becomen, als U:E:d.e

mochten

mogten benoodight werden, zijnde dese uijt d'eerste
plaetse der ijser gronden aen dien oijst van deselfs binnen
zee, die verders nogh ettelijcke dagen scheepens recht
zuijden heeren ende tot aen de groote bocht der bongis
strecht, van welcke boght maer met een smallen hals,
dogh hooge en moeijlijcke bergen, affgescheijden is —
dese bocht misschien sijn van Sawacka en
posso, en zijn hun eijgen bouwerck, even van de selvige
gedaente en groote als het model 'twelck ons hebt geliev.
ven over te zenden; te hoopen zijnde dat de bijstiens
vermogens zullen zijn mede even soo als het mal
daer aff, te maken. hebbende wij nogh geen nadere kunt
schap van dat groot volck en ijser rijck bosch dorp Ca„
napo becoomen, dat alleen soo veel ijser en ogtwerck
naer de gesegt wordt, uijt levert, als gebrant Celeb
daer van wij eghter ter naester bezendinge meerder en
sekerder van hoopen onderricht te zullen werden —

Aengaende den staant onser algemeijne
saaken gedraegen wij ons op't vrindelijckst aen de
hier nevens gevoeghde bijlagen, waermede en onder
bede tot godt almaghtigh van u.Ed.e gesamentlijcke
met der Comp.es ommeslagh in zijn h: hoede te willen
nemen, deesen sullen eijndigen en sluijten, blijvende
ondertont u.Ed.e bereijdtwillige vrindt en dienaer
en was geteijk.t hobbertus padtbrugge, Isaac
d'Saint martin, gerbrant proost, dirck d'gho
en Jodocus Croombuijsen, ter zijde stont
malaijo int Casteel orangie den 15.en febr: 1680 —

Batchian aenden Serg.t
Commandant pieter lijn

Eersame Manhafte

De steenborg door den Ed.le Heer Maijoor Isaacq d'Saint Martin herwaerts aen affgevaerdight, om ons de tijdinge te brengen van zijn Ed.le verschijninge is seer ongeluc=kelijcken op den 25 Jan.o des naghts met seer hardt weeder, reght over Tidoor, tegens de klippen aen Spaendeers geslagen, alwaer als doen juijst tegens den daghs der Ternataensche Cappiteijn Laijmt en Bacarij met negen corcorren ende een gilalo (zijnde dit naght waer mede sij ill.e op dat Chiau dreijgden) ten allen ongelucken verschenen soo dat sij ons volck aldaer weer los op strant vindende, eenige als den sergiant en corpor.l die sigh niet en wilden gevangen geeven, doot sloegen, soo mede de quartierm.r en namen de verdere gevangen, behalven drie witt soldaten en een matroos, die boschwaert in vluchten, ende wij weder becomen hebben, door welck droevige ongeval, ons zijn komen te ontstaen, soodanige brieven en papieren als ons daer mede hebt over en toegesonden: soo dat U.l. die op een nieuw zult hebben klaer te maecken ende daer bij voegen de maentrollen ende rollen van vertreckinge tot het eijnde van feb.o too, om tot sluijten der boecken alhier daer door niet verlett te werden

Soo bij aldien Cornelis pietersz. den pachter met zijn Chialoup aldaer noch is, gelijck wij gissen, soo kunt de papieren daer mede oversenden, besorgende met eenen tijdelijck transsant voor onse secretarije

Werden de U.l. hier nevens gesonden 300 boecken papier zullende de gedijsechte musquetten en handt granaten den naesten volgen

met

met dese Chialouppe van den Chinees
Oijsincko gaet mede het recruite en verster„
kinge van u aenbevoolen post, een corpor.l en elff schil„
dergasten waer tegens den sold.t Frans Flander weder
keerw.te aen, bij naeste gelegentheijt Zult laeten keerende
daer bij soodanige die onbequaem zijn ofte verlost willen
weesen ——

In antwoordt van het beleeft brieffien van
Zijn Hoogh.t duer.t allavadin ontfangen sult mijnent we„
gen in alle beleeftheijt ende op het alderheusselste den
selven antwoorden en groeten betuijgende mijne bijson„
dere vreughde en vergenoeginge, dien ick ontfingh dat
Zijn Hoogh.t van selfs, en voor de verschijninge der schee„
pen van Batavia, dusdanigh weder gekeert, en op't
fort geweest was, dat ick in waerheijt wel bedroeft maer
noijt gram, toornigh nogh moeijelyck om Zijn vertreck
ben geweest, maer wel Zijn Hoogh.t van herten beclaegt
hebbe, dat dus naer soo quaeden raedt heeft moeten luijs„
teren, buijten twijffel selfs door al eenige van Zijn naeste
daer toe genoodtsaeckt geworden zijnde; dogh dat dit nu
godt loff over zijnde, ick er niet meer aengedencken en
wil, maer Zijn en blijven, sijns Hoogh.ts duer.ts bijsondere goe„
gens vrient en dienaer ——

Off het gebeurde dat Zijn Hoogh.t in: weder
aen was, om Zijn volck op 't Halff eijlant, als te vooren
te plaetsen, Zult dat soodanigh, gaende houden gelijck
brevoorens al wel ende den regten gedaen hebt, nae„
mentlijck het Zijn Hoogh.t duer.t niet plat affslaende, maer
het op onse nadere goedt vinden laetende en gaende
houden; het selvighe ondertwijlen en bij goede luijmen

Zijn

Zijn doorl.t Hooght.e zoo ondmackelijck mackende als eenig sins
hondt, met te versoonen: hoe het Immers Zijns eijgen
selffs hertelijck begeeren en versoeck is geweest, hoe wij
In desselfs naeme daer over naer Batavia schreeven,
ende het aldaer goedt deeden vinden, dat het best sal Zijn,
om de rutte en eenigh.t doorl.t te onderhouden, dat de Zijne, ende
onde christenen, van elkanderen een weijnigh afgescheij-
den blijven, dat echter In alle voorvall ende ongelegentheden
niet missen en Zullen sijn doorl.t Hooght.e en al Zijn volck onder
ons fort te ontfangen, sigh laeten stercken, gelijck al be-
voorens hoeft gedaen hadden, ende de selve naer ver-
mogen beschermen ——

de lijffwaght van een Corporael en vier man
Zijn Hooght.e bij gevoeght, is een noodige sake geweest, te
meer den goegoegoe Zijn broeder In Zijn slinge gedspen
hier door wat sal gestuijt, en tot Zijn plight stilswijgende
vermaent werden; doch sal den Coningh noch maelen
wel mogen Ingescherpt werden, goede sorge voor deselve te
dragen, naeuw te letten, op den handel en wandel van den
goegoegoe moesson Zijnen broeder, ende U.E. van het minste,
maer dat tegens Zijns doorl.tes Hooght.e gelangh ontsagh off eere
moght strijden ofte geschieden te waerschouwen, waer
inne dan naer vermogen Zult voorsien, al waert oock
met het verseeckeren en herwaerts zenden van d' Jouw
moesson, soo bij alsdien sulcks den Coningh op U.E. mogh
te komen te versoecken ofte begeeren, waer omtrent, en
verders In alles wat billijck is, Zijn doorl.t Hooght.e getrouwel:
Zult bedienen; doch echter niemant te veel vertrouwen,
maer alsins wel ende behoorlijcken op hoede wesen,
waer mede vaert wel, onderstont U.E. vrint en was
geteijkent Robbertus padtbrugge, ter Zijde stont
maleijo dit Casteel orangie den 15.en feb: 1680 ——

Hier nevens bekomt u.l. den rolle van de gu-
arnisoenhouderen van Batchian en Ou Bij waar uijt
komt sien, wie se goet off se quaet is, om u.l.: daer naer
se reguleren, ende de [ver]treckingen, ende In dien de Chi-
aloup van den vrije borger Cornelis Pietersz: [Deuw] ijet wes
van mondtkosten, oft andersints benoodigt waer, sult
het den selven vertrecken, ende ons daer van de me-
morie over senden ——

Oock komt mr. david potgieter over om mr.
Jan Schellekens te verlossen ——

Batchian
Aenden sergiant com-
mandant Pieter Lijn

Eersame, manhafte —

Met des Coningx allerwadijns gewoonlijcke
gesant Caicilla uit Tacio bouro op [illegible] [Anno] maert
is mij den inneren vanden 11den Februarij wel gewor-
den zijnde naert schrijvt doden Caitsijl eenlijck
overgekomen om den briefje aen den Ed. ma-
joor uit bijsonder te brengen, sonder dat iets an-
ders wist off hadt te seggen, dan dat ons de twee
brieffiens vant gelopte boombroot der Jongste
bij gevoert zijnde Tidoreesche Corracorra
vertoonde, waerinne een nidt en Ebbelen koomen
kosten, ter wijle de Tidoreeses ons geen gelt,
nogh selfs oock de minste kunt [illegible] daer aff

en

en hebben gegeven, en met welcke saecke wij ons
oock soo seer niet en behoeven te bemoeijen onder
eenige redenen met Caijssilla gehouden, seijde den
selven ons onder anderen dat den bevrijden batchian-
der die op ons bij, dien hollander die op sijn bedt hadde
aende koortslagh, eenige vuijstslagen hadde toege-
bragt, ende waer over soo belachelijcke straffe ~~door~~
door den Coningh als toen wiert gepleegt, waer
mede wij ons ondanckx ons selven, voor dien tijt
mosten vergenoegen laten, naderhant in ware
tegenwoordigheijt soo om die selfige oorsaken, als
om dat, daer op 't grootsche gedaght en kreegh en naer
den hem onbetamelijck heimelijck tracteu, bij-
swaerlijck door last vanden koninck soude sijn ge-
straft geworden, ende naderhant nogh aende kin-
der voorts overleden sijn vant welck al ons ver-
wondert dat daer aff niets aen en roert en sullen
het omstandigh verhael daer aff ten eersten naesten
off te bij gelegentheijt verwaghten ——

Wij sijn door de Comste vant Jacht bonro van
amboina van ter sijden mede bericht, hoe den
bekenden loopende boode en hoerwinck latoe Caij-
sedra tot amboina soude beleden hebben, dat
naementlijck al voor twee jaeren en meer, toen
hij tot batchian woonde het verraedt tusschen den
koningh van ternaten, den jongen koningh
van tidoor en den Coningh van batchian tegens

d'E Compie

d'E Compe= al inde muilen gevoeckt en gebrouwen,
Is, als wanneer oock versprocken ende te samen over
een gecomen waren, dat den Coninck van bantam
aldoo onvermoogens was, sigh maer stil soude hou-
den ende de twee andere alleen begaen laten, de welc-
ke by aldien het te booven mochten koomen, als dan
sigh mede ende niet eer daerinne soude mengen
tot welck U.E. gedeeltelijck deelt souden, sonder daer aff
yets te laeten blycken, onderwylen egter gedurigh
ende wel op hoede syn, niets toegevende in uytterlicke
belost en gedienstigheden, maer houden U als
van haer trouwe ende goede genegentheit tot d'E:
Compe= als volcoomentlyck versekert. van
Cassyla onderwyle vernemende met genoegen aen
me omsightigheyt ende behendigheit. watter al
omgaen moghte die wy bij sonderlyck belast hebt
U van alles watter tot nadeel der E Compe=
gebrouwen mochte worden getrouwelyck te sul-
len waerschouwen ende waeromme den selven
somwylen wel eenige kleynigheyt moght toe
voegen omden selven daer toe te meer de te ver-
plichten

Terwyl U.E. de bantamders met geen fatsoen
vant kalff eylant en kunt houden, moeten wy
ons het selvigh getroosten, onderwyle Zult U.E.
aen geen weidende de Schepen beroeden ver wallen

laten

laten, maer deselve gedurigh volcomentlijck
in wesen en genoeghsame staet van tegenweer
houden tot onse nader last en bevel gedurende
den Coningh daer aff weeten, bij aldien tot het
slegten dier wercken U.E. aen mogte wesen,
dat het tot sijne hoogh[ei]ts meerder verseeckeringe
is, als dat men niet gewoon en is de wapenen
aff te leggen noch te sigh te ontblooten voor
ende alleer alles inde moluccos weder effen
ende op den ouden voet van voorheenen is —

Op dat met Jacques d'artroijs weder effen
geraeckt soo sal hij volgens den gemeenen prijs
voor't last padij betalen vijfftien r[eaa]l[e]n dat sijn
dertigh r[eaa]l[e]n voor de twee lasten, het welck ons
vorders U.E. wel hadt behooren te weten, ende
niet dencken dat het te kort koomen yets anders
sij dan het vercoopen voor Contant, alsoo'er
dat ooch selfs en meer daer ander de ruijsten kan —

Tegenwoordigh wert U.E. volgens versoeck
toegesonden, als —

1 packe off 160 parcallen,
1 d[it]o off 80 p[eec]s solempoeris b: blauw —
40 p[eec]s witte salempoeris — } in twee packen gem[ercke]: n[o] 1 en 2.
150 p[eec]s Chiavonijs —
20 p[eec]s

20. p:s ingekolde kinckelkens
1. last bier, te verdeelen onder 't volck als bevooren
12. mudegietten,
25. handt granaten
30 p:s vuurpotten
100 Rd:s Comptant In een verseghelt sackie —

Soo bij aldien de scheepen die van batavia ver„
wacht werden nogh niet verschenen en zijn,
magh 't oorloghs fregat wel eenige dagen daer„ op
gehouden werden, om op der selver komste, ons ten
eersten eerst eerst aende tijdinge te mogen brengen —

Wat aenbelanght die geene die haer tijt uijt zijn
kunt mij bij deese gelegentheijt overcoomen laeten
oock wel den buss:r bij aldien daerom moete koo„
men te verdoechen, In welckers plaetse als dan
weder den buss:r Cont Jans:de van munickendam,
die bij uijt deelinge van goede maenden, maer
een maent en magh genieten, aldoo hier op de rest
wegh loop vant oorloghs fregat lichten en aen lant
neemen sult —

Waermede naer onse alder vriendelijckste groete„
nisse aen zijn hooghijt allerwaesijn ul: gode almach
tigh met alle onse post hoonderen bevoele. en blijve
onderstont ul: vrient en was geteijckent robbert
padtbrugge, ter zijde stont malleijo Int Casteel
orange den 4 den maert 1680 —

Banda

Banda

Aen d'E. H:r Cornelis van
Qaelbergen Gouverneur
en Directeur mitsgaders
den Raadt

Eerntfeste, Agtb:are
Mansaffte, Wel Wijse,
Voorsienige seer bescheijdene
Heer en Vrienden

Wij en sonden voor tegenwoordigh geen stoffe
van belangh te schrijven hebben te meer haer
Ed:le den gouverneur hadden gelieven te verplaa,
sen en 't gouvernement van banda toe te voegen
sijnde ons sulcx aengeschreven ende bekent
gemaeckt in haer Ed:les hoogh geagte schrijvens
van den 17:en Januarij deses jaers gelijck wij
mercken konnen uE:d:s mede aengeschreven
moet sijn, doch naedien de molucse verwaringe
nogh al enigen tijt vereijschen al eer alles naer
behooren sal konnen herstelt worden, soo sal
d'op en overdragt agtervolgens haer Ed:les hoogh
wel wijse bestellinge aen den E: van Sijl
twee persoon van 't gouvernement van Amboina,
dienen te geschieden en sulcken wegen en wijse
als men van de wel bekende bescheijdenheijt
van den E:r gouverneur quaelbergen en oock mede
de teenwoordige naerligt:e van den E:r van Zijl
sekerl:de te verwagten heel

de

96

De Jongste schepen, waren gecommitteerdens
verdeeldenen alder voort op den 11en deser god
Zij loff met seer klouck ende gesondt volck,
waer aff'er 100 tot versterckinge van banda zijn ge-
schickt de welcke den gouverneur met sigh der
waerts sal nemen, soo't godt belieft ——

Den dit chialoupie den pisangh sijn voor
het daer op varende volck verstrekt tewe man
den ondersoucks, en weynige vervarsinge, gelijck
deselve neerens gevoegde overt rolle aenwijst,
waer neevens oock weder gaet affschriften soo
van onse voorige aen uE van den 15den febr
als ons jegenwoordigh schrijvens aen den Eer
gouverneur en vrienden van amboina waerin
we uE ons gevoelens wegens de papoesse
roovers gelieven te sien, met verdoocht het sel-
vigh als sy desen gevoeght geliefd aen te sien
hier mede Eerentfeste agtb: manhafte wel
wyse voorsienige heeren heer en vrienden
bevolen uE: naer onse hartelijcke gebiedenis
den almogenden god en blijven wijders, onderst
uE: bereyt willige vrienden en dienaren
en was geteykent robbertus padtbrugge, Isaack
d'Saint martin, Jacob lobs, Cornelis van der duijn
Jacobus d'greijn, gerbrant proost, dirck d'greijn
en Jodocus Croonenburgh ter zijde stont mal
Int Casteel orangie den 23en maert 1680 ——

Amboina

Amboina

Aen d'E. Heer Robbertus
d'Vicq Gouverneur en
Directeur mitsgaders
den Raadt

Erntfeste, Achtb: man-
hafte, wel wijse voorsienige
seer bescheydene Heer en
Vrunden

Met het Jacht bouro alhier den eersten deser
aengelant ontfingen wij UEd: schrijvens van
den 11en en 27en met een aenhangsel vanden
28en decemb: des voorledene Jaers en nader dto
en op den 7en met het bandaas Chialoupie
den ontfangh afschrift van een nader brieff
vanden laetsten Januarij deses Jaers afgesonden,
met de chialoup van onsen burger coopman
Pieter Pieters (die tot op heden alhier nogh niet
verschenen, onder waer door ons de bijlagen die
de selvige brieff verselden, zijn koomen te
ontlaen) als ook UEd: nader schrijvens van
den 22en febr: deses Jaers met een afschrift van
den brieff uijt banda aen UEd: geschreven waer
bij gevoeght waren twee beantwoorde vraegh
stucken, uijt welcke alle ten volle den toe-
stant van gins over verstonden, en soodanigh
gerinct zijn geworden van planken en hout

wij

dat het nu niet te bekomen van batavia
(op de komste der schepen commers waer, sijn
't wapen van middelburgh voorheen onder de E[ersa]m[en]
gecommitteerdens den commandeur lobs, en opperke
cooplüijden Cornelis vander duijn, en Jacobus
d'Gruijn op den 11en dezer met gesondt volck
aengelant) al een goede tijt sullen komen
stellen, weesende te verwonderen dat nu soo wel
van kalck door de Vidoorensen konden werden
gerieft, als wij nu wel andere beurs Coffe aen
en bij de kant hebben, sijnde de halve Ed[ele]s op
duijsent moeten verhooght soo veel niet, dat men
dat gerieff daeromme soude beroeven te derve
off missen en waeromme bij voorval van schep
ruijmte als nog versoecken daer mede als oock
met affrijt planken staegh aen te moogen
gerieft werden

dat

Wij bedancken u Ed[ele]s voor het batavisch mede
gedeelde nieuws, dat en u Ed[ele]s en ons nu met
de komste der schepen nader is komen te
blijcken

Het schrijvens van haer Ed[ele] H[ee]r[e]: agtb: dit Ja
aen ons is wij wat ruijm gevallen oock soo
sijnder veele en verscheijde saecken, die wij ons
secretarijs selfs niet en moogen aen vertrouwen
onde dienvolgens oock niet geheel niet wel en

komen

konnen gevonden werden, verdoet konde voor dit
mael daerinne ontschuldigt te mogen werden,
waeromme dan verlyck eenige uyt schrifven
hierbovenens souden, waer uyt ue Ede sullen
mogen sien dat de Sijp op het spoedigste en
soo haest doenlyck ue Ede sal werden toegesonden
den als oock dat'er 150 man tot ue Ede versonden
zijn geschikt, wat getal casuaris volgens Caho
terweren groene parkiten en papegayen haer
ue Ede de E. agtb. konnen te ryschen, wat ordres
voor den oppr koopman, Cassier, winckelier
dispencier, equipadie mr Constapel, packhuijs
meester &c. wy van ue Ede souden mogen ver
soecken, uyt d'Instructien en ordres de welcken
den Ed. ondt gouvr heeft aen de soodanige
en andere aldaer op desselfs vertreck gelaeten
heeft; soo mede het middel om de schadelyke
witte mieren te konnen aff weren; en voorko
men om'er ons alhier mede van te mogen dienen,
alsoo alhier ter secretarye niets diergelycks en
berust

Verders blijckt'er den last om weder sijdt der
gedeurende desen moeszon de onlusten sloepen
en vaertuygen uit vaer water onderelkanderen
te houden, en eyndelyck werdt'er van der sel
ver oock eenigsints de plaet onder de duysterheyt
verklaert

Wij hadden wel gewenscht uE:d. eenigen
uijtslagh onser saecken te hebben konnen
bekent maken, maer wij sullen deselve moeten
beginnen sullen wij eyndigen, dat wij verkenen
nogh niet gesterct te sijn, soo lange de brieven
van haer Ed:le h: agtb: aen de Koningen van Tidor
en Ternaten nogh niet bestelt en sijn, dat wij,
volgens toeseggingen, hoopen, op morgen met den
Tidoreesen aenvangh sal nemen ende deselffs
brief affgeraect werden, hoe men dan vervolgens
de Ternataensche brieven bestellen ende wat
verders op vallen sal, sullen wij niet missen, soo
haest moogelyck uE:d. met het Jaght Bouro
nader bekent te maecken, de welcke tot dien
eynde nogh dus lange ophouden, waer mede
niet staen toe te komen soodanige lijwaten als
het hier neffens gaende lijstie aen wijst den sche-
per van voorn:de Jaght Bouro heeft onder andere
twee gevangene Bulanees:de herwaerts opgebra(gt)
de welcke wij soodanige saecken hebben voorge-
houden ende doen affvragen als de door hun
beantwoorde vraeghpuncten aenwijsen, wij
hebben hier bevoorens oock twee Bulanees:die
bekomen sijnde vader en soone waer aff den
eenen wij willigh tot ons overquame, ende den
anderen sigh vangen liet, dogh laeten wij hun
allen int Casteel buijten de kettingh los gaen,

ten

ten Indigo alle de uytlanderen van den be=
ginne affgetragt hebben van hier te ontvluchten,
selffs hadden de drie Corcorren die het Inden
beginnen ontsnapten, tot Todoro de Ternatan:
selffs soecken doot te slaen, ende dit waeren de
redenen, waeromme wij versogten bij aldien
het ul. Ed.e mede dus kondet goedt vinden een
schip voor fattamatta te plaetsen om het werk
te vermakkelijcken, om dat gaerne die luijden
met sagtsinnigheden tracteren aen onse kant
te houden, die tegens d'E. Comp.e niets dan ge=
dwongen door de Ternatanen ondernee=
men, doch dese onse Indigten en zijn als toen
soo nijet niet aengehaelt, en 't geen 'er door ul. Ed.
bevel geschiede was met een goede meeninge
en onbeeterbs wille ——

Aengaende de rooverijen op nieuw der Papoesen,
daer aff en vonden wij als nogh niet geraden zijn
hoogh.t Saijfodin aen te laten spreecken, zijnde
een gevonden te saeck dat hij ons bekrijpt
zijn en dat men nu wat nader agter de saeck
sal komen geraeken, om te weeten door wiens
toedoen off last dus lange roverijen op onse
goede Ingesetenen geschieden. ul. Ed.e sullen
naer der selver wijsheijt best weeten hoedanigh
met de gevangene te handelen, en off deselve
openbaerlijcke int quaet doen, trapt, de geslen=
                                    digt

102

geschonghen vant gerichte al ten eersten
dienen te geschieden, dan off het selfe noch voor
een wijle soude konnen en mogen opgeschort
hebben, te meer in onderhandelinge met den
Ridorees tragten te komen, om de molucces
wat mogelijck weder in voorige staat te
brengen, als om dat wij gelijck bevoorens ge-
segt is, het hart aendringe op straffe en ver-
goedinge voor als noch ontijdigh agten, ende
daeromme sagen wij gaerne dat de binnen
van expeditien aen d'amboinsche Inwoon-
deren te verleenen, om op de pittaes en papoe-
sche eylanden mede op vrij buijt te varen
tot ons nader schrijvens moste sijn en blijven
uijtgestelt, om sulcx als dan met den anderen
een dienstigh te beramen als tijt, gelegentheijt
en 's Comp.^es belangh mogten komen te vereijschen, en mede te brengen: met ende inded
mede deelen dat wij bij dusdanige ongelegentheijt wel vermogens soude sijn een taelijcke vlootie van Corcorren bij dese anderen
te brengen, ende daer toe een braeff getal Inlanders: rappe krijgers, gelijck op ons versoeck
van maer drie hondert man van d'eylanden
gereets al 9. Corcorren bekomen hebben, en 454
mannen, wachtende noch 3. Corcorren en twee
Rialonsen van Sangij verwaght, en vinden

wij

wij die nieuwe bondtgenooten soo gradtigh en
vaerdigh tot onsen dienst, dat wij ons van vrij
meerder en merckelijcker getal mogen en komen
verseekeren, soo bij aldien wij het benoodight waren,
dogh moogen hoopen dat wij geen verdere hulpe
van noode en sullen hebben, en alles sigh ten
besten schicken sal dat godt almagtigh geve —

Dat het haer Edle Hoog agtb: goede en gunstige
gelieft heeft den gouverneur van hier
onder uijt de Moluccos naer banda te verplaetsen;
Sulcx is waerlijck en voor de ruste der Moluccos
en voor hem selfs een goede en noodige sake; en
neemt den volgens met schuldige danckbaerheijt
in Ed: genoegens toewenschinge aen, met be-
lofte en een onveranderlijck voornemen, van
desselfs sijde alles toe te brengen wat tot een
goede overeenkomste en voorder sijt sulcke vriendel:
naerbuurschap, als onderhoudinge van een waere
onderlinge ongeveijnsde vriendtschap noodigh
is, het welck haer Edle Hoog agtb: oock wel het
aengenaemste en tot de gemeijne welstant der
E: Compe wel soo dienstigh sal sijn onder ons
allen uit gemeijn groote geruste baren —

Blijvende d'andere heeren mede danckbaer
voor soo gedienstige betuijgingen met versekeringe
van der selver volle en wil vaerdige genegentheijt ons

Sulcx

Sulcx ten allen tyde te mogen verdeeldon ende
naerdien als nogh bij naer geen aenvangh gemaeckt
en is, gelijck hier bevoorens gesegt is, tot het
vereffenen en herstellen der voornaetaemde be,,
roerde saecken, ende den eerw. gouverneur quaet
bergen niet sonder hart en hoogh dringende reede,
nen, hoe der hedthier vant gouvernement van
banda ontslaegen waer, als ooch dat d' e. van
dijl. ten dien eijnde door haer ed.es gerents al
geschickt ende genoemt is, soo maeckt den gouv:de
des te minder swarigheijt zijn e: daer toe
op't vriendelijckste te bij desen ende het nevens
gevoeghde bij sonder brieffie, te versoecken sul,,
lende den selven niet alleen maer ooch den e:
gouverneur quaelbergen een aengenaeme
dienst geschieden, soo wanneer sulcx soo draa
moogelijck gedaen werde; hier mede u erent
fest. te agtb.de manhafte wel wijse voorsienige
beschiedn: heer en vrienden bevelen in de .. nae
onse hartelijcke gebeddenisse den almogenden
godt en blijven wijders, onderstont in de be,,
wijst willige vrienden en dienaeren, en was
geteijck.t robbertus padtb.ru Isaacq d' Saint mar,
tin, Jacob lobs, Cornelis vander duijn, Jacobus
d'greijn, gerbrant proost, dirck d'greijn en
Jodocus Croonenburgh, ter zijde stont ma,,
lijo int Casteel orangie den 23.en maertij

Manado

Manado

Aen Sr Abraham van
Meijert opperhooft en
manhafte Dirck Pietersz
vaendrigh

Eersame manhafte
Zeer bescheijdene

Met de komste van den Ternataenen gegageerde
Jeronimo d'Arras, bequamen wij bericht hoe
de schepen Egmont en Amsterdam met
onsen expresse gecommitteerde den fiscael
Lofhangh, op de Manado waeren verschenen,
de welcke wij mogen verhopen langh voor
den ontfangh deser op Ternaten voor Ternaten
sullen geraeckt zijn, om op de komste der
Castiliaensche armade te passen, daer soo
hoogh en soo veel van opgegeven wordt, 't soude
niet min noch dienstigh voor hun zijn, dat de
jegenwoordige yets vijandighs tegens ons be,,
gosten als hebbende met vijff schepen van
Batavia buijten het ruijm boots volck ruijm
vijffhondert soldaten becomen, en staet er wel
ligt noch een boodem te volgen

Wij hebben dese Ternataens van onsen bur,,
ger buiten d'hoot over Ternaten ten meerendeele

affgevaerdigt

affgevaardight, om aldaer nieuwe vetten affuij-
ten tot de stucken te brengen, maer hebben deselve
maer 305 wielen daer toe konnen senden, om
dat'er geen meer in voorraat waeren, en zijn der
nogh verder 1000 stuckx muskets kogels derwaerts
gesonden als mede noch een corporael en 305
schilderwachten ______

Wij hebben op der selver versoek, een pack
doeckiens van do. genoemde gingans, 20 stuckx hoeden
en vier lasten soudt alles volgens het inleggende
factuira den last soudt is gedestineert voor Criano
het welcke aldaer sal geligt werden bij aldien de
chialoup gelijck wij gaerne saegen Criano
verst aen doet, ander uijt vallende, hebt het bo-
nevens het verdere ten besten derwaerts sonder
vermogende ul. mede aen den burger Pieter
d'Hoet, mits marckgangh betalende wel een
ladinge padij volgen laten om sijn reijse wat
goedt te maecken, terwijl wij daer mede als
nogh oververlegen sitten, en groote menighte rijs
van batavia bekomen hebben ______

Het werck der altvoorraden aenbelangende,
blijven wij nogh bij onse voorige ordres, dat is
deselve als nogh ongemoeijt te laeten, bij
aldien sigh selfs niet willigh en betoonen, doo
wel int eene als het ander ______

Dewelcke

107

D'Heeren leeraer Zacharias Caloyngh en Sie-
ken trooster Bremus worden alhier doo laest
mogelijck verwaght, 't zij dan met deese Cialoup
off een der koomende Jaghten; ende moeten u Ed:
bedaght zijn, om met voorsz: Jaghten geen Sadij
toe te stueren, aldoo dat wij graan voor Zijs als
nogh niet en souden konnen bergen

Geen u Ed: verders moghten benoodight zijn,
kun ons ten eersten met deesen bodem waeten,
laaten, waer mede u Ed: gedaenutlijck gode be-
vele, en blijve, onders tont u Ed: gonstige en vrint
en was geteijckent robbertus Padtbrugge, ter
zijde stont maldijo int Castel orangie
den 29e en maert 1680. Onderwaerts stont, op
alle de requesten van dit Jaer en is niets beslooten,
noghte gedaegt geworden gelijck tot hier in vorens
gevolght uyt de rint aenwijst

Cialouw

Aen den Fiscael
Andries Oloffs: en boeckh:
en Cassier Jan Franssen

Wijse man Satte voorsini,
Ge seir beseseijdene

Jeronimo darras den Cialouw selen godgodgod
verdeelden

verschenen alhier den 13en mede brengende,
schryvens van S.r Jan Francen ende den 5en deser
een mondelingh bericht, dat tot Tagulanda syn,
de aldaer den brieff vanden fiscael aen den School
m.r van de manado was gekomen, soo dat den
bestemden tyt al sal syn verschenen, al die
de Jagten op hun bestemde port voor dese sul-
len syn gecomen waerdoor ende d'aenhoudende
sterke geruchten der Spaensche armade
die naer Ternaten soude komen, affsaeckten,
wy genoodtsaeckt werden, de Chialoup van on-
sen burger coopman Pieter d'Kort, wegh regt
naer Ternaten aff te senden, met 6 stucx affuy-
ten, 3 Kre.r d.o wielen, nogh 1000 musquets cogels
en een last Sout, voor de vestinge Ternaten,
synde het verdere daerinne gedestineert voor ma-
nado

Noteerende in d: bekent maecken dat haer Ed.le
E: agtb: de saecken en meynedige beroertens van
Ternaten, haer dusdanigh hebben laeten ter herte
gaen, dat, het sy indiennne het sy met gewelt,
daer een eynde van begeeren, synde ten dien eynde,
herwaerts overgecommitteert, d'E.n majoor van
Indien Isaacq d'Saint martin, Commandeur lobb
en opp.r koopluyden Cornelis vander duyn, en Ja-
cobus d'Gheyn, uyt de welcke gereets vyff schepe

en

en met de selve blijven het cleijner getal vant
boots volck, over de 500. soldaten becomen hebben,
soo dat onse vrienden de Spangiaerden bij dese gele=
gentheden wel quade gissinge en reden mochten ko=
men te maecken

Sal echter noodigh wesen dat dese twee Jagh=
ten nu aldaer soo lange verblijven, tot men ver=
sekert is, datter op de geringhten niets volgen en
kan, en't wesen verwaijt is

Doch naer de mael alhier tot malleijen ter secre=
tarije al wij wat te doen valt, en nogh meerder
te doen sal vallen, soo saegen gaeren dat den secret:
met dese Crialoux herwaerts aenkeerde, of te
met eenigh ander bodem, die welcke aldaer aen de
lant mocht hebben, laetende een omstandige
memorie aenden Cassier Jan francen, tot sijn
verdere naerrightinge, om of de Castiliaensche
geringhten nochal vloot mochte komen verdedigen
als wanneer beijde d'Jaghten aldaer wel tot den
eersten meij mogen blijven leggen ende als dan wel
met den cassier herwaerts aen over de manado sullen
mogen komen, doch bij gebreck van vaertuijgen,
vermagh den fiscael aldaer wel tot 1/2 april te
blijven en als dan over de manado met het Jaght
amsterdam herwaerts over komen, laetende het Jaght
d'Experiment aldaer nogh ge[illegible], tot de[illegible]

meij

mey, als wanneer den boeckhouder en cassier Jan
Franssen daer mede ooch sal vermogen over de Mana-
do derwaerts aen te keeren, moetende verdaght wor-
den, den kranck besoecker broeders naer de manado
mede te nemen, omme met den derw. leeraer Za-
charias Caldeyn derwaerts te moogen komen ———

Den koninghe van Cianix sult uijtnement onder
den naeme der E. Heeren geconmitteerdens gedeghelijk
groeten, met bij sondere betuijginge onser vernoe-
ginge, bevindende Zijne Hoogh.t soo trouw, op reght
en sorgh draegende voor en tot d'onderhoudinge vant
bondtgenootschap met d'E. Comp.e kunnende
Zijne Hoogh.t daer ontrent sigh gerust en volcomen
verseeckert houden vander selver bevorderinge
naer godts, van deselfs persoon bij sonderlijck,
deselfs landen, en goede getrouwe Ingesetene, en
sal in waerheijt bevinden, dat d'E. Comp.e Zijne
Hoogh.t niet min maer meerder dan de Castili-
anen plegen sal agten, eeren ende in waerde
houden, ontschuldigende wij ten hooghsten dat
selfs aen Zijne Hoogh.t niet en schrijven, door
dien niemant aen de kant en hebben, die wij daer-
inne souden mogen dienen ———

Den P.t adsistent Laroche sal vermogen met
den secretaris over te komen, off aldaer te blijven,
naer dat het met den anderen komt goet te vinden

ende

Ende alsoo het godt almagtigh belieft heeft,
ons met den loffelijcke verlichte vrede te begnadigen,
soo dat in Europa nu als genoegsaem een algemeijne
vrede is, behalven tusschen de Coningen van
Sweeden en Deenemarcken, daer het als nogh op
het behouden off weder geven staet, soo sullen
U Edle dit door vreugde teeckens en affbladen
vant Canon der schepen en ter fortresse sulcx
regt is, ende den koningh bekent maecken, gaende
hiernogh mede ontrent met den koningh te ver-
heugen en vermaecken. . . kannen sterckien araca
en ½ aem off 50. kannen Spaensche wijn voor
sijn Hoogheijt

Dese goede tijdinge der vrede, als mede onse
volle overwinninge ende herstellinge der swae-
re Javaensche beroertens voor den grooten. .
. . . sullen U E. mede naer Sangij bekent maecken,
op dat onse vrienden sigh mogen verheugen, ende
die nogh qualijck gesinde tot inkeer mogten
worden gebragt, waer mede U Edle gedaenmoedl:
gode bevele en blijve. onder stont U Edle bereijt
genegene vrunt en was geteijkent Robbertus
Padtbrugge ter zijde stont Maleijo int Cas-
teel orangie den 25en maert 1680

Idolo

Zelolo

Aende E:E: Heeren Gecommitt:e

Ernfeste, manhafte, Wijse, voor-
sienige seer bescheijdene Heeren en vrunden

Het lange uijt blijven, doet ons den korten tijt slag
verloopen, te meer wij somwijlen alhier eenige schoo-
ten hooren, en menigmael rooch op naer onse gis-
singe van gelosten grooten bussen sien op gaen, waer uijt
besluijt dat aldaer al ingesproken ende onderhandelinge
moeten sijn, daer toe godt almachtigh sijnen segen
verleenen, om 's Comp.s oog wit, door het aengelijckte
sachte middel te moogen bereijcken ongekrenckt
's Comp.des dier vertrogene gesagh

Van Tjiauw is ons op den 14en deser het Jaght d'expe-
riment met den fiscael en secretaris loffsangh me-
de toegecoomen, sijnde alles alomme in een goeden
stant, eenlijck blijven de gorontalders nogh even
baldadigh en wrevelig, bespottende en uijt stroijende
's Comp.s onvermogen en gebreck aen volck en
schepen alomme, integendeel thoont sigh den
Coningh van Tjiauw ongemeen genegen en trouw-
hertigh

Het Jacht amsterdam heeft den secretaris voornt.
den 6en deser van Tjiauw naer de manado gesonden
om daer over met een ladingh padij herwaerts aen
te keeren, aldoo de hoogh op gegevene geruchten
vant affcomen der Spanjaerden aldaer verdwenen
werdende, geoordeelt dat de Spanjaerden wij meerder
voor ons besorght, dan wij voor haer sijn, aldoo sij
sigh aen mingadanauws noortkant en Carragan
naer de gesoght werdt tegens ons sterckers den tijt sal
openbaeren

ons

ons fregat den Eendragt souden wij wel om deselve
te bestellen gebruijckt hebben, maer hoeft om spaeren
moeten naer Oosten versonden werden, soo dat om geen
ontstelteniss' inde goede beginselen die wij hoopen
te veroorsaecken off d' affgewaeckene eenige naerdenckens
te geven van eenigh avancements voornemen van onse kant
soo bij aldien een onder de koopen souden, soo gewert ue.d.
deden met de Corcorren van den gedeputeerde Jeronimo
d'arras en Capp.tn Lambert van Criaux om ue.d.e het
volgende ontsett toe te brengen, alsoo wel gissen konnen
datter niet veel meer overgebleven, en kan: een Cas perde,
andere wijn, een kassken fransche wijn, een sacke Canar.;
een plijster bier gevult met sack, gerectificeerde bran-
dewijn, moom en Rantsoens bier brooden een botte ver-
de wijn, sess booter twee hoofdeelen een hoeden morgen geslagt
een levendigh bocken groente voor 't scheeps volck een
kalff voor de kraijst, soete appelen, ehimmische(?) appeltiss
10: chop d. rosins en een tien ... banckwetten voor
Sijn hooghheijt

En verlangen wij wel te mogen weeten wat'er
al verrigt en hoeveele geeets algevordert sij, niet te
vernemende soodanigh wanneer de saeck het vereijschte
voor als nogh gedeijen te Sulloen blijven, off ue.d.e. soo
dit dese twee Corcorren aldaer aenhouden konnen
ter tijt en wijle oordeelt sonder sorgh herwaerts
aenkoomen moeten, sullende ons het agterblijven
der selver tot een bewijs van te verkoopene goederen
uijtslagh strecken, en saagen wij dit liefst om niet
genoodtsaeckt te sijn aenden gewoonlijcken boodtscha-
per des Coninghs van Tidoor Saldina, iets te moeten
seggen ende mede deijlen, waer tegens bedechtelijck
moeten koomen te wolden. Sijnde den selven dergelij-
cken alleen verdedende soo ons aen nij als den buijte-
nant Croonkuijssen (om te koomen dat hem niet en

Hadt)

Radt) den gebedrouck van drieens te brengen; als ook
om te verneemen wat tydinge wij van Jelolo moe
ten becoomen hebben, waer op hem naer waerheijt
antwoorde, soo weijnigh en liet nim dan hij beijden
te weeten, oordeelende deselijck uijt de Canon schoot
die wij somwijlen hoorden, dat de Ternataenen in
moeten ter spraecke gecomen hebben ende haer E: Ed=
brieff ligtelijck bestelt was, Saldena seijde verders
dat den Koningh seer verlangende was naer den uijt
slagh ter wijl het soo lange duerde, en sagh volgens
belofte ende te senden gecommitteerdens alle oogen
blicken te gemoedt, als wanneer uijt deselven in
arabische letteren soo die lagen der ontfangene
en beantwoorde brieven van en naer den Coningh
van Ternaten, off wel de brieven selfs ons toesende
wilde ——————

Dewijl Saldenna sigh in alles soo oneijndigh bij
ende omtrent ons hiel soo wilden de Tidoreesen die
met hem gecomen waeren inde stadt te verhalen
hoe den Coningh amsterdam bij ued: twee dagen
achter anderen aenboort vant schip middelburgh
soude geweest sijn, twelck ued: seer bekent sal
sijn off logen off waer sij. onderwijlen den Coningh
koomende te sien ofte te spreecken, soo versoecke
mijne gantsche dienstige gebiedenisse aen sijn Koa
te doen. waer mede ued: gesamentlijck gode al
magtigh bevelende en een voorspoedige affhande
linge toewenschende verblijve. onderstont ued: be
reijdt willige vrient en dienaer en was geteijkent
robbertus padtbrugge, ter sijde stont malaijo in
Casteel orangie den 16den april 1680 ——————

Jelolo

Cebolo

Aende Heeren gesamentlijcke gecommitteerdens

Erntfeste, manhafte, achtb: wijse, voorsienige seer beseydene Heeren Vrinden!

Agtervolgens uE. begeerte gaen met dese het voor-
koudt over, dertigh leggers water, waermede naer gissinge
weder voor 14: dagen met die vant oorloghs fregat tont
vaert Ternaten, voor sien sult werden, en wil niet twij-
felen off aldaer sal wel soo veel gelegentheijts zijn om
brandthout tot dagelijckx gebruijck te kappen, des niet
gelieven uE. ons hulp bij 't keeren van dit jagt bekent
te maken

Nogh sende tot verversinge vier bondelens den Carre-
bas rijnsche wijn hebbende den halven legger zijn geele
gegeven onder de laetste suickeren aen die Carbassen, daer
dese den aff is

en vermits de voorige gesonde fransche wijn, aenden ar-
beijt was onder de halve legger van batavia becomen, op
gieteren deus swickte onder klaer, ende en smakelijcke
bevondt, soo gaet daer aff mede den Carbas vier nevens
over, benevens nogh

een hoedeel, en graante voor 't volck onder de Cainijt,

drie bordelen deijngekoolden, en

agt en veertigh orangie appelen

ongevaer 30 lb. suijcker tot siroopen 't setten van bier

een potie ingelegde ...

en worden gesonden vanden Capt. lanrit en quimela-
ra, marsaoly, een bondeltie met wat haelden onder dez
brieffie in een gesplette bamboes gesloten

Jn

In hoopende vast vertrouwende alles hier wel te rade
sal komen te meer soo sijn hoogheijt Amsterdam a[an]
boordt moet te komen te verdeijgen

Maer moet ick tot mijn hertelijcke leedt weesen seg[gen]
dat met bijsondere verwonderinge in dit het Cant gedoo[dt]
te der Ternataenen, schijnende het hun om te doen t[e]
sijn, off oorlogh off vreede met d'E Comp: hebben, het wel[ck]
sij genoegh te kennen gegeven hebben, met het losse[n]
vant Canon met losbruijt deses, en daer naer met sch[...]

Godt almachtigh verleende ons te veel middelen, dat
wij sulcx souden beloven te verdragen

't Is waer, wij hebben haer E. edele drie middelen voor, ho[e]
alles best weder te vereffenen, waer onder oock het sag[te]
middel was ter wijle doch verseeckert waren, dat het
swijgh voor al soude werden verkooren en t werck gere[...]
niet te min met het onderscheijt, soo wij verhoopten, dat
de sachte hulpmiddelen eensdaeigh souden gebruijckt
werden, dat ofte de wonden met stinckende vuijl en
wierden, ofte een gevaerlijcken kancker voor het toeco[...]
mende naer lieten; waeromtrent ick oock UE.E: be[...]
de wijsheijt ervarentheijt en wackerheijt ten volle
toevertrouwe: des niet te min werde ick uijt den ove[r]
vloet mijns hertens de welcke in mijn penne verbod[en]
genoodtsaeckt te seggen en bekennen: dat bij aldien de t
Ternaten met ons lachs niet gesloegdt en waer, sij het soo
lightelijcken niet en souden geraeden hebben, ende wij al
korter en d'E Comp: betamelijcker uijtslagh van sa[...]
ken bekomen hebben: doch des sijnde tijden.

Ende ick bidde UE.E: mijn heeren, wat het schrev[en]
het schrijven van den Coningh Amsterdam mede[...]
vragen.

wanneer de rijcxgrooten van Tidoor
en Ternaten vergaderinge ge-
houden hebben en herwaerts aen we-
der keeren, versoecke ick dat U.E.t
mij geliefft te laten weeten, wat hare
doen off laeten sal.

In antwoordt des Coninghs Saijfodin in volgen der
manieren

Zoo sal ick U.E. laeten weeten dat
Colabo ende d'a de maniere uijt gelooff
van de Moluccos, het welck U.E. liefft
ende aengenaem sal weesen, ende in
dese werelt moet men malkanderen
beminnen.

Wederomme in de tweede brieff.

Daer zijn veel woorden in dese brieff
niet verhaelt maer den Kodium Sen-
gadien sal U.E. alles seggen ende
dijs kan U.E. hoogh: alles vertellen wat
ick hem belast hebbe.

Vervolgens van den Coningh Saijfodin daer wederomme
heel affgebrooken op

waer van ick nogh een woordt of twee
met dit papier toe sende

Ende naer dinge tusschen gevoeghde babbel gerijsierens:

Om dat U.E. mij raedt gebraght heeft,
soo hebbe ick uijt heel van Ternaten
bekent gemaeckt

Sende

Soude men dan hier uyt niet en mogen vast stellen,
dat het een algemeene saecke is, het welcke Ternatan
niet alleen, maer geheel de Molucco raeckt: hebben
mij morgen dies. en sijn deselve brieven meijns oordeels ni[et]
meer dan doecken voort bloeden

ter wijlen d'E Comp: vast naer den Croone geslooten werde
en deselve gesagh gevaer loopt: hoe sullen sij alomme
haere oude woningen ruchtbaer maecken en uytbrallen.
d'E Comp: moet haer wel te gemoedt koomen ende 't hooft
in den schoot leggen, wat regtmatigheijdt van straffe
en vergaderinge sal men ontrent den Tidoreesen nu mee
fatsoen doen, volgens geringe gepleegde roverijen naer
ouder gewoonte, eenlijck om eenmael Coningh de gewoont[e]
schatten te mogen op brengen, sonder eenige andere qua[d]
meijningen, die dit jaerlijckx wel light oog: luijckende tot la[ste]
om dat soo weijnige de kruijdenisse voor sijn nagelen, bij den
Ternatanen te vergelijcken, becomt, daer de Ternata[nen]
niet alleen Ceram, en Amboina met meijneedige be-
sendingen tot affval en oproer en vermockt, maer tegens
'tregt aller volckeren, soo bruijsle, soo ongehoorde soo laff
hertige moorderijen aenrigt, en egter nog soo ongestr[aft]
moet werden. misschien soek ick eenige dit verder men onder
rigten en vergeve het mij, den al te grooten ijver doet m[ij]
lichtelijcken dwaelen, middelwijlen laet ick het U Ed:
bescheijdenheijt over, en gedrage mij als bevoorens, aen al
het geene de ten meeste dienst der E Comp: verrigt wer[den]
wel wetende, dat er voor het toecoomende genoegsame
sorge sal gedragen worden

Om U Ed. niet te deijlen het geene alhier quamen
te hooren soo is 'er buijten dat vaert uijgen dat U Ed.
naer Tidoor hebt sien loocken, nog haer landt een
ander vertrocken, waer aff Saldinia [illegible] berigt be-
kende het den Tidoreesen Indien genadert geweest te
sijn, [illegible] den Ternataensche vrouwe ende dat d[e]

Coningh

Coningh Amsterdam kennende hetselve Ed.e naer
Tidoor hadt gesonden, om hun daer voor dito te koopen
tegens het uijtgaen van sijnen Mailoeda; welcke moor
Jouden hebbende wederomme willen naer Jelolo ver-
trecken, en daer toe vanden Coningh Saifoedin verloff
versogt, soo hadt sijn hoogheijt den selven sulcx verboo-
den ende gelast te blijven, op dat men niet dencken en
moghte dat hij den voortgangh verhinderen wilde —

Maer toen den Gogugu d'Arras en Captn Lamot
van Criainx Edenwaerts aenhederden. soo saegen sij
den Corcor achter 't Eijlandt Ternaten om en bij westen
Hiri, het eijlandtie, regt naer de bocht van Sahou
steecken, sonder dat sij wisten wat voor den Corcor het
geweest sijn, welck echter light te gissen is —

Tot besluijt moet ik U.E. nogh aenvoegen dat wij
alhier mede off tot oorlogh off tot vreedeklaer en vaerdigh
sijn; mijn gevoelen sijnde, datter nooijt seeckere wercke
gedaen en sal sijn, voor ende aleer den Coningh Amster-
dam int bijsonder ende van UEd.e alleen gesprooken
werdt, buijten iemandt vande sijne, het welcke soo bij
aldien te wege gebracht can werden, soo achte ik
het werk geklonken. waer mede desen gantsch geneijgent-
lijck sluijtende, blijve, ondertusschen mijn Heeren. UEd.s
gantsch bereijt willige vriendt en dienaer, en was
geteeckent Robbertus Padtbrugge, ter sijde stont
Malleijo int Casteel Orangie den 26en April 1680 —

Gelolo —
Aende E. Heeren Isaacq de St Martin Sergt Majoor en Jacob Bijsscheijn opp.r Coopman

Eerentfeste, manhafte, achtb.: Wijse voorsienige seer bescheijdene Heeren Vrinden!

[illegible]

Iongsleden vertrocken alhier met het oorloghs Jag-
t Contract Ternaten en voorkondt d'E. Heeren Ind. Ra-
mede gecommitteerdens Lobs en Vanderdiijn die ons vol-
komen rapport vant voorgevallene dit verrichte tot den
tyt van hun vertreck toe deeden, schijnende alle minlycke
onderhandelinge affgebrooken te zijn, door de ... tusschen kom-
se van Batavij nalatens dygentlyck belangh den gouverne-
grondigh bekent is, dogh waer aff in deese nu niet zullen seg-

Onderwylen is ons gebleecken datter al meerder vaertuy-
gen agter om dit landt van ende naer Sawoe gaen; he-
bbende zyn Hoogh.t Saifoedin op den 29en April Passado
door zynen gewoonlycken boodtschapper Salema den
gouverneur [illegible] verloff laten versoecken
voor dien Bueden, waer aff in onse Jongste schryven
en toen meynde het Tidoreesen te zyn, die dogh den
Ternataen te wesen gesegt wordt, op dat wederom
naer den Coningh Amsterdam en Jelolo moeste
keeren, als wanneer op dat selvige oogenblick twee vaer-
tuygen van Sawoe agter Ternaten om, naer
Tidoor schepten, ende waeromme als verdere re-
denen het op 't alderbeleefst oock is ontschuldight.

Salema vermelt deedt verder versoeck dat den
fiscael Loffsangh, adsist. Larcq:, burger Pieter Tid-
en Colck Andries Cors wilden derwaerts senden, om
te mogen verclaren eenige duysterheden die er in
haer E: Ed:les brieff aen zyn Hooghheyt geschreven, wa-
ren, aldoo deselvige seer gebreckelyck in Arabische
letteren en Maleytsche tale, ende niet van den
gewoonlycken schryver van voorheenden, sonde zyn Ho.e
de drie eerste zyn syn Hooghheyt op de komste der E:ren

gecommitt.

gecommitteerdens toegestaen, sijnde den fiscael
niet bij sonder nogh aengelast een voldoende antwoort
ingeschrifte met Zijne hoogheijts segel becraghtight
aff te vorderen om te moogen weeten off, Zijn hoogheijt
met d'E Comp:e houdt ofte gesindt is te houden, off niet:
het antwoordt en binnen berighten staet U Ed:s ten
leggen ende niet onder gesamentlijcke Comste bekent
gemaeckt te worden

Voor aff en eer wij van hier vertrocken wenschten
wel met U Ed:s gevoelens onderrecht te worden,
offer niet wel kans soude sijn een toelegh te maecken
met hoope van een goedt gevolgh op de post van bacar-
rij en Lambacarrij selffs, hoedanigh het de sake
hebbs ons hebt voorgedraegen en ingeschrifte hier bij
sijden gaet, bij welckers goedt gevolgh onders ractens het
wercke een geheel ander aensien stonde te becoomen, en
waer toe wij als dan meestilte 400: onder rappe Eijlanders
in een ander bodems souden overbrengen, waer op ten eersten
U Ed:s antwoordt sullen affwaghten, om de ons naer te
righten, als oock om de Amboineese vrinden het
dus verre te kennen te connen en moogen mede deelen,
waer tegens het Jachtie bouro wordt op gehouden, om
met d'Eerw: Leeraer Zacharias Caeijing en dieselve
geen derwaerts te vertrecken, gelijck het fregat den
Eendraght, met d'Eerw: Leeraer Cornelis de Leeuw
mede naer de Manadoskust te stevenen, van waer op
den 26:en April passado 't Jaght Amsterdam alhier
wel ende behouden is aengelandt, waer aen niet beletigh sijn
het selvigh te verdubbelen

Nieuws en is er verders niet, dan dat ons bekent is ge-
maeckt geworden, dat bacarrij ter plaetse daer hij

meldt

mede dat d'onse moghten komen te landen off iders deen
ge meynen souden hebben verwaerdigt watter aff sy mag
den tijt hebben ——

tot onderlandt van noodige berechte gaen hier weder
ontledens ——

dertigh leggers watter, —
een mantie met soete appelen —
een d° suyre —
een mantie met salade, —
vijff bedien soute visch —
een bedie kool —
vier bossen sajot —
een potie ingeleyde visch —
een karbas assyn —
twee vaten vleesch —
een d° speck —
een last rijs en —
twee leggers gesneden arracq ——
die nogh sr Eerlandt op t wapen van Middelburgh
sijn ——
een sack tarw —
een kelder sack —
een koebeest —
vier verkens —
twee groote en twee kleyne ——

Waerdemael wy vrindelijcken hier en ontwaerde
wierden, hoe de inwoonders met hunne omleydinge
en gewoonlijcke woorden der selinge, deeden op den
wyse als inden beginne der verovte gedaen hebben
nogh voortvaeren, soo datter niet anders van te ver-

wachter

verwaghten nogh verloopen en is, dan dat zij ons
wederr trachten te ontsnappen en over 't gebergte
naer Camo te wippen, soo geven wij UE: Ed:e mede
in bedencken off het niet nodigh en zij dat het voorts
aldaer worde aengehouden, om te passen op sijne
vaertuygen, dat deselve ons niet en mochten koomen
t'ontglippen, het welcke ons met de boodt van 't wa-
pen van middelb: als dan gelieft bekent te maken
twaalff ofte dertien vaertuygen zijnde op gisteren
langs Gilangoli heen geloopen, weet niet off het
Tidoreesen zijn die naer Gilolo zijn gevaren ofte
niet

Hier nevens gaet mede het ontwerpen protest
soo in nederduyts als in maleytsch, overgesett zijnde den adsist-
Paulus Seen daermede besigh om het in arabische
caracteren te brengen, waer onder onderwijlen UE: Ed:e
goedtvinden ende gedachten sullen affwaghten. waer
mede UE: Ed:e godt almachtigh bevelen en blijvende
onderstondt UE: Edelen UE: Ed:e bereijt willige dien-
aren en dienaeren en was geteijkent Robbertus
Padtbrugge, Jacob Lobs, Cornelis van der Duijn,
en Gebrandt Broort, ter zijde stont Maleijo int
Casteel Orangie den 8:en Maij 1680

Bastian
Aenden Sergiant Com-
mandant Pieter Lijn

Eersame, Manhafte

Met het vertrecken van het Jachtie Boiro naer Am-
boina, hebbe niet konnen missen UE: schrijvens van

den

vanden 20en maert verleden te beantwoorden

den Coningh Allawadin sult dan deselcke mijne w[...]
degroet doen sijn hoogheijt aendienende op sijn begeeren,
dat wij waerlijck nogh niet en weten off het oorlogh off vre[...]
de sal werden, ende int algemeijn bij naer niet en weete[...]
hoe wij het langer met de Molucco's hebben

den koningh Saifoddin heeft ons op gisteren laten
bekent maecken datter vijff Ternataense corcorren
van Jelolo suijtwaerts aen Tidoore langhes d' oversijde
van Halmahera souden voor bij gepasseert sijn, dogh wij
niet waer hebben, dat UE: tot waerschouwinge dient om
wel op hoede te sijn, ende het volck niet wijt int bosch te
laten gaen en diergelijcke voorsorge oock tot Obij te dra[...]
gen, sendende UE bij dese geleghentheijt derwaerts het-
geen de gebreecken mochte, en voornamentlijck wat mee[...]
der voorraedt van kleeden off spijse

de boss: die verlost willen werden, sullen bij eerste ge-
legentheijt herwaerts overgesonden werden, in welckers
plaetse UE overgaet gerrit baerents: van enckhuijsen

soo mede gaet hier nevens d' acte van verbeteringe
voor den soldaet Jan Rodrigo en kimmende Pietergo,,
UE mits sijn onbequaemheijt te welck bekent is ende
geeraedts oock al 13 [illegible] geen verhooginge verlangen-

kimmende Ick UE d' eijgene saken aenbelangende nog
niet schrijven voor ende alsoo daer over niet de hebbe
gecommitteerde daer over sal hebben beraedtslagt,
te wenschen sijnde dat UE: wat minder int ooge vanden
pachter waert, die u overstlijkerije op den Indius, in
reght staet te betrecken, dogh wachte het u wel niet
ter het met den selvigen aff te maecken, ende die

Eenigh:

vrijheeden deses naer te laeten het welcke ick mij
soo lange gewaerdeert hebbe ende het welcke U.E.: oock
geensins tot recommandatie connen strecken, want
schoon U.E.: ons andersins vernoeginge in desselfs dienste
geeft, soo is niet te min gantsch onbetamelijck, verfoeij=
lijck jae ten hooghsten straffbaer dusdanige wijse van
arragscherije in den Commandant, die het sigh oock
behoorde te schamen. Waermede vaertwel, onder bont=
U.E. vriendt en was geteijkent Robbert Padtb:
ter zijde stondt Maleijo int Casteel Orangie den 13=en
Maij 1680

Amboina

Aende E: Heer Robbert d'Vicq
gouverneur en directeur beneevens
den Raadt

E: Erntfeste, agtb: manhaff=
te, wel wijse voorsienige, seer be=
scheijdene, Heeren vrienden

Nogh en zijn wij niet verder gevordert int herstellen
der Ternataensche beroerde saecken, dan wij U.Ed:
jongst ind' onse vanden 23en Maert schreven, sedij=
mede deselve eer rugge dan voorwaerts te gaen, want
hoewel dat de brieven, soo aenden Coningh van Tidoor,
als naderhandt aen den Coningh van Ternaten,
met de gewoonlijcke plegtigheeden zijn bestelt
en overhandight geworden, wesende de Tidoreesche
brieff aldaer vant Casteel volgens ouder gewoonte aff=
geraeckt, en Ternataensche vant schip t.w. W: met
de burgh inde baij van Jololo, waer= de Heeren
gecommitteerdens gesamentlijck naer toe vertrocken,

waeren

waeren, soo noghtans dien is daer niets anders opge-
volght dan dat met listige streecken ende omleydingen
voorss. heeren gecommitteerde in al over de maent heb-
ben ter leur gestelt ende opgehouden op die hoope ende
ijdele verwaghtinge vanden gewenschten uijtslagh
ende dat den Coningh Amsterdam selff hunde aen
boordt te koomen, het welck vandagh tot dagh vertra-
gende ende de moijnedige der spot genoegh daermet
d'E. Comp. drijvende, soo zijn te rade geworden ende
genoodtsaeckt geweest) eijndelingh een provisioneel
protest naerlandt te senden, als hier bij zijnde in
affschrift gaedt, waer op dan vervolgens een stapel
papieren ende een langh verhael van saecken, sonder
yets stoffelijck te bevatten, ofte daerinne eenigen
eysch te doen ofte voldoeninge te begeeren, overlee-
verden, het welck nogh niet hebbende konnen in onse
tale overgeset werden, soo en kunnen wij het ue. d'selve
voortegenwoordigh niet toesenden, eenlijck gaen hier
nogh neevens een brieffie als in antwoordt waerin
een onbeschaemden eijsch doen vande nagel pening,
en sekere biel in bewaringe vanden gouverneur
alhier zijnde, doch als sulcx dit jaer voornamentl.
selve wel verdient hadden, door hun moijnedigen af-
val en ongehoorde lassa moorderijen

Zij schreeven mede een brieffie, in antwoordt aenden
Gorgorgor alam een der pants heeren, om 't welcke
te vermaeckelijcken door den heere gecommitteerde
mede naer Jelolo genoomen, waerinne ue. d'selve niet
sonder verwonderinge kunnen sien [illegible], raekende
Amboina sullen sien, ende waer uijt kunnen toe-
logh ten vollen sal blijcken, hoe wel het niet duijsterl

Schijnt

schijnt dat dien onbeschaamden dijsel gesmeedt
is, door dien geenen die het Jude war tragten te kou=
den, ende niet gaerne de Ternataenen tot
Inkeer van haer selfs en sagen koomen om haer
wij de laetste proeve te neemen, soo niet nogh eeni=
ge rollinge voor aff te laten gaen, ende vervolgens
een volkome protest en aenzeggingen daer op te
laten volgen, naer 't welcke, soo bij alsdien vandien
kant geen datelijcke en dadelijcke verklaringe
en volght en een voldoende seker, waer uijt men, wat
rollen kan dat hij het oprigtelijck meenen ende de
vrede in sin hebben, soo raeckt wel light het swaert
uijt de scheede. de hier even te vooren aengehaalde
Brieven, gaen hier nevens in affschrift ——

En weeten wij int d=s als nogh ooch niets sekers
te berighten hoedanigh het met den Tidorees hoe=
ven, off hebben sullen: blijkende ons hoe langs hoe meer
hoe dit werck op deselfde spille eenlijck draijt, en kun=
~~...~~ nen van deselven geen nader verklaringe be=
coomen, dan dat hij, segt (gelijck altoos van bevoo=
rens) d'E Comp: totter doodt toe trouw en getrouw
blijven sal, ende sigh heijligelijck aent verbondt houden
terwijle vast dagelijckx de vlughtende Ternatanen
selve onderhoorige ontfangt en naer sigh treckt, en
het kleijn overblijfsel niet gaerne verplettert sagh,
om alleen oppermeester int spel te blijven, den 7=en
deser verschenen er tot Tidoor een coracorre van
Cerams oostkuste, ende de dorpen draki, quo=
aijno, Coebola, serinana onder voorgeeven
van vierendertigh gevangens over te brengen, die
welcke de Keffingoors uijt neemen van den Ver=

dasche

Wedasche corcorre door deselve dorpsluijden, de welcke den
Tidoreesen seght sij onderdanen te sijn, aenden coni
Saifoedin weder te rugge sonden, hebbende 11: man
daer aff doot geslagen, (waer onder oock den Sangie
Gebe) en veertien aldaer nogh gevangen gehouden,
wesende dese door de besettingers te rugge gesonde
om haer sijn hoogheijts voor geven reght van hem te
verdoeken, ter wijle die Wedasche corcorre te roo
ven aldaer waer verschenen ende sij luijden altoo
vrinden vande Tidoreesen sijn geweest. Sijn hoog
wiert op dien tijt oock affgesonden mede te berigt
dat de Ceramsche corcorre vloot dertigh stucx ste
twee Saboinsche corcorren van Gebe hadden bekruij
ende al het daer op geweest hebbende volck, doot ge
slagen, het welck sijn hoogheijt seijde hem aenge
naem te sijn; dogh vreesden dat hier over ijets be-
dachtelijcks op Ceram tot wederwraeck sal traghten
te laten bewercken, maer de wijle hier d'alle Sim
aldaer wel ende ten vollen op hoede ende inde wape
nen sijn, is niet te gelooven dat weijnigh uijtreghten
sullen

Hoe wel haer hoogh.d: het verleeden jaer haere
inneodinge den Coningh van Batchian genoegh
saem te kennen geven, volgens all't schrijvens dij ma
ijelijcke versochten, over sijne vermeijnde noodt
Cerammers, endat daermede in het toekome
de niet geerne weder genoodijt en waeren, soo nogh-
tans vaert dat Coningh al wederom steeds onbe-
schaemt voort, met versoeck om pardoonlijck de tw
te mogen hebben, met aenbiedinge van't eijlant Ob
d'E Comp: tot een geschenck te geven bij aldien hem

die

die volkeren daer voren moeten werden toegevoegt
wij en sullen 't er niet voordaght jegenwoordigh niets
op antwoordt ——

Dogh naerdien het wel konde gebeuren, dat Zijn hoogh[t]:
wederom als wel eer, sonder verloff en ter sluijck derw[aert]s:
moete overloopen soo hebbe dit in deses tijts gele-
gentheijt te noodiger geaght aen te raeden, om die op
te komen laten passen, te meer den Tidoreesen int
heijmelijcke als zijn voorlaender aenziet en erkent
en hie wel light meer onderdruijst dan wij voor als
nogh gissen konnen ——

In dit Jachtie Bovro hebben wij volgens ons voorigh
schrijvens doen schepen soodanige lijwaeten als de
factura daer aff, aenwijst ten bedrage van f 27239:9:12

vertreckende daer mede van hier, d' Eerw: leeraer
Zacharias Caheijngh met desselfs huijsgesin, als
oock op desselfs versoeck siecken kranckbesoecker [de]
anthonij boon, soo mede den verhooghden corp[l]:
hans simonsen, met zijn gesin als mede den
voordesen gewesenen slaeff vanden Mandar den
Capp: paulus andries: genaemt hendrik lok ——

Den schipper vant voornoemde Jachtie heeft dijsch
en versoeck op desselfs vertreck om de twee bilanders:
door hem gevanckelijck herw[aert]s: aengebraght, vertoon[t]
de ten dien eijnde ons desselfs door U Ed: verleende
Instructie, waer aff wij copije autentijck hebben
genomen, om het haer h: Ed: de hooge regeeringe
tot batavia, behoorlijcken voor te dragen, en te
mogen weten off diergelijcke wijse vandoen buij-
ten onse kennisse en voorweten ons oock al door
den beugel magh ——

Het

Gelijck de lijst aengaende en kunnen wij UEd
voor als nogh geen vaste versekeringe doen, want
het selvigh niet de 150 krijgs knegten, sal konnen
gesonden worden, alsoo in openbaeren oorlogh geraeckende
het selvigh niet soo tijdigh en sullen konnen uijtsen-
sullende onderwijlen UEd: nader gewaerdens daer ov
toegemoet sien, dogh bij nogh onverwagte goeden uijt-
slagh van saecken dat godt almagtigh geve, staet
het selvigh UEd: met het volck ten eersten aen
toegesonden te werden, hiermede Ed: eersame &
bevoolen UEd: naer onse hartelijcke gebiedenisse
den almogenden, en blijven wij, onder lant Uwe
bereijt willige vrunden en dienaren, en was geteekent
[illegible] Robbertus Padtbr: Jacob Lobs, Cornelis
van der Duijn, Gerbrandt Proost, en Andries Ol
ter sijde stondt Malaijo int Casteel Orangie de
13e maij 1680

Manado
Aen Sr Abraham van Meijert
opperhooft en Dirck Bi..
voorsz: Pl: vaendrigh

Eersame manhaftige seer
bescheijdene

Met de komste van onsen fiscael met het Jacht
den Experiment den 14en der verleedene maent als
van Ternaten verschreven, als oock van het Jacht
Amsterdam den 26 [illegible] daer aen aengelant
onder van de Manado gecoomen, bequamen wij
der en volle bericht van den toestant van gins ov
sijnde met voorsz: Jagt oock in goeder gesondtheijt

alhier

alhier verdeelt aen d'Eerw: Leeraer dm̄e Zacharias
Caheyngh, met deselfs gesin, hebbende ondertusschen
vanden 15en April met verwonderinge gesien dat Sr
Pieter de Roet uyt sijn leveren vant vaet agt maten
te kort quam, dat niet anders weesen kan, off moet
daer aff tot zijn eygen gebruyck genoomen hebben,
waer over wij hem op deselfs wederkomste alhier ooch
vermeynden aen te spreecken, en was Sr de Roet
volgens bedingh ooch gehouden, selfs met zijn chialoup
over Chiam te keeren, ende niet dus op zijn eygen
handel voort, ende naer Candispan te varen

zijnde het vat annijs arracq en waerinne 110 kannen
ende het vaetie ofte de 55 kannen Spaensche wijn voor
den Coningh van Chiam geschikt geweest, om te dien,
nu tot eenbrengden dagh voor d'onse aen landt ende
de Jaghten de Sprinwint en Koningh Amsterdam over
de eerlijcke en loffelijcke vreede tusschen onsen Staet
ende den Coningh van Vranckrijck getroffen inde Stadt
Nimmegen den 10en Augusto 1678 ende alhier op
den 14en Februarij passado affgekondight. ende naer
dien als toen Ul. sulcx niet en is bekent gemaeckt,
soo vermoogdt men wel dien arracq tot den vrolijckheijs
dagh ofte twee, soo onder Ul. selfs, als onse voorleden
deden en voornaemste hoofden dier landtstreecke,
te vercijberden, waer toe wel mogen affgeraeckt en
en eenige vreugde teeckens met het lossen vant can
non getoont werden, zullende de Spaensche wijn
tot vermaenden handtsoen voor Ul. ende den kranke
besoecker aldaer verstreckten

Het groff vee sien wij dat ten adviese van den
Fiscael bestondt in 65: stucx en staen't de nu mede

aengeteek:

aengeteeckent dien dit sestigh soo groot als kele-
n, soo dat vertrouwe de verdere volgens onse la-
sullen sijn verrecht ende verstreckt, dat dan wel sa-
sijn, maer moeten uE: bedaght wesen dat er altijt
twee cullotiens van den besten arack en slagh wer-
aengequeeckt ende gehouden, om in geen ongeleeg-
gentheijt te geraken

Wijders vinden uE: volgens d'eijsch voorsien met sodan-
ige koopmanschappen ende benodigtheeden als het
factuurtien uijt wijst, waer op mede gebraght is a-
het in voorraedt verstreckte soo aen de nederlant-
sche als inlantsche schoolmeesters, soo mede het
geringe den eerw: leeraer Cornelis de Leeuw en
krancke besoecker Bremer alhier genooten, als oock
een vat sterken arack waer in 14 kannen voor d-
coningh van Chiauw dat op sijnen kadie sal werden
affgeschreven

uE: negotieboecken sijn soo verschillende bevonden
met d'onse ende wel voornamentlijck omtrent den lin-
schen de soldijen en negotie dat deselve geheel op een
nieuws moeten werden gereformeert, waer op sy het
toecomende wat beter sal dienen geletz, en moet
het opperhooft S:r van Meijert weten dat de boeckh-
let sijnen laste alhier werden gestelt ende toever-
gelijck den administrateur desselfs mislagen en
verschillen sal bijsonder eene memorie ten deele
aenwijst

Vorders dit boven genoemde komt uE: toe met het fre-
gat den Eendraght overvoerende d'Eerw: dom:e Corne-
lis de Leeuw en ettelijcke andere k:k: persoonen als
namentlijck

. . . . - benevens kranckbesoeckers om op Sangij
als voorens geplaetst te werden

Jan Janssz: Loch van Amsterd[am]: geschikt voor Candiyan
Johannes Mannings van d[ito] voor Tarouna —
Willem Alardt van Leyden voor Tagulanda —
Johannes Pays - - - voor Boulangitan —
Bastian Gratia - - - voor Tabockan —

Zullende UEd: d'Eerw[aerde]: predikant d[omine] Cornelis d'Leeuw
in die agtinge houden ende doen houden als desselfs
E: waerdigh ampt vereyscht ende de billickheijt —
mede brengt. plaetsende zijn Eerw: int huijs daer
d[omi]ne Carwijngh ingewoont heeft, het selvigh naer ver„
mogen wel latende verhelpen, waerinne zijn Eerw[aerde]:
sigh dus lange sal moeten behelpen tot 'er een nieu„
we wooninge gemaeckt zij, waer toe de hoofden vrij
gecochte Poli en Dimbola de bouwstoffe (uijtge„
sondert de kalck en steen tot de voet) moeten leve„
ren of zijn en blijven 's Comp[agnie]s: lijffeygenen, en ver„
wondert het ons dat daer nogh selfs geen begin van
gemaeckt is, daer wij nogtans hooren dat 'er al ee„
nige hout werken door voorn[oemde]: persoonen gelevert
zijn

Naer dat zijn Eerw[aerde]: sigh met der woon sal ter neder
geslagen ende zijne huijselijcke saken wat beschickt
hebben, sal met dit selvigh fregat weder herwaerts
keeren, zullende daer mede eenlijck verwagten
soo veel goumoets als UEd: bij den anderen zullen ver„
mogens zijn te versamelen, alsoo daeromme seer ver„
legen zijn

met

met dit bodem sijn gaen oock weder over 6. man
met name, Cornelis van Scherpendeel, abraham
borger, Jan de roij, ~~Ha~~ Emmerik Mammiel, Coenraet
Jans, Christiaen Jansen:, sijnde S.r Jan fransen: aen
geschreven de Jongst naer Ciauis gesonden corpor-
en ses man daer toe te voegen, welcken Corporael
en 12: man onder den Sergiant Harman Smith
naer de kleijne boeren dorpen sult senden, om de-
lijcke deselve tegens den overlast van die van Voe-
te Saccam, off liever de bovelanders en mogende te
te beschermen, met stricte last geven aen wederen-
de, maer eenlijck den afwederenden oorlogh te voe-
ren tijt en wijle wij nader besendinge van hier
doen, en verstercken mogen off de boeren wil-
ligh genoegh weder werden sullen tot hunne onder-
verplichtinge onder den dienst der E Comp.e: dat
hun wel duijdelijcken, in de vrolijckheijt wanneer
de vrede gevierdt werdt, te verstaen sal werden
gegeven, off dat wij, bij sodanige hartneckige on-
gehoorsaemheijt als sij in den tijt langh herwaerts
getoont hebben, haer wel weder verlaten onder
aen den koningh van Bonlan overgeven mochten

den Tavocanschen schoolm.r Marcus de Rohaije
heeft op sijn vertreck van hier den 16.en augusto 1659
ontfangen voor den Jaer beginnende p.mo octob.r
1659. soodanige besoldinge voor de gesamentlijcke
kosters daer ontrent, als het extract uijt het
cassa boeck hier nevens gaende aenwijst, waer over
ons vlacten sijn toegekomen als off daer af nog

niets

niets ofte immers weynigh voldaen heeft, buyt„
gierigh daer uyt sijn voordeel soeckende en meest
de luyden met een baen of anderhalf basta aff„
settende het gelt wel light aengeleyt hebbende
in koopmanschappen dat veelt verkocht dienden
ende hem overlangsaem met den leur en slaur
als gesoght dan bayende, maer naer de mael de
wereldt boos ende vol agterklaps is, soo dient het
oock soo aenstonts voor geen volkomene waerheyt
aengenoomen, ende konde het mede wel sijn dat
eenige kosters sommijlden verwisselt werden, ende
door hem als dan maer naer den tijt dat sij gediene
hebben betaelt werden, soo dat UE: naerstiglijck
daer naer sullen hebben te laten vernemen ende
mr. marcus voornt. hebbende: aff te vorderen, onder
sooke doende off 'er op alle die plaetsen oock al kosters
sijn

waer mede deesen sullen eyndigen ende UE: ge„
samentlijcke godes almaghtigh bevelen en blijven
onderstondt UE: goede vrindt en was geteyckent Rob„
bertus padtbrugge ter syde stont malleyo int
Castel orangie den 13 der may 1680
lager stondt p: s: Claes Jansz: dapper is den tijt synre
Condemnatie verdijnde, dat de resten desselfs hebbende:
in de manadose soldije boeckens weder coors met„
men den selven belastende als in factura de binnen
van mij aen den fiscael gedane: sult soo vervolgelt als
die leggen en dannigh weder over senden

Aerden

Aenden boeckhouder
Sr. Johannes Fransen

Eersame seer bescheijdene

Dewijle onse jongste vanden 25en Maert, aenden
fiscael ende UE: gehoorende, mits het vertreck vanden
fiscael met het jacht d'experiment naer herwaerts,
niet en heeft connen bestelt ofte geopent werden, soo
gaet'er afschrift vandeselve hier neffens, om
nu als nogh te volbrengen den last en puncten daer
inne vervatt, voorsoo veel UE: het mochte nodigh acht
ende den tijt het nogh sal connen velen, en moogt
nu wel met gerustheijt wederomme herwaerts aen
komen, waer toe UE: al bevoorens verloff hadde ge
geven, gaende hier bij sijnen UE: verschenen kost
gelt tot den laetsten meij toe, soo oock den vat waer
inne hondert vijfentwintigh kannen sterchen arrac
voor sijn hoogheijt den Coningh van Ciauw, alsoo den
fiscael ons verseeckert heeft dat dien dranck hem
aengenamer dan spaensche wijn is; de jongste ge
sonden corporael en ses man sullen weder naer de
Manado gesonden werden om niet nogh soo een
getalle welcke nu van hier derwaerts senden, de
kleijne boven dorpen voor den overval eenige bijam
den te verseeckeren ter tijt en wijle wij daer na
der ordre in stellen moogen; tot welcke, leeft soo UE
nogh des gesint sijt gelijck bevoorens mijn dienst
aenboodt, soo coemt op de Manado onse nadere last
en goedt vinden affwaghten, als wanneer meerder
volck sullen oversenden en instructie waer na
UE: sigh soude moogen rigten, in welcken gevalle
selfs met den sergt. Harmen Smith naer de bove

dorpen

dorpen u sult begeeven, om grondige onderrightin,,
ge te mogen becomen, soo vanden stant, geleegentheijt
en wegen naer Poele Saeken, dataran en passar
als wel voornamentlijck van Mogondo, en hoe de wegh
sigh verders strecht naer Attingolo en Dormogo,
en off'er kans is met eenige onderkrijgers van Mogon,,
do derwaerts aff te sacken, latende wij ter deser
geleegentheijt goede berightinge toekomen, om'e de ons
te gevene orders naer te schicken en righten. waer
mede vaert wel ende blijft gegroet van onderstont
UL: goede vrindt en was geteijckent Robbertus Padt,,
brugge ter sijde stondt Maleijo int Casteel Orangie
den 13en Maij 1680

Jlolo

aende Heeren gesament,,
lijcke gecommitteerden

Ernfeste, Agtb: Manhafte,
wijse, voorsienige seer bescheij,,
dene Heeren Vrunden

Naer middernaght voorleeden, quamen onse
naer Tidoore affgesondene weeder te rugge,
gaende de notulen door den fiscael van Cummelberick,,
linge opgestelt, hier neevens, waeruijt de saken dees
genoeghsaem ende ten vollen sullen konnen verstaen
werden, sijnde sijn Hoogheijt Saijfoedin op nader aen,,
dringen niet gevolght, maer deeser in beraet, ijemant
derwaerts met eenige Corrocorren ons toe te senden,
om te doen blijcken dat met de Ternatanen niets
uijtstaende en heeft, en schoon met eenen verdocht,
dat de Eedelen Lobs en vanderDuijn met de maght

daer

daer naer wachten wilden, die nu gereedts al vertra
keert waren, soo noghtans sullen wij dit lightelijcken
weder goedt maecken

Sendende op desselfs aenradinge, achtervolgens ons die
op genoomene besluijt van heeden, het Jaght den Sam
son en twee onder Corcorren benevens den Sergiandt
den 24: maij naer Tohiro, om die vogels soo lange alda
besett te houden tot wij weten sullen off sij nu de
aldaer ontvloogen dan wel met der selver komissie
ende voorneemen vertrocken sijn, ende tot wat eijnde
den met deme nu d°: gesamentlijcke goedt vinden te
verstaen, off hun tot den uijtslagh van saken sullen
besett ofte hunne vaertuijgen in beslagh houden, soo
wij die onderhunne maghtigh konnen werden, of te
niet

Werdende den schipper en Sergiant bij Instructie
gewaerschouwdt geen de minste vijandtschap te
toonen ten waere daer toe genoodtsaeckt wierden,
alles de revier sinnen dagh niets weder buijten te la[ten]

Hier nevens gaet den packie met eijgen kogels van
den tb. benevens den bondeltie sirij, dat de gijselle[ren]
in hunne kamer nogh hebben laten leggen en ver
geeten, waer uijt blijcken magh hoe veere wij hun
betrouwen konnen, en hoe sij gegijselde sinde met
de mondt van vrede spreeckende, voorraet tot den
oorlogh op doen, ende ons schepen ontkruijpen ende
wel light den vijandt toesenden, brandt houdt tegen
den winter versorgende gelijck het spreeckwoordt
seght, wat sij wel meer mogen gedaen hebben, kan
lichtelijcker gegist dan geweeten werden, onders oor
deels waer het goet dat sij al ten eersten weder te
huijs quamen, konnende ons dit gedoente geen goede
gedaghten van hun doen hebben

ende

Ende alsoo wij voor tegenwoordigh niets naders te
berighten weten dan de heeren lobo en vanderduijn
de vrienden bij monde sullen weten te verhaelen
Soo sal deese naer onse gantsch vriendelijcke gebiedenisse
hier mede eijnde neemen, blijvende, onder stondt
mijn heeren uEd:e gesamentlijcke bereijt willige
vrient en dienaer en was geteijkent Robbertus
padtbrugge ter zijde stondt malaijo int Casteel
orangie den 14:e maij 1680

Chiauw
Aende Heer fransiscou Xaviero

Translaet brieff door de Heere gouverneur der Moluccos, Robbertus Padtbrugge, aenden Conings van Chiauw, inde Malijtsche Taele en duijtsche letteren

Wensch van gesontheijt met eerbiedigheijt aen Heer Conings en gunstigen vrindt

Met wederom komste van onsen affgesondene den fiscael van Malaijen, vant eijlandt Ciauw, hebben den brieff van onsen vriendt ontfangen met heerlijcke eerbewijsinge en hertelijcke genegentheijt, soo als den inhoudt van dien verstonden, benevens de gewenste tijdinges door onsen voornoemden affgesondene bericht, gelijck voor desen geS: hebben aen onsen vriend belangende de saecken van Tallauw, waerbij als noch persisteeren, want 't is noodigh dat Hare vriend naerkomt, 'tgeene beloofft is

Wijders verstaen Ewe vriendt versocht om drie vlaggen dat neemen aen, ende hebben alreets aende

hoofden

hoofden van Ue Hoogh.de vaartuygen gesamentl.
daer van verdien, Indien'er nogh ontbreekt, sullen we
daer naer Indagtigh zijn

Belangende der vrouwen die met de twee Castil-
ianen getrouwt zijn, wesende tegenwoordigh in
dienst der E. Comp.e; daer van hebben onderrightinge
bekomen door voorsz: [illegible] affgesondenen: dogh Indien
Uwe vriendt geliefde d'eijsvrouwe en kindt van
Sertenno herwaerts senden, het soude ons aenge-
naem zijn: maer aengaende d'andere daer laten
wij ons niet veel aengelegen zijn, sij moeten er op
Tiano [?] wel verblijven

Oock soo hebbe Ick verstaen vanden Uwe predi-
kant die nu onlanghs vande Manado wederom gekomen
is, dat Uwe vriendt gelieft heeft mij tot getuyge
en vaders plaets, over Ued: eerst geboren soone te
noodigen en verkiesen ten tijden 't water der rey-
niginge ontfingh; dat hebbe Ick met verbindigheijt
aengenomen, gelijck het onder de Christenen behoort
ende Ick wensche en bidde dat godt almaghtigh het
gelieve te segenen, met vader en moeder, tot ~~lich~~
lichaems en ziels gesontheijt ende wel vaeren,
nogh boven alle genaden, gaeven en mogelijckheden:
op dat't et moght worden een waere en gesonde led-
emaet der gemeente godes: ende by dat Ick dan
ooit ofte niet ben, ofte soo lange mij godt 't leven
en gesontheijt verleent, sal hem niet int vergeet-
tenheijt stellen

Raeckende de saecken der Ternataenen met d'E.
Comp.e; daer van is tot nogh geen besluijt tot vrede
ofte oorlogh geworden, maer naerstigh laet aendien

soo

soo en is 't Latroos tot geen gedachte, want tot nogh en
kan men niets seeckers van seggen, dogh onder 't schrijven
worden alle tot den oorlogh gereedt gehouden, ende soo
wanneer U E:e vriendt zijne volckeren komen wederom
te keeren, sullen U E: bekent maecken off de Ter-
natanen in oorlogh off vrede begeeren ——

niets hebbe tot een oogh present dan eenelijck een
vat stercken arracq, wandt hebbende verstaen dat
U E:n vriendt soodanigh dranck begeerigh is, waeromme
U E: oock vande E: Comp:e alle jaeren een vat sal
komen bekomen, met nogh yets anders 't geene de
Ed:le Heer generael en raeden van India believen
aen U E: vriendt den Coningh van Siauw toe te voe-
gen. hiermede sal sluyten, en wenschen U E: de seg-
gen vanden alderhooghsten, over U E: hooghheyts hoff,
en onderdaenen, ende geve zijne genade een eenige
vrede amen. onderstondt U E: Coningh U E: genegen
vriendt, en was geteyckent Robbertus Padtbrugge
In margine stondt 't Casteel orangie op malaijen
den 15en dagh vande maent maij 't Jaer 1680

Edele
aende Heeren gesamentlijcke gecommitteerdens

Mijn Heer.

Soo als 't fregat den eendraght en schip den Sam-
son hadden affgevaerdight, komen alhier drie Corcor-
ren van Tidoor aen te landen, de welcke niet heb-
bende willen op houden, maer tot U E:s noodigh geacht
hebben aenstonts over te zenden om oogh: en vergetingh

te

te zijn van d'Comp: langhmoedigheijt, tot opperhooft de(n) prins godranan sa

Gunnen brengen dat uijt eijn selfs genoegh sade verstaen werden, waer aen wij gedienstigh gedragen ende ter wijle geen stoffe van belangh meer en hebben voor het tegenwoordige, sal ick desen al weder eijndigen, en blijven onderstondt mijn Heeren. UEd: gantsch ootmoedige dienstwillige vrundt en dienaer en was geteijkent Rob. Padtbrugge ter sijde stont Malaijo int Casteel orangie den 15.den maij 1680

Gilolo

Aend'e: Heeren gesamentl: gecommitteerdens

Eentfeste, agtb: manhafte wijse voorsienige Seer bescheijdene Heeren vrunden

De voorbaet is den armen goedt, en is het beter vier vooghels inde kooij dan duijsent inde lught

Gaff ons geen weijnige becommeringe dat er die van Jilolo suijdtwaerts op vier Corcorren ende den gilalo waren heen geloopen, ende dat over al vande Tidoree schen voorraedt van spijse koghten eijn goudt en silver daervoor en ter selver waerdije geboden, welcken onder Indigo teen [illegible] ons genoomen besluijt daer over den 15.den deser wijt loopiger te hebben sijn, en toe wij noodigh agten deser besettinge van Jilolo eenlijk aen te houden tot wij UEd: gesamentlijcke goedt vinden en bericht daer aengaende souden hebben ontfangen ende wel voornamentlijck, off deselve vaertuijgen met ofte buijten UEd: kennisse van Jilolo suijdtwaerts op waeren vertrocken

uijt

uijt affschrift vand' ondo naer den sergiant Comman,,
dant Pieter Sijnen na Batchian gesonden, ende hier neves
gaende, sal blijcken, wat sorge wij doen al hadden voor
Batchian en Oubij, ende int affschrift onser verledende
last brieff aenden opperstierman vanden Sampson
adsistent Harcq en sergiant Muller wat voor sorge
wij droegen, dat de niets vijandelijck tot Cosiero Inde
besettinge en soude werden ondernomen ——

naer met de te ruggecomste vanden adsistent Harcq
comt ons heel ander berigt toe vanden Coninck Saij,,
foddijn, die volgens beloften en toeseggingen immers
toeseg door sijn uijtgesondene spions heeft laten
ondecken en door snuffelen het welck geen ende gelo,,
ven kan werden int rapport hadden door den adsistent
voornoemdt overgelevert, sijnde gisteren avond laet
eerst van Tidoor te rugge gekomen ——

Sijnde ons des smorgens sijn Ed.s seer aengenamen, door
schipper Jan Wageman met Jaghtie Voorhout lange,,
bragt daerinne ons niet en blijckt off die vier Corcorren
met ofte buijten sijn Ed.s kennisse vertrocken sijn, ende
naerdemael wij soo veel te nader berigt hebben, soo
vinden des te noodtsakelijcker de besettinge tot Cosiero
Indier voegen te vervolgen tot dat eenige uijtslagh van
saecken sien, off de selve In beslagh te nemen, soo bij
alleen het sijn Ed.s goedt heeren komen, des niet ende
bij alleen sijn Ed.s dringender redenen mochten hebben,
om die besettinge weder In te trecken, wij sullen het
ons getroosten, hoe wel niet en kunnen sien, dat het te
voorbarigh ofte ontijdigh sij geschiet, ✱dient men,
schroom de geen andere redenen waeren, dan dat sijn
hoogheijt Saijfoddin sigh voor d' E Comp.e verklaert
heeft, immers geen wantrouwe verders te laeten
blijcken, sijn seggen in dese gelegentheijt eenigh
geloof geven ende den weijnigh naer sijn raedt te luijs,,
teren, soo lange het tegens ons belangh niet aen en

Huijt

sluijt, te meer de scheepen en vaartuijgen hier dogh stil-
ligh leggen, en niet en kunnen hier off het moet dogh
tot de wapen komen, sullende dogh desen dollen hoop
(gelyck wij in onse jongste aen haer Ed.hts schreeven)
hun libertiet niet dan door gewelt uijt den vuijst wrin-
gen laeten

Het is ons lieff den heer Majoor sigh niet verdrieten
en laet de moeyten op sigh te neemen van 't protest ende
de puncten hier voor aff voor't laeste voor te houden, in
maleytsche taele en arabische letteren te verschrij-
ven zijnde wel een seer moeijlijcke en lastige saecke
voor sijn Ed.e ende een genoeghsaem bewijs datter
noodtsaeckelijck een arabische schrijver inde Moluccos
vereyscht wordt het welcke de hooge regeringe in Indie
heeft konnen begrijpen maer waer inne wij nogh geen
schrijver en hebben, ende des te loffwaerdiger des Ed. heer
Majoors bysonderen yver hierinne is, als waer mede
d'E. Comp.e in deses tyts gelegentheyt bysonderen dienst
geschiet

Met dit Jagt het voorkomt dat wederkeert wordt
ue d.s weder toegesonden

70. leggers water waer onder 20 d.s van Santoosa
4: basscheen groente, met fijn kruijt voor de Cajuijt
80 orangie appelen
1. bocht
1. calbas cadentius bier
1. d.o fransche wijn
1 potten soute eyers en 50 versche
1. d.o koekies en kranckelingen
1. d.o versnaperinge van banckette
1. d.o versche booter

Zijnde ons lieff te verstaen geweest dat de chialoup
van Eendraght voortgeset is, willen verhoopen deen
spoedige wyse sal erlangen, insgaende 'tgoedt en van den

kranckesden

kranckebesoecker wie dat in voormen swaar verbleven
is, sal 't synder tijdt wel te regte komen, en hadden sijn
broeders daer voor wel mogen sorge dragen hebben, maer
yder was voor sigh selfs, nae den aerdt van eygen liefde,
ende niemandt voor den ander; soo dat dien armen hals
sigh soo langh als een regt schapen apostel sal moeten
behoopen en behelpen, ter tijdt en wijle sijn noodigh huys
raedt en bekomt

Aengesien genoegh hier uyt blijckt dat 'er geen stoffe van be-
langh meer overigh off in voorraedt is, sullen wij het
hier voor desen tijt, bij laeten en U.E. gesamentlijck
Gode almachtigh bevelende blijven ondertont mijn
heeren U.E. gesamentlijcke bereijtwillige vriendt
en dienaer en was geteijkent Robbertus Padtbrugge
ter zijde stont Malaijo int Casteel Orangie den 19en
may 1680

Mijn Heeren

Het Jachtie het Voorkont gisteren avondt niet tes-
tende konnen klaer geraeken, soo geworden ons op heden
door den Prince d'Orannija U.E. nader schrijvens
vanden 19en en gisteren, waer op aenstonts den prin-
ce d'Orannija bedoght voort ende nae Tidoor te
willen scheppen om geen tijt te verluijmen, sijnde op
U.E. goedtvinden den adsistent Kaertie mede ge-
gaen, te meer ick sulcx den Coningh d'aijffoedin hadde
belooft sijn last, buijten desselfs boodtschap is, nogh
de selnaght herwaerts aen te moeten keeren, en sal
ick op desselfs wederkomste, met den schrijt en inder
stilte, om als nogh den inwendigen hoop dringe hoop
te laeten, U.E. bij kromen om met den anderen te be-
raedtslaen wat best dient bij der handt genomen

Onderwijlen

Onderwijlen gelieven UE: D:e te weeten datter op de
lijste der vrije goederen nogh wel soo veel bij bedaght
ende gecomen is, als er bevoorens gemeldt was, waer onder
ooch een rolplaet loot en sullen wij de selve als nogh
moeten bedencken ende noodigh agten daer bij voe-
gen. gaende een tafel en vlagge daer hier neevens en is
de booter met een vrijen schip rommer swaer waer uijt u
ende wij alle sullen werden gericht, soo bij aldien daer
geen vracht bij en is

Dese snoode verklaringe van oorloge door het onbij-
ndige geboorte schijnt hier op te sien, dat sij vaste
staedt maecken dat wij eenmael ter schuijlhuijt ge son-
dene Corcorre al wegh sijn, ende dat ons wel haest
ander werck sullen verschaffen ende hier van daen
't welck ogter reeijn in geloofflijck missen sal waer
mede wij desen weder sullen eijndigen en blijven als
vooren. onderstont mijn heeren UEd:e gantsch ende
geheel ten dienste en was geteijkent Robbertus pa-
drugge ter sijde stont maleijo int Casteel orangie
den 20en maij 1680

Toecto
Aende opperhooft van't
Jagt den Sampson — Eersame, Ervarene, Vroome
en bescheijdene

Desen staet UE: te geworden over Tidoor, door den wa-
des ouden Coninghs Saifoddin: praeuwen, waermede
UE: doen verstendigen, hoe wij bericht geworden sijn
dat de vier Ternataensche carcoorren, die wij ver-
meenden tot den uijtslagh van saecken, besett te hou-
den, door UE: arrivement aldaer d'revier uijtgesett en
aldus tot ons leedtwesen sijn komen te ontsnappen

waeromme

waeromme dat goedt gevonden hebben UL: wedder met d'Corcorren herwaerts te ontbieden, ende de besettinge voor dees tijt, als onnoodigh, te laeten vaeren, welcke dan hiermede geschiedt, met expresse last en order, op den ontfangh deses 't ancker te doen lighten, ende den Steeden herwaerts wenden, op dese reede te anckeren, en soo spoedigh als kunt, alwaer dan nader last heeft te verwaghten. Zijt hiermede naer groete gode bevoolen, en middens verblijve, onderstondt UL: vrient en was geteyckent Robbertus Padtbrugge ter zyde stont Malleyo int Castel Orangie den 21en May 1680

Doedinga

Aende opperhooft van't Jaght d'Experiment

UL: sult op stondts naer den ontfangh deses 't ancker lighten, en den Steeden herwaerts wenden, trachtende dese reede soo spoedigh als doenlijck te bezeylen en alhier tot naeder order, ancker grondt kiesen, schoon uwe ladinge van brandthout nogh niet ten vollen en mogte gekregen hebben. hiermede wenschende UL: behouden vaeren en voorspoedige aenkomste, onderwijlen verblijvende, onderstondt, UL: vriendt ter ordonnantie vande E: Heer gouverneur der Moluccos Robbertus Padtbrugge. en was geteyckent Andries Oloffs: Lofftangh secretaris. ter zyde stondt Malleyen int Castel Orangie den 21en May 1680

Gilolo

Aende E: Heeren gesamentl: der gecommitteerdens —

Ed: Erntfeste, agtb: Manhafte wijse voorsienige seer bescheyde Heeren vrunden —

Naer[illegible]

Harcpe den adsistent is gisteren avondt van Tidoor weder te rugge gecomen, hebbende aldaer volgens mede gegevene Instructie soodanige saecken verright als daer inne vervat staen, gelijck UE. uyt het affschrift hier nevens gaende sullen gelieven te beoogen, heeft ons soodanige berigt vandaer te rugge gebragt in de Ingeschrifte heden overgelevert als hier beneven sal mede in affschrift te vinden is

Soo dat men ons wagten moet is nade Tidoreesche Corcorren de welcke den adsistent Harcpe vertrouwt In dese See in 12 stucx sal bestaen waer bij sijn hooghde 25: à 30 stucx kleijne vaertuijgen sal voegen

Het Jagt den Sampson en drie Sangiesche corcorren sien wij alle oogenblicken te gemoedt, en wagten, het springh om ons oorloghs frigat Cont'rovert Ternaten vande wal te krijgen, daer omtrent wij tot dus lange den bloedigen vergeefschen arbeijt aen hebben besteedt

Soo dat UE. noch een weijnigh gedults gelieven te nemen, en onderwijsen deus In beraedt ne men off niet dawoe dient met het Jagt het voorhoudt besette, om het uyt loopen hunner Corcorren buyten UE. weeten te beletten

Sullen UE. uyt de verklaringe der hooffden op Jacht de Experiment gewesst sijnde voor Dodinga komen sien, hoe hun toe schreeden dat de onnodige een aenslagh hadden om hem met een brander aenboordt te komen waer door (: dat kappen vant … anckertouw) een onder verloren hebben, het welcke egter onders oordeels wel hadden konnen voorkomen bij aldien met de gewapende

schuyt

schrift daer op aengewijst dat vermeijnde slot wegh ge„
borgh hadt hadden ___

Terwijle nu ons de vier Ternataensche corrcorren ontsnapt sijn ende dat daer onder dien schelmschen paep en Imam Tayoli geweest is, die tot Tobelo dien boeves tot slaeff ~~verkoght~~ hooft, waer aff sijn Ed.e Jongs in de mij aenmelden verhaelde, ende den welcken nu wat scharper vermeijnen te ondersoecken, soo staet te stellen dat tot Baro, Manipoe ende deses Incops en roer sullen bren„gen en helpen, tenzij wij de tijdigh voor zijn ___

Ende terwijle onsen burger Coopman Pieter Titeus: sijn kleijne chialoup vaerdigh heeft, om op heden aff te steken ende klaer is, soude mijn voorslagh wel sijn om den selven van hier naer Baro ten eersten aff te vaer„digen, latende den selven in de boght van Cayeli loopen om aldaer onse papieren aen Sr. Praet, het opperhooft van Baro te overhandigen, omme naer lesen der sel„ver, hunnen voort bestellinge naer Amboina op 't alder spoedighste en sekerste te mogen erlangen van waer verders langs de Tuccabessiens naer Bouton soude steecken, om aenden Coningh en grooten aldaer soodanigh een brieffie vanden toestandt onser saecken alhier te schrijven, als sijn Ed.e gesamentlijcke souden mogen goedt vinden ende d' Ed.e Heer Majoor, het brengen daer aff in de Maleijtsche tale en Arabische letteren de goedigheijt soude willen hebben van 't selvigh al weder op sigh te willen nemen, alswan„neer den Coningh Saifoedin in name der Comp:e met eenen wel konde verboght werden, naer waerde: sijne bevindinge en beste kennisse, een brieffie daer neven aenden Boutonschen koningh te willen schrij„ven, om d' Comp:e langhmoedigheijt voor al de werelt te meerder te doen blijcken ende d' ontrouwe der meijneedig Ternatanen, op dat hunne te strijden

valschen

valsche geruchten en logenen aldaer geen voet te
vatten en moghte ——

op 't een dit ander sal ick bij desen UE. goetvin-
den en besluyt verwaghten, om off onse burgers cria
loup te versenden, ofte als nogh op te houden, willende
wel voor aff seggen dat ick oordeele de sacke en tijt
geen uytstel te lijden, dogh stelle het als geseght
aen UE. gesamentlijcke goetvindinge; kunnende
die nogh staet gemaeckt werden op de grooten crialoup
vanden selven onsen burger coopman ——

vyff bossen groente waer onder een voor de cajuyt
6. p.s koolen ——
1. mantie salade ——
13. suyre appelen van den Laeq ——
1. groot vercken ——
1. carbas van de edelen fransche wijn ——
1. d.o mom om daer uyt UE. schult te betalen

waermede en wij UE. gesontheyt en een vro-
lijck gedult toewenschen blijvende onderstont mij
heeren UE. bereijt willige vrient en dienaer was g-
teyckent Robbertus Padtbrugge ter zyde stont ma-
lijo int Castel Orangie den 24en may 1660

Solo

Aend' E. Heeren gesament-
lijcke gecommitteerdens aldaer

De Eentfeste, Agtb. mansafte
wijse voorsienige, seer bescheij-
dene Heeren vrunden ——

Desen voormiddagh wierdt ons UE. aengenaem
schrijven tot opgisteren ontfangen geschriften va

d' Ternatan

d' Ternatanen, welckers inhoude jegenwoordigh ver„
delyck wel hebben begrepen, voornemens zynde 't selve
soo op stonds den Coningh van Tidoor tot gelycke spe„
culatie toe te senden, ende met eenen te doen aendie„
nen, hoe d' Heeren mede commissarissen denckende derwaerts
staen te doen omme eygentelycken uytslagh vand'
Ternataensche saken bekent te maken, mitsga„
ders over soodanige poincten, als bij U E: ten diensten
vande E Comp:ᵉ noodigh geoordeelt is, in mondelinge
conferentie te komen, waer mede ons volkomentlycke
geconfirmeert hebbende, zullende 't chialoup vanden bor„
ger coopman Pieter Tides, met ons schryvens over
Bouton ~~toe~~ naer Bouton soo spoedigh als doenlyck aff„
geveerdight werden ———

Zynde dit eyndelyck 't geene U E: voor jegenwoor„
digh van hier te adviseeren valt, ende mits verdere
stoffe ontbrekende als kortheyt des tyts, sluyten
ende verblyven naer cordiale groete, onder stondt
U E: Edelen U E: dienstwillige vrundt en dienaer
en was geteyckent Robbertus Padtbrugge ter zyde„
stondt Malleyo int Casteel Orangie den 27ᵉⁿ Maij
1680 ———

Gilolo

Aende Heeren gecom„
mitteerdens aldaer ———

Eerntfeste, manhaftᵉ, wyse
voorsienige, seer bescheydene
Heeren Vrunden ———

Dese dient ten weerendeele tot geleyde vant schrif„
telycke rapport vande naer Tidoore gesondene
burgers Pieter Tides en Cornelis Sluters:

naght

deselve nagt vandaer weder te rugge gekeert, waer inne wel voornamentlijck te sien is, hoe sijn hoogh^{heijt} haer soeckin niet alleen de twee heeren de heeren commississen lobs en vanderduijn, maer oock loogestaen, goedt gevonden ende versoght heeft den gouverneur meede met ende weegens deselve mochte overkoomen, dat dan oock dusdaingh staet aghtervolght te wer, den, soo raedt wij die nadere tijdinge van sijn hoogh^t becoomen, die welcke hooghoght heeft ons een oer te sullen laten toekomen, het beste teiken van belangh is, dat voorn: burgers elff stucx corcoren ten oorlogh toegetackelt vaerdigh hebben sien leggen, en gebracht er nogh maer een aen ont getal der gegiste twaelff vol te maecken

Wij hoopen van Tidoore koomende deselve meede te sullen koomen neemen, sullende onderwijlen het affvaerdigen van het burger orialonpie soo lange nogh op schorten, op dat d'amboinsche vrinden vanden uijtslagh aen dien oort naderkennisse magh werden gedaen

Wij senden ue Ed^e: tot ont sett hiernevens

4. vaten oli ...
2. d^o speck
4. groote potten grove groente voort volck
1. korff fijne d^o voor de Cajuijt

Het welck ue Ed^e: toekomt met het oorlogs fregat Contrevert Ternate, het welck verhoopen opt spoedig ste ont magh weder becoomen waer meede ue Ed^e: god almaghtigh bevoolen en blijven, onderstont ue Ed^e bereijtwillige vrinden en dienaeren, en was geteijkent robbertus padtbrugge, Jacob lobs, en Cornelis vanderduijn, ter sijde stondt maltijo int casteel orangie den 29^{en} maij 1680

Accordeert
[signature]

Bacio
Aen den Coopman en t'opperhooft
S.r Reynier Praet

Eersame voorsienige seer be-
scheydene:

Uyt de hier nevens gaende papieren sult u Ed: konnen
sien, hoe vier Concurrenden nu nodige Ternatanen,
van Sololo zyn weggeraeckt, waer aff er drie van voor
Tobelo d' onse zyn ontsnapt, en zuydwaerts wegh geschept
In welckers eene oock den beruchten Oeman Tajali
is geweest, en is benevens ettelijcke der snoodtste fielen
doorgegaen, naer de waerschynlijckste gissinge, dat seggen
vanden Coningh Saysodin, om Boero, Manipa en
verdere custe van Ceram in roer te helpen,
waer door wy genoodtsaeckt zyn geworden dit eer-
ger Chialoupe van S.r Pieter Tids: naer u Ed: aff te
vaerdigen, niet twyffelende off sult, naer genomene lectu-
re der stucken en papieren, deselve aenstonts en op't
seeckerste, met schip: of ander vaertuygh en gelegenth.t
naer Amboina bestellen, konnende u Ed: niet onbekent
zyn watter in desen tyt gelegenth.t aengelegen zy—
latende het voornoemde Chialoupe, sonder merckelijck
tyt verdryven ofte verlet, ten eersten, volgens Instructie
tie den Stierman ter handt gestelt, deselfs reyse

by

bij Zuijden Boero en tusschen het selvigh eijlant en Am
blauw ofte daer beoosten heenen, desselfs reijse naer Bou
ton bevoorderen, omme aldaer te verrichten wat te
Zijnen last is ———

onder het bondel papieren nu overgaende sult ons
anderen vinden een uijtschrift van ons dagregister,
waer bij blyckt hoe sekeren soole den 20en Maij
alhier eenige Tidoreesen: te koop gebraght, voor geest
een vrij geboorenen en den Boneesen en s Comps. onder
daen te zijn uijt het dorp Waijsamma, alwaer me
nogh 62. andere soo mans als vrouwen voor vijff ofte
6. maenden door twee Mabaneesen: Coracoren souden
zijn geroofd geweest; het welcke ons gantsch niet waer
schijnelijck toe en lyckt, om dat omtrent dien tijt
het Jaght Boero in de boght van Tajelij soo lan
ge verwayt lagh ende ons door UE: geene de min
ste kennisse daer van [illegible] en is gedaen, noch te ooch
de minste geruchten daer van met de verschij
ninge vant Jaght Boero alhier op den derden
maert passado en hoorden: maer gelooven eer het
geene er of verhaelt wort, dat namentlijck den
Diman Tajelij, op sijn herwaerts comste den

selven

selven tot Tosiko souden hebben verkoght.
wat er waerlyck aff zy, moeten wy van UEd. ge-
weten hooren, en sal ons vrundtschap geschieden
datter ten eersten naeu ondersoeck werde gedaen
om te komen weeten wat van die saek ende de
waerh.t zy ofte niet. soo by alden het bevonden
loogens syn, zal hy wel wat meerder weten ende
ooch claffen moeten ——

Niets verders hebbende dan het boven gemelte, en 't geen
'er inde papieren gevonden wort, zullen wy UEd.
Gode almagtigh bevelen en blyven, onderstondt
UEd. goede vrunden, en was geteyckent Robbertus
padtbrugge, Jacob lobs, Cornelis van der duyn,
en gerbrant proost, ter zyde stont Malayo int
Castel orange den 8en Junij 1680 ——

Translaet brieff door d'Hre
gouverneur der Moluccos Robbertus
padtbrugge, aenden Coninck en Ryxgrooten van Bouton, inde Maleydtse
taele, en arrabische letteren geschreven

Bahoewa desen brief bebodtschapt suyvere opregh-
tight

oprechtigh. enevens vele groetenissen aen
vrient padoeca Sicy Sultraen den Coningh van
Bouton, en de gesament lijcke rijcxgrooten die de
gewoontens en vermogentheeden van het bouton
sche rijck zijn hebbende, komt vanden gouverneur
der Molucco Robbertus padtbrugge, wen=
schende dat godt almachtigh u Ed. gesondtheijt
voorspoet, en een langh leven op dese weerelt,
en den eeuwig duijrende vreughde geliewe te ver
leenen, op dat liefde en goede genegentheijt tusschen
u Ed. en d'E Comp.e hoe langer hoe meer moghte
toenemen en aenwassen, soo lange son en maen
aent firmament schijnen, op dat ons verbandt
niet en moghte werden verbroken tot aenden
Jongsten dagh, amen

naer welcke soo maeckt den gouverneur vrient
padoeca Sicy Sultraen van bouton en alle d'rijcx=
grooten bekent, dat wij den brieff van vrient
padoeca met den heere Majoor, hebben ont=
fangen ende gelesen zijnde, so den Inhoude

van

van dien den heere gouverneur van Houten seer
aengenaem geweest, aengesien Weynt Padouca
onse woorden heeft gelieven aen te vaerden be„
houdende den reght en suyvere genegentheyt
tot d'E: Comp.e, willende verhoopen de genegent„
heyt van Weynt Padouca Coningh van Bouton
gedurigh dusdanigh sal zyn en blyven —

Verders soo laet den gouverneur Padouca Zeyn
Zulthan wegens de saecken van het Ternataense
Rijck weten dat d'heeren Commissarissen tot nogh
toe met alle neerstigheyt en soo veel doenlyck is,
ondernemsame en oodmoedige redenen hebben ge„
tragt de Ternataensche saecken weder tot
goeden te herstellen, hebbende ten dien eynde
haer Edelens des heeren generaels en raeden van
India schryvens eenevens den brieff van Weynt
Padouca, naer de boght van Jilolo gebraght,
maer tot den tegenwoordigen tyt niets uyt
geraght, wenschende eyndelyck hoe langs hoe meer,

versmaetheden

aenseggen dat hij sigh nogh herwaerts nogh
derwaerts en komt te bewegen, luijsterende
eenelijck naer de geboden en orders der E: Comp:
indien hij anderssints den welstant van sijn
rijck soeckt te betraghten; sullende oock niet
vermogen de onderdanen van Bouton eenigh
overlast aendoen, indien genegen is verder
de gerustheijt en sijn regeringe te behouden,
want wij en soecken niemandt overlast geweldt
ofte ongelijck, aen goederen, off dienaeren off en
sijts iemandt anders toebehoorende, aen te
doen derhalven hoopen godt almaghtigh onse
reghtvaerdige wapenen altijt seegenen sal,
zijnde geschreven op Maleijo int Casteel o-
rangie den 8en dagh van de maent Junij
int jaer 1680. onderstont en was geteijkent
Robbertus padtbrugge

Batchian

Batchian

Aen den sergiant Com-mand.t Pieter Lijn

Eersame, manhafte wel besceijdene !

Van Oubij is ons door eenige Tidoreesen die aldaer boombroodt schijnen gehaelt te hebben soodanige brieff aen UE. geworden en twee getuygh schriftiens der sel-ver Tidoreesen, die het voorsz: boombroodt aldaer op-gedaen hebben toegecomen, als UE. hier nevens gewordt, seggende voorn:de Tidoreesen, Batchian door hardt weder en stercke stroom niet te hebben connen aendoen, en dat sij tot Batchian eenighsints aenden Coningh de gelegentheijt hebben betaelt, het welck UE. best sult connen weten, en bij den Coningh ver-nemen, sonder dat wij ons met de verderen van dit en voorige affaire meenen te bemoeijen, dat sijn Hoogh.de eijt van ter sijden magh werden te verstaen gegee[ven].

Hier met eenen naer onse gantsche vriendelijcke groe-tenisse dat die Corrocorre die Cassilakier heeft sien leggen en ten besten sijn Coningh aengedient, waerom hij ooch versocht en seijdt, tot sijnen dienst is, alsoo die niemandt en begeert sijnde anders ter aen onse mardijkeren en vaderlandt aende san-greijsen geschoncken die se hebben laeten verrotten en vergaen. het geschiet ons wat belachelijck, dat den Coningh van ons eijschte een Corcorre daer veer-tigh ofte 50 man in souden connen, doen als wij hier den timmerwerff van Corcorren hadden, son-der dat als teen op die verrotte ende in geheel

vergaen

vergaen Corcorre dagten, die zijn hooghlijk
al wat nodigh ten kosten zal soo bij alduer gemi-
gen moete werden die van hier te laten aff-
halen

Dit Crialonpie en hebt U:E: niet vermogen op te
houden, maer dessellfs reijse over Oubij naer bouro
wanderen laten bevorderen derwaerts met het
selvigh sendende, soodanige voorraedt als de ge-
dijst wert ofte nodigh moeste werden, waer
mede U:E: godt bevele en blijve onderstont U:E:
goede vrindt en was geteijckent Robbertus Pad-
brugge ter zijde stondt Maleijo int Casteel
orangie den 8en Junij 1680
lager stondt wacht altijt wel op rede onder en
betrouwt niemandt

Amboina.
aen d'E: Heer Robbertus
d'Vicq gouverneur en direc-
teur, en den Raedt

Eerw: Eersame, agtb: Manhafte,
wel wijse voorsienige seer be-
scheijdene Heeren vrunden

Onse jongste was van den 13en deser en gingh
aff met het [illegible] Jacht bouro, wel-
kers affschrift hier weder bij zijde gaet

Zijnde

Zijnde de Ternataensche meijneedigen affval
't hebbet dien tijt al op sijn hooghste gecoomen,
en hebben wij er de laetste handt aengeslagen,
soo dat die nu niet dan naer den Tidorees zijn corre,
corre maeckt gewaght en wordt om dien verra,
derschen en affvalligen hoop in tien vesten tot
Jilolo aen te tasten daer sij ons als toe tarten,
gelijck UEd: uijt de vertolckte antwoort op onse
laetste poginge en overgelevverde poincten
hiernevens gaende, sullen gelieven te doorsien.

De verdere bijlagen en rapporten sullen UEd:
niet alleen bekent maecken ende aenwijsen, hoe
van Jilolo vier corcorren sijn ontsnapt, de welcke
wederom inde rivier van Tobero meenden te besetten,
maer sijn ons aldaer al mede te gauw geweest
zijnde drie voort geraeckt, en het vierde door hun
aldaer op teijstantie gelaten, soo om dat het ont,
reddet was, als om d'andere drie te beter te
mant

Ende alsoo hun oogen wit naer Bouro en Ceram
keeren ende den voorseiden Omam daer mede
wederhoogh geraeckt is, soo was het onse plight
ende hooghtijt UEd: sulcx opt spoedighste bekent
te maecken, gelijck nu met het Crialonpie van
onsen burger Pieter Tides: geschiedt, de welcke
gelast is de boecht van Cajeli aen te doen ende

desse

deseve bij beroude waren, dat godt almagtigh
believe aen Hr. praet te overhandigen, om
met schepvaertuijgh ofte andere geleegentheden
aen de Do. (naer deselve al voorens geleiden
te hebben) op 't spoedighste voort te bestellen,
sullende dan vorders sijn reijse bij oosten bouro
om den luber Amblauw en het selvigh voort
setten naer bouton om aen den Coningh ende
de regeeringe aldaer soodanigh een brieffie
te bestellen, als in het vertolckte affschrift
daer aff al mede hier nevens te sien is;
waer aen wij ons gedienstigh sullen derven
gedragen

Zijnde ons gantsch vriendelijcke versoeck,
bij eerster geleegentheijt met vier ofte vijfthien,
dert stucx kajo planken voorsien te
mogen werden soo mede met twintigh
ofte vijftigh rollen frans Canefas off seijl,,
doeck van beijde soorte, vier ofte vijff paer,
de lijnen ende twee ofte drie swaere anc,,
kers van ongeveer drieduijsent lb. en
soo veel touwen daer toe, zijnde met het

verdubbelen

verdubbelen vant Jaght Amsterdam, het
oorlogs fregat Contracert Ternaten, (ma„
ken van nieuwe stellen zeijlen voor de„
selve het Jaght d' Experiment, het verlies
van anckers en touwen der scheepen, als
anders daeromme gantsch veldigen, het
sijnde bots geraeckt ——

soo souden wij nogh veel vandoen hebben

ses vaten Carpuijs ——

ses stucx hollantsche ijsere bossen van
dertigh tot ses en dertigh gadrens ——

vierentwintigh stucx gesorteerde hol„
lantsche lijnen ——

twaelff stucx stick lijnen en ——

veertigh vaten vleesch als ——

twintigh vaten speck, alsoo onsen voor„
raedt met de seer overgecomene ommeslag
van volck haedt geminderet is, ende wij
nogh niet weeten en konnen hoelange
het nogh dueren sal ——

deselve langh dus verre ontworpen, wanneer
de Heeren der Commissie Lobs en Vanderdijn
overgekomen waeren om deselfs nade
Tidoor te gaen sien en vermeenden too-
dannigh tot met dien Coningh ende zijne
bij te voegen Edelen Heeren mochte en
off de wel wat van te verwaghten was-
re, als wanneer den Coningh daerforder,
verdoght dat den gouverneur met deselven
ende te gelijck met voorsz: Heeren wilde
overcomen, dat op den 2den deser geschiet
is, en alle met allen met groote eere en
vrindelijckheijt ontfangh zijn, maer be-
quamen oock buijten onse verwaghtinge,
den dagh daer daer soodanigh voldoende
antwoordt en besluijt van sijn Hooghheijt
desselfs soone en rijcxgrooten, tot welck
ons ten vollen vernoeghde ———

bestaende eerstenu ten onderdeelen,
dat sij Tidoreesen eenne maght bij den

der E. Comp.e sullen vragen, ende die sooda-
nigh laten gebruycken als wij oordeelen
sullen nodigh en dienstigh te zijn dat syn
hoogheyt met syne tegenwoordigheyt door des-
selfs ellende d'E. Comp.e geen dienst konnende
doen, desselfs soone Ceram in syn plaetse
senden sal, die nogh voor't laetste met syne
grooten den coningh van Ternaten ende de
syne in eygener persoon aenlandt sal
vragen aen ons boordt te verschijnen
en sigh met d'E. Comp.e te verredingen, wat
'twelck niet luysterende, sonde men aen-
stondts werck beginnen ende de Ternata-
nen gelijcke landt aentasten

Gesonden 12. stucx orangie vlaggen aen-
vaert om die op syn corracorren te verdeelen,
en daer mede aen de Ternatanen te laten
blycken, dat sy sigh onderdanigelijcke
aen d'E. Comp.e houden. 't gevolgh
ende den uytslagh verhoopen wij

met

met het eijndigen dezer vermaent ued:
nader bekent te maken, als wanneer on-
se boeken en papieren op ued: geweesten
naer batavia voorneemens zijn aff te
vaerdigen ——

En terwijle wij voor tegenwoordigh
geen andere stoffe van belangh en heb-
ben, soo sullen wij desen int wel nemen,
naer onse gantsch vrundelijcke gebiede-
nisse eijnden en blijven, onderstondt ued:
bereijtwillige dienaeren en vrunden
en was geteijckent robbertus padt-
brugge, Jacob lobs, Cornelis vanderduijn,
gerbrant proost, andries olaffs: dirck d'geij,
en Jodocus croonenbuijsen, ter sijde
stondt malaijo Int casteel oran-
gie den 8en Junij anno 1680

Icolo

Gilolo

Aan de E: Heeren gecom„
mitteerdens Isaacq de St. Martin,
en Jacobus d'goeijn

E: Eerntfeste, agtb: manhafte
wijse voorsienige en seer bescheij„
dene Heeren en vrunden

Onse reijse„ naer Tidoor nam per 't schip roodenderswal,
den 2en deser aenvanck, en eyndigde den 6en daer
aen tot wedersijdtse sonderlinge vergenoegingen,
gelijck UE d:e uijt dit hier onder aenvolgende kort
verhael, want voorgevallene aldaer sullen ontwaer
werden, als ten welcken eijnde wij UE d:e desen een
merckwaerdelick te kennen laeten, mits vermanende
UE d:e buijten twijffel daer naer zijt verlangende.

Het was den 4en d:o wanneer door hulp van vier
Tidoreesche corracorren, door sijn hoogheijt Saij„
fodin, met den Cappiteijn laut, en verscheijde
andere grooten des landts wij dien eijnde affgehaal„
den, op de reede voor Soasivo arriveerden, we„
sende dien dagh des naermiddaghs, naer eenige over
en weder gegaene botschappen van complimenten,
ten hoove genoodight, en aldaer met genoeghsame
vereerwijsinge onthaelt, maer vermits sijn hoogheijt
sigh bespeurde van de maleijtsche taele
niet wel te kunnen verstaen, ende dienvolgens on„
genoegen sijn meeninge in die taele te uijtten, soo
wierdt alt geene men als doen voorstelde instaet
gestelt, tot dat den nieuptis borger Pieter Tidens:
om als taelman gebruijckt te werden, ontbooden
wierdt, om welcken van maleijen te haelen sijn
hoogheijt ten eersten den prauw affsondt, sijnde

dien

dien dagh sonder yets verders te connen verrighten in vroolyckheijt en gemeene discoursen doorgebragt den voorsz: onder coopman is s' morgens vroegh aengeko- men en wy door Capiteijn lanot Saldina des na- middaghs weder door zijn hoogheijt ontboden, wier- den soo voor als binnen 't fort, met gelijcke staet als gisteren ingehaelt en door prins Coram in hooghts. wooninge begeleijdet, alwaer naer eenige redenkavelinge op ons voorstel volgende ten prin- cipaelen tot antwoordt ontfingen

1. dat zijn hooghts hulp benden en corcorren mag al geprepareert, en achtervolgens verbondt ten dienste der E Compe: klaer stondt

2. dat deselve onder prince vlaggen gebruijckt moesten werden waer toe d' E Compe: mogt connen goedt te vinden, gelijck oock ten dien eijnde 12. stucx aldaer uijtgereijckt zijn, om door den prince Coram uijtgedeelt te werden

3. dat den voorn: prins, mits zijn hooghts im- potentheijt over gemelte hulp benden 't opperste gebiedt soude voeren, echter niets te mogen onder- nemen sonder ons off d' Compe: kennisse

4. datter voor eerst onder 't gebiedt van voormelte prins en rycxgrooten, maer 7. stucx corracorren herwaerts souden connen affsenden, willende d' o- verige vier à vijff en gereedt waeren, in reserve houden, tot dat den oorlogh verklaert soude werden om deselve als dan, tot dese en gene bootschappen te connen gebruijcken, wanneer zijne onderdanen van achter 't landt, als Maba, Weda, en Patanij mede eenen ganck wilde brengen, ende d' Ternatanen aldus overal benauwen

5. Verclaerden gesijde corcoren belooffde sijn hoogheijt nogh binnen off weder seldijnge praeuwen bij te voegen, om te dienen tot 't landen van ons volck.

6. was sijn hoogheijts van gevoelen, benevens d' gesamentlijcke rijcxgrooten, dat omtrent d' Ter-natanen nogh eens door de sijne behoorde te onder-soecken, off se oock volkomen tot den oorlogh tegens d' E. Compe: geresolveert waeren, om tselve dan int werck te stellen, was prins Teram en de rijcx-grooten van voorneemen den Coningh en rijcxgrooten van Ternaten aenboordt te verdagvaerden, om sigh met d' E. Compe: te versoenen, daer naer niet willende luijsteren, datse haer als dan voor vijan-den vande Ternatanen souden verklaeren.

7. Eyndelijck oordeelde sijn hoogheijt te gelijck met ons raedtsaemst te sijn, ten eersten (de saecken op den oorlogh uijtvallende) Jelolo, Sawoe, Dodinga en Tosiro te sien vermeesteren, en besetten waer naer den schip oock agter 't landt dienende gesonden te worden, twelck alles tot onse gesamentlijcke bij eenkomste en goedtvindinge ongearresteert blijft, onder beloofte van sijn hoogheijt van ons besluijt en uijtslagh der saecken, telkens kennisse te doen.

Wachtende nu dagelijck alle uuren d' aenkomste vanden prince Teram met de belooffde hulp benden te gemoedt gesien, naer welckers verleijnge wij het alsdan niet langh en meenen te maecken, maer soo veel mogelijck met de waert spoedigen, willende buijten twijffel verhoopen voorsz: corcoren maght ten uijtersten niet langer dan tot morgen agter

blijven

1472

blijven sal, vermits de nagel recongnitie door
Limau Samadue en Saluma die gisteren affge-
haelt is, om onder de rijcxgrooten uijtgedeelt te werd[en]
sonder welcke al lichtelijck eenige moeiten gerecht sij[n]
de chialoup van onsen burger coopman Pieter Tide[...]
is gisteren met onse papieren en brieven voor Ambo-
ina tot advertentie vanden toestandt alhier, over Bo-
ero naer Bouton voortgeseth, godt verleene deselve de
behouden vaeren, In wiens heijligh hoede UE: naer
onse gesamentlijcke vriendelijcke groete bevelen
en midden verblijvende, onderstondt UE: dienst
willige vrienden en dienaeren en was geteijckent
Robbertus Padtbrugge, Jacob Lobs, en Cornelis van
Dedinijn, ter zijde stont Malaijo int Casteel Orang[ie]
den 9en Junij 1680

Gilolo
Aen d'E: Heeren gecom.,
mitsgaders den s aldaer

Eersame, agtb: man-
haffte wijse voorsienige seer
bescheijdene Heeren vrinden

gisteren avondt laet verschenen alhier de prin-
cen Ceram ende goiroanja van Tidoore met
9. stucx corracorren, welcke met rebbe komen
naer laeten UE: aenstonts met het jaghtie
het voorsz. bekent te maecken, te meer wij
gesamentlijck oordeelen het hoogh tijt te weese[n]
dat, alsoo wij ende den jongen koningh Ceram
aldaer verschijnen, den gogogoe prins Alam

weder

wedder souden geschonden werdt niet twijffelende off UEd: sullen niet ons van een dit selve geraeden werden, dat selvigh wel begrijpen konnen ter wijle desselfs verblijff aldaer geen noodtsakelijk sijt en vereijschte, maer, welck in tegendeel wel meerder onlusten ofte ongemacken naer sigh sleepen mochte./ met dese boden sullen wij dien vriends dan altijdt weder verwagten, tweeke voor soeken soo der soo lieber magh geschieden, sullende wij ons vertreckende komste (in UEd: waerts met de magt, daer op sleepende souden en vertraagen, op dat sij elkanderen niet en moet te komen te ontmoeten, waermede wij dese naer onse gunstigheden gebiedenisse sijnden en verblijven, onderstondt UEd: gereijtwillige dienaeren en vrienden, en was geteijkent door vertus padtb: Jacob lobs, Cornelis vanderduijn, gerbrandt proost en andries olofs: ter sijde stont malijo fort Castoel orangie den 11en Junij 1680

Accordo

Aende E. Heere Robbertus Padtbrugge gouverneur en directeur in Moluccos en d'E. Heeren desselfs gesamentlijcke gecommitteerde:

Eerentfeste, manhafte, welwijse, voorsienige seer bescheijden:

Mijn Heeren Heeren

desen middagh komen alhier de affgesanten

vanden

vanden Coningh van Tidoor, den Imam Sam
die ende Salema, dewelcke niet en hebben willen
gronden, maer aenstondts op kunnen dach, met dese
weynige letteren tot u Ed. wederom affgevaerdigt,
daer mede bekent maeckende, dat sedert u Ed. ver
alhier niet bysonders is voorgevallen, als alleen dat con
daer aen op den 13en deser ontrent den avondt alhier
int hospitael is overleden den sold.t Jan Peeper
Jongst p.r de gallay van Gilolo gebraght, en dat
den 14en dito en vande den naght hier twee Tido
reesche vaertuygen gepass.t zyn, nemende
haeren cours naer den prints Coraen, ende nogh
den vande den morgen heeldende daedt, eenige vaer
alhier op den bassaer, vercoght ende andere we
derom tot zyn besteden innegecoght, dewelcke
ooch rapporteerden dat dese affgesanten stonden
te volgen, mede is ons heyden door den tolcq berigt
dat alhier op vertreck van u Ed: en den prins Cor
aen, seecker Tidoreese Ternataen is geweest
met naeme Sassamma den welcken alhier geko
men was om tobacq te verkoopen, seggende dat
den selven prins zyn praeuw heeft mede genomen,
ende daervan niet en konde vertrecken, maer staet op
heyden wederom naer Tidoor te keeren, benevens
eenen anderen die geseyt werdt een mag: te zyn,
woonende van gelycken op Tidoor, soo manier gen.t
den welcken een kieringe Macassaren: regerende
ende eenen grooten speelder is, werdende ooch an
ders niet veel betrouwt, waerom hem hebben be
voolen met een eersten vant landt te trecken, off
dat hem anders sullen moeten versekeren, en

vier alreede geslootene brandbrieven, zijn wederom
los ende bij den trop, tot UEd:e nader ordre, gelaeten
oock versochten de guarnisoen houderen om dus-
sien ende tewegte geene meerdere stoffe en
hebben om UEd: bekent te maken, eyndigen dese,
UEd: beveelende inde hoede des Alderhooghsten,
ende blijven, onderstont Mijnheeren UEd:e geim-
ge verplighten dienaeren en was geteykent
gerbrandt proost, en dirck d' ghelijn, ter zijde stont
Maleijo int Castel orangie den 15:en Junij 1680

Jcclolo

Aende E: Heere gouverneur Robbertus Padtbrugge, en d'E: Heeren gezamentlijcke gecommitt:

Grootachtb:e Manhafte, Vrome, Wel wijse, Voorsienige en seer bescheijdene Heeren

Mijn Heeren.

UEd:s aengenaeme de dato 17:en stantij is op heden door
den vrijburger Cornelis pieters wel overhandight, uijt
den welcken wij met leetwesen der Ternataense kort-
sightigheijt verstaen, zijnde sedert ons den laetsten
niet anders voorgevallen, als dat op sondagh 27 maij
soo Maccassaren als slaven van Sijn Hoogh:r Craeden sonder ons
ofte ijmandt kennisse int bosch zijn geweest om sirij-
en en pinangh te soecken, dewelcke agter de fort aen
des Coninghs suijcker tuijn 10 à 12 afgesneden,
besigh zijnde om rim gesien, en andere provisie, die

daer

daer geraeckt hadden, bij den anderen te pakken,
ontwaer wierden, dogh hij d'onse vernomen hebbende
koosen het hasepat, en lieten op de plaets sommige van
haere schilden twee brocken, waer onder een van
pattola, die een grooten schijn toegekomen te
hebben, eenige gordels, tulbanden, pinangh en an=
dere boomvrughten, het welk door d'onse ingesa=
melt, aenstondts in de negorije gebraght wierdt, son=
der dat den vijandt deselve vervolghden, vanden naght
sijn ontrent de gemelde plaetsen drie vieren ge=
weest waer vande twee groot en langh duirigh, ende het
derde van kleijnder waerde was ———

hier nevens bekomt U Ed: volgende goedt ———

1. aem sack daer in vijff en twintigh van
20. p: roode bettilles ———
269. stuck langh schrooij ———
47. p= halve kogels met oogen en ———
9. p= halve ketting kogels, alles van eenen caliber
van 12. lb ———

salaadt, en Nootsch... bevorens den rolle der Mi=
litairen ———

den Mardijcker Cornelis Pastor komt oock bij desen
over aenden welcken alsoo als aen d'andere vertroc=
kene die 't selve hebben verstrekt ———

den Mattroos Jan Kriemen liggende int hospitael,
heeft ons versoght om mede naer Jololo en bij sijn
broeder te mogen gaen, het welk hem, mits daertoe
begenadight sijnde, ende op het goedtvinden vanden Opper=
Overigheijt, hebben toegestaen, komende den selven dan
p= desen bodem mede over, hopen dat U Ed: sulcx ten
genaedigh en sullen affnemen, ende mits over het verstrecken

der

de subsidie aen het guarnisoen niet geantwoordt
is sullen het selve, In het wel nemen van UEd; als sijn
de den tijt verstrecken, laeten voortgank nemen,
waermede afbreeckende, bevelen UEd: Inde bescher-
minge godes, ende blijven, onderstont Mijn Heeren
UEd: geringe en verplichte dienaeren, en was geteij-
kent Gerbrandt Proost en Dirck d' Ghelijn, Verder
de stont Maldijo int Castell orangie den 10de Junij
1680. lager stondt p: S: Cornelis pieters: Seght dat
dat sijn E: hem een legger arracq uijt 's Comps:
Magazijn naer gedaene betalinge heeft toegestaen,
den welcken hem dien volgens heeft laeten peijlen
en den kelder liwe à dien aff lappen

naer het sluijten deses arriveerden alhier twee à drie
prauwen van Ildoolo, onder de welcke een dienaer
vanden prins gorantja seyde gesonden te sijn om rijst
te koopen, maer heeft den selven te rugge gesonden,
den, seggende selve inden beijn niet te connen krij-
gen

Ildolo

Aenden E: Heere gouverneur
Mr Robbertus Padtbrugge.

Erntfeste, manhafte, vrome,
wel wijse, voorsienige, en seer
bescheijdene Heer

Mijn Heer

p^r^ d'affgesondene Maedijckeren ontfangen desen
middagh UEd^s^: schrijven ende bevel, het welke aen-
stondts agtervolght en volbragt hebben, soo dat
UEd^e^ p^r^ deselve prauw bij desen toekomende

T. t^s^:

7 p:s hellebaerden
4 d:o ronde lanteerns en
6 stengen bengaels zijlgaeren

belangende den rolle met aenteekeningh vande
gene die genooten hebben ofte niet door den guarni-
soen boeckhouder geteekent, sulcx is ons p:r den laet-
sten niet belast geweest, sonder anders het selve
agtervolght hebben, wandt daer anders niet p:r p:
geschreven staet als sullende dan oock met het
wederkeeren van desen boodtschapper 20 st:e rood
vlagge doeck, en de generale rolle aller milita-
iren in behoorlijcke forma verwagten, doch sull
den selven tegenwoordigh doen klaer maeken, om
als dan p:r d' eerste gelegentheijt UEd:e te laete
bekomen, ende want alhier bedert onlen longhst
niet aenmerkens waerdigh, om UEd:e mede te dee-
len, is voorgevallen, eijndigen desen, UEd:e inde
hoede des alderhooghsten bevelende en blijven, onder-
stondt Mijn Heer UEd:s geringe onderplighte die-
naeren, lager sijde stondt maleijo uit Castiel orangie
den 20:ste junij 1680. d' ostagiers doen UEd:e ende E:
gecommitteerdens hertelijcken groeten

Stolo

Aenden E: Heere gouverneur
Robbertus padtbrugge en de ge:
samentlijcke gecommitteerdens

Eentfeste, Manhafte, Vrome, W...
wijse, voorsienige en seer beschey...
dene Heeren

Mijn heeren

Op gisteren is mijn schrijvens van dato 23:ste deses met de chialo...

vanden

vanden vrijborgher Cornelis Pieters: ons seer wel toegebraght, waer
uijt met den uijtnemende blijdtschap hebben verstaen, als dat wij
door godts genadighen segen, de Sterckten van Gossalla, bene-
vens 't Casteel van Scholo hebben bemaghtight, en de hooghmoedige
rebellen op de vlught gedreven waer voor den almogenden godt geloeft
en gedanckt sij ende gebeden blijft onse wapenen meer ende meer
te willen segenen

en gevolge in de schrijvens gaen hier benevens over p[e]r de Chialoup
van Pieter de Roodt

3000 lb buskruijt in 30 vaten
8000 musquet en } kogels
2000 snaphaen }
480 Rondtscherp van 4 lb
400 d[itt]o . . . . van 3 d[itt]o
200 d[itt]o . . . . van 2 d[itt]o
120 langh scherp van 4 d[itt]o
150 d[itt]o . . . . van 3 d[itt]o
30 d[itt]o . . . . van 2 d[itt]o ende
40 lb kaerssen

Verdient onsen Jongsten hebben alhier ende tronck doen setten
over dievrije seeckere sold[aet], zijnde den selven, die te voren op
't wapen van Middelburgh als matroos is geweest, en van
meede tot soldaet gestelt ende verheven

Op saturdagh hebben hier twee Tidoreesche schipvaertuijgen
bij de meeste overnaght, waer van de luijden, door den vrijborgen
Joost Doorissen beschroncken sijnde ende de Ronde doende, heel qua-
lijck met schelden en slaen wierden bejegent, het welck ons ge-

klaeght

geklaeght, hebbende, sijn sondagh daer aen ontrent 8 uiren van hier naer Jeloloo vertrocken

Op gisteren is inde tronck overleden den Comp.s lijffeijgen Ande gnaempt, ende van desen nagt den Eilanders Paria naer dat langh aen de waterslught hadden sieck gelegen,

De voorn eerst gedongende varkens van pieter de hoedt, werden tegenwoordigh door denselven, op t woordt van Cornelis pieterse inde naer Jeloloo overgebraght, hier mede eijndigende bevelende wijders UEd.s, naer onse geringe gebeden, den almogenden godt en blijven, onderst: stondt aghtbare heeren UEd.s geringe en willighste dienaren en was geteijckent, Gerbrandt proost en dirck d'ghedijn, terzijde stondt malaijen, int Cas: tel oranje den 25.en Junij anno 1680

Jeloloo
aenden E: Heere gouverneur Robbertus padtbrugge, en d' heeren gesamentlijcke gecommitteerdens

Eerentfeste, Manhafte, vroome, wijse, voorsienige, ende seer bescheijdene Heeren

Mijn heeren.

Het te cort komen van 2208 togels, welck haer wij uijt inde missive del dato 29.en Junij passado, met sonderlinge groote verwonderinge, ende hebben ten eersten vernomen, waer bij sulcx soude mogen toekomen gelijck wij niet sullen naelaeten nogh verder te doen, dogh de cont tabel seght de selve wel geteldt, ende s.n de kroet dierlese

maeken

meenden gewaerschouwt te hebben, dat hij oft sijnen Stierman behoorde aenboort te wesen om de gemelde ammonitie t'ontfan-gen, maer en is sulcx niet naer gekomen, dan eyndelijck door de slechte slaven, daeromme versocht den Constabel dat, de twee gonje sackjens bevoorens het mantie, daer de Cogels sijn in gewelt mochte overcomen, want soght als dan op het gesight wel te connen sien hoe verre de selve gevult heeft, ende wederom soo verre volgedaen hebbende soude die weder naer tellen, dogh hoe verre deese verschooninge stant hebben magh, laeten dat aen 't oordeel van UEd:ns ———

D'alhier sijnde siecke Sangaleesen, en Chiauwers hebben wij 't hospi-tael aengepresenteert, dogh toonden hun daer toe gantsch onge-neegen, seggende de Hollantsche medicamenten niet gewent te sijn, accepteerende sulcx nogtans voor soo veel de gequetsten sijn, sekere beenen hebbende belanght, dogh en is tot huijden daer nogh niet ingekomen, ende komen p:r de overkomende Corracorren, daer van eenige over die hunne gesontheijt schijnen weder ge-kregen te hebben ———

De geordonneerde dertigh R:s aen Juff:rouw Cromhuijsen heb-ben op heden voldaen ———

Saturdagh op den middagh is den H:r Lobs p:r 't jaght de Sijp van hier naer Tidoor vertrocken, om alsulcken saecken te verrighten als UEd:s bekent is, sijnde wij hier onderentusschen doende, om de ledige vaeten met water te laeten vullen, waer toe den serg:t Roman hebben g'ordonneert, om en Ternaten op onse aldaer waterhaelen-den mattroos:, voor de eenige inval der vijanden te passen ———

het

het verdere g'ordonneerde, beneffens, benevens den rolle der militairen sal U.E. p.r gemelde jaght de sijp, met godes hulpe over comen

den gegegeve alam, en Cap.tn Lainot Rhetij met den quinnelan Mantaolij Swana door d'E.E. gouverneur en d'E.E. gecommitteerde van heeren groeten, en vereerden, vermits haer de jongste van de twee jongers, die haer op passen, volgens order vanden fiscael werden is affgenomen, en tegenwoordigh mits de siechte vanden gegeseide veroldigen sijn, dat hun den selven ofte den anderen, wederom toegevoeght werden, hier mede desen eyndige ende bevelen in nae onse ernstige gebiedenisse den almogenden godt, en blijven wijders, onder: Jondt W. aghtb: heeren U.E.s bereijde en geringe dienaeren, en was geteekent Geertrant Proost en Dirck d'Ghij ter zijde, Jondt Maldijo int Casteel Orangie den p.mo Julij 16

Savoré
Aende Heere gouverneur Rabbertus Padtbrugge en d'E. Heeren gou-
mentlycke gecommitteerdens —

achtbare Heeren.

Erntfeste, achtbare, Manhafte, welwyse, voorsienige, generëuse en seer geachte Heeren

alsoo jaghtien den Coningh van Rotterdam ten langen laetsten nogh eens klaer, ende op de rhee geraeckt is, soo hebben wij goet gedacht mits hier met en weeten te gebruijcken, het selve bemandt, ende volgens de mede gaende specificatie gevictualieert, U.E.s toe te

senden

senden, om aldaer offe elders naer goedt vinden van UEd:e gebruyckt
te werden, ende is met 25 gewapende coppen, waer onder d' officieren,
bemandt, ende hebben daeren boven op selve nogh 24 militairen
gestelt, waer onder een sergiant en een Corp:l, den fiscael andries
olofs: loffsangh komende van Tidoor heeft ons hier bericht, dat de
Tidoreese: aldaer niet eenen stuyver padij offe rijst, niet tegenstaen-
de tegenwoordigh inwoners genoegh hebben, vercoopen, en komen dagelij-
ckx nogh van dat graen versoecken, waeromme goet gevonden heb-
ben, hun het selve, tot naeder order, van gelijcken te weygeren,
te meer mits onse padij, soo wel als een rijst merckelijcken, begint te ver-
minderen, soo dat niet weeten, oft daer van nogh meerderen konnen ver-
koopen, dogh sullen daer over UEd:e oordeel ende order affwaghten,
UEd:e bekomt p:r desen bodem 30 lb. kerssen, benevens een rolle
der nogh althier sijnde, ende dienst doende Militairen buyten de
gene, die nogh int hospitael sijn, hier mede desen eyndigende bevelen
UEd:e naer onse dienstighste gebiedenisse den almogenden Godt, en
blijven wijders, onder stondt, WelAchtb: heeren UEd:e bereyde
en geringe dienaeren, en was geteykent Gerbrandt Proost,
en Dirck d' ghein, ter zyde stondt Maleyo int Casteel oran-
gie den 16en Jully 1680, lager stondt p:s: eeven naer 't sluyten deses
komt hier ter rheede van Amboina 't arriveren d' chialoup Vlis-
singen, welckers mede gebraghte brieff hebben g'opent, d' factuure
en Cognossement daer uyt genomen, sonder yetwes anders gelesen
te hebben, dit eenelijck vermits den stuurman bekent maeckte
eenighe pakken van ons laetste affgesondene weder herwaerts aen
te rugge gebraght te hebben, benevens eenelijcke vaten spek en
vleesch &a: ————

komende den selven principaelen brieff en verdere bylagen
hiernevens desen over ————

Dodinga

Dodinga
Aen d'E. Heer majoor Isaacq
de saint martin, Expres gecom-
mitteerde van d'E. H.r Regeeringe
tot Batavia

Erntfeste, Aghtb: manhafte
wijse voorsienige en seer bescheij-
dene Heer en vrunden

verleeden naght wierdt ons U.E: advijs vanden toestandt der
verlatene en gedemolieerde stercke tot Dodinga, p.r onsen
dijenaer wel toegebraght, ende om soo wegens de besettinge
der post aldaer als anders met U.E: nogh naader te delibere-
ren, is den gouverneur voornemens den heer over te komen
soo dra de Jaghten Sijp en Voorhoudt haer depesche sa[l]
gegeven sijn, te weeten d'eerst noemde over Amboina na
Batavia gelijck U.E. wel bewust is, ende laetste naer Bat-
chian, om den Coningh Allawadin te dienen tot trans-
port naer herwaerts volgens deselfs ernstige versoeck,
welckers vertreck op morgen te geschieden, staat, deshal-
ven sal de boodt vant Voorhoudt ten eersten derwaerts over-
gesonden te werden. waermede dan oock dijselts kan werden
gedaen, vant welcke U.E: oordeelen sal soo tot besettinge als
anderssints benoodight te zijn. wij hadden nu gaerne tot
verversshinge vant volck eenige schildpadden opgesonden,
maer den brenger deses heeft deselve mits kleijnheijt
vant vaertuijgh niet konnen bergen, t welck daeromme tot
nader gelegentheijt uijtgestelt is,

'tgeene bij de h.ren gecommitteerdens Jacob Lobs en
Vanderduijm op Tidoor bij den Coningh Saijfoedin is
verhandelt, soo mede wat antwoordt door den selven op de
hem voorgehouden Artick: gegeven zij; sal U.E: uijt 't aff-
schrift der gemelte poincten omstandelijcken genoughsh kon-

te

te blijken, waer aen ons gedraagen ——

Waer mede Eerentfeste, agtb: mankaste, wijse voorsienige seer bescheijdene heer en vrundt desen sluijten ende naer hartelijck groete bevelen, onderstont uE: ver- plighte vrundt en dienaeren, en was geteijkent Robbertus padtbrugge, Jacob lobs, Cornelis vandeduijn en Jacobus d'ghein, ter zijde stont maleijo int Casteel orangie den 28en Julij 1680 ——

Batchian —

Aenden sergiant Com- mand:t pieter lijn — Eersame mankaste —

Onsen vrijburger Coopman pieter de hoet te rugge van Cawalij gecoomen, overhandigde ons uwen brief vanden 19en deser waerinne ons indachtigh maeckt het versoeck vanden Coningh van batchian, om eens herwaerts over te komen, dat niet overgeslagen hoefte bij ons vergeeten, en was maer niet voordacht wat en twijffel gehouden is, off het in deses tijts gelegentheijt oock al niet ofte dienst soude zijn, te meer ons daringe verschijninge maer laeten en kosten voor d'E Comp: niet en naer sigh sleepen ——

Evenwel hebben wij bij desen den Coningh sijn versoeck niet willen weijgeren het welck zijn hoogh:t uE in beleefder manieren naer onser aller hertelijcke groete uE zult bekent maacken, ende hoe wij tot dien eijnde het 'tjaght d'tvoorhoudt over zenden, met gantsch vrundt- lijck versoeck, dogh sigh soo veel mogelijck te bespoedigen ende geen tijt verlooren te laten gaen, alsoo wij de nodder

kompste

komste van dit schepie verwachten om met de heeren
gecommitteerdens onse brieven en papieren naer Batavia
te mogen versenden

de bosch schieter die hier tijt nijt is, kunnen wij
geraeghlijck over gesonden werden, en sal den Constapels
met een weijnigh gedult moeten beneemen tot Ick eens
selve aldaer coome, en weeten magh off van Zijn onnuttig-
heijde en koppigheijt al genesen is ofte niet

UL: selfs aenbelangende wenschte Ick wel dat het
bij deesen geleegentheijt soodanigh hadde geschickt gew
ofte noch wierdt dat inden treijn haddet tegenwoordigh g
weest, alsoo' der gebreck van vaendrigs was ende nogh is; he
welck wat nader staat overwoogen te werden, soo wanneer w
verantwoordinge op de claghten vanden pachter sullen hee
ben gesien, gelesen ende ondersoght

de geners en hulpmiddelen ~~van~~ voor moeten woont hie
gaen volgens zijnen eijsch hierneevens; als mede twee hondert
Rd.s In gereede penningen, kunnende meerder gelt eijschen, so
bij aldien meerder benoodight moght werden, alsoo wij voor dit ja
ende ~~[illegible]~~ komste der schepen van Batavia niet machtigh en
zijn vleesch ofte speck te senden en sult UL: daeromme goedt
overslagh maecken met het geen nogh in voorraedt hebt, om
waert mogelijck om den anderen maent beurdt om bijsedt dan
vleesch ende dan weder kostgelt te verstrecken. waer mede
vaerwel, onder stondt UL: vrindt en was geteijkent Robber-
tus padtbrugge, ter zijde stondt maldijo den 29en Julij
1680

Amboina

Amboina

Aende Heer Robbertus
d'vicq gouverneur ende di-
recteur, in Raadt

Erntfeste, Achtb: manhaste,
wel wijse voorsienige, seer be-
scheijdene Heeren vrinden

140

vlissinge de chialoup verscheen den 16.en dezer
alhier aent casteel en wierdt met d'e aengenaeme vanden 5.en
deeser loopende maent ons verder toegeschikt ende d'e Inde bhaij
van Savoe behoorlijcken bestelt alwaer als doen ten meerendeel
,,se bij den anderen met de scheepen waren soo mede gewierdt ons
schrijvens vant opperhooft van Boinco vanden 11.en daer aen
want gelijck wij met d'e: In onse voorige vanden 8.en der verloopene
maent schreeven, soo waer het wachten deemlijck naer den Tido-
reesche Corcorren macht, om noghmaelen en voort laetste te
ondersteaen off de moijneedige affwijkelingen naer geen soo billijc-
ke reedenen ende aenbiddinge en souden willen luijsteren —

het welck op den 16.en Junij passado gepoogdt is, wan-
,,neer gesamentlijck met den prins Ceram en desselfs Corcorren
aldaer verschenen weesende door de Tidoreesen In name van
,,den ouden Coningh Saijfoedin aenkundige en geschrifte naer
landt gesonden, het welck zij veraghtelijck hebben geweijgert
aen te nemen ende waer op dan gevolghtlijck de toebereijtselen
ten oorlogh int werck zijn gestelt, sonder dat de Ternataenen
sigh eenighsints beweegden, schoon de scheepen dicht op zijn
port voor en achter onder haer vastigheeden en wercken
korten liepen. hebbende geen ander bewijs nogh voor nogh naer
gedaen, dan dat 't geschut de drie Corcorren wechsonden, die ons tot
Gesseho ontsnapten, de witte vlaggen die welcke tot dien tijt

toe

toe nogh van haere vastigheeden gewayt hadden, In naer
ende niet meer vertoonde

de weijnige kundtschap die wij hadden van haere do
en laeten, en voornaementlijck haere wercken, door dijen ge
ijnge de minste gevangen becrijgen, ende niets uyt onse dijo
,ne mardijkers off Tidoreesen en konden te weeten koomen, de
ons eijndelijck besluyten Gossassa haere voornaem, sterckte
wij gissen, het werck en alleen aen te tasten, en wierdt da
toe den 19en Junij vast gestelt

om dat echter daer bij voorsten Jnde maent vande
kreeck die naest de groote vestinge Selolo loopt een kleijne
portwaer, en light te vermoedenen scheen, ende wel voorn
mentlijck omden vijandt, die hertneckigh op sulcx scheen te
hebben, van niets vijandelijcks werck te beginnen, ende wij he
daer toe trachten te noodtsaecken soo ward d'Heer vanderduijn
met eenige wel gemande boodts en schuijts daer heenen, die soo
haest daer omtrent verscheen een Canon Cogel vanden vija
en Gossassa, naer hem toekreegh, gelijck nogh eenen naer d'and
zijde en 't schip 't w: v: Middelburgh wayen lieten, op welck
verklaringe elck schip aen't handts op zijn post zijn best de
haeckende de Heer vanderduijn, die tusschen de passen onderwi
len doorgeraeckt, de kleijne port verlaten ende de kreeck naer
Selolo toegestakt wordt, met den vijant onder Gossassa in
gewickelt als zijnde tusschen Halarij bosch ende de pale
soo verre geraeckt dat onder 't Canon en bloedt voor Gossass
stondt, soo dat de toegestackte Chiampan deurw: heen soude
om wat veijliger aldaer te komen blijven leggen, om met
het aftrecken, vandaer geheels soo verre genadert waar en
den vijandt geen nieuwen moedt en meerder stoutigheijt te
geeven, dien dagh wierdt met het Canon neeven soo uyt de
scheepen als de Chiampan en boodts, als 't gedurrigh loss

der

der onder inde Campran zijnde krijgers met kleene schie
geweeren door gebraght met verlies van tweeman en eenige
gequetste soodat inde Champan als mindere vaertuijgen
getroffen. den naght daer aen wasser weder dijtsels wat stil,,
standt, maer den 23.en Junij (den dagh tot het landen vast,,
gestelt) waren de Ternatanen weder vroeght inde weer
deende stadren morgen groot al voordagh met eenige schooten,
soo dat het weder van alle kanten aenginck, tot alles klaer
en vaerdigh was om te landen, gelijck dan des voormiddaghs,
onaengesien het water nogh niet hoogh genoegh was, om de
vaertuijgen, die oock meest aghter bleeven te doen vlooten,
geschiede; werdende uijt de Champan en boots die meest
uits d'ondiepte en lavaij modder niet voort en konden waer,,
mede de heer Lobs aendie kandt stondt te landen op Goffassa
uit Canon dat daerlagh soodanigh geschooten, dat daer nie,,
mandt sigh bloodt en dorst te geven uit Canon zijnde een
ijseren 8 @. met schroot geladen, inden brandt te steecken,
soo dat de heer Majoor die aen d'andere zijde en tegens de
stijlte van Goffassa sonde op claveren en die stercke aen
fasten geleegent hadt met een schuijt ofte twee soo veel
palen uijt te treecken ende de boom te openen dat daer door
voeren, ende met deenen oock daer booven en binnen de vastig,,
heijt geraekten, waer op aenstondts matroosen met handt,,
granaten en vuur potten naer de dight daer onder geleegene
wercken setten, en d'heer Lobs met de sijne tot over de middel
toe door de modder aen landt geraekte, ende aldus den vijant
uijt de andere beschansinge ende de loop grafft en coppel lijn
tusschen Goffassa uit schielijck dreef waer door vaste voet aen
landt kreegen. werdende een wijle daer aen door den Comp:

waermede

waermede den gouverneur gevolght door d'E: vanderdeij
voortstapte het groot Casteel Jilolo, naer den kleijn bo
„val onder weegh gehadt te hebben, mede ingenoomen, vlu
„tende de vijanden, die met eenige metale stuckiens te dra
besigh waeren, daer op den dubbelden hals uijt en bosch w
in ——

baccarij hadden Capp:n maijoor hadt al vroegh
zijn sterckens en hutten verre becht waerts in om de s
aen den verschen stroom gelegen inden brandt gestoken e
verlaten. gelijck des anderen daeghs de vordere sterckens
om de west gelegen mede in genomen wierden, waer onde
'er waeren soo voordeeligh gestelt en soo wel gemaeckt als
een Europiaen het soude doen, en is het te verwonderen wat
een menichte swaere pael wercken zijn op hijden met b
sche stuijters, en gestackte bambosen boven water, en voet
bijcke angels onder water, met een geheel bosschadje van la
ij palissaden, voor en langs strandt, tot op het minste opene pl
„tje toe, 'er wel een mijle weeghs gehoijt ende gewrocht war
en was het een wonderlijcke beschickinge van godt almagh
„tigh, dat bij ons besluijt waeren verbleven van gossassa de
ende alleen aen te tasten, alsoo het daer beneffen ende om
het warme water (daer hebben ons eenige Tidoreesen trachten
te wenden) menschelijcker wijse soo gemackelijck niet en soude
te landen zijn geweest ——

het groot Casteel Jilolo is door ons geheelijck ged
mantelert als, om verscheijdene redden, buijten desselfs
groote, d'E Comp: gantsch ondienstigh sijnde; de vordere st
„tens en schansen, zijn mede alle verbrandt ende vernielt,
uijtgesondert gossassa alleen, dat heel gesloten, gestercket
en met borstweeringen voorsien ende in besit hebben ——

naer

naderhandt en op den 8en dezer namen wij de sterkte
te werfinge der Moluccos tot Sawoe, sonder slagh of stoot in,
hebbende den vijandt selfs den brandt int dorp gestoocken
ende de plaetse verlaten dat wij mede besett hebben. Zijnde
hier vandaen twee Comp: met het Jaght de Sampson, 't oor-
loghs fregat 't ontvoerdt Ternaten en eenige boots naer
Gammacanorra af gestoocken, die aldaer mede sonder tegen-
standt landen en 't dorp verbranden, sonder dat den vijant ee-
nen standt hielt, maer over al voor vluchtigh, 't hasepadt
koos: Zijnde oock eenige kleijne landt tochten gedaen, waer
ontrent eens wat tegenstandt vonden, maer alsoo de seven
vanden vijandt quamen te sneuvelen, en veele gequetst wier-
den, soo en vonden naderhandt geenen tegenstandt meer

Ende alsoo 'er anders handt niets naem waerdighs,
dan de twee geringe plaetsen van Tollefoe en Loloda waren
welckers getal van Inwoonderen soo weijnigh is, dat het niet
nodigh en achten de schepen daeromme verders noordtwaerts
te senden, soo hebben wij en gesamentlijck met de macht we-
der naer Maldijen (naer dat het oorloghs fregat 't ontvoerdt
Ternaten met de varende [illegible]luijden achter om naer
de Suijdt Zee en Cauw afgevaerdight hadden) soo om Do-
dinga te besetten ende vandaer over den naeuwen hals ende
de Suijdt see Cauw te gaen besoocken, als wel voornament-
lijck, om als noch eens reght te mogen weeten, hoe het
met den Tidorees hadden, die tot Jilolo niets gedaen
hebbende, nochtans kort naer de verovering weder naer
Tidoor gekeert waren, wesende wij vandaer gestadigh met
soete woorden ofte duijsterheden gaende gehouden terwijl
zij vast int hiedt sitten en ~~haer~~ Syde pijpiens smijden; hebbende
buijten onse kennisse off voorweten het dusdanigh weten

te

te beschicken, dat de marquianders en Ternatanen Co
// sesso verlaten, ~~ende het selvigh~~ en hun geschut aldaer
hem geladen werden, trachtende nogh daer en boven d'E
Comp: daer uyt te houden en seght daer ~~uyt~~ op te vechten
en behouden ——

Dit ende de nieuwe hoorijen en gepleeghde ge
// welden der zijnder op 't eylandt Boeno als andere saacken
zijn den Coningh Saijfoddin eens nadrukkelijck en omstandigh
door d'heeren gecommitteerde Lobs en vanderduijn voorg
// houden, waer op oock soodanige antwoordt en belofte heeft g
// daen als het affschrift hierneevens gaende daer aff aenwijst
hier aen is noch nader antwoordt gevoeght dat ingeschreve
ons, naer 't sluijten deser overleveren hoe 't verder aff loop
wil leert den tijt ——

Onderwijlen is de heer majoor met de schepen 't h
v: middelburgh en Samson als verdere mindere vaertuyg
naer oeren en Dodinga gewest, het welck al mede verlaet
heeft gevonden, ende de fredijt onder de voet geworpen, wa
// he port nu al mede staen te besetten en verders besien h
wij het met Cosesso sullen stellen, het welcke neevens Ca
soo wanneer wij besetten hebben, soo zijnde meerste halden
toe en magh het dan soo wel wat bij de windt hebben lo

Omme nu op ued: aengenaeme te ~~antwoorden~~, soo be
// dancken wij ued: eerstelijck voor het mede gedeelde, dogh
hadden wel gewenscht dat wat ruijmder van aquipadje ged
// ven en lijff tocht hadden mogen en konnen voorsien werden,
als mede van swaere anckers en touwen, dije hier veel gespil
zijn, en waer aen het ued: niet schijnt te ontbreecken maer

wel

wel aen scheeps ruymte, en hoewel wij met dese vijff soo
besette als nogh te besendene, niemme porten, noodtsaeckelijck
drie bodems vandoen hebben, te weeten een inde Zuyt Zee
en twee inde [illegible] Zee bodem en der noch wel een dient te blijven
om verder Zuydtwaerts naer Batchian en omtrent gebruijckt
te werden; buyten datter dan noch bij deese gelegentheijt
gantsch noodtsaeckelijck een aensienlijcke vloote alomme ge=
=daen moeten werden; soo om achtervolgens 't bevel der hoo=
=ge regeeringe, alle de landen onder de Ternatanen gehoo=
=rende, aende E Comp: te trecken, als om wel voornamentlijck
te thoonen over al, dat het d' E Comp:, godt lof, nogh aen
schepen, nogh aen volck en ontbreeckt, gelijck de snoode
Gorontalders en verdere bedeckte vijanden der E: Comp:
vuijlaerdigh op en langhs geheele Celebes hebben uytgestroijt,
en zijn daer en boven nogh naer Batavia te vertrecken aenge=
=leght het schip Hommerswael en 't Jaght den Sampson,
soo tot bestellinge van onse boecken en papieren als overwaert
der Heeren gecommitteerdens: soo nochtans zullen UEd:s
wel kunnen gissen ende naer derselver bescheijdenheijt over=
=deelen, dat schoon wij wel een goedt aental bodems aende
handt hebben, datter echter ons gebruijckt ende aengeleght
werdende niet veel en can overschieten. niet te min zullen wij
nogh besien off den tijt het ons toelaaten ofte de noodt ons
aendringen zal, een bodem naer UEd:s geweesten af te steecken,
alsoo wij het met het speck en vleesch onmogelijck dit Jaer
niet en zullen konnen houden schieten, ende ons van Tidoor
niet dan vruchten en snoeperijen toe enkomen geloovelijck
met voordaght om onsen voorradt te doen smelten —

En naerdemael onsen stercken dranck en arrack
het alommede niet en sal konnen uijthouden soo versoecken

gantsch

gantsch vriendelijck twintigh ofte vijff en twintigh legger gebonden arracq, voorons in voorraadt mogen werden opgele om wanneer een schip zenden mochten, deselve aende handt te hebben, met bedingh aende leverantiers, dat de vaten op schepen zullen moeten vol zijn, om ons van swaare lekkag te bevrijden

met affrijt plancken vermeijnen wij het tegenwoordigh wel te zullen konnen stellen, dogh breede plancken en mop steenen kunnen ons niet te veel gesonden werden

ende alhoewel wij niet en twijffelen van landt uijt de groote boght van Tominij en Gorontalo genoegh hadden te sullen werden voorsien soo nochtans om dat het spinnen aldaer een aende gangh moet geraken, versoecken wij ued^e: ons van drie hondert kippen ofte 3600 bossen voor dit jaer gelieven te besorgen, dat dan al mede in voorraadt kan gehouden werden: het verdere dat wij nogh benoodight mochten zijn, of werden als beschrijven etc^a zullen wij met het schip dat zenden mochten ued^e: als dan nader aenschrijven

wij hebben al voorheenen ende inden ouwen vanden 12^den July 1678. geschreeven dat den coopmanschappen in prijs verhooght en niet in de^e: prijs courant vergeleecken hadden, dat nu der hier vercocht wierdt, ende niet, dan op last van haer Ed^les: de het andere en vermeijnde te verminderen; en so dit nu alde der prijs courant die wij van ued: hier hebben, niet te min zullen wij deselaetste baernd nogh eens nader lopen, en of der nogh iets gevonden mochte werden dat verhooght diende, ende inde voorige prijs couranten niet en hadde gestaen, hoewel onsen handel bij deses tijts gelegentheijt gantsch niet om lijf en hoort

uijt schrijvens van't opperhooft van Boero staet dat ons twee stucx indimoe schoppaert tijgen tot Rd^s: 10 het stuck werden toegesonden; dogh zijn niet geleevert, en verantwoort

Sigh den Stierman niet te seggen dat die agter affgesloopt zijn, deselve souden ons bij sondere diensten connen komen doen voornamentlijck inde suijt zee beoosten Halmahera, gelijck ongemeene diensten hebben getrocken ende nogh trecken van soodanighe een vlot gaende schepwaertlijck door den Stierman vant Jachie Boiro, toen alhier was, tot twintigh st:s aen ons vertoght; naer de mael hij seijde het selvighe hem sulx bijsonder toe te behooren ——

Het schip den Briel als in onse macht noch inde Moluccos niet zijnde en connen wij ind:es dan ooch niet zenden, maer gaet, volgens last, het schip de Zijp tot ind:es over, zijnde op ind:es versocht daer op vier goede Unchteren Sergianten, soo wij niet beters en weeten, geschickt ——

d' opperhooffden is aengelast achtervolgens ind:es voorschrift over de Calck Chaij bij Lavicqua aen te doen, omme aldaer ind:es last te volgen ende ingeoogste nagelen te ladden ——

Tot meerder seckerheijt is den Stierman vant Chia„ loupie Vlissinge op de Zijp geschickt om ~~op~~ voor ~~st~~ loots te dienen ende den anderen Stierman vant schip op Vlissinge voorent: ——

Gegisteren quamp alhier mede den Chialoupie van Amboina te verschijnen toebehoorende S:r Philip Dupre was met gedrooghde visch en sagou geladden, en zeijde vande custe van Ceram herwaerts aen beordeert te sijn, het welck wij bij dese gelegentheijt wenschte meer mochte geschieden, off dat'er anderen toehouden bewoogen werden om met visch ende andere mondtkost herwaerts aen te komen, met verseke„ „ringh dat daer op goede winsten zullen zijn te behaelen ende d' E Comp: groote dienst geschieden ——

onsen

onsen tweeder Coopman pieter Aldes: meteenen
nogh een goede summa vanden overleeden predijker gualt
,,rus peregrinus hebben wader over In gedeelingh was geraeckt
heeft ons versocht zijn saken, mits'te voorlijden van booven:
verade uwe Ed.: te willen Ingedaght brengen ende dat daer op
mochte worden gelett, het welck te liever geschiedt om dat
gewoonheit vande deughdelijckheit ende den Incoop vandie
toebackx eenige kennisse heeft, ende derwaerts wijst gaerne geem
,,gen wil

gelijck op 't versoeck vanden schipper vande Zipp
mede doen dat namentlijck op deselfde vertreck van hier en voor
de reijse mede genooten en heeft dan 't geentsedert het Jongste
genot nogh Inmiddels mochte zijn betaalden een half aem Span
,,sche wijn ende een d.o clappus olij nevens drie maten sout —
verders niets hebbende van belangh mede te
deelen, zullen wij met uwe Ed.: verloff, het hier dan bij laaten
ende naer onser aller gantsch genegene groete verblijven,
onderstondt uwe Ed.: bereijtwillige dienaeren en vrienden en
was geteijkent Robbertus padtbrugge, Jacob lobs, Cor
nelis vandervduijn, Jacobus d'ghewijn, gerbrant prooost
en andries olofsz: ter zijdestont malaijo int Casteel
orangie den 29.en Julij 1680

Dodinga
Aende E. H.re majoor
Isaacq d'S.t martin, Ecx.,
pris.t gecommitteerde van
de Hooge Regeeringe tot batavia

Edele Erntfeste, aghtb: manhafte
wijse voorsienige en seer beschijde
ne H.re en vrundt

den verleeden naermiddagh naght omtrent te

drie

die inneen ss d' Hre gouverneur hier weederom verscheenen,
gelijck UEd: wel mogelijck uyt het zijnen zal hebben connen
gissen, hebbende zijn Ed: sigh 't sedert ~~[illegible]~~ vandien vanden
grooten inbogt b'oosten Dodinga doen berighten, ende
verstaen den hals die der voor aengesien werdt, sigh door
twee eylandties daer voor gelegen des naems verthoont
connende tusschen het Zuydelijckste eylandtie ende wal,
groote inlandsche vaertuygen als korrekors of gilalos passeeren, maer
tusschen het noordelijckste niet dan cleyne canoties, aen
het Suydelijckste eylandt leght nogh een ander d° waer
van men 't fort van Tafonga sien kan, van welck eylandt
sigh een rif, tamelijck groot nae 't noorden streckt, —
daerom geven UEd: in bedencken off het niet naer onse meen=
inge dienstigh soude zijn, UEd: een der bequaemste bij
hebbende sollen, naer de gindse zee deedt overslepen of
dragen, omme den schipper d' hande, naer gelegentheijt
g'waepent, daer mede gemelte naauwte en gronden naeder
te doen peylen en caerteeren ——

d' huttiens off woningen b'Zuyden voorsz: bogt gesien,
wordt geseght ~~[illegible]~~ een wacht der Ternataensche burgh
heeren te zijn waer ontrent een fort wat boschwaert in
staat dogh off door deselve aldaer nogh post gehouden wordt sijn
onbewust, zullende derhalven bericht van 't selve door UEd: onder=
=soght zijnde, verwachten soo mede, wat gelegentheijt daer
is, en of het niet een bequaeme en voordeelige plaets soude zijn
om door d' onse beseth te werden ——

wij sonden heeden den ondertolck Andries naer
Tidoor, om tot ons gerieff en dienst der E Comp: vanden
Coningh aldaer een corcor off ander bequaem vaertuygh van
Taffongo te versoecken waer mede gemelte inbogt ende

galeij

galeij, bequamelijck zullen konnen ontdecken. wat hier op
d'antwoordt krijgen zullen. staat UEd: pr. naeste bekent ge,,
,,maeckt te werden

tot ververssinge senden wij volgens hongr te schrij,,
,,vens

5. schildpadden
2. bossen groente, d'eene voor t w: v: middelb: en d'andere
voor Sampson
1. bos fijn moeskruijt voor d'Cajuijt vant w: v: middelb:
150. eijeren
34. pampoenen
90. soete appelen

met anders ter materie dienende zullen hiermede
eijndigen en UEd: godes hoede toegebodden te hebben naer hartelijcke
groete verblijven, onderstondt heer en vriendt UEd: bereijt wil
lige vrienden en dienaeren en was geteijkent Robbertus
padtbrugge, Jacob lobs, Cornelis vanderduijn en Jaco
bus d'Heijn ter zijde stondt maleijo int Casteel orangie
den 1mo augustus 1680

Dodinga.

Aande E: Heere Majoor Isaag
d'St. martin, Eccxtress gecom,,
mitteerde vande Hooge Regee,,
ringe tot batavia

Erntfeste, agtb: manhaf,,
te, wijse, voorsichige en seer bescheij
dene Heer en vriendt

De wederkeerende boot van kommerswal bragt
ons desen morgen stondt UEd: aengenaeme schrijvens van

gisteren

gisteren, waerop goedt gedaght hebben UEd: p[r] gemelte boot de,,
sewëijnige letteren tot antwoordt te laaten toekomen, ende belan
,,gende d'aengehaalde swaarigheden om de boght b'oosten Dodin
,,ga, door soodanige middelen als wij voorgeslaagen hadden, niet
te konnen ondersoght werden, willen niet UEd: wel geconfirmeert
houden, dogh egther soude voor als nogh onse meeninge zijn, dat,,
,,ter een canotie, die niet dien à vier man sal konnen vaeren, over,,
,,geloopt wierde om gem[te] rivieres daar besuijden gelegen door
de mardijkeren te doen ondersoecken, weetende oock niet van een,,
,,ge wegen overlandt naer derwaerts, ged[z]: te hebben, gelijck UEd:
uijt 't afschrift van ons jongste aen UEd: hier bij gevoeght na,,
,,der, ~~dat~~ des gelievende, sal konnen sien; ende datter ontrent
gesijde plaats een fortien van over ouders is, wordt van een be,,
righter den vaendrik der mardijkeren nogh staende gehouden,
,,die in mede tot UEd: overkomt, om te dienen tot aenwijsinge
van 't selve en waer verder soude konnen te staade komen; —

onsen ondertolck is nogh niet van Tidoor wedergeke,,
keert wat besonders van daar bekomen, staadt UEd: ten eersten,
naer desselfs komste, mede gedeelt te werden, kort naar 't ver,,
,,treck van gem[te] ondertolck is des Coninghs Saijfoedins ge,,
,,woonlijcke bootschapper Saldina, met eenige Tidoreese grooten
en twee corocoren hier verschenen, mede brengende [illegible]
het tot Gilolo gelegene Canon, 20 marquianders daar onder
den Tidoreesen, die van Sawoe naer Gita, off Toseho gevlught
zijn, d'welcke niet hadde waapenen in onse versekeringe
genomen hebben, tot dat berigt koomt, en overwogen sal werden
wat met deselve doen zullen —

het jaght d' Coningh Amsterdam leght nogh met zijn
hout ladinge hier ter rheede soo als van ginder gekomen is,
niets gebreck van vaertuijgh off vaartuijgen, om 't selve te
konnen lossen, derhalven gelieve UEd: ons 't jaght d' Sampson

met

met een der Chiampans soo spoedigh als geschieden kan
te laaten toekomen, waarmede de tot dienst onbequame mi-
litaire ofte marines, oock overgesonden zullen konnen wer-
den, alsoo ondeelen het met den Comp: daer te houden genoeg-
saam zijn, tot dat t'een off t'ander zullen konnen te onderne-
men, wanneer altijt van hier naar derwaerts komen werde
beschikt, Ingevalle in d: gewoelen hier mede over den kom-
en ondeelen moght het hier gesonder light te zijn, waar-
mede naar groete verblijve, onderteekent Ue en vriendt in
dienst vaerdige vriendt en dienaren, ter zijde stont malleijo
Uit Casteel orangie den 3den augustus 1680 lager stondt
p: S: Venderus desen zenden wedder tot recrent 4. schild padd
6. gansen, en groente als bevoorens

" en was geteekent dijthem Robbertus padbr: ter zijde stont Jacob lob, Cornelis vander dijn en Jacobus d' gedijn

Dodinga

Aen d'E: Heer Majoor
Isaacq d' St. Martin, Expres
gecommitteerde van de Hre
regeeringe tot Batavia

Ernfeste Aghtb, manhafte
wijse voorsienige, en seer bescheidene Heer en vriend

Cortes naer het affvaerdigen van onsen laetsten
gedateert den 3den courant, is onsen tolck andries cors altijd
weder van Tidoor verschenen, ons berightende, datter bij
Tidoreesche coracora van wegens Zijn Majesteijt op ons
versoeck naer Dodinga, om aldaer een sollikeen over te sleep-
ofte eleers ten dienste van d'Comp: gebruijket te worden,
souden werden gesonden, dewelcke, op gisteren aldaer aenge-
" komen te zijn, hebben wijt Ued: aengenaeme letteren, vande

5den

5^{en} desse, ons p^r de schuijt vant wapen v: middelb: ter hant gestelt, met goet genoegen verstaen, dewelcke oock tot geen ander eijnde, dan ten dienste vand' E Comp: ende goet vinden van ued: gebruijckt te werden, aldaer verscheenen zijn, dewelcke overgekomen zijnde, sullen wel een à twee corricorren off hoeckens vande van Caffonga mogen gepreest werden, om aende gindsche zee, volgens ons schrijvens van p^{rmo} stantij gebruijckt te werden ——

wij souden de zboodt van Romerswal wel ten eersten weederom gesonden hebben, om ued: daer van naader adsistentie te doen, maer uijts den selven heel leck, ende onbequaem was, heeft sulcx niet konnen geschieden ——

hier neevens gaen oock mede volgens ued: versoeck vier kissen barkoudt ——

waer mede eijndigen, en ued: godes hoede toegebeeden hebbende blijven naer hertelijcke groete, ondertusschen hier en vrindt ued: bereijtwillige vrinden en dienaeren en was geteijckent Robbertus padtb:, Jacob lobs, Cornelis van B: oord: en Jacobus d' ghoijn ter zijdestont maldijo in t' casteel orangie den 6^{en} augustus 1680 ——

Jilolo

Aende beevelhebberen der Posthouderen op gorassa ——

Eersame, manhafte, vroome en bescheijdene ——

Tot vervanger vanden luijten^t pols met de onder hem gestelde militairen, wordt den zergiant christi aen weegmeer met 20 andere in p^r desse gelegentheit naer derwaerts gesonden, derhalven sal gem^{te} luijtenant op den ontfanghs desses, transport onder behoorlijcke inventaris

bevelvens

bevindens onse gelaatene Instructie aan Sergiant voorsz:
doen, ende bevoorens zijn derwaerts komste, een keer nae
Sawoe met dezelfde gestelde compagnie marcheeren, om den
toestant aldaer te besightigen, en ons vande ondervindinge
en den toestant aldaer volkomen berigt te komen geven
daer toe neemende twee dagen d' eene tot derwaerts, en d' ander
der tot wederkeeren, overhandigende aanden luijtenant
maccon deesen onsen brief bij gevoeghde schrijvens. dan be
bedaght te zijn de marchieren met capmessen of pavin
bij sigh te neemen, om off de weght naer Sawoe, gelijck voor
deesen toegekapt moght zijn, deselve weder gangbaar te
konnen maaken, hier mede de Heere Godes bevoolen van,
onderstont uE vrint en was geteijkent Hobbertus
padtbrugge ter zijde stont maldijo int Casteel orange
den 6den augustus 1680

Sawoe
Aande bevelhebbers
der posthouderen aldaer

Ersame, manhafte Vroome

alhoewel ons vermoeden niet en is, off d' saaken
zullen bij uE: nogh In goeden standt zijn, soo hebben wij
der niet konnen naarlaaten, om bij dese gelegentheijt ons
daer van te doen berighten tot onse gerustheijt, ten welcken
hier dijnde den luijtent. pols nu naar derwaerts een tourtje
doet, waar mede antwoordts en bescheijt verwaghten van't
geene der ondertusschen gedurende ons affweesen sal voorge
vallen zijn,

den luijtent. voorsz: hebben wij van zijn g' ou
noemende post met d' bij hebbende militairen doen verlossen

ende

ende sullen mede bij naader gelegentheijt op ul: gedaane
versoek dencken, onderstont ul: vriendt en was geteijkent
Robbertus padtbr: ter zijde stont malejo int Casteel
orangie den 6=en augustus 1680

Dodinga
Aende Hre majoor Isaaq
de St martin Expres ge„
committeerde vande hooge
Regeeringe op batavia

Ernfeste, Aghtb:, manhaf„
te, wijse voorsienige, en seer be„
scheydene Heer en vriend

Heeden met den dagh ontfingen wij met bij sondere„
blijdtschap den uwen van gisteren, mits desselve ons door den
opperstuurman Stippert wierdt overhandight voor den welcke
al wat becommert waren vreesende off wel[illegible] mogte verdroo„
„ven wesen

het heeft ons vrij verwondert dat Saldumma seijde„
geen last te hebben om te besorgen dat den corcor ofte korckie
van Caffingo naer bobane soude ontboden worden, dat al wee„
„der den Slimpe streek vanden ouden Coningh Saijfoddin is;
ende waeromme Saldumma oock niet de corcorren niet eerst
herwaerts ende aent Casteel bij ons en is gecoomen, als wel
weetende dat wij hem nogtmaelen 'tversoghte souden en in„
„niet hebben ende dat als dan geen vrijsdrije en soude hebben
gegolden

want het verre buijten onse meijninge en verwachs„
tinge was dat den Coningh Saijfoddin soo vel corcorren naer
Dodingo sondt als om te proncken, terwijle zij wel wisten dat wij
met onse schepen en soo veel krijgs volck tot Dodingo weesende hun
aldaer niet van nooden en hadden, 't beste geweeten dat wij'er nog

van

van schulden was dat soo veel corcorren derwaerts hadde
gesonden, om tijdelijck volck aende handt te hebben, om'
daer af eenige overlandt inde Zuijt Zee tot s Comp: dien[…]
te setten; daer zij in tegendeel niet anders daer mede
schijnen voor te hebben, als door 't verkeerdelijck toevoeren
van een onnutte menighte, die schijn hulpe d' E: Comp:
te dienen aen te rekenen, ende ons daer en boven meer en
meer te misleijden en tijt te doen spillen ——/

wij dienen wel te weeten off d' galeij om 't een of
't ander benoodight zij om 'tselvighe hun ten eersten toe
te schicken, als wanneer wel souden connen goedt vinden,
bij aldien het met ued: meijninge over een mocht koomen, het
selvighe naer Taffonga te laaten verseijlen ende aldaer post
voor eerst houden, soo om te sien hoedanighe door d' inwoonders
souden werden onthaelt ende bejegent, als wel voornamentlijck
wat bewegingen aldaer mochten vermercken, als wanneer
wel een Inwoodige sergiant op gesette diende, waer toe den gouv[…]
wel meijnt den sergiant Hendrick Mincke de bequaemste
soude zijn te meer deesen schilder is, die sigh de teeckenkonst
verstaet, onder d' onderrightinge hem te geven, dient hem
meest ingescherpt, dat aldaer als vriendt leggende eghter
niemant vertrouwen en magh, en altoos staet maken als of
onder den vijant was ——

onderwijlen sullen wij 't verkeert zenden deser Cor
corren den Cidoreis ons van ter zijden te komen geven, of
dat hij gelooven magh dat wij soo dom niet en zijn van dit niet
te begrijpen en onderwijlen aenhouden dat in het oorloghs
fregat gekomen is zijnde mabardeschte corcorren last wil
zenden om op Botang te vergaderen, off soo zij op Taffonga besl[…]
souden komen bij een komen, dat dan ten minsten een ofte

twee

teer gedurigh op bedaard staat, die welke ten dienste der E: Comp: voor eerst souden mogen gedeijen

ondertusschen sende ul: al onse militie aenboort kunnen laten komen om niet langer in die dampige lucht te zyn daer door se dagelijcx soo veel instorten, en kan ul: des geliefende, naer bestelde ordres wel eens overcoomen, omme met den anderen op eenige saken een vast besluijt te helpen nemen

niets anders ter materie vindende zullen hier mede eijndigen, en ul: godes hoede bevolen te wesen naer hertelijcke groetenisse verblijven, onderstont heer en vriend ul: bereijdwillige vrienden en dienaren en was geteijkent Robbertus Padtbrugge, Jacob lobs, Cornelis v: duijn en Jacobus d' gheijn ter zijde stont malaijo int Casteel orangie den 8^{en} augustus 1680

Manado

Aen't opperhooft S^r

abraham van meijert

en dirck pietersz: vaend:

Ersame, manhafte, vroome en seer bescheijdene

p^r: Chialoup den Eendraght is onsen jonghsten aen ul: vanden 13^{en} maij, benevens den derw: leraer d'l woins affgegaen, welckers behoudene arrivement aldaer uijt mondelinge bericht vanden burger pieter d' Koch wel, ten verstaan, en waermede ons ul: schrijvens vanden 17^{en} daeraen wel geworden is, doch vinden daerinne als in

geen

geen sonderlinge stoffe, om op te antwoorden, alsoo onse meeninge en intentie wegens de manadosche baloorige boere onsen voorigen al omstandigh genoegh te verstaen gegeven hebben, waar bij het dan oock tot onse persoonlijcke verschijninge ofte naader te geven ordre sal mogen berusten ————

Het langh uijtblijven van onse chialoup den eendraght, geeft ons al vrij swaare becommeringe, dat mogelijck met den predikant voorn.e tot d' kerckelijcke visite naer d' eijlanden van Taghulanda Chiauw en Sangie, sonder onse last, moght voort geseth, en aldus te verre westwaart verdreven zijn, 't welcke egter geerne anders sagen en verhoopen ————

wij zijn eijndelijck tegens d' meijneedige en trouwloose Ternatanen naer veele geleedene affronten inden oorlogh geraeckt, en was het eerste gevoght op Soloto den 23.en Junij als wanneer alle haere sub-tile wercken vermeestert en uijt deselve op den dobbelen hals tot het vlughten braghten, sonder eenigh schade ofte verlies van d' onse behalven 2: dooden en weijnige gequetsten 't sedert dien hebben oock Sa-woe, en alle de voornaemste plaatsen den vijant aff-handigh gemaakt, met alder selver canon, soo datse nu naer ~~deselve~~ wijse van strijck voeren en besch[..]

en

en wildernissen moeten om her swerven, gelijck wij in medde aan onse bondtgenooten naer ajoin, en Candipan &ca. schrijven, welcke brieven door ul: naer den ontfangst spoedigtelijck met eerste gelegentheijt sullen moeten bestelt worden, tot der selver troosten onse vergenoeginge, hier medde voor dit maal de hoede godes bevolen en zijt gegroet van, onderstont ul: vrint en was geteijkent Robbertus padtb:, ter zijde stont malleijo uijt Casteel orangie den 11e augustus 1680

Translaet brieff door d'Heere gouverneur der molucos robbertus padtbrugge aan prins maca, dompius op ajoun Coningh binankal, en de vrouwe van bolang itangh, op Candipan, en Coningh van domoga in de maleijtsche taele met duijtsche letteren geschreven

Toewensching van gesondtheijt en welvaeren aen onse vrienden prins maccadompius princesse lincacoa, Coningh binancal en Coningh v. domoga

Met wederkomste van onsen fiscael uijt Celebes hebben wij de gelegentheden van onse vrienden gedeelijcken verstaen, waer omme den gouverneur oock van gantscher herten genegen is geweest tot zijne vrienden naer derwaerts over te komen, op dat haer herte mochte worden getroost tegens alle geweldenarijen en overlast, maer den tijt heeft et tot nog niet toegelaaten vermits veele verrigtingen van 's Comp: zaacken, te meer om de arghlistigheijt der rebellige Ternataenen, die uijt 's Comp: magt gescheijden hebbende, begosten ontrent ons

met

met vleijingen en zoete woorden om te gaen, gelijck of genegen waeren geweest de saecken bij te leggen en d' vreede aennemen, tot omtrent drie maenden dat, dagelijcx kunne wercken en vastigheeden sterck genoegh te zijn, om te gens ons staende te houden, waer naer ons met veraghtinge en bespottinge hebben bejegent, tot den 23en Junij, wanneer wij met haer inde bocht van Delolo streeden ende Casteel en alle kunne wercken vermeesterden, neemende al des selver geschut, en verbranden d' dorpen tot aen Gammacanora toe, soo dat haere onderdanen en edelen groot en kleijn tegenwoordigh als veraght herwaerts en derwaerts verspreijt en in bosschagien verstroijt zijn, en dus dwingt bevindt het godt met alle meijnnoodigers bedriegers en die kun verbont sonder eenigh oorsaak verbreeken, handelen. dat zijn dan d' reeden waeromme tot nogh niet bij onse vrienden en hebben konnen komen, maer naer verloop van een maent min off meer, zullen UE: ijetwes van onse reijs op Celebes hooren ofte sien, wanneer wij gelegentheijt zullen hebben deselve aengaende, d'tgeene tot welstant van onse vrienden soude konnen strecken breeder met UE. te spreecken, derhalven zijt niet bekommert indien d' eenigh verschil, off wederwerdigheijt is, wij sullen 't wel naar billijckheijt verefferen, laat UE. maer van deese off geene hooge woorden en beginnen niet bevreest maken, 't welck met s Comp: maght zal konnen vermeedert en onse getrouwe en genegene vrienden over al beschermt worden ———

Hebbende niets tot der hoogh present dan eenelijck veele

groetenissen

groetenissen, onderstondt UE. vriendt en was geteijkent Robbertus padtbrugge en marginne stont int Casteel orangie ~~den~~ op Malaijen desen 11en dagh der maant augustus t'jaar 1680

Cajouris
Aen de Heere Coningh
Carolos Pijant aij met geluk
wenscinge en eerbiedigheijt

Translaat brieff aenden Coningh Carolus pijantaij, door den hre gouverneur der Moluccos Robbertus padtbr: inde malijtsche taale ~~met~~ en duijtsche letteren geschreven

Heere vrunt

Het is nadien dat wij aan UE. onsen vrient bekent maaken, dat nevens desen brieff UE. volcken terugh senden naar haar dorp. vermits voor deselve alhier tegenwoordigh geen werck meer en hebben, betalende dat deselve alreets seer lange hebben moeten aanhouden, seggende voorders beleeffdelijck danck voor de gedaene en betoonde bijstant door deselve, waar uijt gesien hebben UE. sijne goede wille en genegentheijt tot de Comp:, over twelcke wij dan oock van herten seer verheught geworden sijn, wenschende van godt almaghtigh dat de genegentheden

tusschen

tusschen ons en uwe Ed.s Comp: vrienden gedurigh en al,
troos duusdanigh mogte zijn en blijven ——

Wij en zullen uwe Ed. alle de besonderheeden vanden oorlog
tusschen ons ende rebellige Ternatanen niet verhaalen,
eyndlijck dit weijnige zee dat eerst op den 23en dagh der
maent Junij der zelver Casteel en wercken tot jilolo
overwonnen en vermeesterden, zijn al 't gebuurt aldaer
afflandigh maeckende en verbranden de dorpen tot aen
Zawoe — gammacnorra soo dat hunne onderdanen en
veragt te volckeren herwaerts en derwaerts verspreijt
en beschagien verstoriijt zijn gelijck uwe Ed. uijt deselve
overkomende volckeren omstandelijcker sal konnen ko-
men te verstaan ——

Zoo mede geven te kennen dat ons ter ooren gekomen is, de saec-
ken tusschen uwe Ed. en onsen vrient Cacanidan verstaande dat uwe Ed.
ongenoegen zijt met den anderen en een dorp tot Tiaija te ver-
sameelen, gelijck voor desen besprooken was, het is wel wij en
willen uwe Ed. daerin niet dwingen, dogh wanneer uwe Ed. vrient den
gouverneur off eenige ander groot persoon derwaerts tot Colo-
boe zal koomen komen, sal 't selve genoegh tot welstandt kon-
nen vereffent worden, uwe Ed. en geliewe van ons niet te vermoghen
'twelck onbillijck en buijten redelijckheijt soude zijn, daer-
omme hebben goet gedagt die saack onder tusschen te laaten
berusten gelijck het voor tegenwoordigh is, op datter geen
twist en verschil van mooght ontstaan tusschen uwe Ed. ende vrien-

vermelt

vermelt, niets hebbende tot een oogh present dan eenelijck
veele groetenissen, hiermede onderstondt uw goede vrient en
wel gedisponeert Robbertus padtbrugge, ter zijderstont in 't
Casteel orangie op maleijen desen 11en dagh der maendt
augustus Jaar 1680

Taubocan
aenden Heere en Coningh
franciscoo macca: ampon met ge-
luck wenschinge en verbindigheijt

Translaat brieff door de Hre
gouverneur der Moluccos Robbertus
padtbr: inde maleijtsche taale en duijt-
sche letteren geschr: aen als hier besij-
den te zien &c

Heer en goede vrient

naar dien maaken onsen vrient den Coningh van Tar-
bocan bekent dat wij onse desen brieff &c

belangende d' landen tot linjanus volgens zagen ende Clap-
perbooinen aldaar, daar van zullen met onse naar derwaerts
komste naader spreken wijders soo versoecken onsen vrient
gelieve indagtigh te sijn volgens 's Comp: Chialoup
waar van uw. voor desen gesz: &c, op dat niet verrodt en
bedorven mogte worden. waarover als nu mede aenden
Coningh ~~tot~~ Tarodna schrijven en versoecken om den

Nota: int maleijts
wort vervolgens den
toestant en toedaninge
tot met den oorlogh
tegens de Ternatanen
afgeloopen &c, verhaalt
gelijck inde overset-
tinge aan Carolaij sij-
antaij tot Cajouris te
sien &c

timmerman

timmerman die gemelte Chialoup gemaakt heeft, om eenige daar aen verdorvene plancken te vernieuwen, zoo dat UEd. eenlijck 't hout en de plancken daer toe ge-lieve te doen beschikken, zulcx het daer toe mogte werden vereyscht, anders niet dan veele groetenissen. onderstont UEd: goede en genegene vrient, en was ge-teykent Robbertus padtbrugge, en margine stondt Maleyen int Casteel orangie desen 11en dage der maent augustus 1680

Taroena
Aenden Heere de Coningh
Martijn Tatandam

Translaat brieff door de Heere gouverneur der Molucos Robbertus padtbrugge, aan als hier ter zijden, in de maleytse taele en duijtsche letteren—

Eerbiedige geluk wenscinge
aan mijn heer en vrindt

Soo is 't nader eenen dat wij onse vriendt den Coningh van Taroena bekent maecken, dat wij ons desen brieff &a—

Nota: uit maleijts wort vervolgens den toestant en toedrangh met den orlogh tegens de Ternataenders afgeloopen is, verhaalt gelijck in de overschrijvinge aen Caroloij Sijantaij tot Cajonlis te sien is

verders versoeken aan onse vrient geliever eens te dencken aande beloofde 24. affruijt plancken, en dat den timmerman die 's Comp: Chialoup tegenwoordigh tot Tabocan leggende, op gemaakt heeft, eenige daar aan verdorvene plancken mogt vernieuwen waer toe den Coningh van Tabocan hout en planken

zal

Zal verschaffen, gelijck ons vertrouwende is, mits deesen aen gaende tegenwoordigh gaen beschrijven. naer verloop van een maant min, off meer is den gouverneur off iemant anders van aansien genegen, om een keer naer 't slant van Celebes over te komen, om onse vrient uit koude te besigtigen, wanneer met den anderen naader zullen konnen spreken, en verschonen 't geene er te verschonen sal zijn, niets hebbende tot een oogh present dan beste gebiedenissen, onderstont uE. goede en genegene vrient, en was geteijkent Robbertus padtbr:, en margine stont uit Casteel orangie op maleijen desen 11^{den} dagh der maant augustus 1680 ——

Tagoulandan
Aanden Heer en Jonge Coningh
Philip balango, en alle d' Rijxgrooten
aldaar

Translaat brieff door de E^{e} gouv^{r} der molucos Robbertus Padtbrugge, aan als ter zijden van desen, inde maleijtsche taele en duijtsche letteren ——

Eerbiedige toewenschinge
van gesontheijt en welvaaren
aanden Coningh en onse vrienden ——

Nota: dit maleijts woort beteekent den toestant en toedrangh etc met den orlogh tegens d' Terna, taanden afgeloopen is, ver-taalt gelijck inde oversetinge aan Caroloij pijantay tot Cafondis te sien is

Bekennent desen brieff en zanden vanden geagogeed Jacob Contondoie, seinden als een wedderomme. volkeren &^{a} —— naer verloop van een maandt min off meer, staat den gouv^{r} off iemandt anders van aansien een keer naer deese^{te} over te

komen

komen om onse vrienden te besigtigen waarnae met den
anderen naader ~~te~~ sullen komen spreeken indien er tusschen
Tagoulandan en Siauw, wegens de volkeren vande groot
moeder vanden Coningh van Siauw Sikodan, nogh eenigh
twist en verschil is, 'twelck naar ijders regt en billijckheijt
vereenigen te sullen komen voorstellen

Verleeden jaar gaven aande gegoedens Jacob Tontonkon,
en Johan Laffma volmagt geschrift om 't landt en onderdanen
van Tagoulandan te regeeren en rigten, om welcken en
deselve acte aengeraakt. ende op dat een ijder onse meeninge
en voornemen regt mogen verstaan, hebben 'tselve als nu
inde maleijtse taale doen oversetten, en wederom met 's Comp.
seegel bekragtigen, niets hebbe tot een ogh present dan
veele groetenissen. onderstont U.E. goede en genegene vrient,
en was geteijckent Robbertus Padtbrugge, in margine stont
int Casteel Orangie op Malleijo den 11den dagh der maant au-
gustus 1680

Siauw

Aenden Heer en Coningh
Francisco Xavier

Translaat brieff door de heere gouverneur
der Moluccos Robbertus Padtb., aan als
hier besijden inde maleijtsche taale en
duijtsche letteren

Heer en Vrient.

Den 15den dagh der maant maij hebben wij jongst met
'tfregat

'tfregat den eendragt gezt:, dogh onbewust off 'tselve bene-
vens 't gesondene ue. ter handt gekomen is off niet, den maa-
ken ue. eendlijck bekent vanden orlogh met de rebellige ter-
natanen 't welck den 23^en^ dagh der maant Junij aanvank
nam, waer toe genoeghsaam zijn gedwongen geworden als
wanneer &c:

Nota: dit maldijts wort vervolgens den toestant en voortgangh der met den orlogh tegens de ternatanen affgeloo-pen is, verhaalt gelijk inde overzettinge aan Carolus Piantaij tot cajoudis te sien is.

naer verloop van een maant min off meer staat een gouverneur off iemant anders van aensien genegen, om een reyse naer 't lant van Celebes over te komen, om onse vrient dierende te besightigen, wanneer met den anderen naader zullen komen spreken, en verheffen 't geene er te verheffen zal sijn; inde-
hebbende tot een oogh present dan veele geschiedenissen. onderst^t^
ue. goede en genegene vrient, en was geteijkent Robbertus
Padtbrugge, in marginne stont int Casteel orangie op maleijo
den 11^en^ dagh der maant Augustus 1680

Doringa
aen Crijn durande Scip.,
per op 't wapen van middelb:,
onder den luitent^t^ Jodocus Croomhuijse:

Eersame manhafte, vroome
en seer bescheydene monsieurs

Per de schuijt van Zommerswael bekomen ue: een half
aem Cocus olie benevens zes kippen londt voor het oorloghs
fregat 't contrevet Ternaten, maer vande olie sult hun niet
meer geven als ue. dunckt van nooden te wesen, ooch zoo

kront

komt p.r desen bodem over den p.l vaendrigh ... Sein
met de goede maanden voor't volck op gen.e oorloghs fregat
om door hem aendselve uytgedeelt te worden worden, ten
meerendeele gesonden, om dat zij daer voor met de taffong
souden mogen kost ruylen, komende ondertusschen wel ...
en daer cruijssen, om te sien, ende te beletten dat aende ...
reedsche dorpen door de Cornatanden geen overlast en gesch...
de, wel niet vande onse, mogende, indien hem vande taffon...
gers den post voor't fregat tot hun verseeckeringh gepresen...
teert wordt, tselve wel aenvoerden, echter niet anders
dan met goede voorsorge, ende wacht, op alles wel acht
nemende, op dat niet mochten bedroogen worden alleen
'tgeene gedaen, ende 't noodige bericht, ende naementlijck
de sorge ende goede wacht bevoolen hebbende, sult de ver...
dere volkoren en scheepen, en ten eersten op maldivo met
alles overkomen, waer mede blijve, ondertusschen uE: goede
vriend en wat getrouw dienende Robbertus padtbrugge, ter ...
ter stont maldivo uyt Casteel orangie den 12.den aug.t 168..

Doninga

aen Creyn durande Schip.r

p.r eeste tweepen r. middell.t ende den
luytenant Jodocus Cromhuysen —

Eersame, manhafte, vrome
en seer bescheydene monsieurs

P.r de schuyt van ... bekomen uE ...

Jatwoe

Sawoe —
Aende bevel hebberen der
posthouderen

Eersame, Manhafte, vroome,

Den ineen de dato deses Courant, ons den 11en daer aen p:r den stierman vant Jagtien den Coningh amsterdam ter Landt gestelt, den Inhoudt verstaan hebbende, soo komt p:r desen bodem tot vervanger vanden luijtent Maccon, met d'onder hem gestelde militairen, meester, bosschieters, als mardijkers, over den p:r vaendrigh Christoffel Mulder, met vijfftigh andere Europianen, twee bosschieters, een m:r en ses mardijkeren, ende den scheeps vaertuijgh, om in tijt van nood gebruijkt te worden, derhalven sal gem:n luijtent op den ontfanck deses transport onder behoorlijcke Inventa= ris bevelens ende gelaatene Instructie, aenden voorsz: vaen= drigh doen, den selven wel stiptelijcken belastende, van niemandt van sijnen beschreijden post, tot meescoppen oft andersints te laeten gaen, maer ter Contrario op alles goede toesight en wagt houden, opdat door den vijant niet en mogt belaagt worden, twelck gedaen, magh ul. hem vervoegen d'an= dere posthouderen sigh aenboort begeven, ende ten eersten naer herwaerts komen, opdat de siecken ende impotenten mogen geholpen worden, waermede blijve, onderstont ul. vrint en was geteijkent Robbertus Padtb:r ter sij= destont Malijo den 15en augustus 1680 —

Idolo

Jcolo

Aen Jan Walboom p:r Schip-
per op 't Jagt d' Experiment,
en den Sergiant Christian Wagener —

Eersame, manhafte, Vroom[e]

Den uwen de dato 10den Courandt is ons den 11den daer aen
met het Jachtie den Coningh Amsterdam wel toegekomen,
welcken bodem uijt desen, met ontsett van water, wat
groente, en eenige medicamenten in een mand, benevens e[en]
Stuck gumees lijwaet, om met die van Zawoe pro rato te ver-
deelen, UE. wederom toesenden ———

Tot het verstrecken van arracq aende posthouderen al-
daer, en konnen wij gantsch niet verstaen, vermits deselve
alle maenden, als die op Terlincoo, sullen verandert werden,
oock en zijn onse guarnisoen houderen hier niet gewendt
dusdanige handtsoen te genieten, waeromme zij hun oock
sullen moeten te vreeden houden ———

Indien nog eenige persoonen op desen nevens gaende rolle
staan: op 't Experiment beschreven zijn, sult deselve met reeg.
kist, en plunderagie p:r desen bodem laaten overkomen, ne-
mende van dit Jagt soo veel andere in derselver plaatse —

Den timmerman Stoffel Antkonijssen, komt oock over tot
verbanck vanden Timmerman Pieter Engels:, wiens reeg:
sal moeten gesloten werden om op timmermanswael over te gae[n]

De vreg: van hendrik baardus: van Ollenstedam zult
laaten sluijten om op 't voorhont over te gaen, ende de selve
ons laaten toekomen, belastende verders op alles goede
toesigt en wagt te houden, sonder dat sigh ijemandt int
minste tot modtoppendal mogen begeven, ofte van zijne
post buijten 't Casteel volgens onse gelaatene instructie te
gaen, blijve, onderstont ~~maldijs~~ Ul: vrient en was geteij-
kent robbertus padtbr:, ter zijde stont maldijs int Casteel
orangie den 15:den augustus 1680

lager stont laat mr. paulus met zijn soontie mede bij dese
gelegentheijt overkomen om naer batavia te koomen vertre-
ken

Batavian

Aenden Sergiant Comman-
dant pieter lijn

Eersame, manhafte, vroome,

Tot antwoordt van Ul. jongste brieven van dato 8:den 10: en
13:den deser, ons p:r 't jagt het voorhont en sloepie van Cor-
nelis pieters: wel toegebragt dient voor eerst, dat de ge-
dane lijff schutten tot bewaaringe van 's Coningshoff,
voor wel gedaen houden en dienvolgens daer bij oock zult
mogen laaten verblijven tot onse nadere last en order. Wij
vinde voor als nogh niet noodigh g'acht om Ul. post met veel

volg

volcq te versterken, en oversulcx in niet meer dan 6.
soldaten met haere wapenen senden, d'wijle wij niet en
konnen verstaen dat door UE. 't een off 't ander op vijan-
delijcke wijse, tegens d'gevlugte volckeren op off 'tagter
'tlandt van Batchian tot bij Tornatanen off Macquiande
wert ondernomen maer wel al 't geene met minsaemheijt
sonder gevaer, gepractiseert en uijtgevonden werden kan
om de uijtgewekene weder tot devoir te brengen, ten wel-
ken eijnde in dese twee hier nevens overkomende persoonen
met namen Hattibij, en Hobij naer derwaerts senden, om t'sa-
me over 'tlandt off op Sabetta p[er] praüw te ondernemen,
dewelcke dan soo van mondtkost als 't geene haer meer tot uijt-
voeringe van haer last mogte van nooden sijn sult hebben te
versorgen, deselve bij voegende twee à 3. labours, die genoegh
en tot dat werck bequaem en getrouw g'oordeelt werden, insonder-
derheijt soodanige die de affgevallene, mondelinge 's Comp:
goede wille en genegentheijt konnen inscherpen, van dat niet
anders met haer voorhebben, dan 't geene tot haer welstandt
is streckende, en om deselve van verdere ellenden en armoede
te bevrijden, 't welck als nogh haer ~~voor~~ over dit hooft gelangende
indien hart neckighlijck in haere aengevangene voornemen
blijven volhaerden, daer sij andersints tot versoeninge en
vernederinge komende 't sij op haere voorige woonplaetsen
off ijmers elders onder 's Comp: vleugelen, een gerust en vredi-
saem besitt souden konnen hebben, en soo voorts 't geene met
tot dese stoffe dienstigh soude konnen sijn

't geene

T'geene wij meer g'eijsct hebt, als vier lonwelen, een berken staart, wat lak, en inplaets van vier twee hangsloten alsoo voorsegenwoordigh geen meer in voorraet hebben, wordt nevens desen, onderhanden vanden schipper der chialoup pieter d'hont gesonden ——

Het stout bedrijff vanden labeur ferdinandus bartlome aen 's Coninghs huijs begaen, bewijst wel een merckelijcke correctie, welcken gast wederom gekregen werdende wel versekert dient, omme naderhandt daer ontrent haer behooren en billijckheijt aan zijn hoogheijt satisfactie te konnen gegeven worden ——

Dewijle door paij manta nogh jongst, eenige vrught draegende naegelboom ontdeckt is, waervan eenige tacquen met vrughten daer aen ons toegesonden zijn, soo dient op en omtrent die plaetse nader hoedtsigh ondersoeck gedaen te werden, op dat wij door 't senden van soodanigen tack off tacquen niet en worden misleijt, als kommende den boom schoon d' tack affgehouwen, nogh staende gebleven zijn; welcken paij manta wij met eerste gelegentheijt naar herwaerts sullen verwachten, om den selven tot diergelijcke saecken op eenige bij ons ser verdaghte plaetsen te gebruijcken ——

De gemeene rolle ofte opnemminge der volckeren onder batavia gehoorende, sal sonder versuijm opgemaeckt en ons toegeschickt

werden, gelijck daeromme 's Jaerlijcx geschreven is, sonder
nogtans dat 't selve naergekomen wordt, en zal ondersulx
mi dens voor al ul. laet zijn, dat sulcx Jaerlijckx tegen
het vertreck der schepen geschiedt, schoon van lieve vergeten
ten worden, daer over te schrijven, aen ul: te ouysschen —

Dat belangt het versoeck vande twee indienst sijnde Spaenjaerden, om der selver vrouwen van Criano te hebben, Zulx
zal bij ons ingedagtigenis blijven, tot dat aldaer sullen komen
komen, om als dan te sien hoedaenige zullen stellen. —

ul. verantwoordinge raakende de klagten vanden paters
Cornelis pieterssz: is nogh niet naer gesien, dien volgens konnen
wij daer van niets seggen, nogh ul. ooch geen versekeringe
doen, van wegens 't versoeck om ul: huijsvrouwe naer Manila
de te mogen senden. waermede ul. naer groete de goede goede
recommandeert laaten, en verblijven, onderstondt ul: goede
de vrint. en was geteijckent Robbertus padtb: ter zijdestont
maleijo int Casteel orangie den 20en augustij 1660. —

Tidoor

Aende Crijn duran de Scip,

p. vant wapen v. middelb:, onder adsist:
paulus harkes: —

Eersame ervarene, voorsienige
en seer bescheijdene

Het inde sien morgenstont ontfangene rapport vanden

adsist:

adsist.e hartsz: bij ons geweest, en overdagt zijnde het
verblijff der schepen op Tidoor onnoodigh te zijn, vermits
den Coningh Saijffoedin noch expidient en uijtvlugten soekt,
om de aldaar gevlugte Ternatanen en macquianders aen
te houden, off dat se, naer zijns hoogh.ts voorgeven, met deselve
voor tegenwoordigh niet en zullen konnen naer herwaerts
gebragt werden, ten welcken zijnde nogtans beijde jagts
van hier gescheijden zijn, derhalven sal ue. op den ontfangh
deser, 't ancker geligt, en zeijlen bij gemaeckt hebbende, met
den anderen d' schepen naer herwaerts wenden, naer dat bevoo
rens voorsz: redenen zijn hoogheijt door den adsist.e hartss:
en ondertolcq andries Cors, aengedient zijn. daar beneevens dat
ons ernstigh versoeckje, zijn hoogh.t die op Tessoro gekreege
ne stucken onder zijn bewaringe op Tidoor voor d' E Comp:
gelieft te houden, gelijck hem voordesen hebben doen boodtschap
pen, en zijn hoogheijt daar van redenen willende hebben,
't selve door ons persoonlijck te zijnder tijt sal konnen, te verstaan.
waeromme deselve door ue. en oock niet en zullen mogen
overgenomen worden, verexcuserende zulcx buijten ue. last
en vermogen te wesen ——

De discoursen door de princesse gammalamma gevoert
bevestigen haare ondeloosheden, vande welcke ue. sigh sullen
hebben te wachten, en daeromtrent niets meer ondernemen,
waermede ue. naer groete des hooghen godts bevelen ende ver
blijven. onderst.e ~~ue.~~ goede vrunt en was geteijkent hebber
tus pats: terzijde st.e maleijo den 23.en augustus 1660.

Bacrian

Batavia
Aenden Commandant
pieter Sijn

Eersame, Manhafte, me, in bescheydene

Den Coningh allawadin zijn saecken althier verrigt hebbende, gaat nu met dese bodem, 't jaght het Vooruijt, weder naer derwaerts over. waermede U.E. tot versterckinge van 't guarnisoen nogh veertien soldaten toekomen, insonderheijt vermits sijn hoogheijt daerom versoek gedaen heeft, om in tijt van noodt en des vereijschende eenige bijstaant van 't fort te mogen erlangen, dogh dewijle onder 't selve eenigh bedrogh off listigheijt soude komen schuijlen, zoo dient sulcks met goeden opsleght ende meeste voorsightigheijt te geschieden, en der halven soodanigh versoek U.E. 't zij door den Coningh in persoon off ijemandt anders zijnentwegen, voorkomende, niet dan bij waar blijckelijcke wettigentheijt toestaan sult, wel lettende dat door loose alarmen ofte anderesints niet en wordt misleijt, oock soo wanneer zijn hoogh.t eenigh volcq op d' naer derwaerts gevlugte onderdanen der Ternatanen soude willen senden, 't zij op wat wijse sulcks oock geschieden mogt, sult altoos ijemandt van d' onse (soo wanneer sulcx met minsaemheijt niet en kont beletten) mede laaten gaen, om hunne handelinge en aenslagen aff te sien, 't welck wij geloven te zullen sijn

om

om eenige off soo veel bekomen konnen, onder dieselve
heerschappie dien te krijgen, off wel ligtelijck om hun
met deselve te dwingen, vermits haaren oogh merck niet
en hebben konnen bereijken. ten sij d'aff gewesene onse
naadere gedaane aenbiedinge van vreede en versoeninge
aennemende en wederom genoegen mogten worden tot in-
keer te komen. gelijck vertrouwen door de naaderwaerts
gesondene Hattibij en Hobij eenighsints sal werden bewerkt

Desgelijcx sijn hoogheijt om eenigh geweer, kruijt, en
loodt versoeck doende, het sij onder wat voorwendinge het
oock mogte sijn, sult 't selve op UE. en vermogen ontschul-
digen als tegens onse last strijdende, en aldus soodanige sup-
plianten en versoeckers met 3 à 4. bandeliers maaten af-
setten ogter sijn hoogheijt met beleefdheijt en reedenen
te vergenoegen, dat het geweer, volcq en amonitie hem ten
dienste staan, maar mosten de selve meester van hetselve
en blijven

Wij hebben dan naader op UE: gedaane versoeck gelette
en goedt gevonden met de naam van p.l Vaendrich te ver-
eeren, waer van approbatie belooninge, en absolute quali-
teijt van haer Ed.le Hoog Agtb: sult hebben te verwagte-
ten, en dit niet soo seer op 't ernstige aenhouden van den
Coningh, (waer tegens onse resolutie leijt, van op sulcke
recommandatien gantsch geen agt te sullen nogte

mogen

mogen slaan, als wel om UL: aan te moedigen tot wa-
kenheijt, ijver en trouwe in 't geene UL. toevertrouwt
en aenbevoolen is. en vermits de post aldaar nu met
militairen gesterckt en versien blijft, hebben noodig ge-
agt UL. een sergiant tot hulpe toe te voegen, die met
deses deesen overkomt ——————

'Tgeene van voor heen UL: wegens 's Comp: naar derw[aarts]
gesondene goederen geschreven hebben, is UL. wel beker[t]
soo dat 't geene daer van aan den Coningh off iemandt
anders sonder betaalinge verstreckt moogt hebben,
op UL: eijgen particuliere risico loopt, maar d' wijle
tegenwoordig 's Coninghs goederen binnen 't fort in bewa-
ringe heet, soo hunt toesien dat in geen schaade en kom[t]
te geraaken. en moogt wel bedagt sijn, hoe meer da[er]
omtrent gewaakt wordt, om 't selve weder van onder UL: be-
waringe te krijgen, hoe bedagter UL: dan oock der selve
bedrijff sal mogen sijn, wes halven souden geerne sien, schoon
UL: betaalinge erlangende, deselve onder desse en geene
voorgeeven kosten aengehouden worden, sonder nogtans
te laaten blijken dat daer aen ons int alderminste, buijten sijne
hoogheijts interest, gelegen is ——————

Dewijle den Coningh ons versekert heeft dat de be-
settelingen aldaar genoughsam aan mondtkost als verv[ers]

groote visch etc.ª voor gelt en kleeden, uijtgesondert padij, kunnen geraaken, soo kunt en aenstaende vissers doen, van 't geene daer toe van nooden heeft, om 't spek en vleijs datt er ~~daer toe van~~ nogh en voorraadt is, te konnen bespaeren en bij tijt van verlegentheijt wat hebben om aan te tasten.

UL: wordt als in g.e vaerschrijvinge en expresselijck gelast de batteriaendres soo en s Comp: gemeene als bij sondere wercken tot onse naedere last en order ongemoijdt te laeten, en van deselve daer ontrent geen hulpe, sonder dringent noodt te versoucken, nogte oock niet in bodt, schappen met eenige brieven naer herwaerts oft ijvers elders gebruijcken, konnende 't geene tot onbij te doen valt, door geruijmde mardijkers ofte labours wel verrigt worden, soo wanneer hulpe door onse eijgene, ofte over her weer vertreckende vaertuijgen der vrijlieden, niet ge-schieden kan, en opdat telckens gelegentheijt mogt heb-ben, ons kennisse vanden toestandt te doen, sullen van hier altemets een vaertuijgh naer derwaerts zenden

Raakende UL: gedaene verantwoordinge aan ons, wee-gens 't coopen en verkoopen van arracq, en konnen wij deselve niet admenden, als zijnde een saecke die den pagter raakt, den welcken en sijn geregtigheijt niet en mogen verkorten, nogte UL. oock niet verongelijcken,

Sullende

Zullende derhalven die saecke aen de Justitie moeten
g'addresseert worden, ingevalle met den anderen niet
kondt noghte wilt verdraagen. 't geene voor ul: raadt-
saemt sal zijn. waarmede naer groete ul: gesamentl.
de godts hoede bevelen, en verblijven, onderstont ul.
vrient, en wel gedijsent Robbertus Padtbrugge, ter
zijde stondt maldijen uit Castel orangie den 27en
augustus 1680. lager stont p:s: hier benevens komt
oock over ½ aam spaensche wijn tot ul. randtsoen voor
't gantsche jaar, 't welcke uit gedeelt .... kannen be-
neevens twee pramptiers om die te konnen gebruijcken
daer 't benoodigt mogt wesen

Zeldo

Aen Jan dircksen
walboom p.t schipper op 't jaght d' experiment

Eersame, Manhafte,
vroome

Tot verwangh vanden sergiant Christiaen wegenaer met
zijn onderhebbende volkeren liggende op de sterckte gostal-
sa comt p.r desen boden over den sergiant michiel boule
met een Corp.l en 20 schildergasten, zijnde al te mael voor
d'aenstaende maent 7b: geprovideert, als oock drien maed.s
ten dijnde om het vervallene aldaer wederom met aarde en

takkebossen

tabbetoffen op te maken, waer voor goede sorge sal dienen ge-
dragen te werden, niet alleenlijck dat het selve goeden voort-
ganck neemt, maer oock dat het vast en sterck is, en geen
tweemael moet hedaen werden, daerenboven verwagten
wij te staen, hoe het met de gesontheijt van't volcq, verdere
provisie, ende gelegentheijt van't schip tegenwoordigh ge-
stelt is, op dat wij sulcx wetende, daer in bij tijt mogen
versien, sult mede in desen sergiant van alles, gelijck
in den voorgaenden transport laeten geschieden, belastende
hem wel expresselijcken onse ordres geensints te buijten te
gaen, d' sterkte van't schips volck, met specificatie van des
selfs officieren sullen wij van gelijcken affwachten, waer
mede blijve, onderst: ul: vriendt en was geteijkent Robber-
tus padtb: ter zijde stont malbijo int casteel orangie den
29en augustus 1680

Amboina

Aen de E: Heer Robbert
d' vitq gouverneur en directeur mitsga-
ders den raadt

Eerentfeste Agtb: man-
hafte, wel wijse voorsienige en seer
bescheijdene genereuse heer en vrunden

Onsen jongsten aan U Ed: is van hier p:r 't jagt d' Zijp
den 29en julij 1680 affgegaen, waerinne U Ed: aangename
letteren p:r craloup de vlissingen. (die en geselschap van voorm:
jagt

sacht wederkeerde) ontfangen, b'antwoordt sijn, ende begi
selen mitsgaders tot vervolgh vanden oorlogh tegens den wee
derigen Ternataenen bekent gemaeckt, t'sedert welcken alrie
niets van bijsondere belangh voorgevallen is, en dienvolg
U.Ed. van hier niets mede te deelen en hebben, sullende door
ons nogmaalen door brieven van pardon als andersints
ondernomen werden, om d'affgeweeckene tot inkeere en wa
mogelijck tot bemiddelinge te brengen, gelijck alreets om
trent de gevluchte Macquianders tot Labetta geschiet is,
waer van U.Ed. den uijtslagh p.r naedere gelegentheijt ver
nemen te sullen konnen bekent maecken

Wij hebben onsen oogh-merck omtrent d'Tidoreese als
nogh niet konnen bereijcken, te weeten om een de naerder
waerts gevluchte Macquianders en Ternataenen, volgens
last van haer Ed.e Hooghagtb.: mette weer vandaer te doen
ontstaan, niet tegenstaende nogh jongst twee schepen
naer derwaerts sonden om die luijden te dienen tot over
voer naer herwaerts, gelijck U.Ed.s: naeder uijt t'affschrift
vant rapport door den adsist.t Harcks gedaen, sullen kon
nen sien, schijnende deselve ons weijnigh en wij hun nogh
veel minder te vertrouwen, ~~waeromme dan~~ niet weetende
watter eijndelijck op volgen sal, en offse niets op d'Ternataen
cüst souden stillen sijt en sullen onderstaen, staet te
bevughten, waeromme dan oock d'H.ren gecommitteerden

naer

naer batavia vertreckende den, hier in passant op Tidoor staen aen te geven, van welcke d'E^en. d'E. Commandeur lobs eyndelijck aan't gouvernem^t. blijft, vermits de gemeene besightinge der bondtgenooten op en omtrent Colebes door den gouverneur off gem^te. E^s. lobs voor 't kenteren vant Zuyder moisson ondernomen dient ———

Hier is in s Comp^s. Cassa een somma van tween honderd en sestigh R^ds. door den amboins burg^r. Johannes anthonijs valentijn doorts gestelt, en door ons op UEd^ls. een wissel brief verleent, om aen den borger Coopman philip dupre, en erfgen. en pagter gonlatie betaelt te worden, gelijck op UEd^e. mits desen zijn versoeckende, waer voor UEd^e. aan't gouvern. zullen doen ontlasten ———

De vader van tillegon Jansz., naergelaatene weduwe vanden Corp^l. hans jurien weerts, heeft aen ons voorledene versogt, om haer weder naer herwaerts te mogen keeren, 't welck UEd^e. p^r. aenstaende gelegentheyt gelieven toe te staan, ———

Waermede d'. vrentfeste, agtb^e. wijse voorsienige en seer beschreydene E^r. en vrienden UEd^e. de Roede godes toegeboden te wesen naer onse hartelijcke groote verblijven, onderstont UEd^e. dienstwillige vrienden en dienaren en was geteijkent Robbertus padtb^e. Isaack d'S^t. martin, Jacob lobs, Cornelis v. duijn Jacobus d'gheijn, gerbrandt proost, en andries

olofsz

onder: In marginne stont maleijo dut Casteel orangie den 29en augustus 1680

Gecollationeert accordeert
Malaijo in 't Casteel Orangie
den 31e augusti ao 1680
Johmes [illegible]
16 80

[illegible]
1680

L. D.

Resolutien en actens

beginnende 6e 7ber: 1679. eyndigen 22e augustus 1680.

Resolutie getrocken, ten Casteele d'Orangie op Maleyen, en beginnende 6e 7ber: 1679. eyndigen 22e augusty
aº 1680.

Woensdagh den 6e 7ber 1679. savonts
naer 't gebedt Excepto den fiscaal
andries oloffsz: in Commissie

Dewijle de gemeente der varende off hier ten
casteele behoorende bosschieters en militairen bij dese
rovele en troubelige tyden met 'tgeene hun tot
kostpenningen ofte randtsoenen verstrekt werd
niet en konnen rondtscheten, door dien alles ten
duirsten op de merkt moeten en sullen moeten be-
talen ende dat behalven dien somtyts ook weynig
off gantsch niet te bekomen is, soo werd door d'E. heer
gouverneur den raad in deliberatie en bedenkinge
gegeven, off men de selve niet en behoorde met een
rycxdaelder smaandelycx, boven hun ordinaire rant-
soen off kostpenninge tot subsidie te verstrecken
om daer voor gelyk op batavia en meer andere plaat-
sen op hun reecq: te werden belast, mits de ordinaire
verstreckingen van maandtgelden, die welke plegen
viermaels, voortaen maer driemael 's jaars en sullen
geschieden, alle 'twelke by den raadt in bedenkinge
genomen synde, soo is met gemeen goet vinden het ge-
proponeerde off voorgestelde van syn E: gearresteert
en vastgestelt, onder conditie nogthans dater door den
luytenant monsr Crongüysen als subalterne hooft
der militie bevorens ondersoek sal werden gedaen, off
voorsz: guarnisoen houders sulcx begeeren en ver-
soeken, des sae voor di penningen haer uytet magazijn
zyn, 'tzy vleesch off spek des genegen synde worden

verkrygt

Verkoght will synde daar van noch eenen geprovideert, op den 4e deser Francisco Moralis van Macquian voor soldt a ƒ 9. ter maand onder een vyff jaarigh verbandt in dienst der E: Compe aangenomen

Aldus gedaan ende geresolveert, Malcijen Int Casteel orangie datum en Jaare ut supra onderstondt en was geteekent, Robbertus Padtb= Gerbrandt Proost, Dirk de Gheyn, en Jodocus Cronhuijsen

Woensdagh 13en 7ber: 1679. voor de middagh politicque vergade= ringe gehouden presentibus om= nibus

Alsoo vermoedt werdt dat Dodinga en dezelffs fortje tegenwoordigh genoegsaam ontbloodt is ende daer omme wel ligt soude konnen werden overrompelt, ver= mits capitein Baccary met het meeste volk sigh tege= woordigh hier op 't landt onthoudt, ende vervolgens be= rigt vande gequetste of gistoren in dien moordadigen hoop mede gesien ende gekent is, soo heeft den heer gouverneur den raadt in bedenken en deliberatie ge= tiagt d'experiment, soo aanstonts van Macquian ge= komen met den luytenant monsr Cronhuysen, een aantal van soldaten en soodanige vrywilligers als er mee willen, benevens mardykers en sangereesen, die wel tegenwoordigh ongenegen schynen, niet en souden mogen naa Dodinga senden, om het fortie aldaer sien te vermeesteren, ende in besettinge nemen, het welk, al synde een poinct van merkelyke consideratie met aan= dagt wel overwogen synde, wordt met eenparige stemmen g'arresteert g'accordeert en vastgestelt het voorgestelde van syn E: noch desen voormiddagh indien 't bequamelyk geschieden kan, off ten langsten 's naar= middaeghs te doen effect en voortgank nemen, om aldaer waer 't mogelyk de alhier gepleegde vyle moordery betaelt te setten, doch vermits die post ofte fortie op een seer voordeelige plaets, met onbequame onte= ganckelyke wegen en morassige gronden om cingt

legt

legt, waer door den vyand soo ligt daer uyt niet en sal —
kunnen gedreven worden, soo is 't goet gevonden dat
den luytenant int landen allenthalven en alle sints
voor en omsigtigh te werk gaan sal, ende voornament„
lyk harde tegenstand vindende het uyterste niet en sal ver„
mogen te wagen, maer 't selve liever tot een ander en
beter gelegentheyd, tot dat van volk en schepen secours
bekomen hebben, laten: maer naer geringe tegen —
stand, meester van 't fortje komende worden sal 't selve
tot nader order in besettinge moeten nemen om als
dan verder daerin gedelibereert te werden naer beho„
ren —

Wavents naar 't gebed hendrik westerhoudt uyt den haag
a°. 1670. met de fluyt de pynakker voor matroos in India
gekomen en jegenwoordigh vryman, voor matroos a ƒ
10. ter maend onder een drie jaarigh verbandt in dienst
der E: comp.e aan genomen —

aldus gedaen ende geresolveert, Malayen int Casteel
Orangie datum en jaare ut supra, onderstondt en
was geteekent, Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt
Proost, Andries Oloffsz:, dirk de Gheyn, en Judocus
Cronhuijsen —

Vrydagh den 15.e 7ber: 1679. voor de
middagh politique vergaderinge
gehouden presentibus omnibus,
excepto den luytenant Cronenhuysen
op dodinga. —

Nademael op huyden de aangename boodschap p.r
de landtschuyt van den luytenant Cronenhuysen ge„
kregen hebben, hoe de onse op gisteren op dodinga
gelukkelyk geland ende den vyandt die post affhandigh
gemaekt hebben, sonder een man te verliesen, alhoe„
wel in 't eerste door de vyanden in 't bosch gelegen
hebbende eenige musquet schooten op de onse wierden
gedaen, maar siende dat de onse daer tegens aandren„
gen en op hun wachten gechargeert wierd, hebben sy
't op een rennen gestelt en d'post ofte fortje mitsg.s:
de negory ten besten gegeven, daer en boven hee

't fortje

't fortje soodanigh van soeteringe als anders sints ver-
vallen is, dat men er qualyk post soude konnen grij-
pen, sonder daerinne bij tyts voorsien ende geholpen
te werden ende van 's vyants canon niet meer dan
een kleijn "omtrent den helft van een camer stuckie en" prince stukje dan, "een bas bekomen hebb"
doch dat onaengesien voorsz.: fortje soodanigh ontra-
pommeert ende vervallen was, de onse waeren doende
geweest volgens bekomene ordre op 't selve de ver-
eyschte benodigtheden, als spek, vleesch, lampoly, -
zout, buskruyt, kogels en andere oorlogs behoeften
te brengen, soo is den heere gouverneur den raadt
met omstandige reedenen voorgedragende, de con-
sideratien en opmerkingen, waeromme voorsz.
post, mits nu soo gemackelyken veroverd synde niet
en behoort verlaeten, maer beset te worden, gemerkt
hier door de poort tot der ternataenen en tidoresen
broodt camer als cairo, maba en meer andere daar-
om her leggende plaatsen genoegsaam als beslooten
blyft, behalven dat men in memorie en gehengnisse
moste hebben 'tgeene dese plaets wel eer en inde vo-
rige ternataensche beroerten de E: comp.e geholpen
heeft eer daer van meester geworden syn, soo dat
naar alle apparentie te beduyten staet, 't selve teg-
woordigh verlaten wordende, naderhandt soo ligt -
altans niet over gegeven worden sal, schynende by
desegelegentheyt als verrast en buyten hun vermoeden
aengetast te syn, als ook dat het selve te meer syn op-
merkinge vereyscht by overkomste van castilianen
off eenige andere Europiaensche magt, als van waer
by de onse int vaerwater meest souden konnen bescha-
en de vyanden op deselve kust naer hart wel gevallen
assisteren; synde ook te minder swarigheyd 't selve
te besetten als leggende regt tegens ons over, van
waer ons met cheynen, in noodt offe verlegenheyd
vallende volkomentlyk konnen waerschouwen, en
assistentie verwagten, gelyk eertyts plagt te gesche-
den, wanneer van de onse beset is geweest. En
op alle 't welke dan by den raadt met aandagt gelet
synde, is met gemeen goet vinden g'arresteert en -
vast gestelt gesyde post met een serg.t twee corp.els

en

ardal

en thien soldaten benevens ses bosschieters te beset,,
ten, volgens ons schryvens aan haar Ed: hoogh.s tot Batavia
niet tegenstaande alle soodanige swarigheden die dien
aangaande, door den luytenant en andere by hebbende —
officieren, in haar nadere schryvens van daar, syn gedaan,
bestaande meest om 't water sonder pericul boven te
krygen, 't geene ook wel syn opmerkinge vereyscht,
maar kan egter soo swaar niet genomen worden, dat
men gemelte sterkte daeromme weder en besets souden
moeten verlaten, uyts van hier, in dien 't anders niet —
wesen konde van water gelyk mede van alle andere —
benodigtheden souden connen voorsien werden ende dat
tot dien eynde den Steenbocq en de Landtschuydt bevoorens
naer derwaarts behooren afgesonden te werden met
ammonitie provisie etc.a en nadere last om aldaar post
te grypen, en verders door de mardykers een open weg
naar strandt te laaten baenen en 't ter vallende op de re,,
doeit met calary, en andere houdt ondertusschen en tot be,,
ter gelegentheyd op 't schikkelykste repareren —

's Avonts naar 't gebedt worden de onderstaande persoonen
verbetert ende de neve in dienst der E: comp.e aange,,
nomen als —

Hans Hendrik Smits van Straesburgh soldaat met ƒ 14.
tot timmerman met ƒ 16. smaents onder een drie
jarig verbandt —

Joost Rozaert van Middelburgh bosschieter met ƒ 12.
tot ƒ 14. verbetert onder een driejarig verbandt —

Aldus gedaan en geresolveert malcyen int Casteel
Orangie datum en jare als vooren, onderstondt en
was geteekent, Robbertus Padtbrugge, Gerbrande
Proost, Andries Oloffsz: en Dirk de Gheyn —

Dingsdagh den 20e. 7ber 1679 —
Politicque Vergaderinge, gehou,, den Presentibus omnibus —

Gemerkt den simpel coopman Oysinko niet sonder —
redenen dus lange onse brieven en papieren van be,,
lang op tidoor opgehouden heeft ende het wel ligt op
een sluyk handel van de nagelen aangelegt magh gehadt
hebben, gelyk men eenigsints van seekeren met den
selven

leden overgekomen nederlander geeft verstaen, konnende
ook wel sijn dat daer van noch iets onder deselve goederen
mogt verborgen hebben, soo geeft den heere gouvern.r
den raadt in bedenken, off men deselve goederen uijt
de Sloep niet en soude mogen ligten ende in 's Comp.s
pakhuijs onder behoorlijken Inventaris ten overstaen van
gecommitteerdens, daer van genomen in bewaringe
te stellen, ter tijd en wijlen, dat men van deselve goederen
wat nader onderrigtinge sal bekomen hebben om als-
dan tegens den selven, als naer regten geprocedeert
often wel gelargeert te worden, ende off men, met deselve
chialoup middeler tijd niet een togtje nae gorontalo
ende vervolgens in de bogt van tominij soude konnen
doen, en onse advijsen aan de respective koningen van
gorontalo en limbotto, tominij, domoga, pariga, en
verdere bondtgenoten te mogen over brengen, als ook
aan de onse aldaer in de reviere van gorontalo in beset-
tinge als posthouderen in tominij leggende, advertentie
te doen vande rebellerij en opstant der ternataenen
met derselver adherenten op dat allomme op hoede souden
konnen sijn, insonderheijt de koningen onser bondgenoten
te doen dienen tot narigtinge van geene ternataansche
gesanten schoon ook met 's Coningels Zegel often onder
geedanigen pretext sij ook in die gewesten mogten
komen te verschijnen, niet te sullen aannemen off in
't alderminste vertrouwen, nu hebbende haeren koning
als gevanckelijken met hun naer de kust van halmahera
doen vlugten, sonder dat hun eenige de minste reeden
van misnoegen is gegeven, eenlijk om dat hun het ro-
ven en steelen op onse ontrent onse bondtgenoten
belet en voor gekomen is, gelijk de gorontaelders daer
over almede niet weijnigen en schijnen te deleeren,
en alsoo het werk met hun onse ternataenen wel-
ligt een is, ——

verders soo proponeert sijn E: off men de koningen van
chiauw taboecan en tagulande vande hun op geleijde-
boete, inde verovertinge van voormelde eijlande chiauw,
aan den coning van ternaten te betaelen, niet en sou-
den mogen ontslaen en dat vermits de ternataenen in
meijn eedige en haer verbondt met de E: comp.e geb-
ken hebben, niet tegenstaende sijn E: sigh doen maels
uijt den name ende van wegens de E: comp.e borge en
cautionaris als principael had gestelt. ——

alle

Tet't welk met rijpe deliberatie wel overwogen sijnde, werd met eenparige stemmen het voorgestelde van sijn Ed: g'arresteert, g'accordeert ende vast gestelt, sullen„de tot dien eijnde de koningen van Chiauw, Taboekan en Tagulanda verleent en toegesonden werden de naer vol„gende acte. —

Met het overgaen van Chiauw op den 8e 9bris: 1677. en het beraemen der boetbreuke, soo wegens den coning van Chiauw, als Tagulanda ende den coning van Taboecan, wat den gouvr= der Moluccos Robbertus Padtbrugge, in name der E: Compe= omtrent sijn hooghtijd amster„dam ende ternataenen daer voor borge ge„bleven: doch nae de maet voorn: koning en ternataenen t'voordeel dien meêrvoodig, omtrent haere verbonden en de E: compe: haere wel doenden door een trouwloosen afval, sijn geworden en bevonden soo ist — dat ten dien insigte den gouvr= sigh sel„ven niet alleen van die borgtogt en on„trekt, als kunnende de E: compe= niet wel te gelijk een voorstander en vijand der ter„nataenen wesen, die met hunnen afval, — opstand en vijandelijke werken hun regt verwierpen: maer daer en boven in name der E: compe= met kennisse en toestem„minge van onsen raadt, mede ontlasten ende ontheffen voorn: koning van Chiauw tagulanda en taboucan, vande boetbreu„ke voorsz: met wel duijdelijk verbodt niet„ter wereld vande selve breuke aan den koning amsterdam ofte sijne onderhoorige te betalen ofte voldoen in geen der hande manieren, maer integendeel staande — den oorlogh, soo veel schaede en affbreuke de selve toe te brengen als 't regt van oorloge ende de met de E: compe= aangegaene — verbondt mede brengt. —

Aldus gedaan ende geresolveert Maleijen int Casteel orangie datum ende jaere ut supra, onderstondt en was

geteekent,

geteekent, Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt Proost, andries oloffsz: dirk de Gheijn, en Iodocus Crombuijsen

Sondagh 24e 7bcr. 1679. 's avonts naart gebedt

Aangesien de sangeresen mits dese ternataense troebelen seer lange buijten ordinaire gewoonte alhier sijn opgehouden geworden, waer door 't mousson voor haer bij den bijnaer verwaijt is, soo word door den heere gouverneur den raadt in bedenken gegeven, off men deselve nu niet en behoorde wederom naer huin landt te largeren alhoewel men deselve in dese gelegentheijt alhier wel van nooden souden hebben, het welk in deliberatie genomen sijnde, ende om te toonen dat wij ons aan den opstand der ternataenen niet veel en keeren, als ook dat der selver hulpe voor als noch soo noodsaeckelijk niet van nooden hebben, als moetende dese saeken doch door 's comp.s eijgen magt en gesag geredresseert, hersteldt ende staende gehouden worden waer dan gewagt diend, soo is haer vertrek, soo spoedig als doenlijk besloten en vastgestelt niet tegen staande vorigens contract met verscheyden koningen gemaekt genoegsaam souden konnen aan gehouden worden maer naeder gemerkt sijnde, dat haer hoogheden voor als noch van den toestand alhier geen kennisse is konnen gedaan worden, soo word der selver vertrek naar huijs des te noodiger geoordeelt omme niet alleen uijt ons naer derwaerts te sendene schrijvens, maer ook selfs uijt mondelinge berigt van der selver verkeeren alles konnen ontwaer te werden, als mede om van de eijlanden hier voren vermelt 300. weerbare mannen voor eerst ontboden te worden, om altijt int bosch tegen der ternataenen barbarische beeren te setten tot welk getal de koningen van Siauw, Tabockan en Taguelanda twee hondert, en die van Tarroena, Candhaar en Manganitan hondert man sullen moeten contribueren.

Soo mede word op gedaene voorslagh vande d. h.r gouverneur en rijpe deliberatie voor goedt en noodig geoordeelt, dese tegenwoordig hier in loco aan wesende ende te vertrek en staende sangeresen, voor haere extraordinaire in noodt in verscheyde gelegentheden gedaene diensten

met

met elff 4s. betgilles te vereeren, ende den geenen Ma„
thias van tareena benevens den capity labessy van can„
dahaar met de volgende acten in haere ampten en bedie„
ningen, soo op 't versoek van hun selven als voorschreven
van hunne koningen in plaets van een silvere beslagen
rotting gelyk voor desen hier in't gebruyk geweest is
te bevestigen. als —

Robbertus Padtbrugge, gouverneur en directeur
der Molucos allen den geenen die dese tegenwoordige —
letteren sullen sien ofte hooren lesen, doen te weeten

alsoo Matthias Paradt van Tareena —
nu een geruymen tyd heeft bedient de qualiteyt van
rigter op tareena, synde door den coning en ryxgroo„
ten daer toe aengestelt geworden ende daerinne sigh met
genoegen van ons en den koning van tareena heeft
gedraegen, soo ist dat wy den selven uyt goede preuve
van bequaemheyd, als mede op's conings en der selver
ryxgrooten, als syn instantigh versoek, in de voorschre„
ven bedieninge van rigter bevestigen en versterken,
soo en gelyk wy doen by desen, willende ende begeeren„
de dat van een ider daer voor sal worden erkent —

Voor den Capitein Lamot van Candahaar

Alsoo Labessy van Candahaar, nu on„
langs geleden van den coning en ryxgrooten van
candahaar is voorgestelt tot capitein aldaer, soo ist dat
wy den selven, uyt tot noch toe goede preuve van bequaam„
heydt heeft gegeven, als mede op syn instantigh versoek
in de gemelde qualite bevestigen, soo ende gelyk wy doen
by desen, willende ende begeeren dat van een ider in die
qualite sal worden erkent bekragtigende deselve acten
met onsen gewoonelyken Zegel. —

verders deweyle den koning van tareena in syn jongste
schryvens seer ernstigh heeft versogt dat met eenige —
haere, die by veroveringe van limaun hem tot buyt wae„
ren gevallen, mogt geassisteert worden, om op syn corcor
te mogen gebruyken, als hebbende aldaer geen ander —
buyt, gelyk de andere koningen bekomen, als synde al„
reeds ende tot het overlyden van den Manhaft en capi„
tein, Cornelis Swaers toe by den selven verbleven ende
syn hoogheyd al voor desen is geantwoord en toegesegt

van

van met eenige haer door ons versien te werden, ma[er]
niet van deselve, die tot limanis te buijt gekregen sijn
als sullende sulcx omtrent de andere koningen mac[ken]
jalousie veroorsaken, soo is mede met gemeen goet-
vinden in raadt gestelt ende geaccordeert hem E.le hoogh.
om desselfs trouwe tot de E. comp.e, en geeden opreghten
ijver tot het christendom, als reedenen soo even en bove-
vermelt aangehaelt, met ses hare plumasiens en een p.r pis-
tolen te vereeren, benevens desselfs verandert wapen
soodanigh als het selve door haer Ed: hoogagtb.e tot Ba-
tavia is g'approbeert toe te senden, ende daer onder de
volgende acte en Zin-spreuke te stellen als ——

Uijt Cragte der aan ons verleende magt
door sijn Ed.t den heere gouverneur generaal
Rijklof van Goens ende de E. h.ren raaden van Ned-
lants India in haer Ed: h.e agtb.e van den 20e January
1679. om op 't versoek van den koning van calongan
en tot taroena Martin tatandam desselfs wapen,
het welk sijn voorvaderen, namentlijk den guan-
bongetuan, ten tijde dat don Pedro Mansola go-
vernour tot gammolamma was, van den capitu ge-
neraal en koningelijken raadt der Manilhas ontfing
te mogen veranderen ——

Ende naardemaal 't sedert onsen bevorderden
Christelijken godsdienst niet alleen vierighlijk en
opreghtelijk aan vaerden, maer daerinne ook volstan-
digh en onbewegelijk sijn verbleven, en aangesien
veel stribbelingen en aanveghtingen der roomsche
geestelijkheijd Soo ist dat als nu ten dien insigte
hem koning van calongan en tot taroena en sijn
erven, voor altoos erflijk en wettig om te mogen
voeren en doen gelden, soo als 't behoort omtrent alle
oppermagten hoog en lage stants persoonen, in
regten en daer buijten en waar 't eenighsints sonde
mogen te passe komen te staan, gunnen, verleenen
en beschenken met een gulde en beweeglijke-
rots int midden eener onstuijmige Zee bescheenen van een gulde sonne, alles in een azuur
veld, met dese latijnde Zin-spreuke naam en ge-
biedt stellinge ——

Saxis tranquillus in undis. Martin
Tatanda Calonga Rex, ende daar boven de
Croone sijner heerschappije van Calongan
wijders

wyders in bedenkinge genomen synde off men de gesonde-
ne ostagiers van Saban met dese gelegentheydt niet en sou-
den konnen naer huys laten keeren als synde hier maer ten laste -
van de E. comp.e, maer gemerkt den Philip off datansche tot
noch niet deselffs belofte naer gekomen ofte agter volgt -
heeft van uyt het dorp Saban naer Calongan off Tarrona off
daer den koning Martin Tatandam hem soude willen onder-
neren te verhuysen, soo is raadtsaam geoordelt den voorsz. ostagiers
tot tyt en wylen hy datansche syn belofte volkomentlyk
naer gekomen en volbragt sal hebben alhier aan te houden
niet konnende op deselffs gedaane toeseggingen voor als
noch geen vasten staat gemaakt worden, behalven dat ons
't leven en bedryff van syn persoon genoeghsaem en ten
vollen bekent is, schynende op aanrading en inductie -
van deselffs vrouw, noch lievers nae Tabeucan te willen -
verhuysen, het welk geensints kan noch mag toegestaan
worden, als synde altyd geweest den tooleg om den koning
van Tarrona in syne geregtigheyd te verkorten ende de
christenen te verdrukken —

Aldus gedaan geresolveert en vast gestelt Malleyen int
Casteel Orangie datum en jare ut supra, onderstondt en
was geteekent, Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt
Proost, Andries Oloffsz. den Dirk de Heyn, en Jodocus
Cronhuysen —

Donderdagh den 20e 7ber 1679. Politiq
vergaderinge gehouden, Presentibus
omnibus —

Naar gedaane vertooninge van de maandt boeken van
den gewesene commandant tot Manado Harman Smits,
van 't geene daerinne soo onbehoorlyk, als welke noyt ver-
strekt nochte uyt gegeven is geweest, soo aan fortificatie
werken als andersints, op gebragt was, geeft den heere
gouvern.r den raadt in bedenken, wat in dese saaken ende
vuyle grepen best soude mogen gedaan worden, waar
op met aandagt gelet de schriften en documenten naer
gesien ende geresumeert synde word geoordeelt en goet
gevonden dat 'tselve soodanig in syn 'smaandelyse rantsoen-
rolle op brengt, ende daaromme ook onbehoorlyk soude

Zyn

Zijn dat hem de padij die van daar naer herwaerts ge-
bragt wierd a 7½ rd 't last ten goede komen soude, synde
egter door den naer derwaerts gecommitteerden boe-
houder Joannes Francen in sommige kleinigheden
alreeds handt gegaen, en door den boekhouder Christia-
Hasselbergh, die door de heer gouvern:r geordonneert w-
om 't rapport en andere stukken van gem:te boekhoude-
Sr Francen den commandant voorsz: ten laste gebragt
naer te sien en komt bij den anderen te treken noch al me-
bewaert, doch vermits de intentie nogte meeninge
van den heere gouverneur noch den raadt niet anders
en is geweest dan met regt en billikheijd omtrent d-
saeke te handelen of dat de E. comp:e aan 't zijde soo
veel doenlijk mogt geraeken en dat deselve die naer
bij haeren pligt mogten gehouden worden, soo is 't met
gemeen advijs geresolveert en vast gestelt dat voorsz:
commandant mits deselve ernstige versoek, bidden
en smeeken dat de saeken civijlijken en sonder proce-
dure van den fiscus mogten afgedaan worden, een
somma van vijffhondert rd: uijt keeren sal, onder welke
somma mede begreepen sal sijn, 't geene voorsegde
commandant op sijne administratie te kort gekomen i-
bedraegende rd 214 „ 8 „ ——
voorders sal tot affkortinge van voorsz: civile condem-
natie noch in reekeninge ten goede komen 160 rd
wegens tsien picol wax bij den commandant gene-
gotieert ende de E. comp:e overgelevert voor 't werden
op voorsz: somma van 500 rd noch te kort schietende,
sal den selven op reekeninge van soldij worden belast,
en nu met dese gereedt leggende sangiische vaertuijgen
wederom naer Manado met sijn famelie gesonden worden
om aldaer sijn dienst als sergeant te presteren, mits
sijnde in die gewesten landt en taelkundigh, als ook door
het trouwen aan de inlanderen vermaegtschapt, we-
halven aen dien oirt vrijdienstiger als hier sal sijn, soo
omtrent de questieuse booren als andersints, om in de
gebergten gesonden te worden 't zij in padij ruijlinge off
andere diensten waer toe den selven bequaemheijd genoeg
heeft, indien anders met ernst betragt, sullende ook
voortaan soodanige morserijen en vuijle greepen
niet meer konnen nogte mogen plegen niet meer
konnen nogte mogen plegen mits de middelen daer
toe hem hier mede benomen sijn ——

ende

Ende dewyle gerugt is dat de rebellige Ternataenen
van resolutie geworden sijn, om den Quaffamaniera
pink naar Manado ende omleggende eylanden te senden,
sonder twijfel omme aldaer onder de bondtgenoten be=
roerten te verwekken, soo word mede vastgestelt ende
geadresseert de koningen, van Manado, Sangij, Siauw,
Tagulanda ende de andere koningjes daer van waerschou=
winge te doen omme den selven off iemand anders —
wegens de Ternataenen, daar omtrent komen te ver=
schijnen niet alleen geen gehoor te geven maar naer
uyterste vermogen trachten in handen te bekomen
ende ons over te leveren, niet tegenstaande 's Conings —
van Ternatens Zegel quamen te vertoonen, op welckers
lijf off lichaam ten dien eynde 104: guinees lijnwaat
tot een premie mits desen gestelt word ———

den 27e passado Sijbrand Hendricksen van Gessel soldt =
met ƒ 11 per maand tot corp.l met ƒ 14 's maends geavanceert
aldus gedaan ende geresolveert Maleyen int casteel
orangie datum en jaere ut supra, onderstondt en
was geteekent, Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt
Proost, Andries Oloffsz: Dirk de Gheyn, en Jodocus
Crombuijsen ———

Dingsdagh 17e October 1679 —
voor de middagh politique ver=
gaderinge gehouden ———
Presentibus omnibus

Ter wijle voor tegenwoordigh midden en tusschen
onse openbaere en heymelijke vijanden als ook geveijns=
de vrienden, ommegank houden, te meer de vuyle ver=
scheyde huyshoudingen haare woningen tot noch inde
adappe en bamboese huysen hebben, behalven de hutten
der vrijborgers en mardijkers, de welke met onse toe=
stemminge aan de quardijnen des casteels rondt om
op geworpen sijn waar door eenige ongeluken van brand
door sloffigheden en versuymenisse als andersints —
wel souden konnen veroorsaakt worden, soo heeft
den heere gouverneur den raadt in bedenken of men

om

Zyn dat hem de pady die van daar naer herwaerts ge-
bragt word a 7½ rd 't last ten goede komen soude, synde
egter door den naer derwaerts gecommitteerden boek-
houder Joannes Francen in sommige kleinigheden
alvry hardt gegaen, en door den boekhouder Christiaen
Hasselbergh, die door de H:re gouvern:r g'ordonneert was
om 't rapport en andere stukken van gem:te boekhouder
S:r Francen den commandant voorsz: ten laste gebragt
nader te sien en kort by den anderen te trekken noch al meer
beswaert, doch vermits de intentie nogte meeninge
van den Heere Gouverneur noch den raadt niet anders
en is geweest dan met regt en billikheyd omtrent dit
sake te handelen of dat de E. Comp:e aan 't syne soo-
veel doenlyk mogt geraken en dat deselfde dienaeren
by haeren plight mogten gehouden worden, soo ist met
gemeen advys geresolveert en vast gestelt dat voorsz:
commandant mits deselfs ernstige versoek, bidden
en smeeken dat de saken civylyken en sonder proce-
dure van den fiscus mogten affgedaan worden, een
somma van vyffhondert rd: uyt keeren sal, onder welke
somma mede begrepen sal syn, 't geene voorschreve
commandt op syne administratie te kort gekomen is
bedraegende rd 214„ 8„ ——
voorders sal tot affkortinge van voorsz: civile condem-
natie noch in reekeninge ten goede komen 160 rd —
wegens tsien picol was by den commandant gene-
getieert ende de E. Comp:e overgelevert voor 't verdere
op voorsz: somma van 500 rd noch te kort schietende,
sal den selven op reekeninge van soldy worden belast, —
en nu met dese gereedt leggende Sangiesche vaertuygen
wederom naer Manado met syn familie gesonden worden
om aldaer syn dienst als sergeant te presteren, mits
synde in die gewesten landt en taelkundigh, als ook door
het trouwen aan de Inlanderen vermaegtschapt, wes-
halven een dien eint vrydienstiger als hier sal syn, soo
omtrent de questieuse booren als andersints, om inde
gebergten gesonden te worden 'tzy in pady ruylinge off
andere diensten waer toe den selven bequaemheyd genoeg
heeft, in dien anders met ernst betragt, sullende ook
voortaan soodanige morseryen en vuyle grepen
niet meer konnen nogte mogen plegen niet meer
konnen nogte mogen plegen mits de middelen daer
toe hem hier mede benomen syn ——

ende

Ende dewyle gerugt is dat de rebellige Ternataenen
van resolutie geworden sijn, om den guaffamaniera
fine naer Manado ende omleggende eylanden te senden,
sonder twyfel omme aldaer onder de bondtgenoten be-
roerten te verwecken, soo word mede vastgestelt ende
g'arresteert de koningen, van Manado, Sangij, Siauw,
taghulanda ende de andere koningjes daer van waerschou-
winge te doen omme den selven off iemand anders —
wegens de Ternataenen, daer omtrent komen te ver-
schijnen niet alleen geen gehoor te geven maer naer
uyterste vermogen tragten in handen te bekomen
ende ons overleveren, niet tegenstaande 's Conings —
van Ternatens Zegel quamen te vertoonen, op welckers
lyf off lichaam ten dien eynde 104: guinees lynwaat
tot een premie mits desen gestelt word ——

den 27: passado Sybrand Hendricksen van Hessens soldt
met ƒ 11 per maand tot corp¹: met ƒ 14. 's maends gevordert
aldus gedaen ende geresolveert Maleyen In't casteel
Orangie datum en jaere ut supra, onderstondt en
was geteekent, Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt
Proost, Andries Oloffsz: Dirk de Gheyn, en Jodocus
Cronhuijsen ——

Dingsdagh 17: October 1679 — voor de middagh politique ver-gaderinge gehouden ——

Presentibus omnibus

Der wyle voor tegenwoordigh midden en tusschen
onse openbaere en heymelyke vyanden als ook geveyns-
de vrunden, onmogenlijk houden, te meer de vuyle ver-
scheyde huysshoudingen haere woningen tot noch inde
atappe en bamboese huysen hebben, behalven de hutten
der vrybergers en mardijkers, dewelke met onse toe-
stemminge aan de guardynen des casteels rondtom
opgeworpen syn waer door eenige ongeylen van brand
door slordigheden en versuymenisse als anders sints —
wel souden konnen veroorsaakt worden, soo heeft
den heere gouverneur den raadt in bedenken of men

om

om deselve, soo veel doenlijk, te weeren en voor te komen, niet en dienden onde begeerden te ramen een alge-meene brandt order, om bij voorval, 't welke god verhoede, hier binnen en buijten 't casteel, voor alle 's comp.s dienaaren vrijburgeren en Mardijkeren tot naerig-tinge te dienen, waar op met rijpe overleg en aan-dagtige opmerkinge gelet zijnde, word naer genome-ne advijs van dragtig g'arresteert, goet gevonden en vast gestelt omt volgende tot een vaste brandt order voor alle en een ider in 's comp.s dienst wesende te doen dienen, te meer vermits dusdanige ordre voor heenen onzes weetens niet en is beraamt noch den volkeren gemeen gemaakt, als —

1.

Eerstelijk wanneer eenig brand 't zij binnen het casteel off buijten in 't bergen quartier bij dag off bij nagt vernomen word sal opstonts tot teeken van het selve met de groote klok staande op de punct reael, door den klokluijder off iemand anders, sulcx ont waar wordende en quartier uurs tijds off langer geklept worden, tot dat een ijder volgens dese ordre aan't werk en tot dempinge van't selve gestelt zullen zijn —

2.

Op welke gegeven teijken alle 's comp.s dienaeren sonder onderscheijd, hun ten eersten binnen 't casteel begeven sullen, onde aan de verordonneerde plaetse vervoegen, waar naar de poorten des casteels geslooten, sonder iemandt meer in off uijt te laten, sonder expres-se last en bewillinginge vande heer gouverneur en soldatesque in haare wapenen gebragt sullen worden, voorts sal den constabel 't canon doen opreeijen en lontstecken met brandende lont daar aan stellen, observerende wijders al 't geene tot de gemeene krijgs en andere ordre in sulken gevallen behoordt —

3.

En sal den Constabel op 't eerste gegevene teeken wanneer er brandt binnen 't casteel vernomen

sal

sal zyn twaelff off soo veel mitsen kan, vande kloekste bossieters, op vier man naer, behoudende op yder punct een van deselve, vande bosierluy naer benoeden sonden tot bestierders der brandt haeken de welke hun dan oock ten eersten by deselve sullen vervoegen, en alle soodanige huysen daar 't meeste perickel van te verwagten is, tsy dat de brandt in deselve is off niet, onder de voorsz. haeken hun verder regulerende naar den last dieze mogten komen te ontfangen van . . .

4

De brandt spuyt sal zyn en blyven onder den baas van wapenkamer, ende is voorts tot hulpe van den selven geordonneert, smits cuypers, draeyers lademakers, metselaers en haere gesellen, die hun ook by den selven sullen voegen, om deselve te helpen regeren en brengen ter plaetse daer 't meeste van noden sal zyn, maekende dat deselve gedurig in gang en sonder gebreck van water gehouden word. —

5

onder opsigt van den baestimmerman, off die geene de welke in desselfs plaets gestelt syn, berusten 50 water putsen, benevens eenige ledderen om soo tegens op de huysen als in de putten te stellen, den welken gehouden blyft sig met syne gesellen, met deselve altyd gereedt by de werken te houden, sullende ook by hun vier korffbylen maeken te hebben, om die te gebruyken daar 't haer mogt aen bevolen worden, ende de bossieters te weynig synde om de brandhaeken te bestieren sullende de timmerluyden deselve daarinne behulpsaam moeten syn

6

vyff vande oppassers off lyfschutten vande h:re gouverneur en soo veel man als uyt de hooftwagt missen kunnen sullen door de wagt hebbende officieren, naer de putten gesonden worden, om 't inneemen vande waterputsen als 't voort dragen van deselve syn voortgank te doen hebben —

7.

7.

den eijsder en opsiender van 's Comp.s slavenhuijs sal sodanig van de kloeckste in de Kotting off daar buijte, gaende lijffeijgenen uijt de trongslargeren en naer de putten senden om in de selve of de ledderen de water putten te mannen, welke slaven de lijfschutte en soldaeten voorsz: in bewaeringe overgegeven sullen werden.

8.

alle attape en bambose woningen hebben voor aff met halve doorsaagde leggers versien de welke door de inwoonders van deselve woningen buijten teegen en gedurig vol water moeten gehouden worden, omme bij eenig haestig voorval (dat god verhoede) voor eerst daar aff te konnen worden gedient.

9

uijt de hier ter reede leggende scheepen en andere vaartuijgen, sullen er soo veel volcq aan landt gesonden worden, als immers mogelijk sal sijn, behevens deselve tien ofte meer zeijlen, welke nat gemaeckt sijnde tegens en over soodanige woningen getrokken sullen worden daar men verhoopt den verderen voortganck van den brandt te stutten.

10.e

Staande het den vrijburgeren en mardijkeren vrij soodanige ordre onder hun selven desen aengaande te beraemen als tot hun eijgen nut en behoudenis sullen goet vinden, sullen echter, des noods sijnde, en den brandt in haer quartier bij dag ontstaande, door ons met eenig volk ende brandtspuijt geassisteert en bijstant gedaan worden, in sonderheijd met eenig scheeps volk om de aan haer gegevene brandthaeken te helpen bestieren.

Van den 28.e september tot dato deses sijn de onderstaande persoonen verbetert ende de nieuwe in dienst der E. Comp.e aangenomen als

4.e october Paulus Steen van nieuw van ƒ 12. ter maent tot ass.t met ƒ 20 en een drie jarigh verbandt

d:

d°. Jacob Sandersz: van Lubeck constabels maat met x 14 tot x 24. ter maandt. —

2d°. Joannes van der Moersche van Brugge assist. met x 20. tot x 24. ter mt in voorsz: qualiteyt onder een drie jarig verbandt —

d°. Pieter Cornelisz van Alsmeer van x 9. ter mt tot assist. met x 20. onder een drie jarig verbandt —

d°. Robbert Roetmondt van St. Thomé soldt. van x 9 tot x 11 smaants onder een verbandt van drie jaeren —

13°. d°. Cornelis Barentsz: van Coppenhagen soldt. van x 9. smaents tot x 12. onder een drie jarig verbandt —

d°. Cornelis Jacobsz den van Maasterlandt soldaet van x 9 tot x 12. ter maand verband als booven —

14°. d°. Diderik Jacobsz: van Hamburgh soldt. van x 10 tot x 12 smaants verbandt ut supra. —

Savonts naar 't gebedt Fredrik Pietersz: van Rotterdam baas smith van x 20. tot x 26. smaents en onderkoops mans tractement verband als vooren —

Aldus gedaan ende geresolveert mallyden int Casteel Orangie datum en jaare als vooren, onderstond en was geteekent. Robbertus Padtbrugge. — Gerbrandt Proost, Andries Oloffsz: Dirck de Gheijn, en Judocus Crombhuijsen —

Donderdagh den 26e. October 1679. naar gebedt —

Vermits tot noch niet van teen noch t'ander van der Ternataanen voornoemde heeren, niet tegen-staande den koning Sayfoedin ons heeft belooft en toegesegt gehadt, wanneer deselve ondertast en haar voornemen soude verstaan hebben haar besluyt te sullen openbaaren en doen bekent maken, 't sij dat vreede of oorlog begeerden ende daar van den belofden tijd al gepasseert sijnde, sonder dat men tot noch heeft konnen vernemen

vermerken dat daerinne door syn hoogheyd iets ge„
daan is. ——

Soo heeft den heere gouverneur den raadt in bedenc„
ken genomen den fiscael en secretaris Andries Oloffsz:
Lossang 4e 't jagt de experiment 't fregat de roode haan
ende den Steenbock met en vermogten en dienden een ket„
naar Tololo te senden om aldaer den rebellen onder ver„
thooning vande vrede vlagge trachten ter spraecke te
komen, ende waer 't mogelyk iemand vande Ternataen„
nen, door minsame reedenen als andersints aen boordt —
te krygen, om hun haeren ellendigen en bedruckten —
staat van oorloge voor oogen te houden, hoedanig door de„
Tidoreesen andere qualyk genegene Ternataenen ge„
blindtheit en misleyt waeren, tot ondergank vande
Ternataensche kroone en voordeel van andere, als ander„
sints, insonderheyd om, yemand getrouw vindende 't sel„
ve den koning Amsterdam te doen int geheymelyk voor„
houden, ende van syn meeninge intentie en voorne„
men grondig berigt te mogen erlangen, en of in„
niet genoegsaam sien en vermerken konde dat alles
aengeleydt is tot verderf, ruyne, en ondergank der
croone van Ternaten, met onse heerschappien over —
Tololo en Macquian te willen vernieuwen dergelycken
het noch hoogh tydt was, om de E. comp.e weder tem=
men, voor onse alser grooter verbitteringe tusschen
komt, ende dat ons niet onbewust en is dat dese re„
bellie en opstant niet door de Ternataenen, maer mac„
quianders Tololesen, en andere trouweloose onderdanen
van deselve, waer onder den Tidorees wel ende niet —
weynig syn rolle gespeelt heeft, veroorsaakt gewor„
den sy, ende verders desaecken soodanig te dirigeeren,
dat den koning schoon door desen middel niet, immers
iets van onse goede intentie en meeninge mogt komen
te verstaen, want sonder twyfel syn hoogheyd gevang„
of andersints soo nauw bewaert word dat hem niet ter
ooren komt, dan vande qualyk genegene, en moordenaar„
uytgestroyde leugenen, en lasteringen, op en tegens
de E. comp.e, waer door hem, als in slaep gewiegt in
haer geweldt, sonder veel tegen sperlingen houden, als
't welcke in rype deliberatie genomen synde soo is met
gemeen advys van raade, goedt gevonden g'arresteert
ende vastgestelt het geproponeerde van syn E. als —

synde

zynde voor 't gemeene beste, noch op morgen voortgank te laeten nemen, gelastende tot dien eynde den voorn: gem: secretaris, dat soo wanneer hen eersten niemandt ter spraeck konde komen, met voorsz: bodems een dag drie a vier, in dien eenige hoope konde sien om iets te verrigten van 't geene hem aanbevolen is, wagten soude nemende middeler tyt en in desselfs aanwesen al daer de vreede vlagge doen waeyen —

Aanhoudende Resolutie Sondagh den 29e do: Maart gebedt.

Uyt et rapport van den fiscael Andries Oloffsz: Leeu op heden en verrigter saecke van Solor wederom gekomen verstaan hebbende dat aldaer niet anders dan met eenige spytige trotsige en scheldtagtige woorden bejegent is geweest, soo word in raade als boven goedt gevonden, g'arresteert ende vastgestelt, den luytenant mons.r Cremhuysen per voorsz: bodems en noch benevens dien de chialoup den Dondragt en 't nieuwe oorlogs fregat, met omtrent veertig militaire uyt ons guarnisoen een der keer naer Solor te laeten doen, om de rebellen waer 't mogelyk uyt haere vordste werken by twaerme waeter te jaegen ende 't gedeelt aldaer geplant te bemagtigen in dien voor als noch op vertooninge vande vreede vlagge geen beloofder bescheyd en gaeven als omtrent den gemelden fiscael en secretaris is geschiedt, schynende ende blykende nu allesints en volkomentlyken uyt de verklaeringen van 3, op den 27e current door onse mardykers gevangen gekregene lyfeygen van den koning Amsterdam, dat syn hoogheyd prins als gevangen in haer geweld houden, dog vermits berigt word dat de schelmen hun daeromtrent met macquiaens en andersche volkeren benevens de tacomens met loopgraeven als andersints vry gesterkt hebben, soo word egter den luytenant gelast voor tegenwoordig niet veel te hasarderen, doende hun alle mogelyke afbreuk met canonneeren en ruyneren van haere paggers ende verraderische nesten, en tamelyke harde tegenstand vindende het werk tot nader en beter gelegentheyd te staeken ende gebeurende dat den vyand uyt haere werken retireerde, moste voor al voorsigtigheyt gebruyken, in't volgen vande selve niet te verre

te verre te gaen, om niet van agteren omcingelt te werden, ende hem het landen door tegenstand van den vyand verboden wordende sal de chialoup de reede gaen van daer met het soldt. en den corp. benevens den ass.t paulus gerritsz: naer de revier van saron sonden om aldaer tot onse nader order ter bequamer plaetse post te grypen, ende deselve rivier soodanig naer vermogen te besetten dat niemandt in noch uyt mogt, sullende den ass.t gerritsz: naer den toestant ende gelegentheden aldaer goede en naauwe opmerkinge nemen ende daernaer met den steenbok de welke ten dien dyn de mede naer derwaerts sal varen, wedergeerwaerts aan keeren, om ons van den toestandt aldaer rapport te doen

desaeken dan aan den gemelden luytenant bevoolen dus verre verrigt synde, sal t'jagt de experiment aldaer tot nader ordre op de brandt wagt gelaeten werden, keerende self met de chialoup den Eendragt, en het nieuwe oorlogs frogat wederom naar geerwaerts

Vonder staande persoonen syn t'sedert den 17.e october verbetert en de nevo in dienst der E. comp.e aangenomen namentlyk

19.e d.o robbert vont van amsterdam hoogbootsman van ƒ24. tot ƒ26. ter maand onder een drie jarig verband

20. d.o Cornelis Corneltsz: dikivol (?) hooploper van ƒ6. tot ƒ9. om syn tienjarig verbandt uyt te dienen

26. d.o goerlof rigter van hamburg matroos van ƒ10. tot ƒ12. onder een drie jarig verbandt.

d.o Jan Christiaensen van duynkerken matroos met ƒ... p.r m.t tot soldt. met des selfs gagie, onder een drie jarig verband gestelt.

27. d.o Jan Jacobsz: van enkhuysen matroos van ƒ9. tot ƒ11 verband als vooren

d.o hendrik van triest hooplooper met ƒ5. tot ƒ9. om syn tien jarig verbandt uyt te dienen

Aldus gedaan ende geresolveert int casteel orangie, datum en jaare ut supra, onderstondt en was geteekent, Robbertus Padtbrugge, gerbrant proost, andries oloffsz: dirk de gheyn, en Judocus Cromhuysen

Maandagh

Maandagh den 6e Novemb: 1679.
Politique vergaderinge gehouden
presentibus omnibus. —

vermits den boekhouder Joannes Francen, de kleeden winkel hier nu eenige jaeren nae den anderen bedient hebbende, jegenwoordig bij transport vande selve een merkelijke somma te kort schiet, veroorsaakt sijnde uyt eenige pakken bij hem volgens ordonnantie genoten en daer voor geteekent egter bij de winkel boeken niet opgebragt, soo is naar gedaene propositie met gemeen advys van raade goet gevonden, vast gestelt ende g'arresteert, de cassa onder gemelten boekhouder op te nemen, en met d'ordonnantien als sijnde maandelijcxe reek: te confronteeren, vervolgens de penningen gehoolijk bij provisie onder den E. heere gouvr te sequestreeren, tot nader overleg, gedurende welken tijd hij Joannes Francen van sijn bedieninge in suspens blijven sal tot als alles vereffent sal sijn, sullende den uytgift en ontfang van cassa, blijven, onder en tot verantwoordinge vanden coopman en administrateur Sr. Gerbrandt Proost, werdende mede voor goet gekeurt den gemelten boekhouder om verscheyde klagten ten lasten van den selven ons voor gekomen, ende om andere pregnante reedenen meer, als mede lidt uyt de vergaderinge van Justitie te verexcuseeren. —

den 3. deser Joannes Naegel van Macquian van ƒ11 tot ƒ13. smaents onder een drie jarig verbandt verbetert. —

aldus gedaan, geresolveert, en vastgestelt, Malleij, int casteel orangie, datum en jare ut supra, — onderstondt en was geteekent, Robbertus — Padtbrugge, Gerbrandt Proost, Andries — Olofsz: Dirk de Gheyn, en Judocus Cronhuijsen

Vrijdagh den 10e Novemb: 1679.
savonts naar 't gebedt. —

naardemael onder burger chialoupen sonder iets te verrigten hier aan de wal maar blijven leggen en wij deselve wel souden van nooden hebben, in

sondergheijd

Insonderheyd om een keer naer de Manado en Siauw te
doen, van waer nu in eenige maanden verleeden geen
advys van den toestand aldaar en hebben bekomen, wat
aan ons egter veel gelegen is, soo om te mogen weeten
het gedoente van den koning van Bolang en die van Gorontalo,
onde hoedanig den oorlog met onse bedrien ende die van
poelo Sacan op de Manado sig afschikt, als mede om een
togtje naer ons by en Batsjan met eenige benodigtheden
te sonden, ende van waer insgelycx berigt van den toestandt
verweyscht werd, soo heeft den heere gouvern^r.
den raadt in bedenken, off niet raadtsaam en was een
a twee vandeselve burger chialoupen te huuren ter
wylemen die nu ligt in deese tyts gelegentheyd voor
geringen loon soude konnen krygen, het welk in deliberatie
genomen synde, werd het gepropponeerde van
syn E. voor goedt gekeurt, ende vast gestelt, dog alleen
tot nader ordre, tot dat onse borgeren eens onder tast
souden werden of sy daer toe genegen mogten syn —

Aanhoudende Resolutie. Maandagh den 13^e. November 1679. naer 't gebedt

Den heere gouvern^r. Communiceert den raadt hoe dat
syn E. de vryborger Cornelis Pietersz: ende Pieter de
Hoedt hadt gesprooken wegens haere chialoupen, en gevraagt
of niet genegen waeren deselve voor een wyle
in 's Comp^s. dienst te laaten gebruyken onder vergoedinge
of betaelinge van behoorelyke huurloon, ende dat sy
hun daar toe niet ongenegen hebben getoont, waeromme
syn E. hun desen avond hier voor de vergadering
heeft gedagvaert om eenparig wegens huurloon
t'accorderen, gelyk deselve dan mede hier verscheenen,
ende is met hun naer genomen advys en deliberatie,
g'accord^t. voor de reys naer de Manado en Siauw t'zy deselve
lange of kort duurt de somma van 50 rd^s. eens, waervoor
gehouden blyven een derselver chialoupen ten eersten
te vaerdigen en naer gelegentheyd van tyd te
bemannen, om soodanige 's Comp^s. goederen versekert
naar derwaerts te brengen als van hier noodig geoordeelt
wordt te sonden; egter vermits hun hierinne vry billyk
hebben getoont, is verstaan goet gevonden ende vast
gestelt, haar met eenige kleenigheden van ammonitie

ende

onder zeylen en tonnen van de afgeleyde chialoup de
wellekomst op haer versoeke te assisteren, en om haer
reijs goedt te maeken is haer ook geconsenteert ende
toegestaan de chialoup vol padij tot haer eygen behoef,,
ten van daer te mogen gelaaden herwaerts brengen,
onder conditie nogthans dat gemelte padij van particu,,
liere sullen moeten koopen (egter sonder 't volck in
gevolg te trecken) als werdende die post aldaer opgerigt
tot een spijskamer in tijdt van noodt voor ons guar,,
nisoen gehouden, onderstondt.—
aldus gedaan ende gearresteert maleijen int —
casteel orangie datum en jaare ut supra en was
geteekent, Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt
Proost, andries oloffsz:, dirk de heijn, en
Judocus Cronhuijsen —

Donderdagh 16.en November 1679.
Naa 't avond gebedt presentibus —
Omnibus —

Om eenige verdere onlusten die in dese en geene
huijshoudens van wegens den boekhouder Joannes
Francen sijn ontstaan, voor te komen, te meer vermits
de cassa bij hem dog niet en sal konnen bedient worden,
voor en aleer sijne zaeken en den agterstal vande —
winkel vereffent sal sijn ende de wijle in de militaire saa,,
ken altemelijk schijnt ervaren, soo heeft den heere —
gouvern.r den raadt in deliberatie onder bedenken off
't niet raadsaam en was den selven voor een wijle van
hier te senden ende of men den selven voor eenigen
tijd op Giane niet en konden plaatsen, om over die post
en besettelingen 't commando te hebben, en 't vervalle,,
ne aldaer tegens de lang geruchte over komste vande
Spanjaerden te doen repareren en verholpen, aange,,
sien te bedugten staet 't selve door sloffigheijd van den
aldaer jegenw.e commandeur onder sergeant Jan
Lodewijcxz: gelijk schendig van voor heen door sijn voor
saet jan van der linde, versuijmt sal sijn behalven dat
in gemelde Serg.t lodewijksen ook de beste couragie
of verre na niet en schijnt te weesen, ende daeromme —

wel

wel den beter man, daar men in sulken gelegentheijt op betrouwen konde van noode soude sijn, alle 't welke in deliberatie genomen sijnde is met een parig advijs geresolveert ende vast gestelt om gemelten boekhouder ten eersten p:r de gereet gemaakt werdende chialoup van den burger koopman Pieter de Hoodt na derwaerts te senden en sig gedurende sijn verblijf aldaer naer de instructie door den Heere Gouverneur hem mede te geven te rigten.

Soo ook compareert in dese vergaderinge den vrij Jacob Hendrikz: versoekende arrest op gemelde boekhouder Joannes Francen soo persoonelijk als op desselfs goederen, soo over eenige goederen die hem ten huijse vanden selven boekhouder souden ontvremt sijn, als over begane overspel met desselfs huijsvrouwe 't geen hij vermeent te sullen konnen bewaarheeden, het welk in deliberatie genomen sijnde, werd desselfs versoek ten insigte van resolutie hier vooren genomen, tot de wederomkomste van den gemelden Jan Francen afgeslagen onvermindert nogtans sijn regt en pretentie.

en Mandijk / voegt soude / wiglind / ... is dat hij / Sabouab

Den 14:e deser Pieter Balju van St. Thomas a:o 1671 't schip [illegible] voor sold:t a f 9. ter maandt, van ... tot corp:l met f 14. onder een drie jarig verbandt aldus gedaan ende geresolveert Malleijen Sult — Castel Orangie datum en jaere ut supra — onder stondt en was geteekent, Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt Proost, Andries Oloffsz:, Dirk de Thuij en Judocus Cronenhuijsen.

Dingsdagh den 21:e November 167[1]
naar 't avond gebedt presentibus omnibus.

Naar gekregen berigt dat des Coningh van Batchian afgesant Kaytchila, met brieven van sijnen heere aan den Koning Saifoedin was gekomen op Tidore ende aldaer tot noch toe verbleef, sonder dat men iets vanden inhoudt der voors.z: brieven heeft konnen ontwaer worden dan eenelijk dat gemelte afgesant soude gekomen sijn, om met den ouden Koning te beraadtslagen wegens dat den sergeant commandant tot Batchian, den Koning Alawadin genegen geweest

sijnde

sijnde, in sijn dorp weder om te keeren, hem tselve had belet en afgeslagen, gelijk den commandant van hier geschreven en gelast is, als wesende 't halve eyland daer 't fortje Barnevelt op staat, niet 't land van den koning van Batchian, maer onse en wettig de Labouers toebehoorende, 'tselve door den heere gouverneur den raadt voorgedragen sijnde, werd met een parig advijs goet gevonden, vastgestelt ende g'arresteert den koning van Batchian genegen sijnde met er woon weder om op 't halve eylandtje aant fortres Barnevelt te komen, ende aldaer sijn negorij ofte dorp op te rigten, gelijk van voorgemelten dat hem het selve absoluijtelijk sal werden ontzeyt en geweijgert, als sijnde sonder de minste reede" nen begijmelijken uijt et selve gevlugt, mogelijk gedagt hebbende dat de Labouers in sonderheijd daer toe heeft ge" tragt te debouchoeren, als ten deele blijkt uijt seeker brieff van den Commandant Pieter Eijn de dato 22e augusto pass°:, daerinne vermeldt word, hoe den dus ge" noemden Songhadje der Labouers met den koning Ala" wadin, tweder uijt sijn dorp gevlugt was, in 't samen spraek geweest sijnde, tegens sijn hoogheijd scijnt te protesteren van onschuldt, in dien inde negorij met we" der meter woon en keerde, te meer alsoo men dagelijcx ervaeren heeft, dat de Labouers gelijk het merendeel deser landts in woonderen meer met de mond, dan inder daet christenen sijn, ende daeromme den Batchiander niet veel moeyten en hoefde aan te wenden, om deselve tot hun en de Mahumetaensche secte te trecken, ver" mits deselve leere een wellustiger leven toelaat, kun" nende ook wel sijn dat tusschen den koning Alawadin en gemelde Songhadje al iets heijmelijcx tot nadeel vant christendom gecontracteert off besproken is, dewijle den Songhadje sig altijd seer flauw int selve geloove heeft gedraegen, weetende ook niet hoe hij tot de qualiteijt van Songhadje is geraekt, off waer door hij sig die naam toegeeijgent heeft, mits wesende in eenige oude papieren gevonden, dat 't geslagte ofte mannelijke eer vande Songhadjes der Labouers afgestorven is, en dat d°: naem jongst gevoert wierd van eenige vrouwe, waeromme den dagelijcxen en al te gemeenen ommegank vande Labousche christenen met de Batchianders, 'tjonge en tedere christendom aldints schaedelijk is, 't geene door desen voorsz: middel, nu gemaeckelijk onder minsame reedenen

de Mandyhoeckers [illegible] soude gelijck [illegible] ende dat hy de Labouars

werden, als zynde hem niet minder aan deze post
als aan dodinga gelegen, waer op met aandagt gelet
zynde word goet gevonden, vast gestelt ende geaccor=
deert, dat men de macquianders aldaer tot de komste van on=
se verwagte secours schepen, wel mogte laaten begaan,
omme zoo't mogelyk uit gerwaerts komen, off nader
handt hun aldaer een geveelige neepe geven, als zynde
gemelde plaets soodanig gelegen dat met geweldt van
Canon uyt de schepen alle huisen werken, hoodanig die
ook mogten wesen teenemael geraseert en onder de
voet geschoten sullen konnen worden, waerom ook
te geloven is dat se niet aldaer, maer de rivier verder op, hun
ter neder sullen stellen ogter om seekerheyt te mogen wee=
ten dat deselve t'eylandt macquian verlaaten hebben soo is
goet gevonden 't oorlogs frogat met den vaendrig Carel
Sanse, den assist. paulus harcxz: benevens eenige marinel
en militairs wel bemant een keer naer derwaerts te sen=
den om van den toestandt der eylanden macquian en tide
ge volkomen kennisse te erlangen ——

ook verscheen den assist. paulus harcxz: Leeu in vergaderin=
ge versoekende vergoedinge wegens een somma van
30 rxs. die door hem aan Eslabe ten dienste van den kom.
amsterdam was verstrekt geworden, het welk in delibe=
ratie genomen zynde is hem remonstrant toegestaan
omme soodanige deugdelyke verschoote penningen we=
gens blyk tot volkomene voldoeninge p.r ordonnantie
uyt de cassa op rekeninge van zyn hoogh.t t'ontfangen
onderstondt ——

aldus gedaan geresolveert en vast gestelt malayen
int Casteel orangie datum en jaere als voren, en was
geteekent, Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt
Proost, andries oloffz:, dirk de Gheijn, en Judocus
Cromhuijsen ——

Dingsdagh 12e december 1679.

Politique vergaderinge, gehouden
presentibus omnibus, demptis den ad=
ministrateur gerbrandt proost siek=
ende den luytenant Judocus crom=
huysen op een togt. ——

op ernstige gedaene versoek van de te wordene christen=

van

van domoga en attingola om uyt het geweld en tirannije
der gorontaleesen verlost te worden, heeft den heere gou„
verneur den raadt in consideratie ende bedenkinge off —
men deselve in niet en soude konnen en mogen verlossen,
en p.r de jagten experiment en den koning amsterdam
naer hun landt off naer ajou brengen, dan off het beter
ware, datse voor een wyle tot gorontalo bleven continue„
ren in dien men de wreedmoedige gorontaleesen soo ver„
re konde disponneeren en bewegen datse volgens 't con„
tract de d.e luytjes in hunne neeringe en besit ongemoeyt
en de vrugten van de sagou boomen, all 'tgeene een myl
int ronde van hare dorpen vallen mogte, genieten lieten
sullende het verblyf anders sints voor die arme luyden onver„
dragelyk vallen aangesien de wreede gorontaleesen, hun
niet en hebben ontsien deselve 't plucken van sajor paco, en
verder int velt wassende moeskruyd te verbieden, 'twelk
waarlyk een onmenschelyke boosheyd moet syn, waerom
me ook gesyde volkeren buyten alle twyfel tot verhuysinge
van onder de gorontaleesche heerschappy sullen resolveren niet
tegenstaande eenige goede beloften die de gorontaleesen
omtrent deselve mogten komen te doen, op hoope van deselve
mogten komen te doen, op hoope van deselve tot hare wil
te krygen waar voor weynig te bedugten is, vermits de
gemoederen van 't gorontaelse volk soo danig overkropt
syn, datse met al hun schoon spreeken, deselve van haar —
voornemen wel ligt niet en sullen konnen doen veran„
deren, op alle 't welke dan met aandagt gelete ende ge„
delibereert synde, word goet gevonden vastgestelt ende
geaarresteert, dog by provisie, en tot dat 't advys van
den administrateur S.r gerbrand proost ende den luyte„
nant Cronenhuysen hier over gehoort sal syn) dat men
der gemelte te werdende christenen, hun versoek van
verhuysinge uyt 'tgorontaelsche gebiedt en 't overbren„
gen naer haien sal consenteeren en toestaen, dog in
dien de gorontaleesen met bede wilden beloven en verseo„
keren deselve in hare leven, neeringe en hanteeringe
onder voorsz: [reeds] condition onbemoeyt volgens 't contract
met de E. comp.e aangegaen, te laeten, sal door den
fiscael andries oloffsz: [sen] lofsang, daar toe gecommitt.t
de domogeesen en attingoleesen, dan ernstig en kun
samelyk

meensamelijk dan moeten voorgehouden worden dat voor
sagten tot hare verwoestinge geraedt sijn, maer dat se-
hunne goederen en al't geene hare met hun wilden
voert hebben, selfs aan strand souden moeten brenge
als komende van hier tegenwoordig geen krijgsvolk
naer derwaerts gemist worden, om hun met desel-
ve sekeer en onverhindert naer beneden te geleijden, om
daeromme hun verblijff wel raadsaamst soude sijn, aan-
gesien door de gerontaelders, in dien dese gesint sijn, hun
't afkomen doch genoegsaam belet worden kan, dog so
wanneer door hun selven daerinne geen swarigh.t wer-
gemaakt, nogte voorsien, en sij even hardt bij haar stuk
en versoek van vergunsinge persisteren blijft sulcx aan
vooren geresteert. ——

desgelijcx werd mede naar gedaene propositie goet ge-
vonden gearresteert en geresolveert de verloste volken
van tonini met eenige gesorteerde lijnwaten ter
somme van 300 rd.s tassisteren op leverantie van bat-
lond, schildpats hoorn, massoij, coulij lawan, rottang en
cocus olij, om deselve alsoo aan te kloederen, mits sijnde
door de gerontaelsche slavernij teenemael naekt en
bloodt gemaakt, en aan den arbeijd te helpen, om buijten
de schadelijke en hatelijke slaven handel, waar door
moordt en roverij veroorsaakt werden, te kunnen be-
staen, in sonderheijt wanneer haer slaven tot den land
bouw, en de voorsz: al andere geoorloofde wercken wer-
ten en willen besteeden, 't welk den eenigsten midde-
l is, om gerust int besitt van hare vrugtbare lande-
ren te kunnen blijven, waarinne de E. comp.e haar al-
dan behoorlijk sal kunnen beschermen, niet alleen
tegens de gerontaelders maar alle en een ijder, die hun
souden willen beleedigen, waar door dan ook te verhoopen
is, dat die gehele landstreeke en inwoonderen des voort-
bogts ons toevallen, en haeren hulp en bescherminge
onder de vleugelen van de E. comp.e sullen soeken, gelijk
veel ligt al lange soude geschiedt sijn, in dien voorsz:
bogt door de onde wat meerder waere ondersogt ge-
weest gelijkmen daer van alreets teekenen siet, in de
daaromtrent leggende coningrijen, welkers gedaene
versoek om adsistentie van eenige ammunitie tot
nader oorlog, en beter gelegentheijt in staat gehouden

werd

werd, insonderheijt, tot van haren staet, leven be-
drijf neeringe en hanteringe wat meerder openinge
en onderrigtinge sullen bekomen hebben. onderstondt
aldus gedaan, geresolveert en vast gestelt, maleijen
int Casteel orangie datum en Jaare als vooren, en
was geteekent, Robbertus Padtbrugge, —
gerbrandt Proost, andries oloffz: dirk de Heijn
en Judocus Crombuijsen. —

Vrijdagh den 15e: Xber 1679. naart avond gebodt Praesentibus omnibus —

Het rebellige en moetwillige scheeps volk vant
jagt de experiment in de extra ordinarisse vergade-
ringe van Justitie hun wel verdiende sententie ont-
fangen hebbende, onder drie van deselve ter doodt verwe-
sen sijnde, als Gijsbert Jacobsz:, willem groende, en
meijndert Claasz: doch de beijde laestnoemde souden
om 't leven off de doodt lodt trekken, als inde gemelde
sententie nader komt te blijken, soo is naar gedaene
propositie vanden Heere gouverneur, op 't ernstig en
instantig versoek der principaelste Juffrs: des casteels,
als ook om eenige andere insighten, met een parity ad-
vijs goet gevonden, vastgestelt ende gearresteert, t'lodt
der doodt op den bootsman willem groende voorsz: vallen-
de, den selven bij openbaere acte pardon te verleenen,
doch dat egter niet te min sal gehouden blijven tot de
verdere condemnatie van tien Jarigh bannissement
en confiscatie van alle sijne goederen en maandt gel-
den &a: maer in tegendeel 't selve op den schieman —
meijndert Claesen vallende werd vastgestelt, dat de —
executie vande sententie volkomentlijk uijt gevoert
sal werden, gemerkt vanden selven geen beter maer
veel ligt erger bedrijven te verwagten sijn onderstond
aldus gedaan ende geresolveert maleijen int casteel
orangie datum ende Jaare ut supra ende was geteekent
Robbertus Padtbrugge, gerbrandt Proost,
andries oloffz:, dirk de Heijn, en Judocus Crom-
buijsen —

aan

Aanhoudende Resolutie Saturdagh den 16e do. Maart gehoudt. ——

In den middagstont de executie over 't voorsz: gecondemneerde schepsvolk gedaan, ende Gijsbert Jacobsz: en Meijndert Claesz: als bloot tot doodt getrocken hebben gehangen sijnde ende eenige met de strop onder de galg als andere daar rondtom om 't regt aan te sien gestaan hebben, soo werd nu door den heere gouvernr: den raadt in bedencken gegeven, off aan beyde gehangene delinquanten geen genoegsaame exemplaire straffe tot affschrik van een ander en is geschiedt en off men die volgens de andere in sonderheyd de gemeene maats, die voor 't meerendeel door quade aanrading hier toe sijn komen te vervallen van hunne opgeleyde straffe niet en souden mogen pardonneeren, waar op met deliberatie gelet sijnde, werd met gemeen advijs goet gevonden, vastgestelt ende geaerresteert alle de andere, behalven den gemeene boodtsman Willem Grondel, benevens Pieter Pietersz: timmerman, ende Bruijnis Hendricxz:, die met den eerste van hier vertreckenden bodem over Amboina off direct na Banda sullen versonden werden, om haere wel verdiende straffe en condemnatie op 't eylandt Rosegeijn met in de ketting, voor tien jaaren aan s'comp:s gemeene werken arbeyden aan vang te doen nemen) van hun opgeleyde straffe te pardonneeren, gelijk sij doen bij desen, dog dat alle de geene met de strop onder de galg ende de andere volgens condemnatie daar rondtom, 't regt aan te sien gestaan hebbende, de eerste twee ende de laatste een maendt gagie ten behoeve voor de armen, boven de costen pro rato sullen verbeuren, onderstondt. ——

Aldus gedaan, geresolveert, ende vast gestelt in Malaijo int Casteel Orangie, datum ende jaere als vooren, en was geteekent, Robbertus Padtbrugge. — Gerbrandt Proost, Andries Oloffz:, Dirck de Gheijn en Jodocus Cromhuijsen ——

Dingsdagh den 2:e January 1680

Politijque vergaderinge gehouden presentibus omnibus, excepto den fiscael Andries Oloffz: op een togt —

naar de middagh den heere gouverneur den raadt doende vergaderen, om over de met desen nieuwen jaare die verst gepresenteerde smeekschriften met den anderen te delibereeren, vertoondt en geëxamineert zijn E. de requestes van Sicopo, Saton, Sadja, Manij, Angemamo, Salemma, Angemanij, Motte, Tobea, Patta, Sonij, Lena, en Lassa, alle maccassaren, en door den E. admiraal Speelman, als comp:s lijffeijgenen van Bouton alhier op gesonden, item van de comp:es slaven, Bangaij van Maccassar, Domingo van Tarena, ende Susanna van Gonanda, versoeckende alle hunnen vrijdom ende van hunne slavernij, mits lijfft betalinge, ontslaagen te mogen werden —

daar en boven worden vertoondt de requesten van Christiaen Paulus: christen chinees soon op den 8:e July 1677. over begane overspel met Helena de Roy, geweesene huijsvrouwe van den mardijker Abraham de Lacroes door den agtb:e raadt van Justitie, voor den tijt van 50 jaaren inde kotting om sonder loon off gagie aan 's comp:s gemeene werken t'arbeyden gecondemneert. —

van Salvador Perera ende Anna Jansz: gewesene huijsvrouwe van den christen chinees soon Frederik Meduse, voor beyde op den 8:e 7ber: 1678. door den agtb:e raadt van Justitie gecondemneert voor 99. jaaren inde kotting om ad opus publicum sonder loon offte gagie t'arbeyden —

van Samma en Susanna vrijgegevene slaven van Martha Perera zalg:r, op den 6:e october 1679. door gemelden raadt over dieffstal gecondemneert tot scherper examinatie, waer naer op den 2:e 9ber: daar aan mits alnoch hartnechtige bleeven ontkennen, ende nogtans meer dan van halve proeve quam te blijken, gecondemneert soo lange aan 's comp:es gemeene werken sonder loon off gagie t'arbeyden, tot nader van hun schuldt off onschuldt sal komen te blijken versoeckende gelijckelijcken de vijff laatsten, om van hunne condemnatie, kotting ende swaaren arbeydt ontslagen ende verlost te mogen worden. —

dien volgende

dien volgende heeft syn E. den raadt in bedencken wat
in dese saaken soude mogen ende connen gedaen werd
waar op met aandagt gelet synde, werdt met eenpari
advijs g'oordeelt, goedt gevonden, vastgestelt, ende g'ar
resteert, dat de boven geschreven veerthien lyffeygene
waar onder twee meyden hunnen vrydom sullen mog
genieten, mits een yegelyk daar voor betalende de som
van dertigh rds. a 60. stuyvers yder, ten insigte sulcx hun
benevens haere medemaets, wanneer door den E. heere
admiraal speelman van bantem naar malleyo opgesonden
wierden, belooft ende bedongen is, ende voornamentlyk
om dat de E. comp.e alreede een tyt van veerthien jaere
gedient hebben, synde daar en boven besonderlyk in
consideratie gecomen, dat deselve, in dese tydt geleg
heyt (dus weygerende) mogten comen voor vlugtig
werden, ende by den vijandt over te loopen, waeromm
ook hun wel expresselyk is g'ordonneert, ende opgeleydt
dat sullen schuldig ende gehouden blyven in dese stadt
huysvestinge te neemen, ende de E. comp.e, des noodig sy
de, om loon te dienen, op verbeurte van wederom in haer
voorige slavernye te vervallen. ——

Belangende den lyff eygen bangay geboortig van ma
cassar, werdt uyt de voorige consideratie ende op deselve
voorwaarde mede syn vrydom vergunt mits daar voor
betalende de somma van sestig rds. a 60. stuyvers ider
ende dat vermits onder de bovengesz: belofte niet be
grepen is, ende noch maer thien jaeren de E. comp.e ge
dient heeft. ——

Domingo van tarona werdt ook uyt sonderlinge consi
deratie vrygegeven, soo wanneer een somma van sestig
ryxd.s sal betaaldt hebben. ——

Het versoek van susanna genando werdt haar mits desen af
geslagen, mits alreede tot drie diverse reysen is loopen ge
weest, selffs met de ketting aan 't been, gelyk sy noch in
omtrent de twee jaeren geleden, met seeker 's comp.s
lyffeygen een smith synde genaempt . . . . naer
solo was gevlugt, ende sy maar alleen weder gekreeg
synde is haeren voorsz: bysitt tot noch toe op solo ver
bleeven, niet sonder schaede en intrest van de E. comp

Christiaen paulus: mits alreede eenen geruymen tyt
de E.

de E. compe., volgens condemnatie bij de timmerluijden
gedient heeft, wordt van sijnen begaene misslagh —
vrijgegeven ende ontslagen, ende daer en boven, mits
goede getuijgenisse van bequaemheijt, voor sr. timmer,,
man in dienst der E. compe. met een belooninge van
vier rds. en een rantsoen rijs pr. maendt, onder een vijff
jarig verbandt aangenomen. ——

Is mede vastgestelt ende besloten, dat de gecondem,,
neerdens Salvador Parera ende Anna Jansen uijt sonder,,
linge consideratie, mits het instantige en gedurig
handt aan houden ende voorbidden van den luijtenant,
vaendrig, ende de andere mardijkeren, benevens de
principaelste juffrs. deser casteel, over haere begane
faute sullen sijn ende blijven vrijgesprooken, werdende
het appointement van Samma en Susanna tot nader
ondersoek in statu gehouden. ——

't Sedert den 16e. december passo. sijn de onderstaande
persoonen verbetert, ende nevo in dienst der E. —
compe. aangenomen ——

Ruben Bouden van Sedan ao. 1661. pr. 't schip de jonge
prins voor soldt. en f 9. mt. in India gecomen, en
jegenwoordig corpl. met f 14. tot sergt. absoluijt
met f 20. pr. mt. onder een drie jarig verbandt ——

Harmanus van Staede van Amsterdam ao. 1675. met
't schip Ceijlon voor soldt. met f 7. pr. mt. in India ge,,
comen, jegenwo. in do. qualite winnende f 9. tot
corpl. absoluijt met f 14. pr. mt., verbandt als boven

Bartel Xman van Kitsbutter ao. 1674. pr. de Veluwe
voor soldt. en f 9. pr. mt. in India gecomen, in do.
qualiteijt tot f 11. onder een drie jarigh verbandt

Pieter Baltensz. van Medoijsz. ao. 1660. pr. 't Wapen van
Hoorn voor adelbo. en f 10. pr. mt. in India gecomen
jegenwo. in do. qualiteijt winnende f 12. tot corpl.
en cipier met f 16. en sergts. costgeldt sulx
onder een drie jarig verbandt ——

Christoffel Broekwel van Haelen ao. 1671. pr. 't schip
Oudtshoorn voor soldt. en f 9. pr. mt. in India geco,,
men, jegenwo. in do. qualiteijt winnende f 11. —
tot corpl. met f 14. pr. mt. verbandt als boven
onderstondt ——

Adius

aldus gedaen ende geresolveert, Maloÿen int casteel orangie, datum ende jaare ut supra // en was getekent (onderstondt)
Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt Proost, dirck de Gheijn, en Jodocus Cronhuijsen

Donderdagh 1e. februarij 1660.

naar 't avondt gebede, presentibus omnibus excepto den fiscael andries oloffz:

de wijle alreedts eenige eij=landers, namentlijck guwerders, tabonanders, en bagulanders op ons versoeck en de 's ondern dienst tegens de ternataensche barbarische bosch=beeren tot hulp sijn gekomen, waer aan hunnen goeden ijver ende genegentheijt tot de E. comp.e genoegsaem te bespeuren is, soo geeft den heere gouvern.r den raedt in bedencken off men d'opperhooffden der selver corcoren, nu sijnde, ende de andere noch te comen, bijsonderlijck met eenige benoodigheeden, buijten de andere gemeene niet en behoorde te versien ende te gemoet te comen het welck in deliberatie genomen sijnde, werdt met gemeen goedt vinden g'arresteert, en vast gestelt aan ijder een opperhooft van elcke corcor tegenwoordigh alhier inweesen, als aan de andere nog te comen staende, maendelijx in plaatse van costgeldt te verstrecken, soo lange als sij in onsen dienst sullen blijven te weeten

4: kannen anijs arack.
2: do. lamp=olij
10: lb: Zout.
1: lb: peeper en
1: randtsoen maat rijst

sullende alle de andere, wie sij ook mogten weesen onder het selve opperhooft staende niet meer dan een randtsoen maat padij mogen genieten.

Wijl ons die dese smeek=schriften van de omliggende coningen alwaer wij postgehouders sijn hebbende toe comen, versoeckende dat de opperhooffden aldaer van de onse liggende, d'een eens tot vaandrig, den anderen wederom tot Sergt= mogten werden gevoordert het welck bij die coningen maar geschiedt

geschiedt sonder op verdiensten van deselve, offte op hunne
bequaemht. eens te letten, dan eenlijk door derselver
vleijerije, ende sinistre streeken, op hoope in sulker —
voegen gevordert te mogen worden, soo wordt mede naar
gedaene propositie goedt gevonden, vast gestelt, ende ge-
arresteert alle sulken smeek=brieven, eens ende voor
al, sonder aansien van wie die komen, niet alleen niet
aangesien, maar selffs affgeslagen sullen worden, door dien,
volgens schrijvens van haar EdHs. op Batavia, inde Moluccos
niet meer dan twee vaendragers en mogen wesen, ende
ten insigte vande mindere, op de verdiensten ende bequaemht.
vande persoonen gelets dient, sullende hier aff de sergianten
en corporaels op buijten plaatsen sijnde, offte gesonden wer-
dende affschrift moeten worden gegeven, om'er hun naer
te rigten, alsoo verstaen wordt sulke recommandatie hun
sal tot nadeel strecken, om de E. comp.e van die moeijelijk-
heden t'ontlasten. ——

'tSedert den 2.e Januarij tot dato deses, sijn de onderstaande
persoonen de novo in dienst der E. comp.e aangenomen, als —

Christiaen Paulusz: van Ternaten, tot jong timmerman
met vier rijxd.s en een maet rijst s'maendts, onder een
vijff jarige verbandt. ——

Jacob Bartels: van Amsterdam a.o 1668. met 't schip de Beemster
voor jong timmerman met f 12. p.r m.t int landt
gecomen, jegenw.o 20. guldens, tot d.o qualiteijt tot
f 36. s'maendts onder een drie jaarige verbandt in
dienst der E. comp.e aangenomen. ——

Christiaen Veghooff van Bergen opZoom a.o 1658. met het
schip Henriette Louijse voor soldt. en f 9. p.r m.t in India
gecomen, jegenw.o meesterknegt der smits winkel
winnende f 26. tot comp.e met f 14. p.r m.t gestelt
onder een drie jarig verbandt. ——

Jan Albertsen van Bremen a.o 1672. met 't schip de Hollantsen Tuijn voor mattroos en f 11. p.r m.t in India geco-
men, jegenwoordig mettselaer met f 20. p.r m.t tot
f 24. p.r m.t onder een nieuwe drie jarige verbandt
verbetert. ——

Aldus geresolveert ende vast gestelt, inden casteel
Orangie, datum ende jaere ut supra, onderstondt en was
geteekent, Robbertus Padtbrugge, Gerbrandt Proost
Dirk de Gheijn, en Judocus Crombuijsen. ——

dingsdagh

Dingsdagh den 13e febr. 1680. Polity-
que vergaderinge gehouden ten
overstaen vande heere majoor Saint
Martin, presentibus omnibus, den
fiscael Andries Cleeffz: Loffsange, op den tog

Sijnde ons, met de verschijninge van het jagt den Samp-
son, ende den heere majoor Saint Martin op den 10e
courant door haer Ed.e van Batavia bekent gemaekt
dat tusschen de kroone van Vrankrijk, en den Staet der
ver-eenigde Nederlandse Provintien, door Godes genade
op den 10e augusto des jaers 1678. binnen de stadt Nim-
wegen gemaekt ende gesloten is, een goede vaste en onver-
breekelijke vreede, en daer op wedersijts ratificatien in be-
hoorlijke forma den 20e september ende publicatie, en
solemnisatie van dien op den 5e october des selven jaers al-
omme in ons vaderlandt ende den 2e augusto des verga-
ne jaers 1679. int Casteel Batavia opt eylandt Groot
Java sijn gevolgt. ——

Soo heeft den heere gouverneur den raedt in bedenken of
men deselve publicatie ende solemnisatie van gelijken al-
hier oock niet en diende ende behoorden voortgang te
laten nemen ofte wel de comste van de andere van Batavia
te verschijne schepen, ende vrienden, daer toe dienden aff te
wagten, het welk bij den raedt in behoorlijke bedenkinge
genomen sijnde, werdt vastgestelt, gearesteert ende beslo-
ten deselve publicatie op morgen noch te laten voortgaen
ende eenige omstandigheeden, als lossen van t canon, ende
chargieren der militaire te laten volgen, werdende den
drank en bede dagh, vreugde vieren, als andere nadere om-
standigheeden van vreugde teekenen tot de comste van
boven gemelde schepen ende vrienden uytgestelt. ——

Werdt mede den raedt in bedenken gegeven off men den
vrijburger Claes Dirksen de Boer woonende tot Batchian me
eenige ver-eeringe niet en behoorde te bedenken, alsoo m
al eenige schepen van Batchian ende voornamentlijk dit
jagt den Sampson, daer niemandt der stierluyden op was di
oyt dit vaer-water bezeylde, en in soo felle buy ende noorde
winden als loots tot hier en toe behouden heeft gebragt, wa
inne hem gantsch gewilligh ende bij sonder ijverigh heeft
getoont, waer op gelete sijnde, als mede op de gouwheijdt
ende bescheijdentheijt van den selven, als die de beloninge

in het

in het wedervallen van den raadt stelt, sonder eenigen eijsch te willen doen, soo wordt den selven tot een beloo-ninge toegeleijdt de somme van vijfftien rijcxdaelders. —

van gelijcken wordt naer gedaene propositie vastgestelt ende gearesteert, met het vertrek van de chialoup van den chinees Oij= Zinco naer amboina, met den selven tsien man en en compe. tot recreüt van het guarnisoen van bat-chian over te senden, op dat den gemelden chinees geene ge-legentheijdt magh hebben, om, als voordesen op sideere — met onse brieven heeft gedaen, ergens aan te gieren, ende ijets bedenckelijcks offte becommerlijcks tot nadeele van de E. compe. te ondernemen offte te werck stellen, onder-steundt. —

aldus geresolveert ende vastgestelt, Maleijen int — Casteel orangie, datum ende jaere ut supra, en was geteekent, Robbertus Padtbrugge, Isack de St. martin, gerbrandt Proost, dirk de gheijn, en Jodocus — Cromhuijsen —

Vrijdagh den 16e. febr. ao. 1680. —
politique vergaderinge gehouden ten overstaen van den heere majoor Saint martin, presentibus omnibus, excepto den fiscael andries oloffz: —
Loffsange opeen togt —

met het aankomen van den martin takanitan — coning van manganitan, soo deet den heere gouverneur het dagregister open slaen om te sien op wat maniere en wijse voor desen ao. 1676. den koning van tarouna, offte eenige andere omliggende koningen in gehaeldt ende verwelkomt sijn geweest, waer van niets aangeteekent vindende, soo geeft den raadt in bedencken off men desen koning met lossen van canon ende drie scheuten als andere solemniteijten, als men wel eer, volgens mondeling verhael der selven, is gewoondt te doen, ook behoorden in te haelen, ende verwelkomen, waer op dan met — rijpe deliberatie gelet sijnde, soo is goedt gevonden vastgestelt, ende gearesteert, den gemelden coninge

van

van Manganitan, als ook alle andere Coninghjens van dien cyrdt aankomende, eenlijk met twee gecommitteerdens uijt den raadt, door den kleijn van het Militaire binnen te gaelen alwaar als dan aan de poort van't groothuijs, door den E. Heer gouverneur sullen verwagten, verwelkomt, ende mete behoorlijke complimenten binnen geleijdt worden, ende naer verrigter saake op deselve maniere wederom affe geleijdt ende naar buijten uijt geleijdt worden sonder — dat'er eenig canon sal gelost, ofte met de musquetterij gechargeert worden, op dat onse Moluc*sen* Coningen daer door geen aenstoot gegeven ofte jalousie mogte worden veroorsaakt ——

werdende den gemelden Coning boven de opperhooffde vande corcorren gedurende sijn aan wesen alhier — maendelijks noch toegevoegt als. ——

2: kannen wijn —
1: randtsoen maet rijst —
10 lb: zout ——
1: lb: peper —
2: lb: keersen —

Aldus geresolveert ende gearresteert, Malleijen int casteel orangie, datum ende jaere ut supra, onder stondt en was geteekent, Robbertus Padtbrugge Saint Martin, Gerbrandt Proost, dirk de Gheijn en Jodocus Cronhuijsen ——

Dinsdagh den 12e Maart a° 1680.
Politique vergaderinge gehouden, presentibus, den Edele Heer gouverneur Robbertus Padtbrugge, den heere Maijoor Isaak de St. Martin, den heere commandeur Jacob Lobs, de heeren Cornelis van der Duijn, en Jacobus de Gheijn, opperkoopluijden ——

De brieven van haar E. Edts. ge-opendt, geleesen ende wel verstaen sijnde, soo geeft den Edele gouvr. den raadt in bedencken, alsoo den raadt met de boov

geren:

gedz: heeren gecommitteerdens vermeerdert, ende
met deselve genoegsaem bestaen kan, off men dien
volgens voor tegenwoordige niemandt van onsen vo-
rigen raadt ende wie, souden mogen off connen opeijsse-
ren, waer op met aandagt gelet, ende in consideratie ge-
komen sijnde, dat twee gebroeders in een en deselven
raadt niet mogen getrocken worden, als strijdende direc-
telijcken tegens de algemeene en 's comp.es ordres, soo
wordt bij desen goedt gevonden, vastgestelt, ende ge-
arresteert, daar uijt voor als noch te laaten ende te ex-
cuseeren den onder coopman dirck de gheijn, en den luijte-
nant Judocus cromhuijsen, sonder prejuditie nogtans
van sijnnen rangh ende plaatse in den ordinarissen
raadt alhier.

wordt mede in deliberatie gegeven, off men de brieven
van haer E. Ed.t soo naer tidoor, als den coning van
ternaten ten eersten niet en souden mogen doen
bestellen, het welk in bedencken genomen sijnde wordt
goedt gevonden ende vast gestelt, den onder coopman
dirck de gheijn, ende den luijtenant Judocus cromhuijsen
p.r de chialoup de eendragt op morgen naer tidoor te com-
mitteeren om de comste int algemeen der scheepen en
heeren expresse door haer E. Ed.t van batavia, sijn hoogh:
bekendt te maken, als mede dat er een brieff van haer
wel gemelte E. Ed.t voor sijn hoogalheijdt gekomen is,
den welcken wenschten ten eersten mogt worden
affgehaelt, ende verders om [illegible] te vernemen wat ant-
woordt sijn hoogheijdt van den coning van ternaten
op deselfste schrijvens bekomen heeft, en hoe verre met
de ondernomene bemiddelinge gecomen is, omme ende ge-
dagten tot nader gelegentheijdt over te mogen laten
gaen.

belangende het bestellen van den brieff aan den coning
van ternaten, werden naer diverse weder zijdtsche debat-
ten, verscheijde swarigheeden over 't bestellen van den
selven tegenwoordt gesien, dienvolgende wordt goet ge-
vonden den tijt en wijse, hoe en op wat maniere den
selven te bestellen, tot der wedercomste ende gedaen
rapport der voorsz: gecommitteerdens op te schorten
werdende het weder affvaerdigen van het chialoupie
den pisang over amboina naer bando, als mede het
affvaerdigen

affvaerdigen vande chialoup van den burger coopm[an]
pieter de hoodt naer de maende, van gelijcken op geso[…]
ende in statu gehouden. ——

daer en boven "alsoo" op den 14e febr[uari]o pass[ato] den loffelijcke
vreede, tusschen den coninge van vranckrijk, en onsen st[aet]
in de stadt nimwegen op den 10e augusty a° 1678. wede[r-]
zijdtsch getroffen en voltrocken, wel plegtelijcken alhier a[f-]
gecondigt, en met eenige vreugde teeckenen algemee[n]
ende den volcke bekendt gemaeckt is, dogh den danck en be[de-]
dagh tot de gehoudene overcomste der scheepen die er noc[h]
verwagt worden opgeschordt, die als nu, door godes gena[de]
sonder ramp op gisteren sijn comen aan te lande, soo geef[t]
sijn E. den raadt in bedencken, ende consideratie, off men
den selven danck en beede dage, om den vreede eerst en g[e-]
ver aller milde giften en gaven van gantscher herten t[e]
loven en dancken voor alle sijne weldaden aan ons bewesen
p[er] de eerste gelegentheijdt niet en souden mogen laten
voortganck nemen, het welck in deliberatie genomen sijnd[e]
werdt met gemeen advijs goedt gevonden, vast gestelt, o[nde]
g'arresteert, den selven op woonsdagh, wesende den 20
deser te laten geschieden, sullende wel scherpelijcken verbo[-]
den werden aan alle ende een ijder op dien dage, voor het e[in-]
digen der naermiddaghse predicatie, te doen, eenige wer[c-]
kinge off hantieringe, cneegen te houden off gelagen te
setten, op de verbeurte van vijff en twintige rijcxdaelder[s]
60 st[uyver]s ijder, voor den armen, off andere soodanige straf[fe]
als naer vereijsch van saecken als dan bevonden sal worde[n]
te behooren, sullende naer 't eijndigen vande selve predic[a-]
tie, sich een ijder in alle seedigheijdt en geschiktheijdt
mogen verheugen, verfroolijcken, ende de algemeene blij[d-]
schap met vreugdevuuren blijcken laten, ordonneerende h[ier-]
van een placaet gemaeckt, van den stoel op aanstaende so[n-]
dage affgecondigt onder de predicatie, ende aan de kerck[e]
deure g'affigeert te worden, onderstondt ——

aldus gedaen geresolveert ende vast gestelt, malb[urgh]
int casteel orangie, datum ende jaere ut supra, en wa[s]
geteeckent, Robbertus Padtbrugge, Isaacq de St. Mar[tin]
Jacob Lobs. Cornelis vander duijn, Jacobus de Hey[…]
en Gerbrandt Proost ——

Maendagh

Maendagh den 18e Maert a° 1680

voor den middagh politique vergaderinge ten Casteel orangie, gehouden, presentibus omnibus

naer het lesen vande Instructie door haer Ed:le aen den heere Major St. Martin gegeven, soo heeft den heere gouverneur den raedt in bedencken, hoedanige, ende op wat maniere men den brieff van haer E: Ed:le aen den coning van ternaten sal laten bestellen het welk in deliberatie genomen sijnde, wordt met gemeen advijs goet gevonden, vastgestelt, ende geauthoriseert den ondercoopman dirk de Heijn eerst ende voor al weder naer tidore te senden, om sijn hoogh:t den coning Saijfodin wegens sijne waerschouwinge te bedancken, ende verders aen te maenen, dat ten eersten sijnen brieff believe laten aff tegaen, ende wijders ons van alles onderrighten, en waerschouwen wat er naeder mogt voorvallen, ende daerenboven sijn hoogh:t bekent te maken, dat hij dient te weten, dat onse gecommitteerdens, als komende uijt den naem van de E: comp:e, soo veel sijn, als de hooge overigheijt selffs, ende vermits sijn hoogh:t de laatste reijse onsen luijtenant, als gecommitteerde, niet en heeft binnen gelaten, soo wordt mede geoordeelt den tolcq andries cors met derwaerts te senden, als niet noodige agtende in sulken gelegentheijt altijdt een tolcq te gebruijken, ende door onse eijgene Supposten wel kan affgesien worden. ——

wordt mede naer gedaene propositie besloten en vastgestelt, de chialoup den pisang ten eersten over amboina naer banda te laten retourneren, als mede de chialoup van den vrijburger pieter de hoodt over chiauw naer manado te senden, om aldaer en aen 't Jagt de Experiment naeder order te brengen, wat haer bij dese gelegentheijt, en de loopende geruchten der castilianen te doen staet, ende den Secr:s andries oloffzen lossange, tegenwoordig hier voor benoodigt, op te ontbieden, ende de vrienden aldaer van onsen standt, en de comste der scheepen t'adviseren

daer

Daarenboven geeft den h.re gouv.r den raadt in be-
denken, off men den coning Amsterdam (sinde) maintineren
ende staende houden, ofte niet, waar op met rijpe delibe-
ratie gelett sijnde, wordt vastgestelt ende g'arresteert
den selven staende te houden, alsoo geen anderen last
becomen en hebben, en soo lange buyten openbare oor-
loge blijven, onderstondt.

Aldus geresolveert en g'arresteert, Maleyo int
Casteel Orangie datum en jaar ut supra, en was ge-
teekent, Robbertus Padtbrugge, Isaacq de St. Martin
Jacob Tobs, Cornelis van der Duyn, Jacobus de
Heyn, en Gerbrandt Proost.

Vrijdagh den 5e: april a.o 1680.
smorgens ten 7: uren politique
vergaderinge gehouden, presen-
tibus omnibus.

Naar aanroepinge van godes alderheijligste name
word door den gouverneur den raad voorgedragen
dat naardemael in een grondsteen op de verclaringe de
pandsheren, van lieven te willen sterven dan hunnent we-
gen gedogen, dat den Tidorees tot bemiddeling en her-
stellinge der Ternataensche verwarde saken, soude we-
den ingelaten, sijnde de eijgenste woorden de welke
omtrent den heere Major int bijsonder hadden geuyte
hoewel op gisteren wat later in de bijeencomste sulcx
te kennen gaven als ook dat den Tidoreesen coning
den gouverneur en den raad in den beginne belooft toe
gesegt en wel versekerd hadde, de ontfangene brieven
van den coning Amsterdam ende sijn antwoord op de
selver ruggo, off voor ofte naar den ontfang van
haar h.e Edeles brieff te sullen toe senden, waar bij
deselfs oprechtigheijt en alhet verdere dat van dese op-
geresene onlusten mogte sijn, soude comen te blijken
waar omtrent echter tot heden toe in gebreken is ge-
bleven, sonder dat ons ook selffs de minste andwoord we-
ten laat, daar nochtans volgens berigt van den aldaar
post houdende corp.e haar h.e Edelens brieff twee uren naar
dat

dat tot Tidoor aan en boven bij sijn Hoogh.t, met wat
meer dan gewoonlijke eere gebragt, geeerend en gelee,,
den was, waar uijt niet wel anders te besluijten en is, dan
dat den Tidorees gaarne alles naar sijn eijgen sinnelijkh.t
eenelijk soekt te draijen, ende wel ligt niet ter goeder
trouwe daar omtrent en handelde als hebbende dage,,
lijx gemeenschap, met 't senden van vaartuijgen over,,
en weder tusschen Tidoor en Gilolo, sonder dat ons daar
aff de minste kennisse gedaan werd soo als 't wel
behoorde.

Soo geeft den gouverneur in omvraag, off bij dese gele,,
gentht. nu niet wel diende nader aangedrongen, om
sijn Hoogh.t Saijfoedijn tot een nader verklaringe te
brengen, ende selffs antwoord in geschrifte te becomen,
waar op met aandagt gelets, is sulx verstaen noodsaa,,
kelijk en hoog tijd te wesen, en dat den onder coopman
Sr. Dirk de Gheijn en luijtent. Willem de Ruijter der,,
waards en naar den Coning Saijfoedijn sullen gesonden
werden met sodanige boodschap, aankundige, en onder,,
rigtinge als hun bij geschrifte sal mede gegeven
werden.

Word verders door den gouverneur voorgedragen dat
naardien nu soo lange en vergeefs naar des Tidoreeses
schen Conings belofte van openinge en voorslagen
van een off meer der verscheijde wegen, die sijn Hoogh.t
laten weten hadde datter tot de bemiddelinge waren
aan te wijsen, waar door den brieff van haar Ho. Edelens
aan den Coning van Ternaten noch niet en is bestelt
geworden, en egter den duijdelijken last haarer Edelens
daar legt, om deselve te bestellen, off men daar op
noch langer wagten soude, ofte met de bestellinge
vande selve voortvaren, als mede hoedanig deselve
derwaards soude beschikt werden, en wie de heeren
gecommitteerdens en gijselaars daar mede diende te
gaan, dan off alle de heeren der commissie derwaards
soude gaan, gelijk den gouverneur bij wijse van toe,,
stemminge van gevoelen was, dat de heeren gesa,,
mentlijk diende te gaan; te meer de gevoelens reeds
al lagen dat in sulk een geval de brieff van haar Ed.ns
Hoog. Ag.ns noodsakelijk mede diende derwaards genome

om

om bij aldien het de tijd en saken dus mede bragten
aldaar selffs aan land mogte gegeven worden, soo
is naar rijp beraad op ieder lits int bijsonder vastge,,
steld en besloten dat den brieff van haar Ed.le sal
en moet worden besteld met een der schepen, den
welken het oorlogh fregat 't ontroord ternaten
sal worden bijgevoegt, waarmede ende brieff van
haar Edelens hoog agtb.re de heeren der commissie
cornelis van der duijn, en Jacobus de ghein, bene,,
vens een der gijsel heeren t'gunne ijgner keur ge,,
laten, soo haest bescheid van tidore sullen hebben
becomen naar Sololo ende den coning van ternaten
sullen vertrekken, om aldaar te verrigten het geen
bij nader overleg gesamentlijk sullen bevinden in
desen tijts gelegentheijt te behooren.

Aanhoudende Resolutie

dingsdagh den 9.e april a.o 1680.
des voormiddagh ten klokke 10: —
uuren, ordinarije vergaderinge
der politie, presentibus omnibus

Dijnde de resolutie van den 5.e deser int net
op 't papier gebragt om nader te worden overwegen
soo is naar aanroepinge van godes alderheijligste nam
ende het her= en weder overlesen van 't selvige, door de
gouvern.r den raad afgevraagt, offer iets mogte wese
dat daarinne verandert diende, dan off men het genom
ne besluijt dus vast stellen, goedkeuren en onder teke
soude.

den h.r command.t Lobs verklaard sigh wat beswaard
datter maar twee heeren der commissie soude worden ge
sonden, wesende van gevoelen dat agter volgens de voor
stellinge van den gouverneur, de heeren der commissie
gesamentlijk en alle te gelijk diende mede te gaen inn
soo biedt sijn E. voor sig selven sijn dienst jegenwoordig
aan, om derwaarts mede te vertrekken, als hebbende
dit

dit op den 5e: deser wanneer 't boven staende besluyt —
wierd genomen, verklaard bereydwillig daar toe te wesen
gelyk als teen de heer Major ook verklaarde en nog —
verklaard. —
Buyten welke dan soo den gem:e Major, als den gem:r Command:r
als nog verblyvende; soo is by nader overleg eendragte-
lyk verstaan goedgevonden en vastgesteld, omtrent —
voors: raadts besluyt van den 5e: deser nopende het sen-
den der teen genoemde gem:e gecommitteerdens Cornelis
van der Duyn, en Jacobus de Gheyn voor soo veel afte —
wyken, daarinne toe te geven en daar omtrent dese ver-
anderinge te doen, dat in plaetse der twee genoemde
respective heeren alle de heeren der besendinge naar Se-
colo sullen vertrekken, om offer iets anders mogte voor-
vallen, waar omtrent de twee andere heeren alleen sig
mogten eenen beswaard te vinden. —

Verklarende den gouverneur voor sige selven int byson-
der voor vast bondig en van waarde te sullen houden,
al 'tgeene de heeren gecommitteerdens respective, voor
den dienst der E: Comp:e naar voorval van tyd, gelegent-
heyt en saken aldaar mogten eenen nodig te agten,
doen en verrigten. —
Tot overvoer der gesamentlyke heeren afgesondenen,
is met eenen verstaen te gebruyken het schip Tiv: v:
Midd:e: als wel het aansienelykste, waar mede agter-
volgens het vorige besluyt het oorlogs fregat 't eenraed
Ternaten, en twee volle compang: soldaten gaan sullen

Aanhoudende Resolutie
des naarmiddags ten 4: uuren
praesentibus omnibus.

Sijnde heden morgen door de terugge gecomene ge-
committeerdens van Tidoor den onder coopman Dirk de
Gheyn, en luytent:t Willem de Ruyter overgelevert rap-
port in geschrifte wegens hun verrigten tot Tidoor, —
werd door den gouvern:r den raad voorgedragen, off het
selvig rapport voldoende waar off te niet; werdende
eendragtelyken gestemt van neen, alsoo daarinne —
nog het oogmerk haarer E: Odelus nogte ons billyk
versoek en begeerte op verre na niet bereykt nogte
voldaan is, als hebbende geen mondeling maar schrifte-
lyke verseekeringe van syn hoogh:t hebbe genegenth:

en

in Sijdelkiesinge der E. comp.e versogt, verwagt gehadt

Ende alsoo den opper priester Samadje en gewone
lijke boodschapper des coningh Sayfoedijn, Salomma, -
beneevens voorsz: afgesondene mede herwaerds overge
comen sijn soo om de brieven door den coning van terna
ten aan den coning Sayfoedijn van tidoor ges: als des
selffs andwoord naar Solo en den coning amsterdam
weder afgevaardigt ons toe te brengen, als mede -
seker prince Stukie van de verongelukte Steen boodt, en
wel ligt om wegens het inhouden der erkentenisse
penningen beklag te doen, agter volgens het gene -
daar aff in voorsz: afgesondene sijn rapport staad aa
gehaald, soo is het een en het ander den raad mede in
ernstige bedenkinge en overweginge gegeven, -
wat men daar omtrent doen off te laten soude. ——
Is eendragtelijken verstaan en vastgestelt de brieve
van den coning van ternaten en andwoord van den
coning van tidoor aan den selven uijt handen van
Iman en Salomma, te ontfangen om deselve alhier
over te setten en vertalen, ten welken eijnde voorsz
Iman en Salomma sullen verblijven, omme de E:
comp.e daar omtrent behulpig te sijn, sullende nader
hand den coning Sayfoedijn ons gevoelen daar aff wer
den bekent gemaakt. ——
Het prince Stukie aanbelangende sal onder beleef
danksegginge voor de genomene moeyten en sorgen
worden aanvaard, en wat het inhouden der erkente
nis penningen van de nagelen aangaat, sal beant
woordt worden dat wanneer volle versekeringe in
geschrift van sijn hoogh.t meijninge hebben, van het
met de E. comp.e soo kortelijk te houden sige, geheelijken
van de ternatanen aff sonderende, als dan de erken
tenis penning vaardige sullen laten volgen, ten -
welken eijnde ende om te thonen, dat daar toe bereij
en gereed sijn het aangetelde geld beneevens het be
sweerene verbondt met tidoor aangegaan, op tafe
bij den anderen gelegt sullen worden, om te thonen
en verklaren, dat heijligelijk en bestiptelijk het selvig
in alle sijn delen voornemens sijn te onderhouden, en
agter volgen, ondertekent. ——

Aldus geresolveert, en g'arresteert, ten jare -
maand en dage als vooren, Maleijen int Casteel
orangien, en was geteekent, Robbertus padtbrugge
Isaacq de St. Martin, Jacob Lobs, Cornelis van der
Duijn, Jacobus de Gheijn, en Gerbrandt Proost -

donderdage

Donderdagh den 9e Maij a° 1680 —
des naarmiddaghs de clocke drie uuren
presentibus omnibus benevens de heeren
gijselaars capp.ⁿ Launot Rooti, en quime-
laha Marsaoli, uijt gesondert den heere
major Isaacq de S.t Martin, tot Jolole ver-
bleven. ——

Zijnde den raadt door den gouvern.r belegt en gelesen
seekere antwoordt op het provisioneel protest den coning
en rijcxgrooten door de heeren gecommitteerde toegesen-
den, als mede een diergelijke antwoordt op 't schrijvens van
den h.re geegeegee alam, herwaerts door den h.re de-
heijn aangebragt, omme daar over met den anderen
te mogen beraadtslaen ende besluijten. luijdende deselve
van woorde te woorde dusdanige. ——

Desen brieff geeste lieuunen Toclos, en
Cacolas vanden paducca Sirri Sultan
van ternaten benevens alle sijne rijcx=
raaden, welke senden een suijver en wit
hert off gemoedt aan den Commissaris ad-
miraal, met alle desselffs raaden in 't schip,
welke sijn over des comp.s magten en
volcq, bestieren de saaken des comp.s, op-
dat deselve mogten werden slegt en door-
schijnende amen. ——

Daar naar ik P: S: S: en alle rijcx=raden maken
bekendt aande Commissaris admiraal, nademael een
brieff gesonden is aan mij P: S: S: welken wanneer
wij ontfangen hebben, wij den inhoudt desselffs —
naa luijdt des brieffs, wel verstaan, want de gouv.r
gener.l, en alle de raaden van India in Batavia
hebben gesonden uw Commissaris admiraal en
heeren in dit schip, sijnde gecomen om te herstellen
ternaten met de E. comp.e, op dat het selve worde —
ten goede gebragt voor altoos, daarom soo draa wij
ternatanen dit ontfangen hadden, waren wij van herten
verheugt, want wij ternatanen dogh dusdanig wesen
van herten door sijn wenschende, maar ghij lieden h.re
vier nu algecomen sijnde, hebben wij noch geen een
eenige gedaante van herstellinge gesien, welk —

onse

onse herten mogte verligten ontrent de E. comp.e, daar
om wij ternatanen versoeken te beantwoorden de natüür
deffaaken, wandt ghij lieden Commissaris niet gecomen
zijt, om de ternatanen met de E. comp.e moeijte aan te
doen, maar om de ternatanen met de E. comp.e te her-
stellen, en ten goede te brengen voor altijdt en altoo[s]
en daarom hebben wij ternatanen ook te kennen gege[ven]
alle saken, welke eenighsints misslagen zijn van den gou[v.r]
Padt-brugge met ons ternatanen van den begin aff
tot dat wij vertrocken zijn van 't eij-landt ternaten, m[et]
alle onse negerijen, gelijk wij sulx in onse brieff aan
handen van uw commissaris admiraal hebben te ken-
nen te geven, om dat wij mogten hooren, wat ghij
lieden vier heeren soudt mogen bij brengen voor 't re[gt]
en waarheijdt des comp.s, komende om t'ondersoeken van
alle het quaet, en weder te herstellen, en te regt te br[en]-
gen de misslagen, maar wij ~~zijn~~ sien niet, dat ons ternata[nen]
werdt schuldt gegeven, daarom weten wij niet, off
waarheijdt bij de gouv.r Padt-brugge is, dan off dat de
gouv.r Padtbrugge schuldt gegeven worde, ook we-
ten wij niet, off de waarheijt bij ons ternatanen is, da[ar]-
om zijn wij ternatanen soo bevreest.

doch naa dien ghij vier heeren gecomen zijt om ons
ternatanen met de E. comp.e te herstellen, op dat dit goe[d]
geschiede naar waarheijdt, en sekerlijk, soo herstelt en
geeft aan ons ternatanen weder ons houdt en silver, [?]
welcq bij den gouv.r Padtbrugge is, geeft aan ons
selve weder, en soo ook, geeft ons ook ons geldt de na[gel]
waardije, gelijk sulx in 't verbondt is, en dagelijcx off [?]
alle mousuns moet geschieden, en soo sullen wij ver[?]
gedaenten sien. Maar soo ons dese dingen niet we[der]
gegeven worden, en soo ons niet gegeven worde der
nagelen waardije, soo zijt ghij vier h.rs niet gecomen
om het goede te herstellen, tusschen ternaten en de E.
comp.e, maar soo wiedt ghij ons ternatanen en de E. com[p.e]
verderven, want alsoo sullen wij ternatanen en Tido[re]
reesen, en alle, dat ons deel en volcq is, alle saaken aff
breken, om alsoo te hooren alleen naa de gerechtigh[eijdt]
en waarheijdt des comp.s wij ternatanen doch zijn geen
vijandtschap drijvende met de E. comp.e, om dat wij be-
looft hebben in 't verbondt en in den Eedt, en daarom
kunnen wij ternatanen de wapenen tegens de E.
comp.e niet opnemen: maar indien de E. comp.e wied[er]

vijandelijk

vijandelijk handelen tegens ons ternatanen, daar
weten wij niets van, dan sal d'eedt de comp.e treffen,
gelijk het was getroffen wordt van de warmte, en
het zout van het water. ——

Doch indien wij ternatanen in de wapenen op ne-
men tegen de E. comp.e sulx is alleen, opdat wij
ternatanen in slegts mogten heeren naa de E.
comp.e, hoe deselve, off wat deselve wilde off begeerde
maar wij ternatanen kunnen nogh willen niet
eerst de wapenen tegen de E. comp.e op vatten. ——

Ick Coning met mijn hel hel hel ——
Capp.ns Laut, rigteren en verdere groo-
ten, doende hertelijke groetenisse aan
U E: ——

Ick hebbe anders niet te seggen, ghij lieden zijt
daar in handen van de E. comp.e, en volgens hun seg-
gen en sijn sij hier niet gecomen om questie tusschen
de E. comp.e en ternaten te maken, maar om alles
te vereffendt saagen, soo versoeken wij U, dat U:
geliefft eens voor te slaan aan de h.re, naardemaal
sij lieden seggen, datse hier gecomen sijn om de
verschillen tusschen de E. comp.e en ternaten te
ondersoeken, ende soo sullen wij vrienden blijven,
gelijk de E. comp.e en ternaten voor desen met den
coning Mocdaphar bij contract besloten hebben
soo kunt met hun lieden te raade gaen, en soo bij-
aldien sij seggen datse alles tusschen ternaten en
de E. comp.e vereffenen willen, soo sult ghij voorslaen
ons omleggende plaetsen van de andere sijde van
Macasser als: van Moimoy=yonno off tot Manado
toe dan verders Timbotto, Gorontalo tot Tomini
toe, als ook andere landen gelijk Salcijer tot Solor
toe, en Timangraija, item Bocro, amblauw,
Manipa tot Keij toe, en landtschap van Halmahera
rondtom, gelijk Ole Tima en Ole=Sino, tot Ceram
toe, en de andere sijde van de cust van colebes, als het
landt Sangie, Caudipan alle te mael rondtom, dat
moet alles weder in onse handen comen, dan sullen
wij blijkelijk connen sien, datse sekerlijk gecomen
sijn

[Marginal note:] verstandigen om dat wij konnen sien dat sij alles gadern

sijn om alles tusschen de E. comp.e en ternaten te ver-
effenen, maer soo wanneer sij ons, onse omleggende
plaetsen niet weder en geven, soo is 't sekerlijcq dat
sij niet gecomen sijn om vreede te maaken, en wij
sullen connen seggen dat 't maar uijt strooijselen
van de major sijn.

dit is dan eijgentlijk de boom off grondt van ons ver-
soek, en N. kundt de vergaderinge sulx voorslaen
want haar seggen is, datse het contract tusschen de
coning Modaphar naar komen sullen.

Waarinne naar rijpe overweginge niet en werden
gevonden soodanige puncten beantwoordt, als het
weldiende, onde men verwagtende waer; maar in te-
gendeel gantsch onbeschaamde, onbetamelijke, onge-
gronde eijschen, en voorstellinge; schijnende veel meer
volcomentlijk den spot met s'comp.s overtollige goed-
en langmoodigh.d te drijven, dan datse naar eenige
redelijkh.d souden willen luijsteren, off tot eenig
oprecht verdrag comen.

Soo geeft den gouvern.r den raadt in ernstige over-
weginge in bedenkinge, off er niet tot dus verre lang-
moodigh.dt genoeg en is gebruijkt, en off men niet
naar soo veel vergeefsche aangewenden ijver en moeij-
aansoekinge, onde aanbiedinge, de onderhandelinge
en diende aff te breeken, onde onse gedagten gaen
laten tot andere, en klemmender middelen, verder
wat men nogh voor aff soude konnen doen ende
ter handt nemen.

Al het welk wel rijpelijke ende aandagtigh sijnde
overwogen, soo is verstaen ende goedt gevonden dat be-
neevens het vastgestelde laatste protest dat in arabische
letteren verveerdigt wordt, nogh sullen in voorradt
ten overvloede opgestelt, in maleijtsche taele en ara-
bische letteren gebragt worden, de naarvolgende
puncten.

1: dat den coning, sijne rijcxgrooten en onder saaten
die tot ternaten t'huijs heeren, derwaerts weder sullen
hebben te keeren als wanneer en de kist in bewaringe
vanden gouvern.r (mits sijn E.s deugdelijke schuldt
voldaen werde) ende de erkentenisse peningen der
nagelen tot een stuijver toe hun sal gewenden: soo-
wanneer.

2:

2 alle soo oude als nieuwe verbonden en voorwaar"
den, overlatinge, soo bij beding, besluijt, als brieven
op 't alderkragtigste weder sullen sijn beedigt, ver"
nieuwt, bevestiget, ende bekragtigt 2 sijn —

3: bij aldien den coning ofte sijne rijcxgrooten, off in 't
algemeijn, off in 't bijsonder door iemanden sig agt —
verongelijkt, gehoont, ofte gesmaet, beledigt, ofte —
verkort, sal sulcx konnen worden opgestelt om door
de g.te gecommitteerde, ten overstaen eeniger gecom"
mitteerdens van sijne hoog.t wegen te worden onder
sogt, en overwogen, omme naar billijkh.d en vermo"
gen sijn hoog.t, ofte de sijne vernoeginge te geven ofte
wel de saken te stellen aan haar hoogh. edelens d. E.d h.r
gouv.r generael en raaden van India. ——

4: sullende tot over voor van sijn hoogh.t dessels rijcxgroo"
ten en onder saaten van s comp.s wegen de behulpsaam
handt en onse scheepen geboodt worden, en ten. ——

5: Al het voorgevallene tot nu toe sijn en blijven ver"
geven, en vergeten, als niet geschiedt. ——

Welcke opgestelde puncten hem al voorens nog sullen
worden overhandigt, en tijt van beraet van 24 uiren
wederomme gegeven, om categorische antwoordt daar
op aff te wagten, off den coning ende sijne rijcxgrooten
het gesint sijn ofte niet, ende in gebreke blijvende,
des niet gesint sijnde, off uijt vlugten soeckende, dat als —
dan, naar dat den gestelden tijdt † soodanig als het legt,
ofte met die veranderinge die er goet gevonden mogte
worden in te doen, hem coning ende sijne rijcxgrooten
voor 't laatste sal worden toegesonden, om als dan te
treden tot soodanige nader besluijt, als tijdt en gelegen
heijt van saken en plaetsen sullen comen te ver"
eijschen. ——

† verstreken sal wesen het ontworpen project off

De gijsel g.te den capp.ten Laijnot Kecli en quimelaga"
Marsaeli worden op haer versoeck ter vergaderinge
door den coopman S.r Gerbrandt Proost opgehaelt ende
hunne gewoonlijke zit plaetse gegeven. ——

De welcke de brieff door den coning amsterdam ende
rijcxgrooten aan den g.te geogeoge alam in antwoord
geschreven

geschreven, ter handt is gestelt, om door hun E.E:s ge-
lesen te worden, omme haar gevoelens op te geeven ende
off op sulck een grondt wat heels te bouwen waer. —

Naer 't lesen theenden sij sich daer over selffs beschaemt
noemende het selve, kinderachtige, en beclaegelijcke
stellinge. den Gouvr:. en raadt hun dienst aan biedende
ende voorstellende, om met de naer Jelolo keerende h:rn
mede te mogen gaen om te sien en naer vermogen te
tragten soo veel in hem waer, de gemoederen tot in-
keer te brengen ende tot meerder redelijckh:t te be-
wegen, dus niet luchten willende, egter daer door die
vernoeginge te mogen hebben van hun uiterste beste
gedaen te hebben. —

Het welck aandagtelijck sijnde overwogen wierdt daer
toe te ligtelijck ende eendragtelijcken gestemt, om alle
ende een ijgelijcken der afgeweekenen te beschamen
en aan de gantsche werelt onse langmoedigheijdt te
doen blijcken, sullende in hun tegenwoordigheijdt ende
ter halver wege soet de boven genoemde puncten werden
overgelevert, omme daer aff getuijgenisse ten allen tijde
en plaetse te kunnen dragen, en geven daer 't behoordt
onderstondt. —

Aldus gedaen ende gearresteert, Maleijen int casteel
orangie datum en jare ut supra, en was geteekent
Robbertus Padtbrugge, Jacob Lobs, Cornelis van
der Duijn, Jacobus de Theijn, en Gerbrandt Proost. —

Woensdagh 15e. Maij A:o 1680. —

present den heer Gouverneur en
den gewoonlijcken raadt in Ternaten
des voormiddaghs. —

Wesende door de heere Gouverneur den raadt mede ge-
deelt het ontfangene rapport van Tidoor, door den secrt:
Loffzang, ass:t hartz: en burger coopman Pieter Tidesz:
gedaen in Sonderheijd, hoe sijn hoogheijd Sayfoedin voor vast
ende seecker verklaert heeft gehadt, dat den Ternataen-
schen, hooghehe en capity, samet haer op Todoho waeren ont-
houdende, als tot welckers dienste er vier corrocorren en
van Gilolo van Jelolo souden gekomen sijn, buyten —

twijfel

tiereÿtie sonder de heeren gecommitteerdens kennisse,—
behalven dien soo wierden aldaar soo door de ternatanen
als der selver onderdanen de Macquianders &ca. vande —
tidoreesche volckeren veel provisie en mondt kost opgedaen
voor der selver goudt en silver werk, dat alles aan de tidore=
sen voor de halve waerdÿ overlaetende, waer uÿt men voor
vast soude mogen besluÿten en oordeelen, dat de onderhande=
linge van vreede aan der ternatanen kant, met geen
ernst gemeent en wordt, blÿkende uÿt al hun doen en
seggen, der selver eenigste oogmerk te sÿn, om door dese
en geene uÿtvlugten tÿt te gewinnen en hun geelegen
hee meer te mogen sterken, off wel 't geene 't sekerste —
schijnt, tot oudt batsian off ergens verder te vlugten, waer
toe sij de Macquianse Inwoonderen die hun tegenwoordig
met 'er woon op toseho ter neder gestelt hebben almede
sullen dwingen als wanneer die haven sonder groote —
moeÿten en kosten van d'E. comp.e niet en sullen te agter
haelen sÿn, behalven dat de saeken aldus van vrÿ grooter
naesleep soude werden, als men tot noch wel soude mo=
gen gissen; —

Derhalven wierd den raad in bedencken en overweginge
gegeven off 't niet ten dienste der E. comp.e en 't gemeene
best raedtsaem was, de revier van toseho voorsz: met een
jagt en eenige corcorren onder hoedt geneten te besetten,
tot dat nader kennisse en berigt van den toestant, in
sonderheijd wat uÿt slag de saeken tot Jelolo souden willen
nemen, mitsgrs: de heeren gecommitt.ns advÿs deesen
aangaende, en off soodanige corcorren met haer E. E.s
kennisse en toestemminge van jelolo, naer der waerts
gescheept sÿn off niet souden bekomen hebben. hier
op dan met aandagt gelet sÿnde, is in opmerkinge —
gekomen dat voorschreven besettinge niet ondien=
stig en soude konnen sÿn in dien sulcx buÿten quade
naer bedenkinge van de ternatanen konde geschieden,
maer daer tegens aangemerkt soo de voorgestelde als de
naer volgende reedenen, is met eenparige stemmen
g'arresteert en vastgestelt, soodanige besettinge hoe eer
hoe liever effect te doen nemen, egter sonder eenige —
de minste hostiliteÿten off vÿandschap daer door verder
te betoonen, dan eenel: in der minne 't uÿt maer niet
't inkomen van alle vaertuÿgen te beletten, alsoo bÿ —

haer

haar Ed: h: agtb:s missive wel uyt drukkelijken belast
is, dat men by voorval van ruptuure, daar toe het dog ge-
willelijk schijnt te sullen komen, de vaartuygen sal[?]
te vermeesteren en aan een kant helpen, waeromme ge-
dan ook wel beter g'oordeelt is, datwy haar dan so ons daa-
inne voorkomen, ende ontkomende desaeken nog mee-
der verwarren, 't eer meer alsoo geseyde capitulanten
en hooghooge wel vande hartste partijen sijn, als wese-
de degeene die 't volk van 't verongelukte sloepie de stel-
bek aangetast en om 't leven gebragt hebben, en niet
ligtelijk van haare ampten (die door dese verwarringe
onbehoorlijken verkregen is) en souden willen afstaen,
behalven nog meer andere derselver particuliere insigt
waar uyt men soude mogen besluyten, deselve niet lig-
inde bemiddelinge en sullen consenteeren. boven dien
mits den koning saysfoedin sige tot de E. comp.e volkom
genoegen heeft verklaart dese besettinge noodig geoordeelt
en ons daar toe als aangeraaden heeft, niet tegenstaen-
de, daar uyt eenige particuliere voordeelen meent
te trekken, als int by sonder om sig met de ternataan-
sche onderdanen te sterken, syinde d'E. comp.e egter die-
stiger deselve him op tidore dan ergens buyten de pak-
der Moluccos komen te begeven, vermits waer te syner
tyd ternaten weder herstelt wordende tot haaren onder-
heer sullen komen keeren, gelijk sulcx in voorige ter-
taansche beroerten gebleeken is. / tot welke besettinge
dan verstaen is 't jagt de Sampson gesterkt met 25.
militaire en vier corcorren der eylanders hoeden af
vaardigen, versien met soodanige instructie als den
tyd en de gelegentheyd vereyschen, omme niet geheel-
ken door langmoedigheyd en der mooren gesogte uyt-
vlugten en voorgevinge misleyt ende als sorgeloos
gebragt te worden.

Verders wierd in deliberatie genomen off men syn
hoogheyd saysfoedin van dese ons genomen besluyt,
niet en behoorde te verwittigen, en daer benevens op
eygen aanbiedinge versoeken, dat syne onderdanen
geliefde te gelasten, der ternataansche volkeren geen
doorgang op wamma off hiota te vergunnen, maer
in der minne te rug wysen, naer derselver gehoorde

woon

woonplaetsen, insgelijcks doende verbieden datter geen meer
der provisie ofte levens middelen aan de volcqe en werde
verkogt, tot tijt en wijlen de saecken tusschen de E.
compe. en de ternataenen souden geterminneert zijn,
het welck naer goedt overleg aldus mede goet ge-
vonden ende vast gestelt is, sullende den assistent Harcx:
per voorsz: jagt ten dien eynde naer derwaerts vaeren
ende aldaer bij onse postehouderen aan landt geset we-
sende, omtrent zijn hoogheijd meergemelte welvee
boodtschappen, onderstondt —
aldus gedaan ende g'arresteert, Malleijen int
Casteel orangie, datum en jaare als vooren, en
was geteeckent, Robbertus Padtbrugge —
Gerbrandt Proost, andries oloffz: dirck de —
gheijn, en Iodocus Cromhuijsen. —

Maendagh 17en Juny 1680: 's voor-middags Praesent d'Hr. Gouvernr en gesamentlijke Hr. gecommitteerdens

ij d'Hr. gouvr en r geproponeert en voorgedragen
werdende of men niet en soude komen en mogen
eenige oorlogs preparatie, beneevens de Comste
vanden Prins Ceram doen, en als bij provisie
overslag maken van tgeen daar toe soude werden
vereijst, als in sonderheijt hoedanig de schepen te
verdelen, wat posten aan te tasten, wat volck nodig,
en hoe de militie te verdelen Etca. Op welcke
alle poincten voor Jegenwoordigh niet en is
konnen gedisponeert werden, soo niets versekert
vanden Jongen Tidoreeschen Coningh als andere
bederden meer, maar belangende het voorstel om
de kleijne van Sawoewoe te besetten met een off
t'ander schip, zulcx wierdt met gemeene goet vinden
vast gestelt, omme ten eersten te doen geschieden,
dog wat bodems daar toe sal werden gebruijckt,
is tot nader bij der komst in Statu gestelt —

Remits

Vermits siekelijkheden van twee Vaandrigs op Maldij is verstaan alle Presente Sergianten bij den and[ere] te doen komen, ommen van deselve de bequaemst[e] en kundigste voor regt gehebende, in plaets van overledene te kiesen Zullende ervooren door d'H.r Majoor de stemmen der Hooft Officiers van militie gehoort, en daar op bij nader be- den komt gelet en gedelibereert werden —

Den Bockhouder van 't Schip 't W: van Middelb. Abra[ham] Smitser dienstig versoek gedaen hebbende om in vacante plaets onder de militie als Vaandrig tij[d] diend te mogen verstrecken, welke versoek hebben deselve bij Provisie geconsenteert en toegestaen is. —

Wordt mede in Consideratie en op merkinge genom[en] off men geen Compagnie uijt de Zee varende en soude konnen stellen, om soo in 't landen als aan 't landt sijnde te gebruijcken soodanig als den tijt en gelegen[theijt] mede brengen sal, zijn op gelet sijnde, is verst[aan] om de schepen niet te veel t'ontbloten, van deselve eendelijck twee Compagnien ieder van 53 Man te stellen daar onder begrepen d'officieren, en Granadiers, de Hooft Officieren van dese Compagnies sullen sijn de volgende als. —

Cappiteyns { Jan Hageman Schipper van 't Voorschout, Ottho Thielman opperstierman: van Midd[elb]

Luytenants { Pieter Crijnsz onderstierm: op de Zij[p], Albert Ariansz do op Kodenmoet

Vaendrigs { Willem Piers Bockhouder van 't voorng., Gouvert van Beaumont do van Kodenmes Waert

Sergianten { Hendrik Eldertsz, Andries Magnus, Steven Binkershoek, Marinus Blaers. —

Omme nu de palen waar op den vijandt meest schijnt te steunen, uijt te brengen, sonder 't volck daerom in gevaar te brengen, is goet gedagt de grote Champa[n]

daar

daar toe met de gedane toetakelinge te gebruijken,
tot breande offte versterkinge gebeende de galeij, offte
ander bodem soodanig de gelegentheijt toe laten
en bij aanstaande bij den kousten goet gevonden
werden sal.

door d' H:r Gouv:r ende den anderen mede voorgeslagen
werdende, off men niet en soude mogen, verders
eenige attaquen te doen, en vast stellinge vande
Oorlog, door d' Cij=landers en Mandijkers eenige gevan
gen t' sien bekomen, omme vande Rebellen staet
en gelegentheijt kuntschap te krijgen, en onse saken
daer naar eenigsints te mogen beschicken, welke voor
slag met gemeen advijs goet ende nuttig geoordeelt
is, ende dien volgens tot premie voor d' eerste
gevangens gestelt de somma van 50 Rijcxdaalders,
egter met stricte verbodt aan die geene die'er op
uijtgaen, en iemandt komende te apprehenderen
geene misshandelinge te sullen off mogen plegen, op
verbeurte vande gestelde premie en arbitrale
Correctie. werende ook nodig gagt al t' Oorlogs
gereetschap als bijlen, panings, zinkans, rottang
Manden etc.a voor de handt te leggen, omme naar
de vereijsch van tijt en gelegentheijt aangetast te
kunnen werden.

Om het van Maleijen mede gebragte Canon te verdelen,
is verstaan de gehele slang met sijn toebehoorens op t' schip
Middelb.g de Metale.

6: ponders op de Lijp:
d.o 4: d.os : op de kleijne Champan
d.o 3: d.os : op t' boodt van Middelb.g
d.o 2: d.os : op t' boodt vande Lijp
d.o 2: ponders op t' boodt van Koemwerswald
twee 1: d.o op die van Samplon en Coppenint.
Iden een, eijndelijk de boodt van Swoorgoudt
mits deselve goet en raedtsaam gedagt, tot

bewaring.

Bewaring en om aande Randt te brengen ammonitie,
van kruijt loodt etca: te gebruijken ten waare bij
nadere resolutie anders moogt goet gevonden werde.

Aen houdende Resolutie van den 19e: Do. Present Do. Hren Boven gemt et

De wijle de Prins Ceram gisteren avondt hier weder
om gekomen zijnde, van volcomen resolutie is volge
gemaakte besluijt der Tidoresche regeringe, de Tarna
tanen hoe eer hoe liever met de wapenen aan te
tasten, soo geeft d'Ed. Hr gouvr. de Hren gecommitteer
dens in bedenken en ofte logh of men niet en
begeerde het op gestelde in arabische letteren en
Malaijtsche taale gebragte protest, aan landt
voor de palen van Goffassa te doen brengen en
aldaar te planten, om waar t'mogelijk daar op
nog morgen antwoort te verwagten, aangesien
alle expeditien tot bemiddelinge ten eijnde zijn
en voorts de gedagte werde tot de wapenen genoeg
saam gedwongen worden, twelk als een sake die
noodtsakelijk soude moeten geschieden met gemeen
goet vinden g'arresteert blijft om ten eersten
volbragt en naer gecomen te werden, der gelijcke
mede het gedane voorslag vanden Prins Ceram
bedongeerde toegestemt om onder de Prince We
de Ronde en bravade met zijn Corcor magt voor
s'vijandts werken te mogen doen.

Om ons voorgaende bij een komste is de vendelinge
van schepen etca: in statu gestelt en tegenwoordig
in nader deliberatie genomen hoedanig daar van
te disponeren, soo is met gemeene goedt vindinge
g'arresteert en vast gestelt, het Wapen van Midde
en Sampson voor Goffassa, en de Zijp en d'Experi
ment voor t'vaarende water te posteren +

komende

koomende ontrent voorsz. Posten, geen meerdere schepen te pas komen, volgens de prijzinge ende daar van gemaakte Caarten, om welke en meer andere redenen het Trijn Schip Koemans Wael op zijn jegenwoordige plaats verstaan wierd te sullen moeten blijven.

Soo mede is de verkiesinge van Vaandrigs in plaats vande overledene in Stadt gebeuren, om redenen hier voorens aangehaalt, zijnde als nu met gemeene stemmen der vergaderde H.ren meeste stemmen van de Hooft officieren, en andere bij sonder goede insigten, de keuse gevallen op de Persoonen van Christoffer Meullert en Pieter de Roij, die bij provisie en op approbatie van haar Ed.le hoog Agtb.: mede de Qualiteijt van Vaandrigs worden gebeneficieert en begiftigt.

Tot besettinge vande Revier Sawoewoe wort bequaamst geoordeelt en alderbest van hier gedacht te konnen werden 't oorlogs fregat Tontnoort Ternaten, welkers getalle naar der wants als nu gemonstreert blijft gesterkt met een Serg.t en 12: Nederlandtsche Soldaten, waar mede de Vijanden het uijt en inkomen genoegsaam sal konnen werden belet.

Immers nu ook een der principaalste Rovers en Cap.n Baccarij wech te verschaffen, is nodig en Raadtsaam Jagt voor deselfs Pagger 't Jagt het Voorhout te plaatsen, daar mede sijne werken wade dagelijks te verstoren en in gedurige Alarme op de eerste vijandelijke actien te houden.

De Post ofte het wagthuijs voor aande mont der Revier is mede goet gedagt, 's nagts tegens attaque te doen vermeesteren, daar naar te besetten ofte onder de voet te smijten, soodanig als dan konde mogen geraadt werden, — Gedagt sijnde oft het ook

nodig

Nodig en dienstig soude sijn om eenige verdeelinge van de Tidoreschen, Chiauwsche, Sangische, en Tagulandtsche Concoren te doen, wiendt gestelt van Heeren ende goedervet raedsaemste te sijn, deselve onverdeelt te laten, onder recommandatie ieder sijn beste te doen, ende het exempel van d'ouden te volgen —

Met aandagt en rijpe deliberatie overwogen wesende wat vijandtlijcke posten men behoorde aan te tasten souden onse magt eghter niet van den anderen te scheyden, ofte wijdte en zijde te verspreyden, soo is met meerderheyt der Stemmen goet gevonden en vast gestelt, Goffatsa alleeren, aangemerkt dat [illegible] gebouwde de verdere werken wanneer gelegene ragyens en Sterktens daerdoor genoegsaeme als overwonnen sullen sijn, behalven dat ons als dan een opene weg gebaent sal sijn om aan den [illegible] Schuijl hoeken, en 't groote Casteel te geraken en aldus tot verdere vervolgh van saken. —

Belangende verdeelinge der Militie, deselve is verstaan in twee deelen te doen geschieden, dewelke door de Hr. Maijoor Isaack de St. Martijn en d'E. Commandeur Jacob Lobs aangewesen staen te worden, en sal dien volgende onder 't gebiedt van de Hr. Maijoor sorteren de Compagnie. —

van Willem de Ruyter
Augustijn Mbleijn —
Jan IJselberg en
Gerrit Macon

En onder 't gebiedt van d'E. Commandr. sijn gestelt de Compagnie van. —

Jodocus Cromhuijsen
Johannes Olivensz:
Fredrik Pols en
de Mardijkeren —

waar.

Waarmede den d'H.r Majoor de poort booven op t bergjen van Goffassa, en d'E.s Commandeur die daarbeneden aantasten en tragten sullen te verovermeesteren, elkanderen naar uijterste vermogen in alle gelegentheden de behulpsaam handt biedende gelijk het behoorlijk en soo uijt pligt als Christelijke liefde elkanderen schuldig sijn. –

Omme nu het volcq in behoorlijke schicq en ordre aan landt te krijgen, is ten behoeve van t volcq onder d'H.r Majoor gestelt, geordonneert en goet gedagt daar toe te gebruijken –

de Groote Chiampan
de Boodts van Middelborg
en Sampson.
Doremboij en
Sloepen van beijde gem.de Schepen

Voor de Comp.e onder d'H.r Commandeur gestelt

de kleijne Chiampan
de Boots van Roemers Wael
Zijp en Experiment
de sloepen van beijde laast gen.e Schepen
De landt Schuijt en Gilalo van de Mandijkers

Behoorende de verdeelinge van vrugianten soo in plaats van d'afgegane, als die daar van als nog overblijven wesende Comp.ie tot de naeste vergaderinge in staet.

Aldus gedaen en gearesteert int schip Roemers Wael ten anker voor Telolo datum en jare als voren en was geteekent, Robbertus Padt Brugge. Saint Martijn, Jacob Lobs, Cornelis vander Duijn, Jacobus de Gheijn. en Andries Oloffz. Secret.s –

Donderdagh. d.

Donderdagh 20.e Junij 1680: snaar Middags Present, d'H.r Gouv.r en d'H.ren Gecommitteerdens; Benevens de Schippers Bartholomeus vander Eijken Crijn de Rande, Jan Modderman en Jan Wageman, ende Luijtenants Jodocus Kromhuijsen, Jan Helberg, Johannes Oliviers, en Willem de Ruijter als gassumeerde Leeden. —

Voorders [?] Eerst te geven aande gassumeerde leeden hier boven genoemt, wierdt door d'H.r Gouv.r den H.ren gecommitteerdens gecommuniceert het besluijt, en voornemen vande Prince Ceram, om met sijn Corcor magt een keer vande Oost naar Saworwoed te doen, en aldaar voor aan de kuste den gesetten dag van Morgen de [illegible] en losse alarm te maken, als off hij het daar op gemunt hadt, omme alsoo aldus de aan geroofde [?] Alphoeresen te diverteren en naar derwaerts te locken tot bewaringe van het dorp en haar vesten, voorts hier op haar E:E: advijs en gevoelen versogt off men dit sijn Excellentie niet en behoorde uijt 't hooft te praten, ofte wel dat hem sulcx in sijn wille en welbehagen souden gelaten worden, het laetste werdt met gemeene stemmen vast en goedt gekeurt, ende voor als nog Conditioneel goedgevonden om sijn Excellentie daar inne te Contrarieeren, niet tijdig te ruggehouden al een de [?] generale attaque alhier geschieden sal —

Volgende persoonen sijn bij provisie tot Zeug.ts gestelt omme naar gegevene preuve van bequaamh.t op de selve verbeteringe, een verbandt gerechtigt te wesen [?] als. —

Jan.

Jan Groothuijsen
Everaert Belljouw
Robbert Bruijs
Fredrik Vegters
Gerrit Adriansz:
Dirk Vonck
Hendrik hansz:

De vergaderinge eerst geopent, ende 't gebedt tot Godt den Heere om sijnen Zegen en genadigen bijstant gedaan sijnde, is dese vergaderinge door d'H.r gouvern.r omstandelijken voorgedragen en in delibera-tie gegeven, off d'E. Compagnie nu niet genoeg saam volkomen wettige redenen en oorsaken en heeft, om de wapenen tegens den Meijn=edigen en trouweloosen Ternataan op te nemen, en wegens deselver vuijle schendige bedrevene Moordenarijen valscheden, verraderijen, geledene affronten en versmadenheden, te straffen, mits geene desselfs dien verklaerde gesag en Agtbaarheijt staande te houden, aangesien de hun lang aangebodene vrede, uijt een suijvere liefde en genegentheijt tevens maer verworpen, en onse lotgenoote lang moedigheijt voor lafhertigheijt taxeeren, gelijk nu soo dikmalen is gebleken. Soo dat de Compagnie tot desen oorlog ten volle gedwongen werdt, ten ware ijemandt uijt dese vergaderinge nog eenige middelen, tot bemiddel-inge weet bij te brengen, - D'Heeren gecommitteerdens en een ijder in 't bijsonder verklaarden en bekenden alles gedaen en tot verschoninge aangewendt te sijn, wat men eenigsints soude konnen en mogen practiseeren, derhalven geen andere middelen konnende nog weetende te vinden, dan de wapenen. die wij met volkomen regt op nemen mogen, stemmende ende eenpariglijk besluijtende den

Oorlog.

Oorlog soo haest doenlijk tegens de verbondt brekende
Ternatanen en haeren aanhang, te doen. Ist dat
nemen, wade tot ons Godt Almagtig sijn genadige
hulpe en bijstant verleenen Amen

Zullende voorensulx de scheepen 's Morgens op haere geor-
donneerde plaetsen gebragt, en ten eersten daer naer
aan lewerts gespuwt worden, om de Palen voor Goffat
uijt te trecken, mits komende als dan van de Scheep
geseconderdt, en de Vijanden sulx willende belet-
tende binnen haere werken gehouden werden. —

Eijndelijk is mede goet gevonden uijt de Scheepen een
dag off anderhalff voor den al een met 't volck te
landen, op vijandts werken met het Canon te
donderen, omme deselve soo veele mogelijk te vernie-
len en ondertusschen voort te ruijneren, ende belangende
Sghere nog mede soo wegens schijnen als andersints
dient bewaard te werden, is voor ditmaele in
Statu gehouden. onderstont. —

Aldus gedaan en geaerresteert int Jagt Roemers-
wael ten ancker voor Gololo datum en Jaere als
vooren, en was geteekent, Robbertus Padt-
brugge, Saint Martijn, Jacob Lobs, Cornelis
vander Duijn, Jacobus de Gheijn, Bartholomeus
vander Eijken, Creijn de Rande, Jan Modderman,
Jan Wageman, Jodocus Cromhuijsen, Jan
Heijsselberg, Johannes Oliviers, Willem de
Ruijter, en Andries Oloffz: Secret.[rs] —

Maandagh 24: Junij 1680: snaar
Middaghs Present d'H.re gouverneur
en Heeren gesamentlijke
Gecommitteerdens. —

Vergaderinge belegt en daar inne door d'H.re gouv.r den
in bedencken gegeven off men nu uijt dese haer
aght b.e Collegie niet en behoorde iemandt naer
Tidoor.

Tidoor te senden, om met sijn Hoogh.t Saijffoedin
volgens gedaane beloften, den geheelen uijtslagh der
saaken alhier, benevens den meijneedigen hoop Terna„
taanen, bekent te maaken, ende soo van Ja: weder aan
toe te nomineeren, en met wat volk voorz.: togt
te doen, dit dan met aandagt overwoogen zijnde, wierd
met gemeen goetvinden g'arresteert dat ende vast gestelt,
d'H.r Commandeur Lobs desse gesandtschap op te draagen,
en bij sijn E: gevoeght den Secret.ar Andries Oloffsz.
en Onder coopman Pieter Tides. om te dienen tot
taalmans, tot welkers derwaarts en wederkeerwaarts
transport het Jagt de Zijp, als van heedegen Zijde
E: Vlagge van Schout bij nagt voerende, sal werden
gebruijkt, om, in passant het alhier inden Treijn
leddige vaartuijg, op Maleijen aan Landt gesetg, mede
waarte gevuldt, en in terwederom komende heenwaarts
te komen werden gebragt. ende om voorz.: Hoogh.t
van Tidoor tot volvoeringe van deselffs belofte
mede en mede te animeeren, is verstaan en vast
gesteldt deselve mede vande der alhier veroverde stukjes,
specialijken het metale prince stukje daar op de
strand met de halve maan, te senden, op dat hij
aldus eenig deel aan onse overwinninge hebben
magh. —

Vervolgens wierdt in opmerkinge genomen wat post ofte
posten men nu eerst vanden vijandt soude konnen en
mogen aantasten. ende naar aandaghtige overweginge,
is met gemeen goedt vindinge g'arresteert dat men goedt
gedaght het eerste werk van Satoe bij der handt
te neemen, als hier naast aangelegen, en wel mede
eender voornaamste schuijl hoek vande Rebelen
van oudts aff geweest is, dog aangemerkt voorsz.:
plaats, volgens verklaringe van alle degeene die er
eenige kennisse van desen Landt sterkte schijnen
te hebben, te lande waart van hier, mits swaare
en diepe morassen, ontoeganckelijk zij, zullen den
tochte

Soodat, om daar over met volck, ammonitie, en ander
Oorloghs behoeftigheeden te komen geraaken, deeser
swaaren Ankerijdt en verscheijde moijlijkheeden,
niet sigh deesen en souden, schoon den vijant van
hen tot daar weijnigh meer dan drie à vier hinder
kan zijn, Soo is verstaan wij de attacque deer voorn.de
plaats aan de Zee kant zouden beginnen, en
hen te bemaghtigen, niet tegenstaande bevonden zijn
dese plaats aan de Landt kant door Capt.n Paulous ver
der bevoghten is, doch het ongeval hem wedervaaren
zijnde niet tegenwoordigh tot een besse, ende om
daar een begin te maaken van tgeend vervgens ende
geen.te Jaroe geresolveert is, wiedt mede goedt
gedaght het Jaght t Voorhout van voor de aff gebrande
Paggers van Baccaij te doen op breeken, en naar
Jaroe te stieren, omme de kruijsen met de al,
daar geposteerde t Oorloghs Fregat, wat naauwer
middelen tijdt, tot dat een verderen Troijn sal
konnen volgen te besetten.—

Dinsdagh op ult.mo Maij Is de Eghtbaare vergaderinge
van Justitie gesuspendeerde Officieren van t Jaght
de Experiment, worden als nu mits den selven goedt
gedragen, in den geroepen uijt slagh alsoo, wedder,
om gestelt, behalven den gewesen ondr Stierman
Hendrick Barents als zijnde nu voor de tweede,
maal tot de portement gecondemneert.— onderstont
aldus gedaan en geärresteert Int Jaght Roemers
Waal voor Jelolo, datum en Jaare als voorn.
In was geteekent, Robbertus Padt Brugge,
Saint Martijn, Jacob Lobs, Cornelis vander
Duijn, Jacobus de Gheijn, en Andries Oloffsz:
Secret.s—

Donderdagh

Donderdagh 27e Junij 1680: —
Des voormiddaghs Present de Heere
Gouverneur en Heeren — gecommitteerdens
behalven de Heere Lobs. —

Is meede bij eerstkomste wierdt in Consideratie opgenomen,
inge genomen, hoedanigh met het groote Casteel van Jelolo
te handelen, t zij om deselve te besetten, ofte te verlaaten
en t'ontmantelen, van welke twee, beyde dienende te
geschieden om bijsondere redenen, waar onder als nu
verhandelt is, onder dijnderlijk het laatste met gemeene
Stemmen geaneresteert ende vast gestelt, mits te groot
van begrip zijnde, vervolgens naar den Interest van de
E. Comp.a niet en konnen werden beset, als bij de
caarte daar van sal konnen werden gesien. daar en
boven soo is'er geen water te bekomen dan met groot
perickel van door den vijandt insonderheijt van de ter
Seuijte loopende en om hebbende Swervende Elpgoordelen,
overvallen te werden, behalven dat men den wegh vant
vaarende water ofte Govassa naar derwaarts, almede
om voor verhaalde redenen niet en sal konnen ge-
bruijken, t welk bij besettinge der gem.te Casteel
niet en soude konnen werden gedeckt, mits met Schuijt
Boots off eenige andere bequame vaartuijgen, om
de vereijste benoodigtheden naar derwaarts te konnen
beschicken, de revier niet in ofte uijt te vaaren en is
dan met hooghste water, ter oorsaeke de bank daar
voor gelegen, behalven nogh dat selve werden door de
vijandt soude konnen werden toegeschapt, gelijk in
den beginne van desen oorlogh ondervonden is, werdende
over sulx het opsigt vant seeghten der gem.te Casteel
den Schipper vant waapen van Middelb.e Creijn die
Rande, aanbevolen, om twelk ter deegen bij der
handt te neemen met soodanigen aan tal van
volcq als bij gebraght kan werden. —

Daar.

Daar en tegens is wederom goedt gevonden ende vast gestelt Gorassa naar vermogen te sterken en besetten, omme den vijandt soo voordeeligen post niet ten eersten wederom in te ruijmen, en om der oogh onder deselve inboght int Zeijl te komen houden, twelk de Sr. Majoor aangenomen heeft van te sullen besorgen ende verstont. Aldus gedaan en geresolveert int Jagt Roemers Waal voor Jelolo ter andere datum en Jaare als vooren. en was geteekent
Robbertus Padtbrugge, Saint Martijn
Cornelis vander Duijn, Jacobus de Gheijn
en Andries Oloffsz: Secret:s

Dinghsdagh 16: Julij 1680.

des Voormiddaghs Present de Heere Gouvr: en Heeren gecommitt:

Het Rapport door den Secret.s Andries Oloffsz gedaen onder gelevert wegens sijne gedaane bodtschap op Tidoor aan den Coningh Saijfoedin, in dese vergadering gelesen zijnde, wierdt door d'Ed. Heer Gouvr: in bedenken gegeven, off men nu volgens desen voorstel, ende vergaarde swarigheden van gem: Hoogh.t niet de begonnen Oorloghs Saaken zoude konnen en mogen stil sitten, en naar sijn concoursen wagten off wel daar mede voortvaaren gelijk alvoren de souden schijnende zijnde hulp houden is geschiedt hier op met aandaght gelet is met gelijke stem men gehouden en goedt gedaght, nogh naar den Tidorees off ijmandt anders om te sien, veeler dan haar Ed: hoogh aghtb: order toelaat, om geen minder tijt door dusdanige vertwaant hebben vrughteloos door te brengen, dien volgens is verstaan het hier naast aangelegene Strandt dorp Gammacorra off te loopen, en in die asche te leggen, daar toe eijndelijk te gebruijken het Jagt den Sampson en 't Oorloghs fregat toutrovedt Ternaten, met d'Compagnie van

Cronehuijsen

romhuijsen en d'Ruijter, benevens soo veel concord
der Eijlanders alsser toegenegen mogten zijn, sonder
eenigh bijsonder Opperbevelhebber over deselve uijt
dese Aghtb.e Collegie te stellen, wanneer dogh naar
alle apparentie het aldaar weijnigh bedoen en
buijten treijffe niet dan een partij bedrieg... woo-
ningen te vinden sal zijn vershooten met gem.te
Luijtenants het aldaar wel sal konnen werden
verrigt. —

Wijders quam in opmerkinge offmen dit Steenwerk
hier tot Lawo een der voornaemste sterkte van geheel
Moloucos, niet en behoorde te besetten, gelijk alreede
op Govassa tot Jetolo is geschiet, ende is 'tselve naar
rijpe en genoughsame overlegh, niet meerendeel der
stemmen vast gestelt, aengemerckt de voordeligh.t
der plaatze en bekwaemheijt van 't werk behalven dat
dese landt streeke selffs tot een spijs kamer van
de vijanden verstreckt. dogh offmen niet dese
besettinge lange sal konnen off mogen continueren
sulcx is tot nader overlegh in statu gehouden tot
dat men vangedinge andere vijandts voornaemste
schuijlhoeken en plaatzen meester geworden was.
Vervolgens wierdt in bedencken gegeven off wij niet
en behoorden der ofte meerder scheppen benoorden
Halmahera om naar Cauw te senden, om te sien wat
aldaar te doen sal zijn, en wat gelegenthe.r de mogt
wesen, dien spijscamer vande Ternatanen ontwel-
digen, ofte wel te ruineeren, op welken voorstel
verstaen is, de schippers hier omtrent haer advijs wege...
gronden, staende wint en stroom te hooren, om
also van geene swarigh.t in gesien werdende, een
schip naar behooren en gebruijk vanden oorlogh
bemandt en van alle noodwendigheeden besorght,
aff te vaardigen, ten eijnde voorsz. dogh het advijs
der schippers hier op gehoordt wesende wierdt niet
een eenige stemmen g'annoteert en vast gestelt,
mits verscheijde daer deselve g'allegeerde swarigheeden,

[illegible]

[illegible]

In sonderheijt vermits de geen pertinente Caarten vandeg,
ende onbevaarentheijt der plaatsen aldaar rondtomme
te bekomen is, geen Schip naar derwaarts te waagen,
voor en al eer men nadere kundtschap vanden toe
standt en gelegentheeden, zoude bekomen hebben.
Voor sulcx verstaan 't oorlogs Fregat 'tontnodende
Ternaten die toght voor eerst te laaten doen, omme
aldus kundtschap van de gelegentheeden over Dodinga
te komen bekomen, ende als dan soodanigh besluijt
te mogen neemen als ten meesten dienste der E:
Comp:ie sullen vinden oirbaarst te wesen. ende om
vande die voyagie nette en pertinente caart te
mogen bekomen, is als nu mede goedt gedagt den
Opperstierman Pieter Stippert over 't oorlogs fregat
voorn: tot hooft te stellen, als zijnde in dat werck
al vrij wel ervaaren.—

Aanhoudende Resolutie vanden
18:en Jullij Present als voorden

Dewijl hier ontrent niet alle de Scheepen niet meer te
verrighten sal zijn, soo is op de gedaane voorslag van
de H:re Gouv:r met den parige goedt gevonden, volgens
ordre van haar Ed:le hoogh aghtb:e tot Batavia
en bevelen der regeeringe van Amboina in haar
schrijvens per Gialoux Vlissingen, gedaan, dat
gesepd. 't Jaght de Zijp onder Amboina naar Batavia
ten eersten te doen vertrekken, en bij dien zijnde
voorn:de Jaght op morgen voor aff naar Maleijen te
senden, onder tusschen dat den verderen tochte hier op
de aff gesonderde naar Gammacanorra sullen blijven
wagten, maar off p:r gem:te Jaght eenige volg ten
behoeve van 't Amboinsche Gouv:ment sal konnen
worden van hier gedagt, is tot naader beraadt in
staat gehouden, onderstont, aldus gedaan en
g'arresteert int Jaght Rodenris Waal, voor
Sawoe ten anker datum en jaare als voorsz.

Am: [illegible]

Dan was geteekent, Robbertus Padtbrugge, Saint Martijn. Jacob Lobs, Cornelis vander Duijn Jacobus de Gheijn, en Andries Oloff. Secret.s

Woensdagh 24.e Julij 1680. 's naar Middaghs, Praesentibus Omnibus.

Dewijl de saaken om de noordt soo verre als in veijligh gesteldt is, met de schepen vereenight zijn, soo wordt door d'E.e Gouvr. in deliberatie en overlegh gegeven off men nu niet op eenige plaatzen om de Zuijdt en Zoude behooren te varen, insonderheijt voor desen opdoeninge, welke post alreede naar 't seggen der Tidoreesen schijnt verlaaten te zijn, op welk seggen echter geen staat te maaken is, ende sulcx in gevalle de vijandt geresolveert moght zijn, om aldaar 't hooft te bieden, en gemelte sterkte wilde defenderen, wat maght van volcq, schepen, en minder vaartuijgen daar toe te gebruijken, en wie onder de selve tot hooft en opper-gebieder te stellen, want aangemerkt van voorss. plaats meester zullen dienen te werden, in gevalle over dien wegh kundtschap vant Orloghs Fregat willen bekomen. 't welk dan in Raade omstandee-lijken overwoogen wesende wierdt eendraghtel. dat gesien ons van voorn.te plaats te sien meester te maaken, gel. voor desen aend' voorste der schepen geschiedt is, en in possessie neemen als zijnde mede een der naaste halfen van gesegde Halmahera, waar door men den vijandt en ooke selfs. der Tidoreese (als verdagtighende) wel inden wegh kan zijn, waar toe onder opper Commando vande H.re Majoor geordonneert en aangeleght zullen werden de schepen twaalven van middels. en den Sampson, met beijde Champans, om Cruijsende schuijts en Boots te dienen tot het landen van volcq, te weeten die vande comp.ra van Cronhuijsen

de Ruijter

d'Ruijter en Olivierus, met derselver Bevelhebbers.
Soo mede is op gedaane voorslagh vanden Heer gouvr.: goedgevonden, om den Coningh van Tidoor te versoeken, dat hij in't vermijden van dit besluijt werde gedaan, de uijtslagh der saaken tot Gammacanorra, onder het seden van oorloghe tegen het Oosten Halmahera, daar benevens onder deugtige minsame redenen enige op te stellen poincten, voor te houden, nademael derselve ontbetuijgd duijster hebben, waar door men sijn meeninge nooit ten volle regt begrijpen kan, als ook wegens de gepleegde koenheden op Bourou in Novemb.r passo door sijn onderdanen van Moba, mitsgaders te verneemen wat desselfs intentie en meeninge zij van Toseko, en off de tegenwoordigh op Tidoor zijnde Ternatanen en Macquianders, ijder naar derselver voorige woonplaatzen, en onder bescherminge der E. Comp.e met en soude willen langer en op vrije voeten stellen, volgens order van haar Ed.e hoogh Agtb.e van Batavia, om 't welke dan naa behooren, en met meerder ontslagh te verrigten is verstaan dat de heeren gecommitt.den Lobs en vander duijn naar derwaarts sullen gaan met schuijt en Boote van Jagt de Zijp, tot 't haalmans gebeurde den Secret.n en Bonger Coopman Tides.—

Vermits naar de besettinge van Dodinga en Toseko geen alle de schepen aan dit gouvernm.t behouden onnoodigh sal zijn, is verstaan en goedt gevonden Rotmers Waal en Sampson, met boeken en scandalise papieren, tegen ultmo Augusto, naar Batavia te laten vertrekken, maar wie vande heeren gecommitteerdens, off alle te gelijk wederkeeren sullen, om vanden toestandt der onderwindinge Rapport aan de hooge Regeeringe te doen, is in Staat gehouden tot nader overlegh; onder stont

Aldus gedaan en geaerresteert Maleijen int Casteel Orangie Datum en Jaare als voorsz. en was geteekent Robbertus Padt Brugge, Saint Martijn, Jacob Lobs, Cornelis vander duijn, Jacobus de Gheijn, gerbrandt Proost, en Andries Oloffz.: Secret.s—

Maandagh,

Maandagh 5e Augustus 1680.

'savonts Present d'Heere gouverneur en Heeren gecommitteerdens behalven d'heere Majoor.

D'Eijlanders van Chiauw, Sangi en Tagoulande nu omtrent drie maanden langh hier aengehouden geworden zijnde, sonder van deselve eenige naamweerdige diensten getrocken te hebben, ook mogelijck hier naer niet te trecken zij, soo heeft d'heer gouverneur in bedencken en overlegh, off men deselve als nu ter wijle hun de windt nogh dienen kan, niet en soude mogen naer huijs keeren, en de E. Compagnie van die 3 maandelijcke lasten te bevrijden, op al trecke dan niet aandaght geleth zijnde, is het voorgeslagen met gemeene stemmen voor goedt gekeurt, echter om te toonen dat haer overkomste en betoonde genegentheijt van ons wegens de moeijte eenige te willen bij staen doen, is ook raadtsaem gedaght deselve bewoonders met een praesent geschenk en afscheijdt naer te wenden, soo langh als den heer gouverneur sulckx selve sal te bequamen.

Desgelijcx is mede goedt gevonden en vast gestelt, om de jonghste op primo deser door den Coningh van Tidoor herwaarts geschickte Macquianders op haere wijse vertreden te streeden, en logiement int Macassaarse quartier verleenden, benevens den gevangen Kattibi van Macquian, en beijde jongste gevangens tot Gilolo niet tegenstaande voor ijdere 30 Rijcxd.rs door d'E. Compe is betaalt geworden, alle weder nog boven dien met eenige propere kleedtie ter discretie van d'heer gouverneur zullen werden begiftight, om alle uijt gelove de Compe goede wille en opreghtigheijt, omtrent deselve ijder te doen blijcken, en waer door d'E. andere off gevallene hier door weder tot inkeer te brengen, zullende hier naer komende overdaght werden, off men deselve op Macquian sal komen verplaatzen, met d'andere nogh op Tidoor

van.

van haare Landts luyden, en wat hooft ouder deselve te stellen, mitsgaders hoedanigh de besettinge aldaar worden om te gedragen, onder stont, Aldus gedaen en geresolveert int Casteel Orangie datum en Jaare als vooren, en was geteekent, Robbertus Padtbrugge, Jacob Lobs, Cornelis vander Duyn, Jacobus de Ghein, Gerbrandt Proost en Andries Oloff Secret.s ter zijde stond: De heer Majoor conformeert sigh met voorstaande resolutie Maleijen den 12e Augustus 1680. en was get: Saint Martijn. —

Dingsdagh 13e augustus 1680. —
Des voormiddags, praesentibus, — omnibus. —

Ende resolutie den 16e July voor Sawoe genomen blykt, hoe als dan om redenen daarinne aangehaalt — geresolveert ende goedt gevonden is de sterkte aldaar als de voornamste der Molucos tot nader overleg — te besetten, hetw. dan oock vervolgens met de comp.e van den luytenant Maccon volbragt en naar gekomen sy; soo wierd als nu door de g.te gouv.r in bedencken en overleg gegeven, off met de besettinge der voorm.te post tot Sawoe gecontinueert soude worden off niet, en hoedanig daarmede te handelen; 't welk dan met aandagt overwogen, synde — wierdt een paarigelyk verstaan en over een gekomen met de besettinge der voorsz: sterkte als nog wat aan te sien, om deselve opmerkingen als in boven geseyde — besluyt vermeldt staat, insonderheyt vermits het ons — tegenwoordig aan geen volcq daar toe en ontbreekt, — welke besettelingen over sulcx soo van daar als gevallen maandelyx sullen konnen gerilleert worden, om deselve aldus soo veel doenlyk gesondt te houden —
Voorts quam in opmerkinge off alle off eenige der g.te gecommitteerdens, met de te vertrecken schepen naar Batavia weder keeren, dan off hier aan 't gouvernement verblyven souden, waar op haar E.E.s hun gesamentlyk bereydt willig verklaarden t'zy om te vertrecken, ofte verblyven

verblyven, soodanig het ten meesten dienste der E. —
comp.e mogt werden vergt ende vermits hier omtrent
't meeste werk vrigt is, soo wierdt verstaen dat de
gem.e Major, van der Duijn, en Jacobus de Gheyn met
de daar toe vast gestelde scheepen Zomerswael en
Sampson, weder keeren souden, omme haar Ede Hoogagtb.
't zy mondelinge off schriftelyk rapport en berigt van den
toestandt en ondervindinge der saaken te konnen doen
en blyft over sulcx de gem.e command.r Tobs, voorn.s aan
't gouvernem.t in sonderheyt vermits er door den gem.e
gouv.r off gemelte gem.e Tobs, veel aansienlyke parade
en besigtinge der bondt genooten op en omtrent —
Colombo by dese gelegenth.t des tyds, dient te geschie„
den, en 't selve nog voor 't kenteren van 't Zuyder mous„
son onder nomen worden, als door 't weeke de gem.e —
Command.r voormeldt dit gouvernem.t met meerder
ervarentheyt sal konnen overneemen, behalven —
nog datter een aansienlyk opperhooft, by dusdanig
den vertrek, naar de gemeene visite acgier tot bestier
der saaken dient te blyven. Ende omme dan mede
den tydt eens wat nader op den toets te brengen en
eyndelyk te mogen agter den ouden syn meeninge
en intentie te geraaken, is goedt gedagt de gem.e ge„
committeerdens gesamentlyk van hier vertrekkende
tdeser aangieren sullen, in sonderheyt, om met den
ander neevens den gouv.r nader in mondelinge 't samen
spraak weegens de naar derwaarts geleyde ter„
natanen, macquianders en tesege te treeden, en
aldus eygentlyk te mogen weeten off die luyden uyt
syne kleyn... niet en sullen te krygen syn, ten —
eynde om agter volgens haar Ede Hoogagtb.dens gege„
vene beveel, naar der selver veerige woonplaatsen
en onder 's comp.s byzondere bescherminge gebragt
te worden, als wanneer dan ook met eenen te besigti„
gen het halff gedemolieerde fort Mauritius, off 't sel„
ve weder in besettinge soude konnen genomen
worden off niet, en als dan haar weegen.te Edelh.dens
daar van berigt te konnen doen. —

Ende

Ende dewijle met de ternataansche gijselaeren den goegoegoe alam, Capp.n lamot teetij, en quij-molaga marsaolij siwara, achter niets te krijgen valt, zijnde ons allen t'halven meer schadelijk dan voordeelig is volgens haar Edelheedens welgegeven order, als mede goedt vonden en vast gestelt, deselve in geselschap van de gem.e gecommitteerdens naar batavia te senden, omme aldaar te verwagten 't geene haar hoogh Edelens welgevallen en geliefte sal zijn. —

Omme den vijandt, tegenwoordig naar alle apparentien hun tot Cauw vergaderende, onder tusschen wat werck te verschaffen, om nergens verseekert te mogen zijn, is mede goedt gedagt deselve aldaar al-temets te alarmeeren, en ook geveeghelijk kommende geschieden aan te tasten bij sonderlijk in gevalle den tidorees met zijn beloofde quepbonden van maba sig daar bij sal willen voegen etc.a —

Ofte beworden nog maaken door brieven van pardon als andersints met minsame reedenen, omtrent de affgevallene, tot in keer en bemiddelinge te onder-neemen, sullende nu mogelijk beeter bedagt en te raade geworden zijn door hun slies van Soleto en Sawoe en dat et besoek loeren en omswerven in 't selve, haar al reedts mogt beginnen te verdrieten. tot bestellinge van welke brieven verstaan is, yemandt uyt de aan-gebragte macquianders ofte gevangens, daar toe be-quaem gevonden wordende, te gebruyken, onderstondt

Aldus gedaan en geresteert, maleijen int Casteel orangie, datum en jaare als vooren, en was geteekent, Robbertus Padtbrugge, saint martin Jacob Lobs, Cornelis van der duijn, Jacobus de Gheijn, Gerbrandt Proost, en andries Oloffz. Secret.s

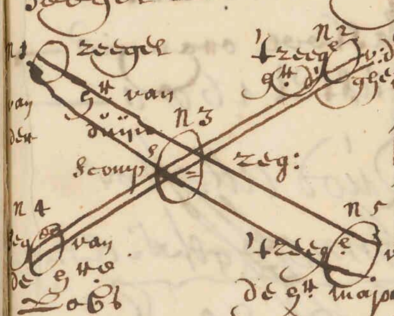
Donderdagh 22e augustus 1680 —

's avondts naar 't gebodt, presentibus omnibus. —

D'lijst des coningh van ternaten op sijn vertreck naar Xulla en bongaij, achter binnen 't casteel —

Voogeldt

nota de kist waar van in deser resolutie is gesprooken, is als bij 't afbeeldsel hier onder aan in kruysswijs met stroopies van witte lijw.t verzeegelt met 't comp.s en der gem.te gecommitteerdens zeegel —

No 5:

No 9:

No 1:

No 2:

ver Zeegelt gebragt, en onder particuliere bewaa„
ringe vanden gem.te gouv.r gelaaten, waar over naader
handt door den meyn eedigen hooft tirannen soo veel
geweest is, om 't selve onder haare handen te mogen —
bekomen 't welk egter om redenen voor als nog niet
heeft konnen geschieden, gelijk in de resolutie van
26. en 27.e maij verleeden jaar genomen, naader te —
sien is, soo wierdt door de gem.te gouv.r als nu wederom in
bedenkinge gegeven off men 't selve niet en behoorde
te openen om te mogen weeten wat'er eygentlijk
binnen schuijlde, dan off men het behoorde te laaten
soodanig als 't is: naar deliberatie is het laatste met
gemeen goedt vindinge voor goedt en raadtsaam ge„
oordeelt, om allesints buyten opspraak te blijven, —
geëunde vermits sijn E. voor het zeegel des Conings op een
papiertie voor 't slot der gem.te kist gedrukt was, wierdt
mede goedt gedagt 't selve nog naader ten overstaen
van de gijselaeren, met particuliere zeegels vande
gem.te gecommitteerdens op morgen te verzeegelen, als
wanneer met eenen ook voor sz: gem.te gijselaaren onder een
glasje aangeseydt, sal worden hun vertrek naar Batavia
en dat soo gauschelijk als geschieden kan, volgens den —
last van haar Ed.e Hoog Achtb.e edelens, om hun niet te doen
wanhoopen van vrijh onbehoorlijcke met haar voor te
hebben; vermits tegenwoordig hier aan 't gouver„
nement verscheijde dienaaren soo van militaire —
als mariniers sijn, welkers verbonden tijt geexpir„
eert is, en geerne verlost willen wesen, soo wierdt
verstaan daar toe gecommitteerdens te stellen
om 't selve naar behooren te doen geschieden, waar
toe dan genomineert sijn den ondercoopman
dirk de ghein, en luytenant Cromhuysen, met
recommandatie deselve daar omtrent hun voors„
tigheydt aan wenden om de luyden tot een jaar
overblijvens, off nieuw verbandt aan te moedigen
onder soodanige conditien als de ordres en reedes
mede brengen. —
Uijt de presente officieren van militie is mede
goedt gedagt een luytenant behalven mindere
officieren

officieren van 't gouvernement, te houden, waar toe genoemt zijn olivier en molijn, van welke twee de gem.te major aan nam een te sien beroe-gen, onderstondt.

Aldus gedaan en gearresteert, Maelcijen int Casteel orangie, datum en jaare als boven, en was geteekent, Robbertus Padtbrugge, Saint Martin, Jacob Lobs Cornelis vander duijn, Jacobus de gheijn gerbrandt Proost, en andries oloffz. Secret.

Gecollationeert accordeert Maelcijen int Casteel orangie desen ult.mo augustus 1680

Quod attestor
...ffs gesw.e clerq
1680

[illegible] Mouros da[illegible]

35.

36.

37.

38.

Esperta Haveros Da[illegible]

35
36
37
38

Acten van Verbeteringe
verleent ten Casteel orangie —

Francisco Moralis van Magnian, werd op sijn ernstige en instantige versoek voor soldt. met ƒ9. ter maendt, in dienst der E. comp.e aangeno= men, waer voor gehouden blijft vijff agter een vol= gende jaeren te dienen, verbandt en gagie gaen in gaende, onderstondt —
Malleijen uijt Casteel orangie den 4.e 7ber= 1679. en was geteekent Robbertus Padtbrugge

Hendrik westerhoudt uijt den haag, a.o 1670 met de fluijt Pinakker, voor matroos en ƒ10. ter maendt in india gekomen, naderhandt door haar Ed.e= hooghagtb.e op batavia onder een drie jarige verbandt gevordert tot timmerman met ƒ15. ter maendt, en a.o 1675. door de E. h.re gouv.r willem Maatsuijker zaliger in banda op sijn instantige versoek vrijdom vergunt, werd als nu wederom in dienst der E. comp.e als matroos met een belooninge van ƒ10. ter maendt, onder een drie jarig verbandt aangenomen, qualiteijt gagie en verbandt van jaeren gaen in gaende, onderstondt —
Malleijen uijt Casteel orangie den 13.e 7ber= 1679. en was geteekent, als booven —

Hans hendrik smith, van Straesburgh, a° 1671.
p.r 't wapen van Zierickzee, voor soldt en ƒ 10. 'smaendt
in India gekomen, naderhandt tot timmerman ge-
vordert met ƒ 14: p.r maendt om daer voor deszelffs
vyff jarige verbandt uyt te dienen, ende wederom
1676. door de E. gesaghebber Jacobus de Gheyn, met
voornoemde gagie tot soldt onder een drie jarig ver-
bandt gestelt, werdt als nu op syn ernstige versoek
vermits weder by 't timmeren gebruykt werdt, ende
wegens getuygenisse van den baas timmerman van
goede bequaemheyt daer in te hebben de novo met een
beloninge van achtien guldens 'smaendts, als tim-
merman gevordert en gagie geden in gaende onderstondt
Malleyen int Casteel Orangie, den 15e 7ber
1679. en was geteekent Robbertus Padtbrugge.

Joost Vesaert van Middelburgh boots-
daer voor a° 1675. p.r 't schip Willem hendrick
in India gekomen met ƒ 12. 'smaendts, werdt
als nu op deszelffs instantige versoek, vermits syn
expiratie de novo in d° qualiteit met een beloning
van veertien guldens 'smaendts in dienst gecon-
tinueert, onder een nieuw drie jarige verbandt,
verbandt en gagie geden in gaende, onderstondt
Malleyen int Casteel Orangie, den 15e 7ber
1679. en was geteekent, als boven

Sibrandt hendriksen, van Hesens, a° 1672:
p.r de jonge Prins, voor soldt en ƒ 9. ter maendt
in India gekomen en daer naer in d° qualiteyt
tot ƒ 11. verhoogt, werd by desen op syn instantige
versoek en goede getuygenisse, vermits hy de

vacante

Vacante plaats van Corpl. hier ten Casteele tot genoegen sijnder gebiedende officieren een geruijmen tijdt heeft bekleedt, in de qualiteijt ten absoluijten heeft bevestigt onder een belooninge van ƒ 14. p.r maendt, waer voor gehouden bleijft de Compe. drie agter een volgende jaeren te dienen verbandt qualiteijt en gagie dato deses in gaende, onderstondt —

Maeltijen uijt Casteel Orangie, den 27e 7ber 1679 en was geteekent, als vooren —

315

Paulus Steen, van Mion aº 1671. p.r 't wapen vander goes voor adelb.e en ƒ 10. p.r maendt in Jndia gekomen naederhandt door haer Ed.e Hooghagtb.en in deselve qualiteijt gevordert tot ƒ 12. onder een drie jaerige verbandt, wordt als nu op desselfs ernstige versoeck, midts tijds expiratie en om dat aeijder ter secretarie nu ruijm twee jaeren sijn dienst als p.re adsistent, met neerstigheijt en tot goedt genoegen waer genomen heeft, gevordert tot adsistent absoluijt met twintige guldens p.r maendt, en een nieuw verbandt van drie jaeren, qualiteijt gagie en verbandt — geoden in gaende onderstondt —

Maeltijen uijt Casteel Orangie, den 1e Octob.er 1679. en was geteekent ut supra —

Jacob Sandersen van Lubeck aº 1675. p.r 't schip de Betuwe, voor matroos en ƒ 11. ter maendt in Jndia gekomen, naederhandt gevordert tot constapel maet en ƒ 14. ter maendt onder een verbandt van drie jaeren, hebbende nu een geruijmen tijdt allier

ten

een Casteel Constabels dienst en 'tgeene da
onder gehoort, met neerstigheijt en tot ons goedt ge
noegen waer genomen, werdt dergelijcken als nu gevor
dert tot de qualiteijt van constabel absolut met vi
en twintigh guldens p^r. maendt, onder een drie jarig
Sbandt, qualite gagie en Sbandt dato deser aan vank
uermonde, onderstondt ——
Malcijen uijt Casteel orangie den 1^e. Octob^r. 167
en was geteekent Robbertus Padtbrugge ——

Joannes vander Meersche, van brugge, a^o. 166
p^r. 'tschip de vrijheijt voor soldaet en ƒ 9. p^r. maendt
in india gekomen, ende nadergandt door gadt Ed:
h^r. agtb^r. gevordert tot assist^t. absolut met een trac
tement van ƒ 20. termaendt onder een vijff jarigh
Sbandt, werdt als nu op deszelfs ernstige versoek, uijt
aanstaande tijdt expiratie de novo met de qualiteijt v
voorst ass^t. en een belooninge van ƒ 24. voor noch drie
agter een volgende jaeren in dienst der E: comp^e.
aangenomen, Sbandt qualite en gagie 27e. novemb
aan vank uermonde onderstondt ——
Malcijen uijt Casteel orangie, den 2e. octob^r. 167
en was geteekent als boven ——

Robbert Godtmont, van S^t. Thomé, a^o. 1674. p
het wapen van hoorn voor soldaet en ƒ 9. p^r. maend
in india gekomen, werdt als nu op zijn instantigh
versoek uijt tijdt expiratie de novo in d^o. qualite
met een belooninge van elff guldens ter maendt
een nieuw drie jarige Sbandt in dienst der E:
comp^e. aangenomen, Sbandt en gagie heeden in
gaande, onderstondt ——
Malcijen uijt Casteel orangie, den 2^e. octob^r.
1679 — en was geteekent als boven ——

317

Pieter Corneliszen van Alsmeer. a° 1674. p'r 't schip den blauwen Hulck voor soldt en x 9. p'r maendt in India gekomen, werdt als nu op desselfs ernstige versoeck, wijll tijt expiratie, en om dat ongeacht den tijt van twee jaren sijnen dienst als p'e assist. op 't soldij comptoire tot goedt genoegen ende voorsightigheijt waer genomen heeft, de novo in dienst der E: comp'e voor assist. absoluijt, en als overdrager der soldij aangenomen, waer voor gehouden blijft de E: comp'e noch drie agter een volgende jaren te dienen, standt qualite en gagie goeden in gaende, onderstondt

Maetcijen uijt Casteel Orangie, den 2e octob'r 1679. en was geteekent ut supra

Cornelis Barentsen, van Coppenhagen a° 1674. p'r 't schip Coniverden voor soldt en x 9. p'r maendt in India gekomen, werdt als nu op desselfs ernstige versoeck wijll tijt expiratie, de novo in d'e qualite met een beloonige van x 12. 's maendts, en een nieuw standt van drie jaren in dienst der E: comp'e aangenomen, standt en verbeteringe van gagie, gaen aan vangh nemende, onderstondt

Maetcijen uijt Casteel Orangie, den 13e octob'r 1679. en was geteekent, als vooren

Cornelis Jacobsen van Maestlandt, a° 1674 p'r 't schip Coniverden voor soldt en x 9. p'r maendt in India gekomen, werdt als nu op desselfs instantige versoeck wijll tijt expiratie, de novo in d'e qualiteijt met een beloonige van twaelff gulden 's maendts, en een nieuw drie jarig standt in dienst der E: comp'e aangenomen, standt en gagie dato deses aan vangh nemende, onderstondt

Maetcijen uijt Casteel Orangie, den 13e octob'r 1679 en was geteekent, als vooren

Diderik Jacobsen, van Hamburgh a:o 1674. p:r
't schip Tidoor voor adelb:r om ƒ 10. p:r maandt in India geco-
men, werd als nu op zijn instantige versoek, eermits tijts
expiratie de novo in d:o qualiteijt met een beloninge
van twaelff gulden p:r maandt en een nieuw drie jarig
verbandt in dienst der E. comp:e aan genomen, verbandt
en gagie heeden aan vangende, onderstondt
Maleijen uit Casteel Orangie, den 14:e Octob:r 1679
en was geteekent, R: Padtbrugge

Frederik Pietersen, van Rotterdam, a:o 1671. p:r
't schip den Eendragt voor adelborst om ƒ 10. p:r maandt in
India gekomen, naderhandt door haer Ed:e h:o agtb:re to
Batavia gevordert tot smits met 14. gulden 's maandts
daer naer door de E: h:re Anthonio Hurdt in deselve
qualiteijt verbetert tot 20. gulden onder een drie jarige
verbandt, werdt als nu mits tijts expiratie en ten insigt
zijn veele jaeren alhier als baes smits zijn dienst tot
goet genoegen gedaen en waer genomen heeft, gevor-
dert tot baes smits alhier, met een beloninge van ƒ 20
en daer benevens ordinari onder coopmans kostgelt
's maandelijcx, omme daer voor de E. comp:e noch drie agter
een volgende jaeren te dienen onderstondt
Maleijen uit Casteel Orangie, den 17:e Octob:r
1679. en was geteekent, Robbertus Padtbrugge

Robbert Kurt van Amsterdam, a:o 1674. p:r
't schip de Voorsigtigheijt voor hoogbootsman om ƒ 24. p:r
maandt in India gekomen, werd als nu op deselffe versoek
en mits tijts expiratie in deselve qualiteijt gevordert to
ses en twintigh gulden 's maandts omme daer voor de E.
comp:e noch drie agter een volgende jaeren te dienen,
verbandt en gagie heeden in gaende, onderstondt
Maleijen uit Casteel Orangie, den 19:e Octob:r
1679. en was geteekent, als boven

Cornelis Cornelissen dikkoe van oudvosmaer — aᵒ 1674. p[r] 't schip 't wapen van hoorn voor opper loper à ƒ 6. p[r] maendt in India gekomen, werdt als nu uijt be„ quaemheijt gevordert tot matroos en hogen gulden p[r] maendt, omme daer voor gehouden te sijn, sijn heelen — jaerige verbandt volkomen uijt te dienen, vermindering van gagie gaende in gaende onderstondt —

Malleijen int Casteel orangie, den 20ᵉ Octob[er] 1679. en was geteekent, ut supra ——

Geertroff Kigter, van hamburgh, aᵒ 1676. p[r] de — fluijt de graaff voor matroos en ƒ 10. p[r] maendt in India gekomen, werdt als nu op sijn instantige versoek uijt — tijd expiratie de novo voor bosch[ieter] met een belooninge van ƒ 12. p[r] maendt, en een nieuw drie jaerige verbandt in — dienst der E: comp[agni]e aangenomen, verbandt en gagie — gaende in gaende, onderstondt —

Malleijen int Casteel orangie den 26ᵉ Octob[er] 1679 — en was geteekent, als vooren —

Jan Christiaense van duijnkerke, aᵒ 1677. p[r] 't schip america voor matroos en ƒ 11. p[r] maendt in India gekomen, werdt als nu op sijn ernstige versoek, ver„ mits bequaemheijt tot soldaet met deselfde voorige — gagie gestelt blijvende daer voor gehouden de E: comp[agni]e volgens ordre ordinaire soldaten verbandt uijt te dienen qualiteijt gaende in gaende onderstondt —

Malleijen int Casteel orangie, den 26ᵉ Octob[er] 1679. en was geteekent, als vooren ——

Jan Jobsen van Enckhuijsen a° 1674. p.r 't sch[ip]
den blauwen Leeuw voor matroos en ƒ 9. p.r maendt gel[d]
te lande gecomen, werdt mits desen op sijn instantige ver-
soeck, ende bij expiratie de novo in d° qualiteijt met ee[n]
beloninge van ƒ 11. p.r m.t, en een nieuw verbandt van
drie jaeren in dienst der E: comp.e aengenomen. Staende
en gagie gaende in gaende onderstondt ——
Maccassar int Casteel orangie, den 27.e Octob.r 167[9]
en was geteeckent, Robbertus Padtbrugge ——

Hendrik van Triest van Middelb.r a° 1674. p.r
't schip Ter Goes voor jonge en ƒ 5. p.r maendt in India
gecomen werdt bij desen op sijn ernstige versoeck ende
bequaemheijt gevordert tot matroos, met een beloning
van ƒ 9. 's maendts maer voor gehouden blijft de E: comp.
sijn teijen jarigh verbandt ten volle uijt te dienen qualit[eijt]
en verbeteringe van gagie gaende in gaende onderstondt
Maccassar int Casteel orangie den 27.e Octob.r
1679. en was geteeckent als boven ——

Joannes Nagel van Macquian, a° 1666. door
d'E: H.r gouv.r Pieter Mauvelle, voor jongen en ƒ 4. p.r
maendt in dienst der E: comp.e aengenomen jegenw.e
tambour met ƒ 11. werdt als nu op sijn instantige versoeck
ende bij expiratie de novo met een beloninge van
13. guldens 's maendts onder een nieuw verbandt van drie-
jaeren, in dienst der E: comp.e aengenomen. Staende
en gagie gaende aen vangende onderstondt ——
Maccassar int Casteel orangie, den 3.e
Novemb.r 1679. en was geteeckent, als boven

321

Pieter Ballimo van St. Thomas, Aº 1671. pr. 'tschip
Oudtbeyeren voor soldt a ƒ 9. per maendt in India gekomen
naderhandt in deselve qualiteit en onder een drie jarige —
verbandt gevordert tot 11. gulden, werdt als nu mits syn
expiratie goede getuygenisse, en bequaemheijt gevordert —
tot corporael absoluyt met vertien gulden per maendt, om
daer voor gehouden te syn de E. compe. noch drie agter een
volgende jaeren te dienen, verbandt gagie en qualiteyt
gelijck in gaende onderstondt —
Malleijen uyt Casteel Orangie, den 14e Novemb.
1679 — en was geteekent, als vooren —

Ruben Boudon van Sedan, Aº 1661, pr. 'tschip de
jonge Prins voor soldaet en ƒ 9. pr. maendt in India ge-
comen naderhandt door den E. Maximiliaen de Jong
in do. qualiteyt onder een drie jarige verbandt elff gulden
toegevoegt, ende daer naer in qualiteyt en verbandt als —
vooren, door de E. Cornelis Barthelsz Machielr, tot ƒ 13
vervolgens door den E. Cornelis Franx, gevordert tot
corporael absoluyt met vertien gulden per maendt, werdt
als nu mits synen tyts expiratie, ende op de goede ge-
tuygenisse synder bevelhebberen, als ook ten aen sien —
veelige jaeren soo op Manado, als mede jongst in de gerontade
dese landts streecke, mits landt en taelkundige synde ende
met syn dienst goede vernoeginge heeft gegeven, en —
noch is gevende, gevordert tot Sergiant absoluyt met
een belooninge van ƒ 20. pr. maendt, waer voor ge-
houden blyft de E. compe. noch drie agter den volgende
jaeren te dienen, verbandt qualiteyt en gagie dato —
deses aen vange nemende, onderstondt —
Malleijen uyt Casteel Orangie, den 10e Decemb
1679. en was geteekent ut supra —

Harmanus van Stade van Amsterdam, a° 1675 met
't schip Ceylon voor soldaat den x 9 gl. ter maandt in India ge-
komen, jegenwoordige in geseyde qualiteyt winnende x 9 gl.
maendt, werdt als nu mits goede bequaemheyt en getuyg-
nisse, als mede om desselfs lange twijlige en niet min
moeylijke diensten en diensten tot gerontaelen, gevordert
tot corp^l absoluyt met een beloninge van veertien gl.
's maendts, waer voor gehouden blyft de E. comp^e noch drie
agter een volgende jaeren te dienen, qualiteyt en gagie
gaende, maer staat 12^e septemb^r aanstaende aan een
eerste moude, als wanneer syn jongste staat g'expireert
sal syn, onderstond —
Malaijen int Casteel Orangie den 10^e decemb^r 1679
en was geteekent Robbertus Padtbrugge —

Berent Exman van Kistbuttel, a° 1674 p^r de ocean
voor soldaat x 9 p^r maendt in India gecomen, werdt als nu
op desselfs ernstige versoek, mits syn expiratie, de novo in
d^e qualiteyt met een beloninge van x 11 p^r maendt, op
een nieuwe staat van drie jaeren, in dienst der E. comp^e
aangenomen, staat en gagie dato deses in gaende —
onderstond —
Malaijen int Casteel Orangie den 20^e decemb^r 1679
en was geteekent als boven —

Pieter Baltesz: van Leeuwesleyn, a° 1660 p^r 't wapen
van Hoorn voor adelb^r en x 10 p^r m^t in India gecomen
naderhand in d^e qualiteyt gevordert tot 12 gl., werdt als
nu op desselfs ernstige versoek mits syn expiratie, ende
ten aansien nu al een geruymen tydt de corp^ale en
cipiers plaets in comp^e gevangen huys tot genoegen
waer genomen heeft, in voorn^de qualiteyt van corp^l
en cipier ten absoluyten bevestigt, met een beloninge
van x 16 p^r m^t en ordinaire Zeyg^s kostgeldt, waer
voor gehouden blyft de E. comp^e noch drie agter een vol-
gende jaeren te dienen, staet qualite en gagie dato
deses in gaende onderstond —
Malaijen int Casteel Orangie den 23e 9^ber 1679 —
en was geteekent als boven —

Christoffel Breeluxel van Haelen aᵒ 1671 p. het lant soo sijn voor soldaet à ƒ 9. p. mᵗ in India gekomen, naderhandt door de E. Jacobus d'Gheyn in geseyde qualiteyt onder een drie jaerigh verbandt ƒ 11. toegevoegt, wordt als nu op desselfs ernstige versoek, mits tot expiratie onde ten aensien hij al een geruymen tijt bij vacante plaets en tot genoegen sijner officieren den dienst van compᵉ alhier waergenomen heeft, in voorsz: qualiteyt ten absoluyten bevestigt, met een belooninge van ƒ 14. p. mᵗ waervoor gehouden blijft de E. compᵉ noch drie agter een volgende jaeren te dienen, verbandt qualiteyt en gagie dato deses aanvange nemende, onderstondt

Malleijen Fort Casteel Orangie den 1ᵉ January 1680. en was geteekent ut supra

Christiaen Paulus van Eernaten, werdt bij desen op sijn ernstigh versoek onder ten aensien hij al een geruymen tijt bij 't timmeren is gebruykt geworden als goede getuygenisse van den baas timmerman van goede bequaemheyt, in dienst der E. compᵉ voor jong timmerman met een belooninge van 4 ƒ: en een maet rijst p. mᵗ, en een vijff jaerige verbandt aengenomen, verbandt en gagie heeden aenvangende onderstondt

Malleijen Fort Casteel Orangie den 3ᵉ January 1680. en was geteekent als vooren

Jacob Bartelsz: van Amsterdam, aᵒ 1660. p. het schip de Blommster voor jong timmerman à ƒ 12. p. mᵗ in India gecomen, naderhandt door haer Edᵉ op Batavia tot scheeps timmerman met ƒ 20. gevordert onder een drie jarig verbandt, ende wederom door de E. gesaghebber Jacobus de Gheyn in dᵒ qualᵗ 20. glᵉ toegevoegt, werdt als nu op sijn ernstig versoek mits tot expiratie en goede bequaemheyt voorsz: qualiteyt gevordert tot ses en dertige guldens ter mᵗ, waervoor gehouden blijft de E. compᵉ noch drie agter een volgende jaeren te dienen, gagie en verbandt heeden ingaende onderstondt

Malleijen Fort Casteel Orangie den 3ᵉ January 1680. en was geteekent, als vooren

Christiaen Verhoff van Bergen op Zoom a° 1658, met
't schip Henriette Louyse voor soldaet en ƒ 9 per maent in India ge-
comen, naderhandt door de H.r Gouv.r Simon Cos tot groff-
smitt met ƒ seventhien 's maendts gevordert, in welke qualit[eyt]
jegenw.o ƒ 26 per maent wint, werdt als nu op syn ernstig
versoek, smits tyts expiratie ende ten aensien sigh selven n[iet]
meer bequaem en bevindt om te arbeyden, tot corp.l met
een belooningh van vertien gl. per maent gestelt, waer vo[or]
gehouden blyft de E: comp.e noch drie agter een volgende
jaeren te dienen, standt qualiteyt en gagie, dato deses
aen vangende onderstondt
Malleyen int Casteel orangie, den 8e Januarij 16[80]
en was geteekent. Robbertus Padtbrugge

Jan Albertsen van Bremen a° 1672 per 't schip
den Hollandtschen thuyn voor matroos en ƒ 11 ter maendt
hier te lande gecomen, naderhandt door haer Edele H.r agt
tot Batavia tot metselaer met ƒ 16 per maent gevordert,
ende wederom door de E: Jacobus de Gheyn in d.o qualit[eyt]
onder een drie jarig verbandt ƒ 20 per maendt, werdt
als nu op syn instantige versoek vermits ruyme tyts
expiratie als ook op de goede getuygenisse die van den
selven gegeven werdt, de novo in voorseyde qualiteyt
met een belooningh van ƒ 24 's maendts onder een
nieuw drie jarig verbandt in dienst der E: comp.e
aengenomen, verbandt en gagie dato deses aen vangen-
de, onderstondt
Malleyen int Casteel orangie den 8e Januarij
1680 en was geteekent, als vooren

Casper Voges van Hildesheym, a° 1674 per 't schip de
Vlinder voor adelb.o en ƒ 10 per maendt in India geko-
men werd als nu vermits tyts expiratie en syn instantig
versoek mits goede bequaemheyt de novo in comp.s
dienst voor corporael met vertien guldens per maendt
gecontinueert, waer voor gehouden blyft noch drie agter
een volgende jaeren te dienen, qualiteyt gagie en ver-
bandt heeden ingaende, onderstondt
Malleyen int Casteel orangie, den 9e febr.o 1680
en was geteekent als vooren

Simon Cornelissen van den Briel, aº 1669 pr 't schip dorth voor soldaat en ƒ 9. pr mt in india gekomen, naderhandt in sijn voorige qualiteyt onder een drie jarig verbandt elff gulden toegevoegt, ende wederom tot corpl absoluyt met een beloninge van veertien gls: gevordert doch over sekere door hem gepepetreerde faute, wederom tot soldaat met ƒ 9: gestelt, werdt als nu op sijn ernstig versoek, sulcx nu weder als corpl en mandoor van 'tcomps trap werken een geruymen tijt gebruykt is ende daerinne genoegen geeft tot corpl absoluyt en mandoor van meer gemelte 'tcomps trap werken versteld met sijn voorige gagie van veertien gulden 'smaendts, waer voor gehouden blijft de E: compe noch drie agter een volgende jaeren te dienen, qualiteyt verbandt en gagie dato deses aen vangh nemende, onderstondt —

Maleijen int Casteel Orangie, den 14e febo 1680 —
en was geteekent ut supra —

Caspar Hartman van Paterborn, aº 1674 met het schip de Betuwe voor adelbo en ƒ 10. pr maendt in india gekomen, werd als nu op sijn instantigh versoek en tijts expiratie de novo in opgemelte qualite met een beloninge van ƒ 12. ter maendt onder een drie jarig verbandt weder in 'tcomps dienst aengenomen, verbandt en gagie gedaen in gaendo. onderstondt —

Maleijen int Casteel Orangie, den 15e febo 1680.
en was geteekent, als vooren —

Ferdinandus Jansen van Harlem, aº 1675. pr 't schip mauritius voor jong matroos met ƒ 7. pr maendt in india gekomen, naderhandt tot soldt met ƒ 9. gestelt, werdt als nu op sijn ernstig versoek sulcx tijts expiratie, in voorsz qualiteyt de novo met een beloninge van elff gulden ter maendt, onder een nieuw drie jarige verbandt in dienst der E: compe aengenomen, verbandt qualiteyt en gagie den 16e maert aen vangende, als wanneer sijn iongst verbandt sal comen te expireren, onderstondt —

Maleijen int Casteel Orangie, den 16e febo 1680
en was geteekent ut supra —

Francois Rocquet van Middelburgh, a° 1670. met t'Slen-
schip 'twapen van ter veer voor Jongen en ƒ 5. p̃ʳ maendt
in India gekomen, nadergandt door de E: h:ʳᵉ raat van India
anthonio hurdt, vermits 't expireren van sijn eerste
vijff jarrig Standt gestelt tot matroos met ƒ 9. p̃ʳ maent,
werd als nu op sijn instantigh Versoek in d° qualitet verhoogt
tot ƒ 11. p̃ʳ maendt, waer voor gehouden blijft de E: comp.ᵉ nog
drie agter een volgende jaren te dienen, Staande en gagie in-
gaen 24. april aanstaende, wanneer sijnen Standen tijdt sal
komen te expireren, onderstondt ——

Malcijen int Casteel orangie, den 7ᵉ Maert 1680 —
en was geteekent Robbertus Padtbrugge ——

Gerard van Groenendaal, van Uijtregt, a° 1677
met het schip Ternaten voor jong matroos en ƒ 6. p̃ʳ m̃ᵗ
in India gekomen, werd bij desen vermits goede bequaamheijd
op sijn instantige Versoek gestelt tot soldaet, met ƒ 9. p̃ʳ m̃ᵗ
waer voor gehouden blijft de E: comp.ᵉ noch vijff agter een-
volgende jaaren te dienen, Staande en gagie heeden in gaen
onderstondt ——

Malcijen int Casteel orangie, den 10ᵉ Maert 1680
en was geteekent als boven ——

Jacob Jansen, van Amsterdam, a° 1668. met 't Casteel
Medenblik voor matroos en ƒ 8. p̃ʳ m̃ᵗ in India gekomen, werd
bij desen op sijn instantigh Versoek en ruijme tijds expiratie ge-
stelt tot soldaet met ƒ 10. p̃ʳ maendt, waer voor gehouden blijft
de E: comp.ᵉ noch drie agter een volgende jaaren te dienen, Staand
en gagie heeden in gaende, onderstondt ——

Malcijen int Casteel orangie, den 15ᵉ Maert 1680. —
en was geteekent, als boven ——

Joseph Gomes van Barcelonen, 17ᵉ 9ber 1678. met
't schip willem hendrik voor matroos en ƒ 11. p̃ʳ m̃ᵗ in India
gekomen, werd bij desen op ernstige en instantige Versoek —
met deselve gagie gestelt tot soldaet, waer voor gehouden
blijft in plaats van drie vijff agter een volgende jaren te
dienen, sijnde tot dato als boven aan vanke noemende —
onderstondt ——

Malcijen int Casteel orangie, den 16ᵉ Maert 1680
en was geteekent, als boven ——

Jan Pedron van Turijn, aº 1675 pr 't schip 't eylandt mauritius voor adelb.e en ƒ 10 pr mt in india gecomen, wordt mits desen op zijn ernstige versoek, vermits aanstaende sijns expiratie, de novo in dr qualite met een belooningh van ƒ 12: 's maendt, onder een nieuwe drie jarige verbandt in dienst der E: compe aangenomen, verbandt en gagie 7e Junij toecomende aan vangenemende, als wanneer sijn jongst verbandt sal comen t'expireren, onderstondt

Maleijen Int Casteel orangie, den 23e maert 1680. en was geteekent, ut supra

Christiaen Jansen van Kijpe, aº 1673 voor soldaet en ƒ 9 pr mt aan de caap de goede hoop, en aº 1676: als bootsm.e met de vrij Zee in india gecomen naderhandt weder om tot soldaet gestelt, wordt als nu op desselfs instantige versoek vermits sijns expiratie, de novo in dr qualiteijt met een belooningh van ƒ 11 pr mt onder een nieuwe drie jarige verbandt in dienst der E: compe aangenomen, verbandt en gagie heeden aan vangende, onderstondt

Maleijen Int Casteel orangie, den 20e april 1680 en was geteekent, als vooren

Jan Rensen van amsterdam aº 1675 pr de bataviae voor hooploper en ƒ 5 pr maendt hier te landt gekomen, wordt als nu op desselfs ernstigh versoek vermits bequaemheijt tot matroos met een belooningh van negen guldens ter maendt gevordert wats voor gehouden heeft de E: Compe sijn seijden jarigh verbandt 't welk te expireeren staat aº 1685. ten volle uijt te dienen, qualiteijt en gagie, dato deses aan vank neemende onderstondt

Maleijen Int Casteel orangie, desen 2e Maij 1680 en was geteekent, als vooren

Cornelis Simonsen Bos van Woerden a:o 1669. p:
het schip Tiepenburge voor soldaat en ƒ 9. p:r maendt in
India gekomen, naderhandt tot vrijman gestelt, ende wede-
rom door haer Ho: Ed:le tot Batavia a:o 1677. voor soldaat met
ƒ 10. p:r maendt onder een drie jarigh verbandt in dienst d.
d: Comp:e aangenomen, werdt als nu op desselfs ernstig
versoek vermits sijn expiratie ende bequaemheijt tot tim-
merman met ƒ 16. p:r maendt gevordert, waer voor gehou-
blijft de d: Comp:e noch drie agter een volgende jaeren te die-
nen, qualiteijt, verbandt en gagie gaeden in gaande onder-
stondt ——

Malleijen int Casteel Orangie, desen 3:e Maij 16[..]
en was geteekent, Robbertus Padtbrugge ——

Jelle Talles van Dokum bootsgesel, a:o 1675. p:
t schip Hendrick Maurits, met ƒ 8. p:r maendt in India gecom
werdt als nu op desselfs ernstigh versoek, vermits aanstaend
sijn expiratie de novo in d:o qualiteit met een beloninge van
11. gl: p:r maendt gevordert, waer voor gehouden blijft de d:
Comp:e noch drie agter een volgende jaeren te dienen, verban
en gagie den 23:e Julij aan staande aan vangnemende, als
wanneer sijne jongste verbandt sal comen t'expireeren
onderstondt ——

Malleijen int Casteel Orangie, desen 10:e Maij
1680. en was geteekent als vooren ——

Bastiaen Gratia van Malleijo a:o 1675. door de d:
de Gheijn voor lootsm:n met drie rijcx:d p:r maendt in dienst
der d: Comp:e aangenomen, naderhandt tot vrijman gestelt
en wederom 1679. op de goede getuijgenisse van den E:w:e Heer
predikant Cornelis vander Sluijs, als op sijn instantigh ver-
soek in qualiteit en gagie als vooren onder een vijff jaarigh
verbandt in dienst der d: Comp:e aangenomen, werdt als
nu vermits op Tamboecan als schoolm:r geplaatst werdt
vier rijcx:d p:r maendt sonder meer toegevoegt, om daer
voor sijn jongste verbandt t'welk t'expireeren staet p:mo
Maij 1684. ten volle uijt te dienen, qualiteijt gagie geed
in gaande, onderstondt ——

Malleijen int Casteel Orangie, desen 13:e Maij
1680. en was geteekent, als vooren ——

3291

Anthonij Morel van Batavia, a:o 1677. door haer Ed:e go: a: voor soldaet en ƒ 9. p:r m:t in dienst der E. comp:e aangenomen, en nu hier tegenwoordig ten casteele als op 't Jagt de Experiment de p:e onder chirurgijns plaets beroÿt ae den geruÿmen tijt gehoft bekleedt, word dienvolgens bÿ desen op deselfs ernstig versoek vermits aan staande tÿt expiratie en de goede getuÿgenisse sÿner bevolgebbert gevordert tot de qualite van onder chirurgijn absolüÿt, onder een belooninge van ƒ 16. p:r m:t, waer voor gehouden blÿft de E. comp:e noch drie agter een volgende jaren te dienen, staende en gagie den 25. Juny aanstaende aan vange nemende, wanneer sÿn jong:ste staendt sal comen te expireeren, onderstondt.

Malcijen int Casteel orangie, den 20:e maij 1680. en was geteekent ut supra.

Marten thielman van 'tzas van gent, 1674. p:r 't Schip 't huÿs te Borgen voor adelb:r en ƒ 10. p:r m:t in India gecomen, word als nu op sÿn versoek vermits tÿt expiratie weder de novo met een belooninge van ƒ 12. in 's comp:s dienst gecontinueert, waar voor gehouden blÿft noch drie agter een volgende jaren te dienen, verbandt en gagie gooden aan vangende, onderstandt.

Malcijen int Casteel orangie, den 20:e maij 1680 en was geteekent, als vooren

Jan Willemsen Hartogh, van Amsterdam 1677. p:r 't Jagt Castel Rammekens voor hoogbootsman, met ƒ 24. p:r m:t in India gekomen, wordt als nu met tÿts expiratie en goede getuÿgenisse in deselve qualite gevordert tot ƒ 20. p:r m:t daer voor gehouden blÿvende de E. comp:e noch drie agter een volgende jaren te dienen, verbandt en gagie gooden in gaende, onderstondt

Malcijen int Casteel orangie, den 29:e maij 1680 en was geteekent, ut supra

Joannes Anthonissen van den Bosch 1675. met het
schip de Betuwe voor timmerman en ƒ16. p.m. in India
gecomen, word als nu in opgemelte qualite vermits tyts
expiratie op syn instantig versoek, weder voor noch drie agter
een volgende jaeren onder een belooninge van ƒ24. p.m.
aangenomen, verbandt en gagie gaeden in gaende, onder
stondt.
Malcijen int Casteel Orangie, den 29e May 1680. en
was geteekent, Robbertus Padtbrugge.

Isbrand Claes van Leeuwaerden, 1676. p.r 't schip
Alkmaer voor bossch.r en ƒ12. p.m. in India gecomen, en
op desselfs uyt reyse by vacante plaets op approbatie van ha.r
Ed: Ho: Ag: tot Batavia door den scheeps raadt gestelt tot
onder zeylmaker met ƒ14. werd wederom als nu gemoreert [?]
jegenwoordig bereyts de plaets van zeylmaker ++ hooft be-
kleedt, (++ op 't jagt Amsterdam de tyt van 10 maenden)
werd op desselfs instantig versoek vermits tyts-
expiratie ende goede getuygenisse synes schippers toege-
voegt de qualiteyt van opper zeylmaker met een belooni-
ge van ƒ18. p.m., waer voor gehouden blyft de E. comp.
noch drie agter een volgende jaeren te dienen, staendt qua-
liteyt en gagie gaeden in gaende, onderstondt.
Malcijen int Casteel Orangie, den 31e May 1680
en was geteekent ut supra.

Laurens Theysz van Desneuter [?], 1677. met 't jagt
Castel Rammekens voor schiemans maet, en ƒ14. p.m.
in India gekomen, ende gemerkt als nu jegenwoordig de
plaets van bootsman op 't jagt Amsterdam albereyts den
tyt van een jaar p.e hooft bekleedt, word derhalven by deses
op desselfs instantig versoek vermits tyts expiratie en de
goede getuygenisse synes schippers toegevoegt de qualite
van bootsman absoluyt, met een belooninge van ƒ20. p.m.,
waar voor gehouden blyft de E. comp.e noch drie agter
een volgende jaeren te dienen, staendt qualite en gagie
gaeden in gaende, onderstondt.
Malcijen int Casteel Orangie, den 31e May 1680
en was geteekent, als boven.

Claas Jacobsz: van Maag, 1675. met 't schip America voor matroos en ƒ 8. p.r m.t in India gecomen, word bij desen op sijn instantig versoek (huit) sijn expiratie in d.o qualité voor nog drie agter een volgende jaeren met een belooning van ƒ 11. p.r m.t in comp.s dienst gecontinueert, verbandt en gagie dato deses aan vangnemende onderstondt.

Malcijen uit Casteel orangie, den 31.e Maij 1680. en was geteekent, ut supra.

Christoffel Assenberg, van Rotterdam, 1673. met 't schip Hellevoet sluijs voor onder cuijper met ƒ 14. p.r m.t in India gecomen, tegenwoordig in d.o qualiteijt winnende ƒ 16. werdt als nu op deszelfs ernstig versoek (huit) sijn expiratie tot opper cuijper met een belooninge van ƒ 18. p.r m.t geavanceert, waar voor gehouden blijft de d. comp.e nog drie agter een volgende jaaren te dienen, verbandt qualiteijt en gagie gaeden aan vangende, onderstondt.

Malcijen uit Casteel orangie, den 1.e Junij 1680. en was geteekent, als vooren.

Gerrit Ariensen van der wijk, a.o 1675. p.r 't schip Africa voor hooplooper met ƒ 7. p.r m.t in India gecomen, word als nu op sijn instantig versoek vermits sijn expiratie tot matroos met een beloning van ƒ 10. p.r m.t geavanceert, waer voor gehouden blijft de d. comp.e nog drie agter een volgende jaeren te dienen, verbandt qualiteijt en gagie gaeden in gaende, onderstondt.

Malcijen uit Casteel orangie, den 1.e Junij 1680. en was geteekent ut supra.

Franchois Simonsz: van der Monde, a.o 1670. met 't schip de rijsende son voor adel.b.o en ƒ 10. p.r m.t in India gekomen, naderhand op versoek door d. Jacobus de Theijn in den jaere 1675 vrijdom vergunt, word bij desen op sijn instantig versoek wederom in dienst der d. comp.e en ƒ 10. p.r m.t onder een drie jaerig verbandt aangenomen, verbandt en gagie gaede in gaende, onderstondt.

Malcijen uit Casteel orangie den 8.e Junij 1680. en was geteekent, als vooren.

Christoffel Jansz van Nos, aº 1674. p.r 't schip Africa voor
soldaet en ƒ 9. p.r m.t in India gekomen, werd bij desen op sijn
instantig versoek vermits tijts expiratie wederom de novo
in d.o qualite voor nog drie agter een volgende jaaren met
een belooninge van ƒ 11. p.r m.t in 's comp.s dienst geconti-
nueert, verbandt en gagie gedaen ingaande, onderstondt
Maleijen int Casteel Orangie, den 24.e Julij 1680. en was
geteekent, Robbertus Padtbrugge. ——

Pieter Gerritsz: van Campen aº 1660. met 't schip —
't Wapen van Amsterdam voor soldt. en ƒ 8. p.r m.t in India
gekomen, tegenwoordig winnende ƒ 14. p.r m.t, werd bij —
desen op sijn versoek vermits tijts expiratie voor nog drie ag-
ter een volgende jaeren met deselve gagie in d.o qualite in
's comp.s dienst aangenomen, verband gedaen ingaende —
onderstondt ——
Maleijen int Casteel Orangie, den 24.e Julij 1680 —
en was geteekent, als boven. ——

Andries Warnaer van Danzijk, 1675. voor soldaet —
en ƒ 9. p.r m.t met 't schip Spanbroek aan Cabo de Bona Esperan-
ce, en den selven jaere met den Blauwen Gulk in India —
gecomen, werd bij desen op sijn instantig versoek vermits
tijts expiratie de novo weder in voorige qualite met een
belooninge van ƒ 11. p.r m.t voor nog drie volgende jaeren
in 's comp.s dienst gecontinueert, verbandt en gagie gedaen
ingaende, onderstondt. ——
Maleijen int Casteel Orangie, den 27.e Julij 1680 —
en was geteekent. als boven. ——

Pieter Jansen van 's Gravenhaagen. 1675. met —
't schip den Alexander voor hooploper en ƒ 5. p.r m.t in India
gecomen, werdt als nu op sijn ernstig versoek vermits —
tijts expiratie en bequaemheyt gevordert tot matroos met
een belooninge van ƒ 9. p.r m.t, waer voor gehouden blijft
de E. comp.e sijn thien jarig verbandt, 'twelk expireren
staat 1685. ten vollen uyt te dienen, qualiteyt en gagie
gedaen aanvangende, onderstondt. ——
Maleijen int Casteel Orangie, den 29.e Julij 1680 —
en was geteekent, ut supra ——

Pieter Crijnsz: van Middelburg, a°. 1675. pr. 't schip Middelburg voor constabel maer a 14. pr. mt. hier te lande gecomen, naderhandt tot onderstierman met den belooning van ƒ 20. gestelt, wordt als nu op sijn ernstig versoek vermits sijn expiratie, en op de goede getuygenisse sijner bevelhebberen van neerstigh. en bequaemh. gevordert tot stierman absoluyt met een belooninge van ƒ 34 pr. mt., waar voor gehouden blijft de E. compe. nog drie agter een volgende jaeren te dienen, verbandt qualite en gagie heden in gaande, onderstondt.
Maleijen int Casteel Orangie, den 29e. Julij 1680 en was geteekent, als voren.

Gerrit Aritsz van Nieuwkerck, a°. 1674. met 't schip de gecroonde vrede voor soldt. en ƒ 10. pr. mt. in India gecomen, wordt als nu op sijn ernstig versoek, vermits sijn expiratie soo op de goede getuygenisse sijner bevelhebberen als gegevene preuve van bequaemheyt in de longste optogt naar Solo, gevordert tot sergiant absoluyt met een belooninge van ƒ 20. pr. mt., waar voor gehouden blijft de E. compe. nog drie agter een volgende jaeren te dienen qualiteyt verbandt en gagie den 20e. Juny passo. aanvang neemende, onderstondt.
Maleijen int Casteel Orangie, den 20e. Julij 1680 en was geteekent, ut supra.

Paulus Steen, van Nion 1671. pr. 't Wapen van der Goes, voor adelbor. met ƒ 10. pr. mt. in India gecomen, naderhandt in deselve qualiteyt gevordert tot ƒ 12. en daernaer mits sijn expiratie en een ruymen tijdt hier ter secretarie den dienst van pe. adsistent waargenomen hadt, gevordert tot adsistent absoluyt met ƒ 20. pr. mt., onder een drie jaarig verbandt, wordt als nu ten aansien desselfs neerstigheydt boven andere clercquen ter secretarie, en om dat sig in de Maleytse off Arabische letteren is oeffenende, waarinne al redelijk goede ervarenth. gekregen heeft, en om soo nu en dan wat ter handt gekomen is, de neve verbetert tot ƒ 24 pr. mt., om daar voor sijn loopende verbandt uyt te dienen, vermeerderinge van gagie heden in gaande, onderstondt.
Maleijen int Casteel Orangie, den 30, Julij 1680. en was geteekent, als boven.

Arnoudt de Liën van Amsterdam, a°. 1675. met 't schip Sumatra voor adelborst en ƒ 10. p'. m'. in India gekomen, word bij desen, vermits sijts expiratie als ook dat hij al een geruijmen tijd hier ten Casteele de plaats van boekbinder tot genoegen sijner gebieders heeft bekleedt in d°. qualite van boekbinder, voor nog drie agter een volgende jaaren met een belooninge van sestien guldens p'. m'. in 's comp^s. dienst gecontinueert, quali verbandt en gagie dato deses in gaende, onderstondt.
Malcijen uijt Casteel Orangie, den 1°. augustus 1680. en was geteekent, Robbertus Padtbrugge.

Govert Wijlendonk van Leijden a°. 1676. p'. 't schip 't Huijs te Spijk voor onder chirurgijn en ƒ 18. p'. m'. in India gecomen, werd bij desen op sijn instantig versoek vermits sijts expiratie als ook ten aansien bereyts al een geruijmen tijd sijnen dienst bij de pen gepresteert heeft geordert onder een drie jarig verbandt tot assist. absoluijt met een belooninge van ƒ 24. p'. m'., verband qualite en gagie heden in gaende, onderstondt.
Malcijen uijt Casteel Orangie, den 6°. augustus 1680 en was geteekent, als boven.

Franchois Schoddenberg van Delft, a°. 1673. voor opperchirurgijn en ƒ 36. met 't schip Ellewoutsdijk in India gekomen, werd bij desen (: vermits ruijme tijts expiratie en seer goede gedane diensten, getrouwen ijver en neerstigheijdt soo in het hospitael alhier, als in den treijn op Sololo, Saxoe, en Dodinga betoont, tot ons sonderlinge groot genoegen :) op versoek geavanceert in vorige qualite tot ƒ 48. p'. m'., en drie jarig verbandt, het welke heden met de gagie is ingaende, onderstondt.
Malcijen uijt Casteel Orangie, den 10°. augustus 1680. en was geteekent, als boven.

Franchois Alewijnsz: van Brugge, a°. 1677. met 't schip Hendrik Maurits voor scheeps corp^e. en ƒ 14. p'. m'. in India gecomen, werd als nu vermits sijts expiratie op sijn instantig versoek in d°. qualite in gagie verhoogt tot ƒ 18. p'. m'. waervoor gehouden blijft nog drie agter een volgende jaeren de E. comp^e. te dienen, 't verbandt en gagie heden in gaende, onderstondt
Malcijen uijt Casteel Orangie, den 15°. augustus 1680 en was geteekent, als voren.

Jacob Willem van Middelburg a°. 1679. p.r 'tschip Cortgeen voor matroos en ƒ 12. p.r m.t in India gecomen, werd als nu vermits dengeringen tyt de plaets van kock op 'tschip Middelburg tot genoegen syner officieren hooft bekleet, begiftigt met de qualite van kock en ƒ 10. p.r m.t, om daar voor syn loopende verbandt 'twelck expireerden staet 26e. augustus 1682. uyt te dienen, qualite en verbeteringe van gagie geden in gaende, onderstondt

Malcijen int Casteel Orangie, den 15e. augustus 1680 — en was geteekent, ut supra. —

Gijsbert Smit van Middelburg. a°. 1675. p.r den Alexander — voor jongen en ƒ 5. p.r m.t in India gecomen, werd als nu op syn instantig versoek verhelt met goede getuygenisse gestelt tot matroos met ƒ 9. p.r m.t, om daer voor syn tegen jaerig verband 'twelck expireeren staet 8. 7ber: 1685. uyt te dienen onderstondt —

Malcijen int Casteel Orangie. den 15e. augustus 1680 — en was geteekent, als vooren. —

Frans Jansz: van Amsterdam, a°. 1677. met 'tschip — Africa, voor matroos en ƒ 10. p.r m.t in India gecomen, naderhand door haer Ed: Go: A. tot Batavia gevordert tot schepstimmerman met ƒ 16. p.r m.t, werd by deselve op syn instantig versoek vermits tydts expiratie in d°. qualite verhoogt tot 24. p.r m.t waer voor gehouden blyft de E. comp.e nog drie agter een volgende jaeren in dienst te continueeren, verbande en gagie geden aan vangende, onderstondt. —

Malcijen int Casteel Orangie, den 16e. augustus 1680. en was geteekent, ut supra. —

Jan Ternatt vrcio, van Normandije, a°. 1675. p.r 't Jagt .odijk, voor adelborst en ƒ 10. p.r m.t in India gekomen, werd als nu op syn instantig versoek vermits tyts expiratie in d°. qualite weder voor nog drie agter een volgende jaeren met een belooninge van ƒ 13. p.r m.t in 's comp.s dienst gecontinueert, verhooginge van gagie geden in gaende, onderstondt. —

Malcijen int Casteel Orangie, den 16e. augustus — 1680. en was geteekent, als vooren. —

Pieter Hasenbroek, van Macquian, werd bij desen op-
sijn ernstig versoek voor soldaat, met f 9. p:s m:t onder een
drie jarig verband in dienst der E. comp:e aangenomen, —
gagie en qualiteit geven in gaende, onderstondt. —
Malleijen int Casteel Orangie, den 16:e augustus 1680 —
en was geteekent, Robbertus Padtbrugge —

Anthony Cassonnajonne met de fransz: in India ge,
comen, en a:o 1675. door haer Ed:e go: a: tot Batavia voor
onder chirurgijn onder verbandt van drie jaren met een be,,
looninge van f 20. p:s m:t in dienst der E. comp:e aangenomen
werd bij desen vermits sijns expiratie op sijn instantig —
versoek en goede getuijgenisse gevordert tot opperchirurgijn
met een belooninge van f 36. p:s m:t, waar voor gehouden —
blijft de E. comp:e nog drie agter een volgende jaren te dienen
verbandt qualiteijt en gagie geven in gaende, onderstondt
Malleijen int Casteel Orangie, den 17:e augustus 1680
en was geteekent, als boven. —

Adriaen Kalkelaer van der Veer, a:o 1674. voor Jonge en
f 6. p:s m:t in India gekomen, naderhand vermits zeer noorsti
en ijverig sijnen dienst bij de pen ter deser secretarij tot
volkomen genoegen sijner gebieders heeft gepresteert ge
gehad, gevordert tot jong ads:t met een belooninge van —
f 12. p:s m:t, werd als nu op sijn ernstig en instantig ver,,
soek gestelt tot assistent absoluijt onder een belooninge —
van f 20. p:s m:t, om daar voor sijn loopende tien jarig —
verbandt 't welk t' expireren staat 8. augusti 1684 uijt te
dienen, qualiteit en gagie geven in gaende, onderstondt. —
Malleijen int Casteel Orangie, den 19:e augustus 1680
en was geteekent, als boven. —

Servaes Vaes van Herg a:o 1659. p:r de Fenijt dulisses —
voor adelb:o en f 10. p:s m:t in India gekomen, naderh gestelt —
tot onder chirurgijn met f 18, en door de E. g:r president de Sout
in d:o qualiteit toegeleijt f 24. p:s m:t, jegenwoordig winnen als
chirurgijn f 30. werd bij desen op sijn instantig versoek
vermits sijns expiratie en goede getuijgenisse van den opperchi,,
rurgijn deses casteels gevordert tot opperchirurgijn absoluijt
met een belooninge van f 36. p:s m:t, waar voor gehouden —
blijft de E. comp:e nog drie nae een volgende jaren te dienen
qualiteijt verband en gagie geeden aan vangenomende, onder
stondt. —
Malleijen int Casteel Orangie, den 21:e augustij 1680
en was geteekent, als boven. —

Cors dirixsz van amsterdam, a°. 1679. p'. tschip de prijs zoo voor matroos en ƒ 10. p'. mt. in indija gekomen, den eersten Juny deses Jaars gestelt tot derde waak bij provisie, waarinne goedt contentament vervolgens gegeven heeft, werdt derhalven als nu op deselve goede getuygenissen, en mits examen vande Zeevaart en 't weetenschap der stierlieden gedaan hebbende, gevordert tot voorsz: qualiteyt van derde waak absoluyt met ruyme verhooginge van gagie a ƒ 20. p'. mt., omme daar voor syn loopendt verbandt uyt te dienen, verbeteringe van gagie gaende in gaende, onderstondt. —
Malaijen int Casteel orangie, den 22e. augustus 1680. en was geteekent, ut supra. —

Johannes Lobs van Medenblick int Jaar 1674. in indija gekomen, naadergaandt op diverse en geene comptoiren bij de pen gebruykt, en nu jongst hier ter secretarie den dienst als p'e. adsistent tot genoegen waargenomen; werdt over sulcx als nu en op het ernstig versoek van syn excell.e den prince Ceram, den 13e. Juny op het strok met den tocht naar Xolo gedaan, gevordert tot adsistent absoluyt met ƒ 20. p'. mt., om de E. comp.e daar voor drie agter een volgende Jaaren te dienen, qualiteyt gagie en verbandt gaende in gaande, onderstondt —
Malaijen int Casteel orangie, den 22e. augustus 1680. en was geteekent, als vooren. —

Fredrik pietersen vegter, van sleeswijk 1671. met 't schip amersfoort voor Schepens corp.e met ƒ 14. p'. mt. in indija tot gale aangeland, naadergaandt int Jaar 1675. tot batavia vrijman geworden, ende nu Jongst aldaar door haar Ed.e ho: agtbaare ed.s in november passado weder in dienst aangenomen voor soldaat en ƒ 10. p'. mt., 'tsedert dien alsior in den troijn op Xolo den 20e. Juny mits goede bequaamheyd gevordert tot sergant bij provisie in welk qualiteyt als nu ten absoluyten word bevestigt met een belooninge van ƒ 20. p'. mt., daar voor verbonden blyvende boven syn Jongste verband, de E. Comp.e nog drie agter een volgende Jaaren te dienen verbandt qualiteyt en verbeteringe van gagie gaende in gaande, onderstondt. —
Malaijen int Casteel orangie, den 23e. augustus 1680. en was geteekent, als vooren. —

Joseph Jardijn van Namen, a°. 1674. p.r de Betuwe
voor soldt. en ƒ 10. p.r m.t in India gekomen, word bij desen
op sijn instantig versoek vermits tijdts expiratie, we-
der in dienst der E. Comp.e de novo gecontinueert onder
een belooninge van ƒ 13. p.r m.t, waar voor gehouden
blijft nog drie agter een volgende jaeren te dienen, ver-
band en gagie ingaende p.mo desen, onderstondt. —
Malcijen int Casteel Orangie, den 26.e Augustus
1680. en was geteekent, Robbertus Padtbrugge —

Jacob Zuellicke, van Statin, a°. 1675. met 't schip
de Bloemster voor soldt. en ƒ 9. p.r m.t in India gecomen, word
bij desen op sijn instantig versoek vermits tijts expiratie, de
novo voor nog drie agter een volgende jaeren in 's comp.s dienst
met een belooninge van ƒ 12. p.r m.t gecontinueert, 's bandt
en gagie dato desen ingaende, onderstondt. —
Malcijen int Casteel Orangie, den 26.e Augustus 1680 —
en was geteekent, als boven. —

Frans Josua van Delft, a°. 1675. p.r de fluijt Buiren
voor soldt. en ƒ 10. p.r m.t in India gekomen, wordt bij desen
op sijn instantig versoek vermits tijts expiratie, op nieuws
onder een drie jarig verband in d.o qualite toegevoegt
een belooning van ƒ 12. p.r m.t, gagie en verbandt heeden
ingaende, onderstondt. —
Malcijen int Casteel Orangie, den 26.e Augustus 1680 —
en was geteekent, als booven. —

Jan Heron van S.t Thomas 1672. p.r 't schip Cracken-
stijn voor soldt. en ƒ 9. p.r m.t in India gekomen, jegen-
woordig winnende ƒ 11. p.r m.t werd bij desen op sijn in-
stantig versoek vermits tijdts expiratie weder de novo in 's comp.s
dienst gecontinueert met een belooning van ƒ 14. p.r m.t, waer
voor gehouden blijft, drie agter een volgende jaren te die-
nen, verband en gagie heden ingaende, onderstondt —
Malcijen int Casteel Orangie, den 26.e Augustij 1680 —
en was geteekent, als booven. —

Aert Gerritsz: van Uijtregt a:o 1670. p:r 't Wapen van der Goes voor jongen en ƒ 5. p:r m:t in India gekomen, — wordt bij desen op sijn instantig versoek, vermits sijn thien jarig verband volkomen g'expireert is, gestelt tot matroos — met ƒ 9. p:r m:t, waar voor gehouden blijft, de E. comp:e nog drie agter een volgende jaren te dienen, verband en gagie — geden ingaende, onderstondt. —
Maleijen int Casteel Orangie, den 26:e Augustij 1680 —
en was geteekent, als vooren. —

Pieter Pietersen Valck, van Rotterdam, a:o 1675. met — 't schip 't Huijs te Cleeff voor matroos en thien gl:s p:r m:t in — India gekomen word bij desen op sijn instantig versoek vermits sijn expiratie gevordert tot bottelier maet met een beloninge van ƒ 14. p:r m:t, waar voor gehouden — blijft de E. comp:e nog drie agter een volgende jaren te — dienen, verbandt, qualiteijt en gagie geden ingaende — onderstondt. —
Maleijen int Casteel Orangie, den 26:e Augustus 1680 —
en was geteekent, ut supra. —

Jan Oloffsen Meijer van Ditmarsen a:o 1673. voor adel:s en ƒ 10. p:r m:t in India gekomen werdt als nu vermits sijn — expiratie op sijn instantig versoek de novo met een belooninge van ƒ 13. p:r m:t, voor nog drie agter een volgende jaren in 's Comp:s dienst gecontinueert verbandt en gagie geden ingaende, onderstondt. —
Maleijen int Casteel Orangie, den 26:e Augustus 1680 —
en was geteekent, als vooren. —

Pieter Oldviersen van Aras a:o 1674. met 't schip Hendrik Maurits voor soldt: en ƒ 10. p:r m:t in India gecomen wordt bij desen op sijn versoek weder in 's Comp:s dienst onder een verbandt van drie jaaren toegevoegt in dito qualite met ƒ 13. p:r m:t, verbandt en gagie geden ingaende, onder stondt. —
Maleijen int Casteel Orangie, den 26:e Augustus 1680, en was geteekent, ut supra. —

Nicolaes Jacobsen veugt uijt den haag, a°. 1677. In de stadt Malacca van vrijman voor soldt. en ƒ 12. p.r mt. in dienst der E. comp.e aangenomen, wordt bij desen op sijn versoek vermits sijns expiratie en goede bequaemheijdt gevordert tot corporael met ƒ 14. p.r mt., waar voor gehouden blijft de E. comp.e nog drie agter een volgende jaaren te dienen, staende qualite en gagie geeden ingaende, onderstondt.

Malcijen int Casteel orangie, den 26.e augustus 1680. en was geteekent, Robbertus Padtbrugge

Gerrit arentsen nieuwen huijsen, van soesbergen, a°. 1675. voor adel.st en ƒ 10. met 't schip Japan in India gekomen werdt bij desen vermits sijns expiratie, gevordert tot corp.e en ƒ 14. p.r mt., waar voor gehouden blijft de E. comp.e nog drie agter een volgende jaaren te dienen, staende en gagie geeden ingaende, onderstondt.

Malcijen int Casteel orangie, den 26.e augustus 1680. en was geteekent, als boven.

Abram schat van 's hertogen bosch a°. 1670. met 't schip Zuijd poelsbroek voor soldt. en ƒ 9. p.r mt. in India gekomen, jegenwoordig winnende ƒ 11., word bij desen op sijn instantig versoek vermits sijns expiratie en goede bequaemheijt, gevordert tot corp.l met ƒ 14. p.r mt., waar voor gehouden blijft de E. comp.e nog drie agter een volgende jaaren te dienen, staende qualite en gagie geede ingaende, onderstondt

Malcijen int Casteel orangie, den 26.e augustus 1680 en was geteekent, als boven.

Laurens Egbertsen, van amsterdam, soldt. voor matroos. a°. 1672. p.r 't schip de gerugtigheijdt en ƒ 10. p.r mt. in India gecomen, jegenwoordig winnende ƒ 12., word bij desen op sijn instantig versoek vermits sijns expiratie onder een drie jaarig staend met een belooning van ƒ 14. p.r mt. in 's comp.s dienst gecontinueert, staend en gagie gede. ingaende onderstondt.

Malcijen int Casteel orangie, den 26.e augustus 1680 en was geteekent, als boven.

Jan Kesing van Borch, a°: 1675. met de fluijt den Hoordering voor adelb.e en ƒ10: p.r m.t in India gecomen, wordt als nu — vermits tijts expiratie op zijn ernstig versoek de novo in — voorn.e qualiteijt met een beloninge van ƒ13. 's maendts — onder een nieuw drie Jarig verbandt, in dienst der E. comp.e aengenomen, verbandt en gagie p.mo deses aenvangnemende onderstondt. ——
Malcijen uit Casteel Orangie, den 26e Augustus 1680 —
en was geteekent, als vooren. ——

Jan Jansen Smith van Middelburg, a°: 1672. met 't schip — nieuw Middelburg voor matroos en ƒ9. p.r m.t hier te lande — gecomen, naderhandt a°: 1677. op desselfs versoek tot soldt. — met ƒ11. onder een drie Jarig verbandt gestelt, wordt als nu mits tijts expiratie in voorsz: qualiteijt geavanceert tot ƒ13 p.r m.t, waar voor gehouden blijft de E. comp.e nog drie agter een volgende Jaaren te dienen, verbandt en gagie dato deses ingaende, onderstondt. ——
Malcijen uit Casteel Orangie, den 26e Augustus 1680 —
en was geteekent, als vooren. ——

Sijmon Geertsz Wijk van Nieuwerits, a°: 1675. met 't fluijt schip den Hoevelinge voor adelb.e en ƒ10. p.r m.t in India geco= — men, wordt als nu op desselfs ernstig versoek, mits tijts ex= piratie de novo in gesegde hoedanigh.t met een beloninge van ƒ13. p.r m.t en een nieuw drie Jarig verbandt in dienst der E. comp.e aengenomen, verbandt en gagie p.mo deses aen — vangnemende, onderstondt, ——
Malcijen uit Casteel Orangie, den 26e Augustus, 1680 —
en was geteekent ut supra. ——

Arij Leendertsz: van Rotterdam. a°: 1674. p.r 't schip — Africa voor matroos en ƒ9. p.r m.t in India gecomen, — word bij desen op zijn instantig versoek, mits tijdts ex= piratie in d.o qualiteijt voor nog drie agter een volgende — jaaren met een beloninge van ƒ11. p.r m.t gecontinu= eert, verband en gagie heden ingaende, onderstondt. ——
Malcijen uit Casteel Orangie, den 26e Augustus —
1680. en was geteekent, ut supra. ——

Willem Gerritsz: de haas, van nieuwekerk, a:o 1677. p:r tschip den blauwen gulthy, voor matroos en ƒ 11. p:r m:t in India gekomen, word by desen op syn instantig versoek, ten uit tydts expiratie, de novo voor nog drie agter een volgende jaren in 's Comp:s dienst gecontinueert, met een belooninge van ƒ 13. p:r m:t, verbandt en gagie gaende, onderstondt.

Malcyen uyt Casteel orangie, den 20:e augustus 1680. en was geteekent, Robbertus Padtbrugge.

Christiaan Jansz: van borken, in India gecomen a:o 1670. met de fluyt de voorsigtigheyt voor soldaat en ƒ 9. naderhandt gevordert tot ƒ 11. in deselve qualite, en wederom door de E. g:re anthonio hurdt tot Corp:l met ƒ 14. wordt nu uit tyts expiratie, en op syn opperhoofden weegens des selfs goede bequamheyt syn door den fiscaal competent. de novo in 's Comp:s dienst met deselve qualite met een belooninge van ƒ 16. p:r m:t en nieuwe drie jaarig verbandt, gagie en verbandt gaende, onderstondt.

nota dese naar volgende persoonen, op syn opperhoofden weegens dese andries oloffz op syn visite naar de oostersche landen vertrokken

Manado aan de fortresse amsterdam den 4:e maert 1680. en was geteekent, andries oloffz:

Dirck bockjens an amsterdam, a:o 1659. p:r tschip harringbuys voor hooploper met ƒ 6. p:r m:t in india gecomen, naderhandt tot soldaat met ƒ 9. p:r m:t, en wederom door de E. g:re abraham verspreet, int jaar 1670. in d:o qualite tot ƒ 11. p:r m:t, gelyk hy ook naar dien tyt verscheyning door de E. g:re Cornelis francx, a:o 1673. tot ƒ 13 gevordert is, en sedert int jaar 1676. in die eygenste hoedanigheden gecontinueert met ƒ 14. wordt nu uit tyts expiratie, goede getuygenisse en bequamheyt als ook uit soo een oudt 's Comp:s dienaar is, op syn instantig versoek de novo in dienst aangenomen en verhoogt tot corp:l met ƒ 15. p:r m:t, waar voor gehouden blyft de E. comp:e nog 3. agter een volgende jaren te dienen, qualite

en

gagie gaen aenvank nemende, onderstondt. ——
Manado aan de fortresse Amsterdam, desen 4:e maert 1680. en was geteekent, Andries Oloffz: ——

Pieter Mathijsz: van Hamburg a:o 1664. p:r 't schip de Jonge Prins voor soldt met ƒ 9. p:r m:t in India gecomen naderhandt in deselve qualiteit gevordert tot ƒ 11. en soo voorts tot ƒ 14. smaendts Jongst in den Jare 1677. — door de E. e:e Gouvern:r Robbertus Padtbrugge met deselve gagie gestelt tot corp:l absoluijt sonder verbandt, werdt als nu mits sijne tijts expiratie en goede getuijgenisse gevordert tot ƒ 16. p:r m:t, in deselfde vorige qualiteijt onder een verbandt van drie jaren, gagie en verbandt gaen aenvank nemende, onderstondt ——
Inde Schans Maetzuijcker op 't eijlandt Chiauw desen 5:e april, 1680.

Pieter Bockman van Brugge, a:o 1671. p:r 't schip Tidoor voor adelborst met ƒ 10. p:r m:t in India gecomen, naderhandt in den Jare 1676. gevordert tot ƒ 12 p:r m:t, wordt nu mits tijts expiratie en ernstig versoek de novo in eijgen qualiteit gecontinueert met een belooning van ƒ 13. p:r m:t, daar voor gehouden blijft de E. comp:e nog drie agter een volgende Jaren te dienen qualite en gagie gaende ingaende, onderstondt ——
Inde Schans Maetzuijcker op 't eijlandt Chiauw, datum en Jaren, en was geteekent, als boven ——

Jeremias Pietersz: van Batavia, a:o 1677. door de E. h:re gouv:r Robbertus Padtbrugge, voor tamboer in dienst van de E. comp:e aangenomen, onder een belooninge van 2 rijcx:d p:r m:t sonder verbandt wordt als nu gevordert tot soldt en tamboer met eenen, onder verbeteringe van gagie tot ƒ 9. p:r m:t, om daar voor de E. comp:e nog drie agter een volgende Jaren te dienen, beijde gagie en verbandt gaende ingaende, onderstondt ——
Inde Schans Maetzuijcker op 't eij=landt Chiauw, desen 5:e april 1680. en was geteekent, als boven. ——

Salvadoor Sonto geboortig van Chiamo, werdt mits desen op syn instantig versoek in d'comp^s. dienst aangenomen voor soldt. met ƒ 10. p^r m^t., en ordinaire tractm. onder een drie jarig verbandt, mits gegeven synde sig daer beneevens ten dienste deser sterkte en daer het mogt vereyst worden voor timmerman, te laten gebruyken soo int maken van de affuyten als andersints, gelyk aireede geschiedt is, verbandt en gagie heeden ingaende, onderstont In de schans maet zuyker, opt ylandt Chiamo, desen p^mo april a^o. 1680. en was geteekent, Andries Oloffz:

geccollationeert accordeert met syn int Casteel oraengie desen ult^mo augustus 1680

Quod attestor

1680

Vervolg Woensdag

35.
36.
37.
38.

Vervolg Moucos dan[illegible]

35.

36.

37.

38.

Hiervolgt Mauricos dag

register beginnende 13 aug[illegible]

[illegible]

L: A:

Registeropt vervolg des

g:

1.

2.

4.

10.

19.

20.

21.

33.

35.

36.

37.

38.

40.

58.

59.

63.

67

6

71

Register op 't vervolg des Moluccos dagregister

Augustus 1679

September 1679

acte

September 1679

Novembre

November Ao. 1679.

December

December 1679

Januarij 1680

January A° 1680

februarius 1680

februarius 1680

maart 1680

Pag:
..496
..499
..500
..501
..504
..505
..509
..510
..512
..513
..514
..515
..517
..520
..521
..523
..525
532
..534
..558
540
..541
542
..544

Maert A° 1680

		pag:
30	d° 't oorlogs fregat van Macquian met den Luijtenant Crommhuijsen }	
en	d° rapport zijner bevindinge aldaar	547

April 1680

3	d° brieven door den gedeputeerden Ternataanse Capiteijn Lauwt en Quimelaha Marsaoli aen zijnen koning na Soolog gesz.t	545.546
5	d° briefjen van den koning van Tidor	552
6	d° gecommitteerde na Tidor }	
en	d° instructie voor deselve	554
8	d° vijf Chiauwers door d'aengevoerde den Ternataen gedoodt	557
9	d° d'gecommitteerde weder om van Tidor }	
en	d° rapport van haer verrigte	558
en	d° translaat brieven van den koning van Ternaten en antwoord daerop door den Tidorees	566
14	d° den Soewoks lofzang per jagt d'Experiment van Chiauw	576
18	d° een kon[in]gs aengevoerde door d'ijlanders op de vlugt gedreven	577
23	d° d'Chiauwse Correcorren komende van Soolo om den brief door haer Ed.[heden] aan den koning Amsterdam gesz:	582
26	d° jagtje Voorzandt vertrekt na Soolo	583
en	d° jagtje d'koning Amsterdam over Chiauw van Manado	584
28	d° d'sloep d'Eendragt na Soolo en }	
	Salema s Conings Saijfoedin afgezant van Tidor, om den Soewoks lofzang en Cap.t Garez	585

Maij A° 1680

2	d° vier Correcorren voor zijn Cruijssen op d'aengevoerde en }	
en	d° galeij van Soolo met jagtje Voorzandt	588
6	d° gecommitteerdens na Tidor afgezonden }	
8	d° jagt Voorzandt na Soolo	593
en	d° brief van den koning van Ternate aan de gezamentlijke gecommitteerdens gesz:	594
9	d° den Secretaris lofzang en d'andere afgezondenen van Tidor }	
en	d° hun schriftelijke rapport	598
11	d° Salema van Tidor om d'jongst afgezondenen weder bij Sijne Saijfoedin te roepen, welke hem toegestaen word }	
en	d° deselve komen wederom en leveren schriftelijk rapport over	604.605
13	d° jagtje Beero na Amboina	611
en	d'jongst afgezondenen als weder na Tidor	613
14	d° deselve komen wederom en leveren schriftelijk rapport over	614
15	d° d'verw: d.r de Vrieses vertrekt p.r den Eendragt na de Manado	620

Maij Ao. 1680.

pag:

Junij 1680

Augustus 1679 Malleijo In 't Casteel Orangie

Vervolg Dagregister der Molucos beginnende den 23e augusti 1679 en eyndigende 30e augusti 1680

Woensdagh 23en do: niets van opmerkinge nogte aanteijckenens waardigh voorgevallen

Donderd: 24en do: vermits de jongste gevangene en opgebragte javanen van Limaus tot nogh in de hegtenisse met de boeijen geslooten hebben geseten, en alsoo heel stijff geworden sijn, soo is verstaan om de selve op de been te houden en aan Comps gemeene werken nevens andere slaven en kroupwerkers te doen arbeyden, tot tijdt en wijlen van Langij eenigh nader bewijs ten laste van de selve sullen gekregen hebben, omme alsdan tegens de selve werden geprocedeert als naar regten.

De gevangene javanen werden los gelaten, om bij de Compe. t'arbeyden.

Vrijdagh 25en do: omtrent de middagh komt een prauw

met

Augustus 1679 Maleijo in 't Casteel Orangie

werd aan den Capn Laurot Ferti van sijne vrienden op Macquian een rouwgifte gesonden

met Lidoorer sen van Lidoor, brengende een buijsel van de weduwe juffrouw Cracus een witte lijfbant daar onder aan de enden, met swart sijde en goudt draat gevrogte frangies, van waar voorsz. lijfbant hier binnen 't Casteel gebragt en den heer gouverneur vertoont, en vervolgens den Capitain Laurot Ferti, (volgens versoek van sijne vrienden die dese van Macquian hadden gesonden) overhandigt is, tot een rouwgifte en een teeken van sijn moeder, de welke soo gesegt wierdt, eenige weijnige dagen verleeden, sonder ziek te sijn, seer haestigh was komen te overlijden welk rouwgifte door den Capt. Laurot Ferti met seer bedroeft wesen ten overstaen en bij wesen van den boekhouder administrateur Sr. d'Gheijn wierdt ontfangen hebbende onder andere sijne klaagelijke woorden ook deese gesprooken dat hij dese rouwgifte niet alstoo een teeken van sijn moeder, maar broeders des sengadies van Guoffaquias doodt ontfingh, schijnende door de brengers, der voorsz. rouw present uijt oor geheeten te sijn, dat sijn broeder door last van den Coningh omgebragt soude sijn, off om eerder te gelooven dat in de jongste attaque op verleeden dingsdi:

waarin hij verslaat de dood van sijnen broeder den Sengadjie van Guoffaquia.

Augustus 1679 Maleijo int Casteel orangie —

dingsdaghs in liquatsen quartier om gekomen
is hoedanigh te sijner tijdt wel openbaeren
zal, ende benevens d' heer gouvern.r voorderde
dat onder deselve lidoorerden eenige Macquiand.s
waeren, hier zijn d' den selve aanseggen, dat
vrijelijk en met een onbeschroomt gemoet (ijder
tijds aan d' E Comp.ie off aan haare vrienden
de gijselaers hier voorens meermaelen gew.t
hadden te boodtschappen) herwaarts en binnen
't Casteel comen mogten, dogh dat sulcx altijd
most geschieden met kennisse en voorweten
van zijn E: omme hun met allen voorover
last te konnen beschermen maar selfs naar
gelegentheyt van den jegenwoordigen tijdt soo
van der selver boodtschappen als alle andere
voorvallen noodtsaeckelijk mede bewust most
sijn zullende alle de geene die als vrienden
en met vrede te komen aan quamen ookals
vrienden onthaelt en afgevaardigt werden,
naar 's Comp.s onveranderlijke gewoonte, hoe..
„wende niet te dencken nogte vreesen vande
onse soodanigh gehandelt te werden als nu
d' affgesondene op Macquian is geschiedt,
waar van vergoedinge en behoorlijcke
straffe verwagt werdt, insonderheyt mede over
alle soodanige wijse Moorderijen als door de
Macquianders vervolgens is gepleeght geworden,
soo ende bijaldien voor als nogh om het wel
vaeren van haare landen en dorpen gedencken

voor

Augustus 1679 Malleijo int Casteel Orangie

voor een alerte den Comp[e] gevoodtsaekt sal sijn
'tselve met den wapenen te soeken, soodatter tot
nogh voor hun tijdt van beraadt was, zijnde voorsz
Ternaetse, door den Cappiteijn laut[?] een
Algias toch voor hunne moeite gepresenteerdt,
maar deselve weijgerden het aan te neemen, neemende
ider daar op van den anderen afscheijdt.

Saturdagh 26en do.

Inden morgenstondt wordt door d'lijftegienen[?]
vande weduwe juffrouw Craans een kleijn Corcor
sinds 25
hier voor aant Casteel gevonden drijven, zijnde
met witte zeijlen en allerts[?] halven naar den
aardt en gewoonte van dese Mahumetanen
toegelaeckt, om te dienen tot een offerhande
van die geene die welke met langh duirige
ziekten, off ander ongemack zijn gequelt ge-
weest, Igter omme duin[?] aangaande
volcomen Explicatie te hebben, is 'tselve
bij d'Ostagiers van Ternaten gebraght,
welke naar deselve besigtigt ende
naar den toestandt gevraeght hebbende,
hoedanigh off met off sonder tobacq
pinangh bonckos, spijs etca gevonden was
wat met soodanige moluccse Confituiren
toegelaeckt zijnde, het een teeken sonde
zijn van jemandt die doodt was off ziek
gelegen hadt, maar daar mede ontwerping ge-
weest zijnde, was haar sustinie dat voorsz
Corcortje expres tot teeken vande Ternatanen
hier ontrent gestelt sonde zijn vandatse gereed
d' vrede

wordt een kleijn Corcor met witte zeijls
in zee gevonden, en verhaelt

gezegt worde een teeken van vrede voorbodinge
der Ternatanen te wezen.

Augustus 1679. Maleijo Int Casteel Orangie

den

d'vreedewillende hoecken, waer mede deselve volgens genoeghsame verklaringe is bekomen, voor soo veel het gelden mage —

d'Hr. Gouvern.r besoekt d'ostagiers

Naermiddaghs gaet de Hr. Gouverneur d'Ostagiers tot besoecke in sonderheijt aen den Capiteijn Taunot Reeli over t afsterven vande selfs Moeder off Broeder te Complimenteeren en beklagen, t geene met behoorlijcke omstandigheden gedaen zijnde, wierdt door Goegoegoe als volgens Capiteijn Taunot het woordt op nemende g'antwoordt, als dat de droefheeden wel meer bij dese gelegentheeden waren, vermits den laesten pligt en dienst niet en hadde konnen bewijsen aen voorsz. overledene, soo voor haer doot in siecktes als daer naer inden uytvaert off begraeffenisse; waer op door de Hr. Gouverneur weder gediend wierdt, dat

diverse discoursen over t afsterven vande moeder of broeder vande Capitein Taunot Reeli albooke

vermits den tegenwoordigen tijdt het soodanigh beschickt, ofte d'wijle het niet anders naer den toestant vande saecken heeft willen wesen, soo most men sigh hier over niet ongetroost hebben, maer wel eer dencken aen het spreeckwoort, dat seydt, d'Jonge konnen, maer d'oude moeten sterven, te meer de wijle zijn moeder tot soo merckelijcken ouderdom gekomen was, Capiteijn Taunot selfs in discours komende, begon zijn redenen met den sught, seggende, noch wel indagtigh te zijn, t geene hem van zijn vader en moeder, en voor ouders altijdt gerecommandeert is geweest, namentlijck, d'Compe getrouw te blijven, voor oogen houdende t geene de rebellige Marquianders voor desen overgekomen was

doch zijn

6/

Augustus 1679. Maleyo: Int Casteel Orangie

doch sijn dreijgement en was niet alleen om deselve moeder
maer oock vermits verstaen hadt, dat den Coningh Amst:
sijn broeder den Sengadje van Guoffaquian, gevangen
van sijn plaets naer Jilolo hadt doen brengen sonder
te weeten wat misdaen off hoedanigh het met hem
afloopen soude, geloovende echter dat selve om sijnen
wille was geschiedt, aengesien thuijs off geslagen
van den Capiteyn Taunot de Sengadje weggevoert hadde
gevangen hebben tot de E: Comp:e, bij Ternatanen altijdts
verdacht waeren geweest, maer hoedanigen gevangenis
de Marquianders tot de E: Comp:e en in sonderheijt

vande gevangenheeden der marquianders tot de E. Comp:e

desen Capiteyn Taunot gedraegen hebben, is al lange gebleken,
sijnde onnoodigh om daer van yets op te haelen, te meer
alsoo men nu en eenigen tijdt van voor heen in deselve
wel de grootste verbittertheijt heeft bevonden, kommende sigh
voor als noch niet in komen, off eert in al sijn doen en
en wesen tselve en sijn quaeden ingenomen hadt tot
de E: Comp:e blijcken, soo dat sijn Gouverneur sigh dan oock
daer op genoodtsaeckt vindende te antwoorden, de heer
Capiteyn Taunot den weijnigh de waerheijt seggen, daer on-
der verscheijde dit te pas brengende, dat geloofde des
Zeffs broeder niet naer Jilolo off Halmahera gebraght,
maer wel light met een parthij Marquianders gevang
met afschoorvelen, op Ileeden dingsdage, als wanneer op
deselve een aenslagh hadden gemaeckt, omt leeven geko-
men te zijn, als sijnde doen maels overvallen en ver-
rast geworden, boven dien soo was sijn E door den Coningh
van Tidoor ter kennisse gekomen, dat de Marquianders
tegenwoordigh vande Ternatanen al waeren gese-
pareert en gescheyden, alsoock dat die van Tabalaun

naer Gane

Augustus 1679 Malcyo Int Castteel Orangie

naer gaen leggende op Halmahera ende streat
Spatientia, mette woon der huys houdinge waeren
gevlugt derhalven konde het niet wel anders verstaen
zijn dat den Coningh Amsterdam jegenwoordigh soo
danigen ontsage en gebiedt over den [illegible]
sijn broeder had gekregen, die sijn hoogheijt voordesen
noyt en hadt gehadt. den Capiteijn Lannot sende het
[illegible] op wat anders als [illegible]
dat hij met de marquianders verspreijden niet wederop
doden soude, vraegden zijn E: de heer Gouverneur off soo
ende ingevallen den Coningh Amsterdam met de [illegible]
groolen quame wederom te keeren, ende vervolgens
met d'E. Comp[agnie] verbonden werden, off de nagel recognitie
haeren gangh soude hebben als voorgaende, kreijgende
tot antwoordt dat zijn hoogheijt den regenten van nagel re-
cognitie zijnde gangh en cours tot nogh genomen
hadt als voorden, en dat daer inne nogh in geenige
andere der voorsz[eyde] recognitie gelden geen d'minste
veranderinge soude gedaen werden, soo wanneder maer
andersints d'Comp[agnie] behoorelijcke satisfactie zal gege-
ven zijn waer van bij overkomste van de Ternatanen
en haeren aenhangh nader souden moeten spreken
vande gesanden ostagiers, wierdt gelooft dat de Ter-
natanen het niet langh soude komen uijt haeren,
als zullende van alles ten eersten behoeftigh werden
ende derhalven nogh ligtelijck voort in deese jaer
hun souden moeten onderwerpen doch vreesende dat
den Coningh met d'Comp[agnie] verbonden zijnde haer d'ersten
op staende lasten leggen soude, over sulcx hun maer
[illegible] staen waer uijt genoegsaem blijckt dat se de

Vervolgingen der

Margin notes:

den Capiteyn Lannot vraeght of de nagel recognitie haeren gang soude hebben als voorgaende, indien de Ternatanen wederom keerden

antwoord van den E. heer Gouverneur.

Augustus 1679 Maleije: Int Casteel Orangie —

[illegible]ninge des Coningx met d'E Comp.e niet geheel en zagh,
als zynde in haar gemoedt ten volle overtuyght,
waeromme den Coningh met al tgeene maer eenighsints
bedencken konnen, bekladden, ende haer selven
ten hoogsten verontschuldigden mitsgaders van
haare getrouwigst om d'E Comp.e wyt en zyt op
haven, omme waert mogelyck des Coningx Credit
teenemaal ten eynde te helpen, en hun selven off
yemandt anders naar hun welgevallen int Ryck
bevestigen, voor soo veel Ternaten aengaet, wat
Marquian en Jelolo als oock tgeene verders onder
t selve Ryck gehoordt heeft, belanght, is genoughsame
int geweldt en ontsagh van dese twee principaelste
gyselaers, als den Goegoegoe Alam en Capt.e Taunt [?]
Recti, soo dat te vertrouwen is dat den grooten
vaart deser opstandt met het aenhouden der voorsz.e
gyselaers gestuit sal zyn, en zy aldus in haar oog
merke niet weynigh bedroogen. —
Voort laetste wierdt haar nogh nader gev.en dien [?],
mits van te voren te gemoet gevoert dat sy d'E Comp.e
getrouwigst willende behouden, jemmers yets van
desen langh beslooten opstant en bondt bekende [?]
zyn en hadden behoordt te komen geven gelyck
op haar versoght was, als wanneer de saecken
noyt soo verre soude gekomen syn, weenig [?] dat
sy het minste daerom hadden hooren te vaagh [?]
voor Coningh off yemant anders als wetende —
dat d'E Comp.e magtigh genoegh was om hun
soo volgens d' jonghste acte van verdeeling —

als anders

Augustus 1679. Maleyo Int Castiel Orangie

als anders, voor alle overlast, te beschermen, en in haere
respective qualityten staende te houden, maer soude
dese dingen nu sullen ten laste komen sal den tydt
leeren, sy hadden maer onbekommert te blyven inden
onschuldige vaeren, als mogende vry versekert zijn,
dat niet buyten reeden en billickh.t van Comp.s=
wegen soude werden geprocedeert, hier op werdt
door d'Ostagiers geluck in zijn E.s regeringe gewenst
vervolgens continuatie inde Moloucos, omme niet
herwaerts en derwaerts geslingert te werden 't geheel
anders by veranderinge van een ander hooft, die
inde saecken soo wel niet ervaeren was, soude
komen geschieden welcke reeden door zijn E. met
diergelijcke geluck wensinge wierdt beslooten,
insonderh.t tot welstant van d'Comp.e en den Stadt
van Moloucos, onderwysen en nogh naederhandt
daer op een glaesie gedroncken zijnde nam d'g.e
Gouvern.r afscheydt, wenschende elckanders goede
naght. —

Sondagh 27.d° desen Morgenstondt voort op gaen vande Son
verscheynt des Tidoreesche Conings Sayhoedins
gewoonlycke afgesant Salema, met een schip
prauw hier aent Casteel, vermeldende dat
den Sterrenborcq nogh niet g'arriveert en was,
is den selven op stonts wederom te rugh gescheept,
schijnende van synen Coningh order te hebben,
om gesyde vaertuygh den Sterrenborcq met den
assist.e starcker te vergeselschappen, denwelcke

snaermiddaghs

Augustus 1679. Malayo Int Castell Orangie

Den ass. Harckss. vrount wedenom van Tidoor —

Snamiddaghs daer aen met de landt schuijt hegelijck met voorsz. Saldena aengelandt zijn, doende den adsist. hier voorden vernemt vandeselfs wedervaar, ren, bij en ontrent gem. hoogh. het volgende bericht als. —

Rapport Aenteijckeningh vanden Adsist. Paulus Harcksz wegens sijn wedervaeren op Tidoor; en bij den Coning Saijfoedin: Namentl.

Deselfs rapport van sijn verrighe aldaer.

Aug. 1679 Inde Roohaen voor Tidoor — dinghd. 22 do. naer dat op gisteren de Steenboecq naer Malayo en daer weder alle brieff hebt gepasseerdes aen d'ho. Gouverneur gesonden is, quam opde Middagh den van sijn hoogh. Cabo oste Corporael aen boort, gesonden vanden Coninck — met 2 visschen in voogen ende Complimentes hiet seggen wijl den schrijver Camisi siecke was, sijn hoogh. daeromme mij niet bijsigh ontbied, den houde maer stellende sulcx tot morgen uijt, hier tegen niet te doen zijnde, mosten tselve geppoorsaemden, en den Coningh voor sijn gesonde visschen verbiedelijcke danck seggen des Agtermiddaghs quam eyndelijck van Telloo naer den vande 4 Corcorren die des Coningh Camisi souden uijt gelijt door en weder des Naghts weder, om twee Tidoorese die sijnde Conings landt staen, als vorenaerts door sijn hoog. bevoelen ouden haelt gebrag

Woensdagh 23 do.

Augustus 1679 Maleyo Int Casteel Orangie

Woensdag 23e do. tegens den dagh quam den 8tenboech weder bij ons, met den brieff van d'E. Hr. Gouverneur = meedens den Corpl. Hans Miets en een Soldaet om met de gemelte Chinees naer Amboina te versenden, welcke Corpl. en Soldaet volgens ordre soo haest dagh wierdt, bij den Chinees aenboort gebraght zijn, ende Naghoda tot de Jagt geanimeert, die aenstonts zijn zeylen aen liet slaen en sigh tot vervoordering van zijn reijse klaer hielt, bijsonder Meijcke op den Coningh wagtende, vermits zijn Hoogheijt soo het (scheijnt niet klaer kan raecken) ende tot nogh toe geen depesche verleenen wilde; neemende dan voor soo haest naer boven bij sijn Hoogheijt soude geraecken, daer van erinnering te doen ende eerbiedigelijck te versoecken dat den Chinees sampt de Chialoup de Roode Haen hoe eer hoe liever mogten vertrecken, maer niet waer het mogelijck naer het vertreck van do. Roode Haen, wijl soo het aen liet sien de Chinees als dan nogh langer mogte opgehouden werden, weshalven gem. Chialoup nogh een dagh 2 a 3 ophouden zal. —

Ontrent de middagh sagh men van boort dat Cera, onder een quitasol naer boven 's Coningh's fort om zijn Hr. vader te mogen spreecken gingh, en int gaen op den wegh sigh een weijnigh keerls op den hooge steen verhieff, ende op onse Chialoup staen oogden. —

Des agtermiddaghs ongeveer te 4 uijren, quam Salema aenboort berigt doende onder complimenten,

dat soo haest

Augustus 1679. Maleijo int Casteel Orangie.

dat soo haest de papen over het sterven van den
Prins Cabodoleo sullen gesproocken hebben, daer aen sij
doende waeren, Sijn Hoogh.t mij als dan ontbieden
soude laeten: wat hier af komen sal, sal met den
tijdt afwagten, maer gemerckt soo laet naer den
avondt gingh, twijffelde datter ijets van komen
soude, Edogh dos ongeagt met complimenten Sijn
Hoogh.t in antw.t gedient hebbende dat Sijn Hoogh.ts
begeeren geerne naer gekomen soude werden
is Mons.r Salema weder naer landt vertrocken,
besonders d.o Salema al voorens Sijn vertrecken
mij al vraegende wiste te seggen hoe op gisteren
off eergisteren de Alphoereesen op Ternaten
van onse uijtgedeelden troup, g'atrappeert, ende
inde vlught met verlies van haere doden, en
partije gequest, verjaegt is &c.a

Donderd.n 24.e d.o Ontrent de middagh quam nog
eene van die 4 Coracoren hier voorn.t vande
buijten negorijen soo dat nogh eene twee mantquo-
ren, ider den Chinees soort schijnt reijse kan maken
Op den middagh quam Eijndelijcke Saldma aen
boort, door ordre van den Koningh om ons aenlant
te ontbieden, dat aenstonts gehoorsaemt is, en wierde
den wij (dat nogh noijt gebeurt is) met de grootste
eerbewijsingh, en door den Hoogh.t met 4 à 5
musquettiers ontfangen, en voorgen met all
beleeftheden tegelijck op ende int fort gebragt,
dogh niet bij den Coningh die in Sijn huijsen stelt

met ongemeene

met ongemeene droefh.t sigh geslooten hielt, dogh onse
aenkomste d.o Vorst aengedient wesende, uijt liep
op den tapijt in de gangh als voorgaende reijse, latende
alweder de Paap Samadja bij mij sitten, maer Camisi
en Salema wierden bij den Coning ontboden, die naer
een poosjen geleden weder bij ons quamen aen
wien we de Coninx giften met beklaeghelijcke Compli-
menten over s'Coninghs verlies hebben overhandigt
daer mede zij naer den Coningh zijn gegaen, dogh naer
ruijm een uur geleden quamen zij weder bij ons,
met diergelijcke Complimenten, Namelijck dat d'Eer
van d'E H.r Gouvern.r aen den Coningh bewesen
zijn Hoogh.t aengenaem was, en in syn droefh.t
een groot soulagement toegebragt heeft, jae meer
dan de 3 absente Coningen van Moloccos hemlien,
de Eere aengedaen hebben, wes den Coningh sigh
met alle vermogen sal tragten d'E H.r Gouvern.rs
Eerbewijsingh met danckbaerh.t te verschuldigen,
gemerckt d'Eer en gunst van zijn H.r Vader
d'H.r Gouvern.r nogh maer te groot was, bidden
wijders dat d'E H.r Gouvern.r een goet vertrouen
doch geliefde te hebben van zijn Hoogh.t oprechtigh-
en toedadigh, ja suijver de selve zij roept Godt
de Heere die des menschen herten bekent zij-
onderselve weet te doorgronden tot getuijgen
daer mede dese Complimenten een eynde namen
wenschende des Heere Gouvern.rs gesontheijt en langh

leven

Augustus 1679. Maleijo Int Castel Orangie

tween 2 a 3 mael root drincken moesten, en alsoo verloff kregen om naer boorden te gaen, doch niet om vandaegh naer Maleijo te vertrecken, maer met versoeck dat sulcx op morgen mogte geschieden, 't geent om sijn Hoogh.t te believen gehoorsaemden — moesten, ende naemen alsoo onsen gangh wederom naer strandt, vermits dan den Coningh selver niet en hebben connen spreecken, dacht het om,, noodigh te sijn, het welcke mij vande Heer Gouvern.r aen bevoolen aen soodanige Rapport om te kennen te geven, Edoch van het laetste aen Camidi, ernst en minnel.n gerecommandeert, en versocht sijn Hoogh.t voor te houden dat den Chinees doch niet langer opgehouden mogt — worden, 't geen hij beloofde naer te comen ende wanneer op morgen aenlandt quam volcomen bericht te doen. —

Vrydagh 25.e d.o 's morgens den Mardijcker Salvadoor aen landt sijnde, ontmoeten hem een Ternataense Paap Hadam gen.t die van Gilolo (aparant) om cost als anders iets te koopen, op Tidoor gecomen was, dese Paap gaf onder andere discoursen seer bedruckelijck te kennen, hoe dat de slechte tot nogh toe seer hart onder de — Ternatanen op Gilolo en daer al ommeregeert soo en sijn sij genootsaeckt mitsgaeders tyrannelijcken en hadden haer dooden maer bloot in de aerde te stecken

Augustus 1679. Maleijo Int Casteel Orangie —

stelden, dat voor haer den groote drouffheijt des ontmoetigh
was, wijl zij d'Comp.e moesten missen, van wien zij
te voorens, soo goeden handt reijckingh hebben gehadt
met meer andere sulcke ongenoegelijcke saecken
van haere dingen gedoende den tegenwoordige staet
Swaert. —

Ontrent de middagh, sondt sijn Hoogh.t sijn Papoe aen
boort met 4 groote Tarquen Papoese sagu en drie
groote gerookte visschen, begeerende selve aen het
volq vande landt schuijt gegeven te werden, en
liet sijn Hoogh.t wijders met d.o Papoe melden, naer
dat sigh zal geëbat hebben, mij alsdan aen landt
sal laeten ontbieden welcken tijdt wij beloofden af te
wagten, en de Koningh voor sijn gunst en sagou
op het alderbeleefste bedanckten —

Des agtermiddaghs naer het uijtgaen vande moorsche
kerck begaff sigh den jongen Koningh Cera naer
het fort van sijn vader, overvulct van door sijn
Hoogh.t aen landt ontboden te werden wedder belet
wierdt, en alsoo dessen dagh sonder ijets gedaen te
werden, vrugteloos moesten laeten voor bij gaen
t geduer ons persolverene dedt de sloep de roode
haen, met d'eerste goede windt den stroom vande
wal te duwen, en soo gevolglijcke sijn g'recommandeerde
reijse continueerende, wijl al 2 dagen sonder —
het een off het ander vanden Coninck en vertreck
hebben kunnen bespeuren, en als den Hagoda daer
toe op hebben geannimeert is, gaf tot antwoordt dat het
wagten naer was, om des Koninghs brieff en

sijn

Zijn schulden op t'door, waer naer gem: Chiadkop de
Coode hadden niet kan op geschonden werden, maer
de nagt of te op morgen als gesegt sijn reijs door
vervorderen. —

Nopende de schuldt van den Chinees Salappardenten
800 Rds sijn welcke somma sijn hoogh: door
Saldna, voorleeden Sondagh, van de gouvern:
tot verscheeden op seggen van zijn magt [illegible]

~~Anno den~~ ~~Woensdag~~ do Tegens de middagh quam Saldna aen boordt en
wierden door Conings broeder eijnddelijcke aen
landt ontboden, al waer wij wedder met de groot-
te vertoonijsingh als op gisteren geschiedt is
binnen int fort sijn ontfangen, doch niet bij den
Coningh maer op onse oude plaets, aldaer als voor
heenen de paap bij ons geladen wierdt, en Cansse,
mitsgs Saldna als loopende boden van den Coningh
gebruyckt wierden, welcke ons: naer dat den
posset bij sijn hoogh: gevoedst waeren bij ons
met den papieren quamen, daer op van den
Coningh selvoor met complimenten getracteert
was het volgende te weeten

Tarcker seght dese mijne woorden met alle
Eerbiedigheijt Eerbiedt aen mijn heer en
vader. Robbertus Padtbrugge, Gouverneur
van de Moluccos en oprechte onderwijser
van ons alle dat wij sijn Ed: oprechte en
groot betoonde giften op gisteren, met
alle behoorlijcke onderdanigheijt ontfangen hebben,

welcken

Augustus 1679 Malleijo Int Casteel Orangie

Welcke gunst en groote verblijdingh vand gem:e
gouvern:r een soodanige bleijdschap niet alleen de
aenden Coning, maer aende grooten en tot de cleijnste
toe op Tidoor hadden gegeven heeft, dat sij haere
droefheit in bleijdtschap hebben verandert, jae van
voorenemen uijt geworden sijn sulcke verblijdingh
aenden Tidoreesen Coningh tot aen het uijt eijnde
des weerelts te verbreijden, dewijl sij daer innes
genoegh geschept hebben, maer wijl sijn hoogh:t
de eersten ponnogift door de gem:e aenden overledenen Keijm
Baija tot genoegden te gemoet gecomen is, ende
sigh daer mede van voor als nogh vernoeght houdt,
soo versoeght . . . . . d'ontfangen giftes aen Cabod,
en sijn susterkens wederom te nemen, onder smeeckende
bede de gem:e gouvern:r het niet te quaesten en wilde duijden
alle welcke complimenten naer swacke vermogen over
wogen hebbende, sijn hoogh:t in antwo:t hebbe laeten
dienen, namelijck, dat mij onmogelijck was, d gem:e
gouvern:r op hooghe giftes wederom te nemen, maer
biddende soo d Coningh d gem:e gouvern:rs oprechtigheijt
g'observeert heeft, dat immers soo suijver is als het
dagh licht, d:o gift soo danigh als ontfangen is te be-
houden waer mede sijn hoogh:t deselfs oprechtigh:t
daer aen niet getwijffelt werdt, betoonen sal, daer
mede Caicili en Salema naer den Coningh gekeert sijn,
en naer een langh wijligh uijtbeijdingh weder qua-
men, met bericht dat sijn hoogh:t bij sijn voorige
bede is bleven volharden en schier onder minnende
Tranen mij dwongh, de ponnogifte weder te nemen

niet als

Augustus 1679. Malleyo Int Casteel Orangie —

niet als off Zyn Hoogh.t het wederom soude, maer om soo lange op Malleyo by d'E. gouvern.r bewaert te werden tot dat Zyn Hoogh.t het van noode mochte hebben, alswanneer hij 't selve soude laten afhalen daer bij onbeweeghde persisteren bleeff sulcx siende ende daer aen niet te doen zijnde hebbe beleefdelijcken laten versoecken in gevallen Zyn Hoogh.t voorsz. Croon gifte simpelijck maer om te bewaeren wedder overgesonden wilde, dat sulcx dan niet Zyn Hoogh.t salvena geliefde te laten doen, dat eyndelijck niet veel tegensprecken, noch bij den Coningh aengenomen is, en was tegens den doncker avondt niet soo danigh verbuijsingh als wij ontfangen Zijn desselfs vertrocken werden wanneer den Chinees laet Zyn Hoogh.t versoecken, wije met Zyn schepen naer Amboina niet kan klaer raecken, dat d'o Chinees wedder naer Malleyo mocht ontboden werden, off soo d'E. gouvern.r geliefde, wilde Zyn Hoogh.t op d'Chialoup van den Chinees 5 a 6 Coracoren stellen, om onder desselfs versekeringh naer Amboina te gaen, sulcx niet alleenlijck aengesien hebbe aende Coning gaentant, dat sulcx aen d'E. gouvern.r eerst most aengedient werden en soo Zyn E. het selve soo goet achten soo soude het alsdan wel konnen geschieden tgeene Zyn Hoogh.t daer naer sal aengedient werden, alle het welcke Zyn Hoogh.t beloofde te sullen afwachten. —

Laet ende de Chialoup de Hoofden zyn verlijde onder-

wenden

Augustus 1679 Maleijo Int Casteel Orangie

nemen, gelijcker wijs wij met de Sterrenborg in geselschap
van den Corcor, daer op Saldema was, om de schoongifts
op Maleijo gelijck geseght hebbe, te brengen vanwelt,
het Saldema wijse te wagt door den harde tegenwindt
en stroom verdwaelt raeckende en tegens den dagh

Sondagh 27e do ons bevonden 't Eylandt Pottebacker
bevonden, mosten wij halven door Ternaten en Tidoor
laten loopen, en wijle geen windt en hadden begaven
wij inde schuyt en setten aen 't strandjen tot aen Teget
Tomey aldaer wij 't Jagt d'Experiment vernamen,
en aen deselve aen boort gingen, welckers schipper
van Obij en Bassan alles goets wisten te seggen,
en hardanigh des Coninghs van Bassians broeder
als den perturbateur van 't Batsiaens Ryck
door dos broeder veragt en schadeloos loopen
liet, met meer andere notabeles waerdige saecken
welcke door gen: schipper Jan op Malaijo comende
UE. Heer Gouverneur sal konnen verhaelt en bekent
gemaeckt werden, daer aen ick, mij en andere
beneven mij meede gegeven verbeedlijcke gedragh
Ontrent een uijr daer naer arriveerden de Jagten
den Sampson en Experiment, den eersten vande
overkust met een quantiteyt brandthout en
sparren, en d'andere van Obij en Batsjan, mede
brengende een brieff vanden Sergt Commandant
aldaer gedat 22e deser vermeldende dat
den Coningh Allowadin sigh met deselve gehouden
weddens en hadt versoght te verontschuldigen

't Jagt den Sampson komt van d'overkust met brandthoudt al soo 't Experiment van Oubij en Batsjan

wegens

Augustus 1679. Malaÿo: Int Casteel Orangie —

volgens deselfs klagten uyt de Negereÿ, als
onder anderen daer haer schelm stucken meest
op schijnen gegrondt weest te zijn dat se wederom
christenen gemaeckt te worden, en dat den gesegde
Moushon niet het gemelde volck soo veel uyt
gewerckt hadden, dogh verscheyde ogteren beloften
gedaen naer Batavia volgens zijn jaerlijcx
gewoonte te schrijven, en nogh nader beraedt
hebben wat dese gouvern: antwoorden souden

den Sabandar der Batchianders waer- schouwt aen den sergt. Commandant dat d'onderdanen haere laten aende Comps: vrinde gaen, om dat den gesegde Moushon deselve daer toe hett vermoorden

den Sabandar der Batchianders haer over derde
en vierde handt den Commandt laten weten
dat ijmandt van ons volck ende Compsdienaer
souden laten trouwen, angesien den grootsten
belgaende den gesegde en koninghs broeder
Moushon voorgenomen hadt van deselve de hoofden
te nemen, en vermoorden. —

den Koning Alauwadin maeckt swarigheit om aen haer Ed: H: a: te schrijven —

Zijnde mede annemerckens waerdigh hebbende
den Coningh Alouadin, den selve hadt laten
weten naementel dat zijn hooghste swarigheit
gemaeckt hadt aen haer Ed: Hoogh Agtb:
tot Bata: te schrijven uyt vreese van den
Coningh van Tidoor en Ternaten, vermits haer
hooghheden oocke niet en schrijven, hier uyt
sietmen dat desen opstandt een algemeene
sacke is, maer Comps: ontsage schijnt den
Batchianderen behalven deselfs vermogentst
en den Tidoorees voor als nogh in den toom
te houden, maer wat nogh in den stillen tydt
hier op volgen zal, moet afgewaget worden,

trouwende

Augustus 1679 – Maleije Int Casteel Orangie

kroonende voor tegenwoordigh niet anders schijnende
off zullen geen gesandentlycken tot vijanden krijgen
in sonderheijt soo wanneer eenigh Europianen bijstant
verwagteden. —

getrouwigheijd vanden Sabandar op Batchian —

Voorm^te Sabandar schijnt alle andere Batchianderen
in getrouwigh^t te boven te gaen, hebbende onse Comman
dant aldaer van al tgeene bewust is geweest,
egter met kennisse vanden Coningh bekent ge-
maeckt, als onder anderen van Goegoegoe Mous,
sons vuije ardige gedaenten die niet anders en
hebt getraght dan de Batchianderen in openbaren
Oorlogh met ons te helpen, ende den Coningh te
dwingen tot verder vlugten naer Batangh, maer
twee is ten minnendeelen verstoorken gebleven
door toedoen vanden Sengadie van Labova, die
met zijn volq oock naer den gemelden landtaert
naer die kant schijnt te hellen, waerom men de Labova
bij den Commandant niet sonder reeden verdaght
gehouden wierde, te meer alsoo het minste niet
en hebben willen Contribueren tot haer eijgen deff-
fensie. door voorsz^de Sabandar is mede berigt
dat den Coningh van Ternaten op nieuws naer noch
alle zeuen scheepen stucken jegenwoordigh voort
gedreven werden en aenslagh op ons volq in
Casteel Orangie zoude willen doen, met twee
buijten ander nader Santoffa te locken, ende de plaets
als dan van alle kanten besingelen en dooden
off geven mislucktende op teeren van de goesen
aenslagh

aen te leggen, omme zijn schelmstucken te volbringen
wanneer zijn E. buyten het Casteel sullen getrocken
hebben, onder schijn als off den Coningh zijn E. begeerde
te spreecken te staen &ca.

Den schipper Paul Jagst den Experiment relateerde
verders mondelinge dat op Oubij en daeromtrent
nogh alles in goeden staet was, maer 't hadde te wenschen
geweest dat de drie Corcorren die aldaer gevonden
zijn, opgebraght hadt, niet tegenstaende de daer
op beschijdene volckeren, voorgaende Tidoresche
te zijn, t'geene oock wel te gelooven is, dat de volckeren
en Tidoresche onderdanen van Patanij zijn geweest,
die het sonder twijffel hier off daer opsoecken sullen
stellen, te meer vermits te vernemen gaeven dat de
op die van Xula de maght hebben, met de redenen
sij hun naer alle apparentie sullen bijvoegen
omme d'Amboinsche provintie te ontrusten

Salama verzoekt wegens sijn Hoogheyd Saijfoddin voor 't op verder van de nagel recognitie

Salama hier vooren van gesproocken, sijn Compliment
onder en tusschen afgeleydt hebbende, verhoogt uijt
naem en wegens sijn Hoogh.t Saijfoddin, op 't verder
van de Tidoreesche nagel recognitie de somma van
hondert r.s hebbende 't welcke goudt naer te
in den neusdoeck gewonden, dat Hoogh.t door
d'selve gouverneur geweygert wierdt t'ontfangen
als een onderpandt, niet tegenstaende sijn Hoogh.t
doen maels daer bij hadt laten seggen, dat het selve
niet als tot onderpandt maer als tot een teecken

presenteert eenig goudt tot onderpandt.

bij sijn E. en als in bewaringe liet

gelijck hier

Augustus 1679. Maleijo Int Castteel Orangie

Sijn E. weijgert t'gout aen te vaerden doch

gelijck hier vooren aengehaelt staet, presenteerende voorsz.en gouttwerck nogh maer eens met dese Complimenten, doch hoe meer sijn E. sulcx begeerde, hoe en weijgerigh bleeff om t'selve te aenvaerden, hoe meer Saldena aenginck verscheijdene reden bijbrengende dat t'selve volgens sijns hooghts ernstige begeerte in bewaeringe mogte genomen werden, soo dat sijn Ed. opt laetste genootsaeckt wiert soodanigh gouttwerck, naer dat beswoorens te verstaen vanden raedt ~~aen~~ om standelijcken wierdt besegelt, en door Saldena alles selfs naer gelet, te doen bewaren met betuijgingh dat dien aengaende voor alle naer spraecke onteschult wilde gehouden werden, want Saldena anders niets verclaerde niet vermogens genoegh te sijn voorsz.en versogte penningen te ontfangen, niet tegenstaende sijn hooght daeromme tegenwoordigh seer verlegen was, insonderheijt tot begraefenisse en kosten vande selfs overleedene kinderen, weshalven niet raedtsaem geoordeelt wierdt sijn hooght bij dese gelegentheijt verlegen te doen vallen, komende gesijde gout werck oock niet als onderpant aengesien werden, als sijnde niet boven 150: a 200 rds waerdigh getaxeert.

daert aengehouden van Saldena wert genoodtsaeckt t'selve te doen bewaren

Wordt maer 200 rd waerdigh getax.

Wat discoersen dan te vijnde gebragt sijnde wierdt er nogh ijets opgehaelt vande vorder te rugh gehoudene geringe giften; doch waeromme sulcx dijgentsin soude geschiet sijn, staet int rapport vanden assistent Paulus Harcksz.en volgens sijn hooghts seggen aengehaelt, waer aen Saldena

sigh refereerde

Augustus 1679. Maleyo Int Casteel Orangie

Sijn Hoogh.t/ resolveerde, seggende eindelijcke dat sijn Hoogh.t bevolen was, dat deselve tot dat hij het van hier souden dijschen, bewaert soude worden, maer wat Zijn Hoog daer mede voor hadde, off wanneer het selve van hier soude vorderen, was hem onbewust, waer bij het dan oocke gelaeten is. —

den gaveren.r vergaert het opdingsdag voorgevallene in Ternaeten opdat

Van hier begon Zijn E. den H.r gouvern.r de schippers te vergaderen, het voorval op voorleden dinsdage in Ternaten, hoe onse soldaten onder den Serg.t inden morgen stondt een troup Ternatanen marquerende, en alsoo deselve en verscheijde voort op haer vande Son hadden overvallen, en verscheijden gequetst, bezalverde den doode.n alle welcke bij het overleggen vanden Serg.t genoegsaem in onse handen waeren gevallen geweest, soo dat uijt schrijven vanden Serg.t Command.t van Batchian te bespeuren is, dat deselve dien aenslagh soude gemeent zijn die de Ternatanen op ons volcke insonderheijt de troupmeesters, de welcke dagelijcke van voorsz Schuinge hoff kalcke gedraagen hebben, gemunt hebbe gehadt, over sulcx souder verhindering de uijtsendinge van dien troup, het de troupmaeckers dien dagh al jammerlycke soude gegolden hebben, tgeene Saldma dan mede geseet is, omme op Tidoor en bij Zijn Broer Coninck daer van berigt te komen doen —

Saldma den Koning Saijfoddin daer van Zijnde Konnen, berigt doen, alsooch

Voort daer op wierdt Saldma mede te verstaen gegeven, hoe de drie Corcorren van Tidoor en

vande drie Tidoreesche Corrocorren die op ons bij hebben geweest

mut

Augustus 1679. Malleijo Int Casteel Orangie. —

met Tidoreesen bemandt omtrent onse post tot
Ouby int aenwassen vant Jaght den Experiment
Zijn geweest, en vande onse onbemoeyt gelaten
geworden, vermits de Tidoreesen tot noch
voor Comp.s vrienden aensien en gehouden
werden alhoewel ons soodanige Correcorren
niet sonder reedenen verdaght zijn, ende het
wel te wenschen ware geweest dat deselve
g'arresteert en herwaerts hadden opgebraght,
mits kommende, wanneer derselver handel en
wandel op Jaght mogt bevonden zijn altoos
weder ontslaegen werden, daerom mede soude
Zijn E. aen alle Comp.s forten en vastigheden
ordere senden, dat alle soodanige, sonder onse
vrij geleijde verschijnende, g'arresteert en
aengehouden souden werden, insgelijcx mede dat men
alle die geene, die op 's vijandts landen, in dese
off geene gelegentheeden vinden, sonder onder-
scheijdt als vianden aentasten sullen mits
kommende in sulcken geval geen Tidoreesen
van Cernatauwen onderscheijden waer van Zijn
E. d'Tidoreesen wilde gewaerschouwt hebben
om hun voor schaede te komen hadden, tgeene
Saldua aengenomen heeft den Coningh Sayfoddin,
volgens des Heeren Gouverneurs missive aen te dienen

het welck Saldua aanneemt den Koning bekent te maken. —

neemende daer op seekeren ouden quimelaha
en Groffamanitra van Tolloa, de welcke tot

Staet

Augustus 1679 — Malcije Int Casteel Orangie: —

verscheyde discoursen over t gesonderen goudtwerk

de welcke Stadt vande wederbedinginge der
voorsz.de Rouw gifte, in geselschap van Saldena, wed-
over gekomen waeren tot getuijgen, want selve
in uyt monden van Zyn E. selfs gehoort heb-
verstaen te hebben, naer tweelecke wieeren de
nogh verscheyde weder Caerlingen wegens het,
sondere goutwerck van wel gem.te Hoogh.t
tragtende Zyn E daer van te ontlasten, niet
dese en geene verontschuldigingen in sonderh.t
dat niet dencken moste dat Zyn E voorsz.de
goutwerck als tot een onderpandt ontfingh,
om dat s'Coningh van Cornaten heeft aengehou-
den hadt, niet tegen staende daerom soo veel ge-
wacht en door soodanige schrevenden, die het nu
alles verwaert hebben, van op gegeven is, —
vermits t'selve al wede onder haer roeff bleven,
wen niet en hebben gekregen, om daer van
naer haeren Zin te disponeeren en inde hoogh.t
springen, gelyck niet als rest is geschiedt, —
komende Zyn E niet naer het Schaden van
den Koningh van Cornaten niet de waerdij
van een stuijver genooten te hebben off selve
genougsaem vergoedt te hebben, gelyck voor
het toekomende oock niet en begeerde, ende
de meijer van Zyn Hoogh.t geen voordeelen
genooten hebt, de schaede dan oock niet en
begeerde, als wetende van Zyn Hoogh.t
nogh een somma gelts hebben, dogh der naeme

de saecken

Augustus 1679. Maleije Int Casteel Orangie –

beschadeken herstelt ende Coningh Amst, terdam–
binne t' Casteel verschoven sal zijn, soude de dispositie
van t' selve in handen van sijn Hoogh.t wesen, waer"
omme tot noch aengehouden wordt als zijnde zijn E:
door haer Ed.en Hoogh Agtb.e van Batavia geordon"
neert, op de saecken en den intrest van zijn Hoogh.t
te letten, gelijck naer uytterste vermogen gedaen hadt,
Soo dat den Coningh Amsterd.m nu door haer Ed.en Hoogh
Agtb.en mildadigh.t, uyt zijne schulden geraekt en
op effen bodem gebraght was, maer met desen Tidal"
[illegible]
beswijck daer inne ontschuldigh is, en oocke soo danigh
van ons gehouden wordt, zullende alles te zijner
tijdt ontdeckt worden, hoedanigh der selver schelm
stucken aengeleght zijn, behalven t' geene alreede
hier en op Amboina voorleden dagh gekomen is, wat
uyt ons hoe langer hoe klaerder komt te blijcken
dat dit niet van heden off gisteren begonnen,
maer daer over alreede verscheyde geleden jaren
g'arbeydt is, gelijck in de saecken van Timanno op
Sangij welcke voorleden te ligten, indien Mag.s"
mitsaders wilde blijven, van den Coningh en Ternataen
Rijcxgrooten zijn E: gevolmaghtight was, met brieff
en Zegel, dogh door de Rijcx Grooten naederhandt
soodanigh bestreden, dat t'selve werck afscheyde
menschen het leven heeft moeten kosten, op
alt welcke door Salama niet bij sonders g'antwoort
is, dan houdende aen dat voorsz.e g'antwoorde in

handen van

handen van Zijn E: souden blijven, tot dat Sijn Hoogh-
heijt selve souden komen voorderen te eijsschen, niet
als een onderhandt, maer als den seeckeren van
Zijn Hooght= maer neme daer van oock stil ge-
swegen is, voegende Zijn E op t laetste dit nogh
bij dat het te verwonderen was, dat de Tidoreesen
selfs bij nagt onder onse vastigheeden quamen
gelijck nu onlanghs op Gorontalo gebeurt is
de welcke van d'onse aengeroepen zijnde tot ant-
woordt gegeven hebben, van Tidoreesen, en al-
daer gekomen te zijn om voor den koningh
naeder bamboesen te kappen, soo dat men niet
seeker van Tidoreesen oock het beste gevoelen
niet en konnen hebben; dogh dat wij ons wei-
nigh beter toegeleght hebben gehadt, dan geheele
Moulouccos tegens en tot vijanden te krijgen
maer neme wij ons oock soude moeten troosten,
in dien soodanigh mogt comen uyt te vallen
en verwaghten den goeden uyt komst waer te-
gens Salama oock niet veel in te brengen
hadt, seggende dat niet geloven konde dat de-
selve Tidoreesen sijn geweest, aengesien op
Tidoor geen gebreck van soodanige bamboesen
was betuijgende neme dat voor tegenwoordigh
gans geene corcorren van Tidoor naer Obij,
batchian off ergens anders waren afgesonden
uytgesondert eenige horeges off mindere
praeuwen, die op den ontcent de kust van

als mede van het verwonderen der Tidoresen

Halmahera

Augustus 1679 Maleyo Int Casteel Orangie

Halmahera souden komen Spuonen werden.
ter reede uytgevaaren synde om Sagou en ander mondt
kost tegens den tydt van vasten, te versamelen,
kommende egter wel sijn dat de op Ouby vernoemde
Corcorren Tidoresche onderdanen van Halmahera
zyn geweest, tgeene sig hier naer wel sal moeten
openbaaren, synde hier mede dese discoursen g'eyndigt,
en besloten op sijn Hoogh.ts Sayfoddins gesondh.t
te drincken, voorts wierdt den Onder tolq Andries
door sijn E. belast hier kannen Anys Arack,
rys en ander mondt kost voor de Schippers van
van Saldena te halen, vermits d'onse van syn
Hoogh.t aldaer kommende, met diergelijcke tractement
oock ontfangen worden, ondertusschen was de Son
ondergegaen en den avondt gevallen, weshalven
versogt Saldena om afscheyt, maer vermits de
versogte penningen tot nogh niet en hadt ontfan
gen is hy tot morgen opgehouden en den voor
aenstaende nagt g'logeert int mardycker quartier,

Maandagh 28 d.o 's morgens ontrent Agt uyren wierdt Saldena
naer de versogte en aen sijn Hoogh.t gesonden,
eerste penningen tot twee dus.t Rycxd.s toe
ontfangen hebbende, sullende de overige 400 Rds

Saldena ontfangt 200 van de s.e Hoogh.s penningen
Zucatt, d'andere 100 bij gelegentheyd afgehaelt

bij gelegentheyt en van sijn Hoogh.t order krijgende
oock hier naer komen afhaalen) door d'S.r Goijsen=
int bij zyn vanden Raadt ontboden, ende naer
den wijse van dese en geene dingen berichtens,
seekere groote goude kettingh voor den dagh
gehaelt

gehaelt, toebehoorende den Koningh Amsterdam,
zijnde voor desen door zijn Hoogh.t off dijgentlijck
door zijn kraunvoogde dienaers voor de somma van
veertigh Rd.s aen den Bootsman ~~Cornelis~~ - - -
Willem gen.d doen maeks op het Jagtje naer zijn Hoogh.t gen.t
en sedert voordiger op den Experiment beschijden
werden, sonder dat daer naer veligh vraegen
gedaen is, maer sulx te kennisse van zijn E.
gekomen sijnde, is de selve uyt handen van voorn.e
Bootsman gelost, en bij zijn E. in bewaeringe
genoomen, gelijck hier van te vooren aengehaelt
staet. waernevens zijn E. Saldena nogh maeken
wilde te kennen geven, zijn E.s hadde voor sorg
voor des Coninghs Amsterdams middelen, versoe-
kende op Saldena dat hij als den getuygen wilde
zijn, van dat soodanigen kettingh van zijn Hoogh.t
meer gen.t bij zijn E. in't weesen was, ende
dien volgende de schaeckels naer gelieften nae
te tellen, welck Saldena naer den weynigh
tegenstribbelinge gedaen heeft, voort daer aen
gaf zijn E. den selven te verstaen dat dijgentl.
reddenden waeromme hem gaet doen ontbieden
was, om voorseyde kettingh aen hem te [illegible]
ende voorders te mogen weten off gem.de kettingh
bij zijn Hoogh.t Saysoedins goetvinden, niet en
soude mogen geleght ende bij den anderen be-
waert werden, hoedaenigh Saldena deese
vraege begreepen en opgenomen heeft,

kan ten de

Augustus 1679 Maleijo Int Casteel Orangie

van andelen uijt desselfs antwo.t gesvat worden,
als namentl. dat 't goutwerck vanden Coningh
van Ternaten hoogh van touts en kostelijck was,
en daer tegens het van Zijnen Coningh maer
slegt en geringh van touts sijnde, die volgens
vanden anderen most geschyden blijven, gelyck
het tegenwoordigh was, hebbende yeder in sijn
plaets afsonderlyck houden, sonder twijffel gedaght
hebbende, dat Zijn E. 't selve geheel en geraeght
hadt in meeninge off men de Ternatanen met
de Tidoreesen niet en soude mogen geh.n met
den anderen in geheel tot d'Comp.e stellen.
doch souder hier verder de disputeeren, wierd
door Zijn E. Saldena aen bevoolen, tvoorsz. Zijn
Heere aen tedienen, als vertrouwende dat Zijn
Hoogh.t de regte explicatie van Zijn E.
vrage voorsz. treffen soude; Op 't laest wierdt
Saldena in Zijn E. Comptoir gebraght en aldaer
verthoont sommighe Amsterdams vergulde
belt waerinne Zijn Hoogh.t selven sorreijs,
soo ghesegt wierdt en deser soude Zijn, omme
vanden toestandt getuijgenisse, indient mogt
verdyst worden, te komen draegen, als oock
om andere bijsondere insighten meer twelcke
dan gedaen sijnde, nam Saldena beleefdelyck
afscheijdt, werdende met veel gebiedenissen
door d'h.r gouvern.r aen Zijn Hoogh.t meer
gemt. belast en beladen.

Saxoubt

Augustus 1679 Malacca Int Casteel Orangie —

vervolgh naer gebedt werdt door den Gouvern: in raede voorgedragen hoe met dagelijckse vele en verscheyde besoignen tot nogh verhindert sij geworden, volgens last en bevel van haer Edele hooge Agtb: tot Bat: den Eedt int algemeen aen Zijn Edelh: d' E Heere Rijckloff van Goens als gekooren Gouverneur Generael van Neder= India, te vernieuwen en afleggen, insonderheyt vermits den onverwagten opstandt en rebellie der Ternatanen &c: Soo is met gemeen goet vinden g'arresteert en vast gestelt gemelte Eedts vernieuwinge donderdagh aenstaende te doen geschieden, ende vermits gedr Moluccse vorsten voor dees tydt haer hier Zullen komen laeten vinden, is goedt gedagt dat men ooghter de Ternataense Ostagiers daer toe als gelijcken Zullen laeten ontbieden ende alsoo ouden pligt afleggen met behoorl: Ceremonien en bewijsingen — Sijnde meyde in bedenkinge genomen geworden (de Versendinge) vant Jaght de Sampson met onse boecken en papieren naer Bat: welcke versending ommeredenen voorsz:, als ont gebreck der gerontaelders op d' arme bocht luyden, tot nogh verhindert is, ende de voyer het mousson op een maent off anderhalff naer Ploosch is vergalt wierdt goet gevonden met voorsz: versendinge te uyttersten tot maendagh naest komende —

Word vast gestelt op aenstaende donderdagh den eedt den welken Zijn Ed: d' H: G: Rijckloff van Goens, als gekoren Gouvern: Gener: van India af te leggen. —

't Jagt de Sampson op maendagh naer Batav: te senden. —

Verwagten

Augustus 1679 — Maleijo Int Casteel Orangie

te wagten, gelijck omstandelijcker int resolutie boeck
sal konnen gelesen werden. —

Dinsdags 29e do / Woensdag 30e do } niet voorgevallen, dat d' penne waerdigh, off
't geene voor den staet hier ontrent opmerckens
gewaegt, werdende de papieren voor Bata
en 't geene op Eedts vernieuwinge aen Sijn Edele Agt.
van nooden is klaer gemaeckt. —

Donderdag ultimo do Naer dat alles geprepareert en tot vernieuwinge
vanden Eedt aen Sijn Ed. Agt. den gouverneur generael
toebereydt was, sijnde Orancaijen Ostagiers
den Goegoegoe Prins Alam, Capn Laut Ketie,
en Quimelaha Martaolij inde gemeene
raedt camer genoodigt ende met beleeftheyt
ingehaelt, mitsgaders vande taffel afsonderlijke
sitplaetse gegeven alwaer deselve met ste-
digen en lange redenen door d' heer gouverneur
omstandelijcken te kennen gegeven is, waer-
omme haer Ed. nu in de raedt kamer waeren
ontboden, alsoocke om meteene redenen den Eedt
aenden nieuw gekoorenen gouverneur Generael
d'E. Heere Ryckloff van Goens soude moeten
vernieuwen, als zijnde met geen Eedt aen
d' doode meer, wel aende levende verbonden,
daer naer wierdt haer Ed. inden raedt voorge-
lesen en vertolckt d'acte daer toe opgestelt,
vervolgens den Eedt door den raedt eerst aen
off in handen van d' heer gouverneur, en sijn Ed.
deselve wederom in off aen handen vanden
raedt

Word den gesworen eedt in presentie vande ostagiers

Augustus 1679. Malacca Int Casteel Orangie

raadt, gepresteert en afgeleght worden geme=
acte versegelt ende geteekent door zyn E:
en raadt, mitsg^s van gem^e Ostagiers als
getuygen, synde dan wyders d' resolutie vande
4^e January des vergangen Jaers in haer
Ed^e: Hooghagtb^e vergaderinge genomen,
vande prijs der gemelde Voetkeeren voor,,
gelesen en gepubliceert, en daer op den
Eedt van getrouwigh^t aen zijn Wel gem^e
Edelh^t afgevraeght, die de selve met juy
chinge soo van vrij borgers mardyckeren,
als Comp^s dienaeren uit gedaen, hebben
belooft en gepresteert, waer op 't Canon
naer voorgaende musquette Chargie, van
rondtom 't Casteel tot salvo wierdt gelost,
ende den resterenden dagh worde met vroo,,
lyckheyt doorbraght —

vande prijs der gemelde voetkeeren afge,,
vraeght en der selven met Juychinge geleden
belooft ende gepresteert.

September

Vrijdagh p^mo d^o Niets van sonderlingh belangh voorgevall
en, tlijck gewesen sijn eenige vrijwilligers
soo uyt de pen als ambaghts luyden aen den
president ende dienst om den togt naer Mac
quian te doen, om off aldaer noch yets te
doen mocht vallen in dien de macquianders
d'onse het landt souden willen beletten, 't het planten
vand Prince vlagh op d' eenede post &^a

Saturdagh

Septemb.r 1679 Maleÿe Int Casteel Orangie

Saturdagh 2.e d.o Niets voorgevallen. —

Sondagh 3.e d.o Savonts scheydtmael vant Jagt de Sampson op welcke maeltydt de respective Vaders Jesuÿten mé de genoodigt verschijnen, sonder hebben ijets anders van opmerkinge voorgevallen te zijn. —

Maend.s 4.e d.o Volgens resolutie vanden 28.e passado is eyndel.n alles klaer geraeckt om t Jagt de Sampson de pfetsje te geven, waerende de Juff.rn gouvern.e met de voornaemste Juff.rn des Casteels geselschapt, aenboort van voorsz.e Jagt, om de weduwe vanden Cap.n Cornelis Pieterss Zal.r, uyt geleyde te doen, werdende kort daer aen door de E.e Gou.r verm.e en raadt vergeselschapt, ende naer genomene afscheydt savonts ontrent agt uÿren gelandt sond.r welcke naer landt gekeert uyt gesondert den Secretaris den welcke volgens genomene resolutie p.r 't Jagt d'Experiment over Tidoor naer Macquian, in geselschap van d'Sampson, geordonneert was, welcke Jagten ontrent middernagt hunne anckers geligt en reyse gevordert hebben, Godt verleene de selve behouden vaeren, en dat geweenste saecq int kort en met voorspoet mogen bereycken

vertreckt het Jagt de Sampson met de papieren naer Batavia ende

't Jagt d'Experiment met den Secretaris over Tidoor naer Macquian

Dinsd.s 5.e d.o Niets aenmerckens waerdigs voorgevallen, dan werden de schepen d'Experim.t en Sampson nogh onder d'overkust gesien naer raeckende naer middaghs uyt geligt —

Woensdagh 6.e d.o

September 1679 Maleije: Int Casteel Orangie —

Woensdags 6:e d:o Naer den avondt gebedt, is door d' Hr: Gouvern:r den raadt in deliberatie en bedenckinge gegeven ofmen t gemeene Oorvarende, off hier ten Casteele beschreven Bosz:ls en militaire niet en behoorde met een p:s maendelijcx boven hun ordonnarie rantsoen off kostpenningen tot subsidie te verstrecken, om daer voor gelijck tot Bat:a en meer andere plaetsen, op hun verzoeck te worden belast, mits d'ordonarie verstreckingen van maendt gelden de welcke sleghts viermaels voortaen maer drie maels 's jaers en sullen geschieden niets kommende bij deese swaere en troubelige tijden, niet het geene hun tot kostpenningen off rantsoen verstreckt worde niet konden scheiden, de wijle alles ten duijrsten op=

Dd de merckt sullen moeten betaelen, behalven dien somtijts oock weijnigh off niet te bekomen is, zijnde over sulcx met gemeen goetvinden het geproponeerde off voorgestelde van zijn E: g'arresteert en vast gestelt, nogh tans onder conditie, datter door den Luitent: Mons:r Cronenhuijsen, als subalterne hooft der militie, behoorlijck ondersoeck sal worden gedaen, off voorsz: guarnisoen hunder sulcx begeeren ende versoecken, voor welcke penningen haer uyt magasijn, 't zij versch off speck, des geeisten sijnde, sal worden ... mits zijnde daer van nogh rijm geprovideert

In margin: word gearresteert de Bosz:ls en militaire accomodere van een p:s tot subsidie te verstreckt mits maer drie maal 's jaers sullen goede maenden gegeven worden —

Donderd:s 7:e d:o Desen morgenstondt sijnde 8 mardijckers daer onder een slaeff met twee slavinnen aen den zuijdt kandt vant Casteel, naer 't springen der bocaen gegaen, om aldaer inde plaetsen

Seijnen

Septemb:r 1679. Maleijo Int Casteel Orangie

tzijnen pisangh tuijn ende ijets anders tot lijffs be-
hoeften op te doen, dewelcke 's namiddaghs weder
om komende tusschen vier en vijff uuren, van den
troup Stroopende, en in ambuscade gelegen
geweende Bergh boeren, besprongen, overvallen
en alle ter doodt gebraght zijn behalven den
slaeff off lijffeijgen die het nogh met swaere
wonden ontkomen is —

8 mardijkeren ende twee slavinnen van den alphoresen vermoort —

Vrijdags 8:e d:o Wierdt den troup Mardijckeren gevisiteert
met 7 man uijt onse militie, nader plaetse
daer d'Alphoresen onse mardijckeren hier voren
besprongen hadden, gesonden, omme de doode
Lighamen gevonden werdende, te begraven —
gelijcke het oock nader dat de selve alle 7 man
bij den anderen doodt gevonden hadden, nader geko-
men is, maer de twee slavinnen sijn niet nogh
doodt nogh int leven gevonden maer uijt ge-
sustineert wordt, dat de selve door gem:te
Bergh en Bosch volckeren mogh gebraght
en vervoert sijn —

[illegible]en sijn doodelichamen gevonden [illegible] bragt —

Treeden zijn door ordre van d'E:le Gouv:r aentiffs
op deese reede twee swaere ankers, op gevist
nader van deselve 16 voeten langh, en d'andere
wat minder inde lengte, echter dicker en
wel soo swaere uijtgewigt welcke ankers
men sustineert van Spaensche Kraecken off
galjoenen te zijn —

twee swaere ankers uijt op ge vist

Saterd:s 9:e d:o niets annoterens waerdighs voorgevallen

Sondags 10:e d:o Verleden lijffeijgen slaeff toebehoorende

onsen

September 1679. Maleijr Int Castel Orangie

wordt een slaaf hier digt bij vande berg boord, vermoordt.

Een vanden Borger Coopman Maju Cidelze, in desen morgen stondt naer Habi Malaky den Spruytje soo gaende, leggende ontrent een musquet schoot vant puncte voor burgh off een goteling schoot vant Castel, uytgegaen synde, om eenige nie, de ijn bladeren te versamelen, wierdt aldaer vande meergemelten Bosch en struyck loopers ter doodt gebraght —

Maendag 11en do. Niets voorgevallen. —

Dinghsdag 12en do. Desen voormiddagh ontrent thien uuren syn d'alphoereesen inde nieuwe negorije gevallen, alwaer een deel vrouwen der mardyckeren met haere mans en lyff eygen, uyt gegaen waeren, om der selver huysen die al lange geordonneert syn om afgebroken te werden, om dat daer al sedert veel bergh voorbeeren, inde selve, mits onbewoont synde, haere schuylhoecken mede en nogtans hebben, af te breken, ende voorts t geene van nooden mogten hebben, mede hun int oude ende tegenwoordige Castele quartier te brengen, in welcken uytval, off bij gevalle advantagie voornoemde berghboeren gewas, sal ... en omt leven gebraght hebben twee mardyckers, en soo veel mans slaven, mede een vrij jongelin, drie getrouwde vrouwen, en twee slavinnen, behalven nogh een oude vrouw die se mede hun gesleept hebben, off ijvers doodt versteecken, en twee swaer

Int hiervan mardyckers quartier is opschoon 2 oo mans vrouwen, slaven, slavinnen door de alphoeresen vermoordt, en een oude vrouw wegh gevoert.

gequetste

gequetst, maer van deese een vrij borger, ende andere een vrij geboren slavin, welcke woordt in soo danigen huiren krijgt wierdt dat deese volcke inde raetsboden kreegh, sij al weere bosquaert ingeruijgt waren, soo dat sulcx tot sonderlinge verwondren voor dit mael al onde ongewroocken hebben moeten laten, in sonderheit om den swaerdt met den couragie onser Mardijckeren om deselve te vervolgen, niet tegenstaende onse militaire hun altijdt tot assistentie mede gegeven worden, sijnde dit nu het derde droevige ongeluck dat ons van voornoemde Tuijnsche alhier overkomen is, doch meest uijt onvoorsightigheit. —

pieter tiedt: versoeckt omme met zijn sloup naer Mindanauw te mogen gaen

savonts waert gedeelt present deze den Borger en coopman Pieter Tiedtz. sekere requiest ingeleverdt, daer inne versoeckende, van geppermitteert, toe gestaen, en vrij geleijde vergunt te werden, om met sijn chialoep en deese naer Min. danauw te mogen doen, tot bevorderingh van sijn oorlosden handel, alsoock om sekere somma van kondt. reijd. de Comp. aanden Capn. Tanust off Radja Conday, aldaer comptierende te kunnen eijschen en innen, weshalven de suppl. en remonstrant sigh daer voor alsnu, Borge als principael heeft gestelt, en houden

Ce Wiltt ..... [illegible]

ende des[illegible] geurlingden swanddelijcken bestaet moetgh werden, opAwelcke dan ingeleverden geeigh, en in consideratie genomen sijnde, de constitutie conjuncture en gelegentheit, des tijdts de welcke

in desen

gewiese korguin afgeslagen word

inde gevoerden drij troubel en vol moijlycke geweest steeckt, soo dat mits swackeyt van borgerije, als krommende, bij gebreke van ... deselve haer quartier niet genoegsaem bewaecken, behalven meer andere hierovergewallende Consideratien, is verstaan en met gemeen advis g'apostilleert Nihil —

Woensdag 13.e d.o

'tJagt de Expriment komt weder om van Macquian

den secretaris Andries Olofs. Lossangh rapport overen.

Smorgens omtrent negen uren arriveerde 't Jagt den Expriment, en daer mede den Secret.s Andries Oloffsz. met bij hebbende mardijckeren, Langerakken, ende vrijwillige uyt de ... en Ambagts gesellen, behalven de gecommandeerde militaire — Werdende dan door den Secret.s voorsz. den H.r Gouvern.r naervolgent rapport overgelevert, behelsende dessels verrigten op Tidoor, Macquian, en Tosoho mitsg.s het voorgevallene op gem. plaetsen —

Rapport gedaen en overgelevert door den Secret.s Andries Oloffsz. Lossangh, aen d'E H.r Robbertus Padtbrugge Gouvern.r en direct.r der Moluccos, van het voorgevallene op Tidoor, Macquian en Tosoho —

E. Wel gebiedent Heer —

Gedurende ons op Tidoor, en Macquian ontmoet

en

Septemb.r 1679. Malëije Int Castell Orangie —

den wedder varen is geseinde voegens U.E. Agtb.e
wel gegeven last bij den gemelden brieff aen
haer Ed.en Hooge Agtb.en gevoeght luijdende
als volght. —

Inden algemeenen missive door d'E. Ho.r Gouv.r
den raedt tot Maleijen Stadt aengehaelt, wierd mij
U.E.dr Hoogh Agtb.en aldergeringsten dien.r
sp.t l'Jaght den Experiment in geselschap vande
bevinge desen, over Tidoor naer Marquian te
doen vertrecken, ende gelast het voorgevallene
op die plaetsen, benevens den gemeenen van
haer Ed.le te voegen, tegen met alle schuldige
Eerbiedigheijt desen dienende ben als Werktd.en van

Tidoor. Alwaer voorleeden Maendagh wesende den
6.e deser voormiddaghs Ancker'den ende kort
daer aen Zijn Hoogh.t Saijfoedins gewoonlijcke
bode Salima aen boort beneghepes afgesou
om te vernemen naer de redden van onse
komste ende offer ijemandt in Commissie off
gesantschap van Maleije gekomen was, hebbe
bende desen ten eersten wedderom afgevaer,
digt, ende onder gewoonlijcke Compliments
van Eerbiedigheijt versoght van Zijn Hoogh.t
op het spoedigste te spraecke te mogen komen
alsoo het Jaght den Sampson, niet langer als
dien dagh aldaer soude konnen op gehouden
werden, waer door soo veel verkreegh dat
'snaermiddaghs daer aen door Salima Ontboden
werdende, tot gehoor raeckte, doch in Zijn
Hoogh.t fortres gekomen zijnde vondt inde

gange

Septemb.r 1679. Maleije Int Castell Orangie —

gange vande poort den stoel met den kussen naer
op mijn sitz plaetse wierdt gegeven, ende kort
daer aen door den naerderwaerts gevluchten
Ternataenschen Schrijver Camisse uyt last van
Zijn Hoogh.t gevraeght, naer onse reijse lage
en wat mijn boodtschap aen Zijn Hoogh.t was —
met verdere Complimenten, dat vermits Sijn
Hoogh.t swaere droefheijt over 't afsterven sijner
drie kinderen, insonderheijt over den Prince
Kanja, voor tegenwoordigh hem niet en konde
ter spraecke komen, maer tgeene de boodt-
schap was, aen dessen woorden vorder souden
konnen gedaen en Zijn Hoogh.t door den selven
gerapporteert en aengedient werden —
Hebbende daer op gedient dat soo wanneer
van Zijn Hoogh.t niet en ware aenlandt
ontboden geworden de boodtschap aen Salima
aenboordt sijnde soude hebben konnen doen
daeromme most Sijn Hoogh.t tselve tegen-
woordigh in persoon tegenwoordigh gedaen
werden, daer onder vermengende dese Com-
plimenten dat wij nogh geheugende van dat
Zijn Hoogh.t nogh onlanghs en in der maeten
van te voorden gesegt hadt, dat dit fort niet
Kapula maer Castell Orangie en scomp-
was, ende Zulx maer sijnde diende niet
verder als tot in de gange vande poort te
geraecken, naer van Zijn Hoogh.t door
Camisse rapport is gedaen ende kort daer
aen door den selven boven en bij Zijn Hoogh.t
ontboden

Septemb.r 1679. Maleijo Int Casteel Orangie

bevonden den adsist.t Harcq.d ontboden wierdt,
vindende niet tegenstaende dage en geleden
sonneschijn was, binnen desselfs wooninge
een branddende keerssen ende Zijn Hoogh.t
niet wel ingenomen hart sterckinge te
geven de swaere drooghedden, seer beladen,
hebbende als doen nogh een Copertjen vande
twee flessen, gedistelleert waeter Zijn Hoogh.t
door den Hr. Gouv.r gesonden de welcke
op mijn eerste binnen komste ten fortresse
afgehaelt en naer boven gebragt waeren
op de handt vragende ten eersten van wien
den dranck gekomen was, maer op dan oock
naer de waerh.t en bescheijdenh.t antwoordt
kreegh, ende door sijn daer op wederom,
seker den dranck is uijttermaten soet,
maer den Gouvern.r heeft een stercke hert,
t geen voor blancke of witte luyden best be-
vaent, vorders vraegende, maer niet de
schepen heden souden, krijgende tot antw.t
als eerst naer Macquian en vervolgens
naer Halmahera, soude Tolejo te noemen,
maer heen tegenwoordigh zeijlen, niet tegen
staende Sijn Hoogh.t oock seer geeren de naem
der plaetsen int bij souder wilde genoemt
hebben, t geene niet raedtsaem off onnoodigh
dacht te zijn, waeromme Zijn Hoogh.t wat
misnoeght was, beginnende niet omstandigh

verdoenen

Septemb.r 1679. Maleye Int Casteel Orangie —

Reedenen te betuygen, als altijdt van voorgaenden
sijn genegentheyt tot de Comp.e opregt te zijn,
ende dat hij niet en was gelyck den Ternataen,
Batchiander off Tidoree, doch de Molucse vol-
keren en waren niet gelijck andere menschen,
hier mede onder Correctie en verbeteringe
van mijn geringe Oordeel, te kennen geevende
datse met geweldt niet waren te dwingen,
derhalve hebbe daer op gediendt, dat s'Comp.s
Maximen niet en was om yets met geweldt
te doen, daer de saecken met minsaemheyt konden
afgedaen werden, ende dat wij oock niet en
waren gesonden om te oorlogen, indien daer
toe niet en wierden genoodtsaeckt. —
Siende dat sijn hoogh.t geheelycken door dranck
overwonnen wierdt, hebbe mijn boodtschap in
kort gedaen, ende gevraegt off Zijn hoogh.ts
schrijvens aen haer Ed.le hoogh Agtb.n klaer
was, om met p.mo t Jacht de Sampson besteldt
te werden, ten anderen dat den Chinees Coopm.
Oij Linco met sijn Chaloup soude moeten
vertrecken, ende door t Jacht voorsz.en tot
aen t Eijl.t Gomo boven Obij geconvoijeert
werden, vermits soolange niet soude [illegible]
te zijn, s'Comp.s besoignen van groot belangh
op gehouden hadt. —
Op t eerste vraegh gantsch geen antwoordt
ende op het tweede seer kort buijten Zyn hoog
heyts gewoonten, dat den Chinees wel mogt
mede nemen, en doen de mede ant.s beliefden

maer mede

Septemb.r 1679. Maleyo Int Casteel Orangie

Maar mede ook tot stil swijgen, maar uyt genoegh
saam sijn Hoogh.t misnoegen betoont heb, niet
kennende wel denken dat voorsz.e Chinees dogh,
al was het niet sijn believen niet, mede niet
mij souden, waaromme oock niet ten eerste en
afscheijdt nam en mij weder aen boort begaven
vindende voorsz.e Chinees op strandt, dien
ick met mij aen boordt met den selve sijn kennig,
den selven verders de redenen van desselfs lang
verblijff op Tidoor afgevraagt sijnde, ende
waaromme onder't geleyde van de Chialoup
d'koode gaen die daarom expres naar Tidoor
en Batgian bemant met 20 soldaten afges.
souden was, niet voort geraden en was
hier op wierdt van den selven niet dan frivole
uyt vlugten met verwerde redenen te
berde gebragt, als van gehoort ende ‡ staen
te hebben de burgers tot Obij vermoordt de
Onse doodt geslagen de Chialoupen van den
Amboinschen Chinees Goulatie en Pielle
de hoofdt afgeloopen te sijn, ende mede dat
van de Tidoreesen veel goet most geven,
en daarom haest niet deren van Tidoor af
steecken, maar onder niet den selven in haer
woorden raeckte, soodat den Chinees niet wat
dronken sijnde sigh in geswigt teenemael
misspraake, als naementl. dat niet genegen
en was naar Amboina maar wel naar
Bat.a te ‡ steecken. gevraagt sijnde

Septemb:r 1679. Malcye Int Casteel Orangie

waeromme de H:r Gouverneur soo danigh misleydt
ende sijn meeninge van te voren niet en hadt
bekent gemaeckt, raedende altoos werder de ge-
zigde woorden, maer onder van den Chineesen ooc
desse verneuwdenght waeren, als verachtelijck te
spreeckende, 's Comp:s maght hoe groot is die nu
mij Chineesen conden niet vergeten, ende Comp:e
ooc maer een weijnigh, sende mede aenmerckel
dat de Vaders Castiljaenen sigh ooc aen desen
hebben geleghen gelaten, vraeghende waer de
onse hoe met hen soude gehandelt werden —
trachtende den Chinees naer sijn uyttersten vermogen
deus van ons boordt aen landt te weten, maer den
kende sonder twijffel niet wederom te keeren
off de Chialoup binnen de keil te krijgen, ende onse
die daer op gestelt waeren, aen den kant te helpen
want geheel sijnde de Chinees, doen den stierman
van dit Schip met den Corp:l en 5 soldaeten
op sijn Chialoup stelden, uytt:e dat met 2 a 3 ma
nne soude connen afgeseijn werden —

Om alle verdere periculen in desse schip vergaderde,
ringgoedt gevonden en ten dienste van de Comp:
noodigh g'oordeelt wierdt voorsz:den Chinees met
zijn Chialoup tegelijcke met ons wederom naer
Malcije te doen keeren, houdende den selve
daerom me tot versekeringe aen ons boort
schijnende noch naer Amboina noch Batavia
eens gemunt te hebben maer sigh op Tidoor off
elders ten dienste vande Moluccanen in desse
quartier te willen laeten gebruycken, sijnde —

den meesteende

den meesten deel der mede naer herwaerts overge,
komende Chinesen op Tidoor geblëven, waer uijt
dan oock wel is te bemercken maer derselver oogh
merck heen leydt, komende oock wel zijn dat
op Tidoor door koopen en spelen off anderssints schaden
geleeden hebt en alsoo ligtelijcken insolvent geworden
is, tgeene nedersetten van suspitie zijn, dogh
alles buijgende onder UE hoogh agtbaren hooghwijse
oordeelen. —

De van Tidoor schrijve moet hier mede dit bij voegh
tgeene mij stillekens door den Tidoreesschen Imam
off priester Ramadie inde gangh vande poort on,
derwijle dat Camisse en Saleena met rapport van
mijn antwoort bij zijn hoogh.t gegaen waren
te kennen gegeven wierdt, dat het goedt was
dat bij dagh naer boven gekomen waren, maer
nagt zijnde souder perickel nogh naer boven
nogh onder souden hebben komen raecken,
betuijgende niet te min dat de Tidoreesen ge,
duijrende tleven vanden ouden Coningh d'Comp.
getrouw blijven souden, soo dat het schijnt dat
die waerschouwinge is geschiedt omde Ternatanen
dies buijten twijffel bij meenigte schuijlen,
maer van zijn hoogh.t wel souden gesproocken
en zijn gedaene beloften van geene Ternatanen
op Tidoor off onder desselfs gebiedt te zullen
aennemen, te gemoedt gevoerdt hebben,
maer de gelegentheijt hebbe sulx niet willen
toe laeten om redenen hier vooren gesegt —
derhalven ouden man en getrouwen waerschouwer

schijnt nogh

Septemb:r 1679. Malleyo int Casteel Orangie.

Schuijt nogh den eerlyck gelaet te hebben, maeckten daer beneffens verder bekent dat soo wel de Tidoreesche als Ternataansche Alphoereesen op halmahera boven int geberghte gevlught waeren sonder eenige andere reedenen te noemen, als swaere in swange gaende kinder pocken en roode loop waer door onse vijanden merckel. wierden vermindert: sijnde dit dan t geene bij principaelen op Tidoor voorgevallen is van waer donderdage 7:en smorgens naer t Eylant

Macquian

vertrocken alwaer den selven avondt arriveerde vindende de beneden post ten eenemael van borstweeringe en solderinge afgebroocken en ontrampaneert, ende de Macquianders inde boven post die daer rondtom gesterckt, van waer op onse komste met drie kanon schooten scherp geladen wierden gegroet. —

smorgens daer aen lieten de witte vlagh van agteren onder den canon schoot sonder scherp opstellen, omme hun daer door ter spraecke te geraecken, seyndende vervolgens met het selve teecken de schuijt naer landt, waer op de eenige derselve uyt hunne wercken vertoonden, de welcke toegeroepen en gevraeght sijnde, off se voor als noch door soodanige teeckenen niet en konden sien en vermercken, dat d'Comp:e met haer wel meende, indien sij lieden sulcx sochten bekomende tot antw:t dat haere hoofden daer over eerst souden moeten beraedtslagen de welcke nogh vande omleggende negory —

Souden ontbooden

Septemb^r 1679. Malaye Int Casteel Orangie

souden ontbooden werden, ende mede dat haer den
Coningh daer over mosten spreecken, maer uyt
genoeghsaem te sien en te verwachten was, dat
soodanige redenen nergens toe dienden, als om
ons dusdanigh slepende op te houden en tydt te
doen spillen, daeromme versochten prompt en
kort bescheydt, bekomende daer op den trotse
antw^t dat wagten souden off anders doen
mogten t geen begeerden, synde ons mede
door sekere Tidoreesen de mardyckers en-
trent Motti ontmoet en gesproocken, ende
gedient dat de geheele magt der Marquianders
in twee verdeelt was, als op den ouder Mauri
tius, en Moffagista, resolveerende daer op
met ons bij hebbende magt te landen, t geen
oock geschiede, ende naer dat ons volcq in order
gestelt was, zyn op de bemelde post g'marcheert
en aldaer de Prince vlagh met den witte
vleugel geplant, om nogh naeder den On-
derdanen te thoonen dat geen vyandtschap
en sogten, maer kosten niemant van de selve
uyt hunne wercken krygen, van waer sy met
roepen en schreeuwen ons trotseerden en be-
schimpten, vraegende wat doch met soo weynig
magt tegens haer die 500 man sterck waer-
ren, souden komen doen, behalven meer
andere schimpredenen, t geene ten respecte
van d'Comp^e te veel was om te verdragen,
waeromme dan oock besloten den vyant

Maginga

weginge tegens haer te doen, stappende
alsoo den bergh op, en dreeven haer naer t'ande=
tegenstandt uyt haere eerste retraiten, dogh
daer boven zijnde vonden sijn soo danigh be=
pagghert en gesterckt dat onnodigh en buyten
order van d'Hr. Gouvr. was, om verder te
wagen, blijvende de onse nogh een nagte
tegens haer opgeverende maer door beschijde
van haer hebben sien ter aerde vallen, die sich
ten eersten onder de muyr rugge gelepen, van
de onse zijnde eenige vijff stuks gequest doch
sonder perijckel afgekomen, ende een mardycker
ter plaetse doodt gebleven, waer mede
wederom aff en aen boordt trocken, hebbende
als nu genoughsaem ervaren dat se van
cruyt en koogels niet onversien sijn

Van dese voorvallen niets meer van belangh
te verhaelen sijnde, sal der halven hier mede
onder gants nederige onderdanigh en eerbie=
digste sluyten ende verblijven Ho: dius[?] eere[?]
aen haer Ed.e Hooge Agtb.e

Egeene mij verder op Tidoor voorgekomen
en onnoodigh bij den gemeenen aen haer Ed.e
Hooghagtb. te voegen, is van weijnigh be=
langh, aengesien tot geen discoers van t'een
nogh t'ander hebbe komen kroonen, sijnde door
salama eenige te verstaen gegeven dat den
Tidoreeschen Sagiten off Goucom Bonaessi van
Tomorij beschuldigt en daer onder te doodt
gebragt is

Septemb.r 1679. Maleije Int Casteel Orangie
gebraght, soo mede wierdt mij door sijn hoogt.
Sayfoddin afgevraeght off ijemandt vande Terna„
taensche Ostagiers mede aenboort was, ende
naer dat verstaen van men, daer niets meer
van seyde, versoeckende dat met mijn moeder„
om troostende dijt voor bij sijn hoogh.t hert
soude passeeren, niets willende saldamaet met
weijnigh boodtschap aen boordt senden, off dat
selve aen landt en bij sijn hoogt. soud
willen houden, t geene beloofde te sullen doen
indien door stroom en windt niet en wierde
verhindert. —

Insgelycks wierdt door de Marquianders
gevraeght wie er aen boort vande blancken,
en wie vande swarte als hooft was, schijnende
den Cap.tn Painet sedert vermaeght te hebben,
en soo t schijnt souden de Marquianders
ons ter spraecke gestaen hebben, indien
door de Ternatanen niet en waere ver„
hindert, wesende ons ter ooren gekomen
datter sedert ons vertreck van Maleije
60 Ternatanen waeren aengekomen t geen
mede uyt haer correct schieten van een
prince stucken van 3 a 4 E.m bals staende
boven op de punt van Mauritius, pradu„
weder gebeuende t Jaght de Sampson
daer mede twee maelen van drie schooten
getroffen bevalwende soo int landen als
wedder aen boordt treckten daer mede door

Septemb:r 1679. Maleyse Int Castteel Orangie

Voor de over de boot dodeden, dit is oock haere
vreijgeste groff schijt geweest gewest, voor
soo veel wij hebben konnen bemercken. —
Indien beter bemandt offdat al noodigh volck
hadden gehadt genoegh haeren souden hebben conn
afloopen haere paggers en selfs Mauritius,
maer de sangradien en velde vande Mardycker
sijn op de eerste schooten vande vijandt agter
klipspeen en bosschagien ter schuijl geloopen
van waer nieuwe met geen slagen nogh
stooten voort krijgen konde; maer Cap:tn
Robberts, met den Capp:tn van Candahar en nogh
een vandeselve toonde sijn couragieus ge-
noegh, maer dat vermerckten dat de Mac-
quianders meer met werpen van sijn steen
die bij meenigte als haegel van boven af
geworpen wierden dan schieten bestreden
dogh konde met geenne schilden en swerden
weijnigh uyt regten, vermits de macquian
in haere paggers geretireert sijnde op ons
daer uyt gedurige schooten, dogh wierden
van d'ons die haer altijdt klaer gereeden
omme wanneer met geenne hoofden over
de pagger quamen uyt te steecken te schieten
maer door wij gissen ten minsten 30 soo dood
als gequetste hebben bekomen, welkeeden
op den plaats vier dooden te gelyck bij an-
deren inde ruygeten gesien geworden, maer
het hebben op plaetse dat se al geen magt
bij den anderen van Mossagista gekregen

hadden

September 1679 Maleijo Int Casteel Orangie

hadden, gingh schieten vrij hevige over den wedde,
waarom men wedder af trecken mosten, sonder dat
de Macquianders courage hadden om d'onse
te volgen, niet tegenstaende de Mardyckers
en andere ter schuyl geleghen hebbende sanghaeligh
als hasen vanden Bergh afspringende afqua-
men, waer uyt geloove dat se een braave
neep gehadt hebben, te meer alsoo men binnen
de guardijnen van Mauritius een groote
schreeuw en gehuyl van ~~vrou~~ lieden heeft gehoort
Saturd:en 9en do. tegen den naer middaghs aenboort
krijgende nogh een Canon Cogel over 't schip,
waer mede wij haer oocke adieu wenschten
nemende afscheyt vanden Schipp:r de Padres
op het Jaght den Sampson, naer dat het
papier Castie versegelt hadt, maer kan
niet genoughsaem verwondert sijn hoe de
Padres Jesuyten in discoers synde rondt
uytseydes gehoort en verstaen te hebben
dat de Ternataenen en andere onse vijanden
gedurende de regeringe van uE agtb:en
inde Molucos de vrede niet en zullen
soecken, 't geen zij dan mede oordeelden
vermits de Molucse volckeren niet en zijn
te regeeren dan met scharpsinnigheyt, hier
over een komende met den Tidoreesche
Coninck, doch yder vogel singt gelyck gebeckt
is, derhalve antwoorde dat de Coninck niet
de Molucanen te oorloogen niet en konde

verliesen

verliesen, maer wel sij luijden selver, mits mee-
kende de nagel recogniti' derven, ogter was
de wedde een inlagte vant gemelde volck, ge-
boete; dogh met der tydt en naer bekomende on-
derstein van volcq en schepen, sullen dese
saecken haer van selfs moeten redden —
Naer dat den Eijgende Coopman Op Limco aen
gesegdt hebbe dat hij met ons wedderom naer
Maleijo souden moeten keeren, verstondende
zijn reijs naer Amboina, off Bat.a verword
daer hij nogtans in t eerst absoluijt tselfden
weijgerde en duijdelijck verklaerde van niet
genegen te zijn naer Amboina te vaeren
soo dat desen ons hoe langer hoe meer verdagt
wierdt daeromme hebbe nogh vier man
aen zijn chialoups boordt gestelt, Sedert
welcke hij seer b'angst en bekommert
is geworden. —
Sondags 10.e d.o voormiddaghs arriveerden
op Tolosso alwaer geen menschen vernamen,
souden dergelijcken de Sangerezen en mardijc
kers naer Landt en lieten de negorij in
brandt steecken, t geene vant Jagt de
Lampson mede is komen gesien geworden,
leggende als doen onder Marquian; de
Sangerezen hebben in dese negorije een
den gom met een kacq en eenige porcelijne
schootels te buijt gekregen, als mede
padij en sagou, soo dat schijnt deselve kort
voor ons komste terwijl op Marquian in

Actie

Septemb.r 1679. Malleij int Casteel Orangie —

Actie sijn geweest, is verlaeten geworden, op 't forts
isser nog eenige schep, soo hollants als inlandts —
gebouwden, 't geven mij mede tot speculatie
brengen, ende geloven wij dat 't geschut naer
Soloo is vervoert, hier ter plaetse is den
seer schoone revier en plaisierige landtsdouwe,
werdende de plaets daert fortje op staet, door
de revier tot Eylant gemaeckt, leggende —
seer treffel.m om alle vechtende schepen vande
rede te houden tromende nergens daer te-
gens g'arbeydt off gebolwerckt worden, uijt
de rondtom hier leggende morassen, den plaets
die seer vischrijck is en daer en boven den
schoone haven, uijt goede ancker grondt —

Maend.s 11.e d.o Setten de Balken aen boordt
brengen bestaende in tsien stuck ende voe-
ren met de schuyt den stuck neffens d'revier
op, die sich hoe verder men boven kompt
hoe schoonder vertoont. —

hier ter plaetse niet meer te doen sijnde
voeren weder aen boort en souden dees dage
ons ancker gelicht hebben maer de windt
hielt ons niet willen dienen soo dat genoot
saeckt waren tot —

Dingsd.s 12.e d.o te wachten als wanneer
Eijnde.lm tegens den avondt uijt de Chaij Laecke-
tes, en souden met de boodtschap van Selma
verwacht hebben, maer de windt en stroom
hielt ons desen nacht voor bij geseijlt en

hier tot

Septemb.r 1679. Malcyje Int Castel Orangie:—

hier tot Malcyje gebragt in alle dese voor
vallen insonderheyt tot Macquian geweest offi
cieren soo vande pen als militie gaer alle
vroome soldaeten en getrouwe dienaeren
gequetsten, ende gequetste zijn.—

Cornelis Ringhrijck [?] dreven op de mont —
P.r Telligshuysen, doort dick vant been —
Aert Wouterse, Corp.e Int fenctuur vande
been —
Albert Janse, int dick vant been —
Pasquael int dick vant been —
Joan Peeris doodt. —

Onderstondt en was geteekent Andries Oloffsz.
In Margine int Castel Orangie 13 Sept. 1679

Welck berigt off rapport, door zijn E. gelesen en gestaen
synde, wierdt den raedt in bedencken en deliberatie
gegeven off niet geseyde Jagt met den Luytenant
Mons.r Bronghuysen met een aental van soldaten,
en soodanige vrijwilligers als mede vallen, benevens
Mardijckeren en Langdraeckers [?], de welcke jegenwoor
dig onguebrugen [?] schijnen, niet en soude naer Sodingo
senden, om het fortie aldaer te sien vermeesteren
ende in bezettinge neemen, aengesien door het
post aldaer tegenwoordig sonder twijffel genoegh
saen van volck ontbloot is, en daerom met sulgste
order rompet worden kan, vermits Capiteyn baccarij [?]
met het meeste volck, sig tegenwoordig hier
op het landt ophoudt, en volgens berigt van de
gequetste van gisteren, soudt hij in dien moorda
digen hoop mede geweest en gebleven zijn —

Zijnde dit

Septemb: 1679. Maleÿe Int Castteel Orangie—

Word vastgestelt gesonden dagt met den Luijtenant Cronenburgh der aantal van soldaten, en ander naer Todingo te senden omden post te Lier voormeesteren.—

Sijnde dit dan den poinct van meerbed=e Consider,,
ratie, ende dergelijcken met aendagt overwoo,,
gen geworden is, vervolgens met den vaerige
stemmen geaccordeert, geaccordeert, en vast
gestelt, het voorgestelde van Zijn E. nogh desen
voormiddagh, indien bequaemelijck geschieden kan
off ten langsten naermiddagh, tot sijn effect
in voortganck nemen, omme aldaer soo veel
mogelijck, d'algeheel geperdgde buijten moordrij
beswaert te setten, dogh vermits die post off fortie
op een seer voordeelige plaets, met onbequame
ontoeganckel: wegen en morassige gronden
omsingelt legt, waerdoor den vijandt soo ligt
daer uijt niet en sal konnen gedreven worden,
daeromme is goedt gevonden, dat den Luijtenant
int landen alleen gelijck en alle sints voor sigh
ligh te werck gaen sal, en voornaementlijck te
weijnigh harde tegenstant vindende, buijtten sig
niet te zullen noghte mogen waegen, maer sig,
ter eener tot den ander en ten geleegentheijt
tot dat van volcq die Schepen bevorderd hebben
laeten, maer naer geringe tegenstandt meester
vant fortje konnende worden, sal t selve tot
nadere order in besettinge moeten nemen,
omme ons gedagten als dan verder daer over
te konnen laeten gaen—

't Volcq met den Secretaris op den togt gevoeght
sijnde, worden met een wintjen avancq be,,
schouwen, gelijck mede die naer Todingo staen
te vertrecken, die ten westen aen boordt werden
gebragt, en vertreckt t Jagt d'Experiment
met den Luijtent

Septemb.r 1679. Maleijo Int Casteel Orangie. —

met den Luijtenant Voornt. Svader middaghs volgens genomende resolutie, naer voorsz.de plaats tot verrigtinge van soo danige saecken, als hier vooren aengehaelt staet. —

Tarwouts naer gedaene gebedt is verstaen om de 5 punten des Casteels, vermits bij vertreck vanden Luijtenant ende der beste krijgers afgesonden zijn, met ambaghts luijden, en andere onder de Borgerlijcke Compe. bestaijende volckeren, te versterken, tot wederkomste van voorsz.de afwesige militairen, wesende dan zijn E. met den rest van 50 man beneffens de lijffschutten, d'punct Zelalo in bewaringe als zijnde swackste bolwerck, den fiscael in Wel.t d'punct royael met een gelyck getal, aen bevoolen, die ondertusschen t woordt off de leuse mede van zijn E. outfangen hebbende aende Sergeanten geven zal, mits inpotentie de sleutten van den wandirck; t groot Bolwerck den oosten en Zeebolwerck den twedde Administrateur aenbevoolen, ijder oock met 6 man gesterckt, behalven d'daer op zijnde militairen

d'punten des Casteels worden door d'ambaghts luijden, ende ander vande Burgerlijcke Compe. versterkt

Donderd.ee 14.de d.o verleeden middernaght arriveert alhier onse naght t Jaght Bonte van Amboina welcke schipper ten westen aen landt outboeden werde, den groot pacquet brengende en andere papieren zijn E. d. gouvern.r overhandigde, naer wan gem.te schipper op stonts ordre kregen besonderlinge mondelinge berigt gedaen hebbende vanden toestant ende provintie van Amboina Oubij, Batchian, Ka. naer dodinga te vertrecken alwaer komende vanden Luijtenant ordre soude outfangen

arriveert t Jaght Bonte van Amboina &c.

vertrek aanstonts voegens ordre na Dodinga

Septemb.a 1679. Maleijo Int Casteel Orangie —

Ontfangen 't geene hem te doen en te laden stondt

vroegh inden morgenstont sagen dat 't Jagt Boerac

midden int vaerwater tusschen dit en dodingo krij-

gende ontrent agt uiren den tamde Coelte uijt

't Zuijdt westen, waermede nogh vroegh en d'onse

voort landen bij den te huijs gekomen sal zijn. —

d'Hr Gouvern.r kort daer aenvolgende den raet vergadert

om d'lecture van d'amboinsche en bandasche

brieven en respective bijlaegen te nemen, uijt

uijt alle welcke papieren ons aengenaem was

te verstaen, hoe alle den verraedtschen toeleggh

der inlandsche Ternatanen, aldaer ontdeckt,

en alle de afgesonden brieven op 's Conincks naem

met den afgesandt en dubbelden affostaet Patilima

in handen van de Regeringe aldaer waeren

gevallen, waer over de eenige hoofden, d'welcke

voorsz.e brieven ontfangen ende versonden

hadden, mede g'apprehendeert en naer gedane

bekentenisse, nogh in verseeckeringe gehouden

werden, het waere te wenschen geweest dat

ons d' sacke eenige maenden te vooren soowel,

kennisse gebleeken hadt, voornamentl.e doe

alle derselver corcorren en groote vaertuijgen

hier ondert Canon hadden, wanneer in desselve

soodanigen gangh soude hebben connen gaen

datter niet een derselver het ons soude ontsnapt

hebben, welcke egter soodanigh verminderd

zijn, dat haere desseijns off opgegevene voor-

nemens van met een groote magt naer Amboi-

na te willen afsteecken genoughsaem gebroocken

en sijn haere schuijl hoecken op Halmahera

Verraderij der Ternatanen in Amboina ontdeckt ende 's Conincks afgesonden brieven in handen gekregen.

der Jaegt

Septemb.r 1679. Maleijr Int Casteel Orangie.

verjaeght, blijde zijnde dat aldaer ongestoort mogen
nestelen, voor welcke maght sij op Amboina ogter
schijnen bedught te zijn, waeromme voorsz.e Jaght
Boxtel met den wel beschepte Orembaij off
schop prauw naer herwaerts afgevaerdight is, om
vanden toestant hier omtrent als vanden vijants
dessynen, kennisse en berigt te bekomen, als
oock met denen ons mede te deelen, de geweenste
ontdeckinge der Ternatanen heijloose schelm-
stucken en verraderijen; haer EE.b souden
al langh van hier naerder berigt bekomen hebben,
maer vermits den Chinees Coopman Oij Lenco,
met onse dubbelde brieven dus lange op Tidoor
lenterende gebleven, en ons alsoo genoughsaem
om den tijt geleijdt heeft, soo en hebben daerin
ofte den Buijs pleght niet konnen naerkomen,
als zijnde geen andere Occagie daer toe van hier
voorgevallen: in haer EE.b geeerde schrijvens
vanden 9.e stanti, werdt mede vermaen
gedaen van eenige Papouse roof Corcorren,
de welcke aldaer eenige menschen geroofd, en
wederom strcks heenen, naer haer landt ge-
keert zijn, wesende Tidoorsche Onderdanen
van Kipauw, Gebe, en Demia, onder welcke
geroofde menschen den bewusten Kaij Sceka
afgesant vanden Batchiansen Coningh mede
geweest is, en insgelijcx wedergelost, om welc-
ken te apprehenderen ordre gegeven was.
Staende de saecken in dat gouvernement ander-
sints in goeden standt, doch overal op haere
hoede; en in postuur van diffidentie alles onstaende

komende

Septemb:r 1679 Maleijo Int Casteel Orangie

komende gesien worden, uit aenkomende brieff E:e
Ouchen Mitchiel Borger Cornelis Jdolz:, welcke met
sijn Broeders Chialoups van Banda op Amboina
g'arriveert, genegen geweest sijnde herwaerts wed,
der te keeren, maer uyt vreesen van den ontstaen,
nen Oorlogh, heeft sijn reijse te rugh geset, ende
aen hem gegeven brieven aende regeeringe
g'addresseert overhandight werdende dgeniste foely
&c.a tgeene ons jegenwoordigh wel toegekomen is,
haer E:s schrijvens van daer d:o 25e Julij. Onder
in den beginne den ontfangh van d'onse, van den 19e
Julij en 28 november A:o passado, benevens den
14e January stanti, met der selver bijlagen,
daer naer van de Papoesche roof Corcorren d'welcke
lange aghter de ... aen d N: Oostkant van Ceram
en daer alomme vernomen zijn, doch selve gou,
vernement te naekomende, sijn haer E:s van geene
van deselve te komen beklappen, dat een wenschelijcke saecke souden zijn — van daer wordt nogh
melden dijts gedaen van eenige Cambodse
swaerden, parrings &c.a, als mede eenige Goron,
taelsche slaeven, welcken laest genoemden handel
hier afgeschaft is, aengesiende Gorontaelders
van haer selven geen slaeven, bezalven dieve
met rooven en steelen van de Arme bogt lieden,
in slavernie gebraght hebben en nu mit onder
Comp:s bescherminge aengenomen sijnde, welcke
voorheen middel op vrije voeten gestelt sijn
wederomme dan oock gemelten handel daer
omtrent tegenwoordigh onlijdelijck is, als waer door
men hen wederom den wegh souden baenen

om geweldenarij

Cijs gedaen van Cambodsche swaerden en parrings voor Banda

geweldenarijen, en andere moorderijen te bedrijven,
gelijck tot nogh gepleeght hebben, waer door den
landt bouw vertraeght wert, d'gemeene rust verstoort,
en een ijder in zijn neeringe nooyt seecker gestelt
heeft. ——

groote schaede in banda aende Speceryen door den reegen geschiedt.

door vooraen lange geduyrt hebbende regen en
harde winden waer aen d' Speceryen soo rijpe
als onrijpe, aldaer groote schaede geleeden waer
door den oogst wat smal gevallen is. ——

Schijnende in die provintie nogh alles in ruste en
vreede te zijn, vermits niet vande selven opstant
der Ternatanen wordt vermeet, te geloven
sijnde dat haer EE.le van Amboina tot nogh
geen gelegent.t sullen gehadt hebben, om haer
E.le vant selve advertentie te doen, hopende
insgelijcx dat de schelmstucken haer soo ver niet
en sullen komen uijt te breijden nogh d'hooft der
meijn eedige Ternatanen d'lught soodanige
vergiftigen, off de onsen sullen haer op al, inson-
ders vermits al reeds genoeghsaem ontdeckt is,
in voorbaet weesen, en haere aenslagen door de
genadige bijstant Godts verijdelen tgeene der
lange verhoopen te sien, en verstaen
den schipp.r vant Jaght Borneo Cornelis Andriessen
hadt op sijn komste de g.t gouv.r mondelingh be-
right, van in passant Oubij dight aen boort gehadt
te hebben omme aldaer naer den toestant te ver-
neemen, volgens last vande h.r gouverneur tot
Amboina, ende siende ons fregat de roodehaen
daer voor de pardout ten anker, als andersints alles
in goeden doen bevonden hebben, hadt laeten doorstaen
sonder Batchian aen te doen, om sijn reijse te spoedighen

naermiddagh

September 1679. Maleijo Int Casteel Orangie

's Naermiddaghs ten drie uuren, hebbe groote damp en roocke op Dodinga sien opgaen, waer uyt g'oor= deelt wierdt dat d'onse meester vant fort waeren geworden, en dat voorts de negorije meede in brandt gestoocken was, waer vand' seeckerh.t met verlan= gen verwagt wordt, niet tegenstaende andere ver= overinge vant selve niet te twijffelen valt —

groote rook wordt op Dodinga gesien opgaen. —

Vrijdagh 15.e d.o Des morgens vroegh komt de steenbocq met d'lant= schuyt van Dodinga en twee brieven vanden L.t Mons.r Crouwhuysen, vermeldende hoe gisteren des voormiddaghs geluckigelijck gelandt, en den vijandt die post afhandigh gemaeckt hadden, sonder een man te verliesen, alhoewel int eerste door d'vijanden int bosch geleegen hebbende, eenige musquets schooten op d'onse wierdt gedaen, maer siende dat d'onse daer tegens aendrongen, en op haer wacker gechargeert wierdt, hebben sij op den loop gestelt, en de post off 't fortien mitsgaders de negorije ten besten gegeven, doch meldende 't fortie soo danigh vervallen van solderinge als anders sints, dat men 'er volgens schrijvens van daer qualijcke post soude konnen grijpen, sonder daerin ne bij tijts versien en geholpen te worden, hebbende van 's vijants canon niet meer dan een kleyn prince stuckie van ontrent een [?] bals, een camer stuckjes, en een bas, bekomen, doch en aengesien voorsz. fortie soo danigh ontrampaneert en vervallen was, waeren d'onse doende geweest volgens be= komene order, op 't selve de verijste benoodight hebben te brengen, als spaede, vets, lamp olij, sout

den steenbock en landschuyt komen van Dodinga met tijdinge dat gem. hene verovert is. —

swarigheden van Luijtenant om dat post te grijpen. —

bekomen van de vijand een cleyn prince stukje, een kamer stukje, en een bas/

Septemb.r 1679 · Malabar Int Castell Orangie

Sout, boskruyt, kogels, en andere Oorlogs behoeften, —

d'h.r Gouvern.r op voorsz.e aengenaemen boot schap bevonden den raedt vergaderden, deselve niet omstandigen redenen voordragende de Consideratie en opmerkinge, waeromme voorseyde post, nits nu soo gemackelycke verovert sijnde, niet en behoorden verlaeten maer behouden werden, gemerckt hier door de poort tot der Vernatadinj en Eddoreeten Broot Lande, als Kaius, maba, en meer ander daerom herleggende plaetsen, genougsaem als geslooten blyft behalven dat men in memorie en gedenckenisse moste hebben, 'tgeene des plaets veel eer, en inde voorige Vernatadinj veroverdt ons d'E Comp.e gekost heeft, eer daer van meester geworden zijn, soodat naer alle apparentie te beduyden staet, 'tselve tegenwoordigh verlaeten werdende naderhandt soo ligt als nu niet overgegeven werden zal, schynende bij dese gelegentheyt als verrast en buyten hunne vermoeden aengetast te zijn, te meer vermits 'tselve sijn opmerkinge bij onder koninge van Castiljanen, off eenige ander Europiaens maght, als van waer sij d'onse int vaderlandt meest souden komen beschadigen, ende vyanden op de selve Cust naer haer wel gevallen over al assisteeren sijnde ooch te minder swaerigheyt 'tselve te bij setten, als leggende reght tegens ons over, van waer ons niet zeyen in noodt off der-

Die verse Consideratien om voorz.e de post bij te moeten houden

Septemb.r 1679 Maleye Int Castell Orangie ——

tegentg.t valleende volkomente Ë: koomen waer,
Schouwende en assistentie verwagtende, gelijcke dickwils
plagt te geschieden, wanneer van ons beletsel
is geweest, op al sulcke dan niet aendagt geleest
Zijnde; is niet geraden gevonden g'arresteert en
vast gestelt, gelijcke post met den Sergt. twee
Corporaels en tsien soldaten, benevens een bossieter
te besetten, volgens ons schrijvens aen haer Ed.e Hoogh
Agtb.e tot Bat.a niettegenstaende alle soodanig
ge swarigheeden die dien aengaende door den L.t
en andere bij hebbende officieren, in haer naedere
Schrijvens van daer, zijn gedaen, bestaende meest
om t water sonder perickel boven te krijgen,
t geene oock wel zijn opmerckinge verdient,
maer konnende egter soo swaer niet genoomen
werden, dat men gem.te Stercke daerom
weder onbezet soude moeten laeten, niets
van hier indient anders niet weeten konden
van water gelijcke mede van alle andere
benoodigtheeden soude konnen versien worden,
ten welcken eijnde de steenbock en de landt
schuijt bevoorens naer derw.ts afgesonden zijn,
met ammunitie provisie K.a, en naedere last
om aldaer post te grijpen, laetende voorders
door d' Mardijckers een open wegh naer
strant banen, en t verwallen op d' redout
met tolarij en ander hout, ondertusschen en
tot beter gelegentheijt op t sichtelijckste re-
pareeren, gelijcke dan omstandelijcker int
aenkoomende en afgaende brieffboeck, sal
konnen gesien werden ——

Den volgens wert besloten, de redout met een Sergeant, twee Corporaels 10 soldaten, en 6 bossieters te bezetten

De Steenbock en landtschuijt worden met de voorsz: orders, benevens ammunitie provisie &ca. naer Dodingo gesonden

Saturd.e 16.e d.o s' morgens droogh sut men de scheepen van

Dodingo

Septemb.r 1679. Malcÿe Int Castel Orangie —

Ende Lier de Schepen vande dodinga weder, komende dagh

Dodinga wedderom komen, die omtrent de middag den L.t Cromhuÿsen, die vandien der burgere: Comp.e Jan franse met de landt Schuyt voortsoo aen 't Castel, maer vermits haeren last, vande veroverde sterckte aldaer te versetten, niet naer gekomen hadden, sijn deselve op stonts naer derw.t met den brieff vande Sr. Gouvern.r afgesonden, om hun aen bevoolene last, volgens resolutie te agter volgen. —

mits haerey last niet en hadden voebragt Zyn wedderom aanstonts weerg gesonden

Eenige Tidoreesen van Coloa herwaerts over gekomen synde om eenige kleeden te koopen, waer van't gelt in Cassa gestelt wierdt, maer vol„gens begeerte van sijn Hoogh.t Saÿfoedin sijn de kleeden in gehouden, tot dat hier toe sijn Hoogh.ts Consent gehoort sullen hebben, schijnende soo„danigh versoecke expres gedaen te sijn, om sijn voordeel daer van te trecken, off om volcomentel. te mogen weten den handel van sijn volcq, die hoe veel sij haer soude konnen schatten off wel dat sij in dese troubelige tyden den handel van lijwaeten aen eenige persoonen niet gunnen, als komende door sijne onderdanen op Guimels die andere lywaeten den Edel gewoonen werden, off immers weijnigh minder, wanneer deselve aen Ternatanen off macquianders wedder ver„coopen, doch sij daer mede hoet niet, de Terna„tanen moeten vast hooge betahlen, die naer de pijpen der Tidoreesen dansen —

Sondagh 17.e d.o

Onder d' maleÿtsche predicatie komt d' Landt Schuijt met den brieff vande L.t Cromhuÿsen van voor dodinga, waerinne te verstaen wordt gegeven haer aen komste en d' onmogelyckeheyt om

de landt Schuijt komt van dodinga met den brieff van Luijtenant Cromhuijse waerinne

Septemb.r 1679 Maleij Int Casteel Orangie

> d'onmogelijckheijt vant fortje in besettinge te nemen en te houden te kennen geeft.

't fortje aldaer in besettinge te nemen en houden,
als weesende met hooge waeter int landen tot aen
't middel lijff in waeter en slijcke saeken, ten anderen
sijn de muijren ten meerendeelen d'Soldering geheel
vervallen, ten derden manquerende affuijten tot het
Canon, en magt van volcq om de selve daer boven
te brengen, ten vierden uijt gebreck van waeter
t geene men daer ontrent ½ uur ver vant fort
souden moeten haelen, en nog meer andere redenen
de welcke breeder int aen koomende brieff boeck
te zien is. —

Hier op wierdt door d' gemelte gouverneur p.r voorsz. schuijt
weder een brieff tot antwoort afgevaerdiget, ende
geest bij haere ontfangene ordre besteeft te bleijven
ten minsten voor 5 a 6 daegen tot dat Zijn E.
in persoon een keer naer derwaerts over komen
kost omme de gelegentheijden d'onmogelijckheden
persoonelijcken te bezigtigen, dogh dat den Luijtent.
met enige soldaten middeler tydt over comen
most, om 't Casteel te bewaeren, siet verder int
afgaende brieff boek. —

Maend. 18e do.

> den Luijtenant Cronenhuijsen, mitsgaders den vaendrager der Borgerlijcke Comp.e komen p.r den sterrebock van dodinga

Den Luijtent. Cronenhuijsen en vaendrager der Bor-
gerlijcke Compe. hier vooren gent. kwamen s'naer-
middaeghs met de sterrebocq van dodinga, doende
Sijn E. den H.r Gouverneur langh en omstandigh
verhael, en mondelinge berigt van den toestant
aldaer, in sonderheit de swarigheeden opgenoemde
in maniere als vooren aengehaelt is, om voorsz.
sterckte bij dese gelegentheden te besetten, maer
op d' gemelte gouverneurs te raeden geworden is de schepen
van daer te ontbieden, ofte ter met voornemen
bij bekomende secours het weder om te [illegible],
en d'Vijandts

Septemb.r 1679 — Malleijo Int Casteel Orangie

en d'vijanden die post te ont weldigen waeromme
d'stadenbergh dan oock strack weder nader der waer
afgehouden wierdt, niet laat als hier vooren geseijt
is — Oock soo is den borger Coopman Pieter Ciedoffsz
op der selver instantie versoeck nader volgende
acte verleent van sijnder haere wooninge, uijt
deese troubelde tijden om schade en perijckel te
mijden, af te breeken, en naderhandt wederom
alles in voorigen goeden standt gebragt sijnde
te mogen op bouwen, onaengesien 't selve int
eerste block, naest 't Casteel staat, waerinne
bij provisie geïnterdiceert is eenige separatie
aen steene gebouwen off andere wooninge te doen

Alsoo de Weduwe Juff.rou Craens door
haeren geëijnen soon den Borger Coopman Pieter
Ciedoffsz, ons vertoont ende te kennen gegeven
heeft, hoe sij uijt deese eminerende beroertens,
geresolveert ende te raede geworden was —
sijnder haer huijs staende ende gelegen int
naeste block aen 't Casteel agter haere twee
andere wooningen, tot d'eerste soldering van
steen opgemetselt, en 't bovenwerck van
plancken opgemaeckt, met adap gedeckt,
af te breecken en sleght en voor soo veel 't boven
werck belanght, en dat tot haer eijgen costen
buijten vreese voor brandtstightinge van den
vijandt als andersints, nogtans met bedingh
van voorsz.e wooninge in forma en met die
gelijcke materijalen als jegenwoordigh is staende,
nadat voorsz.e beroertens ten eijnde sullen
geloopen zijn, wederom te mogen doen op

maecken

maecken, en vertimmeren laeten, 'tgeene haer in reeden
en billijckheijt bestaende niet en hebben willen nogh
konnen afslaen, maer vergunnen, toestaen, de licentie
mits desen, om alsulx mogen doen en aghtervolgen,
als voorsz.n is, waer van op versoecke deser acte ver-
leent, als g'oordeelt hebbende sulcx tot het gemeene
best te behooren —

Aldus gedaen en gepass.t Int Casteel Orangie dese
18.e Septemb.r 1679: —

Dinsd.n 19.e d.o Snaermiddaghs komt des koninghs Saijfoedins ge-
woonlijcken afgesant Sallema met een Gialo, hier
aent Cast.e omme volgens versoeck van d'E.E. heer
gouverneur, den secret.s Andries Loffsangh van
hier naer Tidoor en bij Zijn Hoogh.t te brengen,
omme aldaer soodanige saecken te verrigten
als hem p.r begeerde memorije van Zijn E. aenbe-
volen werden sal. —

Salema komt van Tidor om den secretaris van hier naer Tidor en by Zyn Hoogh.t te brengen. —

Ontrent de selve tijdt arriveeren oock wederom
van Dodinga d' Jaghten d' Experiment en Boeroe,
den Gialoup van den E. Indes Coopman Pijlinco,
en de steenen boot, en vermits der door den l.t monst.r
Kromhuijsen en bijhebbende officieren klaghten
gedaen is, dat al 'tgeene door de soldaten in de
veroveringe van Dodinga tot buijt gemaeckt is,
soo van porcelijn, als cooperwerck, door de Zee-
vaerende en mardijckeren, wegh gedragen is,
en daer van p'genwoordigh niet te willen weeten,
waer over onder de militaire als vrijwilligers
uijt de borgers Comp.e niet weijnigh geknor
en gemurmureert wordt, waer door veel ligt
ongeijlen en oneenigheeden soude konnen komen
te ontstaen, behalven dat selve de soldatesque,

daerinne

De Jaghten Experiment en Boero, de gialoup van den E. Indes Coopman Pijlinco en den steenen boot komen wederom van Dodingo. —

Septemb.r 1679. Malaijse int Casteel Orangie den

daer inne niet gemainteneert werdende, mede
discourageeren en van moet verslappen sal,
soo versoeckt den L.t en borger Vandrick voorts
dat de scheepen en andere vaertuijgen van
Dodinga gekomen zijnde, mogten werden
gevisiteert, ende goederen aldaer tot buijt ge-
vallen, geligt en in versekeringe genomen,
en gelijckelen pro rato souden werden verde[eld]
welcke versoecke hun toegestaen is, werdende
den fiscael ten einde voorsz.de bevelens den
luijtent. aenboordt gecommitteert, omme
door den baes timmerman, constabel, en andre
geinteresseerdens voorsz.de Jagten te visi-
teeren, en alle soodanige goederen aen te slaen
omme naderhandt alles bij den anderen gebragt
sijnde, p.r openbare venditie, behalven canon
en andere vijants wapenen, aende meestbie-
dende te verkoopen, vervolgens de geproce-
deerde penningen naer advenant en egael
verdeelt te werden, —

deselve bodems werden door gecommitt.e gevisiteert en den buijt bij den anderen ge-bragt, om verkogt zijnde egalijck ge-deelt werden. —

ende gemerckt den E.n Eersten Coopman meer-
gem.t niet sonder redden en lange onder brieven
en papieren van belangh op Tidoor opgehouden
heeft, ende het veel ligt op den sluijcke handel
van de nagelen aengelegt mogt hebben ge-
meen dengesints van seekere met den selve
overgekomen Nederlander heeft verstaen
konnende oock wel sijn, dat daer van noghijet
onder deselve goederen mogt verborgen hebben
soo is verstaen dat men deselve chialoups tot nader
ordre door een Corp.le en twee sold.en sal doen bewaken
alsoo —

De chialoup van de heer Eersten werden met een Corporale en twee soldaaten tot nader order bewaakt. —

Septemb.r 1679 Malleijo Int Casteel Orangie

Alsoo van het verovorde Vijandts Canon tot dodinga
nogh een princee stuckjen werdt gemist sonder dat men
dingh blijcke bekomen kan waer de selve bewaert is,
behalven datter geseght wordt gemelte stuckien sa-
vonts naer de verovering der voorn. sterckte,
in seecker praúw gebraght en door den Vaendrigh
der mardijckeren daer aenvast gebonden te zijn,
waer uijt dan niet anders gepresumeert kan werden,
dan dat deselve wordt verduijstert, off willens en
wetens voor de Vijanden wedder ten besten gelaten;
soo is verder goedt gevonden om alle voorsz.e bodems
doen nadr aen dodinga geweest zijnde, seer nauw
te doen ondersoecken, en middeler tijdt tot dat sulcx
geschieden kan, op deselve schildtwagt en te stellen

Woensd.e 20.e d.o

volgens genomen besluijt, werden de goederen van
den Chinees Coopman Oij Linco uijt desselfs Chialoup
geligt, en ins Comp.s packhuys in bewaeringe gestelt
onder behoorl.en inventaris, soo ten overstaen van
gecommitteerdens, als bijzijn en aenteijkeningh van
gemelde Chinees, tot tijdt en wijle, dat men van
desselfs gedoente wat nader onderrigtinge sal
bekomen hebben, omme als dan tegens den selven
als naer regten geprocedeert, ofte wel g'largeert
te werden, zullende desselfs Chialoup middeler
tijdt een togien naer Gorontalo, en vervolgens
inde boght van Tomini konnen doen, omme onse
advijsen aende respective Coningen van Gorontalo
en Limbotto, Tomijni, domoga, pariga en verdere
bondtgenooten te mogen overbrengen, alsoocke
aen d'onse aldaer inde rivier van Gorontalo
in besettinge leggende adverteertie te doen van
de rebellerije en opstandt der Ternatanen

met derselver

[margin:] De goederen vanden Chinees Oij Linco werden uijt desselfs sloop geligt en onder inventaris in Comp.s packhuijs in bewaringe gestelt.

[margin:] ende word gecommitteert desselfs Chialoup een togtien na Gorontalo en Tominij te laeten doen om

[margin:] d'onse aldaer van rebellie der Ternatanen adverteertie te doen. —

derselver adherenten, op dat overal de alomme
opgeholden souden komen zijn, en souden hij de
Koningen onser bondtgenooten te doen dienen
tot nadrigtinge van gemelte Ternataansche
gehauden schoon ooke niet Comp[agnie]s Siap, off ende
dergelijcken protest sij ooke in die gewesten
mogten komen te verschijnen, niet te sulles
aenneemen, off int aldermindste gekomen
niet hebbende haren koningh als geraeckt
met hem naer de kust van Halmahera, doen
vlugten, sonder dat hem enige de minste
redenen van misnoegen is gegeven, wel
om dat hem het hooren dede stellen op den
ontrent onse bondtgenooten tebetgen voor
gekomen is, waer over de gerontaelders al
mede niet weijnigh schijnen te doleeren
en alsoo veel light het werck met hem en
d'Ternatanen deur is —

Soo is dan mede op gedaene propositie vande
Ed. Gouvern[eu]r geaccordeert en vast gestelt
omme de Koningh van Chiauw, Taboucan
en Tagoulanda, vande aen hem opgeleijde
boete (inde verovering van voorn[oem]de Eijl.
Chiauw, aende Coningh van Ternaten betaelt)
te ontslaen en dat vermits d'Ternatanen
in weijnigheden en haer verbondt met d'Comp.
gemaeckt, gebroocken hebben, niettegen-
staende d'ed. gouvern[eu]r sigh doenmaels uyt naem
ende van wegen d'Comp[agnie] borge als principael
hadt gestelt, waer van voorsz. Coningen
d'naervolgende acte sal werden verleent

en haer

Septemb.r 1679 Malleijo Int Casteel Orangie

acte van ontslaginge van de boete brieven als de Coningen van Tziauw Tabouan en Tagulanda int opgeven van Tziauw was opgelegt door Coningh van Ternaten betaelen

en haer Hooghedens Lodewijck van Volgen inhoude —
Met het overgaen van Tziauw op den 8en 9ber 1677
en het beraemen der boetbrieven soo wegens den
Coningh van Tziauw als Tagoulanda als den
Coningh van Tabouan, was den Gouvern.r der
Moluccos, Robbertus Padtbrugge, in name
der E. Comp.e ontrent zijn Hoogh.t Amsterdam
en d'Ternataenen daer voor Borghtoght gebleven;
doch hadde naer voorn. Coningh en Ternataenen
sedert dien mijn Edigh ontrent haere verbon-
den E. Comp.e haere voldoeninge door den trou-
loosen afval afval, zijn geworden en bevonden,
Soo ist dat hem dien insighte den Gouverneur sigh
selven niet alleen inder name der E. Comp.e
van die borghtoght en ontrekt, als kennende
d'Comp.e niet wel tegelijck een voorstander
en vijandt der Ternataenen zijn, die met
hunnen afval, opstant en vijantlijcke wercken,
hun toght verworpen, maer daer en boven
inder name der E. Comp.e met kennisse en
toestemminge van onsen raedt, wedde ontslaet
en ontheffen voorn. Coningen van Tziauw Tagou-
landa en Tabouan van de Boete brieven
voorsz., met wel duijdelijcke verbot niet
ter werelt van deselve brieven aen den Coningh
Amsterdam ofte zijne ondergeoorige betaelen
ofte voldoen, in geen der hande manieren
maer in tegendeel staende den Oorlogh soo veel
schade en afbreucke de selve toe te brengen,
als het toght van Oorlogh, en met d'Comp.e
aengegaene verbondt mede brenght —
Gegeven Malleijo Int Cast.l Orangie datum en
jaer als boven, was geteekent Robbertus Padtbrugge

donderdagh

Septemb.r 1679. Maleije Int Casteel Orangie

Donderd.s 21e d.o 's Morgens Ontrent Agt ueren vertreckt den Secret.s Andries Oloffz. met Zyn Hoogh.t Jayhodie gesant Saldua naer Tidoor, omme d'aldaer Soodanige Saecken te Verrigten, als d'volgende memorie; door de E. Gouverneur, voorsz. Secret.s tot narigtinge mede gegeven, aenwyst —

Den Secretaris Olofz. vertreckt met Saldua na Tidoor —

Naer gantsch vriendelycke Inleydinge door den gevoeghgelijckxten wegh, van Hoffelijckedienstigheeden Zult —

memorie tot naerigtinge door den Gouvern.r hem ter hand gestelt. —

1 Eerstel.n Ontschuldigen, dat hoewel agter wel gene de begeerten des Coninghs over Tidoor, niet en syt weder gekeert, ontschuldigende Zult op de beste wyse doenl.n, soo op onse orders, alsdat met de meijn Eedige en hartnekkige Marquianders als nogh ieder minne niets en hadt konnen verrigten, maer waert door hun trotse beginge dus geterzardt geworden dat oock selfs d'onse niet en hadt konnen wederhouden, dat sij niet buijten last den bergh opwaerden gewoedt en den Vijandt in Zijn bosen wercken aen en tasten, dat daer over vrij waert bekommert geweest, al, soo verdedt Zulcx niet wel te Zullen konnen verantwoorden, te meer naer dien aldaer soo veel tijts hier door verlette, dat den Vijandt al uyt Tolojo was gevolght al wer daer quaemt, op welcke plaets als toen den toelegh was, om betaelt te setten, tgeen d'al gepoodrasen onder d'onse alsier wel verpleeght, maer door uyt mismoedige het hadt laeten doorstaen, te meer stroom en windt t schip in den nagt vandaer tot Ternaten toe braght den z: ontschuldigende oocke dat Zynen bootschapper Salema met de Corcorre

dus lange

Septemb:r 1679. Maleyo Int Casteel Orangie

dus lange opgehouden, meede de saecken waer door het
geschiede. —

2. Ontdeckende met algemeijne Hoofden den verraad, ende
toelegh der meeste Eedigen, optellende alle
de bijsonderheeden van Amboina becomen hebbende
als voorleeden Jaer onder die van Cera waeren
vermengt, en wat gesantschappen sij ontfangen
ende hoe Jena sulcx tot bouton hadde uijtge-
stroyt hoe ons al sijn onderdaenen als toen van den
groot gastmael daer wij in Ternaten opgenoo-
digt wierden, alle voornemens waeren te ver-
moorden dat door onse goede sorge als toen
verletten en niet te min aldaer hebbende
en vroolyck waeren geweest, hoe den hoofden
voornemens waeren op Limanio te saken
vermoorden, hoe het bleijckende genoegh is dat
den Coningh Amsterdam van veele saecken
niet geweeten en heeft om dat d'onse tot
Cangaij en elders meer maeken waerschuwende
voor de verraderlijcke toelegh van Kaicili
Ydolo; dat Oocke Pattilima en d'andere gevan-
gene in Amboina alles hebben ontdeckt en
dat de voornaemste hoofden deeser saeken
sonderlinge bekent en voor een goede gedeelte
in onse handen zyn dat oocke dit dus gelückig
en tydige naer wensch ontdeckt synde er nu
niets en zal volgen off wij hoopen het door
godts hulpe gemackelijck te konnen belettes
en weeren, dat oocke ontwijffelijck haer hoogh
Ed:ele tot Bat:a deese trouwlooshz naer deselve
gewightight naer verdiensten zullen weeten
te verwerken

te overweegen, ende dat Godt Almagtige de regt-
vaerdige wraeckende Zwaerden sal zegenen ende
de meijneedige straffen —
dat wij gewoondt op regt te handelen, niet den
ronden aert hebben, van alles naecktelijcke en
sonder omweegen te seggen en voor te stellen.
waer over voor het bij listige Castiljanen en andere
Europianen g'agt wordende, gaen maer dat ons waer
belangh ons egter niet onbekent en is, en schoon den
Gouverneur onlanghs van s'Coninghs gout als bij gelijcke-
nisse sprack, maer deselve en geene beteeckeninge sijn
gevallen, soo is egter de eijgentlijcke meyning
niet anders geweest dan sijn Hoogheijt te verstaen
te geven off sigh dan eijndelijck niet en soude
willen onder den Coningh Amst[erda]m ontfermen,
en niet sijn gunste en genegentheijt sigh tot geen
naederen en keeren niet te maecken dat alles
naer billijckheijt en geregtigheijt afgedaen wierde,
gedenckende dat het een saecke van alte groot
en belangh voor sijn eijgen Soone Tiram, en
het toekomende is, hebbende immers des Terna-
taen genoegsame schade en afbreucke gedaen
meer dan oijt niet den swaersten oorlogh soude
hebben connen doen, Tiram den Prins sijn Soon
hadt nu de Princesse Gammalamma de bruydt
daer soo veel om gewoelt en alles in vuyr en
vlam en openbaeren oorlogh geraeckt is, geheel
gants strijdigh met gemeene wetten houdende ten
dien eynde op den text uyt den Alcoran int
Capittel der Crijgsbende met de verclaringe
dogh dat dit wel soude connen bij ons ingeschickt
werden —

werden, soo bij aldien sij selfs daer geen souden af en
maecken, maer niet dit gevoelyck, most de baenden
spanninge ophouden off t souden den droevige gevolgh
geven, waer ontrent wij ons schuldigh sijn, en teweijl de
vast stellen dat sijn hoogh.t het alles in sijn magt
en vermogen heeft, soo willen als noch gaerne uyt den
t Edder genegentheit tot de Molucos en om ons breeder
hierdoort gemoedt te toonen, ons onaengesien alle
weddenden daer tegens, gaerne, in billyckheit laeten vinden,
ende sijn hoogh.t de eere daer afgeven, tot het welcke
soo sijn hoogh.t soo wanneer genoughsame versekeringe
voor d'aenstaende getrouwigheit becoomt, genegen mogte
wesen, de voorwaerden bij ons sullen werden opgestelt
waer onder mede sal sijn dat de gegijselde groote
die wij niet tegen nu als gevangens souden mogen
houden, ~~becoomende dan noch soodanigen als wij souden mogen houden~~, becoomende dan noch soodanige als
wij souden noodigh agten, en boven te eijschen
naer Batavia over de Noordt sullen werden gesonden,
om vergiffenisse gunner begangene misdaden in
aller oodtmoedt vande hooge regeringe te gaen
af bidden, het welck wij met onse gunstige voor
schrijvens soo veel mogelyck sullen vergeselschappen
en mogen dan verders sien hoe men het schickt —

B. Van tegaelen hoe sijne papousche onderdanen alweder
6 menschen op Haytoune hebben geroost, vermaenen
in vriendelyckheit den Coningh d'E Comp.e soo wel
vant voorige als vant tegenwoordige vernoeginge
te geven off dat sulcx aen haer Ed.e [illegible] vanden
naerdenckens souden geven, te meer die selfde
rooverts mede pligtigh aende praederijs naer
alle den door ons ontdeckelen toestant vraegen —

en off

en off op de verschijninge van den Coningh van Tidoor=
en Ternaten in den goeden tijdt ooch beloofde naer
coningh en gestroins souden blyven, ofte niet, met
meer andere dergelycke saecken ——

4. Het voorval der Spions ontrent Terloüco, onder voor=
geven van Tidoreesen, en getrouwen te zijn om
nader bambodden te koopen ter ordre van Coningh

5. t versoeck van eenige Zijner onderdaenen, om met
onse passe naer Morteij te mogen gaen boombroot
tegens Zijnne vasten, soo als de gouverneur seyde,
dogh aen andere om naer gammacorra te mogen
gaen naer Zijnne vrienden, waerschijnelyck om
die tegens onse comste te waerschouwen, op dat
in tydts vlugten mogten, dat niet te min dat
met believen en vergunninge van den Coningh
Zulcx versoeckende, zijn geen passe hier omtrent
en op Tidimagora zal werden geweijgert,
om de zee souder hinder off vreese van onse te
mogen bevaren ——

6. dat Agter en onnuttige saecken, alle de
soodanige die wij voor bij varen ofte omtrent
onbij dus danigh vinden als de Jongste drie
Tidoreesche Corcoren, die naer gammacorra voort
geschept zijn zullen op brengen, gelycke de
regeringe in Amboina, alle die gevaerts die
op de cust van Ceram vinden zullen, buijten
twijffel voor ons en bader vijanden zal aensien
en aentasten souder onderscheijdt ——

7. dat in langer geleden Tidoreesche Jonkheijt onse weinich
gebrogt hebben dan Jongest den Quimelaha
Dobciao volckeren geet bij de Cassier ontfangen is
tot zijn hooghts naedere wel gevallen Enz ——

8. Nogmaels

8. Nogh maeckten de vrienden van geene Ternatanen in Zijn hoogh.ts landen te duÿden, alsoo Zyn hoogh.t niet genoegsaem uyt al het verhaelde konde sien en vermercken, dat het niet onse maer zijne vyandelijcke schuyt was. ——

's Nagts sijnde eenige alfoereesen omtrent onse borger wagt vernoomen geworden, waer op een schoot met canon wierdt gedaen, en naer dat smorgens ——

een deser alfoereesen, bij de borger wagt vernomen, en hoord daer naer geschooten. ——

Vrijd.s 22.e d.o naer dese selve spooren offte voetstappen ondersochte is gedaen, wierdt in de kruÿght en rondom [illegible] bloedt vernoomen, waer uyt men de besloo ten heeft, dat de schoot voornoemde [illegible] uyt de borger wagt voorleeden nagt gedaen niet te vergeefs is geschiedt ——

Desen voormiddagh wierdt er wederom verscheyde troupen der alfoereesen, en sluÿ kende bergh boorden vernoomen, waer van de troup digt onder 't canon vande borger wagt passeerde, werdende uyt deselve met een canon schoot, en verscheyde musquetten gegroet ter selver tijdt was der omtrent 't fortie Terloco mede een troup van voorsz. struÿckroovers gesien, van waer deselve insgelycx wierden gegroet ——

Den corporaelschap, tot bescherminge vande troups weerbaers die welcke int nieuwe quartier der mardijckers den kruÿght en rondtom, door last vande heer Gou.r schoon maecken moeten, om [illegible] en vrij uyt sigt te hebben uytgesonden sijnde, rapporteerde int voorsz. quartier en daer

rondtom

zoudt om wederspannigheyts wegh bloedt gesien hebben,
soo dat het gebleecken is, dat de Bosch loopers, gistere
hier ontrent 't Casteel en Borger quartier
haer verthoont hebbende, syn getroffen geworden.

Saturdag 23:e do. Den gedesporteerde Serg:t Adelbert Jacobs van
Rhenen Jongst volgens uytspraecke vanden Agtb:e
raadt van Justitie gestelt tot Matroos met 9 g-
ter maendt, versocht des avonts naer gebedt
seer ernstigh en instantigh om weder onder de
militie getrocken en dewijl hij mogelijck als sold:t
met syn presente gagie, 't geen den selven geconsenteert en toegestaen is, Suits hij in deser
en geene voorvallen, seer wel gequiteert en
bewijsse van leeren, als gehoorsaemst
en verbindighst desselfs bevelhebberen
toe tedragen belooft heeft, sullende hij dien
eynde met stemmeken van 't Casteel overt
'thooft, onder de militie aengenomen werden.

Sondags 24:e do. 's avonts naer gebedt wierdt door d' E:e Gouverneur
den raedt in bedencken gegeven off men de Langeraks
nu niet en behoorde wederom naer hun landt ter-
geven, aengesien mits dese Crenatansche troubles
seer lange buyten ordinarij gewoonte zyn opgehouden
geworden, waer door 't mousson voor haer luyden
bij naer verswaydt is, alhoewel men deselve al hier
in dese gelegentheyt van nooden soude hebben,
al wast oock maer om te wercken aen fortificatie
als andersints daer 't van noode mogte zyn,
doch — hier om te hooren dat ons den opstandt
der Crenatanders niet veel en bekent, als oock
om dat ons en derselver hulpe daer inne voor als
nogh weynigh gelegen laten, als niet dan desselfs
saecken door Comp:s eygen magt, en gesagh

geredresseert

Voortrecken Sangrellen, wordt vast gestelt op 't spoedighste te laten geschieden om

geredresseert, gestelt, en stabiele gesuijvert worden
is haer vertreck soo spoedigh als doenl.m besloten en
vast gestelt, niet tegenstaende volgens contract
met voorsz. Coningen gemaeckt genoeghsaem souden
konnen aengesuijvert worden, maer is nader gemerckt
haer troupen voor als noch vanden toestant al-
hier, geen kennisse is komen gedaen worden, soo
werdt der Sangrellen vertreck nader gerequireert, noodi-
ge g'oordeelt, omme niet alleen uijt ons nader
ordre te sendende schrijvens, maer selfs uijt mondele
berigt vande selve voltrecken alles omstandele
te kennen komen ontwaer te worden; sullende

dat sommige Coningen alles sullen komen ontwaer worden

van d'Eijlanden hier voorens verm.t 300 weerbare
mannen voor eerst, ontboden worden, omme alsdier
bedienen tot bestraffinge op der Ternataense barbar-
ische [illegible], tot welcke getal de Coningen van
Chiauw, Tabouccan, en Tagoulanda, tweehondert
ende die van Tarouna, Candahar, en Manganitan
hondert man, contribueeren sullen.

worden oock 300 weerbare mannen van d'Eijlanden uijtgebragt

Voorts werdt op gedaene voorslagh vanden H.r
Gouverneur en rijpe deliberatie in raede voor goedt
en noodigh g'oordeelt, desse tegenwoordigh hier in
loco aenwesende en te vertrecken staende Sangrelen
met 11 p.s roode lakens te vereeren, en dat
voor haer extraordinarie gedaene dienst en

ende werden, de tegenwoordige met 11 p.s roode lakens vereert

D'wijle den Coningh van Tarouna in sijn jonghste
schrijvens seer ernstigh heeft versoght, dat met
eenige hoecks, die bij ordonnantie van Timauw
hem tot buijt waeren gevallen, mocht g'assist.t
werden, om deselve op sijn Cortor te mogen gebruij-
ken, als hebbende aldaer geen ander buijt ge[illegible]
d'andere Coningen bekomen, maer op sijn hooghst
al voor desen is g'autor.t, en toegeseght van

met eenige

met ernige harten door ons verstaen te worden, maer niet van de selve die tot Timaeus gebruijt geworden zijn, als zullende sulcx omtrent d'andere Coningen maer Jalousie veroorsaecken

Soo is nu dan met genomen goedt vinden vast gestelt gem.te Hoogh.t om deselfs trouwe tot d'Comp.e en goede opreghten ijver tot 't Christendom met 6 harquebusen en een p.r pistoolen te vereeren, beneffens deselfs voor andere maeten, soo deurigh als deselve door haer Ed.le Hooge Agtb.e tot Bat.a is g'approbeert, toe te voegen, maer onder volgende acte en sin spreucke, was gestelt

Den Coninck van Calongan tot Carodna.

acte en sinnespreucke staet onder verscheijde maeten.

uijt kraght der aen ons verleende Maght door Sijn Edelh.t den Heere Gouvern.r Gener.l Rijckloff van Goens, en d'E.E. Heeren Raeden van Nederlants India in haer Ed.le Hoogh. Agtb.es van den 28.e January 1679. om op verzoeck van den Coningh van Calongan, en tot Tarodna, Martin Tatandam deselfs maeten het welcke zijn voorvaderen namentl.k Gouan Bonughtouan, ten tyde dan don Pedre Manjola, gouverneur tot gammalamma was, van den Cap.n Gener.l en Coningel. Raedt der Manilhas ontfingh, te mogen veranderen, ende naer den adel Ed.t onser gereformeerden Christelycken godts dienst niet alleen ijverighlyck en opreghtelijk aen, vaerden maer daerinne volstandigh en onbewegelijk zijn verbleven onaengesien de strubbelingen en aenvegtingen der koningh geestelyckst ——

Soo is het dat als nu ten versoecke gem.te heer Coninghs van Calougan en tot Taroena, en zijn heeren

Voor alt hoob

voor altoos deselve en naercomelingen om te mogen
voeren en doen gebruijcken, soo als 't behoort, ontrent
alle Oppermagten, hooge en lage standtspersoonen soo
in rechten en daer buijten, en waer het eenigh-
sints souden mogen te passe komen te staen,
hunnen verleenden en toegeeigenden met een
gulde Onbeweegelycke Rots, int Midden eener
Onstumige Zee bescheenen van een gulde
Zonne alles in een asuur Velt met dese
Latijnsche Sin Spreucke, neven de gebruyckte
Stellinge, Saevis Tranquillus in Undis, Martin
Tatandan Calongae Rex. —

Sinnespreuk

Aldus gegeven verleent en met 's Comp.s Segel
becraghtigt Int Casteel Orangie op 't eijlt.
Ternaten desen laesten Augustus 1679

Sijnde wijders in bedenckinge genomen off men
de gehoudene Ostagiers van Saban, met dese gele-
gentheijt niet en soude konnen naer huijs laeten
keeren, als sijnde hier maer ten laste van de
Comp.e maer gemerckt don Philips off Daton
Seke tot nogh niet deselve beloften naergekomen
ofte agtervolgt en heeft van uijt de negorie
Saban, naer Calongan off Taroena off daer de
Conings Martin Tatandam heen soude willen
ordonneeren, te verhuijsen soo is raedtsaem
geoordeelt voorsz.de Ostagiers tot tijdt en wijle
bij Datonseeke zijn beloften volkomentl.e
naergekomen en volbraght sal hebben alhier
aen te houden, mits komende op deselve gedaene
toeseggingen voor als nogh geen vasten staet
gemaeckt worden, bevalende dat ons 't leven en
en bedrijff van zijn persoon genoegsaem
en ten vollen bekent is, schijnende op aenraeden

de gehoudene ostagiers van Saban worden nog opgehouden tot dat don Philip Datonseeke zijn beloften sal naergekomen hebben. —

[illegible]

Septemb.r 1679. Malaijo Int Casteel Orangie en

van inductie van deselve vrouw noch eenige
maer taubouan en willen vergeijsen maer
tselve kan noch in mage gevuisent toegestaen
werden, als sijnde altijts den toeleg geweest
om den Coningh van Taxoena den Christenen
te verdrucken in sijn gedagtigt en
verstorten —

Maendagh 25:e d.o niets van opmerckinge voorgevallen —

Dinsdagh 26:e d.o voormiddags komt den Secret.s Andries
Loffsangh wederom met Salema van Tidoor
en levert deselve rapport en aenteijkeningh
van tgeene den selven aldaer wedervaeren
is, aen d'h.re gouv.r over, tgeene hier
in getrocken en van inhoude bevonden is,
als volgt. —

Den secretaris en Salema komen weder van Tidoor.

Rapport gedaen en Over
gelevert aen d'E Heere Robbert
Padtbrugge, Gouverneur en
Direct.r der Moloccos ende den
Aenkleven van dien door den
Secretaris van Zijn E Agtbaere
Andries Oeloffsz.n wegens deselfs
verrighte op Tidoor —

Sijn Rapport.

E: Aghtbaere Heere —

Soo als den 21e smorgens van Malaijo ver-
trocken, zijn den selven middags door het
scheppen der Tidoorezen onder Sijn Hoogh-
eijt Saijfoddins fortres geland alwaer ons
opstonts en gemoet quam den Sekre oudt

Guoffamanidra

Septemb:r 1679. Maleijc Int Casteel Orangie

Quoffamanidra Zijnde d'eerwaerder van Syn
Hoogheyt door welcke verwelkomt en uyt last
van Zyn Hoogh:t aengeseydt wierden, van
derstondt het fortie alwaerd' onse post zullen,
te vaeren, en aldaer onse rust te nemen tot
dat van Zyn Hoogh:t ontboden souden werden,
't geene naergekomen en tot den avondt laet
gewaght, als wanneer Saldena met een partij
gewoonlijcke Complimenten en Excuys sal,
vends eyndelijck verschenen is, te kennen
gevende dat Syn Hoogh:t naer dat sigh geen
dienen wert, in een diepe slaep was gevallen
en van sulcke dingen hadt gedroomt, wenschende
dat Godt van desen nagt ons oock wedervaren
moght, om morgen bij Syn Hoogh:t te gaen,
der ure en tydt te komen bescheyden, naer dat
door Syn Hoogh:t bevoorens ontbooden souden
werden, aengesien sulcx desendaegs om saecken
voorsz:en niet en hadt konnen geschieden
meldende Syn Hoogh:t wel goed op Maleijc
seynde gedurige wercke hadden, en derhalven
de weyle nu op Eedoor waeren daer van
een weynigh souden mogen ons rust nemen,
gebeden Syn Hoogh:t onse heusche Compli,
menten denu:e tot antw:t laeten dienen
dat Zyn Hoogh:ts begeerte geerne soude
gehoorsaemt en naergekomen werden,
dogh vreesde dat niet gekomen waeren
om te rusten voor en al eer ons door U
Agtb:en aenbevoolen saecken hadden verrigt,
altoo naer gedaene wercke goedt rusten

was

Septemb.r 1679 Maleijo. Int Casteel Orangie

wat onder smits het jegenwoordige te laet geworden zij, om Zijn Hoogh.t verder daer comme moeijlycke te vallen, souden dan morgen met sijn believen soo vroegh door ged.e boodtschap versoecken om ter audientie te geraken, ——

Voor den alder Saldena schrijver wierdt geremonstreert te verstaen gegeven de moetwilligheden der Tidoreesen omtrent onse postgouders mits weijgerende wanneer de visch te marct gebracht wierdt ijets te verkoopen, off meelen het selve hooger betaelen dan andere, behalven trotse en spijtige bejegeningh van sommige Tidoreesen als off sij hun de saecken der Ternatanen ten hoogsten aentrocken, dat ons met reeden verwonder naerdencken uytgaff, waer van Zyn Hoogt. gedachte te spreecken, indien 't selve door Saldena ged.e vrouwe, inde windt moght geslagen werden. ——

Wyders wiert ons den Com.r Corpo.ral Alsipie Herman Elmertsz. te berighten, van dat seeckeren broeder van den Cap.n Taunet Codji met naemen Ganny met 15 man van Marquian was komen verghten jegenwoordigh woonende op Camalam, 't geene geschiedt is twee à drie dagen voor den alder in attacque aldaer waeren geweest, hebbende voorsz. Ganny verleeden maendagh sijnde den 18.e stanti sigh bij deese postgouders laeten vinden, den Corpo.ral te kennen gevende, dat sijn vechten was geschiet uyt vreese voor den Coningh Amsterdam, dewijl Zijn Hoogt. desselfs broeder den Sengadji Atti hadt doen afhaelen soude

sneuvelen

te weeten een welcken eynde, off wat hij Sengadie
mogt mis daer hebben, maer uyt niet anders sijn te konnen
besluyten, dan dat den Coningh voorgenomen hadt
't geheel geslagte sonder te brengen, over sulcx
was te raede geworden een brieff met den Corp:e
wanneer naer Maleyo om Kantsoen quam te
vertrecken aen uE Agtb:e en zyn broeder den
Cap:n Launot te senden, ende daer inne zyn voorne-
men te kennen te geven, dogh off sulcx geschiedt
sal twyffelen grootelijcx niet hebbende den

22:e dito vrijdags uyt monden van den gevlugten
prins Baresi verstaen, die ons desen voormiddags
binnent fortie daer onse post houden, quam
besoecken, dat hij van dese persoon kennisse hadt,
en dat den selve hem Baresi soude geheel geseydt,
ende g'openbaert van voornemens te zyn
sigh naer Maleyo en zyn Broeder te begeven,
dogh dat hij het den selven afgeraden hadt, en
g'animeert op Tidoor te blijven, gevende daer
beneffens te kennen, datter van de Ternatanen
sedert de geresene verschillen omtrent twee
hondert weerbare mannen naer Tidoor waeren
gevlugt, van de welcke dese Kimelaer sigh als
'thooft te zyn, en dat niet tegenstaende den
Coningh Amst:m aen voorsz: overgeloopene
Ternatanen order hadt gesonden, van dat se geen
niet verstrooyden maer bij den anderen houden
souden, soo hadt hij egter sulcx gecontramand-
off geheel tegens gesprooken, als over de welcke
den Coningh Amst:m op een anders landt en
gebiedt niets en hadt te gebieden nits synde
vrije en geene persoonen die slaven niet onder

worpen waeren

onderworpen waeren en dat hij desse Ternatanen toe
zijn dienst koude hebben, waer toe off wanneer het
den ouden Coningh believede t zij dan niet off te gen
d'E: Compe:, echter noyt niet zijn wille hebbe tegens d'E:
Compe: te zullen off willen ondernemen, als hebben
verscheyde onderwijsinge van den ouden Coningh
Saifoddin gehoordt, sonder welcke de Tidoreesen al lange
op de been soude geweest zijn, jae selfs dat de Sowu-
selver hardt den ouden Coningh hadden aengesocht
om de Ternatanen te helpen, maer den ouden had
niet haer den spott gedreeven en maer de zee gewesen
indienste die koude droogh maecken, soude hij haer
begeeren toe staen, indien niet dat se daer in maer
souden haer wichelgaeren voor haer vrouwen
en kinderen en swijgh want andere stil, daer bij
voegende dat se souder zijn toe doen al mede gelijck
de Ternatanen in het bosch al lange soude geweest
zijn, en dat haer negorije insgelijcx door de Hollan-
in d'asch soude geleght zijn geweest, gelijck het
met de Ternatanen is geschiedt, ick dencke korte
dat wij ons niet anders hebben toegeleydt dan de,
hele Moloccos tot onse vijanden te hebben soo
dat het ons niet en schaede, dus geen vrienden
wilde wesen mogten vijanden worden, ons
hoope staet op Godt en onse regtveerdige
en tegens haer allen genoughsame bestendige
wapenen, echter dat wij niets anders en sogten
dan de geduerende ruste en vrede die soo wel voor
hun als d'E: Compe: de heijlsaemste en alder beste
was, hier op t'hoorde voorsz:de Baxesi den gants
verblijdt welcken seggende geene dingen liever
te hoorden in sonderheyt om den welstandt van

zijn vaderlandt

syn vaderlandt deden keeren, vraegende vorders soo wannee-
het mogt komen te gebeuren dat den Coningh Amsterd.m
sigh t'eenmael vand' Comp.e afsonderde en naer gants
geen reeden wilde luysteren, off de Comp.e hem alsdan
nogh voor Coningh van Ternate souden willen erkennen
en soodanigh dat het daer mede dan soude geslist
werden, indien Ternaten souders inwoonderen selffs,
kreegh tot antw.t dat Comp.e noyt gesoght hadt
den ondergange van Ternaten, maer deselve tot
den laetsten man soude beschermen, en beschutten
tegens alle en een ijder int bijsonder, soo den Coningh
Amsterd.m niet wel en wilde daer waeren er an-
deren vanden bloede die in syn plaets soude komen
gestelt werden, dit hebbende dus danigh t' antw.t
om nadder te weeten waer hij met dese syn vraegh
heen wilde, 't geene uyt syn antw.t daer op genoeg-
saem t' openbaert wierdt, als oordeelende dat
het voor ons niet voordeligh was ons 't landt van
Ternaten alleen geh.n tegenwoordigh te besitten,
en daeromme indien de Ternatanen voor altoos
ongenoeghen waeren weder naer hun landt te keeren,
dat selve alsdan door de Tidoreesche inwoonders
soude komen beset en bewoont werden, hoedanigh
desen gesint was is daer uyt te besluyten, als voor-
naementlijck goet Ternataens en Tidoreesch en
een sterke partij vanden Koningh Amsterdam,
opwierp hij mede d' oorsaeck van zijn vlught naer
Tidoor leyde, in sonderheyt beschuldigende syn
Hoogh.t met verscheyde moorderijen en dat niet
anders en hadt gesoght, dan hem en geheel zijn
geslaghte aen een kant te helpen, seggende
vorders gehoort te hebben dat den Coningh Amst.m
voorgenomen hadt den quoffamanidra sijn
naer Bouton en wel light selfs tot Java en

Bantam

Bantam te senden, omme aldaer assistentie te
versoecken, desen soeten praeter dusdanigh uytge-
voert hebbende konden niet voor bij laeten gaen
off moste vraegen wie hem tot hooft over de ge-
vlughte Ternatanen hadt gestelt, en uyt wat
oorsaeck hij den Broeder van den Capn. Tannot-
teli hadt afgeraeden van sigh niet naer Maley-
te begeven, de wijle alle en ijder die als vrienden
quamen oock als vrienden onthaelt wierden, —
welcke maxime bij d'E. Compe. onveranderlijck te
onderhouden wierdt, hij vindende sigh dusdanigh al niet
sprocken te hebben wist niets tot sijn verschooning
bij te brengen, dan dat soodanige afradinge was
geschiedt, niet gedacht hebbende dat het een en
'tselve was, off op Maleyo bij d'E. Compe. off op Tidoor
waeren, niet versekert sijnde dat Tidoreesen
's Compes. vrienden waeren, en gedurende 't leven
van den ouden Coningh oock blijven souden en de
hij insonderheyt anders dienende, wel haest wist te
besluyten welcke sijde kiesen soude, als namen-
lijck die van d'E. Compe.: wie dat men hier spreeck
tonende ijder om 't seerst goedt Compe. te sijn
voornamentlijck die van weynigh aensien sijn,
dogh met herten geleijdt soo goedt Compe. als die
d'alte goedt Catholijcks, alsoo men uyt de verover-
inge van Dodinga speurt de geleeden schade
aldaer, soo wel den Tidoreesen als Ternatanen
toebrachten, en vervolgens een gemeene saecke
te sijn waer over de Tidoreesen niet weynigh
haere hoofden schudden en dat geluck d'E. Compe.
ten hooghsten misgunnen, welcke men meest naer
gespeurt wat geschiedt genoegen en ammonitie
aldaer verloren en d'onse bevrijt gevallen is, —

Septemb.r 1679. Malleijo. Int Casteel Orangie

't geene hun meest ter herten scheen te gaen —
Den Mardycker Jan Geel hier op 't door woonagtigh
komende van Malleijo. en heeft in passant d' plaats
daert Valcke Ordentie van den minzelieds Borger Paul
Bruijs hadt gestaen, aengedaen, alwaere drie prau,
wen hadt gevonden bemandt met soo gevlugte
als andere Ternatanen, dewelcke voort mede,
eendeels in 't bosch waeren, ende andere op strandt
sijnde; hiedden raedt om hem Jan Geel den necke
te breecken, dogh sommige vande selve maeckten
daer inne swarigheijt, vermits op 't door woonende
was, 't geen Jan Geel voorsz. vermerckende is —
weder in zijn prauw gestapt en voort geschept,
niet tegenstaende 't spreecken der voorsz. Ternatanen
van den Coningh te willen wagten —
hebbende alsoo desen dagh tot ontrent vijff uuren —
naer Coningh ontbodt gewagt, alswanneer
Saldana eijndel.e met den Springh Vitsj, den om
standige verontschuldinge vanden Coningh is
verschenen, seggende dat sijn Hoogh.t ons van
desen avondt niet en konde doen ontbieden om
dat met desen en geene saecken te overdencken
was belemmert, maer morgen vroegh soude het tyt
versijen soude sulcx geschieden, op welcke wij
genoodtsaeckt wirdt te seggen, en sijn Hoogh.t
tot antw.t te laeten dienen, dat met die Prauwe
van UE Agtb.en met sijn Hoogh.ts Corcorre,
die daer om expres was versoght geworden
waeren afgehouden om ten eersten ter Audientie
te geraecken, verwonderende ons, dat zyn
Hoogh.t niet min als gierigh was, om te weten
wat de boodtschap aen hem hadden, derwyle wel
dencken konde dat 't een off 't ander van belangh
moet zyn —

moet zijn verwitt UE Agtb:e van sijn Hoogh:t
den Coracor tot ons over wode, hadt deden beleefd-
lijckende off zijn Hoogh:t van ons boodtschap al
verwittight was off wel ligtelijck dattelve konde
hadden; Saldma met dese antw:t naer boven
gegaen sijnde quam omtrent anderhalf uyr daer
aen weder om, seggende last van Zijn Hoogh:t
te hebben dat ons ten eersten naer boven geleijden
souden, waer toe wij niet traegh en waeren,
stappende alsoo t berge op, en wierden binnen
bij zijn Hoogh:t gelaeten alwaer naer hooflijcke
en heusche afgeleijde complimenten d' twee gesch-
heffen gedistelleert water overleverd
die van Zijn Hoogheijt beleefdtelijck ontfangen
zijn.

Naer een weijnig stilswijgens hebbe wegens meede-
gegeve memorie de boodtschap in volgende maniere begonnen
te doen, ende eerst met genoeghsaeme omstandigheijden
verexcuseert van dat hooght voolgens sijn Hoogh:t be-
geerte, op de reede van Tidoor niet en hadt konnen
ten ancker komen, off sulcx hadt moeten bij nacht geschieden
t geen men wel ligt niet alleen quaede naerbedenckingen
maer selfs op loop in de negorije van sijn Hoogh:t soude
hebben konnen veroorsaecken, behalven t geen mij
door UE Agtb:e in gesleijde memorije voorsz:n is
daer bij gevoeght hebbende hoe den Chinees Coopman
ons missleijdt en ten laetsten verclaerdt hadt bas
ongenegen te zijn naer Amboina te vertrecken
waeromme genoodtsaeckt wierden den selven
met sijn chialoup weder om naer Malleijo te brengen
insgelijcke mede verontschuldigende t laugh
op houden van Saldma, t welck door Saldma selfs
schynt bevoorens gedaen te zijn dewijl sijn Hoogh:t
seyde sulcx al te weeten alleene hebben sijn Hoogh:t
aengenaem te zijn, behalven het opbrengen
van den Chinees

Septemb.r 1679. Maleijs Int Casteel Orangie

vanden Chimto en Toeijo, veruits daer op niets en
heeft g'antwoordt. —
Sijn Hoogh.t heeft met aendacht en als geslagen
sijnde toegeluijstert 't aenhael vande ontdeckinge
vanden verraderschen toeleg der Ternatanen soo
hier inde Molucos als tot Amboina, maer
Cap.tn Jonker en die van Batavia hebben goed
gedacht voor als noch over te slaen, en in sonderh.t
hoe den afvalligen en snooden appostaet Pattilima
met den meestendeel der hoofden vande Gamden
spanninge in onse handen met alle brieven en
papieren ten dien eijnde afgesonden en geschr.en=
waeren gekomen, dese verraders hadden wederom
den nieuwen Eedt van getrouwigh.t aen d'E. Comp.e
vrijwillig en sonder d'alderminste persuasie
uijt knagingen van haer gewisse gedaen, soo dat
al hun voornemen op Amboina teenemael
verijdelt geworden is, d'onse over al op hun hoede
en niet liever saegen dan de komste der Ternatan,
nu naer derwaerts om hun den breeden neep
te geven, sijnde ons hoope en vertrouwen —
dat Godt de regtvaerdige waepenen vande
Comp.e soo tegens de Ternatanen als andere
meijn eedige en trouwloose Bondtgenooten
sal zegenen en sterken, mitsg.s haer selfs
inden poel laeten vallen, die voor ons gegraven
hadden, betuijgende ons oprechtigh.t alle [illegible]
en alle sins uijt den gronde aert van alles, maer
telijcke en sonder omwegen te seggen en voort
te stellen, waerom wij nu menige maelen in
sonderh.t vande Castiljaenen voor botte
menschen g'acht en aengesien wierden maer

dat ons

dat ons naer belangh ons ogten soo wel als de Castiljaen de haere bekent was, werdende verhaelt geboende haere gesantschappen soo naer de Papoes als Sangi, soo ook hoe den brieff van Sekeren Wandrickx Adij naer Manilha souden afgevaerdigt zijn; Insgelijcx want gesantschap die de sijcx groogen int afwesen van den Coningh Amst.m van Batanij outfingen en waer over dien voegh naer Sepa en Comp.s rebellen had afgesonden, om deselve volgens volkomen bericht in haere boosheden te stijven, waer uyt zijn hoogh.t danoch genoeghsaem konde sien dat den Coningh Amst.m van veele saken onkundigh was, behalven dat zijn gemeente tot d'onse innerlycke goedt genegt is, bijvoegende sulcx uyt de waerschou= winge aenden Fr. Mons.r Kromhuijsen en Assist.t Harcksen op bangaij gedaen, van dat den Sengadien Battibi off Batibi Jdolo voorgs., nomen hadt ons Chialoups de hooden haen af te loopen, en al toeleyde daer op om den hals te brengen waeromme dan voor als nogh in die geweeten waeren en bevreden dat den Coningh Amsterd.m tot desen opstandt tegens de Comp.e als gedwon= gen is.

Ende vermits nu alles tijdigh en naer wensch ontdeckt en ter kennisse van haer Ed.en Hoogh Agtb.en gekomen is, soude de sacke sonder twijffel bij deselve hooge regeeringe naer desselfs gewigte en haer Ed.ns hoogh wijse overlegh, al wat hoogh opgenomen werden en daeromme was U E Agtb.en te raden geweest wij niet niet in persoon selfs hier toe vant Castell niet en had komen vaerden geve.n 16

bij Syn Hoogh.t

Septemb.r 1679. Maleyz Int Casteel Orangie —

bij syn Hoogh.t te senden, ende te gemoedt voeren
den elendigen staet van synen soone gelyck syn
Hoogh.t den Coningh Amsterdam vondt waerinne
door misleydinge, en agteloosh.t was komen te
vallen, en noch verder staende te worden bij aldien
geen middelen tot weeringe en afdoeninge
bij der handt genomen en wierden, hier bij brengende
de vergelijckenisse door UE Agtb.en tegens Salema
wegens Zijn Hoogh.t goet gesproocken, dan off
'tselve bij den gelosten hetwelck van den Coningh
Amsth.m soude mogen gelegt en bewaert werden,
ende vermits over 'tselve verscheyde bedenckingen
van Zijn Hoogh.t soude gevallen zijn, behalven
tegens Salema als toen daer op tot antwoordt
hadt gediendt, soo was echter d'eygentlycke meeninge
van UE Agtb.en doch niet anders geweest, dan
Zijn Hoogh.t te verstaen te geven, off sich dan
eyndel.k niet en soude willen over des Coningh
Amsth.m ontfarmen, en met Zijn gunst —
en genegentheyt tegenwoordts naderen en treden,
met te maecken dat alles naer billijckh.t ende
regtvaerdigh.t afgedaen wierdt, gedenckende —
dat het een saecke van al te groot een belangh
voor sijn eygen soone Coram en het toekomende
was, insonderheyt dewyle Zijn Hoogh.ts jaeren
en dagen seer vermeerderden, en den Coratan
nu genoegsaeme schade en afbreucke was —
gedaen, jae vrij meer dan in weinige jaeren
sullen connen verwinnen —

Terwijl dan van UE Agtb.en g'oordeelt en
vast gestelt wierdt dat sulcx alles in Zijn
Hoogh.ts maght en vermogen was, soo waren

uyt den

Septembr 1679. Maleije In 't Casteel Orangie

uijt den ledere gemeenten tot de Moluccos en
vreedtlievendt gemoedt, geerne geneegen ons schomp=
meegen in reeden en billijckheijt te laeten vinden
en zijn hoogheijt daer af de eere geven soo wan
neer genoeghsaeme verseeckeringe voor d'aen„
staende getrouwigheijt souden bekomen —

Ibes hadt nogh verder voort gevaeren maer
zijn hoogheijt viel inde reeden, beginnende vant
verhael van Amboina, vraegende wie der al
op Amboina gevangen waeren en wie hun on„
dersaeten hadden tegens d'E Compe. te conspireeren,
maer van zijn hoogheijt nadere opdiningen niet
gegeven, ondert ghelove te pas brengende
hoe de papousche roovers vermenght met
Inlanderen op Batouwe en Braugh waeren
vernomen, de welcke eenige menschen
geroofd en aldaer wederom bevoght hadden
sonder als nogh van straffe off vergoedinge
te spreecken, mitsgaders de inwoonders naer
den ontdeckten toestandt en off sij oock met
de consente van den Coningh van Ternaten
en Tidoor haer hooghheden volgens belofte
gehouw en getrouw souden blijven, wijders
hebbe zijn hoogheijt gevraeght, off van soo„
danige besendinge alder van Patani aen
rijcxgrooten van Ternaten was geschiedt,
geen kennisse en hadt, bekomende van
zijn hoogheijt op teen en t'ander 't volgende
tot antwoordt —

Eerst dat eenighsints gehoordt hadt dat soo
danige besendinge van Patani was geschiet
maer onkundigh zijnde van haer [illegible]
soo oocke vant gesantschap dat naer Sepagedaen

is, Schaian

Septemb.r 1679. Maleyë Int Casteel Orangie

is verklarende deselfs de plaets off waer deselve gelegh is niet te weeten, verwonderende sigh ten hooghsten over soodanige gedachte der Ternatanen. —

Ten anderen dat hij sigh met haere saecken niet en sogt te bemoeyen omme daer mede niet beschuldight ende indient qualyck mogt komen uyt te vallen hem sulcx te laste geleydt te werden, hebbende ge-noegh te doen om op zyn eygen saecke te dencken, opdat tusschen Tidoor en de Comp.e alles in goeden standt mogt blyven, insonderheyt dewyle tot soo danigen hooge ouderdom was gekomen, en dagel.en niet anders dan de doodt verwagte. Soo was Zyn Hooghheyt belanghende tragten van den Ed.en naem naer te laten, dese woorden werden meer dan thienmaels herhaelt, soodat genoeghsaem vermercken konst maer Syn Hoogh.t geen wilde, alsnamentl.n om tot bemiddelinge deses tyts versoght en gesoliciteert te werden, dogh heeft sulcx telckens in Zyn Hoogh.ts believen gestelt, ende eyndelyck geseght dat Syn Hoogh.t daer toe niet veel behoorde te blyven, dewyle daer door groote en goede Eere en naem stondt te behalen, ende dat niet en konde weesen soodanigh Syn Hoogh.ts naem daer door bevlekt soude werden, wanneer de saecke anders oprecht behartight wierdt, konnende soo uyt dese als alle andere saecken die Syn Hoogh.t vervolgens te kennen gegeven zyn, U E Agtb.en goede vertrouwen van Syn Hoogh.t gespeurt werden. —

Ten derden dat nu wel gehoordt en verstaen hadt der Ternatanen gewoel en boosheden, maer soodanigh souden sy dese saecke op sigh nemen, komen de wyle de peldenes off doorsaecke

Waeromme

waeromme sulcx gepleegt en ondernoomen sy,
hem onbekent waere, versoeckende derhalven dat
hem deselve mogte geopenbaert werden, omme
sig daer naer te konnen rigten. hier op hebbe
g'antw.t dat ons sulcx onmogelyck was om te
weten alsoo selfs hier over niet anders konden
doen dan ons ten hoogsten te verwonderen, achtende
off sulcx een droom was, ende wie soude het oyt ge,
looft hebben dat de Ternataanen Comp.e beneffens
weldaden op dusdanigen wyse soude hebben getraght
hebben te vergelden, insonderheit de wyl soo ge,
meensaemen omgangh en sonderlinge vrien,
schap nu soo lange jaeren naer den anderen onver
breeckel.m hadden onderhouden; syn Hoogh.t
vervolghde het is seeker ick beklaege mynen
soon den Coningh Amst.m en den val der Molu,
cos, ick weet wel dat gij bij mij wegens dese dingen
soude komen, maer gij is seer beschaemt, en daer,
omme sal hij achter blyven; doch ick wenste wel
eenighsints te mogen weten waer uyt dese
rebellieyden hunne oorspronck genoomen heb,
ben. waer op weder tot antwoordt dienden
dat syn Hoogh.t uyt het verhael van Amboina
genoegsaem aengewesen is dat dese dingen al
lange bij de meyn eedige sijcx grooten gepra,
ticeert en int werck gestelt syn, en daeromme
en konde d'oorsaecke daer van d'Comp.e noch
in 't Aghter.m int particulier niet toegeschreven werden
want indien het — en saecke van d'Comp.e waere
geweest men daer toe soo langen tydt van beraet
niet eens soude genoomen hebben, doch dat
in een der brieven naer Amboina door

Patilima

Septemb:r 1679. Maleijo Int Castell Orange

Patilima geshouden, hadt geseijt en geklaegt dat de
naert landt van Amboina hadde leen en hebbe
wederom der zijnde gehoorsaemst vande Comp:e
hadde g'eijst, maer het was hun afgeslagen ge-
worden, behalven nogh dat sij alle die Christenen
waere geworden, weder Mahometaens wilde
maecken, off dit nu de redenen van haer opstandt
moght zijn, bleeff voor ons nogh onbekent, Sijn
Hoogh:t soude tselve uut verderen van haer
selfs konnen komen te verstaen. hierop wierdt
van Sijn Hoogh:t g'antw:t, heer; dat kan immer
niet zijn, datse op Amboina yets willen pretenderen
indient soo is, sijn als haer gedoente en oproerig-
heden t'eenemaeel aengeleydt, want ick weet
het alderbest wat Amboina de Comp:e gekost
heeft, dat op tsien nogh hondert duysent rijcxdaelders
niet eens aen en komt, uytgesondert nogh tbloedt
van volgen en schepen, ik heb het selfs uyt
monde van mijn Broeder den Coningh Man-
darsaha gehoordt, dat 'tlandt voorsz:e Comp:s
soude sijn wanneer tselve soude konnen over-
heeren, anders wilden de Maccassaren, Maleyers
en Javanen het onder hun brengen, mits geen
tonde den handel aldaer vande specerij — en
Ick hebbe present gesien doen Mandarsaha
met handtasting tselve aende Comp:e en
uyt haer Ed:ns naem aenden heer Vlamingh
overgaf, mits sende daer geen moeyten meer
aen te hebben was, door de gedurige oproerig-
heden over al, maer daer moet nogh yets anders
wesen, willende oversulcx het gemoet der
Ternatanen eens ondertasten, d'welcke Sijn
Hoogh:t bij d'kleyne kinderen vergeleecke,

die als hun

die als hun den pap geboden wordt niet en willen
gapen, voor en al eer inde armen, billen, off ijders
anders geweerpen werden, diergelijcke wegen,
lijckwijsse wilden de verscheyde oude en wedder,
die tot de saecke niets en doen, daeromme in desse
overgeslagen werden. ——

Willende het mij aenbevoolen wedder verrighten,
naer den schrijver Camisio en Siman Samadie die
hier mede present waeren, gaven mij niet ten
minste te verstaen, dat daer mede tot morgen
souden wagten aengesien al midder nagt den
den Coningh van drancke verheught en slaeper,,
righ geworden was, nemende daer mede beleef,,
delijck afscheijdt tgeenen verkregen in middels
versoght sijn Hoogh.t dat morgen, naer dat sijn
bode Saldena bij ons soude gesonden hebben, we,,
derom boven wilde komen, alsoo sijn Hoogh.t
wat omstandel.en van desse saecke wilde discoureren
seggende voor als nogh te vreesen en niet en
wetende wat te beschrijven, sullende wel ligt daer
mede tegens den Ed.le H.re off uE Agtb.en niets
doen, en alsoo van d'een off d'ander kant sijn
hooft g'eijst werden des niet te min soude hij
thoonen dat hij een man was die het met de Comp.
wel meenende, maer seggende niet te konnen
versinnen waeromme de Ternatanen oock
brieven naer Manilha hadden gesonden bou,,
dende sigh hier over al wij verwondert, off
het nu geschiedt is uyt naerdenckens van
des Conings Amsterdams seggen wegens
Caitchil doubes die present nogh op Manilhas
is off om eenige andere insighten hebbe niet
konnen verneemen, en daeromme het aen

uE Agtb.en

Septemb.r 1679. Malëijo Int Casteel Orangie: —

UE Agtbn. wijser Oordeel gedragen. —

Vande rooverijen door de Papoúën gepleegt is voor
dit, midtsgaders dan verder dat de tijden wel komen
souden, dat zij den rooder vinck en stoocker van dit
werck den Sengadjie keijl van Patany wel vinden
zouden, om verder daer van te spreecken gaf geen
gelegentheyt vermits syn hoogheyt 't hooft op 't kussen
neder dalen liedt, gaende alsoo naer verkwickinge
van goeden nagt naer ons logement, werdende
tot versekeringe tot daer binnen naeren, ver,,
geselschapt door voorsz.en schrijver en Paetsler,
benevens mede gem.en Salema, geeuende tot ver
wonderinge niemandt onderweege gesien off
vernoomen, schijnende den depres verbodt gedaen
gedaen te zijn datse gien vande straeten souden
afhouden, vermits hier den Praúw met Magijand
onlanghs bij den Jongen Coninck off Prins Ceram
gekomen waeren, en nogh een ander met Terna,,
tanen van Jololo daer onder mede wesende
den bekenden schrijver Ligoegoe, de welcke
eerstdaeghs door last van gemelte Ceram
wederom naer derwaerts staen gecommitteert
te werden, alswanneer buijtten allen twijffel
de vergaderde nieuws van Amboina aldaer ver,,
spreijdt sullen werden ende welligt inde
Ternataense gemoederen geen kleijne ver,,
slagentheyt veroorsaecken gelijcke men alreeds
hier ontrent bespeurt. —

Saterdag den Sond. 3: a 29t zeeben met ver
langen gewagt om ontboden te werden
dogh niemandt vernoomen, dan Salema
(welckens last in den avondt, koomende met dese
en geene verontschuldingen geladen 'tgeen

ons niet en

ons niet en konde voldoen, alsoo de aenbevoolen last
nog niet en hadde, streijgt sonder het weetene van
voornoemdens naer het op sijn beloop te laeten bepro-
alsoo hij genoegsaem konde vermercken dat de Todo-
montados hier nedder uit spel was, ende dat sijn Hoogh.t
niet anders en sogt dan dat van selfs sonder ontbode
te werden bij hem komen soude; naer dat tot Maknd-
en naer middaghs hadden gewagt en niemandt
verneemende, sijn van selfs naer boven gegaen,
werdende naer een wijle vertoevens onder 't ver-
gaderhuijs, binnen en bij sijn Hoogh.t geladen
Dogh voor en aleer yet verders verhandelde
met sijn Hoogh.t spreeken, sal een weijnigh aenhalen
want geleden ons door den Chinees Souhtiam, wie
de Stelborcq toegehoordt heeft die onlanghs van
Jelolo was gevlught, wierdt bericht, als dat al-
daer gehoordt en verstaen hadt datter een groote
quantiteijt nagelen versaemelt en gereedt laegen
om p.r den schipper Neuro ende Paap Moan
naer Bouton, benevens een schuitkagie van
den Coopcrans met goudt door werden, insgelijcx
dat den gnoffamaniera Pinc.e over Manado
naer Sangi met benevens ten eersten stonden
afgevaerdight te werden off hier, nogh wat op
volgen sal moet den tydt leeren insonderheyt
wanneer ondersoght sal zijn off de voorhanden
in haere blinde boosheden sullen tragten
voort te vaeren, hebbende den Coningh [illegible]
door aenraedinge van Sawoe die nu als hooft
over de Chineesen gestelt, en die arme luyden met
allerleij geweldt en overlast plaeght, gelyck
desen sijn vrouw en goedt oock ontnoomen is;)
en meer andere van sijn Hoogh.ts bekende
beijlloose raedtsluyden, de saeck groote eenige
maeken

Septemb.r 1679. Maleijo Int Casteel Orangie —

maeken onbehoorlycke bejegent, waerom deselve
al eens van voornemens waeren naer Maleijo
te vlugten, soo mede dat sijn Hoogh.t tsijnentijts
heel misnoegt hadt gehoort, dat de schuit van
alle deselve moordadijcke hebbende op den grooten schepen
baccarij, sansoe, hatibi, Jelolo &ca geleydt, hadden
tegenwoordigh in particulieren habijt den stadt,
doende deselve voor sijn soudes, off om gevangenis
vande gemoederen te gewinnen, den nieuwe
goegoegoe en Cap.tein Taunot is er gemaeckt, den
eersten oudsende soone van den goegoegoe
Mossa, met naeme Dodoe; den anderen soone van
denen Cambodeko en is genaemt Codja, Confirmeer-
vande mede dat den Jonghaer van Marquias
Alli genaemt gevangen op Jelolo bij den Coningh
gebragt en alreedts ter doodt voordeel is, soude
te weten om welcke redenen egter tot noch
int leven en aldaer gevangen gebleven
was; Caitchyl Gorjaene, was ons mede tot
besoecke gekomen die oock niet weijnigh van
sijne gevangenisse tot Comp.e meester, ver-
haelende hoe den Capt. der mardijckers
Gousalo op Dodingo gesien en gesprocken hadt,
en dat eenpaers soo vanden ouden als Jongen
Coningh, naer derwaerts gesonden was, om
voor den selven om aenspon of vergiffenisse
te versoecken maer dat geen gehoor konnen
krijgen, vermits door de Ternataenen be-
schuldigt wierdt, van dat geseydt hadt,
dat Comp.e niet anders getragt hadt dan
den Coningh van Ternaten en Tidoor gevan-
gen te nemen, waer naer voorsz. prins
ondersoecke hadt gedaen, en den Cap.n gevraagt

of hij

off sulcx oock de waerheijt was, en vervolgens vande de,,
ze tot antwoort dat sulcx der Ternatanen nijt
strooijsel soude zijn waer op de Ternatanen daer sondt
om hier staende riepen en belasten hem zeijden
mondt toe te sluijten, brengende hem soo op standt
aen den brant alswanneer het Zegelheden aen
gingh, en verseghen Battibi Jololo met Coninghs
snoeredt inde handt, die den Capiteijn maer sin geffing
als doen het hooft afgeslagen heeft, maer dit kan
al mede niet wel aenneemelijck sijn, gelijcke
ick tegens Gorjanc seyde, dat wij tselve niet
en konnen gelooven, waer op hij vervolgde—,
sulcx niet te connen confirmeeren, maer uijt
d'omstandigheden die er als doen gepleeght
wierden, oordeelde wel te dat de Capiteyn voorsz.
om den hals was egter dat doen den selven veel
voor den dagh op zijn begeerte gehouden en gevolgh,
geld gebraght zijnde hadde sij in hem een bleyd—
mede gespeurt jae selfs tegens hem eens gelaten
betaelen dien wierdt [illegible] door Saldena mede [illegible]
dat den ouden Saijfoddin het om hals brengen van
Capiteijn mede gemeldt oock niet en konde geloo-
ven te meer indien sijn Hoogheijt niet off geen
ten hadt van tselve de waerheijt te zijn, sulcx
al lange aen UE Agtb.en soude geheel laeten
bekent maecken. —

Den gesant en Landrick Adij die Commissie
naer Sangij heeft gehadt is op t door gegenwoor-
diges woonagtige menschen volgens verclae-
ringe vanden selven gem.en gevlught — en
Cimdos Sontjam kort naer de eerste handt
dadigheden tusschen ons ende Ternatanen
herwaerts gevlught doch de vaderen maek

omme.

omme voor als noch onbewust —

Voor het tweede mael, nu bij Syn Hoogh.t Sijnde en naer dat met den Soppie volgens Syn oude gewoonte verwellekomt waeren, ginck Syn Hoogh.t deselve Spreeckende aen met dese woorden, wel wat is het dat d'Comp.e ontbreeckt ick weet voor Seecker niets, noch aen Schepen, noch volck, noch kruijt, noch loot, nog oock niet kost, noch dranck, wel mijn heeren en deught daer ick in het hegen deel van alles behoeftige, naeckt ende bloot ben, maer Schoon het alles in overvloedt hadt, wat soude het mij al baeten, indien de nadenheid van Sijn Edele off, Vader, en bij haer Edelh.e d'Ed.e H.re Gouverneur Generael en raeden van India besloten belast en vreught te zijn, derhalven ben voornemens mijne dij, gen Saecken, insonderheit om voortaen den deelijcke naem te hebben, te behartigen, en laeten de Ternatanen in haer vrijigheid, om daer mede niet belast te werden — verder voortvarende met ondienstlijcke betuijgingen van deselfs Suijvere genegenheijt tot d'E Comp.e Seggende wel te weeten den quaede en boosen aert en begeerte van die Molucze volkeren, dien en niet veel te vertrouwen most, waerom me dan oock seer bedught was, yets van de saecken der Ternataenen, op sigh te nemen, want quaelijck uijt vallende liep syn naem, die hij altijdt onbevleckt dacht te bewaeren, in groot perijckel, en die saeckes welk ligt in —

weedere

verdere verwarringen, waerdoor sigh selfs dan oocke
in moeijelyckheeden soude helpen, dat hij in gerust souw
nagt en bekommeringe leefde, ~~stellende al Zyn~~
stellende al Zyn hoope en vertrouwen op de E. Comp.e
hebbende soo hier uijt al geenen hier vooren gehaelt is,
sen voelen konnen beschouwen in sonderheijt van alle des
selfs verscheijde duijstere vergelijckenissen, dat Syn
Hoogh.t niet anders en socht dan om met ernst tot
bemiddelinge versoght te werden, daeromme hebbe
tot antwo.t gedient dat ons gedroegen adut seggen
van over twee dagen verleeden, Syn Hoogh.t konde
daerinne Syn sinnelyckheijt doen, het was de Comp.s
negeens anders om te doen, als uijt enckele genegentheijt
tot de molucos, onder welcke de Ternataanen Comp.s
oudste en getrouwste vrienden off Bondtgenooten
vanden beginne dat met de Comp.e in verbondtschap
Syn getreeden, waeren geweest, geloovende dat hun
desen opstant niet alleen smerteede, maer dat se
daer over alreets sonder twijffel berouw hadden, en
daeromme soude de bemiddelinge te ligter
vallen, wanneer de Comp.e andersints satisfactie
van alles sal gegeven werden; Oordeelende
vande Ternataanse gijselaers van om deselve
onder ul. Agt.n voorschreevens naer Batavia
te doen vertrecken, voor als nogh niet noodigh te zijn
ijets op te haelen, aengesien Syn Hoogh.t over de
bemiddelinge soo veele swarigheeden moveerde
daer nogtans bij sigh selven wel beter wist en
van het tegendeel verseekert behoorde te zijn
te meer de wijl dit al mede onder de voorwaa[rden]
dogh soude medeingebragt werden —
Bevindende Syn Hoogh.t eijndelyck dit voorden

dagh

dagh, dat hij echter wel konde denken dat d'Comp.e
hem indachtigh was, kennende oock genoughsaem te
grijpen dat geen voordeel van Ternaten en hadden
ten insigte de swaere nagel extirpatie gelden,
maer van de Ternatanen tot walgens toe gehoort
hadden, en dewijl dese saeck hem toevertrouwt
wierdt, soude hij eens sien wat daer inne konde doen,
wenschende dat maer hij sijn voorige gesondtheijt
mocht sijn, als wanneer geen swarigheijt soude maken,
echter dat daer ontrent met getrouwigheijt soude handelen,
maer toe Godt tot getuijgenisse, voor wien sijn
Hoogh.t seijde een leugenaer te zijn en niet voor de
menschen, doch swijgende het te ondersteken onder dese
en geene vergelijckenissen, op eenige swarigheden
van sijn Lof en Eere naem daerdoor te komen
verkleint werden. Ondersulcx om van dit
kleedingh en sijnde te maecken gaf daer op tot
Antw.t dat ons vertrouwen volcomentlijcken
was, dat de bemiddelinge in sijn Hoogh.ts macht
stondt, en daeromme hadt UE Agtb.e hem selve
opgedragen, omme niet alleen sijn Hoogh.t daer
af d'Eere te geven, maer oock selfs wanneer alles
in saeckelijckheijt volbraght soude sijn, hadde Ed.e
Hooge Aghtb.e daeraf nogh tijdige kennisse te
laten toekomen, voorder al het in verder
verbitteringe komt te geraecken, welcke hadde
geen last daer over te spreecken, maer des niet
te min sijn Hoogh.ts woorden aen UE Agtb.e
soo hadt op Maleije quaemen soude bekent maken.
Sijn Hoogh.t vervolgde maer hoedanige saecke
met de Ternatanen dan sijn, off haer yets ontno-
men off tot Boete opgeleijdt soude werden
vermerckende dat sijn Hoogh.t meest van Nagel
extirpatie

Croquilin sprack en daerommen kreegh tot antwoort, dat
geloofde dat selve soude blijven gelijck geweest is, maer
geene bij bemiddelinge bedongen stondt bij U E Agtb.en
gien naer opgestelt en verhoudt te werden; werdende
door Zijn Hoogh.t dan eyndelijck dit tot een besluyt ge-
nomen, als hebbende nu wel overdagt naer sijn
seggen dat de Comp.e om eenigh voordeel van de Terna-
tanen te trecken, en soght, maer sijnde eyndelijck
als beschadert, wanneer deese geruchten boven swindt
sullen komen, om beeter de groote personagien van ge-
magumetaensch geloof, alwaer de Comp.e het verlies
dat in de Moloucos hadden, wedder niet in te haelen
en daerommen was de Comp.e Oogh merck niet anders
dan vrienden over alle hebben gelijck oock overal
hadden, weshalven met de Ternatanen oock niet
anders en soghten, om dat daer boven swindts niet
en soude komen gesoght werden dat de Comp.e
't landt van Moloucos niet wel en begeerde —
seght dan aen mijn vadder den gouvern.r dat ik Comp.e
gesolycede wassen sal te markt brengen, en een ander
soecken off oock niemandt al sullen mogen gelden
en in aenstaende daer af kennisse hebben te bekomen,
mitsg.s als dan nogh maeren versoecken dat met
Harckz.a overgehouden zult werden, alswanneer
d'Heer Gouvern.r het alles naer Bat.a sal connen
schrijven, dogh de swarte menschen en sijn niet
gelijck de blancke off Hollanders, om ten eersten
haer besluyt en voornemen te volbrengen, maer
alles most omtrent hun door veel omwegen
en schijven loopen en gedraeyt werden, der halven
nogh een wijle tijts aen loopen, eer besluyt soude
konnen haelen werden, besluytende deese redenen
met een geluckwensinge tot een goeden uytslag
bijgevende

September 1679 — Maleijo Int Casteel Orangie

krijgende alsoo goede gelegentheijt om de sedert boodt-
schappe doen te geven sijn advertentie naem van de Prin-
cesse Gammalamma, als de principaelste voorsake
wat uijt alle de ongelijcken waeren gereesen, en
daeromme ~~gaen~~ tselve rondt uijt ten lasten leijde,
onder verclaringe dat sijn Hoogh.t op haeren standt
sught en een grooten hooghmoedt wat soude geliefden
te letten, opdat niet Tidoor niet gaen en mogt
gelijck het met Ternaten jegenwoordigh was ge-
schiedt, seggende daer bij het trouwen van den Prins
Ceram met voorsz. Gammalamma benevens
de saeken van dessels onwettigh.t ophaelende den
tort mij door U E Agtb.en uijt den alcoran en
't capittel der Crijghs binden (raeckende de vrouwe
van lijdt die magimt tot den vrouwe wordt)
opgegeven, ende op sijne consideratie gelaeten
off daerinne behoorlijck is gehandelt, sijn Hoogh.t
gevende mij qualijcke den tijdt om mijt te spreken,
seijde daer op 't is waer dat het selve houwelijck niet
en was naer de wet volbragt, doch de schult noch
de schult daer van en komt op hem niet, maer
wel op den Coningh Amsterdam geleght worden
d'E Heer Speelman is noch uitleven en dit
weet wel hoe dadigh het ten tijden dat de Tidoorse
de Comp.e getrouwigh.t swoorden, besloten was,
als namentlijck dat den Prins Amst.m de
Tidoorsche Princesse Siganda, die ontlanghs
overleden is, en Ceram de Princesse Gamma-
lamma, soude tot den vrouwe geven, gelijck
Ceram daeromme oock versoght hadt met redes
en billijckh.t, maer sijn Hoogh.t Amst.m heeft
'tselve tegens gestaen, en tegens sin van
Gammalamma aen Alam gegunt, doch

dat

doch, dat de geÿnde gehaden hebbende Ceram de haer onder andere, waeren gebleven, gelÿcke het ons oock niet onbekent en was, doch uÿt welcke insighten den Coningh Amsterdam haer naerderhant aen Ceram allsoo gedrongen, gekoppelt heeft, konde bij ons oock ongetwijffelt gegist werden, daerom mede wenden men het soo men wilde. Sijn Hoogh.t hadt naer desselfs oordeel daer van geen souden te dragen, echter soo wanneer goegoegoe voor hen off ÿmandt anders daer over als gerechtight, eghquam verschenen, dat hetselve niet en soude werden geweijgert, maer dat hij hetselve soude doen en laten geschieden naer haere, wel als wel wetende wat sonden hetselve was, dergelÿcke schepen Ceram en Hammalamma hadden gehangelt en versocht bij sijn Hoogh.t te mogen werden geladen, soo hadt hÿ en sulcx tot noch afgeslagen, begerende haer noch te sien noch te herbergen, voor en al eer daer over recht gedaen zal zijn, sijnde hem mede niet onbewust de bevorderingen van Hammalan sijn pad selfs dat soo verre alreets gekomen was, dat den groote swarte wordt over Tidoor eenen tijdt langh hadt gehangen maer dat hetselve nu wederom verdwenen was, waer mede oock daer van stille swijgen van beijde kanten. ——

Vervolgende het verdere te verrighten ende te vertrekken gelijcke zijn Hoogh.t oock niet anders en socht, en voorts van de swerverijen der Papoe op nieuws int Amboinsche Gouvernement gepleeght hoe aldaer eenige menschen geroofft, en mede hoe van den Moor Haike seer wel ontzadet zijn geworden, gelÿcke met alle diens.

veroock stoudt te geschieden, die er naer mogten
komen te verschijnen en g'attrappeert worden —
Sijn Hoogh.t begost daer op bij geheel en aerde
te sweeren, dat die dingen soo voor alsnaer buijten
sijn kennisse waeren geschiedt, gevende de schult
vant voorige aen den Senghadje Bijs, die seer
wreet en tot nogh ongenoegen gebleven
was, om orde te komen en vergoedinge te doen,
en van dit laeste soo aen den Coningh Amsterdam
als voorsz. Sengadie, als die volkeren sijn Hoogh.t
losse en ongebonden onderdanen dusdanigh hadde
misbruyckt, dogh dat hij niet en soude naerlaten
d'Comp.e naer sijn magt en vermogen daer
inne als andersints vergenoeginge te geven,
gelijck op hem versogt en te gemoedt gevoerdt
hadde. seggende sijn Hoogh.t verder dat hij wel
niet Comp.s harde woorden nogh niet en waere
gegaen, maer wanneer de selve voor den dagh
quamen ligtelijk wat anders soude gehoordt
worden. Werdende daer op denselven geantwoordt
dat dit nogh maer sijn Hoogh.t met minsaemheijt
voorgedragen wierdt en sagt vermaent,
voor en al eer het bij haer Ed. Hoogh Agtb.
wat hooger opgenomen soude worden, van hier
overstappende tot het —

Voorwal omtrent Verlouicco gode de twee praeuwen
bij nagt, gelijck sulcx door UE Agtb. aen
Salima oock "aen" gedient is waeren verschenen
voorgevende Cadoredsiden en gekomen te zijn
om wadler bamboesen te kappen, ter ordre van
Zijn Hoogh.t waeromme voor dit mael oock
onbeschadigt waeren doorgegaen, krijgende

tot antw.e

tot antwoordt, dat de soodanige, bevonden en schuldich waren, en wel alwaer end' oock noch soo veel die den selven ligh bij nacht quamen, als vijanden mochten aengetast, en ter nedergevelt werden, 'tzij door kroegels off andersints, 'tgeene hij sijne onderdanen scharpelijck condt om soude laten weten —

Het versoeck van sommige der sijne, om naer Morota off Morotia met oude passen te gaen om Sagou off boom broodt, mocht wel toegestaen, maer vermeende dat ijders anders 'tzij naer Gammacorra off daer de Ternatanen hun ophielden, gedwongen te sijn, oock de selve heel ondienstich, en daerom niet naer afgewesen souden werden. —

den Gimelaha dokire en Douke jongst overleden kleeden in s' Comp.s cassa betaelt, en volgens sijn Hoogh.ts versoeck tot noch opgehouden, hadden tot tweemaelen daerom niet bij sijn Hoogh.t instantie gedaen, en versocht dat haer de kleeden mochten ter handt gestelt werden, mits op eeden verklaert hebbende, dat die kleeden met haere eijgen geldt waeren betaelt, en deselve tot begraeffenis van haere dooden aengeleijdt, die hier op 't door in korte tijdt seer veel zijn gevallen, verhalende vertoonde sijn Hoogh.t dat men haer die soude laeten volgen, Zijn Hoogh.t scoonde hun hier in heel vernoegt te zijn, en daeromme oock tot laggen uijtbarsten, en ick stelde ten propooste —

dat doch geliefden te besorgen dat geene opgeloopene Ternatanen op sijn Hoogh.ts landt en gebiedt mochte geduldt werden, houdende sich aent contract met d'E. Comp.e gemaeckt, vrienden van der selver vrienden, en vijanden van der selver vijanden te sijn 'tgeene wel naer verder soude geloopen hebben, maer sijn Hoogh.t vermits al thien ure in den avondt geworden was haestende sich om ons

afscheijdt te geven

Septemb.r 1679. Malleijo Int Casteel Orangie

Afscheijdt te geven, voort laetste gebeden aen UE Agtb.e niet anders te laeten weten, dan sijne Oodmoedige Sombaij en gebiedenisse, waer mede naer beneden stapte, wesende egter door sijne Hoogh.t versogt den nagt op Tidoor over te gaen, om den morgen met den dage vertrecken, 't geen oock soo volgens begeerte naergekomen most en waermede desen niets niet verders van belangh voorgekomen sijnde, hier voor malleijo int Cast.e Orangien den 26.en Septemb.r 1679 besluijte; en in Onderdaenigst.e verblijve, onderstondt UE Aghtbaere gehoorsaeme en Onderdanige Dienaer en was geteekent Andries Oloffsz.e [?]

Woensdags 27.e d.o Niets van sonderlinge opmerkinge voorgevallen,

Donderdags 28.e d.o 'smorgens arriveerdt de Chialoup de Roode Haen wederom van Batchian en Oubij brengende een brieff van den Serg.t Commandant Pieter Lijn van den 21.e stanti vermeldende de jongste van hier gesonden goederen benevens de princevlage, voorde labourts en Mardyckers wel ontfangen te hebben ende selve met behoorlijke ceremonien en vermaninge tot getrouwheyt ontrent de Comp.e overgaendight, en vermits den Command.t voorsz. verstaen heeft, dat tot Oubij drie Cdoorsse [?] Corcorren waeren vernoomen, was hij te raede geworden deselve boven gem.te Chialoup naer derwaerts te senden, gelijck oock geschiedt is, waer door deselve lange uijtblijven was veroorsaeckt geworden, derwijle verders 't gesonden pp.e 't Jagt de Sampson oock wel ontfangen te zijn, en dat volgens den Comm.t Allowa, die op verschijninge van voorsz. Jagt, aldaer aent fort was gekomen deselve afgesant Caytchila om te vernemen off hij wel de reijse naer Batavia nam, waer van naderhandt onderrigtinge wierdt gedaen

de Chialoup de Roode Haen komt wederom van Batchian en Oubij met een brieff van d.s Serg.t Command.t der werken [?], brengt dat

wierdt gedaen, vermits Zijn Hoogh.t daer mede den brieff naer Batavia wilde afsenden, en dat al stillekens soo gesegt wierdt, buyten kennisse Zijnder rijcx grooten, versoght dat wegen en uyt de name van den Coningh, in onse talle en met onse letteren ges.n tgeene door Caitchila voorgeschreven mocht werden, tgeene dan oocke soo naergekomen en volbragt is, werdende 't selve met Coninghs Zegel bekragticht; hebbende d.o Coninck door gem.n Caitchissa, verscheyde omstandigheden van desselfs goede genegentheyt tot de Comp.e doen betuygen, en dat tot bevestinge van 't selve alle aenslagen der vyanden, die hem naer andersints ontdeckt worden, aen onse te sullen openbaren, (en welcken synde den Coninck genegen was geweest den keder by den Command.t in stelligheyt te comen, wanneer 's graseerden der Trinder hoe bij sich den vyande souden genoomen hebben; —

[margin: der breking ala wadimp.r hagt der sampsonse blijft door den ... naer Batavia te werden gesonden.]

Den bewusten Juan Pacaila Coninx broeder van Tarodua sonder om bysondere insighten, onder den titul van Z.t naer Ouby gesonden, heeft instantigh versochte van daer verlost, en weder op Maleyen in Comp.s dienst gebruyckt te werden, volgens desselfs overgesonden geschrift. —

[margin: Pocaila versoeckt om van Oubij af te mogen komen]

Op Ouby was nogh alles in goeden standt daer aldaer gewoont hebbende Coracoren, waer van hier voorens gesproocken is, hebben 't huys gehoort van Maba en Weda onder welcke eenige Tidoreesen waeren vermenght synde, naer Sagou off boom broodt tot hun welgevallen aldaer opgedaen te hebben als vrienden vertrocken gelycke gekomen waeren, versoeckende den Command.t eenelycke met den Zegen en watsuwaert te voorsien te werden

Septemb.r 1679. Malleij int Casteel Orangie

te werden, om met allen voort guarnisoen aldaer, maer oock naer herwaerts dies te brengen geschaf= fen, mancquerende dan noch aen soudt, waer van insgelijcx provisie versoght. ——

't Jaght de Sampson schijnt bereits weder gekomen en met versch water versien geworden zijnde hadt op 20.a stanti desselfs reyse van daer naer Bata= via vervordert, Godt geve 't selve spoedige en behouden vaert, omme tijdige secours tegens dese Barbarische Moluckse rebellen te mogen erlangen. ——

't Jaght den Sampson vertreckt op den 20.e van [illegible] om sijne reyse na Batavia te vervorderen. ——

d'H.r Gouvern.r dede den raedt vergaderen om ten overstaen der saecken en vuyle gevoelen van geweesen Command.t tot Manado Herman Smits, met den anderen te delibereren gevonden zijn en naer gedane vertooningen van desselfs maendt secq.e, want geene daer inne soo ont= hoorlijck, al insonderheyt noyt vertrocken noghte uyt gegeven is geweest, soo aen fortificatie wercken als andersints, opgebraght was, den raedt in bedencken, wat hier inne soude mogen gedaen werden, waer op met aendaght geleesen de schriften en documenten naer gesien en geresumeert zijnde, wierdt g'oordeelt en goedt gevonden, dat hem d'gelevrde padij a 7 ritxd.s 't last soude goedt gedaen werden, aengesien voorsz.e Commandant 't selve soodanigh in sijn [illegible], lijste [illegible] opbrenght, en daer omme oock onbehoorlijck soude zijn, dat hem d'padij die van daer naer herwaerts gebraght wordt, a 7 1/2 rd.s 't last te goede komen soude, wesende 't geene door den naederwaerts gecommitteerde Bockhoud.r Jan Frans.zn in sommige [illegible] al vrij hart gegaen, en door den Bockhouder Christiaen

de saecken van den geweesen Command.t op Manado Herman Smits werden politicq afgedaen.

werden de gelevrde padij a 7 rx last gelijck den ingebraght hadde goedt gedaen

Hasselbergh

Hasselbergh, die door d'h:r Gouvern:r g'ordonneert was, om rapport en andere stucken van gem:te Boeckhouder S:r Fransz:, den Command:t voorsz: (en lasten gebraght) naer te sien en kort bij den anderen te trecken, nogh al niet beswaert, niet tegenstaende gesz: Boeckhouder Hasselbergh, nadderhandt, voor den selven Command:t in die saecke sigh als procureur heeft aengestelt, en wel ligt daer voor willen ageren, wat hem hier toe beweeght heeft, soude ligt d:en konnen gegist werden, dogh vermits d'inclinatie nogh t'meenen van d'h:r Gouvern:r nogh den raedt niet anders en is geweest, dan met regt en billijckheyt, omtrent die saecke te handelen, op dat d'E Comp:e aen t'sijne soo veel doenl:en mogte geraecken, en dat deselve dienaeren bij haeren pligt mogen gehouden werden, Soo is met gemeen advijs g'arresteert en vast gestelt dat voorsz:e Command:t, mits deselve ernstig versoeckt, bidden en smeecken, dat de saecken civilijcken en sonder proceduure van diffic:en mogten afgedaen werden, (en somma van vijff hondert rix:s uyt keeren sal, onder welcke somma mede begrepen sal zijn, t'geene voorsz:de Command:t op sijne administratie te kort gekomen is, bedraegende rix:s 214:8: — vorders sal tot afkortinge van "voorsz:e" civile condemnatie, nogh in reeq:e t'en goede komen 160: rix:s, wegens t'zijn picol nagh, bij den Command:t genegotieert en d'E Comp:e overgelevert, voort verdere op voorsz:de somma van 500 rix:s nogh te kort schietende, sal den selven op reeq:e van soldie werden belast, en nu met deseh gereedt leggende Zangische vaertuygen wederom naer Manado met sijn familie

(Margin:) t'is hem opgeleijdt een somma van vijf hondert rix:s ter betering van d'E Comp:e uyt te keeren waeronder begrepen zijn r 214"8" die op sijne administratie te kort is gekomen, en

(Margin:) werden hem ind:e reek:g goed gedaen 160 rix:s wegens sijn picols nagh die aen d'E Comp:e heeft overgelevert

(Margin:) werdende voorts 't resterende op reek:e van soldij belast, en werd wederom met zijn familie naer Manado gesonden. —

familje gehouden werden, omme aldaer sijn dienst te presteeren als voorg.n mits sijnde inden geweeste landt der landtkundige, als oock door het trouwen aen d Inlanderen vermaetschapt, welcke hem aen dien oordt vrij dienstiger als hier sal zijn, soo ontrent de questien voorvallen als andersints, om inde gebergte gehouden te worden, t sij in tijdt van oorlogh off andere diensten, waer toe den selve bequaemheijt genoegh heeft, in dien andere niet licht betragten zullende, oock voort aen soodanige mistrijen en quijte gebruycken niet meer trouwen mogte mogen plegen, mits hem die middelen daer toe genoegsaem bekent zijn.

De sangieesen ende wijl vaerdigh geworden en d' Biddoden p.o dessel ve, aende Coningen van Sangie, Ciauw en Taguulanda, klaer gemaeckt sijnde, komen in den avondt stondt bij d Ed.le Gouvern.r om haeren afscheijdt te neemen en d' gesch vandessel ve; als den Prins Robbert van Tabouban, Houcum Mathias van Taroena, M.r Marcus d' Rosario Schoolm.r der voorn. plaetsen ende Capp.n van Candahar welcke Houcom en Cap.n daer naer en voortschrijden met de volgende Actens, in haere amten en bedieningen soo op 't versoeck van sijn selven, als voorschr.o van haere Coningen, in plaets van den silvere beslaegde rottingh gelijck voordesen hier in gebruijcke geweest is bevestight —

Robbertus Padtbrugge Gouvern.r en Direct.r der Molucos, allen den geenen die desen tegenwoordige letteren zullen sien ofte hooren leesen doen te weeten

Alsoo Mathijas Paradt van Taroena uit de

geruijmden

De sangieses nemen haer afscheijd ende worden hun overgelevert de briedoes aende Koningen van Ciauw, Sangi en Taguulanda.

bevelcht d' volgende actens

acte van bevestiginge voor Matthias Paradt in dezelfs ampt als Ziglor van Taroena

geruÿmen tydt, heeft bedient de qualiteÿt van sigge
tie op Tarodua, sijnde door den Coninck en Rijcx
grooten daer toe aengestelt geworden, ende
daer inne sigh met genoegen van ons, en den
Coningh van Tarodua heeft gedragen. Soo ist
dat wij denselven mits goede preuve van
bequaemheijt, als mede op s' Coninghs ende selve
Rijcxgrooten als hijn instantigh versoecke, inde
voorsz. bedieninge van siggetie bevestigden
ende versterken, soo ende gelijcke wij doen
bij desen, willende en begeerende dat van
een ijder daer voor sal werden erkent. des
torkonde hebben wij desen met onse gewoon
lijcke Zegel bekragtiget. —

Adij Maleyen Int Castel Orangie desen
25.e Septemb.r 1679 was get. Robbertus —
Padtbruggi. —

Volget dan van den Cap.n van Candajar etc.

Robbertus Padtbrugge Gouvern.
en direct.r der Molucos allen
den geene die dese letteren sullen
sien ofte hooren lesen doen te weten

d.o voor Labessi van Candajar in desselfs ampt als Capit.n van Candajar

Alsoo Labessi van Candajar nu onlanghs geleden
van den Coningh en Rijcxgrooten van Candajar
is voorgestelt tot Cap.n aldaer, Soo ist, dat wij
denselven, mits tot nogh toe goede preuve
van bequaemheijt heeft gegeven, als mede op
sijn instantigh versoecke, inde gem.te qualit.
bevestigden, soo ende gelijcke wij doen bij
desen, willende en begeerende, dat van
een ijder indie qualiteijt sal werden
erkent. des torkonden hebben wij desen met
onsen gewoonl.en Zegel bekragtiget —

Adij

Adij Malacca Int Casteel Orangie desen 25en 7ber 1679
was geteekent Robbertus Padtbrugge —

hebben p.o deser gelegentheijt aende Coningen van
Sangie Chiauw en Tagoulanda als gesz.de te be-
staen en principalen in deftige recom-
mandatie, van onder den anderen goede harmo-
nie en onderlinge vrindtschap te onderhouden,
mits hebbende door sonderlinge der Limbu-
woers, in gerustheijt gebraght, mitsg.s onder
vermaninge en stightelijcke redenen vermaent
volstandige int geloof en waerlijcke Christe-
deughden, te volharden, ongeagt der mahume-
danen, als der duijvelen instrumenten en Stats
schepelen, tachten en woelen over den aenwas
van Christi kercke waeromme door de ee-
belligo Ternatanen en haere adherenten, een
onregtmatige oorloge begonnen, en alsoo
genoughsaem meijn Eedige en trouwloos ge-
worden sijn, waeromme dan oock door Comp.s
wapenen van dit landt verdreven waren,
verders dat voorsz.de Coningen met eerst
gelegentheijt een nomb.e van 300 weerbare
mannen naer herwaerts souden schicken, om
op de Ternaetsche leggende bergebouden, en
andere vijandts bosch loopers gebruyckt te
worden. —

— Ende sprint over hooge opgeven der Span-
jaerden omtrent de Coningen en ouden hooftge-
nooten in die gewesten, al vrij groote bedenckin-
ge, en bekommeringe schijnt te zijn, wiedat
haer hoogheden toeseggingen gedaen van inde
maent Jannuarij off februarij, zijn met
een goede maght van schepen bij te komen
om te sien wat s.rs Spanjaerden aldaer comen-
te plegen

gem.te Coningen harder vermaent tot onderlinge vrindschap etc

volstandigheijd int geloof der waere Christelijcke deughden

worden versogt p.o eerste gelegentheijt 300 weerbare mannen herwaerts te senden.

als mede toeseggingen gedaen van in Jan.ij offte februarij hun met een goede maght van schepen tegens de Spanjaerts bij te komen.

[illegible], souden willen ondernemen
belangende de ontvlughte volkeren
van Liman daer van is haer hoogheden
van voorgaende advertentie gedaen, en
antwoordt toegesonden dat niet desselvs [illegible]
standts wijse en hunne noch en soude kon
handelen. —

Vermits het groot toegevoegde ontslag
van eenige Comp.s soldaten, als Hendrick
Cors, om tevooren onse houdt gestoolen geweest
hebbende gehadt, wierdt haer Hoogheden
nader te kennen gegeven, dat voortaen
soodanige dienaers bij de Comp.e niet en
konde mogen gebruyckt worden, maer deselve
ijder hett te versoecken off te procederen
hebbende, hun aen die geene die het opge-
dragen worde, off daer toe gestelt sijnde,
soude konnen addresseeren en saght geschie-
den niemant sal noch magt geweijgert
worden. —

't groot ontslag van eenige soldaten afge-
schaft

Voor de dorpen, daer tot noch geweest is, sijn
klocken gesonden bestaende in tien stucken
omme door den Schoolm.r Marcus d'Rosario
verdeelt te worden. —

worden kerkklocken gesonden, om onder de
dorpen daer nog geen en zijn verdeelt
worden.

d'wijle gebleken is, dat de rebellige Terna-
tanen van resolutie geworden sijn, om
den quasi Manandra [illegible] naer Manado,
en d'Eijlanden te senden sonder twijffel om
aldaer onder de houdt gevonden te [illegible]
te vermeerderen, zijn haer hoogheden daer
van nadere waerschouwinge gedaen, omme
deselve off ijmandt anders megelijks de

Ternatanen

Septemb.^r 1679 Maleyo Int Casteel Orangie —

worden 10 ps. Guinees lijwaat opt lijf van de quoffa manika (?) ... gestelt —

Ternatanen daer omtrent komende te verschijnen,
niet alleen geen gehoor te geven, maer naer uyterste
vermogen tragten in handen te becomen, ende ons
in handen over te leveren, niet tegenstaende 's Coningh
van Ternaten Zegel, quamen te vertoonen op
welckers lijff off ligchaem 10 ps. Guinees lijwaat
tot een premie is gestelt —

aende opperhoofden tot Manado word de Ternataensche rebellie bekent gemaeckt en belast

Ende hoofden te Manado den Boeckhouder Abraham
van Meijert, en dirck Pieters ende Vaendrich,
is mede omstandigelijck aengeschreven vande rebellitey
en opstandt der Ternatanen, hoedanigh haeren
Coningh uit vlugten naer Halmahera hadden ge=
sleept, naer dat haere stercktens door ons vervolgt
waeren, gelyck oock naderhandt Dodinga en
Tobelo vermeestert en afgebrandt geworden is,
waer van voorsz.^n opperhoofden geleert is onse
Bondtgenooten den Prins Maccadampuin, Coningh
Binancal, en hare tot Bool, Totoli, Cayeli, Palou,
bekent te maecken, op datse sigh niet en laten

hebbe aan alle onse bondtgenoten te doen; opdat zij hun niet en laten bedriegen —

bedriegen, op den naem vanden Ternataenschen
Coningh, off desselfs Zegel gelyck mede verleden
Amboina is geschiedt, met hunne saijer te bederven,
gen.^d waer over eenige derselver landtgrooten
in hegtenisse waeren geraeckt, behalven nogh
hoe alder selver verraders en schelmstucken
door haer en afgesant, en op Amboina in hegtenis
sittende; is gebleken en alsoo alles genoegsaem ont=
deckt geworden, mitsg.^s derselver brieven, Commissien
en andere schriften in onse handen gekomen —

Verdende ons de onderhoorige Borgh Boden aldaer
mede permissie en verloff gegeven om hun saecken

Met

met die van Sollemmi Sackan, en dat ahan soodanigh
te helpen als te passe sullen werden, bij aldien
den Coningh van Boulan Sige, niet en ontsiet m
te agter weege laet, om ontrent voorsz.e bergh
boeren beroertens te stigten, en die van Sackan
en dat ahan in haere booshe.t te styven, gelijcke ge-
schiedt is in eenige jaeren naer den anderen, ver-
mogende door ons eghter geen bijstandt gedaen w
vermits den Oorlogh buyten ons kennisse bege
hebben, waeromme met saght sinnigh.t souden ma
gerepremandeert, en haere fautten daer mede b
gaen aengewesen werden. —

d'Wijle dan gesegde Boeren dusdanigh inden O
logh geraeckt, en van daer veel light voor dit J
geen pady van belangh te verwaghten sal zijn
wiert d'opperhoofden mede gecommandeert, d
Boeren daeromme niet te zullen lastigh valle
alsoo hier van dat graen nogh eenige versien sy
behalven dat d'oude pady dogh veel verbetert w
werden. —

Van voorsz.e Materije en rebellerijen der Ternata
is ooch wijdtloopigh aengehaelt, en jegenwoor
p.o schrijvens den Coningh Binaucal en d'rege
rende vrouwe van Bodlangh Titau bekendt
gemaeckt, omme van daer des te bequamer
en zijt, aende bontgenooten rugtbaer der h m
t werden, en wijders versoght van dat s.e de N
boeren van Domoga en Attingola, indien van
resolutie mogten komen te werden, om van
onder 't Jogh der gecontraveerde over den Mogh
van Adagila naer Caudipan te verhuysen, d—
beneffens aende handt souden willen bieden, en selfs
soo veel mogelijcke te beletten, dat van d'Goron
niet en werd

het welck ook gedaen word aenden kon: Binaucal en de regeerende vrouwe van Bolangitan. —

Septemb.r 1679 ~ Malleijo Int Casteel Orangie —

niet en werde ondervallen, en beschadigt, als omstaende,, lijcker int brieffboeck sal te sien den zijn —

Vrijdagh 29.e d.o — Soo als de Sangueradden van desen middags tusschen Calla,, matta en Maitara in zee geloopen waeren, kreegen uijt den westen een tamelijcken coelte waerdoor 't Jonq,, der Sangueradden genoodtsaeckt wierdt weder om bin,, nen te loopen, als sijnde van boven niet alleen te swaer geladen, maer oock vrij leck alsoock tegens de baren vande zee insuffisant gevonden, weshalven oversulcx d' goederen daer uijtgeligt en maer vermogende wedersien werden, waer toe hun de behulpsaeme handt reijcken,, ge wordt gedaen, soo dat. —

de Sangueradden, door toedragen van hun boot sijn genoodtsaeckt weder om binnen te loopen, &c

Saturdagh 30.e d.o — weder om klaer geraeckt sijn, maeckende tegens den avondt hun seijlen weer bij, en sijn ten westen toe gaet uijt weder in zee geraeckt sijnde tot der selver geleyde 't Jagt d'Experiment maert Eijl.t Meau Caffoury g'ordonneert, omme vande Ternataenen niet ondervallen te werden. —

weder om klaer geraeckt sijnde gestelt hunne reijs aangenomen

Desen voor middags wierdt den Coopman S.r Gerbrant Proost, den fiscael Andries Hoff.r den ondercoopm. Dirck d'Geijn door d' H.r gouvern.r als gecommitteerden gestelt om de penningen vanden bekomende en bij,, een versaemelde buijt, van dodinga, soo onder de militaire, als marinen en mardijckers behoorl. en pro rato te verdeelen, bedragende een somma van 224 ricxd.s bij gesonderde conditie gesproocken, voort tselck dan bij voorsz. gecommitteerden ter handt en deliberatie genomen sijnde, is de verdeelinge deselfs inde volgende manieren geschiet

de penningen vande versamelde en verkregen buijt t'huijs van dodinga verdeelt bij gecommitt. gedeelt

Voor de militaire 37 coppen daer onder gereeckent de soldaten v.n Amboina —

1. Luytent.
1. Sergt.
2. Corporaels
33 gemeene } ... Ricxd.s 86:-:-

37 Coppen

dovinge

Voor

Septemb.r 1679 Maleije Int Casteel Orangie

P.r Transp.t Rixd.s 86.—

Voor d'Burgerije

1. Vendrick 2. Serg.ts 1. Corp.l 1. Tolcq 10. gemeene 15.	- - - -	45.—

Voor d'Mardijckers

1. Vaendrick 1. Serg.t 35. gemeene 37.	- - - -	34.—

Voort Jaght d'Expx.m.t

1. Schipper 1. Stierman 1. Ouder d.o 12. matroosen 15.	- - - -	25.—

Voor het volcq op d'Steenbocq

1. bootsman 6. matroosen 7.	- - - -	8.—

Voor die vande landtschuijt

1. Constapel 7. matroosen 8	- - - -	12.—

Voor den Baes Timmerman voor zijn gedaene moijten int opschoonen vande p.t deeler gedaen - - 6.—

Voor de vendu M.r op salaris - - - 4.—

Voor de Gereghts Bode ad idem - 2.—

Voor den Quartierm.r op d'Chialoup van Chines - - - - - - 2.—

Somma Rixd.s 224.—

dogh

Septemb.r 1679 — Malleije Int Casteel Orangie —

werdende, waeren de schipper vant Jacht Bouroú hier buijten gesloten etc.

Verte

dogh de sedden in Consideratie, naer omme den schipp.re vant Jacht Bouroú, van dese buijt mede te doen, buijten gesloten is, bestaende in principaele hier inne, als

Eerstelijck, dat de naer d'verovering der voorsz. stede en negorie Doedinga, wierdt door den L.t Jodocus Crombhuijsen als doen naest t'opperste gesagh hebbende den Serg.t Christoffer Muller naer de negorie gesonden met eenige militie omme aldaer niet alleen d'negorije inde asche te leggen, maer oock om alle 's vijants vaertuijgh, tgeene niet van naerdere waes, nogh te afgebragt konde werden, te vernielen, mits hebbende voorders tot buijt al tgeene naer eenigh nutt bekomen konde, gelijck door gem.te Serg.t volbragt wierdt, vindende een partije porceleijn, en andere huijsraed in overvloedt, tgeene gem.te Serg.t door een deel zijner bij hebbende soldaten bij den anderen liet dragen, omme naederhandt gedeelt te werden, opdat de sold.n hun daer aen niet en souden mogen vergrijpen en alsoo den vijandt afkomende, geen tegenstandt bekonnen doen, maer t welcke een partije zeevarende en mardijckers bij gekomen waeren, door dewelcke gem.te Serg.t d'bij den vergaederde goederen afdragen en te scheep brengen liet, omme alsoo gelijckelijcke van den buijt deelagtigh te worden. —

2. Naer dat den L.t voorsz. met sijne bij hebbende Officieren, en volckeren haere saecken verrigt, en wederom te scheep gekomen waeren, wierdt ordre gegeven, en op de aen wesende bodems waerschouwinge gedaen, dat niemandt sigh soude vervorderen eenige der te buijt gekregene en te scheep gebragte goederen int alderminste te koopen, verkoopen, ofte andersints te verhandelen als sullende de selve op Malleije komende gelijckelijck verdeelt en een ijder deelagtigh van gemaeckt werden. —

3: dogh

86 " — "
45 " — "
34 " — "
25 " — "
8 " — "
12 " — "
6 " — "
4 " — "
2 " — "
2 " — "
224 " — "
dogh

Septemb.ris 1679. Maleyo Int Castel Orangie

3. Dogh hier op Maleijo gekomen en naer de goederen
ondersoeck gedaen sijnde; wilde een yder houden
t geene en jaght waerdige, off andersints geleverde
hadden, voor een onder hun selven, souden de militairen
die de negorije niet alleen vermeestert, maer
alle voorsz.te goederen bij den anderen geslepen
niet en gebraght hadden, ijets te wille te weten,
t geene voorwaer niet alleen onbehoorlijcke ge,,
handelt soude wesen maer oock selfs ontrent
de militairen in andere sulcke en diergelijcke
rencontres, groote discouragie en belgen moedige
soude veroorsaecken, behalven dat uyt sulcke
onbeleeft hebben niet anders dan ongelijcken te
wagten en staen. —

4. Om welcke redenen voorsz.te goederen, uyt de
Jaghten d'Experiment, Bouron en Chialoup va
Chinees gekomen wesende, soo veel men heeft kon
opschommen sijn gelight en naederhand p.r
venditie vercoght, gelijck hier vooren gesegt is
alswanneer door de gecommitteerdens deurmaels
verordonneert en naer boordt gehouden, den
Schipp.r vant Jaght Bouron, en alle andere
noge maets onder minsaeme redenen wier
den aengemaent, alle soodanige goederen
t zij dat gekoght off verkoght waeren, voor
den dage souden brengen, omme behoorlycke
verdeelinge van te doen geschieden, maer
sulcx en geet niet wel, alhoewel de gecom,,
mitteerdens genoeghsaem te kennen gegeven
was, dat aen boort vant Jaghje Bouron —
een der grootste prauwen, met soodanigh goedt
was gebraght, en t selve door den schipper

aengenomen

aengenomen en opgekogt voor twintigh off meer ricxd.s,
maer onder een Cooper croon, met 12 armen, en een
groot door sneeden albatyst, 't geene een yder bewust
was, nogtans wierdt sulx door den Schipper daer
van ontkent, en schandelijck geloogent, totdat door't
visiteeren gevonden ende voor den dagh gebragt
sijn, uytgesondert nogh een quantiteyt van Porce-
leijn die soo buyten in de Cajuyt als in deselve beset
onder d' bekleederen verstoocken was, en boven dien
nogh eenigh Cooper werck, die met sigh van Amboina
mede gebragt te hebben, maer de toebehoor van den
brandt daerinne deselve geleegen hadden gaven de
selve genoeghsaeme getuijgenisse van waer deselve
gekomen waeren.

Zijnde dese dan de redenen die men suffisant genoeg
geoordeelt heeft, om gem.te Schipp.r van dien buyt
te ontdoen, niets hebbende nogh boven dien niet
't gemeene maer eygen voordeel gesogt, en met
de militaire den spot willen dryven, gelycke deze
Zeevaerende genen bewust is, schoon den Schipp.r
in Expidiert soodanige goederen gekogt souden
van eenige verbodt als doen geweeten te hebben
't geene maer voor frivool aengenomen kan werden
als sijnde daer deugdelycke attestatie ter contrarie
dien volgens sijn guarandt en verschoonende bewijse (?)
mogt soecken daer te Radde werdt nogtans on-
verminderdt sijn regt te mogen verwoorden,
indien eenige sustineert te hebben, hier voorde
vierschaer van Justitie een ordelijcke (?) synde
geen procurateur ad litem sal werden vergunt

Dese accoordt staendt, wierden boven gem.te
ministers by de Ternataensche gijselaers, des hoge-

de gemelde ministers werden bij de gijselaers gecommitteert (?)

alam

Septemb.r 1679. Maleij Int Casteel Orangie

hun aen te dienen hoe alle de Ternatanen schelmstucken en verraderijen in Amboina voor den dagh zijn gekomen

Alam den Cap.n Tahut seerti, de Quimelaha Marcij gecommitt. om met hun aen te dienen hoe in Godes Sijloff, alle der Ternatanen, marquanders, de schelmsche schelmstucken, en verraderijen voor deeze dagen gekomen waeren en dat wij nu onlangs per brieven Bouron alle der selver afgesonden brieven commissien, en rapporten, in handen van den afgesant en dubbelden schelm Patilima, afgegaen, aende Amboinsche Orisivas en Orlimas, als andere hoofden van Amboina hadden becomen, en dienvolgens is geheelen aenslagh ontdeckt geworden, gelijk de selve Ostagiers nogh omstandelycker volgens 't schrijvens vande regeringe aldaer, wierdt verhaeldt, met deenen gerecommandeert dat het in tijdt begonde werden, dat sij op hun selven wat souden moeten gedencken als sijnde die geenen die men dit geheele werck voor het meerendeele toeschrijven moet; hier over thoonden deese Tern.n hun al verwondert te zijn, houdende hun van alles onkundigh ja wilde met ede betragtigen van onweetende en onschuldigh te zijn, in al het geene hun voorgehouden wierdt, seggende selfs den persoon van Patalima niet te kennen dogh sijn qualiteijt, bekent, en hantteeringe nadder uijt voorsz.e gecommitteerde Orangkaijen hoorden hun off den selven als van een droom maeren bekende. dogh de gecommitteerdens sigh daer aen weijnigh gelegen laetende, vraeghden hun hoe naer haere meeninge deese saecke nu afloopen soude, den Cap.n Tahut als altijd de voorbarighste man 't woordt, en seyde dat men niet te konnen oordeelen, als sijnde nu

En hun gerecommandeert dat hun selven in wat souden moeten gedencken

die houden hun hier over verwondert dogh van alles onkundig

dit verhael vande handelingen omtrent deze gevangelijck uitgehaelde gecommitteerdens de Ostagiers

in handen

in handen vande E: Comp:e, het mocht dan gaen soo
het wilde hij niet sigh cum socijs al vans onschuldig
en dat sijn genegentheijt tot d' E: Comp:e altoos
oprecht was geweest, d' Committeerdens antwoorden
en met dit seggen hun gestadigh doodende manieren
van haere getrouwigheden willen stoffen,
dat hun de verraedt slaginge der Ternatanen
onmogelijck onbekent konde sijn, eens deels om
dat uyt haere eygene, gegevene verklaringe alsoocke om
dat de voornaemste hoofden vant stuck, en daer en boven in
soo eengeruijmen tydt hier soffereste gesagh gehad
hebben, het ligendeel konde voor wat gepresumt
en noodtsaeckelijcken gelooft most werden, en der
halven indien d' E: Comp:e d' minste genegentheijt
toegedragen hadden ons van soodanige trouw
loosheden waerschouwinge soude hebben gedaen
gehadt, maer blyckt nu volcomentelijcken dat se
alle met den sop overgooten sijn, anders indien
hij Cap:n Taunot, soo getrouwen man hadt willen
wesen, en blyven, waeromme ontrent d'selve persoon
niet het alderminste liet blycken, wanneer door
sijn E: daer toe wierde aenleydinge gegeven,
soodat van sijn getrouwigheijt niet en hoefde te
roemen, d' ostagiers songen hier op wederom
haeren ouden zangh, alsnaedemaelijcke dat haer
geet voor nemen, mits in Ostagie aengehouden
geworden zijnde, daer mede genoughsaem ver-
ydelt wierdt, versoeckende dat gelieffde te den-
ken dat d' E: Comp:e veel vrienden hadt, ende
datmen niet hun niet soude soo strengelijcke
handelen en als gevangenen houden verijgeerde
vande gecommitteerdens wederom tot antwoordt

datmen hun

dat men hem in dese gelegentheyt nu niet meer als Ostagiers off gijselaers houde, ende hem nogh in die qualiteyt wel eerder maer wel als schuldige gevangens sal gehouden worden, dogh om 's Comp.s goedt, gerepeteerde, aerdigh[+] beleygen zullen noge hier naer soodanigh getracteert, ende ontdeckt werden, als van voorgaenden, insonderheyt, vermits hier uyt eygen vrije wille en sonder begeesteringe op aenseggingen en versoeck vande gem.te gouverneur in Ostagie gebleven sijn tot de tijdt en wijle naeder kennis ontdeckt werden, waer de saecken sigh keeren wenden zullen, hoewel ende oock niet verwondert te sijn, dat men hem jegenwoordigh wat naeder hadt ... verheeden, mits siende dat de gegeve vrijh.t van overal te mogen gaen, om alleen hals-verschaffelijcke en te meer gelijcke in consideratie en bedencken ... te nemen, off d'onse in handen vande Cortanen gevallen sijnde, wel eens soodanigh ontkent souden worden, Cap.n Lavot in gevoight volgent sijn oude gewoonte, beginnende uyt te vaeren sneltende nogh meelen op sijne en deselfs voorvaederen getrouwigh.t niet weijnigh, versoeckende dat men niet hem tot geen procedure van torture soude komen, des goedgegeven sijn woorden en saecken door gesuftigheyt en bedeesinge vrij beter niet te beturen siende dat Cap.n Lavot sigh al mis-gesprocken hadt, insonderh.t met versoeck van niet tot torture te procedeeren, waer van 't alderminste vermaen niet en is gedaen, maer 't scheijnt dat het uyt eenvoudige vande selfs gemoedt moet voortgebraght sijn, 't woordt opvattende

dienende d' —

dienende de gecommitteerdens daerop, dat verhoopte
wanneer alles geredresseert soude zijn, sigh soo
danigh te zullen koomen verantwoorden, dat
men hem soude moeten ontschuldigh kennen,
en belangende het ontzadt daer mede was hij te-
vreeden, meenende bij sigh selven wel gedaenigh
d'onsen, indien bij deese gelegentheijt onderhanden
vande Ternatanen waeren, getracteert
soude werden, geloovende vastelijck met de
gecommitteerdens daerinne overeenstemmenden,
dat de selve het weeten koste soude, t zij dan door
d'een off d'andere toeval; den Capn. Launot verders
op sijn Ternataens stilletjens toedouwende, dat
sigh wagten soude van soodanige heevigheden;
maer op den Capn. Taunot dan oock beneevens
d'andere sijne mede gesellen, om sijn saecken
wederom goedt te maecken niet weijnigh ver-
gest te vleijen, sweerende hoogh en laegh van
soodanige ambonsche gesantschappen kennelijck
nogh geen last aende rijxgrooten, die den
Coningh van Xula waeren gaen haelen, int
alderminste gegeven te hebben, wat aldaer besloo-
ten off verhandelt was, bleeff voor hun tot nogh
verborgen, behalve tgeene nu vande gecommit-
teerde verstaen hadde, met sulcken en dier-
gelijcke reedenen deeden ondenckelijcke ver-
ontschuldigingen, dienende oock soodanige
aengenomen heeft als inderdaet zijn, ende
voor laeste g'antwoordt, dat de saecken
nu klaer genoegh waeren, men hadt daer toe
geen getuijgen van oosten off westen meer
te soecken, sullende al tselve nogh te zijnder

Tydt

Septemb.r 1679. Maleye Int Casteel Orangie

Tydt soude klaer werdt gedaen worden, ende de
tusschen gevlughten zij, maer op geen dijgen saecken
te letten, en middelen aenwenden dat de
bemiddelinge nogh door de komste der Bata-
viasche brieven schepen mogte geschieden,
nogende waerlyck over slegt togement en
onthael niet sadden niet klaegen, mits hem
tot nogh niet en is genodijght, t gene niet
billijck gesz. versoght en toegestaen is konnen
werden, waermede die discoursen ten eynde
raeckten, ende wierdt d'gem. gouvern. t selve
dusdanige door hem gecommitteerden
gerapporteert. —

Octob.r 1679 =

Sond. = 1mo D°. Twee van sonderlinge op merckinge voorgevallen

Den Senghadie van Jelolo Sala genaemt komt alhier overloopen

dan wiede komt hier overloopen seeckeren Seng-
hadie van Jelolo genaemt Sala, met een praunte
van Tidoor, brengende hebben Coningh Amsterd.
nu sedert weinige dagen verleden, seeckeren
bode aen den Prins Coram met een brieff hadt
gesonden, waer inne d° Coningh, onder anderen
hadt versoght, dat den Prins Coram hem Senghadie
soude willen laeten dooden, off wel gevangen ted.
naer Jelola senden, t gene hem ter ooren gekomen

Redenen van zijn overloopen

synde, ende den toestel daer toe vermerckende,
was hij genoodtsaeckt geworden syn vlught
naer herwaerts en bij d'Comp.e te nemen;
doch waeromme den Coningh Amsterdam sulx
soude versoght hebben, was hem niet ten
vollen bekent, maer presumeerde dat sulx
wel light nogh uyt een oude wracke geschiedt
was, als hebbende syn hoogh.t voorsaeten
inde beginne van syn regeeringe

deselve noyt

Octob[r] 1679 Maleijo Int Castel Orangie

wijff met geweldt tot sigh genomen, en om dese,
waeromme hij in die tijt, nu hebbende nu ontrent vier
Jaren verleden, sijn vlught naer Tidoor genomen
hadt, alwaer oock hebbende dien sijn wooninge gehouden
hebt, den gouvern[r] denckende dat desen veel
light voor den Prins herwaerts gecomen was, vonde
het raedtsaem om den selven op een derbolende-
ken te verschrecken, maer vermerckende uyt
alles selfs verhael als anders niets sijn onnooselheyt,
heeft den selven in logiment verordonneert
bij den luytenant der mardijckers, niets konnende
dogh van de Tidoresen ende daer onder vermengde
Ternatanen, d'inquirie genoughsaem bespiedt
werden, soo dat niet van noode soude sijn, eenige
bijsondere bespieders daer toe te gebruycken, sul-
lende dan oock den proeff konnen genomen
worden, offmen door dit middel geen meerder
tot overloopen soude konnen animeeren, dogh ter
wierdt voorsz[e] Sengadie onder minsaeme
redenen bestraft, van dat sijn toevlught voor-
eerst niet en hadt genomen tot den ouden Coningh
Saijfoddin, door wien genoughsaem voor geweldt
en overlast hadde konnen beschermt werden,
t geene gem[e] Sengadie oock wel seyde te geloo-
ven, maer onder de volckeren van sijn religie
tselve soo secker niet en konde gaen, te meer
dewijle de Princesse Gammalamma meest affe-
vant hoel was, ende vermits sigh nu nogh Tidoor
nogh bij d' Ternatanen niet konde betrouwen,
soo was genoodtsaeckt geworden, sijn heijl en
troost bij d'Comp[e] te soecken, sullende derhalve
oock onder derselver beschermingh al t geene

hem oock

word bij den Luytenant der mardijckers gelogeert

hen oock over komen mogte, gedúeldige moeten verdragen, ende den goeden uÿtkomste verwagten; des d'o Gouverneur daarop diverse ende met deme differ discoersen besluÿtende, dat d'Comp.e alleen dog ijder in sagt mackige ende billijke saecken naer uÿtterste vermogen altoos geholpen hadt beschermen en behulp. hadde, t'ontbinden gelijck, mede ontrent den stadt der Ternataanen gevonden hadde hecht connen beschuÿren, ook wilde daaromme niet bedugt te zijn, indien sijn saecken maer andersints opregt waren, te meer alsoomen niet op den tredende maer wel op t'landt van sijnen H.en was, d'wijle oock niet souden geduldt werden, datter den ander H.en off meester van worden sal, als t gestaegen van den koningh Mandarsaha, en dat alles onder beschermingen van d'Comp.e, dog vermits deser seggen op soodanige voorwerpselen te antwoorden weijnige lust scheen te hebben, off dat sijse het seght niet te houden, daar desselfs weijnige aen gelegen was, off schoon soodanigh weder omme gaen off keeren wilde als gekomen is, soo hecht sijn E den selven in sijn vervordenende logement doen gaen en afscheijdt gegeven —

d'Chialoup d'Eendragt komt van Gorontalo met diverse brieven berigtende dat

Inden middagh stondt arriveerdt d'Chialoup off t'fregat d'Eendragt van Gorontalo; met brieven van den H.e schipper vant Jagt d'Koninge Amsterdam Jan Walbooin, den Coningh van Ommoga, en Capt.n Tanot met eenige andere hoofden uÿt de negorije Attingola, gedat.t den 20.e en 23.e pass.o, int schrijvens van den schipper voorsz.e niede wierdt niets van belang verneldt, dan d'Sn dat den koningh van Gorontalo den 6.e aug.o

den koningh Gorontalo met 39 Corricorij d'habt derwaerts ÿtte bedreÿen

Octob.r 1679. Maleije int Casteel Orangie

den 6en Aug.o sekeren synde Cola q aen boordt gehouden, om te versoecken dat drie a vier hare Corcorren uyt de groote Mogt en geladen werden, omme den Vassault tegen den Cap.n Baccarij die ter syde daeromtrent met drie Corcorren gesnoden te sijn, te wagen, maer sulcx buyten last van den Schipper sijnde, is hem t'selve afgeslagen —

een Vassault tegens der Cap.n Baccarij verboden. —

den Coningh voorsz was nevens den 16e d.o aen boort geweest, insgelijcx anders om, als sigh wat te verwackeren gelycke het den Schipp.r toegestaen heeft. —

den 23e daer aen was van den Corp.le en den Bode uyt de negorie domoga kundtschap gedaen, dat die van boulangh, attingola en sumansa, hare negorie opgebroecken, en wandelden, hun int geberghte sterck met en bekende Paggers, waer heenen de oude luyden gebragt werden om hare lijvens te waecken dien van gorontalo hielden hun met hare vaartuygh dagelijcx klaer, om op sekere door hun te wagen, en voor ons tot noch onbekende gerught naer het binnen water te vlugten, die van Cambelentij seggen wel inde 30 vaartuygen gesien te hebben schepende bogtwaert van Tomini in. —

die van boulangh, Attingola &c. maecken hun int geberghte sterck

Uyt Manado en t Opperhooft aldaer den boeckhouder Abram Meijert, was tijdinge gekomen, dat de mutinatie der Boeren seer groot begon te worden met malkanderen te moorden en doot te slaen —

muijtinering der Boeren op Manado wordt hoe als arger

Het geweldt der Gorontaloders en die van Bolangh off den Coningh van Amoera, en was niet minder, hebbende malkanderen besloten en toesegginge gedaen, van getrouwigh.t en behulpsaemheyt, soo schijnt al tegens de Comp.e aen genuis hun troost op Tomini, en andere gewoldenaeren [illegible] benoemde —

die Gorontaloders der bolangers verbonden

verlangden

Octob.r 1679. Maleye Int Casteel Orange

verlangden vanden Coningh van Bountou, wattter
naer de komste vande Ed.e Gouverneur, mogelyck om
alwedder uytgaenden den Jochdder Gorontaelder ver-
lost te zijn. —

Hem te schrijven gadt de Coningen van Gorontalo en
Limbotto hadden wesen, voortreck van desse Chaloup
naer herwaerts, om te sien off se oock genegen mogte
zijn te schrijven, maer hadden geen antwoordt ge-
kregen nogh niemandt van hun vernomen —

d' Brieven vanden Coningh van domoga, de groote
voorsz.de van attingola, waerin meest van dien
inhoudt, ende verlangen naer des Ed.e Gouv.rs komste,
mits konnende alden overlast en overtollige boos-
heden der Gorontaelders niet langer verdragen
waeromme oock geerne genegen waeren van daer
naer haer landt wedder te keeren, als sijnde door de
Gorontaelders hun verboden opt veldt gronden,
off Sayor paco, den slagh wortcruyt, te pluicken,
soodat voor waer hart en een ommensighe stuk
is, waer door dat boos geslaght d' voortplantingh
vant Christendom vermeenen te Zullen konnen
beletten, ende ontrent die arme luyden, haere ge-
weldenaryen te mogen plegen als van voorheen.

verboden aen domogers en attingoolders
gronden tot haer noodtdruft te
pluicken. —

Het streck maecken van die van Bodlangh met
het meestendeel der volckeren van Attingola,
wordt mede in voorsz.de schrijvens bevestight en,
dat sulcx geschieden soude inde gebergte van Cay-
boula, wanneer met de komste vand Ed.e Gouv.r
dingh magt quamen te verdeelen. —

verhoedende den Coningh van domoga int bij sonder,
dat d'Ed.e Gouv.r, wanneer syn hoogh. int Christendom
ingelijft soude werden, over hem ten doop als
y vadder wilde staen. —

d' Volckeren

d'Volckeren van Amingola souden gesamentl: wel mede toevallen naer de afcomelingen vant Gorontaels geslagt, sijn daer haer togen —

Maendagh 2e do Niets van belangh voorgevallen dan dat wij wierden hebben de brieven en papieren naer Amboina en Banda vervaerdigt omme morgen vroegh [illegible]

Dinsdag 3e do p.r 't Jagt Bocro bestellinge te erlangen, gelijck oock geschiedt is, naer men andere saeghdinge aldaer in drie verscheijde originele missives den toestant alhier volkomentlijck wordt bekent gemaeckt, insgelijcx aen den Gouvern.r en raedt in Banda, met verhopen dat d'Ambonsche vrienden de lectuure vande bijge= voegde stucken genoomen hebbende desselve beneffens den brieff naer Banda te willen schicken, sijnde eene vande selve brieven tot dien lange doorleu= teren vanden Chinees Coopman Oij Linco opt eerst opgehouden geworden, waeromme dan mits geene naddere gelegentheijt voorgekomen is, om haer E.E. nu in soodanigen tijdt bewijsse vanden toestant herwaerts over te doen, in gebreecke van bequaeme communicatie hebben moeten blijven, bij dese gele= gentheijt wordt nu mede 1300 lb nagels naer derwaerts gestiert, uijt vreese niet wetende off daer van 't aenstaende jaer van Mindanauw ijets van belange bekomen zullen. beneffens voorsz.e missive van D.no Stanti naer antwoordt op haer E.E. p.r 't Jagie Bocro gedt. ontfangen

Vertrekt 't Jagt Bocro na Amb:na met Brieven aen de Regeringe aldaer als oock die van Banda

In geselschap vant jagtje Bocro vertrock mede den Eerw.e D.mine vander Vaijt p.r Chialoup de Eendragt naer Batchian omme aldaer de gewoonlijcke kercke en school visite te doen, 't geene al mede uijt gebreck van gelegentheijt niet eerder heeft connen geschieden, wesende in dese vloote oock

D'Eerw: Leeraer D.s vander Vaijts p.r d'chaloup d'Eendragt na Batsian

d'Chialoups —

October 1679 — Maleijo Int Castell Orangie

Vd Chialoup vanden Eind'e Coopman ijsmeo op Gorontalo na de Bogt van Coninij met diverse brieven als

d'Chialoup vanden Eijnde Coopman mede gaende volgens genoomen resolutie vanden 20.e der Jonghst afgevaerdig: en naedat, over Gorontalo naer de Bogt van Coninij afgevaerdigt, met brieven aende respective Coningen van Gorontalo en Limbotto, domaga, Langaij, de van Coninij en Caudipan en Boulanghilanghe als mede aenden Schipper vant Jaght d'Coningh Angst... en den schoolm.e tot Coninij, zijnde aen bovengen.de Coningen, en volckeren gesz.n is, salut afgaende brieff, aan beter omstandige beoordelingen wordeden, als die van Gorontalo en Limbotto wordt haer hooghedens brieff b'antwoordt, met de gecommitteerdens den

aen de Coningen van Gorontalo en Limbotto

Schipp.r vant Jaght de Sampson Jacob Tivius en Boeckhouder Christiaen Hasselbergh, ontfangen, daerinne haer voorgehouden wordt, hoe haer Schepen en Schepen gants niet over en en quam mette dagelijckse geschieden aenbeveelingen, vande ons als den Corp.le Rubin Bondon, en schoolmeester Francisco, waer uijt men niet anders sulx konnen sien off vermercken, als gedurige geweldt omt Contract te verbreecken, door uijtstroijingen van verschijden leugenen als anders, voorders betreffende de klaghten der volckeren van Coninij, over haere minne gepleeghde geweldenarije, wat van t onderzoeck tot nader gelegenth.t uijtgestelt wordt, gin verbiedende de frequentatie vande Bogt van Coninij in sonderh.t voor Radja gammi met desselfs Broeder, die welcke niet anders dan onlusten en swijdringe trachten te stroken, recommanderende gin voorders ons geloofte genoeg ongemolesteert te laten volgens Contract, en dat in aenstaende wat duijdel.en gelieven te schrijven

volgens haer

wegens haer versoeck, om geweldelijck sijnaedt —
werdende oock dijsch gedaen van haere gemaeckte schul-
den te betaelen, en sijnaelen gehouden die onbetaelde
zijn om die tegens hun maeckers te kunnen [illegible]
sijndelijck wijdt loopige verhael gedaen vande
Ternataenen rebellerijen hoe dadelijck die begonnen,
en tot noch waeren continuerende, ende oversulcx
gerecommandeert sijnde op haer saecken te letten,
sullende door de Comp:e genoeghsaem beschermt
werden, indien hun andersints als getrouwe bontg:
nooten quaedt te draegen. —

aenden Coning van Parigi

Aenden Coningh van Parigi wierdt mede van
voorsz: rebellerije der Ternatanen omstandigh ver-
hael gedaen, gelijck aen alle andere bovengen:e
bontgenooten, verders desselver brieff p:o de gecom-
mitteerdens hier vooren vermelt, beantwoordt, en son-
derl:e van wegens haere aengebodene bontgenoot-
schap met de Comp:e, waeromme hun contract off voor-
waerde, met de Coningen van Tomini aengegaen
mede gesedt wordt, om haer daer over te beraeden,
off onder diergelijcke conditie, onder 's Comp:e bijson-
dere bescherminge aengenomen willen werden,
waerop van hun nader antwoordt verwacht werdt

aenden Coning Bimanoal en de regerende Croonen tot Boelangitang

Den Coninck Bimancal ende regerende Croonen
tot Boelangh itangh Lincaboa, wierdt gerecommand:
de volckeren van Damogo en Attingola indien
van resolutie werden en bij der handt namen —
van onder 't gebiedt der Gorontalders over Adaggla
bij haer lieden metter woon te vlugten, dat de se
ve in alle saecken en voorvallen naer tijdts geleg-
entheijt de behulpsame handt reyckinge souden
doen. —

aen de Coningen van Tomini —

De Coningen van Tomini haer schrijvens beantw:t
in de questie

October 1679. Maleye Int Casteel Orangie

en d' quæstie tusschen hun en d' Gorontalders in statu
gestelt, en ~~haer~~ mede gelijcke hier voorens verhaelt is,
de spraderie der Ternatanen, en Gorontaelsche
schepenstucken gecommuniceert —

aenden Schipper vant Jagt den Coningh Amst.m voor de behoefte van Gorontalo en bezettinge liggende

Opt versoeck vanden Schipper vant Jagt den
Coningh Amsterdam, is hem nu mede toegestaen
geworden een vat harpuijs, 1 d.o gesorteerde spijk
en ½ vat teer, soo oock stantsoen voort Jagt
en d' Chialoup, goede manden, beest en rijst gelt
voor den Corporael en 6 man, als den Schoolmeester
Anthonio in Tomini leggende —

aende Commandant tot Batchian met last —

Aenden Command.t tot Batchian is niet van son-
derlinge belange voort dit mael geschreven behalven
de ontdeckinge vant verraet en schelmstucken
der Ternatanen in Amboina onder noomen
hem den Command.t aen bevoolen is, de Coningh
Alliwadin bekent te maecken, daer beneven
aen te seggen, dat goedt gevonden hebben, om de
Christenen vande Mooren te scheyden, op dat

om aldaer de Christenen vande mooren te scheyden

die vaste en quaetaerdige geruchten eenen dijen
mogen hebben, van dat wij ymandt souden willen
tot het Christelijcke geloove dwingen, soo dat den
Coninck met zijn mooren aen d'ander syde vande
revier soude mogen bewoonen en d' Comp.e met
haere Tabouts en Christenen opt halve Eylandt
souden datter eenige mooren op souden mogen
comen, niet te gestaende metter woon te —

Woensd.en 4.e d.o Vermits bericht bekomen hebbe, vandat den
Schipper vant Jagt Boero sekere Chinees met
manden hier van hier soude verwoordt hebben
niet tegenstaende d'sel.e gouverneur geen
der Chineesen met d' Chialoup van Oij Linco
van Batavia herwaerts gekomen zijnde —
wilde —

Soeker Juni.es word door den Schipper van Jagt Boero tegens order ...

wilde lasgeeven, voor een al degeene Chialoups van=
boght van Coninij wederom gebedert soude zijn,
soo is verstaen desen morgen stondt geen Jaght
p:r de landt schuydt en steenbocq naer te senden,
en den Chinees, in geschept off geslijct bevonden
worden, daer uyt te ligten, ende als dan vordere
te ondersoecken, waeromme sigh als fugatijff
van hier soeckt te begeven, en hoedanigh off met
off sonder kennis van den schipp:r voortgeraeckt
is, tenwelcken eijnde den L:t Cronenhuysen met
voorsz:e kaij en zeijl vaertuygen ontrent hem
afgevaerdight wierdt met instructie off ordon
nantie aen meer gemelten [illegible] schipp:r Corn:s
Andriesz:e van den Chinees hier voor en [illegible]
op vertooninge vant selve te laten afgaen,
en verwaghten 't geene daer over van hier aen=
regeeringe aldaer in Amboina soude mogen
geseijt worden. —

Onder met de landtschuijt den Steenbock door den luijtenant Cronenhuijsen naergevolgt om

om gemelde schipper wederom af te halen

De wijle mede verstaen dat de Ternataense
grijsdaerts voornaementl:en den goegoegoe alsdenig
fints sieckelijck begint te worden, ende oock om
dat haere Poassa of vaste daegen ingaen, is
met advijs van den raedt, door d'E:r Gouvern:r
de pperes daer toe ontboden, goedt gedaght hare
vertrecket en vast gestelt, haer wederom soodanig
vrij uyt den ingangh te geven als van voorgem:s
tgeene hun door gecommitteerdens uyt den raedt
aengeseydt wierdt, en met deesen gevraeght
wanneer eygentl:en den ingangh van haere Poassa
was, vermits d'E:r Gouvern:r te raede geworden
was, ter eeren van den Coningh van Ternaten
schoon gevangen sijnde, op 't selve eenige Canon
schooten te doen, gelijck bij haer gepleeght wierdt,

d'ostagiers werd wederom vrij uyt den ingangh als te vooren gegeven

Soo mede

October 1679. Malcijt int Castel Orangie —

Soo mede dat haer E:E: den vrijen uyt en ingank in haer logement oock toegestaen wierdt, om haere Godts dienst naer hun believen te mogen doen, maer dat men hun in den voorl: lange wat nauwer hadt moeten verschoonen, en was niet sonder saecken gedaen geschiedt. over welcke boodtschap gem: ten Ostagiers seer vernoegt waren bedanckende Zijn E: voor deselve goede genegentheijt en bewesen weldaden. —

Donderd: 5e do. Smorgens ordinaris vergaderinge der justitie en snamiddags worden voorsz. gijselaers bevonden den raedt door d'heer gouverneur opt hooft voort Castel int aldaer opgemaeckte afsonderlijcke wooninge genoodiget, ende met kost en dranck onthaelt, alwaer tegens den avondt inmiddels verscheenen is den Sengadie Salo Jongst van Tidoor naer herwaerts gevolght, naer dat Hoegoegoe Alam, mits siecke sijnde, welcke een in deselve verordonneerde logement gekeert was, vallende ten deste den Cap:n Lainot voor de voeten doende den sombah off ootmoedigheijt die weijnige minder was, alsoo tevens d'Coningen alhier gedaen werden, 't geen d'heer gouverneur al ongemerckt heeft laten gaen maer naer dat 't geselschap gescheyden sijnde den Cap:n Lainot Rubi met Guimelaha Martaoti door d'heer gouvern:r en Raedt tot haer logem: vergeselschapt wesende, is den Hoegoegoe van sijn bedtstede opgestaen willende d'heer gouvern:r tot aende deure tegemoedt komen, maer wierde met den haer en bewilligt door den Guimelaha te keeren [illegible] van op sijne bedtstede te sullen blijven, gelijck 't oock geschiede, werdende door den

Margin notes:

d'ostagiers worden door d'heer Gouvern:r opt hooft onthaelt

Den Sengadje Salo Jongst van Tidoor herwaerts gevolgt komt oock aldaer in

bewijst coningelijcke eere aan den Cap:n Lainot [illegible]

October 1679 — Maleijo Int Casteel Orangie —

door den Quimelaha tenwersten weltoegedeckt
doch soo vaerdigh niet off sulcx wierdt door d'h.e Gouvern.r
genoeghsaem geweten, houdende den Gogoegoe geen
alwonderlijck siecke, insonderheijt wanneer boven
gemelte Sengadje Salo voor de bedt stede quam,
deede hem soo vaerdigen voet val en verootmoediging,
die men van persoonen van qualiteijt en aensien,
voor den Coningh van Ternaten noch niet en
heeft sien doen, eenter gaf dit al verwonderen nae
denckens vermits den Gogoegoe den selve
in zijn verootmoedinge al vrij buijten gewoon
lijck begaen, als off hij soo siecke waere geweest
dat hem de hant qualijck konde toereijcken:

Van gheijsten ende Gogoegoe alom voor d'eerst siecke bedde.

D'h.e Gouvern.r den Cap.n Lamot en Quimelaha hadde nogh opt plat getracteert hebbende
vertaelde hem de veroveringe van Dodinga
en hoe vaerdigh de manhafte Caemer van Cap.n
Baccarij geruijneert was waerover hij niet
weijnigh verwondert waeren, hoe dat sulcx
met soo weijnigh volcq hadt konnen geschieden,
daerommen niet sien en bekennen moste, dat
Compe. wapenen door Godt wierden gezegent,

Zijn E. verhael aan Capt. Lamot en marsaol de verovering van Dodinga

Waarover zij verwondert waren

om deese en meer andere redenen wierdt door
zijn E. van haere hooghmoedt en opgeblasen
heijt al ijets ondergesmeten, alsdat syn
E. ten hooghsten sich verwonderde dat den
kleijne maght en vermogen die de Molucc.
caenen tegens de vorsten in Arabia en
andere Custen hadden, van de welcke de onse
nochtans in vrij meerder Achtinge gehouden
wierden, gelijcke zijn E. selfs getuijgende —
zyn adpersen tot Arabia als andersints
hadt verwonnen en ervaren, doch tsen en
tander wierdt

't lande wierdt, met drie Canon schooten
besloten en g'eyndigt, onder nadat Capiteijn
Lauwt en Quimelaha gescheyden waren,
heeft Zijn E. den Sengadie Salo, over zijn
onbehoorlijcke sombas, ontrent den Capiteijn
Lauwt en Hoegoegoe gedaen, onder minsaeme
termen bestraft en quaedt van sulcx voor,
naementlijck in onse tegenwoordigheijt niet
meer te laeten geschieden, d'wijle niet dencken
moste dat quaadt van voorszde Gijselaers
tegenwoordigh, meer waeren ofte meerder
worden souden, als van voor heenen, niet
tegenstaende haere immaginatie wel
anders mogte zijn, want d'Compe. het
noyt gedoogen soude dat den Coninghs vander
naten door grootsheyt der Marquianders off
Galelesen onderdruckt soude worden,
sij waeren onderdanen vande Ternataensche
Croone en meer waeren sij niet te agten, be-
halven qualiteyt van Hoegoegoe en Capiteijn
Lauwt, waervoor sij dan oock naer behooren
erkent en gerespecteert geworden zijn, waer
mede die discoursen oock ten eijnde liepen
sonder vanden Sengadie hier op ijets bij son-
ders g'antwoordt te worden, dan dat sulcx
gedaen hadt uyt gewoonte, en oude gedagte-
nisse, ontrent de Hoegoegoe Alam, ——

Den Luijtenant Cronhuijs brengt den voornaemsten olders Kinders p.e de landtregent Weddrom en

Vrydagh 6 do. 's morgens vroegh keert den Lt. Cronhuijs met de lantschuyt Weddrom vergaederende 'tjagtie Bouron gisteren ontrent Marqui-
ders ingescheept te hebben en al hoewel
enige musquets schooten hadt laeten
doen

doen, op dat den Schipp.r in bij soude sluijten,
Soo hadt hij echter laeten voorstaen soo dat
indien geen stilte hadt gekregen, d'reijse
vrugteloos geschiedt soude geweest sijn,
doch in geschept sijnde heeft den Schipper niet
verscheijde redenen sijn onschult willen laten
blijcken, van niet geweeten te hebben dat
soodanigen Chinees sich hadt aen boordt gestee-
ken, alsoock dat geene musquet schoten
hadt gehoordt, gelijck deselfs brieffie in antwo.t
is vermeldende; doch den Chinees weder gehoort
sijnde, schijnt den onnosselen bloodt te sijn
en dat nergens anders om naer Amboina
hadt gebraght, als bij sijn vrienden aldaer,
sijn neeringe en onderhout te soecken, connende
echter wel weten dat den schaen inde moins
schuijt, daeromme is verstaen, den selven
in gijselinge te stellen, indien geen suffisan-
borge voort verder weijgeren stellen kan,
omme bij nader examinatie te sien
watmen tot sijn laste soude connen vinden,
en naer om bestaen heeft gehadt, sich dus
danigh in s'Comp.s schip te versteecken

voorden in gijselinge gestelt

Den L.t vergaelde voorders gisteren tegens
den avondt de steen boeq uijt gelegt geraeckt
te sijn, die hier ter rheede voorleden nacht
g'arriveert is. hebbende Tidoor dight onder
s'Conings negorije voorbij geschept, al-
naer Salama op strant verschijnende
den Luijtenant vrijde naer gewest was,
en naer geene wilde, maer op nader d'naer-
belschijt verdoch t'geene Salama wat
der doght

der dogh te zyn, dat met soo kleynen vaertuygh soolange reys in dese conjecture des tydts, hadt derven bestaen, gevraeght zynde off er Tidoorezen nieuws was, en de wierdt van Saldena g'antw:t dat in dese dagen aldaer niets van belangh voorgevallen was, recommandeerde d'onse van morgens aen landt te scheppen naer [illegible] reys naer Malleije spoedigen, Aengesien de tyden en menschen beswaerden. —

Saturdagh 7e do = niets van sonderlinge belangh voorgevallen, des avonts zynde [illegible] heer vroolyck, van 't geene hun te vooren van d'Heer gouvern:r volgens oudt gebruyck, tot een vroolyckheyt is gegeven wegens 't afbinden der boecken en secretarije papieren —

Sondagh 8e do = 's morgens wordt bericht dat den Sengadie Salo, desen ochtent vroegh met syn schildt en swaerdt naer Hacki/Malacki langhs de straet was gegaen, omme volgens syn seggen eenige medecyn bladeren te soecken, doch naederhandt niet meer vernomen, soude dat men niet weet waer bevaeren off belandt is. —

Den Sengadie Salo is wederom van hier gevlught sonder te weeten waer heen. —

d'Mardyckeren d'welcke de toght naer Marquian Tohoho en Dodinga hebben gedaen, zyn vroolyck van 't geene hun door ordre van d'heer gouvern:r met toestemminge en kennisse van den raedt daertoe is toegestelt. —

Eenige onser mardyckeren 't bosch en wildernisse door gekruyst hebbende syn eenige hutten der [illegible] vide en Ternataensche Bergh-boeren bo... den [illegible] palleys ontwaer geworden, doch vermits niet [illegible] naeren, hebben aldaer niet lange derven stoeten, uyt vreese van door deselve overvallen te worden.

Eenige der alphoerese hutten int bosch ontdeckt

Maendagh 9e do = wordt door sekere Tidoorese bericht gedaen, dat den Sengadie morgen met door de Ternataensche

October 1679. Maleyo Int Casteel Orangie

Alphoereesen omtrent Talingama vermoordt soude geworden zijn, 't welck verhaeldt wierdt uyt de mondt van andere Tidoreesen, die 't selve hadden gesien, en dat het lighaem van den hooghaelie nogh op strandt aldaer was blijven leggen, ende vermits dit seggen al wat leugenachtige leeck, schijnende hier door ons volck naer derwaerts te willen locken, om door d'alphoereesen, off Tidoreesen die zigh mogelijck in Amboinshaeve geleydt hebben, omt leven gebraght te worden, dogh om sulcx voor te komen, en naer de waerh.t deses te verneemen, wierdt den serg.t met 24 man naer derwaerts g'ordonneert benevens eenige mardijckers, dewelcke kort daer naer weder komende rapporteerde, geen mensch doodt off levendt omtrent die plaets gesien nogh te vernoomen te hebben, jae selfs niet eenige voetstappen, soo dat dit seggen der Tidoreesen, waersch.n nergens anders om schijnt gedaen te zijn als ten eynde de voorsz. en eenige mardijckers soodanigh derwaerts te locken. —

Den vaendrig Carel Samijn word met den sterrenbosch de Landtschuyt en 't boodje van roodehaen naer Tacomi gesonden

Savonts naer gebedt wierdt in raede goedtgevonden den vaendrich Carel Samins met 24 soldaeten p.r de sterrebocq en d' Landtschuyt, benevens 't boodje van de roodehaen, een kede agter 't landt naer Erula Tacomij te senden, omme aldaer te verhinderen off eenige van 's vijandts vaertuygen soude komen opdoen, vermeesteren, en ruijneeren, met welcke voorsz. vaertuygen den vaendrich voornt. omtrent 9 uren des voormiddernaghts voort gezeylt,

d'h.r Gouvern.r Larquiet senderen Tidorees met den besoffie aen den Corporael Herman Elmertse naer syn huys, mits zynde al hier aengegeven voor een Ternataen, ende wordt seeker ander aen gegeven Ternataen gehouden tot dat men van den Coningh

October 1679. — Malleijo Int Casteel Orangie —

Coninghs Saijfoddin sal verstaen hebben, off sijn Conschie
alhier gedaen van den Adoorcoms te sijn, opregt is —

Dinsdags 10e do. — 's morgens kwam den Vaendrich met sijn bijhebbende
militie en vaertuijgen wederom, hebbende geen
vaertuijgen behalven kleijne visschers praeuwen ver-
genomen, die hun ontschapt waeren, anders is op die
reijse, nogh desen dagh, niet voorgevallen nogh iets

den gem: vaendrigh komt met de zijde vaertuijgen wederom

Woensdags 11e do. — insgelijcks niet van opmerckinge voorgevallen

Donderd. 12e do. — Den oudt Staff, van de weduwe van Craen Lindert
zalig(er) wordt omtrent nieuwe quartier der mardij-
kers, door d'alphoreesen ont leeven gebragt,
waer op den troup mardijckeren uijtgaen doch
sonder iets te verrigten wederom gekeert sijn —
savonts vertreckt d'Chialoup de roode haen nae
de overcust van Halmahera omme aldaer voort
nieuwe Oorloghs fregat die benoodighede houdt
houden te haelen. —

den slaef door d'alphoreesen vermoort

de sloep de roode haen vertreckt nae de overkust om houdt te haelen

Vrydags 13e do. — Vermits d'h(ee)r Gouvern(eu)r nu soo dickmaelen de maen-
delijcx p(e)r(e)sent van den backhuijsm(eeste)r Ruijghrock
gevordert, ende selve tot nogh niet [illegible] sijn E(dele)
wederom komste van de gemelde visite der Eijlan-
den heeft connen bekomen, sonder te weeten wat hem
aenhoort, is verstaen den selven nogh maelen tijdt
van agt dagen te gunnen, en alsdan nogh niet
verwaerdight sijnde, door den fiscael te sullen werden
aengesproocken, waer van gem: backhuijsm(eeste)r
praeadvertentie sal werden gedaen —

Soo mede is goedt gevonden de guarnisoen houders
niet gunne ordinarie goede maenden, in den begin-
ne van de aenstaende maendt te versien, als
zullende daer omme seer benoodight sijn, schoon
den tijdt van behoorl(ijcke) verstreckinge den 18e
daer aen eerst verschenen is. —

de verstreckinge van goede maenden werd tegens aenstaende maend vast gestelt

ende gemelde

October 1679. Maleijo Int Casteel Orangie —

> ende daeromme soolange de winckel van verkoopinge gesloten te houden

Ende genoten d' Soldaten en Matroosen haere goederen maenden meest in lijwaet moeten genieten, en die bemaelden in sonderheijt jegenwoordigh deselve aende vrijborgeren verkoopende, buijten billyckheijt daer op verliesen, soo is verstaen dat de winckel der verkoopinge middeler tydt gesloten sal blijven, tot dat de soldaten en andere guarnisoen houderen haer goederen aende man zullen gebragt hebben —

> de serg.t met 24 man morgens oogh tegens den vijand in ambuscade te leggen

Voorweder sal den Serg.t Muller met 24 man, ontrent t hoff van Ternaten, tegens den dageraedt in Ambuscade op den vijandt gaen leggen om deselve de handtraagers en troupwerckers te beschermen indien de vijandt aenslagh op deselve mogt gemaeckt sijn. —

Saturdags - 14.e d.o niet van opmerckinge voorgevallen. —

Sondags - 15.e d.o Ontrent den middagh stondt wordt den slaeff van den Mardijcker Pedro Tisera om t leven gebragt, door de berghbooren, die niet ontrent sijn vijftigh sterck, op den selven quamen aenspringen —

> een slaeff door de bergbooren om t leven gebragt

> den quimelaha van Tamalou hier verscheijnende berigt dat de broeder van Capitein Lauret Tolli van Macquian met sijn volck voornemens was hier te komen

Den quimelaha van Tomalou, verscheijnt des naermiddaghs bij de H.r Gouvern.r, sijn E. medegevende de broeder vanden Cap.n Lauret Tolli van Macquian op Tidore gevlugt, bekent maeckende, dat den selven voornemens was met sijn bij hebbende volck over en bij ons te komen, soo sulcx met believen van sijn E. konde geschieden, waeromme dan oock daer van voor aff sijn E. hadt willen waerschouwen —

D' H.r Gouvern.r liet den selven tot antwoort weten dat blijven off komen konde naer sijn believen, maer dat herwaerts komende geen staedt hadde te maecken om hier int Casteel off bij onse Mardijckeren te woonen maer dat hem soude moeten voegen naer het Ternataensche quartier omme sijn wooninge aldaer op te regten doch vermits de schepen van Batavia haest stonden te komen was het

best dat hij

wert dat hij bleeff daer hij was, als sullende dogh om
woorden bij ons niet kounden aengenomen werden,
ten zij den Coningh van Tidoor van zijn gewaede te
Comp.e te voorens kennisse wierdt gedaen, te
meer om dat hij sijn beschermingh primo instantie
op Tidoor gesoght hadt, kommende hij dan oock onder
tusschen blijven daer d'selve was, dogh om den en
t'ander te boodtschappen hebbende vrij d'en komen
mogt, hebbende niet bekommert te zijn van
dingh, heeft onsent weijgen te verwaeren —

dat welck hem toegestaen werd

Maendagh — 16e do. niets van belangh voorgevallen, 's avonds gaet een
troup mardijckeren met 24 man nederlandtsche sold.en
int bosch op d'alphoereesen te cruijsen keerden tegens
den avondt onverrighter saecken wederom —

een troup mardijckers en 24 sold.en kruijssen op d'alphoereesen.

Dinsdagh — 17e do. 's morgens vergaderingh der politique raden inne
ten principaele om algemeene brandt ordre,
om bij voor val (twelck Godt verhoede) hier
binnen't Casteel voor alle de Comp.e dienaeren
te dienen tot naerightinghe, gelijck bij de resolutie
daer van sal konnen gesien werden, —

bij resolutie een algemeene brant ordre vastgestelt

Woensdagh 18e do. 's morgens komt d'chialoup de Roodehaen wederom
van de ooster cust, met d'overdijste rondt gehouden
tot de galeij —

de chialoup de Roodehaen komt wederom van d'oostcust.

Donderd.en 19e do. des voormiddaghs komt een prauw van aghter
de hoek van Torlouco, vertoonende een witte
vlagh, hebbende nogh bij hun een kleijn schip
prauw, omme dan kennisse van deselve te krijgen
en wat volckeren deselve waeren te krijgen,
werdt een sergt. met 24 man tot aen't hooft van
Ternaten gesonden, waerop die van de prauw
voorsz.en haer kleijn prauwtie off Canootie aen
landt bijden hun deeden scheppen, met bekent
maeckinge dat se Tidooreesen van Toloa waeren,

kommende

comende omtrent de middagh hier voort Casteel, ende verscheijdene der hoofden van de ... bij d' Ed: heer Gouverneur te komen, geseijde van op 't Eijlandt Morotaij geweest, en aldaer sagou tot hun onderhoudt nu omtrent een maendt lange gekloppt te hebben, van waer nu 't sedert vijff dagen verleden, waeren t'huijswaerts gekeert, met noch een van haere mackers die agter den wegh gebleeven was, vergaderende verders geen der rebellen groote vaertuijgen gesien of vernomen te hebben behalve eenige kleijne met alfoeren van hier naer halmahera scheppende.

verscheijde hoofden van Soloa komen weederom van Morotaij met verladinge sagu die daer geklopt hebben.

Een troup nederlandtse soldaeten en mardijckers hebben op d'alfoeren sich uijtgesonden sijnde, keerden in den avondt stondt weederom sonder ijets uijtgerecht te hebben.

de mardijckers en eenige soldaten keeren weederom op d'alfoeren

Vrijdags 20e do. tegens 't vallen van den avondt komt d' chialoup de Eendragt met d' Eerw: do: vander Beeijs weder om van sijne gedaene kerk visite tot Batchian, waer van naer volgendt rapport aen d' Ed: heer Gouverneur heeft overgegeven, belangende sijne verrighte en ondervindinge van kerk en school —

den Eerw: do: vander Beeijs komt pr. chialoup de Eendragt weederom van sijne visite van Batchian

Sijn kerkbesoeckx rapport —

Maleije Int Casteel Orangie den 2e Octob. 1679

Hebbe ondergeschreven ordre vande E: Heer Robbertus Padtbrugge Gouverneur en directeur der Moloccos ontfangen, met approbatie van de E: E: kerk raedt, om de besoeckinge van kerk en school op Batchian voort te setten, den selven avondt de brieven der E: Comp:e noch niet heelemael vaerdigh sijnde, ben ick op den 3e smorgens aen boort van de chialoup d'Eendragt geraeckt en tegen de middagh, in compagnie van 't Jagt Bodro naer Amboina en een kleijne chialoup naer gorontalo gedestineert, onder seijl, avanceerde dien dagh weijnigh met

Contrarij

contrarie stroom en winden, maer dit schepjes dienst synde, sal ick sulcx den stierman, die zijn dagelijcx journael houdt aenbevoolen laten,

Middelerwijle sijn de morgen en avondt gebeden, alle dagen bij gelegentheijt vant volck tot dien eynde bij een gekomen synde naerstigh waergenomen. —

den 10e Octob: naer gissingh des snaemiddaghs 6 uren, ben ick met d'chialoup voorut op de reede vande sterckte Barneveldt alhier op Batchian ten ancker gekomen, en vanden Commandt. sergt. den inlandtschen schoolmr. en 't volck vrijluden hertel: verwellecomt, d'welcke de gem. sergt. de hertel: gebiedenis vanden E. Hr. gouverneur, en Ternatens vreedlycke welstant, als oock tot mijn vertreckt vandaer, meede, de welcke deselve geer te eerbiedigh aennam, en over 't ander grootel: verblijt en vernoegt was. —

den schoolmr. aldaer oock tegenwoordigh synde als boven aengehaelt, vraegde ick na deselven de schools hedendaeghse toestandt, d'welcke daer op mij antwoorde, dat met de Ternataensche rupture, en 't hooghtijt werden der Batchiaensche coningh, daer bij komende te voor vloedigh grasseren der kinder pockiens inde negorije, de meeste labourts, soo mans als vrouwen, ginds en herwaerts verstroyt waeren, 't welcke den oorsaecke gaf dat de avondt gebeden, en schoolgang der kinderen seer hadden afgenomen en quael: middelen hadden konnen uytvinden om deselve in 't oude ruijgen kancker voor te komen, te gemoeten en dit nalaetigh gebreck alsoo te verbeteren. —

den 11e do

October 1679 — Maleijo Int Casteel Orangie —

den 11 do. 's avonts ten 5 uren, vergaderden te samen, de
mannen ende vrouwen, aenwesigh inde negorij en wat
schael om het avondt gebedt bij te woonen, behalven de
schoolkinderen, 14 a 15, sonder den ringe der sijthe groote
te verneemen, dede dese weijnige de gewoone vraegen
door den schoolmr. haer die afvraegende, b'antwoorden,
twelck voornamentl. vande vrouwen al vrij redelijcke
toeginck, hierop is de H: offeringh met het avondt
gebedt en 2 verschen uyt den psalm gesongen synde
besloten. —
Hier nae maeckte ick dese aenwesige de reden mijns
komst bekent, naementlijck dat ick als een getrouw
herder, zorge draegende voor sijne kudde, quam
verneemen nae deselfs toestant, te meer dese troubele
dagen, waerin midtsanders vande vijanden van Sion
Christi als den ondergangh en ruine des christendoms
wierdt besorgt, over ons gekomen waren, en den
almaghtigen ons, als deselfs erfdeel nu door dese vijand
wat geliefde te beproeven, te besoecken, en om ons
sonde te kastyden, opdat ons geloove als't goudt 't welck
door't vier beproeft wordt mogte bevonden werden
tot prijs en heerlijckheijt in openbaringe onses heeren
J: C: want in voorspoedige tijden veel vele schoone
christenen te wesen, maer moet men om Christi name
wat vervolginge en verdruckinge lijden om daer
door in zijn koninckrijcke in te gaen, tract ziet men
veele met Demas Paulus verlaeten, en de tegen
woordige werelt lief krijgen, betoonende dat se
midtsanders geweest zijn als waterloose wolcken,
die vande windt omgedreven werden, maer dat
d Eerw. en ick van haer schaepen beter dingen
naementlijck haer opregtheijt tot ons, getrouwigh
en standtvastigheijt verhoopende daer van bij noodt

Zaeckelijck bedeh

October 1679. Maleijs Int Casteel Orangie —

zaeckelijckheeden genoughsaem blijcken te zullen,
en te willen geven, —
den 12 do. 's namiddags de school besogt en bevonden
als volgt, 4 beantwoorden van buijten 't eerdemael
d'allegoudens vraagjens de formulier gebeeden,
kennende recht lesen en leesbaar schrift schrijven
4 do. 't kort begrijp van 't allegoudens vraageboec-
kie, leerende de 12 artijckelen en de geboden
4 kennende 't gebedt onses Heere en bij naer de 12 ar-
tijckelen. present 12 schoolkinderen —
bevonden 4 stuck a.b.c. boeckiens, en 2 met de
Songhadie off nogo rijs opperhooft na en buijten 't lijf
geschept. —
inde school wesende klaagde mij de m[eeste]r hoe dat
de Songhadie sijn beloften niet naer quam de welke
hij in mijne tegenwoordigh[ei]t laest alhier op Batchian,
gedaen hadde; t.w. dat hij de sees s[ijn]e prauwen nader
schippende geene kinderen uyt de school, buyten
bewilliging van den Sergt Commandt en schoolm[eeste]r
soude mede nemen, daer beneffens dat hij als een
neerstige voorganger van zijn volck de twee
g'ordineerde bedestonden s'weecks, daer bij komende
't g'hoor des goddelijcken woordts alle Zondagen
soude waernemen en bijwoonen, maer wat
niet langh naer mijn vertreck vergeet agtingh
van alle die schoone beloften, in stande weederom
zijn oude gewoone wegh, als boven blijckt van
twee school jongens sonder vrage off beleedt ma-
kingh aen niemandt met sigh gesleept hebbe,
wil dit hier soo voortgaen, voor mij segge ick
reght uyt schijnt dat alle goede hoope van
aenwas en vervorderinge van 't Christendom
onder dese labouts, vrugteloos, derhalve Godsdo

ick hertelijck

October 1679. Malacca Int Casteel Orangie

Ick hertelijck de behulpelijcke handt vande E. Politia in dese,
om dese schaedelijcke bruycken tegen te maecken, en verdere
ongelden hier uyt komende voort spruijten, voor te
komen, want is van oudts een spreeckwoordt, een
goede voorganger, maeckt een goede naervolger, en
gelijck de Coningh is, werden met haest d'onderdanen,
gelijck dat uyt boecken der heijlige Schriftuer als
rigteren, Samuels, en Coningen claerblijckelijck is —
Den 13en do quam tegens de middagh, den Signadje
weder om en nae 2 uyren verloop met sijn lants
grooten om mij wegens mijn aenkomst te groeten,
en de handt te bieden, in Logie; wierden hem doen
op nieuw weder om ernstigh voorgehouden, die
beloften, in mijn laest aenwesen belooft dewelcke
soo trouwloos vergeten, en altijd ter zaecke van
Zijn E. inde windt geslagen waeren, swegh
hier op int eerste wat stil, doch dienende doe wij hier
op, dat hij om wat visch, en eenige verckens tot
behoef van sijn huijshoudingh verkomen verta
ken was, en gantsch geen voordeel gedaen hadde,
ten anderen dat hij in alles sigh buijten zijn weten
niet anders en quaet, dan een getrouw bondtge
noot der E. Compe toequam, dat betrouwde ick hem
aenstonts in tegendeel, volgens getuijgenis des
Zergts en Schoolmrs wijsende met een aen, hoe
het nu tijdt was, om blijcken te geven van des
Ziel, leven, en alles voor d'Compe en de Christen=
Godts dienst, waerom ons 't verraederisch Ma=
quindanaus geslagte, door aenhitsen des Satans
soo hatigh en nijdigh is, hadden daeghs een besten
te hebben, en op te Zoeken, dit stonde hij en sijn
landtsgrooten onpaertlijcke toe, wederende —

uijterlijcke

uijterlijck naemen soude nemen, door mij aen
d'ingesetene redenen bewoogen, om naer deze
noodige in stuck van Godtsdienst en getrou-
wen int ℘blijven aende Comp:e om bij gebeur-
lijcke voorval van Comp:t opden Ternater vijandt
alle mogelijcke tegenstandt te doen, te weten
de h:ren wel gesien datse dese beloften daedelijck
agtervolgen, en soo ras niet wederom en ver-
gelden dyerzelen, als wel in voorige tijden
van dese ligt veranderlijcke landtaert gebleken
is —

— Ende na dit gesprek, wordt mij onderrigt,
hoe de weduwe van wijlen Cornelis de Boode
zal:r woonagtige alhier op Batchian
vrij ergerlijck leeft, en nu met dese en dan
met geen in Concubinagie leeft; en ten ge-
digen dage met een jonge mardijcker, wegens
jonckheijt en onbequaemheijt om hare van dage-
lijcx nooddruft te besorgen, t'eenemael on-
behoorlijck, om tot het huwelijck met gem:te
weduwe toe gelaten te worden, te meer,
om dat oock den C:tn Claes dircksz: bak: tolck vrijm:
alhier ende selffs huysvrouw moeder wesende
van d:o jongen, geensints het huwelijck om
boven aengehaelde redenen konnen off willen
toestemmen, ick liet hier op de weduwe
met dese mardycker, en vader en moeder
ontbieden, die niet lang hier naer ℘soonen
uytgenomen dese jonge leggende aende
kortsen kinderpocken, dese weduwe wierd
in tegenwoordigt:e van meergem:te ℘soonen
door mij gevraeght, off sij met dese jonge

mardycker

October 1679. Malcijs int Casteel Orangie

Mardijcker dagelijcx hielde, antwoorde Catagoris
hegt uijt Ja, off hij hem oock woude trouwen en
voor haer man aennemen schoon genoemde hij tot
sijn kostwinningh nogh onbequaem was al mede
dat van gantscher herten want ick hem niet sal nogh
wil verlaeten, hier op werdt door 't geroep der
ouders verhoght die daer bij volstandigh bevroch
van niet te konnen toestaen tot voortganck
van this ouwelijck, eijndelijck wierdt g'oordeelt
't beste te wesen, dese Jonge met sijn eerst
voorledlijcke beleijschap naer Malcijo, aen sijn
vrienden te zenden, welcke als een zaeck hij
off morgen van quade gevolgen, goedt gedaght
hebben, op het oordeel en goedt vinden van
uw Agtb^en en Erw^en mede Broederlijck te
wedder te zenden.

Hier naer wierdt mij voorgehouden dat uijt
dese negorij int bosch geloopen waeren sonder
eenige andere redenen als om aldaer ontught
tight te bedrijven dese 4 persoonen als Pieter
Hasenbroeck, Jacob van Hagel, onder welcke
dit vrouwmensch Lucia Balapetal met
den mardijcker Malautan, en den school jongh
Tomas Madjoangan, dit wegh loopen van som
mige geschiedt hier vrij dickwils tot groote
ergernis van swacke gemoederen, en blame
der waere Christelijcke gereformeerde religie

Den 14 d^o hebbe ick Saxoult wederom de la
bonsche Christenen tot het gebedt laeten stae
melen uytgesonderd dan het getal vrij ver mee
deert, bij de reijse van voorheenen, onder hoght
de selve persoonen, zoo de mannen als vrou
wen inde

wen inde grondt stucken des geloofs dagage-
lijckse formulier gebeeden, volgens onze
gereformeerde liturgie, en waer de vrouwe
vrij beeter als de mans hier in ervaeren,
die welcke gemeenelijck haer onkunde —
met den dekmantel van ouderdom bedecken,
gelijck oock datse door de dienst der Comp.e,
die waerlijck niet groot is, haer goede be-
geerte tot leere niet volbrengen konnen,
quansuijs off sij om sulcke seer veele saecken
voor haer selven niet moeste sorge draegen,
om hier off morgen voor Christi rigterstoel
verantwoordinge te mogen geven vande
belijdenis en goede hoop des geloofs, die in
haer geweest sij, na dese voorn.e ondersoe-
kinge, en catechizatie, gebeden met een
kragtige gebedt, dat den almagtigen God
het verstandt deser lieden ontrent de leeren
inse der waerh.t die nade godtsaligh.t
is gelieve te verligten besloten —

Den 15.e d.o s'morgens, wesende sondagh
voort militaire guarnisoen en de matro-
sen vant Jagt Bodro, en Chialoup d'Een-
dragt nevens der selver opperhoofden
alhier in Comp.s logie int Hollandsch ge-
predickt, en snamiddaghs voor de Mardijc-
kers, en Tambours int Maleijs, werkende
dese predicatie, meest ten desen opzigt
om bij desen tydts sulcke Zij te weesen
getrouw ontrent d'Comp.e en Christe
godtsdienst te prestiren, als in somme belan-
vermeerderende, hoe de wapen en daeden
volgende —

October 1679. Maleijo Int Castell Orangie —

walgende van schuyb= terwile den seer goede regeringe
en Nijdige zynde op het toevallen van koningen met
haere volkeren, en Eijlanden tot onze Godtdienst deeser,
ze ongelovende en belijdende, nu alle middelen bede-
ken, om dit goede werck te stuijten, te verniddelen, en
te verijdelen, maer hoe sij meer hier tegens zullen
woeden, hoe meerder Godt de Heere zyn macht al
zal voortsetten, tot onse vijanden eijgen schande,
en schaemte, die welcke dogh zekeren= want Christi
voorzegginghe van sijne getrouwe beschermingh zyns
&c &c &c onfeijlbaer is opt laesten sullen moeten wijken,
en te schande werden, daer en boven hiedt haer noch
groote onderscheydt dat datter is tusschen een oprecht
en een valsch Christen, niet genoegh synde met het
lighaem in den tempel Godes, en met de ziele
in het huijs dagen te verschijnen, off op twee gedag-
ten te gincken, den waeren Godt en oock Belial
te dienen. —

Vorder vermaende de bejaerdes tot waerneminghe
der catechizatie en avondt gebeden, ende jeught
tot dagelijcke neerstige schoolgangh —

Naer dat nu sage mijn werck meest verrigt te he-
ben, droegh ick den Sergt. Commandt. en Signadie
der Christenen voornt. mijn voornemen voor, of ick
op dinsdaghs smorgens mijn reijst wederom naer
Ternaten voort te zetten, die welcke seijde wel wenste
dat nogh die gantsche weeck bij haer mogte blijven
maer oordeelden mijn aenwesen op Maleijo ten
beste van kercke en schoole oock noodtzaekelijck,
bij deese tegenwoordige gelegentheijt, de sitterende van

haer versoecke

haer versoecke en is door mijn reijse vastgesteldt
gebleeven. —

Den selven avondt maeckte den Sergt bekendt
hoe zijn Agtbn den mij op Maleijo was voorgekom(en)
den seldsaemen staet, door den Sergt in den openbae-
re voorlesinge van den predicatie des Sondaeghs ge-
pleeght, naementl:, als onder anderen, seker post,
het pausdom raeckende den voorleeser int lesen
der predicatie voorquam, den Sergt opgestaen zoude
hebben, ende den voorleeser gelast hebben dat over te slaen,
ende verswijgen: want dat nergens anders toe, als
tot ergernis der swacke gemoederen verstrecken,
waer over do voorleeser en t vergaderde guarnisoen
seer verset en gealtereert stonden, en aengesien dit
den saecke was van seer quade gevolgh, tot schande
en nadeel voorn: predict: en E:E: raedt deser Molou-
kos, soo zulcx geconniveert [?] niet tegengestaen
wierdt, om hier in noodige voorsien te werden
versocht hier op antwoordt naer waerheijt van de
Sergt Commandt die hier over vrij verstoort stond
protesteerende, van dit bestaen nimmer gedaght
laat staen gedaen zoude hebben, alswel wetende
dat zulcx van zijn Agtbn en d'Comp: seer quaelijck
opgenomen soude werden, dat mede is dat selfs
onse Godts dienst voor de sijne bekende en beleede
opentlijcke, houdende deselve voor d'eenigste
wegh de menschen tot de zaligt geleijdende,
maer dat dit uijtstroijsel door valsche nijdige
tongen, die zijn ruijne en schade sochten op Ma-
leijo was voorgekomen, en indien het mij beliefde
soo onder soldaten, als vrij luijden de waerheijt deser saecke
sonder soecken, dat hij mij zulcx opentlijck toestond
anders

October 1679. Malleij Int Castell Orangie.

anders dat sij morgen de Hold.en vrij luijden en soldaeten
die gemelten sondaeghs inde predicatie verschijnen,
souden bij den andren roepen, om mij vande swijge-
lingen en vrij andre gevoelen te doen hebben, twelck
ick onnoodigh agteden, als geen ten volle geloof geven,
dat dit maer een loutre Calangie, die men hen soght
aen te wrijven, geweest was, nadien antien sij, ick schade
dat onse Europiaense natie hier over magh gehoort
worden, vermeenende dat sij niet anders was te vrede
de te stellen, stondt het toe en bleeff die saecke, den
avondt daer bij.—

Den 16.e d.o quamen de gemelte persoonen bij malcan-
deren, vraegheden haer doen uit koorten, off sulcx bij
haer aenwesen, wegens den Sergt. was voorgevallen,
antwoorden als uijt een mondt, van dit noijt geheden
off gehoordt te hebben, al hoe niet bij haer allen aen
wesen, hierop nam ick den voorleser selfs voor die
oock het selfde seijde maer dat het op den sondagh dien
geschiedt was, den Sergt. niet wesende tegenwoordig,
maer door hooghnoodige Comp.s besigheden belet
dat een soldaet onder lesen, met een hooghe stem
me soude gehuijt hebben, wel haest u wat Domine,
maeckt het wat cort en voorders wist sij niet an-
ders van den Sergt. als seer en goede discipline,
verselt met een sonderlingen ijver vlijt, en sorge
voorden godtsdienst, hier mede gingen de persoone
wederom heenen, en hiedt ick gem.e Sergt.
vrij en ontschuldigh van deser lasteringe, ick beriep
dien selven dage versoght, de weduwe van den
overleeden Sergt. Anguins van mij, dat doch
voor haer woude soo veel uijtwercken bij den
E. Heer Gouverneur dat deselve stuiver noorimas

moonagtigh op

woonagtig op den eijlanden, off iemand aldaer Militaire gadr mogte voldoen van die schuldt, en zijnde van voorsz. weduwe, wel eer op Batchian, van mede aldaer militeerde, ghem.t zijnde de somma van 42 rixd.s, welk dujst geen schriftuir gede van, maer zijn nog diverse getuijgen op batchian, die sulcx bewust sijn, Commende voor nodende sulcke de noorman desse schuldt nidt ontbedende, soo zijn agtb.en gadr in dit versoeck gelijcke bezuepige en wilden presenteert sij de gelt afstellen voor de diaconia en bezorgen der armen verwagtende gadr op een gunstige apostille ——

Ena middages zijn de alle armen, die alsjeir door de diaconia gealimenteert werden, bij mij ontboden, wesende de opsiender dezelfe Jan Schouten, en gadr voorgehouden de ondraeklen armoede der armen op Maleyr door desse verwatarende ruptuere daar onder soekende, off men de penningen nidt wat konde vermindren, en minageren, want de mondt spijs alsjeir wel soo goedt koop is als op Ternaten naddat de bezettinge daar van verijder was geremarqueert, is besloten, dat 2 namel.en den blinden man, en een oude marije echte een sixd.s en drie anderen elk half rd.s maendts soude genieten, wesende de drie ende een half rd.s maendt. ——

Savonts nam den schipp.er vant Jagt Boxan van mijn sijn afscheijdt en geraeckt en wadrnij s morgens nesende den 17 Octob.en onder seijl en is den 20.e d.o alsjeir op de reede van maleyr, Onderstondt en Was geteyckent Cornelis vander Stuijs. —— Ern. Pastor ——

Ps.en Boxrengenw

October 1679 — Malleij Int Castiel Orangie

den Sengo van batsjan adsijst pr. missive dat

Pr. bovengem.en Chialoup ontfingen wede een brieff
vanden Sergt. Commandt. Pieter lijn van 16en Stanti
waarinne adviseerdt ontfen hoogesten bevoorens
de gesondene goederen wel ontfangen te hebben, als
oock dat zij den Coninck Allowadin den Ker bevoorens
ontrent gemattenaen gadt gesproocken, Syn hoogt.
te kennen gevende tgeene Caijtchila met een Com-
mandt. wegens en uijt naem van syn hoogt. gadt
gehandelt omme te mogen verstaen off sulcx
met intentie van Zijn hoogt. over een quam,
maer tegens van Syn Hoogte. niet ingebraght is,
dan dat tseggen en tgehandelde met Caijtchila
volkomen naer syn meeninge was geweest, wer-
dende door den Sergt. geecommandeert aende bev-
geraghtige uijtstroijselen der Ternatanen geen
geloof te slaen, maer d'Comp.e wegens der selver
goede genegentheyt vrijelijck vertrouwen moght,
maer tegens Zijn hoogt. singende nogh al den ouden
Zangh, niet weijnigh van syn trouwe en goede
wille den Commandt. wilde verseeckeringh doen,
Synde het gerughte uijt zijn negorije naer ter-
gevallen vande Ternatanen geschiedt, om dat
geseght en uijtgestroijt was, dat d'Comp.e haer
Christenen wilde maecken, doch den Sergt.
vijff hondert getuijgenisse en bleijcken van soodanigh
seggen, maer daer quam niet anders voorden
dagh, als met d'rijcxgrooten dievergen noghte
willen pitchiaerden off beraedt slaen, den Commandt.
gadt mede g'eijst den gougougoe mousson
als der offerte te verwinne van der battiinden in gijselingh
maer den Coningh tgoede geen vader toe niet sen
ongenegen, doch scheijnende uijt het Comportement
van gem.en Zyn Broeder beter genegen te hebben,

was sulcx

vanden koningh allowadin geeijst gijft der gougougoe mousson in gijselinge te stellen erwelck

Eens afgeslagen gelijck wel te voren lijd bon(?)

was sulcx afgeslagen geworden, tot dat hij quam te ver-
nemen, dat den Koninck niet wel ontlusten quam te
brouwen, dogh hoe verre dit aenmerckelijck is kan
uijt haer gedoente genoegh saem bespeurt werden,
den Commandant protesteerde mede dat geen
Ternataensche off andere prauwen vande selve
onderdanen, in de revieren van sijne landen soude
duijcken, off dat daer in te vinden, als openbare
vijanden te sullen werden aengetast, waer tegens
den Coningh sigh niet en heeft g'opponeert seggende
hoe mede de Ternatanen bewaert wierden, hoe het
een kieren(?) was, maer om vrij passagie voor sijn
volcq te hebben, om den ardentie(?) brieffje vanden
Commandant wanneer ijmant mogte of souden werden
't geene door den Commandant belooft wierdt, omme
wanneer eenige naer d' vijanden gesonden te sullen
werden haer daermede voor off eindelijck te komen sijn

en dat hij den Koningh over de Tidoresche saecken ondertast hebbende

den Command.t den Coninck eens willende ondertasten
off geen kennisse vande Tidoreesche saecken hadt,
en hoedanigh sij gesint waeren, kreegh van sijn

tot antwoord kreegh

hoogh.t tot antw.t dat voor soo veel hij had kennis
verstaen, was den ouden Tidoreesche Coningh

dat den Koningh saij(?) sijn woord met de Comp.e wel houden soude, ende

voornemens sijn Eedt en verbondt met de Comp.e
te onderhouden, ende den Jongen Coningh Coran han-

dat Coran ontrent de Ternatanen gemeenschap handelt.

delde met de Ternatanen gemeensaemelijck. —

Saturdag 21.e d.o

den heer gouverneur vertreckt p.r de landt schuijt met de steenen boten(?) naer Gammalamma

Smorgens vroegh naer het luijden vanden dage
vaert de heer gouverneur p.r de landt schuijt, ende
Steenborgh in geselschap, naer ende Spaensche
fort op Gammalamma, de expresse om selve
aldaer door de Ternatanen opgerigte kalckovens te besig-
tigen, ende soo 't den arbeydts loon waerdigh mogt
sijn, door d' mardijckers doen in brandt steken

ende kalck

ende kalck herwaerts doen aenbrengen, als zullende van
die materiaalen niet verlegen vallen. —

Een partije van onse vrijborgers en mardyckers zijn
mede in geselschap van zijn E. [hr] de overoverste Gilalo-
vandse Ternatanen derwaerts en vervolgens tlandt
rondt geschept, komen ontrent vier uijren inden avondt
thuijs wederom, doende veel bohaijs en bravade met
schieten als anders, als off wat bijsonders verrigt
en opgedaen hadden, maer twas niet anders dan over
twee prauwen waer van de vijanden int bosch waren
gevlugt, waerover de [hr] Gouverneur grootelijck mis-
noegt was, haer gedeeltelijck bestraffende, en
ordonneerde van sulcx int toekomende agterwege
te laeten, sonder bijsondere reedenen daer toe hebben,
niet meerende en dien dijnde met kruijt en kogels
van de Comp. niet schieten. —

als oock eenige borgers en mardijckers scheppende de [hr] de overoverste Gilalosse om tland rond. —

D'Gouverneur des middags voorde mardyckers en
vrijborgeren wederom gekeert zijnde communiceer-
den den raadt zijn Ed. wedervaeren en bevonden
het der voorsz. kalck ovenlijn van dat geheel inden
brandt gestoocken, en eenemael onder de voet ge-
smeeten was, end' kalck heel tot slijck geworden,
sonder dat men de eenige nut van kan trecken, sijnde
sulcx een bedrijff der Tidoreesen te zijn, als
hebbende voor dato genoegsaem gesien, dat deselve
kalck ovenlijn tot onsen voordeel niet deden branden
ende van daer haelen, waerom men haer voor eenige
tijt het graeven en nederslepen der vrugten, uijt
de verlatene thuijnen onser mardyckeren, voor een
tydt berooven soude werden, behalven dat men hun
oock ligtelijck in haere quade meenings en ommegaenck
met de vijanden verhinderlyck soude connen zijn
wens daer omtrent een de [illegible] vaertuijge

middeler tydt

middeler tijdt op brandtwagt, souden hebben moeten houden. —

Sondags 22e do — 's naer middaghs gaet de hr Gouverneur met den raadt vergelschapt, naer schaps Guijn vertrecken om uijt gaen, vant Casteel bericht van dat selve Ternataens Gilolo mede strooier van Talangamma was gesnapt, dergalven sendt de hr Gouverneur op stonds d'landt schrijft met voorlandts wel bemanden ondersoek d'verovere de Gilolo, en mardijckeren naer derwaerts om deselve waert mogelijck te bekrijgen, welcken vroumende rapporteerde daer binnen bij off omtrent geen vaertuijgen mee gesien off vernomen te hebben behalven enige visschers prauwen maer vermits verschijde ommerk schooten door hem gedaen is, sonder vijand off ijets vijandelijcks vernomen te hebben, strijdende tegen 't placaet daer tegens g'emaneert, wierdt den fiscael gelast, sigh van alle dier voorsz klackebusserijen te informeren, en proces tegens deselve die sulcx onnoodigh gedaen hebben te institueren als naer placaten en statuten

Werd uijt gestroijt dat en Ternataens Gilolo mede strooier van Talangamma was gesnapt.

Maendags 23e do — 's naer middaghs worden twee Tidoreesen op aengeven van onse mardijckeren van Ternataanen te zijn, in gijselinge genomen, maer hem bij nader ondersoeck bevonden is, dat selvige onderdanen van den Coningh van Tidoor waren, werden deselve wederom gelargeert, sijnde d'eene van deze, van princelijcken bloede, en Coninghs geslagte, was waerom mede dan oocke bij Zijn E den hr Gouverneur ontboden, en ontschuldiginge gedaen, van dat soodanige gijselinge omtrent haere persoonen, niet souden geschiedt zijn ten waere door selver Ternataens lijff eijgen

Twee vermeende Ternataanen werden in gijselinge gestoot doch

mits onderdanen des Coning van Tidoor te zijn bevonden werden, weder om gelargeert

October 1679 — Maleijo: Int Casteel Orangie —

Jegenwoordige bij ons de mardijckers sijnde voor den
Ternatanen niet eenen g'affirmeert geworden sijn
om welcke redenen gem:te slaeff in apprehensie
gestelt is, totdat suffisante redenen sal connen ge,,
geven, waeromme sijn Edle dusdanigh mistrouwt hadt

Dinsdagh 24e do

't Jagt d'Experiment komt weder, om van zijn convoij met de vertrockenen Sangeesen

inden morgenstondt arriveerdt t'Jagt d'Experiment
en chialoupe reede gaen d'eerstnoemde van sijn
geordonneerde convoij vande Jongst van hier
vertrocken 't Zangijsche vaartuijgen, met bericht van gem:te
vaartuijgen 't zedert sijn vertreck van hier niet meer
gesien noch vernomen te hebben gemerckt hij eerst
tusschen halmahera en Tidoor verwaeyende 't Eijlandt
pottebacker in zee gestooten heeft en gemelte
vaartuijgen tusschen gammalamma en Maitara,
waerdoor hem bevreesden uytgesight waeren ge,,
raeckt, niets niet geweeten hebbende wanneer
off waerdoor sij haere reyse souden ondernemen,
hebbende echter sijn devoir gedaen met tusschen
dit en d'Eijlanden van Cassoijrij en Meaou, te
kruijssen, om haer op te speuren, maer te vergeefs
alsoo d'sangeesen eer schijnen reght door te hebben
laten staen inde tocht heeft gem:te Jagt
voor Cassourij een ancker geloopen sijnde d'selve
weer anckeer aldaer laten sitten. —

heeft zijn werpancker verlooren

D'ander is op ontbodt van Zijn g'ordonneerde
post en gedaene visite van voor gammalamma
wederom gekomen, hebbende daer omtrent
niets vernomen, vandat de rebellige Ternatanen
haer daer off yvers daer omtrent souden tragten
sterck te maecken schijnende maer uytstroyselen
te zijn dat zulcx vande selve ondernomen
souden werden. —

d'chaloup de reede haer van zijne visite van Gammalamma

Woensdagh

October 1679. Maleijo Int Casteel Orange —

Woensdagh 25:e d:o

Saldima verscheijnt alhier van Tidor wedergekeert

dat een seker gevangene Tidorees voor een Ternataan aengegeven, mag gelost werden —

Tot welcken eijnde de gevangene verlost werden ende met Saldima wederom na Tidor

des voormiddaghs verscheen hier aent Casteel Hecheke Gilalo van Tidoor en daermede des Conings Saijfoddins gewoonlijcke boodtschapper Saldima, welcke den E. Gouvern.r de redding van zijn tegenwoordige herwaerts komste te kennen gaf, nademaal duijdelijck aengehouden te zijn, om sijn E. berigt te doen van seeckeren Tidorees die hier in apparentie is gestelt mits aengegeven geworden sijnde van een Ternataan te zijn om den selven uijtgem.te apparentie te lossen, soo bij aldien men sijn Hoogheijt eenigh geloof wilde geven, verclaerende uijt name van sijnen heer dat voorsz. persoon een wettige onderdaen van de Tidoreesche croon, en op 't Eijlandt Tidoor geboortigh en afkomstigh was, niet tegenstaende eenigen tijdt hier op Ternaten gewoont hadt, gelijck meer malen is geschiedt dat d' Ternataenen op Tidoor en de Tidoreesen weder op Ternaten haere wooninge voor eenigh tijdt bij voorval genomen hebben — Op welcke gedaene verclaeringe door d' Hr Gouvern.r ordre gegeven is, van soodanigen gevangenen te largeeren en in handen van den Saldima hier voorgem.t te stellen, om den selven vandaer gekomen was te brengen. —

Maer belangende den Sengadie Salou ende verclaringe dier ter dier wegen door Zijn volcq gedaen is, van dat se gesien souden hebben gehadt hoe voorsz. Sengadie door d' Alphoereesen omtlevoen gebragt en vermoordt was, daer van konde sijn Hoogh

niets Oordeel

niets oordeelen, mogte aen die verklaringe
eenige geloof stellen, niet tegenstaende daer van al
mede eenige mompelinge hadt gehoordt. —

Eyndelijck, was Zijn Hoogh.te versoeck om nog hondert
Rixdaelders op desselfs nagel recognitie, t'geene
hem bereyt willigh geconsenteert en toegestaen is,
daer benevens versoght Zijn E. d'Hr. Gouvr. dat Saldema,
naer dat hy 't hadden gebroght, en alles verright hadt, t'geen
hem aenbevoolen was, des naer middaghs, voor des
selfs vertreck van hier, bij Zijn E. wilde komen,
en een afscheydt dronckje doen, t'geene Saldema aen
genomen heeft te doen. —

versoekt ook om 100 Rx op de nagelrecognitie, t geen hem toegestaen word waernae

Ontrent 3 uyren komt Saldema bij d'Hr. Gouvr. om
afscheyt t'geene hem ook sonder lange vertoeven
gegeven wierdt, verclaerde den selven door d'Hr. Gouverneur niet duijster-
woordige grootheijts aen Zijn Hoogh.t Sayhodin belast,
en vervolgens onder ander aen hem voorgedragen en te kennen
gegeven, van dat Zijn E. alle soodanige persoonen
die hier onder de regeringe van de Ternatanen domi
cilium gehouden hadden, geinterdiceert en verboden
had en verbieden wilde het herwaerts over te komen,
bij aldien niet en wilden geapprehendeert worden,
angesien het ons onmogelijck was om de Terna-
tanen van de Tidoreesen te onderscheyden als synde
van eenderleij volcq, en van eenderleij Couleur,
waer door niet ligt schaede veroorsaekt worden soude,
en daerom wanneer van ons mardijckers off
vrijborgeren aengegeven wierden, voor Ternatanen,
men daer aen soo veel geloof most geven, dat soo
danige persoonen in apprehensie wierden genomen,
tot dat men het tegendeel uyt monden van Sijn Hoogh.t
quam te verstaen, wien hier inne alleenlijck
geloof konde gegeven werden, op welckers woordt

Zijn afscheyd bij Sijn E. comt nemen —

eenige waerschouwinge door Zijn E. aen Saldema gedaen —

desen nu

deselve nu van syn apprehensie ontslagen geworden is,
maer de nadere frequentatie van sulcke persoonen
wierdt hier seer schaddelijck g'oordeelt en daerom voor-
taen wel agter blijven mogten, aengesien niet
anders dan verwarringen ende onlusten tusschen ons
ende Coningh Saijfoddin soude konnen veroorsaecke,
daer en boven dat wij soodanige persoonen die hier
op Ternaten soo lange Jaeren gewoont hebben, wa-
lijck en met salden niet en konden vertrouwen, mede
vande rebellen en van hier gevlugte schelmen,
schoon nu daer ver wettige onderdanen en inboorlingen
van Tidoor waeren, Salma diende hierop van 't

Salma wort ad Brevs der Koning bekent gemaeckt.

selve Zijne Ho. den Coningh te sullen aendienen
konnende oock wel begrijpen, dat sulcx gedoogende
veel moeijelijckheden met sigh slepen, ende alsoo
nu 't selve dese persoon, die hier mede eenige Jaeren voor desen hadt
gewoont, met sigh herwaerts gebraght hebbende, on-
der selven alhier Zyn E te vertoonen, en voorts ko-
mende vrij geleyde te versoecken soo was genoodt-
saeckt om te sedeaenden voor sz. daer van te kreygen
vermits door Zyn E. hem Salma de [illegible]
aengeseght wierdt, dat voor altoos gedurende
rebellie der Ternatanen, deselve hier binnen 't Cas-
nogh 't quartier onser borgeren en mardijckeren niet
en begeerde te hebben maer opregte Tidoreesen
van welckers getrouwigheit men tot nogh niet en
twijffelde, mogten de soodanige komen alswilde
van d'onse onverhindert in haere vaeringe en han-
telinge souden mogen gaen, komen en keeren
naer hun believen, waer mede Salma beleij-
delijck afscheydt genomen hebbende 't stracke —

Donderdagh 26en do.

's avondts naert gebedt wierdt met gemelden adsp-
van Kaddo goedt gevonden ende vast gestelt

den fiscael de Seer

October 1679 — Maleyo: Int Casteel Orangie —

word vastgestelt den fiscael andries Oloff sr: p'r 't Jagt d'Experi,, ment, de Roodehaen en Steenbocq ver,, keerden nae Jelolo te senden om de rebellen met het hooren vande vreede vlagh te spraecke te komen	den fiscael en Secret.s Andries Loffsangh p'r 't Jagt d'Experiment, 't fregat de Roodehaen en Steenbocq, den eerst naer Jelolo te senden, omme aldaer de rebellen onder vertooninge van vrede vlagge, tragten te spraecke te komen, ende waer 't mogelyck ymandt vande Ternatanen door minsame redenen als an,, dersints aen boordt te krygen, om hun haer ellendige
Onder deselve haere ellen,, dige staet bekent te maecken	en bedruckten staet voor oogen te houden, hoedanige door den Tidoreesen, en andere qualyck gesinde Terna,, tanen geblindt hebt ende misleydt waren tot on,, der gancke vande Ternataansche Croone en voordeel van andere &c.a, insonderheyt ymandt getrouw vindende 't selve den Coningh Amsterdam te doen int geheym voorhouden en van syn meninge intentie en voor,, nemen grondige berigt te mogen erlangen, en off hem "niet" genoeghsame redenen en bewerckende kond dat alles aengeleydt is, tot verderff ruyne en on,, dergancke der Croone van Ternaten, met d'eene heerschappys over Jelolo en Macquian te willen spinnende, dewylen het noch goedt tydt was, de Comp.e wedder te omarmen, voor en al eer de grootere verbitteringe tusschen komt, synde ons niet onbewust dat dese rebellie en opstant, niet door de Ternatanen maer Macquianders, "en" Jeloloisse
en andere troubelen oorsake	onderdanen vande selve, maer "onder" den Tidoreesen mede niet weynigh syn rolle gespeelt heeft, de oorsaeckers geworden sy. Vorders de saecken soodanigh te dirigeeren dat den Coningh schoon door deselve mid,, del niet, immers yets van onse goede intentie
alsook onderwindinge	en meeninge mogt comen te verstaen, want sonder twyffel syn hoogh.t gevangen off andersints soo nauw bewaerdt werdt dat hem niets ter ooren komt dan van de qualyckgesinden — en

Moordenaers

October 1679. Malÿe Int Casteel Orangie

Moordenaers uijtgestroyde leugenen, den lasteringe op den Ed^le heer Comp^e, maer door hem als in slaep gewiegt in haer geneet, sonder eenige hoedanigheijt houden, —

waeromme dewijle ten voorsz^e gelast is, soo naemente den eersten niemandt ter spraecke konde komen, met voorsz^e boden ses dagen drie a vier te wagten, indien eenige hope konde sien, om ijets te vorderen van t geene hem aenbevoolen is, konnende middeler tijdt desselfs aenwesen aldaer de vrede wel dienstigh wesen, sijnde dit nietemin goedt gevonden, vermits tot nogh niet van t een nogh t ander van der vernatiening voornemens hoorde, niet tegenstaende den Coningh van Java belooft en toegesegt heeft, waneer de selve onder tasten, den haer voornemende verstaen hebbende, haer besluyt te zullen openbaren en doen bekent maecken of sij dat vrede off oorlogh begeerde maer vande beloofde tijdt al gepasseert sonder dat men tot nogh yets can vernemen, dat daer inne ijets door sijne hoogh^t gedaen is, —

heden worden de goederen van den ossleder schipper van t Jagt de Experiment Jan Maertenssz Men... p^r venditie off op den bavre bekenslagen aende meestbiedende verkoght. —

Savondts naert gebodt is den sieur Comp^e gemenen ... gewerken gevonden werden soldaet Ferdinandus Jansen op ernstige versoeck desselfs gagie bij de soldije boecken eens te nemen als voor geen gelicentiëert en toegestaen. —

Vrydagh 27^e d^o 's naermiddaghs vertrocket den secretaris Andries Olofsz^e p^r voorn^m bodems naer Jelolo

De goederen van den overleden schipper Jan Maertensz Men... bij venditie verkoght

De gevonden ondersoldaat Ferdinandus Jansz: verstel.

den Fiscael ... Boddemen na Jelolo vertreckt ... om ...

October 1679. Malaijo Int Casteel Orangie.

dewelcke door de mardijckers aende overkust gevangen genomen sijnde door de Comp.e voor lijffeijgenen a 30 Rs aangenomen

Jeloto, werdende hem mede overgelevert drie stucx lijff eijgenen vanden Coningh Amsterdam, welcke door onse mardijckers dese voorleden nagt aende Cust van halmahera ontrent Sodangh Soli gattrappeert gevan gen genomen, en opgebragt mitsg.s door de Comp.e a 30 Rixd.s ijder als lijff eijgenen aengenomen sijn, omme onderweege geexamineert en vanden toestandt vandeselve onderrigtinge te verlangen.

Saturdagh 28e d.o

De mardijckers gaen weder op buijt uijt.

Inden avont stont laet varen onse Borgeren en mardijckers met de veroverde gilalo vande Ternatanen weder op Garou, off buijt, doch hadden niets opgedaen, hebbende ontrent Sodangh Soli weder een Cleijne prauw naer gejaeght, waer vande volckeren ontrent strandt gekomen sijnde int bosch waren gevlught, hebbende de prauw d'onse tot buijt gelaeten doch was inde selve niet anders dan eenige boomvrught, sout hoenders, etc.a met dese naervolgenden brieff, met arabische letteren inde Ternataensche taele geschreeven Nogtans sonder Siap off Zegel gevonden.

Bekrijgen bij Sodangsoli een kleen prauw waerin vinden deze

Brieff vanden koning van Ternaten aenden Senggadje van Caiu.

Desen brieff sende Ick Koningh van Ternaten aenden Senghadie van Chalew, en alle de Baba, tos, niet om 't een off 't ander, dan Eenlyck dat Ick wanneer d' Poassa off Vastedaegen ge-eyn dight sullen sijn, wil heen of besigtigen Tenaten, Versoeckende daeromme aen uw Tauwers dat ghij uw Negorij Dodinga in goede agt sult nemen, houdende goede wagt, en bescher, minge, op dat niemandt uw bedotten off be, driegen kan want die drie Persoonen wer den aen uw overgelaeten, waeromme uw dit bekent gemaeckt wordt wanneer Poassa uyt is, sallen goegoegoe off Cap.n Lauwt gesonde werden om uw handthavinge vande Negorij

Dodinga

todinga te besightigen, voorders maecke den Senghadie van Cauw, en alle babatos bekent, dat ick met alle myne Babatos ben te Raede geworden op Sondagh iew dogter Saraboe aenden Senghadie van gamacnorra ten houwelÿck te geven omdat hy beloften gedaen heeft van syne al, phoereeten off bergh boiren uyt te setten en senden naer Ternaten om tegens de Hol, landers te vegten, versoucke mede aenden Senghadie van Cauw, sent stien van iew Matt naer Cauw om t silver werck te besightigen, en hier brengen, Ick ben op Jelolo, versoeke tselve ernstelyck, en sendt ye made van ainsin die mÿ t Silver werck voorsz brenght —

Brenght ooc Senghadie Cauw hatibi off Priester en gesamentlyck Babatos 500 tacqien Sagou, benevens oude en Jonge Clappus, hoenders, Eyers en Rijs, op den dagh Hayla foel Cadnÿ tot mijn Spijs en onderhoudt

Wyder Hr. Senghadie Cauw en alle negen babatos vertonght voor mÿ Coningh vandese maendt. —

Sondagh 29e do.

Dan Fiscael Oloffsz. komt pto. ged, mette bodems wedderom van Jeloco

'smorgens omtrent Sijn ieren komt den Secretaris Andries Oloffsz weder van Jelolo pr. t Jagt d Expeditie met mgeselschap verbonden d Chialoups de Roodenhaen en Steenbock benevens over Rapport van de spess wedervaeren aldaer bestaende int volgende

Rapport gedaen ende overgelevert aende E Heer Robbertus Padtbrugge Gouverneur en direct. der moloccos door den Secret en fiscael andries Oloffsz wegens des selfs verrigte en wedervaeren op Jelolo —

d'selvs Rappor —

E Aghtbare Heere —

October 1679 — Maleyo In 't Casteel Orangie

'twas den 27e deser wanneer uE Agtb.en mondelinge
order ontfingh, om mij p.o tragt d'Experiment nae de
bogt van Jilolo te begeeven ende aldaer nogh wat een
onderde verde vlagh den Coningh off ijmandt sijnder ver-
trouwde rijcxgrooten met minsaeme en vriendelycke
redenen tragten te spraecke te komen, om met hun als
dan der selver elendigen staet te doen verstaen, waer
toe soo ons vermoeden was, meer door misleydinge en
quaede raetsluijden, alswel door hun quaede genegentheijt
te onswaerts zijn komen te vervallen, en indien niet
t'eenemael verblindt waeren, soo konde nu genoegh
saen sien en ervaeren, dat alles tot ondergangh van
de Ternataensche Croone, aengeleijdt was, waer over
dan d'Comp.e als haeren vader bedroeft was, mits
siende niemandt dan sigh, meenende ons aen 't welvaeren
van Ternaten gelegen laet, om welckere redenen
mij dan oock mede aenbevoolen wierdt d'witte vlagh
geduyrende mijn verblyff aldaer, off tot dat met de
selve gesprooken hadt, te laten waijen ende
ijmandt aenboordt krijgende, behalve voor schaede
redenen, hun met ernst voor te draegen, wat
schaede de Ternataenen en wat voordeel den Tidoreesen
bij dese rebellie hadt, vorders dat men niet hun maer
de marquianders en Jilolese, als quaet.en genegen
door aenhitsinge vanden Tidoreesen, dit ten laste
leyde gelijck bij resolutie nader blijckt, met
d'redenen waeromme uE Agtb.en geraede
geworden sijn de Ternataenen dusdanigh te onder-
tasten. —

Verschende Saturdagh den 28e d.o des namiddags
wanneer ons anckers voor 't Eijlandts vastigheden,
aentuaerende waeter in de Bogt voor 't ?
lieten vallen, hebben ondertusschen de drie op

gesteeken

gisteren, door de mardijckers gedwongen gebreegen
en mij ter handt gestelde lijff eijgenen vanden Coning
Amsterdam geëxamineert welckers verklaerin-
ge hier onder volgen ——

Compareerde voor mij Andries Oloffsz.en = Secretaris vanden Ed. Heer Robbertus Padtbrugge
gouverneur en directeur der Moluccos presentie
de getuijgen ondergenoemt Talougal geboortige
van Colongsthouthou de welcke sonder dwangh
ende misleijdinge heeft verklaert ende bekent
'tvolgende de suijvere waerheijt te zijn. —

dat hij Confessant voort vertreck vanden overleden
Coninck Mandarsaha, naer Malaijo, door den Orang
Samanidra Cotolij herwaerts en op Ternaten
is gebragt geworden, doen maels nogh een kleijn
jongen geweest zijnde, 'tzedert welcken hij als
een speel en huijs jongen van wel gemelte Hoogheijt
Mandarsaha, en den Jegenwoordigen Coningh
der Ternatanen sijn Hoogheijt Amsterdam is
gebruijckt, en alsoo den volkomen lijff eijgen van
zijn Hoogheijt [sijn Hoogheijt] te zijn, verclaerende voorders, dat naer
de Comste vanden Coningh van sijn jonghste visite
tot Xula en Bangaij gedaen, de geruchten wierdt
uijtgestroijt dat de Comp.e de Ternatanen gesamen-
lijck wilden Christenen maecken, waerop de bij
sommige der selve grooten wierdt verstaen dat
se haer negorije en landt daerom niet en souden
verlaten, en andere verstonden dat se met haer
vrouwen en kinderen mosten vlughten naer
Halmahera, 'tgeen oock naer gekomen wierdt
beginnende alsoo den eenen voor en den anderen
naer, haer goedtjen nogh te brengen gelijcke den

Coningh

Coningh, oock liet doen, en sijn gedeeten naer Dodinga
loodt, naer dat van Cajoa weder gekomen was, al,
waer den Coningh ende grooten malkander getrou
wigheijt gesworen hebben, ende den besluijt genomen
van tegens de Comp.e te willen opstaen en Oorlogh
voeren, (Zedert welcken den Coninck oock voor,
nemens soude geweest sijn, met de Hollanders
geen beraedtslaginge te houden, ende naer dat
den Hoekoekoe Alam, Cap.en Laurot Teti, en Quimi,
laha mataoly, in Ostagie wierden gehouden, sijn
de meesten der Bobatos gevlught langhs verloo
ren, gelijck den Coningh smorgens daer aen oock
naer Xula Tacomij is geweken, latende de meni,
gerije en goff in bewaeringe van den Cap.en Baccarij
en Colabo borodu, ende om liegh in s Coninghs naam,
dartazab ende wapen onder den Sangagijna, en
Celebes van waer deselve naer desen landt gemeen
schap voorgevallen was naer verloren sijn gevlught,
en den Cap.en Baccarij naer Xula Tacomij bij den
Coningh, alwaer ten eersten aengevangen wierdt
om vastigheden en paggers te beschicken, doch
naderhandt van resolutie geworden sijnde, om ge,
samentl.en naer Jelolo te vlughten gelijck oock
geschiedt is, doch den Coninck was int eerste naer
Sawoe vertrocken, en van daer naderhandt op
Jelolo gekomen, alwaer kort naer sijn komste
den quossa mandra sine Jan ontrent veertien
dagen verleden, naer Mindanauw met een Corcor
werdt afgesonden, om aldaer yets te handelen en
kruijden tegens slaeven welcken al reedts tot aent
Eijlandt Mdauw gavanceert was, maer ontmoe,
tende harde weder is genootsaeckt geworden wt

derom te keeren

wederom te keeren, als synde deselve Corcor daer tegens
niet bestendige gewonge geweest, bleyvende alsoo
tot nogh op Jelolo, geloovende oocke dat voor dit
mousson niet meer afgesonden sal konnen werden,
mits seght gesien te hebben dat voorsz.e Corcor van
sijnde tweedemael ontrampoineert en van plancken
berooft geworden is, soo datter voor jegenwoordigh
geen meer vaertuygen op Jelolo in wesen syn
dan twee Corcorren, twee Gilalos, en vier [illegible],
hebbende nogh een Gilalo op stapel om te maecken
met alle welcke vaertuygen sy een keer op Ternate
ten meenden over te komen, en landen op Calaba en
alsoo te voet over komen naer Coningshoff, om
aldaer op d'onse d'wacht en aenslagh te houden
tegens volbraght staet te werden, maer dat gam-
koassa gheyndight sal zyn, desen aenslagh soude
alreeds geschiedt geweest zyn, wesende den Coning
alreeds in persoon in de Corcorre gestegen, maer
syn Hoogh.t niet wetende wierdt daer uyt niets goets
voorgespeldt, en daerom is 't selve tot nogh
agter gebleeven, op Sawoe synde geen Corcorre
altgaens dan eenlyck kleyne prauwen, wesende
de Corcorre van Sawoe op Jelolo gebraght, daer
boven int groote fort synde jegenwoordigh
maer twee ps.e Canon, en op Gossassa voor aende
rivier 3 princ.e stucken eenr groot, en twee
kleyne, in de paggers aent water maer twee
d.os maer van deselve voor aende troup een stuck
afgesprongen is op Sawoe sinde oocke vier ps.e
Canon intwesten maer tae nogh een weynigh
buskruyt en voorraedt hebben, zynde oocke al
doende geweest om wat van dusdanige kruyt

te maecken

te maecken, maer vreest voor als noch niet willen
lucken mits onkundigh sijnde om de specie daer
toe te bereijden, den meester daer van is den Suitz
geu^t Sipou dach, en 't salpeter daer toe is gehaelt
van Tolo en 't Swavel van Gammacanorra. —
alle Xulasche Corcorren zijn gevlught, die
voor en al eer d' oorlogh is wierden er naer
Tofoo gesonden om van daer houtwercken te haelen
waermede se beter hun verweeren souden, met namen
Kijdou en Silicki, den eenen den lijffdijgen van den
Coningh en den anderen den vrijgeboren van Motti,
mede naer derwaerts wierden gesonden, om aldaer
als 's Coninghs pinangh bewaerders te zijn, maer
den Sengadjie Codjaman die van sijn ampt op Xula
afgeset is geworden, en sijn kans siende om sigh
aen deselve te ontdecken, heeft getraght hun aen
den kant en van 't leven te helpen 't geene voorsz:de
Kijdou en Silicki ontdeckende, hebben het op den
vlught ingestelt, waermede gesegde vier Xu-
lasche Corcorren oock naer hun landt voortgevlught
zijn, den Coningh houdt hem jegenwoordigh onledigh
in de negorije ondert groote fort bij hem hebbende
Bacarij en Colabo, boven opt groote fort is den
Sadaga djina 't hooft, op Gessahha worden de hoofden
en wagten soo mede van der Ruijt, doch de marqui
anders continueeren tot hooft hebbende eenen Boudjas
bij 't naemen nader de volckeren van Xula Taco-
mi, wetende volgens deselve seggen niets meer
te verclaeren dan dat den Cap:^de Tana geboortigh
van Tidoor, jegenwoordigh 't gesagh op Dodinga
heeft, met ontrent tien Ternataenen, van
al geordeelt sijnde noch ontrent 70 man hier

op Ternaten

schuldigen, betaalende dat gehoordt hadt vande andere
rijxgrooten dat se voorsijde gheijslaerts alles ten
laste leyden, als hebbende g'oordeelt dat se met
d'Comp:e onder een gekomen waaren, vanden
Coningh en haer te verlaeten, waaromme binnen 't
Casteel gebleeven zijn, dogh dat den Coningh en de ver,
dere rijxgrooten hardt doende waeren om te on,
dersoecken wien d'eerste oorsaecke van desen rebel,
lerijen en distructie van Ternaten souden mogen
ten laste gebraght werden, maer onder tusschen
dat hier mede besigh waeren ende niets uijtgevon
wierdt, sijn de Ternataanen in actie geraeckt,
werdende den Coningh sijnde seeve bevoorens
smorgens vroegh voort opgaen vande son naer
Xula Tacomi geweught, laetende deselfs hoff
in bewaeringe van Cap:n Bacarij en Colabo,
beyde uit huys, benevens den Sadaga Djiva
en Kebbe om liegh die den eersten schoot gedaen
heeft, maer onder den Coningh oock seer verstoort
op den selven geworden is, ende terwijl den
Coningh met de rijxgrooten op Xula Tacomij
huys hielden wierdt door Zyn Hoogheyt goedt
gedaght om hun aldaer sterck te maecken,
maer toe alreets weinige houtwaercken wierden
verstaft, maer de rijxgrooten hebbent besluijt
vanden Coningh tegens gesproocken, ende met
den anderen geresolveerdt naer Jelolo te vlug,
ten, om beter ande kost te komen, gelycke
dan in gevolge geschiedt zij, waeromme den
Coningh dan oock sigh genoodtsaeckt gevonden
heeft, de selve te volgen, alwaer sijn Hoogh:t
tot noge is gebleeven, sonder verders anders

gewest te zijn

gewest te zijn, woonende tegenwoordigh beneden
't Casteel inde negorie bij haer hebbende desselfs lijffbij-
genden waer over Cap^n Bacarij 't hooft is, sonder de
rijcxgrooten off yemandt anders veel te vertrouwen,
Soo dat tusschen den Coningh en desselfs rijcxgrooten
oock geen goedt verstandt en is, leggende d'een op
d'andere, van alle onheijlen en ondergancke der
Ternatanen, de schuldt, waeromme de rijcxgroo-
ten tegenwoordigh bij den Coningh niet meer en
verschijnen, off moeten bevorens vanden Coningh
selfs ontboden worden, synde den meesten deel
der rijcxgrooten, maer 't eerste haudt gemeenschap
van Ternaten soo opdodinga als gammacnorra
en eenige andere gestroyt, soo dat se nu eerst wederom bij
den anderen beginnen te vergaderen, op Gilolo,
alwaer de vastigheden onder 't Commando van
drie Cap^ns syn gestelt, als Bacarij Colabo, en Cagias,
komende met de slaven van Ternaten zal
soudert man uytmaecken waer onder ontrent
80 met schiet geweer gewapent, seggende oock
d'alphoreesen off bergh boeren selfs qualyck
langer konnen vertrouwen; inde boven negerij
hebbende twee p^s ysere canons sonder meer, inde
riviere van Gilolo leggende noch twee groote
corcorren, en 7 stucx coracops, op sauwe hebben
maer drie p^s ysere canons waer van de twee
langes de riviere strycken en d'derde boschwaert
in, maer geen corcorres dan eenige twee coracops
bewaren verscheyde kleyne prauwen, opdodinga, doen d'onse
d'posten aldaer aengetast hebben, seght den Coningh,
sant niemant vande Ternatanen geweest te syn,
uytgesondert 't volcq van gammalamma, en

drie [illegible]

drie persoonen van den Coninge die 't goedt van Sijn Hoogh. ende Prince gammalamma in bewaringh gehadt hebben, maer d'ouste haer comende bestrijden, hebben 't selve goedt verlaeten en haer leeven met vlugten gesalveert, gelijck de ingeseetenen van dodinga mede gedaen hebben, en mettersoon in Caus gevlugt, van waer den Coninge haer gelast heeft weederom naer dodinga te keeren, maer off sulcx naer gekomen is, was hem Coninck voor als nogh onbekent, soo dat ditto post tot nogh van de ternataenen onbeset blijft d'ingeseetenen van gammacanorra, tolessou, en soloda blijven nogh in haer negorija, maer die van morotaij en morotija houden op Jiloloe woninge, alwaer van de ternataenen alleen, uijt gesondert de weduwe ende drie hondert persoonen 't sedert geen vlugteling van ternaten, door de veelder packen en andere swaere seecken sijn te aerde gebragt,

Werdende mede te berigten dat den slughadie Salou, d'onlangst van Tidoor hier op Malleijo was gekomen vlugten, nu ontrent 14 dagen verleden door d'alphoeresen van galela ontrent 't Eijlandt Hirij in een kleijn prauwe ontmoet, gevangen genomen en bij den Coningh gebragt, door wiens last den selven inde boeijens is gesteldt, maer omdat hij sigh wat geveijnst en als van sinnen beroofd hadt aengesteldt, is hij weederom ontslagen geworden, ende weder opt fort gebragt sijnde, van boven af, off d'muir gesprongen en boschwaert gevlugt, sonder tot nogh weeder te voorschijn gekomen te sijn. ter

verclarende op seekere plaets, niet nadienen quamen magh,,
koomen te zijn, mede koren int geberghte op Ternaten
de plaets genaemt Calaba, tusschen Conings negorije
en Tula leggende, soo ook op Soloda die de buyten
's Coningh's kennisse souden gehouden werden, hebbende
gepoordtatop Marquian bij ontdeckte van voorsz.
Jooderij koomen, sonder nogtans te konnen melden
off de eenige vrugten van sulke versamelt syn,
maer dat den schrijver Kaïco en Pinatij naer Boutos
souden versonden werden, is in spraecke geweest,
doch tot nogh niet in effect geraeckt, echter indien
voorsz. besendinge voortganck neemt, soude het
sijn om van daer assistentie van volck te versoecken
van Batchian welcke niet minder te verhalen wil
verclaerende, dat den Gogugu Moushon hier
op Gilolo soude geweest sijn, om te vernemen
naer den toestant van syn Hoogh^t —

Van Tidoor: heeft niet anders verstaen dan dat de
Princesse Gammalamma 't sedert eenigen
tijdt verweten den Coningh haer broeder soude hebben
laeten weten dat sy met den Prins Ceram niet
wel en konde accordeeren, waerover den schrijver
Tigogo naer Tidoor wierdt gesonden, om haer
tot antwoordt te laeten dienen, dat syn Hoogh^t
daer inne ontschuldigh, dat haer trouwbeloften
ende volbrengen van hunne houwelijcke buyten
hem was, dieshalven soodanige sluyr verdragen
most, konnende haer volgens gedaene versoecke,
van daer niet haelen, mits synde een besluyt tusschen
haer beyde geweest, en daer en boven verclaert
den Consessant, dat den Coningh Amsterdam
haer aen Ceram niet uytgehouwelijckt en heeft
maer dat den Prins Ceram, alsselffs wijste

met haer

met haer voortgevaren is, van Xula Cacouij naer
dodinga, —

Aldus gedaen ende gepasseert Int Jaght d'Expin
Sijnde tusschen Ternaten en Jiloló desen 28en Octo.
1679 ter presentie vanden assist.t Paulus Harck
ende den mardijcker Salvadoor Gommes als getuijgen
onderstondt en was geteijckent Andries Oloffsz. en
in margine ons present Palus Harckel + merck
van Salvadoor Gommes. —

Compareerde voor mij Andries Oloffsz. Soffzang
Secretaris vand E Heer Robbertus Padtbrugge
gouverneur en Directeur der Molucos presen
de getuijgen ondergenoemt Sadoij lijff eijgen
vanden Coningh Amsterdam, de welcke sonder
inductie off dwangh van ijemanden heeft verklaert
ende bekent sulcx hij doet mits desen. —

Dat naer ouder naer agtinge hij, dat hij Conchoffani
nogh een tel den jongen geweest sijnde binnen
sijn ouders van Boutan ten tyden vanden over,,
leden Coningh Mandarsaha naer Ternaten
metter woon is gekomen, anders thuys hoorende
van Boulongh, thuijshou, tsedert welcken hij ten
huijse vanden ouden als jegenwoordigen Coningh
van Ternaten als simangh drager en andere
met tijnde boodtschappen te doen sijn dienst ge,,
daen heeft, Sijnde omtrent drie weken voort
afbranden van Ternaten van beijde pockiens
Sieck geworden, en naer dat snaghts 't vant hooft
met Canon geschooten was, is hij met den Coningh
smorgens vroegh voor den dagh naer Xula
Cacouij gevlught, maer naer datter handtgemen
schap tusschen de Ternatanen ende onse voor
gevallen ende vaertuijgen verbrandt waren,

is den Coningh

is den Coningh wederom gekeert, tot Tússchen Terloúco
ende negorie van Ternaten, en vandaer voorts wedder
naer Xula Tacomij, van waer naderhandt naer
Jelolo is vertrocken te gelijck met alle de rijcx
grooten, alswanneer hij Cunschant bevorens sijn vader
en moeder mede van Ternaten is gebraght en tot nogh
op Jelolo gebleven, verclarende mede dat de Coningh
de gecommitteerdens vande s.r Gouverneur telkens
ter spraecke geern willen staen, maer d'rijcxgrooten
gebeden t'selve belet, vorders niet wetende van
beraedtslaginge der Ternatanen dan eenelijck
dat de rijcxgrooten met sijn Hoogh.t souden besloten
hebben om naert eijndigen van Poassa eene kans
waginge off vijandelijcken aenslagh op Ternaten
te doen, gelijck alreets onderstaen was voor
5 dagen verleden, wanneer den Coningh alreets
in sijn gilalo was gestapt, maer vermits sijn
Hoogh.t int opstijgen op de Nadjo Nadjos off Ver-
kens vande Corcorren, gevallen was is die selver
voornemen doen maels door aenraedinge vande
Papen agter gebleven, den quessa maniraessen
is eenige dagen naert ingaen vande Poassa met
een grotte Corcor naer Mindanauw afgesonden
geworden, om aldaer nogh hulpe vande Engel-
sche te soecken, maer omtrent en int uytloopen
vande rivier van Gammacnorra is deselve
Corcor in stucken geraeckt, soo dat voorsz.e Quin
genoodtsaeckt wierdt wederom te keeren,
en alsoo tot nogh op Jelolo geest [illegible],
meldende oock wel dat besluyt vanden Coningh
en grooten geweest is, om den schrijver Naiïro
en Kuati naer Bouton te senden maer sulcx
is tot nogh agter gebleven sonder te weeten

om welcke

om welcke redenen off wat aldaer brigten soude
eijnde verstaen te hebben dat de volckeren van Cau
voor tgeheele nevens van Op dodinga sijn gekomen
en volgens last van sijn Hoogt Amsterdam de
Rijcxgrooten, zijn met die woonderen van dodinga
te samen geweest hebben, tot thooft hebbende Sekere
Ternataen soude dezelve maken te wellen. haere
groote vaertuijgen die jegenwoordigh inde rivier
van Jelolo leggen, bestaen maer in twee groote ca
corren, een gilalo, en drie stucx korreg. inde
rivier van Sawoe sen altsamen geen groote vaertuij
nogh de corcorren, behalven twee korreg. bruijt en
kogels hebben nogh weijnigh in voorraet en
staedt er wat gemaeckt te werden, waer van
al voor dezen een begin is gemaeckt waert salpe
ter en swavel daer toe van Tolola en Gamma
conorra gehaelt en is niet .... wel komende
gepraepareert worden, wetende oock van geen
meer dan vier st. Canon op Jelolo te Zijn waer
van er twee bijt warme water en d'andere twee
op Goffassa Zijn, de corcorren hebben mede ijder
een stuckjen, en drie bassen sijnde voor Conings
huijs, boven int Castel is den nieuwe gemaeckte
Capn. Pauwet Codja thooft, bij hem hebbende weijnigh
Rijcxgrooten, bij den Conings is Capn. Baraij, de
Tagaa als voornaemste hoofden, bij hun hebbende
weijnigh boven de twintigh man, inde beneden
werckeen van Goffassa is thooft den Zergt. Giliassi
bij hem hebbende weijnige manquanderts en volcke
ren van Gammaconorra bijt warme water
off daer bequaemst is om te landen en voord
schepen ten anker te comen, houden de volcke

van meenen die zich op Ternaten langen gewoondt hebben; met die van Xula en Tabouij d'wagt, ende Soo wanneer op Ternaten ijmant door d' Alsgoedeste om 't leeven gebragt wordt, koomen deselve de lee eerstden orde naer Gilolo bij den Coningh om te Logou Logou off naer haer wijse te dansen. —

Aldus gedaen ende gepasseert Int Jaght d'Experiment, leggende tusschen Ternaten en Gilolo desen 28en Octob. 1679. ter presentie van Paulus Haragh en den mardijcker Salvador Gommes als getuijgen, onderstondt en was geteekent Andries Olofsz. In margine ons present Paulus Haraltsz. + merck van Salvador Gomes. —

Terwijl daer mede nog besigh waer, isser een paep naer ik giss uyt desselfs gestalte soo was den swagers des Coninghs Amsterdams Oom Molla maraun, met eenige andere uyt hunne paggers en loopgraven voor den dagh gekomen, hangende aen t'eynde van een boom aen 't strandt een lappie wit lijnwaet waer op ik ten eersten de schuyt met den Sergt Hendrick Jansen en drie soldaten tot aende paepen daer voort landden van ons gesandt, afgesondergts, om te Inhuiden off hij ook eenige saeken sprack begeerde te spreken, de schuyt de paepen naekende, werdt door de vijand van 't landt geroepen en gevraagt waer 't schip van daen quam, van Batavia off Maleyo, en wie der als hooft op was, waer op hun naeder waerst en volgens ordre geantwoort is, en dat der waeren met dusdanige vreede te bekennen gekomen waeren om den Coningh off ymandt

van hun

't Vaertuijgh grooten te spreecken, endat ons verraedt haer
gemoedt ons hier toe bewoogen hadt hier op kreegh
van deselve tot antwoordt, als laet den fiscael aen
landt koomen soo zullen wij hem hier wel pitsjaren
sonder twijffel gelijck met den Capiteijn der mardijckers
is geschiedt, endat sij bij hun hadden den [illegible],
Capiteijn Launot en Houcum met welcke boodtschap
en antwoordt den Sergeant weder aen boordt keerde;
wierdende voorde tweede mael afgesonden, om
hun aen te seggen, dat volgens krijghs gebruijck
uijt hunne pagger soude koomen met gelijcke wa-
penen en magt van volcq als wij der mede ge-
nomen hadden, dat alsdan met haer soude koomen
pitsjaren off beraedtslaen, maer aen landt en
was 't voor als nogh niet geraedtsaem, alhoewel
niet gekoomen en waeren om eenige wapenen
tegens hun te voeren gelijck uijt de [illegible]
teekenen wel konde sien, maer in het wederde
te toonen ons goede genegentheijt, tot Compagnies
oude vrienden de Ternatanen, en haeren
Coningh Amsterdam 's Compagnies Soon; den Sergeant
andermael weder koomende kreegh tot antwoordt
dat met den Gouverneur nogh fiscael van Ternate
niet te doen wilde hebben, maer wanneer er
een schip, groote persoonagie, en fiscael van
Batavia waere gekoomen, souden sij hun ten
eersten aen boordt hebben laeten vinden en
raedtspleegingh houden. om haere trotse be-
schrijdt niet onbeantwoordt te laeten beijden
hebbe de schuijt wederom tot de pagger gesonden
en door den mardijcker Salvador hun int
Ternataens, op dat 't selve te beter mogt

verstaen

Verstaen, advertende hebt, dat niet den Coningh Amst.m die nu in gevangenisse sat, nogh geene reght eenige Ternatanen, de schuldt van dese rebellerije ende ontstaene en nogh te volgende onheijlen, maer int tegendeel die geene die de naem wilde hebben van Ternataenen te zijn en ogter maer ondersaten en dienaeren ^vandesen Vorst^ waeren, en wen schenen in geen bedoelen voordere, ten laste soude geleijt worden, ende dat hij met de komste vande Batavische scheepen veel ligt tegens haeren danck souden sien de g.e gouverneur.s van Ternaten binnen haere vastigheden tot Jelolo, om den Coningh uijt zijn gevangenisse en haer geweldt te verlossen, maer tegens sij hun daer ondertusschen maer souden konnen sterck maecken, en swaeghs hoe dadelijcke antw.t sij van Amboina, met haere naer derwaerts afgesondenen gesandt, op de selve brieven sullen konnen te erlangen, waer op haer middeler tijdt gesondt g.e toewensche, dit hebben hun dusdaenigh laten antwoorden om dat uijt alle omstandigheden, als uijt de verclaringe van gem.te gevangene genoughsaem blijckt, dat den Coningh absolute als gevangen gehouden wordt en dat de grootste schijnen de maght om te doen en te laten hebben, als Baccarij, Tagua, Hattibi Jelolo etc.a ende schoon de vijandt moght zijn onder de Ternataensche rijcx grooten die 't geene anders te wedreckt saegen, soo derven de selve hun niet openbaren, als siende oock geen kans om uijt geweldt der schelmen te geraecken, d'wijle de sterckte Goffassa, voor aen de mondt vande rivier door de macquianders als de verbitterste bewaeckt en besetch gehouden wordt ende oock soo verwaeckt in genoughsaem dat den Tidoreesen

het voor

het voor als noch niet geeven en sach, dat de saecken
afgedaen souden werden, alwaer oock eyndelyck
om d'voordeelen die syn volck jegenwoordigh in
'tkoopen van lywaet, van de Ternatanen trecken
behalven deselfs bij sondere insighten, de schuydt
wederom aen boordt gekomen synde; wierdt mij door
den mardijcker Salvador bericht, dat haere
laetste antwoordt was dat wanneer de schepen
van Batavia gekomen en den Coningh uyt syn
gevanckenisse verlost synde als dan oock wel eenige
groote persoonagie komen soude die d' Hre Gou
in gevanckenisse soude komen stellen maer we-
gens haere gesandtschap naer Amboina, wierdt
maer flauwelycken g'antwt, dat et goedt was,
besluytende t'selve met een tabehijs, en gingh
weder in haere [illegible], hebbende alsoo derwa-
ren datmen allerwegen niet schelmen te doen
heeft, gelyck hier ontrent oock wel t'grootst —
woordt gevoert sedert den Kakejaij van Amboina
en de Broeder van Capn Laurietteli hou
behalven neder anderen die men niet en heeft Com
bekennen oft onderscheyden, deshalven resol-
veerde weder naer maleijs te keeren en UE
Agtbn hier van rapport te doen, gelyck bij desen
geschiedt, niets sindere dat dit onderscheyt niet
heeft, soo ordre op niet schenden was, datter
niet een deugh woordt, door ons iedereen
gesproocken te vooren van den Coningh kom
kan, en datmen sonder kragt van wapenen
ontrent deselve verrighten kan, arriveerde
alsoo desen morgenstondt den 29r ter rede 's va
maleijs adi t Cast Orangie 1679 Onderst UE Aghtba
onderd Dienr en Wachter Andries Olofsz —

Havoeb

October 1679 — Maleyt int Casteel Orangie —

[margin:] word vastgestelt den luytent. Cron=hiels(?) p.p. voorsz. bodems benevens de gialoup d'Eendragt en oorloghsfrigat met 40 militairen, hier naer Jelolo te laten doen om

's avonds naer gebedt is in raede goedt gevonden ende g'arresteert, den L.t Mons.r Cronenhijsen(?) voorsz.de Bodems die dan nogh benevens dien d'Gialoup den Eendragt, en 't nieuwe Oorloghs frigat, met omtrent 40 militairen uyt ons guarnisoen, derwaerts naer Jelolo te laten doen omme de rebellen waert mogelijck uyt haere vesten verdreven bij 't warme water te jagen en 't geschut aldaer geplant te bemagtigen indien voor als nogh op vertooninge van de vredde vlagge geen beter besluyt en geven, als omtrent den Secretaris geschiedt, sijnde ende blijckende nu alle sints ende volkomentlijck uyt de verclaringe, van Koninghs gevange en lijff eygenen, hier voorden int Rapport van den Secretaris gementioneert, dat sijn Hoogh.t Amsterdam fuir als gevangen in haer gewelt houden, dogh vermits bericht [insertion: [illegible]], dat de Tehemanen sijn daer omtrent met marquanten, en Meauwse volckeren benevens d'Taromedes, met loopgraven alsaen dersints vrij gesterckt hebben, soo is egter den L.t gelast voor tegenwoordigh niet veel te hasarderen doende sijn alle mogelijcke afbreuck met Canonne=ren en ruijneren van haere Paggers, ende tanne=gedestaendt vindende, het werck tot naeder en beter gelegenth.t te staecken. —

[margin:] de rebellen uyt haere ... bij 't warme water te jagen dogh

[margin:] de L.t niet te veel te hazarderen

Maendagh 30.e d.o 's morgens wordt seker van Tidoor met eenige seldaten aengekomen Moor, voor den Ternataen verdrom aengegeven door den vaendrich de Mardijckeren, en dat soo affirmatijff dat daer aen niet en hoefde getwijffelt te werden, waeromme dan oock tot naerder ordre in gijselinge opt Lieve bolwerck gestelt is. —

[margin:] een moor met soldaten van Tidor hier gekomen, word voor een Ternataen aangegeven en daerom in gijselinge gestelt —

Dinsdagh ultimo d.o d'h.r Gouvern.r met de Principaelste sijnde de Casteels door den ronde in het verdistribueerde,

en

October 1679 — Malcijt In 't Castel Orangie —

en tegenwoordigh door ons van quaade krijgh en als aen 't rijk, gesuspendeerde Ternataense Quartier, belegeringen met eenen het vermaerkelijcke wallen van Santoffa, den Coningh Mandarsaha's tuijn, waer uijt d' g^e Gouvern: in den langh [illegible] vruchtdragende Moolboom, geheel doen omkappen, keerende [illegible] avondtstondt met 't gantsche geselschap wederom in salvo binnen. —

de benodigtheden tot de togt van Jeloto worden klaergemaeckt en aen boordt gebragt.

Hedden is anders niet van opmerkinge voorgevallen ende men wierdt alle benoodigtheeden tot d' togt naer Jeloto klaer gemaeckt, en aen boordt gebragt, soo van ammonitie, provisie als anders, om morgen de reijs volgens resolutie onder d^o 29^e dezes genomen, naer derwaerts te vorderen. —

November 1679 —

Woensdagh 1ste d^o

den geroude mardijker Pero Parera werd aen 's Comp^s koestal van een trop aengerandt en doot. —

's morgens omtrent 7 uijren kwamen een troup Ternataense halsoorden 't geberghte aff, quetsten en dood sloegen aen 's Comp^s gemeene weeckers geroudemeede Mardijcker Pero Parera, digt aen 's Comp^s koestal waer op de twee canonschooten uijt de borger wagt wierdt gedaen, en voorts vallen de mardijckeren op uijt, en vervolgende deselve int bosch, vindende inds krijgen ze veel bloedt, naer twelcke sij vervolgens int geberghte gevolgt zijn, alwaer geemelte bergh boeren attrappeerden, maer vermits te vroegh ontdekt wierden, sijn deselve geen ontsnapt, naerlatende der selver pakagie, bestaende in weijnigh mondtkost, en eenige lappen lijwaat gebonden d'onse ook onder anderen een stuck paerdevlees gevonden, soo dat dese struijkroovers de boeren soo wel op niet en hebben, dewijle selfs koninghs paerden niet en verschoonen. —

Soo mede wierdt d' g^e Gouvern^r berigt gedaen dat heden morgen door d' [illegible] eenige waer den sagou off boommeel, 'ts een mandt aengebragt is, waer van de lijffeygenen van Juff^w Claas eenig

waerden

November 1679. Malëij Int Castel Orangie

vaerden gekoght hadden en naerdat een der selver
g'opent worde, is uijt deselve als een vergiftige damp
opgegaen, waer van een der lijffeijgenen als in duij-
selinge is gevallen, en een ander d.° die daer van
gegeten hadt, was seer sieck van geworden, aen
handen en voeten als lam, doch naer twee dagen
verlijdens wederom genesen; 't selve was mede ge-
beurdt omtrent een Maccasser, waer uijt men
begost te presumeeren datter door d'vercoopers -
eenigh vergifft ondergemenght was, 't zij dat d'and-
adooresen, die gem.e Sagou hier ter merckt gebraght
hebben, sulcx met voorbedaghten raedt gedaen off
dat het 'tselve soodanigh van de Ceramtanen gekoght
hadden, waeromme noodigh g'oordeelt wierdt dat
men het koopen van Sagou en goula, onse guarni-
soen houdende soude in te dienen, en p.m billijck
verbieden, maer vermits bij nader ondersoeck
verklaert wierdt, dat gem.e Sagou dus quaetaer-
digh geworden is, door te langh leggen maer niet
datter eenigh vergift ondergemenght soude sijn,
en dat hier te landen een slagh Sagou wast, die
met eenigen tijdt in de vaerdens gelegen hebben-
en quaedaerdigheyt naer sigh treckt waer door men
een schorre keel deselve nuttigende soude komen
bekomen soo is het verbodt van koopen en verkoo-
pen van 't selve tot noch in statu gehouden —

den luijtent. Cronhuijs vertreckt per verscheide bodems naer Jelolo om de rebellen in hunne nesten te stooren met last —

's naermiddaghs vertreckt den Luytenant Cronhuijs
p.r 't Jaght Experiment, met soodanige andere
bodems en aental van militie naer Jelolo, als
hier voorden gesegt is omme aldaer der rebbellen
verraderlijcke nesten te storen, waert mogel-
krijgende op te affscheyden noch naer volgende

mondelinge —

vande witte vlagh te laten waijen, soo haest inde Bogt komt om hun daer door dien te bewegen, soo niet, sijnen voorigen last door landen t agtervolgen. —

Mondelinge last vanden E: Gouverneur, als voor — eerst
op zijn arriveement inde Bogt voorsz. den witte
vlagh te doen waijen, en hun daer door nogh naeder
tragten te bewegen tot reden en billyckheijt maer
(seer te vergeefs geschiedende) soude niet sijn bij
geheele magt landen, en haere wercken soo veel
doenlijck ruineeren, nogtans met een extra voorsig
tigheijt voor tegenwoordigh niet veel te hazarderen
nogh volck spillen, ende gebeurende dat den vijande
uyt haere wercken retireerde, mosten voor al
voorsigtigheijt gebruycken, int volgen vanden selven
niet te verre te gaen, om niet van agteren om
singelt te werden, handelende verders omsigtigh
als zijnde dit van ouds her een rooff en moordt
nest der rebellige Cernatanen, &ca. —

en daer naer berigt hebben de chialoup de Roodehaen naer gamma-tvorra souden zenden om den toestand aldaer te besigtigen

Item aende voorn. saecken dan dus verre bericht
synde, de chialoup de Roodehaen van daer nae
gammatvorra met eenige soldaten daer op te
senden, omme den toestant aldaer te besigtigen,
waer tegens de geordeerde gilalo met ons mar
dijckeren gereedt gemaeckt soude werden,
omme in geselschap vandeselve naerder naert (?)
te scheppen, ende waert doenlijck eenige visschers
langhs straet te knippen, verders alle schade
en afbreuck te doen als naer tijts gelegentheijt soude
konnen ofte mogen, sullende t jagt de Experiment

alsoock dat t jagt de Experiment nader order op de brandwagt souden laten (?), en selver per d' vliegdragt en d' oorlogs fregat weder keeren. —

aldaer tot nader order op de brandtwagt gelaten
werden, keerende selfs met de chialoup den Vlieg
dragt, ende nieuwe Oorlogs fregat weder herw.ts

Donderdagh den 2 do. smorgens voor d' middagh ordonaris vergaderingh
der justitie, t gepasseerde daerinne blijckt
bij de criminele Rolle. —

d' H.r Gouverneur

de grafsteede vanden Coningh Mandarsjah werd door de vrijg.e Maccassaren schoon gemaeckt

D'H.r Gouverneur Sendt de vrijgegevene Maccas-
saren naer Coninghs Mandarsjahs graf Steede —,
en laedt deselve rondtom schoon maecken en van
ruÿgte suÿveren, dienende sulcx aende Sen.n tot
een Complim.t en goede genegentheit die d'E. Comp.e
van gem.ten Hoogh.t hadt. —

de mardijkers hebben aende overkust een Macquiaender t hooft afgeslagen en eenen gequetsten welcken gevangen opbragten en werd hun daer voor 30 rx uijt Cassa getelt. —

D'Mardijckeren en onder deselve eenige Mistice
vrijburgeren gisteren avondt op Garou uytgevaeren
sijnde quamen desen voormiddagh weder om, hebben
aende overcust een prauw van Macquian met
agt man gerescontreert, waer van de 6 ontko-
men en int bosch gevlugt sijn, maer d'andere
twee waeren door onse koegels soodanigh geraeckt
dat het niet ontkomen konden, waer van deenen
t hooft en d'ander gevangen mede opbragten —,
voor den welcken sijn dertigh Rix.d.s uijt Comp.s
Cassa toegetelt is. —

verhael gedaen door den gevang.n vanden toestant der rebellen

hebbende gem.ten gevangene macquiaender t naer
volgende verklaert ofte verhael gedaen vanden
toestandt der rebellen soo op Macquian als —
Jelolo als —

Compareerde Inde volle vergaderinge Caÿlaÿna
gehoortigh van macquian ende Negorie Taffasaun,
den welcken bekende ende verklaerde gisteren
van Macquian vertrocken te sijn met een prau
bemant met agt man, tot hooft hebbende Kilba-
ren lijff eijgen vanden Coningh Amsterdam Gnaar
gen.t, sijnde expres afgesonden geworden door
den Sengadie van Guoffagitta, met hoenders,
goula, Canarij en eenige andere snuysterij —
voor sijn Hoogh.t bevorens naer Jelolo maer
komende ontrent Sidangolij vielen door de —
mardijckeren

Mardijckeren, die aldaer ontrent eenige Eijlandtjens
met hun prauwen verborgen lagen aengetast en sij
declareert, nevens nog een van sijne mede maets
door d' musquet koogels geraeckt en gequetst geworden
sijnde, hadden met d' vlugt niet konnen ontkomen,
niet tegenstaende met hun prauwe al aen landt waren
gekomen, verclaerende verder dat negens de verle-
dene doodenmaels voor hun vertreck op Marquian
inde Negorie Guoffaquia residerende den Sergiant
Djolaman bij hem hebbende niet meer dan twee van
sijne landtslieden die den Sengadie Atij gem.ten mede
Houcum broeders vanden Cap.n Caimot / Celij van
Gelolo weder op Marquian gebragt en aldaer hoof-
nadergant afgeslagen hebben in welckers plaets weder
tot Sengadie wierdt verkooren Hati Hatom
sijnde eenigesints aengeslagte van Celij ⸗ maet-
schapt hebbende oock in geselschap van Celij op
Maccassar geweest, maer d' andere Broeders van
Celij als namentlijck Gamij en Baijcoutou sijn
tot nog uijt gesloten, werdende den laest noemden
bij den Coningh op Gelolo bewaerdt, en den andere
naer Tidoor gevlugt voor en al eer den Sengadie
Atti met sijn Broeder Houcou omt leven ge-
bragt waren. — weetende vande beraedtsla-
ginge der Marquianders, niet anders dan, dat den
Coningh haer gelast en aenbevoolen hadt van ge-
saementl.en met hunne woningen uijt 't Eijlandt
van Marquian naer Balmahera, tot Dodinga te
vergeijsen, om die post alsoo gehelijcken naer uijtter-
ste vermogen te versterken, maer de Marquian-
hadden daer toe niet konnen resolveeren, om dat
het water als mondtkost tot Dodinga soo gemack-
niet te krijgen was, daeromme van resolutie

wierden

werden om naer Tobèlo te vlughten, maer die van
Guoffagieta en konden sulcx niet goedt vinden, seggende
wij en sijn totnogh niet in noodt gebraght noghte
aengetast van eenige vijanden, willende liever
op sijn landt sterven en begraven werden als vlughten,
waerbij totnogh zijn gebleven sonder eenige ver=
anderinge t'sedert dien gehoordt te hebben, maer
wel dat de Marquianders altijdt gerenunceerdt
hebben van onder de Ternatanen subject te zijn,
dewijle niet alleen sterker van volcq, maer ooch
omdat van meerder vermogen waeren dan de
Ternatanen, daeromme ooch selfs eenen Coningh
en Rijcxgrooten souden begeert hebben waer onder
sij haer konden buijgen, om alsoo vande Ternataensche
onderdanigheijt bevrijdt te zijn, hebbende ten dien
eijnde ooch een besluijt gehadt om den Capn. Tainot
Kitsili tot haeren Coningh te kiesen, gelijck voor
desen ten tijden dat den Coningh Amsterdam
met sijne Rijcxgrooten in verwijderinge was
geweest, soodanigh besluijt bij de Marquianders
alreedts was genomen en vast gestelt, maer
den Sengagie van Guoffagieta en heeft daer toe
totnogh geen consent konnen draegen, nogh in
voorsz.e resolutie ~~konnen~~ bewilligen, waeromme
t'selve ooch geen verder voortganck en heeft kon
nen nemen, aengesien d'eene helft vande Marquian
inwoonderen, onder den Sengagie van Guoffagieta
sorteeren, als die van Babauwa, Guoffabauwa,
Tabono Taffasauw, Tollapauw, en Sabale, en d'andere
helft, onder den Sengagie van Marquian off
Guoffaquia als Tagau, Pelemaij Samsoma,

Mailoa

Mailoa Cabalola, Malapa, Soma en Pouwatto, soo dat al geene bij voorgen. Schaepen uijt den parrige goedt geroouden werdt oock geen staet grijpen kan. —
belangende den Cap. der Mardijckeren, segt hun gehoordt te hebben dat den selven door den Schepen van Marquian g'apprehendeert geworden zijnde, herwaerts bij den Coningh Amsterdam gesonden, en ter ordre van zijn Hoogh.t hier op Kula Tacom omt leeden gebragt was, ende d' Mardijckeren die bij den Cap. zijn geweest, daer van ijder en bij den Coningh gebragt, en twee schepen op Marquian gebleven. —
Soo mede segt gehoordt te hebben dat de drie Mardijckeren die kort voor d'eerste handt gevonden, schap in Ternaten, van Marquian naer Goura jttis waeren gehaelt door de Volckeren van den Cap. Tanut Rodli omt leeden waeren gebragt van welcke marquianders hooft was geweest, den Moor Mordim. —
Desgelijcx oock verclaerende verstaen te hebben dat den Paghter der sterke dranken tot Marquian Pieter de Vos door Volckeren Moor Cama moonaghtigh op guoffagidta, om hals gebraght te zijn, maer deselve swager en slaven die doen mede bij hem waeren zijn gevangen genomen en naer herwaerts bij den Coningh gesonden. —
Item verclaerdt datter op Marquian d'geruchten liepen van dat volckeren niet tijdts borger, die naer Goura jttis uijt visschen was, door

Daer van gehoude Gouderen zie ...

doet ...

de Volckeren van Cabolola, ofte Soma, verwaert geworden is, en sijn bij gebrek der Volckeren niet den prauwtie met d'vlugt ontkomen voort laeste segt mede wel te weeten datter op Marquian meenigte van nagelboomen sijn te vinden, die soo int wildt als ontrent desse en gene negorijen groijen sonder nogtans te weeten datter ymandt eenige vrugten van gehebben genooten, veel min dat deselve door ymandt souden geplant en aengequeeckt geworden sijn. —

Aldus gedaen ende gepasseert Maleijo Int Castteel Orangie desen 2.de Novemb.^o^ 1679. Int by weesen van d'H.^r^ Robbertus Padtbrugge Gouvern.^r^ en den Raedt —

Onder de vergaderingh van Justitie is hier mede weer en, verwagt te voorschijn gekomen, seeker mardijcker genaemt Jacob Parera sijnde den Vaendrage die door den secretaris Andries Oloff d.^r^ benevens den Cap.^n^ der Mardijckers bij de Marquianders overigst niet de gelooven, en door deselve schelmagtige opgehouden, mitsgaders nadergaende tot den Staeff verkoft, engebragt tot Gane, van waer hij gevlugt, en niet sonder groot gevaer met eenbeijne prauw hier aengelandt is, nader ontrent den maendt hier, weer soo int Bosch als op de zee, gelijck bij desselfs verhael hier onder aengevoegt kan gelesen werden

Relaes vanden Mardijcker Jacob Parera van't gene hem wedervaren en over gekomen is t sedert den 16.^e^ Junij 1679 dat onder t geleijde

vanden

Seecker bij de Marquianders opgehouden, maer dij eenmijt hun handen gevlugt sijnde is hedde hier weer voor te schijn gekomen

doet relaes van desselfs wedervaren

Vanden Capiteijn der Mardijckeren Gonsalo Pardra
met ordre, vanden fiscael en gecommitteerden
op Marquian Andries Oloffsz. van daer is Stra-
beeu, benevens nog twee andere Mardijckers
en den Inlandtsche Schoolm.r Mathias, om
seekeren brieff vanden voorsz. fiscael aende
Opperhooffden vande aldaer onderhorende
negoryen voor te houden en te hooren —

Sijnde alsoo te ordre als boven, op den vrijdagh gekom.n
bij den Sengadie van Marquian, de welcke hem bene-
vens d'andere bragt aende negorije ofte dorp sonaij
alwaer den gem.t Sengadie ons deede wagten, segg.e
dat hij aldaer de Sengadies en opperhooffden soude doen
vergaderen, om hun den brieff van ons aldaer ge-
bragt voor te houden, ende met malcander daer
over te beraeden, welcke opperhooffden den selven
avondt daer gekomen sijnde, namen ons gelijck ge-
vangen, stellende ons in hegtenisse en goede —
bewaringe, ende vraeghden aen ons, waerom
dat den fiscael den brief aen ons bracht, ende —
niet aenden Coningh, wij Zeijgende Coningen, dat
s'ewelijcke Sengadies houdende ons soo tot den morg.
wanneer sij den gem.r Capiteijn Gonsalo Pardra, M.r
Mattijs inlants Schoolm.r, met nog een Mardijker
Pedro gen.t quaemden haelen, seggende dat hun
wilde brengen bij den Coningh, ende bragten de
selve in een praeuw, scheppende daer mede —
t'zee waert in, sonder dat ick weet naer wat land
ende een deel van hun wederom bij ons komende,
sloeten ons den rottingh met den kaist vanden
gem.r Capiteijn seggende, dat se den selven benevens
de twee andere hadden doot geslagen, ende gaven
den rottinge aenden soucom van Macquian,

ende den Christ aenden Houcium van Tajany, hadden
ons soo gerust tot acht dagen daer naer, wanneer bij
mij quam den Singadje Tajany soon van Cap:te
Barary den Quimelaha Sabela, en den Schrijver
Canabessij, ende vraegden mij sonder dat ick wist hoe
met den mardyckers,, "Landtsp. die soude daer alreede verst gegaen,, is, offe sy van mij van 't Eijland
Macquian met den praúw naer Ijlolo alwaer sij mij
verkochten aenden Schrijver Kisousa, sonder weeten
om wat prijs, welcke coop prijs sij onder malcanderen
hebben gedeylt, waer naer den gem:der Cooper Craÿtua
mij voor leyde dat ick een bout onder was, ende off
ick niet en wilde liever sijn geloof aen vaerden
dan Christen te blijven, waer op ick antwoorde,
ick ben nu in uwe handen, gij cont met mij doen
het geen gij wilt, waer naer sij mij hebben t hair
afgesneden, ende hebben hen alsoo den tydt van
van vier maenden gedient sonder van mij yets
bij sonders te vraegen tot eyndelijck Dodingo in
brandt wierdt gesteecken, waer over hij Cap:tn Hant
met sijnen meester ende een groot getal andere
vlugten op strandt naer Harbijlammo, welcke
geleegentheijt ick niet en conde laeten slippen, maer
deselve naer neemende, croob het haspadt ende
liep t bosch in omtrent de middagh, neemende
alsoo mijnen Coers, achter Dodingo om naer Gita
toe; alwaer ick den vijfthienden dagh daer aen ben
gekomen, naer dat groote noodt, honger en dorst
hadde uijtgestaen, alwaer tot mijn geluck een
praúw vondt liggen, dewelcke ick tot mijn be,,
hoeff bergede, tot alle tydt ick mijn mondtkost
tot mijn reijse naer malleye en andere noodigheden
mochte besorgt hebben, het welck gedaen hebbende
ben ick met deselve praúw van daer op drie

nagten

nagten, liggende bij dage in de westerschuijlplaetse inde bosschen verborgen tot op Maleijo gekomen.
Aldus gedaen en gerelateert Maleijo Int Casteel Orangien desen 2en Novemb. 1679.

'savonts inde vergaderinge versoght den vrijborger Jacob Hendricksz dat desselfs huijsvrouw over suspitie van begane overspel, bij provisie mogt werden g'apprehendeert en in gijselinge gebragt, verders dat hij aenwijsinge soude moeten doen van enige bij een vermiste die bij hare agterhandt gehouden goederen, den raedt ordonneert hem sijn versoeck per requeste int geschrift te doen, omme alsdan daer op g'appostilleert te werden als naer bevindinge vande saecke, souden oirdeelen te behooren. —

Vermits desen dage 't Canoa werden tot Jelolo en aldaer vrij swaren rooch hebben sien opgaen, wierdt den vrijen borger Cornelis Pieters, benevens nog enige mardijckeren per prauw nader derwaerts gesonden, om vanden toestandt aldaer kundtschap te erlangen. —

Vrydags 3en do. tegens den vallenden avondt omtrent 7: uuren arriveerdt van Jelolo de steenboeq met een brieff vanden Luijtent Monsr Cronghuijsen, vermeldende hoe gisteren met bij hebbende magt omtrent twarene water hadt gesoght te landen, maer wierdt door d' daer op triffroudt ongehoorde padden verhindert, insonderheijt vande onder 't water staenden, waer bij niet en konde komen om de selve uijt te trecken als met swaren arbeijdt, op de welcke d' haer van ons blijven steecken, weshalven genoodsaeckt wierdt wederom af en naer boordt te

setten

den steenboeq komt van Jelolo met een brief vande Luijtenant Wrights gar-

hem doorde menighvuldige padden te lande verhindert en daerom

wederom most afkeeren met verlies van een man en twee gequetste benedens

setten, met verlies van een man en twee gequetsten, begalven noge een Matroos die aen boordt vant Jagt d'Experiment door s'vijandts koogel inde Constabels camer doodt en een ander gequest geworden sijn, overe, sulcx wierdt in raede goedt geoordeelt dat men het door tegenwoordigheijdt verder daerontrent souden waeghen met ons swacke guarnisoen van volcq. —

Een aen boordt doodt geschooten en een gequetst

D'Mardijckeren met de veroverde gilalo schepen mede naer Jilolo te dijnde om niet off in gesteltheijt van de roodjaen naer gammacanorra te vaeren, naer retourneeren. —

Saturdagh 4e do. Wedderom seggende door versoeck van voorsz. gilalo de reijser niet te konnen worden, waeromme dan oock noodige geordonneert wierdt den Lt. weder gent gen van bevinste te doen, om de veroverde vaertuijgen toegh naer gammacanorra te doen stacken, en d'Chialoup hier voorden verneet, voor de revier van Sabaua te posteeren, omme de vijanden het uijt en inkomen aldaer soo veel mogelijck te beletten, sende beneevens do. Chialoup d'steenbocq met den adsist. Paulus Harckes naer derwelte omme ons van den toestant aldaer goedt bericht te konnen doen waer naer den Luijtenant sigh p. buiten de Oorlogs fregat en Chialoup den Eendraght weder herwaerts most begeven, mede nemende van daer d'Sianspan, omme hier, naer soo danige toegetaecket verwerde, dat s'vijandts gehaijde haven, met geringen arbeijdt en sonder perijkel uijtgetrocken sullen konnen worden —

de gordoumen wederom toegh naer gammacanorra werd gestaeckt en

de chialoup de roode ijaen voor de rivier van Sabaua te posteeren om de vijanden het uijt en inkomen te beletten

Sondagh 5e do. smorgens arriveerdt t'Oorlogs fregat en Chialoup den Eendraght met den Luijtenant Cronenguijsen van Jilolo, doende de sr. gouverneur nadder mondelinge rapport van sijn wedervaeren

t'oorlogs fregat en de chialoup den eendraght met den Luijtenant Cronenguijsen komen wederom van Jilolo —

den verrightinge

en verrigtinge, bestaende de principaelen in 't gene hier voorden aengeteyckent staet, weshalven daer van geen verder vermaen gedaen wordt —

d'ostagiers besoecken d'g:r gedaen.

Naer eyndige vande maleijsche Godts dienst kwamen de Ternataensche Ostagiers d'g:r gouvern: tot besoecke, ende vermits sijn E. verstondt dat haere poassa off vaste dagen geeyndiget waeren, wierden met een collatie van eenige suijckerijen getracteert ende vervolgens ter eere van den Coningh drie Canon schooten gedaen, gelijck met 't uijtgaen van haere vaste dagen bij haer plaght te geschieden, onder compliment dat vermits den Coningh, nu als gevangen tot Jelolo sat, en 't selve hier opt landt, alwaer sijn Hoogh:t rijcke wel is, voor dit mael niet en konde doen, soo wierdt sulcx echter nu door d'Comp:e wegens den Coningh gedaen als tot een teecken dat 't gesagh der Ternataensche Coningen, soo hier naer als van te vooren door d'Comp:e opgehouden soude werden —

Maendagh 6:en d:o Vermits den Boeckhouder Johannes Fransz:e de Wilde welcke hier nu eenige jaeren naer den anderen bedient hebbende jegenwoordig bij transport van de selve een merckelijcke somma te kort schiet, veroorsaeckt door uijt eenige packen bij hem volgens ordonnantie genoten, en daer voorden geteeckent, echter bij de winckel boecken niet opgebraght soo is met advijs van raede goedt gevonden en vast gestelt d'Cassa onder gem:en Boeckhouder op te nemen, en met d'ordonnantien als sijn maendelijcke reecq:en te confronteeren, ver-

de Cassa onder den Boeckhouder Jan Fransz word opgenomen, en ...

volgens d-

Novemb:r 1679. Malabar Int Castell Orangie —

volgens d' penningen gelijcken bij provisie onder den Hr gouverneur gesequestreerden, tot nader opslag geduyrende, welcken tydt sijn gagie van sijn be-dieninge in suspens blijven sal, tot dat alles geeffect sal zijn, zullende den uijtgift en ontfangh van cassa, blijven onder en tot verantwoording van den administrateur Sr Gerbrandt Proost.

van zijn bedieninge tot weder tyd gesuspendeert

gewaerschout ook d' ambagts gesellen nu twee dagen naer den anderen met dronckendrincken al vrij inden arbeydt traegh sijn geweest, soo is mede verstaen, dat men alle soodanige lanterfanters voor yder schoft van den dagh die deselve komen te versuymen, op taxatie sal doen betalen pro rato der gagie die se winnen volgende daer inne de orders g'observeert int gouvernement van Ceylon

de chialoup d' Eendragt gestelt na Codingo om aldaer de rivier te bezetten

'snamiddaghs vertrock d' chialoup den Eendragt naer Codingo, om me aldaer voor de rivier post te grypen, ende selve tot nader ordre bewaeren.

't oorlogs fregat na Jelolo om te vernemen, waerom geschoten aldaer soo geschoten is —

Soo mede vertrocken 't oorlogs fregat naer Jelolo om me aldaer te verneemen, waerom men 't schieten of canonneeren gisteren aldaer gehoort geschiedt is

Dinsdagh 7e do. 'snamiddaghs arriveerde den Sr Tellenboecke, met den adsistent Paulus Harteveld van Sarro, desselfs rapport en bericht van den toestant aldaer volght hier onder aen. —

Den assistent [illegible] komt met de [illegible] weder om van Sanoo

Zijn rapport.

Rapport hoedanigh men Revier en Strandt Sawewoe gevonden heb-ben namelijck —

Ons Gebiedent Heer —

Naerdat op den 4e deser Saturdagh avont uyt

de boght

de bogt Gilolo en van d'aldaer 's vijandts plaets niet
d' sloep de koddejaen vertrocken sijn, quamen s'ander
daeghs 5en Sondaegs even nae de middagh in de bogt
van Sawoewoe en digt voor deselve rivier op 30 vaem
steek grondt ten ancker, waer op stondts de vijanden
die ander Zuijt zyde voor ande mondt vande rivier
een pagger agter haere wagt huysjen en soo 't schijnt
loopgraven hebben staen, eenlijck gewapent zigh
vertoonende, gelijck ooek veele met kroppen van
boven de rivier af in korre jes hun ooek liets sien
en verstaenede, in voegen sy ons met veel Crijtsen
en wencken van haere schilden aen landt toe te
naecomen den stierman om eens te sien off zij
ooek daer stucken mogten hebben staen, 7 a 8 —
Canon kogels naer haere wercken sondt alsoock
naer die geene die men met praeuwen vande —
rivier sagh afkomen, soodat sy voor ons Canon
sigh niet veel bloot en gaven, maer strax agter
haere wercken boven geset dorken en schuijlden,
sonder eens t'antwoorden, ofte blyck te doen van
eenigh Canon bij haer aenstant te hebben, doch
en dient hier op niet te wachten te gaen, geen dat
men op Gilolo anders ontwaer geworden is Ca=
sijnde wijders de mondt vande rivier soodanigh
beparet gevonden als by de Confessie vande ge-
vangens gedaen te sien is namelijck, aen beijde
sijde staen veel paeden, doch int midden geen —
want de geene die er ingehaydt sijn geweert,
sijn door den sterken stroomende afwateringh
welck d'inwoonderen goey koomen uytgeruckt
ende open gemaeckt, wesende wijders het strant
van beijde syde der rivier braeff vlack in

sonder het

Souderst ande Noordt Syde, dogh het bosch dat daeraen doorgaens leght, schijnt Morassigh, soo dat door dessen niet naer de negorije Wadaoan derrewaerts schijnt, maer wel de rivier op met gewapende vaertuygen, en meerder magt van volkeren dan wij nu hebben, gemackelijck in vastight die langes de rivier kan met syn stucken strycken veel schaede kan toe brengen, en syn sy oock van volck niet min dan Gilolo voorsien wijl sy soo naer den anderen leggen en dag ander bestrijden kunnen. —

Nopende de Reede is wel soo, dat het een goede grondt heeft, en seer digt (gelijck de roode haen in bogt) de scheepen kunnen voor de rivier ten ancker komen, en de straedt bevoelen. dogh en is desselve schade in dese Noorde Mosson niet sonder gevaer te leggen, wije een lager wal syende, ende de dagelijcx N: N: W: winden vlacq de bogt in komen, soo dat wanneder een storm ontstondt en ancker door gleeden, souden de vaertuygen al eenen daer op verdaegt ~~waren~~ legh, tegens de straedt bewinden, en inde Zuyde Mosson wesende, is even het selve voor de scheepen, wijl alsdan de Z. Z. W. en W. winden, mede vlacq de bogt in setten. —

Om nu met sloupen voor aen inde mondt vande rivier in te komen is niet te doen, gemerckt de mondt voort inkomen t'ondiep is, maer voorlight de vaertuygens soude dodelijck zijn, wanneder al voorens de vyanden van haer op gewen(te)n paggers en loop graeven die sy nogh dagelijcx vergrooten en om de N: ande rivier oock beginnen te graeven

November 1679 — Maldijo Int Castel Orangie —

sullen uyt gedreven syn. —

Weesende dit alles E. Ho: Agtb.en Heeren wat geene dat ick van de bogt ende rivier van Sanoenoe hebbe kunnen afsien en in dessen rapport doen, en wijl de schoebarq die, met Sebbert den 4en stantij snagts gemist hebben, op den 6en daer aen 's agtermiddag bij ons wedder gekomen is ben ick, met deselve op heden 7en voor dagh nae Maldijo gesteevent aldaer des agter middaghs ten 3 uuren voor dage quam. Onderstondt E. Ho: Agtb.en H.re UE getrouwe dienaar en was geteekent Paulus Harckz. in margine stondt Steenbo[rg] voor Maldijo desen 7en Novemb.er 1679: —

't oorlogs fregat komt van Jolo en berigt de stierman

Insgelijcx arriveerde oock tienuwe Oorlogs fregat van Jolo, doende den stierman daer van berigt dat het canonneeren vergisteren al daer geschiedt, was veroorsaeckt geworden door dien den vijandt uyt haere vastigheden drie canon schooten op 't schip hadden gedaen, en daer mede even water pas in de boogh, als andere plaetsen mede "getroffen", egter geen schade aen menschen geschiedt, 't geene doch hun niet en hadde willen schuldigh blijven maer met gelijcke munt betaelen, gelijck oock volbragt is, verder

dat den vijand vergisteren drie canon schooten opt schip hadde gedaen en dat

Op gisteren een groote Corcor tegens dank van d'onse de rivier was ingesnapt

datter gisteren inden avondt staedt een groot Corcor seer wel bemant inde rivier was ge- snapt sonder dat d'onse hun 't selve hadden konnen beletten, niet tegenstaende zij hun best daer toe hadden gedaen, synde nae gissinge, met quaenderts gewest, en met weijnigh provisie geladen. —

uyt d—

Novemb.r 1679 Maleije Int Casteel Orangie

Uyt de rivier quamen soo nu en dan eenige Visschers prauwen naer buyten, ende wanneer d'ouse met hun schuijt op deselve afgeschickt wierden, sondt den vijandt te velden twee groote corcorren hun volcq tot hulp, welcke d'ouse niet magtigh genoegh en waeren om tegen te gaen, dergelijcke gevolgh hadet wierden telckens schuyts boordt weder te vlucten. Ondersulcx wierdt goedt gevonden den Stierman commandant van voorsz.e Jagt te gelasten, van post te grijpen voor aen inde rivier, om me haer so veel te benauwen als mogelijck sal zijn, tot welcken eijnde de gesteldenboeq deser dage weder naer derwaerts afgeveerdigt is, om me den stierman so danige order toe te brengen, als tevooren int afgaende brieffboeck sal connen gesien werden. —

Woensdagh 8.e d.o Niets voorgevallen. —

Donderdagh 9.e d.o Wesende geboortendage van d'H.r gouvern.r, wierden de cornatados, gijselaers, den Prins Alam, Cap.n Laucet Reeti, en quimelaha Martaolij, sijn E tot te lande, wordende deselve de vrienden beleefdelijcke en minsaemelijcke getracteert, tot laet inden avondt anders niet van belangh voorgevallen. —

Vrijdagh 10.e d.o Het minime Oorlogs fregat wordt naer Dodinga gesonden met eenige ververssinge voor die aldaer gepost werde Chialoup den Eendragt, omme dan voorders van daer vertreckende d'reijse weder herwaerts doen sal, over Ieloio, en sende omme in passant naer den toestant van d'ouse te verneemen off ooch yets van nooden mogten hebben, van amonitie off provisie tgeene van hier souden connen versiegen, om buyten verlegentheijt te conden blijven —

Sawonts naert gebet wierdt door d'H.r gouverneur den raedt in beroepinge gehouden, offt niet raedt saem en was om den anderde van de Borger

Chialoupen

---

noordgeraekt dat die Chialoup voor aende mont vande rivier souden post grijpen

daeromwoord den Stierman bode derwaerts gesonden

Het oorlogs fregat vertrock naer Dodinga met eenige ververssinge voor die Eendragt en was daer, over Ieloio naer Sahou om te zien of d'ouse iet van noode hebben.

d'H.r gouvern.r stelt voor om twee borger chialoupen te zenden

Chialoupen te huuren, de welcke men nu ligt voor
geringe loon soude konnen krijgen, mits sonder zijde
te verrigten dogh hier ander wal leggen blijvende
in sonder tijt om een keer naer de Manado en Chia
te doen, van waer nu in eenige maenden geleden
geen advijs van den toestant aldaer hebben gekregen
waer aen ons echter veel gelegen is, soo om te weten
wat'er het gedoente van den Coningh van Boula
en die van Gorontalo en hoedanigh den Oorlogh
met onse boeren en die van Bouko sancan sigh
al schickt. —

om een togt naer Manado en Chiauw te doen. en d'andere

D'andere soude wel benoodigt zijn om een togt
naer Oubij en Batchian te senden met eenige
benoodigt hebben, van waer insgelijcks berigt
van den toestant verzocht werdt, dogh dit alle
tot nader overlegh, tot dat onse bergeren eenbo
der last soude worden, off sij daer toe genegen
mogten zijn. —

naer Oubij en Batchian

Saturdagh 11e do.

Smorgens arriveerdt de steenbocq van Jiolo,
brengt een brieff van den Stierman Command
vant Jagt d'Experiment, en Chialoup de Roode
haen waer uyt met sonderlingen hertelee
hebben bespeurt het loshoofdige bedrijff van
den Stierman Commandant op voorsz. Chialo[en]
Hendrick Barentse van Eldensterdam, die
zigh niet ontsien nogh gevreest en heeft tegen
de wel gegeven ordre van d'Ed. Gouverneur ...
dert post gegrepen hebbende voor de riviere
tot Sawoe, sijn bool tot vijff malen aen landt
onder pretext Soyauts ... te senden, van de ...
sagouweer te ontfangen, en van saecken
te handelen die teenemael buyten hem waeren
en dat alleenl. op versoeningh van den

Catchil wit

den steenbock koomt weder van Jolo

loshoofdig bedrijf van Stierman Commandant op de roode haen, voor de rivier van Sawoe

Eylandt van hadren die buyten ... zijn en buyten order waardoor

lassen wit lijwaet, waerdoor zij aldaer moeylijcker alle
dagen meende te hebben, als zijnde zij in belofte gedaen
van visch, hoenders, boeken &ca. maer alzoo deze
besloop niet tegenstaende genoughsame gewaerschouwt
wierdt, dat het op geen goede voet avantgeleijdt was, zigh
tweemael agter den rugge geworpen, en met zijn besten
dinge aen landt gecontinueerdt, tot dat gisteren niet alleen
de boodt quijt geraeckt maer oock alle die daer in ge-
weest zijnde volckeren om 't leven gebragt wierden,
zijnde den corpl.e met vijff soldaten en vijff matroosen,
die dusdanigh ellendigh omgekomen zijn hebbende
den vijandt met een groote korre seer wel bemant,
d'onse de pas naer de Chialoup afgesneden, en deze,
volgens met menigte van kleijne praeuwen
dieselve uijt de ruijgte schepen omsingelt en overval-
len, jae hadt den vijandt meerder couragie gehadt
in deselve fuurie d'Chialoup al mede afgeloopen
soude hebben, de wijle zijn meeste en beste volcq
met de boodt geblevene was, waeromme dan oock
genoodtsaeckt geworden zijn zijn post aldaer te verlaten,
en sigh naer Jeloo bij 't Jagt d'Experiment te begeven,
alwaer naerder order van hier blijft afwagtende;
dogh vermits dit dan een soodanigen saecken van
gevolge zijn, waer door diergelijcke ongevallen meer
souden konnen veroorsaeckt werden, soo is verstaen
gemelte stierman commandant door den geweldig.en
en geregts dienaren van daer te ligten, om tegens
denselven alhier door den fiscael te werden gepro-
cedeert als naer regten, in welckers plaets tot
naerder Order, overgaen zal den derde waeke
Gerrit Jansen jegenwoordigh op 't Jagt d'Experi-
ment bescheijden, ende wederom met soo veel volcq als
door onagtsaemheijt en quaede commando van den
gewesene commandant mede gaen om gebragt

zijn

de boodt quijt raken en

dat man daerop zijnde door den vijand om 't leven gebragt zijnde worden, en

de chialoup in perijcul zijnde van afgeloopen te worden

begeeft zigh met de rest naer Jeloo bij 't d'Experiment

den gemelte stierman word door de geweldiger van daer gelight en

in deszelfs plaats gestelt den derde waeke van 't d'Experiment

Waerom naer Sawoe ende voorige post gezonden

Sijn, Beide vertrecken, d'eene naer Sawoe te wordende ende aldaer als voorsz post te grijpen, tot dat van daer ontboden sal worden.

Den post looper d'Steenbocq was tusschen woensdage en donderdage verleeden tegens middernacht Ternatadensche Corcor die van ander pranus vlaggh gevoerdt, maer van d'eene Corcor niet door geboordt ende gaere voorteerden gebleeft is, sonder op d'ons ijets verrigt te hebben.

den steenbocq slaet tegens twee Corrcorren, en een ander op strand

barbarische wreedtheyd

t'hooft van den gebleevenden Corporaal tot sabou Jacob Schelvogel schijnt over landt op Jeloto gebragt te sijn van waer die barbarische vijanden tselve op den Cambocks vlot geleght hebbende, d'rivier afgesonden hadden naer t'schip, van d'ons bekent sijnde niet tegenstaende, neus en ooren afgesneden was, hadden tselve met een koogel, naer de grondt doen sincken.

op dodinga word door de viand en sterk gearbeyd

Van dodinga is niet bij sonders g'advijseert werdende aldaer door d'vijanden aen vastigheeden en paggers g'arbeydt, maer uyt de rivier koomende om te vischen off andersints, werden door d'onse daer haest wedder binnen gejaeght.

den steenbocq vertrekt weder om over dodinga na Jeloto

tegens den avondt wordt de Steenbocq weder over dodinga naer Jeloto afgevaerdight met briefen aen den Commandantes van't Jaght d'Experiment en Chialoup d'Eendragt, maer wedder hare soodanig order toegehouden is als hier voorden is aengehaeldt koomende noch om standvastigheid int afgaen der brief boode gesien worden, in sonderheyt wierdt des Commandant van d'Eendragt gewaerschouwt en gerecommandeert (voorval den sijnden off gister op Sawoe omtrent de koode hare geschiedt, van sigh naer verthooninge van geene witte vlaggen, naer onse gegeevene order volcoomentlijk te rigten) en alles int wel op hoede te sijn.

Sondaghs 12e d°

November 1679 — Malleijo Int Casteel Orangie —

Sondagh 12.en d.o 'tegens den avondt wordt de Steenborg aende overcust van Halmahera vernomen voorde tweede reijs naer Tololo

'savonts naert gebedt is verstaen en met gemeenen goedt vinden voor goedt gekeurt om den boeckhouder, gewe- sende Cassier en winckelier Johannis Frans.zen als medelidt uyt de vergaderinge van Justitie te verexcuseeren, om verscheyde clagten ten laste vanden selven ons voorgekomen, en om andere prag- nante redenen meer, —

den boeckhouder Jan Fransz: wordt om redenen geëxcuseert als mede lidt van agtb.en raadt van Justitie. —

Maendagh 13.e d.o Arriveert de Galeij off 't Oorlogs fregat van Tololo met een brieff vanden Stierman Commandant vant Jagt d'Experiment, vermeldende niets van belangh, als den brieff dato 11.e deser van hier ont- fangen te hebben, benevens een morx ancker vol- gens eijsch, maar vermits te ligt was, is de selve wederom naer herwaerts gesonden geworden, onder eijsch van een ander die voor 'tselfste swaerder sij, d' Chialoupx de Roodehaen houdt ten eersten weder naer Sanoe vandaer te vertrecken, volgens be- komene ordre. —

'toorlogs fregat komt van Tololo —

'savondts naert gebedt wordt door de h.r gouverneur den raadt gecommuniceert, hoe dat sijn E. de vrijbor- geren Cornelis Pieters.e en Pieter de Bodt hadt gesproocken wegens haere Chialoupen en gevraegt off niet genegen waeren de selve voor een mijlle aen 'tComp.s dienst te laten gebruijcken, onder vergoedinge of betaelinge van behoorlijcke huijr- loon, waer toe zij lieden hun niet ongenegen hebben getoont, waerommen door sijn E. tegens desen avondt hier voorde vergaderinge gedaegt waeren geworden sijn, om een parige wegens huijrloon te accordeeren, gelijck deselve dan mede hier verschijnen, ende is met de Borgeren voorsz.den 't geaccord.t =

accordeert piet de goet op zijne Chialoup thien loon te verdienen voor een togt na Manado en Chiaüw

g'accordeert voor de reijs naer Manado en Chiauw (bij dese te lange off kortduijrt de somma van tijsten) tien rijcxd— dat naer voor gehouden bleijven de eijgenaers der Chialoupen, en deselve te verwaerdigen en naer gelegentheijt van tijdt te commanderen, om soodanige slavijs goederen versekeert naer deselve te brengen, als van hier noodigh g'oordeelt wordt te senden, egter vermits hem hier inne verij bekommerd gehouden is verstaen haer met eenige beloningen van ammonitie en oude zijlen en touwen vande afgelegde Chialoupen te assisteeren, gelijck verzogt hebben, ende om hun reijs goedt te maecken is haer oock geconsenteert, d'Chialoupen vol padij tot haer eijgen behoeften van daer te mogen laeden en herwaerts brengen, nogtans dat geseijde padij van particuliere sullen moeten coopen, sonder egter t'selve in gevolge te trecken, als worden die post aldaer expres tot den sluijs cante in tijdt van noodt voor ons guarnisoen gehouden —

Dinsdagh 14e do

den Gemelden Stierman vande Chialoup de Eendragt word p'r den Gevolmagtigde en Steenbock gevangen opgebragt

'Smorgens vroegh komt d'Steenbocq met den gevolmagtigde en hebbende aende Chialoup de Eendragt en besetting vande Commandant gevangen op brengende den Stierman Commandant van't Jagt d'Experiment en Chialoup d'Eendragt beijde van geen belange, ende word en ten besoeke vangeen Chialoup van hier nodige g'dijt, de moeten waeren nogh dagelijcx doende met hun stoorck te maecken op Bodinga —

Snaer middagh vertreckt de Steenbocq weder over Bodinga naer Jololo, met water voor d'Eendragt en den naspaneer voor d'Experiment volgens brief hem daer medegegeven aende Commandanten der voorsz— Bodems —

den Steenbock vertrekt weder over Bodinga naer Jololo met eenige benoodigheeden

Woensdagh 15e do

November 1679. Maleijn Int Casteel Orangie

Woensdagh 15e do. Niets voorgevallen

Donderdagh 16e do. naert avondt gebedt Wordt door d' Heer Gouvern.r den Raadt in deliberatie gegeven of 't niet raedsaem en nut den Boeckhouder Johannis Francz. voor een rijse van hier te senden, omme eenige verdere onlusten die mogte en geene [illegible] huijshoudens zijn ontstaen, voor te komen, te meer vermits d'[illegible] bij hem dogh niet en sal konnen bedwongt werden voor en al vele zijne saeken, en den agterstal vande wijnkelder verafsdient sal zijn, en dewijle in de militaire saecken altamelijck schijnt ervaren te zijn, soo geleerdt zijn E. in bedencken of men hem voor eenigen tydt op Tiaauw niet en soude konnen plaetsen, om over d' Post en bedieninge aldaer 't Comando te geven, en 't vervallene aldaer tegens de ~~[illegible]~~ ge- ~~[illegible]~~ overcomste vande Spanjaerden te doen repareren en schepen aengesien te bedugten staet tselve door 't opsigt vanden aldaer jegenwoordigh Commanderende Serg.t Jan Lodewijcksz., geen schaduwe van voorsien door sijn voorsaet Jan van Linden versuijmt sal zijn, behalven dat in gemelten Serg.t Lodewijcksz. oock de beste Couragie op ter zee naer niet en schijnt, 't welck geproponeerde van zyn E. en bedencken voorsz. met een parigh advijs g'arresteert en vastgestelt wordt, om gemelten Boeckhouder ten eersten p.o d' gereedt gemaeckt werdende Chialoup vanden Borger Coopman Pieter de Vooght naer derwaerts te senden, en sigh gedurende sijn verblijff aldaer naer de instructie door d' H.r Gouvern.r hem mede te geven te rigten.

Word vastgestelt den boeckhouder Jan Francen als hooft naer Tiaauw te zenden.

Den Borger Jacob Hendricksz. Compareerde

mede d'selve

mede desen avondtstondt inde Vergaderinge, Ver-
soeckende arrest op gem.e Boeckhouder soo persoone
als op desselfs goederen, soo ook eenige goederen
die hem ten huijsen vanden Boeckhouder onthouden
souden sijn als begaende ooder hede, met desselfs huijs-
vrouwe; tgeene sij vermeent te sullen konnen
bewaerheden, egter wierde resolutie hier vooren
genomen, is desselfs versoeck tot wederom komste
van s.r frans.e afgeslagen, en vermindert sijn
regt en pretentie. —

den sloep boeq komt van Jilolo met den brieff vanden Stierman van d'Eendragt voor Sodingo verighende

Vrijdagh 17.e d.o Inden morgenstondt arriveerdt ons snelloopende
boeq weder van Jilolo, brengt twee kleijne brieffen
vanden Commandant Stierman, vant Experiment
fregat off Chialoup d'Eendragt; in't brieffe
vanden Eendragt gedateert 15.e deser, wordt
g'adviseerdt, dan niet sonden opgaende op den
13.e bevoorens booven aende vastigh.t van Sodingo
het canonneeren vanden Coninck gehoordt hebben,
en smiddags daer aen drie Corcorren gesien, maer
soo haest d'Chialoup ontwaer geworden sijn, hebbt
den agtersten een schoot gedaen, en daer op agter
seker eijlandt gaen leggen, waerop een witte
vlagh vant fort vertoont is geworden, en
leggende den avondt hebben een Conp.s swar ten
booven sien marcheren de volcken met een
musquetterije den Ch.n hergie hebben gedaen,
en soo voorts wederom haeres weeghs gegaen,
met een groot geschreeuw aende andere zijde
van voorsz.e Eijlandt bevoorden van Chialoup
noch daer naer gehoort te hebben, synde den selven
avondt laet met de stille kom door gegaen naer
op den Stierman syn ancker ligt liggen van mit-
ninge om haer te vervolgen maer vermits

dat aldaer 3 Corocorren gesien sijn die den avond agter een eijland geborgen geweest waren

met een stiller kom wederom

het stille

November 1679 — Malleij Int Castéel Orangie —

stelle wierdt, moste op sijn post wedertreeden — van Selolo en 't Jagt d'Exprimunt en wierdt nietts van belangs geseijt, alleenl. dat twee anderen van hier gevonden bij hun aldaar welontfangen te zijn, en verders geen bequaemen stoffe, om waarom den Sieur Commandant een wagt naar te nemen in plaats vanden derde waek gerrit Jansen, aldaar noge hier te bekomen was, is den Constabel daar toe ter order vand. H. Gouvern. bij provisie gestelt en genomen, doende verders Eijsch van een partije timmerhout, planken, nagels en vergoedinge vande verstreckte provisie op de togt naar Marquen en dodinga, benevens wat papier, Zijnde d'Chialoup d'Roodehaven verleeden maandags, naar sijn gordon werde post weederom vertrocken —

Brieff vanden Commandant Vos d'Exprimunt

Saturdags 18. d.o Den Onder Coop. Andries Cors rapport deedt d H.r Gouvern. desen voormiddags van eeneraen lijfeijgen toebehoorende den overleden ~~[illegible]~~ Prince Djoun Banja, gehoordt en verstaan te hebben dat drie stuck Eijlandsch Corcorren hier uit vaarwater souden vernomen geweest zijn, de welcke hun cours hadden gestelt naar Selolo, naar verders ons Jagt aldaar op de brandt wagt hadden vernomen, sijn se weederom te rugh gekeert, de wijle op dodinga almede naar haren sin niet en hadden konnen landen, alwaar d'Chialoup d'Eend. om een Oogh int Zeijl te houden geposteert lagh — hebbende desen lijffeijgen dan verders een lange verhael gedaan hoe sij d'Ternatanen en alfoereesen sijn geweest, om ons volcq tot sawa dieser op den seer verraderlijcste maniere buijten rogt en hetuijgen van alle volckeren dusdanige onder hun geweest hadden gebragen, omt leeren en een ijder een Cap toe brengen, waar door sij malkanderen

Drie Eijlandsche Corcorres willende na Selolo om te brandt, wagt vernomen, keerende voorden weederom

tot Geen Stuc

tot hun stuck souden gequetst hebben, en daer van den
dooden, niets sijnde over die elf man van d'ene—
wel drie hondert sterck geweest, dogh 't schynt geloof-
felijcker dat d'onse haer de ontfangene wonden
in hun selven te verweeren toegebraght sullen
hebben.—

Soo wist gemelten lijff dijgen mede te verhaelen dat
de Tidoreesche rijcxgrooten door den ouden Coningh
en beede herwaerts overkomen souden, sonder te
weeten om wellicke redenen off 't geene alhier
door deselve souden werden verright.—

Opgave van een slaeff van den koning van Tidor

Dogh seeker ander slaeff van den ouden Tidoreeschen
Coningh door den secretaris gesproocken en gevraeght
sijnde, off hem niet bekent was off d'Tidoreesche
grooten oock herwaerts komen en wat door hun al-
hier geboodtschapt off beraedtslaeght soude werden,
antwoorde dat op sijn vertreck van Tidoor gehoort
te hebben, dat d'Ottimans off die volcq tot d'Corcorres
soude schaffen, geroupen werden, en dat Salema
door den Conings naer weijnige daegen herwaerts
stondt gesonden te worden, maer niet d'rijcx-
grooten, weetende mede van voorsz. Inlandtsche
Corcorres, dat se voornoemdens waeren geweest,
naer Selolo te scheppen, maer om redenen
hier voorden verhaelt, wedder terugh hadden moe-
ten keeren, maer off deselve Corcorren selffs van Tidoor
niet en sijn geweest, als sijnde buijten twijffel
deselve daer van den Commandant vande
Chialoup d'Eendragt sundt sal sigh te sijner
tydt wel moeten openbaren.—

de brandt order word ter Puij afgekondigt

ontrent de middagh wordt alhier seeckere brandt
ordre vand' Puij gepubliceert volgens 't inhout
daer van

den Luytenant Cronenhuysen werd geordonneert om ondertusschen posthouders op Dodinga Idolo en Sawoe de visite te doen

daer van in dato 17e der Jongst afgewoonde Maent genomen. —

's avonts kreeght den Luytenant Cronenhuysen order om op Morgen met de Galey en Stellenborg over Dodinga en Idolo nade Sawoe te vertrecken, omme onse posthouderen vanden toestant aldaer de behoorlijcke visite te doen, vorders convoyeren de Chialoup vanden Borger Coopman de Hoodt, tot Sawoe, nadat bevoorens goede inspectie en toesight salgenomen hebben, van de gelegentheyt des Eylants, daer de drie stucx Corcorren Jongst aghter gelaten waren alsoo oordeelden der den vaste wegh van daer maer so kort tot Dodinga leydt, omme naderhandt tot naright te konnen dienen, insonderheyt peylende de diepte die er is tusschen gem. Eylandt ende vaste wal, en ofmen onse Chialoupen soodanigh niet en soude konnen doen besetten dat de nauwte van wedersyds, souden konnen beletten om de vijanden die passagie dusdanigh afsnyden, en voor d'onse van daer 't halen van sparren en brandthout, die er sonder twijffel genoegh syn, veyligh en vrij te hebben. —

't nieuwe belast oorlogs fregat tot Sawoe in besettinge te laten, ende roode haalt van daer te halen —

tot Sawoe konnende sal de Galey off 't nieuwe Oorlogh fregat aldaer in besettinge voorde rivier gelaten, en de Chialoup de rooden wederom van daer genomen en of gelost werden om hier te dienen tot halen van brandthout en sparren, mits konnende meer dan d'andere bijderhandt hebbende bodems uytgesondert d'Experiment, die nogh een wyle noodsaeckelijck op Idolo sal moeten verblyven, laden maer

mee —

mede den Luijtenant bevorens dien ' d'Reijs wederom derwaerts onderneemen zal —

Sondagh 19:e D:o Tegens den avont vertreckt den Luijtenant Crombuijsen met voorsz:e bodems, tot verrigtinge van soodanige saecken als hem gisteren door d'Heer Gouvern:r mondelinge gerecommandeert en aenbevoolen was, en wiert hem nogh twee kleijne briefjes door sijn E. ter handt gestelt aen den Command:t van't Jagt d'Experiment en Chialoup d'Eendragt, vermeldende die aen d'Experiment, dat op den gedaenen eijsch van houtwercken eenlijck tsien stucx Jati plancken, en drie balckjens bekomt, als konnende van hier voor tegenwoordigh niet meer toegeschickt werden, maer den eijsch van water provisie op papier wordt ten volle voldaen, zullende deselfs boodt wanneer van daer opgekomen sal zijn, alhier soo veel doenlijck geholpen werden. Aen den Commandant Bootsman van de Eendragt wiert eenelijck gerecommandeert in toekomende wat diligenter te annoteeren waer van daen off waer heen einige vaertuygen daer om trent vernomen werdende, sijn gekomen en vertrocken, tegens jongst verzuijmt was van de drie Corcorren, die agter de Hoecke Cijt:a waeren geduijcht, sonder dat men weet waer deselve vertrocken waeren zijn. —

den gemelden Luijtenant strecht per de galeij en Coorbootjes tot voorsz: verrigtinge.

D'Chialoup van den Borger Coopman Pieter de Hoedt vordert in desse gelegentheyt mede d'Reijs naer Manado, bevoorens dien ook den Boeckhouder Johannes Franssz:n sijnde hem bevoorderens door d'Hr. Gouvern:r d'naervolgende instructie behelsende einige brieven tot Jaegelant ter handt gestelt. —

den Boeckhouder Jan Francen vertreckt per de burger Chialoup van Pieter de Hoedt op d'Manadose Ghianne.

Instructie

November 1679. Malleije Int Casteel Orangie —

Instructie — Waernaer sigh aldaer zal hebben te rigten,

Intructie en Ordre voorden Boekhoud.
Johannis Fraute, vertreckende over de Manado
naar Chiauw omme aldaer inde Post en
Bergh Schans maet Suycker als hooft tot
nader last te gebieden. —

Om wat redenen wij genoodtsaeckt worden U:E: hier
van daen naer Chiauw te senden, kunnen niet onbekent
zijn, doch staen deselve om de gedachtenisse te doen bestie-
ren, ende sullen hier eenigen aenhaelen wat van ons
goedt vinden zij, en waerinne U:E: sigh bestierlijck sal
hebben te rigten. —

Op de Manado gecomen zult U:E: sigh met geenige dingen
bemoyen, maer alles aen't Opperhooft en desselfs tweede
den vaendrigh laeten, eenlijck van deselve vernemende
hoedanigh de post van Chiauw gestelt en besorght is,
het gebreckende van Mondt Cost off goederen tot ver-
streckinge van leeninge op besoldinge zal van daer
moeten besorgt werden, ende waerinne na billijck-
heydt U:E: sullen moeten helpen, en sullen er niet min-
der dan 10 lasten padij moeten zijn en vier vaeten
versch offspeck. —

Ten welcken eynde desse onse orders int algemeyn
hun aldaer zult hebben mede te deylen en bekent
te maecken gelijck wij in deselve brieff daer aff ge-
wagh maecken en aenhaelen latende dese voor rangh
in bij de compste aen't Opperhooft. —

Van Crijghs behoeftens voorsien wij U:E: nogh met 200 lb.
loodt als lange schroot tot het daer zijnde Canon
geschickt, alsoock nogh met 500 musquet cogels
10 musquetten met derselver bandeliers 400 lb.
off vier vaetens buscruyt 20 granaten 12 houwelen
32 schoppen 4 spaeden 6 bijlen 10 spiek ysers —
12 sack netten 100 kottinghs mantuers en snaphanen

den [illegible]

— en pistool 25 stuck steenen 3 bossen bengaels en 3 kisjes
vast lont mitsgaders de schroot lantarens aldaer in goede
menigte in voorraadt selfs toebereydt werden, van
de kleijne Cingel bedijkens. —

hoe wij die post op onse jongste aanwesen aldaer lich-
taam UE onstandighe blijcken in de hier neven gevoeghde
lijste daer op nemen suge maer en boven wij noch een
ordre volgde op ons vertreck aen landt souden twee
vaetiens buskruijdt, soodat tot de verschijninge der
jagten Experiment en Coninge Amsterdam (die wellicht
met het eijnde van Xber ofte begin van Januarij 1680
naer Chiauw met den Expresse gecommitteerde uyt ons "Radt"
voorneemens zijn te zenden) het aldaer genoughsaem
zult connen stellen. —

Maer nademael wij becommert en besorght zijn, dat
door traegheijt off slappigheijt van den aldaer gebiedende
sorght het werck der vestinge wij verslofft ende niet
naer onse wel gegeven ordre in dusdanigen standt
van tegenweer sal zijn gebraght soo alst wel behoorde
zal UE eerste en meeste sorge moeten zijn het werck
met den wackeren ijver aen te tasten, vernieuwende
al wat vervallen mochte zijn naer vermogen en daer
het noch mochte gebreecken de linie met borstwee-
ringe voorsiende en verders alles tewerck stellende
wat tot goede tegenweer dienet. —

Waerinne soo bij aldien den Coningh off Goegoegoe
d'Arras wat traegh ofte onwilligh mochte zijn, zult
deselve eerlijck met minnelijcke en vrundelijcke
vermaninge en woorden aenmoedigen, en alles
met beleefdheijt voorstellen en niet het minste scher-
pe woordt, verwijtinge bedreijginge off lasteringe
gebruycken, maer schicken het met een bijsonder lang-
moedigheijt en verdraaghsaemheijt in het werck onder
wijlen soo veel mogelijcken met ons eijgen volck bevorderende

het soude

November 1679. Maleyo Int Casteel Orangie

Het soude connen gebeuren dat de Castiljaenen volgens het sterck gerugte en voorgeven hunner papen, al tijdinge en voordekomste van ons Ed.t derwaerts te senden jagten, op Chiauw verschenen, in welcken gevallen U E. sigh zal rigten naer het ter nedergestelde inde wel der geladene instructie aenden Jagt Jan van der Linden in dato 24e November 1677 waer af uE. hier nevens mede afschrift gewerdt. —

Dogh naerdien de zake stedert, al vrij van wesen is verandert, en sij luyde op hunne aencomste niet lange in d Eylanden en dienden te swerven, om er ons geen minne beroertens te verwecken, en nogh veel min op de Manado, off andere plaetsen van Celebes, lange te bancken, soo zal uE. deselve aenstonds gew=aen naer Maleyen wijsen ons op deerste kundtschap van hunne verschijninge met den Chiauschen Coning lang door den ouste postgouderen sulx weten latende. —

Dit werdt voornamentlijck verstaen soo bij aldien met meerder magt verschijnen dan onse vriendtschap en vrede onder den anderen wel beraegt en dat sij, met meerder dan een off twee vaertuijgen quamen, in welcken gevalle gij niet met soodanige beleefth. en sulx bejegenen, maer in ernstiger taele aen seggen dat sij met hunne mede gebragte magt, aenstonds weder sullen hebben te vertrekken en de landsinkuste laten, die wij door t regt van Oorlogh, wettelijcke opdragt, off vrijwillige verbonden, onder ons E. heerschappije en bescherminge bequamen, protesterende in cas contrarij naer voorgaende aenkundiginge drie de vier maelen naer regten. —

Welcken

beleenende kan het landen naer vermogen doch echter
met die voorsorge dat deselve niet en syt in vijande
lijcke aenrandinge, doch dusdanigh aengetast kan
U.E. best naer vermogen van boven met het Canon
doen doch niet "Bught" U.E. aenbevoolen post ijets onder
nemen, alsoo daer binnen versekert genoegh syt
ende het al den goeden tydt tegen den wackeren staet
sulx konnende uytharden, ondervijsen dat wij niet
in gebreecken sullen blijven U.E. naer vermogen bij
tespringen, met soodanige Chaloupe macht, dat de
Spanjaerden van daer sullen konnen houden ofte
ten minsten de post en ancker plaetse van Obe
beschermen en tot betere gelegentheyt bewaeren
treedt voor al niet hun in geen woorden twist en
wacht U van schriftelijck ijets met hun te handele
hun eenlijck afseindende met te seggen, dat daer
gestelt syt, om de post naer vermogen tegens
alle en ijgelijcken te bewaren en verdedigen
dat als vrienden komende naer Malleijen sich mogt
vervoegen, en ijets anders int sin hebbende, als
gesegt is, te vertrecken hebben, alsoo geen ordre
last noch te oock met haer te doen ofte te handele
en hebt. —

Om te verder kundtschap vande selve aencomst
te mogen hebben, sult al ten eersten naer de —
Sangische Coningen schrijven, dat naerdemael
als noch geen antwoordt op mijne Jongst —
aen die Hoogheden geschreven becomen en
hebben, ende het selvige noch dagelijcx met
de versochte drie hondert man te gemoet sien,
dat daeromme noch niet naders aende selve
en schrijve, dat echter eer lange staet te ge-
schieden

geschieden, met de verschijninge der scheepen, de welcke naer
Chiams vermeijnen afleijden, om te sien wat de Spanjaerden,
volgens de hoogh opgegeven geruchten, souden willen aenvan-
gen en ondernemen, zullende het nu vander traingen
pleght, tot d'algemeijne welstandt en ruste noodigh
wesen, dat geduerentlijck eendraghtigh ende wel op hoede
zijn, latende int aenstondts opkomste waerschijnlijcke
geruchten, dan tans nadderen de vuijger Castilianen
zulcx, melden om dat ons tijdinge daer aff zoude mogen
waerschijnen. Sende daer benevens soodanigh ijserwerk
tot de klockiens, als de verdeelinge der selver, raekende
Langi aenwijst. ——

Onse zorge is dat het noodtsaeckelijckste voorraedt
inde vestinge, zal ontbreecken, naementlijck water
en brandt hout, dat den Sergt vander Linden schandigh
versuijmt hadt, behoorlijck agter volgens ons bevel
te besorgen, soo dat daer op allen eersten saldienen
geleijt, om daer door in geen ongelegentht te geraecken

De lijste der goederen inde vestinge waerluijcken door ons inden
beginne gelaeten, verschilt met de jongst overgesen,
dene vanden Sergt Jan Lodewijckse voor soo veel bij
overdraght vanden Sergt Johannes vander Linden
ontfangen heeft, in sommige zaecken, die niet en-
kennen verminderet wesen, als bij voorbeelt, een
bat, tien handtgranaeten, tien vuijrpotten, 10 stucx
rondt, 10 stucx lange schrop van 8r en van 6 Eu,
vier stucx rondt schrop van 4r en 3 Eu, soo dat daer
aff weddenen sullen dienen gegeven off met de stucken
bewijst worden dat die onnut geworden zijn ——

Tegens de handt granaeten die nu mede gaen, zullen
d'oude ons weder te rugge gesonden, om de selve te
vernieuwen, en op de kruijdt spillinge naeuwe
agt genomen worden. ——

Corsellis

soo zullen wij mede te ruggehwaghen al het ammunit gereetschap, —

Nu off het gebeurde dat den Coningh van Chiams M
om cruydt moogelijck veel kundt zulcx opt alderbe
leefste versoecken, met zyn Hoogh^t te verpoonden
hoe dat selfs nogh veel Com= genoegh hadden verhuren
hebbende al het cruydt der Spanjaerden, soo van
voorgaende, als t geen t voorgaende jaer hem nogh
uyt de Manilhas toegesonden is aen hem behouden,
waerover de Paters Jesuyten ons verscheyde reysen
op een zeer modijelijcke wijse syn claghende gevallen
dit moet dus op een andere dier gelijcke wijse met
een quinckslagh versocht worden, ende echter
op drie ofte 4 te= cruydts omtrent zyn Persoon
niet nauwe gesien worden, goede zorge draghende
dat noijt meerder te gelijck en bekomt ende dat
dan nogh soo selden als mogelijcke zal zyn —

Voor al en zal u E. hem niet mogen van Oorlooch
begeeren, selfs oock niet naer hem, ontschuldigende
zulcx soo bij aldien den Coningh u daer toenoodigde
om bent zyn Hoogh^t op ons strip verbodt den Crijghs
gewoonte, kunnende nogh mogende geen Command
die den vijandt verwaght, van zyn aen bevoolen
post sigh verder begeven dan t kreijts van syn
Canonschoot "om" laat, ende het besluyt van t selvigh sonder
swarigh^t vande pas afgesneden te worden, altijt
veyligh daer binnen te komen keeren, even als
een schildwaght aen syn spint verbonden is —

Niet te min zult al t hoos trachten den Coningh
in andere besigheden met beleeftheyt en minsaemheyt
te vermogen immers voor al u wachten het
minste teeken off reden te geven, waer door
het soude mogen schijnen als off zyn Hoogh^t ofte
de zyne, ons verdacht waren maer in tegendeel

alle ime

alle ende gemeijnsaeme vedderen met hem ofte de Zijne-
selfs oock ontrent den minsten, daer hebben sigtelijck schijnb,
dat het schijnen mach wij op hem ende Zijne gantsch goedt
vertrouwen hebben, en dat de tegenwoordige tydt Wel=
nu mede brengt, dat dus danige voorsorge moeten
dragen, om dat ons den aerdt en listigheijt der Spanjaerden,
te wel bekent zijn, —

Ontschuldigende naer vermogen de beleefde ombetae=
melijcke en gantsch onhaeselijcke bejegeninge, van den
voorgaenden Sergt Johannes van der Linden, schijnende
Zulcx op zijn onbezuysden vijsen en quaetaerdigen
dranck maer door sigh selfs tot den dienst der Comp:e on=
bequaem gemaeckt hebt. —

Ende om dat den Koningh vrij wat aen den drooghaerdigen
kant is, en somwijlen in eenen droncken stercken dranck te
sigh tracht te verlustigen soo werden hem dienende
nu 25½ kan anijs Arrack mede gegeven om soo aen
sijn Hoogh.t als aen desselfs rijcxgrooten somwijlen wat
te konnen schencken, dat wij vertrouwen willen hun
tot het aenspreeken van 't werck wat nader opwecken
sal en doen ijveren. —

Met het Sangische vaertuijgh van hier op den 30:e Maij
vertrocken souden wij naer Tabocan ende den Schoolmr:
Hendrick Sijbrantsen Tacq hier stucken quineesch lijw=
daet op 't lijff van den ons ontsnapten roerwinck Catalonia
stelden, ende alsoo het geloofflijck is, dat van 't Eijlandt
sal ontvlught en elders nogh geraeckt zijn, soo sal
daer naer dienen vernomen, en die lijwaeten nogh in
wesen zijnde op soldije wel mogen verstreckt werden —

'T Zoude wel konnen voorvallen dat op uw vertreck
van hier over Sawoe, weder wint en stroom soodanigh
Zigh schicken, dat met de landt ligt de baeke van Chiauw
soudt konnen te betreeden ende aldus het Eijlandt
op de geheele zijde aendoen, in welcke gevallen sult
leder wel konnen sonde, als wanneer alles uijt de Chialoup

Zult ligten

Zuet liggen, wat voor Chiauw geschiet is, benevens het ijserwerck tot de Blockhuijs gehoorende om naer Caijlanda off pangesare en Sangi voort besteedt te werden.

Inaengaende de mondtkost daer over zuet alsdan naer Manado schrijven, opdat als gesegt, al ten eersten van ten minsten soo lasten padij mogen voorsien werden, en aldaer inde post Matzuyckere geen vleesch off speck meer alleen in voorraadt vindende zuet de vier vaten vleesch en speck voor de Manado uit overgaende aldaer behouden, ofte een ofte twee vaten aldaer vindende; soo wert behouden datter vier vaten mogen in voorraadt blijven naer mede uit gelanck en behoude padij b wensche. — Onderstondt U.E. Vrindt en was get. Robbertus Padt Brugge. In margine Maleyo Int Castiel Orangie dden 19: Novemb: 1679.

Met Cirion, als aant opperhooft tot manado

'tgeene bij dese gevoegde gen: andere Boeckhouder — en topperhooft aldaer Abram Weydert is geschrevn:, bestaet ten principaelen int volgende, dat voor hoopten den jongsten dato 28: 7b: jongst leden per Chialoup vanden Chinees Coopman Oy-unco, met de daer in geschepte goederen ontfangen te hebben, naer van Copie in vorens dese gesond [illegible] gelijck mede een brieff om over Belading naer gorontalo anden schipper vant Jagt den Coningh Amsterdam addresseert te erlangen —; werdende vervolgens g'adviseert dat den borg Coopman d'hooft bevonden voor gen: brieven gepermitteert is voor zijn behoefte van daer padij te handelen en ruijlen, met soodanige vortwaren, als bekomen konde. —

Insgelijcx dat van hier den expres gecommitteerde uyt den raadt tegens ult: December off begin van January per 't Jagt d'Experiment staat

gesonden

November 1679: Maleijo int Casteel Orangie

gezonden te werden over Gorontalo en Manado, maer Tjiauw
wijders dat p:o deze geaugmenteert en voor af met eenige
bijvallen versien wordt volgens factura, eenige nogh
eenige vallen vers ghen Specie. —

Aen p: schipper vant Jagt den Coningh Amsterdam liggende voor de rivier van Gorontalo —

Aende schipper vant Jagt den Coningh Amsterdam —
Jan Walboom niets van belangh, dan recommandatie
van alle dienst wel op gepast te zijn, en nauwagt
te slaen, op het doen en laten der Gorontaleesen, om
niet overrompelt te werden gelijck met den
Stierman vande Chialoup de rood haden onlanghs tot
ons sonderlinge leetwesen was geschiedt — &c.a

aende Serg.t Commandant tot Tjiauw. —

Den Commandant tot Tjiauw Jan Toddwijckel, wierdt
mede met een kleijn briefje verwittigt, dat den Bode
gouder meer geent expres derwaerts over quam,
om het gezagh voor den wijle aldaer inde vestinge
maet zuijckerle houden, waer voor hij den selven
tot nader order soude hebben te erkennen ende
gehoorsamen, blijvende d' effecten aldaer niet te min
tot verantwoordinge van gesegde Commandant —

Maendagh 20.e d.o

'S morgens werden de bodems gisteren avondt van hier
onder zijle gegaen aende kust van Halmahera ver,,
nomen, maer de Chialoup vanden Borger d' hoedt
aende hoeck van Tolouco, schijnende sijn reijse
direct te willen vorderen sonder sigh met eenigh
Convoij te bemoeijen, bekomende tegens den avondt
een braeve coelte uijt Zuijdt westen, waer mede
gesegde borger Chialoup ten westen buijten 't gesigt
raeckte —

drie Tidoreesche visschers bij talingamma door d'alfoereesen geqüetst —

Op den Bassaer wierdt gerugt van datter drie
Tidoreesche visschers omtrent Talingamma aen
landt geweest zijnde, door de Ternataansche bergh
boeren besprongen en alle drie geqüedst geworden
sijn. —

Verders dan mede gerugt is dat deser dagen hier
ter mercht omtrent 't agtentigh, off meer visschers
prauwen zijn

geraemden zijn geweest waerdoor dickmaelen den
aenslage op d' negorije soude konnen gemaeckt
werden, sonder dat men 't eens op dagt, soo wiert
door d' Hr Gouverneur geordonneert dat een
canon opt hooft staende om gebraght soude werden
om bij gelegentheijt voor al daer mede soo in de nego
rije als langes strant te konnen strijcken —

Dinsdagh 21e do. 's morgens vroegh verscheenen hier aent hooft

verscheijnen twee Tidoreesche corcorren van Toloa.

twee Tidoreesche corcorren met witte vlaggen
seijde inwoonderen van Toloa, en de opgevolg
gekomen te zijn, om zijn E. d'gem. Gouverneur aen
te dienen dat voornemens waeren een keer
naer Morotaij te doen om aldaer voor haer sel
ven sagou te maecken, en dan wedder naer
huijs keeren, versoeckende ten dien eijnde om
een vrij geleijde brieff om bij rencontre van
enige onser vaertuijgen onverhindert te mogen

versoecken een vrijgeleijde brieff om naer Morotaij te gaen sagou maecken

passeeren, d' heer Gouverneur laet haer door den
tolcq Andries Cors tot antwoordt dienen dat
haer conste op sodanige wijse ons aengenaem
was, maer dat wij haer geen consent konden geven
ten zij met bewillinge van zijn Hooght. haer hoofden

den gouverneur seijt geen consent te konnen geven voordat deselve hoofden van haren koningh verwerven

over gekomen waeren, terwijle sijn Hooght.
selve versoght en wij het toegestaen hebben
daeromme indien sonder voorsz. Hooghts.
voorweten haer vertreck van Tidoor geschiede
zij, het noodtsaeckelijck en raedtsaem soude
zijn dat wedder derwaerts keerden, en behoorlijcke
bewillinge van zijn Hooght. versoghten —
Gem. Tidoresen nemen hier op haer beraedt
en laeten d'gem. Gouverneur haer besluijt door
den tolcq aenseggen, van naer Tidoor voor
tegenwoordigh niet te konnen nogte willen
wedder keeren, voor en aleer haer d' saecken
hadden verrigt

hadden berigt, derhalve gadra'sijse van avondt nogh
meende te vorderen als zijnde van mondt kost maer
slechts ses werden, en tot Tidoor bij den Coningh beerende
sonder twijffel ~~sterker~~ twijffel lange en tot zijn proviande
voor de reijse op was, opgehouden soude worden, waer voor
meest beducht waren, als ware door hadra'sijse hem
wat soude moeten staeken, dogh vermits zijn E zijn
bedenken en vrijgeleyde weijgerde; souden zij in zee soo
ver buyten onse vaertuygen houden als mogelijk
doenlijk was, en de selve ijsers ontmoetende de vredes
vlaggen thoonen gelijck mij gelegt was. Zijn Edele
door gem^te Colaq daer op tot antwoort, dat zijn vaargadra
sijse niet en konde nogh wilde wederhouden, maer dat
voor zijn beste hielde zijn gesandt van gadra Coningh
te gaen halen of ten minste tot de Custe van Salibua
die zijn dagelijcx te gemoet gesien wordt, te wagten,
want schoon sij lieden, ijmants onse vaertuygen ontmoet
ende duysent mael de vredde vlagh thoonden, soo souden
d'onse zijn agter niet konnen nogh te mogen gelooven
off vertrouwen dat vrienden waren, want vooght
daer van is door de trouweloose en meyn eedige Ter-
natanen geschonden en geviolleert, als hebbende ons
volcq tot Sawoe daer mede aen landt gelockt, en omden
hals gebraght, ende derhalven wanneer ijmandt van
onse vaertuygen quamen te rescontreren zijn vrij
verseeckert mosten, dat se niet souden met schrop ge-
gaet te worden, souden passeeren; dit alles ongedaen
Sijn gem^te Tidoreesen volgens haer besluyt sansoutse
laet voort geschept naer Morotaij ten einde voorsz.
hebben kregen berigt dat des Coninghs van Batsjan
afgesant Saitsjila, met bijwesen van sijnde Ster-
amenden Coningh Saijfoddin was gekomen op Tidoor
alwaer hij tot nogh verbleeff sonder dat men yets
van den ingoudt der voorsz^e brieven gehad konnende

ontwaer werden

niet tegenstaende wij eens de reijs naer voorder onder 't thoonen van de vrede vlag

krijgen wederom tot antwoord dat zijn morgen wed niet en wilden onderhouden

en dat zij opt thoonen van de vrede vlag niet en mosten betrouwen

Tidoreesen vervolgen zijn voortgeschept naer Morotaij

komt afgesant van de Coning van Batsjan komt op Tidoor

dezelfs berigtinge —

ontwaer werden, dan eenelijck dat gem.te afgesant
soude gekomen sijn, om met den ouden Coningh te
beraetslagen wegens dat den Vergt Commandant
tot Batchian den Coningh Allowadin geweygert ge-
weest zijnde in sijn negorije wederom te keeren
hem 't selve gaet belett en afgeslagen, gelijck den
Commandant van hier ons geschreven en gelast is,
als wesende 't halve Eylandt daer 't fortien Barnevelt
op staet, niet 't landt vanden Coningh der Batchianders
maer eijgentlijck en wettige der Tabouws, en vervolgens
d'E. Comp.e eygen, wat nu hier van is, moet den tijdt
leeren. —

't welck dan door d'Ed. Heer Gouverneur des avonts inde
vergaderinge den raedt gecommuniceert geweest
sijnde, wierdt met den parige advijs goedt gevonden
en vast gestelt, den Coningh van Batchian geen
gen zijnde metter woon wederom op 't halve Eylandt
aen 't fortresse Barnevelt te komen, en daer sijn
negorije op te richten, gelijck van voorheenen,
dat hem 't selve absolutelijck sal werden ontseydt
en geweygert als sijnde sonder de minste redenen
schijnelijcken uyt selve gevlugt, mogelijck gedagt
hebbende, dat de Tabouws en Mardijckers hem volgen
souden, gelijck eenigsints te gemoeden is dat hij
d'Tabouws in sonderheyt daer toe heeft getragt te
debaucheren, gelijck ten deele blijckt uyt seeckere
brieff vanden Commandant Pieter Lin van d.o 27
aug.ti daer nevens vermelt wordt hoe den dus genoemden
songadji der Tabouws met den Coningh Allowadin
(sedert uyt sijn negorije gevlugt was (in 't Saden
spraeck gewoest sijnde) tegens sijn hoogheyt
heeft te protesteeren, van onsentwegen in dien
negorije niet weder metter woon en keerde te
meer alsoo men daeglijcks ervaren heeft dat de Tabo

werd vastgestelt den koning van Batchian geen woninge opt half eyland te vergeven

redenen waarom

om 't hoog ... magtinde

gelijck den meerendeel deser landts inwoonderen, niet met,
te meent dan ieder dat Christenen sijn, en daeromme
hoofden den Batchiander niet veel moeijten aentewenden
om de selve tot hun dede Mahometaensche secte te
trecken, vermits ieder selve weet, alle derwoolijcke
genegentheden der inlandschen toegelaten werdt en
het sonde oock wel konnen sijn dat tusschen den Coningh
Alloebadin en gem. Sengadje altijts heijmelijck ge-
contract werdt of verspreecken is, tot nadeel vant Christen-
dom de wijle den Sengadje altijdt seer flauw inde selve
geloove heeft gedragen, wetende oock niet hoe hij totde
qualiteyt van Sengadje is geraeckt, of waer door hij sich,
die naem toegeeijgent heeft, mits weetende in eenige
oude papieren gevonden, dat 't geslagte offmannen
Oor van de Sengadje der Labouws af gestorven is,
en dat de naem jongst gevoerdt wierdt van een
vrouw, waeromden dagelijcx en allegemeener
ommegangh vande Labouwsche Christenen met de
Batchianders, 't jonge en teedere Christendom allesints
schadelijck is, 'tgeene door voorsz. middelen gemaeckt
sal konnen geweert en voorgekomen werden, alles
onder minsaeme reedenen gelijck door d'Hr. Gouvern.
van voorseijden Jacht aldaer aenbevoolen en
ingeschrift geaccommandeert is en nogh nader staet
aenbevoolen te werden. —

om hoog opgeworden Jesuijten wegens haere magt inde Phillippinas

Vermits hooge opgeworden Spaensche Padres
Jesuijten, wegens haere magt inde Phillipinas,
en d'lange geloopene geruchten van 't afkomen
dessels, naer dese quartieren in sonderheijt om de
Noordelijcke eijlanden van Celebes, als Chiauw
en Sangi onder hunne gehoorsaemheijt te brengen
gelijck door dese en geene gehispaniliseerde, onder
d'inwoonders der selver eijlanden, is uijtgestrooijt
en rugtbaer gemaeckt, en alsoo inde gemoederen
vande selve eenige ontroeringe veroorsaeckt

als

als in sommige vrees en in andere hoope en blydtschap, naer dat genegen sijn, doch den besten middel om een ijder bij haeren pligt en verbonden mitsgaders s'Comps= gesagh staende te houden, is datmen ontrent deselve doet blijcken, dat Comp= haer niet alleen voor verlast en geweld en wil beschermen maer oock daer tegens van hun behoorlijcke gehoorsaemh en voldoeningh vant aengegaene Contract eyscht en begeert, dewelcke niet minne doch daermede niet obtinerende met de wapenen, want door de kraght vande selve wordt de waerheit gevraeght dergelijcken nu mede g'arresteert en vastgestelt

Word vastgestelt hagt de Experiment met den fiscael Losfang over Gorontael Coninij en Manado naer Chiauw ad primas af te zenden

s'Jaght d'Experiment met den fiscael Andries Oloffz: Losfangh wel voorsien van ammonitie provisie &c^a over gorontalo Coninij en Manado naer Chiauw tegens ultimo December off p^mo Januarij af te zenden, omme aldaer de Coulste vande Castiljaenen af te wagten, ende soo bevoorens als ondertusschen soo danige saecken te verrigten, alshem bij nader te ne instructie staet aenbevoolen te werden, in sonderheijt hoedanigh sigh ontrent de Sing^s sal hebben te draegen (sij dan dat als vrienden off wij avden quaeden te verschijnen, omme dan alles vindt en allent gal zdu tegens derselver magt bestendigh te sijn, is verstaen dat s'jaghtje den Coningh Amsterdam, jegenwoordigh inde rivier van Gorontaelo in besettinge leggende, dat toght tot Chiauw mede doen sal, waer door s'Comps= ontsagh, ende vestinge aldaer benevens t'gheene daer onder gehoort, genoughsaem naest Godts hulpe, gedefendeert sal konnen worden.

als oock van Gorontalo t'jaghtje den koning Ams^d.

Woensdagh 22^en d^o. Savondts naert gebedt is goedt gevonden om de Chaloup vanden Borger Coopman Cornelis Pieters Bie in s'Comps= dienst te gebruijcken, tedde soo lange de selve benoodigt sullen sijn, aengenomen is

gelijck hier

gelijck hier voorens vermelt staet) naer Oubij en Batchian
affesenden omme vanden toestant aldaer kennisse te
erlangen, ende oock te mogen weeten tgeene benoodigt
souden mogen zijn, buijten tgeene men van hier soo
pertinent niet en kan gissen. —

Donderdagh 23e d° — 's Morgens vroegh quamen er een groote troup Alphoereesen
en Ternatanen uyt bosch, en quetsten int middenste quar„
tier een Mardijcker met hunne werpspiessen, waer
op onse mardijckeren en vrijburgeren een uijtval
deden, doende deselven met Ternatanen int bosch
retireeren, alwaer deselve haer in postuijr stelden,
en niet schroomden den vieren al wijckende d'onse —
diep int bosch meende te locken, omme als dan te
besingelen en overvallen van drie plaetsen tegelijck;
niets zijnde naer datter gegist wierdt, wel 300 man
sterck, doch zulcx ongeacht trachte d'heer Gouverneur=
de mardijckeren aen te moedigen, om de alphoereesen
en lafhartige wegloopers naer te jagen en ver„
volgen, naer toe zijn E: een sergeant met een troup
Nederlanders, om de Mardijckers te couragieren,
oock uytzondt, en deselve doende in twee trou
pen verdeelen, maer vermits de Mardijckers
hier in geen bloodheit toonden, zijnde Nederlanders=
oock wederom naer binnen ontboden. —

een mardijker int middenste quartier door de alphoerese en ternatanen gequest

de mardijkers en vrijborgers doen een uijtval op deselve doch retireeren int bosch. —

'S avonts naert gebedt wierdt door d'heer Gouverneur=
den raedt te verstaen gegeven, hoe zijn E: bij —
resumptie van eenige oude schriften en missives
van haer Ed: Hooge Agtb: tot Batavia
successive naer herwaerts gesonden, onder anderen
in seeckeren haer Ed: brieff vanden jaere 1670 den
29e Jannuarij gesien en ondervonden hadt
bij deselve haer wel Ed: geordonneert te zijn —,
alle schuttenagie goederen uyt huys naer den

prijs Curant

Sijnehagen goederen moeten uijt koops afgesz: worden. —

prijs Courant afte schrijven, niet tegenstaende
de winste dusdanigh opde Zelve vallende, ~~gegeven~~ geen
waerom naer schijn winste sijn, om welcke redenen
van voorgemelde g'arresteert en vast gestelt was,
dese goederen hier in Loco en elders onder dit
gouvernement in Coops afgesz. te werden, welcke
vergaderen mij weder om goedt gevonden en vast
gestelt voorsz. Haer Ed. Hoogh Achtb.
welgegevene Ordre daerinne volkomentlijck
te agtervolgen als zijnde van voorgemelde bij
abuijs anders goedt gedagt, gelijck hier voorden
geseght is. —

een troup Ledt. en mardijkers werden tegens de alphoerese in amboinsche gade geleijdt

Sarouts laet wordt den troup soldaten en mardijckers
op d' Ternataenen en alphoreesen in amboinsche gade
geleijdt, om kent schaps krijgen, ende daer ontrent
negen nijeuw gestenen een schoot ver int bosch ge
hoordt. —

Vrijdagh 24e D° hebben desen voormiddagh ontfangen een briefje

den Luijtenant Cromhuijsen ende Sarg.t J. Brouwer, [illegible] stonbock van sewerde [illegible] —

vanden Corp.e Hereman — Cuderts Comman-
der posthouderen tot Tidoor, vermeldende hoe
van enige Tidoreesen, die welcke van Marquia
waere gekomen, ruchtbaer gemaeckt was dat
de marquianders doende waren, met vluchten
van hun landt nae Cossogo, om hun aldaer ter neder

de marquianders verlaten hun land en vluchten naer de woon nae Cossogo —

te slaen, als verwende de komste der schepen
op hun landt niet afwachten, hebbende der
selver goederen schene niet mede hadden connen
scheppen int bosch begraven, doch offdit niet een
Tidoreesche stratagema is, waerdoor sij van dese
vermeenen int net te locken, staet enigsints
bedenckelijck, want weetende dat de Marquianders
hunne goederen begraven of verborgen hadden,
hun selve daerinne wel souden weten te pre-

ferderen

gepreffereerden, voorders dat d' Marquianders de spreek
volgens dersselver eygen seggen, gelijck door de Tidoo
reesen vergaedt is, hun landt hadden verlaeten,
om op halmahera mede der feuijnle tot het vlugten
voor d'onse te hebben, dogh indien de schepen binnen
vier maenden niet en quamen te verschijnen, souden
se wederom metter woon naer hun landt vaeren —.

Den 16e deser was er oock een prauw van Batchian
gekomen, met een afgesandt om den ouden Coningh
te spreeken, welcken gesandt aldaer nogh conti
nueerde souder dat den Corp.le yets van desselfs
Boodtschap en verrigte hadt connen te weeten
komen van welcken gesandt hier voorden is gespaert,
algoewel in den brieff van den Corp.le niet van
werdt ged.n — den Corp.le affirmeert oock
in gem.n sijn schrijvens van dat de Ternataensche
bergh boeren ontrent 't spaensche fort Gamma,
lamma agt Tidoreesen met een quimelaha
hadden vermoordt en datter maer twee ontko
men waeren, want geheele geselschap, welcke
moordt op gisteren geschiedt soude zijn —

Tegens den avondt arriveerdt de Chialoup d'rood
haen met de stedenboeq weder van Sawoe en
Jelolo, en daer mede den Luytent. Cromhuysen,
en adsistent Paulus Franckz. doende rapport
van der selver verrigte en onder vindinge tot
Dodinga als Sawoe en Jelolo ged.n hier onder aen volgt

den luytenant Cromhuysen en adsist.t hier geko[men] p.r de Rood'haen en met den stedenboeq van Sawoe en jelolo —

Novemb.r In het Cast.e Org.e het ontrent Ternaten 1679

Rapport aanteyckeningh bij
forma van dagh register
gehouden van het bevonden

Rapport van't geene sij aldaer hebben bevonden als oock voor Dodinga. —

Door

November 1679. Maleÿo Int Casteel Orangie —

voor Dodinga Jelolo, Sauwewoe
aldaar het Jaght Experiment, —
de Sloepen d'Eendraght, en
Roodthaen voor leggen Nameli.=

Sond.e 19.e d.o naer bekomende ordre en afscheydt van d'E. H.en Gouvern.r zijn wij s'avonts de klocke half 7 in het Oorloghs fregat, t'ontrodde teerna, ten geembarqueert om reijse naer dodinga te vervorderen, in geselschap vande Steenborg en de chialoup toebehoorende den borger Pieter de Boot, welcke laetstgen.e niet eerder dan omtrent de middernaght klaer raeckten, door ons veel aen porringe en verleeninge van ons Orangbaijen; daer mede nogh twee van haere water vaten en een groote kist etc.a aen boort hielpen wanneer sij als toen weer seijl bij maeckten en ons naer gevolght zijn; naer smorgens. —

Maend.e 20 d.o voor de bogt van dodinga ons bevindende, saeghen wij de gen.e Borgers chialoup, ver van ons gewenden en onder Noordt voor 't ijlandtie Hiri, haer best doende om soo 't scheen haere reijse naer directe daer geestindert is te willen vervorderen, over sulcx en mits de zee windt sigh verheffende wierden genoodtsaeckt de bogt dodinga in te loopen, in welcke wij tegens de middagh op de rhede te ancker en bij de chialoup d'Eendraght quamen —

Vonden de selve nogh in den goeden staet, en hadde 't sedert sijn laetste voorvallen geen bijsondere nieuws, dan dat se eenige van den vijandt aen landt toegebracht zijn. oock dat den Vijandt op gister sagh ter middaghs boven op het bergie aen het fortie twelck

zij niet

zijnde twee paggeren, omheijnt hebben, daer hij gien
met dito lijcke musquetten gedaen heeft, onder het
swenckeren van den roode vaendel, ter toonende
wijders genoemde berghien soudt om het fortje hooger
gemaeckt en voor den weder aenval van ons
geprepareert te zijn, gelijcke sij oocke de paelen
voor de revier twelcke door d'onse uijtgerúckt is
wederom toegemaeckt.

Naer dat alles vernomen en selver Oogh geluijgh
genoomen hebbende, sijn we noch te 2 uijren s'ach-
termiddaghs met 2 schuijtjes mede nemende
de schepes verstandiges vande fregatten om het
Eijlandje dat naest aen Dodingo, en onder L: W:
het fortje legt, gereijt om te sien hoedanigh
de selve gestelt en off oock sparren daer op
te bekomen sijn, soo is dan d:o Eijlandje soo dan-
nigh bevonden als in dit presente gaende Caertie
te beoogen is. —

dogh wouden om het brandhout en sparres te kappen dat genoegsaem daer
op te bekomen laet sien) maecken met vallende
water aen t Eijlandje te komen, wijl de revier
daer seer ondiep en met lege water droogh legh,
den vijandt seer voordeeligh maeckt, om op 't E-
ylandje vande vaste wal te kunnen door
wadden, maer met het hoogste water als het
legt kan sulcx met de sampan en schuijten
belet worden, die alsdan in de Nauwte (daer
het bequaemst is om sparren te kappen) kunnen
binnen komen. En belangende voor het we-
dersijde inbreng, welcke den vijandt met
haere vaertuijgen soude willen op het Eijlandtje
doen, kan d'Indraght voor de nauwte op 9
vadem korten onder roode haven om de Noort
vande Nauwte op 15 vademen, gelijcke sulcx
in gem:te Caertjen mede te sien is, alsdan sij

alle

alle openbare vijandtschappen van beyde zijde
kunnende voorkomen. —

Hebbende wijders geen andere noch bequamer
hout en sparre plaats op de vaste wal kunnen
vernemen dan dicht onder des vijandts gewelt
daar langhs heen, en raakende de reeden en pael
geroyt hebbende om van den vijandt die sich
boven op het bergie in de pagger aen het fortie
wert houdende toegedeckt zijn, gelijcker wijs
door d'onse haer ooch gedaen is, en soo weder
naer boordt met het vallen van den avondt
gekeert zijn aldaer t Opperhooft van den Ed
draeght de goede sorge over zijn Chialoups en
volkeren ende de goede orders gecommand
hebbende, zijn wij inde voornaght omtrent
10 uijren met den Hebberlandt liggen weder
de boght uijtgezeijlt om Pelolo aen te loopen
aldaar ooch. —

Dinsd. 21 d[itto]: tegens de middagh binnengequamen
en bij Expriment bevanckter gevonden al het
het geene voor de selve inde geschreven was of
welckers 8 Stuijrman onderwijlen zulcx gedaen
wierdt, ons niet te berighten, dat t zedert sijn
laetste schrijvens naer Maleyo geen Corcorr
ofte mindere s'vijands vaertuijgen vernomen
hebt, maar wel dagelijcx (gelijck in ons aen
komen ooch bespeurt is) veel kleijne stante
Canotjes die om de kost langhs de wal en
reeden uijt de rivier uijt visschen comen,
daar onder ooch twee groote Doa doa off
gilalo vaertuijgen met visch zeijlen besponnen
wijders dat verleden Sondagh den 19e dezer
s'aghtermiddaghs inde binnenegorij daer

het fort

het fort Gilolo leght, verscheyde keeren met musquetten van
den vyandt is gechargeerdt, daer onder oock gehoordt Canon slag,
gen, welcke schijnen naer den hoeck op gehouden, savondts
wederom begonnen is tot den halfuyr duerens, doch wat
eygentlijck sulcx te beduyden heeft gehadt is d'onse onbekent,
dan twijffelen niet of sy hebben daer mede hooren laeten
dat haer aengeven bussen, kruyt, noch Cogels &a
en manqueerdt. Verders hadt den Stierman geen mee
bysondere nieuws, nogte oock eenige manquementen
op zijn schip, wijl van het benoodighde van ons zijden is
kan hy nu den halve maendt met drinckwater voort
comen, wanneer alsdan weder versien dient te werden
alle welcke van dese stierman verstaen hebbende —
ende niets niet meer by hem te verrigten zynde, is
hem de goede sorge, en op hoede te wesen aenbevoolen,
en geccommandeerdt, dat hy soo veel mogelijck is, de
stoute visschers met zyn Canon moet maecken dat sy
binnen blyven, daer toe den schoot cruydt off loot niet
moet spaeren, indien men mercken kan dat men haere
Canoos kan bereycken en schade doen, tot welcke eynde
het schip hier in beleeninge gelaeten wordt, om alle
afbreuck (buyten eygen schade wat doenlijck zy den
vyandt aen te doen, ende ten principaelen het in en
uyt komen van haere vaertuygen te beletten sulcx
den Stierman ingeprent hebbende, syn wy savondts
naer 7 uuren met den kleyn landt luggies weder
de bocht uytgezeylt. —

Woensdagh 22e do. raeckten wy noch tydelijck door
het stille weer voorde bocht van Sawoowoe en
Laguende roode haen mede om de N: zeylen, bywinden
wy tegens de middagh byquaemen, en do. Stuyrman
berigt deedt dat hy op gisteren avondt den stercken
landtwindt, geroudt af met zyn ancker geraeckt
en soodanighe bocht uyt gedreeven is. Oock dat op

gisteren morgen

gisteren morgen een besaen Zeijl in Zee gesien heeft die soo het scheijnt zijn best dede om de Noordt te krijgen, welcke zijle onse gen. borgede doodt ongetwijffelt gewoest is. Ooch vergaederden den 8 stuyrman heen den vijandt op sawoe, wod, wanneer voor de selve op de reede lage, met nuij quitten naer zijn volcke gesschooten heeft, en sonder dat wanneer sij naer ijmandt van d'onse naer op de Chialoup bloot saegen doch sonder te quetsen —

Ende ooch hoe sij niet beter van boordt hebben kunnen sien off den vijandt heeft ons vermoorde volckeren barbaarlijcke met de benen opstraat aen boomen de vogelen ten prooije en ons tot spijt opgehangen —

Naer de middagh nogh al voor de bogt bij den anderen zijnde ontstont een seer vehement windt en regen storm uyt O: t N: verzelt met swaere Zeestortinge uyt den N: W: soo dat wij genoodtsaekt alle onse zeijlen mosten innemen en op Godts genaden 't zeewaerts laten drijven tot sagter middaghs ten 4 uijren wanneer de windt storm afnam en wij weder zeijle bij kreegen, houdende alsoo af en aende bogt om op morgen beter weer en windt van den hemel te krijgen, als dan het Oorloghs fregat Tontroerde Ternaten voor Sawoe uijt te heals vande reedehaven te laten vast houden tot nader Order van d'Heer Gouvern. =

Dond. 23. = Smorgens hadden nogh al den selver Oosten windt uijt de bogt, soo dat tot de middagh mosten laveeren, wanneer met de Zee windt nogh te 3 uijr sagter middaghs voorde noordwaerts reede Sawoe tenanker quamen, en wij op de Chialoup de reede haven overgingen, om daer weder met de eerste goede windt naer Maleijo te verseijlen. —

Saxoudt ten 5 uijren kreegh den hoogen Oost eijlandt landt leggen met de welcke wij ons aenbevolen liegen —

ligten de bogt uytsette met des Sonts ondergangh kreegen
stille dogh de stroom mede, welcke ons de bogt uyt bragt
Vrijdag 24e do. Inde Roodehaen. 's morgens bevonden wij ons
voor de Gilolese bogt hadden weijnigh windt uyt het Oosten,
dogh de stroom mede gelevende, raeckte wij nogh soo verre onder
Zuydt dat men het Fort Orangie int gesigt kreegh —
Des agtermiddaghs kreegh nogh duydelijck den N.O. trawa
[illegible] daer mede wij nogh tegens den avondtstondt voor Maleye
ter reede quamen. — Onderstondt en was geteijckent
Jodocus Cromhuijsen   Paulus Marck &a.

Saturdagh 25e do.

d'alphoereesen hebben ontrent Zasia 9 Tidoreesen van Loloa gedoodt

's morgens wierdt hier op de Bassaer seggen gemaeckt, dat
de Ternataensche Alphoereesen wederom maendagh ontrent
Sasia 9 Tidoreesen inwoonderen van Loloa om 't leven hadden
gebragt, waeronder soude wesen Quimelaha met namen
Sandin, die met voorn. volckeren uytseekker aldaer door
de Ternatanen van voorheen opgerigte kalckovens, eenige
kalck souden hebben willen halen, ende vermits gemelte
Quimelaha bij den ouden Coningh Saijfoddin seer bemindt is,
sal daer over buijten twijffel seer disputen genoomen werden
maer 't sal ligt ande verkeerde kant, en ande nogh
weijnigh over geschooten Ternatanen dogh den tijdt salt leeren
's avonts vertreckt d'Chialoup van Cornelis Pietersz. over
Batchian naer Ouby, met een brieff aende Sergt. Commandant
Pieter Sijn, daer benevens een packe guinees sijwaadt,
voorts de redenen waerom men Alloradin niet wederom
op halve Eijlanden met sijn negorije mogt haelen,
waer naer den Sergt. voorn. sigh soude hebben te reguleren,
bijlevende breeder int afgaende brieffboeck. —

de burger chialoup van Cornelis Pietersz. vertreckt over Batchian naer Ouby —

Sondagh 26e do.

de roodehaen met 12 mardijckers naer dodinga om brandthout

Tegens den avondtstondt vertreckt d'Chialoup d'Roodehaen
naer Dodinga, behalven 't Ordinarije varent volck op
gebonden 12 mardijckers, om brandthout aen te haelen
Soo mede vertreckt de Sternborg naer Sawoe, met den
brieffe aenden Stierman Commandant van 't Oorlogs
fregat, waerinne geordonneert werdt sigh bevonden met
den Sternborg van voor Sawoe herwaerts te transporteren
werden

des Sternborgh naer Sawoe met order aenden Stierman van 't Oorlogh fregat, om van Sawoe herwaerts te komen, en die post te verlaten.

transporteeren, ende die post middelertydt de Noorde
winden door waeijen off tot beter geleegentheijt te plaetsen,
aengesien het aldaer een lager wal, en niet sonder perij-
kel te leggen is, werdende den vijandt andersints —
mede van gem^te winden ook genoegsaem als —
besleght gehouden, alsoo deselve hardt beginnen door te
waijen, sullende in passant inde boght van ~~[illegible]~~ Jeloloo
loopen, en aenden Stierman Commandant van 't
Jaght d' Experiment twee loggerts wacker ondergaende
gen, die inde Steenbocq off loodts boot van hier ge-
scheept zijn —

Maend^e. 27^e d^o — Smorgens vroegh quamen d' Steenbocq met 't Oorlogh
fregat over Jeloloo van Sarao hier ter rheede, en dat
te gewenster tydt en ure, vermits den Noorden
windt desen nagt ende noch seer fel heeft doorgestaen
waer door 't Oorlogs fregat tot Sarao verbleeven
zynde, wel ligt ongelegentheijt hadt konnen komen
te vervallen. —

Den Steenbocq met 't oorlogs fregat komen over Jeloloo van Sarao weder ter rheede.

Dinsd^e. 28^e d^o — D' Steenbocq off de loots boodt vertreckt naer Dodinga
met den brieffien aenden Stierman Commandant
vand' Chaloup de Goodehoop waerinne den selven
gelast is, geen sparren te laden, voor en al de
truijen vol brandthoudt sal gedragen hebben, alsoo
inde de sparren alsdan nogh bequamelijck soo
op den overloop als aende zyde geboude geborgen
werden, ende ijets benoodight zynde, 't zij tot de
Goodehoop off d'Eendraght dat sulcx ten eersten me-
gemelte Loodtsboot herwaerts seijndende, doen
weten, omme daer mede te werden versien

Den Steenbocq vertrockt wederom naer Dodinga

Savonts inde vergaderinge den raedt door d' H^r.
Gouverneur gecommuniceert zynde, behelsende door
den post houdende [?] Corp^le tot Tidoor wordt g'adviseert
wegens vlughten der marquianders naer Ternate [?]
behelsende waerlyck een schijn hebbt van dat [illegible] de

bescherminge

bescherminge der Tidoreesen soeken, als hebbende met deselve
al lange geheult, welck ons oock niet duysterlyck en
heeft gebleken, komende alleen tot Tobego met der woon
synde; gemerckt deselve en souden daer inne te komen worden
belet, dagelycks met den Tidorees gaden sol syllen,
tot bevorderinge van den Ternataanschen Stadt waer toe
deselve opstant doch meest schynt aengeleght te zyn, dewyle
de marquianders doch uyt off voor hun selven den Coningh
sochten te hebben, hebbende nu mislucket is daeromme wel
ligt besloten hebbende met den Ternatanen maer wel
liever den Tidorees onderdanigh te willen zyn wierdt
door zyn E in consideratie en bedenckinge gegeven
off men hun van 't Eylandt daer 't fortie op staet, indien
daer op souden willen weyderen, niet en behoorde te
verjagen, en die post in besettinge te nemen, aengez.
sien te bedugten staet dat deselve tyden heymelyck
met de Marquianders te adsisteren, off openbaerlyck
door den Tidorees mogte komen belegt te worden als
synde geen niet minder aendachte post, alsoo Todinga
gelegen; waer op met aendacht gelet synde wierdt
goedt gevonden dat men de Marquianders aldaer wel
mogte laeten begaen tot de comste van onse swaere
wachtschepen omme wanneer mogelyck hun aldaer een
gewoelige roep int geruchte komen off waer gaendt
begeven, als synde geen plaets soodanige gelegen
dat met geweldt van Canon uyt de schepen, alleen
versterken gedaen, die oock mogte wesen, 't een mael
g'attaqueert en onder de voet sal komen gesmeeten
worden, waeromme oock te geloowen is datse niet
aldaer naer de reviere verder op hun te moede stellen
sullen, echter om sekerlyck te mogen weeten, dat de
selve 't Eylandt Marquian verlaeten hebben, soo
is verstaen 't oorloghs fregat met mariners en militaire
wel bemant aen beyde naer derwaerts te senden omme
van den toestant des eylandts Marquian en Tobego

volkomen

Werd goetgevonden, de marquiand. naer Tobego gedrongt aldaer te laten, begaen tot de komste der swaere schepen. —

dog werd verstaen het oorlogs fregat wel bemant naer derwaerts te zenden om den toestand van Marquian en Tobego t'onderzoeken.

November 1679 – Maleije Int Casteel Orangie –

volcomen kennisse te erlangen tot welcken togt den
~~[illegible]~~ vaendrigh Vannier, met den adsistent Marcus
sijn verordonneert. –

Woensdagh 29e do –

den Sterrenbergh komt van dodinga &c

'smorgens arriveert de Sterrenbergh weder van dodinga
met brieffjes vande stierman commandanten der
chialoupen de Roodehaen en Eendraght inde welcke
wordt vermeldt dat de gegeven ordre vande Hr. gouverneur
nagecomen, en onder t Eylantie daer de mar-
dijckeren brandthout staen te cappen naeren
gekeert maer werdende door den stierman Susadrig
gewaeckt om de Roodehaen naer behooren te laden
vermits de leckage desselfs – inde andere wordt
ten behoeven vande Eendraght door desselfs stierman
eenige benoodigtheden geeyst, als wat hout,
plancken, spijckers, twee kiel ribben, lattijsers
enkelde en dobbelde, ooc een stuck cabeltouw
om werck off pluys of te maecken, sijnde getande
sulx aldaer nogh alles in goeden doen geweest –

de tolsboot vertrekt wederom derwaerts

De tolsboodt wordt ten eersten weder naer dodin-
go afgevaerdigt met de geeyste benoodigtheden
en twee brieffjes in antwoordt aende commandanten
vande chialoupen d'Roodehaen en d'Eendraght,
ende vermits den stierman vande Roodehaen
Seeght wegen leckage van do chialoup claeghde
wierdt hem mede een timmerman toegesonden
ende oock gelast den timmerman van den Eendt
te nemen, om middeler tijdt dat de mardijckers
met sparren en brandthout cappen doende waeren
Zijn chialoups soo veel doenlijck te vergepen en
digt maecken, ten welcken eynde hem ooc ten
eenigh wercke met een pulst teer en een do
harpuijs toegesonden wierdt. –

met eenige noodigheden tot het digt maecken vande Roodehaen. –

Den Commandant vande Eendraght wierdt

Den do

November 1679. Maleijo Int Castell Orange

Eendelijck gelast de luitenant-man, ten behoeve van de Roodehaes over te laten, middelertijdt de selve aldaer verbleeff, en de wierdt gemelt dijt voldaen.

's naermiddaeghs wierdt 't Oorloghs fregat naer Soloo afgesonden, omme met den brieffen aenden Luitenant Commandant van 't Jaght de Experiment, waer mede den selven gelast wierdt sijn schepsboot met do. fregat naer herwaerts te senden, omme alsoo te hooren dat het Jaght van daer ontboden soude worden te doen voorgehaelt en soo veel doenlijcke tot vaerden bequaem te maecken

't oorlogs fregat naer Soloo —

Donderdagh 30 do. des voormiddaeghs Ordinarije vergaderinge der Justitie waer inne den gewesen Luitenant Commandant van de Chialoup de Roodehaes Hendrick Barentsz. over begaene faulten den 10 deser tot laste geconfirmeert wierdt, van ampt en gagie gedesporteert en gestelt tot mattroos met ƒ 9:- ter maendt en verwolgens verbeurt verklaert 6 maenden sijner verdiende maendt gelden ab usto. —

Vervolgens naer het Comparerende inde vergaderinge den adsistent Paulus Harckes versoeckende ver- goedinge wegens een somma van 38 rijcxd. die door hem aen Solabo ten dienste van den Conings Amsterdam verstreckt geworden zijn, t geene hem toemaen, staet toegestaen is omme soodanige deugdelijcke verschoote penningen volgens blijcke sijn ordonnantie uijt de Cassa opsteg. van Zijn Hoogt. te ontfangen, tot volcomende voldoeninge. —

Den assistent Paulus Harkes schrijven vergaderinge van 38 rycxd. die hij aen Solabo ten behoeve vanden Coningh verstrekt heeft.

Word hem toegestaan op des Koningh rekening uijt Cassa te ontfangen.

December 1679.

Vrijdagh Primo Do.

Den tot Tidoor posthoudende Corporael Herman Elwertsz. bracht desen morgenstondt volgens gewoonte, om smaendelijcx rantsoen, voor hem ende bij hebbende soldaten, brengende den Heer gouverneur onder geschencke van den Conings Saijsoedin, daer beneffens wierdt door gemelten Corporael wegens Zijn Hooght. Zijn Ed. bekent gemaeckt dat van

Meninge, was geweest (zedert eenige dagen herwaerts) den Corcor naer herwaarts te senden, maer vermits eenige zijner volckeren door dat hij gedreven ontbloot gebragt waeren, is 't selve tot nog agtergebleven, echter was voornemens een prauw naer de oostcust bij de Ternatanen te zenden, om te doen ondersoecken, off zijn volck daer niet vrij en onverhindert mogte derwaerts komen en wat de Ternatanen met sin hadden met het vermoorden zijner volckeren, maer over d' Tidoreesen hart aengedaen hadden om selve betaelt te setten, maer den ouden Coningh was verlegen geweest, om de Princesse Gammalamma te bevrijden, soo geseght wordt, hebbende voor als nog met den Prins Crain niet wel over een komen, ende gem.e gem.e wel te gelooven is, om dat haer persoonagie aldaer, niet soo seer, als wel hier geschiedt is, spreken magh, 't geene zijn Hoogh.t verder te boodtschappen hadt, soude zijn E: door Saldua sijne gewoonlijcke boode bekent gemaeckt worden. —

Seeckeren aengegeven Ternataen met naemen Cala, nu eenigen tijdt in apprehensie ofte gijselinge geseeten hebbende wordt oock weder gelargeert naer Tidore van waer gekomen was, als wesende bij ondersoeckinge bevonden, geen Cualla van voorgeven een lijffeijgen der Ternatanen geweest, maer naderhand een Tidoreesen verkogt geworden is, sijnde den selven door d' H.r Gouverneur voort versien van eenige Cassa toegevoegt, omme den Coningh van Tidore geen redenen van misnoegen te geven maer in tegendeel voor jegenwoordigh een weijnig te ... van onse goede oprechte genegentheyt derwaerts versekeren. —

't Oorlogs fregat komt weder van Jeloloe met sigh van daer gesleept hebbende d' Schepes boot, omme aldaer geholpen te werden gel.n hier voorden is gesegt, dat daer hebben voor dit mael niet nieuws gebrogen, dat het daer omtrent nog alles in goeden doen —

den Coning van Tidor is voornemens een prauw bij de Ternatanen te zenden. —

om te vernemen wat sij met het vermoorden zijner volckeren uitgestelt hebben.

welckers doodt te wreken den koning gesint heeft om Gammalamma te bevrijden.

den aangegeven Ternataen uijt gijselinge ontslagen naer Tidor gesonden.

't oorlogs fregat komt weder om van Jeloloo —

December 1679. Maleyo Int Casteel Orangie —

Saturdagh 2e do. Niets vermeldens voorgevallen —

Sondagh 3e do. Tegen avontstondt naer den Maleysche Besidens wierdt 't Oorloghs fregat bemant met 24 militairen met den vaendrigh Carel Sanie, en adsistent Marcus volgens resolutie in dato 2e van der dagh afgevaerdigt naer Marquian en Tohojo gesonden, ten eynde als in gemelte datum aengehaelt is, bekomende voorsz. vaendragers, vorders mondelinge last van de Ed. Gouverneur om Tidoor voorbijgaende onder de wal te loopen en 't Conincx fortres passerende drie canon schooten te laten doen, ende in gevallen yemandt van wegens syn Hoogh. aen boordt mocht gesonden worden, (gelijck te vermoeden is) om te vernemen naer geen 'sreijs met dusdanigen hoogh taltallen, en wel bemande vaertuygh lage, dat daerop soude moeten g'antwoordt worden, den heere alamode te willen doen, om te sien naer de menigte van Corcoren, die de Ternatanen uytde Amboinsche gewesten, souden te gelyck gekomen zyn, gelijck de Tidooreesen op onse markt alhier dagelijcx hebben uytge-strooyt) soude te vinden zyn, waerdoor syn Hoogh. alderbequaemst sal konnen te weten wat tijdingen alhier door syn volck voor den dage gebraght worden, sullende alsdan naer gants vriendelijcke en geduchtige groetenisse onset wegen aen gemelte Hoogh. reijse vorderen naer Marquian, en vervolgens den toestant aldaer besightight hebbende oversteken naer Tohojo, alwaer met voorsightight den heere aen landt souden komen stappen indien geen menschen verna-men omme 't Eylandt voor andere wegen wel te besightigen, off de oock geen preparatien waeren gemaeckt, om daerop te fortificeren, en off de Marquianders aldaer lust soude willen bieden omme onse wapenen daernaer te komen sighten. —

Den vaendragh Carel Sanij en den assistent [illegible] met 24 militairen verbetering per 't oorlogs fregat naer Marquian en Tohojo volgens resolutie van 28e 9bre passato —

Carel Sanie vorderen last —

Maendagh 4e do. Smorgens kregen den schip int gesight komende

vanaghter

Jagt d'Experiment uyt [illegible] door eenige brand(ers) door den vijandt op hem gesonden, zijn swaerste ancker en cabeltauw, en zijnen post [illegible] komt buyten order ter deser rheede.

van agter om de hoeck van Calamo te voorschyn wesende 't Jagt d'Experiment, die hier ter rheede ontrent twee uyren des naermiddaghs arriveerde mits gebleeken zyn post verlaeten magt moeten verlaeten met desselfs swaerste ancker en twee deel van syn cabel touw aende grondt, door eenige vijandts branders en vuyrwercken, die op hem schip wierden aengevoerdt, en vermits den Stierman dus danigh buyten ordre gecomen en syn voorordonneerde post niet wederom en socht, wierdt hij door d' Hr. Gouverneur na behooren daer over gereprimandeert en gelast op stonts syn ancker te ligten en wederom onder zeyl gaen naer de bogt van Soldo, soo om ancker weder te vissen naer 't mogelijk als tot nader last de rivier aldaer besett te houden dewijle Sijne [illegible] en reputatie daer aen groot gelegen is, om te toonen dat der vijanden magt nog practique soo verre niet en voorttreckt dat wij ons 't besetten der rivieren van ganscher Halmaghera souden konnen beletten, insonderheyt soodanige vijanden als de Ternatanen niet geheel [illegible] zyn. —

wordt gelast aenstonts weder naer [illegible] te keeren, zijn ancker te vissen, ende [illegible] tot nader ordre te besetten

D'Heer Gouverneur op 't praeutje van 't groote schips gaen wandelen en wagtende van te mogen zien 't Jagt voorsz. volgens zyn Ed. wel gegeven ordre, weder naer Soldo vaerdt onder zeyl, maer bevonde dat 't ancker winden, en zeylen losmaecken geen voortganck nam, oordeelde datter sonder twijffel eenige moedtwilligers aen boordt waren, derhalven sondt zijn Ed. den fiscael en secret. Andries Olofsz. met den Luytenant Cromhuysen aen boord om 't werck voort te setten, en de moedtwilligers te ligten, maer soo als de gecommitteerdens voor aen den gangh waren om hun ordre van d' Hr. Gouverneur ontfangen naer te komen, quam d' Constabel met de landtschuyt van boort, brengende den brieffje off een vel papier, daer binnen opgetrocken

het werck door eenige moetwilligers geen voortganck nemende

worden den fiscael ende Luytenant Cromhuysen naer boordt gesonden om voorsz. te ligten.

bekomen een brief [illegible] ende [illegible] met der [illegible] getrocken

opgetrocken den soude Circkel, met de naem van 't gehele Schepsvolcq binnen den Circkel met soude geleeckent, en daer midden in deese naervolgende woorden in substantie geschr.

Edele Heer Gouverneur Robbertus Padt, Bruge, het is niet geraedtsaem daar weer heen te gaen, want daer leggen nogh wel 2: mael soo veel branders die nogh niet in den brandt syn gesteken, als daer geweest syn, maer weet dat wy geen Companies dienst weygeren, maer wy willen daer niet heen. —

Inhoudt des brief —

Soodat onder deesen oproerigen hoop sigh oock vermenget had, den alle gemeene officieren, als Bootsman, Schieman, Bootsman maet &c.a uyt gesondert den Stierman Commandant, den Constabel, en waernemende by provisie onderstuyrman Plaats, kranckebesoecker, en Chirurgyn met een a twee Jongens, waerdoor d'Ed. Gouvern. genoodtsaeckt wierdt alle bosschieters van de bolwercken des Castels te ligten, met eenige ambagtsgesellen, waermede gesijde jagt weder bemant, en de naerdat degesamentlijcke moedtwilligen 36: dertige in getal aen landt gebragt en in gysteluisse gestelt waeren, weder naer gem.te post tot Jelolo in den avondt stondt afgevaerdigt wierdt

alle de gemeene officieren zijn daronder gemengt uijtgesondert den Stierman Command.t, Constabel, kranckebezoecker en Chirurgijn

't Schip wiert met bosch. en ambagtsgez. weeder bemand en

de moetwilligen in hegtenisse gestelt zijnde

weder na Jelolo afgevaerdigt —

Dinsdagh 5e d.o —
Woensdagh 6e d.o —
} niets aenmerckens waerdigh voorgevallen

Donderdagh 7e d.o — s'morgens arriveerdt de Chialoup van de Toddehaven van Voordodinga, met een volle ladinge brandthout ende Chiampan met sparren geladen. —

de Chialoup de Todde haven van Dodinga met een ladingh houdt.

Soo mede wordt 't Oorloghs fregat aende Hoeck van Didoo gesien, werwaerts d'Ed.e Gouvern. den Constabel met Canotie van de loots boodt sendt, met order aenden vaendrager Carel Sanié dat hy deesen naer dodinga oversturen, om den Commandant van 't fregat d'Eendragt te waerschouwen want voorval, 't welcke omtrent 't Jagt d'Experiment tot Jelolo is geschiedt ende voorts te recommanderen alle sints voor diergelijcke als

andere

andere stratagemen des vijandts, over al wel en omsigtig op goede wacht te wesen ende den Constabel gelast is den vaendrigh voorsz.n om standelijcken te vergaderen soodanige den vijandt met sijnne branders hadden aen gevlijdt, opdat t geheel door den vaendrigh aende Comman daand Eendragt wederduyskens soude mogen worden aengekondigt. —

Vrydagh 8e do.

Vorsten tempel word uijt order van Gouvern.r door onse Maccassaren, op de grafstede vande Koningh Mandarsaha gebragt met eenige moeste ceremonien —

Eenige werden door den Gouvern.r uijt den naem vande Koning Amsterdam voor sijnne moijte bedankt.

Hebben laet d' H.e gouvern.r inden Morgenstondt door onse onderhoorige Maccassaren, sekeren staet als een Moorschen tempel opgerigt en voor desen inden Jare 1677: den H.e gouvern.r door den Coningh Amsterdam met eenige sluytstoeijen vereert en toegesonden, en t geheel dien opt groote huys tot nogh bewaerdt, op de grafstede vanden Coningh Mandarsaha brengen met soodanigen toestel en ceremonie als bij dese natien tanden in gebruyke en gewoon te pleegen zyn, mits zijnde desen dage een van haere feestdagen, wanneer de besoeckinge der graven ordinaris pleegt te geschieden welcke gedaen sijnde, wierdt gemelte maccassaren uyt naem vanden Coningh Amsterdam door syn E. ten hoogsten voor sijnne gedaene moijten bedanckt, de wijle zyn Hoogt.e Amsterdam jegenwoordigh in soo danigen staet was komen te vervallen dat desen pligt selfs in persoon niet en gadt komen doen noghte volbrengen, mits door deselfs dienaeren en onderdanen als gevangen gehouden wordt, en alsoo van een ieder en kenget geworden is, — gelijck verwith zyn Hoogt.e bijons altijdt in dezelve eere en achtinge ende blijven zal als van voorgaenden, soo wordt de Maccassaren voorsz.n ondergem.e Compliementen wegens gesyde Hoogt.e 12 rixd.s vereerdt om hun daer voor wegens de verdere dragers vrolyck te maecken.

Rixd. vereerdt aen 12 d.

Soo mede arriveerdt t oorloghs fregat wederom van Dodinga met den vaendrigh Samie en adjt. Paulus Hartberz.n medebrengende Rapport van haere

Oorloghsfregat komt wederom van Macquian over Loloda en Dodinga —

ontmoetinge

ontmoetinge en ondervindinge, van Macquian en Tosho, hier onder aen volght —

Rapport vanden vaendrager Carel Sany(?) en asst. Paulus Harbsz.(?) —

Rapport vant Bevondene tot Macquian en op Tosho. —

Edele Hoogh Aghtb.en Heere

Sedert ons vertreck op den 3.de deser Sondaghs avondt, is op de reyse tusschen Maleyo en Tidoor, niet voorgevallen dan wanneer wij op den 4.de dage daer aen, sooghtens voor Saijfoddijns Casteel quamen, de drie aen bewoode(?) welschoot lieten doen, en daer op met kleijne zeijltjes soo gints Tidoor voorbij dreven, off ooch sijn gem.te Hoogh.t Jemandt vande sijne mogte d'aenboordt senden, sulcx niet gewaer wordende, hebben weder onse zeijlen bij ge maeckt en de Cours naer Macquian gestelt, aldaer wij tegens den avondt ontrent ten vijff uijren voorqua men en dight onder het fortie de burghs lieten loopen, maer en vernamen geen vijandt, om leggen aen 't strant, nogh booten inde Negorije, en int fortres Mauritius wetten(?) sij naer alle oogenschijn hebben verlaeten. Sulcx bevonden hebbende setten wij nogh dien selfden avondt naer d'overwal Halmahera om tot Tosho aen te loopen aldaer wij Saterdaghs den 5.den smiddaghs voorquamen en het Eijlandtje voor de rivier wesende het fortie daer op veel menschen met waepens vernamen, weshalven op een musquet schoot naer onder liepen, en weder 't zeijl staecken, sulcx die van 't Eijlantie siende (welcke wij vastelijck sustineren het Macquianders te wesen) lieten een roode vaen del op het fortie steecken daer op wij drie Canon schooten naer haer sonden en sij wederom met een chargie van 12 à 13 musquet schooten naer ons deeden, en voegen kort daer op een bas schoot weshalven wij weder naer landt wendende nogh 2 mael naer haer lieten donderen

lieden houden en meerendeel om te vernemen off sy
nogh grooter stucken dan zy mede 't hoolen hebben op het
fortie hadden staen, dogh en was sulcx niet wel te ken-
nen, wijl sy met het schieten ophielden —
Maer saeghen wij dat van boven de rivier een groo-
gilalo gepropt van gewapende volckeren op het
Eylantie wierden gezet —
Oock dat partije paalen (daer het verbrande huysjen
gestaen heeft) sijn opgerigt, om daer mede soo het schijn
een pagger liet van te maecken, tot tegenweer indien
men in de Zuydt opening van de rivier mogte —
in komen —
Wijders hebben sy op het fortie (welcke de Noordt ingan
van de rivier bestrijcken kan) een ander cortegarde
opgerigt. Maer wesende het Eylandtie nogh sooda-
nigh sonder huysen, gelijck wij jonghst daer ſyne —
gelaeten hebben, en soo het schijnt sijn sy niet langh
op dit Eylantje aengekomen en te weder gezet —
alle welcke vernoomen hebbende; zijn wij wederom
de boght uytgezeylt en onse cours naer Marquian
genoomen, om aldaer mede te vernemen of d'andre
Negorije Tegoffagitta genaemt om de Noordt van
Marquian gelegen oock van dien Landtaerdt ver-
laeten is: Aldaer dan s'anderen daeghs den 6e wesen-
de op den middagh digt onder do. Negorije komende
bevonden wij geenigh mensch daerinne nogh aentein
maer de huysen wel — ledigh, verlaeten en volgens
berigt van partije Tidoreesche visschers die men
onder de Z. zyde van Motier aen boort gebrengt ge-
vraegt) souden sy almede op Tobego vergeust zyn
en alsoo deese haere costelijcke Negorije voorn.t
daerop men nogh partije bocke, vees &ca. sagh
loopen voor een yder ten besten laeten, welcke
voor de Tidoreesen (die men verscheyde aen — Zuyde
Motier zagen met hunne prauwen als visschers
hengelen) seer wel komen sal, om het naer haer,

En nogh

en nogh wat alles aende Negorije aan Oogh t gewas aff
gebeten, weshalven sij naer sigh te trecken ende alsoo sonder
moeijte aende kost te geraecken &c.a —
Het was ongeveer ten 3 uijren als wij vande meergen.de
Negorije Soffagita (naer genoemde ooge getuijge
getuijge van boordt) tzeijl gingen om onse wederom
reijse naer huijs te ondernemen, en uijt gedurigh
den N: windt hadden sonden wij de Cours tusschen
Mortier en Halmahera, wanneer savonts inde eerste
wagt daer tusschen sijnde kreegen wij een Oosteen
landt tiggine, daer mede op hebben soo regens tegens
Tidoor digh onder de wal quamen voor anker mosten
setten wijl de Noorder stroom ons soo geweldige
tegens de wal rückten. —
dus verre van het gewin tot hebben toe ons is weder
varen — onderstondt E: ho: agtb.re h.re
UE getrouwe Dienaren, en was get.t Carel Samu.
P. Harckz. in margine In het Oorlogh Jaght
het ontroerde Ternaten desen 7.e decemb.r 1679 —
Met gem.te fregat ontfingen oocke een kleijne
briefje vanden Bootsman Commandant vant
fregat d'Eendraght waerinne adwijseert verstaen
te hebben de toetakelingh vande vijanden met
hunne branders, en dat daer voor goede sorge ge,
dragen wierdt door de gedurigh wakende van sijn
scheeps volcq waecken, versoeckende nogh om
twee prince stuckiens met der selver toebehooren,
en wat vlaggedoecke om te konnen hijsen en
der wercken printe bij de wapenden toetede, als
oocke om twee lantaerens die bij den Coopr. Slager
gebragt sijn om vermaeckt te worden —
D'H.re gouvern.r is met den Raadt opt hooft Vroeen,
t geene door de Ternataensche gijselaers vernomen
sijnde hebben de selve versoeck gedaan omme

aldaer mede

aldaer mede te werk te zijn, twelck zijn E. niet hebbende
niet en heeft connen afslaen, dog hadde wert deze
den adsistent Paulus Carels met de lijfschutters
in haer logement gehouden om haer aen te dienen
datmen haer int geselschap wat verwagte hadde
maer den Capiteijn Laurentsz is mis noodig geworden
van datter naer sijn meeninge te veel op passers
off lijffschutten gekomen waeren om hun naer huijs
te geleyden, hebbende sigh omtrent sijn E. Excellentie
van Zieck te zijn, en daerom niet komen konde.

Saturdagh 9e dito

een soldaet op Terlinco door d'alphoorers geschoten.

Een soldaet op Terlinco door den troup Alphoerees
met vier wonden seer deerlijcke gequetst en wel,
volgens hier in het hospitael gebragt. —

Sondagh 10e dito

den gouverneur met meninge uijt den raadt varen, naer Terlinco om t'werck te besigtigen.

Naer t'eyndigen van den Maleijschen godsdienst
voer de E. Gouverneur met den fiscael deser
negotie Boekhouder en Luijtenant Cromhuijsen
naer Terlinco omme den toestant aldaer te
besigtigen, of men niet geen geringer moeijte
en sonder perijckel twater voor de post houders
aldaer op t fortie niet soude konnen krijgen,
de wijl tot nogh altijdt met een half aem
door twee man naer boven is moeten gedraegen
worden, waer door t'ongeluck van t'quetsen
van den soldaet op gisteren veroorsaeckt is ge-
worden, sijnde den Luijtenant Cromhuijsen geordonneert

den luijtenant met 22 soldaten en t'oorlogs fregat naer Jeroloo gesonden om in plaets van d'Experiment post te grijpen.

om per t'oorlogs fregat met 22 militairen
naer Jeroloo te zeijlen, en aldaer tot naerder
last, in plaets van t Jaght d'Experiment
post te grijpen, als wesende voorseijde Jaght
omtrent middernaght aen staende van daer
herwaerts op komen te wercken zijnde —
gemelte fregat deser voormiddagh voor af naer
Terlinco was voort gesteld om t water al

daer

daer aende post gouderen over gegeven hebbende —,
reys te vorderen, met gesijde getal militairen die
nu mede naer Tolouco sijn gemarcheert, de saecken
aldaer verright sijnde keerde d' h:r Gouverneur met
den fiscael en negotie Boeckhouder inden avondt
stondt wedde naer 't Casteel met 't Jolletje van 't
Oorloghs fregat, twelcke Zijn E: den Luytenant
ten dienste wederom naer Tolouco sondt, op
datter geen wagten mee souden Zijn. —

Maendah 11e do = Niets bijsonders voorgevallen dan de Gu: arriveerdt
't Jagt d'Experiment van Jelolo. —

d'Experiment Comt v: Jelolo

Dinsdagh 12e do = Tegens den avondt wordt den Chialoup tusschen
dit en Gammalamma vernomen, die syn best
dede om deser reede te gewinnen —
't Fregat de Roodehaen wordt naer Jelolo gesonden
om den Luytenant Cromhuysen vandaer te haelen
ende volgende benoodigtheden voor 't aldaer
blijvende Oorloghs fregat te brengen als —

12 stucx geughsels, drooge duijgen —
12 marten rijs —
290 lb: vleesch —
180 lb: speck — sout en boter —

de Roodehaen vertrecht naer Jelolo om der Luijtent. te haelen

Desen naermiddagh door d'h:r Gouverneur vergadering
der politie belegt, en daer inne den raedt in con-
sideratie en bedenckinge gegeven, offmen de ver-
dreven Christenen van Domoga en Attingola,
op hun ernstige gedaene versoeck uytgevoedt
en tirannie der Gorontalders niet en soude kommen
en mogen verlossen, en p:r de Jagt en den
Experiment en den Coningh Amsterdam
naer hun landt Kajoum brengen en off het niet
beter waere dat se voor als nu wyle tot Gorontalie
bleven continueeren indien men de weder-
moedige gorontalders soo verre konde dwingen
en bevredigen

Eenige Consideratien over de verlossinge der Domogers en Attingolers uyt 't gewelt der Gorontalders.

en bevreesen, dat se volgens tractaat deser luyden
in hunne professie en besitt(?), ongemoeyt, ende
vrugten vande Sayou boomen als 't geene den
mije int ronde van haere dorpen vallen mogte
genieten lieten als zullende het verblijff aen
dersints voor die arme luyden, onverdraeglijck
vallen, aengesien de meeste Gorontaleesen
hun niet en hebben outsiden de selve speciekeren(?)
van Sajoe, en daer int wildt wassende waeteren(?)
te verbieden, 't welcke waere een onmensche-
lijckheydt moet zijn waeromme geseijde Vol-
keren luyden alle vrijheyt tot verhuysinge
van onder d' Gorontaelsche heerschappie sullen
verleenen, niet tegenstaende eenige goede
beloften die de Gorontaleesen omtrent de selve
mogten komen te doen, op hoope vande selve
tot haere devotie te krijgen, maer voor
weijnigh bedugten is, vermits de gemoederen
van 't Gorontaelsche volck soodanige overtop(?)
zijn dat se met al hun schoonspreecken, de selve
van haer voornemen niet en sullen konnen doen
veranderen, hier op dan in raede met aendagt
gedelibereert ende geleth zijnde, wierdt goedt
gevonden en vastgestelt, by provisie en tot
dat 't advys vanden Administrateur Sr. Ger-
brandt Broost, en Luytenant Cronenhuysen
die dese vergaderinge niet en hebben konnen
bijwoonen, den eersten mits sieckte en d'ander
mits afwesigh = hier over gehoort sal zijn
dat men der gemelte weerderen(?) Christenen
hun versoeck van verhuysinge uijt Gorontael-
gebiedt en transport naer Aysom(?) sal consenteren
en toestaen, indien geensints te bewegen waeren
tot verblijff schoon de Gorontaleesen oock met eede
beloofden

beloofden en verseeckerden deselve in haere leven,
neeringe en handteeringe onder voorsz.en Conditien,
onbemoeyt volgens Contract met de Comp.e aengegaen, te laten, tgeene de goroutaleesen voor al
dienen nogh wacker dusdanigh te beloven, voor en
al eer tot eenigh verblijff sal werden verhandelt, als
wanneer d' domogers en attingelers dan eenighe
en minsaemhe.en sal moeten voorgehouden werden
dat voorsz.en Jagten tot haere verwoeringe gereedt
waeren, maer dat se zulcke goederen, en al tgeene
geene met zijn wille en wordt gegeven, selfs aen't
strandt souden moeten verschaffen, als komende
van haer jegenwoordige geen Crijghs volcq naer derwaerts
geniet werden, om hun met deselve sterker en on-
verhindert naer beneden te geleyden, waeromme
hun verblijff noodtsaeckelijck soude zijn, aengesien
door d' goroutaleesen indien des geniet zijn, hun t af-
komen dogh genoeghsaem belet werden kan, dogh
soo wanneer door hun selven daer inne geen swaer-
righeyt wordt gemaeckt nogte voor sigh, en sij
deselve haerdt bij haer stuck en versoecke van vergun-
ninge persisteerden, blijft sulcx als vooren g'arresteert
en inde te mede gegevene instructie aende
fiscael al hier nader g'expliceert —

Werd vastgestelt de Coninckers met 300 Rs aen Lijwaeten te assis:, weg op leverantie van Landt Schildpadshoorn als anders. —

Desgelijcx wierdt mede goedt gevonden en ge-
resolveert, de verloste vaerders van Coninck
met eenige gesorteerde lijwaeten ter somma van
300 rijcxd.s te assisteren op leverantie van bast,
loudt, Schildtpadtshoorn, Massoy, coul, Pauwan
Kottangh, en Cocos Olij, om deselve alsoo aen te helpen,
(niets sijnde door d' goroutaleesche slavernije t eene-
mael naeckt en bloodt gemaeckt) en aen den arbeyd
te helpen, om buijten den schaedelijcken en hoolblijcken

slaeven handel

Staetenhandel, waerdoor moordt en roowerijë veroorsaeckt
worden, te komen bestaen insonderheijt wanneer haere staet,
en tot den landtbouw en voorss: als andere geoorloofde
wercken wellen en willen bestedden tweelck den vrugt
sten middel is om gerust in 't bezit van haere vrugt
baere landeryen te komen beijsen, waerinne de Coning
haer aldaer behoorlijcken sal komen beschermen, niet
alleen tegens de contrarie doch maer alle en een ijder
die haer soude willen beledigen waerdoor van oorlooge
verhoopende is, dat die geheele landt strecken en inwoo
deren des voorss: Bogts, ons toevallen, en haeren
heijl en bescherminge onder de vleugelen van de Coning
sullen soecken gelijck wel ligt al lange soude ge,
schiedt sijn, indien voorss: bogt door d'onse wat nader
waere ondersogt geweest, gelijck men daer al veele
van te kennen hett in die van Parigi, ende daer ontrent
leggende Coningrijcken, welckers gedaene versoeck om
adsistentie van vrugt ammonitie tot nader over
legh en beter gelegentheijt in statu gehouden wordt,
insonderheijt tot van haeren staet, leeven en bedrijff,
weringe en hantdringe wat nader openinge en
onderrigtinge sullen bekomen hebben. —
Ende vermits de Noordtoost westen mousson sigh
jegenwoordigh vast geset heeft, waermede d' Eng:
en soude moeten van Manilha afraecken, indien te
gens ons off onse boudt gebooden, gel: nu vrugen
tijdt lange strecke gevaght is, yets souden willen
ondernemen, 't zij dan op Chiauw off ijvers elders,
soo is mede g'arresteert en vast gestelt 't Stracke
van onsen fiscael en secretaris Andries Olofsz:
gelijck inde resolutie onder do: - - - - aengehaelt,
met 't Jagt den Experiment den 27e aenstaende
sijn voor 't ganck nader derwaerts meenen sal,

omme

omme d' S.res op Chiauw aff te wagten ende soodanige te ont=
fangen, alse zijn mogte comende aen te bieden, naer bevoorens
tot gorontalo en Tomijni soodanige saecken bericht sal
hebben, als den selve bij instructie aenbevoolen werdt
sal, waer mede wel ligt een maendt off anderhalff door
brengen zal, soo dat vertrouwden tegens uijt.mo febr.n
op Chiauw te komen zijn, tegens wellcken tijdt den
spaensche magt, naer vijgissen teijlandt Mindanaw
noch niet sal komen gepasseert, schoon deselve
als ordonaris uijt de manilhas afgeloopen mogte
zijn, vermits sustineeren hadde vaertuijgen in
Chiampans te bestaen, —

Woensdagh 13.e d.o

de Chialoups van Corneliss pieterss komt met een pacquet brieven van Batchian.

Dese nagt arriveerde de Chialoups van Cornelis
pieterss van Batchian, welcke dese die gisteren
avondt tussen dit en gammalamma wierdt
vernomen, waer mede een pacquet brieven ont=
fingen vanden Commandant aldaer, beneffens
en noch eenige andere brieven, soo van als naer
Ouby, ende en Command.t voorsz.e gesz.e, waer uijt
volkomen bericht vanden toestant aldaer hebben
bekomen, insonderh.t van Batchian ende den Coningh

Werdende door den Commandant bericht dat
het gezantschap vanden koningh alhaeden naer Tidor is gescheept ende
een slave die hij van koningh aenvaerde, vertrekende.

alswaer wegens deselfs afgesant Caitchila d' welcke
kort voort vertreck van dese Chialoup wederom
t'huijs was gekomen van Tidoor, sijnde door gemelte
Hoogh.t verklaert geworden dat voorsz.e gesandt
schap eenlijck geschiedt was wegens twee slaeven
die sijne Hoogh.t vanden Tidoreesen afvluchtende
ende welcken sijnde vanden Commandant een weijnig
beijde brieffjes, en schrijvens aend S.r Gouvern.r
hadt met sich genomen, maer vermits geen gele=
gentheijt hadt om gemelte brieff gedurende sijn
aenwesen tot Tidoor aen onsen Resp.de te over
handigen, was genoodtsaeckt, daer mede wederom
naer Batchian te keeren, ende den Commandant
ter handt stellen gelijcke geschiedt is hebbende oocke

geen Conings Sigge omtrent den Commandant op dreeder, sig maeken ten hoogsten laeten verantschuldigen, ende versogt datmen van hem geen quaedt gesoorden soude hebben, alsijnde deselve weijgten maer door een wijse geschiedt, en dat sijn wagsten morgens ande om was, alsde comste vande Batavise Schepen, — als wanneer bij sijn gouverneur gadt off en baerlijc soude koomen. —

Den naer Eldoor afgesondenen Captein gila gier voorde vermeldt, was de spraek door den Coningh bij den Commandant gehouden, omt wedervaeren van sijn reijs te vergaeren, door den welcke alsdan berigt gedaen wierdt hoe sij van Cajoa naer marquian overgesteeckende door den Corcorre wierdt ingehaelt die hem op marquian bragten, waer op den ridinge Ternataensche Capn: Tainot en Baccarij als hooft waeren gewest, de welcken van den voorn: gesandt vroegen naerden toestant tot Batchian en hoe het siege hun end' hollanders al schickte en offer die vande selve doodt geslaegen hadden vorders waer deselve reijse lage, off bij den Ho: gouvr: niet en was afgesonden, die den baccarij docte sijn cammeraadt noodinden dat hij sijn E: mogte seggen, dat Bacarij hoe langer hoe slimmer wierdt dat de Ternataenen met de hollanders wilde vegten soo lange den man van beijde kanten opschoot en dat sij al 62 hollanders hadden omt leven gebragt toomende hun tfort tot oubij al mede verovert en verbrandt te hebben, tgeene mi anders blaeckte verdende van Xula 30 corcorren tot hunne adsistentie versagt, en dat eenige opperhoofden van Bodroe bij haer gekoomen waeren met een vaertuijgh, als namentlijck, Quipatti, Salahakan en den Kiman off Priester doch niet geant=woort naer we gissen, tselve waer seijde, dien

Kiman

Voorgeeft dat de Ternataenen met de hollanders tot den laetsten man van beijde kanten wilden vegten

dat al vrede 62 vande onse omt leven waeren gebragt

dat 30 corre corren van Xula tot assistentie versagt

al eenige hooften van Bodro gekoomen waren

Vernam tonde hij verders de dorpen van Ceram, daer Caitchila weder, gelijck naer Bata:a om geraeckt was aende koning van batchian te wezen gegeven als anderzints

Himan Tajouli te Syn Bacary dijenstlaecke Syn heeden beschuldinde, seyde, dat hij den Coningh van Batchian d'landen en dorpen van Ceram wilde geven, daer over bij Caitchyla te vergeefs naer Batavia gaet geweest, hij ende desen groot spraecke ophets naer Maquian afgestoocken geworden om de volckeren, van daer naer Tosso te brengen op twee hondert man naer die besettinge aldaer souden blijven houden ——

Een Ternataens Cambore op Oubij vermoort en den vijandelijcke vaerlingh daer me ontsnapt.

Op Oubij was al mede nog alles in goeden doen, be„ halven datter een Ternataensche Cambode door ons voor Sigtigst van den Corp:l de Jacq d'Artois, om te leven gebragt en een vijandlijcke prauw met 6 man d'onse ontsnapt was. ——

Daer was er oock een Tidoreesche Cercor met een kleyne prauw gekomen om sagou te koopen, de welcke onse postouders gesproocken hebbende seydt van haeren Coningh afgesonden te zijn om te vernemen off daer nog iet te doen waeren, (sints gehoort hadde dat door deur haer volckeren uit Iedexen waeren) gebragt, maer sagou te kloppen werdt hun afge„ slagen, ende maer soo veel als tot haere reijs van nooden hadden, de opperhoofden van desen Tidoo„ reesen was eenen Bagida, dara, Catto, Camisie, en soone van den Quijmelaha, Dokiri, —— ende vermits gem:te Corp:l de Jacq hier in meer andre saecken haet te buijten gegaen is hij door den Com„ mandant Pieter Lyn van syn Commando afg„ en den Corp:l Jan Hendrickz:n Swen, wederom in syn plaetse int gesagh gestelt, tot nader ordre van hier, welcke in meer p:ts desen gelegentheyt van daer op gekomen den welbekenden Joan Pacarila broeder van den Coningh van Carona om volgens desselfs versoecke hier ontrent in dienst van d'Comp:e gebruyckt te worden ——

Joan Pacarila broeder van den koning van Carona is op dese gelegentheyt vertrocken van Oubij hier gekomen.

Donderdagh 14:e d:o = 's morgens komt hier aent Casteel de Telijne prau[w] te verschijnen des Coninghs Sayfoedins afgesant Salle[ma] brengende wegens sijn Hoogh:t sijne gedienstige groetenisse, aenden E:e Gouvern:r = en den Raedt met wenschinge dat Godt almagtige 's Comp:s = fortresse met al 't geene daer binnen is, geliefde te bewaren, en zegenen, gelyck van te vooren dickmaels is geschiedt, en vervolgens liet sijn Hoogh:t excuseren, dat hooght op de gedaene schooten vant Oorlogs fregat, int passeren van sijn Casteel, niet en was geantwoordt, om dat sijn Hoogh:t doen maels in den diepen slaep was geweest

Verders vermits sijn Hoogh:t int aenneemen van den fiscael Andries Oloffz Boshaugh beloften hadt gedaen, om de Ternatanen gemoedt door sijne gesanten eens te ondertasten en te vernemen wat haere eygentlijcke intentie en meeninge was en waeromme zij hunlieden de E Comp:e = hadden opgeseght, soo was sijn Hoogh:t in van resolutie om 't selve in wercke te stellen, gelijck al lange van te vooren soude geschiedt geweest sijn, indien niet met deese en geene saecken waere verhindert geworden als insonderheydt met 't vermoorden en doodtslaen sijner volckeren door de Ternataensche Alphoresen, waer van sijn Hoogh:t mede redres en satisfactie eyste en begeerde, tot welcken eynde den prauw naer Jilolo soude afsenden indien d'E:e Gouv:r Sulcx verstondt en mede goedt vondt —

Ten anderen soo versoght sijn Hoogh:t om een geleyde brieff voor eenige van sijn volckeren die hij afsenden wilde over Dodinga naer Tasoungo omme van daer te doen haelen d'vrouw en kinderen van den overleeden Sadaja Billa soon die sigh int winter woon optidoor tot Soasiwo ter neder geslagen heeft. —

Ten derden

Sallema afgesant vanden koningh van Tidor verschijnt alhier —

Vernieuwt sijn belofte wegens ondertastinge der Ternatanen. —

beklagh van 't vermoorden sijner volckeren door de Ternataensche Alphoresen, ende

wiert mer goetvinden vanden Gouvern:r een prauw naer Jilolo senden, om satis" factie daervan te versoecken

versoeckt ook een pas op Dodinga na Tassongo voor de soon vanden Sadaja Billa als ook

Ten derden dat Sijn Hoogt. wenste dat gij verdere
soude laten nemen over tgeen deselve vermoorde
volkeren, met den quimelaha Tandim tot Gammalamu
door de Ternataansche Alfoereesen omgebragt

Ten vierden was deselve versoecke om nog drie hondert
Rijxd[aalders] op sijn pardon te mogen genieten —

om 300 Rijx op dese versoeke te mogen genieten

hierop wierdt door d' H[ee]r gouverneur tot antwoort gedient
Belangende de verontschuldinge vande gedane
Canonschooten uijt t Oorlogs fregat niet t'antw[oor]t
te geven, daerinne was niet misdaen nog subject
de wijl gemelte fregat den agter uijtgesonden was
om te vernemen waer de gemelde off meer Corcorren
gevonden te vinden zijn, die d'onse hier op de [illegible]
door de Tidoreesen wijs gemaeckt was dat de selve
van Ceram tot assistentie vande Ternataanen
afgekomen waeren te welcken eynde t Opperh[oof]t
op gem[elte] fregat bescheyden, geraden wierdt, dicht
onder sijn Hoogt[s] fort te loopen, soo dadelijck eenige der
schooten tot respect te laten doen, omme Sijn
Hoogt. ymandt afsendende tselve bekent te
maecken. Ende aengaende dat Sijn Hoogt. jegen-
woordige ymandt naer Jelolo wilde senden
omme der Ternataanen bijgebrachte beklagt te mogen
verstaen, alsoock om wraeckinge over deselve ver-
moorde volkeren te doen nemen, tselve wierdt
door Zijn E. niet raedtsaem g'agt vermits de
Scheepen van Batavia over een maendt min
off meer hier verwagt wierden, alswanneer
t eene met t andere best soude konnen geschieden
ende gedaene ongelijck te wreecken best gadet
te setten, niet op d'arme Ternataanen die
doch maer weijnigh sijn, en tot desen opstandt
minst schuldigh maer op de marquianders Jelolose

de Wraekneminge wordt door den Gouvern[eu]r voor als nog ontraden

de Alfoereesen

en Alphoerezen, welckers principaele hoofden
als nogh bij ons in goede bewaringe gehouden wo
en ligt daer uijt niet raecken souden, voor en
aleer d'E Comp:e van alle satisfactie en vergoe
dinge gegeven sal zijn off anders ints souden Hen
wapenen tegens die volckeren niet konnen
noghte mogen ophouden, ende schoon men den
Coningh amsterdam ende Ternataenen van
alles de schuldt geeft, en alle schelmstucken
op naem van voorsz:n Hoogh:t int werck ste
soo weeten ogter wel waer de cnoop geboude,
endat met raeden niet de Ternataenen nogh
veel min haeren Coningh, uijtgesondert eenige
schelmen en rebellen de welcke van geslagt
en van geboorte all hoos meijnedige ontrou
haeren Coningh en d'E Comp:e geweest zijn
maer voorsz:n haere onderdaenen en gevreesd
vrienden dien opstandt belasten connen legg
waeromme deselve door ons oock ten hooghste
vervolgt souden werden, tot dat ons volkom
vergoedinge van alles sullen konnen begeven
want wij genoegsaem gesien en ervaeren
hebben dat Bacarij met sijn aenhangh den
Coningh als gevangen houdt, en met deselfs zegel
naer sijn believen handelt gemerckt den
Coningh tot Jelolo alwaer hij Continuelijck
is gebleven en deselfs zegel bij Cap:n Baca
tot Dodinga is gebruijckt geworden, van
waer de Heijdsaets een brieff met sijn Hoog
zegel bekragtiget boogekomen is, en boven
dien heeft hij Bacarij, tegens Caitchila derr
uijtten dat hij den Batchiansche Coningh
d'landen van C:n eram, waer over soo dickwa
tot Batavia sijn versoeck hadt gedaen —

wilde schencken

wilde schencken, welcke dan mede de man wilde geeven van den wachter soldaat [illegible], zijn den sigh niet en heeft geschaent, seeker oude vrouw soen jongst met een vrouw aengehorende hier op't landt was te quellen, twelcke ons eenen tot nogh van sijn vroome daden is gebleecken —

antwoorde opt versoecke van de passe over dodingha na tassonga

Den thuijsgesin van Tassonga over Dodinga te gaen daer toe wilde Zijn E. hun geene vrijgeleijde geven ont fregat aldaer in besettinge leggende ouder, hindert te mogen passeeren en repasseeren, maer 't vaertuijgh dat deselven eijnde naer derwaerts afgesonden souden worden, dienende voor eerst hier aent Casteel te komen, om geleijde vrijgeleijdbrieff te haelen, alswanneer sijn E. hun nogh een Chialoup tot geleijde naer dodinga wilde geven, omme alsoo onverhindert haere reijse te mogen vorderen want anders sints schoon de Tidoreesen met [illegible] de vredevlage aent fregat voorsz. quamen te verschijnen, soo soude d'onse aldaer in besettinge leggende geen geloof daeraen konnen nogh mogen geven, als sijnde het selve en precautie van dien door de Rebellige Macquianders en Iloloesen gebroocken en geschent —

d'versochte Rijxdaelders zijn toegestaen

D'versochte drie hondert Rijxdaelders op zijn Hoogh^ts^ Resq^en^ wierdt toegestaen omme p^r^ Ordonnantie uijt de Cassa te mogen ligten —

Salema neemt afscheijt en vertreckt wederom na Lidou —

Ontrent den middagh quam Salema voor de tweedemael bij d'H^r^ Gouverneur om sijn afscheijt te neemen, tgeene hij verkreegh wordende beschoncken met een schoone wijn beschoncken, waeronder sijn Hoogh^ts^ gesontheijt oock wierdt gedroncken, ende voor sijn betoonde genegentheijt bedanckt, van dat ons Cassar ofte meract

met de

met dese en geene verwerdinge en mondt kost
door zijn volcq tot nogh toe heeft laeten versien,
wijders dat het een goede saecke soude zijn, in
sijn Hoogh.t ons met adap, bosch rottingh, ban-
boesen en wocka, mocka, wilde doen adsiste[ren]
tot redelijcke prijs, als waerdoor sijn volck, ende moij
h.s soude komen winnen, vermits tegenwoor-
dige weijnigh volck hadden, om de selve tot on-
genoegen aende handt te krijgen, alt geen
Salama aengenomen heeft sijn Hoogh.t bekent
te maecken. ——

—— Eyndelijck en tot besluyt wenste de Zijn E: de
Coninge gesontheyt en een langh leeven, en liet
Hoogh.t ten hooghsten bedancken, voor de goede
gelucksweensinge, om trent scheeps volcq o[p]
dit Casteel, doch niet tegenstaende binnen 14
maer enkelden hoopen mannen van wacht
waeren, die zijn niet en verlieten op de bolw-
werckt canon daer op staende waer in het te-
deel op der selver couragie, en manmoedighe-
moedt, vaugetroost te zijn alles af te waghten en
schoon oock, Mede.n met een enkelde ban-
haeghe, "vermindt" waeren geslotet en omsinget als
tende dat wanneer een stercker dan wij mogh[en]
komen, en niet meer bestendigh waeren, om
t geene tegenwoordigh int besith hadden te
diffenderen, dat de selve voor sodanige soude
moeten ruijmen en verbeesten geven, waer
mede Salama vertrocken is ——

Vrijdagh 15.e d.o d'Roodehaen den 13.e staende naer Iloloa gesond
arriveert in desen morgen stondt met den
Luytenant Cromhuijsen van daer hier verschene[n]

—— Inde snaedmiddaghs is Extraordinaris ver-
gaderinge der justitie waer inne het rebellige
en moetwillige scheeps volcq vant Jaght ——

Den Roodehaen, met den Luijtenant
Cromhuijsen van Iloloo.

Extraordinaire Vergaderinge van
Justitie alwaer

d'Eerprins

December 1679 — Maleije int Casteel Orangie —

Hier van de Wellingers vant Jagt d'Experiment ter dood verdoemt worden, waer van de twee 't lodt om 't leven of d'dood moeten trekken

d'Experiment syn verdagt vaerdt, en door den fiscaal tegens de selve soodanigh geconcludeert als bij den eijsch te sien is, waer op drie vande selve ter doodt sijn verwesen, als Hubbert Jacobsz:, Willem Grendel, en Meijndert Claesz: dogh de beijde laest noemde sijnde om 't leven off d'doodt lodt trecken, als nader blijckt inde gewesde sententie. —

Word vast gestelt aen Willem Grendel indien 't lodt ter dood trekt pardon te verleenen door

Savonts naer gebedt is bij resolutie vast gestelt, op 't Ernstige en instantige versoeck vand' principaelste Juffrn des Casteels alsoock om eenige andere insigten, 't lodt ter Doodt op den Bootsman Willem Grendel voorsz: vallende, den selve bij openbare Acte pardon te verleenen, echter niet te min gehouden tot verdere Condemnatie van tien Jarige bannissement en Confiscatie der maent gelden &a maer in tegendeel 't selve op den schieman Meijndert Claesz vallende, dat de executie van sententie volcomentlijk uytgevoerdt soude werden, gemerckt vanden selven geen beter maer erger bedrijven te verwagten is —

Saturdagh 16e do

twee der veroordeelde worden opgehangen en de verdere volgens sententie gestraft [illegible]

Inden middagh stondt de executie gedaen, over 't gecondemneerde schepps Volcq vant Jagt voorsz: Hubbert Jacobsz:, en Meijndert Claesz: als 't lodt ter Doodt getrocken hebbende, gehangen, en eenige andere met de strop onder de galge, als andersints daer stondt om gestelt, om 't regt aen te sien —

Naer den avondt gebede wierdt goedt gevonden en vast gestelt, vermits aen beijde gehangene delinquanten genoughsaeme exemplaere straffe is geschiedt, dan dere van gemene op gelijcke straffe te pardonneeren, in sonderheijt de gemene maets, die voort meerendeel door quaede aenradinge hier toe sijn komen te vervallen, behalven den gemn: Bootsman benevens Pieter Pietersz timmerman, en Bruijn Hendricksz: die met de eerste van hier vertreckende bodem over den Coma off direct naer Banda sullen gesonden werden, om haer wel verdiende straffe en Condemnatie op 't Eylandt

worden van gemene verdere op gelijcke straffe gepardonneert.

behalvende in dewelke

na Cosa gaen gesonden worden.

December 1679 Malaijo int Casteel Orangie —

t'Eylandt Tobagiju met inde "kettingh" voor tsien jaeren aen 's Comp.s gemeene wercken te arbeyden, aenvangh te doen, mitsdien doch sullen de anderen met de strop onder de galgh ge-staen hebbende te begeven voor d'armen, twee ende [illegible] ijder een maendt gagie te betalen als vooren verbeuren —

Sondagh — 17e do — niets van sonderlinge belangh voorgevallen, ende vertrock de [illegible] met eenige benodigtheden nader Dodinga. —

[illegible] naer Dodinga —

Maendagh — 18e do — Den L.t Cronenburgh vertrock met d'Chialoup van Cornelis Pietersz.n naer Jelolo, omme aldaer op 't oorloghs frigat over te gaen, en continueren tot dat ontboden werden sal —

den luytenant [illegible] de chialoup van Cornelis Pietersz: vertrocken naer Jeloro

Sedert naert avondt gebet wierdt goet gevonden om den Corp.e Ruben Boden van Sedan, overmits d'selfs goede bequaemheyt, neerstigheyt en goede gedaene diensten soo tot Manado, als in den Reyer langh tot Gorontalo, en der [illegible] volckeren den selven met den sold.t Hermanus van Stadde al vrij swaere moeijlyckheden, honger en kommer hebben uytgestaen, te in sighte der te werden Christenen van Domoga en Attingola naer de Gorontalders met al sijn magt listen en lagen hebben g'arbeydt ged.n noch sijn doende — te vorderen tot Serg.t absoluyt met f 20 's maendt, gelyck mede om redenen voorsz.n den sold.t Herman tot Corp.e met f 14: 's m.t onder verbandt volgens acte bouck —

den Corporael Ruben Boden tot Sergt. ge[illegible]

den soldaat Hermanus Van Staden tot Corporael gestelt

Vermits d'Chialoup van Pieter Eduardsz.n tegenwoordigh zeylvaerdigh is geworden om met d'Amboinsche Chinesen, van hier naer Amboina te vertrecken, waerom de haer Ed.e aldaer en tot Banda van den toestandt hier over volcomen kennisse staet gedaen te werden, — soo is verstaen vyff van de hier jongest van 't Eylandt Bouro aengecomene soldaten daer onder den Corp.e weder naer haer beschreven guarnisoen te largeeren, als oock voorsz.n gevangens in over Amboina naer

Banda

naer Banda te senden, de welcke onder bewaeringe en op
sigt vanden Corp.le sullen werden gestelt, ende om sulckx
te vaeren wierdt mede goedt gedaght de Loots boodt in
geselschap van voorsz. Chialoup tot Oubij te senden ——
alwaer de selve sal blijven continueeren op de komste
tot ult.o Januarij vande Batavische scheepen, Nagts
niets voorgevallen ——

word goetgevonden den sloepboot na Oubij te zenden om aldaer op de komste der batavische scheepen te wagten.

Dinsdagh 19e do. =

Woensdagh 20e do. = Vertrockt de Chialoup vanden Borger Coopman Pieter Eduarsz. naer Amboina met soodanige brieven en bijlagen soo aen haer E.E. aldaer als tot Banda, als int brieff boeck gevonden zal werden. —

de chialoup van pieter Edes naer amboina —

Donderdagh 21e do. = Smorgens arriveerdt de Chialoup van Cornelis Pieterse van Xoloo met een brieff vanden L. Tonghijsen, der melldende hoe de vijanden aldaer, d'onse op het Oorloghs fregat, want landt toegeloopen hadden, van hem en fregat off Galeij weder te willen hebben, alsoo de selve haer toegecomen hadt en dat al sijn magt en welken schap aenleggen souden, om die weder te hebben, ten welcken eynde den 18e dezer met drie Corcorren en menigte van kleyne vaertuygen op de selve syn aengecomen doch niets uytgerigt, bij de gevoght zijnde dat met hunne prauwen en Corcorren de Galeij hadden konnen Echapeeren, en weder binnende revier raecken, behalven een vande grootste Corcorren diese in zee hadden gejaeght, anders wasser niets voorgevallen —

de chialoup van Cornelis pieterss komt van Xoloo met een brieff behelsende

dat de Ternatanen met drie Corcorren en menige cleijne vaertuijgen op de galeij zijn afgeslagen en onverrigter zaken wederom gekeert

Van Dodinga en 't fregat den Eendraght wierdt g'ad visseert de ruwe van hier gesonden prince stucken en 40 p.s coegels benevens 3 stucken vlaggedoeck wel ontfangen te zijn, versoeckende om een Sold.t in plaets vande op gesonden onbequame om dienst te doen te hebben en oock dat sijn timmerman moge te behouden om stuck poortjes inde Cajuit te maecken,

D'Chialoup van Cornelis Pieterse wordt naer 't Eylandt Hiri om bambousen en de roode haen over Dodinga naer Xoloo

de gem.te sloep vertrekt naer Hirij om bambousen en de roode haen over Dodinga na Xoloo. —

naer Jelolo gesonden, om den Luytent. Crommguysen van daer te ontbieden, sullende egter 't Oorlogs frigat tot nader last in besettinge aldaer gelaeten worden —

en hare onderhoorige Maccassaren doen de gewoonelijcke eere aende graffstede van Mandarsaha wegens den Koning Amsterdam

Onse onderhoorige Maccassaren sijn heeden g'gaen naer 't Ternataensche quartier, met een pompeuse staet naer haere maniere, om de graffstede vanden Coningh Mandarsaha met bloemen te bestroijen ende wegens den Coningh Amsterdam, dusdanige de gewoonlijcke eere aen te doen, omme daer van getuijgenis te draegen wierden mede naer derwaerts gecommitteert den Boeckhouder Cornelis Jongkrijck en gesworen Clercq Joost Gijbertse Anno —

Vrijdagh 22e do =

Inden morgenstondt heeft men eenigh rook op Jelolo sien opgaen, alsoffer met canon geschooten geworden is, soodat d'onse met de vijanden aldaer wel ligt weder in attacque zijn geraeckt —

Seecker Xulanees door onse mardijkeren opgebragt

Seeker Xulanees van Cassody geboortige tusschen Castel en Terlouco uyt het bosch komende naer 't strant als wesende door eenige Alphoereesen vervolgt en met verscheyde wonden gequest nam sijn toe-vlugt tot onse mardyckeren die daer ontrent wiesten, door dewelcke gemelte Xulanees op ge-bragt, uyt handen vande Alphoereesen door een musquetschoot verlost is, desen Xulanees wordt gesegt een slaeff te zijn vanden Goegoegoe Alam, waeraen egter geen geloof gegeven kan worden aengesien deselve niet lange hier schijnt geweest te hebben, vermits nogh niets vande Ternataensche taele verstaet, nogte spreeken kan, waeromme de jegenwoordige niet en is connen g'examineert worden, als hebbende niemandt bij der handt die men ontrent deselve als tolcq soude connen ge-bruycken —

een hoek van een Tidorees om de moort door d'alphoereesen aen hem gepleegt sijn opstandt te wreecken

D'Ed. Heer Gouverneur wierdt door den Luijtenant der mardijckeren aengedient dat sekeren —

Tidorees

Tidorees hem was bijgekomen, gesegt hebbende d'Moordt
door d'Alphoerossen Jongst omtrent Gammalamma
gepleegt hier op 't landt te willen wreeken, en
deselve tragten met een aenslagh te betrappen,
waer toe van d' Ed: Gouvern: verlof was versoeckende,
egter met die bijvoeginge, dat schoon d'Ed: Gouvern:
sulcx toestondt ofte niet, dat hij daerom niet en
soude laeten nogte van sijn voornemen deselve
Waer op Sijn E: den selven Tidorees door gem: rapport

antwoorde van den Gouverneur —

liet aendienen, dat wel lijden mogte, dat dusdanige
de vernatende Alphoerossen, hier op 't landt beneijden,
en om haer daer toe te animeren, alsom andere
insigten, wordt haer belofte gedaen, van alle
diese gevangens mogten krijgen, door d'E Comp:e
aengenomen te zullen werden onder behoorl: betalinge
gelijck aen onse mardijckeren pleegt te geschieden
waerover sijn E met den selven nogh naeder in
mondelinge gesprek sogt te comen, en daeromme geliefde
sagh dat hij eens binnen 't Casteel mogte verschijnen,
om hem sijn stout en vermetelen seggen van sulcx
te willen doen, (t zij dan met off tegen wil, wat door den
mus te wreeken, en te verwonnen off sulcx geschiede
met off buijten weeten van den Cuidor Coninghs Saijfor-
dijn, welcke deese antwoordt van Sijn E: seer aen-
genaem scheen te wesen, belovende over sulcx
overmorgen bij Sijn E in persoon te verschijnen,
ende haeren aenslagh bekent te maecken —

Sagt d'Experiment vertrekt naer Savoe.

Savouts vertreckt sagt d'Experiment naer
Savoe, omme aldaer den fiscael in te wagten
en alsdan reijse vorderen naer Gorontalo &a:

Saterdagh 23: do

onse Corp: op Tidor doet p: missive rapp: dat een wiman aenhangelaender Coroor op Tidor is gewest en van daer na Jelolo vertrocken. —

Vernegen berigt van Tidoor door een briefje
van den Corp: Herman Helmertz, waerinne
vermeldt wordt, dat de Vergieteren sijnde den 21:e

den

> de Landtschrijft word naer Jilolo gesonden, met order aen den luijtenant om daerop te passen.

den Ternataanse Corcor op Tidoor was aengecomen ende geladen
met Xulaneese sagou bemandt met ontrent hondert
mee kadere mannen, waer onder twee Cap.ns en den
Ternataenschen Sabandaer dewelcke bij den prins
Cram hadden gewoont, van voornemens geweest
zijnde naer Jilolo te vaeren, en welcken insgelijcx
wordt de Landtschrijft met den brieffe en d.o afschrift
naer Jilolo gesonden, met last aen den Luijtenant
Cronenhuijsen, op gem.te Corcor wagt te houden, ende
te passen, waert doenlijck in handen te krijgen —

> ontschuldiging brieft van Bacarij ontrent den koningh van Tidoor over de moort aen zijn volcq op Sassa gepleegt

Mede wordt bericht door den vrijburger Cornelis —
Pietersz, dat hij van eenige Tidooreesen verstaen hadde
dat Cap.n Bacarij met genoemde Corcor van Tossego-
den brieff aen den Coningh Saijfoddin soude gesonden
hebben, waerinne sigh ontschuldighde wegens de
moordt vande nege Tidooreesen die de berghbodas
op Sassa hadden omgebragt, den welcken den Coningh

> den koningh Saijfoddin wiedt den zelven niet lezen.

niet waerdigh en agte van hem gelesen te werden,
sneijde die van hem af, met dese woorden, wat
niet Bacarij, die maer een slaef, ende onderdaen van sijnen
Coningh is, aen mijn schrijven hij is sulcx niet waer-
digh, ende wanneer mijn volcq, die hier en daer soo-
door sagou cloppen als anderssints verstroijt zijn
sullen bij den anderen wesen, sal ick sien wat mij
daer inne sal te doen staen. —

Naert gebedt versoeckt den p.de Corporael vande
Tronq Pieter Ballet verbeteringe van gagie —
met de qualiteijt van Cipier en Corp.le absoluijt
het welck hem wordt toegestaen met den belooninge
van 16 ƒ. int. maendts ordinaire Sergiants trac-
tement, —

Sondagh 24.e d.o Niets voorgevallen —

December 1679 Malaijo Int Casteel Orangie —

Maendagh 25e do.

den luijtenant bericht van Sodangolo de gemelte Corcorre noch niet te hebben gevonden

Ontfangen met de Landtschuijt een brieffie vanden Luijtent. Cromhuijsen met d'Chialoup de Goede Hoop voor Sodongolij ten ancker leggende, vermeldende geene andere gevonden nerstigt. om geen Corcor op te loopen ende vermits verstaen hebbende dat do. Corcor naer Geladden was ende de noordewindt dagelijcx feller blaest dien volgens niet verder en konde koomen, soo wordt de landtschuijt wederom derwaerts gesonden tot onset medenemende 4 maten rijst ende dertigh ... spreck, alsoo ten eijnde bols met geen mondtkost waeren met last de voorsz. Corcor tot aen Dodinga indien't mogelijck en geraeckt naer t'aghter volgen en in alle hoecken op te soecken —

werd een nader last per de landtschuijt gesonden om de selve tot Dodinga toe te volgen en op te soeken.

de sloep van Cornelis Pietersz komt onverrightter zaecke vande kust van Girij

Soo mede komt de Chialoup vanden vrijburger Cornelis Pietersz. onverrigter saecken door de harde windt te deser reede, alsoo hebbende de selve naer Girij niet konnen komen, werwaerts gesonden was om baen-boeten te gaen kappen —

Dinsdagh 26e do.

en vertreckt weder om naer derwaerts. —

s'Naermiddaghs vertreckt de Chialoup van Cornelis wederom naer Girij, ende wordt d'Chialoup de Goede Hoop nogh niet vernomen —

Woensdagh 27e do.

de chialoup van Pieter de Goedt komt op Chiauw van Manado met brieven van d'opperhooft der aldaer. —

s'avondts arriveert ter deser reede de Chialoup vanden vrijburger Pieter de Goedt van Manado naer Chiauw met brieven als twee vanden Boeckhouder Abram Meijert opperhooft op de Manado gedateert den 8e Januarij behelsende dat de geruchten der Ternataanse bevoorden al overlange daer waren rondgeloopen, dogh sulcx niet en hadden connen geloven door dien d'afgesondene naer Gorontalo schipper Jacob Lixius en boeckhouder Hasselbergh int minste daer van geen gewagh afmaeckten het welck even wel onder de inwoonders soo groote vreese baerde, datter veele het gebergte souden hebben ingevlught, ten waere van d'onse geen sulcx door dese redden waere ontgeven geweest,

als oock

Onmeenigheeden tusschen de water-boeren van Manado waerbeneven den koning van Boelang ligt sooch schijnt deel te gevinden. —

alsoock hoe dat de dorpen Cacas en Poelesaçan met malcanderen overhoop liggen hebbende van wederzijde al eenige doodtgeslagen, waer toe sigh eenige andere dorpen sijn vervoegende voornamentlijck de quetten, die tot aan de Baddjes in de bogt van Amora, jae selfs tot in de Cantijcke tsjuijnen waer onder den Koningh van Boelangh sijn personagie ook schijnt te speelen, die welcken den 9.e November naer Lewas vertrocken is, om aldaer met den Coningh van Goron-talaes in een nauwer verbondt te treden, ende tot nader verseeckeringe met deszelfs dogter te trouwen hebbende voor sijn vertrek aen 't Opperhoofdt aldaer laten weten, dat sigh met die van Kassau off Poelesacken, niet meer en wilde bemoeijen, het welcke verwerdt is, mits hun wel bewust was, dat hij Coningh van Boelangh, alreede 300 man, van Mogondo, naer Poelesacken heeft gesonden, met last soo der eenige Hollanders ofte volck van andere dorpen tegens Sackan quamen te staen, dat hij hem alsdan soude te hulp komen, ende te swack vallende, met sijne gansche magt secondeeren, blijckende daer uijt, dat hij bedecktelijck onder in schijn van vriendtschap daer onder sijn personagie speelt belangende den Prins Maccaroumpius segt sijn uijtterste wensch te zijn, dat die van Domor-go en Attingola aldaer een dorp quamen te stigten, zijnde sijn kercke en school al langhe klaer geweest ende aldaer op den 13.en Aug.o voor de eerste mael de gereformeerde Godtdienst begonnen, bestaende als doen de manschap van d.o Prins in 't getal van 35, de vrouwen 44 en kinderen 30, schijnen alle daer toe seer wel genegen te zijn —

Dood van den rebellige Tacalonman —

Verstaen mede uijt de selve dat de rebellige Tacaloumau eijndelijck door die van Tabouçan om den hals geraeckt is, als uijt het transport brieffie van den Coningh van Tabouçan aen den

E. Heer Gouv.r

Ed:e H:r Gouverneur gedateert 27 Julij passado en op heden p:r gem:te Tjaloup ontfangen int aenkomende brieffs klaerlijck te beooghen is —

Nevens verweldt voorsz:e brieff vand' Opperhooft van Manado, het berigt en dagelijcxe aenteeckeninge vanden p:te vaendrigt Dirck Pietersz:, in syn aen-wesen inde dorpen Cascassen, Thomon, Tamarickij, Zaronson en Tondano t gene hier ingetrocken en bevonden is als volght, —

aenteeckeningh inde visite gedaen, door den p:s vaendrig Dirck pietersz: nae de waterdorpen op Manado.

Dagelyksz: Aenteeckeningh van d:n p:de Vaendrick Dirck Pietersz: In zijn Aen-wesen by d'E Comp:e Bondtgenooten op de Negerijen Cascassen Thomon Tamarickij als Zaronson en Tondano &c:a

1679

Zond:s 26 Nov:r mb: Voor wij des smorgens onse afscheydt van u E hadden genomen raeckten wij den selven dagh tegens den avondt met een groote slagh [?] regen op Cascassen en aldaer onse nacht rust gehouden —

Maend:s 27 d:o quamen wij inde selve Morgenstondt op Thomon wierdt ons aldaer door de hoofden der Negorij — aengedient hoe dat den vijandt te weten die van Tonsabangh omtrent voor de negorije Tamarickie sigh hadden verthoondt als dan volgens hunne gebruycke de gommen geroert en Alarm geslagen, was een teecken dat alle de vier Negorijen bij den anderen souden komen om den vijandt te vervolgen waer van d' eerste was Cascassen als Thomon, daer naer Zaronsen die den vijandt heeft naergevolght en van de selve twee koppen afgeslagen, en int wederkeeren van dese troupen rescontreerden die van Zaronsen een persoon van Tamarickie die besigh was om pinangh te plucken, riepende die van Zaronsen overluydt hier is nogh een onser vijanden, hier is nogh een van Tonsabangh en wierden aenstonts van Zaronsen met een kadu ge-swelen [?] dat hij doodt ter aerde neder viel en — en [?] de kop afgeslagen en geschandeert [?], die van Tama-rickie niet beter wetende off 't een van Tonsabangh

was

was geweest, hebbende selver den kop met een handt voor
haere part gehaelt, en alsoo met groote blijdtschap in haere
Negorije gekomen en daer over timpon gespeelt, waer
opquam een oude vrouw seggende, wat speelt gij hier
timpon over, weet gij wel dat het mijn soon is, en ons
eijgene Negorijs volcq, waer over die van Camarerie
verbaest stonden, en wierdt die van Zerouthen bekent ge=
maeckt, dat dese persoon geen vijandt was geweest,
maer een soon van Camarerie, en begeerde den dadigeren
van dese moordt, het selve met de doodt soude bezuijren
die van Zerouthen daerinne weijgeragtigh was, sulcx
niet willende toestaen, vermits sij lieden gesamentelijcke
alle vier Negorijen inde schermutsie oorsaecke van was
geweest, en sonden terstont met den arm en een been
wederom naer Camarerie, die van Camarerie nu meenende
dat die dese nederlaege heeft gedaen, sal het selve
volgens onse regten en wetten met der doodt bekoopen
alsoo is een yder wel bekent, dat dese persoon van Za=
routhen met den vermoorden sijn broeder en onse questie
met den anderen hebben gehadt, wegens begaen
overspel wegens seeker vrouws persoon, en de gij
selve aen den schuldigen broeder, niet konnende wraecken
soo heeft bij den jongsten broeder, gelijck voorschreven
geseydt, is den boose rencontre en overluydt geroepen
dit is een van Tonsabange die selve aldaer nedergevelt
en het leven beroofft, die van Camarerie daerdoor
verbittert sijnde, sijnde naer volgende dagh uijtslaegs
met sijnne volle wapenen voor de Negorije Zerouthen
verschenen om gesyde doodtslager uyt te eijschen
soo niet souden sij in de Negorije vallen den Coninc
mangenant, aldaer present sijnde heeft sijn uyterste
debvoir aengewendt om sulcx af te keeren, presenteerde
voor eerst een merckelijcke boete dat sij haer ingeruste
souden stellen, de wapenen nederleggen alsdan volgens
uijtspraecke der hoofden deser omleggende Negorijen
naer deselve costuijmen souden erlangen sulcx ende
wederom wierdt ons door d'opperhoofden van Tomoyle,

bekent gemaeckt, waer over wij hebben goet gedaght beyde partijen
alhier op Comen doen verschijnen, souden wij den Corp[oraa]l met
twee musquettiers naer ijder negorije, om haer te laeten gaen
meenende des te beter alhier door onse hulpe zoude gemiddelt
en bij geleijt worden, die van Tamarerie traegh en onwilligh
daer in zijnde lieten aen ons weten soo daer eenige affaires
ofte ten minsten niet in dienst van d'E.E. Comp[agni]e was, sacken=
souden gaerne en bereijt willigh voor ons Comparceren
maer sustineerende dat het maer wegens de zaecken van
Saroutsen was, derhalven aghten zij onnoodigh bij ons te
komen —

die van Saroutsen hadden onse boode geantw[oor]t als ons Coningen
off ijmandt anders liet roepen wij souden seggen van neen, ter
wijl ons den vaendrigh laet roepen uijt den naem van 't
Opperh[oof]t van manado soo is het onse schuldige pligt om bij hem
te komen, en zijn soo aenstonts gevolgt —

Dinsd[ag] 28 d[it]o Quam den post van Tamarerie. soo den
vaendrigh daer yets wes van Comp[agnie]s zaecken hadde te verrig-
ten dat zij dan maer souden komen, des neen dat het maer
door de zaecken van Saroutsen raeckte ons niet —
Hydoch soo de Hollanders volgens voorige gewoonte ons
willen komen besoecken, wij sien het gaerne, maer die
van Aris clabalh en laet yck niet meerd[er] dan de vrienden
vanden overleedene die soo deerlijck tot onder het waeter
vermoordt is —

Alsoo zijn wij desen morgenstondt met die van Zaroutsen
mitsg[ader]s de hoofden vande omleggende negorijen giunts
waerts vertrocken van meeninge zijnde om de zaecken
tusschen beyde negorije te middelen, en bij te leggen, want
ons komt alhier te blijcken dat Comp[agnie]s restanten van
padij daerom opgehouden wordt, insgelijcks d'E.E. Comp[agnie]s
werck omlage van bruggen en pagger, ofte yts meerder
dat aent forbrengh[en] gebreeckt daer door blyft stil staen

de beyde partijen bij den anderen hebbende in vergae-
deringe op Tamarerij, hebbende giunts en weder tegens
malcanderen gedoleert sonder eenigh eijnde daer van
te maecken, de vrienden vanden overleedenen be-
gerende den dadiger voor sijn misdaet souden sterven
de andere gaeven tot antw[oor]t dat zij de doodt niet had-

deden

verdient vermits het in soodanigen geroogt was geschiedt rekenende het maer voor een ongeluk, en presenteerende daer voor een merckelijcke boete van 12 stucx gesorteerde cleeders en een musquet ende een spanne goudts, die van Tamardrie sulx niet agtende maer willende bloedt voor bloedt hebben, off een straff volgens haer costuymes om te tacketocken en syde soo met den gram en toorigh gemoet vanden anderen gescheyden al soodanige middelen wij haer voorsloegen dat sij met den anderen souden accordeeren, en in vrede leeven, heeft alles niet konnen helpen, vermits sij van haere voorige voorneemen niet af te brengen was, synde lijcke ten laesten heeft den vaendrich uytden naem van d' Comp.e haer verboden dat zij aen wedersijdes haer in geruft souden stellen, de wapenen neder leggen en malcanderen geen molest meer aendoen, endan de verschillen tusschen haer beyde partyen volgens haere rogten en wetten souden afmaecken, twelck zij beloofden naer te komen —

Woensd.n 29.e d.o = tegens den avondt vergaderen hier alle hoofden van Tonze, Tondano, Tombocken, Catab, Langoubang, Dombemboüt, Romon, Tompasso en Tombassian, die wij aldaer hadden laeten ontbieden en haer voorgedraegen ons genegen versta... dat sij soo nu alsdan oocke ten tijde vanden afgaenden Commandant Harmen Sentz souden afbrengen insgelijcken van bruggen en paggers ofte wat meerder aent fortres gebreeckt, souden afmaeck... twelck sij beloofden gesaementlijcke van daa... en in geselschap met ons souden afkomen —

Dese opperhoofden vangen.de negorijes hebben wij des avonts appart gevraegt wat haer vande saeke dogte van beyde dese negorijes gaeven ons ten antw.t = dat volgens haere oude rogten ijtolteren most den levende voorde dooden sterve... maer sustineerende dat het maer een gemaeckt

werck

werk was vanden Houcum Manquanto soude anders, wel afgemaeckt worden —

Donderdag 30e do wierdt ons aengedient van twee Capns van Condno, uijt den naem vanden Houcum Major de welcken aen ons versogten wij derwaerts wilde komen vermits eenige verschillen tusschen d'officieren inde negorije was gerezen, d'welcke hulpe middelen, twelck wij niet hebben kunnen weijgeren, en aldoo naer Tondano vertrocken, den Houcum Major claegde dat de vier andre houcums in haer eijgen huys vergadderinge hielden, sonder hem daer in te kennen en hij als houcum Major van d'Compe gemaeckt was be,, hoorde in sijn haere vergadderinge te houden op dat hij conde weten watter passeerde twelck wij haer hebben voorgeleijdt, dat den houcum Major het hoofdt van hun allen was dat sij lieden ten huyse van hem haer ve,, gadderinge souden houden, en hem als opperhooft vande negorije souden kennen, het welck sij beloofden naer te komen —

Wijders hadden sij eenige verschillen met den anderen wegen eenige landerijen de welcke in onse aenwesen wierdt ge,, middelt en bijgeleijdt soo dat daer van niet meer van is

Verders seijden sij lieden soo wanneer drie a vier huysgesinden haere varckens hadden geslaget als dan vervolgens haer padij souden afbrengen en Cleeden daer voor int Compe ontfangen doordien in voortijden somtijts voor Cleeden van 3 a vier vaem stonden belast en niet hadden genoo,, ten daerom sij liever de padij eerst afbrengen en dan de Cleeden ontfangen —

Den Houcum Major versoght aen ons dat wij aenden Houcum Manquanto wilde bekent maecken wegens eenige spaensche goudts, die hem in voortijden tot sijn ont,, schuldt wierdt afgedwongen om te betaelen en nader,, handt contrarije bevonden wierdt, als dan door de gemeene landts hoofden goedt gekent sijn goudt wederom te resti,, tueren, de welcke nogh niet geschiedt is versoeckt,

Het selve

het selve wederom te mogen erlangen —

Sondagh 3en decemb: op Comon gekomen zijnde souden de voorn:
Coucom Majoor ontpost van ons, en liet ons weeten soo als
wij ons afscheijdt hadden genomen en uijt de Negorije ver,
trocken was, waer de vyandt, zijnde van Poulouhatten
in het Condansche thuijnen gevallen — en bij naer twee koppen
afgeslagen, ten waer sy het lossen van onse musquetten
niet hadden gehoordt waer over sy het Ciaperden, ende
beijde persoonen haer leven bevrijdt, maer den eenen
nogh wierden gequetst —

Maend: 4e do: hadden die van Comon bij de Negorijen
van Camerije en Zarontsen bij den anderen doen
vergaderen waer over wij moesten den geheelen
dagh aldaer vertoeven, dogh vrughteloos en te vergeefs
vermits beijde hartneckige partijen met malcander
konde accordeeren, die van Camarije niet anders
wilde als dat den levendige voor den dooden soude
moeten sterven, daer en tegens die van Zarontsen
met cleeden Goudt en musquetten wilden afmaecken,
en is alsoo tot nadder beschijt daer bij blijven steecken

Dinsd: 5e do: d'Opperhoofden van Cascassen ons
versoght hebbende — dat wij dat wij desen dagh al hier
souden vertoeven vermits sy van meeninge waeren
de saecken met Aris wegens de doodt slagh af te maecken
door dien de hoofden van Aris ten deele daer present
waeren — dogh niet konden accordeeren die van
Cascassen wilden het met cleeden en Goudt afmaecken,
waer op den Capn: Tasson antwoorde dat sij daer
toe geen last hadde wilden sy het afmaecken dat sij
dan om laegh bij d'Opperhoofden souden komen —

Zynde het dagh register van de maendt daer benevens mede
overgesonden tweleck in sijn geheel hier in lasten —

Manado aen d' forteres Amsterdam 1679.

Manado's dagh register.

Dagelijcxse aenteecke„
ningen gehouden door den
Abraham van Meijert,
boeckhouder en hooft op de
Manado, meldende de
principaelste voorvallen,
sedert den 14:den April a:o 1679
dat aldaer g'arriveert is,
tot den dato deses

Naer dat ick op den 14:den April: p:le het Jagt
d'Experiment, op de Manado ben gearriveert,
omme aldaer (per order van d' E: heer Robbertus
padtbrugge, gouverneur en directeur der
Moluccos) het Comptoir als hooft, te bekleeden,
soo sijn der in mij aenwesen deese naervolgende
Zaken den principaelen voorgevallen

den 24:en April. arriveert alhier den Korrcorre
van Chiauw overvoerende den Sergiant Jan van„
der Linden, overleverende een brieff van den Sergiant
Jan Lodewijcksz, meldende niet anders, als het versoek
van versterckinge aen maendgelden, voor het volck aldaer

den 29:en dito vertreckt den Chialoupe d' Een„
dragt naer Chiauw. sijnde daerin geladen, ses
lasten padij, onder een vat vleesch, tot randtsoen; oock
soo gaet met dito boden den E:rw: predikant Zachari„
as Cahoijngh, benevens sijn huijsvrouw, om de kerck„
lijcke visite aff te doen

den 2:en Maij. Kompt alhier den vaertuijgh
van Tagoena, met mondelingh rapport, als dat Don
Philippo of Saban, naer ons vertreck tot hier ver„
scheijde reijsen, bij den Koninck van Tagoena was

geweest

geweest, en dat sijn meeste volck al van boven, naer beneden waeren aff gekomen, dewelcke door het aendienen der vernoemde Limaimoeres, seer ontstelt scheenen, en diensvolgens don Philippo niet anders voor en hadt, als met den koninck in broederlijcke vrientschap te leven. ——

den 3^{en} dito. verschijnt alhier den vaertuygh overlevrende brieven vanden Corporael hier boven op Gorontalo ende den koninck van Donogho, welcke principaels affschriften, p.^r het Jaght den Depprint. den Ed.^e H.^r gouverneur, sijn toegesonden ——

den 6^{en} d.^o vertrecken van hier de schepen d'Depprint.^t en den koningh Amsterdam, naer Macassar, mede slepende negen en sestigh lasten padij, vier en twintigh stucks ende nuusquets, segge affruijt plant en derige ende nuusquets ——

den 10^{en} maij komt alhier den vaertugh van den koninck van Boelangh, mede brengende Capp.^{tn} Lauwt, den welcken ons eendlijck aendiende, dat hij van sijnen koninck gesonden was, om de drie negorijen Aris, Clabatt, en Bantijck, die hij verstaen hadt dat verbrandt souden werden, off het de waerheijdt was offte niet, ende oock om niet eenen, te vernemen waer het volck van voorn.^{de}: affgebrande negorijen gebleven waeren ——

den 12^{en} dito vertreckt bovengenoemde Capp.^{tn} Lauwt weder naer Boelangh, hebbende hem niet eenen gelast, dat hij aen sijnen koninck soude seggen sigh selven niet meer met d'affvallige dorpelingen van Poleiaccan, en veel minder met d'aff wijckelingen van Komon, te bemoeijen, off dat den Ed.^e H.^r gouverneur soude genoodtsaeckt werden, daerinne anders, ende naer

behooren

behoorden te werden; waerop antwoorde, sulcx zijnde Coninck te sullen aendienen, ende is daermede ver= trocken

Den 20en dito Coomen d'opperhooffden van de negorijen Seronsen en Tamereck bij ons, omme kleeden te halen, omme in ruijlinge van dien, daer voor padij te leveren

Den 23en dito verschijnt alhier den vaertuijgh van Sangi hebbende op Chiauw aengeweest, ende van daer mede overgebracht den Sold.t Dirck Backer, met sijn familie mede brengende den brieff van den Coningh van Chiauw, wiens inhoudt met anderes was luijdende, als dat den E. Heer gouverneur, op sijn E.s aenwesen aldaer, aen sijn Ed.e belooft hadde, wat jonge duijven, ende dierhalven als nu daerom ver= soght, waerop dan met het selfde vaertuijgh sijn Ed.e drie paer jonge d.os hebbe toegesonden met versoeck dit selve voor desmael te aenvaerden, alsoo de voor tegen= woordigh niet meer in voorraet waeren dogh dat wij naderhandt bij gelegentheijt sijn Ed.e van meerder sonden vereeren

Dito. den hoccum maijoor Mangenanto, ende de verdere hooffden van de negorijen, senden ons oock op heden haere affgesanten, de welcke ons bekent maekten, dat die van Passan, den van Tondano de kop had affgeslagen, niet wetende uijt wat oorsaeke: daer en tegen, waeren die van Kakas met haere vrouwen te bosch inge= gaen, om vaerkens te vangen, alwaer sij een vreemt pad hadden gevonden, dat haer onbekent was, dogh het selve vervolght, ende een end' weeghs voortgegaen sijnde, soo hebbende onderwegen bloedt gevonden; waer door soo verschrickt en verbittert sijn geworden, dat se weder= om twee van Passan vindende, van desgelijcke gecapotteert

hebben

hebben, In welcke die van Abomon, doorontsden, da„
mede wij en kaskassen, verstaende, wilden sij met
geweldt, met alle man daer op uijt, doght door de hooffden
tot dagh daer aen opgehouden ——

den 24en ditto. des smorgens vertrecket, den vaendrigh
dirck pieterss, benevens den schrijver Jan de vries,
en vier soldaten, naer boven om de padij In te wijsden, hem
met denen belastende, navoe te vernemen, waer uijt
het voorverhaelde gedocnte, te spruijtende ——

den 26en ditto. schrijft den voorn: vaendrigh,
dit naervolgende ——

Aen Sr Abrahan van
meijert ——

Soo als wij den 24en deser van il vertrock
quamen wij den selven dagh op Caskassan, en aldaer ge„
tardeert tot den anderen daghs smorgens, van daer gegaen
Zijnde, naer de negorije Abomon, om de luijtiers aen te
preessen, ons Comps: kleeden te haelen, dewelcke nu ge„
samentlijck benevens die van kaskassen affkomt, kan
u.e. hen lieden de kleeden laten volgen, gelijck als voorheen
mede gesoght te, hoewel sij traeghs en onwilligh genough
sijn geweest, en geen kleeden wilden haelen, maer eghter
soo hebben wij haer doen wel daer toe bewoogen dat sij nu
affkoomen, soo dat wij doen wel de kleeden nu In ons aen„
wesen konden uijtdeelen, d'oorsaecke dat de luijtiers soo
traeghs en onwilligh Zijnde, te daeromme dat haere mede
gebuijren, soo hand van den vijandt werden besoght, ende
willende nu sonder eenige ophoudinge off tegenspraeck
met haere gantsche maght, Ick segge geheele landt,
om de negorijen poelsacken en dat at van de verdeelt
kon, gelijck al ree In verscheijde troupen, tegen den ander

sijn

sijn geweest, bij sonderlingh die van Kakas hebben der„
gisteren slaeghs geweest en twee hoffen afgeslaegen
den deel aen wederzijden gequetst, de Tortevende gevlugt,
en wegh geloopen; wijders soo sijnder twee negorijen van
's Comp.e onderhoorige bijna met den anderen uijt ge„
veght geraeckt, den waer dat den Hoccum Mange„
naute, met sijn bij hebbende officieren derwaerts ver„
trocken hadde, om 't selve te middelen en bij te leggen; wijders
verstaet men hier dat des 's Coninghs volck ofte Ma„
gondersch onder die van Poelsaken sijn vermenght, soo
dat het wel te gelooven is, dat dit werck is den opstem„
mingh van den Koninck van Boelangh, welck het sijnde
tijt sullen blijcken; wijders geliefft door den volck te laeten
uijtroepen in de negorijen Clabatts, Aeris, en Kantijk,
en Clabat van boven dat sij luijden hun padij nogh inde
huijsen berustende in de negorijen moeten brengen,
en wel verseeckert met wapenen naer hunne huijsen
gaen, wandt wij verstaen dat nogh vier troupen van
Poelsacken, Datahan, Passan en Mogondo uijt
sijnde, maer nogh niet wetende, off sij verder sijn als
ontrent Tondano. desen morgen op het sluijten van
desen werdt ons berigt dat den vijandt in de Tondanese
hetangs hadden geweest en moesten van daer wederom
selver de vlught nemen door dien de Tondanders hun
te starck waeren, en in het loopen roepende, o Tondano:
de Koninck van Boelangh is in onse negorije Poelsa„
sacken, off het nu soodanigh is off te niet sal den tijt
leeren. — P.S. desen dient U.E. bekent te maecken, wegens
de halve breede batta die door S.r Jan Fransen voor
24 maeten sijn ingestelt konnen wij niet hooger uijt„
geven, dan tegens 21 maeten vermits niet langer

ijder p°. dan 3½ vadm à 6 maten de vadm, doed voort p°. 21 maten, dat veel sonde komen te verschoolden tegens 6½ ℔ p°. slaet, daerom gelieft ons te laeten weten off wij se voor soodanige prijs sullen, uijt deelen off brengen weder om, wijders gaet het met de andere lij„ waten wel, Ignijnen komen wij oock niet meerder dan 19. vadm uijt meeten, off te 95. maten daer voor krij„ gen, daer en tegens hebben wij eenige maten meerder voor de salempoeris. wegens de vaststab verwagt teden wij u.E. ordre om ons naer te reguleeren, vaert wel was geteijckent, dirck pietersz. Jan de vries, kitsert keijnierksz. ter Zijde stondt Cromon den 27e maij anno 1679 ———

Op welck schrijvens kortelijck geantwoordt hebben als volght ———

Aen den vaendrigh dirck pietersz.

u.E. brieff uijt de negorije van Cromon geschr; is mij s'avonds door de affgekomene manadors overhan„ digt, waer uijt al de omstandigheden van Igodoenta daer toe met verwonderinge gelesen hebbe, sullende dan dit korte hier op antwoorden soo segge, dat alle de negorijen voorslad dat se met alle man den vijand willen gaen weerstand bie„ den, dogh versoecken, dat aen ons daer toe licentie te geven, maer ick kan niet oordeelen, dat dese zaeck sonde goet wesen, se meer naer dien, het de tijt, so dat de padij in ge„ zamelt werd, soo dat se in plaets van s Compe. dingen deugh aff te doen, haer selven souden hedden off liever wercken en daer na d'E Compie. verlegen te laeten, haer als dan beroepende dat se niet sonder Consent hadden aengevat dierhalven gelieve u.E. haer aen te maenen, en soo veel

als

als mogelijck is, dat sulcx aldus te bewegen, ter tijt en wijls toe dat de padij handelinge affgedaen zijnde, en de In d'E Comp:e packhuijsen bij een versamelt en opgewijst is, als wanneer dan alle dingen, d'E Comp:e rakende voldaen wesende, sijluijden uijt ijder negorije een hooft off twee naer benedden komen affsteden, sullende als dan in een gemeene vergaderinge overwoogen en geslagt werden, wat ten dienste van d'E Comp:e en tot haeren besten het voordeeligste zal wesen, want soo wij haer in de dommen ijver en onder- suijst heijt laten voort vaeren, het soude te bedugten staen, dat dese zaeck niet tot voordeel, maer veel eer tot nadeel van d'E Comp:e soude komen uijt te vallen, dogh dit buijten sluijtende, dat bij aldien sij van haere vijanden overrompelt wierden, haer als dan mede hebben te doonen, niet als slap- hertighe maer als kloecke soldaeten ——

p.s. op'stondts werdt mij den brieff in behandighe uijt wijsende dat de halve breede bafftas niet meerder als 3 ½ vadem lanck sijn, ende daeromme niet hooger kondt uijtgeven, dan tegens 2 i kleene maeten, welck 15 maeten op slaet verschil soude geven, dat vrij wat veel is, oghter wat sullen wij doen, off schoon S:r Jan fransen uijt den el vijff vierendeel wilde hebben, wie salt hem geven. dierhalven moeten wij met de tijden en wijden daer mede verseijden sijn, dogh soo ick oordeelde dat het beter soude wesen, de bafftas wederom te senden, soo kund ick ie hem:te aen laeten brengen, dogh met die Conditie dat sij ander lijw:t daer voor in de plaets sullen moeten nemen, want het anders in de quantitijt te veel verschellen soude, dat niet noodigh is, ooch soo heeft d'E Comp:e de kuijnte van padij wel van nooden, dierhalven stelle het in u voordeel, wat best gedaen off gelaeten dient, op dat wij aen weerkandt ons selven mogen bevrijden, niet alleen van opspraeck, maer ooch ten principale voor schaede, Manado, den 27:e maij anno 1679 was geteijkent abraham van meijeert ——

+ ende degeene dat se daer wenden, te seggen hebben voorstaen,

ditto

ditto. Comen oock de hooffden van de negorijen
kaskassan en Homon, cleeden halen, dienende tot
de padij handelinge ——————

den 27en ditto. komt alhier van Chiauw den gogo
darab met twee korrooren, versoeckende omme van hier
over Bolanghs naer Candipan te mogen gaen voorgeeven
omme aldaer met een van des Coninghs dogters te
trouwen, doght hebbe hem sulcx affgeslaght. waer op naer
drij à vier daegen vertoevens, weder te vertrocken ——

den 28en ditto. arriveert alhier den prauw van
gorontalo, met twee kitsiels tot geen andere dijnde,
als om te vernemen off den E. Heer gouverneur oock
hier gekomen was, seggende sijn E. aen haeren koninck
belooft te hebben, dat binnen den tijdt van een maend,
naer sijn E. vertreck, wederom hier soude wesen, en
dus halen gekomen waeren, om haeren koninck daer
van te verwittigen, meenende als dan selver persoonlijck
herwaerts aen te komen, doght dit haer seggen nemen
wij maer in diseretie op ——————

dito. komen oock twee prauwen met Cappiteyn Lanw
van Cotolij, gantsch geen nieuws medebrengende, alsoo
sij seijden, dat se over de twee maenden hadden uijt geweest

ditto vertreckt perrina met een vaertuijgh
naer den koninck van Bolangh omme te vernemen
waer de quesie hier voorenr gemelt, uijt te spruijten do-

den 31en dito. vertreckt voorgenoemde vaertuijg
weder naer gorontalo ——————

Adij primo Junij. komt alhier te arriveeren yan
aijon den primo maccarompius, den welcke ons
mondelinghs wist te seggen, dat den koninck van Bol-
langhs al twee maenden op mogondo hadde geweest,
en hebbende onderwegen verstaan, als dat den selven
tegens de volckeren van poldacken, passan en de

datahan, sonde geseght hebben, dat se met de
Comp.e niet te doen hadden, als onder niemandt dan hem
koninck voorn.t staende; ende alsoo er veele van de mana-
ders op de komste van den prins boven in de logie waeren,
soo versoght hij dat met ons op een aparte beslotene plaets
se moghte gaen, waer op met den anderen naer binnen ge-
gaen zijnde, soo is ons dit naervolgende ter ooren gekomen.

voor eerst dat hij prins voorn.t eenelijck sijne
wijse heeren.s aen hadde gestelt, om te versoecken (ter
wijle sijn kerck en schoolen klaer waeren) een schoolm.r,
als teenemael genegen sijnde, omme met al sijn volck het
Christen geloof te aenvaerden, houdende d'E. Comp.e als
sijn patroon en vader

verders soo wierd ons door hem geopenbaert,
als dat den koninck van Boelangh verstaen hebbende
dat die van Mogondo, door den Capp.tn Lauwt geduijrigh
raed hielden, en twistigh waeren over het Christen
geloof, soo heeft hij koninck sigh derwaerts gevoeght, ende
haer aengeseijt, dat niet begeerde dat ijemandt van haer
Christen sonde werden, hebbende hij koninck voorn.t
selver aldaer raedtsplegingen gehouden, sendende naer
Poelesacken 8. man, de welcke doen met 6. van die plaets
wederom sijn gekeert naer Mogondo, dogh niet wetende
watter beraedtslaeght is, altoos hoe daegen daer aen
is het gedoente van koppen aff te slaen gevolght, willende
de Mogonders den koninck van daer niet laeten vertrecken,

oock soo had hij prins op Boelangh aengeweest,
dogh den koningh aldaer niet gevonden, maer den gorgoe
gesproocken, ende hem gevraeght, wat den koninck uijt
sin hadde, en boven dede, waer op hij antwoorden, sulcx
niet te weeten, wandt sijn M.e van hem niet geaght en wierde,
noghte dat hij oock aen haer het minsten bekent maekte,
seggende daer op dat wanneer den koningh eens wederom
moghte komen, ende saecke qualijck uijtviel, sij oock niet
hem niet souden willen te doen hebben, oordeelende, niet ge-
houden te wesen, een anders sake (daer sij niet van en weten)
te redden

nogh

noghs soude hij prins Mattaacompins selver aen sijnen broeder den koninck van Boelanghs gevraegt hebben gehadt, off hij met d'Comp.e wel meende offte niet, dogh daer geen antwoord op erlangh, soo dat hij priens vast van vertroúwen is, de koninck niet veel goets uit sin hert, sijnde van die gevoelen dat wel mogelijck soude konnen wesen, de koninck noijt weder te voorschijn quam, ter oorsaecke dat waer hij gesoght werd, deselve altijt versaeckt sal werden, off dat se die geene die naer hem vernemen, soo wat om den struijk sullen leijden

Doghs alsoo den koninck van Candaer sijn soon van meeningh was, om met de doghter van den koningh van Boelanghs te trouwen, en hij sulcx vernemende, soo werdt vertrouwt, dat men hem noghs wel wederom sal te spreecken komen

wederom was voorn.en prins noghs gevoeligh, als dat die van Boelanghs oock al metter tijt tot het Christen geloof souden te bewegen sijn, wat nu van dese zaken is, moet den tijt leeren

Sondaghs den 4.den Junij arriveert alhier den vaertuijgie Chiampand gewijsde, voerende vijff man, de welcke sij hebben gestelt hadde, omme het naer Maldijs op de hacht doghs door de kleen heijt van't vaertuijghs en de gedurige tegen winden, zijne voorgenomen reijse heeft moeten staeckende alsoo van Sangij hier aengekomen, om sijne inhebbende ladinge (bestaende in wat olij en oude klappus noot) [illegible] te verkoopen

Maendaghs den 5. ditto retourneert den vaendrigh met sijn geselschap, mede brengende diverse offer hoofden van de negorijen, en met eenen overleverende dit naervolgende rapport

Zoo als wij woensdaghs 's morgens den 24 maij vertrocken, quamen wij naer de middagh ontrent 3 uijren op Cakassen, en aldaer gerust tot des ander daghs 's morgens onder en destecken hebben wij de luijtiens aengedienen, dat se volgens het oude gebruijck, d' E. Comp.es cleeden souden

hadden

haelden, derwijle wij hier boven waeren en deselve uit
konde uijt deelen, gaven ons tot antwoordt, dat sij niet
van meeninge waeren, om padij dit jaer aen d'E Compe
te leveren, eensdeels om dat sij een onvrughtbaer jaer
hadden gehad, anderdeels om dat hun nede gebuijren soo
hart van den vijant wierden besoght, dat sij daerom dit
aenstaende jaer, geen struijnen konde maken, derhalven
sij den genoodtsaeckt waeren, om hun padij in voorraedt te
houden; maer ooghter soo de negorijen Chonon huil=
den doen, souden sij 'tselve naer volgen

Wijders wiert ons bericht door een seekere
Christene vrouwe gent. Elisabeth dat de negorije
Caskassen, in den langen tijt soodanighe goede vrught=
baer jaer van padij hadden gehadt, gelijck wij genoegh, en
overvloedighe in hunne vergaderinghe voor wooningen heb=
ben gesien, maer hadden 'tselve in hunne vergaderinghe
voor eenige dagen besloten, dat sij geen padij, dit jaer
aen d'E Compe wilden leveren, off het waere dat ijemant
een vaem off twee benoodigt was, konden deselve om
laeghs gaen kijcken, wijders seijde voorn. vrouwe dat
niemandt van dese negorijen, geen d'E Compes dienaeren
souden koopen om te eeten, dan alleen diegeene die ka=
meraedtschap, met hun luijden hadde gemaeckt, als
oock geen bagagie off te 't alderminsten sonder beloonin=
gen van d'E Compes dienaeren souden doen, gelijck wij
oock hebben bevonden

Den 25en dito op Chonon gekomen sijnde,
hebben wij de hooffden der negorijen bij den anderen
doen vergaderen en voorgedraegen om d'E Compes cleeden
te haelen, om in met eenen uijtte deelen, gaven mede
tot antwoordt als boven verhaelt is, maer daerom
niet te min beloofden sij des anderen daeghs naer te
koomen, en dan een ijder naer sijn vermogen, soo veel
te nemen, als sij daghten te koomen betalen

Wijders

wijders hebben haer voorgeslagen, wegens
steen en kalck tot den packhuijs en fortres, als oock tot
den nieuwe logie gelijck zij het aenwesen van den E.E. heer
gouverneur hadden belooft, als oock duijdelijck genoegh
bleeckt, bij de naergelatene geschriften van sijn E.E. nogh
onder hun lieden berustende, maer seijden daer van niet
bericht waeren, sustinerende dat sijn E.E. niet wel be„
right was, door dien sij niet anders hadden belooft dan
alleenigh het fortres te onderhouden van abdack en
houdtwerck, en de pagger, insgelijcks de hoestal, de
brugge, en bij de Combuijsen, en den nieuwe logie te
maecken van houdtwerck, al souden sij iaerlijcx een
nieuwe houte logie maken, soo wilden sij doch wel geen
steene logie maken, maer kalck iaerlijcks om het for„
tres mede te pleijsteren, beloofden sij naer te koomen—
voorts wierd ons bericht van de opperhooffden,
hoe dat die van poulosackin, datahan, en passan,
in vier verscheijden troepen, omtrent Condano en Cacas
haer hadden vertoondt gelijck oock gebleken is, in de
sondaense thuijnen, alwaer sij een de kop hebben aff„
geslagen, meenende van gelijcke op Cacas oock soodanig
te plegen, maer wierden van die van Cacas over rompelt
ende moesten daer selver twee hoffen laeten: naderhan
quamense op langowangh als vrient en wierden oock
als vrienden getracteert, en seijden vermits geen swit
in hunne negorije hadden, quamen alleenigh om parang
te laeten maeken, en alsoo bij naght van daer geloopen,
wesende naer de thuijnen van Cakas, hebben aldaer
een persoon gequetst, die van Cakas goede waght
houdende, soo is den vijand gevlught, en door de voedt„
angels geloopen, hebben die van Cakas de bloedige
voedtstappen naergevolght tot aen langowangh, waer

over die van Cakas minimeerende, bijnae met den
anderen uit gevlught souden hebben geraeckt, om dat
die van Langoubanghe hunne vijandt hadden gehuijs
vest en getracteert, ondertussen den hooftman maijoor
Mangenanto den 10de met sijn bijhebbende officieren
gecomen sijnde, is dese twist tussen Cakas en Langou„
banghe bijgeleijt, soo dat daer van niet meer te ver„
trecken. den 26en do. naer Tanderoij en aldaer
's Compe. kleeden uijtgedeelt, doch wij stonden seer ver„
wondert, om dat dese negorije inde voorgaende jaeren
2.3. à 24. lasten konden leveren, en nu maer 13½ last
konden opbrengen, doch sagen wel naer ons oogenschijn
de negorije wel van padij was versien, maer brachten
inde voor, dat se soo vreese van den oorloghe uit aen„
staende saek geen tuijnen konden maken, dat daer„
om geen padij aen d' E Compe. konde leveren: wijders
wierd ons voor de suijvere waerheijt verhaelt, dat onder
de troupen van Poeldsacken des koninghs volcks
van Boelanghe vermenght was, insgelijcken de
Mogondiers, en dat den koninck van Boelanghe selver
persoonlijck in Poeldsacken was. op den 28en do.
is daer een troup van den vijandt voor de negorije Lan„
gouban vertoont, en wierden door de Langoubangers
op de vlught geiaeght, en daer van een de kop affge„
slagen. den 29en do. hebben sigh den vijandt voor
de negorije Tomon vertoont, en van deselfde Tomonders
vervolght tot aen hunne negorije sonder iet wes te
gewinnen, dan allenighs aen weder sijden gequetsten;
ooch wierdt ons bericht dat den prins Maccaronpis
overleden was, en dat sijn volck met eenige prauwen,
inde baij van Amora laghe, en intenderende dat dese
te gaen, om den rouw van de prins af te leggen

den

den 30en do. op Sekontsen gecomen zijnde,
hebben aldaer 's Comp:e kleeden uijtgedeelt, en niet
meerder konnen verruijlen, dan voor 5. last en 41. mat
de welcke voorleeden Jaeren 16 à 17. lasten, conden
op brengen, gaven oock geen andere reedenen als de
voorgaende dat hunne padij en voorraedt moesten houden
soo dat wij oordeelen, dat het met dese vier negorijen
een opgestelt werck is, gelijck ons oock van de voor-
noemde vrouwe wiert verhaelt, dat en hun vergade-
ringhe hadden geset gedaght dit Jaer geen padij aen
d'E. Comp:e te leveren

den 31en do. hebben wij op Tomon de kleeden
uijtgedeelt, en aldaer verruijlt een bedrage van 15 last
en 37. matten en op den 2en Junij de kleeden op Caskassa
uijtgedeelt een bedrage van 9. last 15. matten, daer wij
nogtans sage de huijsen vol padij staen, en tot ons leet
wesen, niet meerder konden op doen, wij hebben geen
eens maer wel hondert reijsen gewenst dat Sr. Jan Fran-
cken bij ons hadde geweest, want hij ons niet alleen, maer
voornamentlijck d'E. Comp:e groote dienst soude hebben
konnen doen, doght wij vertrouwen, dat bij aldien hij bij ons
present ware geweest, uijt een heel andere toon soude singen
ende en de plaets van het last tegens 6½ R:s de reeckenen
wij wat meer soude stellen, doght een so geen kunst ijets
voor te slaen, dat men selver noijt ondervonden heeft
heeft, en veel min blijcken van getoont, oock hebben
wij aen de hooffden der negorijen versoght om 3 à 4 Jonge
om ons goetie te dragen, doght gaven ons een antwoord
niet te willen ijets doen, sonder betalinge tot dus
verre het rapport

den selven dato sijnde den 5en Junij hebben
wij alhier op de Manado met de affgekomene hooffden
van de negorijen beraedtslaeght, en de haer te voren

gelijst

geldijt, datse niet met alle man voorderst souden uijt
trecken. maer dat een ijder binnen nagt over sijne ne=
gorijen moesten houden deselve versterken en altijt op
haer hoeden te wesen van niet overrompelt te werden,
ter tijt en wijle toe dat al de negorijen haere padij binnen
hadden; 'tgeene sij oock voordeelen eert te wesen, en niet
ons toestemden, en is op dese Conditie weder een ijder
naer sijn negorij vertrocken

Woensdaghs den 7en ditto komt perrinea we=
der met berigt, dat hij den koninck van boelangh
hadde gesproken de welcke seijde van al dese questien
niet te weeten, maer dat van voornemens was, naer mo=
gondo te gaen en te vernemen, waer uijt deselve was
spruijtende, als wanneer dan kennisse van saecken, be=
comen hebbende, selver van meninge was, om hier te
koomen, dat wij niet en konnen gelooven, want hij aldien
sijn gedaghten waeren om sigh hierwaerts naer toe te begeven
hij soude hier al lange komen geweest hebben, maer
dit sijn anders niet dan sijn oude prâtijes, en wij vertrouwen
voor vast, dat hij den principaelsten autheur van al dit
werck is

Donderdaghs den 8en ditto komt alhier den
baertuijgie van Candipan, mede brengende dese naer=
volgende brieff, door den Corporl. Hubert Bodon, op
gorontalo geschreven

Aen Sr. Abraham van Meijert

UL: schrijvens van den 4en meij is ons den 20en
deser wel ter hand gekomen, ende daer uijt verstaen
van goede aenteeckeninghs gelijck wij alle dagen doen;
soo draed de Candipangers hier gekomen sijn, soo heb=
ben die van limbotto haere negorije affgebroocken, en
sijt gebergthte gaen woonen, die van gorontalo en limbo=
to passiaeren alle daeghs en slaen buffels dood en eten,

alle

alle daegen, den 15.en maij is hier den prauw met
drie radjas na de koninghs laladij geschickt om haer te
hulpe daer te wesen, om tegens d'E Comp.e te veghten,
met sijn matrosen, wij hebben den brieff met de prau
mede gegeven, om op de manado te bestellen, maer
drie dagen naer dat sij weght waeren, soo hebben sij
ons de brieff weerom gegeven, seggen dat se vergeten, wat
sij doen hier anders niet als kruijt maken, sij doen hier
parade met 16 gelederen, van vier, met volle geweer,
en pallissade kappen, en alles wat tot amonitie van
oorloghs toebehoordt; de Jongen koninck heeft oock
stucken op sijn huijs laeten haelen, wij sijn oock gewa
schuwt van den goed vriend, dat wij wel op ons hoede
moeten wesen, want soo sij sien dat daer meer als een
schip komt, soo sal onse vriendt derst vallen, sij hebben
oock gehoordt uijt de mondt van de Candipangers hoe
s op sangij toegegaen is, sij vreesen dat het haer oock
soo gaen sal, daerom hebben sij de Candipangers niet
den mond vol kost gegeven, noghs niet den pinangh.
hier mede blijft god bevoolen. was geteijkent Hübert
booden. ter tijde stont. op gorontalo desen 23.en maij
anno 1629.

op welcke brieff niet anders g'antwoordt is,
als dat se aldaer des niet te min moeten blijven, en
patientij nemen, totter gelegentheijt sonde sijn, datter
andere remedie sonde konnen ingeschaft worden, ende
altijt den wacker ooghe uit Zijsl te houden, en steets op
hoeden te wesen

maendaghs. den 12.en Junij. smorgens ben ick
in Comp.e van den vaendrighs dierck pieters; Jan de
vries en drie à vier sold.en naer Clabat te bevelen,
gemarcheert, omme aldaer d' Comp.e kleeden te verma
gelen tegens padij: soo hebben wij naer drie dagen

verblijff

verbleff, In al die tijt, niet hardt smeecken en aendrin,,
gen, echter niet meer komen, op doch dan 14. lasten en
93. maten kleene, bevindende Ick als doen selver, dat
het halsterighe Creatuijren zijn ——

Woensdagh den 14en dito vertrocken wij smidd,,
daghs weder van daer, en quamen tegens den avond op de
Manado alles wel vindende ——

Saturdagh den 17en dito komt alhier een
vaertuijgh van Tagolanda met schrijvens van den
Jongen gesaghebber aldaer. te weten dat seeckere persoon
van Sabau gent. dat inder aldaer was gecomen, de
welcke haer verhaeld hadde, dat den koninck van
Ternaten, met d'E. Compe. in onverstandt was geraeckt,
om dat Locmanio verlooren is, daerom souden die van
Tagulanda en den koningh van Siauw geraedtslaeght
hebben, (bij aldien dat waeraghtigh waere datter ee,,
nige ontseijlen op Maleijo geweesen was) dat sij dan mede
daer na toe wilden, doch versochten om den Chialoup
die haer naer Maleijo souden overbrengen, alsoo haere
vaertuijgen het tegens de oostewindt niet en konde op
haelen, op welck schrijvens gedient heb dat wij van die
lopende geruchten niets ter werelt gehoordt hadden,
en dienhalven het voor een uijtgestroijt werck hielden,
haer niet eenen versekerende, soo bij aldien de ijets aen
vast was, offte wesen mochte, het haer tijts genoegh te
sullen laeten weten ——

Dingsdagh den 20en dito vertreckt voornoemde
vaertuijgh naer Tagulanda, met antwoord als vooren.

dito. laet ons den hoccum Maijoor Mangenanto
weten, als dat den seloen met eenigh volck naer Lan,,
goibangh hadde geweest, om te vernemen, hoe de saecken
aldaer stonden, doch op sijn verschijninge, hadden die van
Lagoibangh de gommegomme geslagen, niet ee,,

gevende

begeerende dat den Roccium souden boven komen, dewelcke
vragende om wat redenen sijt sulcx deden, en sij luijden met
geen bondtgenooten van d'E. Comp:e waeren; gaven anders
niet tot antwoord, als dat haere vrouwen en kinders souden
wegh loopen, waer op voorn:de Roccium weder vertrocken was:
op dit Rapport soo is den vaendrigh Dirck Pieters. met 10:
man benevens den tolck, daegs daer aen sijnde den 21:en d:o
smorgens selver naer boven gegaen, als oock de Capp:ns ende
verdere officieren uijt de beneden negorijen. om te hooren
watter aen dese saeck mochte vast nemen. onder tussen dat de
mans naer boven zijn, soo packen de wijven al hare sacken pac
en des nachs in stillighe:t te vertrecken, en haere negorije
te verlaten, allernighs om dat sij loopende geruchten ver-
staen hadde, dat den E.He:r gouverneur met den Coninck
van Ternaten verkoop laght: doch ons sulcx bekent ge-
maeckt zijnde, soo hebbe aenstonts goede ordre gestelt, ende
haer versekert, dat wij van alle die praties niets der
werelt en wisten, waer op sij haer lieten geseggen, en sijn
alsoo in haere huijsen gebleven

Donderdagh den 22:en ditto schrijft ons den krancken
besoecker Pieter Bremes van Cagulanda, dat die volcken
al begonnen gereedtschap te maecken, om haer vrouwen
en kinderen op den bergh te voeren, mede ter oorsaecke
als vooren. waer op wij aen dat vreesachtige volck hebben
laeten weten, daer van (als boven verhaelt) geen kennisse
te hebben, belastende met eenen aen voorn:de d:o Bremes,
haer lieden gerust te stellen, soo veel als mogelijck is —

Vrijdagh den 23:en Junij komt alhier Capp:n Capi
met twee hoovetoorden en twee prauwen, beneffens des
Coninghs soon van Candaer, geen nobes mede brengende
als dat den selven naer Bolangh ginch om nu aldaer
s Coninghs soon, aende dochter van den Coninck van
Bolangh uijt te huwelijcken. en brenght oock mede

den

den brieff van den sergiant Jan lodewijksz op Chiau,
mede met anders meldende als van de loopende geruchten,
wegens den koninck van Ternaten ——

Saturdaghs den 24en dito. laet den vaendrigh
van Bronon weten, dat om 'tgeene hij nae boven was
gegaen dat hij aldaer 'tselve alles contrarie had bevonden,
en 'twelck onlanghs aen ons gerapporteert was, dewijl
den uijtstroijingh van de vier negorijen waer, die met
den anderen hadden opgeseijt, om de negorij van Lan,,
goubangh te verdestrueeren, ende wilden in haere
tegenwoordigheijt, sonder eenighs tegenspreecken, met
hunnen soosadighen aedt voort vaeren, dogh wierden
gestut geseijt, en tot stilstand bewoogen, soo lange
tot de gesonden gesanten weederom van Langoubangh
gekomen wesende, sulcx verclaerden geen schult bij
deese volckeren gevonden te hebben, noghte dat se oock geen
vijandt aenhielden, maer wel ter contrarie den vijand
affbreuck sogten te doen; 'twelck nader op sijn wedder
komste soude blijcken. ——

Donderdaghs den 29en dito. komt den vaendrigh
met sijn volck weder van boven, mede brengende dit
naervolgende rapport ——

Aengesien wij laest in den morgenstondt sijn,
de den 11en dagh van Junij ons affscheijt van u.E. hadden,
genomen en onse marsch voortgeset, nae de gedesti,,
neerde plaetse, soo wierd ons door den volck 'tarwij aen,
gedient, dat wij moesten waghten, alsoo eenige hooffden
van de negorijen ons soude inhaelen, dies waeren wij
gehouden, bij de revier van Zerjan te vertoeven, ende
alsoo om sijnent wille op het heetste van den dagh, over
het geberghte te marcheeren zijnde dogh evenwel
tegens den avond met groot suckelen, op Caskassen
gekomen, ende dien selven naght aldaer onse rust

plaetse

plaetse genomen. den 12den dito op Cromon gekomen
sijnde, hebben wij de hooffden der omliggende dorpen,
bij den anderen doen vergaderen, insgelijcken die van om
laegh en de water negorijen, al t'samen op Cromon bij
den sijnde, dewelcke gesamentlijck met hunne wapenen,
klaer waeren, en met den anderen opgerecht hadden,
(gelijck verhaelt is,) om de negorij van Langoubangh
te verdestrueeren, ende tot inden grond te verderven; soo
hebben wij hun luijden dan voorgedragen, twelcke tot
's lants wel standt en gemeene beste konde strecken,
seggende dat het niet genoegh was, dorpen en landtsch-
pen te verdestrueeren, offte men moste voor eerst wijt-
luftige reden en oorsaecke daer toe hebben, anders
soo en konden wij hun luijden sulcx niet toeladen, dit
heeft alles niet geholpen, hoedanigh wij het oock met
redenen soghte te wederleggen, riepen evenwel gesa-
mentlijck en uijt eener stemme, dat de Langoubangen
den vijand over haer landt hadden laten marcheeren,
ende deselve geherbergt en getracteert, en dien selo
dagh koppen van 's Comp.e bondtgenooten hadden affge-
slagen, twelck sij seijden niet te konnen nogh willen
gedoogen, ende dat sij luijden daeromme de omliggende
dorpen, bij den anderen hadden laeten komen, om sulcx
te verdedigen, hebben haer daer op gedient, dat wij daer
inne niet en konden oordeelen, ten waer dat de Lagou-
bangers alhier present waeren, souden ons als dan
middelaers tusschen beijde partijen vertoonen, hebben
daeromme aen haer luijden versoght dat men haer soude
ontbieden, en als dan mondelingh tegens den anderen
te spreeken, gaeven daer op tot antwoordt dat wij ge-
samentl. met hun luijden daer naer toe souden gaen,
waer op wij antwoorden van neen, maer dat sij luijden
hier moesten ontbooden werden, want bij aldien wij

daer

daer na toe hadden gemarcheert, soo souden den geheel-
len hadijn ons hebben gevolght, en mogelijck der wij daer
gecomen waren, souden sij de helft van de negorije
hebben vermoord gehad; eijndelijck door lange gins en
weder segens hunlieden gedoleert hebbende sij goet
gedaght den Capitn met den singhadie daer nae toe
te senden, om den hocum en de principaelste hooffden
van meergemelte negorij te laten ontbieden, en hebben
aldoo dese gramstorige menschen, voor dese naght
te vreden gestelt. den 23en dito tegens den avond qua-
men de voorgenoemde gesanten wederom benevens ee-
nige opperhooffden, van Condano, Cakas en Tonkiboût,
en meer andere negorijen, dewelcke verclaerden, geen
redenen ofte oorsaecke aen de Langoûangers te
konnen vinden, om hunl. met het swaert aen te tasten,
veel minder eenige onbehoorlijckhet ofte vijandschap
hadden gesien: den hocum hem verexcuseerende
dat hij niet affkomen konde, vermits hij den vijandt
sijnde die van Poelsacken hadde aghtervolght, en
onder de negorijen van Passan den kop had affgeslagen,
waerom mede hij door den langen marsch uijtgemarcheert
was, en niet affkonde komen, maer liet weten, dat
noijt ofte oijt de gedaghten, noghs veel minder in sijn
hardt geladen had, waer mede hij beschuldight wirt,
dat het sijnde dit soude blijcken: 'tis waer dat die van
Poelsacken eens in haer negorijen sijn geweest, maer
doenmaels niet wetende van oorloghs, en quamen als
vriend, en wirden oock bejegent als vrienden, waerome
onse mede buijren, ons soecken te bederven, en dienvolgen
nu wel seggen, dat ick den vijand aenhael en de haerle.
verladt. wijders liet hij aen ons weten, hoe dat die
van Zewontsen en Camerdey, ontrent sijn negorije
waeren geweest, in verscheijde troepen, om den vijand

affbreuk

affbreuck te doen, en het wederkeeren, door de negorijs
kruijnen gemarcheert, deselve plantagie van padij, Cadja
en boontiens, onder de voet getrapt, de luijden uijt de huijse
verjaeght en onder de voet gerukt, en in de kook potten
haer gevoeghs hadden gedaen, dat niet menschelijck wa[s]
gehandelt, dit en meerder hebben wij de tweede mael
des snags in de vergaderinghe voorgedraegen, ende alsoo
hunt met de waerheijt overtuijght zijnde dan van den
anderen gescheijden, en den ijder naa sijn negorije vertroc
ken. alle dese uijtstrooijingen om laeghs aen het opperhoo
wegens Langoubanghe gedaen verclaert den hoecum
Mangenanto, met nogh meer andere hooffden van [?]
mon, daer van niet te weeten en dat het door haeren
last niet naer omlaeghs was gegaen, soo dat dit werck
maer een opruijmminghe van de andere negorijen te
gewerck, om de Langoubangers in de pan te kappen:
den 24en do. naer dat de meeste maght vertrocken wa[s]
waeren wij geresolveert om naer Langoubanghe te
vertrecken, met eenige opperhooffden om deselve tot
stilstandt te bewegen, maer vreesden voor een groot
gevolghe, en dat als dan de Langoubangers uijt de
negorije souden vlughten en de woeste loopen, deshalven
hebben wij goed gedaght, den Cappn Lalawij van Aris,
den Cappn Zupit van Tamberkij, [?] mede an
dere opperhooffden derwaerts te senden, om den hoecum van
Langoubanghe voor de tweede mael te laeten aenseggen
ende tot meerder versekeringe dat hem geen quaed
soude gedaen werden. en dat hij uijt de naem van 't opper
hooft op de Manado wierd geroepen, soo heeft den
vaendrigh zijn broeder en den tolck sijn hoed, beijde
tot een teecken mede gesonden: oock hebben wij de opper
hooffden van Tondano en Catiaus voorgedraegen,

wegens

wegens cleeden te haelen om te dienen tot inkoop
van padij, en dat het nu in ons aen wesen, op de ge=
voegelijckste wijse souden konnen uijtgedeelt werden,
doch gaven ons tot antwoordt, dat het niet konde geschie=
den, voor en al eer den oorlogh met Poelsacken gedaen
was, gevende daermede te kennen, dat sij door vreese
van den vijandt, hare negorijen niet en dorsten laten
leegh staen, en om datse van de selve niet souden over
rompelt werden, soo wilden se nogh een maend off twee
daer mede vertoeven. Insgelijcks hebben wij aen die
gene de welcke cleeden hebben genooten, aengedient
om de padij daer voor, met den eersten aff te brengen,
doch kregen als vooren tot antwoord, dat sij hunne
negorijen van mans volck niet konden ontbloten,
als was het schoon datter nogh soo veel aen s Comp.s
werck om laegh te doen was 't sij aen 't fortres, logie,
paggers off brugge soo konden sij doen wel hare negorije
niet verlaten. Den 25en dito isser niets voorgevallen.
Den 26en tegens den avondt quamen de voornoemde
opperhoofden (die wij den 24en deser voor de tweede
mael naer Langoubangh hadden gesonden, omme den
Hoecimm en de principaelste hoofden dier plaetse te
laten ontbieden) in desen avondt t' sondt met den Hoe=
cimm en den Capiteijn maijoor en Singhadie gesament
in den geselschap van hoben wederom, en ter t' sondt
des vaendrighs logement gesoght, die hem welkom
het eende, ende naer een weijnighs vertoevens hem
Hoecimm voorgedraegen, waeromme hij niet met
onsen eersten bode affgekomen was, ende wij hier om
sijnent wille soo lange moeten laederen, gaven
ons tot antwoordt als vooren, dat door het vervolgen
van den vijandt hij affgesloort wesende niet haed konnen

konnen

kómen, ten anderen dat hij hadde verstaen, dat de
omliggende dorpen op Thomon, bij den anderen waer
vergadert, om sijn negorije te [illegible], ende
daerom hij ooch voorgenomen hadde, om in sijn negor
te leven en te sterven, en sijn laetste druppel bloedts
daer voor te laeten, en te vegten soo lange daer een
man bij hem int leven was, vermits, daermede hij
beschuldigt wierd sij int alder minsten geen redene
hadden, om hem als vijandt te verclaeren, gelijck
ons oock van de Capn. Lalauwij ende Sipit wierde
bericht, dat sij gesamentl. in den getal van 30.
offereerden om den last derselve van den vaendrigh ende
met denen de hoofden der negorije, op Thomon bij
hem den dolck te brengen, hadde volbraght, dogh de
paden rontsom hunne negorijen besetts gevonden,
ende ten waere dat sij l. den Capn. Corporael Capn.
Lalauwij met gesien en hadden, soo souden sij [illegible]
den anderen hebben vermoordt, waer op sij ooch al had
[illegible] ver hadden geslaght, en meenden soo lange te veg
ten als er een int leven was, den 27en do. hebben wij de prin
cipaelste vant geheele landt (die gesamentlijck op Thomo
vergadert waeren) bij den anderen laeten koomen in prese
tie van den Hoccum, den Capn. Maijoor en andere offi
hoofden van Langoubanghs ——

Ten eersten verclaerden den Hoccum van Lan
goubanghs, uijt desen oorspronck van den oorloghs was
gesprooten, te weten, dat seven man van Poelosacken aen
de Zeekant waeren gecoomen, om te vissen, waer van
sij een man in hunne hutte ofte tente hadden gelaeten
de resterende waeren uijt vissen; andere 306 persoonen
van de negorije Cakas quamen om boschvarckens te
vangen, en vonden dese man alleenighs in de hutte sitten,
de welcke sij d'eerlijck met 5 à 6. wonden hebben gequ

waer

waer over die van Poelsacko naer hunne negorijen sijn
vertrocken, om 't selve weder te wreecken, en sijn alsoo twee p:s
soomen naderhant in Langoubangs gecomen vragende of
aldaer geen smits en waeren, en alsoo na Cakas gegaen sijn,,
de, hebben aldaer bij naght een man ende vrouw in de thuijn
gattrappeert, meenende deselve te vermoorden, den waere dat
den man niet alarm hadde geroepen, en hun vervolght,
en alsoo in hun eijgen voetangels geloopen, die sij selver
hadden geplandt, waer van een der selver gequetst, sights
aldaer in het bosch moste verstecken, tot 6. dagen daer
naer, dat van de Langoubangers opgesoght wierd, en de
kop is affgeslagen, daerom seggen nu mijn mede gebuijren
dat ick den vijand aenhaal, en mijn eijge landtgenooten
verlaet, twelck sij hem in geenderlije manieren konden
bewijsen, ende meer andere betigtingen, die sij voorslaegen
om hem te beschuldigen, gelijck die van Zerontsen, onder
zijne negorij waeren gekomen, en hij als doen de kommel
hadde geslagen, dat was te seggen op hun manier, om sijn
volck bij een te krijgen, en die van Serontsen in de pan
te kappen, dit alles hebben in de vergaderinghs voorgeslagen,
maer wij hebbense met de waerheijt overtuijght: soo dat
naer ons oogh meede geen schult bij de Langoubangers
konden vinden, daeromme hebben wij hun voorgeslagen,
het selve te middelen soo veel als in ons vermogen streckt,
om meerder onheijlen voor te komen, en door den tolck laeten
seggen, vermits geen schult aen weder zijden wierd gevon-
den, en dat het vorige maer uijtgestrooijde loogens van eeni-
ge boosaerdige menschen was, dat sulcx niet meerder
moesten gedencken, maer leven met den anderen, als waere
broeders en gebuijren, gelijck als dat behoordt, malcander
een in alle voorval en tegenspoet trouwelijck bij te staen,
gelijck zij oock beloofden naer te sullen komen: waer op
'sanderen daghs alle de dorpshooffden bij den anderen qua-
men, en met de Langoubangers een vast en onverbreecke-
lijcke accoordt, ~~waere~~ vreede en vrindtschap, toegestemt,

en

en malcanderen in alle noden bij te staen, 't welcke
zij luijden aen weerkanten beloofden te sullen naer komen
den Hoccum van Langoubangh heeft aen ons ver
soght om ℔ Cruijdt en 12 musquet kogels, vermits hij
voor aen was, en sijn negorije meest vanden vijand wierdt
besoght, hebben 't selve niet konnen weijgeren, maer daer
mede g'assisteert; den 29en d:o quamen wij weder [illegible]
ten Comptoir Manado

Saturdaghs den 7en Julij komt alhier een
vaertuijgh van Tabocan mede brengende een brief
vanden Eerw:de predikant Zacharias Caheijnghs geda
teert 17en Junij: waerinne den selven vermelt, als dat
aldaer een mindanaijs vaertuijgh uijt Ternaten was
g'arriveert, op hebbende eenige Spangiaerden en pa
pangers welcke sijn E. gerapporteert hadden, dat den
koninck van Ternaten over het werck van Loumain
soo seer te willen met d'E Comp:e in oorlogh te treden,
en hadde tot dien eijnde al het vrouwe volck naer Hal
mahera gesonden, en waeren de mardijkers alle int
fort getrocken, bij sonder wierdt er gesegt, voorn:de Ter
natansche Hooghijt voornemen te willen komen, neme
van de koningen van Tabocan ende Tacocna, welk
beijde bij sijn Eerw: geweest hadden, ende geseijt dies
niet te kennen, en dat zij (soo haer d'E Comp:e maer 's
sorghs van kruijt en loot) sij geen moorschen Ternataen
en vreesden, maer dat sij bereijt waeren, in om en voor de
van haer nu aengenomene Christelijcke religie en de
goede saeke des E. Comp:es te willen leven en sterven,
om welcke redenen sijn Eerwaerde haer ijder presens
en tot stant vastighe vermaende om bij 't selve te blijven
nogh wisten voorsz: mindanaijers te rapporteeren
als datter een Chialoup op Ternaten gereedt wierdt
gemaeckt, om naer Sangij over te komen, met m:r
Marcus en de soon van Dafondekan, waeromme

Sijn

sijn E. dan van meninge was, omme binnen den dagh
a twee van Tabocan te vertrecken naer Candaer
en Sakoena, alsoo daer nogh stans ijets te verrigten
had, en op woensdaghs op Tamako te wesen ende als
dan van daer over te steecken naer Pehe op Chiauw
en soo voorts over Tagolanda naer dese plaetse, men-
nende uijt laetste van Julio, alhier weder te wesen; oock
schrijft mr. Hendrick Zijbrantse op Tabocan, van
den selfden dato, doch niet anders inhoudende, als dat
versoght om kostgeld en verstreckinge van sijn ver-
diende gagie ———

Sondaghs den 8en ditto komt Maccarompius
boven in de logie en verhaelt, dat sedert het vertrack
van den Ed. Heer Gouverneur den Koninck van Tolang
op de Manado hadde geweest, en datter als doen voorgegeven
wierd, van den persoon die naer des Coninghs leven sonde
gestaen hebben, doch dat sulcx door den vaendrigh
Dirck Pietersz. uijt sijn hooft was gepraet, maer nu had
den voorn: prins verstaen, als dat den Koninck wederom
den voorn: persoon haddese willen antasten, doch hij sulcx
vernemende, hij sijn selven voorgenomen had, liever
amocke te willen speelen, als eendanighs in onnoselheijt
sijn leven te laeten, waerop het voornemen van den
Koninck gestuijt en agterwegen gebleven was, soo
souden nu den Koninck wel ontrent de 500: man van
den voorn: prins genomen hebben, en deselve verdeelt, de
helft aen de princes en d'andere helft aen sijn soon.
oock was den Koninck op Mogondo, sijnde van meninge
Zijne negorije af te breecken, ende aldaer te blijven woo-
nen. voorts berigt hij ons dat die van Mogondo de
deerte waeren geweest, die op Condano den de kop
had afgeslagen, doch door den Koninck aengemaent sulcx
te verswijgen, ende het aen niemant te openbaeren, want
gaff hij voor dat hij alsdan Maccarompius dit bekent

wierde

wierde, soo sonde hij het alles aen de hollanders openbaren, verclaerende hij prins, dat alle 'tgeene aen ons vertelde de sincere en suijvere waerheijt was, en ons geen sprookjes vertaalde, off met logens padijde

Dinsdagh den 10.^{en} d.^o bekomen wij schrijvens uijt het jaght den Sampson, leggende in de revier van gorontalo gedatteert 26.^{en} Junij. ende geteekent van de gecommitteerdens Jacob Livius en Christiaen hasselbergh: meldende dat sijluijden den 22.^{en} Maij van ternaten waeren gescheijt, en den 29.^{en} daer aen in de revier van gorontalo sijn aengelandt, doch dat bij haere aencomste de saken aldaer merckelijck verwart hadden gevonden, en voornamentlijck die van de mogoe en attingola, dewelcke bij 'tjongste aenwesen vanden Ed.^{le} gouverneur om het Christendom, en ons te hertelde off gereformeerde godts dienst seer oodtmoedigh versoght, en gebeden hebben, maer 'tsedert haer aenwesen was het in soodaniger voegen verandert dat men schans in de negorije van doemogoe een kerck sagh oprighten van 48. voet en lanck en 30. d.^o breet waerinne sonder verhinderinge den schoolm.^{tr} Francisco ferdinando (naer sijn school ordre bij 'tjongste aenwesen van den Ed.^{le} gouverneur met d'Eerw: leeraer Zacharias Caheijngh ende vander sluijs beraemt) hun leeden en onderwees. wenschende sijl. dat die van attingola, hun versoeck mede soo wel als de voorsz. dorpelingen volgden doch konden hun echter ontrent de genegentheijt en volhardinge niet beschuldigen, maer deeden wel schoon het dat sij meerder schrick voor den gorontalders als wel vertrouwen aen d'E.Comp.^e te hebben, nogtans dat den sijt en bij aencomste van het nogh te verwagte jaght ancker

mogelijck

mogelijck. hun gemoedt souden te verwinnen sijn. voorders dat bij haer vertreck van derwaerts de saecken aldaer noch wel stonden

Vrijdagh den 13en ditto. vertreckt bovengenoemde vaertuijch naer Candipan, omme van daer onse vrienden over handt aen de gecommitteerdens te overhandigen, sijnde tot dien eijnde, den persoon Pereira mede gegaen, omme weder van daer, de brieven die er mochte wesen op sijne wederom komste aen ons over te leveren; hulpe ooch aen den koninck van Candipan versocht om sijne hulpe, op dat de brieven op het spoedichste haer voortganck mochten nemen

Vrijdagh den 14en Julij. vertreckt Mr. Paulus, met de maendgelden over Tagolanda naer Saboccan.

ditto. arriveert alhier den Goegoegoe Darab, hebbende over Candipan naer Boelangh geweest, omme aldaer met des konincks dochter te trouwen, doch is onverrichter sake wederom te rugh gecomen, alsoo den koninck hem sijn dochter weijgerde, voorts wist hij geen nieuws van daer

Sondagh den 16en ditto. dese volckeren van Tagh boven gecomen wesende hebben aen mij versocht, om niet gaeren te mogen gaen, doch is haer sulcx geweijgert, doen wel op geen ordre acht slaende soo sijn sij ontrent met 150. man daerop niet gepeirt, soo dat het schijnt sij weijnigh naer ordre off geen en vraegen, volgende haer eijgen sinlijckheijt

Woensdagh den 19en ditto. vertreck den Goegoegoe Darab weder naer Chiauw

Saturdagh den 29en ditto. komt den Eerw. Zachas: Catsdijnghs in goede gesontheijt wederom van sijne gedaene visite

Maendagh den 12en augusto vertreckt den prince Mattacompius wederom van hier naer Aijon,

en

en is op sijn versoeck medegegaen den Corporael Jan de Blauw, benevens den Sold.t Jan de Boijs, als oock den Schoolm.r Salomon Dokan van de Manado, de welcke door den Eerw. Zacharias Caheijnghs, 's mae is soo gelijt, door H.Ed. en den m.r padij geven de voor Corp.l mede dese naervolgende Instructie

Instructie. voor den Corp.l Jan de Blauw. gaende met de prins Mattakompius, van hier naer aijon waer naer sigh op sijne comste aldaer, sal hebben te reguleeren

Aengesien, den prins Mattakompius in alhier de voorlede dagen, naer den Eerw. predikant Zacharias Caheijnghs heeft versocht, omme te erlangen een Schoolm.r die (der wijle sijn kerck en schoolen klaer zijn) aldaer den dienst, aengaende onse gereformeerde godts dienst, sonde waer nemen, soo is hem op de komste van sijn Eerw. toegevoeght den Schoolm.r Salomon Dokan van de Manado, die dat hooghnoodige werck aldaer sal waernemen, doch naer de mael den voorn. prins, tegenwoordigh van meeninge is, wederom naer sijn negorije te vertrecken, en de ons versoght heeft, om twee militaire persoonen, om sijn volck daer door te betuijgen, dat hij met d'E. Comp.e en ons Christelijck religie wel is meenende, soo hebben wij uijt bijsondere redenen, sulcx niet konnen weijgeren, ende dienvolgens u l. p.r soon benevens den Sold.t Jan de Boijs daer toe gecommandeert omme met sijn Ed.s Eerw.de te vertrecken, (voor dat gelijck boven verhaelt) om wat besighte te nemen, hoe ijverigh offte traegh, die

luijden

luijden in hun aengevangen godtsdienst daer draegen, maer den principaelen moeten ul goede aenteeckeninge houden van alles dat daer voorvalt, en den prins mag caromping geduijrigh aen zijn, off niet eenige nouvelles bij sigh heeft: ende waer het ul, dan geraden dunckt, ons met den brieff te versien, soo moet voorn: prins (volgens zijne gedane beloften) aen stonts den prauw besteecken die ons deselve toebreught

Soo het moghte komen te gebeuren, dat ul den koninck van verlangh te spreecken quam, soo sult hem koninck noghmaels (volgens de gegevene ordre van onsen E.E. heer gouverneur) aenseggen, sigh niet meer met d'affvalligh dorpelinge van poelsacken &c.a, (daer hij sigh als nu wederom wat te veel in gewickelt heeft) te bemoeijen, offte dat den E.E. heer gouver. genoodtsaeckt sonde werden, daerinne anders ende naer behooren te voorsien

Soeckt oock ul veel soo veel mogel. is, om na te vorsschen het gedoente van den koninck, en wat den selven int sin heeft, op dat wanneer ul aen ons schrijft, wij wederom met goedt fondament mogen overwegen, hoedanigh het aldaer geschapen staet

Oock moet ul naerstigh vernemen, hoe 't gelegen is, met d'andere plaetsen, als Caijelij, bool &c.a en om kort te gaen, draegh voor alles goede sorge, sullende met den Eerw. predikt. ul nader ordre laten toekomen waer mede wense ul. behoude reijse. was get. dijkent abraham van meijert. manado den 7den aug.o 1679

Woensdagh den 9den augusto sekere quimelaha cancka genaemt met nogh een ander persoon tegen den avondt uijt de ketangs komende, wegen op den voorsegh Calij eenige woorden, springende uijt den voor-

gaende

voorgaende quetsie, die se onder den anderen van ons
hadden gehad, welcke woorden soo hevigh wierden,
dat dat sijluijden handgemeen raekte, ende bij de ald
der plaetse dood bleven, twelck een groot rumoer
in de negorijen veroorsaekte, dogh wierd door ons ge
luckelijck gestuijt, soo dat het daer bij nogh bleeff
steecken. maer den derde die sijn handen mede aen
dit bloet vergieten heeft vermenght, staet nu te
verwaghten hoe 't met hem sal afflopen ——

Vrijdagh den 11en ditto komen ontrent 60. m
van Kastassen, wegh sleepende het doodelijck van de
voorn.de quimelaha om boven in haere negorije te be
graven, seggende met eenen dat se binnen vier dag
wederom aff souden komen, om wraecke te nemen over
den derden moordenaer, begerende dat den selven me
sal om hals gebraght werden, als oorsaeckende den
man des doods te wesen ——

Dinsdagh den 15en ditto. den Batijsker komen
van Clabatth boven west aen de manadoos te verha
len, die ons wederom vertelden, datter twee prauwen
van Cagolanda een met 4. en de ander met 8. man
versien sijnde, naer het eijland Poentain, ontrent
Datahan gelegen, om vogel nestkens op te soecke
waeren gegaen ende dat die van Condano, Jonsca,
en Clabatth boven uijtgaeren wesende, dese luijde
aldaer vindende getraght hadden te vermoorden, wa
op die van Cagolanda riepen, wij sijn Cagolanders,
dogh sij luijden dit niet aghtende, souden haere pra
wen vernielt, en een daer van de kop affgeslagen
hebben, op welcke tijdinge aenstonts naer Cagoland
hebbe geschr., om te vernemen watter van dese sake
moghte wesen, als mede datse oock een prauw n
voorn.de eijland souden senden, gel. wij oock souden doen

den

den selven den ditto. becomen wij schrijvens vande gecommitteerdens Jacob Livius en Christiaen Hasselbergh leggende inde revier van Gorontalo. uijt het Jaght den Sampson, niets meldende dan tot antwoordt op mijn schrijvens, ende dat se binnen 8en dagh à twee weder om naer maldija meenden te retour,, neeren ——

Vrijdaghs den 18den ditto vertreckt het boven genoem,, de vaertuijgh weder naer derwaerts met schrijvens aen schipper Jan walboom over Candipan, meldende ons gebreck van lijwaten, en dat wij van deselve seden,, maal ontbloot sijn ——

Sondaghs den 20sten ditto is al hier komen te over,, lijden den sold.t Jeremias Thomas. ——

Maendaghs den 21 ditto. sendt Capp.tn Sijboit, 3. man van Tamerdeij aen ons, met bericht dat die van Londaban, inde negorij Sonbatsian waeren geweest, ende aldaer verclaert hadden, dat sij mede met die van poelesacken ~~[illegible]~~ hielden, ende van meeninge waeren haer t. sij te staen. oock was den koninck van Boelangh op poelesacken, en waer van voornemen, ontrent Lan,, gowangh den pagger op te werpen, en als dan over land de manado te besoecken, en ~~al het~~ met Capp.tn Lasse. te spreecken wegens het huwelijck van sijn geweesene vrouw. nogh hadde voorn. koninck uijtgestroijt dat den Coninck van Ternaten op de manado stond te komen, tegens welcke tijt sij mede aldaer meenden te sijn. oock hadden die van Romon en Sonbatsian paggers om haere negorijen gemaeckt ——

Vrijdaghs den 25sten d.o komen verscheijde opperhoof,, den, van Rasiassen, Romon, en Tamerdeij hier. bonden maeckende ons wederom bekent 't naervolgende. Capp.tn Sapia. van Cakas, had op Sonkiboit gehoort, als datter spangiaerden ontrent de strant van Datatsan waeren ——

de

de Spangiaerden souden op Contatsian geweest hebben, ende aldaer geseght, datse nogh eens andermael souden comen, dat den Coningh van Bolangh wederom aen sijn beloofte wil helpen, ende datse dit daerom soude hebben, tot een waerschouwinge aen de negorijen bekent maecken, dit is een leugen die men dorten en voelen kan, dogh dat sulcx door den Coninck van Bolan uijtgestroijt werd, is geloofflijck ———

den Capp:tein Sipit en Mandagaij waeren heden op naer Cacas, om te vernemen wat van dese geruchten was ———

oock hadden die van Cacas haer goedt naer Tondano gevoert, ende langs den berg het pad schoon gemaeckt, om mede bij tijts naer derwaerts te kunnen vlughten ———

dito. alsoo wij bevonden hebben dat eenige moetwillige menschen bij naght vuijr in de huijsen steecken, om daer door dese negorijen in den brand te krijgen, soo hebben wij goedt gedaght, (om sulcx soo veel mogelijck is voor te koomen), des snaghts de ronde te laeten doen, ende soo veel een buijten als binnen wacht te houden. belastende met eenen aen die van de Manado Christenen &c:a mede beneffens de waght waer te nemen ———

Hollanders del

Woensdagh. den 30:en ditto. bekomen schrijvens van Sagilanda van de gecgecgod aldaer, dewelcke ons laeten weeten dat Cap:tein Cawenckon met twee prauwen en 13. man, den 7:en deser naer het groote land om vogel nesten te soecken waeren vertrocken, dogh nogh niet wederom gecomen, dierhalven hadden se eenige prauwen derwaerts gesonden, om te vernemen, off het ongeluck waer is offte niet, sullende ons als dan daer van de reght weet doen. oock brengt voorn. bode tijdinge lopende geruchten mede, dat Cacalorna op Sabocan was om hals geraeckt, waer van de seeckere tijdingh te wagt weet ———

donderdagh den 31en ditto compt Singuadij Claes
van Taskaddan, uijt de naem vande negorijen Taskaffe,
Hoomon, Tamorerij en Sorontsen, verhaelen verhael-
lende en bekent maken de volgende

den Capp.tn maijoor Zagij van Sonkiboint was
met den 7. van Zerontsen en 3. man van Tamorerij,
naer Sonsaban uijt gaen geweest, en hadden aldaer
een persoon de kop had affgeslagen, daer en tegen hebben
die van Sonsaban wederom een van Sonkiboint ter
neder geveldt; waer over die vier boven genoemde negorijen
een volkomen dagh hadden geseten, ende g'oordeelt dat
(aldoo die van Sonsaban mede vrienden van d'E. Comp.e
waeren ende al vrede gesocht hadden hier niet wel te
willen houden) den Capp.tn een man des doods schuldigh
te zijn; doch hadden daer na goedt gevonden, een slaeff
in sijn plaets te geven, om dat voor hem te sterven,
en dan naer Sonsaban te senden, tot teecken van haere
schult

dierhalven waeren de hooffden vande negorijen
int gener.l lant ingegaen, om dit bovenstaende over
al bekent te maken, op datse daer van niet onkondigh
souden wesen, en mede haer oordeel hier over te geven,
te meer alsoo sij niet verstaen, tussen Hoomon, Kambocan,
en Sonkiboint, een algemeene vergaderplaets bekomt
hadden, om aldaer den verwesen slaeff op haer manier
te doot doeden.

waer op die van bevoderen g'antwoordt hebben,
daer mede sich niet te willen bemoeijen, en die gaen
wilde die moghte gaen, met welck rapport den voorn.e
Singuadij Claes is vertrocken

vrijdagh den eersten 7b.er komt altoier een
vaertuijgh van Tagolanda, met de middelste soon van
den Coninck van Taboccan, en Capp.tn Lannot van
Tagolanda, overleverende een brieff van m.r Hendrick
Sijbrants.

Sijbrantsz, meldende het ombrengen van Caka„ Loma. en luijt van woord tot woord als volght —

Aen 't opperhooft op Manado —

Wij hebben niet konnen nalaten deze wei„nige letteren aen UEd. te schrijven van wegen de Sagalonman die soo langhe weght is geweest, hij is op den 11.den Julij op den eijland bij Sabottan gecomen genaemt Bonchida in den quimelahas huijs genaemt Linij San„daghs, ende hij stuert deze quimelaha bij ons, en seijde dat hij bij ons wilde komen, en wij antwoorden Ja laet hij maer koomen, en op den 12.den is hij broght voor Mr. Hendrick sijn deur gestaen, maer Mr. Hen„drick deur niet heeft open gedaen, tot op dat wij alle bij den was, doe doet hij de deure open, en wij en vraag„den, wat hij te seggen heeft, antwoorde hij, Ick heb al twee maenden op den eijlandt genaemt Kabdijann om na de Mindanauw toe te gaen, maer seijde hij Ick saghe de oorte wint waeijden, soo ben ick weer gekeert om te hooren hoe dat met den koninck van Ternaten ende d' E. Comp.e staet en hij saghe off hij de duijvel selff was en seijde noghe sij gij Batatos wat songen nij wat dan soo sal ick amock speelen, ende Mr. Hendrick en van onse marinjo den wenck met het oogh gaff, doe sijde Mr. komt goe goe goe laet ons op de stoel gaen zitten„ soo haelt hij op staet, soo vatte wij hem en hij begon amock te speelen, en luijtent. genaemt Vincent word in de arm gequest, ende wij hem der doorter in geruijd kapten, sluijten wij UEd. een stuk van het vel van sijn hooft tot een waer teecken en het goude hooft van sijn hettinghe daer de koninck van Ternaten zijn merck op staet daer hij sijn naem altijt op gedraegen

heeft

heeft, sonden wij die aen UEd. benevens den brieff om die aen
d'Ed:[le] gouverneur over de slhuijsen op Ternaten, hij is niet
bij ons gekomen als den sondaer maer hij is als magt hebben,,
de bij ons gekomen en om noch veel quaet te doen; hier mede
affbreeckende beveelen UEd. benevens UEd. bij hebbende in de bescher,,
minge godts. ter zijde stondt, door last van den koninck.
en was geteekent Hendrick Sijbrantsen adij 27[en] Junij 1679
op Taboccan

den Coninck van Taboccan was persoonlijck
op Tagulanda en waer van meninge geweest, selve niet
dit gedeelte over te koomen, maer door sijne indispositie,
soo konde hij niet, en sond dierhalven sijn soon
oock liet voorn:[de] koninck weeten, dat hij gantsch
niet dosen ijver hadde aengewendt om de belooffde premie
daer door te bekomen, maer voornaml:[ck] om te betoonen, dat
hij al sijn kraghten in spanden, ter meester voordeels van
d'Ed Comp:[e]; zijnde seer vergenoegt dat hij dien woebellige
hadde t'ondergebraght

ditto kompt hier oock den vaertuijgh van Candade
met brieven aen den Eerw: predik:[t] Zacharias Caheijing
dogh geen nieuws

Sondaegh den 3[en] septemb:[er] vertreckt voorn:[de] ko,,
ninghs soon met Capp:[tn] Launot weder naer Tagolanda,
mede gevende den kleen Compliment Brieffie, tot danck,,
baerheijt aen den koninck van Taboccan, wegens zijn
getoonde ijver en genegentheijt tot d'Ed Comp:[e] &c:[a]

ditto bekomen wij schrijvens van Aijou van den Corp:[l]
Jan de Blauw luijdende als volght

Aen S:[r] V: Meijert

den 10[en] augustus op die negorij Aijou gekomen
hebbende, wat de kerck angaet heel ombequaem gevonden,
om godts dienst daer in te doen naedemael sij al te kleijn
was hebbende die bewoonderen een wooningh voor den
schoolm:[tr] heeft den prins Maccakompius een bequame

kerck

kerck laeten maken, hebben wij door godts hulpe den
13en augusto op sondagh den gereformeerden godts dien
op die negorij aijen gedaen, soo het den uijtterlijcken schijn
heeft die luijden wel sogenegen sijn, kinderen hadde hem
deden dagel. in de school de meester onderwighten dagel.
in de gebeden ende in onderwijsinge der kristelijcke leer
heijt desgelijcks die oude die dagelijcks in het avont
gebedts komen, de manschap van desen priens mac
carompius bestaet in het getal van 35. de vrouwen 44
ende kinderen 30 persoonen, de welcke begeerigh sijn
om gedoopt te werden, alhier werdt preparatie gemaeckt
om voor den Eerw. predikt den huijs te maecken, den
18en d° alhier aengekomen den Ed. Capn Launot
van Bolanghs staende om den speel weijsje, hebben wij
hem gevraeght nae de deelen van Candipan, Bool, So
tolij, ende Caijelij, hebbende ons geen berigt konnen
doen, den 23en ditto hebben wij den prauw met 4. man
na Bolan na Schoeymandogo naer den koninck sijn
residentie hout tot geheel op de negorij van Mogondo
met 3 à 4 vadem linnen uijt schijn off sijn pinangs soude
koopen voor de Hollanders, om het gedoente van den ko=
ninghs te weten waer van den soon van den priens Mag
carompius is opperhooft geweest, sijn den 30en d° weder
om gekomen berightende aen ons dat den koninck van
Bolanghs heeft eenen genaemt Canda affgesonden met
20. Mogonders naer Poolsacken, haer ordre luijt soo
het moghte gebeuren dat daer eenige Hollanders mogt
te komen om legens die van Poolsacken te slaen, dat
sij haer souden verweeren tott de doodt toe en soude eden
port stuijren na Mogondo dan soude de koninck mede
te hulpe komen met al sijn Mogonders, de affvallige
van de negorij Aomon heeft den koninck belast weder
om naer haer negorij souden gaen, die welcke hebben
den antwoord gegeven, dat sij liever hadden te sterven.
noghs heeft den koninck hare korcorren affgesonden, het
opperhooft van dese korrecorre is den Hodum Pongat
sijn bijhebbende officiren sijn Capitein Papedo en Kalisto,

aen

aen den koninck van Gorontalo, soo den koninck van
Gorontalo Christen wil worden dat den koninck van
Boelangh sal koomen en slaen den koninck van Goron„
talo sijn volck den koppen aff dat den verbond; hiermede &a.
Aijon den 31en augusto 1679. was getekent Jan de Claine.

dito ontfangen schrijvens van Chiauw, niet anders
meldende dan om cort en maandgelden ———

adij 4en 7ber vertreckt het vaartuijgh wederom
naer Candaer, en komt alhier te arriveeren den Capptn
van Cagolanda, waer van dat van te vooren de geruchten
liepen dat deselve op het Eijlandt Pontain souden geweest
hebben, soo dat het maer een uijt gestroijt werck is ———

adij 6en dito vertreckt den Corp.l Pieter Mattijsz. met
de kort en mangelden naer Chiauw ———

adij 11en dito hebben wij wederom generaele verga„
deringe met de principaelste officieren vande boven negorij
gehouden, wegens de moeijelijckheden, tegens die van
Poeldsacken, Passan en Datahan, doch vrughteloos,
want gingen onverrighter sake wederom, soo dat het blijkt
sijl. haer daer weijnigh aengelegen laeten, hoe het gaet

adij 20en dito bekomen schrijvens uijt de rivier
van Gorontalo door Candipan van schipper Jan Walboom,
meldende dat aldaer drije negorijen veldvlughtigh waren,
en haer vast paggerde int geberghte, ende dat die van Goron„
tale haer met haer vaartuijgen klaer maeckten, om int
binnen water te vlughten, seggende niet te weeten waerom
de scheepen daer soo lange laegen. ———
oock dat de inwoonders en anderen sijden in de bogt
van Tomini 30. korrecorren gesien te hebben, waer op
soude het gesaghe voeren Capptn Bachaij, daer sij seer
schrickigh voor schroomen te zijn haer daerom mede op houden
houdende ———

adij 21en dito is alhier komen te overlijden den serg:
Jan van der Linden ———

adij 26en dito arriv.t alhier den prauw, komende
van Boelangh medebrengende den gogoegoe Lalimas

en

en des Konincks outsten Soon Manoppo. gent, ons be
rightende dat den Koninck van Boelanghs haer hieroo
hadde gesonden, om sijn onschult aen ons bekent te
maken, en dat hij Koninck hem niet die van Podtlsi
ende andere negorijen gantsch niet en bemoeijden, maer
ter contrarie het met d' E Compe hielde, versoeckende
aen ons dat alle de lopende geruchten die van sijn pa
wierden uijtgestroijt, niet en moesten. waer op wij g'antw
hebben, dat wij sulcx gaerne wilden geloove, dogh dat
hier aen de waerheijt soude komen te blijcken, soo hij al
dien den Koninck van ijder negorij twee vande principaelst
oppr hooffden, tot hem konde krijgen om tot ons over te
brengen, ofte bij aldien sij bevreest moghten wesen, hie
aen te komen, ten minsten souden laeten weeten, dat s
daer waeren, als wanneer wij dan middel sullen schaffe
om met haer te spreecken, ende dan de reghte grond te
ondersoecken waer uijt desen oorlogh is voordtkomende,
vertreckende daer op sulcx sijnen Koninck aen te dienen
ende als dan antwoordt te laeten weeten ——————

Adij 27en ditto komt alhier Cappn lansot met
den groote corre corre van Candipan, benevens den
Edele heere Francis van Boelan itanghs, om den Eerw. predi
Sacharias Catwijnghs te haelen. wetende ons geen
nieuws mede te deelen ——————

Adij 28en dito komen die van Aris, Clabats, en
Bantijck, de welcke nu sonder verder langer sijt hooden
uijt Gharon gewert, stoutmoedighs niet de prince
vlaghs weder thuijs, misprijsende alons d'Compe
orders en respect ——————

Adij 29en dito wederom verscheijde oppr hooffden
bij den anderen gehad, op dat sijt. selver uijt den mond
vande goegoegoe souden verstaen, tot wat oorsaeke den
Koninck van Boelanghs hem hierwaerts aen hadde gesonden
op dat sij naemaels niet moghten komen te pretenderen
dat haer sulcx niet van ons was bekent gemaeckt, soo
heeft dan voorn. goegoe uijt den naem van sijnen Koninck
verhaelt, in naervolgende ——————

voor

voorders dat onwaerachtigh was dat den Coninck
een verstant met die van Poeldsacken g'had, maer
dat ter contrarie hij 't met de Comp.e hield, en dierhal"
ven geen quaet agtendoght op den Coninck moesten
hebben ———

dat hij Coninck Mogondou naer Poeldsacken hadde
gesonden, was om te vernemen offer oock van sijn volck
ondervermenght was, beloofden soo'er gevonden wierden,
en hij se krijgen konde 't sij levendigh off dood, deselve
alhier op de Manado sonde senden, als wanneer dan d'
Comp.e daer mede konde doen naer sijn welgevallen,
oock dat die van Poeldsacken jegens niemant oorlogh
en voerden als die van Cakas en Tondano, sijnde den
eersten oorspronck van al dit werck, doende aen alle de
mede negorijen de groetenisse ———

soo dese negorijen van beneden hadde hier mede
ondervermenghde soo verdeelen sij, dat dit onder de naem
van d'Comp.e geschieden ———

waer op niemandt yets heeft g'antwoordt, en sijn al"
soo gescheijden ———

ditto. Soo als wij in vergaderinghe sitten, komen
de badjes boven in de Logie met groote verbaestheijt, de"
welcke ons bekent maken, hoe dat sij volgens onder ge"
woonte ontrent de boght van Amoka waren uijt visschen
geweest, ende dat se van die van Tonsaban sijn overvallen
geworden, die vijff stucks van haer het leven hadden be"
nomen, en een swaer gequest, brengende de doode lighamen
mede, dien zij hier begraven hebben, kondende dierhalven
harde klaghten aen ons doen, alsoo sij onder de Comp.e staen
ende deselve tot den beschermheer houden ———

adij p.mo octob.r vertreckt den goegoegoe voor 't weer
naer Boelangh ———

adij 3.en dito vertreckt den Eerw: predikt. Da. Cahij
beneevens sijn huijsvrouw naer Caudipan, Aijon, Boulang
itanghe en dauw, om aldaer de kerckelijcke visite aff
te doen ———

adij 13.en dito komt alhier den prauw van Daijn,
met brieven vanden E. predikt. luijdende als dat hoe man

nen

mannen van doemogghoe gesoght hadden, als dat
den koninck van gorontalo met 300. man leijt ~~....~~
op lewas met veel vrouwen verwaghtende aldaer den
koninck van boelangho, welcke den wijff zal gaen
nemen van gorontalo en sij gorontalo wedder een van
boelangho om alsoo in een verband met malkanderen
te staen.

noght liep daer een gerught twelck het geheele
land aldaer onrustigh maekt, als dat die van goron-
talo en boelangho souden komen en van vooren ende
waeren om Caudipan, en boelanghitangho en aijon af
te loopen

sij seijden oock gehoord te hebben, dat den koninc
Loloda van boelangho wil komen op gorontalo om bij
die van doemogho aen te gaen om ist mogelijck haer
te verderven

dito. krijgen oock brieven van gorontalo van schipper
walboom, niets meldende als van gebreck ende dat se
honger moeten lijden

adij 15. ditto. komen alhier twee prauwen van
Criauw met den kranck besoecker pieter brands,
ons berightende dat harman smith van ternate
op sangij was g'arriveert, met tijdinge dat d' E. Comp:e
met den ternataen in oorloghe was getreden

adij 16.den dito gesz. aan den Eerw. predikant Ca-
twijngh het bekent makinge van dit bovenstaende niew

adij 17.den dito komen die van Consaban in de
bantiksche draijnen en hebben aldaer twee vrouwen ge-
moordt, en de hooffden mede genomen daer en boven nog
drije gequetst, waer van den eenen mede is gestorven,
waer op die van de bende negorijen haer sijn gevolght
doch hebben niets opgedaen

adij 18.den dito retourneert den Eerw. Catwijngh wedder
van sijne gedane kerckelijcke visite, en komt hem over de
Comp.e Jan d' blaun

adij 21.den dito hebben wij weederom de opperhooffden
bij den anderen gehadt, en weder voorgeleijt wat haer
van het voorn. werck dagte dogh al weder geen antw.
bekomen

adij 23

adij 23en dito smorgens gaet den vaendrigh Dirck
Pieterss. met agtsman na de Batijkse struijnen, om het
velt te ontdecken, en komt smiddaghs sonder ijets ver"
nomen te hebben, weder t'huijs

adij 24en dito vertreckt het volck die den Eerw.
predicant alhier hebben geg.r met den geleijde prauwe van
hier weer naer haere plaetsen

dito Zacker p.r soon gen.t Rappart willende sijn vader
vermoorden hebben wij alhier op 't fortresse vast gesett, ver"
soeckende alle de opperhoofden, dat wij hem met de eerste
gelegentheijt naer Maldijo souden zenden, om aldaer wat
getemt te werden

adij 29en dito. arrivt alhier m.r Marcus de Rosa"
rio met drie vaertuijghs van Caroena

adij 30en dito komt den p.l vaendrigh Harman
Smitts met eenige vaertuijgen over Lobe ende brieven van d'
E.d.e gouv.r Robbertus Padtbrugge, benevens de
goederen daer bij gehoorende

adij 31en ditto komt oock den koninck van Manga"
nitan, en noghs diverse vaertuijgen, van de Eijlanden, mede
brengende haere schoolm.rs om des Heeren H. avondtmael
bekomen konden

adij 5 9br.: is des Heeren H: avontmael uijtgedeelt

adij 7en dito vertrecken alle de vaertuijgen bestaende
in 14 stucx en omtrent besiden dessen de 4 à 500 menschen
een ijder naar sijn beschreijden plaatse met de schoolmeesters

adij 8en dito. vertreckt Jan de Blanus Corp.l met een
sold.t naer Caudipan Belanghs, Bolanghs Itanghs, en Aijon,
om den Holl.s brieff door d'E.d.e gouverneur geschr. aan den koninck
van Binankal te bestellen, ende met eenen bekent te maken de
ordre door voorn.: H.r gouv.r aan ons gegeven.

adij 19en dito. retourneert den bovengenoemde Corp.e
verhalende den brieff van Gorontalo geschr. door schipper Jan
Walboom, meldende dat d' Chialoup Doris van Maldijo ge"
sonden was g'arriveert en bij schipper voorn.t daer mede op ultimo
8br. naer Conimi was vertrocken. als mede dit navolgende
rapport

Rapport aen S.r Abra"
ham van Meijert opperhooft
ende Commandeur ter fortres Am"
sterdam tot Manado

den 9en november ontrent den avondt op de negorij boelan gecomen sijnde is den koninck den 4en deser vertrocken naer de lijwa met 6 corracorren ende noch 2 gemeene kleijne prauwen ——

dito vertrocken van boelanghs nae de negorij aijonghs is den prins mattakompius 5en novemb. vertrocken naer den rije Candipan, meenende den koninck van boelanghs aen de revier van sankoulo te vinden, want die van boelanghs berigt ons, dat den koninck aldaer wel aght dagen soude vertoeven, maer wij hebben hem daer niet konnen vinden, sijn hem vervolght tot op Candipan berightende ons als dat sij den koninck van boelanghs niet ontmoet hadden, hebben wij den prins mattakompius aldaer gevonden die van boelangitanghs berightende ons als dat den koninck van boelanghs noch binnen de revier van sankoloe was, om sagou te pockelen, hebben wij versoght aen den koninck binanckal om een prauw aff te senden, om die voorz. revier over al te visiteren, rapporteerende ons dat sij niemant hebben konnen vinden, hebben verstant naderhant dat den koninck bij naght den 7en dito was gepassit naer de lijwa om daer met malkander bloet te drincken om daer mede haer verbant te bevestigen ——

den koninck van boelanghs gaet selver naer gorontalo om daer een wijff te nemen alwaer hij wel een maent meent te blijven volgens berightinge van den koninck binanckal

den 11en dito hebben wij den brieff van den E. heer gouverneur overgelevert met 12 flessen roose water in handen van den koninck binankal, hebben die laten vertolcken op haer dijgdael ——

den 12en dito vertrocken naer de negorij van boelangitanghs hebben wij den voorgen.ten brieff oock mede op haer dijgdael laten vertolcken, ende voorts overgelevert 12 flessen roose water, dewelcke sij tot groot genoegen hebben ontfangen hebben wij den brieff weder te rugh gesonden in handen van den koninck binanckal ——

13en dito op boelangitanghs vernomen wij dat den koninck van boelanghs noch aen de revier sankoloe was, sijn wij voort vertrocken om den koninck op te soecken, maer hebben hem daer niet gevonden, sijn wij over naght daer gebleven, ende des smorgens met den daghe sijn wij de revier opgevaren vijndende ontrent den middagh hebben wij hem gevonden, de welcke ons vriendel. heeft ontfangen, hebben wij hem ge=
rapport. den oorlogh tusschen d' E. comp.e en den koninck van ternaten, verders hebben wij hem voorgedragen dat hij wel naght affstant doen der dorpen poelesachen, data kan, passan, waer op den koninck g'antw.t heeft, dat

hij

hij der volck naer toe heeft gehadt, maer deselvige al over
lange weder op mogondo heeft doen komen, ende voortaen
hem niet meer wil bemoijen met poelesacken

Vorders hebben wij hem mede aengeseijt dat hij de
affvallige cornonders wederom soude doen vertrecken naer
haere negorije, waer op den koninck ons antwoorde heeft
gegeven, dat hij sij al over langhs bekent heeft gemaeckt te ver=
trecken, maer de affvallige cornonders niet hebben gewilt, maer
hoopt sulcx binnen den tijt van 20 dagen wederom belasten
dat sij naer haere negorije sullen vertrecken, soo sij niet en
willen, verwaght order van ued. off hij die cornonders dan magh
de hoofden aff laeten slaen

Vorders hebben wij hem voorgehouden dat hij de
bantijckers buijten kennisse heeft mede genomen van de
manado, daer en boven nogh den manaders huijs gedaen,
waer op den koninck ons antwoordt heeft gegeven dat hem
onbekent is van die manaders vrouw die een van sijn
volck is naergevolght om op haere wijse met malkander
te kruwen

Aijonghs den 15:den dito gekomen wij den prins mac=
cacompius verwaght want wij hem 13:den nogh op boe=
langitanghs hebben gelaeten, wederom op de negorije
aijonghs aen ons bericht dat den koninck van boelangh
heeft den goegoegoe affgesonden naer de dorpen van poelesac=
ken met 300. weerbare mannen, den voorgem:te goegoegoe
sijn naem is bagoa met eenen gen:t lando, welck sijn
de hoofden van den krijgh, haere order luijt aldus, soo het
komt te gebeuren dat daer eenige hollanders ofte alphoe=
reesen komen op de negorijen van poelesacken dat sij
haer sullen seggen dat sij die van poelesacken geen overlast
en doen, soo sij niet en wilden daer naer luijsteren dat sij
dan maer lustighs op daer in slaen

Op aijonghs hebben 2. mannen om den sagoeeris
boom in quertie geraeckt, heeft den eenen den anderen
doot geslaegen, seggende den eenen dat hij den selvige
boom hadde schoon gemaeckt den anderen dagelijcks

Den 16:den dito. den prins maccacompius op aijonghs
gekomen, hebben wij hem gevraeght wat hem daer van

dacht

daght dat die van domogo en van Catingola samen sulx
op aijongh een negorij stighten, waer op den prince ter
antwoorde gegeven dat, dat sijn uijterste begeeren is, waer
voor hij den hooghsten danck baer blijft, hebben hem oock
mede gedeelt soo flessen roose water, ondertoond en waer-
tijke Jan de Blanco in margine stont op aijongh den 26
9ber 1679

9 den 9en 9ber: ontrent den avondt op de negorij boel
gekomen sijn, is den koninck den 4en deser vertrocken
na de Lewas met 6 coracoras en nogh 2: gemeene prau-
wen &ca

dito is comen overlijden den solt ab: Janssen
van rotterdam

adij 20en dito arriveert alhier den prauw van
Candipan, overbrengende den schoolmr francisco fer-
dinandos, comende van gorontalo, overleverende twee brie-
ven vande koninck van domoghoe en d'ander van de
vrouwe linkakoa luijdende van woordt tot woordt als vol

olleh radia derri negrij domoegoe jangh ber-
namma donaolon, kirim kan sourat ini capada sobat
sr factor dan tuan pandita cadiuanja cappalla de man-
do, mack saija maminta derri pada tuan allath di menbi-
kan olleh tuan orangh dengan salamath dan ountong
jangh baick, dan wactomatnia serta dengan fermang
santossa dan badamiestan, macka di pallihara caccan dady
padoele camu sampeij cacal annu

adapan derri pada itoe lagi, saija biri tau can pada
tuan orangh jangh babverni de mokien, macka olle
tuan gouvr derri moloccou, souda menjourou can krama
capada saija satou sourat, macka boenja de dalam
sourat itoe, tuan gouvernador souda radi brikan tahu
dach pada saija berpindacan saija poenja negrij de mana
saija ampoenja souca saperty doullou sourat maminta
tahoan camu pada tuan gouvernador mack sobat itou sa-
pergi pada radja gorontalo saperti manbrikan dada
padanja, pada agar jangan di orangh sancka, saija berapi
derri dia orangh poenja samma dengan hatti isi amar dan
nadijs hanja wellakian radja gorontalo dianja mendia,

wahan

mendiarsakan capada saija catanija diada di dallam
sourat perdiandijkan begitou dengan Comp^e pada berpin,,
dakan segalla negerij negerij ini derri sanna cami, kat
djoega orangh comini, pon lagij carna appa gouvernador
tida dimineolis dadu mambritahoecan capada cami begi,,
toeoela dia berpinda pada negorij domoghka itoelahs saper,,
tij dia tida mambri hormat pada cami, pon lagi colo
comp^a mau berdindakan negerij ini samoanija, lebe baick
negerij cami binassa sacali cali saperti cadia sernate am,,
poenija negerij, begitou catanija cadia gorontalo ——

lagi satou paracarra pon, saija membritahoe derri
agamme cami dalam negri saija, adda baick, dengan toelongan
tuan allahs naghs dimilekara jadi palakan palakan bole tuan
orangh dengan salamaths bole liat songkanija dalam negerij cami,
tetapi tuan orangh saija tida bole catta lebe, bole saija ampoin,
pangoeroe ini bilanghs samoanija derri agamma poenija hal pada
tuan orangh, carna, itoula pangoeroe cami poenija cardiakan,
sagal itou saija tida bole bilanghs lebe, padijan saija poenija
negeri, dan pangoeroe ini saija soero padanija ca sitoe pada ambel
istrinija dengan corporael am poenija, sebab saija tiada berpinda
sagal itou dengan souro pangoeroe pada kenta corp^l poinija istri
dan dianja ampoenija pada datanghs camoe derri itoula tuan orang
jangan ditsintakan hatti pada agamme cami, kanija corporael
dan saija poenija anack, ganti dan fadoeli dia poenija cardiakan
pada ~~...~~ adjar boeda boeda schola, dan orangh djamanghs, lagi
tuan orangh saija maminta toelonghs dengan segalla hatti benar
derri saija poinija lascar satton parampuan adda desitou de
manado, bole toelonghs catta pada siappa nag pegang itou lascar,
soupaija dia mambrikan dalam pangoeroe ini poenija sangan,
mack dia ditsentou camari, carna itoe saija poenija lascar sa,,
benar benar, tetapi kadja loladadia boat saperti campas, macka
olehs dia soero padanija casitoe de manado, wactou sedang annack
annackanija lari camari, saperti 'Siari tuan saija, itoela djoega
lain tiada kat djoega sabda banija banija amat pada tuan
orangh samoa, damat. onderstont den was getekent sabadat mou
jangh sabenar douaoulou V radja domoghka ini margini stont
domoghka 6^den hari derri boulanghs novemb: 1679 ——

Capada tuan tou abraham van meijeret factor
menjaddi capala dicotta amsterdam, allahs sallahs membekara
kan mou dalam seggalla dia batangnia sacalidj ——

beta madalena linkakoa ampoenja minta h
ini derri sagalla hatti, macca demikian tiada barangh al
langh bitjara matta tuan solanikan saija membilangh pad
tuan derri mantri mantri saija dalam negri boelanghitangh
desini jaddi ber seboet namma namanja boghin, bolangho
bilaso, balili poen, laija, menjaddi capala derri barangh sapo
roema dalam negri boelangitang, inila orangh tiada ma
doedoek dengan saija dalam negri satoe artinja di lomoloco,
dianja tiada mau tassie annacknia pada iscolla poen samoanja t
mau massoc pada hari domingo dalam igresia, derri itoe saija
bilangh dan britan pada tuan artinja pada compania bo
boeat padanja orangh ini dengan patoet, soepaija dia oran
menoerter berkenal pada saija dan Comp.a dan agama
sebab dia orangh adda hatti besar lebe derri beta ——

lagi saija britan pada tuan orangh Chiano dia
corracorra datangh desini macca dia orangh boenoe sapi di
dengan mintahanja seperti mant sjongh derri itoe cami
goessar padanja, macca ini orangh Chiano menjamot di
caloeno compania soeroe baijar begitoe cany bole baijar s
pi pada moe lincacoa, cami tiada mau baijar itoela djoega l
lain, hat djoega sabda banja banja. onderstont en was geteijk
I. tuan orangh poenja sabat beta bertanda madalena linc
coa, beta antara d'melo bertoelis d'negri lomoloco 15.en derri b
langh november 1679 ——

adij 24.en dito komt de Chialoup vanden onderkoopman
ter d'Hoet met Sr Jan frans. altier aenriverden, die ons d' com
brieven, benevens de daer bij sijnde goederen behoorl. overleverde

adij 26.en dito vertreckt den vaendrigh dirck pieters, met de
soldaten negen sold.ten naer boven, alsoo se ons tijdingh brengen dat
die van lammerrij de negorij van Seronden wilden afloopen ter o
sake die van Zeronden een van tamerrij vermoordt hadde, die het hals
om deselve ontwijslen voor te koomen soo is den selven derw.e vertrocken
om te sien off dese zaek can bij geleijt werden ——

adij 27.en vertreck den schoolm.r franciscus fordinandus wedder
naer gorontalo, mede nemende 's comp.s brieff aen schipp.r Jan walbo

adij 6.en Xb.r retoureert den vaendrigh dirck pieters ✕ wedder
om van sijne gedaene visite ——

adij 8.en d.o vertreckt d'chialoup vanden onderkoopman
S.r pieter d'Hoet over chiauw naer maleijo met schrijvens
aen ons den Ed.le gouv.r robbertus padtb.r waer mede &c.a
onderstont manado aen fortres amsterdam adij den 8.en
Xb.r a.o 1679 en was geteijk.t abraham van meijdet ——

bequamen toen mede een brieffien vanden Boeckhouder Johan:s Francken, liggende op Chiauw niets aen merckens waerdige behelsende, schrijvende eenelijck om eenige benoodigtheden als int aenkomende brieffboeck, waer toe ons refereren, genoughsaem gesien kan worden —

Mede bekomen p:r d:o Chialoup van gem:te Vrijborger — een brieffien vanden Coningh ende groote van Tagulanda geschr:n aenden h:r Gouvern:r inde Malijtsche taal — gedat:t 22:e X:bre passado, van inhoude datter hond:t Man met twee Corcorren claer zijn om herw:ts over te komen, zijnde inde eene den Gogugu, en inden anderen d'en — Cap:n Tamot, ende dat het wagten maer eenelijck is, naer de vaeren van Chiauw en Sangij versoecken ondertusschen, dat tusschen Sirij en Maijtara mogten worden gekruijst, mits bedugt zijn dat den vijandt daer ontrent goede wagt souden houden —

Soo mede comt d'Chialoup van Cornelis Pieterse onverrigt der saecken wederom —

Donderdagh 28:e d:o

den Luijtenant Cronenhuijsen met den ass:t Harkelz: komen per de landtschuijt wederom per de Chialoup de Goodehaen — door het gebreck van de chialoup verzuijmt en opt rift verg[illegible]

Den Luijtenant Cronenhuijsen met den Assistent Harkelz:z comen inden morgenstondt vroegh metten landtschuijt vande Chialoup de Goodehaen, de welcke door den stierm:n Swartewoudt schandigh verzuijmt ende op een rift aende Zuijdt hoeck vande bogt van Dodinga geset is want op den 26:e staende comende van Dodinga savonts omtrent 7 uijren voor het selve bekende rift naer dat hij gepeijlt hadde, en niets daer over en conde, om de Noordt wende, welcken gangh naer gissinge vier glasen geseijlt hebbende, meende hij de hooghte genoughsaem te hebben, en boven het gem:te rift te comen boegen, en is wederom overgewendt, en de steven naer de Zuijdt hoeck gezett, niet tegenstaende den gem:te Luijten:t daer tegens was, ende het contrarij radde, seggende de hooghte nogh niet te degen te hebben —

hebben, ende dat het tydts genoegh was, ende de landtwindt
te verwaghten waren, volgende niet te min sijnen ko[ers]
tot midtenacht voor ende dight op tfijff vant selve-
riff komende, vande back, door den Matroos vanden
op de landtschuyt den stierman t riff aengewesen
wierdt, twelcke op den steen werp onder lij lagh, hem
nogh qualijck wilde geloven, seggende tselve nogh
genoegh te weeten, dogh eyndelijck siende dat de noodt
aende man quam, dede t roer aen lij leggen om daer
van te wenden, ende de voor zeylen om overstagh te
raecken op de mast brassen, maer alsoo de Chialoup
weygerde, was genoodtsaeckt voor de windt om te se[...]
waer toe te weynigh spatie hebbende raeckte met vo[lle]
zeylen ende den volle vaert op meer gem: riff soo
danigh dat de Ch: Chialoup daer op is blijven sitten, niet[te]
genstaende groote moeyten om deselve daer van te kr[ijgen]
met werp ancker en dreggen hebben aengewendt, het
welcke den voorsz: Luytent: siende is ten eersten na
onse Chialoup d'Eendraght, liggende daer dight bij in[de]
boght geschept, deselve versoeckende hem te hulp te kom[en]
om het volq en goet, soo veel het doenelijck was, daer va[n]
te halen, gelijck oock is geschiedt, blijvende den Luy[tenant]
daer soo lange bij, tot alles in d'o Eendraght geborgen
was dogh eyndelijck dacht daer aen door de groote br[an]
dinge ende noordtse winden, de Chialoup sulcke
stooten kreegh, dat de loose kiel, ende eenige planck[en]
vande verdobbelinge boven quam, wanneer p:m: de
landtschuyt naer Maleyen is gekomen, om van het voor[sz.]
rapport te doen gelijck uyt het nevens gaende schriftel[ijck]
rapport klaerder te oogen kan — als ——

Rapport

Rapport van gepasseerde en wedervaeren voor Gilolo en Dodinga

Rapport vant voorgevallene en weder vaeren voor Gilolo langhs de Halmaheras, tot inde Bogt Dodinga namentlijck: —

Ons Gebiedende Heere —

Sedert ons schrijvens de dato 19:e dezes gedurige op het Oorlogh jagt geweest zijnde, is niet dat melden waerdigh bij voorgevallen. dan dat we tot den 24:e toe inde Gilolese bogt sonder te ancheren zijnde gehouden hebben, om twee bij sondere oorsaecken als namentlijck ten eersten had het Oorlogs jagt (: dogt sij alle andere hebben;) niet anders inde Gilolese bogt behoorlijk te ten ancker kunnen komen, dan op een steen musquet schoot onder de wal, en dat op 40: 50: a 55 vadem klip en steen grondt soo dat men niet kan voorsekert zijn, tandere offdragge inde N:, en nader ontwille uijt soo een schadelijcke grondt voor de bogh te pinken gelijckerwijs met die jongste ontmoetingh het Oorlogs jagt gebeurt is die wel meer een quartier uijr martelen moest, eer sijn ancker hadt kunnen (: van agteren een klip daer het selve geknelt lage :) uijt krijgen, ~~[illegible]~~ soo doende den N:r in dodigen verder op het lijff te swagten hebben dan wij souden kunnen bloot stellen &c.a —

Anderdeels aengemerkt het gebeurde, soo wanneer wij op een plaets leggen bleven, men soo haest het inkomen en uijtkruijsen van hare vaertuijgen niet kan beletten, insonderheijt inde donckere nagten, wanneer sij niet zien kunnen om ijts t'ondervinden maer neemen —

Daeromme en ten principaelen (: dat wij inde jongste op Maleijos Reede zijnde van den borger en pagter Cornelis Pieters verstaen hebben dat sulcke —

Crandes

branders daer af U Ed: Hô: Agtb: Heeren ons Ed: brieff met
de roode haen gewaerschouwt heeft, inde bogt te ver-
wagten hadden:) ons onder Zeijl gebleven doen houden
en soodanige voordeel daer bij bevonden, dat wij op
22e dezer sogetoons een van hare Cleijne Canotjes,
welck ons en uijt de bogt meende t'ontsnappen-
hastigh met onse rienen, door behulp van een kleij
landt liggies, voor quamen, en hem het in kruijsen
met een Canon kroogel, (: dogh sonder te treffen:) weder
geboden, in voegen met ons snel seijlendt Oorlogs
Jagt gedurigh de bogt soodanigh met kruijssen
beleden en wenden, jae heel tot onder hare wercken
toe benauwt houden, dat hare visschers geen tijdt ver-
gunt werden, om inde bogt met gemackt te konnen
visschen. —

Alle welcke voorsz. staet, verhoopende U Hoogh Agtb:
ons voorwelgedaen agten zal, onder welcke vertrouwen
wij den Stuirman op den 24e dezer en ons vertreck van
daer nogh aen bevoolen hebben, dusdanigh met het in
en voorde bogt kruijssende #soo veel mogelijck het onder Zeijl# gaende te houden, off anders
soo niet anders konnende voor ancker te komen, wij
men merckelijck meer ontsagh inde bogt kan maecken
dan op een plaets stil te leggen, dogh dit alles onder nader
verbeteringh van U Hoogh Agtb: Heeren wijse goedt
vindingh —

Het was den 22e sagtermiddaghs doen de roode haen
voor d'eerste mael ons op seijn een Canon eogel naer
voorde bogt bij quam, maer niet te loege onder de
Zuijdt hoeck komende, moeste hij weder ver du...
welcken gangh al te langh maeckende verdreeff hij soo-
danigh te rugge, dat het 's daeghs daer aen eerst ten
naesten bij op gehaelt heeft, soo dat wij sulcx siende
op hem mosten afsacken ende selve te gemoet
loopen, waeneer 't water van hem ondernamen

soo dat voor

soodat voor 5 a 6 dagen voorleden, vaertuijen in voegen
gesamentlijck onder de hoeck in voor den avondt quamen,
aldaer UE. Agtb: brieff van d:o stuirman ons over,
handight wierdt, vonden inden selven, onder anderen
ons aenbevoolen, dat wij noopende duijtgedwongen Coreo
duijdelijcker met desselfs omstandigheden zullen Bekenth(?)
t' gunt wij verbiedigelijck in deser voegen doende
zijn naemelijck —

D:o Coreo welcke wij inde brieff geseijde hebben dat hij
van t' oorloghs jacht is vervolght en uijtgedwongen,
hebben wij daermede willen uijtdrucken dat ons
genoemde jacht (: welcke op hem jacht maeckte :) van
hem aen vlughten en naer Sariwarwar voort
gejaeght is, sonder van het jacht met het Canon door sijn
snel scheppen te kunnen bereijckt noch gevolght
worden dus hij dan soodanigh ontsnapt en weghge,
raeckt is —

Op den selfden datum savonts quam het landtschuijtie
met de Constabel in donker ons aen boordt, met
den nader brieffie, waer op wij aenstonts het geene
inde selve aenbevoolen is in het werck gestelt
hebben, in voegen met beijde ffregatten, onder de Z:[ijde]
kruijsende bleven, tot dagh toe, den 29:e daeraenvolgende
met den gestadige Zee off N: windt p:r de Reede hare
op ruijm den musquets schoot onder de wal hebben liggen
doen staen, tot heel aen het Zant hoeckie, en sedang=ki
daer de Claperts boomen en kruijssen staen met namen
besight, off oock de Inlandsche Coreo mochte be,
trappen, maer en hebben deselve tot onse leetwesen
niet vernomen, noch het minste teecken kunnen
bemercken dat hij daer off daer ontrent geweest
zijn, oversulcx en mits om d:o Coreo in alle
hoecken en inhammen op te schommelen tot

Sagtemiddaghs

December 1679 — Maleijo Int Casteel Orangie —

s'agter middaghs laat 't hoeck gebragt en mits d'
avondt ons overviel, sijnne voorgen.e sendeng=Ole
ten anker gekomen op 4 a 25: vadem steen en
craal grondt om daar mede snaghs het verbij snap=
pen van sulcke een Corcor te beletten, gelijck sulx
met den Constabel voorn.t s'anderendaeghs Oghtent
den 25.e dito gesz.e hebben —

Daar op des agtermiddaghs d.o Constabel p.r 't Land
schuijtie weder bij ons verscheen, met ul. Hoogh Ed.
nadere schrijvens, tot inde bogt dedinga te onder=
soecken, welcke aenstons agtervolget is, en aent
ancker winden sittende, p.r ongeluck de touwbr
ons ancker verloor, welck schijnt agter een Clip
gelegen te hebben —

Sijlende naer sulx verders dien eijgensten agter=
middagh soo dight onder de wal, dat voor ons niett
schuijt kan gehouden werden, sonder ijets op te doen
Met den avondtstondt raeckten wij inde dodinga=
bogt en den geheelen naght, langhs d.o Noordelij.e
wal tot s'anderendaeghs den 26.e sogtens wanneer
het landtschuijtie naer alle hoecken ijlandtjes en
boghten gestuijrt is sonder ijets te hebben vernoom=
wes schuijtie tegens de middagh aenboordt quam,
daer mede wij naer de Chialoup den aendraght
zijn gewaerden, wolckers stuijrman (:die geen Corco
nogh vaertuijgh sigt vernomen te hebben:) voor
sulcke een Corcor mede gewaerschouwt is en mits
inde bogt niets meer te doen was, hebbende met
de Zee windt sonder 't anckeren weder reijs
naer Maleijo gevordert, dogh des agtermiddaghs
laat, af en aen de Z. hoeck vande dodinga=
bogt lavereende, raeckten wij met de Chialoup

Soodanigh

December 1679 - Maleije Int Castell Orangie —

Soodanigh als hier onder te Zien is, beklaagelijck op de schadel[ijcke] =
droogte dat ongeveer ⅔ mijl van gem[elde]: hoeck in Zee leydt, maeckte
den Stuijrman het rif genoeghsaem gewaer werdende en
de selve W: t Z: van sigh gepeijst hebbende, leyden het nae
den hoeck dicht onder de selve geloopen te hebben, opstaegh
en om de Noordt om daer mede de hoogte te mogen bekomen,
welcke gangh hij langh genoegh heeft connen maecken, niet
genoeghsaem derve laet staen, maer liet Cort de[n] = wynden over
stout [doorgehaald] weder over d'ander =
bough Z: heen loopen. welcke boeginge niet hoogh genoegh
willende, en agtende op sijn bedroogde meeninge vast staende
boven over te kunnen seylen, daer hem soo in verwondelijcke
gewaerschouwt hebben, overstaegh te seijlen onder Noorde
wal voor de Zuijde te kiesen, maeckte dat hij dicht onder
d[it]o = rif quamen te vervallen en wanneer sulcx te —
laet gewaer [doorgehaald] wierdt wonde hij 't gaerne overstaegh
gelegt hebben, om van de selve af te seijlen 't geen de
Chialoup juyst weijgerende, liet het op een ander manier
voor de windt om setten, daer mede beklaagelijcke de
Chialoup de roode haen, te weijnigh spatie hebbende —
bovengem[elde] = droogte op des selfs Noordtkant met volle
seijlen tusschen de Clippen in quam vast te raecken
in wegen door het dringen van swaere Zee storting soo
danigh aen stooten setten dat we dogten datelyc te sullen
zijn geborsten om sulcx met de landt schuijdt soo veel
moogelijck zij, voor te komen, wierdt aenstonts d[it]o =
schuijt eerst voor de boegh gesegh om te boeghseeren, — en
sulcx niet komende, wierdt met de selve een dreggh
agter uijt 't Zee gebragt, en sulcx ten vollen volbragt
wierden, prester de Zee ende windt de Chialoup hooger
de droogte en op op de welcke het landt schuijtie mede —
vast raeckte, en gedurige met stooten op de clippen
oock perijckel stondt en dreijgeden aen stucken te raecken
over sulcx en soo veel mogel[ijck] = zij, de roode haen verlaeten,
ziende met onse schuijtie in doncker geen kans daer
toe soo roeyde met de selve Tito de boght in en nae
d'Eendraght daer aen wij ons ongeluck en wedervaren
bekent gemaeckt

bekent gemaeckt hebbende, is de Stuijrman aenstonts
gecommandeert zijn ancker op te winden, en
naer de Roodehaven te stevenen, dat vlings gedaen
wierdt, maer mits den slappe landt luggie —
hadde, quam d'Eendragt sanderendaeghs, den
27e met het breecken van den dagh over het
riff, daer de Roodehaven op lagh, ten ancker in voor,
gen aenstonts met beyde schuijtes, aende selve
gevaeren synde vonden hun nog sonder veel schade,
maer op inde ijl nogh 2 dreggen en een werp ancker
van d'Eendragt met haere touwen in zee welcke
agter uyt do Roode haven gebragt zijn, doende daer
mede alle yver om van 't riff te winden, maer naer
dat tot de middagh vrugteloos gearbeijdt hadden,
nam de zee en windt d'overhandt en stiet de sloep
soo danigh dat een stuck van sijn loos kiel en stucken
van zijn huijt op quamen vallen [?], soo dat alle ver-
geefse moeyten was, waer door tot ons hertenleet
genoodsaeckt wierden do Roode haven in soo een
desolaten staet te laten, soo dat al het goet daer
uyt ligten ende de stucken ka op d'Eendragt bragt,
soo is dat wy (onder hope dat UE Ho: Agtbn voor
wel gedaen sal agten) wy d'Eendragt bij dese
strande sloep gelaeten hebben, met ordres om
goede toesigt over deselve te nemen tot dat van
alles uyt do Roodehaven sal hebben gebragt, en wy
met dese onse rapport met het eerste oock noo-
digh agten tot UE Ho: Agtbn te keeren. 't gunt wy
mede hopen niet qualijck gedaen te zullen zijn van
onderstondt Edle Agtbn Hre UE getrouwe dienaeren
en was getekent Jodocus Cromhuijsen — en
Paulus Harckszen in margine inde Chialoup d'Een-
dragt ten ancker leggende voor de bogt van
Dodinga onder deselfs Luijden riff den 27e Xbr 1679

P: S:

December 1679. Maleijo Int Casteel Orangie —

P: S: hier neevens is bij gevoeght van het geene op
het Oorloghs Jaght van nooden is Ḡᵉⁿ als hier onder
aengehaelt te Zien is —

De stuirman van het Oorloghs Jaght heeft ons ver„
soght Zijn noodige behoeften U E Ḃ: Agtb: bekent
bekent te maecken en hij dat wegen deselve onder„
staende te versoecken Namentlijck —

drie kippen stroo louwt —
een stuck Cardoes linnen —
agt Ḡᵉⁿ 8 en 6 Ḡᵉⁿ: duijckers —
twee bladen schoolblocqs —
vier bequaeme loudtstocken —
een stuck oudt louw tot proppen —

werdende oock mits desen U E Ḃ: Agtb: bekent
gemaeckt, van t geene gen: stuirman met sijn
onderneemende van het Oorloghs Jaght aen provisie
behouden heeft Namentlijck —

26 Ḡᵉⁿ: spek
50 Ḡᵉⁿ: vleesch
76 Ḡᵉⁿ | t samen van de welcke een half uit„
gestaen hebben voor 15 coppen daer onder
werdie dobbelt geweest uijt gedeelt
nogh 9 Ḡᵉⁿ te cort gecomen is, over
sulcx genoodtsaeckt wierdt van het
Jaght gesonde vleesch en speck aen
lant hebben te versteecken —

Sal te maecken de priester samadie
comende van Tidoor om de maet te
neemen van het te leveren brant hout
de prince Gammalamma

Desgelijcx komt oock den Priester Samadie met
Salama, hebbende pres afgesonden van den Coningh
van Tidoor om den maet te neemen van het
te leveren brandt houdt, ende maecken onder
anderen den Ḣᵉᵉʳ Gouverneur bekent dat de prin„
ce Gammalamma int uijt gaen van de Moorsche
poassa, hebbende onder haer den grooten feestdagh

Ende

ende wanneer de Coningen gewent zijn aen alle degeenen,
vergaderinge off andersints versoeckende, welcke vergunningh
is gedaen bij sijne Maijt den Coningh Saijfoddin, om
hem alsgaer vande geluck en heijl toetewenschen,
sonder datter tusschen haer ende den Coningh eenige
andere particuliere discoursen zijn voorgevallen
het welck Zijn Hoogt d'H. Gouvern. heeft doen
waerschouwen ende bekent maecken, wel om
dat Zijn E geen quaet vermoeden, van eenige valsheijt
off ontrouw tot d'Comp. soude hebben. ——

Waerover den E H. Gouvern. met diverse compliment
dede groeten ende bedancken, seggende sijn Hoogt ende
genegentheijt tot d'Comp. daer door genoughsaem uijt
te drucken ende betoonen, maer alsoo de princesse
Gammalamma op Tidoor ende wijder sijn, ende soo
op haere handel en wandel niet connen letten was
het voor soo veel goedt, niet tegenstaende ons den grond
vande saecke, ende waer uijt alle dese beroerten is sijn
ontstaen, genoughsaem bewust is als oock van de
Princesse voorts komende, gelijck claerlijck genoegh
komt te blijcken aen een met gout beslagen settingh
de welcke Zijn E haer thoonde, ende waer op het merck
vanden koningh van Ternaeten gesneden staet, de
welcke met kennisse en toedoen vande Princesse
Gammalamma aenden nu overleden Tacaloman ge-
geven was, ende welckers heijloose betekenisse en
uijtwerckinge alreede soo veel bloets hadde gekost
doch dat gemelde Tacaloma eijndelijck sijnen loon
daer vooren hadde ontfangen als sijnde [illegible]
gekapt, als bij de cruijn van zijn hooft, die zijn E
van gelijcken thoonde, konde gesien worden, het welck
hij, bij de gem. princesse verscheijnende, wel mogte
bekent maecken, ende haer vertellen, versoeckende
voorders dat sijn Hoogt in dese tijdts gevoeght alleen
ge medelijden met den Coningh van Ternaten doch

mogte

Marginalia:

is bij den koning Saijfoddin geweest om hem geluck toe wenschen etc.

Zijn hooge laet doet bekent maecken dat

dat de Comp. niet ontrouw en soude schijnen. ——

word daerover bedanckt en geseijt dat

alle dese beroerten vande princesse verweijt te woort komen

mogte hebben, ende hem zijn saulen bij aldien hem eenige
in beledigt hadden te boete houde, wel weetende dat zij in
al desen handel geen schuldt en hebt, maer dat zij op voorige
onderdanen gestijft en gedwongen wordt. —

Den voorsz.en Pieter Samadie versoeckt uijt den naem van den
Coninge, dat den E. Heer Gouverneur sijn Hoogh.t wilde
behulpsaem wesen om te bekomen goude armringh die aen
Willemie weduwe van den overleden Sergt. op Tydoor
Jacob Schoonhardt zal.r van de princesse ajaualij gedaen,
ende op Tidoor aende weduwe vanden overleden gesch...
Cnijvert bij Sapa om ende voor de somma van Rd.s 13½
verkocht ende te pande gestelt heeft, wedder te mogen vrijgen,
seggende hier toe de schat van zijn Hoogt. afgesonden te zijn,
het welcke zijn E. hem beloofde, gelovende onder wijsen den
armringh in handen van zijn Hoogt. is, te tijdt en wijse
t'eerstjes van dese... en bequa... naer billijckheit en
rechten sal zijn belast. —

Zijn hem toegestaen twee geleijde briefjens voor twee praeuwen om daerbij ... Taffongo te gaan ... hun verleent worden

Versoeckende mede om twee geleijdt briefjens voor den
Priester van Taffongo ende den soone van Sadaja Bissa
die langhs de cust van Halmahera alwaer onse bekeeringe
zijn, met twee schepraeuwen naer taffongo te gaen, ende
naer verrigte saecken wederom naer Tidoor te keeren
het geene hun toegestaen ende verleent wordt —

Vrydagh 29e d.o Niets voorgevallen. —

Zaturdag 30e d.o Omtrent den avondt vertreckt den fiscael en Secretaris
Andries Oloff z.n p.r de burger Cnjaloup van Pieter de
Goedt naer Sauoo en 't Jagt d'Experiment, om van
daer met d.o Jagt syne reijse naer Gorontalo, manado,
Cjauw, etc.a te vervorderen, ... mede tot ver-
rigtinge van zijne aen bevoolen last ende saecken
de volgende Instructie naer hem sal hebben
te gedragen als —

Den fiscael vertreckt p.r de chialoup van pieter de Goedt naer 't Jagt d'Experiment om sijn reijse naer Gorontalo etc.a te vorderen

Instructie

Instructie waernaer zigh zal hebben te reguleren, hem bij de heer Gouverneur overgegeven

Instructie voor den fiscael en Secretaris der Molouccos Andries Olofsz. Lossangh vertreckende op heden van hier met het Jaght d'Expriment over Gorontalo, Tomini, Manado en Tjon naer Siau waer naer sigh gedurende de Reijse en tot Siau sal hebben te Righten

Zijnde het geraedts al hoogh tijdt geworden, ende de voorde berichten vast gestelt, met welcke voornaemt de laugh geruchte en hoogh opgegevene Spaensche magt uijt de Manguilas zoude moeten afzetten, naer den Vaders schuijten en andere gespanjoliseerde haer zigh soo en hebben wij dan omtrent de tijdelijcke voorz. ge niet connen ofte mogen ledigh zitten, om naer vermogen staende te houden 't geen door goedt regt, soo van opdraght, als overladinge bequamen, hoedanigh het Eijlandt Siauw met al het geen daer onder gehoort wel voornaemde Ed.en moet geaght werden —

Ende naerdemael de geruchten vande comste der Castiliaensche armade vervaeght de Ed.en daer op slaen, dat de selve onder voorwendinge en schijn van vrinden te willen komen zien en verneemen hoedanigh het daer mede afgeloopen ende gelegen is, afgesonden werdt, soo moet ons dit te meer op hoede en om sightigh doen maken, alzoo tot zulcx geen geweer bloot van noode en hebben, als connende het met den vaertuijgen ofte tegen ten hooghsten wel afzien, soo bij al dien als vrienden verschijnen willen, gelijck zij in tegendeel met meerder magt comende niet anders dan vijanden en connen aengesien worden. —

Te meer ons niet duijsterlijck uijt alle omstandigheden en konnen te blijcken dat desen tegenwoordigen meijneedigen afval der Ternataensche rijcxgrooten door de Sabas schuijten kragtigh is voort gezet met veele schadelijcke onderhandsche handelingh ons bekent en wel light met groote beloften van genoeghsame onderstandt en hulpe uijt de Manguilas —

En schoon

December 1679. Malaije Int Casteel Orangie. —

Nu schoon wij wel geloven willen der Castilianen saken soo
verre bracht inde Manilhas jegenwoordigh, niet en staen dat
sij van daer yets van belangh herwaerts aen souden connen
afsteecken; soo mogt ons dienen bij dese gelegentheijt vast
gestelt, dat sij alsvooren vande Ternataensche rijcxgrooten
haer afvallige voorneemen verwittigt en versekert, niet
naer laten en sullen al yets nieuws te doen, dan wel haer
onvermogen andersints soude toelaten, ist niet om niet
op de baren gewendt te beschadigen en beledigen, ten minsten
om bedecktelijck alles alhier omtrent nogh meer te beswaren
en t'ontroeren, dat sij te sekerder sullen connen bestaen,
naerdemael soo veer en dus dicx met hunne geestelijcke
op Formosa zijn ingedrongen, met beloven en toestem-
mingen der uijtgeweekene Chineesen, soo dat van die kant
soo veer niet bequamen besorgt wierden wel wij niet eer
souden mogen afsteecken, dan wij wel staet off gissing
maecken, waer toe mogelijck nogh wel d'Engelse die
Jaerlijcx op Taijouan nu handelen, hun onder der handt
souden connen stijven, andersints souden wij derven vast
stellen, dat soo veel tuijgen van Cruijdt nogh scherp voor-
sien en souden connen schijnen, immers niet geen schepen
en dierlijcke niet soucken en champans maer tegens
wij jegenwoordigh nogh bestendigh genoegh zijn om de
selve met de Jaghten Experiment en Amsterdam te
stutten en op te houden —

Soo dat U.E. achtervolgens ons genomene besluyt op den
21en 9ber zijn dan sal hebben te begeven op het Jaght
d'Experiment het welcke wij tuijgen van mondt en Crijgs-
behoeften hebben voorsien, en waer uyt het Jaght Amstm.,
des benoodigt zijnde, sal moeten besorgt werden, sijnde
t'Cruijdt, scherp, en vuijrwercken des te ruijmer genomen
op dat het onbeschroomdt naer tijdt van tijdt en gelegentheijt
dogh niet onnuttelijcken magh aengetast en gebruijckt
werden, het lijstie daer aff sal alles duijdelijcken aen-
wijsen. —

en naerdien

en naerdien de Oorontaelsche wreedtheyt ontrent de
vermoorde Christenen van den overwogen Atingase Boden
K:n tegens het besw0orne verbondt int 28e artyckel
niet langer lydelijcke ofte verdraeglijck zijn, soo is dan
derhalven goedt gevonden en verstaen, u E sigh daer op
alsoock de Manado en ajou oock wel Coulan naer Chia-
zult begeven, om te verrighten op voornoemde plaet-
sen hier onder aen vervolgens staet aengehaelt te
werden als mede om genoeghsaem bewijs windt te gera-
ken om Chauw sekerelijck te mogen besteven. —
Soo haest dan u E dese onderrightinge in geschrifte is
ter handt gestelt, zult u E sigh aen boordt vande Chialo[up]
vanden Vrijb: p. d. Boll
~~[illegible]~~ begeven aenstonts ancker lighten en
naer Zeemanschap en ervarentheyt der stierluyden ge-
lasten de hoeck van Jdolo passerende te boven te steken
en vervolgens digt langhs de wal tot de Noordthoeck
van Sawoe alwaer het jaght d'Experiment voor aff om
tydt te gewinnen gezonden, zult vinden, ende daer op
overgaen, sendende d'Chialoup over Jdolo en Dodingo
ons te verstaen wedder herwaerts als wanneer ancker
lightende met het jaght d'Experiment in Godes naeme
u E reyse zult vervolgen loopende nogh digt langhs de
wal tot de Noordt hoeck van Gammacanorra toe als
wanneer derght 't Zee steken zult, houdende als dan soo
veel Noordt dat ruym genoegh bij voorden 't Eylandt
Moriu verblijft, het welck wanneer int Zuyt Oosten
van u E hebt soo kondt wel ruymer afloopen en het we-
der staen laeten, tot de Celebesche wal toe, als wanneer
langhs de wal heenen loopen zult soo lange de windt
dienen wil dat vertrouwe wel tot Castricumsbaij off
Caep Exenaer voort gaen zal, niet te min moet
u E verdaght wesen de wal niet te verlaeten om
bij ontmoetinge van seewe westen winden die er
de boght uytwayen van de landt winden niet t'overstecken
te raecken ende aldus te verdrijven dat ons voornemen
geheelen souden verydelen kunnende dogh de reijse
met landt en zee winden genoeghsaem zeker gewonnen
werden

werden, schoon het dan oock al drie ofte vierdagen langer
aenloopt, daer aen weijnigh gelegen is sijnde oock geen swaer
te schuwen, dan ontrent Bourangen de vogelpesties ijlanden
en Castricoms baaij, alle welcke sigh genoeghsaem op de caert,
en oock wel bekent zijn, dogh de bequame gronden om
bij te stoppen soo wel niet, te wetten in Zighte dan, soo
wanneer stoppen al schoot, indien tijdt dat aen ancker leght
de gewapende schuyt met den stierman en 't loot, voor
uyt zenden sult, om bequame ancker plaets te zoecken
latende inde caert deselve ende de diepte aen teeckenen
op dat te andere int toekomende sigh van mogte dienen

Den hoogen bergh van Balante wijst de rivier van
Gorontalle aen als leggende Z: ten Oosten en N: t Westen
van Clandoren, wesende den stuyrman Carsten Meijer
t'deser sulcx genoeghsaem bekent die met dit Jaght
ten wederzijde overgaet, om inde rivier van Goron,
talle met voorspoet, gelijck verhoopen, gecomen
wesende, op het Jaght Amsterdam overtegaen omt
gezagh daer op tot nader last te voeren sullende
den opperstierman Jan Walboom daer en tegens we,
der overgaen op 't Jaght d'Experiment als provisio,
neel schipper al mede tot nader ordre —

Soo haest inde riviere ter plaetse daert Jaght den
Sampson gelegen heeft wel vertuijt legt, sult drie
Zeijn schooten tot bekent maeckinge uwer compste
doen, alswanneer het niet lange en zal aenloopen
off sult eenige gezanten der Gorontalders en Lim,
botters aen boordt krijgen, de welcke een kort en
niet te min vrundelijck bescheyt voor eerst sult
geven, gerigt naer de saecken die de 't zedert
t' jonghste schrijvens van daer mogten voorgevallen
zijn, gevende niet eenen te kennen, dat vermits
uwen tijdt kort is, gaerne saeght dat ten eersten
off de Coningen selffs ofte yemandt uyt haere naeme
aen boordt

aen boordt geliefden te verschijnen, om onse vriendelycke groete[des woor..]
te ontfangen —

Waer en tusschen UE sigh grondigh soo van schipper van M..
boom als Corpl Robijn en Mrn van alles sulx hadden onder-
rigten, om op de verschijninge der Gorontalleders aen boordt
wel kundigh en geaccomodeert te maken — welcke onderrig-
tinge soo van d'eene als van d'andere, bij aldien bevindt
nogh al op den ouden draf van voorgaende te schepen, en
dat de vreedtsc ende gewoeldenarijen der Gorontalleders
ontrent de te worden Christenen nogh even eens is
als tevooren, en dat sij in haer wercken, ontrent de selve
voort varen, soo sult de selve op een gantsch ernstige
wijse, echter sonder bedreygingen, alle hunne geweldenen,
Meijnedeh, quaadt harte met het uytstroijen van soo las-
terlycke en voor ons schaedelige leugens, met een kluyse
aerdige vertooninge van nieuwigheyt en voorzeggingen,
soo als het schijnt sijt gaerne hangen, als mede hunne ver-
keert aen wijsen en te kennen geven, en hun onbesgadene
wijse van het tegendeel te wijsen, om vroom te schijnen
wel duydelijcken blycken laeten, en hun tastelijcken doen
verstaen, dat geen schijn ons meerder bedrieght, als die door
meenighte omstandigheden het onderscheydt in haer tusschen
schijn en sijn te wel kennen —

hun verders wel ernstigh vermanende van dier gelijcke
wijse van doen, doch ons ende dienende te wille maken,
dat wij immer niet hun maer sij ons soo veel jaeren achter
anderen aengesocht hebben, om onder onse gehoorsaemheyt
te mogen staen, en nu sij daer onder gunstigh geraeckt
zijn, dat het verdient en ongehoordt is, dat buyten eenige
de minste redenen, sigh dus vreedeligh en hertneckigh
tegens het besworen verbondt dat uyt een vrije onbe-
dwongen wille ende naer soo lange bedeninge aen-
gingen, aenstelden en kanten; dat sulx ons den Coningh
van Ternaten in tegenwoordigheyt van Radja Bodi-
en Gogogoo van Limbotto op deserdraght wel en
ten hooghste naer schijnde en versekerde, dat diesdaeghs

met hun

niet hun vaderen souden; dogh dat sulcx als toen niet konde ge-
looven, ende als nogh van gansher herte gaerne anders sag-
gen niet nogh soo dadelijck raedende te deser stoffe meer
als sulx noodigh agten te behooren naerdat wellicht al ten
versten, de vermogens en willige Attingoolders sulx ondertasten,
en niet raedende voor den tegen in bedenckinge en naerstige
opmerckinge geven, ofte het uitter voor hun sij te blijven
ofte vertrecken, bijsonder naementlijck int besit aller vrugt-
ten en Sagoe boomen, niet hunne buiren naer sedelijck
dien een mije int houden van hun dorpens staen, bij-
aldien de Gorontalders daer toe te brengen sij, om hun
t selve bij eede te beloven en versekeren, dogh sulcx
niet willende lucken en bij aldien de selve tot hunne ver-
pealinge en stemminge aenhouden, wat voorraedt
dat sij tot de reijse hebben, wat macht en kans sij sien
om onverhindert en seecker om lange bij onse schepen
te komen, ende wat hulpe wij hun daer inne souden mogen
ofte connen doen, vermoogende soo wanneer sij om lange
onverhindert connen geraecken hun met der selver
huijsraedtje wel over te nemen, ende niet alleen drie ofte
vier maer wel 15 ofte 16 buffels toestaen mede te mogen
nemen; wesende UE ooc wel 80 bossen ofte 800 tarquen
Sagoe mede gegeven, om dat wel meest en verseeckert sijn
dese arme luijdtjes geen ofte weijnigh voorraedt mede sullen
brengen dat voor een werck van barmhertigheijt moet werden
gerekent. —

Soo bij aldien nu UE reijse tot Gorontale toe voorspoedigh
sij geweest ende niet boven de 14 dagen van hier tot daer
onderweegen geweest sijt, ende de vermogens als der selver
buiren genegen waeren onder voorgen.en voorwaerde
aldaer in hunne dorpen te verblijven, soo soudt dan slegts
een keer met het Jacht d'Experiment naer Celebesse con-
nen doen, om te sien hoe alles aldaer al staet, ende
niet omen de Coningen aen te moedigen tot naerstigh-
ende landtbouw en t maecken van Clappus Olij als
int versamelen van de Batten Pawang en Massoij
als schildpats hoorn tot het spinnen van Tondt, en behoorl-
droogen van kleijne bosch rottingh, en loversen van oude

of nieu

of wilde piranghs woeckeden dus danigh alsser een tot mon
overgaet sullende de Comp.e voor duÿsent twee stucken g
noeg behaeven ofte de waerde van dien in andere Cijwa
als mede met affuyt plancken, zullende voort naer
mede twee stuck Guinees, en balcken van 4 à 5 vadem
naer voor een halve smalle Casta of Chiavonij salt
betaelt gelijck naer reeden en billyckheijt alle andere ge
houtwercken, zullen werden voldaen, sonder dat de Com
iets int minste voor niet soude begeeren, dan 't gebruyck
der tijdt en nu int sucke van sterckens te bouwen, tot
hunne eijgene verseeckeringe als oock het geen tot onder
houdinge van kercken en schoolen geschiedt als een saecke
zijnde die sigh selven wijst, met welcke beginselen
niet alleen voor eerst en sullen komen bestaen en sig
bedroopen, met kleedingh en neeringh, maer bij der wa
oock goede en smaeckelijcke winste doen, meer dan sij
met het vercoopen hunner slaeven soude connen ofte
mogen doen, die hun soo hoogh noodigh tot den landtbou
sijn, sijnde onse gewoonte niet, te rooven ofte stele
gelijck wij 't sulcx oock aen onse onderhoorige niet toe
en staen, anders dan op den vijandt wanneer sulcx m
onse kennisse en toestemminge geschiedt —

Omme de beste tijden [illegible] "tegen den tant" een en 't andere, en voornaem
landt aen te moedigen en daer toe alsoo te verplighten &, geli
UE wert in raede goet gevonden de selve in voorraedt
en op bewaringe van bovengenoemde Coopmanschappen
houdt wercken, en mindere besigheden tot 300 ƒ of
toe aen Cijwaelen te borgen, het welck de geladenen en Cij
Coningen tot Collecodij bij den anderen zijnde zal werd
overhandight om aenstonts onder die gemeente uijt gedeelt
te worden, die vande boven genoemde stoffe iets wel
soude willen hebben, daer af maeckende een nette en
duijdelijcke lijste wat aen wien en hoe veel der gestelt
wordt, verseeckerende hun dat wanneer de soudt om
begeert dat niet missen en zullen vier off vijfmael
soo veel Cijwaelen hun toedien zijnde hun alleen toe

te stieren

besturen, met dit bedingh en dese waerschouwinge egter,
dat Zullen dienen Zorge te dragen, dat de houdt altoos in
voorraadt zij tegens dat de Schepen off Chialoupen, die't hier
aen brengen, aldaer comen te verschijnen, soo om in [illegible]
niet te seer verlett te worden als om het zorgelijck borgen
voor te komen alzoo dit eenlijck dit mael geschiedt ten insight
hunner nalatigheyt, en om haer voor eerst wat aen te leeden
te helpen, ende te geryen —

De Chialoup vanden Chinees Sinko inde Rivier van Goron-
tale nogh vindende zult de zelve zoo lange behouden, en
gebruycken daert noodigh mogte zijn, tot dat uyt Tominie
weder te rugge gekeert ofte tijdinge daer van dan ontfan-
gen hebt, als wanneer ons de zelve met een omstandigh
verhael vanden toestant van gins over sengt door, dan he-
waerts aen zult zenden —

Naer Parigi en d'andere om leggende Coningrijcks int
algemeen zal u E sigh ten hooghsten ontschuldigen, vandat
den tijdt het nu niet toe en laet off eenen naegh dat der-
waerts een keer zoudt kunnen doen, hun met eenen doen
de weten; hoe de trouwloose en meyneedige Ternatanen,
sche Marquiaensche en Weeckse groeten den Coningh gevan-
gen en deszelfs Rijcx Zegel in handen hebben met welck
zegel zij van alle kanten inde weer zijn om op roer en
verwarringe te brengen waer toe des Coningh namen
alsints misbruycken, waer voor zy alle dienen en moeten
gewaerschout worden aen eenige diergelijcke uytstroy
ingegeven namen vanden Coningh van Ternaten geloove
te geven ofte agt te slaen nogh oock niet op alle dien val-
sche loogenagtige geruygtes, waer aff de Gorontaleesen
geen werck maecken, tot ons naedeel, dagelijcx dezelve
te verzinnen ende uyt te strooyen, met het geene meer
ter stoffe zal dienstigh zijn, hun mede aen biedende de
selve voordeelen int verkoopen van houdt, Schildpadts hoorn
massoy lawang, Clappus Olij enz.: als met de Tominders
zijn over gekomen, doende hun hopen, dat wel een

lang —

langs een Schip off ander, aldaer mogte connen te verschijnen
ende dat ick daer selfs wel ligt soude connen komen, soo
tot sijn troost en vernoeginge, als om deselve te beter
kennen, en van alles volcomentlijck en grondigh onder
rigt te mogen werden —

Inden tijdt dat de Jagten in de rivier van Gorontalo
leggen, Zullen deselve in alle spoet sijn ballast ver[illegible]
len, smijtende alle de kleijne keijsteenen over boordt
en ballasten sigh weder met de groote brocken van
klipsteenen, die daer soo macklijck en overvloedigh
te bekomen zijn, Zullende de Jagten daer mede
half ladden alsoo de 50 off 60 lasten padij die op de
Manado in voorraet mogte zijn, weijnigh ruijm in de
de boodems beslaen en nogh minder swaerte bijbrengen
Zullen —

Alhoewel niet offte soude de desmoedigheijt van Gorontalo
schijnt zulx de Coningen ofte der zelver grooten niet
vrijheijt hebben versochten aen boort te willen comen
om den vriendelijcke afscheijt te mogen nemen, alsoo nu
nogh waeren op het alder cragtighst zulx raden en versoc
in en voor het toekomende dogh naer te laten dusdanige
wijse en manniere van doen die sijn soo schadelijcke, bij ons
verdagt, en bij alle werelt verdagt maeckt, dat sij het
verbondt wat beter naerkomen, de vrienden alomme
in ruste en vreede en den ijgelijcken die haer niet en
beleedigen, ongemoeijdt hebben willen, op dat en zij en
haere binnen de vrugten vande vreede in ruste en
rade vaerdt onbecommert mogen genieten, wagtende
UE soo in dese als andere bij deneenste het minste te
hebben blijcken wegens die van Boeton, ten waere
sij van selfs tot UE waeren comen vlugten in welcke
geval soo bij aldien zulx geschiede voort vertrecken
van deeder Jagten naer Celiboeije soo mogen sij
al ten eersten wel derwaerts over gebragt werden,
maer, soo het voor viel, wanneer van daer weder
terugge gekeert zijn, zullen zij niet verder, nog
anders

anders dan op Bolato bij de gadre werde gebragt om Zij
de zelve getroost maeken mede naer de Manado te gaen om
aldaer soo lange stil te nader te staen ter tijdt en wyle de
beloofde geleegentheyt voor valle mogte —

De schillen soo vande gemaeckte schulden der Conincken,
van Cammelatte, als 't geene de Gorontaleeders weder op een
nieuw int naerjaegen der verloste Conincken bedreeven
hebben zal al in zijn geheel en aen ons laeten als zullende
naederhandt best cunnen geoordeelt werden waert gemelt E:
d'oorsaeck, en waer de verdrietelijke onnoosheyt, en dien volgens
waer toe den eenen en den anderen bevoorens gerechtigdt was,
off noch is; —

wedende ick om nergens in verlegen te vallen off verstrickt
te werden de gehoudene dagh registers soo van onse beyde togten
als van den jaere 77: 78: tot 79: als dat der Jongste deese
gecommitteerdens ter handt gestelt en verders deese papieren
Copye missive door haer Ed: H: A: van Batavia de dato 28e
Aug: 1679 do: Contract met die van Gorontale en Limbotto
en verscheyde extracten uyt de oude dagh registers getrocken
zullende in Gorontale de dagh registers alle te pas cunnen
comen ende in Tominij daer de Jongst gecommitteerdens
voornamentlijck, soo om de Gorontaleeders de mondt te
stoppen, als om de Conincken in haer te vernoegen
troosten en 't hart onder den riem te stercken ende aende
gangh te helpen, om vanden overvloedt hunner landen, sijn
genoegh te mogen leeven, sonder op andere te roeven ofte
te steelen, dat onder hun, gelijck als ten tijde der Grincken
en Romeijnen, soo al wat een gewoonte en soo oneerlijck niet
en schijnt, dogh dat hun geel anders dient en moet te verstaen
gegeven werden, sal men het hier al omme in behoorlijcke
plaijsen ruste krijgen, waer aen niet geheelijck en behoorende
te wanhoopen, te meer soo wanneer de magt ons niet comt
te ontbreecken, om 't wercke te vervolgen, en wij ons de moeyte
niet en laeten verdrieten; int rapport en dagh register
der Jongst derwaerts gewest zijnde gecommitteerdens, —
komt ons te voorden hoe den Capn: Lamot van Bodrangat
zijnen Coningh verstooten heeft gesaedt, hebbende de —

gecommitteerdens

gecommitteerdens last geladen dien Ed. Cap.n waertmo:
gelijck met äller langen, het welck watte voorbarigh is
geweest, alsoo wij nogh weijnige kennisse van dien landt
ardt hebben, en nogh veel min van hun verschillen, kan
men de hand niet stellen, op ordre of hulp zonder tijdt
van dese lieden maecken, daer omme waer het beter
dien Cap.n vanwege desen tijdt behoorden, en te sien off
in der minne de zaecken in verschil die sij tusschen den
andere mogten hebben niet bij te leggen en souden zijn,
dogh waer toe geloove ick geen tijdt aldien zult hebben,
waeromme het ook wel nogh in staedt magh blijven —
maer wat Limanca aenbelanght den Broeder van den
Radja Agamma van Limbotto, die sigh toen op Posso
onthielt, magh wel bij de Cap. gevat en herwaerts
aengebragt worden, om sulcke vogels die soo verre
veijgen de vlicken wat te korten, en soo magh met
Radja gamma selfs wel worden gehandelt, soo hij aldien
wederom sijn andermael soo veijgh wordt. ende alsoo
de Coningen van Tambocoe en Biga beijde stock oude
en afgeleefde luijden, voor hunne nacvolgers bekommert
zijn, ende den Coningh van Tambocoe geen mannelijck
Oir tot nazaet hebbende desselfs dogters Soone Domba
ons voorstelt, om als nacvolger int rijck door d'Comp.e
bevestight te worden en den Coningh van Biga tot
zijn nacvolger ons zijn Jonger Zoone voordraeght om
dat den ouden Zoone liever tot Limbotto ten tijde hunner
verlossinge bij zijne aldaer getrouwde vrouw bleeff,
dan zijnen ouden Vader, ende de moeijlijcke te volgen
Soo agten wij het mede al van den dienst der E. Comp.e
te zijn, hun beijde zoo wel den Coningh van Tambocoe
alst Coningh van Biga daer inne te genoegen ten welcke
eijnde hier nevens de ordre aetens voorde zelve gaen

gelijck mede om de swaere uyt gestaene Elenden en
moeijlijckheden nu soo lange en overdrietigh onder
de trouwloose gorontaloers geleden den Corporael

Rubijn

December 1679. Maleyo Int Casteel Orangie —

Rubijn Bodon Acte van Zergt met f 20: ps mt verdaet toegehouden, te meer soo veel Jaeren over zijn verpleigtes tijdt geeft, en aen den soldaet Harmanus van Stat de Acte van Corpl met f 19: ps mt, waervoor hij dienst ter fortresse Amsterdam op de Manado zullen waernemende ten waere de doemogens (?) als voorengezegt gezint wezen mogten, aldaer te verblijven, alswanneer nog wat gedult souden moeten hebben, en mede nog tot nader gevolgt bl. blijven, tweelve (?) egter niet meer dat te geschieden staat —

Al der van Gorontale schrijft zulx den Jongen Coningh dus mannen vergens zijnde bijzondere schuldt ontrent d'Compe int lossen van zijn vrouw Modya uyt haere slavernije waer op nogh, maer het bedragen vande slaffen (?) Oeije is voldaen en geberebendo (?) nogh Rd 66½ gelijcke jonghe aen zijn hoogt. gebl., zijnde waerlijcke een zaeke daer over sigh dienende te schaemen dat hem oock wel van ter zijde magh werden te verstaen gegeven, is dat Rd 199¾ .... het geen soo voor de Tumbotters als Gorontaleders aenlij,, waeben alhier te borgh wierdt gegeven van een geheel andere natuur is, ende dat d'Compe daer mede nogh wel een jaer of twee sal wagten, bij aldien vermerckende dat de landt bouw naer vermogen bijvoren ende oock anders niet alzoo het te vinden inzigten deselijcke op tijdt en te borgh is vertrouwt, dat anders niet en waere geschiedt.

Verders alsoo volgens verclaringe vanden al tweemael van ons gevlugten slaeff met zekere bitsjel (?) syn marckt Tonde op Gorontale ende bij het genaemde Coningin van Bonto is, soo dat daeromme sigh de Gorontaleders wijzen als den selven niet te kennen soo zal dat Coningin bij UE verschijnende daer over moeten verantwoorden aengesproocken, des niet moet zulx ontrent de Gorontaelsche Regeringe geschieden —

Naer mede wel van Gorontale moogt schrijven loopende langhs de wal op d'Eijlantjes van Bodrangan aen al,, waer het dusse dicht langhs het rift zulx laden heeren loopen, alsmengesints naer stuurmanschap doenelijck is om voorals de straet Lembe niet te missen off —

daer

daar bij Oosten en benoorden te geraken door welke straat
gekomende, het al digt langs de Celebische wal sult houden, om de straat
Banca al mede zeekerlijck te bezeylen, van waar
het UE. alsdan niet wel outstaan en kan om de Manado
te bezeylen —

Op de Manado dan met lijff gekomen zult de dagt en de dommogers daar mede overgebragt zijn off niet, geen
ancker grondt kiesen maar voort zeijlen laten tot
op Ajou, Boulan ofte fortuyns Eijlandt, om op d'eerste
plaatse off de dommogers aen landt te zetten, waar mede
van den geleyde brieffie aenden Prins Macaroupius dien
gezonden, off op d'andre plaetsen ten ancker te komen
en aldaar tot UE. komste te blijven leggen, alzoo van
voor de Manado niet het schuijtje aen landt zult gaen,
bezonderende het selvige aldaar tot dat alles verrigt
zult hebben, dat weijnigh is, en meest hier inne bestaat,
dat nadrukelijck aenstonts en op UE. aenkomste de hooff
der boven dorpen zult laten afroepen en vergaderen,
om hun voor te houden int openbaar hoe qualijck en
onbedagt zij deeden van zoo op dingen van en boodte
in oorlogh met die van datahan Passan en Sachan te
coomen, dat sy immers wel wisten, watter op d'algemeene
vergaderinge op den 15.e Jan.= passado besloten was,
ende hoewel duydelijcke verstaen ende hun belooft
was, dat bij aldien die van datahan hunne boetbrieff
niet af en bragten, ende agtervolgens beloofte van
die van Passan en datahan en voldeeden, dat hun als
dan niet alleen en zoude werden toegelaten hun
regt door de wapenen te vervolgen en zoecken, maar
dat zelffs d'Comp.= hun daar inne de behulpsaeme hant
zoude bieden, dogh dat al voorens, daar toe hadden behooren
verloff te versoecken agtervolgens de voorwaarde
en hunne verpligtinge maar nu waaren zij van
selffs en zonder onse kennisse aende man gebragt
en Godt weet hoe! deulijck wellen wij dit, en zulcx
is ons gebleeken, dat de Spaansche papen die

gewoon zijn

gewoon zyn overal oproer en Oorlogh te sticken) in den
tijdt dat wij dezelve op de Manado in bewaringe hielden,
om dezelve van daer te mogen wegh zenden, al vrij veele
vande haere bedeckelijck gebeden om hezelv ende op haer
zyde gekregen met de welcke zij voornemens sijn
het landt weder onder haer te brengen ende aldaer haere
oude gerechtigh^t der heijdenen al bevoorens te trecken, sij
mede hier toe eenigh verbondt met den Coningh van
Boulangh aengegaen te hebben, soo dat zij niet dan door de
's Comp^e ontsagh en vermogen en konnen worden staende
gehouden doch dat daer tegens de Castiliaensche gesinden
onder hun bedeckelijck woelen, alzoo zij openbaerlyck
niet en konnen noghte enderven nie weetende dat
het met geen gewelt maer met list te doen is; hier
omme trachten zij eerst onder de handt schadelyck zaet
van een agtinge ontrent d'Comp^e te zaijen, om
vervolgens en langhsamer handt hun afkeerige vande
zelve te doen worden, endus dan eyndelyck geheelijcke te
mogen doen verweemden —

Onlangs en toen wij voorstelden den Prins Macarompius
om als hooft der Christenen op de Manado te stellen, hebben
sij sigh seer voorzightigh en wijsselyck daer ontrent ge-
draegen, met ons te verhooren, dat zulcx te grooten
krack aen haer vrijheijt die zij billyk boven alles
mogen schatten, soude geven, en van gevaerlijcke ge-
volge connen worden, maer omme niet gaerne en zagen
dat voorn^e prins ofte ymandt anders met het huijs van
Boulan over eenige de minste van haer weder yets
te zeggen kreege, het welck ons zeer lijeff en aengenaem
om hooren is geweest, ziende hun waerlycke zoodanigh
als 't behoordt, voor haer vrijh^t yveren, daer inne wij
hun oock met alle vermoogen zullen trachten staende
te houden en te beschermen, maer dan dienden sij oock naer
onsen goeden raadt te luysteren ende niets buijten
onse kennisse te doen, gelijck sij nu voor zoo veel
misdaen hebben

misdaen hebben, int aenvangen van deese Oorlogh buijten ons voorweten —

want wat den opgevatten Oorlogh tegens de overvallen van Passar, Datagan en s.r Sackan in hoogh selven aengemerckt belanght die en souden wij bij langer weijgeringe van billycke Schoodlinge der brueckx niet hebben gestaen noghte tegens gegaen, maer hun vrijdelijcke daer inne niet alleen te gemoet zijn gekomen, maer selfs behulpelijck geweest, ende dat niet alleen tegens die overlevingers, maer zelfs tegens alle t[oe] een ijder die deselve stijft t[oe] aenvoerdt, ende dien volgens dan oock tegens den Coningh van Coulan en zijn Mogenders soo bij aldien naer geen redenen als nogh en wilde luijsteren —

Dogh dit is nu voorbij en wordt het hun voorde deese maen ten besten geduijt, dus, soo bij aldien eenige hulpe van d'Comp.e begeeren het U.E seggen connen om t'selvighe ons altijt behoorlycken en gunstigh te mogen voordragen; Zoo als dit int openbaer hun zal zijn voorgehouden ende gezeght zoo zal dan daer naer eenige hoofden allee (dogh niet den overrighter van Casaghen) t[oe] buijten den Tolck Bastiaen Saway (zullende d'Eerw: predikant Casper U.E wel aenwijsinge doen wie bequamelijckst int bij sonder daer inne voor tael man ofte vraime soude kunnen dienen) werden bekent gemaeckt de doodt van den tolck Hendrick Cors, ende hoe wij haerent wegen bekommert zijn, dat den selven benevens den Tolck Bastiaen Saway al te veel met de Castiliaensche papen zijn ingewickelt geweest, ende veele van haere hebben verleydt; dat sij dien volgens wel te letten en toe te zien hebben, op die geene die wel eer Roomsche Christenen waeren en nu wederom naer de maniere en wijse van Godtsdienst vant landt leven, moetende deselve hun te verdagten wesen, soo wanneer met cleijn agtinge ofte met veragtinge van d'Comp.s Spreecken ofte

oock ijmandt

ook bemandt tegens deselve Zeeroven op te passen, den dadinge
welcke aenstonts aent opperhooft derwerts aen te geven en bekent
te maecken op dat daer op te beeter mogen werden gelett,
verseeckerende dese nogmaels en UEdels Hoogh: oprechte
en goede geneegentheijt 't gaerwaerts, die geen andere oogh-
merck en heeft dan haer onder deselve vrijheijt staende te
houden naer vermogen, soo lange getrouw en oprecht sigh
onder deselve bescherminge dragen zijnde, wesende het
meeste dat op de Manado te verrigten heeft, alsoo voordese
tegenwoordigen tijdt en geneegentheijt niet staet sal maghte,
het minsten ontstaende Inwoonderen van Tewerauci van
Padij ofte sijn gebrek, te spreecken, laetende dit daer selvigh
op sijn beloop, sullende 't gebruyck van Tijwaet sijn wel
weder van selfs daer toe aensporen en brengen —
kunnende de padij aldaer in voorraadt sijnde soo wel
als hier inde Manadische pakhuijsen verwaerdt blijven
tot op de terugge comste der Jagten, ofte dat derwaerts
weder eenigh ander bodem afzenden —
Soo sult dan eenm. tenuijgen Honns. geneegentheijt en
omme slagh overloopen en UE dan verders met de schuijt
naer Ajou ofte ter plaetse daer de Jagten verordent
mogte hebben, begeven —
Op Ajou verschijnende sult het kort maecken ende als
den eenm. int voorbijgaen den Heeren Mataroumpius begroet-
ten ende deselve mijne vriendlijcke gebiedenisse doen,
met ernstige aenbevelinge d'arme doeningers alle
mogelijcke hulpe, bijstant en gunste te willen bewijsen, het
welcke wij sullen jaerqueenen en erkennen als aen ons
selven geschiedt, vernemende aldaer en elders naerstigh
wat den Coningh van Boulan sijn Broeder int sin
hebben off naer op staende magh alsoock hoe de Boulanders
sigh voort meerder geneete geneegen en gesint mogte
sijn doch alles bescheijdigh —
In schoon UE nu niet tot Caudipan toe en sult komen
mogte verschijnen, soo schrijft evenwel van Ajou
soo aende Coninck Binanket als vrouwe van Luckatau

Van Boulanghstan

van Bodlangh, staan yder een belooft minnelÿcke brieven gerigt, deselve om als uyt mijnen naame geen vriendelijcke groetenisse te doen —

Vrouw mo daar als Zult UE mijnent weegen afzonderlijck Vrou uitbijsonder gantsgoedgunstelijcke groeten en beleefdelijcken aenhouden om UE alles aen te dienen wat gij hoordt ofte Ziet, daer toe wel vaerdige genoegh is, outgaeande den Zelven uit bijzonder Vrou alleen zijnde gants vriendelijck, doch uit openbaer naeulijck, t geen zijn Exc. voor af dient te waerschouwen, dat zult ernstelijck geschiedt om naer ÿder en dignateuten te schijnen, dat gij bevoorens seer wel zijgh konnen begrijpen ende in deese gelegentheyt noch wel begrijpen zal —

Tot afbetaelinge van Sijn schuldt aen d'Compe. zult zijn Excellentie toelaeten verversinge voor de schepen te leeveren als verkens, bocken, hoenders, vrughten, groente &c.ª het welcke naer billijckheyt zult taxeeren, op dat uyt de C'ëyne schuldt magh geraecken daer toe anders onmogelÿck staedt soude weesen —

Op UE aencomste zult mede aenstonts naer Cagulan schrijven ontbiedende daer van daer een suddige en bequaame Gilalo ofte schip vaertuygh van 15 ofte 16 man, om op vaste kundtschap van deeigh, naddere spaensche magt, ons aenstonts herwaerts aen met UE schrijvens te mogen toezenden. —

Ten Zelvigen einde zult oock aen de Coningen van Candahar en Caboutan bijzonderlÿcke, en aen alle de Coningen van Sangij int algemeijn schrijven, dat d'eerste zijn meede C'ijaloup de welcke voorernemens is aen d'Compe. te schencken, ende den tweeden s Compe. Chialoup die in Caboutan legt, geliefden zeyl vaerdigh en behoorlÿck volcq daer toe gereedt te houden, om op de verschijninge van eenige Castil. jaenen d'eene voor d'andre naer met haere berigten UE naer Chiaum toe te zenden, om door UE dan verders

naer Malÿeÿ

naer Maleyen voort gesonden te werden, verzoeckende
den Coningh van Tabocan Schuyt Chialoep behoorlijcke
te willen toetackelen, van zeijle, touwe, ende watter naer
gemeene wijze toebehoort te voorzien, zullende zyn
Hoogh.t het geene daer aen te costen hangt, door d'Comp.e
dankbaerlijck werden voldaen, en vermagh zyn volck
tselve hunne voordeel, met het geene te haelen mogte
werden, wel afhaelen. —
Wij bevelen dat deze onse voorsorge van 't senden van een
persoon ende de twee Jaghten naer Chiamo, als het sterc-
ken met allen yver naer vermogen, van onsen bergh post
Maet Zuycker, die yder al mede op Sangi in top en toor
zal helpen, om zigh dies mede te stercken en behouden,
soodat de selve niet wel ligh ander wercken souden
konnen ofte mogen op leggen; andersints dienden des Coningh
Don Martyn Tolanda, wel aengemaendt, om de 248 st: affuijt
plancken; doch zal zulcx nu genoegh wesen zyn Hoogh.t
van te zyde een gelycke vermaninge werden gedaen,
om 't selvige eenlijck in goeder gebruygen te mogen houden.
Jeronimo D'Arras heeft aen d'Eerw: Predicant Zacharias
Caheijn verzocht dat alle zyn onderhoorige nu verstroyt
int bosch woonende, mogten gedwongen werden, int
oude dorp bij een te woonen, ende dat d'onwillige hunne
huysen int bosch staende mogte werden afgebrandt.
Alsoo het des Moringo off koster onmogelijck is, het volck
ter kercke te roepen en doen komen, als in een dagh
naer vijff ofte 6 huysen komende beloopen, welcke
zyne onderzaeten andersints oock d'Comp.e in haer
wercken wel souden connen helpen, alzoo 508 weer-
baere mannen sterck zyn. het welck alsoo wij syn
redenen ende oock niet eenigen opmerckingh
heeft, off zoo een harde manniere van doen, in deses
tydts gelegentheyt, soude mogen ofte connen te werck
gestelt werden, immers dient voor af alle bedenckelijcke=
minzaeme en zachte middelen te gaen, als wanneer
men eyndelyck ende niet anders konnende, met het

afbranden

afbranden der huijsen end' onwillige int bosch staende
souden konnen voortvaeren, soo bij aldien Jeronimo
d'Arras als noch bij die meijninge verbleeff, en
daer geen swaerigheijt in en voorsage, hier toe kun
wij te ligter verstaen, om dat den slaefschen aerd
dier Eijlanders ons te wel bekent is, die met
de goede en haer zagte middelen gewoon zijn te
spotten, niemandt ontziende, noch agtende dat die
zij weten hun te konnen schaeden doende het
spreeckwoort d'Edelen bij haer: harde smart leert
Soo wanneer nu d'Castiljaenen mogten comen te
verschijnen, ende zulcx met een soucke offe twee
waerinne geen meerder volck mogte toestel
en mogte weten, dan d'Edelen om herwaerdts off te
te konnen sien en hooren, hoe de zaeken in waerh
tot Clauw mogte staen, soo zullen zij in alle beleef
ontfangt en aen hun de zaeken zoodaenigh, die voor
gevallen zijn naer waerheijt verhaelt werden,
het op hebbende vande Calaudse moordt en ooc
niet verder af, tot op den tydt dat de gesanten
beledigde bondt genoolen, onder 't beleijdt des Coningh
van Ternaten, 't verschil door de wapenen te beslegten,
wijsende hun verders tot ons herwaerts over al
waer nadder van alles soude mogen en connen on-
derrigt werden, het welck soo bij aldien niet gesien
en mogte weten, kunnen zij naer Batavia voo
zetten soo zij willen, en bij aldien derwaerts oo
niet en begeerde voort te vaeren, soo zal hun
werden in alle beleeftheijt te verstaen gegeven
dat dan aldaer, soo lange aen boordt van hunne
vaertuijgh of vaertuijgen, sonder aen landt te
mogen gaen zullen moeten verbeijden, tot de
windt keerdt ende zijn beurdt uijt de zuijdelijcke
handt becomt om alsdan met dienstwaerige

onderrigting

onderrigtinge als sij van UE hebben bekomen, sonder
meer, weder naer de Manilhas ende tot de hare te vertrecken,
bijaldien er nu een publijcke persoon in gesantschap,
ofte en wegens Ternaten, herwaerts aen gesonden, verschijnen,
sal die in alle beleeftheeden aenstonts ende sonder vertragh,
van daer ende naer Manila gesonden werden, maer
mede den adsistent Hartse ende nogh Iemandt meer
van d'onse in derselver geselschap, mogen werden ofte
gesonden, sonder dat sij ergens anders sullen vermogen
aen te gaen, maer sullen hunne reijse recht door
moeten laten staen, maer [illegible] dienen ge-
waerschouwt, om soo wanneer anders quame te doen,
ende hun dient halve eenige hinder ofte schade aen
moeten, daer aen onschuldigh te zijn, sullende d'en
adsistent Hartse in sulcke een geval naame aenteke-
ninge houden selfs van het alderminste van belangh
dat ter gedaen off gesproocken wordt omme ons van
te mogen dienen. —

Doch, bij aldien de Castiljanen met eenige maght qua-
men, ende volcomentlijcke voornemens waeren al-
daer weder post te grijpen, sult sulx met alle vermogh
weeren, eerst met den Coningh van Ternaten en zijn
grooten de selve het landen niet alleen met woorden,
maer oock metter daedt doende verbieden, en van UE
kant verders naer minnelijcke aenkundinge en
waerschouwinge, daer tegens protesteerende, wijsende
hun, bij aldien ijets te beklagen ofte versoecken ofte
seggen hebben, naer Batavia daer hun geen gehoor
sal werden geweijgert, als soo wij last hebben ende
oock verpligt zijn dit Eijlant tegens alle ende een
ijder, naer ons vermoogen te verdedigen en bescher-
men, sonder dat bevoeght zijn iets het minste daer
ontrent toe te geven, gelijck anders sints in alle
voorvallende gelegentheeden buijten dese bevinden
sullen dat wij hare waere en oprechte vrienden
zijn,

Zijn, maer dat sij hier ontrent niets op onse nettinge landen en verkeerden, tot ontverringe ofte ontrusting en dienden te beginnen ofte bij der handt te nemen, off wij souden sulcx met de middelen die ons godt almaghtige in handen gaff, moeten traghten tegens te gaen, in welcke geval onschuldigh souden wille zijn aen alle d'onheijlen, schaede en bloedtstortinge die daer uijt mogten komen te volgen —

Dit eelijck zult ul in soodanigh geval schriftelijcke doen en met getuijgenis, uijt d'onse end Chiauwers, zien te handt stellen, sonder in eenige ander saecken, ul met de penne in te wickelen terwijle gesien hebbe en bekendelijck is, dat sij door hunne Jesuijtsche papen het eelijck op schrijven en wrijven aen leggen, om door hunne gewoone streeckeden de waerheijt te verstrucken — Verders zult naer beste vermogen en naer de maght soo van ons al Jeronimo d'Arras derwelcke bij der handt hebt, sien van Ole houden en verders den Coningh aen te wellen goede zorge voor hem met de zijne te draegen — Sonder dat ul bij alsdien den Coningh ende de zijne al trouloosslijck met ons handelden, d'sigh in Pegu als geheel liet vertraghten en aldus den Castiljaen selfs in haelden om wedder twee ogen deuren te bekomen zigh daer omtrent en tegens met geweldt zal hebben te stellen, maer het eelijck handers houden met protestatie, tegens het trauwe Coninghie te tijdt en wijle tot, wij daer naeder in mogen en connen voorsien, —

Beneffens verders dat Ole welgesterckt en de vaen alles wel bezorgt werde op werpende indat geval den borstweeringe van ten minsten aght voeten dick en behoorlijcke hooghte van sos voet boven banquitussen borstwe hebbe en halff belweerkie om binnen de vestinge gedeckt te wezen voort Canon dat sij

op s Coninghs

op Chinghs Booghe mogte connen te planten —

souden wel konnen weten dat de Spanjaerden voor af een
vaertuygh zouden in allen schijn alsoff het alles waer datter
stondt te comen, en dat onder en tusschen hun magt een
wijle daer aen soude volgen, om ons hier door te misleyden,
en onse scheepen die voor Ternaten leggen mogten, als niet
dien voorlooper weghe ende naer Maleyen &a aldus de
baen en ancker plaets vrij te crijgen waeromme
goedt gevonden hebbe, daer come dan oock watter wil UE niet bij de
Jagten voor Oele tot den laetsten dage van maert toe,
te laten verblijven en post houden, eenelijcke uit
voorangehaelt geval, bij aldien de Castiljanen in
hem post grepen ende UE genoeghsaem versekert
waerdt, dat voor de selve geen sorge noch vrees
en was, zoudt UE welmogen, bij gebreke van vaer-
tuygen om ons alhier kennisse van alles te doen het
Jagt Amsterdam herwaerts aen zenden ende daer
af beroovens soo veel matroosen tot versterkinge
vant Jagt d'Experiment als gevoeghlijcke soude
konnen geschieden en gemist werden, want het niet
buijten vermoeden ende onse verwagtinge en soude
zijn, dat in diergelijcke geval, d'ylanders niet alleen
traegh en langzaem, maer oocke onwilligh, souden
bevonden, tot het afzenden hunner vaertuijgen,
die deden het [?] als den Ternater souden hoogh [?],
ende almede naer twee opent d'eerste tragten [?]
het voorval der zaecken, den tijdt de gelegentheit
d'omstandigheeden ende wel meest UE becomen
d'ervarentheit zullen UE verders moeten onderrigten,
waer bij het dan voor dit mael gelaeten werdt!
en hope en vertrouwe dat dusdanigh van Bata-
zullen werden ontset, dat oocke niet eenen d'Castil-
janen Ternate genoeghsaem zullen ontsetten alzoo

ons de

ende de Ternataanse verwaringe soo hart niet de
en praijen, nogte soo veel werck verschaffen, da
daerom het noodighste soude besoorden agter 't ste
behalven dattet hem gevaer int den wijck op sig
van 't selvige sij stricht. waer mede dan U E.
geluck en besondere seijse toewensche en bleijve
Onderstondt U E toegenegen vriendt en wal
gebood.t Robbertus Padtbrugge in margo
Int Casteel Orangie dese 27 decemb.r 1679 —

Aenhangsel

Alsoo ondert naghten nader verseijnige de com
van de groote Chialoeps de coude gaen om U E nader
de bogt van Savoe en 't gagt de experiment te
brengen (de welcke soo sehendige verdwijnt en
agt elijbeerden is) Ende met den vrijburger Piet
de Boodt van de Manado en Cauys toegecom
zijn verscheijde papieren, waer onder zijn den
brieven aent Opperhooft der Manado S.r Abra
Meijert, soo door het Coninginne van Dodinga al
vrouwe van Bolaengitan geschreven soo sul
hier deelijck aensoghten, dat naderdemael de
dodinoodger het voornemen van te vertrecken
den Gorontaelder heeft bekent gemaeckt,
ende daer toe verloff versoght (dat den selven
schijnt geweijgert te werden) ende daeromme
vaste stadt schijnt te maecken van aldaer te
verblijven, soo sal daer deelijck op moeten werd
gearbeijdt dat men haer dan aldaer in ruste
en vrede laet, en genot van dese Sagou,
als andere vrugtboomen als vrugten gelijck
gesegt is, toestaet die in't ronde van Dodina
ge op een mijl afstandts groeijen met wel
drustige aenmaninge ande Coninge en Sag.
ringe van Gorontalo dat bij aldien sijn

behoudt

't Verbondt aen, desse dommeheden en andere meer die onse
Christelijcke Godts dienst genegen mogten wesen aen
te raeden, hinderden deurigh leeraeden, ofschoon
deselve t zij bedeckelijck t zij openbaerlijcke dinge
verreedtste pleegeden, het d'Comp.e alsdan haer selve
gedaen, zijn zulcx ten hooghsten souden moeten aen
trecken, gelijck wij wel verwondert zijn dat zij te,,
gens het Contract al weder aen buijten onse kennisse
en toestemminge, een verbondt met den Boelanders aen
gegaen hebben het welck niet anders en schijnt te zijn,
dan om zijne volcomenten tegens d'Comp.e met ver
swoorden verbondt aen te kanten, dogh dat Godt al
magtigh is, die de meijneedige t sijnder tydt weet te
straffe —
Om de Vrouwe van Boulangitan Tinkakoa in haer
regt meede staen te houden, zult gij tot daer en toe
het meede Jagtjen moeten op haeden ende aldaer
die hals sterckige hoofden Bogiu Bolangoa, Bilado,
Balodlypo en Laija in vernoemde princesse haer
tegenwoordigheijt ontbieden te welcken eijnde ik
hier in persoon naert dorp Tomoloco zal vervoegen,,
tragtende deselve eerst door minnelijcke aenraed,,
dinge tot hunne pligt te brengen ende met vrouwe
Tinkakoa verzoenen, maer soo sij nogh ongedwongen,
bleeven en zigh onwilligh thoonden, zal hun opt
ernstighste aen gelast worden, naer reedenen te
luijsteren, hunne wettige overvrouwe te gehoorsaemen
en weeten, en sigh haere billijcke bevelen te onder
werpen, offdat geweldt zaecke zouden werden —
daer immer naeder te voorzien, hun met dringende
reedenen die ik niet onbekent en zijn aenwijzende,
hoe zij gerechtigde en naeste onderdaenen van vrouwe
Tinkakoa ende niet van den Coninck van Tiauw
en zijn.

en zijn, vermanende den Coningh Binauwkal-
de vrouwe van Coulangitan de behulpsaemheijt
in deze te bieden —

gelijck mede tot Ghiauw gekomen den Coninck
te verstaen moet werden gegeven, dat het zijnde
derwaerts van zijn Coreeren, niet anders kan
moeten en onlusten kan veroorzaecken, gelijck
het gereets al gebleecken heeft, met het vooraen de-
zijnde en onderde voedt schijlen bant groff ve-
en dat daer om wij niet gaerne en zagen dat de
ge: zijnde vaertuijgen weder derwaerts scheepten.
Zoo zal mede Zijn Hoogt: aengemaent werden,
al het deeste te bezorgen, dat er een M.r op 't
eylandt Cabiroangh werde geplaetst alzoo wij wel
en verzekert zijn dat aldaer noten en nagelboom
zijn, wezende hier omtrent onse grootste vijand
ende dat deen volgens dezelve aen een kant ge-
geven, 'tzij met off tegens wil der eijlanderen
te meer zekere berigt hebbe, dat de Spanjaerds
aldaer vermeijnen te nestelen, dat soo wel den
Coningh als wij dienen te beletten voor te comen.

Want wat aenbelangt den Mineraelbergh en
moet Zijn Hoogt niet dencken, dat wij daer aff
eenigh voordeel souden willen trecken al zoo de
Comps: sigh veelden met zulcke zaecken bemoeijt
als die door den handel veel zekerder aen zuyver
goudt en zilver en dat al gemunt weet te ge-
raecken, dan dat sij het soo diep in d'aerde soude
soecken; dat de Comp: echter een meester voor-
deel van Zijn Hoogt: hoby al dien de ijets uitt
in stack, en Zijn Hoogt: het genot daer af begeeren
gaerne daer aen de handt soude helpen slaen, onder
soo danige voorwaerden als er onder den andere
alsdan mogten beraemt werden, dogh dat het

waerschijnlijck

December 1679 — Maleijo Int Casteel Orangie —

waerschijnelijck is dat daer aen niet veel vast is te meer de Castiljanen in soo langen tijdt daer geen moeijten om gedaen en hebben, welckers dijghen lijcke werck het is zoo dadelijcke meijnen te bearbeijden —

En bewijse den Coningh van Cabodan sijn plight soo wel betraght heeft dat den rooverinck Catalona heeft laeten ombrengen, god wil wijzen liever ellendige hadden gehadt, soo omdat wat nadders uijt te krijgen alsoock om alsoo voor eeuwelijck te straffen, zoo zult zijn hoogh. daer over bij zonderlijck in name der Comp. met een beleefdt brieffie bedancken, gelijck ick mede bij nadere gelegenheijt zal doen, moetende het nu door U. ontschuldight worden, mits de jegenwoordige geen tijdt met alles toe en hebbe, zijnde ons zijn hooght. aengenaeme met dan op tijpie van UE. vertreck vertaeldt ter handt gestelt. waer mede UE. dan noch waerde gode bevolen en blijve als voorens onderstondt UE genegen vrundt Robbertus Padt Brugge in margine Maleijo Int Casteel Orangie 29 9ber Anno 1679 —

Jacob Benjaminsz Jangast. word ast. kostgelt toege-staegt. ——

T Saxouts maert gebedt versocht den Jongen Adsist. Jacob Benjaminsz van Batavia verbeteringh van costgelt, het welck hem wordt toegestaen, ende adsistents cost geldt toegevoeght ter insighte van deser jegenwoordigen tijts gebr, geint. kommende met sulcken een tractement ende eijgen gagie van f 6 p. mt. niet bestaen als mede mitsden selven weerstige en een goet schrijver is, zonder noght ons dat zulcx voor het toecomende in gevolge zal comen ——

Den mardijcker Bosquadt Caydij op den 7e 7ber pass. op Marquiau inde attaque door den vijandt met den rooght in zijn been gequetst, presenteert den

naer requestes

December 1679 Malÿe Int Casteel Orangie —

Sundeke brieffs versoekende, mits Sustineert ge-
minuteert te werden, daer voor van d'Comp[agnie] den
bijbredadeer verreetingh —

mitsg[ade]rs den Comp[agnie]s lijff eygen Saldina geboortig
van Boulou versoekt Zijnde vrijdom volg[ens]
beloften vanden E[dele] H[ee]r Admirael Speelman
voor 30 r[ijcks]d[aelders] die geen niet Zijne moeder maer
op die conditie naer Malayo geeft gesonden, Sijn-
de tselve in den tijdt van derthien Jaeren geleden
dat Zijnen dienst bij d'Comp[agnie] als Swaerdt[illegible]
gedaen geeft welcke Versoecken bij den E[dele] H[ee]r
Gouverneur onbeantwoort werden gehouden tot
met den Raedt daer over gedelibereert sal
werden —

in statu gegaen (margin)

Den Pr[ovisione]le Corp[ora]l Christoffel Breeckvelt versoec-
kt mede mits tijdts expiratie de qualiteijt van
Corp[ora]l absoluijt mitsg[ade]rs de bezoldinge des tra-
ctement naer imme hij mits desen werdt
bevestigt ende Toegevoegt f 14 p[er] m[aen]t

Christoffel Breeckvelt tot Corp[ora]l en f 14 toemaand gestelt. (margin)

Sondagh 31 d[it]o = Naert gebedt werden nogh 5 Sundecke brieven
van Comp[agnie]s lijff eygen als van Sadia, Manij,
Satou, Keop, en Dina alle onder de voorsz[eyde]
beloften begrepen, ende daer op haeraen vrijdom
versoeckende gepresenteert —

nog eenige Sundeke geschriften (margin)

Als oock vande gerondeemde [illegible], Salvadoo
Pardra, ende anna Jansz[oon] [illegible]
vanden Christen Chinees Joan Fredrick [illegible]
[illegible] overgegeven voor 99 Jaeren op
den 8 [illegible] A[nn]o 1678, bij den Raedt van Justitie
gedoodwijst om inde ketingh, aen Comp[agnie]
[illegible] werckan sonder loon off gagie
t'arbeyden versoeckende Oodtmoedelyck ver-
geringe der vangenis condemnatie ontslage
ende op vrij voeten gestelt te werden, Sijnde
de selve mede als boven in Statu gehouden —

onbeantwoord gehouden. (margin)

January 1680 — Maleijo Int Castel Orangie —

Maendagh P.mo d.o Snaghts ten twaelff uijren wordt het nieuwe Jaer met het afbranden van alle 't geschut, binnen dese fortresse, als oock op de punct Voorburgh, ende de borgerwaght ingehaelt alsoo het mede canon al over de aght maenden geladen heeft gestaen —

de chialoup van Cornelis pieterss komt van dodinga

Vroegh inden morgenstondt arriveerdt ter deser reede de Chialoup vanden Vrijborger Cornelis Pietersz.n komende van Dodinga, met een brieff vanden stierman op de Chialoup d'Eendraght, inhebbende hout, en ammonitie van afgeloopen Chialoup de Roode Haen, desselfs stierman Maerten Swarte paerdt, ende andere varende volckeren mede inhebbende, —

meldingh gaende van 't afgeloopen chialoup de roode haen

toevoer van brandthout

Oock verschijnt alhier een Corcor en andere vaertuijgen van Tidoor, om het aengenomen brandthout te leveren —

de chialoup van pieter de hoodt van Ielolo.

Soo aenstonts komt de Borger Chialoup van Pieter de Hoodt komende van Ielolo ter deser reede met een brieff vanden fiscael en Secretaris Andries Oloffsz Lofflangh, den E. Heer Gouverneur adviserende, hoe d'Experiment zijn stop en werp anker, met desselfs touwen d'eene voor Gammalamma, ende 't ander voor Kiey verloren heeft, ende nogh buijten zijn gezight, sonder te weten waer, is heen varende, mede dat den daer op commanderende stierman Carsten Maertense seer sieck is, ende daerom den genoemden en afgezonden stierm.n Hendrick Barentsz gebruijckt is om den waght waer te nemen, als int aencomende brieffboeck te zien is —

tijdinge van 't Jagt d'Experiment verlooren

Waeromme met d.o Chialoup, wederom twee ankers met desselfs touwen voort Jagt d'Experiment, ende hout en brandthout voort Oorlogs frogat af te zenden geordonneert wordt —

d.o Jagt omtrent Gammalamma verdreven zijnde

Maer alsoo aenstonts verstaen dat d.o Jagt d'Experiment omtrent Gammalamma nogh is gezien geworden, soo wordt ten eersten het schip vaertuijgh vanden

Vrijborger

vrijborger Cornelis Pietersz met drie schippers daer-
naer toe gesonden, met order dat gem^{te} Jaght
indien het quame t'ontmoeten, en dese volgens
Ordonnantie soude op komen, die soecke die
het binnen door, op te halen, om hier sijn aenbe-
tonnen, en andere benoodigheden met alle
te mogen bekomen, ende alsdan weder om Zuyd
wijs te vervolgen —

noord op ontbooden, om

zijn aenbeeld tonnen, en andere be-
noodigheden te gaven —

met het houden van't nieuwe Jaer, die desen dagh
in vroolijckheijt gepasseert is, zijnde diverse snedige
schriften, soo van scheeps lijfftijgenen, op haere
vrijdom, als van andere om van haere conditie
natie ontslagen te werden, den E^{le} Gouverneur
overhandigt, alle welckers beantwoordingh benevens
de vorige tot op morgen uijt gestelt wordt
d'Opstagiers hebben desen dagh mede ten huijse
van d'E^{le} Gouverneur met haere prestatie ge-
vierdt —

nogeenige requesten, tot op morgen
om beantwoord op gehouden

Dinsdag 2^{e} d^{o} Continueerden de Eijdooreders als noch int aenbren-
gen van brandt hout —

Heden morgen stondt passeerdt de desen selve
Jaght d'Experiment komende van Sammalam-
weder binnen, ende haelt zijne voorsz. benoodigh-
van de Chialoup van Pieter de Goodt, alwaer die
alreeds in gescheept waeren, wendende soo zijnen
coers weder om naer Savoe, alwaer den fiscael An-
dries Olofsz. hem is wesen zoeken, den stierman
van de afgeloopene Chialoup de roode haen Mar-
swarte paerdt wordt mede op d^o Jaght geplaetst
om sijnen dienst aldaer onder den stierman Carstan
Maertensz waer te nemen, werdende sijne
verantwoordingh van't schendige sluijten in
verzijden van d^o Chialoup soo lange opge-
schort, als ooch haelt op't selve Jaght over, den
derden

Jaght Experiment sijne be-
noodigheden ingelaeden

nevens zijn te Coupangh naer Savoe om
aldaer den fiscael in te nemen en
dan weijs te vorderen

de verantwoordinge van den voorsz. gen
wordt uijtgestelt

Janúra 1680 — Maleijo Int Castel Orangie —

den derden Chirurgijn Anthonij Morel bevorderdt den brieff
aenden fiscael Andries Oloffz. —

De chialoup van pieter de hoedt met eenige benodigheden, na Ilolo

Mede soo vertreckt d'Chaloup van pieter d'hoet ned.
derom naer Ilolo om eenigh outzet van water,
houdt ende brandt houdt voor 't Oorloghs fregat aen
te brengen —

ende van Cornelis pieterz. naer dodinga

Omtrent des middaghs vertreckt van gelijcken de
Chialoup van den vrijburger Cornelis Pieterz.
naer de boght van dodinga met een brieff ende
last aenden Stierman van d'Eendraght Daniel Jansz.
de Chialoup de hoodde gaden ten meerendeel afte

order om 't wrack vande voorn. meest afgeloopt zijnde inden brandt te steken

laden, sloopen, ende daer voorders int wrack den
brandt te steecken, gaende tot dien eijnde van
hier over den Mr. knecht vande scheeps timmer=
om t gene d'Comp. noch dienstigh mogte wesen
te bergen, ende naer maldijo te doen overbrengen
mede werdt aen 6 soldaten en den Corpl. op
d'Eendraght besijgende sijn geweest rantsoen
voor dese maendt toegesonden, als —

7 maten rijst en —
36 lb. speck —

politique vergaderinge

Naer de middagh doet den E. Hr. gouverneur den
raedt vergaderen, om over de met dese nieuwen
Jaer gepresenteerde suppliqe schriften, met d'andere
te delibereeren, verthoonende sijn E. de requesten
van Sjopo, Satou, Sadja, manij, Angdmano, Saloma,
Angdmanij, Meno, Torda, flatta, Manado, Soerij,
Tona, en Paffa, alle Maccassaren ende door den E. Admirael
Speelman als 's Comps. lijffeijgenen, van Boeton
alhier opgesonden —

de zijn versoecken opgesonden Wgte worden gerecommandeert ende

Mede vande slaven bangay van Maccasser, Domin-
go van Tarodua, ende Susanna van Gonado sijnde
vrijdom versoeckende des bovenstaende — verleende

Oock werden verthoont de requesten van Christiaen
Paulussz

Paulussz: op den 8:ste Julij A:o 1677 over begaene overspel met Helena de Roij, geweesene huijsvrouw van Abra: de la Court door den Agtbaren Raadt van Justitie voor den tijt van ses jaeren inde kettingh geklonken om ad opus publicum sonder loon off gagie t'arbeijen gecondemneert —

Salvador Pardra inde Anna Jansz: geweesene lijffeijgenen vanden Christen Chirurgijn Sr. Frederick Muijs, sijnde op 8:ste 7ber A:o 1678 door den Raadt van Justitie voor 99 jaeren inde kettingh, om sonder loon off gagie aen Comp:s gemeene wercken t'arbeijden gecondemneert —

Van Samma en Susanna vrijgegevene slavinne van Marta Pardra zalg:r op den 5:de October 1679 door gem:de Raadt over dieffstal gecondemneert ter scherper examinatie, ende welcke gedaen sijnde, op den 2:de 9ber daeraen, niets noch al gar weijnigh bij haer ontkennende, ende nochtans mede dan gelijcke straffe gesonden is, gecondemneert soo lange aen Comp:s gemeene wercken sonder loon off gagie te arbeijden tot nader van haer schuldt off onschult sal comen te blijcken, verzoeckende gelijckelijcken van haere condemnatie kettingh en swaeren arbeijdt ontslagen te worden, gelijck den Raadt in bedencken naeme ende sonde mogen gedaen worden —

Waer op met aendacht gelett sijnde, wordt goet gevonden ende geordonneert dat de bovengem:te 14 lijffeijgenen, waeronder twee meijden, haere vrijdom mogen genieten voor de somma van dertigh rijx:s dit is 60 gl: ijder, te insighte haer bevondene huijne weddemaels, wanneer van bodt op gesonden werden door den E: Heer Admirael Sijbelman ende beveelbrieven, ende te meer om dat de Comp:e al reede den tijdt

Van der tijd

naargedaen de liberatie 19 comp: lijffeijgenen, waeronder twee meijden voor 30 rds vrijgegeven

van derthien Jaeren gedient hebben, zynde daer en boven
bijzonderlijcke in Consideratie gekomen, dat sij in
desen tijdt gelegentht, des vijanden mogte comen
voorvlugtige te worden, ende bij den vijandt over
te loopen, waeromme oock sijn wel expresselijcke
is g'ordonneert, ende opgeleydt, dat zullen schuldigh
en gehouden blijven, in dese stadt huijsvestinge te
nemen, ende d'E Comp.e des noodigh zijnde, om loon
dienen, op verbeurte van wederom in haere voorige slaver-
nie te vervallen —

mede d° voor 60 Rd —

Belangende Bangaij van Maccasser werdt uijt de
voorige Consideratie, ende op de selve conditie off
voorwaerde synen vrijdom vergunt voor de som-
ma van tsestigh Rd.s eens a 60 stuyvers Jder, mits
onder de bovengeschr. belofte niet begrepen is, ende
nogh maer den tijdt van thien Jaeren d'E Comp.e
gedient heeft —

noch een d° voor 60 Rd als
naer gedaene betalinge

Domingo werdt mede uijt sonderlinge Consideratie
voor de somma van sestigh Rd.s vrij gegeven soo
wanneer de selve betaelt zal hebben —

Versoecke van Susanna van
Gorondo afgeslagen

Mopende Susanna van Gorondo, werdt haer versoeck
afgeslagen, mits alreede tot drie diverse reijsen
is loopen geweest, zelfs met de kettingh aen beenen,
gelijck sij nogh, nu omtrent twee Jaeren geleeden,
met zekere Comp.s lijffeijgen synde den suit ....
genaemt, naer Solor was gevlugt, synde sij maer
alleen wederom gekregen, ende haeren bijzit
tot nogh toe op Solor verbleven —

vrij gegeven van dien ordre Christiaen
Paulusz vrijgestelt en

Christiaen Paulusse, mits alreede veertien geruijmen
tijdt d'E Comp.e volgens condemnatie, bij de timmer-
luijden gedient heeft, werdt van zijne begaene
misslage vrij gegeven ende ontslagen, ende
daer en boven, mits goede getuijgenisse van
bequaemheijt voor Jo. timmerman in dienst

als Jong timmerman In dienst
aangenomen.

der E Comp.e

de Compe aengenomen met den belooninge van
vier Rds ende den handt zoo hij 's maendt a
den vijff Jarige verbandt aengenomen. —

De gecondemneerdens Salvadoor Pareira en Anna Jans vrijgesproken

De gecondemneerdens Salvadoor Pareira ende
Anna Jansen Zijn mede, uijt sonderlinge consideratie
mits het instantige, en gedurige aenhouden
en voorbidden vanden Lt. Vaendr. ende d'andere M
dijckers, benevens de principaelste Juffrn. deses
Casteels over hunne begaende faúte vrij gesproken
van Jamma en Susanna wordt het appointement
tot nader ondersoeck in statú gehouden —

Woensdagh 3e do.

de princesse Gammelamma van haer man den prins Coran

doet den Corporael van onse post houdende op
Tydoor Hereman Jeuriesse alhier berigt, dat
de Princesse Gammalamma, naer dat met haer
man de Prins Coran in eenige questie ende
verschil hadde geweest, van hem soude wegh
geloopen, ende in 't huijse vanden broeder van

in 't huijs van Pankola gevlugt sijnde

Kallamatta Pankola genaemt, gevlught zijn
het welcke den Prins Coran ontwaer werdende
heeft voor gemelte huijs den tentoon opslaen

wordt het selve huijs met eenige soldaten bezet

ende daer inne eenige sijner soldaeten, als gansch
staet houders, op de wacht gestelt op dat hij
soude zien, wie der uijt off ingaet, ende om
do. Princesse uijt gaende, over alle volgen
ende naer te spueren, vermits besorght zijn
voornde. Princesse vandaer mogte comen
te vlugten —

Mede zeght aldaer laught daer te weten, dat op
den laetste passado, wanneer den Fiscael Andries
Oloffszn. op 't Oorloghs fregat, en met het zelve
is onder zeijl gegaen, om laughs Halmahera
't schaght d'Experiment, waermede zijn reijs
moeste vorderen, aldaer naer desselfs meijning
voortgezeilt sijnde, op te zoeken, drie schepe

drie vaertuijgen van Tidore ontsnapt [illegible] gekomen

vaertuijgen, waer onder een Corcorre souden
uijt geschaept

uÿtgesnapt, ende op Tidoor gecomen waren, bij sijn gebeuren twee Tidoreesen, synde den eenen een stuck van een Paap, en den anderen een jongen, synde de twee, die de bergh bevoren off alsgedachte, wanneer laest op Taffa wegen Tidoreesen van sijn doodt slagen, hadden laten leven, ende naer Jelolo gebragt, willende de selve nu weederom op Tidoor brengen, maer den Prins Coram de selve niet willende aennemen, seggende, als d'ander negers comen, sal ick die oock aenvaarden, dede de selve weederom naer Jelolo brengen. —

Burger, twee Tidoreesen, mede den alsgedachte(?), van daer op Jelolo gebragt.

den prins Coram weder geweigert aennemen

Insgelijcx is aldaer ingebracht(?), dat Capn Cattarij met volle magt als een ander Coningh off wel volcomen als den Coningh op Tolo(?) heerscht ende gebiedt

Cattarij als viceroy op Tolo(?)

Tegens den Avondt werdt een Chialoup ende Canoa van Ceilouco(?) gesien, geloovende de Chialoup van Pieter de Hoot, comende van Jelolo wesen sal

Maert gebedt versoeckt Jacob Barteltsz Timmerman nutts tyts expiratie, verbeteringe van gagie ende een nieuw verbandt, wordt hem nutts goede bequaemheyt van ƒ 28: tot ƒ 36 toe gevrijdt onder een verbandt van drie jaeren —

den timmerman Jacob Barteltsz.

van ƒ 28 tot 36 gl verbetert

Donderdagh 4e do

de Chialoup van Pieter de Hoodt komt wederom van Jelolo

Comt d'Chialoup van Pieter de Hoodt weder herwaerts, mede brengende uyt de bogt van Jelolo, twee briefjens, den eene van den Stierman der Jagt op 't Oorloghs fregat, ende den anderen van den fiscael Andries Oloffsz niets aenmerckens waerdig behelsende, dan alleen een toewensinge van een geluckig zalig nieuw jaer, ende dat den gemn fiscael op 2e dezer opt Jagt d'Experiment is overgestapt, agter volgende soo we verstaen sijn reijse —

Den gemelden Vrijburger, doet vooraf bericht, dat

do Jagt

January 1680 — Malleyo Int Casteel Orangie

d:o Jagt, in sijn aencomste op Jilolo, al den goedt weder in Zee hadden gezien, verhopende dat een spoedige reijs sal hebben —

den vrijburger pieter Ceder werd tot weesm:r gekooren —

Naer Avondt gebedt, werdt den vrijburger Pieter Ceder, mits den raedt vande Weesmeesters doort afsterven van Hendrick Corp Zal:r, als mede de vertrecke vanden fiscael Andries Oloffz:en herwaerts is, tot Weesm:r gekooren, en in plaets van gem:r Hendrick Corb Zal:r geplaetst —

Vrijdagh 5:e d:o

de chialoup van Cornelis pieters van d'overkust weer

enige gouwerken van d'afgeloopte chialoup de roodehaen

Arriveert d'Chialoup van Cornelis pieters weder om van d'overcust, mede brengende van den Stierman op d'Eendragt daniel Jansz:en, ende volgens desselfs ingoudt 39 Cajate plancken, 5 kindlins, 30 balcken, vier lijcken, een braadt met zijn ijserwerck ende enige oude ... kist vande afgeloopte Chialoup de Roodehaen

d'gem:e Stierman van d'Eendragt verzoeckt om enigh out zeil van water, bevonden 25: a: ellen oudt zeijldoeck om sijne zeijlen te zien ende te lappen —

Naer gebedt werdt den gesw: Clercq Joost Gijsen om soo de ijets van belangh voorvalt, in absentie vanden fiscael Andries Oloffz:en gestelt om als dijsser desselfs plaetse waer te nemen al wanneer door den adsist:e Pauels Steen al stelt metapene Acte daer toe bevooght, de stucken bewijsen sullen werden belegt —

Zatterdagh 6:e d:o

vijf ijsere stucken met desselfs affuijten nae Colenco en drie metaele waer daer weder om hier gebragt

werdt de schoune met vijff ijsere stucken, desselfs affuijten en toebehooren naer fortie Hollandia gesonden, om de selve aldaer behoorlijck te plaetsen, en drie Metaele d:os daer zijnde, weder om ten desse Casteele te brengen —

Ontreden

January 1680 — Maleije Int Castell Orangie —

de chialoup van Cornelis pieters vertrock naer d'overkust &

Ontrent de middagh vertreckt de chialoup van Cornelis Pietersz. weederom naer d'overcust, met den brieff ende last aen den stierman vande Eendragt, om onse timmerluyden, benevens het restant vant afgesloopte houdt, indien niet meer te sloopen en was, te laden over brengen, ende als dan het wrack in den brandt steecken, mede nemende tot ontset van do Eendragt wat water ende 30 ellen oudt Zeyldoeck.

Sondagh 7e do —

komt weederom met het restant vant afgesloopte houdt —

het wrack vande Eendragt werden in brand gestoken.

niet aenmerckens voorgevallen, dewelijcke komt weederom van Dodinga, de voorsz. vrijborgers chialoup, in hebbende het restant vant afgesloopte hout, dien m... knegt vande scheepstimmerluyden, ende twee knegts, met den brieffe vanden stierman Davidt Jansz, van inhoude, dat hij het afgesloopte scheepswerck op d'Eendragt bij den hadde gehouden, om op Maleyo komende tselve over te geven, ende dat hij van desen dage, den brandt int wrack soude steecken, het welck oock gedaen heeft, want men naer de middage eenen grooten brandt aende overcust, ende ter selver plaetse heeft gesien —

Maendagh 8e do —

de gem. burgers chialoup met eenig ontsetz naer de galeij voor Gilolo leggende

15 van onse maccassaren worden

van d'alphoereesen int bosch aengerandt.

Naer de middage is de chialoup van Cornelis Pietersz met den brieff, eenigh ontsetz van water, brandhout, groente, ende den boodelingh, voort Oorlogh fregat naer Gilolo vertrocken, maer mits de stilte en contrarie stroomen, wierdt genoodtsaeckt weederom ter deser rheede ten ancker te komen.

Oock isser een trop van 15 Maccassaren met schilden en swaerdt gewapent naerdt thuijnen in Cervaatij gewest, om eenige pisangh, suerij, pijsangh, eenige andere vrugten ofte groente tot hun noodtdruft te soecken, dewelcke int bosch agter de Soninghs pallijs, van een trop bergh boeven zijn ontdeckt

ende aengerandt

January 1680 — Maleye Int Castel Orangie

Ende drij vande bergbaaren op de vlugt

ende aengerandt geworden, waertegens sy zijn soo dap-
geweerdt, ende in deselve gestelt hebben, dat deselve
berghbewoners op de vlugt t'berghwaert in dragende,
sijnde een vande maccassaren door de slagh van
een swaerdt dwars door sijn schildt, in deselve ge-
heel wijnigh off van geen belangh gequest —

Jan albertzen, metselaar verbetert van f 20 tot f 24.

Naer gebedt werdt den metselaer Jan Alberts.
van Bremen, mits tijdts expiratie, goede be-
quaemheijt, ende op sijn instantige versoecke
voor nogh drie agtereenvolgende jaeren met
een belooninge van f 20 tot f 24 in s Comp.s
dienst aengenomen —

Christiaen Verhoff Smit onder de militie gestelt.

Christiaen Verhoff van Bergen op Zoom mae-
kender vande smits, werdt op sijn instantige
versoeck, mits hij niet magtigh is tot het
swaeren arbeijdt, en sijn gesigt al wel begint
te verswacken, onder de militie tot Corp.le gestelt
welcken dienst wel eer tot genoegen waer ge-
gaedt met f 14: p.s m.t ende Corp.els tractem.t
heeft genoten f 26: —

tot Corp.l met f 14 p.r maand

Dingsdagh 9e d.o

Vertreckt voorsz Chaloup weederom naer Jilolo
Naer de middagh komt den ouden Sabandar Jan
... van Tidoor, berigtende datter twee Terna-
taensche korrekor van Jilolo op Tidoor waeren
gekomen, met een brieff aende den Jongen Coni-
Ceram welckers inhoudt was, dat den Coningh van
Ternaten 60 bergbewoners hadde gecommandeert
om op den wegh van Dodinga naer Tobelo te wa-
ken, om in tijdt van noodt, de aldaer sijnde
marquanders te beter te sulx te mogen komen
ende indien de Tidoresen naer Dodinga van
gemelde daer bij leggende dorpen wilden comen
souden van wegens gemelde Coningh aen sijn
Maj.t van Ternaten tot dien einde eenige
brieffiens stoecken, ende souden hij niet vorder
geweijgert

Twee ternataanse Korrekoras komen van Jilolo op Tidore met een brief aende prins Ceram

dezelve ingevoegt —

word door Tieram seer verstoort / zijnde beantwoord

gewaeygert, over welck schrijven den Coningh Tieram
Soo verstoort wierdt, dat hij uijtbarste ende seijde
wat meijnt den Coningh van Ternaten, dat hij over
mij een Quimelaha, Guoffamanidra, ofte mijn
Opperhooft is, zal hij mijn wetten stellen, neen i[s]
is hij eenen Coningh, ick ben oock eenen, het welck

hoogh spreecken vande princesse / Gammalamma

de Princesse Gammalamma hoorende, seyde —
waerom en kondt gij den Koningh van Ternaten
mijnen broeder niet te hulp, en te geval komen;
ende gij waerom tegens hem, wat hebbe ick niet
hem te doen, gij die is mijn hooft niet, d'Compe=
heeft mij ende de mijne geen quaet, maer ter con=
trarije alles goets gedaen, daerom gaet van mij
af, ick heb met uw oock niets in den sin —

wil met de gevoerde ook niets te / doen hebben —

Wordt mede bericht dat de gem= twee korrekorres ijder
bemandt met 16 koppen van desen avondt wederom
naer Jeelolo souden te scheepen, waerom mede d'E[dele]
Gouverneur= aenstonts de landtschuyt met den Serge=
ant vier Soldaten met volle geweer affgevaerdt=
om ontrent den Zuydthoeck vande bogt van
Jeelolo, benevens 't vaertuygh van ons aldaer
leggende Oorlogs fregat, de gem= vaertuygen
waer te nemen, ende toe te sien, dat se ons niet en
comen t'ontslippen, gelijck over drie dagen,
volgens rapport van gemelte Jan Gele, nogh
twee Marquiaense schepvaertuygen syn ontgaen
komen —

'T landschuyt word met eenige / soldaten naer Jelolo gesonden om

om ende ons vaertuygh van Galeij

de gemelde vaertuygen wederom / van Jelolo keerende aldaer / waer te nemen. —

Van desen avondt gaen der 4 Soldaten met een
Corporael op de Chialoup van Pieter de Goedt
om op Morgen met deselve naer Dodinga te
vertrecken —

Woensdagh 10= d°. Inden morgenstondt vertreckt de Chialoup van
Pieter

de chialoup van Pieter de Goedt / naer Dodinga om

d'Eendragt inde besettinge aldaer te verbangen.

Pieter de Bodt met een brieff naer dodinga, om aldaer d'Edle chialoup d'Eendragt in besetting te verbangen, ende desselfs post te houden, en last de gem:de chialoup d'Eendragt te laten op komen, om alhier van desselfs benoodigtheden, wederom versien te worden —

De chialoup van Cornelis Sieverts van Gelolo.

Ontrent den middage comt de chialoup van Cor[nelis] Sieverts wederom van Gelolo, met een brieff van [de] stierman opt Oorloghs fregat, behelsende, hoe sij woensdage laatstleden savonts 3 a 4 glasen inde eerste wagt, met stilte aende noordtzijde vande boght ten anker lagen, ende, want het duijstere nagt was, saegen aldaer bij hen [illegible] modd-eenigh blick vieren, hoorende oock drie slagen op de tijff slaen, waer op sij agt nemende, eenige vaartuijgen ontwaer wierden, waeromme het terstondt hun anker ligtende, ende eenen met de riemen beleave[?], wat vande wal af sacken, houdende soo goede wagt tot dandere daghs smorgens, wanneer nogh in stilte met de stroom, een weijnigh benoorden de boght gedreven sijnde, het weer sogten op te haelen, ende op heun voor-ge post te komen, sijnde dight onder de wal, wierden aldaer een groote corcor met gewa-pent volcq wel bemandt en versien gewaer-de, welcke aenstonts een bloedt vlagh lieten waijen, hebbende inde selfs geselschap nogh 21 groote schep vaartuijgen ofte duijsent[?] bemen[?] alle wel bemandt en met schut[?] gewoeden[?] rijm voorsien, quamen soo op ons Oorloghs fregat af, het welck d'onse siende oock met en sloepen naer leijden ten eersten hunne riemen te boordt, wendende de steven naer de vijandt toe;

aenslag opt oorlog fregat inde Boght van Gilolo

January 1680 — Maleyo int Casteel Orangie —

Vyandt toe, de welcke sulx gewaer werdende, ende vaerdigh int scheppen zynde, liepen soo lieden voor d'ons heen, die onderlinghe kogels uyt haer kruy gonde, hun met schieten, gelyck zy oock wederom deden, ontrent de twee glasen soo danigh agter volgeden, dat zy eyndelyck genoodtsaeckt wierden, in haer vastigheden daer mede gemaeckt zynde, ende waer op twee stucken gebben, hun lebegeven, schietende daer uyt nogh twee mael naer 't Oorloghs fregat, waeromme d'onse oock geraeden vonden, wederom van haer afte wenden —

[illegible] Den gem^{den} Stuerman versoeckt oock twee strengh bengaels zeylgaeren om schoot zacken te naeyen, ende wat Cocraken om by nagte, des benoodight zynde te gebruycken, het welck hun van dessen avondt p^{er} de selve Chialoup nogh werdt toegesonden benevens nogh een bosch groente tot verversingh, en nogh wat ontzetting van water —

De gemelde Chialoup wederom met weynigh benoodigheden naer Jeloelo

Donderdagh 11^{e} d^{o}

De landtschuyt komt wederom van Jeloelo, onvervrighter zaecke

Voor de middagh komt de landtschuyt op ende ... laest leden naer Jeloelo afgesonden, om twee korrgen die men zeyde van Tidoor aldaer te zullen komen, den pas af te snyden, onverrighter zaecken weder om, mondelingh berigtende dat den Stuerman opt Oorlogh fregat eenige galwe pijcken om sigh intydt van noode daer mede te verweeren, benevens de slypsteen van d'rood gaen is versoeckende hem te mogen toegesonden werden soo is dat den heere Gouvern^{r} mits de weynigh Cawr weynigh van galwepijcken verschen is, last geeft om twaelff p^{s} d^{os} van ende wecka wecka de welcke in die gelegentheyt gebrandt zyn, seerbequaem geordeelt werden te laeten maecken —

tegens

twee Lidoorloge Corracorren passeeren alhier

tegens den avondt passeerden alhier twee Lidoorloge Corracorren daer op sijnde inwoonderen van Makian, ende Tolca de Sekse die op den 21e gepa[sseert] vanden E Hr gouverneur een vrij geleijbrieffje om naer Morotaij Zagou te gaen maecken, ha[dden] versoght, van waer sij nu met een goede ladin[g] sagou te rugge te komen —

komende van morotaij met sagou geladen

Van daegh hebben de bosschieters twee perdelijnen van gomoedt, tot behoeff vande schepen ende andere mindere vaertuijgen, geslagen

Vrÿdagh 12e do. 'smorgens komen eenige van onse vrije Macassaren binnen desen Casteele versoecken aen Zijn E om volgens oude gewoonte in plae[ts] vanden Coningh Amsterdam en last des Gou[verneurs] nu het in hunne grootste staetsa off Moorschen nieuwe Jaer is aent graff vanden overleden Koningh Mandarsaha, ende andere Coninckelijcke graven de gewoonelijcke besoecken ende grafpleghten volgens de Mahometaensche wetten te mogen doen, het welck hun wordt toegesta[en] ende gaen omtrent 9 uyren met groote statie vergeselschapt met den Sergt, een Corpl en twaelff soldaten uijt desen Casteele tot hunder versekeringe, benevens twee gecommitteerdens om op hunnen handel acht te nemen, daer naer to[e] ende nemende tot dien eijnde eenigh rüijkende water, bloemen, rijs ende wierooek, het welck nae dat sij de graven van onkruydt gereijnig[t] hadden, daer op onder 't branden van wierooek ende spreecken van hunne gebeeden, daer op stroijden —

grafpleightenisse door onse vrije maccassaren aen koninglijke graven in ternaten gedaan

Soo aenstonts komt de Chialoup van Cornelis — Pietersz te desen plaetse met den brieff vanden

de chialoup van Cornelis pietersz van Jeilolo

Stierman

January 1680 — Maleyo Int Casteel Orangie —

Stierman op 't Oorloghs fregat leggende inde bogt
van Jlolo, waer mede andermael versocht om het
fielken, en den slijpsteen vand Chialoup de Goodschap

de Eendragt van dodinga. — Van gelijcken arriveerdt alhier d'Chialoup d'Eendragt
bevarende van dodinga, wiens Schuijt het ontram-
poneerdt sijnde, ten eynde, om te versien, op de
wal wordt gehaelt —

Saturdagh — 13e do. Naer middags vertrekt de gemelde Chialoup van Cornelis
Pieters weederom naer Jlolo met een brieff aenden
Stierman aldaer met twaelff Wocka Wocka pietiers,
ende eenen slijpsteen ten behoeve vant Oorloghs
fregat —

d'ostagiers benemen hun tot vermaeck ten huijse vanden Hr. Gouvern.

Soo werden oock d'Ostagiers Prins Alam, Captn Sauwt
Rety, ende Quimelaha Martaoly, uijts opgetogen
van gelijcken den bovengeseijde feestdage op geene
maniere hebbe gedient bevonden den staedt ten
huijsen vanden E.H. Gouverneur geroepen, om
hun een weijnigh ende die gladsien te vermaecken
met welcke vrolijckheijt den avondt ten eijnde
is gebraght —

Sondagh — 14e do. niet aen merckens waerdighs voorgevallen, ende
wordt aen doorreijst een Chialoup gesien, de
welcke geloovende, dat die van Pieter de Vroedt
op dodinga in bezettingh leggende, ende mogelijk
van haers post verdreven sal worden —

Dat inden avondt arriveerdt alhier weederom van
Jlolo d'Chialoup vanden vrijburger Cornelis Pieters
met een brieffie vanden Stierman opt Oorloghs
fregat, van geenen anderen Inhoudt dan dat het
daer noge in goeden doen is —

Maendagh — 15e do. Ontrent den avondt sijnde den Ed. Gouverneur
mette Ostagiers ende een gladsien in discours

bevogt

January 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie

den Capiteyn Lamot heeft ver-socht om onder wijlen des avonts langs de boolwercken een lughje te mogen scheppen, het nae

versoght onder anderen den Cap:n Lamot selfs van sijn E om onderwijlen des avondts langhs de bolwer-ken van desen Casteel, om een frisse luggie te scheppen, sigh te moogen gaen spanceeren, waer op sijn E hem diende, dat sij het fort binnen genoeg saem tot hun vermaeck hadden, ende indien sij be-geerigh waeren, om de zee te sien gelijcke hij selve de-de, konde tot dien eijnde op het plat van sijn E: wooninge komen, welck versoeck hem indiervoegen afgeslaegen sijnde, wierp weer een ander voor, als dat hij versoght, den onderchirurgijn van aen landt geleijt ondersoecken om den baert te scheeren bij hun moghte komen het welck hem sijn E: toestont, met meijninge nochtans, van den gem:te Chirurgijn genoegsaem te onderrighten ende ten hooghsten gebieden, dat hij om schoon spre-ken, noghte om giften en gaeven sigh sal verwor-dingh scherp in hunne handen te laeten, noghte eenige medicamenten sonder kennisse van sijn E: geven —

hem welck dogh afgeslagen sijnde door een ander om een baertscheerder ofte chirurgijn —

dat hem toegestaan word —

Dinsdagh 16:e d:o Omtrent den avondt comen bij d' gem:te gouverneur twee Cidoorsche quimelagas uyt de dorpen van Coloa ten eijnde om sijn E: cont te doen, dat d' ingesetenen van de dorpen Mariëko en Coloa van voorneemen waeren, om op 't landt van Ternaten de berghbewoonders, die hunne vrienden op Zaffa gedoodt hadden te comen soecken ende bevoghten, ende datse tot dien eijnde alreede twee corcorren omtrent Callamatta ende twee d:o tusschen Tijrij ende Xula Lacomij in be-settinge gestelt hadden, op datter niemandt op off vant landt soude komen, ende hun alsoo ont-

de Cidoorsche van Coloa en Mariëko willen d'Alfoeren hier op 't land besoeken

snappeden

Januarij 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie —

snappen, sijn E. vraegde hier op off zulcx geschied
met voorweten, ende wil van sijnen koningh,
ende sij dienden weederom, dat is neen wel, hij weet
het wel, maer en wilt niet dat het uijt sijnen naem
geschiede; en seijde verders gelijcke voor desen
wanneer het selvige verzogten, off sijn E. haer
wilde verloff geven off niet, sij souden evenwel
volgens haer besluijt voortgaen, maer op sijn E. door
den Tolcq Andries Cors haer met heftige woorden
tot antwoordt dienden, ick heb u L.en nu hier binnen
onse Casteel, ende wil u geen verloff geven,
maer sult soo lange hier blijven, tot dat weet
weet off zulcx met kennisse vanden Coningh
geschiedt offte niet, want indien tegens onse wil
en danck wilt voortvaeren, waer toe versoeckt
gijlieden dan verloff van mij, wanneer sij haere
woorden veranderende, seijde, dat sij maer quamen
en quamen om de gouvern.r te waerschouwen,
op dat van haer geen quaet vermoede mogte
hebben, dat se soude komen als vijandt, om haer
met de Ternatanen te vervoegen, ende ons soo
enige afbreuk doen als anderssints, als mede
op dat aan alle d'onse mogte werden kondt
gedaen, dat sij, de Tidoresen ontmoetende, off
hoedes bij onse fortressen, ofte bezette posten te
naer comende haer niet en mogte beschadigen
en als vijanden aentasten, tot welckers wedt
teecken, sij eenige witte vlaggen, daer toe me-
de genomen, sullen voeren ende op steecken,
versoecken ook dat onse mardijckers haer niet
verre int bosch mogten begeven, op dat haer
bij ontmoetinge geen ongeluck over de come

ende

ook sonder verlof vanden gouvern.r waerom

dog haere woorden wat saghte veranderende, zeggende —

onder anderen

ende dat oock wel den Heere Gouverneur sigh in de
Zaecke, betreffende haeren Coningh, als onwetende
ende als buijten sijne kennisse geschiet, wilde hou-
den, want sij sulcx maer wel en deden, omt bloedt te
haere vrunden die op Zaffa gedoodt waeren
te wreecken, ende sulcx daer bijvoegende, soude
hun tot groote schande en on der stacken, mit
de Ternatanen daer in, niet hun niet redelijcke
nogh buurlijcke en hadden geleeft, doen sij den
overgebleven Jongen, hun niet genoegh sijnde
dat sij der vogen vermoordt hadden, van Zaffa
naer Jilolo bragten, deselve niet alleenlijck
met diverse tormenten als slaegen onder de voet
trappen en schelden hadden mishandelt maer
dat in sijn persoon alle de Tidooreesen voor goede
die wilde ghehouden worden, als andersints
swaerlijck uijtgescholden hadden, seijnde
alsoo den Ternatanen hun niet te betrouwen
maer wyden listen en laegen aen om waert mog-
lijck het meeste gedeelte van Tidoor onder sijn
geweldt te brengen, alzoo sij alreede eenige
Opperhoofden van Tassonga, Maba, Weda, ende
van andere dorpen, onder de gehoorsaemheijt van
onsen Coningh staende, Costelijcke Zijde-
kleeren, ende dastaeren oft sulbanden tot
vereeringe toesenden, meijnende daermede
hunne herten te winnen ende van haeren
wettigen Coningh afvallige te maecken,
waerop sijn E. haer tot antwoort dienende, dat
sulcx mogelijck van den Coningh niet en
quam, maer wel van sijne oproerige on-
derdanen die hem dusdanigh onder hun geweldt
en in bedwangh hebben, dat daer niet tegens en

kan

dat dien tijt gebeurdt van haere vrunden op Zaffa gedoodt wierden wreeken. —

en dat de Ternatanen aende Tidoresen voorgaender swaerlijcke hadden uijtgescholden.

Ingelijcx de onderdanen van den Coning van Tidoor met listen vangen

van hunnen Heeren afvallig te maken

January 1680 Maleijo Int Castell Orangie —

kan, maer tegens sij wederom, dat soude komen
weten, doch wij hadden ons daer aen niet gelegen
sijn, sij sijn met d'Comp:e in questie, wij sijn
bondtgenooten vande selve Comp:e, die ons tot
geen Christendom dwingt, noch eenigh quaet
ofte leet, maer ter contrarie alles goet doet,
daerom, ende volgens contract en verbondt
tusschen ons ende Comp:e gemaeckt, sijn wij oock
schuldigh deselve voor te staen ende naer haer
te hooren, wanneer sijn E: onder eenige andere
discoursen, hun versoeck, in voegen als boven
voorgedraegen is geheel toegestaen, maer op hij
wederom van sijn E: versochten om twaelff lb:
boskruyt naer gedaene betaelinge te mogen
genieten, het welck sijn E: hun toestont, maer
om te thoonen dat het ons noch aen cruyt niet
en ontbrack, liet het selve op schenckagie af
schrijven, waermede sij de berch boorden hoopte
t'ondecken, seggende hun herte soo tot wraecke
ingenomen te sijn, dat bij aldien deselve
booren hier niet en vonden, andere middelen
soecken ende beraedt slaegen sullen om tot
hun voornemen te geraecken —

Verders berichten sij dat desen avondt ontrent
de Macassaerse Negorije met hunne corcorren
wilde komen leggen en vandaer soo vroegh
op den morgen doort bosch te gaen cruijssen
maer, want sij door contrarie windt en stroom
niet en konden opgaen, sijn dien nacht on,
trent kajo Mera gebleven, tot

Wierd hun versoeck toegestaen en

12 lb kruijt toeseijn sij naer ge-
daene betaelinge verkregen hadden

geslagen hen. —

Donderdagh 17 d:o heel vroegh met den troep van ontrent hondert
en veertigh gewapende mannen alle uijt
d'dorpe —

die van Coloa het besog aan de tuijt, hant doorgekruijst en weder komend wederom

den Dorpe van Coloa onder't opstegten van twee
Quimelagas, met witte vlaggen, hier buijten
in ons nieuw quartier quamen, dodende door
den Coopman Andries Cock aen sijn E:ts verzoeckende
dat op Colecco bleijffde te doen waerschouwen
dat se vrij mogten passeeren ende repasseeren
want doordien sij aen deser zijde tot aen Gam
malamma gekruijst hebbende, niet hadden
gevonden, daer omme daar den voordt ook
weder afloopen —

onberigten laecken, willen den voorth ook afloopen. — van gelijken

die van Maritko

die van Maritko quamen ontrent de middag
van gelijcken ondstegten sacken uijt Boos,
en seijden tegens den Coopman, dat sij wederom
met hun vaartuijgh naer Kajo mera gingen,
alwaer sij d'andre soude verwagten —

de Chialoup d'Eendragt naer Tolo

Soo aenstonts vertrekt d' Chialoup d' Eendragt
naer Tololo om te zien off onse bevelinge
aldaer yets benoodight, off datter iedert laa
iets nieuws mogte voorgevallen wesen,
om ons daer van mede te deelen —

die van Cornelis Pieterz na dadinga

Van gelijcken vertrekt de Burger Chialoup
van Cornelis Pieterz near dedinga, met den brieff aen
Vrijburger Pieter de Hoedt, met sijn Chialoup
aldaer in bezettinge leggende, hem waer-
schouwende, dat d' Chialoup d' Eendragt
binnen 4 a 5 dagen staat daer naer toe
te komen met eenige Mardijckers om Spar-
ren te cappen, waeromme hij Pieter de Hoedt
daer soo lange sal moeten blijven, om de Sparren
over te brengen. —

't Schaiss komt Herkele lidorder van Batchian met den brieff van Comandt aldaer. —

Mede soo arriveerdt hier een Ceboode Scheeps
vaartuijgh, komende van Batchian, met
den brieff van den Sergt Commandt Cor: Lijn
gedateert

January 1680 — Maleijo Int Castell Orangie —

gedateert den 2e Stantij, behelsende dat den Steenbock
op den 19e Xbr van hier vertrocken op den 26e do
op Batgian g'arriveert is, ende dat den selven
aenstonts met den Corple en vier Soldaten met
anderhalff last padij naer Oebij stierde, uijt den Coningh
sieck, sijnde Capn Tanot, en een van desselfs kinderen
gestorven sijnde verzoght dat den Sergt int fort wilde
blijven, sijnde den selven Steenbock 6mo Stanti van
Oebij wederom op Batgian gecomen met den berigt,
dat het daer alles wel was, ende dat daer twee Adoorijse
Coracoren, als drie dos van Weda ende groote rivier
waeren om Sagou te maecken, seggende datse daer
op de Xulaense paslen, ende naer haere bruijt wilde
gaen krijgen, thoonende d'onse alle vrundtschap ende
genegentheijt —

Berigt mede dat den Steenbock op morgen wel versien
van volck om op alles wel te letten, wederom naer
Oebij staet te vertrecken —

den Sengadie van Cajoa

Vorders verstaen wij uijt den selven, dat den Sengadie
van Cajoa het daer ooch niet en heeft konnen in ruste
laeten, want op den 30e Xbr passado hebben Mardijkr
off Tabaer Chimas gent, uijt het bosch van Saguwir
lijfferen niet kuijs gekomen, ende gevist sijnde, is
goet gevonden den selven, sijnde daer aen te gaen
op zoeken, tot welcken eijnde den Sengadie der Tabaer
om eenige Soldaten mede te hebben versoght soo dat den
Sergt heeft den Corple 4 Soldaten en den Tambour
benevens d'andre met volle geweer toevoegde, de
welcke ontrent een glas uijt geweest sijnde hoorden
den Sergt int bosch wacker schieten waer op hij de
Commando aen den Corple overgevende, het fort
met 20 man soo vrij luijden als soldaten wel besien,

is op Batgian met eenige van onse soldaten de Tabaersche aend

en staple in een schip vaertuijgh met ses soldaten
den schoolmr en drie mardijckers, vaerende soo ben
een doorsnijde rivier, alwaer sij d'andre van d'onse
noch gesondt vonden, die ontrent een uur tegens

en begaeden den heer d'overhand daerin

den vijandt

den vijandt geslagen hadden, sonder dat iemandt va[n]
d'onse is gequest geworden, anders dan met enige sp[...]
doorgaen kleeren, ende maer vier musquet schoot
naer d'onse gedaen hebben, die alle te hooge waeren
in welke schermutselen de labours hun seer wel
hebben gequeten int beschutten van d'onse met hun
schilden staende voor de selve ontrent de 20 man
als eenen muijr ende bolwerck, daer den vijandt
volgens dat bespeurt kan werden wel hondert man
sterck was, ende den Serg:t met de sijne daer ge
komen sijnde, dede d'onse ten eersten op kroppen(?)
ende agtervolgede den vijandt wel een uijr ver
int bosch maer niemandt dan op't padt daer sij g[e]
gaen hadden opsal bloedt vernemende, keerde[n]
weederom nemende d'onse hun goettier(?), dat sij op
den wegh int vlugten wegh geworpen hadden, w[aer]
onder oock een brieffie int Moorsch geschreven
welck op Batchian geschreven is, gevonden wierdt
ende alsoo d'overhandt behoudende, sijnse ontren[t]
de middagh weederom naer ons fort en dorp geke[ert]
wanneer, gekomen sijnde ontrent het Talarobatj[e]
hoorden sij daer enigh geroep, waer op onse soldate[n]
een weijnigh voor uijt sijnde een schoot deden, het
welck den Serg:t hoorende, toe sprongh, ende s[iende]
dat het Batchianders waeren, verbiede meer te
schieten, hun vragende wat sij begeerden, antw[oorden]
dat den Coningh verstaen hebbende dat d'onse me[t]
de labours tegens den vijandt slagh waeren, hu[n]
tijden man daer naer toe hadden gesonden, om
ons tot den laetsten man bij te blijven off sijn leve[n]
te laeten, ende nu hadden onse hunnen luijtenant
Baroe doodt geschooten, waer over den Serg:t
hooge verontschuldigheden, dat se meijnde dat het
vijandt was ende dat sij luijden, doordien sij bij
tijts niet en hadden geroepen, daer meede schuld
aen hadden dan d'onse het welck sij doen bekenden,

sijnde

de labours hun eerelijk hebben gequeten.

den Koning d'onse volck [illegible] gesonden hebbende

werd hunnen luijtenant door een van onse soldaten doot geschooten, waer op etc.

De Commandants sijn ontschul-dinge ontrent den Koning

sijnde soo int dorp gekomen, ende den dooden bij den Coninck
gebragt, stierden onse Zergt den Swecium met eenige
vande voornaemste Tabouts uijt de naem vande Comps=
met den witte beleefs tot den doodt cledt, benevens
sijne ontschuldinge ontrent den Coningh Allouadien,
latende sijne Hoogt met eenen bedancken; dat hij ons had
believen secoors toe te senden, waer op den Coningh, sijnen
gesant Craijtta met eenige kleijne swidt benevens den
gem. Swecium wederom sondt, seggende aen den dooden
hem niet gelegen te laten, alwaerende oock alle lijd
geleden, maer dat hij blijde was, dat het met d'onse vrede
was afgeloopen, ende wederom dat hij bedroeft was, dat
den Zergt hem niet gadt laten waerschouwen, op dat
dat hij d'onse met sijne kleijne magt gadt mogen te hulp comen
waer op den Zergt met eenige Complimenten hiet
bedancken, berigt mede; dat het sagueer tijfferden op
Batgian verboden heeft, ende dat de Tabouts het
dorp tenemael versterken, als int aenkomende dagh
boeck breeder gesien kan werden —

Donderdagh 18e do.

De Tidoresen ontrent Pula Tacomij

smorgens vrogh arriveerdt alhier den Quimelaha
van Tologa, met sijn Corcorra komende van Xula
Tacomij den Heer Gouvern berigtende dat op deser
morgen ontrent Tacomij twee schip vaertuijgen
naer hun toe quamen, meijnende dat sij Ternataa-
nen waeren, die hun eenige volck off ander ontsetting
bragten, maer siende dat sij Tidoresen waeren
sijn te eersten naer Tacomij ende wederom int
bosch gevlugt, werdende d'een van hunne vaertuij-
gen door de groote brandingh in stucken geslagen,
waerom de Tidoresen met hunne Corcorren de
selve niet en konden naer scheppen ofte aldaer
landen, ende, want aldaer weijnigh vinden, hebben
besloten de besettingh op te braecken, ende met
al hun magt, bestaende in vijff Corcorren naer
Gammacnorra te scheppen, ende van daer voorts
tot op Toloda, mits verstaen hebben, dat des Sengadie
van Gammacnorra naer Toloda om salpeter te
halen is vertrocken, alwaer sij de selve schicken
te swagten

weijnig gevonden hebbende breeken de besetting op den Tidoreser Wille met hun magt naer Gammacnorra en van daer naer Toloda om den Sengadie van Gammacnorra die aldaer om salpeter was gegaen te vervolgen

te swaggelen, ende aen te doen, waeromme deesen
Quimelaha weederom naer Tidoor vertrocken en
eenige voorraedt van mondt kost, ende andere a
monitie van oorlogs behoeften, dewelcke en
trent de middagh weeder keerende, versoght aen
Ed. Gouverneur om eenigh ontsetsel van kruyt
ende loot, sijnde 6 lb toegestaen —

Naer de Middagh kompt hier voort hooft met een
Corcor den Quimelaha Tomaindey, berigtende
dat den Sengadie van Cajoa, nu twee dagen ge
leeden op Toffongo, om te triumpheeren over de
victorie, die sy op Batchian over den gemelten
Lebour Thomas hebben gehadt, van daer is gekom
ende dat die van Cajoa weederom met nogh sey
vaertuygen naer Batchian sijn vertrocken —

den Sengadie van Cajoa triumpheert over Hoeborde Labour die op Batchian gekregen heeft.

Werdt mede berigt, dattet op Tidoor eenige ge
geleerdes vant landt ende dorp Gita sijn geko
men, waerschouwende den Coningh, dat den
Sengadie van Gane het landt Gita wilde af
loopen, gelijck oock den Capn. Laut van
Marquian Codja gemaent wilt doen, met het
landt ende dorp Maba, het welck den Coning
verstaen hebbende, heeft ten eersten de geme
dorpen bemande Taffonga ende Weda onder
sijne gehoorsaemheyt staende met eenigh gewa
pent volck van sijn eygen Compo versien (en
versterckt staende sijnde Capn. Laut met
alle sijn magt ten eersten daer naer toe te
scheppen —

den van Gane willen land Gita sijn onder den koning van Tidor afloopen

ende van Marquian t dorp Maba

den koning dan soo den door de twee dorpen bemande ende met geweer en volck besetten.

Vrijdagh 19e do. kompt den Quimelaha Comissie van Tolo wede
om die op gisteren om eenige provisie off ontz
van lijffs toght, ende ammonitie van oorlogs be
hoeften, was uytgegaen —

Versoeckt mede uyt den naem van sijn offitiers
den Quimelaha Gapij, mits al hier ontrent

den Quimelaha Gapij versoeckt om geweer en wachtje om langs Gammacorra loopen ende kust van Halmahera hun vyanden op te soecken.

saecken

Januarij 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie —

sacken uijt het bosch waeren gekomen, een pas ofte
geleijdt brieffie, om van hier naer Gammacorra,
Toloda, en van daer langs Jelolo en dodinga de Cust
van Halmahera langs te cruijssen ende haer vijanden
op te soecken, dewelcke sijn E: hun niet en heeft
willen weijgeren, maer verleent inder voegen
ende maniere naervolgende —

geleijdt brieffie —

Alsoo den Quimelaha van Toloa Hapij gen=
als Opperhooft vande volckeren van Makicko en
Toloa; hier twee dagen int bosch hebben gekruijst,
om de boose boeven, die hunne vrunden op Lassa
hadden gedoodt, op te soecken ende te bevegten,
ende op huijden onverrigter saecken wederom
gekomen sijnde, aen ons seer ernstigh heeft versogt
een passe ofte vrijgeleijde brieffie om van hier
naer Gammacorra, Toloda, ende van daer langes
Jelolo, en dodinga d'cust van halmahera met vijff
Corcorren langes te kruijssen, ende het boosdoenders
soecken te wrecken (?), t'geene niet en hebbe willen
nogte konnen weijgeren, maer toestaen en ver=
gunnen mits desen, gelastende te dien eijnde onse
bezettelingen soo voor Jelolo als dodinga, geme=
lte vijff Corcorren ende volcke te laten passeren
ende repasseren, ende indien deselve met den
vijandt handtgemeengh raeckten, hun des noots sijnde,
eenige bij standt te doen, sonder nogtans deselve
met eenigh cruijdt off loodt te helpen, want wij
hun hier genoegsaem hebben versien, alles nog=
tans mits onse passe en vrijgeleijdt brieffie
thoonende, het welck sal moeten geschieden voor
aff door een van hunne kleijne vaertuijgen
de welcke bij dage tot teecken een witte vlagge
ende bij nagt het slingeren van een lontje (?)
voor aent vaertuijgh sullen gebruijcken alsoo
dusdanigh tot gemeenen welstandt vinden te
behooren —

behoorden, onderstondt Maleije Int Casteel Oran
desen 19^e January 1680. de was getekent Robb
Padt Brugge ter zijde stondt s Comp^s Zegel
in rooden lack gedruckt, en daer onder ter Orde
van deE: H^r gouvern^r Robbertus Padt Bru
en getekent Boort Gybertsz Anne gesw^e Klerk
gebeeden tot dien eynde is den Sec^e en [illegible]
toegezonden den briefken aen onse beleefdelingen, in
toegt van sloto geschreeven met order van altijt
wel op sijn hoede te weesen, ende nogh d'een nog
d'ander vertrouwen souden, synde het voorsz. de
daer in oock aengezeyt —

de quimelaga [illegible] Tijd geleden

Den gem^e Quimelaga berigt mede, dat hij in
eenige tydt geleden van Tidoor naer Oubij gaen
om Sagou te maecken, quam hem te gemoet [illegible]
Oubi en Oubilato den scheepvaertuyge met [illegible]
koppen bemandt ende welcke hij vraegde, wa
welke sij waeren, krijgende tot antw^t dat het [illegible]
van Imam off Priester Caij Oli was, komende
van Boero met welcke antw^t hem latende
passeeren en voorts scheppen, quam Quimelaga
met sijn scheepvaertuygh aen onse fortresse op
Oubij, alwaer hoorde dat op den 8^e Novemb^r lae
synde 4 a 5 daegen voor sijn aenkomst aldaer
bij de groote rivier aenden Limoen boom, [illegible]
swart synde den tambor, door den koningh van
Ternaten wel eer aldaer gebannen, door [illegible]
aldaer met den corrego gewest synde, was dood
geslaegen, ende vermoordt, wanneer den gem^e
Quimelaga agterdogt krijgende, seijde dat
niemandt anders sulcx konde gedaen hebben,
dan die 9 man die hem tusschen Oubi en Oubila
met den corrego en den gem^e Imam waeren
ontmoet —

omtrent oubij een [illegible] vande priester caij oli komende van boero ontmoet gehebbende

hoort op oubij dat de [illegible] een swarten tambor gedoodt geslagen want

nademaal gisinge dat niemant anders konde gedaen hebben —

Den gem^e

January 1680 – Maleije Int Castell Orangie —

Den gem.^{en} Quimelaga, met sijn volck ende andere Tidoreesen op Oubij sijnde om Sagou te maecken, hebben d'onse aldaer soo int hacken van pady, visschen als andersints seer geduijrigh d.^o heijlplaetsen gevoght — Ontrent de middagh waeren der twee Tidoreesche Orencaijen

jonge Tidoreesen in Cornels int bosch om Sirij, pinangh piesangh etc.^a gegaen sijnde

ende hooft voort Calaijs vanden Coningh van Ternaten, werdende van eenige Jongers bewaert, terwijle sommigen tot eenige plancken tot op boijingh van hun vaertuijgh, andere om Sirij en pinangh, piesangh en andere mondt costen te soecken int bosch waeren gegaen, waeronder op de laetste ende aldaer sijnde valleije, ter plaetse daer de gijsinge vande Princes Malouda ende der gestaen heeft, eenige bergh boeren off Alphoreesen onverwaght sijn uijt gevallen, quetsende met hunne werp spiessen vijff vande selve Tido-

worden vande alphoreesen onverzien beoorvallen, en 5 van haer deerlijk gequetst waervan

den eenen aanstonts gestorven is

reesen, twee van vooren inde buijck, waer vande eenen, sijnde de soone van den Quimelaga Tomamidi aenstonts gestorven is, ende den andere ook niet lange leeven konde, d'andere drie stelden ten eersten op de vlught, ende wierden vande bergh boeren tot in Zee agtervolght, ende vand.^e selve int vlugten van agteren gequetst, sijnde de twee van weijnige belangh, maer den derden deerlijcke gequetst —

Allen twelcke d'H.^{re} Gouvern.^r bekent gemaeckt sijnde, stuijrdt ten eersten den Sergt. met 24 man wel gewapent daer nae toe, waer op den Luijtent. Sodecius

werden Serg.^t met 24 man hun tot voorts gezonden

kromhuijsen oock aenstonts te paerdt volgde — om te zien hoe de saecken daer al stonden, alwaer de selve gequetste siende, versochte hun uijt de naem van sijn E. Calsbeen om in ons hospitael bij provisie te laeten verbinden mogten begeven — waer voor sijn E. ten hooghsten bedanckten, ende deden den laetsten gequetsten sijnde een oudt man daer nae toe brengen, ende bragten den gem.^{en} overleden benevens d'andere gequetsten waer

brengen eenen gequetsten in ons hospitael en

en den anderen benevens den dooden naer Soloa waer van

Van nogh

nog een op de reÿs komt te sterven

van nogh een op de reÿse gestorven is, noghdien aen nae Toloa, de twee om begraven ende d'ander om genesen te werden —

Ontrent den avondt komt nogh een ander Quimelaha van Toloa, ende versoeckt van geliicken wat buskruÿt om des noodigh zÿnde, tegens den vijandt te gebruiken, aengenomen zÿn — E, twee pondt van dat kruÿdt geeft toegestaen —

de Chialoup d'eendragt de reÿse nae Jeloco niet konnen krÿgen, komt wederom

Voor avondt komt d'Chialoup d'Eendraght ter deser onvoorsightelijck weder, als de reyse nae Jeloloo niet konnende krijgen, mits door den travade was in stuck geslagen, dien volgende genoodtsaeckt wederom op te duÿven, wederomme zÿn E geen avondt van ander besaen doen werken, mits op d'Chialoup geen ander en hadde —

Saturdagh 20e d°

blijven alhier bij ons en merckt noghdrie vande mede Corcorren, waghtende nae dander twee die op gistere nae Toloa waeren geschept —

den op gisteren gequetsten tidorees hier gestorven, werd nae tidor gezonden, om aldaer ter gravem werden

Ontrent de middagh, is alhier, den op gisteren geen gequetsten Tidorees int Hospitael overleden ende geeft den Heere Gouverneur den selven met drie van — ellen lijwaet om op zijn maniere begraeven te worden p.r een schip vaertuÿgh nae Tidoor gesonden —

Nae middagh komt een vande twee op gisteren Stroebeen Corcorren wederom van Toloa, hebben vervoegende bij d'andere twee dewelcke deselve Quimelaha door den Tolcq Andries Toers beright datter op gisteren een Corcor met een Toragos waer op den Quimelaha Moulaÿtsjid, Tomon Sengadie, ende twee Ternataensche Imams of priesters op Tidoor waere aengekomen met den brieff vanden Coningh van Ternaten aenden

orangie afgezonden vanden koning van ternaten op tidor verschenen, met

...brief aen koning saifoedin

Coningh

hij wierd derwerts nog henen aen, [gesonden] werden

Coningh Naijfoddin, de welcke Sijn Maijesteijt niet en wilde aenwaerden, door ende al der hij soude weten hoe het hier met Sijn volcq van Caloa ende de Ternatanse bergh boeren afgeloopen was, tot welcken eynde op gisteren oocke kleijn vaertuijgh afgevaerdight hadt

'T savonts ontrent tijen uiren vertrecken de gouverneurs Corcorren van onse wercken naer Terlucco, om van daer haeren reijse volgens hun gedaen beveelie 't agtervolgen, schippende soo Zwaert in, wanneer de vijfde Corcor kommende van Caloa souder hier aen te hieren d'andere is naer geschept —

Sondagh 21e do. Komt den Ouden Sabandar Jan Dille van Tidoor berigtende dat de magt vanden Coningh aldaer ondert blijvt vanden Capn Tainot, om naer Dita op te trecken klaer ligt, tot het volck van Caloa en Maricko souder weder gekomen sijn —

Berigt mede dat de Ternataense berghboeren twee Ternatanen selfs op Zedang = Olij hadden dood geslagen —

Maendagh 22e do. Ontrent de middagh vertreckt van hier d'Chialoup d'Eendragt, met een brieff aenden vrij borger Pieter d'Hoodt met ordre dat hij met twaelf op heden daer toe vertrocken Mardijckeren souden gaen naert Duijven Eylandt om aldaer twee duijsent palisadde te kappen, ende herwaerts over te brengen, kregen tot verversinge een bos groente, ende dat d'Chialoup d'Eendragt sijnen vooriegen post weder om soude bekleed houden —

De chialoup d'Eendragt vertrocht naer Dodinga met 12 mardijkers om paelisaden te cappen —

Saldma komt van Tidoor door

Naer de middagh komt alhier Saldma den gewoone lijcken afgesant vanden Coningh van Tidoor doen de de behoorlijcke gewoonlijcke Complimenten van wegen Sijnen Coningh aende E. Heer Gouverneur en den raedt, berigtende uyt den name van Sijn Majt. dat gelijck Sijn volck alhier een goede quantiteyt brandthoudt hadden gebragt, hoorde dat Sijne

vogh weijge

Versoeck van wegens sijn Hoogh:t over de vertogen kalckovens.

noch eenige kalckovens door deselve mits betaeling
versocht gemaeckt te werden, het welck sijn Hoogh:t
uijt gestelt hadde; tot die van Marieko en Toloa,
die naer Morotaij om sagou te maecken waeren gesch
sende weder gekeert sijn, de welcke nu gekomen
sijnde, sijn Maj:t hadde doen bij den andere roepen
om op 't voorsz:de niet hun te spreecken, dogh verstaen
hebbende, dat hunne vrienden alhier op Kaffa door
de bergh boeren gedoodt waeren sijn inde vergae
deringe niet gekomen, maer ter contrarie ten
eerste wederom buijten weten vanden Coningh,
nochte waerhenen wederom leewaert in gescheept
maer dat sijn Hoogh:t naderhandt gehoordt hadde
dat sij hier op het landt, om 't bloet van hunne
vrienden tegens de bergh boeren te wreecken, wa
gekomen, waer op sijn E: dienende zuacht waer te
ende dat hier een a twee dagen 't bosch door geke
maer niemandt gevonden hadden, gelijck oock nie
geloofde, dat d'alphoereesen hier sterck opt land
waeren, 'twelck hun bevoorens gewaerschouwt en
gezeght was, indien sij hun wilde wreecken, waer
omme niet naer Soloo off naer Tobo en gingen
daer souden sij volck vinden maer het werden

den Gou:r door sijn E: beklag opt' de laetst alhier vermoorde en gequetste Tidoreesen

den Gou:r dat in Ternaten hun behoefden willen
soecken. eenige soo d'welijcke op vrijdagh vermoor
en gequest sijn geworden der welcke eenen in
ons hospitael gevonden op hoope van te genesen
dogh was te swaerlijck en doodlijck gewondt gewe
soo dat daer aen was overleeden, zijnde anders int
ende opgeruchte dat d'Alphoereesen hun volck op
vallen hadden, aenstonts onse L:t met een goedt
getal soldaten als oock eenlycke onse burgeren
en mardijckeren derwaerts gesonden, dogh waeren
de bergh boeren alle weghen wederom 't bosch
waert in gevlught, waer voor den afgesant

den Gou:r

den Gouvern.r in Naemen van Sijnen Coningh seer
seer hartelijcke bedanckte, hoe wel sij dese luyden buijten
weten van sijnen Coningh vertrocken waeren; berigte
den Gouvern.r verders dat der op Tidoor een Corcor met
een Orangkaya vanden Coningh van Ternaten gekomen
waeren, met twee brieven den eenen aenden ouden
en anderen aenden Jongen Coningh van Tidoor, sijnde
den inhoudt vanden laesten tot d'executie vande 9 man
op Laffa gebleeven versoeckende, datse met malcan-
deren daer van wilde swijgen, door dien het op 't landt
van Ternaten is geschiedt, alwaer sij alrede met
d'Comp.e in verschil waeren, ende waert saecke dat
het op d'overkust ofte yders anders geschiedt waer,
souden daer in versien worden, ende deselve daer
over straffen, waer over den Jongen Coningh niet
wel te vreeden was, seggende mijn volcq is tegen-
woordigh hier niet, als willende seggen, soo sij hier
waeren mogten daer in beraedtslagen —

Den afgesant berigt dat op Tidor twee brieven van den Coning van Ternaten zijn gebragt den eenen aen den ouden, en den anderen aen d'Jongen Koning

den laetsten tot d'executie van 9 op Laffa gebleven Tidoresen.

waer mede den Jongen Koning niet te vreeden was —

Seggende verders, dat den Coningh Saijfoddin geen
Afgesant met expres hadde bevoolen den E. Heer
Gouverneur te waerschouwen, dat soo haest hij sijnen
ontfangen brieff mondelingh sal hebben beantw.
Zulcx aen Zijn E. te laeten weeten welcke Zijn E.
in danck aen nam —

den Koning Saijfoddin belooft de mondelinge antwoord van zijnen brief den Gouverneur bekent te maeken —

Den Selven afgesant berigt mede dat aen Sijn
Hoogh.t Saijfoddin is rapport gedaen, van 't geene
al hier op Weijdage tusschen die van Coloa en d'Al-
phoereesen is geschiedt ende hier boven aengehaelt
staet, ende dat den Coningh seer grammoedigh uijt
voer, waerom datse die bergh boeren inde bosschen
gingen opsoecken, ende dat het beter was indien
sij yets wilden uijtrigten, gelijck alrede sonder
order voort gevaeren waeren, naert principael
als Dodinga, Tosoho, off Marquian te soecken
waer op Zijn E. antwoordde, dat geen van beijde

en dat den Koning qualijk te vreeden was dat zijn volk de bergboeren inde bosschen gingen zoeken, ende niet

op andere plaetzen daer zij beter te vinden waeren

yets daer af

t vrige dies courden darop bijden Gouvern.r ingedoort.

tyds daer af waere te voorengekomen, dat Sijne Hoogh.
Edelheyt wilde bemagtigen dat den Gouvern.r niet ge-
saden Oordeelde voor als nogh te laeten geschieden
te meer de schepen alle jaren van Batavia be-
worde gesien alsoock indien sij de gem.te plaetsen wi
aentasten, d' E. Comp.e haer daer soude moeten
inwickelen ende daer tegen waken als synde gem.
eygen fortresse en mogende naer luydt het verbon
vanden Jaere 67: d' Comp.e vande Molucco's dispo
neren, als van haer eygene vrije landen sonder contra
van yemanden, daerom indien sulcx wilde doen
mogt en 't selve aen Sijne Ed.le te voren bekent mak
om daer inne te doen gelijck alsdan soude oordeele
naer tydts gelegentheyt te behooren, maer indien se
einige Ternataensche vaertuygen in see betrap
off volck opt landt wilde overvallen mogten op
de selve haer wraecken en te vengieren waer med
Sijne E. den afgesandt aen dese syde treckende
hem waerschouwde, en verzoght Sijne Hoogh.t mogh
gewaerschouwt worden, dat wilde een Ooge op de
Princesse Gammalamma hebben, doordien mi
nde wist ende siet, dat door niemandt anders, als
door haer alleen sulcken vuur gestoocken wordt
eenen.n door haere groote staet sughtigh.t, waer o
hy antwoorde dat den Coningh oock sulcx wel
was gewaer geworden, ende daerom haere soete
en streelende woorden geen geloof en gaff —

Vrijborger Pieter de Hoodt is met gemelden Salama oock hier gekomen

Met den gem.den Salama is hier oock gekomen de
vrijborger Pieter de hoodt nieuwe Chialoup op de
hoeck van Tidoor ten ancker ligt synde aldaer
over twee dagen, in het naer seylen uyt syne
bestellinge voor Dodinga van een Tidoorees schip
vaertuygh meynende 't selve een Ternataen te
wesen, door stroom en hede contrarie windt
verseyldt, ende mits syne seylen in stucken
geslagen

komt mackerende dat sijn corracorra op den hoek van Tidoor g'ancheert en sijne seijlen stucken waeren geslaegen

geslaegen waeren genoodtsaeckt aldaer te ancheren
ende is p.s d.o gelegentheyt, om sulcx sijn E: bekent te
maecken, ende andere seijlen te gaeven, hier gekomen,
dewelcke benevens den gem.e afgesant berigtende
dat sekeren schip vaertuijgh off Orangeschijdt vande
Princesse Gammalamma naer Jeloloo gesonden,
op Saterdagh pass.o wederom op Tidoor is g'arriveert

een prauw van Malonda met ... hier aen 't landt gekomen

Als oock dat er op gisteren een schip vaertuijgh vande
Princesse Malonda bemant met 14 coppen waer
onder vier musquetten, synde alle berghboeren,
hier op 't landt souden aen gekomen sijn, waer mede
naer het drincken vande gesondtheyt vanden Coningh
Sayfoedin ende Cram hun afscheijt naemen, vertre-
kende tegens den avondt wederom naer Tidoor, met
de welcke den vrijborger Pieter de Hoet oock ver-
trockt, mede nemende andere seijlen tot sijn
Chialoup, met last, om de Chialoup van Cornelis

de Chialoup van Cornelis Pieterse van Dodinga naer Jeloloo met ontbreeck van waeter gesonden. —

Pieterse, mits deselve nogh genoeghsaem waeter
in hadde, van Dodinga naer Jeloloo te doen stre-
ken, en 't Oorloghs fregat van soo veel waeter
te versien, als hij der van konde, ende sien off niet
anders benoodight ende sedert sijn laetste schrijven
niet voorgevallen waer, —

Dinsdagh 23.e d.o

de Chialoup vanden Chimers Oij Simbo op Manado en Chiauw van Gorontalo met diverse brieven. —

komt d'Chialoup vanden Chimers Oij Simbo op
Manado en Chiauw wederom van Gorontalo
met brieven, als vanden sc.e schipp.r Jan Walboom
leggende met het Jagetie Amsterdam voor
Gorontalo in bezettinge, hem beschouwende
vordat onse post houdeen op de Manado ofte
elders vanden Ternataensen Oorlogh, volgens
schrijven vanden Sergt. Command.t op Batchian
niet en hadde gewaerschouwt, seggende sulcx
voor de waerh.t niet te hebben durven bekent
maecken, vermits den gem.e Sergt. hem maer
en hadt toegesz.e sulcx van particuliere persoons
gehoordt

gehoordt te hebben, ingevolge sijn eygen schrijven,
het welcke nu mede overkomt, maer dat hij alleen
't geene bij sijnen tydt op Ternaten geschiet is, hem
hadden laeten toecomen, bericht mede over de

accoord op Gorontalo op de balken

coop van 36 balcken met den dicken Gogugo,
den Coningh Agamma, ende den Sabandar
op Limbotto is veraccordeert te wetten yder
balck a een Rds:, als mede 4200 rottingen

rotting cost en Cort

voor 5½ Rds: 30 bossen houdt een Rds: maer
dat sij de cort off schildpadtshoorn niet minder
dan tegens 30 Rds: de piccol en willen leveren
ende sendt ons hier twee bossen rottingh tot een
proeffie —

De koning van domogo heeft ook 40000 rotting aengenomen te leveren

den Coningh van domogo heeft oock versoght
om voorgemelde prijs rottingh te mogen snijden
het welcke hij uyt barmhertigheyt toegestaen heeft,
mits niet een kleeden hadde, om hun ligchaem
te decken hun bevoolen hebbende; naeme sij
met malcanderen aen bijde 40000 van dit
soort te leveren —

van Gorontalo willende vertrecken

Bericht mede dat den Coningh van domogo
naer sijn oude wooninge van Gorontalo heeft
soecken te vertrecken, doch van den Coninge
willende sijn afscheydt neemen, seyde de Coningh
van Gorontalo dat niemandt van sijn landt
wilde laeten vertrecken voor dat al de Coninghen

door den koning verhindert wierd, zeggende dat de Comp. eerst met hem gelijk op Limanto moste doen

met hem, gelijck met de Ternatanen op Limau
gedaen hadt, ende dat d E. Heer Gouverneur
hem sulcx niet en hadde gesz. —
den gequesteerde sendt ons met deesen oock een kaerte
van 't landt van Tomini tot aen Parigij toe,
benevens d'afmetinge van het paggertie op
Tomini, refererende sigh verders, wat de Coningh
van Tomini belanght aen het daghregister bij
den adsist. Johan van der Meulen daer op gehouden

het welcke tot speculatie hier aengehaeldt wordt als volght

Dagregister bij den ass.t vander Meersche op de visite van Tominij gehouden

Annotatie der dagelijckse voorvallen gehouden door den Eerst Ass.t Johannis vander Meersche inde Chaloup vanden Chinees Oij Zinco op de toght van Maleyo naer Gorontale, Tominij, Parijgij, en Manado — beginnende 3.e Octob.r 1679 en Eyndigende —

Octob.r 1679 Inde Sloep van Oij Sinco van Maleyo naer Gorontale —

Dingsdagh 3.e d.o des voormiddaghs omtrent elf uren hebben wij naer genomen afscheijt vand E: h.r Robbertus Padt-brugge gouvern.r en directeur der Molucos ons naer boordt begeven, anker geligt en soo in comp.e van het Jaght Bodro met de Chaloup d'Eendraght (d'eerste gedestineerdt naer Amboina en d'andere naer Batchian, met den Eerw.e predicant Cornelis vander Duijs tot de kerck en schoolvisite aldaer) onder den Zuijdelijcke [?] leggen Zeijl gegaen, laetende 't Eijlandt Tidoor aen stuerboort van ons leggen ende quamen met sons ondergangh dight onder de Batchiansche Cust, omtrent een quart mijl vant landt, alwaer de Chaloup den Eendraght op 19½ vadem schoon Zandt grondt ten anker, hadden alsdan Ternaten W: t N. 4 mijl van ons naer middernaght [?] hadden aldaer vier uijren gelegen off koeltje [?] uit de boght van Dodingo de windt Oostelijcke onder welcke faveur wij weder anker ligtende den reijs vervolgdes —

Woensd.m 4.e d.o met sons opganck spyede de N: hoek van Ternaten N: W: t N: 4 a 5 m.e ende O: hoek van Marquian Z t O: 6 a 7 m.e en bevonden 't Jaght Bodro alsdan 1½ m.e b'Noorden van ons te Zijn —

Jegens [?] —

Malcijn Int Castel Orangie —

Tegens de middagh kreegende windt uyt den Zuyd
westen, en al laverende peijlden de Zandt plaa
van Tidoor W: t N: ½ N ¾ mijl en t Eylandt Pott
backer W: t Z: 2 m.l van ons de windt uyt d
N: seer ongestadigh met regen gemengt —

Donderd.s 5 Octob.r Smorgens was het seer doodt st
weder hadden het fortres Zeeburgh op Marquia
met het op brandende Son W: t N: 1 ¾ mijl en
Noordt hoeck van Fajo Z: t W: ½ W: 4 a 5 mijl
ent Jaght Bodro zagen wij agter uyt int No
wel 2 mijl van ons —

'sMiddaghs kregen de windt uyt den Z: W: wa
mede wij langhs t Eylandt Marquian heen liep
en quamen met de sloep d'ondragt dicht bo
bij de Negorij . . . . . wiens Stierman, den
welcken veel dighter als wij wel onder t land
was, eenige Marquianders uyt haren aldan
staenden Tempel soo nu en dan sluyce gewys
zag uyt kijcken, op de welcke die vande sloep
drie hadde swaerste stucken geschuts losten
en keerden alsdan de steven dwars vant land

Tegens den avondt quam den derdewaeck vant
Jaght Bodro p.r Ordubaij aen ons boord schepe
des volckes willen te verlaeteren, hoe den Bata
aens sinds ghin buyten Consent ofte kennis
van d'E H.r Gouvern.r, zig om na Amboina
te vertrekken, op d.o Jaght verstooten hadt
en dat den L.t vant Cast.l Orangie Jodocus
Cromhuysen hadde te dier oorsaeck en aen
den selven weder te halen aen boordt gekom
was —

Savonts hadden een treffelycke voortganck en o

Dertuffsch

January 1680 — Maleyo: Int Castel Orangie —

dertusschen beleedenwegen vervolgdens maer des Nagts drevende in Stilte soo dat ons de Stroom een goet Stuck weeghs om de Zuydt Oost vervoerde —

Vrijdagh 6e do drevende nogh al in Stilte peylde met Sons opgancke de Z W: hoeck vant Eijlandt Marquias N: W: t W: 8 W: twee a drie mijle en hadden 't jagt Bodro 3½ mijl benoorden van ons —

Op de middagh kregen de Zee windt uyt den Z: W: stellende onse koers W: t N: en W: N: W: als ontrent 5 uyren hadden de windt uyt den Z: O: wanneer wij gemerckt het liggie ons diende, resolveerden tusschen de Godrichs en 't Eijlandt Tamilen door te loopen, om soodanige te beter en voorspoediger onse opgeleyde reyse te konnen vorderen en volbrengen lieten dan tot een teeken van scheyden aen die van de Chialoup den Eendraght, onder 't lossen van 3 stucken ons op hebbende grof geschut vlagge en geus waeijen de welcke desgelijcx en met drie schooten te kennen waeijden gelijck op reys toewenschten, alswanneer yder sijns weeghs voer, stellende wij ons Coers als dan Z W: t W: en Z W: tusschen beyde lieten de Z: hoeck van Ernaten N t W ½ N van ons leggen. Des Nagts liepen onder faveur vande stroom die om de Z: gingh, en ons geweldige voortsette tusschen de Godrichs en 't Eijlandt Tamilen door —

Saturdagh 7e Octob: de windt uyt den Z: maer heel slappies en Coers W: Z: W: met Sons opgancke peylden de Z: hoeck van Marquian N O ½ O. 6 a 7 mijlen van ons Snaghs de windt als vooren met topzeyls koelte en holle Zee —

Sondagh 8e do hadden het liggie uyt de Zuydelijcker handt met holle Zee stevende Z W t W: en stelden des middaghs onse Coers W: Z: W: aen —

Snaghs

's Nagts de windt Z:Z:W: zeylden alsdan Z:O: de Z
wierden egter door de sterke en geweldige tegen
hebbende stroomen een groot stuk weegs om de
Noordt verwoordt, inde nanagt leyden het of
en liepen W:Z:W: W: en W t N: aen, alles om by
tes wil en wat te gewinnen, maer wat men de
vonden evenwel pas W:N:W: behouden

Maendagh 9e Octobn 's morgens de windt uyt den Z:
met redelycken soort gaende stroomde Z:O: ten O: a
des middaghs bevonden Zr breete van 0g: 13 mn ende
gegiste cours en vaert int etmael Z:O: t Z 1/8 Z
2 mle —

's Nagts de windt Z:Z:W: met redelycke coelte —

Dinsdagh 10e do heel stil weder bevonden des middags
de Z: breete van 0 gn 22 mn en waeren 't zedert
de jongste peylinge van gisteren 6 3/4 mle W: t Z 1/2 Z
g'advanceert, soo dat de gegiste Z: breete is 0 gn 2
en wy 3 mn Nrder als de gissingh eygentn was —

Des nagts de windt uyt den Z:W: en Z:Z:W: met
labber coelte —

Woensdn 11 do 's morgens de windt nogh al uyt den Z:
de gegiste cours en vaert van dit etmael was W t
6 mle en de bevindinge der Z: breete 0 gn 27 mn

's Nagts de windt Z:Z:W: en Z:W: met marselys coelte

Donderdn 12e
Vrydagh 13e
Saterdagh 14e
Sondagh 15e
Maendagh 16e
} dese dagen heeft de windt gedurigh door gewaeyt uyt den Z:W: en Z:Z:W:, Z:W: t W, Z:W: en W:Z:W:, en hebben naer onse gissinge door de sterke tegen hebbende stroomen weynigh ofte niet gewonnen, en alschoon wy meenden, agter in plaets van voorwaerts

gedreven hadden zoude niet te verwonderen syn geweest, want dese Chialoup can degens naer toe des tegen
inde windt te doen, al te ongemaniert is, en in geheel
deele naer syn roer en luystert —

Dinsdagh 17e do al weder de coelte uyt den Z:W: st
vonden Z. en Z t W: aen int 't glas vande dagh wag
zagen t onser verwonderinge, in plaets van Gor
tade t hooge landt van Batchian weder, peylden

het

Januarij 1680 — Maleijs Int Casteel Orangie —

het Eijlandt Mandua alsdan O t Z ½ Z 7 a 8 mijl van
ons soo dat ons de geweldige stroomen 19 m.e hadden
om de N O gedreven —
Smiddaghs bevonden de Z.der breete van 0 gr. 39 min.
ende gegiste Coers en vaert is dit Etmael ½ Z O —
11 mijl zoo dat de gegiste Z: breete was 0 gr. 42 min.
en bevonden wedder 8 m.n N.ter te zijn als gedaght
hadden —
savonts de windt Z.W. peijlden Z: aen en peijlden
met sons ondergangh het W.ste vant Eijlandt Mago,
van Z O t O ½ Z: 7 a 8 m.e van ons waeren 9 a 10 m.e
vande wal der Zelver Eijlanden, hebbent inde plat
voort over en dreven soo danigh den geheelen nagt
in stilte met de stroom om de W Z W: —

Woensd.den 18.e d.o } weijnigh voort ganck agter
Donderd.n 19.e d.o } waeren inde twee dagen
dat ons verwonderde nogh 6 m.e gevordert

Vrijdagh 20.e d.o de windt was uijt den Z W. en Coers
W: des Smiddaghs hadden de Z: breete van 0 gr. 49 min.
ende gegiste Coers en vaert van dit Etmael was W Z W
½ Z: 9 m.e soo dat de Z: breete noght bevonden werdt
op 0 gr. 47 ½ min. —
Inde voornagt kreghen de windt uijt den Z Z W
hebbent alsdan met de steven om de N O: maer
doordien de stroom die soo sterck om de N O: sijn loop
hadde conde niet met al gewinnen —

Saterdagh 21.e d.o de windt hadden wij uijt
de Zuijdelijcker handt stelde ons Coers Z W bij de
windt. Smiddaghs bevonden Z.re breete op 0 gr. 59 min.
ende gegiste Coers en vaert van dit Etmael Z W.
¼ W. 4 m.e soo dat de Z: breete was 1 gr. 0 min. des
des agtermiddaghs was de windt Z W: W Z W:
en W. stevenden Z en Z Z W: bij de windt
over, vorders dreven den geheelen nagt
in stilte —

Sondagh 22.e d.o

January 1680 — Malÿ: Int Castell Orangie

Sondagh 22e Octob.r nogh al stil weder met betrocken lught, op de middagh kreegen het luggie uyt den W.Z. met labber coelte, de gegiste coers en vaert van dit etmael was Z: t W: 2 m.e ende de Z: breete be= vonden op 1 gr. en 2 m.en —

Des naghs redelyck weder —

Maendagh 23e do. 'smorgens stevende met den Z W t Z: wint W: aen. 'smiddaghs bevonden Z breete op 0 gr. 36 m.en ende de gegiste coers en vaert is dit etmael geweest W t N ½ N 5½ myle ende de Z: breete is dan op 0 gr. 55 m.e bevonden en waeren wederom 19 m.en om de N: gevallen —

Savonts met sonsondergauck sagen de Caep vals int Z W: 14 a 15 m.e, en de Celebesse wal ontrent 12 m. van ons, de wint Z Z W: met bramseyls coelt — en coers W Z W hebben het soodanigh door staen tot

dinsdagh 24e do. dat wy de wint uyt den Z W. kregen stelden als dan onse coers W t N peylden de Caep Sodnaer N N W: ½ W: 8 a 9 m.e de wal en Caep vals Z W t Z 10 myle —

'smiddaghs hadden de Zuyder breete 0 gr. 5 m.en de giste coers en vaert was in dit etmael W t N 12 m. bevonden dan sught de Z: breete te wezen 0 gr. 17 m.

Savonts hadden de Caep Sodnaer met het ondergaen der son N O: t N: ¾ m.e van wal —

snaghs de wint uyt den O. en N O: coers W N W en N W: met redelycke voortganck, waeren ontrent ¼ myle vande wal —

Woensdagh 25e do. hadden de windt uyt den N: ge= stapig wierden door de stroom dwingende om de N W: geleyd, egter peylden savonts met het on= dergaen der sonne, de O: hoeck vand Gorontal sche revier, N W ¼ W: 1½ m.e van ons, en de bergh van Balante Z t O: 15 m.e snaghs heel stil wedd.

Donderdagh

Januarij 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie

Donderdagh 26en October 1679. geen windt hebbende en konden en vaerende, peijlden eindelijck de Oost hoeck der Rivier van Gorontalo N W t N 1 mijle en waren 1½ mijle vande wal —

Smiddaghs kregen de windt uyt den ZO. met labbere koelte, stelden onse koers N W t N aen, naer d'rivier toe en quamen ontrent vier uren nae de middagh aldaer op 7 vademen, bij 't jaght den Coningh van Siam ten ancker —

Aenstonts ofte soo draa het ancker was gevallen was quam den schipper van do Jaght Jan Dircksz Walboom met sijn Chialoup aen ons boordt verwellekomende, ende verhaelden onzen — Stierman Andries Manghelsen Schipper beijde en d'andere goederen hem van Maleijo mede gegeven om op Gorontalo komende aen do schipper te bestellen, vroegh en wel geconditioneert overhandighde —

Vrijdagh 27en do werden wij aen boordt vant Jaght door den Schipper en lager officieren te gast genoodight, alwaer weijnigh tijdts nae den selven oock bequamen den Gorontaelse heer Colaq, ons met schuijten vergen met al de groote Inwoonders, brengende met hem den Cassie wey- nige Clappus met wat Jonge pinangh en Siri boa- den selven schoogh soo datelijck uyt naem vanden Jongen en ouden Koningh, soo dat het met de gesontheijt vande E Heer Gouverneur was, en waer dat sijne E soo lange bleeff vermits belooft hadde desen Jaere overgekomen te hebben, Immers hebben hij wij hebben gehoordt dat de Compe met den Ternatanen in Oorlogh is, en dat soude apparentelijck d'oorsaecke van Zijn E vertoeven ofte langh wachtens wel konnen wesen, hem wierdt ten antwt gegeven dat d'E Heer Gouvernr met gansch huijsgezin (God sij loff) op ons vertreck nogh in goeden doen was, en mogende laghter blijven dat wij de reeden daer van niet bekent gemaeckt ofte toevoeren geko- men en waeren dienvolgens 't hem niet en konde seggen —

den Selven Vooght oock te weten off de dinge gisteren
en binnen voor den Coningh van Gorontalo wegens
d'Comp:e met overgebrachten waeren, van gesproken
zeyden wij van neen maer binnen wel, wel nog
hij wederom te antwoorde, Zoo hadt den Coopman …
voorleden zijn woordt niet gehouden, want hij den
Coningh met landt tastinge groote dingen toegezeg
hadt gehadt, van dat hij met d'eerste schepen zoude
maecken zijn Vooght met genoegsaeme schenkag
zoude begiftigt werden, op welcke seyden, wij he
geen antwoordt en gaven, maer stil swijgen, e
swiede dat wij na dit niet veel en luysterden, off
sijn spraeke en aghten, vertrock maer gevonden
afscheydt wederom na zijn Negorij —

Saterd:e 28: Octob:e 1679, al vroegh quamen d
de Gorontalders met menigte van prauwen a
volladen met schoone Tabac, Aaltvogels, Cappe
boontjes, als mede andere eetbare waeren
welcke sij ons in ruijlinge van lijnwaeten aen
vertellende menigte der selver tegens den ande
dat sij Caecary aldaer met een deel vaertuyge
dingen tijdt geleeden onder't landt gehoort hadd
en wat dat, dat dogh beduyde dit simpelijck de
zij, soo men gelooft, en oock voor vast houdt, om
te hooren wat wij daer op seggen mogten, ma
soo draeij en hadden sij haer goetje niet aende [illegible]
gebraght offmen deden haer van boordt stekke
soo dat die gasten sonder yets van ons gehoo
te hebben, welcke sij apparentelijck wel graeg
wederom om verrighter Zaecken moeten te rugh
en naer huys keeren —

Sondagh 29: d:o om trent 8 uren des morgens za
wij van boven afkomen twee a 3 stucx groote
schip prauwen waer in was den Colek — en
Luytenant der Gorontalen, mitsgaders ettelijcke
Soldaten meede hebbende naer't Jaght den Coninck

Amst[illegible]

January 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie —

Amsterdam, eindelijck gekomen weesende om ons met Comp^s=
brieff te haelen en naer Gorontalo te brengen alwaer wij oock
'snamiddaghs ontrent twee uiren arriveerden, en in
Comp^s= huijs geconvoijeert wierden, korts hier naer quamen
bij ons een zeer Magnifique troup volck, waer onder
een was zittende op een verheeven zetel hebbende
een silvere schootel in de handt aen wien wij den brieff
over gaven en alsdan met haer gesamentlijck naer
het huijs van den ouden Coningh, waer den Jongen met
al de rijcxgrooten oock vergadert was, strackx
daer gekomen weesende, wierdt de selve, naer aff,,
leggen van ons Compliment door den Jongen Coninck
of radja Pouti den assist^t Johannis vander Meersche
bij gebreck van een ander omtrent openbaer op te
lesen in handen gegeven, zijn Hoogh^t dan met de
andere rijcxgrooten den zin des brieffs, naer gedaene
lecture verstaen hebbende, verzochte, dat den school,,
meester van Domoga op morgen de zelve in zijn
huijs voor hem andermael alleen int particulier —
mochte lesen t'geen hem ingewilligt wierdt dit
was eenlijck soo men presumeerde, om eens te hooren
of den inhoudt deselfs, door den schoolmeester op
geleesen werdende, zoo ende gelijck als hij heeden
geleesen was over een quam, naer alle welcken
begon den Jongen Coningh van hiers en herwaerts
te discoureren vragende onder andere, wie doch
den Oorlogh op Maleijo eerst begonnen hadde,
d'E Comp^e ofte wel den Ternatanen, hem wierdt
g'antwoordt den Ternatanen, waermet radja
Agamma het woordt op vatte als welde meeste
praets hebbende, en seyde, ick geloof het wel, want
den Gouvern^r heeft apparentelijck willen
Christen maecken, en wanneer sij niet gewilt
en hebben, getraght t'onderdrucken als sij oock
wel ander Timannoers om zoodanige oorsaecke
gedoodt heeft, die sij niet gewilt het Christen

geloove

Januarij 1680 Malleijo Int Casteel Orangie —

geloove wilde doen aennemen en om dewille Zij
daer toe niet genegen en waeren, zijn se door hem
en de zijnige doodt geslagen ende inde grondt ver
distrueert, en ick denck dat dit oock soo een ende
sal nemen, hier op wierdt geseydt dat die genige d[ie]
sulcx uijt strooijden meijninge van wisten en dat
al sulcke persoonen niet recht genoemt mogte
werden perturbateurs vande gemeene ruste, al
gemerckt d'Compe noch d'E Heer Gouverneur ge[ne]
der Moluccse volckeren of wat natie het mogte
wesen tot het Christendom sal noch tracht te dwin
gen, maer de welcke het uijt eygene vrije wil
aenvaerden ofte versoecken om Christenen te
werden, daer toe wel konde geraecken, wast
en dat de Timanuwers om die zaecke souden aen
getast zijn, was niet Zoo, maer wel om dat Zij
haer hebben tegens d'Compe op gestelt, op welck
reeden desen quaetstoocker niet wist te zeggen
maer bleef stil swijgh zonder een woordt daer
van meer te spreken, dan dat al laggende vraeg
hoeveel datter wel van beyde kanten waeren
gesneuvelt en van wiens syde de meeste hier
op gaf den Assistent vander Meersche antwoorde
dat men sulcx niet wel en konde weten en
dat het oock geen manier en was, dat men, so
wanneer der partijen slaegs sijn sal gaen en
loopen en tellen de dooden &c. —

't was wonder swijden den Jongen Coningh hier op
hoe dat dan den Coningh Amsterdam, daer sijn
Heer Vader soo goeden vriendt van d'Compe
geweest hadde en met alle heeren wel op ge
gekomen zijn oock met d'Compe en desen
Heer Gouverneur niet en konde verdragen
dit alles sprack hij al grim laggende als off hij
met ons spotte gelijck hij oock inder daet
dede en meijnigh om 's Compe schrijvens gaff

oft —

January 1680 — Malejo Int Casteel Orangie —

ofterwelden, Inhoudt en goddelosse begeerte nauck —
t wierd wat laet en int vallen vanden avondt
weshalven wij opt alderbeleefste afscheydt ver,,
zogten waermet dang geordonneerdt wierdt
een gebedt of danckseggingen in haere taele te
doen naer het welcke de vergaderinge een
eijnde nam, belastende den Jongen Coningh
verders dat de soldaetesque die voort huijs geran,,
geert stondt haere musquetten te over vande
E Comp.e gesalueerdt en soudes loffen en daer
naer ons wedder in s Comp.s huijs convoijeeren,
alwaer sij sanoons tot slaep goedt ons toebrag
ten een mattie en stroije kussens met weijnigh
deken, en wilden wij ligt hebben waeren
genootsaeckt aenden hooghooghe twee doble,,
tiens voor een kleijn daumerlie (dat op Ma,,
lejo een st.n kost te betalen, voorwaer
een kleijne eer, voor die Majest.t wien soo
treffelijck, wanneer op Malejo was vande E,,
H.r Gouvern.r uijt naeme der Comp.e
wierdt onthaelt, en ons jegenwoordigh tot
recompense, gelijck varckens in een huijs daer
qualijck een planck aen was en van binnen
plaets om te slapen, laet liggen —
Des nagts verscheen bij ons den school meester
van domoga met den welcken wij op —
Maend.n 30 Octob.r 1679 naerdat hij den brieff
als vooren geseght is andermael voorden
Jongen Coningh opgelesen hadt bevonden
een Gorontaelsz.e Cap.n overt binnewaeter
f.r Frans naer Limbotto schepen maer niet
sonder perickel van, vande Crocodillen ofte
Caijmans verslonden te werden, want men
bij menighte zagh boven waeter all omme
drijven —

drijven, wij quamen eyndelijck dan oock aen landt, alwaer vandien Coningh en verdere Grooten, zeer heusselijck verwellekomt wierden, ende gebraght naet Coninckleijcke Paleijs alwaer dien Majesteijt S Comps= brieff die ons door Sijn Soon afgezadet was tot door den toomaker den Schoon over luijdt op lesen, op dat zij gelandentlijck met goed en regt fundament mogten verstaen, t geene d Comp meeninge ende s Gouvern.ts Schrijvens waere. alhier hadde Radja Agamma alwedde groote dingen in te brengen echter niet soo veel als wel op Gorontalle, zij verwonderde haer oock grootlijck, over t werckeijtusschen d Comp= en den Ternatan, vermits zij alsoo zoo een oude en groote vrundt vand Comp= was geweest, vragende ons diverse dingen, waer wij niet gebroken sijnde en genoeghsaem bewust de stemme streckten dezer natie, zeyden niet meer van wedde, refererende ons verders, aen het schrijven vand' E. H. Gouvern.r —

Naer dat den zin des brieffs bij haer wel grondigh was verstaen ende den Coninck vermits zijn inpoletentie niet langer konde sitten, excuseerden sigh ten spoedigsten, ende naer gewoonte door de soldaten gue een chergie van musquetten losbranden tot danckbaerheijt weder eyndigede de vergaderinge en wierden door hem in sekeren huijs niet ver van daer staende verzoght te willen gaen middagh maeken, tevoden ons in dier waere niet t onpas quam, want wij gisteren op Gorontalle geen lande stocken hadde vandoen gezadt, om hebbende vleesch uyt te kolerden —

Ontrent 2 uuren naer de middagh namen vande zijn grooten aldaer beleefdelijck, ons afscheijd stapten inde prauw en schepten over t binnenwater weder te rugh naer Gorontalle; nauwelijck hadden wij een half uyr voort geschept, ofte die binne zee wierdt soo ontstuymigh, dat men niet anders en dagten, dan op sterven, stercken als

dan niet

dan met het praemelie dat het water was inde Cuijghte om vande golven bevrijdt te wesen, en quamen Godt lof soo daenige daer nogh gelúckigh uijt en omtrent vijf mijl op Gorontalo van waert drijvendt heen en naer boordt liten doorstaen. —

Dinsd.^n 31.^e Octob.^r quamen den Gorontaelsen Gogodgo Radja Agamma en den Jongen Conings broeder met twee andere hooghe grooten ons bezoecken doen de welcke wij naer vermogen onthaelden. Zij bragten eenige goeden Cret met een van Zuits zijnde de selve te verhandelen, maer gemerckt wij om zulcks goedt in te koopen niet gevolmagtight ofte qualtfhoris.^e en waeren zeijden datse daer met aent Jagt mosten wesen, wiens Schipp.^r order hadde om al zulckes waeren voor d'Comp.^e in te koopen —

Diep inden avondt naemen zij te gader wat ons haer afscheijdt en weder naer haere negorij, en wij klaer liggende om de reijs naer Tomini en parigi te vorderen, ligten onse dregh en gingen met Jan Walboom Schipper op het Jagt Amsterdam tevelcke in de revier bleef leggen langhs de wal heen onder zeije &ca.

November 1679 —

Woensd.^n 1^e. ma. smorgens hadden wij doorgaende koeltes uijt den Z: O: stelden onse koers W: t: Z dight onder de vaste wal heen, op dat men de te maekende kaert dier landt streecke te vasten en fundamentele welcke zoude konnen op papier zetten, snaghts staecken het bij de windt om niet van landt te raeken —

Donderd.^n 2.^e d.^o alswanneer wij het weder West waerde lieten loopen tusschen d'Eijlanden en reeven door met een ZO en Z, wind. desavondts vermits 't ongeraeden was, bij donker te zeijlen, en dat oock te meer ondeelen men als dan niet en soude weghens 't gestalte vande reeden en Eijlandtjes, het welck en soude connen op 't papier brengen, lieten de dregh druijpen

op 14 vaem

op 14 vaddemen goede Sandt grondt —

Vrydagh 3 Novemb: al vroegh met den dagh lighten onse dreg en gingen met den Z O: lugtje tusschen de oover de droogten en klippen door tot Sarrouts dat weder ten anker quamen —

Saturdagh 4e do: met het lumieren vanden dageraat ruckten de Zeijltiens bij en Stelden (onder den landt lugtie welcke uyt den N O quam) onse Coers regt in Zeeker bogt, alwaer wij van verre soo 't scheen een prauwtie om de hoeck vant Eijlandtje, daer aen gelegen, zagen soo mi en hen daer van agter naer ons toeschepen en dan wederom ruigh van ons, op 't welcke wij regt heen lieten staen, en dat soo lange tot dat eyndelijck geen uyt komst en saegen, om van tusschen d'Eijlanden en droogtens te raecken, soo dat genoodtsaeckt wierden op de middagh de dreg te laeten vallen alwaer tot Sarrouts toe mosten blijven leggen, alswanneer met hooge waeter, en den werp uyt te brengen 't allen geluckte nogh ongeschonden daer tusschen van daen raeckten op 4 vaddemen Zandtgrondt ten Anker —

Sondag 5e do: staeckten met den Zuiden windt wat vande wal vernamen des middaghs een prauw in den groote in bogt alwaer wij presumeerden de Commische Negorij te wesen, deden twee schooten, op dat die mogten bij ons af komen, maer sij bleeven leggen, en siende dat wij met onse prauw daer naer toe schepten wenden het van ons af, en maeckten haer inde hoecken en winckels schuijle, mosten alsdan weder naer de Chialoup keeren vermits de windt wat stercker begon door te koelen en het alomme vol klippen ende roggen was, daer de sloep die ons volgde niet sonder gevaer en soude van daer geraeckt hebben —

Des agtermiddaghs marteelden wij al weder tot

Sarrouts

savonts toe niet tenderpuyt te brengen gemerckt de
nogh al veel buijen waeren en wij niet daer tusschen
deur te zeijlen niet dorsten hazarderen, kregen
savonts 't aller geluck de koelte uyt den O N O waer
met al de zeijlen bijruckten en soo danigh buijlen
alle noodt op 9 vaedemen voor dien nagt dogh
lieten vallen —
Maend.ⁿ 6.ᵉ Novemb. 1679 met den dage gingen weder
onder zeije hebbende de windt uyt N N W. maer seer
slappies, op de middage quam ons bij Poela Assa een
Eijlantie niet verre vande Commissie bogt gelegen
een visscher aen boordt de welcke wiste te vertellen
dat de posthouderen in Coninij seer naer den vaer-
tuijgh waeren verlangende; ende vorder dat het
alles aldaer nogh in goeden doen was hier mede nam
sijn afscheijdt en schepte voort nae de wal —
savondts met sons ondergangh bequamen de windt
uyt den Z.O. en wierden daer niet ooek 't vierth der
Coninders gewaer, deden een schoot op dat se mogten
afkomen, want vermits de [illegible] deze bog-
tens en doncker weder het niet en dorsten hebben
doorstaen, maer niemandt naer langh wagten
vernemende waeren genoodtsaeckt de dregh
andermael op 16 vaedem sant grondt te laten
zincken —
Dinsd.ⁿ 7 d.ᵒ hadden de bergh hoeck vande Commi-
ssie bogt van ons W ½ N: ontrent 4 mijlen de
windt uyt den O. & W met labber coelte vorders
den gantschen dagh seer stil en quamen savonts
op 20 vaedemen niet ver vande bogt te ancker —
Woensd.ⁿ 8 d.ᵒ quamen met den O.e luchtje in de
bogt van Coninij hadden de bergh hoeck van
d.ᵉ bogt O t N. 2 mijl van ons, wijders was
het den gantschen dagh en nagt doodt stil, soo
dat geen agste part van een mijl en konden
advanceren, wij vonden alsdan geraetsaem
twee onser stuckiens te lossen op hoope dat ijmant
vande negorijs of d' onser volckeren p.ᵉ prauw naer
ons soude afkomen maer neen, men quam geen
gewaghe weder dan dat men andermael genoogh

hadden

genoughsaeme sienden sagh branden, waer uijt men
niet konde weten ofte het bosch luijden inde Negorij
ofte visschers waeren die de selvige gelijcke de voori-
ge avonden hadden aengesteecken waer door de dagh
mosten hebben vallen en wachten tot —
Donderdagh 9 Novemb: 1679 's vroegh wanneer nogh
in stilte dreven en den Sold.t Jan Gilalo en den
Coningh van Timbo met sijn corcor ons quam geleij-
inde bocht binnen, den welcken ons, gemerckt het
stille was boegseerde tot voor s'Comp.s pagger
't goedt begin, alwaer de klock negen uiren de
droge liepen op 7 vadem en schoone sandt grondt
vallen; men sagh vande pagger uijtwaijen vijf
nieuwe Comp.s vlaggen door de Comijsz Coningh
aldaer geplant, welcke hooghedens ons, aen
landt gecomen zijnde seer heusselijck verwel-
komden en de meeste deel der mannen aende
geleijdden ons binnen genoemde pagger in een niew
opgemaeckt 'thuijsie, waerse gesamentel:
benevens ons op bamboese banken off diggediggh
haer neder settende —
Den brief wegens de Comp.e wierdt den Coningh
van Timbo nevens wel den oudtsten en grootsten
is, aldaer overgegeven den welcken de selve
inde presentie van sijn alle openen dede den
affr. vande Macassar vermits den Schoolm.r
van daer Anthonij Adriaensz. naer Zeecke Ne-
gorij en dagh scheppens vande bocht gelegen
was vertrocken om op te lesen presenteerde
't ginck alles wel naer haeren zin, maer sij en
konde niet bevatten waerde E. h.r Gouverneur
haren vande ende verlossen uijt de geroutaelse
slavernij, soo lange bleef, gemerckt sijn Agt.
haer nochtans toegeseijdt hadde zoo zij voorgaende
met den eersten eens te komen bezoecken
Tegens den avondt naemen de Coningen haer
afscheijdt

afscheydt en souden weijnigh tijdts daer naa door haere dien=
ons overvloedige kost, waer mede wij dien dagh ten eynde braghten

Vrijdagh 10: 9ber 1679 hebben zijn de vijff koningen ten huyse van
Radja Timbodno vergaedert geweest, om haeren brieff aen
d'E. Hr. gouverneur te concipieeren en vaerdigh te maecken
soo dat bij haer toegeseyden niet en hebbe konnen comparareren
om van 't een of 't ander te discoureren —

Saturdagh 11 do. 's morgens heel vroegh quam den schoolmr.
Anthonij Adriaensz. mede te huys, aen den welcken
schipper Jan Walboom, den brief die hij houde swaert uijt
het bijsijn vande E. Hr. Gouverneur hem overgelevert wierdt
behandigde, verders viel er desen dagh niet van belangh
voor dan dat den Mr. ons al wandelende in zijn school
braghte alwaer 't aenghelinge jongens seer naerstigh
saten en leerden ondervraegen des Catechismi op zijden,

Sondagh 12 do. wierden wij gewaerschout door Mr. Anthonij
dat de Coningen met haer tegen thien uijren souden
binnen te comen, om haeren brief luijdende aen
d'E. Hr. Gouverneur over te leveren, en oock dat sij
twee vaertuijgen hadden bereydt om de chialoups tot
Clarigi toe te convoyeeren —

Wij gingen haer dit verstaen hebbende te gemoedt en
braghten haer met alle beleeftheijt naer binnen alwaer
den ouden Coningh Timbodno, naer dat van ijets
en het een en 't ander wat gediscoureert hadden, hun schrij=
vens in handen vanden schipper Jan Walboom over=
gaven, versoeckende met eenen dat men d'E. Hr.
Gouverneur belieffde bekent te maecken, hoe in
Gorontalo nogh wierden diverse grooten van haere
volckeren tegen wil en danck vastgehouden en dat
die doch moghten nevens haer verlost worden, tevens
hun toegeseijdt en voor vast belooft wierdt te sul=
len rapporteeren —

Mr. Anthonij maeckte alsdan oock bekent hoe sij
haere jongelinghs wel meer ter schoole souden en
de meijsjens thuijs hielden, men vraeghde haer of
zij niet belooft en hadden, alle haere kinderen soo
meijsjens als knegtjens in 't Christen gelove te sullen
laeten onderwijsen en waerom zij dat niet en vol
braghten, of wat dat de schortingh was. daer op ant=
woorde den ouden Coningh Timbodno met dese woorden

wat

Januarij 1680 — Malcije Int Casteel Orange —

Wat sal men seggen wanneer ick wat doe soo ist, Ja den ouden is weder inde weer, daarom swijge ick tot dat andere Coningen sullen hebben gesprooken ende haare meeninge reght op Openbaardt, hier op wordt den Coningh Biega uyt en swijde ick ben bedanckende mijne gantsche negorij soo Mans Vrouwen kinderen Jonge en Oudt Christen geloove te aen nemen, en op dat beter de fondamenten souden be komen, sal wij dagelijcx inde kerck met de mijnige laten vinden, wie heeft daer wat tegen, soo seijde ooch sijnen geheel, d'andere die niet het minste wisten in te brengen, antwoorden wij sijn daer toe ooch bereijdt en versochten dier halven dat men hier van een Contract maecken tot meerder bekragtinge van ons goet voornemen en opreght hert twelcke wij den gesamentlijcken met eijgen handen hebben onder teekenen, ende deselve afgesonden (om d'Ed: Heer gouverneur te behandigen) overleveren t'geschrift was van inhoude aldus —

Inde Naamen onses heeren en Salighmaker Jesu Christi amen —

Wij Coningen vande Negorijen Biega, Timbolnd, Sending, Limbo en Sicaboú, hebben gesamentlijcken vergadert sijnde in Comp:e opgemaecte pagger staende op ons Landt als inde boght van Tominij te raade geworden aen te nemen, gel: wij met een opreght suyver herte te raeden werden en aennemen bij desen uyt een ongedwon- gene wille met alle onse volckeren soo kleijn als groot Jon en Out, het Reght onvervalst Christel: gere- formeert geloove in het welcke wij van nu voortaen te gader willen leven en sterven en gedragen soo als Godtsalige Christenen toe komt ende betaemt ten welcken eynde, en om een goedt begin te maeken wij dan ons zullen met kinderen en gants huysgesin vlijtigh en ijverigh dagel: laeten inde kerck vinden op dat wij inde Christelijcke leere mogen met goet en reght fondament onderwesen werden waer toe ~~den~~ den Al- maghtigen Godt, bidden wij uyt gantscher herten, gelieve met syne gebenedijden zegen te begenadigen tot bekraghtinge vant gene boven geschr: staet hebben voorsz: Coningen de memitteedes ter presentie van J: Walboom en and: mangel: in kennisse van d'Adj: J. Vande Merckle onder teeck: in Pagg: Igootelyin in boght van Tomini 12 8b:e 1679.

Januarij 1680 — Maleyo Int Casteel Orangie —

Naer alle teweke wij hadr ondert lossen van drie stuckjes inde paggar en van de Chialoux toegewenscht dat den almagtigen Godt onse aller schepper en Heemel„ schen Vadder, hare met sijnen goddelijcken Zegen gelieffden te begenadigen. —

Ondertusschen wierdt ons alles voorde reijs naer parigi noodige in ordre gebragt, naer hadr bekande vermogen toegebraght, tot laet inden avondt, wanneer wij naer genomene afscheijdt ons naer boordt vervoegden, en met den N:Om windt ligten de dreggh en gingen in Convoij van twee groote Tomische schepen prauwen onder seijl stel„ lende Coers W: Z: W: aen —

des nagts heel mooij weeder &c —

Maend. 13 do. gestadige windt NOm en Coers WZW passeerden de westhoeck van Tominij NO t O: ca 7 mle van ons 1½ mle buyten de wal. —

Smiddags hadden het uyt den Z O met labber Coelte. de twee Corcorren met mr Antonij waer„ ren dicht ondert landt heen gesepxt om de Coningen vande negorijen Tinombo, Anonsi Tidoa, Bondajo, Sinjinti, Tadangh, Tullibagis Tincoulou, Toulilingh, Toibilo, Tolinuso, Taligouij Tabinancal, Boulangat, Sibagogo, Ampibabou, Tolole, en Toboli, bekent te maken te wat oorsaeck wij quamen, en naer Parigi voeren, anders souden die volckeren, niet wetende wat dincken soo de Tomische Prauwen sijden, te gaeder haere negorijen verlaten en int bosch vlughten, dewijl sij noijt aen dese kant vant landt sulcke een groot vaertuygh hadden gesien —

Snagts de windt W: met labber Coelte en Coers ZW t Z: —

Dind. 14 do. verscheen aen ons boordt den schoolmr Antonij Adriaensz met sijn Corcor ende den soon vanden Coninck bingo genaemt Craijen, welcke mr ons wist te vertellen hoe dat den Gorontaloo-

den

den van sijn'e Cap:^{den} gent Gomangio na dien Coningh van donde of Cotoli gesanden hadt deselve om affte vragen, met seijnd dat volck van Zuits waeren te houden, met de Comp:^e offte wel met Gorontalo gemerckt dat de Hollanders bij de ijs, de dogter vanden Coninck van Caudipan in den strool had, den gehouden drie dagen langh soo veel alse waeren met dat vrouw menschen wel gedaen tot dat d zelve eijndelijck den derden dagh quam te overlijden, en niet en wisten wat sij daer uijt denken souden. dit alles hadt den Swelaghtigen Gorontaloder naer aengevoert om dien Coningh tegens d Comp:^e op te rocken en dat hij de nogh onder hem gehoorde Cominders niet en souden naer haer landt laeten strecken, maer den Coningh van donde genoegsaem sijnde bewust met wat schlaghtige leugens en quaet stockerij den Gorontaloder sigh dagelijcx was begevende, gaf dese Ambassaat ten antw:^t dat dit alles niet geloven en konde en van Zuits was alle t volck van Coninij naer huijs te stieren op dat mogte met d Comp:^e vriend blijven en sterven —

t schijnt voorwaer dat den Gorontaloder schroomelijck menschen goedt te doen en sigh niet ... en sal gerust houden voor en al ... met force daer toe gedwongen wordt —

savonts inde eerste waght begon het heller op te klaeren uijt den N W: soo dat d fock moste strijcken willende de wal behouden om d Cor:ⁿ corren bij te blijven, die anderzints waerdat men voort geseijlt hadden verlegen souden geweest sijn Zuits daegel:^{ten} aen boort moste komen om rapport te doen —

Woensd:ⁿ 15 Novemb 1679 dreven in kalmte tot halv dooghs datmen de windt seer variabel en ongestadigh, met donder blixen en regen stuingh uijt den

January 1680 — Malcijr Int Casteel Orangie —

uijt den Z Z W: en soo bequamen s'naghts de windt N W —
met labber coelte stellende ons' cours Z O t Z O —
Donderd.n 16: 9ber 1679 kregen al vroegh d' hoecke op nedalle
landt den Coningh van Parigi residentie hout met den
Z Eed.n lughje te Zien. —
des middaghs schynaghtige weder en voorts tot om trent
vier uuren naede middagh dreven in stilte, wanneer
souden op een reiff met der vande wal geleghen, komen
te vervallen bij aldien de dregh op 20 vademen niet
en hadde laten te gronde gaen —
s'avonts met de landt windt uijt den N.den haudt macht
ten Zeije bij en staecken s'naghts naer de hoecke toe: s'naghts
heel mooij weder —
Vrijd.n 17e d.o de windt Z W.den en cours Z: peijlden met
sons opkomen de hoecke van Parigi Z Z O ½ Z: 1¼ myl
ende de hoecke van Toboli N W t W: 2 myl van ons
quamen des achtermiddaghs bij vijff uuren geluc"
kigh op acht vademen Zandt grondt voor de revier
van Parigij ten ancker —
den Schoolmeester Anthonij Adriaensz.en wierdt
naer boven bij den Coningh gesonden om ons' komste
den selven te verwittigen en af te vragen wan"
neerdt die Hoogh.t geliefden men boven quame
om s'Comp.s brieff en schenkagie gedderen met
behoorl.en respect te komen overleveren den
welcken —
Saturd.n 18 d.o al vroegh weder aen boordt p.r schepen
met antw.t dat die Hoogh.t uijt stel versoghte
tot morgen, vermits t' meeste part van syn
volck quels en herwaerts naer haere tuijnen
waren en die eerst wilden op ontbieden korts
hier naer quam zeker bedrouwde, die van binnen gebreckt
af hier gewoondt en voor dese tyde als tolcke
ageerden van boven, seggende dat den koningh
te rade was geworden op morgen zelfs op't
strandt te komen den brief en schenkagie
gedderen ontfangen achtende geen veel te
geringh en negorij te arm om alzulcke persoonen
die uijt naem der E.Comp.e quamen naer behoorden

in syn

in sijn dorp te sullen tracteren men gaf hem te an
dat den Coninck het niet en geliefde qualijck te affslaen
dat men op morgen ogtent (in gevolge Mr. Anth:
rapport den Coningh woordt) die moeijte soude aen
ons nemen en nae de negorij te passeeren vanden
Coningh selfs komen om aldaer s'Comps. brieff e
ander goede te brengen, dit slegt complimentie
bevindt dien gast seer wel, en [illegible] scheen wat
simpelijcke maer afgesondert om te hooren wat men
seggen soude, hier mede nam hij sijn afscheydt en bele-
ofde het den Coningh te zullen bekent maecken —

Sondagh 19.en 9ber 1679 met den dage maeckten on
klaer, voeren nae naer landt vergeselschapt
met Mr. Anthonij en Coninckx Coreg onder 't los
branden van drie oft op hebbende stuckiens
oorl. prauwe nae de negorij Flarigi, alwaer wij
ontrent tien uren seer heel deftig ingehaelt
en begroet wierden, pas waeren wij int gemeen
vergaderhuijs dier plaetse [illegible] geleydt of den
Coningh die nog t'huijs was quam ons daedelijck ver-
welkommen en aen wien alsdan den brief en schen-
kagie onder 't lossen van twee musquetten over-
handigden d'welcke hij seer vergnugt en ten danc-
baerste aenvaerden, roepende in presentie
van al 't volck en mage den Mandarijns en Gorontal-
der wel komen, ick en salse niet meer tegen gaen
(wanneer mij den van beijde kant 't opperwalden
als wel den Gorontalder int werck gestelt hebt)
met pasagaijen schildt en swaerdt, maer sij sullen
d' proeff genieten van dit kruijt en musquetten
ick en geve'm niet als hoon den Gorontalder
en Limbotter mij dreijgt en Mandarijns seght
op d'Comps. niet te passen Ka. ondertusschen
opende den brieff en liet die overluijt op lesen
welcken inhoudt die Hoogheyt en verdere groote
uijttermaeten seer wel behaegde, en presenteerde
groote voorz. dd. Lor van d'Ed. Gouvern. ontrent de
vrienden der E. Comp. en dese contrarijen hij was
seer bedroeft dat den brief niet en konden 't ant-

woorden

January 1680 Maleÿo Int Casteel Orangie —

beantwoorden vermits synde Capt:n Laünst met drie
te praüwen en medeaende gequalificeerde van den
negorij, weijnige dagen scherpsels van daer gelegen
was vertrocken, niet te min beloofden soodra ae den soude
sij niet thuijs gekomen wesen, of zij soude deselve be-
antwoorden en maecken datse aent Jagt Amsterdam
int keeren van Gorontalo, quaemen het selve te werden,
versekerende ons verders dat alhet geene d' E. Heer
gouvern:r hem ende zijnige inden brieff hadde ge-
lieve te recommanderen, soude nagekomen
en agtervolgt worden, waer mede de vergaderinge
Eijndigde en zijn Hoogh:t vertrock naer gedaene ex-
cuse, naer sij om het middagh mael te nuttigen
versoeckende dat wij een weijnigh alhier gelieffden
te patienteren zij soude ons oock genoegh sadane
kost en dranck laeten toekomen, voor welcke beleeft-
wij die Majest:t ten hoogsten danckbaer bedancten
Omtrent ten vier üeren naer de middagh namen wij
beleefdelijcke ons afscheijdt en maeckten den Coningh
bekent (gemerckt doch geen schrijvens en hadden
mede te nemen) als dat van sins waeren morgen
jegens den Avondt ancker te ligten en wedder
onse reijs naer Gorontalo te vervoorderen zijn Majest:t
dit hoorende wenschte ons gelücke en zegen toe,
belovende op morgen enighe proviande naer strand
toe te zullen stieren tot verversinge —
Quamen dus inden avond weer vermoijt en tot de
kinnen toe nat weder aen boort, alwaer noghalles
wel en in goeden doen was —
Maend:n 20: 9b:r 1679 Omtrent den middagh schep
opstandt den Goegoegoe van Parigi en Coninghs
Zoon met zijn brengende een buffel, schaep, hoenders,
Eijers, Saguweer benevens meer andere eetbare
waeren, zeggende dat den Coningh ons dat geerne
te hadde op de reijs vereerde en versoghten dat men
voor eerst ginnent wegen d'E. H:r gouverneur wilde
groeten twelck wij met handttastinge beloofden
bij bezonderen vaders te sullen nakomen, hier mede
nam dat d:n zyn afscheyd en vertrock weder te rügh naer
Zijn negorij — M:r

Mr. Anthonij bequam op Stouts vijff stucx inlandtse
harte messen die hij aen schipper Jan Walboom, om
d'E. Hr. Gouverneur tot monster over te stueren,
te handt stelde ende was van zints jegens den avon-
d Corcor met het houte swaert en bijltie 't geen
d'E. Hr. Gouverneur hem tot een monster hadt toe-
gesonden naer Passo en Tanapo te vertrecken, om
aldaer te vernemen ofte die volckeren al sulcke
slagh van deught same stoffe soude kunnen en
willen maecken, om aen d'E. Comp.e in ruilinge
van ander goet te verhandelen. —

Des namiddaeghs quam alhier voort, terwijl 't alle
geluckelijck met den Corcor te verschijnen, den Coningh
van de negorij Sawakka wien d'grootste en mag-
tigste hier ontrent is en oock over die negorije
waeronnen de houwercks als andere diergelijcke geweer
maeckt heeft te dijseren, hij quam, naer datmen
d'corcor (sonder te weten wie der in was) hadt
geseijt aen boordt, Mr. Anthonij die den selven
niet vreemt en was, maeckte ons die Majesteyt
datelijck bekent, men deede hem alle eerbiet
en versloeg aen die der een geschilderden en vraegden
den selven ofte sijn volck van de negorij Passo
en Tanapo, sulcke slagh van houwercks en bijlen
als 't monster was voor d'E. Comp.e niet behalen
niet en soude konnen maecken, hij seijde ick
en hebbe noyt de daegen mijns levens geen
Hollanders noghte d'E. Hr. Gouverneur gesien
maer te bemercke nochtans dat het goet volck is
die halven beloofde alsulcke geweer te sullen
doen maecken, toonende daer met synen houwer
die even eens als het monster was, versoeckende
verders oock soo datelijck dat we tot 's anderen
daeghs wilden blijven leggen, op dat zigh selven
omtrent d'E. Comp.e en d'E. Hr. Gouverneur met
eenighe schrijvens mogte veraenderen, te welcke

dest

Januarij 1680 — Maleijer Int Casteel Orangie —

eerst Zijne Alphoerishe hoofden moste te komen geven
en daerom soo datelijck van sints was souder larderen
te rugh te scheppen nae de Negorij daer sijne bruydt
woonde en groote waeren —
Wij dit een werck Agtende waer aen d'Comp.e daer
'savondt ofte morgen grootelijcx aengelegen soude
komen laeten leggen conventeerden sijn Hoogh.t yder,,
sochte en stonden sijn te rugh reijse toe op die conditie
dat op morgen weder mosten komen hij hier over seer
verblijdt synde naem beleefdelijck afscheijdt stapte
inde Orcoor en scheepte van boordt af —
Maendagh 11e Novemb. 1679 t was wel tijen uuren
voor de middagh voor en alleer den Coninck Sawakka
ons weder bij quam excuserende hem over't langh
uijtblijven, ende relaterende verders hoe dat sijne
groote haer met hem bereijdt waeren voor d'Comp.e
te verwelderen verzoeckende dier halven bij gebreck
van Moorse schrijvers, dat Mr. Anthonij den Assist. vande
Moersche Zijne meijninge wilde opschrijven opdat
den brief mochte claer ende inde Maleijtsche taele
met nederduytsche letteren geschreven worden
gelijck oock datelijck geschiede en nae dat die
hooghetijdt de selve inde presentie van sijn bij
hebbende volck, tot drie mael toe wel perfect
voorgelesen was heeft sijn Majest. met eijgen
handen onderteeckent en in handen van den Schipp.r
Jan Walboom overgelevert —
Deesen Coningh brandende inde liefde der minne
konde sigh niet langer van sijne bruydt onthou,,
den waerhalven seer beleefdelijck afscheijdt nam
en weder vertrock —
Hebben verders alhier oock kort naer 't vertreck
vanden Coningh Sawakka de Coninckrijcken van
Negorijen dolago, en Pemanto de welcken soo
zeyden, met den Parigisen Coningh haere brieven
aen d'E Heer Gouvern.r te senden, van sints
waeren af te stieren hebbende anders niet minste in

te brengen

te brengen dan te belasten de grootwisse haer int
tegen aen d'E: H:r Gouverneur te doen, 't geen haer
toegeseydt en belooft wierdt —
Tegens den Avondt quam nogh met sijn Corcor
aen ons boordt schepen denwelcke om sigh te ver-
schoonen den Coninck vande Mogorij Tidoa den
welcken wij naer vermogen onthaelden en ver-
mits niet bij sonders te belasten hadden excuseer-
den ons van niet langer te komen blijven, Zeylden
naer Sons ondergaen de drogh en verdeelden met
den Z:den Landt windt weder seyls naer Gorontaal be-
snachts seer mooij weder Coers N N O. ende de windt
Z Z W: —
Dinghsdag 22:e Novemb: 1679. smorgens dreven in stil-
te drijven met Sons opkomen de O: hoeck van
Parigi, van verre te zien, gelijck offer een Eylandtie
op de hoeck leydt Z O: t Z: 1/2 Z:ende 5 a 6 mijl van
ons en waeren naer gissingh 3 a 4 mijl buyten de
wal de windt Z:den en Coers N N O —
snachts int 4:de glas vande tweede wacht kregen
de wind uyt den N W Coers O N O met donder
blixem en regen vermengt —
Woensdag 23 do de windt N: Coers O: N: O: Zeyl-
den met Sons opkomen de Oost hoeck van Parigij
welcke de uytterste die men int Z W konde zien
Z O t Z: 1/2 Z: 8 a 9 mijl van ons, waeren als
dan 4 1/2 mijl buyten de wal —
s Namiddaeghs de windt N: Coers O N O Zeylden
met Sons ondergaen de voorgen:de hoeck Z: 1/2 O
9 mijl van ons en waeren te dier tydt 7 a 8 mijl
buyten de wal de windt quam seer slappies
uyt den N O dier halven leydent met de steven
om de O: en in de plat voet wenden om de
N:, int 4:e glas vande eerste wacht kregen
de windt uyt den Z: travadigh met stijve
koelte en donder blixem en regen vermengt
Coers O N O —
snachts de windt Z W en W: met labber coelten

Donderd:en

January 1680 — Maleijo Int Castell Orangie —

Donderd.en 24e Novemb.r 1679 }
Vrijd.o 25e d.o - - - }
Saturd.en 26e d.o - - - } dese daegen goede weer treffde voort gants geradt —
Sond.en 27e d.o - - - }
maend.en 28e d.o - - - }

Dinsd.en 29e d.o bequamen de windt uijt den Noorden met labbere koelte en peijlden savonts met sons onder„ gangh de Oostpoint vande eerste groote inbogt W: waert 6 a 7 m.le van Gorontalo; O t N: ¼ N 1 mijl van ons en de westpoint van Gorontalo O t N ¼ O 6 a 7 mijl vande selve de windt W: labber koelte en koers O: langhs de wal, snaghts de wind N N O koers O t N —

Woensd.en 30e d.o de windt N O t N met bramseijls koelte quamen daer mede smorgens voor de mondt vande Gorontaelse rivier deeden alle vermogen om met savonden binnen te raecken maer wat wij aenwenden, door d'sterke tegen gaende windt en stroom en mogten niet helpen peijlden doe met sons op komen den bergh van balante Z O t O: 10 a 11 m.le ende de mondt vande rivier N t O 2½ mijl van ons des smiddaghs kregen het seer ligtie seel slapjens uijt den Z: en de stroom setten ons om de Z O snamiddaghs hadden het uijt den N: deeden andermael alle de moite te voeret om binnen te raecken maer twas al om niet want wij de sterke stroom en landt windt tegen hadden zeijlden dan kort langhs de westpoint een pistool schoot van de wal aff passeerden de diepten van 14, 8, en 12 vadem steeck grondt en peijlden met sons ondergangh de mondt vande rivier N ½ O ¾ m.le van ons en quamen den uur na sons ondergangh aende Oostwal op 20 vadem zandige steeck ten ancker een musq= schoot vande wal —

Donderd.en 31e d.o smorgens de windt O: ligten ons dregh en gingen onder zeijl even daer na schoot de windt O: en N N O peijlden met sons op komen

de mondt

de mondt vande rivier N W t N een mijl van ons, voor de middagh omtrent ten 10 uijren kreegen de wind uijt den Z: met slappe koelte zeijlden O N O aen, was een den mijl vande west hoeck van Gorontalle en quamen omtrent ten tijen uiren s voor middaghs weder ten ancker op 5½ vaden zandige grondt off dats kors kors veldt ½ sloops lengte vande wal of bij t Jagt Amsterdam alwaer wij drie schepen ende den stierman van do jagt van boorden voor om de Coningen van onse comste te waerschouwen, en afte vraagen off zij geliefden eenighe schrijvens naer Malleijen met te geven —

Vrijdagh Primo decemb. 1679 niet bij sonders ofte aenmerkens waerdigh voorgevallen —

Saturd. 2e do sijn de timmerluijden vant Jagt Amsterdam benevens den zeijlmaecker aen ons boord gekomen om de chaloup te calfaten ende de zeijlen te vermaecken —

Op d'middagh quam den stuijrman van boorden den Jagt weder om van boorden te seggen welcke ons niet te vertellen dat den Coningh van Gorontalle met wel 6 a 700 man weder te huijs en vanden Amoerangh Coningh genr. Toloda, gekomen was, niet wetende hij zigh niet meden verbonden soude hebben om soo bij aldien d'E Comps. iet wats begon malcanderen bij te staen, en zoude bij provisie den ween met dieselijcke gesondert man aghter op Manado stieren om hen onder alsoo te worden aldaer te staen bewonderen —

Sond. 3e do
maend. 4e do
dinsd. 5e do
Woensd. 6e do
donderd. 7e do

niet sonnar quabels voorgevallen dan dat de Coningh van domoga met den corporael Robijn aen't Jagt verschenen en ons ter ooren quam dat seker jongh matroos genr. Hendrick Coppernol op dese sloop beschuldigden over dat hij op ons vertreck van Cominisarouts ligh als een fugatives zonder hebben naer Gorontalle hadden begeven ende aldaer tot dien respect der E Comps. veel leugens gelogen door den stierman Gerrit van Kladderack korts daer naer weder uijt Coningh huijs gehaelt en op het Jagt inde boijen geslot wierdt en niet onlanghs

weder

Januarij 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie —

weder (bij t' aenwesen vanden Schipper Jan Walboom, daer
uyt gebroocken sijnde; is andermael bij den Jongen Goron-
taleschen Coningh geweijgert, ende geresolveert bij al-
dien hij den Vrouwe kan bekomen ende niet meer
in handen vande Hollanders en magh gelevert worden
sigh te zullen laten besnijden, en 't Moorsch geloove
te willen aenvaerden dit wierdt ons door den Corp:l
en Volck van Domoga, voorde waerheijt verteldt

Vrijd:n 8e decemb: 1679 — is den Assist: vander Meij
met den Onderstierman nae Domoga gevaren

Saturd:n 9e d:o niet anmerckens waerdigh voorge-
vallen —

Sond:n 10e d:o naedemiddagh is den Assist: vander
Meerschen en Stierman Dirck van Domoga weder
aen boordt verschenen de welcke verhaelden hoe
dat den Coningh seer mistroost was over dat van den
Gorontalder en andere daer ontrent geleegene
Moorsche negorijen soo lastigh gevallen wierdt en
niet van daer en mogte vertrecken ofte wierdt
gedreijght overvallen en met al zijn volck vermoord
te worden, jae dat den Gorontalder sigh niet en ontsagh
te seggen en vermelden, zoo bij aldien d' Comp:e den
Coningh van Domoga wilde van daer hebben dat se niet
hen ende sijnige verst mosten handelen gelijck se met
den Ternatanen doen —

Vorders dattet brieven van Ternaten over Manado nae
Domoga quamen en Cassier Jan Francken nae Siauw
was vertrocken &c.a

Maend:n 11e d:o niet bijsonders voorgevallen —

Dinsd:n 12e d:o verscheen aen boordt van 't Jagt Amster-
dam Corporael van Domoga Tobijas Bodon mede brengende
zeekere brieff vanden E: H:r Gouvern:r Robbertus Padt-
brugge over Manado aenden Schipp:r van 't Jagt
Amsterdam Jan Dircksz Walboom gesonden behel-
sende noch een van 't Manadosch Opperhooft S:r
Abram van Meijert uyt welcke wij verstaen ende
nae gedane Lecture vernam hoe dat den Stuijrm:n
vande Sloep de Roodehaen Hendrick Barents —
liggende in besettinge voort Revier van Sauwu
sigh door den saguweer van onse vijanden aldaer soo
versaedt hadden laten verleijden, dat eyndelijck die schepen

te verraeden

verraders zijn stuck van zijn ophebbende volck seer jammerlijck vermoordt hebben gehadt en dat den selven over zijne onagtsaemheydt stond ten exempel van den ander, nae merijte vande zaecke gestraft te worden. —

Om alle verdere pericúlen hier te prevenieren voor te comen, wierdt (te meer den Gorontaloer oock niet te vertrouwen is) aenstonts bij den scheeps raedt goedt gevonden den gearresteert[e], de wagt den op het Jagt snagts ~~[illegible] [illegible]~~ met den Officier te verstercken ('t Sagunder drincken te schieden ende geen swarten soo wel meer als wel voore dezen aen boordt te laten overkomen. —

Woensdag 13e december 1679 niets waerdigs voorgevallen —

Donderdag 14e do. tegens den avondt wierd ons door schipper Jan Walboom de brieven en papieren handende ('t voorgevallene op Gorontalo op Goron-talo en daer omtrent, te senden aen d'E Heer gouverneur (te gaendt geslet en soo als men den schip den souden zagen van onder de westwal vant rivier nae ons toe scheppen den Coracor welcke volckeren nae datmense geprayt hadden) schijnde van Tomini te comen, met den brieff vanden Coningh van Parigi de welcke sij oock datelijck overleverden en recommandeerden ons uijt name vande Tominise Coningen d'heer gouverneur harteliyck te groeten hier mede namen wij ons afscheydt ligten anker en gingen met den Noorde windt onder zeijl stellende cours om de ZO —

Vrijdag 15e do. smorgens de windt WNW de cours ZO t O peijlden met sons opkomen de Oostzijde vande rivier van Gorontalo N.W. 3 mijl van ons, zijnde ½ mijl buijten de wal. Savonts de windt Wester en cours O met sons ondergaenck peijlden de [illegible] O ½ N 6 a 7 mijl van ons, snagts de windt en cours als vooren —

Saturdag

Januarij 1680   Maleyse Int Casteel Orangie

Saterd: 16 Decemb: 1679 de windt quam uyt den NO
naer heel slappies Soo datwe den niet harder en wijnigh
advanceerden, met sons opganck sagen de Noort
hoeck van Castricoms baij ONO½N 7 mijl van ons
smiddaghs de windt uyt den NW: labbere koelte
en hadden gemaeckt Coers ONO —
savonts de windt NO sagen met sons ondergangh
de Caap Leonard West een mijl van ons, snaghts
de windt Noordelijck

Sond: 17e do smorgens sagen met sons opganck
de Caap Leonard W t Z 7 a 8 mijl van ons, sijnde
een derde mijle vande wal. op de middagh kregen
de windt uyt den Z: stelden onse Coers Z O aen
om boven 't rif dat vande Castricoms baij leydt
te comen te zeylen. snaghts heel moij weder en
moije voortganck —

Maend: 18e do } de windt uyt NO t N en NOden
Dinsd: 19e do } gaende met labbere koelte —

Woensd: 20e do met sons opgang sagen het
westelijckste Eylandt vande Datangs N ½ mijl
van ons en drie q+ mijle vande wal onder de kaeyt
van Tombe NO t N 7 mijle van ons, des voor
middaghs zeijlden tusschen de Datangs door, maer
konden geen grondt krijgen het welcke inde
kaerten met een rif toeleydt 't geene so gewaer
digh genoeghsaem blijckt niet waer te wesen
op de middagh kregen de diepte van 20 vadem
steeck grondt daerden in stilte en eijndelijck
quamen noch ¾ mijle vande wal op 15 vadem
ten ancker, hadden als dan het westelijckste Eyl:
van Bodrangh Z t W een mijl van ons, —
des namiddaghs ontrent ten vier uiren liep
de stroom om de Noordt maer heel stil ughten
lighten de dreggh en gingen onder zeijl staken
de dieptens van 20 en 15 vademen ⅛ mijle
van de wal. savonts int begin vande voornaght
daerden in stilte int vierde glas vande 2de
waght kregen de windt uyt de Zden gaende
met labbere coelte en hadden de ZO hoeck van Tombe

noch

NOtN 5 a 6 mijl van ons Ender Spits vanden
berg Chabat N t W ¼ W. 6 a 7 mijl. —
Donderdag 21e decemb. 1679. smorgens zeylden met
ons op komende wint westelijcke Eijlandt vande dat ons
Z t W ½ W 4 mijl van ons voormiddags passeer-
den de diepten van 25, 23 en 27 vademen zan-
digh steen en jegens den avondt quamen inde
Straet Lombo een uur naer sons ondergangh
op 8 vademen steen bij den kleijnen Eijlandtie
dat voor inde Straet leijdt ten ancker, smits
de stroom die sterck door do Straet naer d'Zuijt
liep ons anders niet weder sonde te rugh gedreven
hebben, en sandere daegs —
Vrijdagh 22e decemb. 1679. met dat men sagh
dat de stroom om de Noordt liep ligten de dreggh
en lieten het soo drijven tot voor bij de laetste daer
ingelegene Eijlanden alsoo wanneer wij de windt
uijt den N: kregen, stelden het alsdan op een
laveren, jegens de middagh leijdende over naer
de Lombocsche wal, en wenden kort daer naer
het weder naer de Balische over te leggen maer
souden bij naer, door dien het tot drie distincte
malen toe weijgerde, de sloep met al het
volck dight aen een steijle met kanten uijt
steeckende klip, bij aldien de dreggh niet dight
daer voor laeten vallen hadden, verlooren hebben
maer Godt zij gelooft en gedanckt, voor sijne
goddelijcke beschermingh draijden daer voor
op en drijfden achter uijt en raeckten soo da-
nigh uijt doodts gevaer daer nogh van daen,
maer waeren genootsaeckt de dreggh met
een Ouï touw dat daer op staeck naer dat wij
een groote bamboes tot een teecken daer
aen vast gebonden hadden, te laeten slippen
ontrent ¾ mijl van den N W: hoeck van
Lombo de windt zijnde nogh al Nen quaedt,
men anckerde Balische wal in een baijtie bij
een versch water rivier op 20 vademen steen
grondt ten ancker —
Saxonts met sons ondergangh gingen met
het landt —

Januarij 1680 — Malcijs Int Castel Orangie —

hetlandt liggende uyt de N W: haudt andermael onderzeyl
Hollende onse cors N N O inde eerste wagt kregen de
windt uyt den N: met harde travadden deden ons bedwongen
om al laverende de straet uyt te raecken maer door dien
de sloep in geenen geheel gemaniert en was nog werden
nog draijen en wilde soo wierde geanckert (bequame wij
niet op lager wal te raecken het wedder de straet in te
laten drijven onder dregh op 36 vadem te laten
sincken tot —

Saturd: 23e decemb: wanneer de windt uyt den N: woey
en wij onder zeyl gingen verpende de ingebonden ballast
een deel van agteren tot voor presumerende daer
mede tvaertuygh tot wenden te bewegen, maer het
en duyrde niet langh ofte dregh moste alweder te
grondt, een musquet schoot van de wal tot savonts om,,
trent twee uyren voor sons ondergangh dat de stroom
kenterde en nae buyten liep ligten alsdan op goede
hoop weder de dregh en gingen met een Z t O wind,,
tie dat stappiets was onder zeyl —

savonts inde eerste wagt hadden de N: hoeck van
Lombo O N O ½ m: van ons ende hoeck vande straet
bancka genaemt de doodt kist N N W: 2 m: de
windt quam alsdan uyt het Z: met harde travadden
en regen, en inde tweede wagt uyt den Z W: met
bramseyls koelte maer t onder ongeluck int 7e glas
van do wagt niet ver van bancka sijnde scheurde
de bezaen en fock aen diverse stucken die halsen
genoodtsaeckt wierden de zeylen in te haelen
en het sloepe met onse zielen den Almogenden Godt
in sijne gebenedijde handen te bevelen, dreven daer
wederom de Z: en inde straet lomberende alwaer
op ons voorige anckerplaets bijt vaes presentie
sanderendaeghs tot savonts toe om de zeylen te repa,,
reeren mosten bijsoden leggen —

Sondagh 24e do }
Maend: 25e do } swalckede nog al om in eijgen hee
te kommen maer wat men aen wende konde door contrarije
windt en stroom niet gewinnen —

Dinsdagh 26 do smorgens de windt N W: bram,,
zeyls koelte

zeyls trocken met slecht water lichten ons ancker
en gingen onder zeijl, passeerde de N: hoeck van Lomb
en liepen het met de N: W: windt om de N: straet
des middaghs kregen de windt uijt den N: weijdent
om de N: W: meijnden soo met die gangh inde bocht
vande doodt kist te seijlen, maer door dien de windt
sigh naert westen schavelden en een grouwelijcke
holle deiningh gingh, raeckten weer t'onser leet,
wesen inde mondt vande straet Lombo en sey-
den savonts met sons ondergaende de hoeck van
doodt kist N W t N: en t Nen klippie dat op
de Noordt hoeck van Lombo leydt O t N ½ O —
een mijl buijten de wal van Celebes de windt N W —
en travadt op travadt, stelden de coers N deeden soo
veel doenlijck was, met lapperen ons uyttersten ver-
mogen om d' manadosche reijs te gewinnen, maer het
scheen dat het den Almaghtigen godt niet en geliefde
want wij sackten handt over handt na de Lombische
lager wal, daer de brandingh soo danigh tegen aensloegh
dat menschen haeren te bergen stonden die 't aensagen
vijandelijck leydent aen om te wenden, maer door dien
de sloep weijgerde most men voorde windt laeten
afloopen, soo dat het niet veel en scheelden of sloep
volck, en gelt souden in stucken jegens de wal
van malkander ~~[struck out]~~ geslagen hebben, een
weijnigh eer na scheurde de fock uyt het onder-
lijck met twee a drie naeden en de bezaen aen
boovenlijck, het wierdt soo doncker dat men geen
handt voor oogen en konde sien wij liepen dan
andermael, op Godts genaeden na binnen dreijvende
en raeckten t'allen geluckten en ons behouden —
nogh op 35 vadem ten ancker —

Woensden 27e decemben 1679 hebbende deden al weder ons
debvoir om met de N W: windt de straet uyt te
laveeren, maer gemerckt het tot drie maelen
toe weijgerde te wenden, waer door al weder ons
in uyttersten gevaer van jegens de Celebische lager
wal de sloep te verliesen stonden mosten de
drege op 36 vadem laeten vallen en dien dagh en nagh
daer blijven leggen, en t garen aend fock en bezaen
te vermaecken was wierdt na vermogen versien —

Donderden 28e xb

Januarij 1680 — Malleijo Int Castel Orangie —

Donderdn 28e decemb. 1679 een uur voor dage kregen
de droge en liepen met een Zen windt de straet
Lembe uijt, stellende onse coers N: aen; op de mid-
dagh kregen de windt uijt den N: W: met harde
Travadose koelte peijlden savonts met sons onder-
dergaen de Noorthoeck van Lembe Z W t Z 1/4 Z
ende Oosthoeck van Banka N W t W 1/4 N: 5 mle
ent Eijlt Cajare N 1/2 W. 7 a 8 mle van ons en
waren naer gissingh drie a 4 mle buijten de straet
Banka de windt N W en W N W: coers N. t N
W: snachts de wind Wn en coers N W: —

Vrijdagh 29e do smorgens peijlden met sons op
komen de hoeck van Cajare W: N: W 1/2 N: naer
gissinge 5 mle van ons ende N W hoeck van Tagu-
landa N t W: de windt woij nogh al uijt den
W: N: W: en westelijcke gaende met redelijcke
koelte. naer de middagh liepen over om de Z W
en peijlden savonts met sons ondergaen de Zuijd
hoeck van Tagulanda N W t N 1/4 N 6 mijl ende
W: hoeck van Cajare W 1/2 Z. 7 mijl —

snachts de windt N. W. met labbere coelte en coers
W: bij de windt over —

Saturdn 30e do hadden de windt seer slappies uijt
den N W: peijlden met het opkomen der sonne
de Z hoeck van Tagulande N W: t N 7 a 8 mle
d' Oosthoeck van Cajare W: N: W: 8 mijl en den
bergh Clabat Z W 1/2 W: 9 a 10 mijl van ons —
naer de middagh de windt N W: en N N W:
met sons ondergaen peijlden de W: hoeck van
Cajare N W: t N 1/2 W: 7 a 8 mijl en de N: hoeck
van Lembe Z W t W: 3 mijl van ons de wind
N N W: met labber coelte. snachts de windt
N: W: en coers N: met schoone voortgangh

Sondn 31 do smorgens peijlden met sons op
komen de O: hoeck van Banka N W 1/2 W:
1 1/2 mle van ons de windt was W: N: W: —

en coers

en coers N N W: 's middaghs dreven in stilte, de stroom
die ons een favoure was zetten ons alsdan om de west
van de Stradt Bancka toe; des naemiddaghs de windt
N: en N N W: met redelijcke coelte de coers **N N W**
en N W: de stroom liep ons al mede om de N W: en
peylden savonts met son onderganck het weste-
lijckste Eylandt dat inde Stradt Bancka leydt
N t W $\frac{3}{4}$ m^l. het lugger N N O en coers N N W
een uur voorden avondt quamen inde Stradt Ban-
ten ancker op 10 vademen zandt gront, even daer
nae begon de landt windt door te koelen uyt
den Z W: waer met de dregh ligten en gingen
onder zeyl —

Maendagh 1mo January 1680. peylden met son op
comen de Oude manado Z W t W $\frac{1}{4}$ W 3 a 4 myle
van ons dreven in stilte de stroom zette ons bank
weder in tot bij het westelste Eylandt alwaer onse
dregh op 10 vademen te grondt lieten gaen, om
trent een uur daer nae kregen de windt en stroom
uyt den N O: winden onse dregh weder te ligten
maer ontrent twee vademen thuys gebonden braec
het touw, zetten alsdan de zeylen bij en raeckten
soo danigh de Stradt Bancka weder uyt, alswan-
neer wij de windt uyt den N N O met labber
koelte kregen stellende onse coers langhs de wal
heenen en peylden savonts met son onder
ganck de noordt hoeck vande Manado Z W
1 $\frac{3}{4}$ m^le van ons, snaghts dreven in stilte maer
wierden weynigh off niet door de stroom vermin-
dight onder de wal waeren omde N O gesett

Dinsdagh 2^e d^o was het nogh wel stil peylden
alsdan met son op komen de N^o hoeck vande
Manado Z W $\frac{1}{2}$ Z: nae gissingh twee m^le en oude
manado W t Z $\frac{1}{4}$ Z 2 a 3 m^le waeren een 4 m^l
vande wal —

een uur nae son opganck kreeghen de windt uyt de N
labber coelte met de welcke wij snamiddaghs quamen
voor de manado, kregen de windt (alsdan uyt de
wal, deden ons uytterste vermogen soo langh

met laveren

Januarij 1680 — Malcijo Int Casteel Orangie

haerden dat we nogh seijlen den avondt op de hoogte van
Manado bij de brugh op vijf vadem ten ancker quamen
Woensdagh 3e Jan. 1680 haelden de sloep inde Cruijer
Donderdagh 4 = do. losten onse ingeladen packen —

Vrijdagh 5 = do.
Saterdagh 6 = do.
Sondagh 7 = do.
Maendagh 8 = do.
Dinsdagh 9 = do.
Woensdagh 10 = do.
} niets voorgevallen dan dat het Crobbetje(?) ons van schipper Jan Walboom op gecontanteert om aende Hr. gouverneur weder te bestellen, niet gegeven is gestrooit(?) en altijd gedurende dese tijdt seijl laeten(?) pady in genomen waer van drie op Chiauw sullen moeten over brengen —

Donderdagh 11 = do. gingen savonts omtrent thien uren, na genomen afscheijdt van alle goede vrienden met het landt liegie van Manado na Chiauw onder zeijl —

Vrijdagh 12 = do. smorgens de windt N O en O ten N: des middaghs quam het uijt den N W en des avonts uijt den N O: peijlden savonts met sons ondergangh d'oude Manado Z O t O r: a 3 m[ijlen] van ons

Saterdagh 13 = do. smorgens bebroken lught maeckende het landt uijt het gesight en hadden de windt uijt den N O met harde travaden en regen omtrent twee uren na sons ondergangh scheurde onse besaen en sloegh heel aen stucken en desgelijcx ginck het met de fock oock daer na oock soo wij haelden alsdan de kruijsfock om hoogh om voor de windt te kunnen houden, de zee ginck soo afgrijselijck hol dat ijselijck was t' aensien, (wen?) eijndelijck kregen d'fock nogh wat gerepareert die soo haest niet bij gemaeckt en werdt off scheurde al weder wij konden alsdan twee stotangh(?) matten aen den anderen maer ten mogt niet helpen zij braken in der ijl aen stucken, wij dan geen remedie meer wetende noch konnende practiseren om zeijl lagie te krijgen of bekomen wisten niet wat aen vangen doen Assistent vander Meersche, dit siende braght sijn kombaerts voorden dagh twee kunnen oock bevoerende d'kruijsfock om hoogh ijsten op dat we dat nogh gaende mogten houden soo lange dat we d'fock andermael wat gerepareert hadde met ons laetste zeijl garen, die

qualijck

qualijck wedder om hooge was of d' Cluijs fock quam
om laegh en het toegemaeckte zeijl van 't Combaers
scheurde aen stucken, de fock viel het Jagt en voor
digh fraeijties dragende dat ons besonder was,
namen als dan de Cluijsfock en stelden die dat
agtersten voor den gebruijckende voor dese tijdt
in plaets van den bezaen, waer mede al dobberden
nogh eijndelijck buijten gevaer raeckten alswan
weder wij resolveerde de steven nae Manado te
wenden en aldaer met liefs g'arriveerdt wesende
de zeijlen wederom te vermaecken — op de middagh
begon het op te klaeren en zagen als dan de oude
Manado ZO t O: 3 a 4 m^l van ons, nae middagh
scheurden de fock andermael kreegen de selve
tegens den avondt al weder bij. Snaghts de windt
ZO: en O: zeer ongestaedigh —
Sondag 14 do smorgens zeijlden met sons opkomste
d'Oude Manado ZZO: 2 mijl van ons de windt
NO maer heel stilletjes nae de middagh kreeg
wij koelte, waer met de oude Manado agter
uijt zeijlden, des snaghts de windt Z^en dogh stil
maend: 15 do smorgens drewen in stilte, ~~ ~~ ~~ ~~ zijnde
met sons opgangh de oude Manado NNW: ½ mijl van
ons, en voor de middagh kregen de windt uijt den NW
stelden onse koers OZO nae de baij van Manado
alwaer smiddaghs Godt sij loff op 't ancker quamen
de pareire ten anker quamen —
Dinsd: 16 do haelden de sloup in pareire en maeckten
de zeijlagie —
Woensd: 17 do niet voor gevallen dan dat souip
van de dragh op het landt lagh aen stucken brack
en d' sloep buijten de pareire tegens 't reiff, door
de groote afwateringe wierdt gedreven —
donderd: 18 do hebben de sloep door de vehemente
afwateringe over de banck gesett met soo een
kragt dat het Cabeltouwe soo gedruckt wierdt
dat het gildt aen stuc boorde aen stucken brack
waerdoor genootsaeckt wierden 't selve soo langh
als 't was uijt te vieren —

Vrijdagh

Januarij 1680 — Malleijer Int Casteel Orangie

Vrydes 19 do: al vroegh waeren doende met laegh water op de droogh te ligghen en ingraefden soo diep als wij konden komen, maer en konden niet krijgen gemackelijck te diep int zandt zat dat t water begon te wassen wederhalven genoodt zaeckt waeren de touw af te snijden ende deselve te laten soo diep als de gesoncken was zitten, opdat wij savonts ten 8 uuren onder zeijle mogten gaen maer mosten door dien de sloep nogh vast zat tot sanderendaeghs toe beijde leggen —

Saturdes 20 do: als wanneer wij met hoogh water afgeraeckten en onder zeijle gingen. op de middagh hadden t fort Amsterdam N O t O 3/4 m^e van ons de windt N W: en coers W: met regen gemengt, onse bezaen die maer nieuwelijck vermaeckt en was scheurde jegenwoordigh op den nieuwe twelck voorwaer een verdrietige zaecke is — savonts kregen het landt liggin en zeijlede met sons ondergaenck het fort alsdaen O Z O een mijl van ons inde voornaght dreeven in stilte eghter raeckten door de stroom des naghts nogh voor de Straet Bancka —

Sondagh 21 do de windt Z: en coers O: zeijlden de Straet Bancka door, voor de middagh kregen de windt West met brandijgs coelte stelden de coers O N O: aen om boven Lasouri en Minjan te komen zeijlen, savondts kregen de windt uijt den N: met doorgaende koelte zeijlden met sons ondergaenck het midden vant Eylandt Toguelanda N N W 1/2 N nae gissingh 8 mijle en de zoeck vande doodtkist W: 7 mijle van ons snaghts de windt als vooren —

Maendes 22 do hadden het eijlant uijt den N zeijlden met sons opkomen het midden vant Eyl^t Minjoun, Z t W 1/4 Z 4 a 5 mijl van ons stelden alsdaen onse coers O: aen —
Savonts de windt N: met bandes doorgaende

Coelt

Coelte, preijeden met ons ondergangh het midden
van Minjoino W t Z: ½ W: 6 mijle van ons —
snaghs de windt als vooren, int vierde glas vande
tweede wacht saegen de hoek van Batangina
en hadden de boght van Sabona O N O ende den
bergh van Ternaten Z Z 5 a 6 mijle van ons, ste
den de koers Z O aen tweer ende wind als
vooren —

dinsdagh 13e do smorgens waeren in stilte —
met de steven onder O: niet veer van Jilolo
alwaer s Comps opgemaeckte galeijen in —
boght saegen leggen, en preijeden de N O: hoek
van Ternaten, Z O ½ Z 1½ mle ende den bergh
van Tidoor Z t O 1¼ do buijten de wal int
begin vande voormiddagh kreegen de winds
uyt den O Z O met labbere coelte en koers
Z Z O, waer mede (liever door staen ende
quaenden soo nogh ongehouden (godt zijs
loff dat hij ons soo vaderl. bewaert heeft)
op de middagh ter reede van Maleijo voor 't
Castiel Orangie ten ancker —

daer en boven versocht de volgende benoodigtheden
als —

een spaen saegh om planken te saegen
400 lb boskruyt
2 a 3 cardoes cokers
een half huyt pompleer Hollants
3 ijsere pompstocken a 5 voet lanck en
wat pompspijckers —

twelcke ten meerendeele met de expresident al is gepas[seert]
verders doet berigt dat aen den coninck van Sangij ter
ordre van d E H. gouvern. uyt den naem van de Comp
25 lb boskruyt benevens twee musquets gegeven heeft
de welcke hij seer vernoeght heeft ontfangen —
als mede dat den hoogbootsman Cornelis Gerritse van
Munnickendam om sijn dienstigh versoeck mits sijn
langhduyrige siekte, benevens den derdewaecke

Gerrit

Januarij 1680 — Malleijo Int Castel Orangie —

Dagregister gehouden bij das walboom soo lange hij op Goron,, talo met het Jagt Amsterdam gelegen heeft.

Gerrit Hladderack, volgens ordre van zijn E: om zijn dienst alhier op Malleijo, naer te nemen met de Chialoup overgecomen, —
becomen oock desselfs dagelijcxe aenteeckeninge gedaen ende gehouden, soo lange op Gorontalo gelegen heeft zijnde den inhoudt van deze als volght —

Int Jaght d'Coningh Amsterdam Aº 1679 —

dagh Register voor gevallen inde Mondt vande Revier van Gorontalo en vande dagelijckse tijdinge aen ons gedaen door den Corporael op Domoga

Julij 5. Sijn wij inde Mondt vande Gorontaloose rivier Godt zij gelooft g'arriveert, alwaer wij het Jaght d'Sangalos ende d'Chialoup d'Eendraght vonden, die wij met het Jaght den Coninck Amsterdam langen door alhier met ons drie Comp.s vaertuijgen —

6: do gaeven de inhebbende victualie ende de goede waeren voor het Chialoups volck over aenden Stuijrman van do Chialoup d'Eendraght —

7: do wierdt goedt gevonden door dien het Jaght Amsterdam seer leck was om met d'Chialoup d'Eendraght naer Terna,, ten te navigeeren en daer order de schipper vanden Sampson ende den boeckhouder Christiaen Hasselbergh Comp.s saecken te besorgen —

8: do sloegen met malcanderen over alsoo wij weinigh timmerhoudt in hadden voor de Chialoup voornoemt te vertimmeren, en zij nu mede gaende naer Ternaten, dat het Jaght soo leck bevonden wierdt om geen tijdt te verzuimen, het voor eerst aen te tasten —

9: do is den Schipper voornoemt ende boeckhouder Chris,, tiaen Hasselbergh met de Chialoup d'Eendraght naer Ternaten genavigeert latende ons in stilte ende de vlagh aenden Coninck Amsterdam —

11: 12 do
10: do maeckten ons klaer om met het Jaght tegens de wal te halen om te vertimmeren en sloegen

Ende

wederkeerden aen landt op om ons gedierte te versien —

Julij 13 smorgens met hooge waeter hadden wij het dagh boven de wal, bevonden het tussen windt en waeter heel vande woorm door gebeten te zijn, waer door genootsaeckt vonden hier en daer een stuck uyt te hacken, om eens te sien hoe de binne zijt gestelt was, die wij mede heel open bevonden —

14 do deeden ons debvoir om de kiel boven te krijgen waer door de steyl afgaende grondt konde niet met meer maght boven krijgen want het al sijn schoris, en met de aenrollende deiningh perijkel soude loopen om daer door meerder schaede als profyt te doen lieten het dan alsoo leggen, en verhaeden hem tot andere dieste gaende ondert vlack mosten daer mede te vreede zijn —

15 do quam de dickle hooghooghe van Gorontalo, met eenige bij hebbende rijcxgrooten om ons te besoecke seggende wanneer wij eenige houtwercke benoodigt waeren, tot het vertimmeren, haer soude waer schouwen, dat sij ons soude beholpen sijn doch voor eerst, ick seggende niet bevonden onder de voortgeh te hebben om plancken daer van te zaegen en lieten hem het hout bekijcken, of het goet was, wa op seyde zeer goet te zijn ende het hout ondergaende belijck onder waeter was, maer wij het hout hier hackende haer mede soude voor yder balcke een r. geven, waer op ick antwoorde wanneer wij balck met ons volck hackten, zij daer geen moeijten mede hadden, en daerom niet en konden aen haer beta len, maer wanneer zij gelijck ick te voren geschreven hadde uyt last van de E. Heere Gouverneur wilde balcken hacken van hier vadderlanck en den vertsche dien eylants dick werckaen haer soude een r. voor ijder balcke geven aen lijnwaeten alwaert zij de vijftige en meerder hadden, daer zij verstoudt op toesloeghe, en versocht om een maet daer van te hebben, die ick hem verstoudt gaf, en seyden den Coningh daer van te wille kundtschap doen vertrocken aenstonts weder naer boven —

den 16:, 17, 18, en 19 do waeren dagelijcx hardt

besigh

Januarij 1680 – Maleijr Int Casteel Orangie

besigh met timmeren hadden oock mede twee timmer
lieden vande Sampson tot behulp —
Julij 20en smorgens raeckten op backboordt klaer hadden
met hoogh water haelden hem wedder op de stuurbortsboegh
21en do smorgens regenachtigh weder omtrent den uiren
naer dagh wierdt het weder duijster als schemer avondt
met een travatie uijt den ZO twelck alsoe verlaste
bij bragt ende dede vallen soo dick dat wij het met
handen vol vande aerde konde opnemen synde
donckere graeuw, omtrent twee uiren naer dese klaer
dent weder op —
den 22en en 29en do waeren dagelijcx met timmeren
besigh als voorden als mede ons volck besigh met
plancken te zagen —
30en do waeren klaer met timmeren en hoogh water
synde haelden terstondt vande grondt af op de middagh
sagen de Chialoup d'Eendraght voorhaels die omtrent
ten drie uiren naer de middagh bij ons inde mondt
vande revier voornt bij ons ten ancker quam
als mede den schipper ende den boekhouder wedder
mede bragt, die aldaer op Commi eenige soldaten
mede gebraght hadden om te leggen en daer voor
den pagger afgestoocken hadde tot haer Randevo

Augo Primo smorgens doordien onse hough indit hebben
bevinden gebrooken was, gingh ick met de timmerlieden
naert bosch om een ander te halen welck wij datte
kregen als mede nogh drie andere boomen zijnde
bequaem tot eenigh kondt hout die wij naer Maleije
hadde zulle mede nemen zijnde goet en sterck
vast hout —

2en en 3en do wierdt er dagelijcx reparatie gemaeckt
int Jaght de Sampson om naer Maleijo te navigeren, en wij
onder tusschen met de timmerluijden aen d'Chialoup om buiten
om te kalefaten want zij het seer benoodight hadde en oock
niet eer en konde op sij haelen —
4en do vieht Jaght de Sampson naer Maleijo genavigeert
laetende aen ons de vlagh en instructie als mede de
Chialoop den Eendt terwijl die schiden most syn
5en en 6en smorgens haelde d'Chialoup op sij togens strant
een want het aent schip met konde geholpen doorde

holle

heeft tidinge en hem ende wel gemaeckelijck met de kin
kroonde boven kregen —
Augustus 27ᵉ voorden dage quam den Coraq van Gorontalo
met den prauw met veertien man aen ons boordt
die wij spreecken wilde seggende uijt last van de Jonge
Coninck te komen, en dat het benoodight was tenten hem
dan over komen, maer souden de prauw met het volck
terstondt naer landt te wijle het nacht was en wij
al zulcx ontwendt waeren ons bij nacht soo komen
te besoecken, den volck dan gevraeght zijnde, waerom
hij dus laat inden nacht altijdt quam heeft d'Antwoord
alsdatter een man was komen vlughten die altijdt
tegenwoordigh was die souden aen den Coninck van
Gorontalo tidinge gebraght hebben, als dat Backara
met drie Corcorren en eenige andre vaertuijgen
altijdt op de kust souden roven en oock een man hier
voor om de W: hoeck vande Revier soude wegh
gehaelt hebben, en hij het ontvlught was en daer
om versocht den Coninck om met eenige Corcorren
en andre vaertuijgen naer buijten te mogen gaen
om hem op te soecken en te bevooghten, ick dan
den Coninck liet aen seggen, ick daer geen Consent
toe konde geven, om eenige vaertuijgen naer buijten
te laten varen, want ick daer geen ordre toe
en hadt, dan alleen den Capⁿ Lauwt Modda, en
hij niet bange en hoefden te zijn voor niemandt
want wij daerom altijdt leijden om op haer te passen
dat haer geen overlast van andre soude geschieden,
en sij daer in willende haer met genoegt dan daer
buijten te houden waer op den Coraq zijn afscheijdt
nam en seijde den Coninck hier van Rapport te willen
doen — Den selfden Sondagh zijnde voor de middagh
waeren bezigh met den predicatie naer gewoonte
voor te lesen, quam den volck met den Capᵗ Modda
van boven die wij wenschte een weijnigh te wagten
en sij oock sonde wij met ons dienst bezigh waren
toeven soo langh daer landt wij gedaen hebben,
quamen aen boordt seijde de Coninck geseijt soude
hebben dat hij dat wel betrouwde wij daer leggende
niemandt soude in laten maer versocht alle-
lijck maer met gelijcke magt naer buijten te gaen
en zien —

Januarij 1680 — Malleijo Int Casteel Orangie —

en sien wat hij in sijn schildt voerden soude; maar ick hadt niet soo te wraat leijdende seijde voor eerst dat het niet wesen konde noch te ligtelijck niet te wesen d'E.E. Hre offe gecommitteerden weder soude komen en haar dan wel soude licentie geven om naar buijten te varen maar met bedinge den Coninck niet quaat en moste zijn, want ick mijn Instructie naar moste comen die mij ter order van d'E.E. Hre gouverneur naargelaten was, sij seijnde niet te komen Bruinen versoghten dan met de Corcor vanden Captein Lainst Modda naar Bandange te gaen hoedanigh haar vande gecommitteerdens vergunt was gaeven haar dan licentie tot Bruits zij niet langer dan een maandt moesten uijtblijven volgens mijn instructie; en den sold.t harman van Vlaadsmeede most nemen die op haar doen soude letten daar zij mede te vrede waeren, waerop zij weder naar boven voeren, seggende als dat de Coninck eerst dagges eens mede af te komen en dan daer naar van spreecken soude —

Vanden 8e tot den 16e dito waeren dagelijcx besigh met het vertimmeren aende Chialoup als mede ons volck dagelijcx int bosch om plancken en balcken te haelen als mede ooch vier man die plancken saage, soo dat men genoodsaeckt d'Chialoup den volgende opsigh sal kunnen geven maar wenschte wel een vat harpuijs te hebben dat seer benoodigt soude sijn —

16e do 's morgens ontrent ten agt uijren quam den Jongen Coninck van Gorontale met den Cap:n Lainstade aenboordt meijnende sij omdenigh versoeck off sij eens quamen maar seijde niet anders te komen dan mij eens te besoecken, en de reijs naar Bandange met de Corcor van d'o Cap:n op te schorten tot nader gelegentheijt, en ooch dit mi d'eerste maal was dat sij mij quam besoecken, en daarom een schenkagie geven most, want sij dat van alle die alhier quamen gewent was, ijdt uyt de naam van d'E. Comp:e te werden vereert, seggende sij wilde nu mede een hollantse swarte kelderen gaen, gelijck den Coninck van Ternaten, sij waer soo wel Comp:s vrindt als hij waerop ick de wilde haudt openede en verhaalde den stouten bedelaar met den swarten rock voordesen bij den Coninck van Ternaten gedragen waer mede hij seer wel te vreden was en haste als off een varken

den

Onderdochten huijs op bragh, op de middagh nam hij afscheijt
van ons naer dat wij hem na vermogen getracteert
hadden en versoght doen nogh mede hij hem kost mede
gebraght hebbende hem met een weijnigh rijst en de
inwoonders tot welcker hem eenelick geschiede en voer doo(r)
naer Landt om aldaer sijn middaghmael te houden
en kort naer des smaer boorden

Aug° 17 = Smorgens haelden de Chialoup weder over
de Stuijr boorts booge want hij aen bacx boordt belaeden wa(s)
hadden een groot lekagie gevonden voor in de ver-
gaderinge van de Stevens troume dit wel het
grootste leck geweest hebt —

13 d°: naer van de 18 d° tot heden niet voorgevall(en)
als nu bekomen tijdinge van Damoga, door den soldat
Harman van Staden dat die van Coelangh Cattinge
en Swanna haer negorijs om laegh op te bracken
ende maecken haer opt gebergte vast en die van
Gorontalo haer vaertuijgen belaeden hielden om na
binnen wateren haer weijsen en goet te brengen seggen
hij niet en weeten hoe 't sijt met de Comp.e hebben
die van Tambello, seggen wel dertigh vaertuijgen
in zee gesien te hebben die alsier op aenquamen
wat daer af komen wil sal de tijdt leeren —

Aengaende het Christendom op Damoga zijn heden
vier verstorven te weten den ouden Cap.n Lannot
van Cattingola, ~~genaamt Bambam~~ en tweede soon
als mede den soon van den Hoofd van Cattingola
genaemt Cambam —

den 29 d°: bragten de Chialoup klaer en hadden hem
dadelijck van de wal bevonden soodt dight te zijn, bennen
te als doen mede den oudt Orembaij die bij de Chialoup ge-
beede en daer niet veel meer konde soo langh sijnde
uijtraghten, bevonden dan goet te wijl hij de ande wa(s)
niet klaer maecken daer een schuijtie van te formeren
tweelcke geschiede en dan daer sijn dinge gevoeghlijck
mede kan doen en een dregh mede uijt kan brengen

den 30 d°: smorgens kreegh ick een brieff van de Man
van S.r Abram Van Meyert komende over Caijdipan
handelende van de ongeregeltheden aldaer, en hij
meende dat wij eenige lijwaeten voor de manade
mede van Malaijo gebraght hadde, waerop ick hem
aenstonts raporteerde en de niet liet doen als dat

Januarij 1680 — Malleijo Int Casteel Orangie

d'Chialoup den 20en 7ber souden vertrecken —
Vanden 31 Aug.o tot den 11en Septembris waeren dagelijcx
doende met lieden aen het schuitie en een ander Chialoup
die een stuck int backboort maeckten, dat met het opsij
leggen daer uyt gebrooken was den selven do. kregen
wederom tijdinge van Domoga, door den soldaet de Coninck
van Domoga bekent sijnde d'Chialoup nu klaer was
en haest soude vertrecken versocht dies halven om
sijn soon naer Malleijo te senden hetwelck ick niet bestaen
dorste, maer liet hem weten dat het beter soude sijn
dat sijn soon alhier bleef, ende hij een brieff aende
E. gouverneur soudt want in dese mouson ligtelijck
wat overvallen een lange reijs koude sijn en sijn
soon de zee niet gewent en was en dan groot ongel,
maer souden op zee te lijden hebben —
Alsmede hoe dat de Coninck van Amoera de schenckagie te weten een prauw met vijf man van de Coninck
van Gorontalo uyt de lijwas hadde doen haelen
en oock ijder een hoorn van Amoera gewest op
Gorontalo die seer is beschoncken geworden vand'
Jonge Coninck en hebben malcanderen den eedt
van getrouwigheijt belooft seggende indien d'Comp.
ons lastig valt malcanderen trouw bij te staen,
sij hebben unne Commanders ontnomen en ons onse
alshoedeese onse voorouders hebben wel met mal-
canderen geleeft soo dan sullen wij oock met mal-
canderen wel leven en sterven —
Den 19 do. voor de middagh quam den Raja gamma
van Limbotto van boven om eens te vernemen
ofte haest de gecommitteerdens van Malleijo souden
comen, ofte eenige andere vaertuygen seggende
seer haest verlangen daer naer te hebben antw-
van Ja en seggende die alle dagen te moet te
zien en houwende hem mede te voor hoe dat
de Chialoup haest soude vertrecken en ofte sij
geen brieven aende E. gouvern.r wilde schrijven
ende oock geleijsden anderen Coninck van Goron-
talo daer van rapport te doen tegen sij alsnaem
des nam afscheyt en voer weder
naer boven, soo alsnu kregen mede tijdinge
door den soldaet van Domoga als dat de vijff
bangagers die ten tyde van de E. Francks, geroost

sijn

Januarij 1680 — Maleijo Int Castell Orangie

zijn niet van beleedt waeren te weeten drie van Coelang
en een bij den Capn. Lauwt mede op Gorontale —
September 18 do. souden wederom door de swarten die
dagelijcx met saguer wijn en Clappus afkomen, maer
anders niet veel, de weet aen de Coningh, off hij niet na
Maleijo schrijven wilde; want d'Chialoup nu klaer sijn
haest soude vertrecken inde tijdt van vier off vijf dagen
ten langhsten —

19 do. smorgens quam den Coninck van Domogo met
den Ouden Capn. Lauwt van Cattingola, aen ons boord
om ons te bespreken, alsoo hij noch nooijt aen ons boort
niet geweest waer, dede hem mede kundtschap van
het vertreck vande Chialoup waer op seijde ~~morgen~~
ons de brieff aende E. Hr. gouvern.r af te senden

21 do. op de middagh kreegen de brieff van [Coninck van] Domoga
en den Capn. Lauwt van Cattingola —

23 do. den brief niet krijgende noch eenige bescheyt
van Gorontale; ende Limbotto; d'onsche kost ver
konsumeert zijnde de Chialoup naer Maleijo, aff
gesonden want tegenwoordigh alhier geen Cost aff
en quam —

24 do. smorgens met den dagh ginck ick met de schuijt
naer Gorontale om de Coninck te versoecken datter
eenige vetwaeren van Sago, buffels, oft d'ijets anders
mochten afgesonden werden ende sij daer af betaelt
souden werden, waer op hij ten antwoordt gaff wij had
soo veel gelden en niet uijt woú laten gaen om
Ils te haelen daerom weijnigh hadden als Sagouman
en een weijnigh rijs, en ons daer mede konde helpen
dan mede volck daer dagelijcx mede afstuuren
soude; waer op hij mijn op sijn huys noodigde en
lieten mij de handt granaeten sien die d'E.E. Hr.
gouvern.r alhier met d'Chialoup d'Eendraght sijn
heeft geschoncken hadt, vraeght dan mede, off wij
mede met sulcke goedt versien waeren, daer op
Ick antwoorde daer, en van ander slagh geen
Corange te hebben, waer op hij seijde daer voor niet
bange en soude zijn, wanneer hij met 10 a 12 Cor
corren ons aen boordt quam hij ons te versteen
wilde en beden wat wij dan doen souden. waer op
Ick ick antwoorden soo daenige die sulcx int
sin hadde, alle dagen verwachten ende sij dan
haest wel soude bespeuren waer voor d'Compe.

ons kreijt

Januarij 1680 — Maleijr Int Castell Orangie —

ons kruijt en loodt wedde gaff en schoon sij met hoedanich
twaalf snaphanen quamen daar voor niet souden wijcken
want wij van oorloghs tuijgh nogh wel versien waren
daar op sij een weijnigh stil bleeff en opt laest uijt voer
seggende wel te weten dat de Hollanders goet oorloghs
volck waren, daarom oock voor sijn vrienden aen
genomen hadt, kort na dese nam sij afscheijdt van ons
en soude mij na de gogogo die de commande over
het volck hedt om met het waren aff te zenden,
die dan beijde het te zullen afkomen, namen dan ons
afscheijdt, en voeren wedde met de schuijt om laegh
Septemb: 25e do: smorgens met den dagh braecke
het dagelijcx touw ont twee (vallen vande) stocke, dreven langhs
de wal kreeghen wedde een ander ancker uijt de
wouden wedde van de wal, visten oock nae het
dagelijcx ancker, maer konde het niet bekomen
leggende op 30 vadem —
kregen wederom tijdinge van domoga, al dat die pas
bolangh op braken en na het gebergte, vleughten
oock dat de coninck van Amora, af quam nae Go
rontalo, soo dat de coninck van domoga seer bangh
was, dat sij haer alle vermoorden zullen gelijck
sij hebben laeten weten, die versogt hij om nogh
een man drie a vier, met geweer om snaphanen met
geweer te maecken twelck qualijck weijgeren konde
want wij nu niet wetende wat sij altijt in
haer schildt voeren want van dagh tot dagh wij
altijt haer stoutigheijt en gorontalese groot hebben
bemercken, hebbe dan hem een weijnigh met maer
en het daar op aenkomende soude hem behulpsaem
sijn, —
26e do: smorgens sonden ons volck int bosch, met
de timmerlieden om hout tot de gallerijen aent
schepie te haecken als mede kruijs en schaar stocken
27e do: smorgens sondt den coninck van Gorontalo
met die van Limbotto de dage vertwaeren af, te
weeten, elff rodings sagueman te drie tancoele
on bij hen, twee en tachtigh oude clappus, negen
bossen pijsangh, twaalf met veel voor 30 coppen
konde helpen dogh mosten daar mede te vrede
sijn, kochten ondertusschen voor het volck daar
wat bij, al het wat afquam, maar seer weijnigh,
29e do: op de middagh quam de bootsman, constabel
en schieman

Malcijs Int Casteel Orangie —

den schipman uyt de naem van ons volck versocht den
terwijl wij van weijnigh eetwaren voorsien waren
en sij alle dagen int bosch mosten gaen hout hacken
sonder eeten niet konden uytharden versochten die
halven ootmoedigh dat ick weijnigh gelt voor kost mo
uytgeven want niemandt vant schips volck yets
hadde om kost te koopen, waer op ick g'antwoordt
hebbe; jan haen ick konde dat wel doen, maer wan
neer d'E. Hr. gouverneur daer yets tegen seijde wa
op seggende vertrouwden niet off gij sult daer
niet qualijck aendoen, daer op ick haer dan dage
hebbe individer yets quam tot noodtdruft gekocht

1mo October nae dat de Coninck van Domoga, wij
hadde laeten versoecken om eens boven te komen
soo ginck dato deses ick met twee man nae Domoga
alwaer wij den Coninck vonden die seer bange
zijnde sprack hem dan wat hert int lijff maer
hij al prakende om op te breecken en dighte bij schip
te comen woonen twelck ick hem geheel afraede
en niet moste geschieden voor en al eer d'E. Heer
gouverneur ofte sijn gecommitteerdens alhier
quamen, en dan het ligtelijck soude konnen geschie
den, nu het kerck tijdt sijnde gingen met malkan
deren inde kerck en bevonden hondert en vijfthien
menschen inde kerck te zijn — soo dat het met het
Christendom alhier seer wel schijnt te gaen, als
mede des Coninck stricte ordre die hij houdt die
sondaghs sonder consent ofte siecke uyt de kerck
blijft wordt een geheelen dagh aen een pael gebonden
de Coninck was mede van sints om twee a drie
swartes nae Aijongh te stuuren hoe het daer
al stonde —

2de do. smorgens met t'inmeren van den dagh viel der
wederom weijnigh te van asschen gelijck als den 21 July
gevallen was — gingen mede wedder aenstonts nae
boordt nae dat wij ons affzegginge van den Coninck
genoomen hadt —

8ste do. door dien ons kost wedder wat schraeltiens viel
en niet wel af en quam om yets te koopen souden
onse stierman nae boven aen den godgodgod om
gelijck vooren geseght was kost soude afsenden
boven komende wierdt g'antwoordt van de
godgodgod wat wij daer soo lange hadde te doen

daer te leggen

daer te leggen, en gingen niet naer Maleyo om kost want wij geen craijwen souden hebben uijtgaen om kost voor haer te haelen daerom zij ons oock niet konde helpen doch kort hier aen de 8 Timman zijn afscheijt nemende seyde tegens hem hij soude sien dat hij nogh yets konde aff senden, maer soude wel een a twee dagen aen loopen want de Coninck van Limbotto dat mede moste aengedient werden —

10: Octob.er smorgens sonden de Coningen van Gorontalo en Limbotto [illegible] af te weten 18 bossen Saguwaren en 40 caboffes seggende niet anders te hebben en daer oock niet wilde voor betaelt zijn, en schoncken dit ons ten respecte van d'E. Comp.e

Vanden 10 tot 25.en d.o niet voorgevallen als souden ons volck dagelijcx int bos om brandhout en saegen mede plancken tot het groote huyck en andere noodtdruftes konde mede qualijck kuijs bekomen om het deck te setten —

26 d.o Op de middagh verscheijnt alhier de Chialoup van den Chinees Oij Cimco welcke ons victualje en goede manden voor het volck mede brachten, daer wij seer hardt naer verlanght hadden als mede brieven voor de Coningen alhier t'geen wij haer daedelijck lieten weten —

27.en d.o haelden onse victualje uijt de Chialoup t'gelt op de factuur aengehaelt stondt als mede ses packen lijwaet en een niet gesorteerdt lijwaet, dat ick alhier saldeeren te houden tot verniger verkijlinge te weten 36 balcken dick 13 duijm en vier vadem lang waer voor yder een rd.er bedongen is, als mede 30 bossen tout een rd.er en vier duijsent rottingh een stuck Guinees lijwaet de rottingh sijnde drie vadem lanck twelck bij de Limbotters en Gorontalders sal opgebraght worden de 6 packen voorn.t hebbe ick uijt d'Chialoup laten haelen door dien wij met de Chialoup voorn.t ter ordre vand E.ed.e gouverneur naer Tomini en Parigij mosten navigeeren en daer een partije van te maecken en het decke vand Chialoup niet veerdigh sijnde daerom beter int Jaght geborgen ofte bewaert souden zijn.

28.en d.o quam den Corp.l van domoga met den soldaet harman van Stadde van boven gekoort.

hebbende

hebbende dat alsier een vaertuygh van Maleijs gekom
was, en sij geen Tijwaat off d'Minste Cost van Manad
bequamen versogten dier halven dat ik haer
een weijnigh wilde versien want sij met malca
deren meer als twaelff Pers.e aen het volck op de
hole quaat waeren van Cost, waer op ik seyde
d E gouverneur daer van geh.n hadde haer een
weijnigh te versien, deden dan het pack met gesor
teerde lijwaeten open en versteeckten aen den
Corp.e te weeten guinees Tijwaat en een roode
Cancoele aen den Soldaet Harmen van Staden
twee p.s guinees Tijwaat en twee p.s bleauwe
Cancoelen hebbende van dit Jaer nogh niet gene
ten als hier bij gerekent 7 maenden Cost en Maen
gelt, beginnende van den eersten Julij tot ult.o
December en aen den Schoolm.r Francisco Ferdin
do Vier p.s halve breede bastas gingen doen
weder naer boorden —

29 October 's morgens quam de Coning van Goron
talo met twee groote schepproauwen voor
boorden en versogten alsoo het langh wachten wa
en den Coninck niet konde met respect afkom
s Comp.e brieven te haelen dier halven met mal
kander wilde naer boorden komen en daer geb
de brieven voor te lesen twelck wij dan gesa
mentlijck goedt vonden en voeren naer boord
te weeten ik en den Ass.t vander Meersch, al
mede den Stuurman Andries Mangelis.n om
s Comp.e affaire aldaer te verrigten quamen
dan omtrent ten twee uuren naer de middagh
in de Negorij van Gorontalo; alwaer wij ae
s Comp.e huijs gebraght wierden om aldaer soo
lange te verblijven tot dat den Coninck onse
komst aldaer bekent gemaeckt wierdt als
omtrent twee uuren vertoght hebbende
verscheen ons een s Comp.e Soldaet met de Oud
Conings soon sittende in een Pallinkijn
die de brieff van ons in een silvere schotel
ontfingh en braghten ons met dien naer den
Ouden Conincks huijs alwaer sij gesamentlijk
met malkanderen vergaedert waeren
aldaer sijnde wierdt de brieff door den Jong
Coninck g'opent en door den ass.t vander Meers

voorgelesen

Voorgeleesen tot twee maelen toe, maer seggende
zij het onderwerp verstonden, versogten dien halven dat
wij de Schoolm.r van Domoga, mogten laeten haelen
want die het geleesen hebbende haer dan nader souden
konnen vertolcken, twelck dan aenstonts geschiede
en den Tolck daer nae wierdt gestuijrt, maer door
ooch eenige voorvallen quamen sij verstaen
hebbende d'ongelegentheden tusschen d'E Comp.e
en d'Coninck van Ternaeten wie dat eerst soude
begonnen hebben, d'E H.r Gouvern.r ofte den
Coninck waer op g'antw.t wierdt den Coninck van
Ternaeten het eerste begin gemaeckt hadde –
waer over sij seer verwondert sijnde seggende
d'E Comp.e soo lange met sijn voorvaders wel
g'accordeert hadde en hij nu den eedt van getrou-
wighet gebrooken hadt wisten niet wat daer aen
soude schorten presumeerden den Coninck quaet daer
over soude sijn van wegen het werck voorleeden op
Timaun geschiet, maer op wij seyde al soo niet te sijn
en wel in de brieff als dat het een werck was al van
voorleeden Jaer gebrouwen, hier in dit vraegen
over en weder hadt Kaija Gamma van Limbatto
de meeste spraek wel die dit al hijgende en
laggende aendachtich [illegible] nu avondt werdende
soo wierde een gemeen gebedt gedaen, seggende
het voor d'E Comp.e was, gedaen zijnde scheelden
een algemeene charge, namen ons afscheyt
en wierden weder nae s Comp.s huijs gebraght
alwaer wij snaghts onse huijsvestingh moesten
nemen en ons aldaer eenige kost gebraght
wierdt –

Ontrent snaghts ten twee uiren versogten ons
den Schoolmeester van Domoga die mede bij ons
tot smorgens in s Compagnies huijs bleeff

30 October smorgens met den dagh den Coninck
aengedient sijnde als dat den Schoolmeester
van Domoga gekomen was liet hem door den

Tolck

Coeck trocken om de brieff dus te doegen voor te,,
tuelcke gedaen sijnde gaff den Coninck den brieff
weder aenstonts orde aen mijn om op Limbotte
het selve mede te doen worden dan aenstonts
met den praeuw naer Limbotte aldaer gekom
sijnde wierdt de brieff mede met respect ge,,
haelt, en op Houwinghs huijs gebraght alwaer de
Schoolm^r woorden de selve haer voorlas hier
ende aldaer haer gehoor wat beter daer toe te,,
verleenden als wel op Gorontale, dit gedaen
sijnde wierdt er mede een gebedt gedaen met
den algemeenen zegen waer op wij ons afscheij
vanden Coninck namen, en wierden in den huij
geleijdt al waer sij ons te eeten braghten voor
naer desen voeren weder van daer, naer Goro
tale, alwaer wij ontrent ten vier uijren
aen quamen, versoghten doen aenden Gog(?)
aldaer om een praeuw die ons weder mogt
naer boordt brengen twelck aenstonts gesch
nanemende ons afscheijt en voeren naer boordt
alwaer wij 's avonts ontrent ten negen uire
aenquamen —

31: Octob^r op de middagh quam den dukegog(?)
met Kaija Gamma ende den Sabandar van
Limbotte aen ons boordt wilde accorderen
van wegen de balcken, rottinge en houdt
en gaeren hadden voor uijt gehadt voort geen(?)
sij afbrengen soude, maer ick haer seijde niet
te konnen doen, want men geen meer uijt
en borgde voor dat de oude schult betaelt
was maer sij haer goedt alhier levererende
haer dadelijck soude voldoen, waer op wij
accordeerde mits bedinge naem eenigh lijnwa
en schreeven daer een brieffie bij dat ick dan
betaelen soude en sij haer part dan afbren
gende ijder het sijne te geven twelck mij
goedt doghte te sijn, maer anders het na,,
loopen soude gehadt hebben —
D^o desselfs 's avonts ontrent ten thien uiren

voeren

waren klaer met d' chialoup om naer Comini
te vertrecken om de goederen aldaer voor
de post gehouden, te overhandigen en den beadr[?],
tie van hier over Comini tot Harigi toe te
maecken besaengen ons volck en bevonden
datter een met de prauw wegh geloopen
was, stuurden terstondt onse schuyt de prauw
op om achterhaelt te mogen werden maer
vonden de prauw ontrent een musquet schoot
vande chialoup tegens de wal drijven, twelck
merckelijck genoegh was van willens wegh
geloopen te sijn doch de stuurman seggende
hij op Maleijo mede hadde het bos geloopen
konde hier dan niet naer wachten gingen
onder zeijl —

Pmo November smorgens quam den Coeck
van Gorontalo aen boordt seggende als dat den
wegh geloopen Jongen, op Gorontalo bij den
Coninck was, seggende niet te durven weder
bij de Hollanders comen want daer alle dagen
geslagen en gestoten wierdt, twelck merckelijcke loogen is, want hij doen maer sonder woord
ofte ijets wegh gegaen is, te landen Coninck dan
weten dat men hem mogten geboden af
brengen ofte goetwilligh een geven het soude
geschieden —

Den 3 en 4 do liten nogh een schuyt stellen off
twee gaten om het schip een weijnigh beter
bij sijn last te krijgen als mede hebben een
balck tot plancken tot een nieuw graetluijck[?]
5 do smorgens de wegh geloopen Jongen niet
afkomende en verstonden dat hij de meester
aldaer soo speelden met de stuckjes te schieten
en wilde hem in dienst vande Coninck begeven
sonden onse onder stuurman Gerrit [illegible]
met een mattroos naer Domoga, om aldaer
den soldaet Harmen van Stade mede te

nemen

nemende die beraets de spraeck bij naer aldaer te staen
om ditto Jongen van daer te halen op domoga komen-
de wierdt aldaer vanden Coninck verhaelt, hoe dat
hij den 2:e deser, op Gorontalo geweest maer bij de
Coninck om sijn afscheijdt van hem te nemen, maer
den Coninck van Gorontalo gesegt soude hebben
niemandt van sijn landt te laeten gaen voor en
al eer d'Comp:e met hem als met den Coninck van
Ternaten gedaen hadt en daerom hadde hij den
scholm:r Ferdinandus naer de manado gesonden
met acht en twintigh man, om sijn en den Comp:es
vrouwe van daer te halen want hij nu op d'komst
vande agt:e en gem:e Sal moeten blijven aldaer
dan deser nacht, want het beraets avondt geworden
was —

6 Novemb= Smorgens met den dagh is de stuur-
man de Soldaet en Mattroos van domoga naer Goro-
tale gegaen om tegens de Coninck te spreeken
van wegens de nacht geloopen Jongh, aldaer
gekomen zijnde, vonden den Coninck in sijn huijs
maer kort naer desen sijn eenige vertoogh
gebonden wierden vande Coninck geroepen die
daer dicht bij in een huijs was, alwaer sij vande
Jonge die beraets boven inde Coninck huijs was om
mede naer boordt te nemen maer de Coninck hier
op antwoorde, doch liet hem naer boven roepen alwaer
hij te staen verschenen in Moorsche kleedingh, met
een tullebant om 't hooft, waer op dan den stuurman
voorts seyde wel vogel bruijs daer kom nu
mede mede naer boordt waer op seyde van
neen en soo lange te willen wachten tot dat de
Chialoups weder mochte comen hier, met discoer-
tesije sijnde gaf den Coninck een wenck aen
den stuurman dat hij hem aen soude vatten
welck geschiede maer stelden hem wel wacker
te weer doch met geweldt handen en voeten
gebonden met groot geroep Saja Gorontalo
tullingh voor bitta maer bragten hem inde
prauw en voerden naer gewoonlijk afscheijdt naer boordt

ii:e gb:

11e November smorgens quam den Sabandar van Limbotto met een bemant vaertuigh en bijls, versogt hier weder andere wat goede handtsagen te haelen om onse balcken welcke hij aengenomen hadde te hacken welcke hem consent gegunt wierdt —

13e d° quam den Sabandar weder aen boordt seggende de balcken gebraght te hebben braght de maet van de dickte mede voorders weder naer boven — met een quam de soldaet van domoga seggende als dat de Jonge Koningh aldaer seijde tegens den Coninck van Gorontalo, soude uijtdrucklijck gesijdt hebben van wegen den Oorlogh op Ternate aengaende sij hun veel volck verlooren hadden, oock soude gesijdt wesen als de Ternataenen begonnen sij mede moste beginnen want sij gehoordt en hadden dat alhier eenige scheppen souden komen want daer geen scheepen op Malaijo en waeren om dit hier te komen waer over de grootshertige wel een voet te hooger gaen

15e d° quam quam een maringe met 7 à 8 prauwen in ijder 3 à 4 man van boven alwaer onse schuijt naer toe stuurde gevraegt synde waer sij naer toe wilden, hebben tot antwoordt seggende wij gaen hier boven om de hoecke om balcken te haelen voor de Coninck van Gorontalo ons huijs gelijck hij een nieuw huijs maecken laten haer dan passeeren —

Sedert den 16e tot den 28e d° sijn de prauwen met eenigh timmerhout wederom gekomen als mede eenige met sagu mante —

28e d° op de middagh quam den Corporael van domoga braght ons tijdinge als dat den Coninck van Gorontalo met al zijn maght naer Barbarange getrocken is alwaer de Coninck Toloda, mede met acht Corrocorren, is om te pessiaeren en maltan

deren

Malcanderen den Eedt van getrouwigheyt te beloove

29en Novemb[e]r 'smorgens saegen de Chialoup die naer Coningij gereedt was voorgaen stuerden ook onse schuyt daer naer toe waer mede ick begeerde den acoordt wedderom mede quam, hebbende het kaertie van hier tot Parigi toe versoeght soo man het selve hebbe kunnen krijgen, vertrouwende het selve naer d' H[ee]r gouvern[eu]r gesonden werden, ja maer met een de landt windt komende konde d' Chialoup niet binnen geraeken —

30en d[it]o op de middagh met het stille liggen quam de Chialoup mede bij ons op de rhede te ancke[ren] die nooij door dien hij naer de Manado most met de packen en het deckie mede buijten om leck fynde van onse binnaerleden versien als mede seijlen en het werck —

2den December 's morgens sonden onse stierman met een mattroos naer boorden om de Coninge te waerschouwen off zij geen brieven aen den H[ee]r gouvern[eu]r wilde schrijven waer op zij ons hebben geseght van ja maer mosten d' Chialoup nogh een dagh drie a vier op houden —

3en d[it]o voor dagh naer dat wij de jonge koorent[en] ende beijde geslooten hebbende heeft sijn selve versocht aldaer uijt te backen en twee beugels vande beijde stucken te backen gehadt hebbende en als dan sigh selve te waer begeven heeft en dan soo wedder naer de negrij van Gorontalo geseijlt, ingevolge het rapport van de Colake van Gorontalo welcke ick ock hebbe laten versoecken aen den Coninck voornoemt hij wedder op gebraght mogte werden —

1e Decemb

4:e December — kreegen tijdinge door den Radja van Gorontalo die afgehouden was door laste van den Coninck als dat hij wedder gekomen was en op morgen wilde naer Limbotto gaen om aldaer met die Coninck te pacificeren om met de brieven aen de E: Agtb:en heer te schrijven —

Op de middagh quam den Corporael van Domoga weederom aen boort seggende als dat den Coninck mede soude gekomen hebbe maer sieckelijck sijnde versogte die hals(?) dat ik wilde d' E H:r bekent maecken 't geen hem van de Coninck van Gorontalo gepasseert was gelijck in de E Agtbaere H:ren brieff aengeroert is —

7:e d:o voor de middagh quam de Coninck van Domoga met eenige sijn grooten aen boordt verklaerde en seggende als datter seeckere over-loopers van Ternaten gecomen waeren te weeten vier Xulanders een Boutonees, een Javaan, en een Gorontaler die voor desen om de moort hoeck(?) van deese persoon soude door de Ternatanen gerooft zijn, en die gesegt soude hebben op Gorontalo als dat de Coninck aldaer gesweegt(?) was en d' E H:r gouverneur slaegs tegens hem geweest was met dertige vaertuijgen en nogh vijftien barcken voort fort op Maleijo leggen, mede dat de pacificatie die de twee Coningen op Carangh gehouden hadden te weeten om drie a vier hondert man vant volck van Boloda(?) naer 't affte landt van Manado te senden om aldaer mede op Schuijt:s Alphoereesen te ruijten(?) en te helpen verdistruweeren, oock sijn soo meenende met ten eersten naer Gorontalo te senden om aldaer bij de voorsz Radjas onder, wesen te

worden

werden, en weeghen het paapschap bekent synde
zij hem willighlijck tot morden sullen hebben verkl…

9:e Decemb:r smorgens quam den Tolck van
Gouverneur Coninck weder aen boordt seggende
den Coninck van Limbotto was hem daer weder …
haringh gevet over d'Comp:e brieven naer welke
trouwe dit groote gijsseerij te zijn waer op w…
hem weder voor gevet, om den wegh geloopen
Jonge weduwe te restitueeren, want sij hem a…
daer inde negorij helden verborgen en d'E:
Gouverneur ofte gecommitteerdens van dien g…
lijcke genoeght soude zijn; waer op seggende
dat selve van mijn voorgehouden te sullen
naerkomen, en tegenwoordigh op teen ofte a…
andere geen besorgt krijgende, hebbe om de…
wille om geen ongenoegen te hebben ontrent ga…
bij d'Comp:e te bekomen hebbe d'Chialoups …
tot den dagh twee a drie ten dienste d…
Comp:e te houden —

10:e d:o voormiddagh kreeghen weder tydinge
van Domoga als dat de Corp:el vrouw met
de negotie der zijne, op Andegila waeren en se…
aldaer mede s'Comp:e brief te hebben waer…
gesamentlijck seer blij over waeren, want
alhier de grootschertige Gouverneurs de wou…
den weijnigh ontrent de Coninck van Domog…
deeden stoppen, die van haer seggende groot
overlastigheijdt twelcke hadt den eynd…
dient te hebben —

Ditto deses quam de Corp:el vrouw en de neg…
van de negorij voort op Domoga —

11:e d:o door dien ons braedt hout minderde sond…
ons volck met den 8 [illegible] an naert bos om
ijets te haelen twelcke geschieden en braght
savonts de schuijt vol synde weder met m…
kander aen boordt —

12e december niet remarcquabels voorgevallen
dan dat den Corp.le van Domoga ons schrijvende van
Corratien ofte Manado komende aen boordt bragt
ben oock genootsaeckt geweest aengemerckt de
Coningh van Gorontalo mij wijs maeckte te willen
schrijven d'chaloup twee à drie dagen op te houden
maer eyndelijcke ziende dat daer niet af en
quam en sij met ons de geck schooren hebbe
de selve goet gedagt op den 14e hier aen te
volgende te laten vertrecken —
Onderstondt tot dus verre bij mij op 't Jaght
Amsterdam inde reviere van Gorontalo
leggende geschreven en was geteekent
JH Walboom —

krijgende mede een brieff uyt Comini van
onsen Corporael Jan Veris berigtende dat
op den 7e Augusto passado met sijn bijhebben,
de soldaten int s Comp.e nieuws op gemaeckte
pagger genaemt het goedt begin inde bogt
is gekomen ende aldaer vande Coningen van
Limbotto, Biga, Sicabou, en Limbo ontfangen
dertigh ponden bosruyt hondert vijftigh musq
quet cogels, benevens vier hacken ofte spiem
haernen, vande welcke twee staende waeckt
in en naer het dorp te komen schielen den
ingangk off in komen vande pagger ende
het dierde om langes strant vande westkant
te flanqueren geplaetst hebt, hebbende de
stuckiens van s Comp.e wegen door den schipper
vant Jagt de Sampson Jacob Pieius verleent
gestelt, t een om de rhede te bevrijden ende
t'ander Oostwaert aende strant om aen
den kant schoon te houden, soo dat tegen

woordigh

rapport vanden Corporael Jan Veris uijt Cominij

wegens 't geen hem op sijn komst is overgegeven

woordige, in alles wel geruste en gemoet scheijnen te wesen

Wegens den B. geslagtigen Capn. Paurot Pajunkil van het dorp Balangat die sijn Ed. en Coninck met schrickelijcke straffen hoofd (?), wijl een ouden verhandeld gedood uyt het rijck gestooten, seght den selven alle daer niet te sullen konnen krijgen maer geloofd indien zij E. hem wilde toestaen om met en antgaen onderschijn van vriendtschap ofte iets wes voor d'Esqui= in te hopen, en togquist daer, naer toe te doen, dat als dan den selven sonder eenige moeijte ofte oproer wel soude konnen in handen krijgen ende de wettige Coningh tot wien het volck tegenwoordigh niet gunstigh is, als tot dien menschen slaegter, weder om te herstellen waer toe alle de Comindhe Coningen den Ed. Gouverneurs ordre en hooghst en versoecken —

Marckoocke bekent dat den mandarijns de hooghstluijden aldaer seer plaeght gelijck onlanghs noch van sin wat, dat dorp, sijnde niet verre van Comini leggende afgeloopen en des selfs inwoonderen te vermoorden, ende alles wat sij konden noch te nemen, doch en hebbe het selve niet durven ondernemen, mits zij verstonden dat daer ontrent Hollanders waeren

Verlangende die koningen seer naer de comste van d'Ed. Gouverneur —

Uyt den brieff van den schoolm. Antonij Adriaensz in Comini den 16 ditto passado geschreven verstaen wij dat de Coningen van Tamborno, Liga, Sudeng, Timbo, en Sicabou met alle haere volckeren volgens haere schriftelijcke protestatien met haer eijgen handt onderteekent op 12 do. ons hiermede ter handt gestelt, buijten eenigh dwangh het Christen gereformeert geloof hebben aengenomen, hebbende tot den eijnde alreede — 80

Jongelingh

Marginal notes:

Het verwerpen van den koningh van balangat.

dat de mandarijns de hooghstluijden aldaer seer plaegen.

protestatie van de Coningen van Comini om met haere volckeren ghristen te worden.

Jongelingen wert voorgehouden, soodat aldaer wel den
Predikant van Noode waere, om die gemeente welke de
fondamenten weten(?), den H: Doop te laeten ontfangen,
ende d'oude in haeren ijver(?) te Couragieren —

antwoord vande Coningen van Gorontalo en Limbotto op onse Jongste missive —

Mede bekomen den brieff vande Coningen van Goron-
talo ende Limbotto met Arabische letteren in de
Maleytse Taele geschreven, beantwoordende onse laetste
aen haer afgesonden wesende(?) noopende de pointen van
het beswooren Contract tusschen d'E. Comp.e en d'Coningen
van Gorontalo en Limbotto, seggen datse hun tot den
Jongsten dage aen het selve Contract op 't Eijlandt Terna-
te int Casteel Orangie met d'E. Comp.e aengegaen,
houden, maer dat d'Comp.e sulcx niet en doet, schijnende
alles naer haer te willen wenden, verbiedende hun vrije(?)
handel op Tomini te drijven, het welck sij seggen tegens 't
Contract te zijn —

Ten tweeden beklagende het verback(?) vanden Coningh
van Agamma naer Tomini, seggen dat sulcx geschiet is
om den brieff vanden H.r Gouvern.r naer Mandaree(?)
en Oudjong Pandang off Parigij te doen bestellen,
ende dat daer aen niet misdaen kan hebben —

Ten derde wat aengaet, dat Catchil Palanka broeder
vanden Coningh Agamma in het dorp Pondamout(?),
seggen dat het is, om dat het dorp den Coningh van
Limbotto onderdaen toe komt, ende hij Palanka al
daer Coningh is; dat sij eenige Tominders gedoodt
souden hebben, seggen daer inne niet bewilligt, ofte
eenige schuldt daer aen te hebben, doordien sulcx
geschiedt is door hun onderdaenen, die gehoordt hadden
het Contract tusschen de Coningen van Gorontalo
en Limbotto, ende de Coningh van Tominij aen-
gegaen, waer in onder anderen staet (soo wanneer
hun eenige Tominders quamen vlugtige(?) te geven,

NB: ende door de Gorontaelders en Limbotters konden
achterhaelt worden, die doodt waeren souden doodt
en die gevangen souden gevangen blijven) ende
dat zij hun sulcx met dese woorden, en haedt(?)

niet doodt

niet doodt, het hun ooch slaeven en onderdanen, wel
expresselijck verboden hadde, vragende over sulcx
bij deselve missive wel stoutelijck, waerom sij bere-
ende g'oordeelt worden, soo sij schuldt hadden, men
souden hun straffen, ende seght gebeurde saeght daer
van het verbranden vande dorpen Cambelatte en
Pandan leggen noch de schuldt op den Coningh van
Tomini en M.r Anthonij, waer op D:e Dodt tot getuyg-
roepen —

Berichten mede dat sij met den Coningh van Mana-
ere Contract en verbondt met eeden bevestight ge-
aengegaen, soo dat die drie Coningen weder eens ge-
zint te worden, doch waerom sulcx geschiedt is, is on-
onbewust, dan schijnt volgens hun eijgen schrijven
als int aenkomende brieffboeck te sien staet, niet
ten goede te duijden —

den Koning van Parigi versoeckt een bondtgenoot vande Comp.e te wesen

Uyt den brieff vanden Coningh van Parigi ont-
fangen wordt verstaen, dat den selven voor desen
met den Coningh van Tenatten, terwijle met
d'Comp.e in vrundtschap leefde, genegen was
in verbondt te treden, maer nu hoorende dat
tegens d'Comp.e rebelligh is, wenscht liever d'
vrundt en bondtgenoot van d'Comp.e te zijn,
gelijck sijn vadder Kili den Coningh van Palou-
die met den Admirael van Maccasser in ver-
bondt getreden is, sonder het Christendom t'aen te ra-
den, want die van Parigi sulcx niet soecken,
ende sulcx groote ongeneghenheden tusschen hem
ende sijn vadder den Coningh van Kili soude
verwecken, seggende hij van nu af aen bij
dagh en bij naght als een vrundt ende bondt-
genoot van d'Comp.e te willen blijven, bedan-
kende den H.r Gouvern.r voor hem toegesonden
twee musquetten en twee cardoesen buskruyt
versoeckt dat met weijnigh schiet geweer ende wat
buskruyt beliefde t'ontsetten —

De Coningen

Januarij 1680 — Maleijo Int Castell Orangie —

verzoek vande Koningen van Tomini als ook

De Koningen van Tomini versoecken dienelijcke bij haren missive dat hun mogte 5 a 6 soldaten, wat cruijt en loot, om haer tegens de Gorontalders, ende mandardeshen in tijdt van noode te weeren, mogte toegesonden ende den aldaar leggende Corpl. Jan Velis tot sergt. geavanceert worden, klagende seer, dat sij door haer armoede, de van d'Comp.e ontfangen weldaden niet en connen vergelden —

vande Koning van Sawakka

Den Coningh van Sawakka schrijft ons mede oodtmoedelijcke, dat onder de bontgenooten van d'Comp.e mogte gerekent worden, seggende van m.r Antonij Adriaense den hout te hebben ende ook d.o bije tot den monster om sulx voor d'Comp.e van ijser naer te maken ontfangen heeft, waer mee hun beste beloofde te doen, ende d'Comp.e daer van mette eerste gelegenth.t den staaltie opsenden —

klagt over den opstant der mandarsen

Claegende seer over den overlast, die sij vande mandardeshen sijn lijdende; versoeckt dat met wat cruijt en schiet geweer mogte ontset worden —

een hollandsch Jongen op Gorontalo bij den Koningh gevlugt

Den Stierman vande voorsz. Chialoup Chialoup Andries Manglaus berigt ons dat Hendrick Oppernol van Antwerpen Jongh Matroos op den 30 Octob.e A.o pass.o (savonts ontrent 6 uren met een cleijn schip vaertuijgh naer Gorontalo gevlugt, ende bij den Jongen Coningh huijsvestinge genomen, ende sigh ten eersten int Moorsch gekleedt heeft soude dat hij weder om van daer wil comen vol- gens d'attestatie daer van sijnde verleijt bij den Verdonwaerde Gerrit Fladderacke ende Willem Egberts matt.s, gepasseert den 2.e Xb.er pass.o voor den assist.t Joannis vander Meersche ende seekere getuij- gen als onder d'Criminele attestatie te boeken is- Becomende mede p.r d.o bodem twee brieven van

d'Opperhooft

van d' Opperhooft vande Manado den Bouchouder Abram van Meijdert, den eenen den 10.de en d'anderen den 19.de Stantij gedateert, waer uijt verstaen hoe Tondano met sijcke en weelderige geworden sijnde, agter uijt come te spatten, niet weetende wat van brood-dronckenheijdt beginnen wilt, schijnende niet gerust te konnen wesen, want niet alleen tegens de boven dorpen, maer oock selfs — tegens die van binnen als Aris, Calabats, bantijck, en Manado dieverse beroerten ende oneenigheden, sonder de minste redenen daertoe te hebben, dan dat alles onder haer gewelt schijnen te willen hebben, maecken ende veroorsaecken, tot nadeel vand' Comp:e gepracticeert te zijn, want sij al reede hebben ontvallen dat geen proffijt van d' Comp:e en hebben, ende dienvolgens naer deselve oock niet moeten vraegen, sijnde die van Tondano en Bouton weederom vereenigt, ende haere quesditie bij geleijdt, mits volgens haer wijse weederom een voorden overleeden ter doodt gebragt wordt —

dit van Tondano Bouwen op Manado hooveerdij

als binnen dieverse oneenigheden

Schijnende met de Comp:e niet te willen te doen hebben.

berigt mede dat het Zangerees Jonq, van hier op den 30 meij A:o 1679 vertrocken, naer langh swerven op den 5.de Stantij op de Manado g'arriveert is, de mede gegeven goederen daer uijt beschadigt, een stuck guineës lywaat en drie Parringhs, die door de daer op waeren de lieden tot mondtkost verruijlt waeren, geliet te zijn en van daer naer Tjiaun bevonden d'andere beneden, om verbetert te worden, versonden —

Op d:o vaertuijgh was sekeer persoon Taijdi geweest, die aen gem:e Opperhooft berigt hadde, dat sij van Ternaten waeren gesceijlt, om haer reijse naer Sangij te vorderen door harde stroomen op Bakentussen Toloda en doij vervallen sijnde, aldaer drie van haer volcq vermoort wierden, hadden doen naer 17 daegen swerven het eerst Landt

ontrent Toloda drie Sanger's door de Ternatanen vermoort

Bissaijden

Bassaijen ontrent de mindanauw gelegen komen
daernaer met den N: windt aen het dorp Tedjina als,
alwaer haer broedt den van lijftogt hebben
hebbende, sijn gekomen tot inde bogt van boutou
aengh in het dorp Taboucky, en aldaer drie maenden stil
gelegen hebbende, zijn den negende Xber tijdje ge-
gaen, en alsoo langs niet en konde bereijcken, door
stroom en onweder op de manado hebben leggen
op het eijlt. Bissaijen 60 spanjaerts te wesen, ende —
dat den broeder van Candahar, die op dabo legt
soude gesegt hebben dat waert dat den Comp: geen
oorlogh tegens de Ternatanen hadde sij alle
spanjaerts van sijn landt soude jagen dogh
nu nogh wat soude wagten —
berigten mede dat den Sold: Jan Wigman van
hamborgh naer dat vier maenden van Maleijo
hadde geweest in Zee was overleden —
den 17 Xber is op Manado overleden de Sold: Abram
Barentsz naer latende den Inlandtse vrouw als
oock den Comp: lijff dijgen/Joris gen: naer dat den
langen tijdt aen den quijnende siekte gegaen hadt —
den onderkoopman boeckhouder Abram Weijdert schrijft
ons oock bij deesen gebooijt over den Soldaat Jan
Pieterse van Turijn, om sigh altijdt te verant-
woorden, over seer groot ongeluck hem op Chiauw
in bijwesen van den Eerw: predik: Zaggarias
Caeijen overkomen, met door het lossen van sijn
musquet te veel van denige uijtgaende in
het hoofden, op de hoogt van den Coningh van
Chiauw over den doop van sijnen soon aengebragt,
drie Tabouranders te quetsen —

een soldaat van Chiauw opgezonden

Bekomen oock selvige simpele schrift van voor
schreven boeckhouder met ernstige versoeck
dat het selve met onse favorabel voorschrijving
naer Batavia aen haer E: Ed: magh over
gesonden worden —

Onder

Onder behoorlycke Schuifferendt vanden Stuirman bekomen alhier ses lasten padij (waer onder 3 lasten die voor Chiams gehelpt waren, doch niet deselve niet konde krijgen, ende op den 15 stantij wederom om op de Manado's, soo hij eens gekomen was, genoot-saeckt wierdt op den 19e daer aen direct (nader hier te verwachten) twaelff onbequame musquets en een metalen gescheurde klock met sijn toebe-hooren; maeckt mede bekent dat door dien den Stierman Wouwman van provisie ont-bloot was, denselven op den 10 Courant 26 groote maten padij waer van aldaer 640 Rds/rijst sijn gestampt benevens 96 Rds verleent voor den mandt rantsoen hadde verstreckt.

Versoeckt oock om —

den pack Combaren —
den do. Gingans —
benevens wat goeden —

Mits van die Sortering gansch ontbloot sijn ende meest van noden hebben —

Onderwilligh de van Manados volckeren tegens Comp.ie Dee

klaeght daer en boven off de volckeren vande benoorde dorpen de welcke anders geen werck en nemen, dan haere couragie en baldadigheden tegens de Comp.e deere te toonen, hebbende in korten tijdt drie koebeesten doodt gestoocken, sijnde niemandt die de handt voor de Comp.s aentrecken wil slaen, niet tegenstaende haer betalinghe gepresenteert wordt, gelijck alles breeder uit aen Commandeurs brieff oock gesien kan werden —

Nadert gebedt versoeckt den Pagter Cornelis Swerts dat uijt Comp.s winckel betalinge mocht genieten van als 57 3/4 Rds à 60 stuyvers ider als den boeckhoud.r Christiaen

Hasselbergh

Januarij 1680 — Maleije Int Castteel Orangie —

Hasselbergh, soo van geleende gelde, als andersints hem schuldigh is volgens de Manuale Obligatie daar van sijnde de dato 13 maert A° 1679, presenteerende een vierde part daar van voor den armen te laten vallen, op gelijcke conditie versoeckt den onder Coopman en tweeden administrateur Dirck d'Gheyn betalinge van 18 rds. ende spruijtende ter zake van Suijs(?) geleenden gelde; volgens Manuale Obligatie van den 30en Aug° 1679, Item Magu Tidos versoeckt op voorsz. voorwaarde voldoeninge van vijf en veertigh rds. ende die den gemelte boeckhouder hem schuldigh is, over 't vercoopen van des requirants slavinne; welcke mede gebragt hadde van Goran talen, den Administrateur Dirbrandt Proost versoeckt oock dat voor desselfs van den gewesenen winckelier Johannis Francken 2½ rds., die den selven Hasselbergh hem ten agteren gebleven is, mogte betaelt worden, alle welcken ten insighte is toegestaen op 't stock van gemelte Hasselbergh gestelt te worden —

Woensdagh 24en d° Niet aenmerckens waerdigh voorgevallen dan hebben eenlijcke den heelen dagh mits 't hardt weder met lossen van gemelte Chaloup overgebraght —

Donderdagh 25en d° Wordt de voorsz. Chaloup met sijn toebehooren volgens den daar van sijnde Inventaris, aenden Chinees Oijlinco wederom overgelevert —

de gemelte Chialoup word aenden Chinees Oijlinco volgens inventaris overgegeven.

Ontrent 9 uren arriveerdt alhier een Corcor van Chiauw met 56 coppen bemant, mede brengende een brieff van den Coningh van Chiauw gesz. uit Maleijs de dato 28en Xber passo berightende dat sijn broeder Mattobios op de selve Corcor als Opperhooft was, ende dat met den eersten nogh drie vaertuijgen, 't eene onder 't beleijdt van don Jeronimo d'Aras, 't ander onder den gegodtse Thomas

een Corcor met 56 koppen van Chiauw met des konings broeder als opperhooft

bericht dat nog drie staan te volgen.

Megonis,

Mehonis, ende het derde onder den Capn. Paulus Joan Mangas houden te volgen, ende dat aen den Coningh van Taguilanda hadden geraedt gehouwt, indien Zijne vaertuijgen naer Ternaten quamen, het bij souden nemen, onder den Compagnie, om malcanderen in tijdt van noodt bij te staen, als broeders daer naer toe te vaeren —

Verders bedanckt sijn E. van sijne goede genegentheijt tot d'E. Comp. —

Versoeckt mede de gunst van d'E. H. Gouverneur dat den Vergt. Jan Lodewijcksz. van daer niet en wilt lichten, maer dat hem de vaendrigs plaetse met gagie en tractement mogt werden toegeo...

becomen mede p. do. vaertuijgh den missive vant Opperhooft van Siauw, den boeckhouder Joannes Frantsz. de dato 28e december passo., waer uijt verstaen dat op den 27e do. geruijght wierdt, dat onder d'Eijlanden Sangij den Mankos vaertuijgh verno... was, ende het selve vaertuijgh, tgeen van hier op den 30e Maij naer Sangij vertrocken is, ende soo lange door harde stroomen in Zee geswerft heb...

Vleight ooch dat het groot bolwerck vande vesting naer suijcker ten naesten bij in postuur is, ende daeromme den prauw naer Manado wilt afsenden om drie a vier afhuijlen tot de stucken daer op staende, te haelen, ende dat aen de 56 overgecomen Siauwers tot hunne gerustt. hadde gegeven —

10 ℔ buscruijt en
100 ℔ musquets kogels

Waeromme bij desen versoeckt dat hem mogte werden toegesonden —

2 a 3 vaetiens buscruijt
4 a 500 ps. musquets kogels
10 — ps. handt granaten
1 — ps. mortier ende wat

groote spijckers —

Dat bolwerck vande vesting naer Suijcker ten naesten bij in postuur

January 1680 — Malëye Int Castel Orangie —

als verder int aankomende brieffboeck te b'Oogen staat

op Jlolo word een grooten rook gezien
desen Morgen wierdt een grooten Vuijeren roocke inde bogt van Jlolo gesien, sijt weten den Hr. Gouverneur niet wetende, wat bedüijde vermoedende dat de vyand wederom een aenslagh op ons bezettinge hadde ge,

de landtschuijdt word naer der, waerts gesonden om te vernemen
daen, stüert aenstonts de Landtschuyt daer naer toe met een briefke tot wacrschouwinge dat d'Chialoup van Cornelis Pieterse van op Maendagh 's Jongst leden, met weijnigh ontzet van weder naert Oorlogs Jagt hebben gesonden, ende mits besporende dat den selve de reijse nogh niet geëindigen zal hebben, ons per

wat dien rook bedüijde
deze Schuyt mogte laten weten, wat hem benoo, digt was, als oock wat den gemelte roocke bedüijden, ons met eenen mede deelende, watter bedert sijn laatste schrijvens voorgevallen was, maer kende hem oock bekent, dat alhier een Corcor van Chiauw met 56 koppen g'arriveert was, ende nogh meer der stonden te comen —

twee Corcorren van taboucan en een van taguelande
Ontrent den avondt komen alhier nogh drie Corcor, ren, twee van Taboucan, ende d'anderen van Taguelanda, ende d'chefs Opperhoofden verschijnen op —

Vrijdagh 26.e d.o

d'opperhoofden komen binnen des Castels, voor een brief van den koning van taboucan overwaerts
binnen dezes Castel, aendoen den Heer Gouverneur de twee volgende brieven int Maleijs geschr. overgaendigende, als eenen van francisco Macatampo Coningh van Taboucan de dato 6 meo stantij, ons bekent maekende dat onder t'beleijdt

verstaen dat onder sijnen broeder thomas wallace op de twee Corcorren 100 man, Waeronder der ijde
van sijnen broeder den hooggegeven Thomas Waleij bij desen overcomen twee Corcorren met hond + koppen bemant, waer onder seve Cat'ijlees ofte Princen, als namelijk

princen sijn —

1. Robbertus Marouma —
2. Salamon Lalende —
3. Titus Zoura —
4. Hironimus Bella —
5. Adam Madabonng —

6. Wanwenkel Ongedoopt
7. Tatoulous d[o]

Tat kanddugam d[o] benevens den Hou-
goan Mocco Ago int schrijven vande hoofden der
Maleytse Tafel verwachten, om p[er] des noodige, sijnde
daer in voor volg gebruyckt worden —

daer en hoorden dat op den 29[e] July vanden gepasseerden
Jaere 1679 sekere Ternataanse corcor met agtien
en vijff vrouwen sijn gekomen aen den kleijnen
strandt van het dorp Zaloujau, de welcke van
enige inwoonders, uyt gaende om Sagou, vande
nader t'eylandt Tallau verjaeght sijn, ende dat
op den 25 Augusty daer aen den Mindanauws

en dat een Mindanauws jonke op Tabouean is geweest met brieven vanden koning van Ternaten

jonck aan het dorp Patag op Tabouean uytgevaert
gekomen was, met brieven vanden Coningh aen,
waerom den schipp[er] aen landt geroepen hadde, doch
en wilde niet komen, soo dat niet en weten aen

en niet weet aan die bestelt sijn

wie den gem[elde] brieff bestelt is —

Vergaedert oock hoe sijnde Cap[ite]n Launst, ende Hou-
tam in het geselschap vanden Eerw[aerde] predikant
Zacharias Caeije op Tiauw in het dorp Sige sijn ge-
weest, wanneer sijn Hoocheyt den soone vanden Coningh

vergaet het ongeluk vanden soldaat hiervooren gemeldt

van Tiauw gedoopt wierdt, alwaar en van des
Coninghs Offasiers Jan Silverschen van Turijn, op
de feest daer over aengerigt, door ordre van
sijn Hooch[eyt] een derschoot voor sekere uytgaende
als doen Sagaldeunde, doende met den selven
schoot drie Tabouanders, als den ~~[illegible]~~ Quimelaha,
den prins, ende den Marinio off opperste ge-
ongelucke quetste, als mogelijck niet wetende
dat sijn musquet met scherp geladen was, ende
want deselve alreede van hunne wonden genesen
sijn, ende sulcx in die vrolijckheyt geschiet is, bidden

versoekt pardon voor de selve

bij deselve dat den E[dele] H[ee]r gouverneur hem het selve
vergeven, ende daerover niet castijden wilt,

gelijcke

gelijck sij het alsdoen oock van herten gebeden hebben, ende daer van den acte aenden Eerw.t op Chiauw gesonden dat Mr. Paulus Magota op den 2e Xber op 't versoeck vanden Predicant, naer het dorp Mattaue gesonden is, om alder te woonen, en d'Inwoonderen in het Christ. ten geloof t'onderrigten —

den schoolmeester op Mattaue geplaetst —

de Chialoup die den Coningh van Ternaten aende aff.t= Paulus Hartsinck hadde geschoncken, seggen sij oock lange op de wal gehaelt te hebben, want tot het vaeren, mits de plancken heel verrot sijn, onnut is, synde den Hoghoghe van Sabau, ende den Coningh Pijan=tai noch niet verhuyst off vertrocken —

den Hoghoghe van Sabau en den koning Piantaij nog op ~~[illegible]~~ haer oude plaetsen

Versoeckt mede dat de Timauwees, naer het sluyten vanden Oorlogh bij hun gevangen bestaende in dertigh persoonen, soo mans, vrouwen, als kinderen, waer onder den Prins Tauta, ende den Sengadie Cacana, benevens d'andere op hunne dorpen geschickt, want het alle hunne vrinden en van hun geslagte sijn, alle met den anderen, op hun drustigh versoeck het Christen geloof mogten aennemen —

de Timauwees op Tabucan zijnde

verzoeken om Christen te werden

Berigt daer en boven dat den Eerw.t Hermanus Smith, met d'Comp.s goederen in October naer Manado hadde gesonden, hopende dat den selven well off gecomen sal wesen —

Den anderen is vanden Jongen Koningh op Tagu-landa gedateert January 1680, niet anders behelsende, dan sijne goede genegentheyt om volgens belofte herwaerts in persoon te comen, maer dat sijne siekte, ende groote, hem zijn wederhoudende, als verder int aenkomende briefboeck gesien kan worden —

goede genegentheyd vanden koning van Tagulanda tot de E Comp.ie

Soo aenstonts wordt berigt door sekeren Tidoreese die voor desen lange op Ternaten gewoont heeft dat hij nu ontrent de drie maenden geleden op Ilolo zijnde heeft gehoordt ende gesien, dat den Cap.n Cattarij met den Secret.s Colabo, ende Sabandar Claber, in groote questie en geschil met den anderen

den anderen waeren, over het maecken vant fortie
op Gossaffa, willende den eenen het sijn, den anderen so
ende den derden weederom anders hebben, Eenerden
en meenende dat den eenen meer wiste als den
anderen, waerop Baccarij tegens Celebes uijt voer, ja
gij mooght wel spreecken q[uo]d hebbe al de groote ligg
aen, dat wij tegenwoordigh in sulcke moeijlijckheijd
sijn, door dien gij op Batavia soo veel heeft op onse
Marquianse, ende Coninghs reeqüeningh geleijt hebt
waer van wij weijnigh gekreegen hebben, waer op
Celebes dienende, tis waer ick heb op Batavia geweest
maer en hebbe niet meer gedaen, dan volgens den last van
mijnen mr. de Koningh, den Koningh is daer, wij sijnde
op deselve huijs, want sij daer soo dight bij stonden, dat hij't
wel konde hooren, gij kont het hem vraegen, ~~maer ick~~
maer ick en hebbe nogh niet gedaen gelijck gij, die soo
veel geld van d'E. Hr. Admirael Speelman geleent
hebt, dat nu niet en weet waer mede betaelen, ende
daeromme nu alles soo met den Coningh wilt bedrag
dat gij nu naer u pijpen dansen moet, ende mede
wil in alles naer volgen, daer over Baccarij hem
stille liggen, ende Celebes weederom, hebt gij niet, met
den Sadaja d'Jena (ten tijde onse Cabatos in't fort
in hostagie van d'E. Comp:e wierden gehouden, tot
den Coningh aldaer verschijnen sou, welcke den Coningh
hoorende, naer binnen wilde gaen, hebbende daer
toe sijn Tulpant ende rock al aengedaen) den Coningh
weeder houden, seggende en gaet niet ende en doet
sulcx niet, want soo gij naert fort gaet sal ons dorp
en wooningen heel gedistrueert worden, ende en is
den Coningh doen door u waerraeden niet gebleeven
ende waert dat den Coningh als doen naer binnen
gegaen hadt, wij en souden nu sulcke swaerigheden
op onse hals niet hebben, komende soo met malcan-
deren in sulcke heftige woorden dat malcanderen
te lijff wilden, ten waere den Coningh sulcx hoorden
daer tusschen was gekomen, ende hun gescheijden
hadde —

hadde, seggende ick en weet niet wat gij lieden al
uijt seght, blijvende die saeck tot nogh toe tusschen die
twee, waer door Baccarij oock van niemandt g'agt
wordt, ende evenwel soude om hals brengen, dat sij
het niet en lieten om den Coningh want hij S:r hode
van hem als den Coningh g'agt wordt —

Ontrent des middagh sijnder eenige Chiauwers, Ca-
bouanders, Tagulanders, en Mardijckers met Coth,
om Surij en pinang, geweest, ende gekomen ter
plaatse, alwaer de berghbooren den vier hadden
gemaeckt, staende hunne rijst daer op nogh en
koockte, maer en vonden niemandt, want sij alle
gevlught waeren, laedende daer nogh eenige van
hun werx spijsen —

de landtschuijt komt weder van Jilolo —

Naer de middagh komt de landtschuijt wederom
van Jilolo met een brieff vanden Stierman vant
Oorloghs frigat, waer uijt verstaen dat d'Chialoup
van Cornelis Pieterse tot nogh toe niet het ontseth
van water, daer niet en is geweest, ende dat sij
nauwelijcx voor twee dagen water genoegh hadde
ende dat op den 15 stantij 28 schip vaertuijgen,
waer onder vijff Corcorren voor uijt ende d'andere
in ordre van agteren naer opt Jaght afkomende,

weder een aanslag op de galeij

hun alsoo in regen en donckere meijnden te straffen
dogh d'onse sulcx gewaer werdende ende hun ancker
ligtende, lieten wat vande wal afsacken wanneer
sij ontrent den midden vande boght den luggie
uijt de wal krijgende de voorsteven soo veel als
de windt wilde toelaeten, naer den vijandt toe-
wenden, schietende onderscheijden op haer eenige

mislukt

schooten, waer door sij siende dat ons krught nogh
droogh was, genoodtsaeckt wierden, wederom
de revier in te vlughten, ende hebben daer naer
twee a drie dagen lanck met weijnigen van

vaertuygen aende Zuydt kant vande bogt gezien
sonder dat d'onse wisten waer nae toe off wat sij in
sin hadden, want, door de stilte, het waeren hun niet
en konde bereijken, tot den 13.e daer aen, dat met
een goede zee windt hun ancker ligtende daer
nae toe zeijlden, ende bevonden datse daer steen
gehaelt hadden, waeromme geloofde datse eene
kalck oven gebrandt hebben, welcken soo ick hier
op Maleijo geloven is, berigt oock datse het selve
steen haelen om soo veel soocken te bekomen als
konnen, ende dat de Tidoreesen, laest met ons [illegible]
[illegible] van hier nae d'overcust vertrocken, op
den 22.e Stanlij aldaer sijn geweest, ende den
Zold.e met den brieff van sijn E. opt Jaght
over geseijlt sijnde, hebben aldaer maer 3 a 4 uren
verbleeven, ende een schoot a twee gedaen hebbende
sijn voorts vertrocken langes de cust van Dodinga
versocht oock om wat vlagge doeck, provisie van
lamp Oly [illegible] —

Omtrent den avondt komt alhier den ouden Saban-
dahaer Jan Geel mede brengende een brieffie van
den Corp.l van ons post gouderen Hermanus E.,
meest berigtende dat den Coningh Saijfoddin
tegens hem hadde geseijdt datter aende overcust
den Chialoup met 16 man souden gebleven sijn,
ende dat de Marquianders allen 't volcq uijt
gesondert vier man, die int bosch waeren geloo-
pen hadden genoomen, om welcke op te soecken
den Coningh den Corcor daer nae toe gesonden
heeft, versoeckende dat den Corp.l een Hollander
wilde mede geven op dat d'andere sulcx siende
te vrijer naert strant mogten comen, geeft
mede datter drie scheepen op Batchian van
Batavia souden g'arriveert sijn, seggende daer

Vier Job

---

de Ternatanen branden kalckovens op Maleio.

[illegible] Cust van Batiggian met 16 man gestrant daervan

eenige door de Marquianders [illegible] komen, en eenige int bosch gevlugt zijn

[marge: worden vier p:s van zijn miniquets bij den koning van Tidor gebragt]

daer vier d:os gewesst te zijn, maer datter een geheeten is-
den gem:te Jan Gebel berigt mede datter vier p:s miniquets
van het volck vande boven gesz:e Chialoup bij den
Coninck van Tidoor souden gebragt sijn, synde het
aengeheete van seekeren Marquiander Codja gent:
de welcke op Tidoor gevlugt synde aldaer onder
de bescherminge vanden Coningh is woonende —

[marge: die hier aengeheete van den op Tidor gevlugten Marquiander Codja wierden.]

[marge: de Chialoup van Cornelis Pieters met een ladinge sparren van Oosterkust]

savonts omtrent d'uren komt de Chialoup van Cornelis
Pieterszz:e met een ladingh sparren vande oostkust, met
een brieff vanden Stierman vande Eendragt, behel-
sende dat den 22:e Stanly voor Oodinga ten ancker ge-
komen is, ende de Chialoup vanden Vrijburger Pieter
de Hoodt nogh met Inwoonderen hebt soodat genootsaeckt
wierdt de sparren inde Chialoup vanden gem:te Cornelis
te laaden, blijvende den Maandagh vande mardijckers
nogh daer om de rest vande sparren te cappen, ende
dat gem:te Stierman op den 23:e d:o ten ancker gelicht
hebt, gehebbende de Mardijckers op gisteren den 26:e d:o
aldaer ande Noort kant vande bogt tusschen d'Eÿ-
landen een schip vaartuygh met vier man, die op
boort gesprongen ende naert bosch gevlugt sijn, genomen,
synde in d:o vaartuygh een brieff vanden Coningh van
Ternaten ande vier Sengadies met Arabische letters
inde moorsche tael op het onderste van een sagu ede
bladt gesz:e gevonden, den welcken mede oversendt
welckers inhoudt in onse taale overgeset zijnde
bevinden den selven sonder datum te wesen, luijdende
als volgt. —

[marge: de mardijkers krijgen een schip vaartuijgh waer van het volck ge-vlugt was en vinden daerin]

[marge: een brief van den koning van Ternaten aen vier Sengadjes]

[marge: translaet van deses geschreven inde moorsche tael met arabische letters op een saguwes bladt]

Ick Coninck Sende desen Brieff aen
U vier Sengadies en laet U weeten dat ick mijn volck
op Tidoor gesonden hebbe, om de Blogillen met de Coninck
van Tidoor te bestrijden, maer sij hebben met vier Corcor
ren op Gallauw gewest, op dien selven tijdt is den Quaffa
Mandra Corongara van hier met een Praeuw ter
den Zegen naer Cawaro gescheept om aldaer te visschen,

alwaer van

alwaer van voornoemde Tidoreesen tusschen Golau[w]
en Tomaro aengerant zijn, geworden en gebleven Tidoo
reesen van haer vermoordt, en om dat de wegen alda[er]
wat quaet zijn, zijn er nogh eenige ontvlugt, onde[r]
de dooden sijn mede den Guoffamanidra Torongara en
den Guoffamanidra Tabanga, en Ick versoocke dat gh[y]
Lieden goede wagt houdt, en Guoffamanidra Tallah [illegible]
en Ick versoeke oock aen U Hoogheids dat gij een prau[w]
afvaerdigt om mijn Slaeven inde nieuwe Negorij
te waerschouwen, en laet hun weeten datse daer blijve[n]
moeten, en goede wagt houden, want den Tidorees be
hoont ons Ouden vaderen Oorlogh, niet met woorden m[aer]
met haer wercken, Ick versoeck nogh andermael aen
U E, dat soo wanneer de Tidoreesen inde revier scheppe[n]
willen, dat gij Lieden hun schiedt, want sooder binne[n]
quamen souder ongeluck geschieden, en soo wanneer
de Tidoreesen vraegen waerom datse inde revier nie[t]
komen en mogen, dat sult gij haer met goede woor[den]
afwijsen, met seggen dat gij Lieden daer niet van
en weet, en dat ick nogh geen Vergaderinge gehoud[en]
hebbe, en dat gij eenlijck versoocke datse maer uyt de
revier sullen hebben te blijven. —

twee Ternatanen door de Tidoresen gesneuvelt

Werdende nogtans vande Tidoreesen berigt datter t[wee]
man sonder de gequetsten souden gebleven sijn waer on[der]
twee Quimelahas —

de chialoupe d'Eendragt en die van Cornelis vervolgen negen Corcooren 27

d° Stierman berigt mede dat op heyden naer de midda[g]
negen Corcorren vande Zuydt hoeck van Dodinga qua[men]
het welcke hij ontwaer werdende, ligte, alsoock de chialo[up]
van Cornelis Pieterse aenstonts hun ancker, ende dat
Jagt onder maeckende, Zeylde de selve naer tot da[t]
sijse bij naer konde beschieten, maer door stilte gedwon[gen]
sijnde hebben hun ande Noordt hoeck moeten staeken
ende sij sijn soo naer Jeloolo voort geschept —

de chialoup van Cornelis met ontset van Water naer Jeloolo

d° = Chialoup werdt aenstonts weederom met ontsett van
Water voor de Gallij naer Jeloolo gesonden —

Saterdagh 27e d° = 's morgens vertreckt den gem° Jan Abel weederom
naer Tidoor, met een brieff aenden Corporael van

onse

January 1680 — Malcijo Int Castell Orangie —

order voor d'ads [?] Corporael van onse posthouders op Lidor [?]

onse Posthouderen aldaer, met order dat hij soude hooren
ende sien of de vier opgebragte musquetten met het gewoon-
lijcke Comp:s merken, teweten op den kolff V.C. ende
op de loop T. gemerckt waren ofte niet, ende dat
hij aenden Coningh Saijfoddin soude seggen, soo hij aldien
het waer is, dat Codja Sijn aendeel inden buyt van vier
musquetten heeft gehadt, dat dan vast staet, dat mede ge-
holpen heeft, ofte 't Congeluckten vanden Sloubock [?]
ofte Chialoup gesien [?] hebbende, d'andere, namentlijck
de Macquianders, is gaen moeten loopen, ende de plaets
hem heeft aengewesen, belastende verders, den Coninck
in bedencken te geven, off sulcke verraeders, tot
soo groote nadeel der E Comp:e dan soo lichter [?] en on-
gestraft, op sijn landt niet alleen, maer onder sijn
oogen ende bescherminge selfs sullen blijven woonen,
en onder den Sijnen sigh daer af beroemen —

Het oorlogs fregat wordt van Jilolo opontboden

Vanden Morgen hebben wier weinige Schooten inde bocht
van Jilolo gehoordt, waeromme den Mardijckers schep-
vaertuijgh daer naer toe gesonden wordt, met een schrif-
telijcke Ordonnantie, aende Opperhoofden vant Oorloghs
fregat, dat ten eersten naert ontfangen vande selve,
mits geen kans en sien om hem weijnigh nader te comen
toesenden, naer Malaijo sullen hebben op te comen,
ende vande besettinge tot nader order op te breken

Sondagh 28:e d:o

Comen gem:te Mardijckers onverrighter saecken weederom,
mits tot bij het Oorloghs fregat niet en hebben komen,
ofte wel durven komen, waeromme den E H:r Gouverneur
aenstonts de landtschuijt met de gem:te Ordonnantie
daer naer toe sendt —

Savonts comt d'Chialoup van Cornelis Pieterz:e van
gelijcke onverrighter saecken weederom, als de tijt
naer Jilolo niet hebbende komen krijgen —

Maendagh 29:e d:o

Comt het fregat ter rheede —
Vrugteloose schooten op Jilolo gedaen op 't aencomen van d:e gem:te Corrcorr.

Comt het Oorloghs fregat van Jilolo ter deser rheede —
werdende door den Stierman bericht dat de vijanden
Saturdagh laest leden wel 50 salvos ende vrughte-

Schooten

Schoots, soo met Canon als musquetten over het gelucke aenkomen vande gouv^n. Joanna [?] op Vrijdagh te weeten d'ouh. bij Sodinga ontsnapt, ende bij Ma op Sololo binnen geraekt, geloovende Cap^n. Caccaly van Tosso komende daer op geseght te zijn ende dese loose tijdinge, die het Volck vande gouv^n. Chialoup of steenbock, ontrent de rivier Backe Lamo aende zijde van Tosso hadde mede genomen —

In de marge: word gesegt Caccaly aldaer op te sijn ende de gewaendigt [?] vanden steenbock hadden mede genomen

Ontrent den avondt komt een prauw van Tidoor ... visch te merckt brengende, waer van bericht krijgh dat Salama, ende onse Corp^l. Herman Claesz. met een soldaat door ordre vanden Coninck Saifoddin bij de gouv^n. Jacome [?] waren gesonden, om de vier man mede sijde int bosch gevlught te zijn op te soecken ende sijn onverrigter saken wederom gekeert m dat aldaer een Hollander doodt ende sonder hooft leggende hadden begraven —

In de marge: de vanden steenbock int bosch gevlught werden door ordre vanden Coningh Saifoddin opgesoght doch niet meer dan een ontbooft hollant gevonden

savonts naer gebedt, wordt p^r. den Vaendrigh Jan aenden H^r. Gouvern^r. een smeeck schrift overgegeven vanden sold^t. Jan Wilbertsz. van Turcyn [?], gewesen opstaller vanden Coninck van Chiauw, ent vande Ma do p^r. d'Chialoup vanden Chiaets bij Zimbeo gebooght overgebonden ende alhier in gevangenisse gesteldt over sijnen begaene misslage op Chiauw, hier voor op den 13^e. stanlij aengehaelt, daer bij seer ernstig versoeckende, dat, door dien niet geweten heeft, dat musquet met scherp geladen was, want savonts te voren alleen met los cruyt hadde geladen ende soo aent raken op gegangen, van sijne gevangenisse, ende pardon van sijne begaene faute, mogt werden ontslagen, om sijnen dienst wederom behoorlijck naer te comen, belovende naer desen altijt in het vervullen van sijn gewoon voorsightiger wesen, om alle ongelucken voor te comen, het welck d'H^r. gouvern^r. ende den Raedt in bedencken nemende, als oock de voorschrijvinge vande

In de marge: den sold^t. Jan Wilbertsz. van Turcyn word

In de marge: over sijne begane faute

In de marge: door voorschrijvinge van Coningh van Tabarian.

Coningh

Januarij 1680 — Maleijo Int Castell Orangie —

Coninge ende Grooten van Tabouccan, onder wie de ge-
vluchte hoorden, seer ernstigh versoeckende dat den
gen.de Sold.t daer over niet en mogt werden gecas-
tijt &c.a als onder W.r Stanlij aengehaelt staet —,
vergunnende selven mits desen genaede, eene
van zijne gevangenisse ontslaende —

Krijghsprobeerder ontslaegen

Dinsdagh 30.e d.o Snoegens hadden den Chinees Oij Zinco zijne coopman-
schappen die in onse pakhuijsen in bewaeringe
gelegen hebben, wederom, bekennende bij quitantie
de selve ten volle, ingevolge den inventaris bij
de gecommitteerdens, als mede sijn eijgen aen te-
keningh daer over gehouden, met genoegen ontfangen
te hebben, benevens dese Chialoups behoefte en eenen (?)
tot erkentenisse van wegen d'E Comp.e toegevoeght
als naementlijck —

De koopmanschappen vanden Chinees Oij Zinco werden hem overgelevert volgens inventaris en met dezelve goed genoegen

Als ook eenige Chialoups be-hoeften tot erkentenisse vande E Comp.e

36. bossen Molucksze bastloudt. —
12. d.o buscruyt. —
10. p.s aerdewerck. —
1. p.s yzere pan. —
1. p.s d.o pot. —
1. p.s kopere ketel. —
2. p.s maget glasen. —
1. p.s halfuurs glas. —
2. p.s compassen. —
1. p.s peijl compas. —
1. p.s houte lantaren. —
4. strengen zeijl garen —
1. swaer paerde lijn. —
1. midel tros. —
1. tot bruijsinge 1 d.o marlijn. —
1. loot lijn. — 1 putt emer. —
3. dreggen. —
70. ellen out zeijldoeck. —
1. ijzere puttinge. —
1. marl priem. —
1. loot lijn 1 diep loot. —
1. focken 1 bezaens val. —
2. gedraeijt touwen —
1. midel tros 1 opgeslagen tros
20. d.o ijzer tot 4 bouten aen't roer. —

Januarij 1680 — Maleije Int Casteel Orangie —

De luijtenant Cromhuijsen vertreckt p.r d'oorlogs fregat en de chialoup van Cornelis pieterszen op de land togt over tidor na losigo en Cajoa.

De Instructie aen deselven overhandigt om sig na te rigten

Naer de middag vertrocken den L.t Mons.r Cromhuijsen met het Oorlogs fregat, ende de Chialoup van Cornelis pietersze met de geroeijende landt schuijt over Tidor langes de cust van Battachina naer Tosseho ende Cajoa, sijnde hem bevorens door d' h.r Gouverneur de naervolgende Instructie tevens ende bevolen tot regelement ter handt gestelt —

Instructie voorden L.t Iodocus Cromhuijsen gaende over Tidoor naer de Cust van Batachina om 't Volck vande verongeluckte bodem Boschwaert in q.e op te zoecken en verders naer de gelegentheijt van Tosseho en Cajoa te ondersoecken mede om naer de seeckerheijt vande compagnies scheepen van ontzeth te vernemen —

Zijnde de tijdinge van 't verlies van onse Hendrick Cambocoste met den ander chialoupe op de cust van Battachina met 16 man gebleven geloofelijck naer af 12 door de Marquianders genomen souden zijn ende d'andere vier sigh bosvaerts in begeven hebben, naer toe den Coningh Saijfoedijn die ons zulx heeft bekent gemaeckt en terecke gesonden heeft, waer mede den onse Postgouverneur mede gegaen is, om naer het mogelijck voorsz. vier mannen op te zoecken, en wij niet sonder reeden becommert zijn en vreesen, dat op 't gesigt van Ternaten niet voorden dagh en zullen deruen comen, Soo is goet gevonden U E derwaerts met het Oorlogs fregat 't Ontroort derwaerts te zenden, soo om uw best te doen om dese arme menschen te becomen als om verders de gelegentheden soo van Tosseho als Cajoa te gaen bezigtigen en vernemen, als mede naer de waerh.t off logen vande scheepen die van Batavia te gemoet gesien worden ende haeren staet te vernemen —

Van hier dan vertreckende zult u eerst naer Tidoor begeven, alwaer soo bij aldien niet aen

January 1680 — Maleyo Int Castel Orangie

stonts ofte naert stooren van een ieer off twee tot
gehoor te raecken, naer onse gantsch vriendelijcke ge-
biedenisse door den Corpor:le, den Colag Andries, den
Coninck Saijfoddijn heeft laeten bekent maecken, hoe
uit voorbij zeijlen den Colag eenlijcke aldaer aen
landt is om Zijn Hoogh:t den onderschreve Terna-
taensche brieff ter handt te stellen, gaende verders
verneemen daert wrack vant verongeluckte Galeijsie mogt
te vinden, om de vier uit boosch gevlughte mannen op te
soucken, laetende den Coningh hert grondigh bedancken
voor des selfs aengewende ijver, tot het naerspooren
en opsoeken der selver persoonen, ende dat soo vervolgens
de schepen die gerught worden tot Batchian te zijn te
gemoet gaen zeijlen. —

Doch bij aldien den Coningh UE aenstonts binnen laet comen,
ziet naer onse groetenisse, en 't afleggen van behoorlijcke
beleeftheden Zijn Hoogh:t versoecken, dien Codja die de
tijdinge bragt (bij aldien het waeris dat sijn aendeel
inden buijt hadt en vier musquetten daer voor kreegh
en oocke anders niet) te willen verkeeren en den selven
wat nauwer en scherper ondersoucken laeten, op dat
schuldigh bevonden wordende aende doodt off gevanckenisse
van s'Comp:e dienaeren naer verdienste en billyckh:t mog
te worden gestraft, alsoo de selve onder Zijn Hoogh:ts
bescherminge in woonende en staende, 't verongelucken
van voorn:de bodemen Zijn Hoogh:t voor al [illegible] niet den
gemeijnen vijandt, hadde moeten aenstonts bekent maeken.

Erinnerende Zijn Hoogh:t mede, dat wel soo seer niet
op ons stuck en staen, om als noch d'aldaer zijnde Ternataenen
en voornaementlijck Marquianders Zijn eijlandt 't ontseggen
en te doen van daer vertrecken, als wel dat geliefde sorge
te draegen en ons voor het toecomende te verseeckeren,
dat ons door de selve geen overlast, schaede ofte ongemack
meer toe en kome, waer uijt anders veel onfeijlen en
misverstanden selfs tusschen d'E Comp:e, en Tidoor noot-
saeckelijcke soude ontstaen en volgen, dat gevreest en
voorgekomen kan werden, soo waende Zijn Hoogh:t
d'aldaer zijnde Ternataenen verbiedt vant landt
te gaen. —

Ende

January 1680 — Maleijo Int Castell Orangie —

ende souden het tot sijn Hoogh.t dijgen, de meeste Vlucht-
tinge strecken, soo sijn geen vaertuijgen geladen ofte
oock niet in verscheijde dorpen verdeelt werden, immers
dat sij soo stoutelijck gewapent, dagelijcx niet onder
de Zijne, en in Zijn Hoogh.t tegenwoordigh.t den Liepe
het welck Zijn Hoogh.t voor een vriendelijcke waer-
schouwinge gelieft aen te nemen ——

Naer genoemde belegh afgesijdt, sult ghij derselven
derwaerts overstrecken, en met de gewapende landtsche
die UE tot dien eijnde werdt mede gegeven, dicht
onder de kust van Batachina langhs roijen laeten
en naer wrack soecken, latende somwijlen soo bij
dage als bij nagte een canon schoot doen, snaghts
de lantaren aen steken en bij dage de vlagge van
agteren in schouw waijen lettende en luijsterende
die mede landtschuijt gestadigh wel naerstigh toe
off ijmandt sien ofte hooren roepen. om waert mogelijck om
volck uijt bosch opt strandt en aen boordt te crijgen, hou-
dende het ten dien eijnde met het fregat en cleijn vaertuijgh
dicht onder de wal gaende, al soude daer een etmael
off meer t' soeck werden gebragt de welcke als dan be-
comende ofte niet, sult voort zeijlen naer Tobelo
het welcke opt nauwkeurighste dient te bezigtigen
en UE daer af oock mondelingh door de mede gaende
Marquiaentje Mardijckers onderrigten laten, door
snuffelende het Eijlantie rondtomme soo naer mogelijck
om te mogen weeten wat nieuwe wercken daer zijn
hoedanigh van gestalte, sterckte wat palisades, soo
langhs strant als in zee staen, off zij sigh begraven
hebben, wat diepten en gelegentheijt der en waert
meest off waert minst gesterckt is, en waer men
best en gevoeglijckst soude connen aen comen en
landen, hoe verre de stroom nogh inwaerdts is
wat voorts de selve eijlt, vlack, steijle, vast van
gront, moeragtighe ofte bosch agtighe off t' bosch la-
kij is ende dien volgens welcke grondt off ander
soort van hout en op den vaste grondt staet en off
eijndelijck de rivier wijt off nauw van mondt is

off

off haedt afsloeyt UE. laet wijders het selvigh door den
Serg.t Hendrick Mugh en Stierman duydelijcken in-
formeren en een Cartie ontwerpen om het ons op UE
terugge comste, met genoegsame mondelinge onder-
richtinge daer bij, te connen verthoonen, waer naer wij
de saecken mogte richten en onse maet nemen —

Van daer sult naer Cajoa oversteecken, ondersoecken=
het daer al mede op het nauwst soo veel den tijdt en
gelegenth.t het UE zullen willen toelaten, doende
den vyandt aldus en over al soo veel afbreucke als
UE buyten merckelijcke gevaer sal mogelijck sijn —

Zendende van daer ontrent voor aff de gewapende
Landt schuyt, met de Chialoup vanden Capiteyn Cornelis
Pietersz.n ende de hier nevens gevoegde brieff naer
Batchian, om van daer aenstonts wederom tot UE
te keeren soo bij aldien het waer is dat de Schepen
van Batavia aldaer sijn aengelandt, met welck nieuws
soo danigh als't dan wesen mogte, en het Fregat sonder
verleth aenstonts herwaerts sult hebben te keeren,
om ons te komen dienen van Rapport, waer mede UE
Gode Almagtigh bevele en blijve onderstondt
UE genegene Vriendt en was geteeck.t: R: Padt=Br:
in margine Maleÿe 30 Januarÿ 1680 —

Woensdagh 31.e d.o 's morgens vroegh zijn de Chiauwers naer de Zuytkant
naer Kalamatta, ende de Tagulanders naer de ~~Zuydt~~
Vr.t naer Ternaten op den vyandt int bosch gaen kruyssen,
komende den laesten ontrent de middagh wederom
brengende seeckeren Xulanees mede gevangen, die
zij aende Vallaij tusschen Ternaten ende Tolocco
gevonden hadden, ende ten tijde vande eerste Bezoeckers
int bosch waert, met sijnen Soone, laest van onse Mardijc-
kers opgebragt geweest was, voor den welcken d'h.r
Gouvern.r aende selve Tagulanders, als voor
hunne prijs, heeft laeten verstrecken op rekeningh
vanden Koningh Amst.m de somma van 30 Rds.=
om de selve daer door beter moet en couragie te
geven —

Ontrent twee uren naer de middagh is alhier een

groote

1 Xulanees door de Tagulanders opgebragt

Word hun betaelt op reek.e vanden Koning Amsterdam wegens 30 Rds.

groote verteeringe, doch niet langh durige geen[...]
de C:n Chiauwers zijn savonts weder gekeert —

February: Donderd:n 1:mo — Niets voorgevallen, dan alleenlijck dat de Tabouanders
'smorgens naer Xula Tacomij sijn vertrocken om
de berch boeren op te soecken, ende quamen savonts
niets soo verre niet en hebben geweest onverrigter
zaecken weederom —

in de vergaderinge naer 't gebedt

Naer 't gebedt gaeft den H:r Gouverneur den raedt in
bedencken, off de vier Opperhoofden vande vier Corco[...]
van Chiauw, Tabouwan, ende Tagulanda ons ter zijde
gekomen, bij sonderlijck van eenige benoodigtheden
buyten d'andere en bevoordeelt verdienen te werden —

Ten tweeden, alsoo ons diverse smeeckbrieven van
d'omleggende Coningen alwaer wij post houderen
hebben toecomen, versoeckende dat d' Opperhoofden
aldaer vande onse liggende, den eenen tot vaendrigh
ende den anderen tot serg:t mochten werden gevor-
dert, het welcke bij die Coningen geschiedt sonder op
verdiensten vande selve, ende haere bequaemt:
dens te letten, dan alleenlijck door der selver vleijen
ende sinistere streecken, op hope in sulcke voo-
gen gevordert te werden, ende want volgens schrij-
vens van haer EE:n op Batavia, inde Molucco
niet meer dan twee vaendragers en mogen wee-
sende, ten insighte vande minderen, op de diensten
ende bequaemt: vande persoonen gelett dient, off
de selve smeeck brieven eens ende voor al, sonder
aensien van wie die komen, niet en dienden, niet
alleen niet aengesien, maer selfs afgeslagen
te werden, alle het welck in deliberatie genom[en]
hebbende, wordt met gemeen goet vinden g'arresteert
en vast gestelt, nopende d'eerste propositie d[at]

word toegeleijdt aen ijder opperhooft van ijder ~~opperhooft~~ Corcora vande ijlanders in onsen dienst komende p:r maand

aen ieder Opperhooft vande vier gen:de naem-
lijck Don Gohan Maccabio, Robbertus Maxom[illegible]
den Goegoegoe Thomas Wallan, ende Cornelis —
Frans Cap:n lauwt ende alle andere noch te

Swagten

1e Februarÿ 1680 — Maltÿe Int Castell Orangie —

verwagtende ende in dier qualiteÿt ons aancomende
Soo lange alsier in onsen dienst sullen blÿven maandel=
in plaetse van cost geit sal worden verstreckt, als

1: Canne Annÿs Arack —
2: d°= Lamp Oeÿ —
10: d°= Zout —
1: d°= Peper — en
1: Kantsoen mast sÿst —

Sullen alle d'andere niet meer dan een kantsoen mast
padÿ genieten —

Het andere voorgestelde ende geproponeerde wordt alsoo
vast gesloten ende g'arresteert te sullen ender moeten
geschieden, waer als de sergianten en corporaels op bÿ
ten plaetsen zÿnde, ofte gesonden werdende afschrift sal
werden gegeven, omme hun naer te rigten, ende
d'Ecomp= van die moeÿlÿcke geeden't ontlasten —

als boven —

In alle bevoolen, van dom liggende koningen, tot verdrijvinge van onse aldaer liggende vaartuÿgen —

Vrijdagh 2e d°=

De chialoup van Pieter de Goed kromt van d'oosterkust met palisaden. —

10 man van de gebroeders 't Ebenbock op Ilolo gevangen gebragt

1 op de plaets gedoodt. —

'smorgens komt de chialoup van Pieter de Goedt van de
ooster kust in gebrande 170 st= pallisaden —

Alsier gaen brugt dat der niet geen
corcorren 10 man van die met den Ebbenbocke aan Aquo
Tammo geplaeste waeren, op Ilolo hadden gevangen
gebragt, ende dat den Ebben van den Coninck Aug'te
wel ontgaet souden werden, dogh datter aan geen=
Aquo Tammo 1 man waer ender den serg'te en corp'le
soude vermoordt zÿn gebrande zige met willen
gevangen geven —

Naer de middagh versochten de Chianoors wat ontset
van betruÿt, en loot seggende voorwenens te zÿn
degens op goet gelucke aen de op uÿt te willen, waer
op hun 12 d°= buscruÿt ende 150 st= musquet kogels
zÿn verstreckt —

Zaterdagh 3e d°=

ambasadeur van den koning van Tidoor verzocht —

Komt Salama ordinaris gesant van den Coningh
Saifoedin met onsen Colonel Andries Coes Coorcor
van Tidoor, versoeckende uÿt den naeme van den

Coningh

Februarij 1680 — Malleijo int Casteel Orangie —

om passe voorden Chinees Tjan, om

Coningh den geleydt brieffen, voor sekeren gesegde
Chinees Tjan Gent:, voor desen Opperh: der Chineesen
in Ternaten, ende van daer naer Tidoor gevlugt
alwaer inde selve qualiteyt tot nogh toe geweest
om met den Chinees Oij-Zinko naer Amboina te

met de Chialoup van Oij Zinko naer Ambon te vertrecken

mogen vertrecken, om sijne vrouw en kinderen
daer woonende van daer te halen, ende wederom
op Tidoor te brengen, 't welck d'E. gouvern:

't welck hem is toegestaen. —

hem niet en heeft willen weijgeren, maer, indien sijne
Hoogh: sigh daer aen niet gelegen laet, toegestaen
hebben versekerende nogtans, dat in sijne hoope, van
wederom komen, sal bedrogen werden, door dien
Amboina met sijn huijshoudinge woonagtigh sijn
en onderdanen van d'Comp: is —

Nopende d'aldaer sijnde Ternatanen ende Mac-
quianders die dagelijcx soo stoutelijck gewaeghen
ander de sijne, ende selfs in sijne tegenwoordigh-
sijn loopende doet sigh den Coningh daer op, in hoogste, de

dat Coningh spreeckt over d'aldaer sijnde Ternatanen en macquiand.

ende vrouw schuldigen, niets door de weinige
besoignes, ende affaire vant rijck soo bedroefde
dagh en nagt onderhouden is geweest, dat sijn ge-
dagten daer over niet eens hebst komen laeten ga
maer dat tegenwoordigh aen alle onderhorigen
soo Ternatanen als Macquianders wel stipte-
heeft verbooden, dat niemandt wie het oock soude

der verbooden heeft dat hun van landt niet en mogen begeven

mogen wesen, sigh sal hebben vant landt te bege-
geven, sonder verlof ende voor al hunne namen
aanden Secr: Camisser ofte Iman Samadin aenge-
geven, ende als dan daer toe van sijne Hoogh: den

sonder passe van sijn hoogheijd

geleydt brieffen te hebben, moetende daer de boede
in hun vaertuygh gelijck oock alle de geene die opt land
van Tidoor vant een dorp opt ander, ofte d'een plaets
tot d'ander willende gaen, twee Tidoreesen mede

en twee Tidoreesen in hun gevolgh te hebben

nemen ende van hun gevolgt werden om op hun
handel en wandel nauwelijcx agt te nemen
alles op verbeurte van lijff en goet voor de

alles op verbeurte van lijfstraf

geene

geven, soo Tidoreesen, Ternatanen, als macquianders —
die daer tegens sullen komen te doen, off te laten doen,
sullende die straffe niet alleenlijck op hun, maer selfs
op vrouw, kinderen, ende hunne Erven, geslagen vallen

Den ontfangh brieff vanden Coningh van Ternaten, hoge
segt noch niet 't antwoort te weten, maer dat sijn
Hoogh.t soo haest mogelijck de schriftelijcke antw.t
voor ende al eer die naer Ileolo sal laten afgaen,
aenden H.r Gouvern.r tot speculatie sal opsenden,

Schrijft al nog geen antwoord vanden Koning van Ternaten toe te zenden

maer op Zijn Ed. dienende dat sulcx in ooch tijt was niet
onse schepen in naer bij waeren, endaeromme wenste
hoe eer hoe liever mochte geschieden, want ons daer
aen in wat meerder gelegen laten, om onse saecken
daer naer te rigten, en ons besluijt naerdat van Zijn
Hoogh.t te mogen weeten —

Zijn Ed. verlangt de zelve al te hebben

Den genoemden afgesant verhaelt mede dat den Coningh
Saijfoedijn seer misnoegt is, op de macquianders door
dien sij sekeren Tidorees die met een cleijn schip
vaertuijgh bij het wrack vanden gebleven Steen
boq, d'onse bij geval was te hulp gekomen, hebbende
al reede, een man benevens een prinse stuckie
in zijn vaertuijgje, om op Tidoor te brengen, en
d'andere daer naer af te halen, met geweldt gedwon-
gen hebben, het selve stuckie met den man te laten,
ende in hunne handen te geven, waer over Sijn
Hoogh.t Saijfoedin satisfactie off voldoeninge wildt
hebben, seggende dat sij niet geregtigt en sijn, de Zijne
iets wets af te nemen, 't geene op sijn landt ende strandt
gebleven sijnde, gevonden waerdt, sullende mogel.en
het selve noch eenigsints connen helpen, om d'onse
op Ileolo gevangen sijnde, weder te krijgen doch
het voorsz. misnoegen, schijnt meer op den buijt en
het prince stuckie dan yets anders te sien —

misnoegen van Zijn Ed. tot de marquianders

Belangende den Macquiander Codja schijnt Sijn Hoogh.t
te gelooven, dat hij schuldigh is, aen het verraeden van
d'onse die met den Steenboq waeren gebleven,

gelooft de Marquiander Codja niet voor verraders van Steenbok schuldig te zijn —

Want

want seght, dat indien daer geen Tidoreesen waeren bij geweest, hodja sulcx aen sijn Majesteijt niet en soude geopenbaert maer verswegen hebben

den Coningh van Tidoor sent ons t'onderschreven wede brieffie op den Sagueweerts bladt geschreven oock wederom, seggende selve indien boven gen. niet en sullen beantwoorden —

Ontfangen mede een brieffie van den L. Mons. Cronhuijsen door seeker sold. sijnde een van de vier, volgens des 12 dito inhout, die van den gebleeven steenboeq (?) gaen waeren ingevlught, ende laest en Januarij van den gem. Luijtent. naer Drighe de Sakken, met een oologh fregat van Tidore naer de kust van Battachina smorgens per vroegh overgestuert bevinden de selve aldaer vondt, waer van alle twee in de Tidoreesse vaertuijgh gestapt waeren, ende d'ander twee op strandt, hebbende daer van drie mitsgaders sekere bij haer gehouden, ende den brenger deser per sold. als mede den gehouden, ons toegesonden, die voorts een bericht dat het Jaght den Sampson over weinige dagen van Batavia g'arriveert was —

Savonts verbreekt het de Chialoup van Pieter de Koning wederom naer d'overcust om Palliasadden te halen niet voorgevallen dan wel, wordt naer t gebede vast gestelt op morgen, ende de packhuijsen te sullen beginnen op te nemen —

Vier soldaten van den gebleeven steenboeck door den Luijtent. Cronhuijsen gehouden. —

t Jaght den Sampson op Batavia g'arriveert

de Chialoup van Pieter de Koning vertrekt naer d'overcust om paelisadden

Zondagh 4 dito — dito —

t'opnemen van pakhuijsen vastgestelt

Maendagh 5 dito — dito — niet aenmerckens voorgevallen, sijnde wel ijverig met de voorsz. opneming besigh geweest —

Dinsdagh 6 dito — dito —

Woensdagh 7 dito — dito — smorgens komt d'Chialoup van den vrijburger ... de Koningh weder naer doodinga met 170 palliasaden —

degemelde Chialoup komt wederom met een ladinge pallisadden

Oock sijnde vijfthien Chiauwerts naer gebergte om bamboesen te haelen, geweest, alwaer een bamboesen gekapt hebbende, ende sijnde ... om deselve te versleppen, wierden de selve van

February 1680 Maleijo Int Castell Orangie

Drie Chiauwers doorde alfoerij gedoodt en 3 gequetst

eenige berge boven op sijn overzijde, soodanige opgevallen, datter drie vande selve Chiauwers gedoodt ende gesneuveldt sijn, ende drie gequetst, tot begravenisse van welckers doode ligchamen een quart guinees lijwaet versocht is

Waert hebbende heeft den Hr. Gouverneur den raedt in bedencken, vermits de Mardijckeren uyt het nieuw quartier bij dese troubelen binnen dese Casteele gevlugt, hunne huysen afgebroocken sijn, ende nu geene andere plaets hebben om te woonen, ende nu nogtans met de Comste van de Batavise schepen noodigh vinden de selve uijt het fort te doen verhuysen, ofmen de selve niet eenigh erff int quartier en mogte geven, om andere huysjens op te setten, waer toe twee cleyne blockiens in dese Stadt afgerayt konden worden, van aende breede straet tot ontrent de merckt plaets, ende soo voorts langs strant tot aende huysen vanden vrijborger Jacob Laurensen,

twee blocqjens toe te stellen voor de huysen der mardijkers uijt t nieuwe quartier gevlugt

het welcke in consideratie genoomen synde, te meer mits daer nogh eenige onder sijn die te vooren op het bolwerq bij 't kerckhoff gewoont hebben, waer door die plaets als te naer aen 't Casteel staende alonghens mogte ontbloot werden, wordt bij den raet het voorgestelde van sijn E. g'arresteert, ende vast gestelt op voorwaerde nogtans, dat deselve sullen gehouden wesen jder voor sijn erff ende wooninge te graven een gragt van 12 voeten breet en 6 voeten diep volgens d'afteekening daer van staende te geschieden, ende dat de kiesinge vande plaetse jder voort sijne sal geschieden bij lotinge om den eenen niet meerder dan den anderen te begunstigen, waer mede het quartier ofte de Stadt alsdan aen see mede ende dien volgens int geheel geslooten sijn.

geordonneert af geraeyt te werden.

de kiesinge bij lootinge te geschieden.

Den tolcq Andries Cors versoeckt uyt den naem vande opperhoofden vande alhier synde Corcorren, vermits dusdanige ongelucke op huyden buyten hun weten voorgevallen is, dat sij door ordre vande Hr. Gouverneur mogten in gijselinge off verseeckeringe gestelt worden, door dien sij weijnigh ofte niet over haer volck te

Het voorsz ongeluk buijten weten vande opperhoofden geschiedt sijnde

seggen hebben

seggen hebben, want ieder naer sijn eygen goetdun-
ken, ende wel gevallen maer voort gaet, sonder in a
van haere Opperhoofden eens te kennen, ende op d
sy, alsdan seyde dat d' Opperhoofden daer off van d' E.
Comp.e aengesproocken wierden, ende voor sulcke
onagtsaemheijt moesten verantwoorden, in toecom
de selve beter gehoor mogte geven, ende naer ge-
commando naer behooren luysteren, het welcke ingeb
synde; connende daer in geen consideratie dat
in haere dorpen selfs, weynich naer haer Opperho
den vraegen, soo is toegestaen ende geaccordeert
deselve op morgen, volgens haer versoeck op de pie
Royael in vergaderinge te stellen, doch op hoop da
sulcx geschiedt, uyt een goede en oprechte meyning
ende niet, d' E. Comp.e bij haerlieden haetlich te maken
[illegible] niet connen daer in de Tabouaende
en Tagoulanders, [illegible] onder de Chiauwes niet
zijn vermengt geweest soude sy [illegible]
overvallen worden —

werden de [illegible] op hem verzocht
in vergaderinge gestelt —

Donderd.n 8.e d.o

heeft d' H.r Gouvern.r vijff vande principaelste hoo
der Chiauwes binnen dit Casteel doen roepen,
volgens besluyt op gem.t poinct gestelt —

De Chialoup van Pieter de Hoodt vertreckt weder
naer Doorwijst om pallisaden te haelen, met de
briefjen aenden Stierman van de Chialoup d' Ed
dat wij verwondert zijn, ende niet begrijpen kon
hoe het kappen der palisadden soo traegh voort g
en waer bij sulcx tegenwoordigh magh, soo conne
daer te voorden niet 12 man, inden tijdt van 10
a 12 dagen wel vijfthien a 16 hondert gekapt
hebben, ende dat op soodanige maniere te hoog
in prijs soude comen te staen, ende om soo weyn
stucx als 170 stucx overtebrengen, soo lange
geen Chialoup int vaerwater soude connen ga
want het wel drie maenden der onse dijcq [illegible]
was, soude aenloopen, werdende daerom
aen gem.te Stierman last gegeven, daer te [illegible]

De Chialoup van Pieter de Hoodt
gaet weder om pallisaden —

op te letten

op te setten, ende de mardijckeren tot het cappen aen, te pressen alsmede te zien dat de Chialoup vanden gem:ten Vrijborger beter geladen werdt, de palisadden door den anderen stuurende; dat de dunne eynden uit midden over elcanderen schieten, en om van dat werck te hastiger af te geraecken, hij self oock met een goede ladingh soude overkomen —

den hoophoo van tagulanda verschijnt hier per corcoor 50 coppen

Ontrent den middagh comt alhier een corcor van Ta= gulanda bemandt met 50 coppen, onder t beleydt van Hopgoophoo Jacobus Tolusu (?) seggende een moeylijcke reyse van 16 dagen gehadt te hebben, ende op Batchia vervallen sijnde; genootsaeckt is geweest een deel van zijn goedt op het Jagt de Sampson, off te geven —

den luytenant Cronenhuyzen komt per de gallij vant Jagt de Sampson met brieven vanden heer major St. Martin —

Soo aenstonts komt den L:t Mons:r Cronenhuyzen met de landtschuyt vant Oorloghs fregat comende van voor de stradt Batchian, en t Jagt de Sampson met brieven vande Heer Major S:t Martin, ende des Zergt (?) van Batchian, van inhoude als uit aen= komende brieffboeck te b'oogen is, bregtende den L:t mede; dat het op gem:ten Jagt, door syne lange duerige reys seer sobertiens geschet is, ende dat van daer vyff sieken heeft mede gebragt naer vander twee onderwegen overleden ende in Zee begraven sijn —

vijf sieken van d:o Jagt daer van twee onderwegen ge= storven

de sieken van galij afgehaelt synde.

werd de selve benevens de landschuyt met eenige verversing

Waeromme Zyn E: aenstonts een Chiampe corcor naert Oorloghs fregat sendt om de gemelde sieken af te haelen, benevens de landt schuyt met drie bossen gordelen (?), ende eenige andere verversinge voor d'aencomende vrienden van Batavia per t Jagt den Samson met last aenden Stierman vant Oorloghs fregat, te versten syn steven daer naer toe te wenden, ende de gem:te verversinge off te geven —

werwaerts hadde Sampson gesonden

Ontrent den avondt is de lossinge vande plaetsen tot huysties in twee blocken hier bij een afgeteke[illegible] volgens gisteren daer over genomen resolutie — geschiedt inder voegh ende maniere naervolgende —

N:o 1

February 1680. Malëye Int Casteel Orangie

cooringe vande gecommandeerde huijsluijden ter nardijkers voorsegtende

N. 1. Manuel d'Agila, met Gohan Tom...
2. Jacob Carelsen Timmerman
3. Matthias Callarlaar, met Carteljn...
4. domingo Gomus, met Pedro Tiffera...
5. Gohan Clavi, met Claas Magumbi...
6. ... Tiroot, met de wedu: van Claas ...
7. Dirck van Trolck, Zerg ...
8. francisco Lopes, met domingo ...
9. Anthonij ferdinandus, met diogo de ...
10. Bastiaen Gogaij, met de wedu Agat...
11. francisco Matthiado, met ... Par...
12. Bastiaen Pardra, met Claas Mel...
13. Jan Jansen, met Alexander
14. Claas Malin, met Gohan Moral...
15. Pedro Manuel, met Abraham de la...
16. Joseph de la Croos, met Marlin Par...
17. Johan Pardra, met frans Jansen

de soldaat Casper vogel gestelt tot Corporael met ƒ 19:-:-

Naert gebedt wordt den sold: Casper Vogel van Hildesheijn gevoordert tot Corpl: met ƒ 19:- ... Maa... onder den nieuw drie jaarige verbandt

Vrijdagh 9e do

de koning Saijfoedin door zijnd afgesant Salema, zegt nu den brief vanden koning van Ternate beantwoort te geven

door vergave vande zijne bedingt ende

Comt Saldma den ordinaris afgesandt vanden Coningh Saijfoedin van Tidoor, berigtende dat den langh gewenschten brieff vanden Coningh van Ter... ten als nu, door sijn Hoogh: beantw: is, daer bij den gem: Coningh van Ternaten te kennen ge... dat hij van alle dese saecken den boom onder d... wel gevonden heeft, maer dat deselve tacken en bladeren voor hem nogh verborgen sijn, verso... kende verders, voldoeninge van die hollander... ende het Prinse Stucken door de Macquander... op sijn Cust ende Landt, als hier voren gesegt... genomen, presenterende, indien nogh eenige van haere int leven sijn, die te lossen soo dadelijk a... Zijn Hoogh: aengedaan begeeren sal, met verde... antwoorde de Ternatanische gesanten, onder ... gelijde van drie Tidoorsche Corcorren, naer Gilolo gaen te strecken, waeromme soo ...

Zijn Hoog...

Sijn Hoogh.t Sayhoedin, dat d'H.r Gouvern.r ons Oorlogh frégat voor Jilolo, alsoock de Chaloup d'Eendragt voor Sodingo in besettinge leggende, souden willen op ontbieden, ofte te rugge houden, op dat sij vande selve niet en mogten aengerandt werden, ende de Zee tot het over en weder varen, soo lange, tot de Ternatanen hun bedencken ende antwoordt op Sijn Hoogh.ts schrijvens mogten gegeven hebben, souden vrij wesen, waer op Sijn E. diende dat ons Chialoup van Sodinga een eersten stondt op te comen, ende aldaer maer eenlijck om den ladinge brandt hout te haelen waeren gesonden, ende dat het Oorlogh frégat een dien dijnde al geeds en bewoorden van daer op ontboden was, ende dat hun vandeselve geen leedt en stondt te geschieden, ten waere de Ternatanen de onse in Zee ontmoetende, eerst wil- den aendoen, bedanckende den Coningh verder voor sijne goede Zorge, nemt Saluta met alle beleefth: sijn afscheijdt —

verhoeckt dat de Zee tot over en weder varen, zoo lang er mogte vrij zijn tot de Ternatanen hun bedencken zouden gegeven hebben.

't welck door sijn E. werd toe- gestaen. —

Naer middage het Jagt de Samson onder de wal van Tidoor ten ancker komende, werdender gecom- mitteerdens naer boordt gesonden om den H.r Major S.t Martin te verwelcomen ende in te haelen, die welcken laet inden avondt aen landt comende, vanden H.r Gouvern.r aent hooft ontfangen ende binnen dese Casteele onder't lossen van 5 Canon schooten vant hooft gebragt wordt —

't Jagt den Sampson komt onder de wal van Tidor ten ancker, den heer Major wordt door twee gecommitteerdens uijt den raadt verwelcomt

Saturdagh 10.e d.o

de brieven van haer hoog Ed.s gel. geopent.

den Sampson komt op de reede.

Doet sijn Edelen raadt vergaderen om de brieven van haer E.E. Edelens Hooge Agtb.n tot Batavia te lesen, ontfangen den avondt met gem.n jagt den Sampson ter deser reede ten ancker —

Sondagh 11.e d.o

de chialoup van Pieter de Goedt van d'overcust met 230 palissaden.

Ontrent den middage kom de Chaloup vanden Vrijburger Pieter de Hoet van d'overcust wed- derom met 230 p.s pallisaeden, ende den brief- fies vanden Stierman vand' Eendragt, berigt- tende, dat het cappen der pallisaeden, soo traagh

voortgaet

February 1680 — Malleijo Int Casteel Orangie —

Voort gaet, door dien der niet meer dan sesman [...]cappen, ende ses uytdragen, het welcke nog [...]geschieden met laegh water, ende dat hij op aen[...]den dinsdagh oock met een goede ladinge hoo[...]te comen —

De militaire van 't Jagt den Sampson komen aen landt

Mede comen de Militaire van voorsz. Jagt aen [...]landt, ende werden door d' H.re Gouverneur met [...]mussen accateq verwellecomt —

Maendagh 12.e d.o

Werden gecommitteerdens [...] lossen van packhuis naer boort gesonden.

Werden Gecommitteerdens naer boordt gesonden om de packen te lossen ende aldaer de wegh[...]goinin te openen om te sien hoe de selve gecondi[...]tioneert zijn —

Soo aenstonts verscheijnt hier wederom den Ced[...] Afgesant Saldma, berigtende dat de hier voo[...]genoemde Corcorren claer waren, ende nog[...] desen dagh souden vertrecken, indien sij mogen[...] verseeckert sijn, dat hun geen leet soude geschi[...] naer op sijn E. dienende, dat het Oorloghs fregat [...] de Chialoop voor dodinga opt versoecke van [...] Maij.t al over lange hadt op ontboden, over[...]fals wel mogte passeren ende sal passeren[...] maeckende sijn E. hem met eenen bekent [...] den H.re Major S.t Martin van hare E.E.m[...] al reede met een goede magt soldaeten [...] het Jagt den Sampson voor afgesonden [...] ende nogh meerder stonden te volgen, o[...] dese Molucxe Zaecken op deen off d' ander [...] wijse te bevoorderen off aen een kant [...] helpen, het welcke sijn E. hem soo dadigh [...] om dat al het off en weder varen der Cor[...] selve anders niet en scheijnt te geschieden [...] om hier alles af te spieden watter om gaet

Dinsdagh 13.e d.o

Een vuur op Jelolo gesien.

Snaghts hebben een vuijr op Jelolo sien op[...]en meer stercken, geloovende het selve een [...] teijn gemeent te zijn, aen d' alsier sijnde [...]berght bodem te waerschouwen ende te doden [...] stellen

keeren op dat Zij Ternataense verlaetende, weder om naer
Gilolo souden op keeren —

Naer de middagh den E.e Gouvern.r den raedt doende ver-
gaderen heeft den selve in bedencken gegeven offmen de vreede
tusschen de Croone van Vranckrijck, ende den Staet der
Vereenigde Nederlandtsche Provincien, door Godes
genaede, op den 10.e Aug.o des Jaers 1678 binnen de
Stadt Nimwegen gemaeckt ende besloten, ende ge-
slooten, ende den 2.e Aug.o des voorgaenden Jaers 1679
op Batavia gepublicqueert ende gesolemniseert, al
hier oock niet en heeften en dienden te publicqueren
ende solemniseeren, dan hadden geschieden ofte wel de komste van
d'andere van Batavia te verschijnende scheepen, ende vriendes
daer toe dienden afwachten het welcke bij den raedt in
behoorlijcke bedenckinge genomen sijnde, wordt vast gestelt,
geaRresteert ende besloten, de selve publicatie op morgen
nogh te laeten voort gaen, ende einige omstandigheeden,
als lossen van't canon, ende chargeeren der militaire
te laeten volgen, ende dat den dancke en bedendagh,
vreugde vieren, als andere naedere omstandigheeden
van vreugde teeckenen sullen werden uytgestelt
tot de komste van bovengem.de scheepen ende vrienden

Wordt mede aen den Vrijborger Claes Dircksz. de Boer
woonende tot Batchian 15 Rd.s tot een vereeringe
toegevoeght om dat hij al einige scheepen van Batchian
ende voornamentlijck dit Jaght den Sampson, daer
niemandt der stierluijden op was die uyt dit vaer-
waeter bezeijlden, en in soo feller buij ende
Noorde winden, als loots tot hier en toe behouden heeft
gebraght, ende sigh daer inne gantsch gewilligh en
bijsonder ijverigh getoont, als mede om deselve
gewilligheyt ende bescheijdentheyt, stellende de belooningh,
ge daer van in het wel gevallen vanden raedt
sonder einigen eysch te willen doen —

Wordt van geleycke naer gedaene propositie vast
gestelt, met den Chialoup van de Chinees Oij=Zinko

van hier

[margin:] de vreede tusschen Vranckrijck en Hollandt.

[margin:] op morgen te publiceeren vastgestelt

[margin:] der bededag en vreugde vieren tot de komste van d'andere Batavise scheepen uytgestelt

[margin:] den Vrijborger Claes Dircksz. de Boer word 15 Rd. vereert om dat hij einige scheepen van Batchian als loots heeft opgebragt en

Wordt een Corporael met tien Soldaten naer Batchian verzonden

van hier naer Amboina vertreckende; een Corporael met 10 Soldaten tot versterkinge van het guarnisoen van Batchian af te zenden, op dat hem ('t Huijdekens) geene gelegentheijt magh hebben, om als voor dezen op Tidor met onse benden gedaen heeft, de geene aen te gaen, ende jets bedenckelijcx ofte bequamelijck tot nadeel van d'Comp.e te ondernemen ofte te werke stellen —

Den Soldt. Ferdinand van der Heijden van f 9 tot 11

Naer 't gebedt wordt den Soldt. Ferdinandus van Harlem, mits mede naer Batchian vertreckende, de novo voor drie jaeren in Comp.s dienst aengenomen, ende verbetert van f 9: tot 11 pr. m. verbant en vergrootinge van gagie den 15e van toecomende maendt neemt in gaende —

Den gereduceerden Corp.l Simon Cornelisz met zijn oude gagie herstelt —

Van gelijcken wordt Sijmon Cornelisse van den tijt gewesene Corp.l doch over helwerk door hem gepleeght ... tot Soldt. met f 9 pr. m. gestelt, mits in den geruijmen tijt als Corp.l bij Comp.s kopwerkers met goet genoegen gebruijckt is, met zijn voorige gagie a f 14 pr. m. weder hersteldt, waer voor gehouden blijft d'Comp.e noch drie agter een volgende jaeren te dienen —

Woensd.en 14 d.o

De Chialoup d'Eendragt met een ladinge pallisaden van d'overkust

Comt d'Chialoup d'Eendragt van d'overkust inhebbende 430 pr. pallisaden —

Den gemelden vrede werdt gepubliceert.

Ten elf uuren, wordt de vreede alhier voor een ider ter gewoonelijcke plaetse gepubliceert en met het lossen van canon van binne boleweree der fortresse, buijten plaatsen, ende op de hier leggende schip ende chialoupen, benevens drie chargien van de musquetterije gesolemniseert —

Dondersd.en 15 d.o

Saldena komt van Tidor met den Borger Cornelis Pietersz wiens chialoup op Gita zijlloos vervallen is —

Comt Saldena, weder om van Tidor met den Vrijborger Cornelis Pietersz, de welcke door stroom en wint met sijn Chialoup zijlloos op Gita vervallen zijnde, door den C.t van Gita op Tidor gebragt

Wierdt

Wierdt van waer gevoot sacht wat naer geno^e over te komen, om andere zeylen te haelen, dogh scheijnt de Comste van gen^de Salema ten wederande te nemen, om te connen sien ende vernemen, wat het schuijtken op gisteren alhier te bedrijven hadde, vraeght niet te min wanneer den Chinees Oij Linco naer Amboina soude vertrecken, op dat den gesz^d Chinees Jhan mogte mede gaen, om zijn vrouw en kinderen van daer aff te haelen, scheijnende den Coningh Saijfoedin sigh daer aengelegen te laeten, ten aensien van eenige schuldvorderingen die hij voornemens is te houden, ende Chinees Linco tegenwoordigh opperhooft van wegens de Comp^e vande Chinesen op Jappara, ende broeder van desen Chinees Oij Linco, waerom men sijn Ed^le diende dat hij op morgen vertrecken soude, ende indien Jhan mede wilde konde daer tegens niet komen —

den soldt Caspar Hartman van 10 tot 12 verbetert —

Naer gebedt werdt den Soldt Caspar Harman van Valderborne in sijne qualiteijt voor drie jaeren gecontinueert ende van 10 tot 12 f^s m^t verbetert —

Vrydaghs 16 d^o

den koningh van Mangantan komt met een Corcorre 95 koppen hier aen 't hooft —

werdt in sijn vaertuijgh door den gecommitteerde verwelkomt

Smorgens arriveerdt alhier aen 't hooft den Martin Takamitan Coningh van Magantan met een Corcor bemant met 95 koppen, de welcke door den ged^e committeerden en den Coeq met eenige Complimenten in sijn vaertuygh verwelcomt werdt, ende ondertusschen den Ed^le Gouv^r Genl den Raedt vergaderen, ende de dagh registers op slaen en extracten naer loopen om te zien op wat maniere en wijse voor desen A^o 1676 den Coningh van Ternata ofte eenige andere omleggende Coningen ingehaelt en verwelkomt sijn geweest, ende daer van niets aengehaelt vindende, geeft den Raedt in bedencken,

offenden

16 February 1680 — Maleije Int Casteel Orangie —

ofende desen Coningh, met lossen van Canon, ende dan schoot als andere solemniteijten, alvoren met der volgende mondelingh verhael der Colgiden, is gevonden te doen oock behoorden in te haelen, ende houden bowen, waerop met rijpe delibe„ratie geleth zijnde, is goet gevonden, vast gestelt, ende g'arre„teert den gem.^{te} Coningh van Maganitan, als oock alle andere Coningen van dien Oort aencomende, deselve met twee gecommit„teerdens uijt den Raedt, door een cleijn rancket militaire binnen te haelen, alwaer alsdan aende Poort vant groot huijs, door den E. H.^r Gouvern.^r zullen bewaget, ver„welcomt, ende met de behoorl.^e Compaendien binnen geleijdt worden, ende naer verrigte zaeken op de selve maniere wederom afgeleijt, ende naer buijten uit geleijdt worden, sonder datter eenigh Canon sal gelost, ofte met de musquetterije gegeraeert worden — op dat onse Molucx Coningen daer door geen aenstoot, ofte Jaloysie mogte worden gegeven —

manier om de Inleggende koningen die hier komende in te haelen ——

Den gem.^{te} Coningh wordt mede bevonden d' Opperhoofden van Corcorren geduerende sijn aenwesen alhier maendelijcx toegevoeght als —

Het geven der Coning bevonden d'opperhoofden der Corrc Corren is toegevoegt ——

2. kannen wijn —
1. Zandsoen maet Rijs —
10. ℔ Zout —
1. ℔ Peper —
2. ℔ Koorden —

Voo aenstonts komt Saldena wederom van Tidoor met den gem.^{de} Hinder Ijan, ende twee van dessels kladeren, mede brengende de gewonden klagten om aenden Hinder Pinco te bestellen naer middag werdt den Coningh van Maganitan volgens ge„noemde resolutie ingehaelt ende onthangen

Saldena brengt van den koning van Tidor

veijsheghtkagen aenden Hinder Pinko

Ontrent den avondt vertrockt de Chialoup vanden Hinder Oij = Zinko op Batsjan en Amboin naer Batt.^a met brieven geconsigneert aende respective heeren Robbert de Vicq en Cornelis van Quelbergen Gouvern.^{rs} en directeurs der provintie Amboina ende Banda als mede eenen brieff aenden Sergt.= Commandant op Batsjan

de Chialoup vanden Hinder Oij„Zinko vertrekt op Batsjan en Ambon naer Batavia met brieven

aende regeringe van Amboina en Banda als ook aanden Serg.^t op Batsjan

op Batchian, de welke bij deesen onse Stadt bekent maeckende, als int afgaende briefboeck te beoogen is —

Zaterdagh 17e do:

den Cymeesen kako wordt dagen, ende de Jalouxs ontwaeren, en wordt daerom in versekeringe gestelt —

niets voorgevallen, dewijl wordt den Cymeesen kako op de punt Soiaal in versekeringe gestelt, dewijls de Jalouxs op gisteren, waer mede versoenigert was te Jstadreiden geheel laeten ontvaeren ende sigh tot dien sijnde verborgen ende Jstadreiden gesonden —

Zondagh 18e do:

Naert avondt geboodt werp dH: Gouvern.r op het tappijt, ofwel volgens ordre ende instructie van haer Ed: H: A: tot Battavia aenden E: Major St Martin gegeven, de redden van dessesfs verschijningen alhier aende Coningh van Ternaten en Tidoor, en niet en souden connen laeten bekent maecken, het welcke bij den raadt in deliberatie genomen sijnde, naer verscheijde debatten off de wedder goet gevonden en g'arresteert het selve tot de comste vande schepen, ende d'E: commissarissen uijt te stellen, ten insighte dH: Major nu al agt dagen hier is geweest, ende niets sijn E: het selve int bij sonder door Salama aenden Coningh Saijfoddin al heeft laeten weeten, oock om dat noch niet weeten wat aentwoordt den Coningh van Tidoor op sijn laeste schrijvens aanden Coningh van Ternaten, van Jelolo gekregen heeft, meerkende ondertusschen niet duijsterlijck, mede dat den Tidorees ons maer sleepende houdt ende om den tuijn is leijdende —

den redenen vande comste van dH: Major alhier aende Conningen van Ternaten en Tidor bekent te maecken

wordt tot de comste vande schepen uijtgestelt

Maendagh 19e do:

Ontrent den avondt komt een scheepvaertuijgh van Tidoor mede brengende den Matt.s Symon Everts van Vrolsteijn, den welcken sij op gisteren ontrent Acque Tamo, wanneer aldaer waeren gegaen om eenige bobbers te ligten, op strandt hadde gevonden, sijnde noch eenen vande geene, die met het schuijt van onse stevenborg aldaer int bosch waeren gevlught, den welcken berigt, dat op den 25 Januarij passado volgens order met den stevenborg van Batchian comende om tijdinge te brengen, dat het Jagt den Sampson met den E: Major St Martin aldaer

een int bosch gevlughte matroos vande gebleven stevenborg door de Tidoresche visschers opgebragt

verhael vande schepen wedervaren

aldaer

February 1680 — Maleijr Int Casteel Orangie —

alדaer van Batavia g'arriveert was, sijt vervolgens
ontrent seven glasen in d'eerste wagt sijn geraeckt
ontrent Eidoor, alwaer deselve sterken windt alsdan
halve travade krijgende, wierden genootsaeckt de
bezaen te strijcken, ende van daer naer de Cust van
Batachina op te leggen, drijvende hun den windt
soo tot tegens de wal, ende tusschen twee hoecken
in, ende dat naer den quartiermeester wel twee
glasen te vooren genoegh gewaerschout sijnde
dat op de klippen souden raecken, oversulcx beter
was nogh eens over te leggen, waer naer niet wil
lende hooren, seyde geen noodt te hebben ende
daer genoegh bewaert te zijn, raeckten ontrent
Atequé lamo off de groote revier, naer dat hun
dregh hadt laeten vallen, dogh die niet [illegible] vatte,
tegens de wal op de clippen, waer tegens dien bodem
soo dadelijk stiet, dat naer twee a drie stooten de
mast uyt, ende den bodem in stucken viel, soo dat
sij wesende 18 man int getal, als den sergt den
corpl den quartiermr, 10 soldaeten en 5 matroosen
genootsaeckt wierden hun aen landt te begeven om
hun lijff te bergen, ende den goedt uyt comen te soe
ken, sonder dat door de menigte van clippen, ende
groote brandinges yets hebben konnen bergen, alwaer
den dagh op strandt verwaghtende, bevonden met
het opgaen van de son 9 corcorren met den Ternato
ontwaer wierden, comende van de kant van
Tosso recht op hun aen, waerdoor verbaest sijnde
wel wetende ende vast stellende dat het vijanden
waeren, begonden het sommige op den loop te
stellen, blijvende eenige staen, waer onder den
gem: sergt ende quartiermr blijvende hij sijnen
cortelas ooch soo lange aen den kant van 't bos
staen, tot dat d' quartiermr, gaende naer den
vijandt, om quartier te versoecken, van deselve

met

met werp spiesen gedoodt wierdt, ende welck hij Sijmon
siende, vlugte 't bosch waert in tot boven in het geberghte,
alwaer 24 etmalen int bosch verbleven ende
gebruyckt heeft, tot dat hij eyndelijck op gisteren als voor
schreven is geholpen, ende alhier opgebragt is, seggende
dat, terwijlen aldaer int bosch gezworven heeft, gedurig
van menigte inwoonders ofte berghbewoonders gevolgt
ende gesogt wierdt, ende dat de drie schooten, die
door den Lt. Monst. Chevreuijsen van 't Oorlogs
fregat, tot dien eynde daer naer toegeschooten, gedaen
wierden, wel gehoordt heeft, maer dat door de me-
nigte der berghbewoonders, die hij moeste passeeren,
om aen strandt te comen, soo verre niet en konde
geraecken —

Allen twelcken den Hr. Gouverneur gehoort hebbende,
sendt den Corp. Andries Pot per d' Chaloup d' Een-
dragt naer Tidoor, om bij den Coninck Saifoedien
het Compliment van wegens Zijn E. uijt den name
van d' Comp. af te leggen, ende Zijn Hooght.
hartelijcken bedancken over Zijnen grooten ijver,
en sorghvuldigheyt om d' ouden vanden geblevenen
steenbocq int bosch gevlugte te doen opsoecken
ende de hulpsame handt te bieden, als mede off
de goetheyt ende 't medelijden, dat Sijn Hooght. over
denselve laatsten heeft believen te hebben te
te thoonen van dien selven niets benoodight was,
tot Zijn onderhout den selven te verstrecken, doende
Zijn Hooght. voorder melden dat wij het selve —
altoos met een danckbaer hert soude erkennen,
ende in diergelijcke ofte andere gevallen ontrent
sijn volckeren alleesints verschulden ende sijn Hooght.
naer vermogen wedder te diensten sijn —

Werdende goet gevonden om desen sijn Hooghts.
mildigheyt te verschulden niet onbeloont te laeten,
desen vier Tidoreesen, ieder met den selven contant,

boven

Den Corp. Andries Pot vertrekt naer Tidoor p. de Eendragt om

den Koning Saijfoedin, van wegen de Comp. te bedanken over zijnen grooten ijver als d' ontset in desen matroos getoont

Februarij 1680 — Malleijo Int Casteel Orangie —

borden twee p:s Guijnees lijwaet voor haere genoemde moijte te schencken —

(marginal note: de ondergenoemde 2 borden, ider met 1 p:s Guineets lijwaet, op der ... Contant vereert)

Naert gebodt den Zold:t [illegible] [illegible] van Gra ten broeck int landt gekomen voor Quartierm:r de f 14 p:r m:t volgens zijn voorgeven doch naderhandt A:o ... op zijn versoeck, laetende 5 p:s vallen, gestelt tot Zold:t met f 9 p:r m:t; versoeckt met tydts expiratie een nieuw drie Jarigh verbandt ende verhooging van gagie; doch mits van het voorsz: geene stucken en blijckt heeft den H:r Gouverneur hem tot antw: dat den tijdt moet afwachten, tot zijn Ed:le aldaer sal kunnen vertoonen, zullende zijn E: daer op aen haer Ed:le Hoogh Agtb:e tot Batavia schrijven beloovende dat zijn ophet aldaer des blijckende E:n van het uyt zijnde [illegible] verbants aen onder gi woond verbeteringe goedt gedaen sal werden —

Dinghdagh 20:e d:o berigt de Pastoor Cornelis Pieterse van Ternate verstaen te hebben, dat op gisteren den schaartuygh van wegens den Coningh van Ternaten van Dodinga op Tidoor is aengekomen, om den Coningh Saijfoddin te waerschouwen, dat op aenstaende vrijdag eenige Ternataensche gesanten met drie Corracorren aldaer zullen verschijnen om zijn Hoogh:t Saijfoddin Jongesten brieff aenden Coningh Amst:m afgevaerdiget te comen t'antwoorden, ende aldaer met den anderen verder te beraetslaegen, ende te besluyten, wat in dese zaeken hun best te doen staet —

(marginal note: van Gianno komt een Corcor met 38 Coppen, onder den Cappitn Lamot)

Ontrent den avondt komt alhier een Corcor van Gian onder beleijt vanden Cap:n Lamot bemant met 38 Coppen, mede brengende een brieff vanden boeckhouder ende Opperhooft aldaer Johannis Frans de dato 10 Courant, mits aen [illegible] waerdige vermeldende; dan alleenlijck dat de geruchten

(marginal note: geruchten vant naderen der Castiliaense magte)

vant

Februarij 1680 — Maleije Int Casteel Orangie —

want aen weederen de Castiljaenden Oorloghs magt
aldaer seer sterck loopen, endat die van Candagaer deselve
ontrent de bogt van Boutonan souden hebben genomen,
als breeder uit aenkomende briefboeck gesien kan
werden —

Woensdagh 21e do niet voorgevallen —

Donderdagh 22e do Savonts naert gebedt is in raede met gemeen advijs
goedt gevonden ende g'arresteert, het algeheel in Comp.s
packhuijs leggende oude leder soo Vaderlants als Per-
siaens van prijs te veranderen ende te verminderen,
te weten het Persiaens van tsijen schellingen op
een [illegible], ende Vaderlandts van twee [illegible] op twaelf
schellingen, ten insighte van noch een goede quantiteit
dier stoffe verkeert zijn, ende naer een lijck en ligght
bederven, want in den tijdt van vijff off 6 jaeren
geen off seer weijnigh verkoght zijn, door dien de schoen,
naeckte[?] off andere, des benoodight zijnde do oude leer
bij de particuliere genoeghsaem, ende beter coop, dan
bij d'E Comp.e weet te krijgen, wat het beslagen leer
belangt, zullen daer van schoenen tot de dragens voor 't
Guarnisoen gemaeckt werden —

'tPersiaens leer op [illegible] ende Vaderlandts op 1½ [illegible]

Vrijdagh 23e do Naghts is d'Chialoup d'Eendragt van Tidoor weder om
te dese reede gekomen, berigtende den Coopman Andries
Fock, dat op dinsdagh savonts ontrent vijff uijren
voor Tidoor zijn ancker worpen, ende zij soo aenstonds
aen landt, ende naer boven om bij den Coningh Saijfo-
din te comen stapte; alwaer mits zijn Hoogheijt
met eenige van desselfs grooten bezigh was tot
„ontrent schoon[?] [illegible] was hij
vragten, wanneer binnen geroepen zijnde, naer
het afleggen van de behoorlijcke complimenten, de
Coningh de redenen van zijne comste volgens last
ende ordre van den E. Gouverneur bekent
maeckte, ende een van wegens d'E Comp.e off
zijne gemagtigde [illegible], ende [illegible] tot
de selve

d'Chialoup d'Eendragt verschijnt weder om van Tidor.

Rapport van den Coopman Fock hoe hij sijn verrigte ontrent den Koningh Saijfoddin

deselve, ten hoogste bedanckte; waer op Zijn Hoogh:t
dienende, dat in die zaecke niet meer, dan volgens schul-
dige pligt, en hadde gedaen, ende wel wenschte dat
d'E. Comp:e meerdere diensten konde doen, waer in dat
het oock soude mogen wesen, ende dat door de groote
beloninge van dese soo kleijnen dienst, den name
van d'E. Comp:e inde herten der Tidoresen seer groot
ende over 't geheele landt verspreijt geworden, mitsg:rs
hunnen yver tot d'E. Comp:e seer vermeerdert is, waer-
omme over al met hunne vaertuijgen uijt zijn,
om d'E. Comp:e vant een off 't ander voorvallende
kundtschap te doen, seggende Zijn Maij:t sigh ten
hoogsten te verwonderen, over den laest opgebrag-
ten matt:s, dat sij soo lange in het bosch, sonder met
off eenige andere hulpe om aen den kost te komen
sigh hebben konnen onthouden, temeer, dat den sel-
ven, s'morgens onder een klip verborgen sittende
door vier mooren, van Dodinga, met een schip vaer-
tuygh daer voor bij schepende, niet en is gesien
geweest, offte dat sij deselve, gelijck de Tidoresen
eerts daer aen komende, niet aengetroffen hebt,
schijnende hem sulcx als van Godt in gegeven
te zijn, want anders het hem bij de wereld ligt
niet wel soude vergaen hebben, waer uijt Zijn
Hoogh:t wel sien ende mercken konde, dat d'E.
Comp:e door Godes toedoen geholpen, bestiert, en
gestruint werdt, versoeckende verders dat
den H:r Gouv:r het gemeene volq, en haer
seggen soo ligt geen gehoor niet geven, want
sij veel verkeert als niet wesende aenbrengen,
gelijck nogh onlangs hebben beright, dat op
Gilolo nogh eenige Hollanders van den geblevene
st Ydenborq souden zijn, het welcke soo niet gesigt
is geweest, maer dat Zijn Hoogh:t eenige
anderen Sengadjis Moulijs geraden en ouder

wesen

Februarij 1680 — Maleije Int Casteel Orange —

onderweegs'u hadt, indien sij eenige Hollanders nogh int
leven hadden, de selve te passeeren van d'E Comp.e gede-
liet, maer ter contrarijs alles goets soude willen doen,
dog niet, versoght sijn Maij.t de selve te mogen losten
ende plantsoenderen, belovende sijn Hoogh.t, soo haest
ietwes sal hebben vernomen, den Hr. Gouverneur
daer van te vollen t'onderrighten, eerde dat tot dien
eynde diverse bespieders, om den staet der Ternatans
t'ondersoecken, heeft uyt gesonden —

Den Coning betuygt mede; als dat de hier gewoest sijnde
Tidoresen, die tot loon ontfangende kleeden, ende
sommige Saijoedin hebben willen verderen, dogh
die niet willende aenvaerden, bequeeft deselve tot
dangh daer aen, dat hun eerde roepen, ende de geme-
kleeden wedderom te handt stelde, seggende dat
sij die souden houden, tot gedagte van de goedt
aerdigh.t ende voor kleijne diensten goede beloo-
ninge van d'E Comp.e, ende sij selfs aen hunne
kinderen, vrienden ende magen tot den Memo-
rie souden komen vergaderen ende vertellen,
begeerende Sijn Maij.t daer niet meer als, dan
de waerdije van eenig Ed.e, om Sury en Pinangh
te koopen, ende de selve op 't welvaeren van
d'E Comp.e met sijn Sabatos ofte grooten op t'ete-
Zijn Hoogh.t seght oock verstaen te hebben dat
ter van Sheloloe drie coracoren met eenige Ter-
natanesche gesanten om sijn Hoogh.ts brieff
t'beantwoorden, ende aldaer verders met den
anderen te raedt staen houden te comen, dogh
wanneer is hem nogh onbewust, belovende
die daer verschenen sijnde; soo haest mogelyck
hun voornemen aen sijn E bekent te maecken,
waer mede den Coning, niets het laet in den avont
was, sijn afscheyt nemende; komt smorgens
weder om Zijn Maij.t een goeden dagh te wenschen,

ende —

ende te vraagen, off er nogh iets t'Zijnen dienste op
Maleijo was te verrigten, waer op sijn hoogh:t dienen
voor tegenwoordigh niet anders te begeeren, dan
dat hij hondert duijsent groetenissen ende geluck
wenschinge aenden Hr: Gouverneur, den raadt,
ende alle andere binnen onse fortresse sijnde, van
sijn Majesteits wegen met alle behoorlijcke com-
plimenten soude toewenschen, beloovende soo
lange hij leeft geenen tijt anders, dan inden dienst
ende 't gemeene beste van d'Comp:e te besteden,
het welck den Coning met heusheijt ontfangende,
ende hem daer over bedanckt hebbende, komt
ontrent tijen uren naer beneden, ende ontren
den avondt ancker ligtende wende de Steven
wederom naer herwaerts —

de Chiauwers en Tagulanders ver-
hoeken om eenige benodigheden uijt
t'bosch te mogen halen —

Ontrent de middagh vertrecken d'Opperhoofden
vande Chiauwers en Tagulanders met drie cor-
corren den keer naer Xula Taccomi ende
soo voorts 't landt hout te mogen kappen,
om eenige benoodigheden tot maecken van
eenige huijsjens, als bambosen en adap te soec-
ken, ende voorders te sien off er nogh eenige
berghboeren op 't landt soude zijn, het welck

word hun toegestaen, en bij hun eilanden
mede gegeven — en belast geen
hostiliteijt te gebruijcken —

hun wordt toegestaen, ende tot dien eijnde
een Corporael en vier soldaten mede gege-
ven, met last in Zee aen niemandt geen leet
off hostiliteijt te doen ten waere zij vande
selve eerst aengerant wierden, wanneer
zij een redelijcke defensijf daer tegens sullen
mogen te weer stellen, want de Zee tot nader
ordre voor passeren en repasseren vrij gestelt
is, ende men niet vermoeden nogh eenige
berghboeren op 't landt aldaer te zijn —

de schenkagie van koning van
Mangamitan aenden Gouv:r gedaen —

Naer middagh komt Martin Cabanitan
Coningh van Maganitan, binnen medebren-

gende

brengende aenden Heer Gouverneur een pot Cocus Oly benevens eenige klappus dessefs landt vrugten —

Zaterdagh 24e do

eenige d'Eijlanders gaan op dal, pearwijs en Cruijsen —

Voor middagh gaan de Langeroetten ende andere Eijlanders onder 't beleijdt van onsen Vaendrigh der Mardijckeren int bosch op de berghbewoonders cruysen, ende sien off sij eenige schuijlhoecken int bosch al hebben staen

de Gianvoers en Tagulanders komen weder van Tacconi brengen 3 alfoersche hoofden mede, die

Naer middagh komen de Gianvoers en Tagulanders op gisteren vertrocken, weederom, van Tacconi mede brengende een schip vaartuygie en drie hoofden der Alfoeresen ofte berghbewoonders die de Tagulanders daer willende aen landt komen, met een troep van ontrent de veer=tige coppen meijnden te verrassen, ende al hadde eenigen desselve gadde gestelt, doch de Gianvoers langhs bosch commende ende van agter besetten wordende, genootsaeckt wierden de Tagulanders met 't verlies van drie berghbewoonders

Zij aldaer gedoodt hadden, boven diverse gequetste —

boven noch eenige gequetste, te verlaeten, ende int bosch ende eenige schuijlhoecken de vlugt te nemen, agterlatende een goedt deel meest pijcken, schilden en swaerden, die d'onse alle triumpherende hebben op gebragt, werdende door Zijn E. om de selve meerder te courageeren, van wegens d'Comp= met een goede beloninge vereert

werden met een goede beloninge vereert

Zondagh 25e do

word door de Tidoresen berigt dat de Gialoup van Cornelis Pietersz op Gita geheel schadeloos leijdt

Comen hier eenige Tidoreesen, berigtende dat d'Gialoup vanden Vrijburger Cornelis Pieterszen, op Gita gedreven, aldaer geheel ontrampoeneert ende de losse kiel geheel in stucken is geraeckt, doch dat alles daer uyt genoomen ende geborgen hebben, tot dat hier van Maleijo ontzet ende timmerluyden mogten koomen —

Ontrent den avondt comt den anderen troup Eijlanders onder 't geleyde vanden Vaendrigh der Mardijckeren Mascarino onverrigter saecken weederom —

Maendagh 26e do

gemelden Vrijburger met timmerluyden vertrecken per d'Eendragt naer de voorsz. Gialoup

als ook den Coeck naer Tidoor, om den koning over gemelde berigt te bedancken &c.

'S morgens vertreckt de Gialoup d'Eendragt metten Vrijburger Cornelis Pietersz ende twee timmerluyden, ende eenige benoodigheden om dessefs Gialoup, soo veel doenlijck aldaer te repareren, om hier comende nadder versien te werden, gaende met gem= Gialoup oock naer Tidoor den Coeq Andries Cors, om den Coningh

Saijfoddin

Februarij 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie —

Sijn hoogh: bekent te maken

Sayhodin van Wegens d'E:Comp^e ende gem^e: vrijborger over sijne waerschouwinge en goede sorge te bedanken doch wel voornamentlijck om sijn Hoogh^t Sayhodin bekent te maken, hoe wij de Zee hebbende op den gest: niet en twijfelden off de Ternatanen souden ons oock alhier opt landt in paijsse en vrede gelaeten ende hunne bergh boeren wedder te saegh ontboden hebben gelijck onlanghs sijn Hoogh^t onse gissinge daer af door Salema wel te kennen gegeven, vermits die, sijnde niet een wel soo eenvoudigh, gehorent als noch met dat onse Luden in den vaert gebleven bleven alsoo als van Jelolo Duivaktelen. Maer

dat de Ternatanen haer gesonden hebben nog al bij hen gelaeten, en d'onse hooft te verstricken

in tegendeel hadden sij wedder verscheijde bergh boeren al hier opt landt geworpen, gelijck d'onse op Tacomi sijnde, ter gelegentheijd die d'onse meijnden te verstricken doch waeren in hunne selfs kraijen die sij voor andere gegraven hadden, gevallen, waer bij het verhael daer af hadt te voegen, ende sijn Hoogh^t te waerschouwen mede op hede te willen sijn, alsoo het wel konde gebeuren dat sij al mede eenige bergh boeren op Tidoor mogte comen te werpen &c^a

aan de kust van Batiquina die Tidorese visschers

door de Ternataensche gesonden ge- quetst als oock

Naer de middagh kwamen alhier eenige Tidoreesen met vischt, siroop, hoenders te merckt brengende, de welcke berigten, datter van den morgen heel vroegh eenige Tidoreesen aende Cust van Batachina met de Zegen willende visschen, ontrent Acque Tamo van eenige aldaer sijnde berghboeren soo danigh sijn aengetast datter drie van gequetst wierden, ende genootsaeckt waeren te strecken ende vlugten, schepende soo hooger naer Gita, ontmoeten een Marquiaens schip vaertuijgh met 7 coppen bemant, het welck sij seijde om hunne geleden schande en schade betaelt te setten, vallen de selve oock met geweldt aen, quetsende van gelijcken drie van de selve

Die marquianders door de voorsz: Tidoreesen &c^a op Tidoor gevangen ge- bragt

Marquianders, daeronder een doodelijck, ende bragten die benevens d'andre vijff gevangen op Tidoor, wat nu den Coningh daer voorder mede gedaen heeft, sal den tijdt afwagten, ende met comste van den Coteq Andries hebbe ende uyt desselfs rapport kennen verstaen worden

dinsd^s 27 d^o

Februarij 1680 Maleijo Int Castell Orangie —

Dinsd^en 27^e d^o d'H^r Gouvern^r doende den Raadt vergaderen omme over de saecken en ongeval van daniel vande velde van gendt Soldt^n in dienst der E Comp^e Jongest beschreven op het Jagt de Sampson over dat op Batchian, int overcomen aant gemelte Jagt op de valsreep den Soldt^n Jacob Balliun, doort afgaen van zijn musquet doorschooten geworden en om hals geraeckt is (tegenwoordigh gedelinqueerde) met den anderen te delibereeren, gehoorde Zijn E., naer gedaene verhooringe van deselfs eijgen vrijwillige gedaene en gerecolleerde bekentenisse, benevens sekere gerecolleerde en beedigde attestatie den Raadt in bedencken, wat hier inne soude mogen gedaen worden, waerop met aendacht gelesen, d'attestatie benevens deselfs confessie naer gesien ende wel overwogen sijnde, wordt g'oordeelt dat het selve (als zijnde een waer ende blijckelijck ongeluck, mits niet en kan bevonden worden dat de Zelve voor desen oijt metten anderen eenige questie off woorden souden gehadt hebben sonder de justitie daerin te bemoeijen, wel civilijck kan afgedaen worden, dien volgens is goet gevonden ende g'arresteert dat den selven Daniel vande velden, tot den straffe van sijne onachtsaemheit, ende onvoorsightigheit tot een Exempel, ende gedachtenisse van alle andere dusdanige, sal gestelt worden voor matt^s aen boort als onbequaem d'E Comp^e voor Soldt^n te konnen dienen —

> De Saecke van Soldt^n daniel vande velde —
>
> over ongeluck door schieten van d Soldt^n Jacob Baelijn door 't afspringen van dezelfs musquet —
>
> Word Civielijck afgedaen etc.
>
> den velden vande velde gestelt voor mattroos aan boordt

Woensd^en 28^e d^o Zijn die Sangiers gecommitteert van hier gesonden om ontrent Gammalamma, Tacomi ende Maleijo hier op 't Landt 't bosch te door kruijsen, ende sien off noch eenige bergh boeren vindende 's avonts naert geberchte, wordt met een parigh advijs, naer gedaene propositie van Sijn E.,

> De sangiers gaan op d'aengewesen int bosch kruijssen

goet gevonden

de Chialoup vande vrij borger den Pieter de Hoodt word afgedankt

godt gevonden, de Chialoup vanden vrijborger Pieter de Hoodt met het uytgaen van deser met af te danken, ten insigte weijnige diensten vande selve ontfangen, ende d'onkosten daer op seer swaer sijn, dogh sal hem egter moeten klaer houden, om met de eerste vande schepen des van noode zijnde, nogh een togt naer Manado, en d'omleggende eijlanden te doen, voor vijftigh Rd:s volgens aengegaene contract vanden 13:e 9b:er des voorgaenden Jaers 1679 — om onse bondtgenooten en supoosten aldaer van onsen toestant t'onderrigten —

en blijft geobligeert nog een togt na Manado te doen, voor 50 Rs.

Donderdn 29:e do

en Corre corr van Tarodua met 56 koppen onder den Goegoegoe Mattijas etc.

s'morgens vroegh verscheijnt alhier een Corecor van Tarodua bemant met 56 koppen onder beleijdt vanden Tarodua'schen Goegoegoe en Boutum Mattias, mede brengende eenige Maleijse brieven twee vanden Coningh benevens eenen vanden Schoolm:r Marcus de Rosario, de dato 10 Januarij passo, niet anders behelsende dan eenige beleeftheden tot d'Comp. als mede dat de twee gesonden klockiens ten danke ontfangen, ende in de kercken van Tarodua en Calongan opgehangen hebben, als int aen komende brieffboeck te sien staet —

vergaet sijn langdurige reijse

den gen:n Boutum berigt ons, dat langdurige en seer spoedige reijs gehadt hebben, ende door stroom en onweder soo danige verdreven, dat niet wisten, waer datse waeren, synde genootsaeckt uyt vreese van te sincken de helft van haer goetjens overboort te werpen —

de goederen van Schipper Jacob Tripins bij vendutie verkoght

Huyden worden de goederen, vanden overleden schipper vant Jagt den Sampson, Jacob Pruijs bij vendutie off openbare boeckenslagh aende meest biedende verkoght —

Vrijdagh

Maaert 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie —

Vrydagh Primo do — Komt de chialoup d'Eendragt met den Vrijborger Cornelis Pietersz weederom van Gita, berigtende dat het schip, tegens andere ordre uijt gesonden wordt het Jagtie Bodes is komende van Amboina —

de chialoup d'Eendragt komt weederom van Gela —

Soo aenstonts komt oock p.r den schip vaertuijgh van Tidoor onsen Tolcq Andries Coch, met des Prince Saijfoddins afgesant Saldina, met anders berigten dan dat sijn Hoogh.t de gedane boodtschap met eenige Tidoresse complimenten, alsonder den Br. Heer pass.o aengegaen staet heeft b'antwoort —, ende dat de, door de Tidoresen opgebragte seeden marquianders, weederom met sijn vaertuijgh gaet open brengen tot aende revier van Toseho om soo weederom naer sijn landt te gaen —

d'en Tolck p.r prauw van Tidoor dessels rapport —

Ontrent de middagh komt het gen.de Jagtie Bodes ter deser rheede ten ancker mede bringende twee brieven van de regeringe van Amboina den eenen de dato 11.e Xb.r 1679 sijnde deselve p.r de borger chialoup van Cornelis [illegible], doch deselve chialoup door stroom en ouweer was genootsaeckt geworden te keeren, tot ons niet en is komen konnen, maer tegenwoordigh comende den tweeden de dato 7.e deselver maendt ons p.r voorsz.de Jagtie ter handt gestelt, vermeldende onder anderen, hoe den verrader en Apostaat Patty Cima sijnde loon van sijn verraderije ende Apostatie heeft genoten, sijnde ontrent het uijt gaen vande maendt 9b.r 1679 g'executeert op den radt, te weeten van onderen op met agt slagen levendigh geradbraeckt, het hart levendigh uijt den lijve getrocken, ende in sijn aengesigt geslagen, daer naer gevierendeelt, sijn hooft op Hitoe ter fortresse Amsterdam uijt gesteken, ende de vier deelen des lighaems op diverse plaetsen int landt tot een spectaeckel ende afschrik van soodanige malignanten ten toon gestelt —

Jagtie Bodes komt van Amboina met twee brieven aendes gouvern.r en raad alhier

den verrader en apostaat Patti Cima in Amboina g'executeert —

Per do boden bekomen oock de naervolgende materialen als —

6000 p.s [illegible]

6000 p.s metselsteenen —
947 p.s baije plancken —
211 p.s ribbetienen of balkienen en
20 p.s Affuijt plancken —

Den Schipper vant Jagtien doet ons berigt dat vol-gens sijne ordre op Xula is aengeweest, ende al daer twee dorpen inden brandt gesteecken, twee Xula-nesen gevangen ende eenen doodt geslagen heeft ende dat het [doorgehaald] landt gansch van volck ont-bloot is hebbende den Hr. Gouverneur dergeen twee Xulanesen binnen dese Casteele doen in bewaeringe stellen, om deselve vande staet des landts als andersints te doen ondersoecken ende ondervragen —

Xulasche dorpen p.r den schipper van gemelde Jagtien verbrant en twee inwoonders gevangen en 1 mer gedoodt

Den afgesant vanden Coningh Alowadin Caitchilla is ons p.r meer gem.te bodem van Batchian oock bij gecomen met een particulier brieffie vanden Coningh aenden Hr. Major St. Martijn geschreven niet anders te berigten hebbende dan inden brieff vanden Serg.t Commandt. de dato 11 feb. op Huijden p.r den voorsz. schipper overgelevert, aengehaelt staet, te weten dat den Coningh met sijn gansche familje wederom in sijn palleijs gecomen is, ende dat den Gogogoo Mousie met den Imam in Ossia is over 67 papouen die weg geloopen zijn, leggende den eenen de schuldt op den anderen —

een afgesant vande koningh van Batchian met een brieft aen Sr. majoor St. martijn

Verder versoeckt den gem.te Serg.t Commandt. om met het volgende ontset te mogen worden als —

wat Contanten —
Barcallen
blauw, en witte salempoerissen
Chiavonijs —
Combeersen of Cust dorans geratoen
musquetten —

Maart 1680 — Malacÿe Int Casteel Orangie —

handt granaten en wat
vier potten —

gelijck deselve benevens de voorgaende int afgaende
brieffboeck te boogen staet

den Capn. Lanot van Cajourit verscheijnt alhier met een Coloor met 37 Coppen be-mant

Naer de middagh komt alhier een Coror van Cajourit bemandt met 37 Coppen, onder bevelt van den Capn. Lanot, mede brengende een brieff vanden Coninck Piantaij de dato 3. Janu. passo., versoeckende dat hem oock een vlagge gelijck d'andere Coningen mogt toege-sonden worden, sende tot een schenckagie aenden hr. Gouverneur een kleijn slavinnetjen, sijnde den selven mede int aenkomende brieffboeck aengehaelt

Schenckagie vanden Coningh Pijantaij aen sijn Ed. gedaen. —

Saturdagh 2e do. — Naer de middagh hebben onse Ostagiers aenden hr. Gouverneur ende Major de visite gedaen blijvende heel laet inden avondt onder een conversatie, met den anderen discoureren, sonder dat sijn Ed. deselve konde quijt raecken, schijnende sulcx bij hun maer eenlijck aengelegt geweest te sijn, om eenige reden tsijnen voordeel te mogen verstaen, want den Capn. Lanot seijde, naer sijne gewoon-lijcke snoetsinge van sijne en sijns voorouders getrou-wigt ende goede genegentheijt ontrent d'E. Compe. — onder anderen begon op te werpen, dat d'E. Compe. haeren man, ende sij vrouw waeren, ende in sulcke voegen haer getrouwt, dogh dat sij te vooren nogh eenige mannen hadden gehadt, te weeten de Portugesen Jongst de Castiljaenen, de welcke sij verlaeten, om dat met deselve niet en konde over een komen, noghte accorderen, maer ter contrarie in groote oneenigheden met den anderen leefden, soo waeren sij naer Banten gegaen, om aldaer eenen anderen man te soecken, ende daer mede te trouwen, ende hebben aldaer d'E. Compe. voor hunnen man inde plaetse vande Castiljaenen aengenomen, op welcke [illegible] d'hr. Major dienende ende vraeghde; waer voor dat men soo een vrouw magh houden, de welcke als met haeren rechtighe man niet vernoeght sijnde

Snoetsinge van Capn. Lanot [illegible] sijne ende sijns voorouders getrouwigh[eijt] tot de E. Compe. ende

vergelijckende Compe. als getrouwde man met de Ternatanen, waer door

de Ternatanen de Castiliaenen, Portugesen ende de Compe. als man aengenomen

Maart 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie

sonder eenige de minste saeken, nu tot den eenen dan tot den anderen voorsorght stellende persoon den Gode ofte voor den verlijckte vrouwe is, waer op Nerzetty als niet weetende wat antwoorden, bet stil swijgen, blijvende soo in haer voornemen ende meeninge bedroogen en bespaert.

antwoord daerop vanden Hr. Majoor

Sondagh 3en do. niet aen merckens waerdigh voorgevallen, den wordt naer avondt gebodt gesonden aen 't Oorlogh fregat 't Ontrouw te maecken, op morgen den tocht naer Batchian te laeten doen, soo om den afgesant Cattchila, ende den brieff aenden Zergt. benevens eenige andere benoodigtheden voort Guarnisoen van Batchian en Oubij over te brengen, als mede op dat, de Batavische schepen ontmoetende om daer te weeten van mogten berighten, ende kontschap doen.

Maendn. 4en do. naer middage, neemt den gesn. afgesant vanden Hr. Gouverneur ende Major, zijn afscheijt, en wordt door den Lt. mons. Compuijsen onttrent den avondt tot aen boordt geconvoijeert, lightende den gem. stierman vant gesn. Jagt aenstonts zijn ancker en wendt desselfs' naer Batchian toe, nemende de naervolgende goederen als —

den afgesant Caitchila scheept 't oorlogh fregat weder naer Batchian

den packe off 160 ps. parcallen —
den do. off 80 ps. Salempoeris bu. blauw —
40 ps. do. — — wit —
150 ps. Chiavonijs —
20 ps. Ondeelde sitsen deckens —
12 ps. Musquetten —
25 ps. handt granaeten —
30 ps. Vuijr potten —
100 ps. Contant — in den dr. Jaght gestelt —

den last zout te sorteren ende het volck als besoorden

benevens een brieff aenden Zergt. Commandt. pieter zijn wellekens, in zijt int afgaen brieff bedroogh is

Dinsdn.

Meert 1680 — Maleyo Int Castell Orange

Dinsdagh 5en do = Comt den Mardijcker Jan Gel alhier van Tidoor, berightende dat op Soudagh pass.o 's savondts drie Ternataense corcorren van Jilolo op Tidoor syn aengecomen, waer van het hooft is den Broer van Sengadie van Ternaten, van de welcke hij heeft gehoort te hebben, datter noch seven man vant volck vanden geblevene Steenbock op Jilolo int leven sijn, waeronder oock den Stierm.t bevonden wordt, oock dat die van Tassonga, een man uyt het dorp Sauw, ende de Sauwers wederom een van Tassonga hebben gedoodt —

[illegible] Sengadjie van Ternaten is met drie Corcorren op Tidor gecomen

Woensd.en 6e do = niet aen merckens waerdigh voorgevallen, dan zijn 's savonts naert gebergh 150 Eijlanders naer Terlucco ent gebergte boschwaert in gegaen om te sien off ergens eenige Bergh boeren mochten schuijlen, die aen onse troup werckers, tegen- woordigh besigh met het steenen fort in Ter- naten te slegten, eenigh ongeval off onraedt konde veroorsaecken —

De eijlanders kruijsen op dat gebergte, naer de Noordzijde van Ternaten —

Donderd.en 7e do = Comt ter deser rheede, direct van Amboina het Comp.s Chialoupie den Pisangh met brieven te weten een particuliere vanden Ed.en Gual bergen gouvern.r in Banda, ende Ed.r Gouvern.r Robbertus Padtbrugge geconsign.t, ende d'ander bevonden eenige bijlagen vande Amboinse regeringe aen UEd. gen.de Hr Gouvern.r ende den Raadt alhier, behelsende onder anderen het versoeck, om niets met dit Opulent naer gewasch der nagelen, den groote schade sijt te gemoet te sien met eenige doecken en kleedjes onderstut te konnen worden —

't chialoupje den pisangh komt van Amboina ter deser rheede —

Soo aenstonts comen de voorengen.de Eylanders we- derom berightende niemandt int bosch gevonden te heb- ben, gaen tegens den avondt tot voorsz. eynde wederom cruijsen —

Maert 1680 — Maleijo Int Castell Orangie —

den matroos francoijs Cocquel van ƒ 9 tot ƒ 11 verbetert

Naert gebodt wordt den Matr. francoijs Cocquel van Middelburgh op sijn instantigh versoeck voor nogh drie agter den volgende Jaeren in Comp.s dienst aengenomen, ende verbetert van ƒ 9: tot 11 verbant en gagie den . . . . . maent, wanneer sijn laest verbonden tijdt sal komen t' expireren, aenvanckende —

Vrijdagh 8e do Sijn de Ed. Gouverneur, Majoor St Martin, den Raadt met den Coningh van Maganitan, benevens d' Opperhoofden vande Corcorren der alhier sijnde Eijlanders aent Jagt den Sampson in vrolijckh. geweest, ende wordt aende Coningen van Maganitan en Sajouris onder 't drincken van den gesont.e, ende lossen van Canon, Ider een princé vlagge van Comp.e nogh gegeven, die welcke sij oock met diverse Complimenten ende behoorlijcke Solemniteijten ten dancke hebben aenvaert —

worden twee vlaggen aende Coningen van Manganitan en Cajouris geschoncken

Zaterdagh 9e do Smorgens komt alhier een Corcor van Tidoor berigtende op den 5e Courant inde mondt vande straet van Batchian 4 van batavia naer herwaerts komende schepen gesien te hebben, ende aen boordt geweest te zijn hebbende en brieff onder den selven datum vande hr. Job vander duijn, ende Jacobus d Geijn, inhoudende dat met de schepen Koedenvalk, Voorhout, Zijp ende 't Wapen van Middelburgh, ontsaijt mogende en met Godts hulpe staen bij te komen, ende dat het op de gem.e schepen, Godt zij dancke, nogh alles wel is, de welcke zijn [illegible] genooten hebben, te weten den 16e quindos swart en stouts vertrocken zijn,

een Corcor van tidor met een brief der dato 5e deser van de gel. gecommitteerden inhoudende opkomst der 4 schepen omtrent batsian

Ontrent elf uijren wordt den Corcorre ontrent d'oosthoek gesien, met volle zeijlen haeren Cours naer Jololo stellende, de welcke wij geloven de selve te zijn die ons vanden morgen den

deselve Corcor schijnt ook naer Gelolo te vertrecken

den gem^{ten} brieff gebragt hadt, schijnende hunne
meijninge niet geweest te zijn de bestellinge
vande selve soo haest te laeten voort gaen, dan
denselven niet of weijnigh voor de comste vande
scheepen, ende naer deselve gecomen te zijn
om te sien wat het schieten ~~vande scheepen~~ op
gisteren te beduijden hadde, ende dat vant een
en t ander op Jeelolo de melde te doen, gelijck men
in genoegsaem kan bespeuren, waeromme
zijn E deselve int neemen van haer afscheijdt,
oock antwoorde dat van op gisteren al tijdinge
vande comste der scheepen hadde gehadt, ende
dat egter, dat de saeden niet en wist waerom
geschooten hadden —

en aldaer vangeijn het vant voorst. brandt te haelen doen

Soo aenstonts komt ons Oorloghs fregat weederom
ter deser reede, om volgens ontfangene ordre
vande aenkomende scheepen bericht te doen —
welck gedaen sijnde, weederom sijn ancker ligt,
om de g. ordinarie reijse naer Batchian
te vervorderen, met den brieffjen aenden
Heer Commandeur vermeldende de redenen,
van sijn lanck vertoeven, alsmede dat het
selve fregat wel mogt laeten den togten
naer Oubij doen om die post van alle benoo,
digheden te voorsien, ende op dat het oub. aldaer voor,
gevallene, alsmede deselfs standt mogte
bekent gemaeckt ~~gemaeckt~~ werden, —

Jagtien Cobro vertreckt naer d'overkust om brandhout te haelen —

T Jagtien Cobro vertreckt naer d'overcust met
20 mardijckers om brandt hout te haelen —

Conradt van Groenendael ge., gesteldt tot soldt. à 9 gl'n m'.

Savonts naert gebedt wordt den Jongen Conradt
van Groenendael van Uijtregt Aº 1677 uijt
landt gekomen op sijn ernstigh versoecken
uijt goede bequaemh^t geordert tot zoldaet

en

en f 9 p[er] m[aan]t waer voor gehouden blijft
d'E Comp[agni]e noch vijff agter den volgende —
Jaeren te dienen qualiteyt en gagie zijnde
in gaende souder nogtans het selve in conse-
quentie te trecken —

Zondagh 10e d[it]o niet aenmerckens waerdigh voorgevallen

Maendagh 11e d[it]o het vroegh werden de scheepen Commerswal
Voorhout, de Zijp, ende t wapen van midde-
burgh gesien, laverende af en aen desen Cas-
teel, waeromme den H[ee]r Gouverneur den
selvigen gebrandt Proost Administra[teur]
en Dirck de Heijn tweede d[it]o leeden uyt
den raedt p[er] de landt schuyt te gemoet va[ren]
om de H[ee]ren gecommitteerden Jacob Lobs,
Cornelis van der Duijn, ende Jacobus d'Heij[n]
ter deser rheede te verwelcomen, ondertussche[n]
komt het guarnisoen bemannende d'alhier sijnde
Eijlanders inde wapenen welcke laetste
hun stelden van aent hek vant Castell to[t]
opt hooft, sijnde middeler tijdt de geme[lde]
bodems ten ancker gekomen, begeven hun
voorsz[ijde] Heeren aenstonts naer landt, al
waer door den H[ee]r Gouverneur ende H[ee]r
Majoor aent hooft verwacht ~~ende~~ werde
komt ende binnen des Gouverneurs huys
geleydt werden, waer naer de Champan
naer boordt werdt gesonden om de milita-
re aen landt te brengen, soodat met het
afhaelen van vijff Comp[agnie]n den dagh tot ~~h~~
ueren naer middagh is door gebragt —
Eenige Caqulanders in den morgenstondt
vrolijgh met kleijne troupen naer de Noo[rd]
kant vant Castell in t bosch gegaen sijnde
om

vier scheepen arriveeren ter deser rheede aldaer

de heeren gecommitteerdens van Bat[avi]a door twee d[e]s raeden van den raadt aen alhier worden verwelkomt ende

aen land door de heeren den d' gouverneur en heer majoor ingehaelt

als oock de militaire van boord den aen land gebragt

om pinange, siri ende eenige andere vrugten te be-,
haelen, berigtende, dat eenige van hun, komende uijt
t geberghte ontrent de huijse van Majoida, door een troep
berge boeren omcingelt ende besprongen wierden,
soo danigh, dat qualijck hun daer door konde redden,
soo datter drie van de selve ter plaetse doodt geslagen,
ende drie waer onder twee doodelijck gequetst zijn —

drie tagulanders door d'alfoeresen gedood en 3 gequetst

Dinsdagh 12e do

d'brieven van haer Edens g'opent ende gelesen —

werden de brieven van haer EEdens g'opent ende
gelesen, ten overstaen van d'E. Heer Gouverneur
Robbertus Padtbrugge, de Heer Gecommitteerdens,
Majoor Isaacq de St. Martin, de Heer Commandr.
Jacob Lobs, d'Heer Cornelis van der Duijn, ende d'Heer
Jacobus d'Heije. Opper coopluijden, naer het welcke
den raedt wierdt in bedenkinge gegeven, alsoo
den raedt met de voorsz. vrienden sunderdert ende
met deselve gequalificeerde complect bevonden
wordt, off men dien volgens voor tegenwoordigh
niet iemandt uijt den raedt soude mogen excu-,
seren, en wie de selve souden zijn, soo wordt ver-,
staen, vast gestelt, ende g'arresteert daer uijt
voor als noch te laten en te excuseren den onder-,
coopman dirck d'Heije en den Lt. Jodocus Crom-,
huijsen sonder prejuditie nochtans van hunnen rangh
in onsen ordinarissen raedt, ten insighte belangende
den ondercoopman dirck d'Heije, geene twee gebroe-,
ders in een en den selven raedt mogen getrocken
worden als strijdende directelijck tegens d'alge-,
meijne en Compe. ordres —

d'Heije ondercoopman dirck de Heije en Luijtent. Cromhuijsen voor als noch t'excuseren uijt den raedt

Naer genomene deliberatie overt senden der
brieven van haer EEdens soo naer Tidoor als den
Coningh van Ternaten, wordt goedt gevonden ende
vast gestelt den ondercoopman dirck d'Heije ende den
Lt. Jodocus Cromhuijsen op morgen per d'Chialoup
d'Eendraght naer Tidoor te committeren om de
conste int algemeijne der scheepen en gehelden depesch-,
so door haer EEdens van Bata. bekent te maecken,
ende datter een brieff van haer Welgeden. EEdens

ondercoopman en Lt. per de Chialoup d'Eendragt naer Tidoor en den koningh Saijfoedin te Committeren —

voor

voor sijn Hoogh.t gekroondheijt, wenschende dat den selven eersten mogt werden afgezaendt, ende vorders te verrigten volgens de mede te gevene notulen wesende den tijt en wijse; hoe den brieff aen den coninck van Ternaten te bestellen, tot der selver wedercomste en gedaene rapport opgeschort, sulcks over 't bestellen van de selve voorsz: swarigheden te gemoet sulx

Werdende tot bestellen van den brieff aen den koningh van Ternaten tot zijns wederkomste opgeschort ende

Het weder afvaerdigen van het chialoupie den pisang over Amboina naer Banda is van gelijcken vast gestelt tegen d'eerste gelegenth. te laten geschieden naer en boven, alsoo het Godt Almagtigh belieft heeft ons te begenadigen en zegenen met den heijlsaeme, loffelijcke en eerlijcke vreede tusschen den Coninck van Vranckrijcke en onsen Staat, volgens aenschrijvinge der Hooge regeringe, welcke zijts getroffen en voltrocken, inde Stadt Nimwegen op den 10 Aug.o 1678: de welcke wel pleghtigh alhier op den 14 Feb.rij passo afgekondight en met eenige vreugde teeckenen algemeijn onder 't volcke bekent gemaeckt is, dogh den dancke en bedendagh, tot de besondere overcomste der schepen die noch verwagt wierden opgeschort sijnde, die alsnu door Godts genaede souder ramp, [illegible] opgisteren sijn komen aen te landen, soo is goet gevonden, beraemt en vast gestelt den dancke en bede dagh op woensdagh den 20.e deser te laten geschieden, om den Heere voort en gever aller milde giften en gaven, van gantscher herten te loven en dancken voor alle sijne weldaden —

den Bededag over den getroffen vreede met Vranckrijck op den 20.e deser vastgestelt

Werdende wel scherpelijcken verbooden aen alle en een ijder op dien dagh, voort eijndigen der naer middaeghse predicatie, te doen eenige neeringe ofte handteeringe; brooden te houden off gelaegen te setten op de verbeurte van 25 tot 60 st.rs ijder voor den armen, ofte andere soodanige straffe, als naer dijsch van saecken alsdan bevonden sal werden te behooren, naer eijndigen van den welcken sigh een ijder in

alle

alle Zeedighe en gehoorsaemste sal mogen betuijgen de ver-
vrolijckinge, ende d'algemeene blijdtschap met vreugde
vuuren blijcken laeten, ordonneerende hier van
een placcaet gemaeckt van den Stadt ende de lande,
die alree afgekondight, ende de kercke deure g'affigeert
te werden —

Van daegh beginnen te lossen het schip Codemerwaal - laat
inden avondt vertrecken de Chiampans en eenige
andere Eylanders met vijff corcorren het landt
rondt, om de Ternataensche borghboeden op te
soecken, ende te sien, of de op gisteren gemelde
schaede en hoon soude connen betaelt setten —

Woensdagh 13en do. Continueert het lossen van de schepen —

de chialoup d'Eendragt ver=trekt met gen: gecommitt.e na Lidor

Naer de middagh vertrecken de gecommitteerdens
den onder coopman Dirck d'Gheijn en den L.t Jodocus
Cromhuijsen, p.r d'chialoup d'Eendragt naer Lidoor,
werdende hun door den H.r Gouverneur tot haer
berigt aldaer ter handt gestelt de naervolgende
Notulen als —

Notulen, tot naerightinge hun terhandt gestelt

Notulen der Gecommitteerdens
den Onder Coopm.n Dirck d'Gheijn
en L.t Jodocus Cromhuijsen op gegeven,
om er sigh omtrent den Coningh Saij.
foedins naer te righten —

Naer onser aller dienstige groet en gebiedenisse
Zijn Hoogh.t bekent te maecken de comste int
algemeen der schepen en H.ren Expresse door
haer EE.den van Batavia gecommitteerdens tot
het helpen beslighten der opgeresen Ternataensche
verwarringe, ende beraedtslaen —

Ontschuldigende het ten hooghsten dat niet op de
comste van de H.r Major sulcx onstandelijck
ende door iemandt van onsen staet hebben laeten
weten om dat alle dagen de schepen die te
volgen stonden verwagt wierden; alsoo die op
zijn E vertreck klaer waren doch buijten gissinge
[illegible] door eenige verhinderinge tot Batavia

nogh

nogh waeren opgehouden —

Sonden in naemen der H.ren Gecommitteerdens de gansch hertelijcke gelukwenssche van Zijn Edt. den H.ren Gouvern.r Generael en Raede van India aen Zijn Hoogh.t met den bijsondere genegent-heede bekent maeckende, hoe de den brieff van haer E.E.en voor Zijn Hoogh.t gekomen is — de waere wel wenschte ten eersten mogte werden afgegaet —

Oock te weeten wat antwoordt Zijn Hoogh.t van den Coningh van Arnatan op desselfs schrijvens bekomen heeft —

En hoe verre met de ondervoornoemde bemiddeling gecomen is, om de ouhe gedagten tot nadere gele-genth. over te mogen laeten gaen, sonder meer

Onderstondt U.E. goeden vrundt en was geteeckent
Robbertus Padtbrugge in margine
Maleye Int Cast.e Orangie desen 13 Maert 168[0]

Donderd. 14 d.o — Drijft de gen.de chialoup met stilte nogh in het gesigt van 't casteel, schijnende door contrarije stroomen bijdoor niet te connen bekomen, waeromme Zijn E. wedden avondt een corcor daer na toe sendt met den brieffen aen gem.de gecommitteerdens, met last ten eerste op desen corcor, des noodige synde, met de bij hebbende militairen over te stappen, om haere reijse daer mede opt spoedighste te vervolgen, ende aen haer gegevene commissie te volbrengen —

den matroos Jacob Jansz gestelt tot matroos sold.t — Maert gebodt wordt den mat.s Jacob Jansen van Amsterdam, jongst beschreven op het wapen van Middelburgh, gestelt tot sold.t met f 10 's m.t onder den drie jaerigh verbant —

als soldaet matroos Joseph Combs — alsmede Joseph Combs van Barselonie mat.s op d.o schip, gestelt tot sold.t met zijn oude gagie a f 11 's m.t om daer voor den tydt van vijff jaren 'twelck den 17 Novemb. A.o 1678, dat in India gekomen is, uijt te dienen —

Vrijd. 15 d.o — Wordt den ... met het lossen van ... schepen bezigh gebragt

Zaterd.

Meert 1680 — Malëijo Int Casteel Orangie —

de voorsz gecommitt:s komen pr. d'Eendragt wederom van Tidoor

Saturdag den 16e do. 's morgens vroegh, komt de Chialoup d'Eendragt met onse gecommitteerdens wederom van Tidoor, werdende door den Onder Coopman Dirck de Grijn den Ed. Gouverneur 't naervolgende Rapport overgelevert, behelsende des selfs verrigtinge ontrent den Coningh Saijfoddin —

Zijn Rapport

Vertoogh, mitsgaders Rapport, van het verrighte door mijn Ondergeschreve, Zijnde door d'Ed. Gouverneur ende d'Heeren Gecommitteerden afgesonden Nevens den Luytenant Monsr. Jodocus Cromhuijsen op Woensdagh den 13e Maart Ao. 1680, aen Syn Hooghheyt den Coninck van Tidoore —

Ende naer dat wij 's avonts ontrent de klocke 6 uuren, ons aen boord, van den Chialoup den Eendragt hadden vervoeght, 't ancker geligt hebbende, zijn wij terstont onder seijl gegaen met een Noorde windt, stellende onse koers O t Z: en OZO: en naer dat ontrent een uyr geseijlt hadden wierdt het stil, maer op korts de landt windt, van de Halmaheirase kust, dogh soo slap ons te gemoet quam, dat wij alsoo dien nagt niets sijn g'advanceert, den 14 smorgens, dreven nogh in stilte, tot naer de middagh, dat wij een koeltie kregen uijt den ZW: steevende doen ZO t O aen, kregen naer een wijltie geseijlt te hebben, weder stilte, en tegens den avondt een koeltie uijt den Noorden handt, waerdoor soodanigh advanceerden dat ontrent ten 8 uuren, savonts voor het Tidoorse fort ten ancker quamen, op 35 vadem, souden den Coeck Andries korts, aenstonts aen landt, omme den Coninck bekent te maken onse comste, dogh het fort gesloten zijnde, ende niemandt van des Coninx dienaers vindende, quam ontrent 10 uuren weder aen boort, —

den 15e do. smorgens ontrent drij uuren sonden gem. volck weder naer landt bij den Coninck, met onse groetenisse, en versoeck wij Syn Hooghheyt gaerne wilde spreecken, en begroeten van wegen d'E.

d'Ed. Gouvern:r

H.r Gouvern.r ende d'E.E. H.ren Gecommitteerde heyt voor-
naden, wy hier gecomen waeren 't was omtrent nege
uuren, dat den Tolck weder quam, en rapporteerde
ons, dat den Coninck versogt wy den weynige
patientie wilde nemen, ter oorsaecke hy hem naer
onder genomen, soude medicineeren 't ~~welck~~
twelck gedaen zynde, soude ons aen landt laeten ha-
len naer de middagh omtrent ten 3 uuren —

Quam Saldma aen boordt, met de groetenisse van syn
Coninck, doende spreecke syn H.r soo lange int medi-
cineeren was bezig geweest, versogt het niet qualyck
genomen mogt werden, wy soo lange tardeerde,
seggende dat syn H.r naer dat de hitte wat over
zou zyn ons soude laeten afhaelen, beschonken hem
met een glas wyn, en naer dat eens gedroncken ha
vertrock weder naer landt, met hare groetenisse
aen syn Hoogh.t, omtrent vyf uuren quam
Saldma weder aen ons boordt verselt synde me
Sergt. Comabodla, en den oppasser van des Conin
persoons den Jongen, die des Coninghs quitasol
droegh, ende naer dat haer hadden verwelkom
bragten haer in het Cajuyte, waer wy haer ver-
sogten dat een weynigh gelieffde te sitten, twe
deden, en naer dat een weynig se hadden vertoeft
versogt Saldma dat den L.t Mont.r Crongyn
niet qualyck gelieffde te nemen, 't versoeck va
syn Hoogh.t, twelck was, dat vermits de eenig
Corratanen aen syn Casteel ende inde Negor
waeren, die hem wel ligt eenigh quaet soude
doen, hy dogh aen boort wilde blyven, waer op
wy antwoorden, dat daer int minste geen va
voor en hadde, dogh den gesant hier op aenhoude
wierdt door ons geresolveert ick voor eerst
naer syn Hoogh.t soud gaen, en daer versoecken
onsen Luytenant en mede gecommitteerden verm
wy beyde naer een ende deselve commissie hadde
dogh mede aen landt en by syn Hoogh.t mogt com
waer op ick dan met den Tolck, ende d'Boodschap
voorsz. van boort naer landt voeren, waer geco-
men zynde wierde, gedurende 't opclimmen
s'Coninx quitasol voor ons gedragen en op de ga

en Tassa

Maart 1680 — Maleijc Int Casteel Orangie —

en Caffa gespeelt, boven gecomen sijnde versogt
den gesant Zalema, dat wij een weijnigh onder de bolwerc,
staende voor de poort van 't Casteel wilden gaen
zitten rusten, 't welck naer dat in de eden Godgode
en andere groten, die daer waeren gegroet hadt,
dede, een weijnigh geseten hebbende versogt
Salema dat wij naer boven bij sijn Hoogt. wilde
gaen, dat aenstonts deden, tredende naer de poort
van 't voorsz.de Casteel door een pinquet van 10 a
twaelf soldaten, de welcke haer geweer pre-
senteerden, boven bij sijn Hoogt. gekomen sijnde
en hem gegroet hebbende, versogt Ick ende d'Edele
dat sijn Hoogt. den Duijtsen Mons.r Cromhuijsen
mede geliefde boven te laten comen, dogh wat
redenen dat door ons wierden voortgebraght, heeft
Zulcx egter geen effect connen sorteren stelden
dan volgens U Ed.e Ordre dese volgende articulen
voor, als eerstelijck de hertelijcke groetenisse van
d'E. Hr. Gouverneur ende d'E.E. Heeren gecommitteerde
de welcke door haere Hoogh Edelheeden d'Edele
Hr. Gouverneur Generael ende d'E.E. Heeren Raeden
van India, waeren gecommitteerdt, tot het be-
sligten der geresen onlusten, en Ternataensche
beroerten, alsmede dat d'E. Hr. Majoor sijn
Hoogt. seer vriendelijck liet groeten en hoopte
het niet qualijck geliefde te duijden, sijn E. op
desselfs arrivement door iemandt van den raedt
desselfs comste niet hadde doen bekent maecken,
daer van d'oorsaecke sijnde, sijn E. niet beter heeft
geweten, ofte de andere heeren, en scheepen
zouden binnen 3 a 4 dagen naer desselfs vertreck,
van Batavia t'seijl, dat de halven verhoopt hadt
dat oock niet, of cort naer hem, hier zouden sijn
aengelandt, dogh dat gem.e heeren, en scheepen,
door veele besoignes van haere Hoogh Edelheeden
nogh 6 weeken, op Batavia waeren naer gebleven,
dat gaerne de comste van alle de heeren en scheepen
te gelijck aen sijn Hoogt. hadt willen doen

bekent

bekent maken gelijck sulcx nu geschiedt, waer op d[e]o Ko-
ninck seyde, dat seeckerlijck was gewenscht, en dat nu, met dese
tijdinge, seer fris, en gesondt was geworden, verder maeck-
te ick Zijn Hoogh[eit] bekent, dat d'E Heeren onse Prin-
cipalen uyt den naem van d'E H[ee]r Gouverneur Gene-
rael ende E:E Heeren Raeden van Jndia hartelijck deden
groeten, en bekent maeckten, haere Hoogh Ed[ele] den
brief aen Zijn Hoogh[eit] hadden geschreven, dat mede
de selve ten eersten, "gesonden" te doen afhaelen, waer op den
Coninck antwoorden, dat d'E H[ee]r Gouverneur ende
d'E Heeren gecommitteerden, Zijn Hoogheden danckbaer
bleeff, voor haere genegentheijt, tot sijn persoon, ons
versoeckende dat de groetenisse weder gewenscht te
doen, aende E:E Heeren onse Principaelen, en haer
bekent te maecken, dat sijn Hoogheijt verblijdt was
over de groetenisse die van d'Edele H[ee]r Gouverneur Gener[ael]
E:E Heeren Raeden van Jndia aen hem was gedaen
dat haere Hoogh Edelheden was toewenschende alle
Jmaginabele zegeninge van Godt almachtigh, seggen-
de dat haere Hoogh Edelheden, sijn Hoogheden verpligt
bleeff, dat sij aen hem nogh hadden believen te schrij-
ven hoe wel door hem geen brieven naer Batavia 't voor-
gaende jaer, waeren afgevaerdight, waer van d'oor-
saecke seyde te wesen, hij vanden staet der Molucca
niet hadt weten te schrijven, seggende verder dat
de brieff van haere Hoogh Edelen, soo spoedigh als
mogelijck was soudt laeten afhaelen, maer dat
verzoght, het niet qualijck mogt genomen werden
dat wachten, tot dat sij eersten brieff vanden Ternae-
taensen Coninck ontfangen, dese soude beantwoor-
den, daer nogh bij voegende, dat eenige brieven
van gemelten Coninck aen hem waeren geschreven,
die dan tegelijck sou overzenden, ende bij aldien
hier bij d'E:E Heeren wierdt g'oordeelt men
soo lange niet soud connen verderen (?), dat met dan
door den Coera aen hem soud laeten weten, dat de
den brieff vanden Ternataensen Coninck laest ont-
fangen, soud onbeantwoordt laeten, ende dan
alleen d'voorige zoud overzenden en haere Hoog

Edele

Maart 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie

Eder schrijvens doen afhaelen, waer op des gelijcks versogt geen
Volck mogt werden afgehouden, om hem u EE goedtvinden
bekent te maecken, ick versogt verder volgens u E
Order, te mogen weeten wat antwt. zijn Hoogheyt op
desselfs brief, van den Coninck van Ternaeten, hadt
bekomen, waer op den Coninck antwoorden, dat om
geen abuijs te begaen geene schrijven, van den
Ternataensche Coninck aen hem ende wederom het
Antwoordt, van hem aenden Ternataen, op den ende
het selve papier, als voorsen gesegt is, met den syner
schrijvers, tot het translateeren nodigh zoud over
zenden, ten laetsten vroeg ick aen zijn Majst.,
hoe verre dat gekomen was, met de aengenomen
bemiddelinge, waer op den Coninck tot antwoordt
gaf, dat door ande E heer gouvernr. hulp hadt
belooft, genegen was geweest, om nu eenige Corcor,
ende naer Gilolo te zenden, ten eynde voorschreven,
maer dat van desselfs volck doen op Zaffa eenige
wierden doodt geslagen waer door in zijn voornemens
wierdt verhindert, ende dat naer dato niet verder in
geene saecke, was gehandelt, gelijckerwijs d Heer
gouverneur hadt bekent gemaeckt, zeggende verder,
dat naer dato eenige vaertuijgen, van Gilolo op
Tidoor waeren verschenen, die de brieven hier
voorengem. hadden gebraght, waer uijt zijn
Hoogheyt oordeelden, mede te medeneedelen soude
connen sien, wat vande saecke was, waer op mijn
afscheijdt van zijn Hoogheyt versogt, waer op den
Coninck seijde ick d EE Heeren soude bekent maec,,
ken dat onse soldaeten, vande ongeluckelen stan
boek omtrent half februarij op Gilolo waeren
vermoordt, zeggende mede dat daer in a 4: quaet
willige quanten bij den Coninck van Ternaeten
waeren, die hem soo veel sij conden, tegens d E
Compe. opmaeckten, en dat hem was ter ooren ge,,
komen dat door do. booswigten, eenige zouders, zijn
opgemaeckt, om bij nagt of ontijdt, vier int
Casteel te werpen, om soo de saecken, nogh verder
te verwijderen

te verwijderen, seggende verder, dat de Ternatanen
niet dens waeren en dat de Cabatos op Gilolo niets
hadden in te brengen, dat het bevonden der saeke
naer aen voorsz.den quaetwilligen; wiert toewerts
naer op mijn afscheijdt nam, niet beloften om de
hart grondige gebiedenisse uyt Sijn Majest.t naer
aen alle d'E.E. Heeren te doen, in wege gaven gunste
de voorn. aengehaelde Grooten, nedde nogh onder de
Tolden sijnde, mijn afscheijdt nemen, wederende om
int afgaen van het volck dat in den Lequet hadt geste
vier soldaeten mede gegeven die ons, neffens den
gesant, tot opt strandt conduiseerden, t'was ontren
10 uuren, dat weder aen boordt quamen, ligten
aenstonts ons Anker, en gingen onder seijl met
den N W windt en voorstroom, waer door soodanigh avanceerden, dat ontrent 5 uuren inde
Morgen, op heden den 16 Maert voor Malëijo ten
Anker quamen, ende dit

Op dato en Jare ut supra door mijn overge-
schreven geteijckent Dirck de Gheyn

Savonts werdt de champan bewesende de Landt
schuijt g'assist.t met den corp.l en 6 soldaten
g'ordonneert om ontrent het binnenwaeter
ballast voort schip [illegible] te haelen —

Sondagh 17de do.

Jaghtje boero komt met een ladinge brandhout van d'overcuist

Comt het Jaggie boero weder van d'overcust
ter dese Rheede, in hebbende een goede ladinge
brandhout —

Naer de middagh bericht den vrijborger Candit
Pieters, van Sebarden Mardijcker Jan gehl
genaemt op huijden van Tidoor alhier g'arriv.
gehoordt ende verstaen te hebben als dat de
gemeenen geruchten op Tidoor loopen, dat de
Ternatanen in den tijdt van vier maenden
naer den anderen op Gilolo niets anders hebben
gedaen dan bambousen en gewenst hadden
ende die tot het maecken van brandes saemen
te binden, ende dat al hadde drie loop gracht
benevens een valcke seden tot versterkinge

voor der Ternatanen om hun op Jelolo te versterken

van hare

van haer forten hebben klaer gemaeckt, alsoo het welcke
besette wordt door Baccarij, Togea, Colabo, den Sabandaher
Keyaij, Siuw, Alibi Jelolo, Sarbauw, Caisouwa, en Celebes
als opperhoofden van alle dese outuijnen en onderdanen

Maend. 18 do.

politique vergaderinge
d'Instructie vanden heer major
gelesen, sijnde voord [?] ...
... vanden brief aende
Coning van Ternaten, nog
uijtgestelt en goetgevonden Sr.
Dirck de Heijn eerst weder
naer Tidor te committeren

Voorde middagh politique vergaderinge gehouden
werdende besloten en vast gestelt, naer het lesen
vande Instructie door haer EE. aenden H. major de
St. Martin gegeven, te weten, dat men voor eerst
alleen den brief van haer welgem. EE. aenden
Coningh van Ternaten te bestellen, den ondercoopman
Dirck de Heijn eerst ende voor al wedder naer Tidoor
sal gesonden worden, om sijn Hoogheijt mogens sijn
waerschouwinge te bedancken, ende verders
den Coninck aen te manen, dat hem desen sijnen
brieff belieffden af te halen, ende wijders ons van
alles laeten onderrichten, en waerschouwen watter
nadder mochte voorvallen, en daer en boven sijn
Hoogheijt bekent te maecken, dat hy dient te weten
dat onse gecommitteerdens, als komende uyt den
name van de Compe., soo veel sijn als de hooge
overigheijt selfs, waeromme oock niet sijne Hoogheijts
laetste reijse onsen Tuijtent als gecommitteerde
niet en heeft binnen gelaten, 't Oordeelt werdt
onsen Colleg Andries Cos niet derwaerts te senden,
als niet noodigh agtende in sulcken gelegentheijt
altijdt den Colleg te gebruijcken daer het door
onse nedder taligh suppoosten wel kan afgesien
worden, is oock besloten de Chialoup den pinsaugh [?]
te vergten over Ambon naer Banda te laeten
retourneren, ende de Chialoup vanden Vrijburger
Pieter de Hoedt over Cauw naer Manado te senden,
om aldaer en aent Jaght d'Experiment nadder
ordre te brengen, wat haer bij dese gelegentheijt
ende de loopende geruchten der Castiljanen te
doen staet, als mede den Secretaris Andries Cloffen
tegenwoordigh hier seer benoodight sijnde, op te
ontbieden, ende verders de vrienden aldaer van
onsen staet, ende comste der schepen t'adviseeren

... Coning aen te manen
dat sijnen brief belieft af te
haelen

werdende

werdende daer den boven vast gestelt den q. arra den Coninck Amsterdam, in Zijn rijck te maintineeren ende staende te houden, derwijls geen andre ordres en geberen, en soo lange in geen openbare Oorlogh met [illegible] sullen en zijn

Ontrent den avondt, vertrekt den onderkoopman Dirck d'Ghijn, volgens genomene resolutie, p. de Chaloup d'Eendragt wederom naer Tidoor, werdende hem bevoorens door d'Hr. Gouverneur tot zijn berigt aldaer, de volgende ordre ter hand gestelt als —

den onderkoopman Sr. Dirck de Ghijn vertrekt p. d'Eendragt naer Tidor

Instructie tot narigtinge hem ter handt gestelt —

Ordre voorden Onderkoopman Sr. Dirck d'Ghijn gaende van hier andermael naer Tidoor waer naer sigh sal hebben te Righten.

Vervoegt u op den ontfangh deser naer boordt van Chaloup d'Eendraght, met onse landtschuyt een Corporael en ses soldaten alwaer het ancker aenstonts sult ligten laten en onder zeijl gaen, doende UE best om Tidoor te bezeijlen, waerinne soo bij aldien door stilte weder mogte verhindert en de reyse vertraeght worden soo sult eerst met boegza soo veel traghten te doen als mogelijck wesen sal, om voor of met den dage voor Conincx fort te geraken, des niet willende lucken, sult inde landtschuyt met het Corporaelschap overstappen en laten UE naer onse post roijen —

Alwaer gekomen door onsen aldaer posthoudende Corporael Zijn Hoogt. sal soeken UE comste sul laten bekent maecken versoeckende gehoor en korte afvaerdiginge. —

Boven geraeckt en bij Zijn Hoogt. verschijnende sult den selven geneegentlijcke en van goeder hert uijt onse alder naem groeten, sonder veel andere overtollige gewoonelijcke omstandigheden het welcke soo bij aldien UE inde Maleysche tale niet ten volle mogte, soo volcomentlijcke en mogte connen doen als het wel dienende, soo kan UE sulx van onsen Corpl. aldaer posthoudende inde Maleytsche Taele doen laten

Zijn Hoogt. voorhoudende op den gansch beleefde

en

In minnelijcke wyse hebben wij Jongesten E met ouden Zt derwaerts gesonden hebbende verwagt hadden, dat niet als bij soude; maer als derwaerts geschickte der E Comp.e soudt aengesien en ontfangen sijn geweest, te meer wij tot zijn Hoogh.t meeste lof en eere bekennen moeten, wel wetende E.m gedurende deselve bestier derwaerden sijn, dat zijn vrunden altoos al daer soo sekere sijn als tot haerendt, ende dat het noijt aen goede ordre en stricte onderhoudinge van zijn Hoogh.t bevelen en ontbrack nogh haperde om sonder schroom op zijn Hoogh.t landt en onder sijn gebiedt te mogen gaen en keeren te meer voorsien soo sekere daer op op, en op deselve woordt steunende noijt swarigheijt daer inne en vonden, nogte als nogh en souden maecken —

doch naedemael sulcx het wel behagen van zijn Hoogh.t niet en is geweest, soo willen wij het oock daer verders haeren bij laeten, en senden jegenwoordige gevanen toleken maer al wederomme den persoon uijt den staedt om gehn abuijsen te begaen, zijn Hoogh.t te versoecken dat souden gelieven haer Ed.el brieff ten eersten soo haest mogelijcken af te laeten haelen (ons soo bij aldien het zijn Hoogh.ts goede believe mogte wesen soo daenige schrijvens, antwoorde en overzetten laeten toekomen, als ons Jongest geliefde toe te seggen ende beloofden op dat wij de onse maet naer nemen ende met zijn Hoogh.t ons daerop nader mogte komen te beraeden tot de meeste wel standt en ruste der Moluccos int algemeijn, en zijn Hoogh.t vre int bij sonder —

Waerschouwende den Coninck Saijfoddin met eenen dat soo bij aldien op over morgen eenige Canon schooten buijten gemeenen werden gehoordt ofte vreugde vieren werden gesien dat sulcx geschiet ter gedagtenisse, der getroffene vrede in Europa, waer over wij naer schuldige danckseggingen aen Godt Almagtige ons met den anderen verheugen en verwroolijcken —

Tende verders op all—— omstandigheden en woorden, die ons eenigsints soude connen

doen

Toonde gaffen wat hoope er zigh opdoen mogte tot den korte en billijke beslissinge der zaecken, om van de mogelijckheyt ofte onmogelijckheyt te mogen oordeelen dit verrigt werdt soo haest mogelijck te rugge en brenght ons berigt en bescheydt af in schrifte — waer mede van wel onderstaet UE goede vrinden was get(eyckent) Robbertus Padtbrugge in margine Maleyo In 't Cast(ee)l Orangie 18 Maert A(nn)o 1680 —

Maert gebeden versocht den Opper Chirurgijn François Schoddenberg, omme in gevalle den H(ee)r Gouverneur Robbertus Padtbrugge van hier quame te vertrecken met hem te mogen gaen, vermits het Comtoir altijd alreede van den Opperm(eeste)r versien is, het welck hem werdt toegestaen so wanneer den Gouv(erneu)r vertreckt —

Dinsdagh 19(de) d(it)o niet aenmerckens waerdigh voorgevallen —

Woensd(ag) 20(ste) d(it)o werdt den danck en beededagh met alle stightigheyt ende godsdienstigheyt, over den getroffen vreeden tussen den Coninck van Vranckerijck en onsen Staet, gevierdt —

Der g'ordonneerde beededag word gevirt

Ontrent den avondt komt de Chialoup d'Eendragt weder om van Tidoor met den onder Coopman Dirck de Gheijn overhandigende het rapport van zijn verrigte aldaer ontrent den Coninck Saifoeddin luydende als volght —

d'Chialoup der Eendragt komt wederom van Tidor

Verhaal van het verrighte inde bootschap door mijn ondergeschr(even) te deden van d'E H(ee)r Gouverneur ende d'E H(eeren) Gecommitteerden gedaen aen den Coninck van Tidoore op den 18 Maert 1680 naer dat mijn des avonts, de klocke 7 uyren aen boordt van de Chialoup den Eendragt hadt vervoeght ligtende ons ancker, en gingen onder zeyl met een Z W wint avancerende soo danigh dat op den 19(de) d(it)o 's morgens ontrent een half mijl van 't Tidoorsche fort waeren dreven doen in stilte waer door mijn geraedtsaem doght inde schuyt te stappen en naer landt te vaeren quamen ontrent ten 7 uuren aen ons fortie, zond aenstonts den Corporael naer boven om mijn comste bekent te maecken, was ontrent een half uur

Rapport gedaen door den ondercoopman gecommitteerden S(ieu)r Dirk de Gheijn

wegh weder komende quam Saldua mede mijn
verwelcommen, seggende dat den Coninck hem,
ten eijnde voorsz.n hadt afgehouden, alsoocke om
Zijn Excell.e te doen dat besigh was met medicine-
ren, en seggende dat wanneer 't sulx gedaen
hadt mijn aenstonts sou laeten boven haelen
waer op d.o gesant sijn afscheijdt nam, en wegh
ginck, twas omtrent 8 uuren doen onse Chaloup
voort fort ten ancker quam en 11 uuren dat den
Coninckx zoon, wiens broeders Jonkie [?] 't voorgaende
Jaer is aengeslagen geworden, bij mijn int fortie
quam, seggende dat het gemeene volck der Terna-
taenen seer verlangeden weder van Gilolo en
naer haer negorije in te raeken [?] te keeren, als
mede dat zij het daer niet veel langer souden connen
gaende houden, verstonde mede dat Capt.n Hosila [?],
voor 15 a 16 daegen voorleeden onthooft was om-
trent 4 uuren tegen den avondt quam Saldua
verselt met den Sergt. Mooij mijn vant fortie
naer boven haelen en naer eens gedroncken hadde
gingen met haer tot onder de bolera, of raedt
huijs naer Celebes [?] [illegible] doch wat daer spriecht
is mijn onbewust, verder voort gaende naer
boven, wierdt weder den Quitacol voor ons
gedraegen, bij zijn Hoogh.t comende deedt hem
volgens ordre uijt den naem van mijne E.E. Heeren
Principaelen de hartelijcke groetenisse naer
het welcke ick zijn Hoogh.t op 't beleefste aen-
gedient hebbe, hoe ick jongest met onsen Luijt.t
Mons.r Crouwhuijsen aen zijn Hoogh.t was af-
gesonden, gevoeght uijt den naeme en van
wegen d'E. Comp.e dat U E E dier halven verwagt
hadt wij niet als bij sondere persoonen souden
zijn aengesien geweest maer mijn [illegible] L.t
voorsz.n beijde tot het aenschouwen van zijn
persoon hebben g'admitteerdt dat het niet wel
weten Cost dat zijn Hoogh.t was bevordert geweest

dat den

dat den Ls. voorsz.n, eenige ongemackt mogt sijn geweest, want door lange verwachtingh hadden g'observeerdt, zijnde vrienden, op sijn landt ende onder zijn gebiedt soo swacke waeren als op den plaats die hare eygen is, dat meede is gemeldeen Luytent. voor heen alhier, en nogh op deselve woordt hadt gestiint, nogh de minste swarighr. door onse heeren Principaalen daer in was gemaackt, waer op den Coninck antwoorden, dat wij beijde door UEE waeren afgehouden geweest, dat hem had gedagt dat wij soo veel cost seggen als beijde te gelijck daer bij voegende, dat soo daer in hadt misdaen dat UEE heeren om vergiffenisse vlogt verder seggende, dat geen misnoegen tegens des Ls. voorsz.n te weeten hadt, dogh dat wel een weijnig hadt connen vertoornen doen laest met desse galeij Chialdux van zijn scheepo, soo vlijtigh was naer gescheept, werde door mijn daer op g'antwoordt, dat naedemaal het behagen van do. Hoogt. soo danigh was geweest, ende naedien het was een gedaen werck dat niet te herdoen was, dat het daer bij laeten, waer op sijn Hoogt. als voorsz. vergiffenisse verzoght, waer op ick do. Hoogh. aendiende, UEE dit maal geen tols schaed gehouden, maer dat om geen abuysen te commit teeren, UEE mijn weeder hadden afgehouden te soeckende verder, dat hij haer Hoogh Ed. schrijvens opt spoedighste geliefden te laeten afhaelen, alsmede dat dogh geliefden de bewuste briewen van den Coninck van Ternaten volgens belofte overtesenden, om me te dienen tot UEE spe-latie, en soo haest, de juste der Molucos mogh werden bevoordert, daer op den Coninck voorsz.n antwoordde, dat op maendagh aenstaende de briewen van haer Hoogh Ed. sal laeten afhaelen, ende soo haest mogelijck was, de bogh de briewen aen UEE afsenden, dogh dat niet wist oft het voor of naer dato zou zijn, zeggende verder dat der veel wegen waeren om Ternaten weeder te regt te brengen dogh, dat niet wist

welt ke d.

nederende hoopte was, dat het souw hebben uijt te vinden, en lagchten maer ten uer sijn Ed:t bekent dat op den 20:e courant eenige schooten op Malleijo souden werden gedaen, en bij aldien die door hem mogte werden gehoordt dat niet bekommert hoefden te wesen want sulcx geschieden soude, in teeken van vreugden, op de getroffen vrede in Europa als mede datter eenige vieren souden werden aengesteecken, waer op antwoorde dat de Coopman haer Hoogh Ed:e en d'E.E. Heeren op Malleijo daer mede veel geluck was toewenschende, voort lachte seyde d:o Hoogh:t, dat hij was als een visscher die uijt gaet om ijts te vangen doch dat het hij wat voor visch dat bekomt, het staen U.E.E. als representeerende d'Coopman sal toe senden, dienende nam mijn afscheydt onder beloften van de haer Ed:e grootwisse aen U.E.E. te doen twas ontrent 7 uiren 's avonts dat in ons fortie quam, en half tijden wanneer onder zeijl gingen met een N:O: windt en slappe koelte op den 20:e 's morgens met den dagh zagen ons fort doch deurits wij in stilte dreven resolveerde ik met de schuijt naer landt te varen waer gekomen sijnde is U.E.E. hebben dit over handight, door U.E.E. geringsten en alder schuldigsten dienaer onderstondt en was geteekent Dirck d'Gheijn in margine Maleijo desen 20 Maart 1680 —

Werdende verders desen dagh als mede een groot deel van avond in het bij wesen van onse ostagiers, met eenige vreugde vieren, kanonneeren en desen Casteele, ende te schepe van de aldaer leggende scheepen en chialoupen, benevens andere behoorlycke vreugde teekenen en solemniteijten tot den vrede gewoonte gebruijckelijk en dijende gebragt —

Donderdagh 21 d:o — door gebragt met t'sijs van het schip Zoedemerswaal te lossen —

Vrydagh 22 d:o — Maert gebedt versoeckt den vrijlieds borger Meijndert Jacobsz p:r requeste, om sigh ontrent d'omleggende comptoiren, met varen ende eenige gepermitteerde handel benevens andere vrijluijden te drijven, te mogen erneren, uijt gesondert mogh tans op Batavia alwaer beloofd niet te sullen komen, ende dat dien volgens den raadt hem soo veel believe toe te staen van sijn calisement, waer mede haer Ed:e tot Bat:a hem op den 29:e Jan: 1676 hebben goedgevonden te belasten, het welcke in deliberatie genomen sijnde, werdt den supp:t gepermitteert ende toegestaen, naer alle plaatsen onder het district van dese gouvernemente resorteerende te mogen varen, ende sijnen geoorloofden handel aldaer te drijven —

Saturdagh 23 do

den Gogogo Geronimo Daras komt met den Corcor der Coman van Siauw.

Arriv.t alhier den Corcor van Siauw bemandt met 50 Coppen onder het opsight van Gogoe don Geronimo Daras mede brengende eenen brief van den Boeckhouder Johannes Frantsz. Opperhooft aldaer gedat.t den 5en Court. inhoudende de geruchten van het aenkomen der Spaensche Maght volgens Extract van seeker missive van den Inlantschen Schoolm.r Hendr. Sijbrantsz. Tack de dato 16 Febr. passo luijdende als volgt

Extract van zeeker missive gesz. bijden Schoolm.r Hendr. Sybrantsz. Tack, in dato 16 Febr. 1680 —

Op Tarodua kwamen vertaelden mij den Coninck van don Philips dat omtrendt den 10en van desen met gesegt had dat wanneer de Spanjaerden hier quamen, hij hen directe aen haer boordt wilde gaen maer uijt geen quaet hart tot desen Coninck van Tarodua, waer op den Coninck antwoorden dat hij hem hier in niet off nogh aen wilde haeden —

Op Candahar quamen vertaelden mij den Coninck, dat zijn vaertuijgh welcke der E. Comp.e Vlagh in de Mindanau in de negorie Dabo bragt van de inwoonders tot antwoort kreegh, indien d'E. Comp.e Hollanders tot bescherminge bij de Vlagh souden dat sij die dan wilde aennemen maer nu niet, soo dat de Vlagh met de brieff weder terugh op Candaar gekomen is want zij seijden dat de Spanjaerts met 3 galeijen en 150 mindere vaertuijgen van desen Mousson Siauw souden aendoen om 't selve van de Hollanders weder te rijsschen waer van den Admirael der Spanjaerden Salazaar genaemt 700 Spaensche Soldaten bij sigh heeft, en den Admirael der swarten is den opsleeden Coninck Soon van Tidoor Dorca genaemt en dat deese krijghs voor in de Negorij Sorboe bij den gesam. wordt onderst. Accoord es was get.t J. Frantsz.

Ende dat den Coninck van Siauw de geruchten verstaen hebbende op den 3en Court. alle sijne grooten ende Sabatos int fortie maecksijcker dede vergaederen, doende aldaer den Eedt van getrouwigh.t aende Comp.e inder voegen ende maniere, als uijt het volgende translaat Copije gesz. in het Maleijs sal konnen te blijcken —

Copije vanden Eedt bij den Conings ende zijn Sabatos gedaen op Sondagh den 3en Maart A.o 1680 —

den koning van Siauw met zijn grooten sweeren de Comp.e getrouw te blijven

Wij don Francisco Xaverio Coningh van Siauw, don Jeronimo Daras Gogogo, Diego Mendoza

Kourane

Maart 1680 — Maleijo Int Casteel Orangie —

Hockum St Jago Manoumpil Capn Lamot, Vincent
Gamo Singgadie, ende francisco Lobo Quimelaza,
sweeren bij den Almagtigen Godt, dat wij soo lange
als der bloedt in ons ligchaem sal wesen, altijdt tot
d'E Compe ende d'Heer Gouverneur der Moluccos den ley„
ver en Oprecht hert sullen houden

Verders sweeren dat wij tegens alle de geene die
ons fort maet suijcken oft onsen staet willen ver„
stoeren de wapenen sullen aennemen —

ende soo wij verstaen datter eenige van onse onder„
daenen ontrent d'E Compe niet oprecht en zijn
sullen het selve aen Jan Fransz als hooft der
Hollanders binnen dese forteresse, off in sijn absentie
aen die geene die in sijn plaetse sal wesen te
kennen geven —

mitsgaders indien hier eenige magt quam
die onse herten sogten om te setten, opdat wij 't
Eijlandt ende 't fort in haer handen souden geven
sweeren wij dat wij aen sulcke loose practicq
geen gehoor sullen geven soo lange als wij leven
sweerende verders, alleen 't geene Johannes
fransen inden naem vande E Compe ons sal gebie„
den van ganscher herten te agtervolgen, ende
hem met al ons magt te helpen en bij te staen
soo lange als godt ons d'overhandt over onse
vijanden sal geven, often totter doodt toe, ende
die anders doet versoecke Godt almaghtige
de selve van nu tot inder eeuwigheijt op swaerste
wilt straffen, wij doen dit oprechtelijcke vol„
gens ons eijgen wil ende begeerte, onderstont
int Maleijs, Godt Almaghtigh help ons, lager
stondt, Accordeert ende was geteekent Johan
fransz —

Zullende het verder int aencomende brieffboek
b' Oogt comen werden —

Den Gouvr Gorgorgo Darab doet mede bericht dat
tot Caquelanda zijnde den brieff vanden fiscael
der Manado aenden

aenden Schoolm:re aldaer quam ende dat den gou:r geo-gegeen daerals doet weder berigten, dat het Jagt de Sper op de Manado was gedoost, hopende dat het nu al lang ter beschreijde plaetse op Chiauw sal g'arriveert zijn, ende dat op gisteren comende omtrent Xulasaca aldaer aen strandt een roodhoutje heeft sien liggen, sus-tinerende deselve vande berghboord daer gebragt te zijn, te meer vermits van Terloucco berigt werdt dat vande nagt nader die kant een groot buijer gehebb-geweest —

der Soed:t Jan Pedra van 10 tot 12 Steuver.

naert gebetert werdt den Soldaet Jan Pedra van Tureijn in d:o qualiteijt van ƒ 10 tot 12 verbeterd onder een verbandt van drie Jaeren aen te vangen nemende den 7 Junij aenstaende —

Sondagh 24:e d:o

drij Canders Cruijsen den bosch op-waerts voorbij

stuerdt de h:r gouvern:r drie honderd man van Eijlanders naer de noordt kant om't bosch te door kruijssen, ende sien off geene vande hier voorden gem:n berghboorden te vinden waeren,

Maend:s 25:e d:o

de Sanghieser havens Comendeerder tot de sterkinge vande bergers Paggor.

gaende een partij Sangereesen naert bosch om voor de vrijborgers tot versterkinge vande paggor om de Stadt pallasadden te halen, waer mede de selve in accoordt zijn getreden, nemende mede tot hun geleijde een serg:t en twaelff soldaten —

der Chialoup de Pisang Steken op Amboina na Banda —

Ontrent den middagh vertreckt de Chialoup de Pisang over Amboina naer Banda met brieven aende respective regeringen behel-sende de aenkomste der batavische scheepen ende d'h:ren gecommitteerdens, ende verder wat tot reguijle van d:o gouvernemente door haer E:E: gehouden is, zullende het ver-dere int afgaende brieffboeck konnen ge-sien werden —

komt een afgezant vanden koning van Tidor.

Ontrent den avondt komt alhier aen landt den ordinarissen afgesant vanden Coninck van Tidoor, Salema, den welcke door dien het laet is, voor deesen nagt ten huijse van d'h:r onder koopman Andries (?) blijft vernagten om op morgen zijn ambassades boodtschap te doen

Maart 1680 — Malleijo Int Casteel Orangie —

werden —

dinsdagh 26e do.

de Chialoup van Pieter de Vroedt vertrekt op Chiauw na Manado

Vertreckt de Chialoup vanden vrijborger Pieter de Vroedt, over Chiauw nade Manado, mede nemende tot secours van Chiauw een corpo met Twee, dan de eenige ammonitie van Oorlogh benevens een partije kleeden, en Zout voor d'omleggende Comptoiren aldaer als oock twee brieven den eenen aenden fiscael Andries Oloffsz. en Jan Frantsz. Opperhooft op Chiauw ende Jan Walboom Schipper op 't Jagt d'Experiment, ende den anderen aan d'Opperhooft op de Manado met alzulcken last en ordre, als int afgaende brieffboeck te oogen staet.

het oorlogs fregat komt van Oubij en Batchian met brieven van Gouverneur en Raad in Amboina

Soo aenstonts arriveerdt hier deses Schepe het Oorlogh fregat komende van Oubi en Battchian, mede brengende brieven van Amboina de dato ult. January passo. gelijck door den stierman vande Chialoup vanden vrijborger Pieter Vedste op Oubij hier gaandt gestelt, met anders vermeldende dan dat die vanghet dorp Guaeb met noch eenige andere Oostcerammers de Hoopsche korrels aldaer hebben overvallen twee van zijn drie Corcorres vermeestert, 67 van do. korrels gemassacreert 14 gevangen ende mede 20 stersonden, door haer gespoyleerdt, wederom in vrijdom gebragt hebben, communicerende ons daerbeneven de victorije bij den commandeur en Veldt overste Jacobus Couper van Compe. wegen op Javaese vogten, met het innemen vande Stadt Carapper bekomen, oock schrijvens vanden Sergeant van Batchian de dato 20e stantij, berigtende dat den Soldt. Jan Gerritsz van Voorburgh aldaer op den 27 febr. passo. sonder iets nader te laten overleden is, sijnde den verderen inhoudt van gemelde brieven int aenkomende brieffboeck klaerlijck te oogen —

Omtrent de middagh komt Salama ordinarisse afgesant vanden Coningh Saijfoedin binnen, deses Casteele en bij den Heere Gouverneur sijnde Ed. ende Coningh met eenige heusche

Complimenten

Maart 1680 — Malaijo Int Casteel Orangie

ontschuldiginge van den Koning van Tidor over dat den brief van d'E Comp.e nog niet en heeft doen afgehaelt

Complimenten van Hooghstdeselve ontschuldigende, dat den brieff van d'E Comp.e noch niet en hadt doen afhaalen volgens belofte, sijnde daar van d'oorsaeck, dat noch twee orancoijen daar toe noodigh ende die om kost ende andere noo- dighheden uijt zijn, is verwagtende, dewelke weder om gekomen sijnde, sal het afhaalen van gemelten brieff ten eersten laten voort gaen. wanneer op Zijn E. gedaen bedanckende mitsg sijn afscheijt en vertreckt weder om naar Tidoor

Woensdag den 27e dito

den luijtenant Cronenhuijsen vertrekt met 't oorlogs fregat naar Marquian

om 't fort Zeeborgh te visiteren en zien wat er aan gebroken is

'smorgens vertreckt den L.t mons.r Cronenhuijsen de Baar met Iolader, benevens den Corp.l en 10 soldaaten p.r 't Oorlogs fregat 't Ontset Ternaten naar Marquian, ende staet den gelegentheijt van de plaetse aldaar te besien ende onderneemen, ende voornamentlijck om het fort Zeeborgh te visiteren ende onder- soecken wat er aan mancquerende ende ge- broken is, op dat het selve hier nae weerdig gemaeckt worden, ende zulcx in voorraadt klaar zijnde het gem.t fort te ligten ende in staat sal komen gestelt worden —

d'afgezanten van den Koning van Tidor en

den brief van haer Ed.e aen zijn Hoogheijd Saijfoddin af te haalen

worden door twee gecomitt.e verwelkomt

mits het laat is doch tot op morgen te wagten.

Naer middagh komen de Afgezanten van Tidor met drie orancoijen ontrent Sakkei Malakki vonde door den Coll.t Andries fort d' Hr. Gouverneur bekent maken dat gekomen waren om den brieff van haer Ed.e aen Zijn Hoogh.t Saijfoddin af te haalen, naer het welcke den Hr. Gouverneur den onder Coopman Direk d'Graaff ende den L.t de Rijcke benevens de gem.e Tolck daar naar toe sendt, om haar te verwelkomen, het verdere compliment van wegens Zijn E. en d'E. Hr.en gecommitteerdens af leggen, ende haar te verhoopten mits het tegenwoordigh laet is, tot op morgen te willen wagten, om den gem.e brieff met alle respect, en de sijne gewoonlijcke solem- niteijten

Maart 1680 — Malcya Int Castell Orangie —

Soodanige dijen afgehaelen tot welcke bevindende aende
selve tot mondt kost voor de schuijt (?) nagt gehouden
ende verstrecket wordt als —

4 groote maelen rijst en
12 kannen arrijs (?) Araq —

Donderdagh 28e do Voor de middagh kwamen de gem.te Afgesanten bin,,
nen den Castelle om den gem.ten brieff afte geven —,
het welcke geschiedt in voegen en maniere naer,,
volgende, te weten, eerst wierden deen onder Coopm.n
Sr Dirck de Graeff ende den Lt. de Saijlor gecommit
teert om de selve van wegen den Ed. Goup.r
ende d'EE gecommitteerdens te groeten ende
te waerschouwen dat se alhier verwagt wierden,
mitsg.s de selve, komende tot binnen den Castelle
te geleijden, werdende ondertusschen alsoo een
ranguet van aende Poort tot aande deur van
des Gouverneurs huijs gestelt, waer door gepasseert
sijnde, wierden aende deur beneden den trap van
het groot huijs door sijn E. verwellekomt ende
soo binnen geleydt, alwaer onder een glaesje
een weijnigh gedronken hebbende, tot welcken
eijnde den Coninck Saijfoddin aan desselfs Capi.tn
Lauwt een briefken ter handt gestelt hadt
op dat den aen haer gegeven last en order te
beter agtervolgen, ende naer den inhoude
van dien sigh mogten reguleeren sijnde den
selven met verscheyde complimenten opge,,
pronckt, doch onder andere behelsende, hoe
dat het voordesen bij alle heeren die er geweest
sijn het gebruijck ende maniere is geweest,
soo draa de schepen ter reede op Malaijen
waeren g'arriveert, terstont de Velle (?)
ende Gesantschap hadden gescheeden, op dat de bri
ven van haar EE.n mogten werden afge
haelt, maer datter nu wel 20 dagen verloopen
sijn der aen sijn Hoogh.t eens de welle (?) ge,,
daen is, schijnende het selve maer nu eerst
te willen verstaen hebben) waer op sijn E.

den Capi.tn

Margin notes:

de gemelde afgesanten komen binnen 't Casteel om den ge,, noemden brieff te geven —

Soodanighe wijse en maniere ~~der Luytenant de Saylor~~ ~~overbrengen der [illegible]~~ ~~gecommitteert~~ blijckt —

discours van de Capi.tn Lauwt

door d'Ed. gouverneur beantwoordt

den Capp.n Laurot dienende, dat de Schepen hier nogh geen
twee dagen waeren geweest, ofte hebben tot dien eijnde
gecommitteerdens naer sijn Hoogh.t gesonden, ende
dat tot twee diverse reijsen, want Zijn Hoogh.t dienen
te weeten dat den brieff niet met het eerste schip ende
den H.ren Major, maer met de laeste ende d'andere
H.ren gecommitteerdens in eerst was gekomen het
welck wederom voegen weder legt sijnde, wierdt den
gem.n brieff door den Tolck met behoorlijcke eerbiedi-
ginge voor afgedraegen, ende tot op 't hooft gebragt
zijnde de gewoonlijcke gewoonte de martijckers kinderen
ofte schoot jongens met de schemtkagie van agter te
laeten volgen, dogh mits er tegenwoordigh geen
schemtkagie bij der zijn soo heeft het selve niet kon-
nen geschieden, op 't hoofdt wordt den brieff door
onse gecommitteerdens aende afgesanten over,
geleevert, werdende het afschrijft onder drie
chargies van musquetterije en seeven schooten van
canon geweest, soo wanneer met hunne Corcor
ende de brieff vant hooft steekende —

Solemnitijten int overleveren vanden brieff —

aende afgesanten het afschrijft kennen gebruijckt —

Op de middagh arriveerdt alhier de Chialoup van
Pieter Cidoff commende nade den lange reijse
van ontrent twee maenden van Amboina op
Oubij en Batchian, brengende vanden Sergt
aldaer een brieffie mede, vermeldende dat al-
daer twee Corcorren van Tidoor zijn gekomen
met een geleijde brieffie van hunne Coningh,
versoeckende vanden Sergt Commandt om op
Oubij te mogen gaen, boom braot off sagou cloppen
het welcke hun is toegestaen. —

de borger Chialoup van Pieter Cidoff komt over Oubij en Batsjan van Amboina —

Naer de middagh Raedt van Justitie —

Ontrent vier uuren hebbe den Gorgorgo Alam en
Quimelaha Marsaolij een particuliere visite aen de
Major St Martin gegeven, met voorweeten ende
bekentenisse vande E H.r Gouverneur ende heeren
gecommitteerdens, die bij soo een geleegenth.t hebben
willen ondersoecken of geweete Ternataanse heeren
geen openinge van 't een of 't ander souden doen,
om dan den voet te kennen hebben met haar in confe-
rentie

de Gorgorgo Alam en Quimelaha Marsaolij geven de visite aen de majoor St Martin —

Maart 1680 — Maldyv Int Castell Orangie —

reulie te treeden ende daer hen tot den gemeenen welstand
te disponeeren —

[illegible]

Nae dat dan door gem.^e Major beleefdelyck syn ontfangh
geworden en in een vriendelycke conversatie geraeckt
heeft den Goegoegoe Alam Amige Excuse beginnen
te doen op haer tegenwoordigen staet, die hem de
vrijmoedigh.t afnam sigh te laeten adieeren om haer
pligt van beleefdheyt omtrent ons te volbrengen
sijnde onkundigh hoedanigh sulcx van ons souden
opgenomen worden, ende besorgt iets te doen dat men
hun soude kunnen misduyden, sijnde binnen dit cast.^e
met een vrije wil gebleven op de begeerte nochtans
van d'E. H.^r gouvern.^r niet wetende wat sedert
gepasseert was bij haeren Coningh en verdere regering
en waerom sijn Hoogh.^t soo een schaedelycke resolutie
hadde genomen van sijn Maldyvs en Eyl.^t te verla-
ten, ende sigh nae de overcust te begeven —

dat sij niet anders conden presumeeren dan dat een werck
was van sijn Joncheyt en kleyne ervarentheyt die
hem noch niet toeliete te onderscheyden hetgeen hem
goedt off quaet was, waer bij noch ligtelycke bij ge-
komen waeren de persuasien van eenige quaet
willige en oproerige geesten die den welstandt
van't Cornatadensche rijck niet en verstonden off
wel benijden derwende vertrouwen dat bij aldien
sij bij de wercken waeren geweest die saecke noyt
soo verre soude sijn gekomen maer dat hij nu onschul-
digh wilde wesen aent voorgevallen, dat sij versoght
hen niet te wijten protesteerende dat noch ten aen-
sien van Cornaten noch ten aensien van d'Comp.^e
sij niet quaelijck gesint waeren, sijnde bereydt
alles bij te voegen dat in hun vermogen staet om
de oude bontgenootschap te helpen herstellen, en
op den vaster wijse als oyt te brengen, tgeen sij
den Major versochten te geloove, die sij met
vrijmoedigheyt het hart daer over openbaerden
maer dat sij veel liever wilden sterven, dan te
moeten sien datmen de Aderodoch in dit werck soude
gebruycken

gebruycken, seyde de Ternatanen van overlange
wel gewoont die luyden goet te doen ende in noot te
helpen, sonder aen haer in contrarie geval uyt gespeig
te zijn geweest gelijck al de werelt bekent was
en dat sijn daerom doghte, om de eer van Ternatanen
op te houden dat het best was, voor alle andere midde-
len te proberen, om tot een ~~gansche~~ precise eijnde haere
saecken te brengen, waer toe sij sijn dienst oprechte
quamen aenbieden —

de Major nam daer uyt gelegentht. sijn voornemen
te zeijden, seyde niet vreemt dat hij die de naeste
en de principaelste vant Ternataense rijck was
wilde met ijver arbeyden tot sijn wel standt. dat
de Comp.e in dese onverwaghte beroerten een
kleyn deel uyt haer maght met eenige van haer
gecommitteerdens herwaerts hadde gesonden, om
alles te verenigen dat voorgevallen was. en indien
met haer reputatie ende belangh konde overeen-
komen, Ternatanen soo veel te mainteneren als
de billickheydt soude mede brengen —

dat hij niet en twijffelde ende selfs dorst versekeren
dat wanneer den Coninck met sijn babatos naer te
hooren sigh soude laeten vinden, dat deese saecke
in cort soude zijn verreffent, anders sints soude
de Comp.e nogh schande nogh schade lijden. dat hij
oordeelde de wijl sij eens de eer hadden aengedaen
sijn gedaghten daer over te vertrouwen, dat hij
ooch eens konde hadden toe te staen dat sij uyt
haeren naem den Ed.e gouvern.r en heeren
gecommitteerdens aenbiede, en wanneer sij mog-
ten versoght werden in onse vergaderinge te
willen komen, dat sij daer in onse alle togenwoor-
dight met een vrijmoedigh gemoedt het selve
soude connen herseggen, en wat sij nogh verders
soude dienstigh achten het geene zij goet vonden
en aennemen te doen, latende den Major en
de tusschen die redden daer bij rusten, en die heeren
aenhalende met andere discoursen onder een roemer

Wyn

Maart 1680 — Malleyo Int Casteel Orangie —

Wijn tot naer het geboodt dat sij hun afscheydt naemen ende naer den eten vertrocke de major d'Ed: gouvern: en haere gecommitteerden het bovenstaende voorgevallen inde visite. alles wierdt van gemelte heeren voor wel aengenomen —

Vrydagh 29e do — niets aenmerkens waerdige voorgevallen, alleenlijck wordt aend'opsicht een zeyl gesien geloovende dat het ons Oorlogs fregat komende van Marquian wesen zal

Saterdag 30e do — Smorgens komt het gemelte Oorlogs fregat weder op reede werdende door den Lt Crongijsen berigt dat het fort Zeeburgh aldaer ondersoght hebbende bevonden heeft dat alle de deuren van het selve afgebroocken het yserwerck soo van het fort tot den spijcker toe als aldaer inde muuren gestoocken ende aen balcken vastgehegt geweest hebbende, uytgetrocken ende wech genomen, en de borstweeringe soo vande bovenste als onderste Batterijen geraseert zijn daer en boven dat op sijn aenkomste aldaer twee a drie scheepvaertuygen aen strandt hadden bevonden waer vande luyden hem siende aenkomen, naer boven ende naer de sterckte Mauritius vlugteden alwaer hij oock komende sijn deselve int bos ingeloopen ende heeft het selve fortie Mauritius nogh gevonden in sijn volcomen stand, soo ende gelijck het selve voor desen gelaeten is, hebbende verders de welcke binnen door de bastion weten doen afnemen, om de manquementen hier en hout wercken daer toe noodigh, bevindende nogh 3 a 4 balcken die gebrandt zijn, alhier in voorraet op te maecken,

Huyden zijn den Heer Gouverneur benevens de Heeren gecommitteerden, ende de voornaemste Juffrouwen vant fort als oock de Ostagiers in vroolijckheyt opt schip t'Wapen van Middelburgh —

Margin: Luytenant Crongijsen komt met t oorlogs fregat weder om van Marquian — rapport vant bevonden aldaer

Sondagh ulto do — niet aenmerkens waerdigh voorgevallen

Maendagh 1e April. Voor de middagh Politique vergaderinge waerinne eenelijck eenigh voorslagh gemaeckt wordt wat men d'Heeren Ostagiers desen naermiddagh souden voorhouden werdende met eenen de resolutien soo vanden 12e als 18 meert geresumeert, geapprobeert ende geteeckent —

desen Naermiddagh weder Politique vergaderinge waerinne en tot de welcke d'Heeren Gijselaers worden genoodigt

Margin: de gijselaers worden tot de politique vergaderinge genoodigt

genoodigt omme uyt haere monden te hooren soodanige verclaringe als op den 28:en deser hadden, ontrent den Hr: Major int bijsonder hadden geciveert te doen; die welcken verschijnende en de slinckerhandt aan den bij ronde tafel naer hun waerdigheyt geplaadst, soo droegh den Gouverneur haar Ed:e d'Heeren Landsheeren voor de redenen en oorsaack waerom men hun versoght hadden tot den vriendelijcke bijeenkomste met den anderen nademente omme hun Ed:e selfs de meeninge en verclaringe te mogen hooren en verstaen soodanige, als bij ronde sigh hadden gelieven ontrent den Hr: Major te openbaren en ontdecken, gelijck haer Ed:e eenige maele deden betuijgende als nogh bereijdt willigh sigh aen te bieden voor soo veel in haer vermogen was omme den verwarden staet der saecken tusschen de Comp:e en dasgereekende te helpen herstellen, waer voor bedanckt wesende soo werdt gemelte gesel Hr:en versoght eenige wegh ons te willen aenwijsen en openinge te doen hoe best en bequaemelijck deselve voorbereydt schijnende te geschieden omme den voet en openinge te vinden waer op men den wegh mogte vinden en mogte in slaen om opt alder gevoeghgelijckste werck te beginnen het welcke gesijde heeren aennamen in geschrifte te sullen stellen en werden hun verders bekent gemaeckt datter den brieff van haer Ed:e den Hr:en Gouvern:r Generael en Raeden van India, voor haeren Coningh de Groote, aangekomen was, naer op hun gevoelens wat door tas t wegens deswijsen hoe deselve best te bestellen, soo antwoorden den heere Goegoegoe daer op aenstonts dat sulcx haer oordeels niet anders dan opde oude wijse en konde geschieden, en was die altoos van Malcijen afgehaelt door het fort Orangie bij gelijckenisse gesprooken, waer den hantlieden vol

volck

Marginal notes:

deselve hier versch: zijnde

bieden sigh aen om soo veel zij konnen den verwarden staet der saecken te helpen herstellen —

deselve daertoe de voorbereijdt heen in schrift te sullen stellen

oordeelen dat den brieff van haer Ed:en aen Koning van Ternaten op d'oude wijse dient bestelt te werden

April 1680 — Malleijo Int Casteel Orangie —

volbracht en sterck was, schoon de Coningen opdoedinge Pitolo off Gammacorra waeren, soo veel te meer nu dat het soo aensienlijcke waer, besluijtende dierhalven, dat oock desen brieff gelijck alle andere van voorheenen, van hier behoorden afgeraedt te worden —

Voorts schrijven wierdt hem gevraeght off yets voor te stellen ofte te seggen hadt, alsoo het alhier tydt en plaetse waer, waer op men schrijven, versoeckende der ontschul- dinge soo bij aldien yets te veel mogten geseijt hebben

Dinsdagh 2en do — De mardijcker Pasquael Caijdi werd voor sijn ontfangene wonde inde attacque van Marquian toegevoegt 26½ rs of f 79:18:8.

niet aen merckens waerdige voorgevallen, deselijcke versocht Pasquael Caijdi naer gebedt met requeste om een liberale besittinge voor sijne ontfangene wonden inde attacque van Marquian op den 8en September 1679 met een kogel in sijn lincker been waer van eenighsints verminckt is, waer op gelet sijnde, soo wordt hem als voor desen op den 3en Januarij deses jaers uyt bijsondere consideratie toegeleijt de somma van 26½ rsd ofte gl 79:18 — waer van sulles moeten afgekort werden tien rsd en een half voor drie maenden ontfang, yder maent a drie rsd en een maet rijs die onder het medestorden alreede genooten heeft

Woensdaeg 3en do — Bij een comste werde gehouden en worden geene ontweringe in geschrifte —

Wordt er des namiddaghs weder een bij den Coninghs met de Ternataensche pandts heeren belegt inde welcke geene ondertekende missijvinge in geschrifte overleveren, soo danige als sy meenden de saecken voor best dienende aen gelegen luijdende als volgt

Translaet brieffen door den Captn Lauwt Reti aenden Coningh van Ternaten inde Malleijsche Tale en Arabische Letteren geschreven —

Den Capiteijn Lauwt met de vergaderinge hebben overdaght, dat den Coninck, en d'Compe te vergelijcken zijn als een man die met sijn vrouwe in questie geraeckt sijn, maer nu soeckt den man sijn vrouwe de wijl sij jonck is, gelijck voorheenen met den oprechte herte en genegentheijt, den man sal vraegen te hooren de stemme van sijn vrouwe om te mogen weten off het goet ofte quaet is, maer de man mensch bij haer wederom te keeren onderstaende
Ick Capiteijn Lauwt —

Translaet Brieffie door Quimela marsaolij aenden Coningh Amsterdam en Rijcxgrooten

Dit is een Teeken van Quimelaha Marsaolij —

Bakolwa desen brieff beboodtschapt suijvere en vlijtighe vande Hoog Ed:e groote persoonagien wat d' Oorsaecke zij dat d' Comp:e met d' Ternataenen zijn gebrooken met sweerde ofte sieckte, ende wesende dese herwaerts gekomen brengende s' Comp:s maght hier op Ternaten, deselycke om dese twee poincten t eerste poinct is om weder te herstellen en geleeft tot weder in vree, indien den H:r Coningh van Ternaten wil zijn negorije weder oprechten, komt weder hier bij des Comp:s Casteels, indien UE niet en wil zijn negorij opmaecken, werdt het aen UE believen gelaten want men doen het is alleenlijck in UE believen want dese Comp:e onderhout oprechtigh ende wordt van Godt Almachtigh geholpen, want te waerlijcken naerkomende de wetten of geboden Godts, ende worden van Godt den H:r begenadigt ende wij hebben begeert aende H:r groote persoonagien tzij dat wij komen oft niet dat wijt eens mogten ondersoecken vanden H:r Coningh een weijnigh om te mogen weten t goede met quade dinge —

Het welcke wel eijgentlijcken ontworpen van derwaerts te schrijven brieven schijnende wierdt hem geantwoordt [illegible] hoedanigh zij dachten ~~zij dachten~~ best te sullen zijn om den eersten aenganck te maecken naer Gilolo off Sulcx met een ofte meer schepen dienende te geschieden voordeelde dese Heeren dat een schip om meer niemandt te beginnen genoegh soude zijn en minder ontsettinge der gemeente baeren, dan wel meerder schepen te gelijck, waer op voorsz:de Heeren versogt wierden sigh gereet te willen houden tegens den tydt wanneer ijmant van hem, mogte noodigh agten derwaerts te moeten mede gaen, het welck aennamen en beloofden waer naer sij den [illegible] danckseggingh voor de genoomene moeite en betoonde goede genegentheyt deser bij een compste eyndigde —

Sclaven moordering [illegible] gevoeren

Donderd:n 4:e D:o Voor middagh Raedt van Justitie, naer middagh wierdt wederom den [illegible] Comps met de Pantsheeren

noodigh

noodige g'agt te beraden te neemen zijnde des naermiddaghs
ten vier uuren wedder versogt wierden die oock verschenen
werdende hun daer inne voorgestelt het geene int bijsonder,
den Heer Major Jacq. de St. Martijn hadden te kennen
gegeven ende verclaardt, van niet gaerne te sien dat den
Tidoorees hier quamen [?] als middelaar gebruyckt wierdt,
het welcke desselfs Heeren door eenige omwegen voorge-
dragen zijnde, en gehoudt [?] het gebruyckt ende gewoonte
onder de hooge magten in Europa, dat zigh niemants
ander tusschen strijdende partijen tot middelaers aan
boden en oock wel aengenoomen wierden off op die wijse
den Coningh van Tidoor des oock mogte gesint wesen,
wat haer daer af dagten? daer op antwoorden haer Ed.ts Edel-
dragtende dat zulcx niet gaerne en zagen geschieden,
maer boden zigh allen int gemeijn, ofte een int bijson-
der aen, om met een schip naer Jilolo te gaen om een
proeff te nemen wat sij aldaer vermogten, ende bij al-
dien dat tegens hunne meeninge niet en mogten comen
uyt te regten dat als dan den Gouverneur de Heeregroom
mittsdien [?] hun geliefde hadde te doen; verders gevraagt
zijnde dat bij aldien den Coningh van Tidoor sigh daer
toe in drift [?] en met een suijvere opregte meijninge
bereijdtwillig hoonde en aan boodt hoedanige het
haer Ed.ens als dan advijsen zouden, waer op wedder Edel-
dragtelijcken antwoorden dat voor soo veel hun aen
ginge daer toe niet en souden comen te verstaen, alsoo
Tidoor met aldit werck niet anders voor en heeft [?],
dan alleen den vriendt der Compe. te willen zijn
en blijven, met onderdruckinge van Ternaten
van de welcke gereedts alsoo veel onderdanen verleydt
ende opgehouden heeft, gelijck noch dagelijcx dade:
het welcke daer bij blijvende, ende onder andere dis-
coursen den commercken [?] om gebragt zijnde versocht
den Goegoegoe Prins Alam aende Heer Gouverneur
int bijsonder om op morgen, als wesende den eersten
Vrijdagh vant nieuwe ligt, aende Coninckelijcke
graven volgens hunne wet de behoorlijcke ende ge-
woonelijcke Ceremonien ende eerbewijsinge te mogen
doen waer op sijn E. niet off weijnigh antwoorde,
maer op eenen anderen boegh swijgende; referreerde
het selve tot naer het gebedt om daer over de Heeren
hun sentiment te hooren waer inne oock naer
gedaane propositie, diverse swarigheeden soo ten

regarde

Op 't heeren als noch dat niet gaarne en zagen dat den koningh van Tidor zig in deze als middelaar zoude dragen,

Den Goegoegoe gaets [?] Doolte op morgen in Ternaten.

aende Koninglijke graven de gewoonelijke eerbewijsinge te mogen doen [illegible]

hun met alle beleefth.t ontraden word.

reguarde vande Supplianten, als voor d'E Comp.e bevonden werden, waeromme het selve sijn versoeck afgeslagen g'Oordeelt wordt de gem.e gijselh.ren sulcx door den E.en Major daer toe versogt sijnde, en het selve aennemende te doen, met alle beleefth.t contra- rende af te seggen —

Vrydagh 5.e d.o

beloftes vanden Koning van Tidor

Wordt smorgens ten seven uiren politycke ver- gaderinge belegt, waerinne naer aenroepinge van Godes Alderheijlighste name, door den Gouvern.r den Raedt wordt voorgedragen, dat naedemael wij den grondt steen hebben op de verclaringe der Staet heeren, van hunne te willen vereeren, dan hunnen mogen gedoogen, dat den Tidorees tot bemiddelinge en herstellinge der Ternataensche verwarde saecken souden werden ingelaeten en gebruyckt, sijnde de eijgenste woorden, die uytdruckel. ontrent d'E.en Major hadden int bijsonder geuyttet, hoewel op gisteren wat saghter ende bij den Coninck sulcx te kennen gaven, als oock dat den Tidoreeschen Coningh, den Gouvern.r en Raedt inden beginne beloofft, toe- gesegt, en verseeckert hadde, d'ontfangene brieven vanden Coningh Amst.m ende sijn antw.t op de selve te legge, off voor ofte naer den ontfangh van haer H: Ed.ens brieff te sullen toesenden, waer bij dieswegs opregtigh.t, en al het verdere, wat vandese opgerechte onlust en mogten sijn, soude komen te blijcken, waer ontrent echter tot huyden ~~[illegible]~~ toe in gebreecken is gebleven, sonder dat ons oock selfs de minste antw.t weeten laet, daer nogh tans, volgens berigt vanden aldaer ophoudende Corp.l haer H: Ed.ens brieff lonne innen, naer dat tot Tidoor aen, en boven bij sijn Hoogh.t met wat meer dan gewoonlijcke eer, gebraght, geopent ende gelesen was, waer uyt niet wel anders te be- fluyten en is, dan dat den Tidorees haere alles naer sijn eijgen sinnelijckh.t eyndelijck soeckt te draijen, ende wel light niet te geder trouwe daer ontrent en handelt, als houdende daegelijcx geheimschap met tsenden van vaertuygen off en weder tusschen Tidoor en Gilolo, sonder dat ons daer af de minste

kennisse

Bij sijn Hoogh.t nader aen te dringen en voorts gecommitt:s [geschrifte] te vergaeren antwoord in geschrifte te versoecken, wordt ... gedagt werd.

bekennisse gedaen werdt, soo als 't wel behoorde —
Soo geeft den Gouverneur in ommevrage, off bij dese gelegentheijt nu niet wel dienden aengedrongen en sijn Hoogheijt Saijfoddin tot een volle en ronde verclaeringe te brengen en des selfs antwoordt in te bekomen, waer op met eendragt gedelt, is sulcx verstaen noodsaeckelijck en hooghtijdt te wesen, en dat den ondercoopman Sr. Dierck d' Grijs en L.t Willem de Saijler derwaerts en naer den Coningh Saijfoddin sullen gesonden werden, met dese boodtschap, aenkundiginge, en onderrigtinge; als hen bij geschrifte sal werden mede gegeven —

Werdt verders door den Gouverneur voorgedragen, dat naerdien nu soo lange en vergeefs naer des Ecdoorischen Coninghs besluijten van openinge, en voorslagen van een off meer der verschijdene wegen, die sijn Hoogheijt laeten weten hadde datter totte bemiddelinge waeren, aen te wijsen, waer door den brieff van haere H: Edelen aen den Coningh van Ternaten nogh niet besteet en is geworden, en egter den duijdelijcken last haere H: Edelen daer legt, om de selve te bestellen, off men daer op nogh langer wagten soude; ofte met de beste gelegentheijt de selve voortvaeren, als mede hoe, dadelijck deselve derwaerts soude besorgt werden, ende wie der Heeren gecommitteerdens, en geschiet daer mede dienende te gaen, dan off alle de Heeren der Commissie derwaerts souden gaen, gelijck den Gouverneur bij wijse van voorstemminge van gevoelen was, dat de Heeren gesamentlijck dienende te gaen te meerder gewoonans geredts al langen dat in sulck een geval de brieff van haer Edelen H: Achtbaren noodtsaeckelijck mede derwaerts dienende genomen, om bij aldien het den tijdt en saken dus mede bragten, aldaer selffs aen landt te mogen gegeven werden, soo is naer rijp beraedt op ider lit int bijsonder vast gestelt en besloten, dat den brieff van haer Edelen sal en moeten werden besteet, met den derselven, den welcken het Oorloghfregat 't ontmoet Ternaeten sal werden

Is vastgestelt den Brief van haer Edelen aen den Coning van Ternaten te bestellen

Bij gevoegt

bij gevoeght waermede ende de brieff van haer Edele Heeren: A[chtbare] de Heeren der Commissie Cornelis van der Duijn, en Jacobus de Greve, bevonden wierde [illegible] te laeten soo haest besigheijt van Tidoor sullen hebben be- komen, naer Xololo ende den Coningh van Ter- naten sullen stevenen om aldaer te brengen het geene bij nadere ordere gesamentlijck sullen bevinden in dese tijts gelegentheijt te behooren —

[illegible] van Tidoor [illegible]

Zaturdag 6 do — naer gebedt wordt den klagter van den ste- ken dranck Cornelis Sliecker eenige attestatien in handen ordere ten laste van Pieter Lijn Zee- Commandant op Batsjan, waermede bewijst dat den selven sigh bemoijt met sterken dranck te schencken ende te verkoopen, versoeckende daeromme per Requeste sijn schrift tot dien eijnde van gelijcken overgelevert dat den ged: Zergeant soude mogen werden opontboden, om sigh selven alhier voor den Raedt van Justitie te ver- antwoorden, ende tegens hem te sien nemen alsulcke Conclusie als den klager goetvinden sal te behooren waerop gelet sijnde, wordt voor Apostil gegeven dat daer ordere aen den meergen. Zergeant sal ge- worden, ende dat hij alhier ymandt in die saecke sal hebben te Constitueren, ofte de selve metten minne sien af te maecken —

De gecommitteerdens vertrecken per 't oorlogs fregat naer Tidoor bij den Koning Saijfoddin

De gecommitteerdens Sr Dirck de Greve ende Lt Willem de Ruijter vertrecken laet in den avondt onthaelt derselven, volgens genomen besluijt per 't Oorlogs fregat naer Tidoor om den Coninck Saijfoddin werdende hun tot naer- rigtinge door den E. Heer Gouverneur ter handt gestelt de naervolgende Onderrigtinge te weten —

Instructie voor deselve tot naerrigtinge

De gewoonlijcke Complimenten in soo den gelegentheijt van aencomste van ons gecommit- teerdens bij dien Hooghheijt hier vooren gestelt —

dat wij

dat wij niet willen twijffelen off sijn Hoogh.t sal genoeghsaem
en ten vollen onderrigt sijn vant oogh wit die d'E. Comp.e gehad
heeft om haere gecommitteerdens en scheepen herwaerts
te senden eerstel.n door de mondelinge boodtschap die wij
op den eersten aenkomste door twee persoonen uyt gesonden
hadt aen Zijn Hoogh.t vrijmoedigh hebben laten doen
den vande maendt, en vorder handt door het ontfangh
vanden brieff van haer Hoogh Ed.en aen sijn Hoogh.t
in handen van sijn afgesonden hier overgelevert den
.... desselfs m.t —

dat wij daer op vast en sekerl.n verhoopt hadden dat
sijn Hoogh.t soude geliefst hebben volgens de overweginge
van haer Hoogh Ed.en en versoeck uyt haeren naem aen
Zijn Hoogh.t door sijn afgesondene gedaen sigh ten eersten
en naer vereyssch van dese tijden aen ons te openbaren
en verclaeren ende ons een bewijs geven van sijn goede
en oprechte meyninge ontrent d'E. Comp.e met aenwijsing
van middelen bequaem om naer ons sijn Hoogh.t en
met gelijcke ernst te arbeyden tot herstellinge vanden
rust deser Moluccos die d'E. Comp.e altijts voor gehadt
heeft en noch betraght —

maer dewijle Zulcx ons tot nu gebreckt en wij verder
geeds tien dagen daer naer hebben verlanght hebben
wij goedt gevonden dese ons gecommitteerdens nogh
naer Zijn Hoogh.t te Zenden ende ons voorige versoecke
te reitereren op dat wij opt spoedighste ende naer het
belangh vande Zaecke mogen erlangen sijn Hoogh.t
volle en oprechte antw.t in geschrifte op de brieff
van haer Hoogh Ed.en ontfangen vertrouwende
ondertusschen dat sijn Hoogh.ts wijsheyt en groote
oprechtigh.t in dese conjuncture van tijdt sal aen
der Coninck te blijcken en alsoo d'E. Comp.e redden
krijgen die te prijsen en in achtinge te houden
hebbende Zijn Hoogh.t immers ons Zulcx toegezeght
ende belooft gehadt, door desselfs gewoonlijcke bood
schapper Salama dat naementel.n off voor often naer
den ontfangh van haer Hooge Ed.e brieff ons soo
danige reeden, met der selver b'antwoordinge
achter op den paggar soude toekomen laten
en doen te handt stellen, als vanden Coningh
van Ternaten ontfangen moghten hebben, waer
uyt ons

uijt ons allen soude mogen ontfangen te blijcken, dat
tot op heeden noch niet en is geschiedt, ende waer naer
sijn hoogh.t wel dencken kan dat wij seer verlangen
moeten, alsijnde ons daeraen ten hooghsten in dese
tijdts gelegentht. gelegen. —

dat wij om de saecken te spraecke beleijcken en voorbere
den, als om de Ternatanen tijdt van berouw en betra
te gunnen, ende aen alles ende een ijder ons vreedt
lievendt gemoet te laeten blijcken de see open
gestelt, ende onse besettinge verlaeten hebben, waer
door de Ternatanen den vrijen toeganck tot sijn
hoogh.t mogthen hebben, gelijck dan de vaertuijgen
ongemoeijt gins en derwaerts gaen en keeren —

Soo dat wij vastelijck vertrouwden dat door dese gele
gentht. sijn hoogh.t ons alles watter geschieden sou
hebben laeten weeten, soo van de Ternatanen
als sijn hoogh.ts kant, ende datter niets ontrent
de Ternatanen en soude gedaen ofte bewerckt
werden, dan met onse medeweetinge en toestem
minge, daer ons in tegendeel noch vant een noch
vant ander enige kennisse werdt gedaen terwijl
de vaertuijgen vast over en weder gaen, het welck
wel anders behoorde —

temeer wij nedel den brieff van haer Ed.e den
h.ren gouvern.r generael en raeden van India
aen den coningh van Ternaten en desselfs rijcxgroo
hebben die wij op het beschrijdt van sijn hoogh.t de
in hoope van een trouhertige aenvangh van
bemiddelinge dus lange eenlijck hebben opgehoude
dewelcke al lange anders bestelt moest sijn geworde
ende oock niet langer kan werden uijtgestelt.
Unde de wijle dan ter slincker ofte ter rechter hand
wijcken moeten ende eens een begin maecken
Soo versoecken sijns hoogh.ts ronde verclaringe
en oprechte meijninge, sonder ommewegen off verder
tijdt spillinge in geschrifte met dese onse gecom=
mitteerdens. —

dit dus verre inde maleijtsche tale voor den Coningh
Saijfoddijn tot UEE.s eijgen naerichtinge zal dit
dienen —

April 1680 — Maletije Int Castell Orangie —

dienen dat daer op zulx hebben aen te houden en niet
naer te laten, op beschrijdt in geschrifte aen te dringen,
ende daer naer te wachten en vertoeven, schoon
twee d'tmaelen daeromme tot Tidoor soude moeten
verblijven houdende mette en omstandige aenteecke,,
ninge van alle de uijtvlughten en verbloeminge
van Zijn Hoogh.t die aengeleght mogten werden
om het werck slepende te houden en vertragen,
off wel te verzeilen spoedende UE.s naer becomende
schrifteli. antw.t en verclaringe soo haest mogeli.
weder heen te gaen; —

Sondagh 7e do. wordt de Jaght drijvende in stilte nogh af en
aen het Castell gesien —

Maendagh 8e do. naer de middagh zijn eenige Chiauwers naer Ter,,
naten gevaren, om hun int water Tantoffa
te wasschen, alwaer een weijnigh geweest zijnde
ende gewasschen hebbende, hebben hunne nogh
't boschwaert in naer den kant van Tolouco —
genomen, mogeli. om eenige boomvrughten
te soecken, werdende daer soo danigh door eenige
bergh booren overvallen ende ontdaen datter
vijff Chiauwers op de plaets zijn doodt gebleven
ende drie deerlijck gequetst tot welckers begraven,
senden de Hr. Gouvern.r een half stuck ginees
lijwaet heeft laeten verstrecken —

Vijff Chiauwers in Ternaten door d'aepgoorders gedoodt ende drie gequetst

's avonts zijn de gem.e Eijlanders met vijff Orembaijs
tusschen Hirij en Tacomij gaen kruijsen om te sien
off eenige bergh booren in het overscheppen
naer d'overcust konde bekomen, ende tegens
deselve hunne gedaene smaedt en hoon betaelt
setten, alwaer den geheelen naght gebleven ende
niet vernomen hebbende, scheppen smorgens

d'Eijlanders gaen op de gemelde aepgoorders kruijsen. —

Dinghsd.e 9e Do. naer Tacomij alwaer naer een cleijne schopvaer,,
tuijgh aen strandt vinden, sonder datter iemandt
bij off omtrent is, waeromme aldaer 't bosch
op ende ondersoght en hebben tot avondt toe, dogh
alles vergeefs, waeromme wederom komende
ontrent den kleijn Orandoe Coninghs van Ternaten

met

met dreijgende voetstappen vernamen, maer vorders niet der menigh niet tegenstaende groote moeijte daer toe aengewende inde geen. voetstappen naer te spooren vroegh inden Morgenstondt quam ons gecommitteerde met 't Oorlogs fregat 't Ontvoort Ternaten weder van Tidoor, welcke sijne gedaene verrichtinge aende Heeren Gouverneur ende verdere Leden der commissie schriftelijck rapport van sijn verrigten ontrent den Coningh Saijfoddin luijdende als volgt —

De gecommitteerde komt p.r 't oorlogs fregat weder van Tidoor

Rapport van het gene is voorgevallen

en geremarqueert inde commissie door den Heer Gouverneur ende d'EE Heeren expresse gecommitteert aen ons onderschreven verleent in dato den 6 April A° 1680, omme bij den Coninck van Tidoor, volgens schrijven de meijninge en goede intentie van d'Maijesteit tot herstel vande geresene onrusten in Molucco tusschen d'Comp.e en den Coninck van Ternaten te mogen weten

Rapport van sijn verrigte ontrent den Koningh Saijfoddin

Den welcken inlijgte, wij volgens order voorsz. ons op dato als boven des avonts de klocke ontrent 11 uuren aen boordt van 't Oorlogs Jagt, genaemt 't Ontvoort Ternaten hebben vervoeght, ende naer dat ons anker hadden gelicht, gingen onder zeijle met een [illegible] koeltie, quamen [illegible] den 7 d° savonts ontrent 8 uuren voor het Tidoorsche fort ten anker lieten aenstonts door onsen op Tidoor postgehouden Corporael den Coninck aendienen, wij sijn Maijesteit gaerne soo draa mogelyck versogten te spreecken uijt der namen vande EE Heeren onse principalen die ons weder aen Zijne Hoogheit hadden afgesonden —

Den Corp.l voorsz. ontrent een halfuur wegh geweest zijnde weder comende rapporteerde dat sijn Hoogheit ons soo draa hij sou hebben verboden(?) dat deselve dagh noch niet was geschiedt (seijnde [illegible] affaires hadt gehadt) zoude laeten afhaelen —

Des avonts ten 9 uuren quam salema(?) aen boordt en versocht dat wij bij den Coninck geliefde te comen hetwelcke aenstonts deeden, boven gekomen zijnde bij Zijne Hoogheit deeden hem hartelijcke groetenisse van alle de heeren, ende vervolgens lieten wij hem UEE. schrijven

promptelijck

promptelijck voor, waerop voor eerst antwoorden dat haere
Hoogh Ed.a schrijvens inde intentie wel had verstaen
en begrepen, en dat hem niet was gerecommandeert
de functie van een ambassad.r waer te nemen —
dat den Coninck van Ternaten aen hem had geschreven
sonder dat het van hem had versoght, ende dat hij Coninck
Saijfoddijn had geremarqueert het harde woorden waere
die inden Coninck Amsterd.ms brieven waren geexpress.t
weshalven hij aenden Coninck Amsterd.m had versoght te
mogen weten off Zijn Hoog Ed.en soodanige van intentie was
als uijt de ontfangene brieven had bespeurt waerop
dan andermael schrijven vanden Coninck Amsterd.m
had bekomen van een inhoud als de eerste brieven
waeren geweest weshalven hij Coninck Saijfoddin
andermael op voorleden vrijdagh wanneer de
Ternataensche Orrancaijen weder zijn vertrocken naer
Gilolo aenden Coninck Amsterdam mede in harde
termen heeft geschreven welcke d'Comp.e thijnder tijdt
mede wel zoud connen te blijcken
Voorts seijde den Coninck dat aende E.E. heeren op Ter-
naten zijnde wel hadt toegeseght haer de boven
aengeroerde brieven zoud toesenden maer dat geen
tijdt hadt g'express.t dat in voorwinnen was geweest
Salama op maendagh avontstonde met d.o brieven
aende heeren te zenden en soo zijn belofte te vol-
brengen —
dat wij ondertusschen op Tidoor waeren gekomen daer
over wel te vreede seijde te sijn endat men met ons
gem.e brieven werdens den Imam Zamadie tot het
lesen en translateeren nodig zoud mede senden
maer dat hij bedught was men den reghten sin uijt
de brieven niet en soud trecken, dogh als hier soude
zijn getranslateert ende geleesen soo versoght dat
wij met sijnen Tituls en het translaet werdens de brieven
weder op Tidoor bij hem mogte connen dat s dan reght
met den sin souden connen overzetten wij versoghten
dan volgens inhout van U E.E. schrijven dat den
Coninck mede in geschrift geliefde te antwoorden
en U E.E. desselfs meeninge en intentie bekent te
maken hoe en op wat voet sijn Majest.t dacht
men beter met de aenkomende handeling —

Soud beginnen

Soude beginnen, waer op den Coninck ons antwoorde
dat niet en wiste te schrijven alsoo hij geen versekeringe
en kost geven van des Coninex Amsterdams intentie,
seggende dat den selve geen navolginge en hadt
ende dat hij Jonck was en onbedaght, dierhalven soo
hij al yets schreeff ende den Coninck Amsterdam
het dan loochende soo soude hem dan daer van de schult
werden aengewesen ende dat hij out was ende
niet gaerne sijn naem soude beklad hebben om des
Coninex Amsterdams wille, dat die oock des E: Comp:s
liefste kint was, die oock 10 deelen creegh, tegen
dat hij een deel creegh ende als UEE:s yets begeerde,
meenen beste had geresolveert dat dan sijn Souti-
daer mede wel soude overwegen en dat [illegible] de
onbedaghtsaemst, [illegible] en Jonckst van
gemelten Coninck, tot welstandt van den selven
volgens UEE versoeck, niet en kost schrijven
maer indien, wierdt versoght om met haere mid-
delen den Coninck voorsz: tot gehoor te brengen
dat dan wel gaerne sou weten wat hem te doen
soude staen, dogh des E: Comp:s voortsaeme justi-
tie besoenende, dat een tedere saecke scheyde te
zijn, soo en wist niet wat daer in soud doen. Wij
antwoorden den Coninck dat wij niet geloofden
dat den Coninck Amsterdam, wanneer hij yets aen
hem Coninck Zeijfoddin liet weten, naderhandt
't selve sou loochenen, ende hem Coninck soo misle-
waer op ons tot antwoordt diende, hoe soud hij mij
niet misleyden die sulcx wel aen d'E: Comp:s doet,
die hem tot Coninck heeft gemaeckt, ende die hem
van alles overvloedigh versiert meer als mijn
den Coninck Zayfoddijn vertaelde verder dat aen den
Coninck Amsterdam had gesz: dat niet behoefden
te vreesen, om dat van de Hollanders eenlijcke waer
doodt geslaegen, dat sulcx bij d'E: Comp:s niet soude
worden gewroocken, dat hij maer uit Fort Orangie
soud gaen, terwijl des E: Comp:s intentie tot vreede
strecken sulcx niet soud worden geconsidereert,
waer op door ons wierdt geseght, bij aldien den
Coninck Amsterdam selfs uit Fort Orangie niet en
soud willen comen, dat yemandt van sijn volck

soud comen

souden comen schenden, ons Ed:e Intentie te verstaen
waer op den Coninck seyde datter nimmandt vande baba
tos sou willen gaen uyt vreese datse int Casteel souden
gehouden werden, gelijck den hoogegoe inden Cap:n Launet
wij antwoorde dat die door des Gouvern:r int fort
waeren gehouden uyt kragt van het Contract om te
connen getuygen van het geene der passeerden, maer
dat wij altoos Ambassadeurs off gesanten weder vrij
en ongemolesteert lieten vertrecken, dat den Coninck
oock seyde, wel te weten het bij de Europianen
oock gebruyckelijck was, onderwijlen droncken
wij almede een glaesie waer door den Coninck een
weijnigh verheugt wierdt en wat volmondiger
begost te spreecken seggende dat sigh ten hoogesten
verwonderden dat door d'E:E: H:ren van Maleijo syn
Magel Jarcoquilie wierdt ingehouden, dat niet en
wist wat reeden daer waeren oste dat de Comp:e
Int minste niet hadt beledight en dat wenste dat hem
mogt werden bewesen daer bij voeghende dat sigh
altoos heeft gedragen, onberispelijck bij het Contract
en den Eedt met d'E:H:re Cornelis Speelman int fort
Orangie beswooren dat seyde te willen staende houden
tot het eynde van syn leven doch soo daer iemant niet
can voldoen en dat d'Comp:e syn landt wilde hebben
dat sij haer geliefste costen doen dat hij en al wat heeft
voor d'Comp:e ten besten was, wij antwoorden
dat sulcx des E:s Comp:e intentie niet en was maer
simpelijck in dese geleghentheyt des Coninck meyning
te weten op wat voor een manier men doch
deese onlusten soud connen ter neder leggen
waer op weder door den Coninck wierdt g'antw:t
dat hij dese saecke overgedeckt bij den hoen dat
gedoodt was twelck men de Vorderen uijtvluckten
en schoon maeckten twelck wel eerst diende geslijte
te worden ende dat men het vlees gekoocht synde
alleenigh most eeten duijdende het selve op den
Coninck Amsterdam wierdt gemeldt dat den
Coninck Saijfoddin seyde niet te weeten en seeckers
waerom oock geen voorbidinge daer van aen
d'E:E: heeren costen doen wij sieden nogh maer aen
om antw:t in geschrift te mogen hebben twelck

den Coninck

den Coninck excuseerde seggende dat al wat soude con
schrijven door d'E.E. Heer uijt de brieven die mede sou
soude connen b'oogt werden, verder belasten ons de
Coninck dat wij d'E.E. Heer uijt sijnen naeme soude
groeten, waer op wij ons afscheijdt namen, twas
ontrent half drie uuren doen wij aen boordt quamen
en op den 8en do voormiddags 11 uyren dat Saldu
en den Juan Zamadie aen boordt quamen mede
brengende den stucken dat van d'verongeluckten
steenbock op Tidoor was gebragt, nevens de
twee brieven voorsz. gingen aenstonts onder seijl
en quamen ontrent ten twee uuren 's nagts
op de reede voor Maleijo ter ancker, en is dit door
ons op dato den 9en April met alle eerbiedigheijt
overgelevert, verblijvende van gansche herten
UE Heeren onderdanigste en ootmoedigste
dienaeren, onderstondt en was geteekent
Dirck de Gheijn Wm. d'Ruijter —

de verhoiste brieven tusschen de koningen van Tidore en Ternaten worden ons p.r Saldua toegebragt

benevens een stuckie —

Soo aenstonts komt oock p.r Orcorra Saldua den
gewoonlijcken afgesant vanden Coningh van Tidoor,
benevens den Juan of priester Samadie afgesonden
om de brieven soo vanden Coningh van Ternaten
aenden Coningh Saifoddijn van Tidoor geschreven,
als desselfs antwoordt naer Jelolo ende den Coningh
Amsterdam weder afgevaerdiget, ons te overbrengen,
als mede sekere fraince stucken vande verongeluckte
steenbock door hun gekregen ende de marquiaen
ders afhandigh gemaeckt —

politicque vergaderinge

tegens tien uuren voormiddags ordinarisse ver-
gaderinge der politie belegt, waerinne de exe-
cutie vanden 5en deser int nette opt rapport
gebragt sijnde; soo is, naer aenroepinge van Godts
aldergeheijlighsten naeme, ende het hoe en weder
overwegen vant selvige, door den gouverneur den
raadt afgevraeght offer yets mogte wesen
dat daerinne verandert diende; dan ofmen
het genomen besluijt dus laet stellen goetkeuren
en onderteekenen soude sijnde eenige swarigheden

swarigheijd op d'raedt ter politie

gevonden, datter naer twee heeren der Commissie
werden gesonden, is den Heer Commandeur Lobs
van gevoelen, dat agter volgens de voorstellinge

vanden

vanden Gouverneur de heeren der Commissie gesamentl.
ende alle te gelijck dienden mede te gaen, biddende
Sijn E. voor sigh selven tegenwoordigh, also op den 5e
deser wanneer 't voorenstaende besluyt wierdt ge-
nomen, verclaert hebbende vrijwilligh daer toe te wesen,
sijn dienst aen onderwaerts mede te gaen, gelijck
als toen den heer Major oock verclaerde ende
nogh verclaert bij te wesen daer, soo den heer Major
als den heer Commandeur als nogh verblijvende, soo
wordt bij nader overlegh eendragtelijcken verstaen
goet gevonden en vast gestelt omtrent 't versz.
raedtsbesluyt vanden 5e deser, nopende het senden
der toen genoemde twee gecommitteerden

Waeromme in plaets van twee

Cornelis vander Duijn en Jacobus de Greijn voor
soo veel af te wijcken, daer inne toe te geven, ende
daer omtrent dese veranderinge te doen, dat in
plaetse der twee genoemde respective heeren,
alle de heeren der bezendinge naer Jeloló sullen
vertrecken, om offer yets anders mogte voorval-
len, naer omtrent de twee andere heeren alleen
sigh mogten connen beswaert te vinden —

alle de heeren der bezendinge naer Jeloló te [illegible] goetgevonden 16. —

Wijders verclaert den heer Gouverneur voor sigh
selven niet bijsonder voor vast, bondigh en
van waerde te sullen houden, al 't gunt de heeren
gecommitteerdens respective, voor den dienst
der E. Comp. naer voorval van dien, geleegentheyt
en saecken aldaer mogten connen noodigh te
agten gedaen ende verrigt te werden, wer-
dende tot order voor der gesamentlijcken heeren
afgesondenen met den geordonneerden 't jagt
het Wapen van Middelburgh, als mede het aensien-
lijckste schip, benevens het Oorloghs fregat
't ontrent Ternaten volgens voorigh besluyt
en twee volle Comp. soldaten —

Naer de middagh ten 4 uyren aenhoudende
vergaderinge gehouden, waerinne door den
E. heer Gouverneur den raedt wordt voorge-
dragen of het rapport op heden door de teruggh
gecomen gecommitteerdens naer Tidoor,

den ouden

den onder Coopman dirck de greÿn en Luÿtenant
willem de Keÿser in gesprecke overgeleverdt,
wegens hun verrigten tot Tidoor voldoende wa
ofte niet, waerover eendragtelijcken geresol
veert was, alsoo daer imme nogh het oogmerk
haerer Ed. E. nogte ons billijcke versoecke
ende begeerte op verre naer niet bereijckt
nogte voldaen en is, als hebbende geen monde
linge, maer schriftelijcke versekeringe van
sijn hoogheit goede genegentheijt en sijde kindtsu
ge der E. Comp.e besorgt, ende gewaeght gehadt
ende alsoo den opperschrijver Samadie en gewo
lijcke boodtschappers des Coninghs Saijfodijn, Sala
ma, benevens voorsz. afgesondenen mede herwa
overgekomen zijn, soo om de voorsz. brieven
als gem.e stucken, ende wel ligt om wegens
het inhouden der erkentenisse penningen be
clagt te doen agtervolgens het geene daer
af in voorsz. afgesondenen hun rapport staet
aengehaelt soo is den raedt het een en het an
dere in ernstige bedenckinge en overweginge
genomen wat men daer omtrent doen ofte
laten soude —

d'antwoord vanden Coning Saijfodijn word verklaert niet voldoende te wesen. —
de redenen daervan —

Soo is eendragtelijcken verstaen ende vast
gestelt de brieven vanden Coningh van Ternaten
en antwoordt vanden Coningh van Tidoor aen
selven uijt handen vanden Juan de Salema
te ontfangen, om de selven alsdan overgesetten
en vertaelen, tot welcken eijnde voorsz. Juan
de Salema zullen beijde om de Comp.s volgens
Ordre en last vanhunnen Coningh, daer onder
begrepen te zijn, sullende naederhandt den
Coningh Saijfodijn ons genoegen daer aff werden
bekent gemaeckt —

Is vastgestelt de gem.e brieven t'ontfangen etc.
in onse taele te doen oversetten

het prince stucken aengelangende, werdt
verstaen onder beleefde danckseggingen voor
de genoomene moeijten en zorge t' aenvaerden
ende aengaende het inhouden der erkentenisse
penningen vande naegelen te beantwoorden

als oock aenneemen het prince stucken
antwoord op 't inhouden der nagel recognitie.

dat vanmen

dat wanneer volle versekeringe in geschrifte
van zijn hoogheits meyninge hebben, van het met
d' Ed: heer Edelheden te houden, sich geheelyck des
vande tractaaten afsonderende; alsdan d' er-
kentenisse penningen vaerdigh zullen laeten
volgen, ten welcken eynde, ende om te toonen
dat daer toe bereydt en gereedt sijn, het afgetelde
gelt, benevens het besworne verbandt met
eedoor aengegaen, op de tafel bij den anderen ge-
leght zullen werden, om te toonen en te verclaren
dat zij eijgelijck en bestendelijck het selvighe in
alle zijn deelen voornemens sijn te onderhouden
en aghtervolgen —

Waernaer de gem.de brieven benevens het staend
stuckjes uijt handen vande voorsz.e afgesanten
met alle beleeftheyt aengenomen zijn, ende het
voorsz.e rantsoen de erkentenisse penningen
volgens genomen resolutie g'effectueert —

Woensd.e 10.e d.o — de gem.de brieven uijt het Arabisch in onse letteren, en d'
selve taele waer in geschr.e sijn, overgeset sijnde —
wordt naer middagh ontrent vier uijren den Raedt
vergadert, ende hebbende de Raedts heeren laeten
afvraeghen hun gevoelen, wie van hun met de heeren
gecommitteerdens g'ordonneert, ende vast gestelt
hadden naer Jolo te laeten gaen, soo verschijnen
sij van selfs, voorden Raedt bekent maeckende, dat
onder hun goet gevonden, en g'arresteert hadden,
dat den Hooghgeb. Prins Alam daer toe tegens
dat het de heeren beliefde, sigh souden klaer houden,
waer over vanden Raedt bedanckt ende door den
H.r Gouvern.r wedder uijt geleydt sijnde, schijnt
sijn E. wedderom in vergaderinge, voorstaende onder
diverse discoursen, off het niet geraeden was, eenige
poincten, waer het schip, als oock het Oorloghs fregat
op Jolo ten ancker te leggen, ende waer het
schip Chialoupie te plaetsen als mede andere voor-
slagen soo tot vergaderinge van eenige overaedt,

Den Prins Alam verklaert sigh bereydt om mede na Jolo te vertrecken. —

als tot

als tot behoeden van volck en vaartuijgen, als mede
het verder met den Prins Alam vertrouwende mogen
waer op gelet zijnde, als mede op de verclaringe
bijden Hr. Gouvern. op gisteren morgen bij rapoort
gedaen dat voor, vast houdinge en van waerde in
houdende, alles in't genen etc. Soo sijn de Hren. gecom
mitteerdens hen daer aengedragen, om naer
voorval en tijdts gelegentheijt het nodige te besorgen
Staende dan op morgen de Hren. gesamentlijcke ge
committeerden naer Sololo en den Coninck Amst.
in geselschap van den Hr. Rijxgroot Alam te vertrecken
waervan den Gouverneur Hooft Hr. soo gecommitt.
als Ostagiers met den anderen vrolijck onder
welcke vrolijckheijt d'E Hr. Jacobij de Ghijn sigh
aenboodt, om aen den Hr. Gouverneur de Sr.
Hr. sterckende dat soo wanneer men sijn E. met
allen naer den Coningh Saifoedien en Tidoor wilde
senden en gaen laten, alles soodanigh met het
soude wenschen ofte begeeren door den Tidorees het
met de Ternatanen af te sullen doen ende beslis
dogh alsoo het vast besluijt daer lagh om het met den
Hr. Rijxgroot Alam het eerst eens te besoecken
soo en isser sijn E. door niemandt eenigh antwoort
op gegeven behalven dat daer over gesamentlijck
verwondert waeren —

Donderd. 11e do. — 's morgens met het overstellen en translateeren van
gem.den brieven uijt het Moors in ons taele ver
bijnde gekomen zijnde luijdende deselve als
volgt —

Eerste Translaet brief door den Coningh
van Ternaten aen den Coningh van Tidoor
in Arabische letteren en Ternataensche
Tale gesz.den

Grootmogende Hr. Coningh, mijn vader ende Mr. den
groote Coningh des Molucces, etc. UE: onderdanige dienaer
ende soon groet UE ende laet UE: mijn vader ende
meester groeten dat gelijck gisteren en voorgaende
gebeurt is UE Cosijn den Coningh van Ternaten door

nogh

nogh int leeven was, was den stadhouder en regeerder op
Ternaten, ende mijn vader den Coninck van Tidoor regeerde
op Tidoore, ende mijn overleeden vader UE bekende
en UE Hoogh^t met UE beyde zijn vermaeckt gaf
de regeerders geweest vande gantse Moluccos,
ende haere steden en landen verlighten tot nu
toe inde Moluccos de Tidoreesen, Ternatanen,
Batchianders, en Jeloloesen, maer UE Coningh den
Coninck van Ternaten is overleeden en hij heeft
UE nagelaten als mijn vader den Coningh en
alle de Sabatos soo van Tidoor als Ternaten geduer-
ende inde Moluccos, eyndelijck heeft UE gelieft
tot uwen Soon in desen hoogen staet te brengen
om soo Ternaten als Tidoor ten dienste te zijn, doch
Godt Almagtigh schijnt mij soo een sodanigh geweest
te hebben, dat de christenen ons geloof inde Moluc-
cos hebben willen verwerpen ende tot heydendom
brengen, gelijck onsen Propheet in onse schriften
nagelaten heeft, om die oorsaeck gebiede, UE
soon sulcx overdaght en gesien dat het qualijck toe
gingh, het welck gesien hebbende hebbe ick mijn
landt verlaten, en om geen ander oorsaeck, maer
ick UE soon hebbe sulcx niet gedaen om groot
naem en faem, maer eenelijck geijvert voor
ons geloof, daerom O Grooten Coningh en begeert
UE geen swarigheden te maecken, want inde
Moluccos sijnder vier Coningen als Batchian
Jilolo, Tidoore en Ternaten maer daer sijnder
al twee gevallen, en daer sijn maer twee landt-
schappen in wesen gebleven, en ick UE soon
hebbe mijn landt verlaten soo datter nu maer
een overblijft, UE Hoogh^t en gelieft sulcx niet
qualijck te nemen, want inde Moluccos en
isser geen ouder en verstandiger dan UE Hoogh^t
ende de hoope van uwen soon en van mijn
Sabatos staat alleen op UE Hoogh^t, van UE
is de outheyt, de wijsh^t ende regten van dese
vier rijcken als Batchian, Jilolo, Tidoore en Ter-
naten, ende den sin van ons geloove gedencken

Verders

Verders verwonder ick mij over mijn Vadder
sijn Hooght. want UE Soon is UE slaeff, en ick
ben UE slaef mede UE Cousijn is inden Heren
geruste en heeft ons al te maele verlaeten, om dat
UE ons onderrighten en onderwijsen sal, heeft
ons UE Soon en dienaer daer toe tot UE Hooght.
gesonden maer mijn kinderen hebben naer onse
Vadder niet willen luijsteren daer om verwon
en bedroeft het mij over mijn Vadder, Cousijn de
wijlen den Coninck van Tidoore —

daer en boven verwonder ick mij over mijn broed(er)
dat wij voor desen malcander beclaeghden en besocht
en in dese gelegenth. niet ende wij sijn soo fa,
miliaer met den anderen geweest, dat ick besoun
der geen niet kon eten noch drincken, en hij ver
gelijcken of ick storde de best naer hem off hij
naer mij ende nu sijt UE met mijn suster
vereenight, schoon malcanderen niet en sien
soo en behaegt UE mijn int minste niet —

daerom val ick beclaeghlijck ontrent sijn Hooght.
ende oft geviel dat hij daer over qualijck ver,,
noeght was, kan oock ontrent sijn Hooght.
beclaeghlijck vallen ende ick van des gelijcken
ende hij sal sorgen over ons beijden sijn want
in dese gelegenth. hebben niemandt anders
om ons te schrijven en onderrighten als sijn
Hooght. —

Wijders maecke ick mijn Cousijn sijn Hooght.
bekent dat het niet alleenlijck is, gelijck de
questie tusschen mij en mijn broeder, maer
dat ick strijde voort geloof, dat dit werck
geschiedt was ten tijde van mijn vadder hij soude
het goedt want quaet wel hebben connen onderscheid(en)
dat het tegenwoordigh wel ofte qualijck gaet en
is mijn werck niet ende nu dat UE Cousijn over
leeden is hebbe ick geen ander troost dan alleen
aen UE mijn meester en Coningh over vier Landt
schappen ende UE Hooght. can mijn onderrighten
off ick wel off qualijck doe, ick versoecke
dat UE Hooght. mijn niet en beswaeren ende

dat

ende dat wanneer de babatos van Tidoor en Ternate
hun vergaderinge gedaen hebben, en herwaerts
aen weder keeren, versoecke ick dat UE Hoogh.ts
mij geliefst te laeten weeten, en onder rigten,
wat ick best doen off laeten sal Tamat

Translaet Andtw.t door den Coningh
Sayfoddin aen den Coningh van Ternatt
In Arabische letteren en Tidoreesche
Tale geschr.en

Ick UE Couzijn den Ouden en half afgeleeffden
sendt desen brieff aen mijn Soon, die tegenwoordigh
inden staet van Mandarsaha is, ende in plaets
van mijn Vadder den Coninck Madasar ende de plaets
van mijn grootvadder den Coningh Hamsa en alle
voorige Coningen vervolgende aen. ende in zeunden
hoogen Throon vergeeven, en soo veel den afgezandt
Mazaudt en onse Propheet, wiens geloof dat wij
houden, tegens alles wel ende claerlis waerinne
UE wel doedt, ende Godt Almagtige sal UE begunstigen
sijn int geen UE noodigh zal hebben —

Soo sal ick UE laeten weeten met den Houwan
Calaba en met Quimelaha Tomagola den Cap.n
van Sola Salaha met twee Singadjies en twee
quoffamanieras de maniere en geloof van de
Moloucos tweeck UE lieff en aengenaem zal
weesen, ende in dese werelt woonende maltande
te bevinnen, in desen brieff en sal niet aen'l
Al geschreven te kort comen, maer deesen wel en salt
niet op antwoorden. —

ende UE Couzijn den Ouden sendt veel groetenisse
aen sijn Soon den grooten Coninck en hooft van de
vier Landtschappen van Molucos, ende ick oude
swaklijcken man bidt UE om vergiffenisse, soo bij al
dien ick UE qualijck onderrigte, om dat UE mij
voor UE Vadder kent, soo neeme ick t'selve met
lieff en danck aen, daerom vraagh ick mijn Soon
en Couzijn, Zijn grootmoogentheyt en geliefst mij niet
qualijck afte nemen om Godts en Mahomets wille,

maer om

maar om eenige andere reedenen, verstandige hij
vreese, christenen sijnde veele, moorden ende gij(de)
sijnde veele, daar om nu vraage ik aen U(E)
mijn soon, heeft UE eenige haadt tegens 't hoff te
Ternaten ofte desselfs opperhoofden en moom
niet hun alleen, off met UE vader en vriendt de
gouverneur generaal en raadt van India ik b
UE om godts en mahomets wille, dat UE het mij
verborgen en houdt, dewijle ik oudt en onbequa
ben, de eerste sin en fundament heeft UE mij
te kennen gegeven maar de laaste nogh niet
versoekende voor mij niets te willen verbergen
maar alles te openbaaren —

Twede Translaet brieff door den Coningh
van Ternaeten aen den Coningh van
Tidoor in Arabische Letteren en
Ternataensche Taele gesz.en —

Groot mogende tweede vader, meester, en wijsh
mijn groote Coning over de vier gewesten der Molu
ik hebbe UE anders niet te schrijven dan dat de
houcum Colaba en een a twee van mijn babato b
UE zijn gekomen om UE mogende Coningh der Co
wijken, ende te beraadtslaan wegens de saeken
van Moluccos, als Tidoor, en Ternate, en nam
nederkeerde, soo heeft zijn hoogh.t mij een brie
gesonden twelck ik met eere en danck ontfang
hebbe, ende sal zijn groot mogende Majest.t mi
meester ende aenbijder gehoorsaem sijn gelijc
een soon zijn vader schuldigh is ik heb met
goedt hert en dankbaarh.t ontfangen, en dan
Godt almagtigh, even soo wel als off UE Couz
die overleeden is, weederom verschenen, om dat UE
de wijsh.t ende kennisse van ons vier Coningen
en UE houdt mij beneden al voor UE soon —

UE hoogh.t vraagt mij off hert mij niet aengeda
en is van d'opperhoofden en d'Comp.e die op Ternat
is, die alleen, ofte die van Batavia oock, en ik
UE soone maecke UE mijn tweede vader en
meester met alle waarh.t bekendt, dat het mij
deerde over d'opperhoofden in Ternaten om dat
niet hun geweedt ons geloof inde Moluccos wil

uijtrodijen

uijtroeijen, maer sij en konnen niet geen gedagten
sullen doen, off moeten vraegt en ordre hebben van Bata,,
via, dat is d' oorsaeck dat dit werck te voorschijn gecomen
is, daeromme toon ick UE mijn genegenth.t, dat ick
het UE openbaere, dat mijn swarte niet alleen tot
int fort, maer op Batavia en selfs in Hollandt is,
thoen ick niet sien en kan, daeromme draege ick
aen UE Hoogh.t geen quaede genegenth.t, maer
dat UE Cuzijn nogh int leven was, soude ick hem
sonder gevraeght hebben, maer nu is hij overleden
doen wel in dese Moloucos sijnder vier Coningen
maer onder UE Hoogh.t alsnogh der ouder wijsten ende
grootste magtighsten Coningh zijt, UE hoogh.t is de
wijste daeromme wij ons oock tot UE onderwerpen,
dat segge ick rechte uijt en houdt voor mijn vader
niet verborgen, ick houdt mij aen ons geloof off
anders soude ick groote sonden begaen, daer sijn
nogh eenige woorden in desen brief niet verwaet,
maer den Houcum Sengadie sal UE alles seggen
ende hij can UE Hoogh.t vertellen alles wat ick
hem belast hebbe —

Tweede Translaet Andtwoordt door den Coningh van Tidoor aenden Coningh van Ternaten in Arabische Letteren en Tidoreesche Taele gesz.n —

Ick UE twede vader soude UE veel groetenisse
mijn soon ende broeder grootmoogende Coningh
UE zijt jegenwoordigh inde plaats van UE voor
vaderen, ende ick verootmoedige mij voor UE
groote Coningh vande vier landtschappen der Molou,,
cos, die de Cuiffie heeft inde plaats van UE voor
vaderen besitt, al thoen dat goet en quaet is, dat
siet en weet hij, en UE vader den ouden Tewijt
ten maer maeckt UE bekent wanneer UE mij
de twee brieven met den Hoocum Sengadie
gesonden heeft, dat is alles fraij en wel, en contra
heeft te cort ick salt bij doen, en dat qualijck is,
sal ick UE onderrigten, wat de Moloucos
belanght, zij houden bij d' Comp.e en mijn soon

de

de grootmogende Majest.t van Moluccos, uE ziet, nu, ende bevindt, dat sij ons geloof willen verjagen, tgeene uE niet heeft willen dulden, maer heb uE 't landt verlaeten, 'tis sonder twijffel waerachtigh, wat sal ick uE dan meer seggen, 't staet altemael aen den grooten Coningh mijn Soon, wat kan ick uE meer onderrigten —

Ende soo uE mij d'eere aendoet, van mij voor de wijste den Outsten van Moluccos, voor een Raet en voor een ~~[illegible]~~ ende stille Goede te rekenen aen te zien, soo moet uE het mij vergeven, dat ick den grooten Coningh die regtvaerdigh is versoecke, om dat ick stil en goede ben, soo heeft mijn Soon de Moluccos Batchian, Gilolo, Tidoore, en Ternaeten in vrede gestelt, ick sie mijn drouffheijt daer aen, om dat mijn naer gegeven wordt, dat ick alleen 't gesigt en onderrigter van Molouccos ben, ick bid om Godts en Mahomets wille, dat ick den last van ons geloof in der eenigheijt op mijn mage nemen en ick versoecke dat uE met de Comp.e ende de Comp.e met uE mooght over een comen in stilte en oprechtigheijt als te vooren, want datter een ander was die uE saeken soude willen be middelen, het en kan niet wesen, dan alleen kan uE de stilte en vreede inde Molouccos jae tot in Hollandt toe brengen, en off dat uE soude meenen dat de Hollanders uE eenigh quaet souden aendoen om dat uE eenige vande haere doodt geslagen heeft, en bezorght uE selve niet te dencken, want alwaer dat uE duijsent Hollanders hadt doodt geslagen en 't fort Orangie in Zee geworpen, soude het uE den Prins van Orangie vergeven, en daeromme maeckt dan vreede, niet om mijn of om des Coninck van Bachians wille; maer om uE naem alleen en alwaert dat uE alleenigh quam soo salt uE tot goede naem strecken inde gantsche werelt, want dese vier Persoonen die hier gekomen zijn en komen niet om gevreest te worden, maer om

netten, minnen alle Saaken ter neder te leggen, en wat manqueert aen mijn Soon den grooten Coninq, dat UE dan soude dencken dat ick sulcx dede door eenige gunste ofte gaeven, dat behoeft UE niet te meenen, indien wij malcander en beminnen als Vader en Soon, sij hebben mij den naem gegeven dat ick den reghter en onderwijser in Molucco ben, en een oude die niet te agten is, maer ick dencke in mijn gedagten, en ick soecke dat Batchian, Gelolo, Tidoore, en Ternaten volgens UE Voorvaderen, die met de vier Coningen in haer raedt en daet sijn over een gekomen hebben ick gesien hebbe van gelijcke moogt doen, maer van ick noch een woordt ofte twee met dit papier toesende aende mijn Soone grooten Coningh gij sijt hooft en meester van ons allen wat gebreckt isser bij UE en bij d'E Comp.e want gelijck Man en Vrou eenige woorden met malcanderen gehadt hebben, dat sal haest gedaen werden Ternatenen is eenmael offt twee verdruckt geweest, maer toen sijn de Tidoreesen, Batchianders ofte Geloleesen niet te hulpe gekomen, om met d'E Comp.e UE te be-verdedigen en sij hebben altijdt wel over een gekomen, om dat UE mijn raedt gevraeght hebt soo heb ick UE 't regt van Ternaten bekent gemaeckt —

discoursen tusschen den E. gou.r en gecommitteerdens der afgesanten van den koning Saijfodin. —

Soo werdt aen voornoemde Imam Samadie uyt last vande E.e gouvern.r versoght de seeve brieven noch eens te willen copieeren, soo mede gelijck deselve hier in Arabische letteren overgeleevert sijn waer over hij zigh verontschuldigende: seijde daer toe van sijn Coningh geen last te hebben, ende dat sijn ordre niet verder was streckende; dan om die brieven ende desselfs antwoorden te overstaen ende bij sijn van Abdul Tidoos Vrij-borger alhier den raedt voor te leesen, hetwelck den E.e gouvern.r verstaen hebbende, doet den raet tegens tien uuren vergaderen, ende

den Imam

den Jman bewinthebber den afgesant Saldua, ende
den Vrijburger Pieter Cloos, daer geroepen ende
verschenen sijnde, werden de gemelde brieven
ende antwoorden, volgens versoeck van sijn
Majest[eit] in presentie vanden Raadt ende de
gem[elde] voorgestelde, soo ende gelijck die in haren
tael geschr[even] sijn, waer op door sijn E[dele] aenden
gem[elde] Pieter Cloos gevraeght werdt, off den inhout
met de oversettinge bij hem ende den vrijbur-
ger Cornelis Pieterse vanden dagh gedaen
soodanigh van woorden tot woorden is over-
een komende ende accorderende, die dat
daer op tot antw[oor]t gegeven hebbende, van ja
werdt het bovenstaende den Jman nogh eens
afgevraeght, den welcken weder om tot ant-
woort daer toe geenen last te hebben, ende
dat sulcx eerst den Coningh moste gaen bekent
maecken, ende daer op gevraeght off dan
deselve originele brieven wilden hier
laeten stellen twee in bewaren vanden
Raadt, seggende niet te min, daer geenen
last toe te hebben, wanneer hun deselve
brieven weder om te handt gestelt zijn
ende haer vertreck toegestaen, met last
den Coningh te boodtschappen, dat de Heer
gecommitteerdens op heyden naer Holo
sullen vertrecken, om te zien off eenig
uytslagh inde saecke te becomen is —
ten insighte van de goede vermaningen die
Zijn Hoogh[ei]t aenden Coningh Amstord[amme]
hadt belieuen te geven te weten dat hij
niet en hoeft te meenen dat de Hollanders
hem eenigh leet off quaet souden doen
om dat eenige vande haere doodt geslagen
hadde, maer ter contrarie, dat al waer
hij er duijsent doodt geslagen hadde ende
het in zee geworpen, het den Prins van
Orangie het hem vergeven soud ende

dat

dat dese Heeren niet gekomen sijn, om veel vijandtschap met hem aen te gaen, maer om alles met der minne te bemiddelen, hem daerom raeden, dat vrede soude maken, dan in sijn voornemen te volharden, bedanckende hem verders vande genomene moeyte, ende het wedergeven van het Prince stuckies, het geene nu hoogh belieffden over te senden, ende dat op des Conings believen, soo haest de Heeren gecommitteerdens zullen wedergecomen sijn, ende gevoelens door gecommitteerdens zullen weeten laeten, waer op Saldena ende den Imam vraeghde, wanneer sulcx wesen soude, wordt hun door den Heer Gouverneur tot antwoordt gediendt, dat wij sulcx niet en wisten, ende dat wij ons schepen, gelijck sij haere schepraeuen, tuijgen niet ten wil en hadden, maer dat sulcx stont aen Godts weer en windt, ende daerom niet en konde antwoorden, als de gewoonte van d'Compe. niet sijnde, jets toe te seggen, het welck niet stiptelijck konnen achtervolgen, waer mede deselve met alle beleeftheijt afscheijt genomen hebbende, vertrecken wederom naer Tidoor —

Naer middagh gaen de Heeren gecommitteerdens en den hooghgem. Prins Alam naer het Wapen van Middelburgh, met het welcke schip en het Oorloghs fregat 't Ontroort Cornaelien benevens twee volle Compn. Militaires, om volgens genomen resolutie op den gem. dato naer Gilolo te vertrecken, werdende de gem. Heeren door den E. Heer Gouverneur uijtgeleij gedaen tot op 't hooft, gaende den Capn. Laurens Keij, en Hendrik Marsebij, vergeselschapt met den administrateur Gerbrant Proost, tot aen boordt van 't gem. Wapen van Middelburgh tot uijtgeleijde van den hooghgem. Prins Alam, welcke wierden tot afscheijdt onder den anderen een glaesie gedroncken, gebeurdelijck ontrent des avonts het gem. Jaght ende 't Oorlogh fregat 't Ontroort Cornaelien ancker en wende de steeven naer Gilolo —

Vrydagh 12. do.

hooghgem. afgesanten keeren weder naer Tidor

d'gem. gecommitteerdens benevens d' Prins alam

't Wapen van Middelb. en 't Oorlogs fregat na Gilolo

Vrijdagh 12 do. — niet aen merckens waerdigh voorgevallen, eyndelijck sietmen de gemelde scheepen aff en aen het fort nogh in stilte drijven

Saterdagh 13 do. — smorgens werden de selve omtrent den hoeck van Sheloo nogh gesien —

Vermaen aen d'opperhoofden der Eijlanders. —

Naer de middagh doet den Ed.len Heer Gouverneur d'Opperhoofden vande Clijne Sijde Eijlanders door den Coopm. Andries Joris binnen roepen, om de selve over hunne slootheyt ende onagtsaemheyt een weijnigh de waerheyt te seggen ende niet deselve te bestraffen, dat sij hun verstouten, soo wanneer ende met een trouppe het bosch in te loopen ende dat eyndelijck onder vrugten uijt de thuijnen af te haelen, ende tot hun voordeel te verkoopen, sonder dat sij eens op den vijandt dencken, als de selve niet agtende, het welck d'Oorsaeck is van alle ongevallen, ongelucken ende moorden tot nogh toe onder hun volck geschiedt, ende dat se daerinne behoorden voor te wesen ende sulx te verwachten, op dat de Compe. schier off morgen daer van de schuldt niet en kreege, ende dat het beter waer dat sij met den anderen beraedt slaegen, om met een goede troup, eendragtelijck ende getrouwelijck den anderen bij staende 't bosch te doorcruijssen ende alsoo hun geleeden schaede betaelt te setten —

Sondagh 14 do. — Verleeden naer middernagt omtrent twee uiren arriveert 't jagt d'Experiment met de secretaris Andries Olofsz. van Tjiauw, dewelcke soo bij geschrifte als mondelinge rapport vande gestant der saecken, soo tot Tjiauw als omtrent de Caresonge landtstreeke als in desselfs geopende aenteekeninge largo te sien is. —

Den secrets. Olofsz. komt per 't jagt d'Experiment van Tjiauw

Omtrent

April 1680 Maleijen Int Castell Orangie

Omtrent tien uren des voormiddaghs eenige kanonschoten op Soccolo gehoordt, waaruijt gepresumeert wierd d'heeren gecommitteerdens alrede aldaar gearriveert zijn

Maandagh 15e do. Den onderkorporaal Andries Cors komt met eenige hoofden der ijlanders binnen 't Castell, bekent makende hoe volgens gegevene raadt en order vande heere gouverneur, een troup vande haare om de Ternataansche alfoereesen te ontdekken, op uijtgezonden te hebben, doch te vrugteloos hebbende door onvoorsightigheijd een vande haare gequetst gekregen, mits 't afgaan van een musquet die met drie kogels geladen geweest was

Dingsdagh 16 / Woensdag 17 do. niets van opmerkinge voorgevallen, eenelijk wordt 't bosch door d'ijlanders doorgekruijst omme d'alfoereesen te ontdekken, maar doen niets op

(Kruijsen der ijlanders op d'alfoereesen)

Donderdagh 18e do. het volck van Taroena ontdekken int gebergte een troup van omtrent 70 Ternataansche alfoereesen, rakende alsoo in actie, welcke een der haare ter neder ende drijven hun voorts op de vlugt met nog tien gequetsten waarvoor tolerum (?) premie genieten een p. halfbreede basta en tien kannen arak

(een troup alfoereesen op de vlugt geslagen, — eens gedoodt en tien gequetst)

Omtrent den middag zijnder wederom eenige kanonschooten tot Soccolo gehoort.

Vrijdagh 19e do. heeft d'Experiment word vande Inzeebende ende van Gorontalo gebragte 22 ½ bahren en 75000 rotting gelost.

Saturdag 20 do. zijnder weder tot Soccolo 17 kanonschooten gehoort ende geteldt.

Salima 's Conings Saijfoedins gewoone Cijke boodtschapper verscheijnt laat inden avond aant Castele, ende vermits twijfelen vande poort is deselfs boodtschap voor tegenwoordig niet aangenomen maar tot morgen uijtgestelt

(Salima komt weder om ... lidon —)

Sondags 21e

Sondagh 21e do

Zijne boodtschap van wegens de koning heeft voorderinde

naar d'middaghsche predicatie woord daerna afscheijd gegeven bevoorens Zijn boodtschap gedaan hebbende 'tgeen hiernae bestond, van waermenteijk door Zijn Hoogheijd derwaerts gesonden te Zijn, om d'heer gouverneur aan te dienen dat hij wegens der hoofde van Zijn Ed. aangenomen had de principaelste Tricdo Soo wel als naer den koning van Ternaten gesz: over te senden, omme nogmaels tegens d'overhottingen naargesien te worden, voorts bragt Salma den Schenkagie van vijf Vrienden, Soo aan den Luijtenant Cronenhuijsen als anderen heere Gouverneur, Sijn Hoogheijd om ontrent gemelte Luijtenant d'Jongst betoonde affronten te verontschuldigen als mede Vendrecu Dirk d'Ghein, ingolie Boekhouder als gecommitteerdens bij Zijn Hoogheijd gesonden geweest daar nogthans gesegde ingolie Boekhouder alleenlijk audientie wierd gelaten. ——

Zijn verrigtingen

Salma bragt alsmede wederom terugge een kelder vaatje met kopere banden geslagen 'twelk voor desen door d'heere gouverneur bij Zijn Ed. vertrek naer de visite der eijlanden, Zijn Hoogheijd vol van brandewijn toegesonden is geworden ./ onder Complimenten, dat het ligchaam nog regt en sterk, maer de ziel of den geest daer uijt gevlogen, Soo dat 't maer ijdel regt timmer gebleven zij, waerop door d'heere gouvern.r verweijk gedient is, van te sullen konnen maken dater wederom eengelijke kragt als voor desen, Soo dat en timmer 'tzelve vaatje gebragt en gesonden worden, begaven dat 'er tegenwoordig alzoo vol waer, als ooijt geweest is, hoe wel onderscheijden in kragt, 'tgeen Salma gehoorn wierd door een kruijer en een dienaer voor-

wel

wesen, sijnde Salema anderdints wel nieusgierig
int ondersoecken en vragen naer den toestandt der
saecken tot Seolo, ende gelijck wanneer inde Commiddo-
tinge door d'heeren gecommitteerdens was beswoordt
geworden, om welcke redenen meest herwaerts
schijnt gesonden te sijn, niet tegenstaende den
tidorees deselve saken niet en kan onbewust sijn.

de Chialoup d'Eendragt naer d'overkust om brandthoudt —

De Chialoup den Eendragt word met eenige mar-
dijkeren naer d'overkust gesonden, om brandthoudt te
sparren. —

Maandagh 22e. den burger Coopman pieter Cidersz: berigt den Ed.e gouver:
voornd: dat de bodtschapper Salema gisteren overtuijgt te wesen
van op Tidor verkeerende Ternataen Isgwath verschoonen te
sijn van Seolo, ende dat dienvolgens door Salema ver-
klaert wierd dat den Zeeven een tidorees van geboorte
was, getrouwt aan een Ternataansche vrouwe sijnde
door den koning van Ternaten naer Tidor ... om
door twee dijeren tegens het uijtgaen van den
moorsen Malout te koopen gesonden, alwaer den selve
tot nog ter order van den ... den koning aangesonden wierd.

versoek der gijselaers om buijten 't Casteel te mogen gaen. —

tegens den avondt rackt den Ed.e gouverneur bij geval met
d'Ternataanse gijselaers, den Capit.n Lansot Regli en
quimelaha marsaoli in discours, als wesende door
marsaolij een voorstel gedaan en gevraagt of sijn Ed.e haer
als niet en souden willen toestaan en vergunnen de
vrijheijd van buijten 't Casteel te mogen gaen om de
wandelinge wanneer sijn Ed. gelegen quam,
dewijle de saecken naer haere inbeeldinge ter goeder
schijnen te willen schicken, 't welck door d'heere gouvern:r

afgeslagen —

beleefdelijk afgeslagen, en de dispositie van haer
versocht

verzoek tot nader berigt van den toestand der saken
tot de resolutie uijtgestelt sijnde, begost Capiteyn Launot
voorschreven verscheijde redenen op te geven al
bedugt wesende dat door den koning Amsterdam in
handelt te sullen worden indien sijn hoogheijd met
de E. Compe. wederom versoent wierd en dat hij d'hoogheit
van alles haer ten laste soude leggen, ook dat sijn
hoogheijts woorden in sulcken geval ligtelijck meer
geloof gegeven mogt worden, dan haere, daer om men
versoekende om sijn Ed. gunst en dat men ont[illegible]
haar d'[illegible] eijnt niet en soude trekken

worden redenen tusschen de d'heer gouverneur ... voorgestelt

D'heer gouverneur verseeckert haer Ed. van niet
anders te willen doen dan 't geene een eerlijk man
toequam, soo ten aansien van den toestand van de
saken als dienst der E. Compe. waarop haer vrijs
mogten gerust stellen, hoevende bij bemiddelinge
voor den koning int alderminste niet te bedugten
vermits sijn hoogheijd bij d'acte van jongste re=
conciliatie soodanig bepaelt geworden is, dat
d'rijxgrooten nog den koning d'een d'ander int alder=
minste sonder kennisse der E. Compe. buijten regt
ende rechtvaerdigheijd, vermogen aan eere, lijf of goet te beschadigen
maar wat eijgentlijck de saken tusschen de Ternata=
tanen en de E. Compe. aanging daer van souden

over de Ternataense ver=
warringe.

den uijtslag moeten verwagten, en haer Ed. dus
lange geduld moeten nemen, aangesien de saken
in soodanige verwarringe hadden laten komen
dat se 't geene genoeg gedaan hadden konnen voorkomen
indien eenige minste kennisse van 't heijloos besluijt
en voornemen tot opstant tegens de E. Compe. sijn
Ed. waere gedaan geweest, gelijk den Capit. Launot
niet duijsterlijck is te verstaan gegeven, maar
d'wijse alle goede redenen en vermaningen

als voren

alsdoen ter tijd alle inden kommd geslagen gehoorden zijn
zoo most wande immers bekennen, dat zij en niet de E.e
Comp.e voor zaken dezer verhoeringen zijn, nogtans
en was d'Comp.s intentie nogte meeninge niet
anders dan alles wedderom inder hinne volgens
reeden en billijkheijd te geschieden, zoo waarmeede
de ternataanen geen anders in redelijkheijd hadden
vinden, welke reedenen zoo hier haar de Waare Ed.
gesproken, d'ostagiers niet zeer aangenaam en scheen=
=en willende weten dat men haer van alles onschuldig
en vrij zoude verklaren, waarvan geen ter contrarie
genoegzaam aangewesen is, eijndigende onder=
scheijdende zijn E. met die reedenen naer ontrent
een half uijr verkeeren, dar inne onder zoude zaken
Naar d'maaltijdse [?] predikatie is gedaen door de heer godsd.e

Drie prince vlaggen uijtgedeelt aen de hoofden der
Chiauwse volkeren, als aen den goegoegoe Jeronimo
Varras, dengadje Thomas Megonis en Capitein Launot
Joan Nauhas. dog den eerstnoemden heeft d' zijne
restaert, niets voor dato een ander genoten hadt. —

Drie prince vlaggen aende hoofden der Chiauwse uijtgedeelt.

Dingsdagh 23.e do.

Inden morgen stond vertrocken, twee Chiauwse Corre-
Corren volgens order vande heere gouverneur
naer peloo, met goegoegoe Varras en Capitein
Launot gesterkt zijnde met een Corporaal en 6
nederlandtse soldaten, omme aende heeren ge=
committeerdens benevens d'brieff dienige ver-
versinge toe te brengen gelijk int afgaende brieff
boek zal konnen gesien werden —

twee Chiauwse Corre-Corren na peloo met de brieff aen d'E.e Heeren gecommitteerdens

Den Casteliaen Christoffel d'Meza door den secretaris
losyang van Chiauwse herwaerts overgebragt, [?]
inde vergaderinge Comparerende, versoekt als
soldaet indienst der E.e Comp.e aangenomen te mogen
werden, om aldus voor vrouw en kinderen te[?]

den Casteliaen Christoffel de Meza werd tot ondergesond [?]

middelen

middelen te komen geïnimeert, den raadt op deszelfs versoek geeft goedvinden, ordonneert en Consenteert, den Zeeven te worden ondergoudt van vrouw andria kinderen vier ƒ5 smaands en drie kleene matten rijs, tot dat van hier gesonden zal konnen worden naer Batavia of andere plaets buijten den dienst der E. Comp.

9 Ps en 3 maets rijs toegevoegt.

Woensdag 24 do. de Tijdoreese Corre corren komen weder van Jeloco

De Tijdoreese Corre corren komen inden morgenstond weder van Jeloco, met de brenger vande heeren gecommitteerdens een brief in antwoord vermeldende hoe geemelte heeren haare aankomste door eenige kanon schooten hadden doen verstaan, waerop de Ternatanen eerst met los kruijt en daarnae met scherp hadden geantwoord, nevens de brief door haar Ed. hoogagtbaarheden aan zijn hoogheijd Amsterdam, die [illegible] groote geschreven worden sondags afgehaelt en door den ondercoopman en Luijtenant de ruijter aan landt gebragt, alwaer deselve in presentie van zijn hoogheijd is geleesen geworden, bijkomende omstandheijt komt int afgaende briefboek, hoe weijnige apparentie en hoop tot die bemiddelinge is vernomen. De hoofden der Tijdoreese Corre corren wisten mede te relateren dat hoden inde morgenstond int wederkeeren, een Corcor buijten ont eilandt Hirij hadden vernomen, stevende oostwaerd naer Sawoe, werdende gegist [illegible] boodschappers te zijn die dagelijcx over en weer gesonden worden

Tafgaen vanden brieft door haar Ed. aen koning Amsterdam etc.

Sergeant Keli en Marsaoli besoeken de E. Heer Gouvr.

Ternataanse hoofden Keli en Marsaoli komen de E. Heer Gouverneur in zijn Ed. woninge besoeken, expres om te mogen verstaan hoe verre en met wat bijdehandt genomene bemiddelinge inde Ternataanse saeken door d'heeren gecommitteerdens was gevordert, waervan haer E. Ampele opening [illegible] vande heeren gecommitteerdens is gedaen, waerover eenigsints vergenoegt scheenen, in sonderheijd niet verstaande dat d'heeren in mondelinge t'samenspraeck met Zijn hoogheijd Amsterdam geweest was, en om dat de haere niet

[illegible]

wondt sigt als andersints dagelijx aan boordt te besorgen

d'Heer gouverneur na den middage gegaen zijnde om d'E. comp.s gemeene werck te bezigtigen, wierd door den gogogoe van Tagulanda en Capiteijn Laut ook te huijs versogt, alwaer den gogogoe onder gemeene discoursen wij onbeleeft vant zijn E. om een nieuwe vlag en hoedt versogt, zijnde anderdeels met den Capiteijn Laut wij gemeen, en als van ouders lijke nieuwigheden onder den anderen inde Ternataen, soo (?) tweede Cawende (?), om alle de [illegible] en misnoegen voor te komen wierd den gogogoe een vlag gegeven, naer dat hem te voorens door d'E. gouverneur, zijn onbeleefde maniere vandoen en onbeleeft hebben, soo [illegible] voorgehouden was ende nimmermeer (?) vermaent van zulcx voor het toekomende dog te willen naerlaeten, indien ons verdagt wilde zijn en blijven, ende belangende zijn versoek om een hoedt dat moste hij vande Heer Majoor eerst afvragen, als wesende twee hem gogogoe door gemelte Heere beloofft toegezeijdt, ende ingevalle zijn E. daer ontrent in gebreeke bleeft, had alsdan vande Heere gouvern.r een te vragen.

onbeleefth. vanden gogogoe van Tagulanda

Heeden wordt bericht van eenige verschoolen op Jilolo gehoort te zijn

donderdag 25 d.o — niets aenmerkens waerdig voorgevallen

vrijdag 26 d.o — Inden middag is vertrokken 't haeltje Voorgoedt met de brieven en verscheijde gereijste benodigtheden, aende Heeren gecommitteerdens, naer Jelolo, waerinne d'Heer gouverneur zijn gevoelen wegens der Ternatanen hooghmoedt advijseert, en dien zijnde eenige sommaire poincten uijt de over en weder gewisselde

't haeltje Voorgoedt vertrokt na Jelolo

brieven.

brieven ingesogen den ternataen en tidorees, aangaende
waeruijt men soude kommen mogen besluijten de
ternataenen door den tidorees merkelijken geslijt en
verwoekeerijd tot hun eijgen ondergank aangeprikkelt
worden, behalven nog dat de E. Comp.e vast naar de kroon
gestooken en in kleijn agtinge gebragt wierd, wordende
nog dagelijx van tidor naer decolo over en weder steijge
bevindingen gedaen, soo datter noijt iets goets werk ge-
daen zal werden, voor en aleer de heeren gecommitteerde
den koning amsterdam, alleen heeft gesprooken hebben
gelijk omstandelijker int uitgaende briefboek staet be-
leijen.

de ternataenen door de tidoresen geslijt.

's Naermiddags arriveert t fregat den eendragt van de
overkust met een lading brandhout.

d'eendragt komt van d'overkust met een lading houdt.

Omtrent agt uiren inden avond arriveert t Jagt de
koning amsterdam met den Eerw: predikant Zacha-
rias Caijen, over Chiauw van manado, mede brengende
een brief vant opperhooft tot manado Abram van
Meijert, behelsende desselfs toestant soo van negotie
als soldij, werdende van daer voorsegen woordigh
mits [illegible] sonder opmerkinge g'advijseert, en
dat de manadoseze boeren weder iets geplukken
van hun padij gesaaij, in sleestand waeren geraekt
vant [illegible] met de manadoseze boeren
en het voorgevallene met het aanwijsen der boedel
word aent rapport vanden secretaris andries [illegible]
gedragen.

den predikant Zacharias Kaijing komt p.r t jagtie de koning amsterdam, over Chiauw van manado.

De brieven door d'heeren gouvern.r per den burger
koopman pieter de goedt aen voornoemde seckels ge-
sonden waeren naer Chiauw p.r een prauw afgevaerdigt
naer verstaende by arrivement vant Jagt den
koning amsterdam, dat den secretaris p.r d'opperhoofdt
[illegible] naer maleijen werde te stevenen, naer
kere

[Ge]leden à drie dagen verleden, wierder gegist gemelte brievendrooper zonde, waeromme gemelte Jaght eenige dagen opgehouden zijnde, door Chiaus genoodtzaekt wierden herwaerts te zenden, bespreid om de gezondene goederen etca. naer derwaerts over te brengen; op Chiaus ende Sogans maatsuijker was alles in goeden stand; 't gerugte van 't afkomen der Castiliaansche oorlogs magt was inmiddels verdweenen. —

aangesien 't Casteel van bequaam logement voor den predikant voorsz: voor tegenwoordig ontbloodt en overal toe gekropt van menschen was, wierd den koopman Sr. Proost en Secretaris Lofsang bij Juffr. Weduwe Craans gezonden om voor zijn Eerw: aldaer een logies te bespreken, en 't selve van voorschreven weduwe versoeken. 't geene niet tegenstaande het, daer al mede vrij knapjes van logement onquam egter verkregen —

Saturdag 27 do. niets voorgevallen. —

Sondags 28 do. eenige Canonschooten inde bogt van Maleio gehoort — 't fregat den Eendragt weder naer deser kust om Brant-houdt gezonden. —

Eendragt strecks na Maleio om Brandhoudt

Maandag 29 do. Salema 's Conings Sayhoedins bode inden morgen sloot van Tidor met eenige orangs tot een present vande Heere Gouverneur en Oosterlijke boodschap van voor zijn Hoogheijd herwaerts gezonden te zijn om met bewilliging vande Heere Gouverneur den Secretaris Lofsang ast. Garcke, borger koopman Pieter Tiders: en onderlock andries Corb een keer naer Tidor te ontbieden, vermits zijn Hoogheijd vermerkt heeft dat haer Ed. Hoog agtbaer geeerde brief aan zijn Hoogheijd door den gewoonlijken maleijtschen schrijver dit jaer niet en is geschz:

Salema Conings Sayhoedins bode komt van Tidor.

der versoek van wegens zijn Hoogh. dat den Secrets Lofsang ast. Garcke &ca.

geworden

April 1680 Maleijen int Casteel Orangie

geworden, waaromme eenige woorden en
duijsterheden vervat stonden die Zijn Hoogheijdt
niet wel en konde verstaan, versoeckende derhalven
gemelte persoonen geaccordeert mogten werden
om alleen of wanneer het den heere Gouverneur
gelieffde derwaarts over te vaeren, om gemelte ga
wel Sd. brief int nederduijtsch tegens het
maleijtsche naer te sien, en den Zin geopen
verklaeren, welk versoecke Zijn Hoogh.t geconsent.
en toegestaen wierd, wanneer te vooren naedere
kundschap vanden toestant tot Sioco souden bekomen
hebben

mogten na tidor gesonden werden

om den Zin van haer Sdn. brief geopen te weer.. klaeren

Verders versogt Salema wegens Zijn Hoogh.t te
verstaan of den hier vooren gemelten Ishnen, niet
niet en soude mogen weder naer Sioco keeren
als wesende den Zelven tot nog ter order van Zijn
Hoogheijd te rug gehouden, als willende Zijn Hoog
heijd, hem buijten toestemminge vande heere
Gouverneur van tidoor niet largeeren, op welk
compliment door Zijn E. gedient is, dat het wel
raadtsaamst soude zijn den selven nog een weijle
aan te houden, tot datmen den uijtslag van saecke
ziet (want het over en weer senden ginnende
bodens niet dan alte groote naerbedenkinge gaf
schoon zulcx door ons voor als nog niet en sal
konnen werden belet), gemerkt ter nog 't sedert
weijnige dagen verleden een tidoreesche Corrocor
schipperde om t Eijland Hirij naer Sakoe door onse
Sangeasen 16 [illegible] geworden, t geene wel
agter gelaten mogt werden

verder versoek wegens Zijn Hoogheijd gedaen

Salima

April 1680 Malleijen int Casteel Orangie

Salima wiert hier op met de antwoorden staende als wonderlijcken verstelt, bekennende aan, t'geene Sijn Ho. en meester aan te dienen daer mede benevens een fles brandewijn en hartlijcke gebiedenisse vanden Heere gouverneur aen Sijn Hoogheijd, inden avondt ontrent 5 a 6 uuren wedergekeert

Dingsdag 30e. Eenige Sangereezen benoorden Telucco sijn heden inden morgenstond uijt visschen geweest, toe wekens besonderlijk de postgoederen van Telucco een troup alphoereezen ontwaer wierden, die als tijgers op haer luijm lagen, om deselve te beknippen, gelijck ook buijten twijfel soude geschiedt zijn, indien een Canon schoot vande voorsz: post niet en ware gedaen geweest, waerdoor d'Sangereezen gewaerschouwt en d'alphoereezen aant vlugten gebragt geworden zijn.

een partij alphoereezen benoorden Telucco ondekt en opde vlugt gebragt

Werende ten selven ter ordre vande Heere gouverneur een Sergt. met 24 man naer gesegde post gesonden, om te vernemen wat er gaende was, mits onbekent wesende ten wat einde den voorsz: Canonschoot gedaen zij

May 1680

Woensdag primo inden morgenstont wiert er een troup der ijlanders naert gebergte gesonden, omme waer't doenlijck eenige der opgeslotene gesiene [illegible] boomen op te spadinen, tegens den middag sondt de Heere gouverneur een Sergt. met 24 man hun naer om hier voor aen int bosch een valschen alarm met eenige musquet schoten te doen maecken en alsoo d'courage der ijlanders op den toets te stellen, t'welck geschiedt zijnde hadden verlangde d'ijlanders als een partij verstroijde schapen hier en daer 't bosch uijt komen springen, sonder hun verrigt te hebben -

valschen alarm op ons ijlanders gemaeckt

Donderdag 2e

Maij 1680 Maleijen Int Casteel orangio

donderdag 2 d° — wierd Corre Corre der Eijlanders gesterkt met twaelf nederlanders, worden naer hiruij t Eijland gesonden, omme aldaar op d'alfoerosen die voor als nog over en weer mogten komen te waren, te kruijssen ende waer 't mogelijk te betrapen —

Margin: wiert Corre corre gaen voor hiruij op d'alfoerosen kruijssen

Vrijdagh 3 d° — 's morgens vroeg komen onze voorsz: kruijssers weder, sonder iets uijtgerigt te hebben, hebbende op Eula tacoeni een man aan 't strant vernomen, die het op aankomst van haer de vlugt op een steilen hoogen gebergte settede, en aldus ontquam. —

Margin: komen onverrigter sake wederom

van Telucco wierd gerapporteert sedert in den morgen stout een praeuw benoorden die post vernomen te zijn, die eerst sijn steven naer herwaerts had gehadt, maer scheijnt dat anders beraden geworden was, daaromme dan ook gekeert en naer 't Eijland hiruij voortgeschept had —

d' Chialoup off fregat den eendragt komt weder vande overkust met brandthoudt geladen —

Margin: d' eendragt komt vande overkust met brandhoudt

eenige Canonschooten wierden in de bogt van Soolo gehoort volgens berigt. —

Saturdag 4 / Sondagh 5 d° — niets voorgevallen —

maandag 6 d° — 's morgens vroeg verscheijnt hier ter reede met 't oorlogs fregat 't ontroert tornaten, de E. Commandeur Jacob Lobs en kort daaraan d'heere vander Duijn per jagt voorhoudt van Soolo —

Margin: de E. Lobs p. de haven en de h. vander duijn p. voorhout komen van Soolo —

's naarmiddags inde politijque vergaderinge doet d'E. Commandeur voornaemt mondelinge rapport, en berigt vanden toestant tot Soolo, en wat aldaar bij haer d'E. gedaan en zijn heeren gecommitteerdens tot heden was verrigt geworden, 't geene ten principalen hierinne bestont namentlijk —

Margin: sijn mondelinge berigt

Margin: vanden toestand aldaar

alle naerstigheijd ende practicq tot de bemiddelinge

hebben tegenstaande alle mogelijke naerstigheijd en
practijquen aangewent is om tot een goeden uijtslag
der bemiddelinge te geraecken, tot nog geen cathagorisch
andtwoord vanden Coning of sijne grooten van Ternaete
hadden konnen bekomen, behalven seeker geschrift
behelsende onstandelijke verscheijde ongefundeerde
klagten, soo ten laste vanden heere gouverneur als
luijtenant Cromhuijsen, en assist.t Harthsinck, welcke schoon
tot de saacke niets doende bij haar E.E. voor soodanig
als 't is aangemaent geworden is, sijnde verbogens
van dage tot dage onder dese en geene frivole redenen
en uijtvlugten opgehouden, en alle goede redenen
en vermaningen als tot een effect, sonder den
koning aan boordt te konnen krijgen, als waerop in
sonderheijd gearbeijd, en door sijn hoogh.t meermaels
belooft en toegeseijt is, buijten verder vervolgen
waerdoor de saecken sonder twijffel tot een goeden
uijtslag souden konnen gebragt werden, dog ver-
mits het voor als nog dus verre niet en is konnen
gebragt werden, schoon het aan den koning voor soo veel
men had konnen bemercken, soo seer niet en schortte, soo
waeren haer E.E. den 29e passado van resolutie geworden
persoonelijcke aan landt te gaen, 't geene sijn hoogheijd
naer gedane bekentmakinge, aangenaem was
geweest, als hebbende alsdoen belooft haer E.E. te
willen wachten wanneer het hem dienst gelegen
quam, waerbij den 30e daeraen wierd gepersisteert
maer bij sijn hoogheijd g'excuseert en afgeslagen
onder voorgeven van door de koortse onpasselijk, en
diensvolgens onbequaem om haer E.E. te spreken en

antwoord

Maij 1680 Maleijen uijt Casteel Orangie

antwoord te staan. ——

Vergaderen was bij haar Ed.e nadere resolutie goetge-
dagt d'heeren vander Duijn en de Heijn op eijgen
presentatie en aanbiedinge aan landt te laten
gaan om den koning en rijxgrooten hier door des
te meer te verzekeren van d'Comp.e en haar
Ed.e goede meeninge en genegentheijd als oock om
deselve een goet verkomen te doen hebben
en buijten ombragie te houden, van onverhindert
sonder bekommeringe bij haar Ed.e te mogen
komen en keeren, 't welck dan p.mo dezer uijt-
werck gestelt en volbragt was, zijnde besorgde,
met te hebben alsdoen met Zijn hoogheijd en
deszelfs rijxgrooten in samen spraeke en bij-
naer in accoord gekomen, maer de wijer het voor
dien tijd evenwel niet en had kunnen lukken,
werden egter op aangehouden, om den koninge
en rijxgrooten aan boordt te krijgen, 't geene
nogmaels tegenstaende 't hooft is egter
sonder eenig vervoeg, niet tegenstaende door
den loop nog naderhand, daer bij van dag tot
dag gepersisteert zij, dewelcken ook voor 't
laatste door de Toemongong Wiratamansoredoris,
onbehoorlijke bejegent werdende, sonder den
koning te hebben komen ter spraeke komen
wederkeeren most; behalven dien had des koninx
jongh adjud, beroerens aan boort te komen, wederom
geeijscht d'kist met het Dieverwerk, door den
koning Ed.e Gouvernement in particuliere be-

waringe

bewaringe, overhandigt, Zoo mede voldoeninge
der verleden Jaars nagex Recognitie, uÿtge
zondert nog vergoedinge pretenderende vande ver-
scheijde hunne geledene schaden, uÿt alle
welcke haar Ed.le hoe langer hoe meer quam
te blijken dattet vrugteloos tot eenige bemidde-
linge wierd gearbeijd. Zijnde den tijd aldus —
onnuttelijk tot heeden doorgebragt, ten zij de
Ternatanen hun op d'insinuatie, opt versoek van
bovengemelde heer Command.r en opperkoopman
aan landt gesonden, nader sullen hebben bedagt
waarvan d'kundschap te gemoet gesien wordt. —

is te vergeefs en vrugteloos dien voegende

dewijle hebbende de Ternataensche saaken
aldus tot den oorlog geschapen staat, Zoo waren
haar Ed.le ~~seer~~ verlegen om een malaijts schrijver
omhet op te stellen protest agtervolgens last van
haar Ed. Hoog agtbaare: behoorlijk inde arabische
letteren te krijgen, welcke dan mede staat be-
zorgt te werden, benevens provisie en andere
gerijste benodigtheden voor't schip wapen van
middelburg, als zijnde met de E.e Majoor en t'schip
Zoo een antwoord op voorsz: insinuatie als een
d'quaatwillige Ternatanen binnen te houden
aldaar nog verbeeden.
komende hier op dan in consideratie en opmerkinge
ofmen alsnu een voorat niet en behoorde bij de
Tidoresen Koning nog nader aan te houden en van
zig voelkomende op haar Ed.e Hoog agtb.e schrijvende

te

May 1680 Maleijen Int casteel orangie

te willen verklaren, ende bij voorbae ofte des ver-
weijgende zijn magt bij dat vande E. Comp.ie te
straffe der rebellende voegen, tgeene met gemeen
goetvinden gearresteert en vastgestelt is, omme de
gene boodtschap nog dezen avond, door den sergts
andries lotzang, borger koopman pieter lides
en assist. carkst: te doen geschieden, als wezende
deselve den 29e. jongstleden door dien koning
door desselfs boodtschapper saldma, derwaerts
ontboden, ende ook door deselve gevaren te ver-
zeggingen gedaan, wanneer de bevoorens nadere
kundtschap vanden toestant tot Ireolo, souden te
bekomen hebben, hun te willen overzenden, om
zodanige duijsterheden van zijn Ed.e hoogagtb.
schijvende te zeggen verklaren, als hun voor-
komen zoude; ziende te dien eijnde van
zijn hoogheijdt ommers versoeckende acte ~~van zijn~~
~~zijn hoogheijd~~ tot genoegzame versekeringe
zien te krijgen, omme nadere andt zodanige
besluijt te kunnen en mogen nemen als d'gele-
gentheijd ende toestand der saken komen te
vereijschen, zijnde mede goedt gedagt omme t'jagt
d'sijp hier tot nadere uijtslag van saken
op te houden en t'jagt bonko zoo spoedig als doenlijk is
met advijs vanden toestant naer amboina verder
te largeren ——

Voorts is verstaan, den eerw: d.ne de lieden te aghter,
volgens besluijt vanden kerken raad, ten eersten, per
fregat der eendragt, naer manado te doen opschepen.

[illegible]

Margin notes:

werd vastgesteld nogmaels gecommitt.e na tidore te zenden

om van zijn hoogheijd onder zoeckende acte van zijne ver-klaringe te versoeken

de sijp tot nader uijtslag van zaken opgehouden.

Maij 1680 Maleijen int Casteel Orangie

werde boven herwaerts over Gianis weder staen te
verwachten.

de gem: gecommitt.e vertrocken, sijnde voorsz. p. 't vaandragt na Tidoor

Den Secretaris, Onder Coopman, A. Harthsie
vertrocken inden avond per de voorn: fregat nade
Tidoor met soodanig boodtschap aan sijn hoogh.
Jaijhoedin als hier vooren aangehaelt is.

Dingsdag 7 do.: Den Ampliets burger koopman magh Tidors berigt
van eenige Tidoreesen, gehoort te hebben, te gelooven
dat d' Ternatanen op Gilolo en onlangs eenige
mijnen gemaakt hadden, omme d'onderdanen
te strikken.

Soomede dat den Koning seeker ondt ... inde
kreek had doen sluijten, mits den eersen met schouwen
Desgelijcx wierd berigt van hooren aen soodanigh bij
10 a 12 prauwen, en den anderen vernomen te zijn
sonder verder te weten, waer de selve belent toe te
bewaren zijn.

Woensdag 8 do.: 's morgens vertrekt 't jagt 't Voorhoudt nae Gilolo

't jagt Voorhoudt met eenige benoodigheden naer Gilolo

met 30 leggers water
2 do. geschoeden ...
1 sak tarw
1 kaeder sak
1 koebeest
't welckers gelijckerwijse inden brief aen
d' heeren gecommitteerdens gesien kan werden.

de geh: schuijt Comt. p. schuijt van Gilolo weder terugh als

's avonts verschijnt d' heere d' heeren per de schuijt van 't
wapen van Middelburg, medebrengende de jongste
schriften vande Ternatanen aende heeren ge=
committeerdens en hooghoogh aan ges. lieden
overgesett inde nederlandtsche taele als volgt

Viz.

maer Zoo ons deze dingen niet weder gegeven worde
n, Zoo ons niet gegeven worden der naegeven waardij
Zoo Zijt gij heer Heeren, niet gekomen om het goede
te herstellen tusschen ternatanen en de E Comp.ie
maer Zoo wiedt gij ons ternataenen verderven,
als ook de Comp.ie, want alzoo Zullen wij ter,
nataenen en hoorden dit alle, dat ons deze s
Zoek is, alle Zaeken afbreeken, om alzoo te
hooren alleen nae de gerechtigheijd en waerheijd
der E Comp.ie, wij ternataenen dog Zijn geen
vijandschap drijvende met de E Comp.ie, om dat
wij beloofd hebben int verbond en in den eedt
en daerom kunnen wij ternataenen de wapenen
tegens d'E Comp.ie niet opnemen, maer indien
de E Comp.ie wied vijandelijke handelen tegens
ons ternataenen, daer weeten wij niets van,
dan Zal den eedt de E Comp.ie treffen, gelijk het
waeter getroffen wordt vande warmte vande
Zon vant weder &c.

Dog indien wij ternataenen hi de wapenen op,
nemen tegens d'E Comp.ie Zulcx staeven, op dat wij
ternataenen nochtans mogen hooren nae d'E
Comp.ie, hoe de zeeke of wat de zeeke wied of
begeerde, maer wij ternataenen kunnen noch
willen niet eerst de wapenen tegen d'E Comp.ie
op vatten. /

Ick Coning, met mijn goegoegoe, Capitein
Laut rigteren en verdere grooten doen de
Herlijke groetenisse aen &c.
Ik hebbe anders niet te Zeggen, gijlieden Zijt daer
in handen van d'E Comp.ie, en volgens hun
Zeggen

en zijn zij hier niet gekomen om questie tusschen d'E:
Comp:e en ternate te maken maar om alles te ver-
effenen en om dat wij kunnen zien dat ze alles
gaerne vereffent hadden, zoo verzochten wij
ue. dat het gerigt eens voort te slaen aan de G.rl
naerdemael zij lieden zeggen, dat ze hier gekomen
zijn om de verschillen tusschen d'E. Comp:e en
ternaten te neder te leggen, ende zoo zullen
wij vrinden blijven, gelijk d'E: Comp:e en ternate
voor desen met den koning modafaar bij contract
besloten hebben, zoo kund niet zij lieden te raade
gaen, en zoo bij aldien zij zeggen dat ze alles
tusschen ternaten en d'E. Comp:e vereffenen
willen, zoo zult gij voort stads ons omleggende
plaetsen van d'andere zijde van maccassar als/
van momoij-you af tot manado toe, dan verders
limbotto gorontalo tot tominij toe, als ook andere
landen, gelijk salijen tot solor toe, limangraja,
Jlem bero, amblauw, manipa tot keij toe en
landschap van Galmagera rondtom, gelijk
ossinna [illegible], oussinoa, tot Ceram toe en d'andere
zijde vande Cust van Ceram, als 't land
sangij, Candipa altemael rondtom, dat niet alles
weder in onze handen komen, dan zullen wij
bekentlijk kunnen zien, dat ze zeekerlijk ge-
komen zijn om alles tusschen d'E: Comp:e en
ternaten te vereffenen, maar zoo wanneer zij
ons, ons omleggende plaetsen niet weder en geven
zoo ist zeeckerlijk dat zij niet gekomen zijn
om vrede te maken, en wij zullen komen

zeggen

seggen dat het maer uijtstroijsels vande majoor zijn
Dit is dan eijgentlijk de boom of grond van ons
verschil en ik kundt de vergaderinge sulcx
voorslaen, want haar seggen is dat het contract
tusschen den koning Modafar naerkomen sullen./

Donderdags 9e do.
politicque vergaderinge

'snaarmiddaegs vergaderinge belegt waarinne de
Ternataanse gesanten relij en quimelaha Marsaoeij
verschijnen, omme den onbillijcken en ongefondeerden
eijsch vande Ternatanen tot Selolo, in het aen den
hooghed: hoe tegesonden geschriftje vervat, aante hooren,
waarover gemelte heeren bij beschaemt geworden
zijn, oordeelende dat sulcke pretensien maer
kinderlijcke practijcke waren, het geene als nu verder
in dese vergaderinge is gehandelt sal bij de resolutie
konnen gesien werden

den secr.s Lofsang en d'andere afgesondenen komen p.r de Eendragt weder vom van Tidor

'savonts komt den secretaris en verdere afgesondenen
weder p.r 't fregat d' Eendragt van Tidoor, doende
eerst mondelinge en daer naer schriftelijcken de

Vrijdags 10 do.

Hun schriftelijk rapport van haar verrigte omtrent den koning Saifoddin

rapport wesende vanden voorgenoemden inhoude als —

Rapport gedaan en over-

gelevert aan den Heer Gouverneur Robbertus
Padt: Brugge wegens 't verrigte vanden
secretaris Andries Lofsang in geselschap
vanden adst. Harks: en onder Coopman
Pieter Sidesz: naar Tidoor gesonden

Des dingsdaegs 7e deser arriveerden inden morgen
stont voort Casteel Tahoela alwaer drie canon
schooten tot begroetinge van zijn hoogheijd Saifoddin
zijn gedaan, als wanneer omtrent een uur

daaraan

Maij 1680 Maleijin int castiel orangie

daar aan zijn hoogheijdts gewoonelijke boode Salema
aan boort kregen de pros van zijn hoogheijd afgezonden
om te vernemen of d'reijse tot batsjian of elders verder
aangeregt was; en de naerder waarheijd onderrigt ge-
worden zijnde, hoe ten meerendeele opt versoek
van zijn hoogheijd herwaarts aengezonden waren
is Salema tenderstond weder gekeert en des naer-
middaghs wederom gekomen ons uijt last van zijn
meester ter audientie noodigende, waartoe ons al
tevoorens hadden bereijdt zijnde alzoo omtrent drie
uuren bij zijn hoogheijd verscheenen, en de naer aflegging
der gewoonelijke Complementen, is zijn hoogheijd de
gezondene flessen met sterke dranken verhandigt en
met groot genoegen aangevaardt,
naer een lange stilswijgen wierd eijndelijk door zijn
hoogheijd 't schrijvens van haer Ed: hoog agtb: voor den
dag gehaalt en 't duijtsche aan den secretis en 't maleijtsche
aan den schrijver Canisius overgegeven, om met tegens
malkanderen nagezien te werden, hebbende geene
mislagen daaromtrent, voor zoo veel ons geringe
kennisse mede bragt daarinne gespeurt, behalven dat
de woorden in welgemelte haer Ed: h: a: schrijvens,
of de zelve zig met oringdants daarinne mogte hebben
vermengt, door zijn hoogh:d uijt 't maleijts verstaen
wierd, als of hij zig alreede met d'ternatanen had ge-
mengt, daaromme wel ernstelijk vraegende
wanneer of hoedanig hij zig met de ternatanen had
gemengt, zeggende geen egter met onbewust te zijn
waaromme zulx geschiede, namentlijk om dat Ceram
met Gammacanna getrouwt hij, waervan den
koning aan sterdam d'oorsaeke was als hebbende

Ceram

Mey 1680 Mateyen int Casteel Orangie

Coramlendien zijnde naer pulatacomi ontboden, soge
indien de Ed:e Comp:ie begeerde proeve van zijn genegenth:
hij wiede wel d'eerste zijn die de Ternataanen souden
aantasten, om welke redenen niemand van zijne
onderdaanen van't land had gepermitteert, als van
voornemens geworden zijnde een uijtslag vande
bemiddelinge tot Xolo af te wagten, koomende
hem wel misnoegt om dat zijn hoogheijd geen kennis
en is gedaan, voor en aleer voorsz: onderhandelinge
bijderhandt genomen was, als mede wegens t'inhouden der
nadere recognitie, vraegende of hij ook een kind was, en
waeromme schreef den generaal hem soo dikmaelen
dusdanige vermanende redenen, sonder van eenige
zijner misdaaden te weeten, zijnde zijn hoogheijd's
meeninge noijt geweest om van't Contract te wijken,
wij souden het wel zien wie de Ed:e Comp:e getrouw soude
blijven etc:a ende vermits hij alreeds 800 rd op de
nadere recognitie had genoten, soo was zijn versoek dat
d'Heere gouverneur hem gelieffde te laeten weeten
of hij deselve wederom soude moeten uijtkeeren, omme
daertoe middelen te verschaffen hij en vaste daeromme
nae, ook soo en was het soo groote saak niet voor
hem om daernae te wagten, maer onderlinge ging
het knorren en morren onder zijn volck soo weijnige
niet; zijn hoogheijd hier op kortelijken gedient zijnde,
dat int onderhouden der verbonden het aan d'Comp:s
zijde noijt en hadt gemanqueert, zijn hoogheijd had
'tselve genoeghsaam bespeurt en ondervonden, konnende
ook wel gedenken dat het aanneemen en ophouden
van d'Comp:s vijanden groote agterdagt most veroorsaeken
versoekende met eenen zijn hoogheijd zig aldus op-
haar Ed: hoogagtbaerheedens schrijvens voorkomen
gelieffde te verklaren, en daervan voegens versoek

vande

Meij 1680 Maleijen int Casteel orangie ——

vande heere gouverneur en d'heeren gecommitteerde een acte jegenwoordig vereerden. Zijn hoogheijd wijste ons ten eersten daerop zijn handt met betuijginge als vooren, dat hij onverbreekelijk bij 't verbondt wilde blijven en met de E. Comp.e leven en sterven, beloofende ons daervan een acte te vereeren, maer mosten tot overmorgen daernae blijven wagten, alswanneer zijn hoogheijd nog iets anders had om mede bekent te maken 'twelck ten dienste der E. Comp.e zoude strecken. ——

Voorschreve redenen met een gedenkwendinge geeyndigt zijnde heeft zijn hoogheijd ons te verstaen gegeven dat hier heden kort naer ons een Corcor van Ceram was gekomen, expres uijt d'negorij Ocki, quauw, Soubouta en Sirmasa afgevaerdigt om hem te verwittigen, hoe d'Ceramse Corcor hongi, twee Papouse Corocorren van Gebe afgeloopen, en al 't volck doodtgeslagen hadden, desgelijcx ook naderhandt het Corcor van Weda, waer 34 gevangenen herwaerts hadden gebragt, 11 gedoodt en 13 nog op Ceram gelaten, vragende alsnu van zijn hoogheijd regt en justitie mits zijnde zijn onderdanen, dog hij zeijde het hem vrij aangenamer hadde geweest, indien se al te mael waeren omgebragt geworden, dog hem was voor alsnog geen volkomen onderrigtinge van 't Zeewe voorval gedaen. hier was mede een Quimelaha met een Corcor van Weda aengekomen, die zoude hem hier van d'heeden moeten geven; naer deze verhaelde hij nog eenige redenen Tavringen, dog niet van belanghe, behalven dat zijn hoogheijd verzogt, datmen met hem niet veel en zoude willen beraetslaen ten aensien onder, niet beter verwecken kost, waeromme

Zijn

Zijn Hoogheijdt ook alleen 't woord moste laeten

Woensdag 8e. wierden door Saldima onverwagt naer boord geroepen om afscheijd. als hebbende Zijn Hoogheijd goet gevonden ons te laeten gaen, vermits maer weijnig te boodtschappen hadden gehad, ende vervolgens bij den koning gekomen, wesende, heeft hij ons belast te verclaeren met antwoord dat volgens inden brief van haer Edle. H: a: had komen vinden, dat d'nagere re=cognitie penningen ingehouden souden worden. hij soude hem niet te min bij 't verbond houden, schoon hem die recognitie penningen niet en had verkort, egter indien de Comp.e hem mede wilde komen be=oorlogen, hij en wilde hem niet verweeren, al wierde ook alle zijne volkeren doodtgeslagen, maer soo wanneer den oorloog tegens de Ternataenen soude aangaen, versogt bevorens dat er een koopman of ... bij Zijn Hoogh.d mogt worden gesonden, met wien hij nader wilde beraetslaen

Ook wierd door Zijn Hoogheijd gevraegt of de volkeren van Massoal alreets bij de Comp.e waren of niet, vermits zijne onderdanen van Woda, mede 60 persoonen van die van Massoal op Oubij hadden gevangen genomen en waeronder nog een partij ontvlugt, of nu der volkeren uijt 90 huijsgezinnen, die Zijn Hoogheijd ... vanden koning van Batsjan, aen de Comp.e overgegeven, had) waren of te niet, was hem voor alsnog onbewust, beloven daernaer ondersoek te laeten doen, waerender verder niets van opmerkinge voorgevallen, zoo dat inden avond stond van Zijn Hoogh.t afscheijd genomen hebbende ons weder aan boord begaven, werdende

kort

Maij 1680 Malijen int Castell Orangie

vort daraen door Saldna gevoegt, en van wegen Zijn Hoogh.^t met een papen d'flavende geleint gemeen begifftigt, ende gingen omtrent midder, nagt de stroom te baet geteegen, gebende weder onder Zeijl en alduis, donderdaegs savonts den 9^e. Lier af en aen t' Castell, waermede denijsden verbeijde ondertrout agtbaren Heer ... onderdanige d'dienaer en was geteekent

Andries Olofszen

D^e. d'gheijn verkeert d'naermiddaegs p^r. voor Lf. Scheijdt Weddron, naer Isolo, omde E^le. majoor vant verrigte en gesloten gedachten besluijt te berigten, werdende door de E^le. Gouverneur, Commandeur en vander Duijn tot op't Hooft uijtgeleijde gedaen

d'h. de gheijn Stehe p^r. Scheijt wederom nae Isolo

Saturdaegs 11^e. Saldna bode des konings van Tidoor verscheijnt in de morgen stont en pres afgesonden, om den Secretaris en d'verdere Jongst naer derwaerts afgesondene weder te ontbieden, mits den koning in der zelver laetste aen wegen, wat boven ordinair belegantheijt geweest was, eenige Saken van Consideratie vergeeten had te, heelt te maeken, derhalven verseekende voorn personen weder naer derwaerts gesonden mogten worden, t' geene door d'Heere Gouverneur geconsenteert is, en ten dien eijnde p^r. d'schuijt vant Jagt d'Sampson afgevaerdigt

Saldna komt om de Jongst afgesondene wederom te laten ontbieden

werd geconsenteert en p^r. de schuijt afgevaerdigt worden

Sondaegs 12 d^o. Savonts naer't gebed Joannes Paijs van Amboina als schoolmeester in dienst aengenomen met vier Rijxd.^s smaels

een schoolm^r. in dienst aengenomen.

D'naervolgende als schoolmeesters op recommandatie van heeren raad ordinaris assistenten kostgeed toegevoegt

Willem Allart van Leijden
Joost Joorisz: Kokes } van Amsterdam
Joannes Fleming

en nogh drie bij provisie

Omme

Ordre in voorsz: qualiteijt met haere gewoonlijcke gagie dienst te presteeren, den eersten komende op Tagulanda den 2e op Candjan en 3e op Taroena. —

d'afgesondenen van Tidoor komen wederom

Snagts tusschen elf en 12 uiren kwam de orembaaij (?) met de verdere afgesondene wederom van Tidoor zijnde door Saldma ter ordre van den koning herwaerts geconvoijeert, den des volgens mondelinge rapport gedaen,

der selfs doen mondelinge rapport —

hebbende aen d'heeren Gouverneur ende heeren gecommitt. Lobs en Vander Duijn in bijwesen van Saldma, waer uijt haar Ed:Ed: weijnig vergenoeginge schepten, dienvolgens wierd Saldma aengeseijt om zijnen meester weder bekent te maecken, dat men van zoodanig zijn hoogheijts gedoente niets seeckers wist te besluijten, maer omme zig d'exemplair soude moeten verklaren indien 's Comp. vriend wilde zijn en blijven, opdat haer Ed: aende hooge regeringe zoodanig rapport met reden van zijn hoogheijd souden konnen doen, als door hem "bij monde" soo in originaele mondelinge ver= claart was" zoo dat zijn hoogheijts Corcorra gien zeeklaer moeten zijn, voor en aleer 's Comp. wapenen tegens de Ternatanen opgenomen souden werden, opdat zijn hoogheijd gelegentheijd voor de geheele werelt magt blijken, insonderheijd eertijds den Ternatanen, aengesien de gene in hun schriften wel uijtdrukkelijk den Tidorese onder haer ver= meugen, gelijk zulcx uijt d'ijsloppen der nader recognitie blijkt, Saldma niet wetende wat hier op te antwoorden, heeft ter morgen zijn afscheijt genomen, omme alsdan naer zijne hatten berigt hebbende, weder te keeren, ende woorden van de heeren zijn hoogheijd aen te dienen —

Ter hulp noch daerin wierd Saldma aengeseijt den koning bekent te maken. —

Maandagh 13e. Levert den selve zijn op gisteren gedaen rapport schriftelijk over luijdende als volgt. —

Rapport

Maij 1680 Maleijen Int Casteel Orangie

Rapport gedaan en over-

gelevert aan d'E. heere Robbertus
Padtbrugge Gouverneur en Directeur
der Molucco: door den Secretaris
Andries Olofsz: benevens den Borger
koopman Pieter Tidesz: en assist. Paulus
Harosz: naer Tidoor en den Koningh
Saijfoedin gesonden

Vermits gisteren wat laat inden avond op Tidoor
arriveerden ende zijn Hoogheijdt volgens bericht van
Salema al aan rusten geraeckt zijnde, hebben als-
dan niet konnen ter audientie komen, krijgen
heden omtrent agt uiren met voorn. zijn Hoogheijts
bode bericht, dat den Koning ons herwaerts aan-
komste aangedient was, waeromme den heeren
zig ten eersten naert fort begaf, om ordre te wer-
wagten van ons te ontbieden, omtrent den middag
komt voorsz: Salema weder, brengende weijnig tijts
en honders vanden Koning onder kompliment
gesonden, tot wijs betoonde voor onse dienaren,
makende daer beneffens bekent dat zijn Hoogheijdt
een weijnig gerust hebbende, tegenwoordig bezig
was met zig te mediceeren, twelk gedaan zijnde
was voornemens ons te zien en ontbieden, gelijk ook
omtrent drie uiren geschiede, wordende al na den
ouden sleur onder handtastinge verwelkomt i
daer naer 't gesonden brandewijn onder minzame
aanspraeken overhandigt, 't geen door zijn Hoogheijd
met aangenaamheijd ontfangen is
Naar een langwijlige stilswijgen maekte zijn
Hoogheijd

hooghijd bekent dat hij sedert vijf dagen verleden
geschreven vijf Corrocorren waronder een gielalo, die
'sdaegs van te vooren gesgept was, langs halmahera te
komen te zijn, kommende volgens beright van Soolo, die
nadien, heum noch naer gissinge naer tosego, moghelijk
zoo zijn hooghijd oordeelde, om den Cornatadasen
goegoegoe en Capitein laut die naer gaande ver-
trocken waren, aldaar te gaen vinden, vragende
voorts of 't vertrek van die Corrocorren uijt Soolo
met kennisse en voorweeten, van deselve majoor ge-
scydt zij of niet, want indien buijten kennisse
zoo was zijn vermoeden dat het op geen goeden voete
was aangeleght, dog waromme in dijergelijke van zijn
hooghijd ontboden waren daertoe was zijn hooghijd
uijt desselfs genegentheijd tot de Comp.e aangeport
om nog nader te betuijgen dat zijn voornemen noijt en
is geweest om sig tegens de Comp.e op te werpen, maer
als een getrouw bondt genood bij het beswooren ver-
bond, met d'heer Cornelis Speelman aangegaen
onverbreekelijk te leven en sterven, kommende ook
geen ander verseekeringe daervan geven dan alrede
gedaan had. Zijn hooghijd wierd hier op g'antwoord
dat door d'hr. gouverneur en d'verdere heeren van
Batavia gekomen, een schriftelijke verklaringe
van zijn hooghijdts genegentheijd verweijke was
verhoogt tot haare d.e geruste heijd en ons t'heere
nader hand haer Ed.e hoog agtbaere heeren tot Batavia
bij rapport te komen vertoonen, insonderheijd nu indien
zijn hooghijd genegen is naer te komen 't verbond,
en zijn gedaane beloften van sig bij de Comp.e
te voegen, dat te weeten 's als Corrocorres op 't ver-
soek van haer Ed.e naer Maleijen ten dienste van de
Comp.e

May 1680 Malleijen int Casteel Orangie

Comp.e sijndt, omme naerder ordre van d'Ed. mogt.
kommen te verwachten hier te mogen wagten —

Zijn hoogheijd verdoogt dat geen mogte beteret gemaekt
werden wat belangt aldien bij de Comp.e belangende
der ternataanen gevonden zij, om met raad en daad
hulpe te komen bewijsen, beklagende geen weijnig
zijn impotentheijd zonder dewelke hij zich al lange het
Casteel Orangie had laeten vinden, omme aldus
nadere betuijgeringe van zijn genegentheijd te
doen, hij en was geen vrienden of parlanten van zijn
leven geweest, schoon bij ons sooveel gelooft me-
rilwerde, hij had de Comp.e en den koning Mandarsaha
zoolange gedient, wanneer datter tusschen de hollanders
Casteliaanen, ternataanen en tidoresen wierd geoorlooft
geduurende welken tijd geen noijt en was ten laste ge-
leijdt, dat hij in eenige saeken zijn vaderland had ge-
favoriseert, zijnde door zijn vroomheden eijndelijk
koning geworden, en wat hadt hij nu dan meer te
verwagten, hebbende geen gebrek van staet of weereltse
middelen, zoo dat hij selver niet en konde versinnen
door welke redenen hij bewogt zoude werden om sig
tot ontrouwigheijd of eenig ander quijt daer te begeven
dewijl al zijn betragten voor deegenwoordig was om
een eerlijk naem na te laaten. —

Hier op eenigh kortwijlen gediend zijnde, dat zijn hoogh.te
woorden goet en aangenaem waeren, maer al 't selve most
metterdaet betoont werden, was al lang genoeg met de Comp.s
goetheijd gelargt, d'schepen hadden sedert der zelver
arrivement tot nog slagvaardig gelegen, wagtende
maer op uijtslag van saeken, 'twelk er lange zoude moeten
geschieden en daeromme gelieft de zijn hoogheijd hoe eer
hoe lieber zijne Corre Corren naer Maleijen te zenden.

Antwoord

't antwoord gien op wat dat zijn vader de Corre Corre
geredt waren, soo op Lidoor als Halmahera, was geweest
op zijn Hoog Ed.ts order, dierhalven versogt dat hem bekent
mogt werden gedaan, wanneer den oorlog gedeclareert
en verklaart soude werden, om alsdan zijnen Zoone
Coram in zijn plaats met d'opgemelte Corre Corre te
senden, brengende nog eenige gelijkenissen bij, waer-
mede te verstaan wilde geven, hoemen tot koninglijke
staet of waardigheden, sonder verdiensten, niet en be-
hoorde te tragten, 't welke duijdende op zijnen Zoone
Coram, hij had nog eenige andere saken, die te zijner
tijd soude bekent maken, om te koomen de gelegentheijt,
van den koning Amsterdam, maer om dat het niet
scheijnen soude, dat hij eenig quaet tusschen de E. Comp.e
en d'Ternataanen sogt te stoken, soo was voornemens
des konings Amsterdams bedrijven, tot nader ge-
legentheijd te verswijgen, verklarende daer en boven
dat hij Amsterdam met Cacciji, Hatibi Deloco, en
nog twee a drie andere, d'geene waeren die 't gehele
werk in slange hadden slepende gehouden, en de
om dat zijn Hoogheijt beroerst geworden was, van
door haere onijligheden bekent te werden, had hij
de bemiddelinge opt verzoek vande heeren gesanten
niet derven bij der hand nemen, — hij en was geen
slaeft vande Ternataanen, wilde niet wel zij konden
genoegsaam door d'E. Comp.e en zijn Hoogheids magt
gedwongen werden, behalven nog meer andere dier-
gelijke redenen, waeruijt zijn Hoog Ed.t verbitterheijt
tegens den koning van Ternaten, in sonderheijd
kost werden bespeurt —— ./

verderende zijn Hoogheijd nog nader te gemoet gevoert
dat hoe iederen zijn oprechtigheid, wilde betoonen, niet

'tsonden.

met 't Vyanden vande Corre Corren niet en wilde ver-
dragen als waardoor hij dit bijzonder een lof en eer naam
verkrijgen zoude, waarop niet anders en is g'antwoord als
hier vooren aangehaalt is, namentlijk van niet in gebreke
te zullen bevonden met 't zenden vande zeeve, wanneer hem
tevoorens bekennisse zoude gedaen zijn van het vaste te-
zeijt des oorlogs, uijtgezondert de verscheijde woonen van
eenige vreugden om dat van hem zulke quade gevolgens
hadden, daar hij nogthans toegevende dedt en pleigt het aange-
gaene verbond ongeschonden hogt te onderhouden, edoch
indien d'heeren hem niet en wieden geloven, maer een
nieuw verbond aangaen, zoo was zijn begeeren van
haere Edd: hier over te spreeken, van dusdanige verzekeringe
was hij naar geen ordre, zonder dat hem daarop iets van
belang is g'antwoord eenelijk te verstaan gegeven zijnde
dat de heeren van geen nieuw verbond en hadden gesprooken
eenwijk verzoekende vaste beijde te hebben, dat het
oude getrouwelijk zoude worden onderhouden en agter-
volgt. Omme nu te laeten blijken dat het aen d' Comp.e
kandt niet en zoude manqueeren, hadden de heeren goet
gevonden zijn hooghijdts nagte recognitie te laeten
volgen, 't welk door Salema wanneer 't hem geliefde
zoude konnen laeten afhaelen ('t welk zijn hoogheid
schoon niet onaangenaem) als aan een zijde zij de te willen
stellen, tot dat d' Comp.e zaeken met d' Ternatanen zoude
gestelt zijn, maer op 't scheijden gaf te kennen dat
voornemens was, wanneer de heer Zijne Corre Corre
weder te huijs waeren gekomen, Salema met de
zeeve naer Malaijo te zenden, om de resterende
penningen der recognitie af te haelen tot vergenoe-
ginge zijner onderdanen.

Hebbende ook al 't weijnig volk boven aan 't fort doen komen

en

en de zelve morgen van arak t'Esgenken, ende omme te gaast weder op Maleijen te komen, heeft zijn Hoogheijd van Gilalo den eerwaardigen waerop naer t'Kommende afscheijdt omtrent agt uiren inden avond zijn gestapt ende omtrent elf uiren hier voor t Casteel geland, aldaar deze onder begeleijdinge, eerbewijsinge, en onderdanigheijd overwoeren, zonder iets meer van opmerkinge te weeten aen te geven onderstont, waermede verbeijdende D agtbare hare E. onderdanige dienaar en was geteekent Andries Cocks. lerdts in margine stont Maleijen int Casteel orangie den 13 meij 1680.

Saleima eerbiedt weder naer Gilolo.

'tparticuliere Boodtschap van Saleima was om eenige kleederen uijt d'winkel te koopen waervoor de somma van 20 Rs aan tienmael scheelingen in onderpand stelde om de zelve naderhand met oudt goed te lossen, twelk gedaan zijnde is hij smorgens vroeg wederom gekeert.

eenige persoonen de novo in dienst aangenomen

'savonts zijnder eenige persoonen de novo in 's Comp.s dienst gecontinueert en naergaene meldinge verbetert Cornelis Simonsz Cos van Woerden ao. 1669 met het schip Liepenburg voor soldt. en 9 ter maand in India gekomen, naderhand in vrijdom getreden en wederom daerna door haar Ed.e H. a: tot Batavia voor soldt. met 10 ter maand in dienst aangenomen, werd alsnu vermits lijts expiratie gevordert tot timmerman met 16 ter maand onder een drie jarig verband.
Idem Jacobus van Dockum 1675 met Hendrik Maurits voor bootsgezel en 8 smaents in India gekomen tot ett. ind.o qualite onder een drie jarig verbandt verbetert.

Bastiaen

Maij 1680 Maleijen int Casteel Orangie

Bastiaan gratia van Malvijo inlants schoolm.r a.o 1676 door den d'ghe(?) ijn indienst aangenomen, (met 10 gl. smaedts) werd alsnu op de goede getuijgenisse vanden Eerw: predikant Cornelius vander Sluijs begiftigt met 4 r.ds smadendelijcx onder een drie Jarig verbandt. —

Joost Jansz: kok van amsterdam a.o 1679 voor adelb.t met ƒ 10 in India gekomen werd alsnu mits bequaamh.t en redenen, dat hij van den Eerw: kerken raad gestelt tot p.e schoolm.r met assistentie kostgeld om daar voor zijn tijd uijt te dienen. —

Joannes Hanings van amsterdam a.o 1679 voor adelb.t met ƒ 10 ter maand in India gekomen, wert op recommandatie als b.o tot p.e schoolmeest met ass.t kost gestelt. —

Joannes Paijs van alagaga a.o 1667 door den Heer admiraal Cornelis Speelman voor tolk en sestien guld.s smaeds indienst der E. Comp.a aangenomen, en nadergaand tot vrijman gestelt werd alsnu wederom op ernstig versoek en goede getuijgenisse vanden Eerw: kerken raad, [illegible] bequaamheijd weder de novo in d.o qualite in dienst aangenomen, voor vijf naer een volgende Jaaren onder een belooninge van vier r.ds des smaands Landtmunt.

Willem allart van Leijden a.o 1679 met de gewoonde vrede voor soed.t en ƒ 9 ter maand in India gekomen en a.o 1679 gevordert tot Corporael met ƒ 14 werd alsnu op recommandatie van den Eerw: kerken raad mits goede bequaamheijd gestelt tot schoolm.r met de voorgagie en ass.te kostgelt om daar voor zijn verband uijt te dienen.

Jan Rodrigo van aveiro in portugaal a.o 1679 door d.s tot Batavia voor soed.t en ƒ 9 ter maand in dienst aangenomen werd in d.o qualite verbetert, voor 3 Jaren tot ƒ 11. —

Hagt Coero strechte de wijs van den Constand aegeer naer Amboina —

naer gegaande verscheijdmael vertrekt Hagt Coero naer Amboina

Amboina met advijs vanden toestant gewaert over
geschrijver ter schrijvens ende daer bijgevoegde af-
schriften aande regeringe aldaer gesien kan worden,

en d'Experiment naer de overkust om brandhoudt

Het Jagt d'Experiment is met de gedane bevoorradinge be-
mandt met 26 militaire nederlanders en 20 mar-
dijkers naer d'overkust om brandhoudt gesonden,

Saelma komt weder om den Lider

om d'jongst afgesonden nog eens bij Sijn Hoogh.t te ontbieden

Omtrent middernagt daeraan komt 's Konings Saijfod-
dins gewoonlijke boodtschapper Saelma weder
d'Expres van Sijn Hoogheijd afgesonden om den Lieut.
tot Jang, borger Coopman Lidess: en ass.t Carkse L:
naer derwaerts met toestemminge der heeren te
ontbieden, (aangesien Sijn Hoogh.d d'jongst aen
Salema, aanbevoolen boodtschap of woorden, van
's Comp.s dijenaers wel niet verstaen, alzoo beve-
swaligh maekte wegens de relaesen, door de
bemalaeden in hunne schriften gebruijkt, wegens
vrage derkentenisse, t'geen Sijn Hoogheijd niet
en hadt konnen verstaen nogte betatten op hoe-
danigen wijze dat het geschiedt is, gehelen bezaeck

om nog iets van belang d'heer bekent te maken

dien nog iets van belang d'heeren bekent te maken
voorts wist Salema mede te berigten dat Sijn H:o
Corre Corren door de marinje al op ontboden waeren
vande omleggende negorijen. —

tot welk toegestemt zijnde

D'H:r gouverneur met d'heeren gecommitteerden
Lobs en vander Duijn, alhoewel ongaerne, stemden
dit Sijn Hoogheijds versoeke toe, met d'Expres be-
dingende, dat voorsz. derwaerts te zenden gecommitt:s
niet langer dan tot morgen middag opgehouden
mogten werden, aangesien d'H:n gecommitt:s bevonden
niet algier van haer ver: voorderen naer Soloo

nu

Maij 1770 Malleijen int Casteel Orangie

niet en zullen kommen te worden gezetten tijdwagten,
werdende den secretaris van Manderinge geast dewes
daarop aan te houden, dat de Correctoren van zijn
Hoogheijd voortaan alleen de Comp.e ten dienste volgen,
eijselen tegens de tornaladen komt te houden,
herwaarts gezonden worden, om verders hier voorts
aangehaalt om te geeven met degeenen naar Kolo
te komen voorzetten, waarmede Saldana en
secretaris met zijn gezelschap p.r d'schuijt van
Koomeswaal, des naermiddernagts volgens last
vertrokken zijn ———

vorders des eersten gamme reijzen

dingsdag 19 d.o

Bagt Baro tusschen tornaeten en tredoor d'gammela-
lamsche naar Kolo door zijn Comis genomen geweest
was aant Eijland hoornagen of Maijlara vast geraakt,
doende daaromme een Schijn stoot, maar is ten
eersten weder los en uit die gevaarlijke Zap geraakt ———

d'Ed.e Lobs en vander Duijn benevens de Gij: Kaarts wijzen maar Colo vertrokken p.r de Zijp na Kolo. ———

Omtrent drie uuren 's naarmiddags vertrokken de
Heeren gecommitteerdens Lobs en vander Duijn p.r Bagt
d'Zijp naar Kolo, medenemende de tornataansche
gesz Kaarts Capitein Cauket, W.H. en quinelagat Marsaolij,
om of door die heeren nog iets in de bemiddelinge zoude
kommen bevoordert worden, ———

Lingerende d'sloopje van burger pieter de goedt

'T sloopje van den burger koopman pieter de goedt in Cuij-
linge ontfangen, tegens de Chialoup van den overleeden
Collectant Hendrik Cors, door de Comp.e op afneekeninge
van zijn agterstal aangenomen is, bevoorens geheel ver-
held der Heeren gecommitteerdens naar Kolo bezigtigt
zijnde, wierd goedgevonden in zonderheijd door d'Ed. Comand.r
Lobs, geheel in alle gelegentheden voor de Comp.e
ontbequaam te zijn te zijn, zoo omdat hier alleen te
ranke, maar ook te kleen van hoe is om beter en 't aan

laten

laaten te komen hadden. Zoo is verstaan en goedgev.,
vanden voorsz: sloepje aanden burger en pagter Cornel[is]
Pietersz: tot vergoedinge van zijne gedaane diensten
tot deezo, als verlies van zijn neeringe, beneffens
nog verlies van zijn sloep, die eenige tijd lang in
sComp.s dienst gebruijckt zij, te vereeren, 't geene door
gemelte burger voor zijn verleende goden tot danke
en genoegen aangenomen is.

wordt aan Cornelis Pietersz tot vergoedinge van zijne gedaane diensten vereert

Des deezen avondstond omtrent agt uiren is er door ver-
scheijde persoonen uijt den raad en meer andere
geloofwaardige luijden een ongemeenen regenboog gezien ge-
worden, zig strekkende met beijde einden boven
Gilolo en Gammalamma meest N: en Z: of N.t.O.
en Z.t.W. dog is op zijn hoogste verrijsinge niet
komen gezien worden, verder dat, met d'ander waar
van de dikste aan d'kant van Gilolo geweest zij.

een ongemeenen regenboog gezien

Des middernagts komt den secretaris onder de verdere
brieven een naar Tidoor afgezonden wederom
onder tekent voor eerst over zijne gehoudene notities
van zijn verrigte en voorgevallene aldaar, onder des

den secret.s en andere afgezonden komen weder van Tidoor

Woensdags 15.e wierde overhandigd 't rapport van den volgenden
inhoude.

Rapport gedaan en overgelevert aanden h.r
gouvern.r en directr. der moluccos
Robbertus Padtbrugge door den secrets
Andries Olofsz: wegens zijne ver-
rigte en voorgevallene op Tidoor, in
geselschap van mijn luit.t burger Pieter
Lidesz: en assist.t Paulus Garbesz:

wort ofs schriftelijke rapport van zijn verrigte aldaar

Eagtbaare gebieder int Heere

met Zonnen opgang den 19.e der zijn voor Dingorij-
soasivo ter d'heijt van Koenderswaal geland en ons
verbleef.

Maij 1680 Matdijen Int Casteel Orangie

verbleef middelertijd bij onse posthouderen genomen
tot dat door Salema ontboden souden werden wa[s]
naer tot ontrent een uir snaermiddags is gewagt en
niemandt verkomen hebbende, zijn, om ons van hier te
spoediger nae 's Konings fort gegaen omme door zijn
Hooghheijdts Boodtschapp.[s] aen de houden van de audientie te mogen
geraeken, dogen konden voor ontrent drie uiren naer
gewoonelijke gedaene veront schuldiginge, van wegens
zijn Hooghheijdts indisponeren, ons oogmerk niet bereijken
boven in zijn Hooghheijdts wooninge alsdan bijgewijst
en aldaar verwelkomt zijnde, wierd door hem naer
langswijlige stilswijgens eerstelijk voorgedragen ende
te kennen gegeven, waaromme ons alsten wederom bij
zig had doen ontbieden als te weten, zeggende gedagt
te hebben, dat alles wel was en dat d'heere gouverneur
en heeren gecommitteerdens vergenoegt souden
zijn geweest met het antwoord door zijn Hooghheijd op
haer Ed! jongste versoek en begeerte gedaan, maer
hij had zig daerinne gabuseert bevonden, niets niet
het wederkeeren van Salema, soo vele nieuwe
swarigheden voorgekomen waeren kommende hem
niet genoegsaem verwonderen, over dat gesegt is
dat de Sernatanen in haer schriften als uijt naam
vande Edele Heeren de Hage ende cognitie penningen eijsten
en zijn Hooghheijd met haere wijsigheden besmetten
daer hij nogthans in zig selven wel versekert was
van niet de Sernatanen niet uijtstaende te hebben
behalven nog verscheijde veront schuldingen, en dat
hoe dat men van hem niet anders, dan 't geene een
oprecht vriend en bondtgenoodt vande Comp.[e] Staet
en Lande wierd vermoeden, alhoewel de Sernatanen

soodanigen dan geheel aangeseijdt om zijn voetvoerende de konigen en tot afval te brengen, gelijk men nog onlangs op tabongo is geschiedt. —

hier op hebben ons aanbevoolen boodschap gedaan en soo onder min hand als ernstige redenen versogt, zijn ho: gel. de sonder verloopen zijn vloot de Corre Corre magt naar Maleijen af te vaerdigen, op dat hier omtrent de Ternataenen en degeene waermet mag gelijken, dat zij met de Comp:e hier aangegaane verband getrouwelijk en ongeschonden kragt onder vermeent te onderhouden, waar door haar E.E. de ho: Gouverneurs en h.ren gecommitt.s niet alleen vergenoeginge maar ook oorsaeke gegeven worden, zal om haar Ed. hoogagtbaerheden d'Ed.le h.r Gouverneur Generaal en heeren Raaden van Indien van wegens zijn hooghijdts goede wille en genegentheijd — voelkomen versekeringe te doen, zullende zijn hoogh.t wel ligt nooijt beter occasie ofte gelegentheijd kunnen voorkomen ofte voorgekomen geweest zijn om zijn genegentheijd tot de E. Comp:e te betoonen, als in deze jegenwoordige oproerigheden der Ternataanen, der-halven was 't vurigste versoek van haar E.E. dat deselve Corre corres nu voort vertrek van heeren gecommitteerdens over Maleijen naer Ikolo afgesonden mogten worden, omme door 't ophouden der vaarten tegens d'meijneedige Ternataanen aldaar present te mogen zijn. —

Den koning alhoewel hem voorschreven boodschap niet onaangenaem en scheen, antwoorde egter wat scherpjes dat men zig over de langsaamheijd vande toekomstige zijner Corre Corres niet en behoorde te verwonderen

aangezien

May 1680 Maleijen int Casteel Orangie

aangesien geen gegaderde dienaaren of onderdanen
en had, dienvolgens ook soo te werk gaende niet en
konde sijn gelijk de E. Comp.e, te meer vermits hij sedert
ontrent drie à vier dagen geleeden eerst verwittigt
is geworden, dat d'wapenen tegens de Ternatanen opge-
nomen stonden te werden, zullende egter sijn best doen
dat er niet lange naer zoude werden gewagt. —

Hiernaer maakte sijn Hoogheijd bekent van den [illegible]
onderrigt te zijn, dat den Ternataanschen Hadgoegoe en
Capitein Lausot met de volk van Jeolo afgesonden —
Corre Corren, op Cosgo waeren gekomen alwaar door de
macquianders en Ternataanen vande Tidoreesche onder-
danen eenige provisie wierd opgedaan, voor den Heere
goudt en silverwerk, gedaen hij voor de halve waarde
hebben springen —

Omme nu vande seer beraatslagingen eenige kennisse en
kundschap te mogen bekomen had sijn Hoogheijd een [illegible]
voorgangen nagt op uijt gesonden, hoedanig berigt hij dan verders
zeeker zal komen te ontfangen, zoude 't selve de E. Comp.e
geerne mede deelen, oordeelende voor af in gevalle de
Ternatanen hun op Cosgo wilden sterken, dat d'eene
dienende beide en alles door sijn volk van Wamma en Gita
bemant worden, zonder degeens eenig oorlogt te geeven

Daer na had dan onder andere sijn Hoogh. Jongst mede
eenige berigt gedaan, van dat er door den Heere gouverneur
gesprooken en gesegt zoude geweest sijn, dat hij koning
ook indaglig moest sijn van de rooverijen op Ceram, nu en
wist hij niet wat daer van anders seggen zoude dan 't geene
hij voordesen aan de Heere gouverneur had laten weten,
namentlijk dat hij tot vergoeding sijn best zoude doen,
hebbende alreeds soo verre gebragt dat hij de helfte daer van
onder sijn handen had bekomen, want geene door sijne
roovers, voor de geroofde volkeren in losinge en betalinge
is ontfangen, willende ons persuaderen om de drie

ontfangende

Maij 1680 Malijen int Casteel Orangie

ontfangen hondo Kritzen aan te vaerden en op Malijen
aande Heer Gouverneur behandigen, welck door ons be=
leefdelijk wierd geexcuseert, als buijten ons last zijnde, en
daerop korteluijken gedient dat d'Heere Gouverneur in
plaets van vergoedinge straffe had verdoogt, gelijk uijt
verleden jaers rapporten bleijkt, zijn Hooghijd ver-
merkende dat gemelte kritzen door ons geensints
konden nog mogten aangevaert werden, zijnde deselve
dan met Saldena naer Malijen te willen zenden.

Ende belangende zijne recognitie penningen, die en
wilde zijn Hoogh.d nog niet doen afgeven, voor en aleer
hij effecten en onderdoogt hadt hoe zijne onderdanen hem
ende de E. Comp.e in deze tijds gehoorsaemheijd zouden
willen dienen, begeeren dat een pinanang goed verhoogt
zijn Hooghijd t'selve aan den onderkoopman Dirk
de Haen uijtgereijkt mogt werden. —

Onder deze discoursen hebben diermaelen op afscheijd
aangehouden, maer hebben t'selve niet konnen ver-
krijgen, vermits zijn Hooghijd over alle deze ver-
haelde zaeken, diepe bedenkingen zijnde te hebben
en nog iets van belang te zeggen had, t'welk indien
wij ons zoo zeer haesten wilden niet en zouden
konnen komen te weeten; t'geene was, dat zijne
corre corren gereet gemaekt en zoo spoedig als
doendelijk ons stonden te volgen, met ijmandt in
zijn plaets die over deselve gebieden zoude, ver-
hoopende dat d'Heer Gouverneur en d'E.en gecommit-
teerdens daernaer geliefden te wagten, en voor
deselver komste, met s'Comp.s magt niet naer

Tidoro

Maij 1680 Malleijen int Casteel orangie

sedert vertrocken, ofte anders wilt indien haar Ed.e verkiest
tevooren de komste sijner Corre Corren naar derwaarts ge-
scheijde, soude sulcx al ten beste te reeken voor hem sijn,
dat de Comp.e voorgenomen had, d'Tidoreesen te gelijk met
d'Ternataanen te vereenigen, seggende voorts, dog het landt
van Tidoor staat in Comp.s handen, sij mogen daermede
haar gerieff doen, dog wat hem sulcx bij sonder aanging,
hij was vande Heeren goede wille en genegentheijd ge-
noegsaam verseekert, al hoewel hem veel agterklaps
vande Comp.e voorgekomen was, dog hij en steurde sigh
daer niet aen, ende soo wanneer de Comp.e ontrent
sijn perdoon mede dusdanig handelde, soo en soude
men noijt van dien verdrietig ofte ongenoegen hooren.
daernaar deende een lang verhaal vande ongevallen die
door Caitchil Saijde eerst hier op Ternaten en daar-
naar op Amboina sijn gekomen, waer uijt nie anders
en hebbe konnen bemerken, dan dat sijn hoogheijdt
hiermede wilde te verstaan geven 'tquaat dat door des
soodanigen perdoon alleen kan werden verwekt.
Sijnde wijk noghmaals om afscheijd versogt hebbende en
daarbenevens dat sijn hoogh.t dog hetseven dag en tijde
gelieffde te stellen, van wanneer sijne Corre Corren
af en naar Maleijen komen souden, 'tweerste mits alreeds
7 uiren inden avond laat geworden sijnde, wierd ons toe
gestaan, maar het tweede afgeslagen, en verklaart
sulcx niet te konnen doen, om mits traagheijd sommige
sijner onderdaanen, omtrent welke geenen niet
sonderachtig te vareen, hebbende egter immiddels voorts
redenen uijt het aen sijn hoogh.t gedaane rapport
door sijn dienaar Papona verstaan dat d'aftehenden

Corcorren

Maij 1680 Malleijen Int Casteel Orangie

Correcten al reets int water gezet en apparent nog heeden te volgen staan.

nevens dezelve van Zijn Hoogheijd geschreijdene opt laatst aan Salema verlast, ons tot aande Hoofden hier op derhalve en verder niet te gewijsen op ver-beurte van zijn leven, ingevalle hij zig inde negorij of het Casteel, voor dit maal quam te be-geven. dit is dan al 'tgeen in deze Logie, van be-lang voorgevallen is, sluijtende zal haar pligt met alle schuldige oprechtigheijd waerneemen Dag 18de Heeren onderstond UE onderdanige en verpligte dienaar. en was geteekent Andries Olofsz: Sirits in margine stond Malleijen int Casteel Orangie desen 16e maij 1680.

d'Eerw: d:s Alexand: vertrekt p:r den Eendragt naar Manado met brieven als aan 't opperhooft op Manado

d'Eerwaerde d:s Alexander vertrekt 's voormiddags p:r 't Jagt den Eendragt naar zijn gedestineerde plaatse Manado waermede oock een brief aan 't opperhooft aldaar abram van meijert, voorzonden sijnde en den koning van Siauw, waerinne voorsz: meijert ge-commendeert werd 't gezondene arak bestaande in 110 kannen aande guarnisoen houderen en hoofden der dorpeingen tot een vrolijken dag over de getroffene loffelijke vreede, insgelijx en hem staat onder koningh van Vrankrijke, te doen toesteecken, ende 't Spaansche wijn van 66 kannen voor hem selven en den krankbesoeker tot rantsoen te behouden 't grof vee wat minder opgegeven als int aantekenen vanden fiscaal bevonden was, waervan most reeckening geven, twee billen altoos aante quoteren, om niet verlegen te vallen.

Schenkagie aande koning van Siauw.

koopmanschappen volgens den dijsch gezonden Contracts

den

Maij Ao 1680 Maliyen int Casteel orangie

den tafel van 196 kannen Anijs arak aenden koning van Siauw tot een Schenkagie. ——

Zijn overgesonden ingelevde soldij boekjens drij slordig bevonden, so verder tot zijne kosten alhier zullen werden geformeert. ——

Benevens de[illegible] verzogte schoolmeesters gesonden, om op d'Eijlanden van Celebes geplaatst te worden. ——

Zijn derwaerde naer de waardigheijt zijns ampts in agtinge en aanzien te houden, en volgens voorige order een woning te bezorgen.

Waert soldaten met een Corporael onder den Sergt. Herman Smits naer de boven dorpen gesonden om de verdere wegens die van Pommondattan etc.a te bezagen ——

De betalinge der kosten vande omleggende kerken op de Celebesche noorder eijlanden, zijn voor dese voorgangen daer aan Mr. Marcus Schoolmeester van Tabona voldaen, waerna ondersogt moet werden of d'uijtdeelinge door den selven geschiedt is of niet. ——

aanden Commandant op Siauw

Aanden tegenwoordigen Commandant Sr. Frans de Smit van [illegible] verwijlt in zijne woning [illegible] of [illegible] kommen of nader order op Manado afwagten voor om zijn dienst te presteren wegens de vijandelijke doolingen van Pommondattan etc.a ——

aen koning van Siauw

Aanden koning van Siauw niets dan Complimenten met betuijgnisse van 't gesondene arak en de Ternataansche zaken nog dubieus, waervan zijne hoogheijt den naderen uijtslag met de wederkeren van zijn volk bekent gemaakt sonde werden. ——

't jagt de Sampson met vier Corre Corren der Eijlanden onder [illegible] naer Tosugo gesonden

Item des voormiddaegs vergaderinge der politie waerbij gearresteert en vastgestelt is, 't jagt de Sampson met vier Corre Corren der Eijlanders naer Tosugo te zenden om de [illegible] aldaer [illegible] te houden tot datmen den uijtslag ——

uijtslag der saken van Iolo soude verstaan gehebt
in sonderheijd om daardoor de vier Corre corren der le-
nataemen van Iolo wegens berigt vanden Coning van
Lidoor afgesonden, het uijt komen te beletten, Zonder
nogtans eenige teijken van hostiliteijten te plegen
mogen, gelijk nader uit resolutie tot Zae kunnen
gezien werden, mitsgaders inde voorleden gier onder
aanvolgende instructie aanden Commanderende den
opperstierman Frans Fransz. dto. van zodanig Zij
hun gedurende die besettinge souden moet ongedragen

p. Herwerders ast. Garop. na Lidor.

Zijnde den ast. Garop. aldaar per voor sz. Jagt afge-
sonden om in passant aan landt gezet werdende ontrent
den Coning daijtoadin van dese besettinge kennisse te
doen

Instructie oft ordre voorden

Instructie d'oppergesagh. vant Jagt tot haer rigtinge overgewest

opperstierman Frans Fransz. Commanderende 't Jagt d'sampson den ast. Paulus Garop. Dr. en sergeant Christoffer Moeller waarnae hun tot nader ordre int besettinge voor Coseijo sullen hebben te rigten.

Op ontfangene rapport van Lidor is in onse vergaderinge heden gearresteert en vastgestelt, dat per Jagt d'sampson, gesterkt met 25 militaire behalven de marinnes in geselschap van vier Correcorren onser bondtgenooten van Caroana, tagoulanda, tabonan en mangamlan, gezamentlijk bemandt met 196 weer-baare mannen voor Lidoor naar Coseijo te zenden ten welken eijnde iets desen tot naerrigtinge ter handt gestelt word, waer't woorden te ontsien anderwijgen ende onder Zeijl gaan Zult, loopende

indiënt

Maij aᵒ. 1680 Malleyen int Casteel Orangie

indient bequamelijk geschieden kan, tusschen de
eilanden schewal en pisionga of toppers hoedje door omme
de negorij tagara soo nae te passeeren als kunt, alwaer
den assistent Harkes L: met d'schuijt aan't hoekje bij onse post,
houdende aan landt geset zijnde, met hagt onde Corre-
corren voort zullen laten staen tot er plaatse voorsz:
sonder eenigens anders buijten dringende noodt ankergrond
te krijgen. —

op Lokiho dan gekomen wesende zullen 't vijandlijke soo nae
loopen als eenighints kunnende, post grijpende tusschen beyde
spruijten van de rivier, 't schip aldaer verleijt en wel —
verzekert leggende, zullen op yder der Corre-corren
bij nagt tien soldaten worden geset, in twee benden
ende aen of binnen den drempel der spruijten op brandt-
wagt gestelt om alle, en yder geruijt komen te be-
letten, ten zij eenige tidingen hunsgaanden te verkoond
met haer 's Conings Zegel of ander zeeker teeken
sonder nogtans eenig geweld of vijandschap verder te
betoonen, alle zoodanige aanseggende dat zulcx ge-
schiedt om wederom op te vallen vanden oorlog, dien
zij zeer begonnen hebben, tot tijd en wijlen den —
uijtslag van zaeken zullen gezien en gespeurt hebben,
in zonderheid hebt dan goed agt te slaen en over al een
wakent oog te houden, dat er geene Corre corren of
andere groote vaartuijgen en komen te ontsnappen,
waeromme wel nog met twee ligte met aco stukjes
verzien de welke op de boodt kond gebruijken en altijd
daermede gereedt zijn, om de Corre corren des ver=
eijschende tijdig bijstand te komen doen maer —
niemand met Corre corren of andere vaartuijgen daer,
binnen willende kond deselve onverhindert laten
passeeren, behalven tidingen die zullen er buijten

gehouden

gehouden werden, ten zij dieselve met zijn hoogh.ts pasporten
volkomen licentie en permissie gesien, waar van beyde
of hebbe moeten thoonen. ——

gedurende de eerdigen tijd of nader last moet er besorgt
werden dat een partij pallisaden en brandhout werd gekapt
om daar van nader hand niet verlegen te vallen, moet ende
't volk egter daarom niet te veer in prijkel gesteld werd
't mogt gebeuren, dat er op de aankomste zijn Cornaetaven
nen of macquanders opt Eyland en tredonie post gaddi
begrepen, zulcx hun indringen van die plaetse ten
behoeve van de E. Comp.e deselven moeten ruijmen, als
zijnde deselve d' Comp.s eygen, ende soo bij aldien er
eenige hutten of woningen op zijn, zullen deselve
niet vermogen verbrandt, maar tot sijn bergingen voor ons
volk bewaert werden 't geene den ass.t Harcks L: bij
voorn. hoogheyd te verrigten zal hebben, bestaet eenlijk in
dit volgende, dat zijn h.o bekent gemaakt word hoe bij ons goedt
gevonden en met zijn hoogheyd tot welstand vant gemeen
raadtsaam g'oordeelt is, met dit voorsz. Jagt en Corre Corre
los ego bezet te houden tot tijd en wijlen met den uijtslag
van zaken verstaan heeft der halven diende zijn hoogh.d
volgens deselfs voorslag zijn onderdanen tot wannia en
Hindagelasten, dat dieselve aan de landtkant mede geschiet
en de Cornataren of der selver onderdanen aldus den
oorlogt breeken, alles in manieren hier vooren verhaelt,
wel letende datter geen offensive hostiliteyten of vijant
schappen buijten dien word bedreven en welke ordonnen
zijn hoogh.d alle zijne onderdanen van Cosego of eldere
anders onder d'Cornataren of der selver onderdanen ge
mengt, zal moeten doen, ontbieden en afhouden, verders

verbiedende

Maij 1680 Mateijen int Casteel Orangie &c.

verbiedende geen provisie of mondkost aen iemandt te(?) van Zeevolcke te verkoopen maer dienstweijse te beletten dat sulcx opde Cidorese landen niet en werd opgedaen.

Zijn Hoogheijd sulct dan verder ondermimsame bedienen te verstaan geven, dat de heeren gecommitteerde gistere tot snaarmiddaghs, de wederkomste van onse afgesondene hadden verwagt, sijnde egter omtrent drie uiren vertrocken en de onse eerst snaarmiddernaghts daeraen weder gekeert, soodat haer Ed. geen rapport alsdaen van Sijn Hoogheijdts gemeenthijdt is konnen gedaan worden wesende niet te min onse meeste magt en krijgsequip tot het vertreck vande heere gouvern.r hier gebleven in gehoorsaemheijd om nader bescheijd van Sijn Hoogh.t te mogen hebben, 'tgeen ons nu gerapporteert is, en ook bijde de heeren gecommitteerde tot Sebelo medegedeelt, daeromme verwagten Sijn Hoogheijdts breeder Correspondentie opt spoedigste, aengesien de heere gouvern.r daernaer tot nog volgens Sijn versoek alhier is gebleven, omme dan soodanige teeckenen bewijsen van Sijn Hoogh.ts getrouwigheijd en Sijne goedgunstigheijd te mogen hebben, als lange versogt ende gewenst is.

Blijvende toppergeslag middeler tijd aan den opperstierman Gielsvoorden vermeet.

naer voorsz gedane boodschap sal den ast.t Harcx van Sijn Hoogheijd bescheijd om een Corcor tot sijn overvoer naer herwaerts versoecken. waermede wij UE. gesamentlijk de hoede Godes bevelen, en verders tot voorsigtigheijd en goet overleg gerecommandeert en aenbevolen laeten. ter wijlen blijven onderstont UE. goede

vrunden.

Maij 1680 Maleijen int Casteel Orangie

brieff en was geteekent Robbertus Padtbrugge ter zijde stond Maleijen int Casteel Orangie den 15e maij ao. 1680 ——

den prins Gouranja den konings halfsbroeder werd schijnt alreede met drie corrocorren

werd verwelkomt en binnen 't Casteel gebragt

Strekt van hier nader ... loco de heeren gecommitteerdens met een briefje aan de [illegible]

's Avonts omtrent seven uiren werd schijnt alreede van [illegible] door 's Conings halfsbroeder den prins Gouranja met drie corrocorren, agtervolgens voorsz: hoogheijds gedane toe-zeggingen, voordt voort hooft door twee leden uijt den raat verwelkomt en binnen 't Casteel gebragt alwaar door d'Ede gouverneur nog nader met handtastinge en omhelsinge verwelkomt zijnde binnen 't groote huijs en galderij bij geleijdet wierd, alwaar met een romer wijn en eenige versnaperingen getracteert wordende tot omtrent 9 uiren, alswanneer zijn Excellentie met een briefje drie Neder-landers tot een geleijde aan de heeren gecommitteerdens hare loco voortsgesupt, vertoonde nergens hun naar als om te oorlogen toegerust, ten welken eijnde zijn Excellen-tie ook niet en schijnt afgesonden te zijn als gebonden wegens zijn zeggen maar een princelijcke en weijnige [illegible], mits de groote haastigheijd mede konnen nemen, waerop zijn Ed. [illegible] gedient is dat het voor tegenwoordig daar nog niet op aanquam, alsnu het versoek van zijn hoogheijd halfsbroeders corrocorre magt eenige versogt tot versekeringe van zijn goede genegentheijd tot de Compe., opdat deselve om-trent de Ternataanen en d'[illegible] mede mogt blijken, zullende wanneer zij [illegible] tot de wapenen moeten komen, wegens ammunitie soo haest niet verlegen vallen, andere discoursen van sonderlinge belang en is'er niet voorgevallen, in sonderheijd [illegible] Salama, buijten twijffel van den koning [illegible] mede af-gesonden is, om al te zien hoedanig zijn Excellentie van ons onthaelt en wat al met hem vergandelt sou werden ——

Donderdag 16

May 1680 Maleyen int Casteel Orangie —

Donderdags 16e do. — 's Morgens wierd den raad door den heere gouverneur bijeengeroepen, om van derselver advijs gedient te werden of het niet raadtsaam en ten dienste der E. Comp.e en soude zijn, om den koning van Mangaindan Martin Tacandan met een kleet van d' Comp.e mogen te vereeren, mits hij desselfs eerste homagie aan de E. Comp.e betaelen dat hij sich vermits sijn goede getoonde genegentheijd soo tot het Christendom als anders sulx wel soude konnen meriteren; den raadt met den anderen dit voorstel in opmerkinge genomen hebbende, oordeelen naer rijpe deliberatie noodigen dienstig te zijn, dat sulcx geschiede, om verders voorsz: soo met de sonne d'andere omleggende koningen hier door mede te animeeren, en tot meerder genegentheijdt van herwaarts aen te komen, ende te konnen, omme deselve aan ons allengskens te gewennen — en in diergelijke genegentheden, naer d' Comp.e interest te komen, en mogen instrueren. welke kleedt dan verstaan wierd, [illegible] Colonie lacken met sijn toebehooren te zullen daer Martin ende sijn hooghe daermede uijt d' Comp.e naam te vereeren. —

Den koningh van Mangaindan met een lakensche kleedt te vereeren vastgestelt

Vrijdag 17e do. niets van opmerkinge voorgevallen. —

Saturdag 18e do. Inden morgenstond arriveert 't jagt Voorhout van Siolo met schrijvens vande heeren gecommitteerde vermeldende onder anderen dater door haer E.E. geen affa, eenlijc tot de bemiddelinge der Ternataensche saeken en wierd gespeurt, waeromme dan oock voorkomende waren, haer van 't een en 't ander soo spoedig doenlijk te ontlasten, oordeelende niet te min d' besettinge van [illegible] al wat prematuir geschiedt te zijn. —

't Jaghie Voorhout komt van Siolo

Voorder wijders niets van eenige benodigt, soo in gelijk bevonden uit brieffboek te zien, 16. —

en den asst. Harcksz van Tidor

Inden avondstond komt den asst. Harcksz: met Saldu des onder koningh Coda vader van Tidoor welken asst. d'heere Gouvern.r volgende rapport van wegen zijn gedaane boodtschap overhandigde.

rapport van zijn desighe ontrent den koningh Saijfoedin

Rapport van de gedaane boodtschap op Tidoor bij Zijn Hoogheijd Saijfoedin door den asst. Paul Harcksz: en Lunge Houbreeck.

Mijn gebiedent Heer

Het was op gister donderdagh den 16.e smiddaghs dat wij vertrokken tot Tidoore en voor de negorij Tagoela quamen aldaer ter per de Soguijd ende bij ons de postgouder geseijde zijnde heeft sagt den Sampson zonder tijd te verduijren zijn verdere reijse naer Tobelo ondernomen dat tegens des avond ons uijt 't gezigt raakte. waarna strookeert bij Zijn Hoogheijd Saijfoedin door een van zijn soldaten officier ontboden wierd, en seer minnelijk als Zijn Hoogh. gewoon is, ontfangen zijn geweest, mits door hem luijden eerstens afgevraagt zijnde wat mijn boodtschap was, ook waerop 't schip met al de slepende Corricorren gaderwijse te geschieden staet. 't welk Zijn Hoogheijd (naer 't afleggen van u agtb.e groetenisse) verhoegens ons mede gegeven instructie was aanbevolen, is bekent gemaakt te werden.

Eerstelijk hoe dat bij u agtbare sampt den gewoonl. raadt van Malaijen hoor gevonden, en met Zijn Ho. tot voorstand vant gemeen, raadsaam g'oordeelt is, het op heeden hier voor bij gereijst zijnde sagt den Sampson met vier Sangische Corre Corren naer Tobelo te zenden, om aldaer de rovier Tobelo te houden, desgelijx gelieve Zijn Hoogheijd geeijlingst voor, geslagen heeft zijn onderdanen tot Wamma en Gita te brengen dat zij mede aanstaande zijde, die

tot

Maij A° 1680 Malleijen Jnt Casteel Orangie

tot Tosoho houden de ternataanen en deselve
aengaende hen Zoodanig te bewaren dat Zij niet weder
geen oorlogt mogten hebben, nog komen t'ontsnappen,
tot Zoolange men den uijtslag van Zaeken Zal te ver-
staen komen, dog egter wel moeten gelet worden dat er
geen offensive hostiliteijten of vijandtschap bedreven
word. —

2ᵈ Geinsinueerde ook Zijn hooghijd daaromme aen deselfs
onderdanen die op Tosoho mogten Zijn of verders daar
ontrent op t'ontbieden, ende vande ternataanen etc.ª
t'onderscheijden en alle handelinge, inwegen ook te verbieden
dat aan niemand vande selve eenige d'minste provisie
of mondtkost nogte toegereijkt nogte verkogt worden,
maar integendeel geinsisteer op al Zijn hooghijts landen
te beletten, dat Zij van Zulcx t'minste niet op en doen.

3 ten derden ende ten laesten, is Zijn hooghijd onder kennis
sam.ᵗ reedenen te verstaan gegeven hoedat de heeren
gecommitteerdens eergisteren tot 's naermiddags 6 uur naer
de fiscael en wedercomkeering van hier getraght hadden,
nogtans was Zijn E.ᵈ en wij niet verder dan op den
middernagt daer verschenen, over Zulcx Zijnde gem.ᵗᵉ
heeren op dien agtermiddag naer Weda vertrocken
daaromme haer E.d: van Zijn hooghijdts goede genegent-
heijd en is konnen gedaen worden, blijvende niet te
min de meeste magt uijt t'Cruijsschip tot [illegible]
vande heer Gouverneur, opgeschort in handen geïnd
om nader bescheijd van Zijn hooghijd te mogen hebben
t'welk door den fiscael voornt. den heere Gouverneur
gerapporteert is ende t'geene ook de heeren gecommitt.ˢ
tot Weda mede geparticipeert, wes den heere gouverneur.
volgens versoek Zijn hoogh.ᵗ opde beloofde en weeks op

mijn

mijn vertrek te scheepen, Corracorren, maer woud
inwagten etc.a omme van soodanige wercken en bijsterke
van sijn hoogheijdts getrouwigh.t en luijsterie gemoed,
gerustheijd te mogen hebben als langh verhoogt, ge-
wenscht en wijnd eerst als gesegt op gister avondt de
langh gehatt.

Op t eerste nopende 't schip en Corracorren naer
Tossero etc.a was sijn hoogheijdts antwoord van-
ongemeen veel gedaan te sijn, onder belofte dat
van wanneer en quota p.r den eersten te sullen
laten gelasten, dat hoe een soodanigen wagt bov-
en om Tossero sullen hebben te beleggen, dat sij ge-
noegsaem sullen moeten daer binnen blijven, egter
onder recommandatie sonder beswoorte vijandschap-
aan te doen tot dat den tijd geboren word, soodanig
het met de saeke afloopen mogt; onder presentatie
als wanneer de tot nogtoe halsstrijgie Ternatanen
naer geen reeden nog redelijkheijd souden willen
luijsteren, maer den schadelijken oorlog voor de werd
kiesen, alsdan sijn hoogheijdts malabaresen bijsoorts
Halmahera wiel laten met Corracorren om Tosso-
om aldaer langhs heen en tot aen Sanoodwoa tot schoo
behouden.

Op t tweede was sijn hoogheijdts antwoord dat hij tot nog
toe niet anders en weet, of daer sijnder geeningh van
sijn volcq op Tossero, ofte ewerts bij de Ternatanen
of bij derselver aanhang, egter beloofde eens nader
te sullen laten op ontbieden en belangende
van eenige provisie of mondtkost aan de Ternatanen
etc.a te verkoopen, of die eder dat sij op sijn hoogh.t

landen

Maij 1680 Malleijen int Castell orangie

landen souden geloopen, sal Sijn Hoogh:t dies ten
ernsten strictelijk verbieden, belovende boven Sijn
Hoogheijd niemand vande sijne te sullen laten naa
Tofferho scheppen dan met sijn licentie en gewoonlijke
pasje.

op't derde had Sijn Hoogh:t weijnig konnen beantwoorden
wijl de geweesen geeijschte Corre corren al van
hem naar Malleijen afgesonden was, dan was eijndelijk
wel vergenoegt dat de selve gevaren. nog had de gem:te
Corre corren hebt gelieven te wagten, tot ter versochte van
U.E. agtbare G:le volgens resolutie mogte naar Sooloo ver-
trekken, Sijn Hoogh:t dog al voorens geliefde bekent te
maken; hadde wijders niet bevelen dat de heeren
gecommitteerdens naar Boerat (mits de fiscael Wanga
door hem opgehouden was) naar Sooloo vertrokken sijn.
verhoopende dit voorverm:e nagtervolgens last als U.E. G:le a.
mij schriftelijk hebt gelieven te beveelen, komende
nu tot het mondeling gelasting van wegen de
princesse Gammalamma den koning aan te dienen en
waarschouwing dat hij dog immers geen verdere oor-
saecken en motten op Tidor veroorsaecken, dan hij (god
betert) tot nu toe veroorsaeckt heeft, waarop Sijn Hoogh:t
geliefde te letten ende voor te komen, op dese billicke en
seer importante waarschouwinge, heeft Sijn Hoogh:t mede
belooft te sullen agtervolgen en een waekend oog op
haar te houden.

nopende vande princen Carells en Pancolla, hebbe
Sijn Hoogh:t mede naar vermogen om standvastig te voorge-
houden en van wegen U.E. agtb. Sijn Hoogheijd in
bedenking gegeven, datter tegenwoordig tijd en goede
gelegentheijdt stond gebooren te werden om die
princen in soodanigen staat en aansien weder

te

te brengen daerinne Eijle vooren in deselve sijn
geweest, als ook den Schrijver Canissie naar sijn
qualiteijt, hierop heeft sijn hoogheijd in antwoord
gedient dat hij ook daerover veelmaelen sijn gedagten
heeft laeten gaen, maer noijt heeft deselve openbaer
andere dees was tot nog toe geen tijd der gestoelinge
voor die gemelte princen, maer als den oorloge
mogten aengaen dan wilde sijn hoogheijd daer over nader
met d'Ed. Compe. die sake overleggen, maer van Canissie
tegens sijn hoogh. voor diensten van hem te hebben daer
omme zoo niet veranderen van sijn gedaenten, als ook in
aan Canissies brieven het te stellen merkelijk bespeurt
heb, dat sijn hoogheijd hem niet gaerne sonde missen, gelijk
ook Canissie rondtuijt sijn resolutie daerop verklaert heb
bij sijn hoogheijd te willen continueeren, waeromme geen
verder discours hebbe gemaekt, maer daervan afbrekende
ende den tijd verders deurgebragt hebbende met gemeene
discoursen is mij kinnelijk van sijn hoogh. afscheijdt
vergunt, onder versoeken begeerte, wijl soo haest geen
vaerluijden tot mijn overvoer naer maleijen had konnen
beschikken, tot morgen te willen vertoeven, wanneer
mij ook nog eens wanden bij hem ontbieden en iets verder
doen verstendigen, maer des anderendaegs den 17e vrijdag
zijnde, en quamer niets af op het seggen voornt. van sijn
hoogheijd, dan een simpele complemente te middernagt
door dat al na dat sijn hoogheijd onvergiffenis was & soukes
van dat mij, niet wat te pilsjaeren hadde gehad (doglidoor
om dat haer sabbath had geweest) niet bij hem ontboden
nog depesche vereert had, maer op morgen mij verseekert
liet te sullen afgevaerdigt worden, dit behelst de compliment

van

van Zijn Hoogheijd met eerbiedigheijd soo goed als konde
weder t'antwoord hebbende is de verdere nagt met ruste
doorgebragt tot heden
Saturdag den 18.e wanneer op den middag (mits geen middag
was) ben om in kort vanden koning ontboden, te mogen
worden hebbe mij dan naar boven begeven bij des konings
drinkwaarders, die mij dan aan Zijn Hoogh.t liten aandienen
en daerop aanstonds ter audientie door de paap of himan
Samade, en voorn.e Canisse geleijt en zitplaats gege-
geven wierd, beginnende Zijn Hoogheijd deze volgende
woorden te verhaelen. als namentlijk dat hem op gisteren
van een zeekere quottaquaak, welke van Tosheo met kor-
ting geleden op Sitta door honger en ongemak is komen
overlopen, berigt is geweest, hoe dat hare vier Corre-
corren van Tololo inde rivier Tosheo leggen, met voorne-
men om vandaer verder te stevenen, als eerst naar Boero den
le wedde naar de Contreijen van Amboina, ende verder
over Sula, Bangaij, Gape en Tambocco en de q.e over
bouton naar Maccassar, dog en zijn zij tot nog toe niet
uijt de rivier voormelt gescheept, inde welke zij ook hun
met de uijtrustinge zullen moeten bemeen beijsen

Wijders was Zijn Hoogh.t door gemelte quottaquaak mede
berigt dat de sterfte zoo groot onder haer macquianders
zij geweest dat zij zedert hunnen begonnen oorlog 3000
zoo mans vrouwen kinderen en slaven door honger en
koude als ongemak hebben verlooren, en dat de meeste
op Tololo geweest zijnde macquianders vanden koning
en Tololo tot Macquian ontvlugt zijn, Ngoplo boste
die bij de koning van Ternaten als Ngoslas of huijsdienaer
maar geweest zijn, tot wat eijnde zij gemelte mac-
quianders den koning verlaten hebben. geeft den
koning

koning daer op dien dat se vergenoegde zijn indien den ter-
nataanse koning mogte vrede maken, zij (door Caccarij
opgehitst) bevreest zijnde geen pardon mogte erlangen
dog steeckende van dit alles onder de verbeteringe van ue:E
agtbare wijse oordeel &c —

ook berigte mij zijn hoogheijd dat dien meergemelte quotta
graan en andere luijden meer sonder vergaert hebben voor
den ternataanse koning een vlugtberg sonde voor zijn pers.
hebben laten opsoeken, om zig met de zijne als de
nood hem mogt komen te [illegible], daerop te mogen —
escappeeren en is dan den berg Sioli genaamt voor hem
koning gekeurt, welck hoe gelegt inde bogt van —
sawoewoe benoorden de rivier. —

en eijndelijk hoe zijn hoogh.d van d'overkunst op gisteren
tijding bekomen heeft dat weijnig dagen geleden de Tabaroos
in zijn hoogheijds dorp tattonga geweest zijn, met voor-
nemens die ingezetenen tot ontrouw op te hitzen en van
hunnen koning hoe geheel af te trekken en alsoo
de garnasser, met hun tegens de E. Comp.e aan te gespen
dog de tattongareesen hunnen koning getrouw zijnde
hebben zulcx de ontrouwe tobaroose boeven in der minne
afgeslagen, waerop die van tobaro (welck naer gissing
ruijm inde 30 geweest zijn) haer voornemen vrugteloo
ziende uijt vallen, zijn zij uijt spijt, tot dadelijkheeden —
getreeden, mits in die vergaderinge een vande tattongarees
doodende, en twee gevangen namen, waerop de beledigde
genoodsaekt waren geweest met. eenmael te
vallen, en dooden alsoo vier vanden vijand, mits hun
gevangen ook verloste, en de rest van haer in de vlugt
hebben verjaegt, daer mede ~~zij~~ gelijk gewoon zijn,

hoe.

Maij 1680 Maleijen int Casteel Orangie

veele van zijnne schepen, swaarden en voorsz. gigles ten buijt voor de Taffongers naerlieten, waarmede deze in aller verblijd sal zijnde, terwijl niets meer van te lang nij van den koning berigt wierd, dan dat zijnde eenige mij hongeroor te fos niren sagter middags afscheijde en voor Salema met een snoeg schepperde coragie de pressie verlaende, waarin de zier weden aangelandt ten, onderstont geschreven heer UE.[ee] getrouwe dienaer en was geteekent Paulus Sarchi. —

Salema had niet anders voor tegenwoordig te verrigten dan om wat kleeden te koopen, 't geene hem gelangt en toegestaan wierd, niet tegenstaande al laet en de winkel toegesloten was. —

Sondags 19 d[o]. niets anders voorgevallen dan eenelijk d'E.[er] Gouvern.[r] door den lock Andries berigt wardende dat er aan Cajoumera een Sangise prauw was verkomen, waar uijt sommige wat quaals voorspeden als of d'Eijlanders door eenige buijten landtse vijanden wierden aangetast, omme dan voorn. prauw op te zoeken, wierd prins Robbert van Tabocan met zijn coracor ten eersten afgezonden, die des namiddags wederom komende rapporteerde aan ofte ontrent Cajoumera geen prauw ofte prauwen gezien of te vernomen te hebben, soodatter geoordeelt wierd deze uijtstroijsel en geschiedt te zijn, om ons te disorderen, deselven wierd den Secretaris gelast ondersoek te doen van waer gezeijde gerugten voortgekomen waren, maer naer 't zelve gedaen hebbende, heeft niet verder konnen vernemen ofte ontwaer werden, dan dat die sijnen oorsprong genomen heeft van eenige mardijkers die uijt visschen geweest waren die een prauw ontrent voorsz. plaets zijden gezien

te

May a.o 1680 Maleijen int Casteel Orangie

te hebben souden weeten van waer gekomen ofte belandt was de—

Maandag s 20e. | prins Gorantjo komt weder om van Jeloo met een brief vande Heeren Committeerde

smorgens vroeg komt de prins Gorantjo met sijn ge=
selschap weder om van Jeloo, brengt een brief vande
Heeren gecommitteerdens, waerinne ten principaelen
word vermelt hoe de gem.te vander Duijn ende de geene
op eijgen presentatie hem aan land hadden begeven om
met de Ternatanen in conferentie te komen, 't geene
volbragt en door deselve daertoe een dag vast gestelt was
maer naderhandt wanneer zulcx ondernomen is, sijn
haer E.le benevens de Ternataense gijselaers uijtgejouwt
en bespot geworden, waeromme te raade geworden waren

dan hi door de Ternataen. word bespot.

op dusdanige wijse niet meer te versoeken, hebbende
ook de prins Gorantjo niet langer willen ophouden, ver=
mits sijn last vanden koning geweest was om
oog getuijge te sijn van 't geene er verhandelt mogt
worden, waervan dan den koning rapport most gaan
doen gelijck breeder blijkt int briefboek. Gem.te
prince versogt datter iemand uijt den raad met hem
naer Gilolo mogt gesonden worden, om benevens hem
hoogstevoorsz. tot Jeloo te rapporteren, waertoe den
ass.t Harthz: genomineert en desen voormiddag met
sijn Excellentie afgevaerdigt wierd, hebbende de voorn.
met sijn Excellentie geen verdere t'samenkomsten van
eenige opmerkinge gehouden, dan eenlijk met
minzame discoursen aangemoedigt sijn reijse
te versten te spoedigen omme tijdig antwoord vanden
koning te mogen bekomen – anderzints hond de sijn
hoogheijd sig extraordinaire ter uijtwillig ten dienste
der E.le Comp.e.

gem.te prins keert weder om van Gilolo in desselfs geselschap de ass.t Harthz:

kort

May A° 1680 Maleijen Int Casteel Orangie

De hagt voorgesondt naar Seloo

kort naer 't vertreck van Zijn Edele wiert de hagt
het voorgesondt met een brief aen d' geijste benodigtheden
naar Selolo gesonden vide briefboek.

Des naermiddaghs de Sockeren Lidorees met namen
den gezadje hier in Secretarij versoeckende om transport te
passeeren van zeeckere Soee, dien hij met twee op Lidoor
woonagtige Christenen Damon en Thomson, als mede
participanten van gemelte Soee, aen den burger Joghem
Meijer voor de somma van dertig rijxd[aelder]s had verkogt.
voorsz: Soee zijn verkoopinge verstaande, begost aen den
Secretaris, mits in de maleijtse tael redelijk wel ervaren
zijnde, zijn beklag te doen, seggende en verklarende
hij geen slaaf maer een vrij geboorne van Boero uijt
de negorij Waijsamma te zijn, wesende hij 't gedert
ontrent vijf maenden geleden met nog 62 andere soo
mans als vrouwen, waeronder ook zijn eijgen wijf genaemt
Canatal, door de mabarezen met twee Corracorren aldaer
aangekomen, geroofft en in slavernij naer Maba gebragt,
alwaer hier en daer verkogt en verstroijt geworden zijn
den meestendeele aen de dorpelingen van Wajelag, ende
vermits naderhand zijn hand tot vlugten schoon gedaen
had, soo was hij bij gem[elte] int gedert ontrent drie
maenden geleden uit voort gestelt, en daerdoor op
Wamma geraeckt, van waer met een prauwtje naer 't
eijlandt van Macquian overgesteeken had, en aldaer
door eenen Lebeij en Alij, inwoonderen van Guoffaquia
weder gevangen genomen en vervolgens naer Lidoor
gebragt, door dewelcke hij dan ook aen bovengemelte
Lidorees en Christen overgeleevert is

voormelte Soee verklaerde mede dat de zelve mabarezen

inde

Maij 1680 Malijen int Casteel Orangie

inde revier van Wakonna op Bouro hebben ambans-
mardijkens sloop afgeloopen en verbrandt hadden
in mede vier der selver gevangen, die welke tot
nog op Maba ter slavernij verbleven zijn, doende
vande Zelve Zonde gent. zijn opgan, uijt welke
chialoup gezeijde rovers onder andere goederen ook
een Zegen geroofft hadden van 160 vadem lang ende
dijnderlijk zeggende d'ringe der gemelde rovers
in onlangs op Tidoor gericht te hebben. ——

Omtrent agten een inden avondstond komt den ass.t
Jarks L Weddrom van Tidor #

\# werdende door Salama herwaarts gebragt die leden vorsten wederom heerde, met veele groetenissen aen koning en verzocht dat dog de beloofde Corconmagt soo spoedig als doenlijk herwaerts mogt gesonden werden. ——

Soo mede wierd Zijn Hoogh. p.r gem.te boodtschapper in bedenken gegeven ofte geen kans en soude zijn om d'van Losarij ontsnapte Corrdcorren weghtegaen ende mogelijk zijnde dat Zijn Hooghejd die last op hem geliefde te nemen en tzelve door zijn volk bevorderen. ——

Salama gescheijden gescheijden zijnde gaf de s.r gouvern.r buijten 't Casteel om oorlogs fregat t ontvoert te naesten bezigtigen, of tselve niet soude konnen vande wal gebragt werden, maer bevindende zulcx niet 't gemeene tij en laegwater voor tegenwoordig ondoenlijk te zijn, Wierd er de zijn eene spiongtogtje per de schuijt van Romerswael naer Soolo te doen, om met de s.r gecommitt.s wegens eenige poincten nadere des jegenwoordigen staat van zaken te delibereren, gelijk ook ontrent tien uiren daeraen geschiede. ——

d.E. H. Gouverneur

Stuert p.r schuijt na Soolo om met de gecomm.n nader te delibereren. ——

Dingsdag 21 d.o

Indenmiddag elf uer komt de E.d.o Gouverneur weder vande Soolo werdende door den koning van Mangandan met d'verdere hooften der bondtgenooten benevens den raadt op 't hooft verwelkomt. ——

s Weder om gekomen zijnde

D'boodt van Romerswael naer Dodinga gesonden met ordre om 'tgeen d'Experiment van daer op t ontbieden ——

'snaermiddags wierd den ass.t Garbez per de landtschuijt naer Tidore gesonden met de volgende Instructie tot Zijner Hoogheit van 't gemeen hem den koning daer sodoen te boodtschap aenbevolen is. ——

rd den boodt na Dodinga gesonden om t Experiment op t ontbieden. En garbez p.r de landtschuijt na Tidore, met

Instructie

May 1680 Maleijen(?) Int Casteel Orangie

deze Instructie [illegible] verrigt

Instructie voor den assistent Paulus Harts(?): gaende van hier per de Landschuijt nae Tidoor, waer na hij aldaer en ontrent den koning Saijfoedin sal hebben te verrigten

Naer ons gants vriendelijcke groetenisse nae ouder ge-
woonte aenden koning Saijfoedin, sult zijn hoogheijd be-
kent maecken hoe hem(?) op gisteren met den prins Horadjango
aldaer verschenen last onder anderen hadde de brieff door
den koning van Ternaeten en zijn bobatos aen den hoegoe-
goe alam dese L: zijn hoogheijd ter hand te stellen om te
mogen zien en lesen, dog dat evenwel verschuijmt en ver-
geten hebt, waerom wij andermael derwaerts overkomt
zoo om de selvige als ook die brieff door den koning van
Ternaeten aende heere gecommitteerdens dese L: zijn
hoogheijd te laeten lesen, waeruijt sal blijken hunne
onbeschaemden eijsch en laetdunkentheijd en opgeblasen
gedaghten laetende verder aan zijn hoogheijds. —

Hebbende wij hierneffens nog mede opgebragt eenige
articulen en poincten, de welke voornemens waeren de
koning van Ternaeten en zijn bobatos voort laetste toe
te senden, ende te doen overhandigen in tegenwoordigheijt
vanden prins Horadjango deselfs broeder en heeren
Hijsbaers(?), goegoegoe alam, Capitein Laut Toli(?), en
Quimelaha Marsaoli, het welke hoe [illegible] het
afgeloopen is en dat in plaetse vande selve aen te
vaerden, beschimpt bespot en uijtgejouwt zijn is
zijn hoogheijd bekent, dat egter zoo kan zijn hoogheijd
daerin sien, ende daeruijt oordeelen met wat een
langmoedigheijt en dus lange door ons gearbeijt is en
wat voldoende meeninge en goede genegentheijt om door

godt

Maij Ao. 1680 Malijen Int Casteel Orangie

god en menschen hiernaamaals en tegenwoordig onschuldig
te mogen blijven

Dat verders indien 4 Corn: Corren ons dog ontsnapt zijnde
ende bij aldien zijn Hooghijd geen mogelijkheijd en ziet
om de Zeeroo tegelegaaren en deselve te betrappen en
beknippen den geboorden en gezamentlijk begeeren, wie van
voornemens zouden zijn, bij aldien zijn Ho. ook des goedt
agte de bezetting van Cosjeo te verlaeten, om gezamentlijk
naar Paolo te gaen, te meer zoo wanneer zijn Hoogh.
moet hebbe aldaer d'uijtgewoekende macq Iranders tot zijn
wederkeeren naar haar eijland te bewegen, onder hebbe
vande E Comp.e getrouw te blijven, zullende de Malab
vant geweegde door hem dat bijzonder, als 't voornoorde
vanden [illegible] in zijn huijs als vanden [illegible] burger
op de Hoora-eijlt naar billijkheijd ingeschikt worden,
en mogten dan die van Cosjeo int bijzonder ook aangemaant worden, d'E Comp.e getrouw te blijven, zonder
naar iemand anders dan der Hoven billijke bevelen
te luijsteren, bij aldien hem wel verdiende straffen
willen ontgaan. Gebonden een soldaat mede
gebragt met verzoek dat door zijn Hoogh.t met een
prauwtje aan ons schip naer Cosjeo mogte gebragt worden
om 't selvige vande Corn: Corren op te doen komen.

verders dat zijn Hooghijd bij zijn te zenden magt van
Corn: Corren een groot getal kleene Canoos en vaar-
tuijgjens gereet te vaagen alwaar tot 20 st: toe zoo
om tot spiejoens, als tot het landen vande onzelve
mogen gebruijkt worden en dienen, alzoo alhier op
malijen daarvan heel schaars over deze ontstaande
onlusten, verzien zijn, en eijndelijk zijn Hooghijd

omstandig

omstandig te verhalen het geen ons vande allere
te koop gebragt wesende slaef gesegt ende verhaelt
is, hiermede vaertwel, onderstond uE: vrindt
en was geteekent Robbertus Padtbrugge ter
zijde stond Maleijen int Casteel Orangie den
1 maij 1680.

Woensdags 22 do. niets van opmerkinge voorgevallen

Donderdags 23 do. smorgens vroeg arriveert 't Jagt d'Experiment van
't Jagt d'Experiment komt van Dodinga met Brandhout
voor Dodinga met een partij brandhout, wesende
d'overig hedden van voorsz: jagt te berigten hoe den
lathartigheijd der opvarende.
ig hoeker een groote vloot, naer gissinge van een brand
der te zijn geweest, op hun vant land afgesonden was
waer door 't eene anker hadden laten glippen en het
ander het touw afgekapt en aldus op een vlugte
gesett. zonder eenige vier of mensch gesien
of vernomen te hebben, behalven dien wordt er ver:
scheijdentlijk van getuijgt van niet volkomentlijke
te konnen weeten, of het op hun afgesonden een
vloot of iets anders geweest is, ende om dat hierdoor
hunne schandige lathartigheijd tot groote schande
onder vande E Compe. hebben betoont, is den fiscl.
gelast zig vander zaake te informeeren en tegens
deselve als naer reglen en s Compe. ordinantien te
procederen, des voormiddags ter gewoonelijker
ure vergaderinge van Justitie beleght ende
daarinne geb[esoign]eerde word aande rollen van
Criminele en Civiele zaken gerefereert.

Harks en komt wederom van Tidore
savonts laat komt den assistent paulus harcks
wederom van Tidoor, zijnde door Saldina tot aende
schepen

Maij Aº 1680 Malleijen uijt Casteel Orangie ——

schepen geconvoijeert, verder te vaeren, was hem vanden koning wegens berigt verboden; 't geene op de boodtschap van Harthsz, door den koning Saijfoedin is g'antwoord, zal uijt deszelfs rapport hier onder aangevoegt konnen gezien worden. ——

Volgt over dit zijn schriftelijke rapport ——

Rapport van gedaane boodtschap

aan zijn hoogheijd Saijfoedin koning van Tidoor door den assistent Paulus Harthsz:

Heer

Soo als wij door u edle agtb. op den dingsdag agtermiddag den 21e deser loopende maij 1680 van Malleijo zijn nae Tidoor gezonden geweest (naer dat onze vaart van wind en regen op de weg gehadt te hebben, zijnde, tegen de middernagt daeraen op Tidoor gekomen, en bij onze postgouders tot den naesten dag, den 22e woensdag met ruste doorgebragt, wanneer des ogtens vroeg —— salemma van onze komste hebbe doen bekent maken onder versoek zulcx ook met eerbied aan den koning Saijfoedin mede te doen, 't welk door d' salemma int kort gedaan wierd, dog niet eerder, maar naer gewoonelijke wijze des agtermiddaegs ten drie uiren eerst, bij zijn hoogheijd ontboden wordende, mijn schriftelijke aanbevoolene boodtschap (naer het afleggen van u edle agtb. eerbiedige groetenisse) in deser manieren dede, namentlijk hoe [illegible] met den prins Hoenadjango hier verschenen zijnde onder andere last hadde de brief door den koning van Ternaten en zijn mantries aan den hoog Ed. heer Gen.l: zijn hoogheijd ter hand te stellen, om te mogen

Zien

Maij 1680 Malijo int Casteel Orangie

zijn verlezen, dog dat zulcx verduijstert en vergeeld
heb, waaromme nu andermael bij zijn Hoogh.t gezonden
ben, zoo om dezelvige, als ook die brief door den
koning van Cornaten aende heeren gecommitteerde
zijn Hoogheijd te laaten lezen, waaruijt zijn Hoogh.d
zal kunnen zien hunnen onbeschaemden eijsch en
laat dunkende als opgeblaatse gedagten, latende
't verdere aen zijn Hoogheijdts oordeel met eenen die
genoemde brieven den koning terhand gestelt hebbende,
las zijn Hoogheijd met groote verwondering voor
eerst de brief aan Alam ende niet min met ontstel-
tenisse en gramschap die, aende heeren gecommitt.s
door den koning van Cornaten geschr: was, inzonderheijd
wanneer quam te lezen dat den Cornaten den
koning de Cidoreijen mede onder zijn bagiaen of
dere voetvolk noemde, dog eijndelijk zijn Hoogh.d
met deze woorden uijtvaerende, zeggende dit is hem
te vergeven wije zijn deze brieven als niet weetende
wat ze inbrengen zullen tot zaek regtvaerdig making
alle in deze hunnen onbeschaemden eijsch &c.a maer
hebben nigt haust, begeerende dierhalven den koningh
die brieven niet langer te zien, maer hij deselve
aanstonts weder overleverde, met recommandatie dat
ik die sourat parlevente of scherpe brieven maer
zoude wedermede nemen, bezondere in tegendeel
weder van mij nam, de articulen en puncten, de
welke voornemens waren gehaerst den koning en
zijn Corales van Cernalen voortaerst toe te zenden
ende te doen overhandigen, in presentie van den prins
Goradjango voor m.t en heeren gijselaers, Godgodga

Alam

Maij 1680 Malieijen uit Casteel Orangie

de Alam, Capitein Lauwt Ree en quindlaga mardaoli dat
vrugteloos afgeloopen is, gelijk Zijn Hoogheijd daarvan
omstandelijk door prins Goradjango is onderrigting gedaan
als ook hoedanig de ouden met de genoemde articulen naar
de rebellen gesonden, maar beschimpt, bespot, uijtgejouwt
en terugge gedreven zijn, alle twelke Zijn Hoogheijdt
mede seer vremt voorquam in sonderheijd als alle de
soo cordiale en genadige poincten de Ernataeren van de
Hoog Ed. gegeven hadde, seggende [illegible] te palien,
liens, langmoedig en genoeg verdraegelijk de heeren
int generaal geweest te zijn, waarvan genoeg saam
getuijge konde wesen dat de Ernataeren oft wint
besonder den Koning en eenige van zijne principaelste
stookebranders, geen vreede maar den oorlog zijn be-
gerende, dog bekragtende eenige [illegible] de welke
den oorlog soo gaern souden willen voorkomen, maar door
den Koning en de heeren Wargesten sonder twijfel ver-
hindert werden.

Zijn Hoogheijd is mede wegens 't jagt den Sampson en bij de
zeewe zijnde Corre Corren tot Losarij voorgegeven geen
soo bij aldien Zijn Hoogh. geen mogelijkheijd en sag om
d'ontsnapte 4 Corre Corren t'agterhalen en vergeefs te
betrueelen, en te besnijden den [illegible] gewesen en de ge-
samentlijke heeren wie van voornemens souden
zijn, bijaldien Zijn Hoogheijd Lielt geraden de be-
zettinge van daar te verlaten om gesamentlijk
naar Jokso te gaan, te meer soo want Zijn
Hoogheijd moet hadde aldaer de uijtgewerkte [illegible] mag.
tot het wederkeeren naar haar eijland te beweegen,
dog onder ende van de E. Compagnie gebruijks te blijven,
Zullende de salaris van 't geplegde door hun int bijsonder

als

Maijo 1680 Maijin int Casteel orangie

als voorwoorden vanden tapper in zijn huijs en
vanden ingelijks burger op de hooraitjes naer billijk-
heijd ingeschikt worden en dan die van Losjezo int bij-
zonder ook aangemaant werden d'E Comp.e ge-
trouw te blijven, zonder naer ijmandt anders dan
der zelver billijkheijd ~~te~~ bevelen te luijsteren
ingevalle zij na de verdiende straffe willen ontgaen

hierop was zijn hooghheijdts antwoord geen gedaghten te
hebben dat d'ontsnapte vier Corr.e Coracoren iewers
beworden ... of bij patientie te vinden zullen
zijn, maar ... het gerooft haere reijze directe
zullen hebben ondernomen wijl zij op Losjezo van
alles genoegzaam zoo van sagu etc.a haer zullen
voorzien hebben gehad, verders der zelven ook goede
de bevestinge maer van daer op tontbieden zullende
tot dien eijnde een prauw op morgen voor die soedaer
versoghten, om de brief aen den Stierman Commandant
Frans Fransz. te doen bestellen ——

Bevonde met een ook de tot nog op Losjezo zijnde
marquianders tot haer vaderlanden te gaen —
eenstemmig met alle ijver daerinne t'arbeijden,
met zodanige gunstige voorwaarden als hier
voren gemelt staat, desgelijcx ook ontrent —
de Losjezos int bijzonder tot getrouwigheijd aende
Comp.e zonder naer iemand anders dan der zelver
billijke bevelen te luijsteren —— &c.a ——
van nog 10 a 20 of al wast er der meer kleene kanoos
en vaartuijgen van 4. 5. 6. 7. a 8 man daer in mede
te zenden

Maij 1680 Malleijen Int Casteel Orangie

te zenden Corre Corre magt van zijn hoogh. mij mede
geraest den koning te verzoeken om zoo tot spions als tot
het landen vande onze te mogen gebruijckt worden, wijl
tot malleijen daervan heer schaars door deze ontstaende
onlusten, verloren zijn, hebbe nu de gedane onderstand den
koning belooft te zullen als verhoogt is te gehouden
en betaelt te worden ——

Belangende vande te koop gebragt zijnde slaaf door eens
Jeckere lidoreeis Jongehadja genaamt hebbe zijn hoogh.
mede onderrigting gedaen zoodanig als in d'agtb. mij
op den 20 = desen heeft geschreven met een briefje op lidor
te Commanderen, welk zijn hoogheijd onbegrijpelijk
tontijdig ter hand gestelt zijnde mij op heeden eerst
overhandigt heeft, zeggende zijn hoogh. daerkaer
kantstelling te hebben onder hoogt, maer Contrarij te
houden, als den slaaf zoe heeft verklaart, namentlijk
dat d. zoe, niet vande Makareezen als hij voorgaft
van Boero en zijn negorij waijsamma met zoo veel te
reeden, bo zielen is geroofd geweest en op Maba gebragt
etca. —

Maer zegt zijn hoogh. dat d. slaaf zoe door den Jeckere
Boronge hinan of priester welk van Boero over hila
in gezelschap vande hilasche salahakan of stadthouder
talouki genaamt te, otto jongst geleden tijden der be-
roerten van Amboina op lossojo komende aldaer anders
hier voorengen: Ali en Lebe verkogt is, welke luijden
in deze onlusten tot gebrekkelijkheeden vervallen wezende
en daerom ook van lossojo op hiera en vijandelijke lidoor
is komen overlopen, hebben aan gemelte Jonghadja
verkogt, verklarende zijn hoogheijd, zulcx de
sincere waerheijd van den voorgemelte Alij en Lebe te
zijn, welke twee luijden de gemeltioneerde

slaaf

slaaf heeft belogen gehad, dat hij eens wanneer
van Craba verlopende en op Macquian gekomen
souden gevangen zijn genomen etc.ª dog des niet te
min beloofde zijn hoogheijd nog nader bij de
Mabarijen te sullen laten inquireren of d.º slaaf
haer ook met de waerheijd mogte hebben beschuldigt
vresende verijders zijn hoogheijd om hoedanig met
d.º slaaf te handelen, zij in, in agte goetvinding,
her zij om een aander koper te vergeren of restitutie
van penningen, waarom aander hebben en d.º slaaf
gevangen te nemen, want wat zijn hoogheijd aan-
belangt vertrouwt vastelijk d.º soen, niet de waarh.d
gesprooken en heeft, hiermede tot den avond den
tijd doorgebragt hebbende, wierd mij van zijn hoogh.d
afscheijd vergunt, onder versoek dat op morgen
ogtent, nog eens bij hem wilde komen, wanneer
mij nog iets soude bekent maken, 'tgunt
zijn hoogheijd geaccordeert hebbe, gaande alsoo zijn
Casteel den berg af, na der in ons gewoonlijke logem.t
tot heeden den 23.e 's ogtends te 8 uuren wanneer
weder naar den koning die mij dit volgende bekent
maakte na boven verwerder, te weten dat de
hoofden van de hiervoren ontsnapte Corocorre
van Lossego in deese onderstaande persoonen (soo
als hem nader en voorderwaarts verklaart is,) bestonden
namentlijk op de grootste Corocorra of Cagonja
gen.t Catta Sougi weijnig vaderen van de voornaam-
ste personagie van Amboina is geweest ter zee
met de hiervoren aangehaalde

Guinau

Maij 1680 Maleijen int Casteel Orangie

Iman of priester van Boeroa wesende haer Correctoor gewaepent met twee prinsestukjes begaeben ander schiet geweer als basson, hadde en musquetten, sustineerende Zijn Hoogheijd dat haer reijse naer Boero en Amboina ende van daer over baton naer Maccassar te geschieden staat.

Talabi Salagabean of stadhouder van Sula hier voorts gesandt naer de Sulaes

Ngoslaeven van den Coningh van Ternate de Sicabander ende dat heen tot hier aan ~~Labancan~~ Tomboecoe Tombagua

Balikan een luijtenant van den Coningh voornoemt over Bangaij hape naer de straet van Balanta jae godt weet of ook niet hare diepen in de bogt, wije van hem gesegt wordt, dat hij de Celebes sal doorkruijsen, dog wat van desen saeke ge- steeren sal niet wijder oordeel van uwe Hoogagtb.

Zijn Hoogheijd gaf mijn in de te kennen hoe Zijn Vasals of onderdaenen onderlinge praetjes en swarig- heden maeckten van dat Zij tot nog toe niet van haer nagere recognitien kregen, wes Zij ook in dese gelegentheijt haer wat loom laeten vinden, int ver- haelten van s Conings gewigtigheijd te komen aende Comp.e hier op gelijcke den fiscael S.r Tot- zang met Zijn aantwoorden op 't door Zijn Hoogheijd voor te kennen gegeven heeft, geantwoordt geworden dat de nagere recognitie van Zijn Hoogheijd altijd klaer int fort bereijd lag, hier op diende Zijn Hoogh.d

dat het

May 1680 Malaijen Int Casteel Orangie

dat het wel waer was, maer souden nog liever eerst
sien hoe sijn beleijt in deze tijd sijn drager mogte-
eer het souden uijtvoeren, dog streckende tot lof ende
goetvinding van haer agtb.re en gesamentlijke
heeren waer mede sijn hoogheijt hier van een eijnde
maekte en wat anders namentlijk dat de opper,
hoofden off orangkajes van Weda, Mitol en de langh
nog gestorvene koning van Patani eijndelijk op-
gebleven op Tidoor geweest sijn, welke men voorwe
komt om haer verder mede van den opstand der Ternatanen
bekent te maken —.
beijvende verders sijn hoogh. persisteren de Mabarezen
met haer Corre Corren, soo den oorlog aan haer soodanig
te laten Halmaheira omkruijssen als vergangen saturdag
bevoolt heeft, waervan in mijn gedaen rapport aangehaelt
hebbe. —
Eijndelijk heeft mij sijn hoogheijt mede bericht dat de
Tobaroesen met adiuctie en haven van haren koning
amsterdam naer Maba gesonden sijn, om die luijden
gelijk sij die van Tattonga hadden willen verleijden —
sulcx mede te doen, maer sij sijn soodanig ontfangen —
dat sij met verlies van vier dooden hebben moeten —
om weer heen keeren sien, niets int vlugten —
verlatende een groote quantiteijt van haer geweer
dat tot buijt vande Mabarezen is ten deele gevallen —
dit mij mede gedeelt hebbende heeft sijn hoogheijt
order en bevelen gegeven, dat den soldaten brief naer
den Sampson afgevaardigt p.r een handig vaerluijtje
op heden van Tidoor naer Losogo is afgestoken, en —

Salwna

Maij 1680 Maleijen Int Casteel Orangie

Salema geraakt met sijn gewoonlijke sloep praauw tot digt onder onse schepen voor maleijen, mij met de schuijtie Convoijeeren, waarop hij sijn Ho: afscheijdt en de posche verleende naar alvoorens eens op uEd agtbaarheedens gesontheijt gedronken hebbende, mij op 't vertrek met een kleen papoes jongetje vereerde, hebben wij des agtermiddags ongeveer over drie uiren van tidoor gescheijden en ten 6 uiren hier op maleijen aengelandt, waermede deses hoog agtb.re heeren een verbind vijndigende overleevere ter beijse wijders ten allen tijde mijn gebiedent heeren onder stond uEd.s getrouwe dienaar en was geteekent

Paulus de Harcksz: —

Vrijdag 24e do. — omtrent de middag wierd den Chiaouse Capitein laut met sijn Corre Corre naar tsioco gesonden met een brieffie aende heeren gecommitteerdens om haar Ed.s te berigten van 't gebeurde den Koning Daijfoedin ons had doen weeten wegens de naar Losso gesonden Ternataansche of macquiansche Correcorre, &ca.

een Corre Corre met een brief aen heeren gecommitteerdens naar tsioco gesonden —

Saturdag 25e do. niet van opmerkinge voorgevallen, wordende 't Jagt de Sampson tegens den avond onder de wal van tidoor gesien die

Sondag 26e do. smorgens vroeg arriveerde, ende is als mij door den opperstier, van vande sloep de navolgende notitie van 't voorgevallende op Losso overgelevert als. —

't Jagt de Sampson komt met de voormelde genoemde Correcorre van Losso —

Notitie gehouden Int Jagt de Sampson

sedert 't vertrek van maleijo naar Losso aldaar in bezetting leggende tot nader order vande d'Heer Robbertus Padt-Brugge. —

Den 15 Maij order gekregen vanden E heer Gouvern.r

op

op hadden van hier te vertrecken naar loango en aldaer in bezettinge leggen in mijn zeevige ... volgens mijn Instructie die mij vande Heer Gouverneur mede gegeven is met mijn 4 bij hebbende Corcoorren, naer de middag ons afscheijd vande Heer gouverneur genomen hebbende, opstonts naer boord gegaan en ons ancker op ... gewonden, alzoo ons de wind met die van noordt en op den avond doodt stil werde ligten ons ancker lieten ons boegseeren van ons bij hebbende Corcoorren de nagt over al stilte. ——

Den 16 do. smorgens hadden nog al stilte lieten ons nog boegseeren, wat op den dag kregen een koeltje uijt de West hand, quamen ontrent de middag voor Ardoor en aldaer volgens order den assistent Paulus Harksen met ons schuijt aan land gezet, en voorts ons reijs vervordert naer loango, zagen mede een zeijl onder ... die zijn Courbon ... stelde, nade middag kregen een travaet uijt de Zo met harde slag regen, ontrent twee glazen werde stilte de nagt over stilte lieten ons boegseeren. ——

Den 17 do. smorgens peijlden de noordhoek vande bogt loango O ½ Z ontrent 1¾ mijl van ons, lengte West doch geene staptes deden ons devoir met zeijlen en boegseeren zoo veel ... mogelijk was, besonder ook dater stroom de bogt uijt quam vallen zoodat wij weijnig advanceerden, hebben voorn. zeijl niet meer gezien, nade middag kregen wij de wind West maeckten alles bij wat goet doen konde, quamen met die wind tot inde mondt vande bogt, aande noordkant was bogt besonder goede ankergrond, laegen doen wederom stilte, deeden ons devoir met boegseeren, maer door de

harde

Maij 1680 Malijen int Casteel Orangie

harde stroom meer te ragten dan als voordedes, lieten
ons stopanker vallen op 22 vadem zandtgrond, tegen den
avond kregen een N.W.te wind, ligten ons ankertie met de
haast op en stelden de Cours O.t.N. regt opt eijlandtie aen,
kort daaraan wierde stilte onderwijlent door den geheelen
nagt met werpen om onder t eijlandtie te komen tot
in zigt ongeen geraes te maken, voor onse beveijnsde
vrinden die zig opt eijlandtie mogt ophouden.
Den 18de smorgens met laveren vanden dag zagen wij de
Corcorren gelee[ge]wer uijtkomen die haer Cours Z. waert
over stelden wij met onse Corre Corre, en boodt haer dalelijk
gedagtevolgt, lieten aldaer de witte vlagge van onse
Corre Corre en 't schip waijen, om met haer te spreeken
wouden ons niet inwagten, nogte meer zoo waeronde
onse te snake van schepters om haer in te scheppen, zij toonden
voor eerst mede de witte vlag en naer dat zij de onse voor
oorwaerts, toonden de ~~bloet~~ vlag, maer verwagten de onse
niet, zoodat de onse weder naer boord quamen zonder haer
enige vijandtschap betoont te hebben. Wij lagen gezet
op een Canonschoot van t eijland af, tragten nog een
worp uijt wat nader bij teijlandtie en vertuijden het zw.
anker op 18 vadem en het tuij op 15 vadem stengrondt
naedemiddag is hier een prauwtie vande negorij Giota
aan boordt geweest, verzogt datter 10 a 12 kleene prauwtjes
mogte passeren, geraden met Sagimanta en daarmede
gezamentlijk Caderzen, die zelvige lie onlangs gegeven
zij zijn ook gezamentlijk uijt de groote bogt gekomen
de grootste prauw van die bemant met 3 koppen de
andere 2, ijder prauw, het de zelvige ook bekent gemaakt
als dat wanneer zijlieden hier zoo varen wilden

eenig

dringheijt van haer koning moesten thoonen, bij Corcorre
of groote prauwen om daeraen te sien oft wel de koning-
lijcke is om hier te varen, sij wisten ook niet of het
macquianders ofte ternatanen sijn geweest die inde
drie voorn. Corre corren waeren —

Den 19 d°. smorgens sijn nae 't eijland gevaeren verhaeu
daer geen volck op, ons rondui tje is meest onder water
gebrooken, naerdat wij weder aen boordt waeren lieten wij
3 a vier stucken sien op 't Eijlandtje maer wenden ons niet in-
wagten —

Den 20 d°. smorgens sijn wij aent Eijlandt gevaren om
brandthout te kappen van die af en aangedreven boomen
die op't Eijlantje leggen, den dorgdaen smiddags, quam al-
daer int rivier een kleene prauw met volck, verhouden
aen haer geroepen dat sij wagten souden, alsoo ick wilde
bij haer komen om met haer te spreken, sij gaven geen ant
antwoord laveerden oversteeckende het rivier op. 's avonde
wierde ons werck vervordert —

Den 21 d°. niet notabels voorgevallen, snagts een tagoulander
overleden —

Den 22 d°. omtrent de middag sijnder drie kleene prauwen
het rivier afgekomen, waer van d'eene een witte vlag voerde
voeren nae haer toe met de witte vlag agter van de schuijt als
ook vant schip de witte vlag laten waijen, sij vraegden ons
waerom wij hier met het schip regt over 't rivier laegen, daer
durft van haer luijden niemand uijt komen, wij gaven tot antw.
dat wij hier niet sijn gekomen om haer quaet te doen maer
sijn gekomen om de gevangene die hier sijn hier te eijsen
en int kort den nijslag van vreede ofte oorlog die gij eerdes
hebt gemaeckt hebt, afwagten, soo indient vrede woordt
is het wel, en komt de koning niet tot vrede dat gij oorlog

soeckt

Maij aº 1680 Maleijen Int Casteel Orangie

Zoude dan zeer geren uijt weg zijn, bij aldien gij eenigs
tegens de E. Compª mede zoude te oorlogen, zij gaven
tot antwoord 't is naer wij zullen uit ons opperhooft den gaen
zeggen, de grootste prauw was bemant met 10 koppen
de tweede 8 de derde 6, zeijden dat de drie Corcorres
macquianders waeren geweest, maer weeten niet waer
zij na toe gevaeren zijn en haer vrouwen en kinders zijn
gezamentlijk hier gebleven, zijnde weder op waert aen
geroeijt. ——

Den 23ᵉ dº heeft zig een matroos bezeert int bos door't
houtkappen. ——

Den 24 dº is 't volk weder int bos geweest om hout te
kappen kregen ontrent 9 uiren de order van de E. heer
Gouvernᵘʳ om op te komen naer Malleijo, liet op staende
voet uijt 't bos haelen, en ons anker geligt, en pᵗ.
ongeluk dat beijde ons boijreeps zijn gebrooken geraekt
opgetander wij moesten duiken en zoo geligt, tegen
twee uiren quamen onder zeijl de wind O.Z.O. en Oᵏᵉ
landwijke koelte, met zons ondergank peijlden de
Zᵗ. eijnd van Mortier W.N.W. en 't oostelijke van Tidoor
N.N.W. was zoo Nᵗᵉ. koeltie O.Z.O. des nagts variabile
wind met stilte ——

Den 25ᵉ dº smorgens met zons opgank peijlden de N.Wᵗ.
hoek van Pottebakker W.Z.W. ½ Zᵗ. na gissing een
een quart mijl van ons fort van Tidoor N.t.W. ¼ Wᵗ.
en Toppers hoetje N.O. het koeltie Nᵏᵉ. gedreven al over
en weer wat op den dag begon het koeltie te wacken uijt
de noordelijke hand, advanceerde egter weijnig
zoo dat wij bemerken konden dat de stroom om de
Zuijd liep, op de middag 't fort van Tidoor gepeijlt
Z.W. ½ Wᵏ.

Maij 1680 Malleijen int Casteel Orangie &c.

Zw ½ w:ten en toppers gootje W. ⅔ O weer en wind als d°:
nademiddag het koeltje variabel met wat regen
met zons ondergang passeden toppers gootje w.t.n en d°
w°. hooft van Lidoor N.W. t W ½ w:ten Steffe koelwijt
den W.O.t.O. kort daaraan weder stil lichten ons bootg.
zeeven tot 9 glasen inde eerste wagt kregen een
koeltje uijt den O.N.O. maakten doen weder zeijl gisteren
met de slooren om den N.W. passeerden toppers
gootje. Zijnde des nagts ten drie uuren op 25
vadem ten rede voor maeijo ten anker gekomen
onder stont en was geleetkomt kaars kaars &c: —

d'afgezonden Coroor korcorp komt weder van Jecolo &c.	Den Cianno L. Capitein tanwe naar Jecolo gezonden komt deze morgenstont van daer wederom met een kleen brietje tot antwoord. —
de h:ren Lobs en vander duijn &c. voorgegaen	Onder de maeltijts: predicatie komen de heeren ge= committeerdens Lobs en vander Duijn vant jagt het voorgaende voor Lorenco en stiele drijvende p:r de schuijt aan land, werdende door d'h:re gouvern:r en raadt opt hooft verwellekomt en binnen 't casteel begeleijdet, anders en is verders voorge= vallen —
maandags 27:e d°. een schuijt van Jecolo met een brief vande gecommitt:rs tendeerens	Smorgens komt de schuijt van Middelburg met een brietje vande heeren gecommitteerdens van Jecolo tot geleijde van seeker Carnatarens schrifje die gemelte heeren gelevert voor d'paden van Gottasta geplant, hadden doen afhalen die wende naer 't schuijt tot antwoord op de gestelde poincten waarmede de hadden Londen kommen binnedden

en

Maleijo 1680 Malodijen Int Casteel Orangie

en afgedaan worden, voorsz. geschrift was van inhoude als volgt

Translaat van zeeker geschrift door den koning en Rijxgrooten van Ternaten aande E. Heeren Gecommitteerdens in de malejsche tale en arabische letteren den 26.en maij Inde Baij toegesonden

Padoeca desen brief door Padouca Sirij Sultaen van Ternaten, en gesamentlijke rijxraaden met veele groetenissen gesonden aande Commissarisen en den geheelen Raad int schip. ook soo maeken wij de Commissarissen bekent dat aan Paduca Sirij Sultaen een brief toegesonden is, 'tgeen wij alreets hebben beantwoord; ook gelijk den Inhoud van dien brief was hebben wij als verstaan, want het is ook door de Commissarissen bekent gemaakt, dat ons goudt en zilver door den Gouvern.r padt. brugge gesonden werd, seggende om dat wij den Gouverneur schuldig zijn, dog wij en weeten niet dat wij hem, ook niet eenen penning schuldig zijn, maar wel 't selve ontfangen hebben.

Desgelijcx maakt gijlieden bekent belangende onse Ternataenen kralen voor de waardij der nagelen vande E. Comp.e dat 't geheele tot een penning souden worden voldaen, 't is waar, maar wij en hebben daarvan nog geen wesen gesien, want is in handen vande Comp.e Soodat dit gedaente lijkt, aangaande de saake van wedergevinge der voorsz. goederen, in 't brieven vande E. maar te staan, wat gaat het ons aan, want 't is ook in uw boek, ook en is het niet behoorlijk naar onze boeke, teneven en is het ook niet behoorlijk; gelijk als ander luijden goedt, dat wij 't selve souden aftreggen onder eenen, 't welk gants onbetamelijk is.

Insgelijcx verhoekt gijlieden seggende Ternaten ~~nadere~~ met d' E. Comp.e wederom te willen herstellen, tot welstand opdat de verbonden en eeden worden bewaart, maar wij Ternataenen en sijn geen wegen tot welstand, want wij versoeken de goederen die en sijn in handen vanden Gouverneur padtbrugge en 't andere dat er is vande Comp.e dog 't en word ons niet gegeven daeromme heeft gij Commissaris gevraegt, wij en hebben sijn wegen niet gedien tot eenig welstand en soo willen wij dan nog beraadtslaan, want wij Ternataenen hebben ons beraadtslagingen en Boek in geschrift d' Commissarissen gegeven, soodat geen andere beraadtslagingen meer en sijn, ende indien d' Comp.e nog soekt te beraatslaan en vergaderinge houden soo geven onze goederen wederom soo konnen wij beraadtslaan, want naar de tegenwo.e gelegentheijd des saeks willen wij Ternataenen naar verwagten te mogen verstaan wat haare berichte sij, hoedanig het dan ook mogt wesen, wijders gelijk int kleijne schriftje word vermeld, seggende 24 uiren ofte een dag te willen wagten dat nemen wij in order aan, wat ure ofte tijd ue. wild d' wapenen opnemen dat staat maar in ue. believen, wij kant verbieden, indien gijlieden begeert te speelen in de Koun ofte Gokassa, ofte 't warme waters, ofte aanden hoek, dat is ook maar in uw believen, dog niet onverwagt, maakt et te vooren bekent gelijk het bij mannen in gebruijk is. dog 't en is onse gewoonte niet om eerst op andere lieden te beginnen, maar wel dat andere lieden 't eerst aan ons beginnen.

Maij 1680 Malijen int Castel Orangie

politique vergaderinge

Hier op wierd de vergaderinge der politie beroepen waer-
inne d'heeren Lobs en vander Duijn een voorslag deeden voegen-
het geraetsaemd tot Tidore om persoonelijk den koning van
Tidoor te vragen opdat het lang over en weer senden van
boodschappers en gesoghte uijtvlugten eens een eijnde
nemen en men van die hoogheijd een volkomen en

propositie om van den koning van Tidor een Catagorische verklaringe te krijgen

Catagorische verklaringe erlangen mogten in zonderheid
hoedanig het met de Tidoreesen hebben of desselve als
vriend of als vijand of contrarie sullen mogen agten
en aanzien, dewijle d'E. Compagnie dog genoegzaam tot de
wapenen tegens de Ternatanen op te nemen gedwongen
wort, 't welk dan met aandagt overwogen wezende is het
gepropeneerde gearesteert en vastgestelt niemand de E.
gedeputeerden deze last op sig nemende aen om te volbrengen
haer E. d'heeren gecommitteerdens boven genoemt het
voorsz. en 't geene meer ten dienste der E. Compagnie mogt
goet gevonden werden, te helpen bevorderen, als wezende
zijn E. door gemelte hoogheijd versogt naer derwaerts als
hier te willen overstappen, 't welk voor tegenwoordig haer
gevoegelijk komt ende om den koning hier van kennisse
te laten toekomen, is verstaen den vrijburger

Cornelis Pietersz. en Pieter Tibers naer Tidor afgevaerdigt

Cornelis Pietersz. en Pieter Tibers naer derwaerts
tevooren af te vaerdigen, verders wierd het voor een
goede en gewenschte zaeke geordineert, indiemen de
macquiandars tot in hare ronde brengen, waertoe den
koning van Tidoor meent dat hij zoude te bewegen zijn
maer daertoe en waer door zijn hoogheijd nog geen
middel aangewezen, 't geene van die hoogh. dan zal moeten
afgewagt worden, mits voor tegenwoordig geen ander

gelegentheijd

Maij 1680 Maleijen int Casteel Orangie

gelegentheijt daertoe en werd gezien ten zij men de
zelve door magt van wapenen zoo verre zoude
konnen dwingen, waertoe d'hulpe vanden Tidoreese voor-
deren kan inzonderheijd van Giota en Mamma en voorts
met het besetten vande reviere van Losiogo, dog dit alles tot
nader overleg in staten gestelt ——

D'Eerw. Commandeur Loos maekt dan mede bekent dat, ver-
mits bij de Gijdegeeren dog niets en is konnen bewerkt
worden, zoo waeren haer Ed.e gezamentlijke gecommitt.s
te raade geworden deselve wedergewaerts te brengen
gelijk nu perger voorzoud met den Capitain Launot en
Quimelaha is geschied zijnde de gouvgoger aldaer bij

giftvaerts Keli en Marsaoli van Ieloło gekomen ——

D'Eerw. Majoor nog een hoyle aangehouden geworden die
egter ten eersten mede staet over te komen ——

ook was bij haer Ed.e uijt het schrijvens vande heere gedep.tn
in opmerkinge genomen, om de Chialoup vanden burger

de Chialoup van Pieter Loos ofte Bouro na Bouton te zenden vastgestelt.

koopman Pieter Loosz. over Bouro naer Bouton te
zenden, vande g'oordeelt zulcx een zaeke te zijn, die hoe
eer hoe liever diende te geschieden, omme vande
te breeden niet wel slechte bezendingen, naer derwaerts
kennisse en advertentie te doen, 't welke dan alsnu
mede geresolveert en vastgestelt blijft, ——

van de besettinge vande reviere van Losiogo opgehouden

maer om de reviere van Losiogo te besetten en is voor
alsnog niet noodig geagt, 't welke derhalven tot de
gezamentlijke bijeenkomst uijtgestelt is ——

Dingsdag 28 d.o —— niets voorgevallen ——

Woensdag 29 d.o —— een bricktje per de landtschijd aende heeren gecommitt.s
naer Ieloło afgezonden, vermeldende dewijle der

Ordonnantie met een bricktje na Ieloło aende gecommitt.s gezonden

Gez.

Maij 1680 Malleijen int Castel Orangie

Heeren Woensdie om naer Tidoor een keer te doen uitwerckte van't borger sloepje over boord naer boutoy gereijst om standvastiger dit brief boeck te zien is. —

d'afgesondene naer Tidor komen weder om — De naer Tidor afgesondene mijlicie borgeren Cornelis Pietersz en Pieter Lidesz: verscheijnen weder, doende van haer wedervaren volgende berigt —

hun rapport en bericht aldaer — kort rapport vande gedaene boodtschap op Tidor bij Zijn hoogheijd Saijfoedin koning van Tidor door de mijlicie borgeren Pieter Lidas en Cornelis Pietersz:

Soo als wij op den 27e maendag van hun gesandtes heeren naer Tidor zijn gesonden zijn wij des ogtends 28e daeraen aldaer verscheenen, dog naer gewoonte te drie uiren 's agter middags eerst bij Zijn majesteijt ontboden geraeckt en, wijl naer het afleggen van hun agtbaer heeres verbindige gebiedenisse het laetste antwoord geschrift vanden koning van Ternaten overgelevert hebben, waerinne Zijn hoogh. prompt en duijdelijk gezien heeft de laetste hertneckige voorneming van de Ternataenen tomeer als Zijn hoogh. de pijl daervoorens gesonden hag, seggende hier op tot antwoord, dat hij daermede genoeg wiste te verstaen, de Ternataensche hooghmagtige voorneming den oorlog voor de wedersijden begeeren, waer op door ons weder de verdere beveling van hun agtb. Zijn hoogheijd bekent gemaeckt is, namentlijk dat daeromme als niet anders kunnende ook de dagen

uijt

Maij 1680 1680 Mauryin Fort Casteel Orangie

uijt Stamp.o schrijven, zoodra als Zijn Hoogheijdts
magt naer volgens belofte zal klaer zijn) staat uijt
gejaeght te werden om daer mede haer regtveerdige
zake (die God, Zijn Hoogh.t en al de werelt bekent is)
te verdedigen, zullende tot dien eijnde de twee
gecommitteerde heeren Lobs en vander Duijn tot sijn
Hoogheijd verschijnen, om van daer directelijk naer
Soolo te stevenen, hierop was Zijn Hoogheijdts ant-
woort dat de heeren, nu wel haer laatste voorneming
mogen int werk stellen, daertoe gereijt wij mede
geven hebben, 11 stk corre tottemagt klaer en voor
het hof laegen, en zal wijders Zijn Hoogheijd zoodra
als Salama van Wenaton komt in agt b.de heeren door
hem laten tot Zijn Hoogheijd ontbieden, onaangezien
hegt Zijn Hoogheijd door haer de d'Ho. Gouverneur heeft
laten weten zijn, maer eer na Soolo mogt komen
te vertrecken, bij zig wonde verhoeren, dog wij de
heeren hem koning daer wilden doen, de zelvige
niet alleen af wagten zal, maer verzoekt daerom
dat d'Ho. Gouvernement mede hem wede op bidoor der
geven.

Hoorende den Prins Pooradjango dat zig wat ongeregelt
op Soolo aangestelt heeft int afslaen van d'Heeren ge-
committeerdens en verzoek om nog 2 a 3 dagen
langer te willen voor Soolo doorbrengen, is Zijn Hoogh.d
mede bekent gemaekt, over welke Zijn Hoogheijdt
zeer misnoegt is geweest, ondereest zeggen, dat zij
niet ook van zijn gemelte broeder heeft kennen
afhouden

Maij 1680 Malijen uijt Casteel Orangie

Anders, waarover ook geen, hebbe geschrobbeert in voorge-
blowende in strictelijker te willen gelasten om de Comp.e
te willen gehoorzamen. ——

Zijn Hoogheijd berigt ons mede hoe zeeker brief vanden
koning van Ternaten over land tot op Dodinga van
waar den zelven door een zekere macquianse bisscop-
tano verder aan te schepe vergist te raande aldaar zijnde
gedoodgoed? en Capitein Cainot is voortgezet, verzoekende
vandehebbe? 100 man, maar d.o brief geen operatie gedaen;
dan tot antwoord gekregen, van geen zoo veel gezont
volk te hebben, maar wel eenige macquianse
overlopers. ——

Den koning is mede door ons aangedient hoedat m.e agtb.e
Zijn Hoogh.d laten verzoeken de Comp.e, dog niet als
den Ternataansche koning heeft gedaan, een quade
naam te geven van dat de Comp.e aan Zijn Hoogheijd is
nagel creoquilie opgehaald, verzoekende dierhalven
gelijk Zijn Hoogheijd altijd is gepresenteert geweest
te laeten afhaalen, hier op deed Zijn Hoogheijd m.e
agtbaarheden in antwoordt dienen, dat hij zoo een niet
en is als de koning van Ternaten en dat met de nagel
creoquilie nog zoo een haast niet en heeft, maar zal
salvma? als gezegt is, eerst dagh afzenden om van d.o
nagel creoquilie 800 lb zijn schuld aande Comp.e
te versterken, en die 60 van zijn Sri pinang geeft
aen S.r Dirk [illegible], verzoekende hem verder aldaar
nog te willen behouden. ——

Zijnde dit alles vant geen door Zijn Hoogheijd ons aan-
gedient is, waarmede de zelven met allen eerbied afbreken
en overleveren inmiddens bevvaren onderstaendt.

Lee!

Maij 1680 Maleijo int Casteel Orangie

ue: getrouwe dienaeren en was geteekent
Pieter Lidel: en Cruijs Pieter 82: —

de gijselaers tot en marsaoli bij gekomen den E: Gouverneur

Haere onderlinge discours raekende den oorlog met de Ternataenen

Donderdag 30 do: des voormiddaghs komen de Ternataense gijselaers
Capiten Lausotteti en Quimelaha Marsaoli bij d'E:
Gouverneur haeren gecommitteerdens toonen
uit groot ijver tot de vreede en presenteeren om te mogen ver-
staen of in de wapenen sodanige tegens de
Ternataenen opgenomen souden worden of niet, waerop
haer Ed: te verstaen is gegeven of de Comp:e nu niet
lange genoeg verdraegsaemheyd en lanckmoedigheyd
gebruikt en of men hun niet meer dan dobbele redenen
en oorsaeke had om de wapenen op te nemen, de-
wijle de Ternataenen alle order en redelijkheijd
uijt haere herten schijnen gebannen te hebben. —
verklaeren hierop dat sij selver niet anders en konnen
met goeden moede gelooven, vraegen verders of
met de haeren, wanneer haer Ed: na Ambon met
s' Comp:s magt mogten komen te vertrekken, niet en
mogen mede vaeren, 't geene hun onder niet [illegible] haere
[illegible] afgeslaegen is, [illegible] den hooggedagte
ook van daer wederwaerts gesonden worden
en met 't geval des oorlogs getroost houden, aengesien
door hun aldaer doch niets en dat konnen verrigt worden,
haer verder vraege was of de tot d'E: Comp:e overkomende
Ternataenen na den oorlog ook in genaede aengeno-
men souden worden, soo wanneer den koning in dien
oorlog of anders mogt komen te sneuvelen of dat
hij sig hierdoor opgedrongt mogt komen te begeven
waerdoor eenige gelegentheyd souden konnen krijgen om
haer bij d'E: Comp:e te begeven. —

Hierop

Maij 1680 Malleijen int Casteel Orangie

hierop wierd (kortelijken) geantwoordt dat men niemand die haar in redelijkheijd wieden laeten vinden eenige de minste ongelijk zoude aandoen, zijnde de constantie van 's Comp.s gewoonte genoegzaam bekent. ——

wordende door gemelte gijselaars mede eenige klagten gedaan van wegens d'onbehoorlijke bejegeninge vande bij hun gestelde oppassers, waarnaar onderzoek gedaan zijnde bevondt men, 't zelve hun eijgen schult te wezen, als hebbende zelve daartoe door haare trotze woorden, van nog met stukken te zullen moeten gaen, redenen gegeven deselve werd gecommandeert haar met d'soldaten niet te bemoeijen, wordende egter d'wagt verandert. ——

Vrijdagh ultimo do.

Saldina Coning [illegible] bode komt alhier

zijn boodtschap ende —

's voormiddags extraordinaire vergaderinge [illegible] Saldina met eenige grooten van Lidoor, met boodtschap vanden ouden koning om zeeker te mogen weeten of de heeren met een schip wieder overkomen of dat door zijn hoogheijd eenige corrocorren andermaels zouden werden afgevaerdigt om haer Ed.e van hier naer derwaerts te brengen, maer de wijle ten deure vande afgezondenen mijlius borgeren verstaan had de heeren van meeninge geweest te zijn met een schip over te komen zoo en hadt zijn hoogh.t voor tegenwoordig geene corrocorren gezonden. ——

haerlieden eijgen goud dat vanden koning in bewaring vanden heer gouverneur geweest was. ——

hebbende Saldina als nu meede last om het opden 27.e augusti des verganen jaers d'heere gouvern.r in bewaringe gegevene goudt, af te haelen, 't geene hem behandigt is, d'heer gouvern.r bij deselve van 't zelve outslagen te zijn, vertrocken de Saldina met voorsz. grooten des avondts wederom. ——

Junij 1680

Junij 1680 Malleijen Int Castiel Orangie

Saturdag Primo do. — smorgens wierd een troup Sangaresen naer 't bos ge=zonden om waert door eenige Ternataense hoo=geboomen te ontdekken, niets geringt wordende eenige vande Zeeve gezien te zijn geweest agter het Malaijse quartier der Mardijkers, wederkomende rapporteerden niets te hebben konnen opdoen nog van spoor ofte menschen. —

de Sangasen kruisses op de aefgodischen —

Sondags 2e do. — savonts omtrent tien uiren namen de E. gouvern.r padt brugge Commandeur Lobs en opperkoopman vander Duijn afscheijd vaeren 't schip romerswael al voort en namen drijft naer Lidoor aen —

de g.r gouver.r padtbrugge Lobs en vander Duijn scheeden p.r Romerswaele naer Lidoor.

Maandagh 3 do. — niets van opmerkinge voorgevallen, wordende 't schip romerswaal nog meest den geheelen dag gezien.

Dingdags 4e do. — 't oorlogs fregat 't antwoort Ternaten arriveert weder van voor Dodinga, hebbende 't hoogst uijt wederso van branders afgestapt aen [illegible] van 't dagt d'Experiment niet konnen wederom bekomen, niet tegenstaende de gesuspendeerde stierluijden Teeuwens De Verdere opt oorlogs fregat voorsz: [illegible] tot weder te koninge gunstigste de voir daertoe hebben aangewent. —

Woensdagh 5 do. — savonts is den goegoegoe Daras met zijn Corton naer Gilolo vertrocken om te visschen, onder met eenen opde Ternataensche alphoeren te krijgsses zoo in't Coloij als op d'zee. —

Desgelijcx is een Coron met Tarenaesen over Gamma lamma naer Sula tacomi vertrocken om dezelve weder

Des naermiddernagts komt Salama met een Corra van Lidoor expres afgezonden om den borger koopman Pieter Lidekz: vangijn naer derwaerts opt versoek vanden koning dajstoodim te brengen. —

een bode van Lidoor expres om den borger pieter lidek te haelen. —

Donderdags

Donderdag 6:e komen de Corre corren der Ejlanders wederom van agter land zonder iets opgedaan te hebben. —

de gemelte Heeren komen wederom van Tidor —

't Schip komende waere komt van agter om den hoek van Tidor inden middag stont te voorschijn, van waer de heeren Gecomm:den Lobs, en vander Duijn ontrent 7 uiren inden avondt per d'schuijt hier aanlanden, 't geene bij haer Ed:s in dese Tidorse togt verrigt en met zijn hoogheijt Saijfoedin verhandelt is, sal uijt de hieronder aanvolgende aldaer gehoudene aanteekeningen blijken. —

zijn Ed:le en voorgs. vallende op Tidor bij zijn hoogheijt Saijfoedin —

aanteekeninge van 't verrigten der voorgs. vallende op Tidor bij zijn hoogheijt Saijfoedin uit aanwegen vande E: Heer Gouvern:r Robbertus Padt:brugge en de heeren ge-Committeerdens Jacob Lobs en Cornelis vander Duijn. —

verleden Saturdag 's nagts [illegible] den [illegible] van Malaijen vertrocken zijnde, arriveerden voor de negorij Soasioo den 9:e daeraan door hulpe vande 4 Tidorse wel bemande Corrocorren die door zijn hoogheijt met den Capitein Lannot en verscheijde andere grooten ter dien eijnde afgesonden zijn geworden. met welke grooten des konings Saijfoedins gewoonlijke boodtschapper Salema mede verscheen expres afgesonden om de heeren uijt zijn hoogheijts naam te begroeten en met [illegible] van [illegible] en Tjampada te vereeren, 't welck onder 't [illegible] overgegeven ende 't exact [illegible] met dankzegginge voor de gethoonde genegentheijt ontfangen wierdt.

werden [illegible] voor Tidor door 4 corrocorren [illegible] —

door een afgesant begroet van wegens zijn Hoogh:t —

Ontrent twee uiren 's naermiddags [illegible] zijnde

iser

Junij 1680 Maleijen int Casteel Orangie

hier uijt et schip sijn hoogheijd weder vijf canon schoots
gedaen, want fort beantwoord met eenige musquets
daeronder ook een kanon schoot en want schip weder
bedankt.

Capiteijn Canisot en Salema 't Compliment afgeleijt hebbende
sijn naart land gekeert omme den Koning aen te dienen
dat d'heeren geresolveert waeren sijn hoogheijd nog
heden waert mogelijk sijn hoogheijd ter spraeke te
komen. —

Voorschreven boodtschapper komt ontrent een uur daer
aen wederom, vernemende of het der heeren ernst was
om heden aan't land en bij sijn hoogheijd te komen
daer bij voegende dit Compliment dat hij wijsheden
haer Ed:e te komen na den wensche waerdigheijd
mits sijn lang geduerde impotentheijd te ontfangen
daeromme versoekende haer Ed:e indien iets onbehoor
lijcx mogt komen ontwaer werden, hem dietselve goed
te vergeven, en sijne swakheijd alleen toe te schrijven —

doorschrijver van wegens Sijn Hoogheijd de impotentheijd

Den selven word met antwoord weder gesonden van dat
de heeren bij haer seggen en aan sijn hoogh:ts gedaene
bekentmakinge persisteerden, als sijnde expres
daeromme herwaerts gekomen, versoekende onder
niemand wederom hoe eer hoe liever daertoe te mogen
geraeken, seggende bij haer Ed:e niet op uijterlijk schijn
en wesen, maer op d'innerlijke affectie en genegentheijd
gelet werden, wel wetende dat het eijgen alle
menschen d'verdorventheijdt onderworpen was, soo dat
men den mensch niet van't uijterlijke maer wel van
innerlijke herts togten en wacke deugden sal komen
te kennen, en d'vroome vande quaede onderscheijden.

en word met antw:d weder gesonden. —

Capiteijn Canisot en Salema komen ontrent vier uren
weder

do: h:tes worden aen landt genodigt

Junij a° 1680 Mataijm Int Casteel Orangie

weder met lastens de.. Quijtnaam van Zijn Hoogh.t aen landt
te noodigen, ter- dien eijnde den Corcor aenbrengende, welke
boodtschap de heeren aengenaem was, stafferende ten eersten
over met de schuijt ende wierd ter aen landt brengen met
d' Corcor geescorteert, houdende salema niet te min haer al
om de heeren aen't fort van Zijn Hoogh.t te doen landen, —
'tgeen mede niet en is konnen naergekomen worden,
vermits geen [illegible] waerin van boon [illegible] post geplandt zijnde

alwaer gekomen zijnde trokken na't fort alwaer

d' groote straet op naer't hof te wandelen, gelijk ook ge-
schiedt is, onder luijtsgen was salema daer van rapport gaen
doen en, op 't straet, d' heeren ontmoetende dede het
Compliment van dat Zijn Hoogheijd al bereedden gekomen
was om d' heeren op 't strand te verwelkomen, maer
mits verstaende haer Ed.e eenen anderen wegh genomen te
hebben, was hij weder naer boven gekeert, van voornemen
haer Ed.le aldaer te verwachten, marcherende aldus [illegible]
halver weg vanden bazaar luijtsgen gerangeerde ge-
waepende mannen heen naer 's Conings fort, alwaer voor
aen der poort door d' prince Ceram en Goironsjam met [illegible]

met groote verbeuijsinge worden verwelkomt en bij Zijn Hoogh.t binnen geleijdt

veringe en betuijginge van goede genegentheden wierd [illegible]
verwelkomt ende vervolgens door den voorst genoemde
prins bij zijn heer vader bij gebracht, alwaer met handtastinge
en wederzijdtsche verbeuijsingen zijn ontfangen, mitsgrs
ijder naer waerdigheijd en qualiteijt zitplaets gegeven.

Geschenkagie aen d' koning

naer eenige wederzijdtsche Complimenten, wierd Zijn
Hoogheijd ter voordeser [illegible] met Copere
banden geslagen valies, tegenwoordig weder met
Brandewijn gevult, benevens een van ijvoor en Corr[illegible]
gemaeckte schaeltie tot een geschenk vereert 'tgeen
met ophessinge en [illegible] verbeuijsinge aenge-
vaert en salema om bewaert te worden overgegeven
is. — naer eenige stiltswijgens liet der Heer
Gouverneur

d'H.e gecomm.s doen d'reeden vande komste der H.ren aldaar de koning aandienen

geworden. Zijn Hoogh.t door den welcken totsang d'reedenen haar Ed.t herwaarts komste inde Malaijse taele aandienen van dijgentlijk gekomen te zijn, om te mogen verstaen of Zijn Hoogh.t lang beloofde Contractmagt in gereedt was, om met haar Ed.t vanhier direct over Malaijen naer de Xolo te vertrekken, aangemerkt de E. Comp.e door de Ternataa-nen, ingenoegzaam tot den oorlog gedwongen wordt ver-werpende alle reedenen van billikheijd en d'lang aange-boden vreede, gelijk de gesamentlijke heeren ge-committeerdens wel ervaren hebben, tot welk Zijn Hoogh.t alleen de niet en konde onttwist zijn, zoodat er een-eenlijk op Zijn Hoogheijts hulpbenden word gewagt met bijstaande hier naast de hulpe van God, tuijschen Zijne Hoogheijts hulpe tegens d'Ternataanen wel zouden konnen stellen, geschiedende dit als men verwijse om Zijn Hoogh.t hierdoor de byzonderlijke heerente geven onder 't vertrouwen dat hij zig hier omtrent zoo nu als altijd van te vooren naar het aangegaene verbondt als een getrouwe vriendt en bondtgenoodt gedragen zal. —

antwoord des konings is alles tot dienste der E. Comp.e klaar te wezen

'skonings antwoord hier op was dat zijn volk en Coracoras gereedt stonden om ten dienste der E. Comp.e gebruijkt te werden, gelijk haar Ed.t te selve aan zijn strandt zouden konnen zien, weetende ook wel dat de E. Comp.e genoegzaam zonder zijn bijstant, magtig was om de Ternataanse gea-socieerden te temmen, maar de malijnsche gewoonte bragt het mee, dat men den anderen in zulk een geval most assisteren, om tot gemeene weerstand te helpen beraad-slagen; hij was d'geene die geduurende zijn leven van het aangegane verband met den E.[e] Speelman, niet en zonde afwijken noch te gedogen dat het selvige door d'zijne wierde verbroken, werdende hier op door Zijn Hoogheid

nader

naeder voorgehouden, tot verklaringe van hoogt of gemelte
Coré Tonnen als hij op 't vertrek van haer Ed.e van hier souden
willen afvaerdigen, en hoe overdien geneegen (?) tot hooft wiede (?)
streeck.

D' koning zijn 's Heeren meeninge int lidorees te mogen verklaeren, waertoe

Ende al hoewel dezen voorslag door zijn hoogheijd genoeg daer
begrepen en verstaen is geworden, mits in de Maleijtse
tael oververtaelt (?) zijnde, zoo verklaerde hij zig egter
ongeneegen te zijn, zijn meeninge in eenige andere dan
inde Lidoretsche tale te willen verklaeren, als hebbende
iets bijzonders met haer Ed.e te verhandelen, 't geene zoo
duijdelijk int maleijts niet en zoude konnen uijtbrengen,
nogte zijn meeninge regt te verstaen geven, dergelijk
versoeckende om een tolk die zoo nederduijtsch als lidorees
verstont.

den borger Pieter Lidors van Maleijen ontboden werd.

Sulx hem haer Ed.e hiertegens apposeerden (?), soo most egter zijn
hoogheijts versoek toegestaen en den borger koopman
Pieter Lidorsz: expres daerom nog desen avond van
Maleijen ontboden worden, waer toe dan ook ten eerstond
Frans met een brief (?) derwaerts (?) tot geleijde afgevaerdigt
is.

Om welke redenen, tot den uitganden (?) zijn hoogheijd voorge-
dragen en nog voor te dragen, in staat gehouden is tot
komste der voorsz: borger koopman en nader samen-
spraeke met zijn hoogheijd wordende den avond voorts tot
ontrent negen uren in vrolijckheijd en gemeen dis-
courssen doorgebragt, inzonderheijd verminste (?) zijn hoogh.d

des konings goede vergenoeginge over de komste der Heeren die daermede

zig wegens aenkomste der heeren zeer vergenoegt, hoogh
tijdinge (?) met haer Ed.e te omgeven (?) en andere ...
lingen betuijgende, noemende en verklaerende deeze
heeren tot zijn vader, de eerwaerde (?) ... zijn lieden
en deeze vander duijts daerenboven (?), door de
trompetten steeckten en troomel ... rondt gaen tot
teeken van desselfs goet contentement.

D'g.en

July Ao. 1680 Malleijen int Casteel Orangie

afscheijd voor dezen avond genomen —

D'Ho:re gescheijden, en van desselfs wooninge naer beneden, op d'pleijn gegaen wesende, wierde nogmaels door Zijn Ho: beleefd genoodigt ende naer een maer in scheubens stande wat onder geenkwansinge van goede nagt andermael afscheijd genomen, inmiddels hoeltie Zijn Hoogh: desselfs soone den prince Teram in goede gelegentheijt te com=mandeerde. ——

klagte van Marquiander Gaij broeder van Capt:n Laurot Koli —

Den 6e of Sondaghs daeraen inden morgenstont verscheen onverwagt d'van Marquian herwaerts op Tidor gevlugte Gaij, broeder vanden Capt:n Laurot Koli, klagende met d'zeeren in weeden Cabelinge wegens Zijne en desselfs geslagte naerbeende saeken, te komen, als inzonderheijd den koning Amsterdam en Sengadje van Guottagila be=schuldigende wegens vermoorden van Zijn twee broeders Alij Koncom en swagerinne huijsvrouwe van Koli 's Conings Amsterdams eijgen suster, waer van gemelte Sengadje van Guottagila d'principaelste oorsaek was geweest, mits den koning wijs gemaeckt hebbende dat zeer met d'E Comp:e wielden houden en met d'zelve den toevlugt onder bescherminge der E Comp:e te nemen, klagende vorders over d'groote sterfte der Marquianders op Tolligo, en dat zeventien mosleeden zijnen volcken herwaerts op Tidoor gebragt door den ouden en jongen koning alhier omkomen waren. D'Ho:re Gouvern:r oordeelende niet raedtzaem te zijn met dezen voor tegenwoordig in eenig discours te komen, zoo om ontrent den Tidorees geen jalousie te veroorsaken als andere redenen meerder, gaf hem en ijst op al Zijn proposten niets g'antwo: ondelijck aengewesen dat het ongeval van Zijn huijs en vrienden overkomen, niet d'E Comp:e int alderminste maer wel haer eijgen hoogmoet en opgeblasentheijd te wijten

Word met een heusche antw:t weder vergenoegd

wijl hij had, 't geene den Capitn. Lauwt ende ingehaalde geswoorde
hem met voorgaende komen, voorgekomen hebben, indien naer de
vermaningen vande heere gouvern.r eenige huijs hadden wieden
luijsteren, nochtans dat hij al sijn Landen moeste getroost
ende vermits hij sijn verwengt tot de Lidoresen gevonden had,
soo most hij er ook bijvoegen of naer de zijne soo als geraeden
word weder te keeren, dog ingevalle de macquianders hun
in redenen billikheijd wieden laeten vinden, vande E.
Comp.e niet van Landen verstoten werden, maer soo bij
alduen hij van 't een en 't ander naeder wilde spreeken ——
soo most sijn komst aen boordt met kennisse vanden
ouden Koning Saijfoeddin geschieden ende 't geene te
seggen hadt ten overstaen van iemand uijt de Lidorese
hof haere E. E. openbaeren. ——

d'heeren E.E. werden weder ten hove.

's naermiddags wierden d'heeren door den Capitein Lauwe ——
ser den Corrector weder ten hove genoodigt zijnde daar
sonder lange verlaeren inde schuijt gestapt ende met
den anderen naer 't land gevaeren, alwaar door eenige
grooten op 't strand wierden verwellekomt en ver-
volgens tusschen gerangeerde gewapende mannen naer
fort begeleijdet, wordende vooraan 't hoff door den
prins Coran insgelijcx verwellekomt en naer zijn
heer vader geleijdschapt, alwaar naer eenige weder
zijdtsche complimenten door haer E.E. 't geproponeerde
van gisteren voorgedragen en sijn hoogh.d door den borger
koopman Pieter Lidorse verleegt wierd. ——

bij sijn H.t geseijde die onder andere ——

Zijn hooghheijdts antwoord hier op was als hiervooren verm.t
slacht van dat sijn concermagt niet groot en vaardig was
om volgens 't verbond ten dienste der E. Comp.e gebruijkt
te werden, doende daer benevens een vergave vanden
molucqse ouden standt hoe 't selve door vier magtige ——
koningen is geregeert geworden waervan er jegenwoordig
maer twee staende uit wezen waeren, als namentlijke

Geeft den ouden standt der Moluccos. ——

Lidoor

Junij 1680 Malijen uit Castel Orangie

discourse off des Terna-
taanschen staat

Tidoor en Limadte, van Batsjan en Soelo was er weijnigh
meer dan d'naam overgebleven, ende draagende Ternate-
'sheeren was nu meede meijneedig en aan 't vallen geraeckt.

Zijn hoogheijd wierd hier op gediendt dat d'E. Comp.e inde
Persoonen van haer E.les als andersints niet verschooijde
affronten vande Ternataanen had geleden zonder 'sheeren
met diergelijke munt te willen betaalen, dan wel uitleggen,
doch alle practicabile middelen aanwendende om den
Ternataanschen vervallen staat te herstellen, ten dien
eijnde de heeren den liefflijke vreede in plaets vanden
verderflijcken en al slindenden oorlog aanbiedende, denwelke uijt
pure liefde en genegentheijd tot den welstant van
Moluccos, maar die wijl alle goede raaden en ver-
maningen ontrent de Ternataanen niet en mogen helpen
gelijk Zijn hoogheijd 'sheeren selfs ondervonden en ervaren
had, soo wierd d'E. Comp.e tot desen oorlog genoegsaam ge-
drongen, ten ware Zijn hoogheijd nog eenige middelen
wiste en wilde aanwenden, om de hartneckige Terna-
taanen tot inkeer te brengen, waartoe d'E. Comp.e sig
in alle reeden en billickheijd zoude laten vinden, indien
de zaken zonder de wapenen afgedaan konden worden.

Den Koning hier op gevraagt hebben of den oorlog ook tegens
de Ternataanen alreets vastgestelt ende gedeclareert was
of niet en daarop tot antwoord bekomende van neen, zeijde
van wegens zijne Cabalos en zijnen Zoone den Prins
Coram nog een voorslag te hebben, egter dat de heeren hun
daarnaar niet en hadden te reguleeren, verklaarende
hoe nu als geliefden dat hij niet anders en heeft getragt nog te
geraden soght dan dat de zaken een goeden uijtslag tot
rust en vreede der Moluccos zoude genomen hebben.
maar de wijl men met den Koning van Ternaten

niet

Juny 1680 Maleijen int Casteel Orangie

niet als met den koning maar als een kind moet gaan
soo was zijn hoogheijd al hoos besorgt geworden zig met
hem wel in te wikkelen, gelijk uijt zijn schrijvens aen
gemelte koning is te bespeuren, dog ingevalle men hem zijn
vriendt en vader den Eerwaerd: Padt: Brugge van deze
verwijderinge d'schuldt wilde opleggen zoo zoude hij
mede schuldig aen zijn, 't geene tot verdere sijde maken
regarende ende naervolgende listigen wederom van
geen sonderlinge belang, wierd door zijn hoogheijd ter
voorstelen verhoeden zijne lijf grooten, hiervooren van
vermeerderinge te komen gegeven, welke was, dat vermits
nu genoegzaam bespeurt is, dat de Ternatanen tot den
oorlog tegens d'E Comp.e genegen zijn, zoo had hij deze
grooten bij den Prince zijnen zoon Coram doen ver-
gaderen, ende met den anderen wegens deze oorlogs zaken
beraadtslaen, naer't welke zijn hoogheijd door gemelte
Prins rapport is gedaan, van met haer aankomste
tot d'Rolo d'Ternatanen nog maels te willen onderhalen
en tot bemiddelinge aan boord verdagvaerden, ingevalle
als dan ongenegen gevonden wierden, zoudense hun
voor vijanden van de zelve verklaeren, en ten eersten
met d'wapenen aantasten, tendien zijnde zoude den
Prins Coram (die over zijn hoogheijds Corcorremagt
't opperste gebiedt voeren zal, in persoon aen landt gaen,
ende den koning van Ternaten met zijne grooten in=
sinueren, onder minsame en ernstige redenen ver=
zoeken zig met d'E Comp.e te willen verzoenen ofte
andersints te handelen als hiervooren gezegt is. ——

welke voorslage d'gemelte heeren, voorlief en zeer
aangenaam

Zijn hoogheijd stelt nog een aanslag voor om de bemiddelinge zoeken te bevorderen

Werd bij d'h.ed voorlief aen genomen.

Junij Ao. 1680 Malleijen int Casteel Orangie

aangenaam opgenomen hebben, wenschende ende
verhoopende datter door die middelen nog iets goets
mogt uijtgewerkt werden, voorts wierd zijn hoogheijd
gevraagt of zijn gevoelen en sentiment mede voor s Ed:
voorstel overeen quam, en of hij zig daermede hadt
geconfirmeert, mitsgaders hoeveele Corracorren ende wanneer
deselve van hier naer malleijen souden konnen afgesteken
werden. —

op de welke door zijn hoogheijd is geantwoord dat vermits
haere Ed:le gedaene voorstel van zijn zoon en grooten voor
goedt kenden, zoo wilde hij zig ook daermede geconfirmeert
houden, zullende mede het vertreck van deselve ook
een brief aan den koningh en grooten van ternaten af„
vaerdigen, omme haer de Ed: voorn. 5 den inhoudt ver„
taelt zijnde aan deselve overhandigt te werden; —

Corra Corra magt onder 't beleijdt

Onder belangende het getal der Corracorren daervan
waeronder wel 10 a 12 bemandt en mede tot den oorlog
klaer gemaekt maer konde voor eerst maer 7 den

van den prins Calam

prins Calam mede geven, willende d'andere aan de
handt houden, omme naer den uijtslag van saeken
verstandt te hebben, in deze en geene boodschappen
gebruijkt te werden, maer van wegens seeckere dag
en tijd stellinge wanneer deselve van hier naer Malleijo
afgevaerdigt souden werden, versogt hij een seeker te
mogen blijven, edoch met belofte deselve te willen ver
spoedigen, ende vermits d'grooten vant een en t'ander
benodigt waren zoo tot rijs pinang als mont kost zoo

Verzoek der nagel recognitie

is mede versogt dat de resterende nagel recognitie
penningen voor den lesten vertrek van hier mogt werden
verstreckt, 't geen met believen van haere Ed:le door

Saldma

Junij 1680 Int Casteel Orangie op Malleijen

toegestaan

Daer na ten eersten souden laten afgaeven, welk verzoek Zijn Hoogheijd zoo in als lange van te voorens geconsenteert en toegestaan is &c. ——

wijders is op Zijn Hoogheijd verzogt dat eenige der Corre corren eenige kleene prauwen naer discretie geliefde te voegen om te dienen tot ... van ons volk en vervoegens gebragt of op Zijne Corre corren niet en souden willen prince Kaggen daer voorens wegens de gewoonte van S. E. Comp.ie geëxpedieert omme bij voorval van de vijanden te komen worden onderscheijden, al twelke Zijn Hoogh.t aengenomen ende belooft heeft te sullen daer naer komen, kommende egter niet noodig oordeelen dat er veel kleene prauwen worden gebruijkt, opdat Zijn volk geen gelegentheijd mogten hebben om hun van den anderen af te sonderen en verstooken, zoo dat maer twee of te weijnig meer kleene prauwen souden komen te schikken, kommende 't volk op Zijne ende de Corre corren der ijlanders wel te vorderen bedoelt, eijndelijk verzoekende dat

Zijn Hoogh.t is bekent den oorlogt voor de Zijne waer op

d'eenige d'oorlogt mogten hebben en derhalve niet voort willende dat men er vrijelijk op in trekken mogt en voorders met Zijne volkeren te doen, zoodanig haer Ed.le ten dienste der E. Comp.ie noodigst mogten agten en goedt vinden. ——

Hier op hebben haer Ed.le beloofd de 12 In voorraadt gemaekt zijnde prince Kaggen Zijn Hoogheijd den prince Ceram nog dezen avondt van boordt te schikken onder dankzegginge van Zijn Hoogheijd goede wille en genegentheijd ende belangende den

Vuijdelijk gaaten en werd

oorlogt dat souden wel beloofd werden zoodanig

als dan

Juny 1680 Maleijen int Casteel Orangie —

alsdan tijd en gelegentheijd inde brugge zal, zoo ook
belooft zijn hoogheijd toekomende wanneer eenige attacques
van belang geschiedt zijn, den uijtslag bekent gemaakt te
worden. —

Zijn Ho. gevoelen om de ternataanen best te konnen bedwingen

Vorders was zijn hoogheijd van gevoelen dat men de ter-
nataanen nooijt beter zal konnen bedwingen, dan met
Soela, Sanoe, Dodinga en Gololo te vermeesteren en te
sluijten, zullende de zeeb. boosten Galmagora, door zijne
aldaar woonende onderdanen d'mabarders etc. doen waar-
nemen en langs d'heerstranden tot aan Sanoe te schoon
houden, oordeelende ook noodig te zijn, datter een schip aan
die kant int vaarwater gehouden word, waardoor de
ternataanen geduurig bevreest, in uijterste angst
en de kommerlijcke zullen komen worden gebragt, ende
hoe zonderlinge niet bevreest zijn, wanneer gezien zullen
hebben d'magt der Lidorezen bij dat vande E. Comp.e ge-
voegt, aangezien door zijne wapenen aleen haar somtijts
d'vreeze aangejaagt is —

Inmiddels is'er zoo nu en dan een schaeltje uit ronde
geschonken, onder welcke zijn hoogheijd zig buijten gemeen
vrolijk en vergenoegt betoont heeft, de gebroeders ver-
scheijde malen omhelsende, daer beneevens verklaarde
het gaan etc. naar s Comp.e zaken verrigt zouden zijn

afscheijd door ZEd. van koning Saifoeddin genomen

nog lustig vrolijk te willen wezen, ende vermits hier
mede den tijd tot omtrent ten een uiren inden avond door-
geloopen was, namen haer Ed.e afscheijd en zijn naar
betuijgingen van wedersijdsche goede genegentheden en
vergenoegingen van den anderen gescheijden, werdende
door den prins Coram en rijcxgrooten tot opt strandt
uijtgeleijde gedaan, ende aan boordt komende wierden

12 princevlaggen tot de eere der overmagt aan prins Coram gezonden —

de 12 hier vooren van gesprookene prince vlaggen

door

Junij 1680 Maleijen Int Casteel Orangie den

door den ass.t Carel Harkes en Borger Coopman Pieter Croes: na
landt en aan Zijne Excell.tie prins Ceram gezonden daer
naer ontrent 't middernagt de stroom te baet gekregen
hebbende, 't anker opgewonden en zeijlen bijgemaekt
de steven naar Maleijen gezet, komende den
6 ontrent de middag om de hoek van Tidoor uijt gesigt van
Casteel Orangie, alwaer des avonts 7 uiren per d' schuijt
verschenen, bevindende 't schip in stilte drijven tot ontrent
de middernagt zijnde dit al 't geene in dese toghte van
opmerkinge voorgevallen door den selve aangeteekent
en hiermede geëijndigt is. en

Vrijdag 7 d.o 's morgens vroeg verscheen hier int Casteel den Himan
of priester Samadja en 's Conings boodtschapper Salama
van Tidoor, expres afgesonden om de recognitie penningen
der nagelen af te haelen en daerbenevens uijt Zijn Hoogh.
heijts naam te verzoeken dat den Heere Gouvern.r
en Heeren gecommitteerdens met den prins Ceram en
de Tidoorse Corcormagt naer Xolo vertrocken en de Ternata
nen tot vergoedinge ongenegen bevonden wordende Zijn
Hooghijd daarvan door den prins Ceram en iemandt van
aanhooren bevoorens in eenige vijandelijke actie te treden
kennisse wanden uijt d' lag te willen laten toekomen,
wordende hier op vriendelijk gediend, dat wegens 't besprek
op Tidoor Zijn Hooghijd telkens kennisse zoude worden
gedaen, sodanig de zaken ook mogten komen uijt
te vallen, waermede gemelte afgezondenen de resterende
1600 rd.s der nagel recognitie penningen ontfangen
hebbende van de Heeren Gouverneur en Heeren gecommitt.s
afscheijdt namen

[signature]

komen gezanten van Tidor om d' recognitie penningen te halen.

nader verzoek van Zijn Hoogh.

de welke ontfangen hebbende & vertrecken weder naer Tidoor

afscheijd namen, om haare particuliere boodtschappen uijt te voeren
daar int bijsonder belast mogt zijn te bestellen ——
Den voorsz: Lidoensche priester was onderlusschen dat saedna
zijn aanbevolen zaeken te verrigten, hij zelve van den voorst
tot gang gekomen, aenvang onder eenige discoursen van
der creatueren nijtzinnigheden, door den selven de
volgende geschiedenisse is verhaelt, als door koning Salom
den gesz: namentlijk

Verhaal van een fabel door den Priester Samadjo gedaan

Hoe er een zeekere raaf was geweest zeer
genegen om te teelen, maar konde noijt tot
desselfs oogmerk komen, vermits zeekere
groote slang onder een klip verborgen liggende
d'eijeren door hem daeraf voortgebragt, en int
nest geborgen telken wierd opgegeten, gaande
eijndelijk te raade met een hondt, zodanig die
slang alderbest om te vaen zoude konnen krijgen,
oordeelende draaf int eerst de zelve slang
d'oogen te willen uijtpikken, om aldus van
der zelver overlast bevrijd te zijn, maar d'hondt
ten aanzien vande kragt der slange, verstont
zulcx niet geraeden te zijn, had draaf aan-
geraeden van naar zeeker Conings hof te
vliegen en van daar het kostelijkste juweel
te nemen, vliegende daermede rondtom de
stad, tot dat d'mannen inde wapenen waeren
gebragt om hem te vervolgen, alswanneer hij
sagtelijk most vliegen naar de klip daar die
groote slang onder verborgen lag, latende
het juweel aldaar vallen, alswanneer de
gewapende mannen het zelve zouden tragten
weer te krijgen, en de slang aldus ontwaar werden

en

dezelfs uijtlegginghe

en dooden zouden. d'explicatie van deze fabel was, dat drie grooten van ternaten waeren als de raaf, die schoon wel meenende dog niets en souden konnen uijtregten, voor en al eer d'slang die bij der heer koning was vergeerderen om te leven gebragt was —

de chialoup van Pieter Lidoss vertrekt over Bouro na Bouton —

Saturdag 8 d°: 's avonts laat vertrockt 't sloepje van den borger koopman Pieter Lidoss: over Bouro naer Bouton, met brieven en gemelte verde bijlagen voor de regeringe tot aan Bouton 't opperhooft op Bouro en koning en rijxgrooten op Bouton werdende bevoorens den stierman Dirk Claasz: hoe door den heer gouvern.r de volgende instructie ter handt gestelt

Instructie voor den stierman dirk Claasz: Hoe. —

Instructie voor den stierman Dirk Claasz: hoe gaande van hier over Batochian en Oubij naar de Cust van Cajeli opt Eijlandt Bouro en van daar verders over Bouton weder naar herwaerts waer na zig zal hebben te schikken en rigten. —

Deze ter hand zijnde gestelt suet in den name Godts aenstonts anker ligten en zoo spoedig mogelijk Batsjan trachten te bestevenen, nergens vertoevende —
alwaer de brieft ter handt gestelt den serg.t Command.t Pieter Cijn Enet overhandigen, en zoodanige goederen mondt of krijgs behoefte innemen als den zelven voor ons post tot Oubij int chialoupje zal willen scheepen goede sorge dragende dat het deugdelijk naer ende be-
hoorijk

Junij 1680 Mallejen uit Castel Orangie

behoorlijk werde bestelt, gedragende ue: verders naert
geven uwe monderingh door den heeren mogte worden aanbe-
volen.

De gaderen tot ende overgelevert hebbende, sult ue rijs
vervorderen houdende het bijde en bijste wal op, tot dat
sijn genoegh boven de rudsen, reven en drooghtes die
te. ten voren bekent zijn en bij oosten Gommon het
Eijland geraken sonder gevaar geraken moogt, van
waer alsdan soo ras soo naer sult tragten aan te doen
als de wind sal willen verren en toelaten, latende ge
verders naert Eijland Boero en bogt van Cajeli doorslag.

Alwaar door de hulpe Godes gekomen sult ge mede ge-
geven brieven aan den koopman en 't opperhooft van
Boero Sr. Reijnier Praet overhandigen en ue. van water
en brandhoudt soo des benodigt zijt aanstonts voorsien
ofte door 't opperhooft voorsien laten.

Spoedigende ue. reijs soo veel mogelijk, sult van daar
tegelijk gaande koers weder langs de oostwal houden tragten
boven ofte bezuijden om Blauw 't Eijland ofte linschoten te
zeijlende 't groot Eijland Boero door te boegen om int Z.
ooster moesson ofte beurtwinden te geraken, alswanneer
boven de Cattabesjans toren sult tragten te besteven.

Alwaar behoorlijk gekomen, sult bevorens onze gantsch
vrundelijke groetenisse als die der gesamentlijke heeren
gecommitteerde de medegegeven brief in goede hulde
betragt aan den koning ende desselfs rijxgrooten in
alle beleeftheijd overhandigen, zijnde daarinne ende

nevens

nevens mede te weten, den inhoudt van voorsz. Z. brief
in nederduijtsche letteren, om of het gebeurde dat het
arabisch schrift en spelling niet naer behooren uitwaer
ofte door hun qualijk gelesen, ofte verstaen konde werde
alswanneer het hun uijt het nederlantsch schrift zal
worden voorgelesen, opdat die regeringe egter onze
meeninge ende den inhoudt verstaen mogte. ——
Zult bij d'overleveringe des briefs te gelijk vriendelijk
versoek doen van de E. aldaer niet lange op te houden
maer zoo spoedig doenelijk met een antwoord in ge-
schrifte weder te willen afvaerdigen om weder
herwaerts aen te mogen keeren
Onderwegens eenige ternataensche Corracorren
ontmoetende zult daeromme de wijl senior Pedro
maer deselve van een laten en eenlijk geweld met
geweld afweeren, dog die tot Canton vindende zult de
koning ende regeringe aldaer aen maenen deselve
aen te houden ende de hoofden etc. gevankelijk mede
te geven. agter wegens het geene wij aen voorsz. re-
geringe daer af schrijven ende die recomende goede
zorge daervoor dragen, opdat ons deselve zonder
ongemak moogt toebringen ——
van voor de stadt Canton scheijdende zult de straet door de
lusschenwaeraij en 't noord eijnde van 't Eijland Batoy
met de ged. ooste ofte Zuijdelijke winden het boven ofte
bij oosten pulaeu Zettay, ende aldus regt door zee
zonder eijgens aen te gieren het weder herwaerts aen
zetten, daer ende ons schriftelijk omstandig bericht van
Ue. wedervaeren. ——

Waerde

[signature]

Junij 1680 Maleijen Uit Casteel Orangie

waarmede wij gesamentlijk godt Almagtig bidden
onder een geluckige voorspoedige regeringe(?) [illegible]
onderstont uE. Vriend en wat geteekent Robbertus
Padtbrugge ter zijde stont Maleijen uit Casteel
orangie den 8 Junij 1680.

In welke brieven haer Ed. den gouvern.r en raad der provintie
Amboina den [illegible] gemaakt werd, hoe de
[illegible] apparentie tot vereeniginge met de Ternataanen,
[illegible] gegaan, [illegible] die Comp.e [illegible]
noghtans tot de wapenen gedwongen wierd, daer beneevens
hoe deselve door haere [illegible] bezendingen
naer derwaarts insonderheijd door den priester [illegible], die
provintie meenden te ontrusten &ca.

Den koningen groote is eenelijk aangetoogd(?)
hoe ons ter kennisse was gekomen dat den Ternataansen
Sabandar Cotta [illegible] naer haer derwaert gesonden
is, daeromme wierter versogt dat hij ende volgers bij
haer [illegible] gevangen genomen en aen de E.
Comp.e overgegeven mogten werden, ende [illegible] man
sonder [illegible] haere [illegible] mogen houden
en aanslaen, vermits de Ternataanen [illegible] langen tijd
'sComp.s goedtheijd gespot en in plaets van vreede
oorlog sochten.

In de tweede brief is mede versogt dat ijmand haerent
wegen naer [illegible] mogt werden gesonden, om den
koning daer van te verwittigen, daer beneevens uijt
'sComp.s naem aan te seggen van [illegible]
gerust houden, of dat [illegible] anders sijn beurt mede
houde worden. &a

Sondag 9.e d.o

[illegible] dit van Cornelis Pietersz na Jolo

In den avondtstond vertrekt het sloepje van den [illegible]
en vrijburger Cornelis Pietersz: naer Jolo en daer

mede

Julij Ao. 1680 Malleijen int Casteel Orangie

daermede is per een briefje aende heeren gecommitteerden 4e afgeveerdigt, vermeldende ten principaelen, het verrigte en voorgevallene op Tidoor mitsgrs 't afzenden vant sloepje van Pieter Tidors d'den: over Batro naer Bouton

Maendagh 10 do.

den prins Coram en Goinan zijn comende alhier met 9 corre corre v. Tidor

Omtrent seven uren des avonts kwamt den prince Coram 's Conings broeder den prins Gouronjang en een groot gedeelte der Tidoreese grooten, met negen stx corre corren hier binnen de riete landen, waerop den secretaris Lofsang en den luijtenant Cronenhuijsen bij zijn excellentie gezonden om haer lieden naer daer bij den anderen zijnde te verwellekomen en met een roemer wijn t onthaelen, verders te verexcuseeren dat zijn excellentie mits te laet geworden zijnde van desen avond niet en zoude komen naer behooren en gewoonlijke eerbewijsinge binnent Casteel ontfangen worden, maer morgen zoo tijdig als het hem gelegen quam, zoude zulcx komen geschieden

werden door twee gecommitt. verwellekomt

gezegde secretaris en luijtenant wederom komende rapporteerden zijn excellentie daermede wel te vreden en de vergenoegt was, hebbende voor haer te audientie kennen gepraeten, ruijm een quartier uurs buijten d'corcor in de schuijt moeten blijven zitten, mits zoo't gezegt wierd bezig waeren om t avontmael te nuttigen

dingsdags 11e do.

Des voormiddaghs wierd den burger koopman Pieter Tidors bij voorsz prins Coram gezonden om het compliment af te leggen, ende van zijn excellentie te vernemen wanneer 't hem gelegen quam binnen 't Casteel te verschijnen, daerbeneffens te doen verstaan hoe het de verdere hooftgenooten van Sangi, Chiau en Tagulanda wat vreemd voorgekomen was, dat d'Tidoreesen zoo veel geen prince vlaggen hadden getoont als zijlieden, waervan ons ook bedenken onbekent waere, vermits zijn heer vader de koning Saijfoedin de vlaggen te dien tijde al aangenomen had.

waerop

Warop door gemelde borger koopman wierd gerapporteert dat Zijn Excellentie tot antwoord had gedient dat gereedt was wanneer het deselve goevern.r en h.re gecommitteerd. geliefde hem te doen ontbieden, om haer Ed.t persoone weder te mogen zien, waer naer hij zoo lang verlangen ... ende belangende het verzoeck van prince Waggen etc. vermogt hij volgens last van den koning zijnen vader niet te doen, voor en aleer zijn hooghijdts brief aande Cornataeren overgandigt en tot bemiddelinge ... zijn, ... brief ... ordre ... te verschijnen —

Ontrent drie uiren des naermiddags wierd den koopman Proost, secretaris Lofhang en hoofd Boekhouder de Geyn als leden uijt den raadt zijnde met een schuijt naer Coron van gemelde prins gezonden, om zijn Excellentie uijt naam vande heer Goeverneur en heeren gecommitteerdens binnen t Casteel te noodigen, wiehes daar op ten eersten inde schuijt getrapt en buijten het voorborgt aan landt gestapt, gelijk den prins Gouronjangh en verdere overgekomene grooten mede deden, marcherende achter vande ... gewapende rijlanders en binnen t Casteel van ... door, naar des Goeverneurs woninge, bevorens buijten t Casteel door de h.r goeverneur en heeren gecommitteerd. ... en vande ... nitsgrts de ... der rijlanders verwellecomt zijnde, ende verzoegens inde groote vergaderkamer

Werden binnen des Casteel genoodigt

Hun Ed.re ontfangen

Junij 1680 Maleijen int Casteel orangie

vergaderkamer, onder drie vergiers en vijf Canonschoots
bij gereijdt, alwaer niets van belang is verhandelt omme
bekent gemaekt dat haar E:E:. voornemens waeren met
de schepen en d Comp:e oorlogs magt d'reijse in godes
naame naer Xoolo te ondernemen, waervan zijn Ed:le
des heefs voorheen kennisse konde laeten toekomen
om zijnne zaeken alome de eenigheits daernaer te-
komen beschicken ingevalle ten deen vijande gewaerts
over gekomen waeren. onder gemeen discoursen
met den anderen vrolijke geweest tot ontrent negen
uiren inden avondtstond, wardende naer 't scheijden door
haer weg gemelte E:E:. tot buijten des gouverneurs
wooninge en vervolgens door gemelte leden des raats
onder drie Canon schooten tot aan 't hek vergezelschapt
en bewaert voet, nemende zijn Excelentie dezelfs ver-
blijf van deezen nagt dit quartier der mardijkeren .

tot speculatie wort hierneffens aangeteekent 't geene uit
landen vande princen Gouvajang en Ceram is geschiet
wezende den eerst noemden een weijnig tevooren door
zijn prauw aan landt gebragt en met zijn dienaren
voortgestapt zonder naer Ceram te willen wagten, voor
en aleer door voorn:de afgezondene leden des raadts
wierd verzogt van gelijkwijse met den anderen te
willen gaan, maer vermits Ceram dragter of hooger
handt behield, nam Gouvonjang dit te degen aen den
zijder hand en tradt eenige treden voor uijt onder
vreese ook aldus verweegt zoude gegadt hebben, indien

hem

[illegible] ingezetenen Princen.

Hem door voorss:de gecommitteerdens vanden Raadt, dulge niet en ware afgeraaden geweest, vermits Ceram zige eevenals over dit zijn gedoente wat groovig toonde, zeggende tegens Gouronjang dat hij maar zijn gang vervolgen en doorgaan soude, gelijk begonnen had, dog Gouronjang liet sulcx ongemerckt doorgaan sonder iets op te antwoorden. &c

Woensdag 12 do.
Jaght Voorzorg komt van Iloo met de brieven

's morgens vroeg arriveert 't jagt Voorzorg van Iloo met een brieffie vande aldaar zijnde heeren gecommitt:s tot geleijde van zeker fameus geschrift houdende aan de majoor en nog drie andere brieffies aan de gijselaars door de Ternataenen aan een staak voor Gottassa gebonden en vandaer afgehaalt

dit fameus geschrift der Ternataenen. —

Translaat van seeker pasquil of spotschrift der Ternataenen voor aan de paalen van Govassa aan een pijl vastgemaakt en van daar ter order der Heeren gecommitt:s den 9en deses des nagts afgehaalt in de malijtse tale met arabise letteren geschreven.

Ick ben inden name van God die hoog en verheven is inde hemel en barmhertig inder eeuwigheijd dien alderhoogsten God die groot van vermogen is, noemen wij gezegende verwagten en aan hem alleen rijk hopen, naest boode vanden Propheet Mahomedt Rasoulas Sallas, Sallas Salla alij wasoulamoudt —

Vaartha geeft Padouca Srij Sultaan Toevaan Martin Haar dat indien gij genegen zijt Ternaten ende Comp:de te weestante brengen, wij zal niet anders konnen geschieden dan met dat gij 't hoofd vanden sultaan agtervolgt, en bindt Padt: Tengga, luijtenant, Sarh, Alam, Kodti, Swaara, en geeft het fort Orangien, die tzedert lange jaaren int land van Ternaten is geweest, en geeft ook die over Ternataenen gedoodet hebben & vergadert se met de ses persoonen en bindt ze en brengt ze herwaerts.

herwaarts om hun onder de voet hoeven van den magtigen Sultaan weerdemoedigen, ende Zoo dan die Zal het bij de E. Comp.e verwaarden wederalles weer werden, maar indien gij van 't geene in desen mijnen brief vermeld is, afwijkt, Zoo Zullen wij teen ett ander doen, en alle de schepen verbranden, en wij Zijn van 't Eyland Ternaten gewerden, om dat wij voor Fort Orangie Zonde gebidden, of heydenen, ende nu Zal ik ook dooden ende alle andere Cafferen Zal ik ook dooden gelijk geboden is door Rasoulou allah die gebied alle heydensche menschen te dooden, ende die geene gedoodet hebbende, Zullen daarom inde hemel komen want daar Zullen alle Caffers of heydenen ingaan eeuwig en altoos.

De brieffies aan de gijselheeren waaren alle van deesen inhoude egter van en aan bijsondere persoonen gesett.

Com.e

Groetenis niet om 't een of 't ander dan om UE bekent te maken dat soo wanneer gijlieden opt land van Xoco komt, dat ik ul met verlof van mijnen koning d'hoofden afkappen zal en brengen de selve bij den koning &c.a

Vrien

150 Rx tot sirijpinang aen d'Eijlanders geschonken.

d'Eijlanders worden volgens goetvindinge vande heere Gouverneur en heeren gecommitteerdens met 150 Rx tot sirijpinang geld begiftigt waarvande 25 Rx voor d'hoofden en kostwerde voor de gemeene man versneden en gedeelt sonde worden zoo dat ijder der hoofden 2½ en ider vande gemeenen maar een quart Rx genieten konnen, waarvan d'uijtdeelinge ontbevind den ondertoecq andries Coens aanbevoolen is, over welke deelinge den houcum van Taboucan ligt wat gekregt soonde vermits hij almede onder de hoofden niet en was begrepen doch vermits er onder hoofden eenelijk verstaan is, die geene die haar eijgen prauwen ofte Corre Corren hadden, zoo most hij sig daarmede vergenoegt houden en die wijle geen eijgen prauw ofte Corre Corren naar herwaarts en had gebragt.

Donderdags

Junij 1680 Maliyen int casteel Orangie

Donderdag 13 d°. des voormiddags ordinaris vergaderinge des Justitie

Omtrent de tien uren kwamen de Ternataense gijselaren
desen Gouverneur tot besoeke, vragende of hu wel komen
lijke geresolveert waren om de wapenen tegens de
Ternatanen op te nemen en of er bevorens nog geen
nader tentamen tot versoeninge souden werden gedaen
door desen Gouvern.r hier op kortelijk gedient zijnde
dat alle middelen om de saken sonder de wapenen bij te
leggen te zijn de waren, dien volgens niet anders te
doen zijnde, dan het opgestelde protest aan landt te be-
schicken, waerbeneffens haer schrijvens, volgens S. Edele
souden konnen bijvoegen. —

onderlinge t'samenspraeke tusschen den E. Gouvern.r en gijselaers raekende de Ternatanen. —

gemelte heeren gijselaers in sonderheijd den hoofdo...
hun hierover hier bedugt toonende, hebben een voor-
slag gedaen en gevraegt, of de Comp.e de Ternatanen tot
inkeer komende, weder in genade soude willen aannemen
daerbij den versoekende dat de selve dog in beschermingen
vande E. Comp.e aangenomen mogten werden, anders
sou het een onlijdelijke sake zijn, indien haere
vrinden in slavernij vande Tidoresen of d'Eijlanders
souden sien vervallen zijn. —

door den voorsz sake

Antwoord des E. Gouverneurs

Hier op wierd wederom gedient, dat alle d'geene die hun
voort opnemen der wapenen, in handen vande E. Comp.e
overgaven, behoorlijken voor alle geweld en overlast
souden werden beschermt, maer den oorlog begonnen en
ijmand gevangen werdende, souden hun met het
gewoel des oorlogs moeten getroost houden, maer indien
nog eenig middel voor declaratie des oorlogs wisten
bij te brengen, soude een geroerde sake zijn

waertoe

waartoe d'Heere Gouverneur hem alle mogelijke
hulpe en bijstand aanbodt, insonderheid om de
der gevangen huijsdienaaren des Konings te wille
langeren, soo wanneer sij vermeenden door den
selven iets heijmelijcx ontrent d'haare te konnen
bewerken.

'twelk gemelte heeren seer aangenaam was maar
verklaarden dog daarmede niets te sullen konnen
verrigten aangesien d'een en d'ander niet langer en
konden nogte wilden verkennen.

voor 't laatste wierd hem dan voorgehouden hoe wij niet
anders en konnen sien en bemerken of d'koningh
word seekerlijk gevangen gehouden, 't zij dan aan wat
kant het ook wesen mogt, behalven dat alle dese
bewaaringen genoegsaam hadden konnen voorge-
komen zijn geweest, indien zijlieden haar andersints
ten goeden dijnde hadden aangevlijdt, beloovende,
dat iemandt der Ternataanen gevangen komt te
geraken, sullen deselve door d'E. Comp.e konnen inge-
lost worden, voor 30 Rd gelijk gebruijkelijk is, waar van
de saaken in accoord gebragt sijnde, nader sou de
konnen worden gedisponeert. &c.

's naarmiddaghs kwamen gemelte gijselaars om de sake
te redderen bij den Heere Command.r Lobs, krijgende
ook deselve antwoord als hier vooren aangeteek-
ent, vermaande haar aan om nogmaals met haar
schrijvens den koning en grooten tot vereeninge
met d'E. Comp.e aan te houden, en de [illegible]

[illegible]

De gijselaars komen om de sake te redderen bij den h.r Command.r Lobb

Junij A° 1680 Malleijen int Casteel Orangie

ter overbrenging des laatste protest aan land gesonden mogt werden, hoewel hij harde geconfronteert is, blijvende den secretaris middeler tijd naer gemelte haer schrijvens wagten, terwijlen d'heeren gouvern:r en boven gemelte heeren gecommitteerde hun afscheijd namen en hun naer boordt begaven ——

d'h:r gouvern:r en gemelde h:ren gecommitt:s stecken weder volle magt na Soloo

Desen morgenstont is hier ter rheede van Caudipas en Manado gearriveert d'chialoup van den burger coopman Pieter de Hoodt, daermede ontfangende schrijvens van 't aldaer zijnde opperhooft Abram van Meijert vermeldende eenelijk dat d'Manadose boeren nu een langen tijd haer gerust en stil gehouden hebben, maer den coningh van Boulang was van voornemen geweest door hem aanhangende alphoeresen van Mogondo en Poumonsaban, op d'onse eenige aanslagen te doen, houdende hem egter als een geveijnst vriend van d'E: Comp:e ——

de chialoup van Pieter de Hoodt komt van Caudipas en Manado

aanslagen van den koning van Boulang

De gorontaleders zijnde almede met een magt van 10 corcorren, naer de commissie mogt op roof uijt gevaren zijn, blijkende breeder uit brief boek en 't voorgaende vervolg dagregister bij gemelden boekhouder gehouden ——

de gorontaleders met magt van corcorren op roof gevaren ——

Adij P:mo Maert quamen alhier te arriveeren de jagten Experiment en den Coning Amsterdam medebrengende als gecommitteert den fiscael S:r Andries Olofsz: die ons overbragt diverse, als door den E:e heeren gouvern:rs en directeur Robbertus Padt:brugge overgeslagen ——

vervolg van 't manadoos dagregister

20°

2.^en^ Maart. Den morgens gaat den Serg.^t^ German Smit met vijf man uijt last vanden fiscaal naer boven om d'voornaamste offergoeden van alle de negorien te nemen conterbande.

d.^o^ komen alhier van Cool ses st. vaertuijgen met den hoeghoeghe Dompis waarvan den fiscaal rapport zal doen

5.de d.^o^ komt Capiteijn Lijdes ons berigtende, dat die van Pellesackan, passan, Datagan, en Mogondo. bij Cacas waren geweest, van meeninge zijnde die negorij te verdestrueren, dog waren daer in tijdts voorgewaest en is dien een quimelaga van dat dorp en twee van Conpasso om den hals geraakt

6 d.^o^ retourneert den Sergeant German Smit mede brengende eenige officieren dog niet alle &c.

7.de d.^o^ Is er boven inde logie een generale vergaderinge gehouden

8.^e^ d.^o^ vertrokken d'offergoeden weder naer boven en savonts vertrekt den fiscaal over Candipan met Erijds Jagts naer Ojiamen.

10 d.^o^ Is komen te overlijden Evert Carentsen van Woerden, bos.^r^ zijnde vant Jagt den Experiment alhier aan landt geleijt ter zaake zijner swaare Siekte

12.^e^ d.^o^ komt over Candipan van Gorontalo alhier te arriveren den Corporael germanus van Staden en berigt ons, dat de Gorontaleesen, daags naer het vertrek vanden fiscaal aanden Serg.^t^ Roubin Bondon, quamen versoeken om inde bogt van Tominij uijt te haaren te mogen gaen zijnde omtrent 600 man sterk, dog hadde hun 't afgeslagen.

adij 29.

Juny 1680 Malleijen Int casteel orangie

adij 24 Maart is kommen te overlijden pieter bastiaensz weslaaken van amsterdam quartiermeester.

25 d°. vertrocken van hier de Cadjos met 12 prauwen over Caudipan naer booel en boloeij ende gaet met deselve weder terugge naer gorontalo den Corporaal hermanus van stadden met 't naevolgende schrijvens

Aan den Coning van Caudipan

Ik abram Abram van wuijert opperhooft ter fortresse manado versoecke uijt de naam van d'E. Comp.e dat uE. majesteijt desen onsen Corporaal gelieft te helpen opdat deselve ten spoedigste mag overgevoert worden naer sijn gedestineerde plaetse op gorontalo, waerdoor ons en voornamentlijck d'E. Comp.e groote dienst en vrindtschap sal doen, maer het doet ons seer groot wonder dat sijn majesteijts volck die onsen Corporael alhier hebben gebragt, soo stilletjes sonder weddervaren sijn vertrocken, wij hadden waerlijk dit niet van haer verwagt en om dat ons sulcx noijt van haer voorgekomen is, soo staan wij hier over soo veele te meer ontstelt, en maeken daeromme dit uE. majesteijt bekent, beijsonder voorts ons versoeck als boven, niet meer als sijt gegroet manado den 26.e maert a.o 1680 was geteekent abram van wuijert

Gorontalo

aan den sergeant Ruben Gordon

uE. schrijvens van den 13.e februarij is ons door den Corp.l harmanus van staden op den 12 maert eerst over handigt, d'welcke wij van meeninge waeren geweest met den eersten wedderom te senden, dog door de mislijdinge van de Caudipanders agter wegen ge-

Junij Aº 1680 Maleijen int Casteel Orangie

De Sloep van den Vrijburger Pieter de Goodt

Adij 4en April. gaat den Corporael Christoffel Broeke-wer met een prauwtje van vijf man naar Chiauw omme s Compˢ. Brieven aan den gecommitteerden fiscus Losjang aldaar te bestellen

Den 9en do. arriveert alhier weder van Chiauw 't Jagt 't Koning Amsterdam

Den 10en do. is overleeden den Soldaat Simon Boudewijns van Yperen.

Den 12en do. komt alhier een prauw van Tagulanda met den Gorgorgo Abma, benevens de twee Schoolmeesters van die plaatse, die eenelijk naar haare gagie komen halen, en waar onder den 10e. van Tagulanda vertrocken doch geen desjrpen nog vaartuijgen vernomen en die hebben geen nieuws mede bragten

Den 14en do. arriveert ook alhier den Gorgorgo Daijlippe van Candipan, om van hier naar Tagulanda te gaan

Den 15en do. vertrekt het Jagt den Koning Amsterdam van hier over Chiauw naar Maleijen, en gaat ook mede den Eerw: Predikant Zacharias Cagem benevens zijn gantsche famielie &c.

Adij 16 April vertrekt den Gorgorgo Abma weder naar Tagulanda.

Do. vertrekt Pieter de Goodt met zijn Sloep naar Candipan

Do. is omtrent d'revier van Serjou een vrouw en een kind seer jammerlijk gequest, dog weeten niet van wien maar 's anderdaags daaraan de piek gevonden waar mede het geschiedt is. zijnde voornoemde piek zeer wel bekent zoo dat de vrouw niet door den vijand maar van eijgen negorijs volk geschiedt te wezen.

Adij 17 do.

Junij 1680 Malleijen het Casteel Orangie &c.

adij 17en april verleden den gorgorgor dajlippo naar tagulanda &c.

Chiauw aanden Commandt.
Borgdant van Loderwijk &c.

De Chialoup vanden vrijborger Coopman Sr. pieter de goodt die van Maleijen naer Costi was geordonneert, is door gebrek van leevensmiddelen op den weeder herwaerts gearriveert mede brengende diverse brieven aanden heere die wij des g:d daaraan cito cito pr. prauw onder Corporael Christoffel overhandt hebben gezonden, ende heer aanden gecommitteerde over te woorden, bij deze werdt gesien op den g:e het jagt den koning amsterdam, ende berigtende dat het jagt den experiment op zijn verblijfplaats, waerom wij hier bedugt zijn, dat de brieven zullen wel gekomen wezen, en den fistaal al vertrocken is, daarom hebben wij goedt ge- dagt dezen baten tot de te zenden ende goederen die Sr. de goodt voor de guarnisoen mede gebragt heeft aldaar te brengen bestaende dit naer volgende als.

6 stk affuijten en 6 stk raders
1000 stk musquets kogels
een last of 40 maten zandt
benevens de maandtgelden voornl. welke zijnde gepakt int pak No. 18 en daarin.

5 guinees lijnwaat
1 p. betjilles roode
8 p. betjilles br: bl: d 32 asta
3 p. salempoeris br.bl:
9 p. betjilles witte gemeen
41 p. taftas ½ breede
5 p. Cust deeckens
1 d:o tafta smalle geele
4 p. betjilles ternatanis witte
4 p. dhongangingan
2 p. gordes

Bedraagen

Junij 1680 Maleijen Int casteel Orangie —

bedragende tsamen 179 3/16 rx gelijk ue alles breeder
uijt de nevensgaande quitantie zult konnen boogen,
die ook ten eersten laet betaelen en per gereedgeldt
ook ~~[illegible]~~ terug zenden. —

Het Zoudt moet ten eersten pro rato uijtgedeelt worden
verstrekkende ijder naer zijn sterkte gelijck ingegooit is
welke quitantie met de maandrol ook gelieft mede te
stieren om hoeveel voor ijders genoot daer voor op rekeninge
te belasten.

Soo bekomt ue nog 6 stx soldaten met een Corporaal met
namen als —

Christoffel Brinkman Corporaal
Thomas de Chaer Soldt.
Jacob Bernard Weling do.
Jan Pieter sz v: Meijnd do.
Coenradus Lodewijks do.
Jacob Padde do.
Arij Jourin do. —

Zijnde de vesting maat duijster en redelijk voorsien van
voetk. d'geschoolende recq van Maleijen als van haer gad
Gerneven ook al naer dat ijder zal kunnen t'sien zoo
zijn gestelt is. —

Zoo den fiscaal al vertrokken is geweest en de brieven
onder in bewesten, zoo moet ik de zelve met dit schip weder
onder de Comps. papieren naer Maleijen senden, moetende
bedagt wesen de zelve bodem niet lang op te houden maer
naer gedaene lossing drijvende naer Maleijen te doen
zenden. —

Ewerdinus word door den E. Gouverneur opontboden en
standen Ijvering gevoeglijk met den Eerw: predikant
mede overvaren. —

[signature]

Junij 1680 Malleijen int Casteel Orangie

Ter Vervolg dat voorn.[de] Chialoup mede gebragt heeft is verder met een brieffie en waerin Schipper van Batavia met 600 Soldaten op Malleijen gearriveert. waermede etc.a en was geteekent Abram van Meijert ter zijde stond Manado 15.[e] april 1680 ——

adij 20 april komt hier van Chiaun den Constabel Sijmen Lambertse ons berigtende dat het dagt den Experiment beneevens den fiscael op den 12.[en] deeser naer Malleijen was overgestoken zijnde twee dagen te voorens de 3 Comp.[s] Crieuwen aldaer aanquamen onder dewelcke brengt voorn.[de] Constabel deeser mede wederom en leevert ook over de navolgende brief. ——

Manado

aan S.r Abram van Meijert opperhooft

Op den 28.e maert is mijn eds Jongste van dato den 8.e der zelver maand door den fiscaal S.r andries Olofsz. wel ged.[e] worden neevens zoodanige goederen als die in de zelve door ue gespecificeert zijn. ——

nog is bij den Schipper Jan Walboom ter ordre van den voor ged.[e] mette fiscaal hier aan land gedaen ——

2 waterleggers met 18 hoepen

2 kleen hollants zeijldoek

300 lb buskruijt

2 Goewers

300 mm Squelts krogels

10 onder ijser krob

een tafelbeek

twee tosten hollanse Lond

14 lb gesorteerde spijkers

1 koper scheitkoper van 6 lb

1 gaffeur

Juny 1680 Maleyen int Casteel Orangie

een zaltvaeglas
een dissel een koffer een geerschaaf
een dubbelde boor met zijn ommeslag
een agt duijms d°.
een middel en vijf quarts avegaar
en is door hem van hier medegenomen
7 musquetten
3 schoppen
4 Bijlen
overgaat hiernevens de rolle vant aldaer leggende guarnison
welke alzoo de tijd verstreken is, van soldij en kostgeld
dienen voorzien te worden.
en alzoo ik tot ultimo meij hier nog dael moeten
continueren, zoo kan ik mij met de voorleden maanden
kostgeld toezenden. als van p^mo februarij tot ultimo meij
doch alles zoo doenlijk is aan batta ten bedrage van
19 rx 88½ st.
den soldaat en timmerman Salvador Santo komt mede
tot kosti over om zijn vrouw naar herwaarts te voeren
die met dit scheepsvaartuig nader retourneren, maer
waer mede d[itt]o en wedergekomt Joannes Ivanoen
te zijden stond Chiauw inde Bergschans met brieven
van den 16e april 1680
den 24en d°. isser een kalf geworpen
den 25e d°. vertrekt den Constabel Simon Lambertsz.
wederom naer Chiauw en schreven dit navolgende
aan Sr. Joannes francen Boeckhouder.
alzoo ik gedagt heb dat ue met den Sinons naer maleijs
was gegaan, zoo is mijn d°. schrijvens vanden 16e deser
aanden Commandant Sergt. Jan Lodewijckse geweest

aen

Junij Ao 1680 Maleijer Int castell orangie

arriveren als door p. Jagt den koning Amsterdam, zoo=
danige goederen zijn toegezonden als inden brief vermelt staat
'tgeen't bequam ik op den 20e in aangenaam vanden 16e der
zelven, door den Constabel Juriaen Lambertz: welkers inhoud
niet anders is luijdende dan om maand en kostgeld, geweest
is met voornde Jagt gezonden onder zer andere betrout in mij
met den Constabel bestaande in deze navolgende goederen.

een p. guinees lijnwat	. . .	Rd 18 $\frac{1}{2}$
20 p. baftas breede	. . . . . .	" 25
6 p. bethilles bw: bl: d'32 asta	. . .	" 21
3 p. bethilles witte geruwe	. .	" 8 $\frac{1}{3}$
1 p. tiestdeeken	. . .	" 1 $\frac{1}{8}$
Contant	. . .	" 4 . 8 st.
	Samen	Rd 65 . . 8 st.

gelijk uijt deze onder ons gaande volle breede zult kunnen
zien waeronder ook 1 in voor in zijn gereekent volgens Eh. ords
de malle baftas zijn hier niet bij de Cas dergaelijks zonde meer
breede do —

Salvador Gouto keert met dit vaartuijg weder naar Costi
en gaat zijn betrouwde morgen om op Criano te verstellen
trouwen, alzoo zeminucten door ons is toegestaan die wie daar
niet lange mede gelooft te worden, alzoo hij vrij wat wis=
ptelurig valt. —

uit zeijlen deze betrouwde Item aangenaam bevonden de
brief aanden Er Jacobus d'Geijn dewelke volgens Eh. ords
aant Sr. de Goodt aan zijn Er zal worden verzonden verwagte
wij in alle dagen d'gialoup weder om alzoo deze vanden
16e naar Candipan is vertrocken, waermede de Xa. was
getrekent Abram van Meijert ter zijden stond manado
25e april 1680 —

Sarouina

Junij 1680 Maleijen int fort Orangie

Tarouna.

aan marcus d'Rosairo schoolm.r aldaar

het is tegenwoordig over de seven maanden dat ue het tractem.t van alle de marinjos van tagoulanda en Chiauw op d'eijlanden op maleijen hebt ontfangen, 't welck wij meijnden dat alang uijtgedeelt was, dog bevinden het contrarij, alzoo d'marinjos van tagoulanda en Chiauw nog niet een ℔ hebben genooten en die reacie mij moeijelijk vallen, wegens haare betaelinge. ik kan niet begrijpen uijt wat oorsaecke ue 't zelve zoolang in handt de weijlen gehouden heijd genoeg is gehouwt om uw van die penningen te ontslaen, zoo dient dan deze om ue. te waarschouwen ende niet eens te bevelen dat ue. die van Sangij zoo wel als van Chiauw en tagoulanda met den eersten haare betaelinge geeft, of zoude anders ge=noodtzaeckt werden daerover aen den E.E. heer gouvern.r klaglig te vallen dat niet gaerne zoude doen.

'tkleeden naar d'eijlanden gezonden moeten als waar d'stoff der E. Comp.e altijt bij de boeken belopen, alzoo niet gezonden geijk ue. mij hebt wijs gemaakt, maar als de boeken eerst bedenking over al gestelt werden, 't welck ue. tot onderrechtinge werd bekent gemaekt, omme die het verders mogte aengaen, te verstaen te geven waermede X.o was getekent Abram van Meijert te Indien, stoat manado aan 't fortres Amsterdam den 25.e april 1680.

Den 26 april komt alhier een prauw van Chiauw dog geen nieuws mede brengende.

adij 3.e maij komt alhier een prauw van ajon met brieven van Gorontalo en ook van den Prins Maccarompi luijdende als volgt.

Aan

Junij 1680 Maleijen uit Castel orangie

aan Sr. abram van meijert
opperhooft op d'manado.

Ue. schrijvens vanden 25e maart is mij den 15e april wel ter
hand gekomen met den Corporael hermanus van staaden met
ongelde maanden, mijne gagie maanden bedraagt 55½ Rds.
Ue. schrijft van kostgeld maer het en is niet wel verstaan ge=
weest, ue schrijft om mijn acte met den ue. zijn acte, het welk
ik ue. hier over zende, ue. schrijft ook om ondertdanigheijts betoog
aanteekeninge om ue bekent te maken, het welk deze
onderstaande zijn, naer berigt vanden Commissaris Sr.
Andries Olofsz: den 10e maart is den Jongen Capn. Lauwe
van Gorontalo met 50 man naer tanilatta gegaan om krijgt
te maken, hier zijn ook drie prauwen gekomen vanden
koning Lolodo, die tijding bragten aanden koning van
Gorontalo, dat die van Condato 5 mogondouers d'koppen af hadden
geslagen, en zijn korts daarnaer weder vertrocken
maer niet wetende wat voor besoignes zij weerom gekregen
hebben, die van Gorontalo zeggen ook dat haer die van tomini
weerom zijn gegeven vanden fiscaal, wij hebben gehoort uijt
den mond van den Corporael hermanus van staaden, doen hij op
ajon is gekomen, doen heeft d Coning van Domogo tegen hem
gezeijt dat d'toek met nog 6 domogoers naer mogonda hadden
gezonden om haer vrinden te bezoeken, maer op Bolango
komende heeft Lolodo d'toelq vast gehouden en de domogoers
uijt zijn negorij gejaagt of't zonden hadden geweest, den
17 april zijn de gorontaloers met hun groote prauwen
uijtgegaen naer Balanta en Parigi, Bangaij en naer tomini
om te gaen haelen, ende zeggen wat krijgt ons de Zeeuwen
hoolanders op tomini die komen tegen ons niet uijt haerder
woorts zoo laat ik ue weten dat die van Bolang staan geen
volk

Junij 1680 Maleijen Int Casteel Orangie

volck hebben niet en geven om ons gaede maenden over
landt te brengen, maer Candipan heeft 5 man gegeven
zoodat d'Corporael vernoot heeft om naer ajon te gaen
om te zien of hij daer geen volck konde krijgen, welcke
hij onse koning vond die hem hiernae gaf met wacca
kumpsind 5 man en hier in onse negorij ist nog alles waer
in 't Christendom neemt nog wel aen hier mede &a.
en was gekomen K. Condon, ter hulde stond domogo
den 18e april ao. 1680.

den 4en meij komt hier ook den prauw van Sangij met
een brief van den koning van Magnita geschr. aan den E.E.
Heer Gouvern. Robbertus Padtbrugge en brengt geen
nieuws mede.

adij 5e do. vertrekt d'prauw weder na ajong met de tijdinge
aan Salamon docan Calabon aldaer d'schoolmeester zijnde.

adij 9en Maij komt alhier een vaertuijg van bolang met
een hakyema legas en Cantimona, ons berigtende uijt
den naam van haeren koning, dat d'selve seer verwondert
was, dat d'schepen van d'E. Comp. wel op Gorontalo quam
en altijdts sijn plaets voorbij gingen, en aldaer niet aan
gingen, niet wetende wat dat te bedieden was.

ook liet hij vragen, waerom d'Coning van domogo koning hadde
gemaekt.
nog dat hij vreede met den koning van Gorontalo hadde gemaekt
was met lof van d'E. Comp. en den koning van
Gorontalo aan den koning van bolang geschoncken

wit sombreel
een tulbant
een broek
wat bitters.
vier koters kruijdt.

adij 11 do. vertrocken die van bolang weder terugge

aen

Junij 1680 Maleijen int Casteel Orangie —

met last dat hij koning voor d'Ed: Comp:e niet hoefden bedugt te wesen, alsmede dat den selven geen vrient=
schap hoefden te geven waer sij haere schepen houden
als die geëxtrimeerde waerse van nooden waren —.

ady 12 Maij komt een vaertuijg van Candipan hebbende
op Borang aangeweest die ons voor de waerheijd betuigde
dat die van Mogondo en Condaban met 200 man onder=
weegen waren om alhier te komen haeken en dat die
van Poerisakan pasian en datagan, hier aan d'andere
kand in de straet Banka Londen waernemen, sijnde
voorschijnde prauwen met weerwoert al vertrocken en had
den koning van Borang haer eijnden daertoe verlof ge=
geven, met dreijgementen dat men hier niet bragt, dat
dit door sijn ordre geschieden, hij het weder Londe nederleg
alwaer het daer en dag geweest. —

ady 13 d.o arriveert de sloep van S.t Pieter de goedt van
Candipan weder. —

Omtrent den avond is int hospitael den soldaat Jan Pieper van
Ijperen overleden aen een koortse gecauseert door 't vuur welcke
in sijn been hadde. —

Vrijdags 19 d.o wierden de gemelte schepen nog gesien omtrent d'bogt van Seroe
van den nagt sijn hier drie schipvaartuijgen ijder met 10 a 12 koppen
bemandt van Lidon gekomen de welke geseijt hebben dat
d'andere met d'vloodt vertrocken waeren ten eersten genomen
Cours naer derwaerts steeden —
na de middag hebben eenigen rook omtrent Seroe sien opgaen,
geloven dat van onse schepen aldaer ten anker gekomen
sijnde eenige Canon schooten aldaer gedaen hebben —

Saturdags 20 d.o

Junij a° 1680 Maleijen int Casteel Orangie

Saturdag de 15 do.

vanden nagt zijn hier drie schopbaertuijgen ijder met 10 a 12 ~~koppen~~ hunnen cours nae Jeolo nemende gepasseert. —

Eenige Tidoreesen per prauw eenige waeren ter merkt gebragt hebbende, berigten dat daerna den gewoonelijke boodtschapper vanden koning Saijfoedin ter eerster stond naer herwaerts te komen, mogelijk om Zijn Hoog Edts brief aenden koning en rijcxgrooten van Ternaten naer Jeolo te brengen. —

Den Luijt. Andries Cors berigt ons dat op 't vertrecke vande vloodt alhier twee Ternataense Tidoreesen gebleven zijn den eenen Salamma genaemt, als gedwongen, mits hier eenigen tabacq ter merkt gebragt hebbende, desselfs prauw door den Prins Cerams mede genomen, geen gelegentheijd om te vertrecken dan van desen dag en gadd komen te vinden, maer den anderen met namen Sommanij wierd geinsinueert een Macquiander Tidorees, den welke mits om zijn ongehouden leven als ooke omdat zig int Maccassars quartier verborgen houdt geen gehoor gegeven van en heeft door den gemelden Luijtq aangeseijt ende belooft wierd, zig ter eerster vant landt te begeven ofte dat anders genoodtsaekt souden zijn hem in verzekeringe te stellen hetwelk hij afvragende is nader om naer Tidoor te vertrecken —

Op den middag ten 12 uijren verscheijnt alhier van Tidoor den gemelden boodtschapper benevens den priester Samadja mede bringende een kleen geschenk van 5 Jorte affseijn door Zijn Hoogheijd aenden ander koopman

Dirk

Junij 1680 Maleijen int Casteel Orangie

Dirk de Jong is gesonden derwerts berigte dat sonder toeven geen vijand naer Soco mosten vorderen, waeromme deselve terstont met een briefje aan den heere gouverneur en gesamentlijke gecommitteerdens zijn afgevaerdigt

Sondag 's den 16e do.

'smorgens vroeg hebben omtrent 30 man soo maccassaren als slaven van d'heer Craan naar 't bosch geweest, om siri pinang, pijsang en ander moeskruijt te soeken en in 't bos agter Ternaten aan des konings dusj (?) tuijn 10 a 12 bergboeren gewaer werden, die welke nog besig sijnde om een geitje en andere provisie die zij daer gehaelt hadden bij den anderen te pakken, ende d'onse van verre siende aankomen aanstonts de vlugt namen, latende aldaer een meeste goedt benevens eenige schilden, gewers (?) en tuibanden leggen, welke d'onse opnemende, hunnen nog te vervorderen sonder den vijand te volgen naer Malleijen hunne bedrijf de plaats verder

maandag 's 17e do.

niet aanmerkens waardig voorgevallen.

Dingsdag 's 18e do.

'smorgens ten vier uren komt alhier van Soco de chialoup van vrijburger Cornelis pietersz Lee met een brief van d'heer gouverneur ende gesamentlijke gecommitteerdens aan den raadt, behelsende hoe den prins Ceram met den brief aan den koning Amsterdam met kleijnagtinge sonder gehoort te worden van de Ternatanen en hunnen pagger is moeten scheijden, behelsende verder nog eenige benoodigheeden, als uijt aankomende brief breeder te beogen is. Van den nagt zijn hier uijt bosch nog eenige [illegible] verbergboeren gesien.

naermiddag verscheenen hier drie Tidoreesche schepbaerluijden van Soco, waeronder den dienaer van den prins Gouranjan (?) seijde van zijn heer alhier gesonden te zijn om rijs te koopen, welk hem door den administrateur wierd geweijgert ende geseijt dat daervan in dit tijd niet en [illegible] dien volgende dat zij wederom mogten keeren ende 't geene aldaer verschrikkende (?) sullen komen bekomen.

Woensdag 19e

Junij 1680 Matayen int Casteel orangie

Woensdag 19e do. vertrock de Chialoup van Cornelis pieters d: wederom naer Japara met de versogte benodigtheden ende den Mardijker Cornelis pastoor benevens een brief aende heere gouvern.r en gesamentlijke gecommitteerde vanden raadt ~~alhier~~ geh: bijgesonden als uijt afgaende brief boeck te sien 16

Donderdagh 20 do. op den middag quamen alhier eenige Mardijkers p.r prauw van Japara met een brief vanden heere gouvern.r aenden raad eenige versoekende om
7 geele kaerts
4 houte lantaerns
6 stucken bengaels drijlgaeren. — deselve werde het versogte met een briefje aenwegenmede sijnde ontrent vijf uijren savonts wederom vertrocken. —

Vrijdags 21 do. eenige Javaenen van Japara gekomen, berigten dat een Javaens soldaet aldaer opgeijsen ondereen al gehoort ende tot de Arabise kercken gerangeert warden, als ook dat vanden nagt twee Javaense Corre Corren om mondt kost te gaen naer Javanen waeren gesegelt.

Saturdags 22 do. ontrent den avond sijn hier twee prauwen van Javaen gekomen waervan de luijden, mits het laat was ende met den donker naer Japara over te steeken beureest waeren alhier tot den morgen opden morgen hun verbeint gebrogt hebben, dog snagts van dese heer vrijborger dronken sijnde soo met woorden als slagen qualijk bejegent, quamen en klagten op. —

Zondags 23 do. smorgens aanden administrateurs klagten, den welcken hem bevolen daarin te versien, waermede sij ontrent agt uijren naer Japara vertrocken. —
korts naer hun vertrek word een grooten rook op Japara gesien

Junij A° 1680 Maliço int Casteel Orangie

gezien den welken geduirig verwoedende, geroden dat d'onze met dwijanden sijn gerend, ofte dat wenige pagger in den brand zijn geraakt ./.

Maandag d' 24 d°: de zieker Comp.[s] (?) uijtwijgen anders genaamt lang aan de walle digt liede geregen geboonde is van den nagt overleden.

omtrent den middag komt de chialoup van Cornelis Pieterse: van Ieolo met een brief van den heer gouvern.[r] ende raad alguer, vermeldende dat d'onze op gisteren geland de sterckens gotfassa en fort Ieolo hebben overwedigt ende vijanden wooningen den brand opgestoft versoekende daarenboven om

3000 lb kruijdt
10000 p.[s] musquet ende snaphaen kogels
40 lb vaarsser
lang en rondt schaap van 2/3/4 lb

Dingsdag d' 25 d°: de zieker gevangen Cneancas paria genaamt van de walle overleden.

naarmiddag vertrekt de sloep van Pieter de Goodt naar Ieolo met de versogte ammonitie van oorlog ende eenige andere benodigtheden benevens een brief aan den heer gouverneur ende d'e heeren gemeenteijke gecommitteerdens in welkers geselschap de chialoup van Cornelis Pieterse: ook weder(om) naarderwaerts keert.

Woensdag d' 26 d°: word een schip aan den noordkant int vaarwater gezien het welk omtrent den avond voor 't jagt d'zijp bekent word, waarover den heer Commandeur Lobs, den eerw: predikant vander Sluijs, fiscaal en secretaris Andries Olofsz: lof(?) jaug(?) Crowenis Ede, vrijburger Pieter Ider(?), p[r]. de Rogijnd van gemeldé jagt alguer aan 't hooft en vanden raadt voorwerk komt zijnde binnent Casteel komen, vermeldende de

schipper

Junij 1680 Maleijen int Casteel Orangie

schipper vand: Jagt dijn best doet onder zeijl te geraken
doch komt op. —

Donderdag den 27 d°. eerst ten anker, van twee d'overgekomen siecken
ende gequetsten benevens eenige ledige watervaten
om alhier wederom gevult te worden, per de chiampan
aan landt gebragt worden. —

Vrijdag d 28 d°. komt de chialoup van Cornelis pietersz. wederom van
Soleo en word geraerdet vanden dag met [het gespe vande] waterleggers
vande Sijp ~~te lossen~~ doorgebragt. —

Saturdag d 29 d°. smorgens gaat de chiampan naar ternaten om een
ladinge water, om op de wercke te passen een Sergt. Corp.e
en 23 militairen naar derwaarts gesonden werden opdat
de waterhaalders door de vijanden niet en mogten over
vallen werden. —
Zoo aenstonts komen alhier drie chiampse Corrcorren
benevens een tabucander van Soleo, die weijnig kom
gumme siecken en gequetsten ten eijnde om gecureert
te worden alhier te brengen. —
op den middag vertrekt den heer Commandeur lobs met
den secretaris andries Oolsz. en vrijborger pieter Libertsz.
per Jagt d'Sijp naar tidoor en den koning Saijfoddin —

Sondag d 30 d°. vertrecken de tabucanders onder opsigt van Kobber lub
Wairouma wederom naar Soleo —
laat in den avond arriveert ter deser reede de chialoup
vanden vrijborger pieter de goedt. —

maandag d P.mo July wort aanden raadt over een brief vanden h. gouvern.r
ingekomen ... gecommitteerde, meldende
dat op de laadst gesonden kogels 2208 p. en op het
grofscherp 52 p. te kort komt, waar bij zulcx komt
oft bij den Constabel oft wel bij den gener die de zeeo...

Gaat

Julij 1680 Malleijen Int Casteel Orangie

heeft overgebragt is ons onbekent, dog segt den Constabel
alles wel gehaelt te hebben, wordende in gevolge missive
mede belast aande huijsvrouwe vanden luijtenant
Kroonenhuijsen voor den gevangen Cornatair te betalen de
somma van dertigh Rds. verschenende werders om hoogh

200 Rs Contant
1/2 riem Batavisch papier
dernaast. wijn en andere toebehoorten tot den kleene
Champan benevens eenige groente.

Gelijk verders uit aankomende brieffboek kan gesien
worden, dat alhier gekomen is drie Chiaensche Corre corres
onder de Chialoup van Cornelis Pieterse vertrocken
wederom naar Ieloclo met een brief vanden Raad ande
d'heere Gouverneur en d'ogh zamentlijke heeren
gecommitteerdens, niet van belang bevesende, vereijst
dat tegenwoordig de vreesen om geene Schepen alhier
gebleven, dijlanderes ten inorondaer overkomen
ende dat het boven verseijdeh met de dijpen den E:
Commandeur toeb staet overgesonden te worden als
uit afgaande brieffboek blijckt kan worden

Dingsdag 2: do. Omtrent ten negen uiren komt den heere Commandeur
toeb met zijn gevoeg pr. t'Jagt schip wederom van tidore
te deser rheede.

Woensdag 3 do. komt de Chialoup van Cornelis Pieterse wederom van
Ieloclo werdende den dag alsook.

Donderdag 4 } do.
Vrijdag 5 } met watergaeten, ende aan t Jagt de Schip tot versorging
vanden theijn te bevlinge(?) deringebragt.

Saturdag 6 do. Continueeren nog met waterladen.
ook soo verschijnt alhier van tidoor salduna ordinaris
boodtschapper vanden koning saijfoedin niet anders

te

bven

Julij A° 1680 Maleijen Int Casteel Orangie

te verrigten geliefde dan voor sijn majesteijts eenige lijwaten te koopen, waarmede de togens den avond wederom vertrokt.

Sondagh den 7 d°. naer middag vertrekt den heer Commandeur Lobs met den secretaris Lofsang p°. jagt de Zijp wederom naar Soolo, medenemende ten bewaar die van [illegible] het jongst versogt ende tot ontsetten ladinge [illegible] bewaard den [illegible] als jagt p°. morgen sterren in welkers geselschap den vrijburger Pieter Lides met sijne Chialoup Logia ook naar derwaarts vertrekt.

Maandag den 8 d°. vertrekt de Chialoup van Cornelis Pieters den Z: naar Soolo

dingsdag den 9en d°. niet aanmerkens wardig voorgevallen,

Woensdag den 10en d°. werd aan de overkusten een seijl gesien, so sijnde de sloep naar Lidoon te senden en werd ontkent den avond be„rigt dat 't oorlogs fregat 't Outkoort [illegible] met den fiscaal Andries Olofs Z: en den vrijburger Pieter Lides, van wegens den heer Gouverneur en gesamentl. heeren gecommitteerdens, naar den koning Saijfoedin afgesonden, ende aldaar ten anker gekomen

Donderdagh 11 d°. komt de Chialoup van den vrijburger Pieter Lides dat Saroes berigtende dat de heer plaatse door onse ver„overt ende den vijand sonder eenig tegenstand te doen met verlies van eenige stukken, naar 't bos en ge„bergten gevlugt is.

Vrijdagh 12 d°. 's nagts is de sloep van den burger Pieter de Goedt naar Tawalij vertrokken om sagu padden te vangen.

voormiddag

voordemiddagh komt de chialoup van burger Cornelis pietersz: van Sawonie, berigtende dat d'onse van Indeeringe zijn den vijand tot in hun dorpen te lande vervoegen

Saturdag 13 dº vertrekt gemelde chialoup van Cornelis pietersz weder om naer Doloo om brandthoudt voor zig te haelen

Zoo aanstonts komt den fiscael en secretaris Andries Olofsz: tot haugh bevoorens den vrijburger pieter Lides per het oorlogs fregat 't Contract te naeden, van Tidor te rugge keerde, medebrengende een brief vanden dergt Commandant op Batchian de dato 8no stanti aanden heere gouverneur alhier in handen vanden koninge Tidoreesen, aldaer geweest hebbende geconsigneert, en door de heeren in plaetse van alhier te besteeden aanden koning Daijfoedin overgelevert, die den selven zoo lange zonder te weeten, om wat reeden heeft opgehouden, ende men aen gemelden fiscaal op Tidor overhandigt, met versoeke den zelven te willen openen, om te zien of er iets ten laste van bovengem: Tidoreesen in was, het welk gedaan zijnde werd den inhoud van kleijne opmerkinge bevonden, als uit aankomende briefboek kan gezien worden.

Sondag 14 dº niet aenmerkens waerdig voorgevallen

maandag 15 dº vertrekt den fiscael en secretaris Olofsz per 't oorlogsfregat Vaezier wederom naer Tidor om den heere gouverneur en d'Ed. gezamentlijke gecommitteerdens van zijn verrigten op Tidoren ontrent den koning Daijfoedin rapport te doen.

dingsdag 16 dº arriveert alhier ter reede van Amboina de chialoup Vlissingen met brieven vande regeringe aldaer ende als dº van't opperhooft op Boero aenden heere gouverneur Robbertus Padtbrugge en gezamentlijke heeren gecommitteerd:

July 1680 Malijen Int Casteel Orangie

geccommitteerdens, dewelke aanstonts pr. Chaloupe den koning amsterdam met 24 militairen ende een brieffje aan voorgemelte heeren als uit afgaarde brief, boeke te zien is naar Sawon afgevaardigt werden, zijnde alsoo ondertusschen uijtgenomen d'factuir en Cognossem, ment raekende de lading pr. gemelte Chialoup aan lant gekomen, dewelke bevonden werd, als de

20 vaaten bedsaij
10 do. spek
300 pr. Cajaijs planken
20 pr. staepen
12 gesorteerde Lijnen en
29 gesorteerde pakken kleeden vande laatste van hier naar derwaarts ende nu vandaar teruggesonden, mitsaelzulcke kleeden in amboina niet gebrookt zijn.

Zijnde den verderen Inhoud der gemelte missive uit aankomende brief boek klaarlijk te zien.

Woensdag 17do. word het bedsaij en spek uijt de chialoup weerstrijgen gelost ontrent den avond komt de chialoup van Cornelis Pieters over zeij van Ieloco, werdende door den stierman bericht dat op Sondag passado een troep van ontrent 30 militairen benevens eenige mardijkeren van gottasa met Consent vanden Luitenant Poes zijn uijtgereest, om in de veerste ende naaste tuijnen eenig moeskruijdt te gaen plucken zonder dat zij verder souden mogen gaen, volgens zijn Instructie aldaer door den heer gouverneur gelaten, dan een pistoolschoot van gemelte post, het welk niet tegenstaande zoo heeft den pr. vaandrig pistole de koij, zijn lot onder den berg en vooral deu ... van gezijde vastigezijd.

vastigheijd 't oostwaart ingereijt, alwaar van eenige
bergtoorens zodanig besprongen en ontgaelt sijn geweest
dat genoodtzaeckt waren met verlies van drie man als
twee mardijkers en een hollander, wederom haer gewes
besijden post te keeren etc. —

Donderdags 18 do. niet aanmerkenswaardig voorgevallen. —

Vrijdags 19 do. kwamen hier eenige tidoreesen per prauw van Sawon hebben
aldaar geweest om eenige eetwaren aan 't volck te
verkoopen, dewelke berigte, dat d'onze aldaer te land, ontrent
den berg Soej tegens den vijand hadden slaags geweest ende
dat den vijand met verlies van seven koppen beneffens diverse
gequetsten wierd gedwongen zig int bosch met de vlugt te
bergen. —

Saturdags 20 do. 's morgens arriveert alhier te rhede van Sawoe 't jagtje den
koning amsterdam medebrengende eenige impotente militaire
en matroosen benevens een brief aan den raad met order van 't
gemelde jagtje ten eersten naer Dodinga om brandhout te
laten vertrecken, als dit aankomende brief ook te sien is,
berigtende den stierman dat het geene 't welk de tidoreesen
alhier op gisteren hebben bekent gemaakt de waarheid is. —
Ontrent ten negen uren verscheen alhier per corcor van tidore
een quimelaha van Soasio dica genaamt, expres afgezonden
van den prins Coram, dewelken met de princen
Gouranjan ende Karossij met nog een corre corren om=
trent 't Hobbe waeren ten eijnde om van daer met den
anderen na den kruijs te trecken, versoekende dat den
vrijburger Cornelis Pietersen in hun geselschap mogt ver=
trecken, 't welk den gemelden burger afgevraagt en daer
toe genegen bevonden zijnde hebben 't selve versoek toege=
staan. —

ondertusschen.

Ondertusschen komt nog een tweede Orcoe van gemelden prins gesonden, met versoek dat dog met den eersten wilden komen, om sonder tijd te verliesen reijs te mogen vorderen waerop den burger Cornelis pietersz. p^r. gemelte Corrcorra naer Ghebe en den prins Ceram is gescheept, dewelke alleen op den middag met deesen Corrcorren passeerende met drie canonschooten vant Casteel gegroet wierden, sijnde de agtste wederom naer Lidong gescheept om den koninge daijfoedin daervan rapport te doen.

Sondag 21 d^o. snagts sijn nog twee Lidonese Corrcorras, d'andere op gisteren vertrocken, gevolgt, en hier voor bij gescheept.

maandagh 22 d^o. savonds vertrekt 't Jagt den koning Amsterdam met agt mardijkers en een sergeant na Dodinga om brandhout te haelen volgens Order vande Heere gouverneur.

Dingsdag 23 d^o. werden twee schepen aanden Noordoost van Ternate gesien komen en sijn de schepen en d' Corrcorras der ijlanders van Sawo Weda &c. 't Jagt d' Experiment en Oorlogsfregat t' ontroerde ternate, welke voor Ternate gepasseert geweest en it ande b'oosten Halmaheira gesonden, volgens d' aante koning de Sauwijn.

'snaarmiddags komt d' g^te. lobs met d' boodt vande Sijp, sijnde 't Jagt nog in schepen hier en Ternate beijden Seijlen, Koornerswaert, Sampson, Voorsondt sijn alle omtrent den middagstond ge-arriveert, doch 't wapen van middelburg eerst tegens den avond om welke wederom de heeren Majoor en d'heijn aan boordt schijnen gebeden te sijn.

Woensdag 24 d^o. smorgens arriveert de Chialoup vanden vrijb^n. pieter de Goede vande straet Batchian medebrengende een deel schildpadden, ter markt en een briefje vanden serg^t. Commandt. tot Batchian vermeldende niet van belangh dan eenelijk dat p^r. gemelte Chialoup, tijdinge hadde bekomen, van den gelukkigen uijtslag onser wapenen tot Ternate &c^a. en dat den Batchianse koning gevangen was

gevangen was om den heer over te komen

In d'naarmiddags vergaderinge der Politie daarinne geresolveert ende vastgestelt Dodinga aan te tasten, met de schepen 't Wapen van Middelburg en de Sampson, met beyde Champans, en de Compagnien van Cromenhuysen(?), d'Ruyter en Oliviers, onder opper Commando vanden heer Majoor ende vermeestert zijnde in possessie te nemen.

A mits voorschreven duystere reden des Conings van Tidoor de gepleegde roverijen op Parro door de Mabarezen(?) in novemb.r passado, rackende Loloda(?), de Ternatanen en wat quaad.s wat desselfs intentie dienaangaende zij, is verstaan de E.E. gecommitteerde Lobs en vander Duyn, een keer naar derwaarts gaan om met zijn hoogheid volgens de opgestelde pointen van 't geene onder dienstige en minnsame redenen te handelen.

B vermits naar de besettinge van Dodinga en Tosogo met alle de schepen hier noodig te verrigten sal zijn is goetgevonden 't Comerswaal(?) en den Sampson met de boeken en Secretarij papieren tegens ultimo Aug.sto naar Batavia te laten retourneren, maar nu vande heeren mede te verlengen tot nader deliberatie in staligen(?) houden

Donderdag 25e d.o volgens genomen resolutie vertrekt de heer majoor met d'geordonneerde schepen en volckeren naar Dodinga

Omtrent d'middernagt daaraan vertrecken de heeren gecommitteerdens Lobs en vander Duyn p.r schuijt en boodt van 't Jagt Drijp(?) naar Tidor, vanden Secretaris de burger Pieter Lidorz(?): vergeselschapt, om te verrigten 't geene in haar E.E. mede gegevene pointen aangehaelt is.

Vrijdag 26 d.o Zijn d'Eijlanders onse vrinden en bondgenooten van Lagoulande(?), Chiaus(?), de Sangij tot recompens vander heer lang uytblyven ter order vande heer Gouvern.r uyt

naam

July a° 1680 Maleyen int Casteel Orangie

naam der E. Comp:ie vyt Corgon met een Hoije van Bengaals doek of Zijkleeden begifftigt, daar te vint generaal versmeekt twee pakken van voorsz: kleeden

's avonts ontrent negen uiren kwamen de heeren gecommitteerde wederom van Tidore, deeden over zoo rapport dermede gegevene poincten en 't antwoord van koning daarop gedaan bestaande d'uitvolgende —

Antwoord van den Tidoreesen koning, op d'hiernevens hem voorgehoudene poincten.

j

van 't afloopen van Gammachorra en 't zenden van 't oorlogsfregat naar Cauti en boosten Halmahera, zijnde niets tegens te hebben, verhoopende verontschuldigt te mogen werden omdat zijne knechtjes bevonden niet verder naar Sawoe en had kunnen afvaardigen. —

2

dat men van zijn meeninge en intentie nadere verklaringe vereyscht was, ten hoogsten verwondert, seggende daarmede wat te veel gesproken te zijn, niets van hem daer over geklaagd nog iets meer gevraagd wierd, noch ook met eenige duysteregeden gebruijkt te hebben, hij erkende altijd soo regtuijt niet spreeken gelijk wij, om dat bevreest was voor s Comp:s magt en zijn onvermogen opdat d'zaken qualijk uitvallende de schuld op hem niet en mogt werden geweten

3

op aenrading heeft zijn hoogheid mede aangenomen haar Ed: H: a: schrijvens te beantwoorden alhoewel bevreest zijnde 't zelve niet en hondegeddd ingevalle met ons advijs strijdig mogt zijn. —

Poincten tot memorie voor

D'heeren gecommitt.s Lobs en vander Duyn, van 't geene op Tidor bij zijn hoogh.t sal werden verhandelt. —

j

Zijnde den koning volgens gedaene toezegginge bevoorens bekent gemaakt den uijtslag der zaken tot Soloo en Sawoe, gelijk door ued.s mede staat te geschieden van Gammachorra, en 't oorlogsfregat tot ... vernalo of d'galeij boosten Halmahera gegaan is. etc. —

2

Ende vermits men tot nog van de E: kommende rapporten soo door expresse gecommitteerdens als andere, sints zijn hoogheijdts meeninge en intentie nooit ten volle ten aanzien derselve duister werden heeft kunnen bespeuren, soo gaan U:Ed:s noghmaels ten dien einde derwaarts, omme daarvan soodanige onderrigtinge te erlangen, als den tegenwoordigen tijdt en het aende hooge regeringe te doene rapport tot voldoeninge hooge gerustheijdt vereyst. etc. —

3

Eenige der schepen staan binnen weijnige dagen, of soo spoedig als immer 't geschieden kan, naar Batavia te keeren omme de hooge regeringe advijs van den toestant en uijtslag der zaken te doen, met welgevallen ook soodanig haar Ed: H: a: schrijvens sal kunnen beantwoorden als te rade werdt.

Julij Aº 1680 Malleijen int Casteel Orangie

4am

den koning ontkent niet of men had tot welstant en ruste der molucos gedaen, al wat men zoude konnen of mogen bedenken, dog ontkennende eenigen voordeel vande [illegible] dan wel vande Compe te hebben getrocken

4am

dat de Compe zig aende welstand en belang der molucse zaeken, zonderlinge die gelegen laat is, zijn Hoogheyt openbaerlijk genoeg vertoont en gebleken, met ende deze oorlogen(?) benevens de lastige [illegible] genoeg zaem gedwongen worden, tot s'Compes groote kosten, zetsteeninge(?) en geringheijd van d'molucos van welken oorlog niemand dan den tidorees voordeel konde trecken, zoo door het duer verkopen van mondkost als andere zints

5

hij was vande Compe niet dan alles goeds ver- waghtende, gelijk uijt d'woorden vanden Heer generaal naa t'sduijtsch(?) altijts had gehoopt maer het doen der heeren die in molucos ge- zonden wierden quam daermede niet wel over- een, dog der zelver aen diende en agte als den Heer Generaal in eijgen persoon.

5

wat redenen zijn Hoogheijd mogt hebben om vande Compe quaet te vermoeden, was mede onbewust en zoude de verklaringe dien- aangaande van hem verwagt werden, aange- zien het zeggen, zoowanneer de Compe naer zijn gelegenheden(?) niet en wilde waghten, ge- tot een teken zoude zijn, wij hem niet dan moeijelijkheden zoghten aen te doen, onbewust genoeg doen kan, de Compe heeft noijt getragt d'molucse volkeren met ge- weld te dwingen, maer dat ze zig niet en zoude konnen onttrecken in cas van affront offte bejegeninge vant respect dat de Compe inde molucse contracten heeft, deselve middelen niet werk te stellen om haer goede regt stand te doen grijpen.

6

Lossego was zijn Erfland hem voor desen door koning Hamdja en de Compe ontnomen en onder de kroone van ternaten gebragt, hij nog zijn volk en hadden d'macquianders de- dagen niet uijtgejaegt, zij waeren ter order vanden koning amsterdam naer d'straat patientie gebragt, zijne volkeren hadden daernaer t Canon uijt t'zand begraven en zelve met 'tland in bezittinge genomen,

als

6

uijt 't Iongste rapport vanden Heer de welke verstaen hebben hoe d'macquianders losego verlaeten en t zelve door de tidoreezen met t geene er van Canon als andere zints agtergebleven was als in bezittinge genomen, dog met zodanig regt zijn Hoogheijd zulcx heeft mogen consenteren, hoe nu met die plaetse ment of door zijn volk te bezetten of in bezettinge aen ons te laten, zulcx

mede

als zijnde zijn spijskamer van Sagou, Areeke en Clappus gewest, de gem.de gevolt dien hij die in bedenkinge teneemen, ter zake hij de vruchten instantelijk tegens alle Ternatanen daar tegens g'allegeert, de selve plaats niet door de E. Comp. maar d'zijne in besittinge genomen, en gelaten mogt blijven, omme daar over ingen verschil met den anderen te geraken, egter met Conditie, vrede met de Ternatanen, [illegible] voorsz: plaats gelijk de E. Comp.e met Sauwel en Sesolo ook mogt doen, de Ternatanen wederom overleveren.

7

d'opliden gevlugte Ternatanen en Macquianders te largeren naar haare voorige woonplaatsen had men de niet legen, indien zij daartoe genegen waren, maar daar moste niet bevoorens Hoofden gestelt werden, den koning van stervan zoude dog noijt te regt komen, d'Soonen van Calamatta waren verdagt, ten aanzien van der selver vader. Carashi was Soone van Kaitsjie Manilla den regten Successeur van koning Hamdja, desgelijks dienden ook soodanigen hooft over d'Macquianders die de verstroijde volkeren bij den anderen konde vergaderen, ende vermits men de volkeren als met geweld van [illegible] wilde hebben, hij zoude de selve alwaar nog heden van 't land doen vertrekken ofte met zijn eijgen vaartuijgen naar haar woonplaats brengen, zonder zig met hun verder te bemoeijen, algoewel den meestendeel der gevlugte Ternatanen van geboorte zijn onderdanen waren.

8

van de gepleegde roverijen was hem nooit iets ter ooren gekomen, hebbende egter tot nog daer van d'eigle sekerheijd niet, bevorende nogtans de waarheijd ondervonden

mede gaarne willen verstaan, [illegible] dat ons dit gedoente al mede vrij verdient, sij zijnde mogelijk aangelegt om de Macquianders van de Ternataanse Croon af te scheuren, welke een zake zal zijn waar toe d'E. Comp.e nooijt zal komen verstaan.

7

Zijn Hoogheijd onder Dienstige [illegible] gedaane te insinueren, en [illegible] dat alle de naar derwaarts gevlugte Ternataanen en Macquianders zonder onderscheijd van Conditie of qualiteijt, zonder verhinderinge en tegenspreeken de Ternatanen naar Ternaaten, en Macquianders naar Macquian, onder d'Comp.s beschermingen, volgens de precise last van haar Ed: H: a: weder [illegible] woon gelargeert werden, omme [illegible] landen naar gewoonte in der zelver godtsdienst te besitten en gebruijken tot welkers verseekering [illegible] gonderen ook naar Macquian zonden besigtigen.

8

dat daar zijn Hoogheijd voor d'eene bekent gemaakte roverijen der Mabarese op Boero veele doen jaar inde vaste tijd of der Mooren poasa gepleegt, de waarhe-

Zij

Julij ao. 1680 Maleijen Int Castiel Orangie

onderdanen te hebben vergoedinge en op missdadigers behoorlijke regt en justitie willen doen oeffenen, gelijk voordezen gedaan int bijwezen van Gecommitteerden des Ridts. —

word voegende de verklaringe van den verhoogden, dese en dant offerrecht tot beroep geconfirmeert, waardoor Zijn Hoogheijd sig zal dienen te zijn voor den missdadigers naar verdienste te straffen de beledigde en de Comp.e wanteen eenstander volkomen satisfactie geven

9

Restitutie vande uijtgeschoote penningen aanden borger Jochim Meijer, nog te losinge der gevangenen en ronde nog int gezigt den, voor en al verdere waarheijdt vande zake onderdanen waar betuijgen, met ende in dusdanige gedoeninge nooijt geconsulteert te hebben —

9

voor eerst vooral d'uijtgeschoote penninge ter somma van 30 r. door den burger Jochim Meijer aanden Lidorees Senggadje voor betaalinge van gemelde sold, en d'gevangenen ter eerste en ons opgegeven worden, welke dikmaals gepleegde roverij en andere zulks groote naar den eens sonder geven. —

10

Dat Zijn onderdanen Cooster Galmagera tot hoogere order en was gegeven om als bevorens de ternataanen te onderrenden was geboden om dat sulcx tot nog niet en was besloten geworden, zijnde sulcx maar eenelijk een voorslag van hem zelven geweest —

10.

Zijn Hoog.t Hooft onder andere sinderen begunnen verzekeringe gedaan van naar de declaratie des oorlogs ter eerste, aen Zijn onderhoorige Cooster Galmagera order en last te willen geven om de moetwillige ternataanen niet verder veer aanhang aan die kant te bevaarden, waarvan sommers tot hoog dienste bij kan niet en zijn sonder te weeten waaromme sulcx naargecadert tot. — onderstont.

Aldus gedaan ende beantwoord, ondoon Int Castiel Cagoela den 26e. Julij 1680 en was geteekent Jacob Lobs, Cornelis vander Duijn en Andries Olofsz: Secretaris. —

Saturdag 27 arriveert hier weder de chialoup vanden ambonsen vrij borger Jan Boekbinder, zijnde met Sagoeven ende geladen waarmede van Ceram naar huijs meende te stevenen

maar

waar onder weg inde bogt van Cajeli groot ongeweer ontmoet hebbende is genoodtzaakt geworden van voor de wind naar herwaerts cours te stellen, wedt niet nieuws te berigten —

Sondags 28 do. snagts ontrent 10 uuren komen eenige onder mardijkeren pr. koreger van bodinga expres vande heere majoor afgesonden met een brief aanden heer gouverneur en heeren gecommitteerdens, deweij vermeldende hoe gisteren met volck op bodinga waren geland, sonder eenige ontmoetinge alwaer alles verlaaten gevonden hebben, en het werkantie gedemolieert een meest tot puijn gemaakt oghe tot komste vande heere gecomm.en in bezettinge genomen, en was de heere majoor voornemens een keer naar de overzijde te gaan om den toestand aldaar te bezigtigen. —

Gezeijde mardijkeren inden middagstond wederom na bodinga met een briefje in antwoord en daer benevens verrigte vande heeren gecommitteerdens op tidoor, dienende tot communicatie en speculatie vande Hr. majoor

maandag 29en do. smorgens vroeg komt 't bootje van 't voorgend mede brengende nader schrijvens vande heere majoor van bodinga, niet anders vermeldende dan dat hij aande oost zijde eenige prauwtjes waren gevonden benevens eenige hutjes die in haar geheel gelaaten zijn behalven de prauwtjes op een naar een gesloopt, breeder blijkende uit aankomende briefboek. —

snaermiddaags vertrekt 't jagt de voorgend naer Batsjan om den koning aldaer te dienen tot transport naar herwaerts, gevende wedt brieven vanden Serg.t Comm. aldaar hebbende kan vertoonen daer mede is uit ook

naar

Julij 1680 Malleijen int Casteel Orangie

naar derwaerts gereijst den Eerw: predikant vander Sluijs om de gewoonlijke kerk en school visite te doen.

'tGeen met dezen boden aan den Serg^t Commandant 16 ges^dz: bestaet maer ten principalen vant verzenden der gemelte Jagt op 's Conings verzoek, en dat die gaerne lijt nijt mogten hebben, wel mogten hebben, wel mogten verlost werden, aengaende den Serg^t in persoon van wegens zijne bevorderinge nog niet gedisponeert. 200 R^ds Contanten en medicamenten naer den eijsch gesonden, met waerschouwinge dat van hier geen spoe offe verlos zal konnen gedorft werden.

Inden avondstond verschijnen alhier p^r Corcor van Tidor den Iman Samadje en des Konings gewoonlijke boodtschapper Saldina, brengende een nader schriftelijke ~~rapport~~ antwoord, op de hem voorgegevene poincten door de heeren gecommitteerd^s Lobs en vander Duijn, luijdende uijt de arabische letteren en Tidorsche taele int nederduijtsch overgezet als volgt.

Translaat nader andtwoord vanden Koning Saifoedin op de hem voorgegevene poincten door de heeren gecommitteerdens Jacob Lobs en vander Duijn, ges^da: inde Tidorsche sprake ende arabische letteren aan den heere gouvern^r: ende gesamentlijke gecommitteerdens op den 29^e Julij p^r den Iman of priester Samadje en den gewoonlijken boode Saldina van wegens gedachte Majest^t. toegebragt.

Ik uw soon Caijtchil Saifoedin zendt mijn groetenis

gesonden

Julij 1680 Malleyen int Casteel orangie —

Hondert maal aan mijn Vader den Gouvern.r Heer
Robbertus padtbrugge, nevens de g.e majoor St. martin —
en d'g.e Commandeur Lobs nevens de g.e opper Coop.
luyden, om haere gesontheyd en lank leven, dat Godt
biddende zijn. Amen

Maar dat, zoo werd mijn Heeren bekent gemaekt dat
d'g.e Lobs nevens den Opperkoopman vander Duijn en de
Fiscaal andries, mitsg.ders den Luytq pieter Litos L. Stomp [?]
pilsjaen Braglen [?], bestaande in 3 offte 4 woorden, hebbe
deselve met groote aangenaemheyd ontfangen, name-
lijk die van Sahoe en Gammacnorra insonderheydt
wegens de roverij, vande mabarezen gepleegt wegens
de volckeren vande E Comp.e, welk laetstgenoemde
nogtans best zijn doende om haer [illegible] behandels
verandering met ijver zoo veel doenlijk zij. —

Ik wil sogied bekennen wegens d'E Comp.e nopende
t'lang agterblijven van mijn Corracorren dat zij op
Sahoe gequartiert verdeylden [?], maar mits zij om haar
ontvloden zijn uijtgeweest is daermede wat tijdt
gespilt, eijndelijk mijn zoon naar Sahoe gesonden
die de Heer Gouverneur verloorent wanderende, is g-
nijt vreesens hebben, wederom terugge gekeert, hoop
dogen zijn uijtslag zoo groot niet van U Ed: Heer zal
gerekent worden, ondergedanen d'E Comp.e, magt
voorenden wel begrijpen kan, wat misdaen of niet mis
is.

Nopende Lossoho, weet dat deselve van oude tijden
af der Ternatanen toequamen, maar ten tijde vanden
koning Hamsa heeft hij de Hollanders tot Lossoho gebragt
innemende deselve sonder veel volckeren daer ge-

vanden

Julij aº 1680 malleijen Int Casteel Orangie

gevonden te hebben, dan den eijsche maer een achten
gevangen in Krijgh in beslagen, dº Coskejo door d'ed Compe.
aangenomen de Koning Samda op dese, 5 à 6 jaer over
gegeven, &c.

Waer dien tijd heeft den Koning van Tanadam di Compe.
verworpen en verlaeten, Zoo hebben wij tidordigen
met d'ed Compe. om de Tennatadiren te beoorlogen gevolgt
gelijck de Tennatadiren te voorens met d'ed Compe. tegens
ons gedaen hebben, Zoo is dan ons wederom in dese tijd
Coskejo ten beurte gevallen, wij en wij d'ed Compe. oprechtelijck
volgen, dogh ingevalle daer weckte vinden is, kan d'ed
Compe. nevens ons tidordigen hem weder tot in haer
brengen, maer tot nog toe en word daer geen volcq
vernomen, hebben wij dan dierhalven, mits ik mijn land
ben, wederom haer mijn genomen, onder ver jaeren aende
uijtgeven, Zoo de Compe. waer en oprecht is mij dº Coskejo
te laeten.

Respondeer wederom eijsschen vande Tennatadiren en
marquandors is mij van hertsen aengenaem maer
versoecken dat de Compe. gelieve in bedenking te nemen
wat recht en billijck is, Zulcx doende Zullen wij 100
duijzent maal hebben gehoorzaemen dogh ingevalle de
Tennatadiren op wij land wederkeeren Zullen, maekt
niemand van haer tot hun hooft, opdat Tennatadiren weder
om herstelt mogte werden.

Op gisteren sondag des achtermiddaeghs, versloeg van
Gisla dat hier 8 marquandors soldaten vanden
Koning van Tanadam, nevens nog 6 andere marquandors
sijnde een swaertdragers verdoet met drie jonge,
lieden van Cauw op Gisla zijn komen, vlugten uijt oorsake

vermits

Julij A° 1680 Maleijen int Casteel Orangie

vermits de koning van Ternaten op Cauw is komen
te verschijnen, versoekende dierhalven, soo hij aldaer
de wijs heeren geene gehoor wierde verleent, dat de
fiscael en Loecq inderijk eens overkomen — op hooge
gebeenaer die overgekomen macquianders tot Gista
ens praiw gesonden om haer tontbieden —.

Ende vermits den lideren sogen koning onder aangemelte
Zijn schrijvens bericht maekt van eenige gevlugte
macquianders van Sanoe naer Gista, die hij van daer
doen halen en daerbij versoekt dat den secretaris of
fiscael en Loeke ten eersten mogte overkomen om de zake
naeit schijnt aldaer te verhooren. —
Soo is't selfs onnodig g'oordeelt en door gemelte afge-
sonderen daerop den koning tot antwoord gedient dat zijn
Hoogheijds woord, daer ontkent we sanden willen ge-
loven, wanneer van hem verhoort en ons daer van kennis
wierde gedaan. Zijnde daermede en jaerlijkse gebied van
vanden H. Goraernik en heeren gecommitteerde wederom
laet inden avond stond gekeert —.

Dingsdag 30e. Inden middagstond verscheen het Jagt de Zijp over
Amboina naer Batavia vorgens, op 18e staende inde bogt
van Sanoe geweest die uit Soekeli met aenbeel schrijvens
en verscheijde bijlagen dienende tot antwoord van
jongste schrijvens van daer per de sloep Vlissingen
ontfangen, nits des gewoonlijke Communicatie van
toestand aldaer inhoudende hoe de principaelste sterkte
der oproerige Ternatanen, door ons gewapende over
weldigt zijn, als Iholo, Sanoe, Hammetorra en
Todinga, zijnde van hier voor als nog geen voetkoning
gedregt werden, bijgalven wie versagende naer

omme

July 1680 Maleijen int Casteel Orangie

waeromme vertogt is, zijnde de opperhoofden van
voorsz: jagt geweest, en indien d'ander geraeden
gevonden hebben de kalckbaij bij caijoqua aan te doen om
de gegeven order aldaar te voltrecken, ten welcken eijnde
den stierman vande sloep vlissingen op de zijne overgegaen is
om als loots te konnen dienen, vermits niemand der
hoofden vant jagt in die quartieren bekent zijn in welckers
plaets vant jagt op de chialoup den stierman gesteld zij
om in geselschap onderwijl te gaan, gelijk alles omstandiger
bij het uitgaende brieffboek te zien is. —

'savonts naert gebedt wierd [illegible] aen St. Paulus geleen om dat
de meester van alle clericquen zijn dienst ter secre-
tarij waerneemt en ook niets zig oeffenende inde
maleijtse of arabische letteren, warin al redelijk
begint toe te nemen, en ons soo meer dan voor te gaend
komt, als ook om den zelven daerinne te animeren —
is verstaan tienen zijn verbonden tijd van hem af desselfs
gagie van 20 tot 24 te verhogen en daervan een nieuwe
acte te verleenen. —

Woensdag 31 d°. omtrent te drie uiren des voorleden middernagts ver-
trok de heer gouverneur per schuijt van roemers-
waal naar Dodinga, om met de heer majoor wegens de
bezettinge van voorsz. post als 'tgeene daertoe behoort
te beraadtslaen —

De chialoup van Cornelis Pietersz: vertrekt mits be-
komen licentie naar Balsjan om eenige mondkost aen
land te brengen.

'savonts arriveert jagt den koning Amsterdam van voor
Dodinga met een ladinge brandhout, maer mits gebrek
van mindere vaertuijgen als boots ende chiampans
zal deselve met zijn ladinge moeten blijven leggen
tot de zelve van Dodinga weder gereijst. —

Augustus

Augustus 1680 Malaijen int Casteel Orangie

Donderdag 5 D^o In de morgenstond omtrent drie uuren komt de voorn.
Gouverneur wederom van Dodinga, doende de voorn.
majoor volgens besprek, zulcx door toegevoegen te
vinden verstaan, waarop men ten eersten d'ingelijke
(illegible) van Dodinga vernam, zijnde dit geschied om te
vernemen of zulcx bequamelijke zoude konnen werden
gebruijkt, om de besettingen die er mogten ge-
houden ende gesteld worden, in verlegentheijd we-
van hier op zoodanig [illegible] te brengen tot hulpe, vermits
gelijk gezegt word wel eer in gebruijk geweest te
zijn.

Den onderlooth Andries Cos word naar Tidor gezonden
om 's Tidorsen koning naer gedaane groete wegens d'
Heere Gouverneur en Heeren gecommitteerden
en 't afleggen der gewoonlijke complimenten aan-
minjanderwegen te verzoeken zijn hoogheijd
order en last van zijne onderdanen op Tahonga
geeft de te geeven, dat zij ons met een bequaam
vaartuig het dijkwerk of Corre Core aan de gindsche
zijde van Dodinga geeft, om te bergen, om daar met
't oorlogs fregat Tonthovoort te naderen te komen om
dit te[illegible]. Dit is zijnde bezorgt door de onbevarenh[eid]
der plaatsen, onze stierlieden den nauwen hals van
aan d'oostbogt van Dodinga niet en zullen konnen
vinden en aldus ligtelijk misseijlen, en wij van ons
voornemen gediverteert, kort naar welkers vertrek
onzen looth vooruit, komt Dalenna met den quimelaha Maro
en eenige andere Tidorse grooten met twee Corre
Corres van Tidor door den koning Saifoedin afgezonden
met de twee dongst op Ireolo te leven genomen in de
sluipjes van Rovenerswaal (zijnde de derde van de zij

voorder

voor desen wederom gerestitueert, bevindende de resteren
kogels en een Cardoes Cruijt, mitsgaders de drie aen
Craen verwerde musquetten, herwaerts te brengen, 'tgeen
ten eersten weder aen boord geordonneert is, de negen
kogels aanden Constabel geleevert en 't Cardoes Cruijt
aanden Quimelaha van Mare die 't gehaalt hadde wederom
vereert. ——

Het tweede en voornaamste boodschap van Salama was het
aanbrengen, der 20 Jongst van Hiela van Sawoe gevangte
matquianders, daaronder een Ledores, om daermede te doen na
'tgeene bij de Comp:e mogt goetgevonden werden, Zijn Hoogh:
had deselve niet konnen noghte willen verhooren, maer
omme hun dan ook naer herwaerts gesonden had, en wij souden
vandeselve iets konnen hooren, en verstaen de ge-
legentheijd der Ternatanen en 'tgeen hun verder mogt be-
wust zijn. ——

Voorschreven matquianders worden hier op volgens versoek
vanden Heere Gouverneur binnen 't Casteel met der heeve
wapenen gebragt bestaende in tien stx musquetten drie
schilden 6 swaerden met 5 patroontassen, welke den
baas vande wapenkamer in bewaringe overhandigt is, en
de volkeren, tot nader overleg wat met deselve te doen,
hier binnen 't Casteel in verseekeringe genomen
waerover hun in 't eerste seer mistroostig aanstelden, maer
naer door Salama wat vertroost en met een soopjen aracq
beschonken zijnde schenen tamelijk wat vernoegt te zijn
insonderheijd mits door den heere Gouverneur hun zamelijk
bejegent werdende, eijndelijk Salama door Zijn Ed: tot
antwoord gedient en gelast hiervan sijnen heere te
boodschappen, dat niet tegenstaande wij genoeg redenen
hadden om met dese matquianders, soo sagt-
sinnig niet te handelen om al 't vuijlaardig moord en
bedrijf vande selve, soo ontrouwt den Capiteijn der

mardijkeren

Augusti 1680 Maligen [illegible] Castil Orange

3e Zegt door den Capitein Cauwet Gali galey uijt zijn negorij, en na Sawan ge- bodet te zijn en dat naar zer over- gaen van Jelolo, waerdoor ze ooke genoodtzaeckt waeren agter te rnalen en gijt om te scheppen. ——— 4 9e

5 Zegt als de den laatsten. ——

6 de laatste zeggen dat hun ooke

7 de twee maanden geleden uijt [illegible] negorij op Lolodo zijn ge- vlugt, alwaer verbleven hebben tot als de voorgaende door den Capt Cauwet op Sawan zijn gebragt, alsook

8e 9e 10, 11, 12, 13e ———

9e

1e Zegt aan de [illegible] paggers op Gottasa ge- werkt te hebben. ——

2e Zegt over de van Cuijlen gegeven Zijn dienaren van den Koning op zigt gehad te hebben. ——

3 Zegt soldaten dienst gedaen te hebben

4 als den laatsten ————

5 }
6 } Zeggen als de laatste gelijk ook
7 } 8, 9, 10, 11, 12, 13e

5e

1e Zegt mackelegt geweest te zijn ——

2 is b antwoord, 3e Zegt neen 4, 5, 6, 7e Zeggen neen

6

1e Zegt den Sengadje van Moti gaen gent

2e Zegt den Captn Kaun te Ternaten ——

3 Zegt den Captn Sawon den Ternataen

4e Zegt als den 2e Capitn Caun

5 6 en 7e als den laatsten.

8e 9e 10, 11, 12, 13e Zeggen Capitn Caun zijn opperhooft geweest te zijn, dogden [illegible] niet gezien te hebben, en dat het gezag en Commando over hun was hebbende den gemelden Corporael Bouwal. ———

7e

9e

wat [illegible] dingen gedaen hebben. ——

5e

of niemand van haer allen een aan- [illegible] belooninge geeft geh[illegible]

6

Augustus 1680 mal zijn uit Casteel orangie

7

1e Zegt op macquian nooyt geweest te zijn
2 Zegt mede
3 Zegt mede. 4. 5. 6. en 7e Zeggen van neen en dat door ter tijdt aande gariesoenen zijn visschen geweest.
8. 9. en 10 Zeggen van neen maar dat deselve op losego waeren om sagou te kloppen
11. 12 en 13e Zeggen neen mits zij tot aen hun dorpen niet en is geweest.

Of niemand zijn op 't eyland van macquian geweest, door den Captn der mardijkers wanten 't eland gevonden wierd om de dorpshooft den bij den anderen te ontbieden

8

1e Zegt dulep niet te weeten
2 Zegt door den schipper Capanne besi drie hoofden op pulatacomi gebragt te zijn, naar dat ze de zeeve te vooren op gammacanoa onthooft hadden. Zegt zelfs de hoofden gezien te hebben, waer onder een wat jong en vierkantig
3e Zegt dulep niet te weeten
4e Zegt gehoort te hebben dat der zeven hier op 't landt van Ternate zonder gedoodt zijn.
5. 6 en 7. Zeggen dat ze gehoort hebben dat de zeeve op pula Tacomi zonder gedoodt zijn.
11. 12 en 13 Zeggen dulep niet te weeten

Waer den [illegible] met den schoolmeester en bij zijn [illegible] mardijkeren bewaerd is.

9

1e Zegt dat door der een schip na losego ging vier Corre Corren waer onder een macquiansche een do van gammaknorra een do van savou en d'ander van libore naer amboina vertrocken zijn, uyt last van den koning om den [illegible] of priester 't huijs te brengen
2 Zegt van neen behoudelijk de laatste gemelde
3 Zegt van neen behoudens als voorn.
4 Zegt dulep niet te weeten.
5. 6. en 7 Zeggen dulep niet gehoort nog gezien te hebben
8. 9 en 10 Zeggen neen

Of er geen macquiansche Corre Corren bevoorens naer amboina gezonden waeren en door wiend [illegible].

Augustus 1680 malleyen int Casteel orangie

10

1e Zegt daer nog 5 in wegen zijn zonder te weeten waer

2e Zegt dat er nog drie in wegen zijn, drie verzonden, den eenen met Catta Songi om't volck van Bangaij en libore wederom te brengen, de tweede met den Schrijver Songi op pula tot Stadt, zonder geseet en dander met een Sadaja gnoffa met schrijvens vanden koning, aande Ambonsche grooten, om den priester van Bouro weder te brengen, een op Lodowangi gebrooken en een op Sirolo gebleven.

3 accordeert met den laetsten, zeggende nog twee in wegen te zijn

4 Zegt als vooren uijt gezondert dat van de brief aande Ambonsche grooten niet en weet, zegt nog drie in wegen te zijn als een van gnottagiwa, een van macquian en dander van tacca paine

5.6 en 7 Zeggen nog twee in wegen te zijn als een op macquian en dander op gnottagiwa.

11.12 en 13e Zeggen als de laetste.

10

Waer de macquianse corre corre is gebleven, ende hoeveel er nog in wegen zijn

11

1e Zegt daer niet van te weeten

2 Zegt van geen beraatslaen niet gehoort te hebben, ende dat alleenlijk de conings broeders gehoor gaamt hebben, den welken hun op Sirolo bevond alle de grooten van Halmagera heeft doen door den eedt van getrouwigheid, en bevelende hem tegens de Comp.ie geen te steelen te werk gewillig gedaen hebben.

3 Zegt Luca niet te weeten

4 als den laetsten.

5.6.7 Zeggen dat zelve voorens met den anderen een eed gedaen hebben zonder te weeten waerom.

11

Wat bij de macquianse overgeden voor de komste vanden koning aen stadt van pula, en der geweest geschilt beraadtslaagt off e onderspoeken wa

Augustus 1680 maleijen int Castell Orangie

12

1.e Zegt hij weer gevlugt te zijn, voor soo veel als hij gehoort heeft ter ordre vanden Koning. terwijlen hij opgetrocken had moste hij ook opbrecken. —

2 Zegt uijt s Conings Order ende om dat zij voor hem bevreest waren.

3 Zegt als den laetsten ook den 1.e —

5.6.7 om dat daertoe gecommandeert en van hun opperhoofden, als gedwongen waren om haer lossigo te trecken. Zoo ook de 8.9.10.e 11. 12 en 13 —

13.e

1.e is doodt. —

2 Zegt dat hij door den Capn Lainet Hali Hatoum op Matquian omtevreo gebragt is, ter ordre vanden Koning, om dat zij vermoedt hadden, dat hij naer Malevo bij sijn broeder soude komen vlugten, en dat de vrouw van Capiten Lainet reydij op Moleo ook gedoodt is, als ook den Jonoum broeder van gemelten Capiten Lainet op Matquian —

3 Zegt op Matquian gedoodt te zijn, zonder te weten waarom, verders zegt als den laetsten.

4.e Zegt hij dat den Jonoum zijn broeder op Matquian gedoodt zij zonder te weten waarom anders dan door Order vanden Koning.

5.6.7 Zeggen op Matquian verders zijn broeder den Jonoum, als ook de vrouw van Capiten Lainot reydij Kakasje genaemt, ter ordre vanden Koning door den Capiten Lainet Hali Halouni, den Schrijver Tabanabessij ende Kocker slaef vanden Koning genaemt Igelamo, omtevreen gebragt en door de Matquianders begraven te zijn.

12

Wat bedoelt deen en waaromme van Matquian gevlugt zijn —

13.e —

Of niet de weduwe waar den Jong: Hadjie van Matquian verbeld is.

Augusti 1680 malleijen (?) int Casteel orangie

8 9e ontkenden Zegger van geijsten ook
11. 12 en 13 die zeggen van den Capit-
laurt Gali Gatom niet te weeten maar
nomen (?) voor den 3e een slaaf van den koning
Pinkirako gesandt. ——

14en

1e. Zegt op gang
2 Zegt op Lakatta met de Zeever voornaem
ste geeft den als goed goedmanicga en
Capiten laut Gali Gatomm ——
3 Zegt van Cajoa
4 als den 2e. gelijk ook de 5e. 6e. 7e. 8e. 9e. 10e. 11e. 12e.
en 13e.

15e

1e. Zegt van neen
2 Zegt wel den koning gevoegt te zijn
met zijn pankro van kenij (?) van batavi maar
op Cajoa daar niet bij geweest te zijn
vermits den koning voor zijn komste
al vertrocken was
3 Zegt neen en ook den 9e.
4 5 6 en 7e. Zeggen neen, als ook den 8. 9. 10.
11. 12. 13.

16e

1e. Zegt Zulcx niet te weeten
2 Zegt dat zij daar vergadert zijn geweest
om de eed te doen, dat zij met de Comp.
niet willen te doen hebben, gelijk daar haar
op Jelolo nog hebben gedaan, als ook op
Jako was (?).
3 Zegt daar niets van gehoort te hebben
4 Zegt gehoort te hebben dat zij daar een
eedt gedaan hebben, zonder te weeten
waarom.
5. 6 en 7e. Zeggen als den laatsten, gelijk ook
de 5e. 6. 7. 8. 9 en 10e. ——

19den

Waar de miedste matq (?) maandes
en de Zeever geeft den zijn den
onderganden. ——

15den

Of niet en zijn present geweest
den koning amsterdam van
Sula gekomen zijnde van te
naten weder naar Cajoa keerde

16den

Wat aldaar indiewlijd beraatslaagt
ofte vergandelt wierd. ——

Augustus 1680 maleijen int casteel Orangie

17.e

2.e Zegt mergens dan met Cacarij geweest te zijn

3 Zegt meede dat zij altijd in Zijne Negorij gebleven is, tot geme.te Capitein Laurens hem weg en de naer Sawon bragt

4 als den laatsten, gelijk ook de 5. 6. 7. 8. 9 & 10.

Of niemand van hun allen den logt met den koning en geeft go, daar naer pula, Tangaij en Lamboccon.

18

j.o Zegt dat ze wederom gekeert zijn

2 als vooren, 3 ook 9.e

5 6 7 Zeggen dat hier eenige verbrand en d'ander wederom gekeert zijn ende alle de Eijlanderen met de Zeeuw gevlugt

8 9 en 10 Zeggen als de laatste.

Wat de pulaoze Corre Corren met den koning gerwaarts gebragt ofte verbeuren zijn

19

j.o Zegt meen

2.e Zegt meede dan eenlijk den stadthouder van pula, quimelaga Lolico, die den Jman of priester hadde overgebragt nu omtrent de vijf maanden geleden, den welke hier van zijn stadthouderschap is afgezet om dat meer, Coraatsvagi is geweest met Capitein Goffela

3.e Zegt Zulcx niet te weeten, maar eenlijk van hooren Zeggen accordeert met den laatsten

4 Zulcx niet te weeten

5 6 en 7 Zeggen, en gilalo als den 2.e, Zoo Zeggen ook de 8 9 en 10 dat den gemelde stadthouder p.to gilalo den Jman van Toero naderhand nog heeft op Soolo gebragt Zoo ook den 11.e 12 en 13.e

Of Zedert dien geen andere Corre Corren van pula Zijn gekomen en wanneer

20.e

j.o Zegt dat den Jman door den stadthouder van pula, quimelaga Lolico opgebragt is, omtrent de vijf maanden geleden

2.e Zegt niemandt anders dan den Jman als voren t'antwoord heeft.

Of den Jman Laijoulij met eenige andere gezanten van Toero daer mede niet en was overgekomen

Augustus 1680 in 't Casteel Orangie

3 Zegt als den laetsten
4 en weet daer niet van als ook de 5, 6, en 7.

21

1e Zegt niet te weeten van de verraedt saek, gingen en dat verkochten is door 't begrip voor te Sepo gekomen geeft
2 is gekomen om te versoeken dat de ternatanen met hem souden naer Bouro overvaeren, in sonderheijd en met name den Capiteijn Caccarij, die daerop antwoorde dat hij al oudt was, en geenen lust meer en hadde om derwaerts te gaen
3 Zegt niet te weeten vande verraet saek, gingen accorderende verders met den eersten
4 Zegt gehoort te hebben dat verkochten is door 't begrip voor te Sepo gekomen was
5, 6, 7 Zeggen als den eersten
8, 9 en 10 Zeggen dat den priester van Bouro gekomen was om te versoeken dat eenige ternatanen met hem wilden naer Bouro overvaeren tot versoekening van haer landt. Zeggende verders als den 1e.

21

Wat den Soeversverrig te gewoest is en waer weder om gestroeken

22

1e Zegt gnoffamani ra Pim, Catta Songi
2 Zegt den Sadaga gnossa met last naer drie maenden haer gesanten wederom herwaerts zouden zenden
3 Zegt den Sadaga gnossa die den gemelden iman ging wederbrengen, Catta Songi brengende de bangaijers en liberteijnen weder om den schrijver Songi gaende om 't stadt, buiten schap op Sula is plaetse van sijn broeder over te nemen
4 als den laetsten als ook de 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, en 13e.

22e

Of met den selven Iman niet verders omtrent twee maenden verleeden geen afgesanten der ternatanen verkochten zijn

Augustus 1680 maliijen Int casteel Orangie

23

1e. Zegt er gezien te hebben
2 Zegt van neen en dat hem te lijd op loff is geweest alwaer hoorde datter 9 Hollands gevangen en 2 gedoodt waren. —
3 Confirmeert met den laatsten
4 vangevijken als ook den 1e.
6 en 7e. zeggen wel gehoort te hebben dat de sterrenbosch verongeluckt is maer niet waer 't volk gebleven is —
8, 9 en 10 zeggen wel gehoort te hebben dat den sterrenbosch verongeluckt 9 man gevangen en twee gedoodt waren gelijk ook de 11, 12 en 13e. —

Of geen van onse gevangene voetvolk uijt het verongeluckte sterrenbosch en hebben gezien.

24

1e. door den gouverneur en Capitein Cainot van Matquian en dat zij naer daer drie dagen geweest te zijn alle door de Bobatos zijn gedoden
2e. Zegt door Codja Capitein Cainot van Ternaten naer Soloo en dat hij naer drie dagen daer geweest te zijn alle door de Bobatos gedoodt wierden, gelijk hij ge- interrogeerde heeft hooren zeggen —
3 als den 2e. 4 vangevijken als ook de 1e.
6 en 7 zeggen Zulcx niet te weten
8 9 en 10 zeggen als den 2e. gelijk ook d' 11e. 12e. en 13.

Met wien opgebragt en hoedanig met de zelve gehandelt is. —

25e.

1e. Zegt daer als ook den 2e.
3 Zegt Zulcx niet te weten als ook de 4e.
5, 6, 7, 8, 9 en 10 zeggen alle mede gedoodt te zijn. —

Of er volk van de roode haan voor dezelve alle dood geslagen zijn

26

1e. alle op Soloo 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 en 13e.

Waer den koning en rijcxgrooten van Ternaten geneigt zijnde hun verder den voort onthouden hebben

27

1e Zegt meen, en dat den koning geluij sterk geeft naer 't geene der rijcx grooten gesproken hebben

2 Zegt dat de Cabalos geen beliedenen hebben maar volgen den raadt van den koning ende dat de grooten naer dat sulcx voorover was, hun beklaagden, dat zij om een mans wie, ... moesten uijtstaan, sondat den koningh hun daerop dreijgde, met het seggen dat hij wel wist, indien hij weder bij de Comp.e quam hoe geen quaet wedervaren en soude, maer zij wederom bij de Comp.e komende, hij wel een voor een, wel soude konnen aenwijsen, waer men soude konnen zien wat hun zoude wedervaren

3 Zegt dat de gemeene lieden quaelijk te vreeden zijn, om dat zij 't geene ... verlooren hebben, seggende indien zij hoorden dat d'E Comp.e met den koning van Tidor vast vereenigt was, soo souden ... naer Tidor opkomen want niet en weeten waer anders aen ... souden geraken

4e Zegt zulcx niet te weeten, als oock de 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 en 13e

28

1e Zegt Galibi Jololo en Sanoon met elk bij den koning te zijn, ende de andere niet te weeten

2e Zegt als den voorigen, behalven dat ... Caccaij ... sijn priester ... is afgezelt, en dat de ... tans groote ende bij den koningh sijnde officieren met Capitein Caccaij ...

27

of ook geen oorsogie met den anderen en hebben gehad en waerom

28

Doen des koninghs partij en wie zijn getrouwste vrinden sijn

En

Augustus 1680 maleijen uit Castiel Orangie

en komen het accorderen om dat
hij le pergers ag over al booren
wie, niet tegenstaande maer
een lijt landeris, en dat de ge-
hamentlijke Cobalos den koning
maer den nijtoelijke gen gerechte-
lo ende zaegen, niet verder was
agtergaet te worden indien zij
het anders lieten beijken.

3 Zegt dat den goegoegae Dodala
moest partijdig te weijen, zonder
te weten waarom, zijnde onder
desgelijks vrienden gerechtent
de bovengenoemde drie persoonen

4 Zegt als den laetsten

5 6 en 7 zeggen Zulcx niet te weten
alsook 8, 9, 10

De 11, 12 en 13 zeggen gehoort te
hebben dat de Dadal ca d'Jena
moest bij den koning komen

29

1. dat hij met de Compe. niet en willen
te doen hebben en dat den koning
gezeijt hadde, dat, zoo hij voorde
de Compe. op dien plaets zoude
komen hij wederom daervan ander
zoude kriegen, ende waert dat
den koning geweest hadde, de zake
inder versten op d'aankomst van
de gecommitteerdens zoude
bij geregt geweest zijn

2. Zegt dat in den beginne als de
gehamentlijke gecommitteerdens
daer waren gekomen, zij met de
anderen hadden beraetslaegt ende
gezegt, komt laet ons de

Dnolicos

29

Dat bij den koning en grooten sedert
komste der heeren gecommitteerdens
was besloten en veranderd

ingelijcks wederom herstelt, waerop
den koning zig bedagt hebbende zeyde
lieve wel verstaen gijlieden het zoo ik
verstaen het mede zoo, en daerop was des
konings oom den himan Moeddaoraijn
bij den koning gegaen, zeggende hoe
verdij dan een man van weijnwoorden,
vervolgens den koning antwoorde lieve
wel, konde ik. uw nagorij hantgaven en
bespreecken, lieve goet, voor mij ik hebbe
niet anders dan te vlugten, zeggende
verders die maccassaren zijn altoos
segenende geweest en hij hebben zoo veele
volck vande Comp.e gedoodt, en wanneer
heeft de Comp.e nog wel niet haer gedaen,
maer ik hebbe geheel niet gedood,
de Comp.e heeft wederom zoo veele
wegens gedoodt, volgens manier van
oorlog, ende verstaet dat gij zegt dat ik
weijnwoorden ware, zoo en wil ik niet
geen beraetslaen meer te doen hebben,
gijlieden moogt met ~~malk~~ malkanderen en
de Comp.e beraedslaen, alle welcke
geschied is ten tijde als den brief vande
heeren gecommitteerdens aan landt
gebragt wierd, en dat den koning zig
daerin niet geen beraedslaen mede
hadwillen moeijen, om reden dien
zijn oom tegens hem hadde gebruijkt
ende omdat de grooten daerinkomste
vande heeren aan landt gezien hebben,
hadden zij meer gekregen om met de
Comp.e vereenigt te worden en daerom
hadden zij de beweging ter reden tegens
den koning gebruijkt. dog wierd alles
door gemelte himan en skonings oom
weder omgestoolt.—

3. Zegt daer niet van te weten als toch 9 5 637

Augustus 1690 ma[illegible] Int Castel Orangie

30	30
1 om geen sterkte maken en welke waren —	Wat discoursen tusschen den koning en groote wegens den oorlog geweest zijn —
2 zegt dat den koning wegens zijn groote gevrijt had, dat zij geen wel zouden verzorgen de sterkmaken en dat ze voor geen niet en had den verzorgt te zijn, zij zouden we in wors bijtrein of t ander bosch of water een plaats vinden, en zoo de Comp. mij vervolgt op deeze plaats ik zal weder naar een ander vlugten, kom ik dan in handen van de Comp.[ie] te vallen het zal mijn geluk of ongeluk wezen	. . .
3 zegt niet anders te weeten dan dat den koning altijts zijde dat zij zouden vlugten	. . .
4 zegt daarmede als van te weeten als ook 5. 6. en 7.	. . .
31	31
1 zegt na de bevonden aengevoerde uit bosch op Pallisonwa, en dat ze haar op Canwo onthouden —	waar den koning en groote van dezelve gevlugt zijn en waar zig mi onthoudt
2 zegt den koning met Capiten Tacarij naar Palisonwa gevlugt te zijn en dat de Tobatos hier en daar verstrooijt zijn —	. . .
3 zegt als den eerste ook den 4. 5. 6. en 7 dog en weeten niet pre[ci]js waar tegenwoordig zig onthoudt gevijke ook 8. 9. 10. 11, 12, en 13.[e] —	. . .
32	32
1 zegt met vrouwen kinderen om trent 200. —	Wat volk en waar als nog bij hem is of heeft.

2 zegt anders geen dan zijn slaven tot of Passert geest zijnde omtrent 90 sterk

3 zegt dat wanneer van Pallisanwa vertrok wetijk met zijn slaven omtrent 90 sterk naar Canwo gevlugt te zijn zijnde de andere bende van de Tobatos int bosch hier en daar verstrooijt.

4 zegt als den laatsten

5. 6. 7 zeggen als den 3.[e] zoo ook den 8.[e] 9.[e] en 10.[e] —

Augustus 1680 malegijn Int Casteel Orangie

33

1e Zegt op palisonwa gelden ontkent - - dage, en omdat ze wederom bij hun vrinden zoghte te komen de welke meende op loseijo te vinden.

2e Zegt den koning van palisonwa geraden te hebben alwaer Caccarij van den koning verzogt dat hij de macquanders geliefde te laten volgen, om tot de fontein int fort op sawou te steelen, twelk den koning toestond ende zijn door Caccarij met hun 30 man daer na toegebragt alwaer Caccarij in zijn been door een degen lange gequetst zijnde, deeden hun wederom na den koning dragen, ende wanneer zij macquanders badgen dat ons volk aen landt was, hebben de negorij in de brand gestoken, verlaten en in twee partijen gevlugt, hebbende ieder over zijnde 20 man 15en dagen onder wegen geweest, eer op gira quamen, zonder dat zij weeten waer d'ander heeft verbleven zijn en dat zij door armoede en gebrek gevlugt zijn / zijnde de voetvoeren van dawou al weg geweest eer zij daer quamen

3 Zegt op paccidonwa als den laetste als ook den 1e.

5 6 en 7 Zeggen op paccidonwa als de laetste, als ook 8. 9. en 10e.

Waer wanneer en wat komme zij uitvergoorde den koning geslacht hebben

34

1e Zegt dater niet meer te Craad bevinden, en dat maeromme te vlugten bij malkander zoghte te weren.

2 Zegt zulcx niet te weeten doordien zij al te maenen na't overgaen van Sicolo gesloten waren.

3 als den laetste 4. 5. 6. en 7e

wat den koning en grooter bedoelt de verovering van Sicolo en Sawou met den anderen voorgenomen hadden

35

1e Zegt een bande Soasioos met name Sagoa capitein omtrent Siampakka

2 Zegt niet anders gehoort te hebben dan dat er eenige op Siampakka zoud en gevlugt zijn

3 Zegt als den eerste

4e Zegt zulcx niet te weeten als ook de 5. 6. en 7e

Of er geene van de grootste onder oorlog en waeren gevlugt.

Augustus 1680 malaijen int Casteel orangie

36 .. 36 ..

2 Zegt van dat en 3e ——— overgaen boekeren op malaijen meren zijn ———

4 en wert daar niet van

5 6 en 7 Zeggen Ja 200 ook 8 9 en 10

aldus gedaan ende geannoteert malaijen int Casteel Orangie 2e augusti 1680 ter presentie van Sr. Dirk de Ghein onder koopman en negotie boekhouder en den vaandrig Carel Hanse als gecommitteerde in margine stondt ons present en was geteekent door deselve onder stondt quod attestor en was geteekent Joost Gijsbertsz ... gesw: Clercq. ———

Saturdag 3e. smorgens komt de boodt van Gouverneur Swaele weder om van Dodinga met schrijvens vande heere majoor dieme tot antwoord van den ons ... gemelte boodt ... naer derwaerts afgegaen, met aanwijsinge de vogt boots Dodinga met ons voorgeseijde ... niet sonder groot perikel te komen, ... en ... zijnde ook van eenige tijt geleden de mardijkers verklaert ... worden van geen forje ... te weten, daer de ... nogt ... vande landtstreeken aldaer gevonden en daer uit geen schepen te hebben, bij ... de ... aankomende ... ———

'snamiddags word gemelte boodt weder naer derwaerts gesonden met schrijvens in antwoord, waermede ook derwaerts vertrekt den vaandrig der mardijkers om aanwijsinge te doen van voorsz: forje mits daer van de heere gouverneur bright gedaan hebbende. Ook word d'heer majoor kennisse gedaan vande 20 van tidor aangebragte ...

het Jagt amsterdam ligt nog met zijn ... en word ... t'Champans met Thampson naer derwaerts

Augustus 1680 Maleijen Fort Casteel Orangie —

herwaerts mogten gesonden werden, wesende meer
impotente militaire ook sonder konnen geschieden —

4 schildpadden
6 ganssen en groente } benevens voorsz: schrijvens tot vereeringe gesonden. —

Omtrent des uuren inden avondstond komt den
onderkoopman Andries Cos weder om van Lidor door de
bericht van dat den koning Tersiwicci aangenomen
had het verzoek wanting van Lattonga te be-
schikken, ten dien eynde besloten dat na zoo
spoedig doenlijk met twee corre corren en een korps
naer Doedinga af te vaardigen om een prauw over
den hals te doen slepen en zijn order op Lattonga te
verrigten, werdende de corre corren en zoo veel volk
gesonden om de sleepers vande over te dragen
prauw, behoorlijk voor een uitval te konnen be-
schermen —

De drie jongst terugge zonden en voordezen aan
prins Teram vereerde, muskets zijn aldaer mede
terug gebragt, onder compliment dat vermits de
zelve van d'E Comp.ie geweest waren, als daar niet en
konden aangenomen worden, dog dezelve gouvernain
gingen zijnde dezelve weerwaeren, sonde zulcx
bij naeder gedeputeerde vijf konnen geschieden —

laat inden avondstond vertrekt de chialoup van
Pieter Lit met onze pas naer 't eyland Tattouri
om Cassius &a. —

Sondag 5 9 do. niet van belang voorgevallen —

maandag 5 do. 's avonds gearresteert en vastgestelt om de —

Zeelanders

Orlanders en de Bondtgenoten van Cagonlanda Chiauw
en Sangi, met der selver vaartuijgen wederom naar huijs
te largeren, bevoorens met een proper geschenk tot
discretie vande heer gouverneur te vereeren, mits
Zeevende hier naar tot laste vande E Comp.e zijn, sonder
eenige of geene naamwaardige diensten van te kunnen
trecken ——

Desgelijcx is mede goetgedagt d'macquianders jongst van
Tidoor ons aangebragt op vrije voeten te stellen, en
logement int macassaers quartier te geven, met de
tot dato genootene tractament mitsgs mits naeckt en
bloodt zijnde met een Catta offe iets anders tot kle-
dinge te vereeren om reeden breeder inde resolutie
aangehaelt. & ——

Den macquians Cassis en beijde jongst gekregene ge-
vangens tot d'Coco, de E Comp.ie ijder 30 rdn kostende is
mede goedt gedagt van d'slaven, daar voor dezelve aange-
nomen zijn, weder vrije voeten te maecken, ende be-
nevens de macquianders huijsvestinge te geven, om
goede redenen, tot nader sonde werden beraadtslaegt
wat met dezelve te doen ——

De drie Pulauwezen hier ten Casteele nog in apprehentie
zijnde wierd verstaan dezelve mede te largeren en op
vrije voeten te stellen. ——

Dingsdag 6d.o inden morgenstond kwam de boot van Tormerdowe
van dodinga weder met schrijvens vanden heer majoor
vermeldende dat d'sampson met d'Chiampans en
onbequame militairen te vertrecken stond ——
ter order vande heere majoor een Canoltje aande overe
zijde geloopt wezende, zijnde guttjes daar bij nijden
geweken doorsogt en verlaten gevonden, maar geen
volckie

tassonga Zoude kommen laten Zeijlen Indien Zulx
met Zijn meeninge overeenquam, waarop den Serg.t
Hendrik Meijer Zoude kommen werdende gestelt om
van alle naawkeurige inspectie te nemen gelijk
verder uijt afgaande brief boeke te Zien is. ——

Heeden middag stond kommende gesamentlijke hoofden
der ijlanders op ons bodt binnen 't Casteel, ende word hun
afscheijd maal gegeven, verheugende met den drank van de
middag tot den avond vrolijk geweest, waartoe vergast werd
240 kannen spaanse wijn benevens mondkost &a. ——

Des voormiddags arriveerde hier wederom ter reede de
gewende chialoup van Pieter Lodesz: van Bouton mede=
brengende een brief in antwoord, vermeldende met dan
het overlijden van den koning aldaar, in welkers plaats een
ander wederom gekooren was, en verders dat ze van des
konings van Ternatens afgezant den schrijver Cattadoum
nog niet en hadden vernomen, anders hiels wierd bij slag
hun, die van libori nog goede vriendschap onderhouden
benevens gemelde brief mede een Boutons kleedje de
gouverneur tot een geschenk gesonden ——

Onsen stuurman Dirk Claasz: hoe p.r voorsz: chialoup na
Bouton gesonden wist voorts mondelinge te berigten
op zijn aankomste aldaar verleeden een chialoup van
Batavia genaamt d'haesaart, gevonden te hebben, gelegen
een meenigte van slaven ingeruilt. ——

Desgelijx ook een Serg.t en twee soldaten van Maccasser
afgesonden om de gewoonlijke nagevisite inde ——
Toucabessische eijlanden te doen ——

Den 11.e verleeden was den Boutonsen coloks aan boordt ge=
kommen, naar te vooren des brief, haar Ed: agtb.re op
voorsz: Batavische sloep gebragt zij, aan wien den brief

van de

vande Ed.e Gouverneur overhandigt is, onder drie
schooten uijt d'opgemelde chalp., welke brief aan landt
met groote eerbewijsinge zij ontfangen, geopent ende
ten overstaan vanden sergeant voorsz.:, schipper en
stierman vande chialoup die weerwaart geweest, en
voormaels belooft antwoord en beschijd daerop te sullen
krijgen, wanneer haeren koning voorgestelt was. —

Den 15e d.o had den Corconstapel, Lock onder stierman ter
order vanden Hooghooge naer boven ontboden om haeren
nieuw gekoren koning te sien voorstellen, welck
omtrent ten tijen ueren des voormiddaghs, eerst opde
kerrewe ende daernaer opde groote Bazaar geschiede, zijnde
voormaels tot staet 9 Comp.s inde wapenen gebragt, en is
hier ook een afgezant van Radja Palacka met eenig volck
geweest, omtrent de middag den koning uijt der vergader-
hijs gescheijden, ende door zijne grooten naer zijne —
wooninge vergeselschapt zijnde, nam een ijder afscheijd,
gelijk den stierman mede had gedaan, hebbende inmiddels
door den serg.t van Maccassar, ter ordre vanden Hooghooge
aangezeght, van op den 17e d.o aenstaende weder om te sullen
komen, om op eenig beschijd te wagten, zulcx naerge-
komen dog niet geobtineert te hebben voor den 19e als wan-
neer brief en afscheijd gekregen had, onder vijf a ses
schooten met musquets, t welck van boord met zoodanig
getal schooten vande chalp. had doen beantwoorden en
aldus d'reijse weder naer herwaerts vorderen. —

Vrijdags 9e d.o Den ass.t Harcz. en onderlock Andries Cors worden inden morgen-
stont naer Tidonge gezonden om 't verzoek dongst door den onder-
lock Andries voorsz.: gedaan te onderwerpen en daerbij Zijn
Hoogh.t te verstaan geven, dat immers geen Corredorres was
sidor gelijk sijn hoogheijd naer Dodinga had gelieven te zenden
en hadden doen verhoren, te zij den lock zijn boodschap
verkeerdelijk had gedaan

Ca

Augustus 1680 Malleijen int Casteel Orangie ende

en anderen dat vermits 't oorlogs fregat Conroert
Ternate waaromme voorsz: verdaeld was gedaan en op-
gehaalt en deselve [illegible] plaets gearriveert zij
Zijn Hoogheijd geeist de voegens de gedaane beloften
in order geven, aan Zijne onderhoorige op Maba, op dat
deselve zonder uitstel vergaderen op Tattonga, om aldaer
ternoorde 't oorlogs fregat voorsz. onder nader last en
goedtvindinge af te wachten —
Dat Zijn Hoogheid dan mede [illegible] aangenomen heeft zij
schrijvens aan de d'Ed: Heer Gouvern^r: Generaal ende d'Ed
Heeren Raaden van India [illegible] zijn dat zijn geeist de [illegible]
[illegible], al hoo staat maecken de schepen alhier uit te
loopen, des mousons niet langer te [illegible] konnen
ophouden. ende
Onder anderen in de rekent te maecken de weder kom-
der geseijnde Chialoup van onse burger koopman Pieter
Lids voorsz: van Bouton, met schrijvens van de regeringe
aldaar, [illegible] geschreven, het daer ontrent nog alles
in een verwarde toestand was, zijnde der selver
koning overleden en een ander wederom in de plaets
gekoren [illegible] den brief Zijn Hoogheijd als men
niet konnende toegezonden worden, [illegible]
letteren nog niet gebragt zij. —

Den opperstierman Pieter Slippert wordt geladen
mede over deselve gehouden dagelijkse aanteek-
keningen, op de voyagie met 't oorlogs fregat Conroert
Ternaeten, van Sawa benoorden om Halmahera
naar Bodinga verrichten, 't welk luijdende is als
volgt

[illegible]

Voyagie gedaen door den opperstierman [...]et oorloghs jacht [...]ijlende met de bay [...] wil na canne wat [...]e reys is gepasseert [...] gronde diepten [...]ekende —

Rapport
Stippert
21 Juli – 9 Aug 1680
[...] N. Halmahera
als opperstierman

21: Julij s[...] Anker gelicht
de wint s[...] wal ¼ mijl bij-
ten het sel[...]

22: smorg[...]ggie oostl. peijlde
de rivier[...]l en de zl. bergh
van tabo[...]pen voormiddagh
het liggie[...]wint ZZW: en ZW:
topseijls c[...]aloda aen de suijt
cant wen[...] reijsen maar avanseerde
in quam ten 4 ure naer den middagh op en rivier —
dat van de eijlantjes streck op 4 vaem ten anker sijnde
een musquet schoot vande wal hadde een openingh int
NNO: daer jk met de prauw naer toe voer en bevont
de canael wijt en bequaem te sijn met sloepen te passe-
ren vernam en harde stroom die de gaten was loopende
soo noort waers als suijt waers sagen mede een groote
rook int ONO: aen de vaste wal op gaen oordeelde het op
de negorij Laloda te sijn des snachts int 4 glas van de
eerste wacht gincken weder en groot vier op en duerde
een ½ uer op de boven genomde plaats de voornacht
de wint oostl. met weijnig koelte de stroom de zt. —

23: smorgens met het breeken van de dageraat lichten
wijt anker het liggie NO: hielden besuijden en bewesten
de eijlanden van Laloda om op den dagh liep het liggie
oostl. de stroom om de suijt met sons op ganck peijlden
wij de bergh

Augustus 1680 mal Zijn met Caster Orangie [illegible]

ten anderen dat vermits 't oorlogs fregat Conroert
Cornate nog [illegible] aan, en op-
Colani [illegible] schrivert Zij
Zijn hoog [illegible] r bescorten
en order [illegible] mala, op da
De Zeer [illegible] nga, om alda
[illegible] r last en
goedt vindi [illegible]
Dat Zijn hoog [illegible] n heeft Zij
schrijvers [illegible] at under de
G.[en] raaden [illegible] n geeikte Ede
Admaatie, [illegible] alzier uit
verloopen, [illegible] n koninde
opgehouden. [illegible]
Onder ande [illegible] weder kom
de groote [illegible] pman Pieter
[illegible] regering
aldaar, [illegible] nog alles
in den vreed Zame toestand was, Zinde der Zeewe
koning overleden en een ander weder om inde plaats
getroonen, hebbende den brief Zijn hoog heyd alsdan
niet konnen toegezonden werden, mits inde Duijtsche
letteren nog niet gebragt Zij. —

Den oppercoopman Pieter Slippert wordt geordon
neerd over dezelfs gehoudene dagverhaal aan te
teekeningen, op d voyagie met 't oorlogs fregat Conroert
Cornaalen, van Sawar benoorden om Galmagora
naar Dodinga vertrokken, 't welk luijdende is als
volgt

Voyagie

Voyagie gedaen door den opperstierman
pieter Stippert mz het oorloghs jacht
ontroort ternaten seijlende net de baij
sabino hebbende de wil na caim wat
voorvallen jn de selve reijs js gepasseert
ende hoedanigh de gronde diepten
ende lande sijn streckende ——

21: Julij savonts ten 5 ure hebbende wijt Anker gelicht
de wint sijnde de coers NNO: langhs de wal ¼ mijl buij-
ten het selve conde gen gront werpen ——

22: smorgens mz sons opganck het luggie oostelijk peijlde
de rivier van gammaknorre Oten Z ½ mijl en de zu bergh
van tabora ONO: conde gen gront werpen voormiddagh
het luggie zu op de middagh liep de see wint ZZW: en ZW:
topseijls coelte sijnde jnde eijlanden van laloda an de suijt
cant wendent tot verscheijde reijse maar avanseerde
mz quamen ten 4 ure naar den middagh op en rivier —
dat van de eijlantjes streck op 4 vamen ten Anker sijnde
en musquet schoot vande wal hadde en openingh jnt
NNO: daer jk mz de praim naar toe voer en bevont
de caneel wijt en bequaem te sijn mz sloepen te passe-
ren vernamen harde stroom die de gaten was loopende
soo Noort waers als suijt waers sagen mede den groote
rook jnt ONO: an de vaste wal op gaen oordeelde het op
de Negerij laloda te sijn des snachts jnt 4 glas van de
eerste wacht gincker weder een groot vier op en duerde
een ½ uer op de boven genoemde plaats de voornacht
de wint oostelijk mz weijnig koelte de stroom de zu ——

23: smorgens mz het breeken van de dageraat lichten
wijt Anker het luggie NO: hielden besuijden en bewesten
de eijlanden van laloda om op den dagh liep het luggie
oostelijk de stroom om de suijt mz sons op ganck peijlden
wij de bergh

wy de bergh ternata Z½ Wt en de bergh van gammakno
Z ten O½ Ot het eylant in het gat op syn en Musquet schoot
vant selve conde geen grunt werpen dit eylant js alloo ge,
naemt door de gaten die int eylant syn daar men door siet
als oft poorten waren en leyt an de Wt cant vande eylanden
van laloda voor middagh het luggie Z O en syn en hielde an
noortwaerts langs het lant de stroom om de Zt smiddags
hadde wy de Babelonse toorn op syn een cabel lengte vant
selve diep 45 vamen dit js van my alloo genaemt om de ge
lyckht van een toorn alloo dese clip vant water op als een
gemetselde toorn js, en leyt an t Noort ent vant eylandt
Amsterdam hielden al dicht onder de wal van Amster
en staak om de suyt, en liepen de baij van laloda jn, maar
bequamen stilte sleepte in de prauw de baij van laloda
maer vernamen hier geen huysen noch Mensche maar
een weijnigh rooken int ooste int landt genoegh besigtigh
hebbende hielden weder het noorder gadt uit de coers
langhs de wal tot op de dootkisten hoek daar wy ten an,
ker quamen op 5 vamen een pistool schoot van de wal, een
uer voor sons ondergank op dato stil in harde reegen, de

24: smorgens in het lichten der dageraat lichten wy An
ker bookseerde langs de wal de stroom om de Noort de
geheele voormiddagh stil avanseerde weijnigh op de mid
dagh passeerde wy de gebroken hoek 1: musquet schoot van
de selve het luggie Z W: de stroom om de suyt naar mid,
dagh het luggie al Z W: in stilte de coers langs de wal
meest N N O: savonts in sons onder ganck quamen wy
door stilte ten Anker an de noort cant van de dubbelde
hoek op 4 vamen een pistool schoot van de wal de stroom
om de suyt de geheele nacht ———

25 Julij

25: Julij smorgens een uer voor sons op gank lichten wij't an-
ker het lugge oostel. hoeke seerde langs de wal voor-
middaghs passeerde wij de verlaten bocht 1 musquet schoot
buijten de wal sagen int voor bij seijlen 9 a 10 persoons op strant
staen maar werk int los wierpen int verbij seijlen 16 en 18 va-
men sant gront, van hier peijlen we het suijdel. Eijlandtje
van de pan ZW: 1 mijl op dato liep de see wint WZW staa-
ken bij de wint over om de Eijlanden aen boort te hebben, smid-
daghs peijlde wij't zuijt eijnt van pan Eijlant W 1/3 mijl diep
45 vamen hadde int over steeken 56, 30 en 57 vamen vuijle -
gront geworpen, liepen soo langhs de Eijlanden om die op -
+ nauste te bowen tot de stille hoek van daar staaken den
wedder om de ZO: naar de vaste wal en quamen op de geplekte
hoek te landt tot 1/2 mijl vande selve wierpen 28 vamen conde
int over steeken geen gront werpen hielde den NO: langhs
de wal over de diepte van 35 en 30 vamen sant gront 1/3 mijl
buijten de wal 1/2 uer voor sons onder ganck passeerde wij
de lage hoek sijnde de NW hoek van Morotaij en musquet
schoot vande selve wierpen 20 vamen op dato het lugge ZO:
hielde oostwaerts bij de wint over maar wiert in korte stil
sijnde onse vromen te boort om de noort hoek aen boort te be-
comen daar wij ten anker quamen een musquet schoot van
de wal diep 40 vamen vernamen hier geen stroom de ge-
heele nacht doot stil ———

26: smorgens met breeken der dagen raat lichten wij't anker
het lugge suijdel. de coers oostel. langhs de wal de geheele
voor middaghs stil sijnde 1/2 mijl vande noort hoek conde
geen gront werpen dreven sterck om de oost, smiddaghs cregen
wij de see windt uit de westel. kant staaken bij de wint over
ZZW: peijlde de noort hoek van Morotaij W ten Z: 1 3/4 mijl -
sijnde de veerheijt die wij in 3 uren hebben gedreven peijlde -
mede het suijt oostel. Eijlantje van Morotia ZO: ten Z: 1 3/4
mijl dese Eijlantjes sijn lage lantjes 8 a 10 int getal

en streckten

e strekē haer naert oostē soo verre als wy sien can, peylde-
mede het suijt eindt van bijboa NNW: 2½ mijl int 2 glas va
de naar middagh wacht wiert doot stil dreven weder om de
oost heijde onse ridinē te boort e doende ons dievoor wy wegen
e tocke seere om de noort hoek bovē gdroont weder ag bo
te hebbē tegens de avont creegē wijt luggie vit de westē n
sons ondergank peylde wy de noort hoek W: ¼ mijl gog
gront en 1 uer naar sons ondergank quamē wy te Anke
op 50 vamē ¼ mijl beuijdē de noort hoek en 1 mis quart sch
van de wal de stroom liep sterk om de NNO: langhs d
wal de snachts stil ——

27: smorgens noch al doot stil de stroom om de NNO:
langs de wal bleve leggē vonde wy de prains langhs d
wal het is hier heel stil & slecht water als in en bo
sloot bevonde hier wy en midume of volle Maē te 6 u
30 m: volle see te sijn gelijk op ternata, de ebbe om d
noordt de vloet om de suijt doch de stroom valt veel ste
ker om de Noort als om de suijt op de middagh lichte w
Anker wy begin der vloet naar middach de wint wa
over het landt wy regē e ongestadige coelte hieldē di
onder de wal de coers meest ZZW: ½ W: sijnde rakent a
de wal is noch 50 e 60 vamē ½ uer voor sons ondergank
quamē wy te anker op 50 vamē ½ cabels longte van
de wal vonde wy het prainsje om de suijt 1½ mijl —
langhs de wal om des te sekker bij nacht te seijle
des snachts doot stil de stroom sterk om de NNO: lan
de wal ——

28: smorgens wy sons op gank licht wyt Anker de win
ZZO: het Anker op sijnde wiert doot stil de stroom om de
NNO: quamē weder te anker hebbē en weijnigh verlo
e smiddaghs bevonde wy de Noorder B: 2 grad 24 m: —

hebbē

hebbe dese voormiddagh drie maal het Anker gelicht sijnde
van meijningh op te laveren maar verloore jder gank de—
stroom liep noch al sterk om de NNO: hadde de suijtelaers
hoek op sij te 2 uren naar middagh wiert stil water lichte
het Anker en roeijde langhs de wal het was doot stil tegens
de avont creege wijt ligge Noordl.e de coers langhs de wal
conde gee gront werpe, in can hier in gee schepe door
de steijlte te Anker kome, in sons ondergank peijlde wij
de groene hoek ZW te Z½W ½ mijl gee gront om trent te
10 uren quame wij te Anker diep 40 vame rakent aen de—
wal de stroom om de Noort int 7 glas van de tweede wacht
lichte wijt Anker het liggie NW: —

29: smorgens in sons op gank passeerde wij de vlacke hoek
½ mijl van de wal diep 70 vame het liggie NW: hielde langs
de wal hier valt het lant jn een groote bocht om de WZW:
smiddachs liep de wint ONO: labber coelte sijnde jnde be=
quame bocht ½ mijl vande wal diep 55 vame sterck een
uer naar middagh passeerde wij een varse revier daar jk
in de praum naar toe voer en bevondt de selve heel droogh
te sijn keerde weder naar boort ¼ mijl suijdl.e sagh jk weder
een rivier daar jk in de praum na toe schepte bevont de
selve goet vars water te sijn en voere de rivier ½ mijl op—
maar conde in vlote keerde weder na boort lage een hont
jnt bos staan en verscheijde teijkens van Menschen de rivier
is van mijn de honde rivier genaemt aen boort sijnde
seijlde voorts langhs de wal ¼ mijl buijte de selve, een uer
naar sons ondergank quame wij te Anker op 30 vame
½ mijl bewest de kromme hoek vernamen hier gee stroom

30: smorgens in den dagh lichte wijt Anker het liggie westl.e
de coers ZO: langs de wal voor middagh stil schepte in de
praum naar de eijlande om de selve te besichtighe quame
op de middagh weder aen boort peijlde de schoone hoek—

Z Z O: ¼ mijl diep 30 vamen naar middagh de wint Z W: mog coelte doende ons dievoor mz laveeren passeerde dwars jnd wegh becoelten savonts een uer naar sons ondergank quamen wij op de galeys drogte ten Anker des snachts peylden wij groote schrick: rook bij wijle vier jut W½ Z. en een gedurig gerommel jnt geberghte ——

31: smorgens mz den dagh de wint Z W: wenden ons te laveren sijnde onder de Eylanden verwart de geheele voor middagh de wint als voorn vernamen geen stroom sme stil naar middach het liggie verander: hielden dicht langhs de wal tot dat wij jn een seer schoone bay quamen, daer wij aen de suyt cant ten Anker sijn gecomen op 17 vamen een musquet schoot vande wal dese bay is van mij de clappers bay genaemt om dat daer de eersten klappers boms sijn gesien peylden de voorige van de bergh N W ten W: ——

1: Augustus smorgens mz den dagh lichten wijt Anker het liggie west: hielden heel dicht langhs de wal voort mz de prauw langhs dese selve cust smiddagh passeerde wij de vleermuys hoek de wint suyd: doende ons dewoor mz laveeren het is hier aen de wal heel steijl, sijnde desen dagh drie maal aen lant geweest om te besigtige maer maer eenige sprintjes waren, savonts een uer naar sons ondergank quamen wij ten Anker een musquet schoot vande wal diep 60 vamen ¼ mijl benoorde de loggers hoek peylen de de rook vanden bergh N W ten N½ W: ——

2: smorgen

2: smorgens m[et] de dagh lichten wij t Anker het liggie westel: de coers Zle langs de wal voor middagh liep de wint suijdel: doende ons daervoor m[et] laveren tegens de middagh passeerden wij de eerste Negerij die wij noch oijt hebben gesien, hadden hier bequame diepte $\frac{1}{3}$ mijl van de wal 30 en 33 vamen sandigh stockt naar middach de wint ZZW: savonts m[et] sons onder gank quamen wij ten anker tussen de blinde hoek en t lage eijlant op 6: vamen de stroom liep hier sterk om de suijt smiddernacht sonterde de stroom en liep om de Noort peijlden van hier weder de bergh van tijdoor ZW: het lant loopt hier met een sack —

3: smorgens stiltjes lichten het anker de voor middagh de wint ZW: doende ons daervoor m[et] laveren tegen de middach brack onse schoot hoorn van de besaen quamen ten anker op 4 vamen op de middagh sagen wij een groot vier op gaen int ZW: $1\frac{1}{4}$ mijl van ons vermoeden het selve een negerij te sijn lichten het Anker leijdent achtlaveren de geheele na middach de wint ZW: moije koelte savonts een uer naar sons ondergank quamen wij ten Anker op 4 vamen 1 mijl benoorden de branders hoek de selve soo genaemt om dat wij noch laet inden avont het branden hebben gesien vernamen hier geen stroom het is hier de geheele bocht vlak water en goede Anker groint —

4: smorgens het liggie noordel: lichten wij t Anker maer wiert in corten stil tegens de middach liep de wint ZW: moije coelte doende ons daervoor m[et] laveren ontrent ten 11 uren quamen wij op de branders hoek ten Anker op 4: vamen $\frac{1}{2}$ mijl vande wal vermoedende dit de hoek van Cairo te sijn alwaer een rivier was liete de prauw claer maken om de selve te peijlen bevonden verscheijde sandplaten voor de rivier droogh te leggen, scheepten eerst aen de suijt cant van de plate daer wij m[et] door konden,

hielden

hielden noortwaerts tussen het suijdᵉ ent middelste platje daer
wij 4 voeten waters bevonden dat gepasseert sijnde werpt men tot d
mont vande Rivier 4/5/6 voeten en inde Rivier 6 en 7 voeten int
komen aen de suijt sijde vande Rivier hebben de inwoonders verschei
huijsen inde brant gesteken daer wij het vier en rook op gisteren van h
gelijck stelde vast dit de Rivier van Caimo te sijn, sijnde stroom
mijl op gevaren alwaer wij een vlottje midden inde Rivier von
met een stok vast gemaekt het selve een cademeraine van de c
cormandel seer gelijckende maer was grooter, daer op was een p
een wejnich schoon vant vlottje om op te sitten, en eenige bambosen
een afdak om adap daer op te leggen, dit werkje wat naderende, sage
prauwtje daer van af steken met drie persoonen die opt spoedigste de r
vier op schepten sagen het selven ternataens te sijn die aldaer de wach
hebben gehouden, het is hier heel goet vars water en een goede vis p
met de segen te trecken dit alles opt naeuste door snuffelt hebbende con
geen diepten vinden om de galeij inde Rivier de stroom op te voeren wa
op heden volle see sijnde ten 2 uren na middach bevonden inde mont van
Rivier maer 5 en 6 voeten waters moet volgen 3 voeten te sijn met lag wa
sijnde weder naer boort gevaren en lichten Anker de wint ZW: moje coe
met regen een uer naer sons ondergank quamen wij ten Anker diep 9 v
men sijnde ½ mijl geavanseert de geheele nacht de wint landerlᵉ met re

5 smorgens met lamieren van den dagh lichten wijt Anker het liep noo
en landerlᵉ met stilte en gedurige regen hielden de noort wal aen boort v
middach stil smiddachs en de naer middach het liep ZW: leijden het
en weer savonts met sons ondergank peijlden wij weder het hoekje vand
vorige aengeroerde bergh N½W: hadden de branders hoek NO: 1¾ mij
de bergh van tjdoor ZW½Zᵉ een uer naer sons ondergank quamen wij
Anker op 9 vamen de voornacht de wint ZW: de naer nacht stil —

6: smorgens met den dagh het liep NO: lichten het anker voor middach st
de stroom om de NO: smiddach al stil doende ons devoor met roejen tegen
avont de wint ZZO: peijlden met sons ondergank de negerij taffiniga Z ten W
1¾ mijl int 2 glas vande eersten wacht quamen wij ten Anker op 19 vamen ⅓ m
buijten de holle hoek losten 2 canon schooten om de onse op doding van onse
comst te verwittigen —

7: smorgens met den dagh lichten wijt Anker de wint NO: labber koelte ma
wiert in corten stil leijden onse riemen te boort ontrent ten 7 uren liet ik weder e
canon schoot lossen en wiert op stont met een musquet schoot beantwoort van de
tidorees prauwtje die naer ons toe quam ik vragde na onse geordenneerde
plaets als dodinge wesen ons int ZW: ten Z½ mijl van ons hielden daer op aen
quamen ten 9 uren voort pat daer ons volk stont te wachten op 10 vamen goede gront
ten Anker — en was geteijkent pieter stippert
ter sijde stont, int Jacht Tommerswaal adij den 9 Augustus Aᵒ 1690

Augustus 1680 Malaijen int Casteel Orangie

's namiddags komt Salema per prauw van Lidor ver-
soekende wegens zijnen koning om verzondert Ed.
op dese te verschijnen, nagte recognitie sonder iets anders
te voorschappen gebende —

Welke versoek zijn Hoogheid geconsenteert en toege-
staen is, daer benevens wierd Salema afgevraagt of de
onderlocsandries in zijn jongste boodschap op Lidor
van den koning enige Lidorse corrocorren naer
Dodinga had versogt en wat d' reden waren, waer-
omme zodanige vijf corrocorren naer derwaerts
gesonden zijn, geantwoord van Salema was dat den
koning gemelte corrocorren ten dienste der E. Comp.
sonder versoek gesonden had, in sonderheid om een
prauw naar d' overzijde te helpen sleepen, om te dienen
waer dat 't gevolg door den tocht was versogt, ende
belangende 't zenden van soo veele corrocorren en volk
was om 't prauwtje te veiliger te konnen overslepen.
d' Heer Gouverneur diende dat den koning immers niet
en konde onbekent zijn, wij soo veele krijgers op Dodinga
hadden die immers bestondig genoeg waren geweest
om zodanige sloepen te konnen voor overvael bevrijden
ende overzulks 't zenden van soo veele corrocorren —
onnodig, Salema seyde hierop niet anders dan sulcx
des konings bevelen soo geweest te zijn die hij
hadde moeten nakomen. waermede deze discourse
ook geeyndigt wierd. —

Saturdag 10e d' Heer Gouverneur doet des namiddags den Hoogeboren
van Chiauw Jeronimo Sarao afzonderlijk ontbieden,
ende verschenen zijnde wordt hem door Zijn Ed. onder

Ernstige

Augustus 1680 maleijen int Casteel Orangie

ernstige en minsame redenen gerecommandeerd
met den koning en beijde Capiteijn Lauts van Sjiau
onderlinge goede harmonij en vrindschap te houden
ae zoude gij ook somtijds moeten waer te neemen, ten
d'E Compe. hem daerinne uit een of ander redenen
konnen te gemoet komen ——
Soo mede dat gij naerneerstelijk en bedecktelijk doo
alle bedenkelijke middelen gelieft doen ondersoe
offe door ondersoeken, onder ondecken of er op Sjiau
geen meer nagelboomen en zouden te vinden offe
uit wezen sijn, in sonderheijd op wat plaatse de
selve mogten schuijl gehouden worden, omme na
bevindt daer omtrent nae behooren te handelen
desgelijks dat met gelijken ijver ondersoeck
omtrent t'Eijland van Tagoulande werde gedaen,
welck ons tot nog vrij suspect is, alsoo wij het re=
commandatie gemelte [illegible] bereijtwillig aande
te zullen naer uijterste vermogen behartigen en
daeromtrent sijn trouwe en goede genegentheijd doen
blijken, met versekeringe dat t'Eijland van Tagoul
ons niet meer suspect was, en dat aldaer buijten
twijfel gelijk gem. voor de waerheijd bericht zij
kennisse van nagelboomen te vinden souden zijn
dog wat vande Talautse Eijlanden, zij daervan ha
tot nog geen kennisse, egter aldaer iets van soo
danige specerijen schuijlende, verhoopte daer wel
zulcx agter komen, betuijgende de heer gouvern
deser redenen, dat sijn heerlijkheijd en trouwe
in dese en andere dergelijke saken d'E Compe.
blijkende, niet onbeschuldigt en zoude blijven

Augustus 1680 maandt In 't Casteel Orangie —

beijde, daer van zig een ieder mogt verzekert houden. —

Sondag 11e 's morgens vroeg komt d' heer Majoor per d' schuijt vant wapen van Middelburg van Dodinga. —

's namiddaghs arriveert hier ter rheede van [illegible] 't jagt d' Coning Amsterdam met den Luijtenant Poes en d' ondergemelde vaktuijgen, mede brengende schrijvens van d' opperhoofden vant jagt d' Experimt. en vanden Luijtenant Macon van Janson, in de eerste word bekent gemaakt gebrek van victualij en drinkwater, dewijle de voorraad aende verlatene plaggers van batarij meest te gesparen is, en daer niet dan brak water te bekomen zij, hebbende eergisteren aldaer met de bergboeren een ontmoeting gehad waardoor een vande ondermatrozen, naer schijnt een kleen quetsure ~~int~~ aangezigt heeft ontfangen.

het Jagt d' Experiment wierd met de gezonden planken als andersints naer gelegentheid wat [illegible] zijnde bezig om een nieuwe want aan de groote mast te zetten —

twee huijslieden en [illegible] zijn wederom gezonden uijt gebrek van werk voor de zelve —

Van daer zijn mede 3 st. waterleggers nae geruwarts gezonden omme benevens d' 7e per d' Schuijp overgekomen met water gevuld weder gezonden te werden.

Op 't versoek van den Sergeant Verbangen van Luijtent. Poes is de komen aldaer aande slagt van Gobasta gezonden, den Luijtenant Macon schrijft in zijn brief niet anders

Augustus 1680 matiyen int Casteel Orangie

anders dan dat d'huijsen ter ordre van hem af ge
broken waeren om ruijmte uijt sigt te hebben
geen bijand had sig daer ontrent daer nog geklaeg
klaegt om de slegte bewaringe vant voch, en dat e
inden morgen stont vrij kondt ten aansien van de
swaere donnois. —

D'praeuwe die aldaer ten behoeve vande post gehouden
was g'ordonneert, hadden d'mardijckers met sig g
nomen.

Hij versogt een weijnig medicamenten te
hebben, beneffens dat den Zeever mede mits lijste
desperatie om zijn verlossinge versogte gevijkeden
luijtenant Zeever, volgens de aen hem gedane
toezeggingen mede doet. —

Int uijt deelen van s'maandelijcx rantsoen ha
hij luijtenant sig moeten regueren, mits ge
brek van gewigt met d'kogels. —

Luijtenant Poes wist in de mondelinge berigte
dat Smits zijn swaer kweijlijcke genoodtsaekt ge
worden was den pe. vaendrig de Roij met 41 ma
naer Sanoe te senden, dewelke maer een trou
berg boeven aen d'eerste revier in actie was gera
waervan een ter neder geschoten wierd en de rest
nam daerop de vlugt, sonder iemand vande onze
beschadigt te hebben, d'weg en aant moras waer
weder om seer swaer met voorganger bevo
gewonden, schijnende hem aen deeen weg ve
bewegen te zijn. —

Dat gesonden na Lidor, den assistent Harcq ... en onder
coop Andries Cors komen deesen namiddag
ook wederom van Lidor, do... mondelinge rappor

vant

Augustus 1680 Malijen int Casteel Oranje

Vant geven de koning op der selver boodschap had ge,
antwoord, als eerstelijk belangende het versoek vande
heere gouverneur door den tolk Andries gedaan, en is onder
daat niet anders geweest dan om een proontie, dog dat hij uijt
eijgen beweeging de Corre Corren had bijgevoegt om sijn volk
uit overdeeperen van Loodam [illegible] voor eenige vijandt-
lijke ladgen, die er souden [illegible] te mogen verhalen

Op het tweede had den konin [illegible] gesegt dat de be-
houde aankomste van voor [illegible] hij 't mede had
verstaan, belovende over [illegible] aengs aande van
taffonga order te geven, da [illegible] uijtsinge door
van waer tot geen noodsin [illegible] te komen be-
komen en verders dat he [illegible] verbeelinge
naer gelegentheid Zulcx [illegible]

Desgelijx had den konin [illegible] dagen geleden,
door Zoeken Zijn luijte [illegible] vert, vandaste
te komen Corre corren [illegible] tot taffonga aen
te houden, tot laster or [illegible] heere gouverneur
waartoe men deselve [illegible] emploijeeren, die
tegenstaande evenwel [illegible] te vorderen van
Bitsjoij naer Maba te [illegible] door de selve be-
kommert zijnde, ten [illegible] twijffel zijn en
haest aende vijand [illegible] dan oock ligtelijk
tot een proije souden [illegible], Zullende die van
Maba uijt geene aante brengen Corrocorren van ijder
twee a drie man tot versterkinge van die van taffonga
moeten laten

Om sijn hoogheids vertrek, had UEd. hoog agtb. binnen
den tijd van thien dagen klaer te maken, Zulcx wat
hem seer aangenaam, maer ingevalle vier a vijf dagen

met

anders dan dat d'huijsen ter ordre van hem afge-
broken waren om ruijme uijtsigt te hebben
gevende bij and had zig daeromtrent daer nog geen
klagt om de slegte bewaringe van 't werk, en dat e-
inden morgen sloot vrij kondt [illegible] aan zien van de
swaren donnenis. [illegible]
D'praeuw die aldaer [illegible] de posthouder
was geordonneert, ga[illegible] kerven met zig g-
nomen.
Zegt een sleglen medi[illegible] g medicamenten te
te hebben, begalven da[illegible] mede niets tot
de piraten om zijn [illegible] gevoele geeijkder
luijtenant Zelver, [illegible] hem gedaene
beloften mede [illegible]
Int uijtdeelen van [illegible] rantsoen ga-
f hij luijtenant zig m[illegible] niets ge-
trekke van gewigt m[illegible].
luijtenant Poesvoist [illegible] ringe berigte
dat Smits zijn swaa[illegible] noodtsaeke ge-
worden was den p[e]. wa[illegible] kloij met hij na
naer Sanoo te zende[illegible] ener een vrou
begboren aen d'voorsl[illegible] actie was gera-
waervan een te wede[illegible] hoord onder
nam daerop d'volgt, [illegible] and van de jong
beschadigt te hebben, d'morgen aent moras waar
wederom zeer swaar met voorgangers bezet
gevonden, schijnende hen geen aen deren weg te
bewegen te zijn.
D'afgesonden nae Lidon den ass[t]. Harcz en onder-
coop Andries Cors kwamen desen namidda-
ook wederom van Lidon, doende mondelinge rappo-

vant

Augustus 1680 Malijen int Casteel Orangie

vant geen de koning op der Heeren boodschap had ge-
antwoord, als eerstelijk belangende het versoek vande
Heere Gouverneur door den Luit. Andries gedaan en is onder
daat niet anders gewenst dan om een Prouwtje, dog dat hij uijt
eijgen beweegen de Corre Corren had bij gevoegt om sijn volk
int overschepen van Loddaung prauwe, voor eenige vijande-
lijke lagen, die er souden gelegt worden te mogen bevrijden

Op het tweede had den koning deswijse geseijt dat de be-
houde aankomste van voorsz. oorlogs fregat mede had
verstaan, belovende over sulcx eerstdaags aande van
Taffonga order te geven, datse den Ed. aanwijsinge doen
van waar tot hun noodruft goet water bekomen te
komen en voorders datse ons volk met verversinge
naar gelegentheijd sullen gerieven ——

Desgelijx had den koning in over tien dagen geleden
door seeker sijn Luijtenant geordonneert, van de alle
te komen Corrcorremagt van Maba tot Taffonga aen
te houden, tot last en order vande Ed. Heere Gouverneur
waartoe men deselve soude willen employeren, niet
tegenstaande geordonneerd gelast had de volkeren van
Bitsjoli naar Maba te brengen, mits voor deselve be-
kommert sijnde, tot aan die naar Weijinge sijn en
naast aan den vijand grensen, waar door dan ook ligtelijk
tot een Proije souden komen worden, sullende die van
Maba uijt haar aante brengen Corre corren van ijder
twee a drie man tot versterkinge van die van Taffonga
moeten laten ——

Om sijn hoogheijds Tristan had UEd. hoog agtb. binnen
den tijd van tien dagen klaar te maken, sulcx wat
hem seer aangenaamt, maar ingevalle vier a vijf dagen

met

met zijn schrijvens laeten mogt aengetroffen, soo ver
togt datmen geen daarin wat tegemoet wierd komen

Over de dood vanden koning van Bouton hadden Ue sorre
zig wat drouvig getoont, ende niet raadzaam geagt de
vlaeten baren om voor onzijde deselve te zijn, nu
tegenstaende den koning van Ternate naar zijns
Hoogheijdts zeggen, voor jegenwoordig als in een slaap
was en daarse niet weder konde deuren —

Naart eijndigen vanden maleijtse Godsdienst, be
de gesamentlijke hoofden der Eijlanders op haare, en
vande heere Gouverneurs geweten gecommitteerde
mits hun verhoogte naar der geseer landt en voornem
afscheijd te nemen, ende naar dat hun d'brieven aen
haare koningen als die van Lagoulanda, Chiau, Tabo
labouan en Cajougis, (zijnde den koning van Candahar
uijtgesondert, om dat geen van zijn volck overge
houden heeft) overhandigt zijn, is d'acte ao passado
5 maart aanden hoogegesagten van Lagoulanda Jacob
Toutougon, en Joan Hatma door d'heere Gouverneur
verleent, omt land van Lagoulanda, mits ommondigh
en dienste des konings, naar behooren als voogd te
regeeren, int openbaar de gesamentlijke hoofde
als en inde maleijtse taele overgeset en met s' Comp
zegel wederom bekragtigt, voorgeleesen en den hoog
Toutougon overhandigt, met recommandatie dat hij
daer naer sal hebben te reguleeren en benevens hoogo
Hatma, alle vreemde regeeringen van Lagoulanda
afweeren naar den magt hun daerinne gegeven —
en verders dat hij niet en konnen verstaan eenige

vreemde

Augustus 1680 Malÿjn int Castel Orangie

vreemde bestendig met die regeringe eenig duits
bemoeijen, gelijk in all eenige jaren herwaerts is
geschied, bijsalven het verbooien der boekens, en kand
door sodanige wat aanstootelijk was in sonderheijd
die van Chiauw, benevens der selver oude protoulie
op eenige boekkens van Tagoulanda, waerbij de Edle
voordit maken geschoven is, wordende vervolgens de
hoofden derselven vereert met

30 p. roode betilles
79 rx contant tot drij pinang ijder

bijsalven nog tot der selver reijs behoefte als

150 lb rijs
525 do. Zoudt
236 do. peper
10 do. Cannel
10 do. nagelen

tot drij pinang voor de gemeenten maer bestaande in
962 koppen is een contanten somma van 115½ rx
verstreckt ofte een quart rx voor ijder
aan den koning van Manganitan met bijsonder

1 p. Zijde alegias
1 do. patholadgasta
1 do. fijne moris,

zijnde gemelte koning Tacaawitan ooke voordeijen op
desgeefs vertreckt met den kruijn naer Siolo af soude reijk
tot drij pinang met 10 rx contant begiftigt

Maandag 12 do. 's naermiddags een brief p.e Schuijdt van Loemerbwave
naer Dodinga gesonden met een haltaam kocul olij en
200 kippen bestemd tot een goede maandon voor 't
len behoeve vant oorlogs fregat 't Anthoorst vernaeckten
leggende Boosten Dodinga.

Volgens

Augustus 1680 Maleijo int Casteel Orangie

volgens genoomde resolutie onder dato 5 deser worden aangebragte macquianders bevorens de gevangenen Cadijs, en beijde jongst tot de oorloge= kregen naer buijten geargeert int macassaer quartier huijs vestinge gegeven, hebbende ider van den heere gouverneur met een haere smalle basta ijder en driede Contant int gemeen begift wordende, aldus vrijheiter gemaakt dan van voor heenen. ——

Dingsdags 13 do — vergaderinge der politie, daerinne door d'heere gouverneur in consideratie en bedenkinge gegeven

1. of met de besettinge op Sanoi gecontinueert souden worden of niet. daerop gelet wesende wiert verstaen soodanige voordeelige post voor als noch niet den vijand in te ruijmen, insonderheijd vermits er aan volck hier mantquement

2. wesende voor tegenwoordig van genegentheijd voorstellen om eenig volck naer amboina te senden, mits hetwelck want dagt de reijs. ——

3. voorgeslagen of alle of eenige van de heeren ge= committeerdens naer Batavia souden keeren. wiert verstaan, vermits d'heeren hun alle bereijtwillig verklaerden, tij dan om te vertrecken of te continueeren soo tot meesten dienste der E. Compagnie mogt goedgevonden worden, dat de gesamentlijcke heeren voor ma- bijhalven d'heere Commandeur Lobs weder keeren souden. ——

4. D'heeren gecommitteerdens vertreckende met de

schepen

schepen in passant tidor aan te doen, omme Zijn
hoogheijd van soedin wegens de gevlugte ternataanse
macquianders en losjoors te spreeken, om soo 't komen
kijke te mogen verstaan soodanig daermede te leven
hebben en aldus haer Ed: hoogagtbaarheedens berigt te
komen geven.

5 Soo mede wierd goedt gedagt 't eijland macquian aan te
gieren omt 't haelf gedemolieerde fort mauritius te be-
sigtigen.

6 de ternataanse hoofden gijselaren, Alam, Kecili en Swara
naar Batavia te sullen gesonden worden om haere saken
aldaer te verantwoorden, volgens last en order van
haer Ed: hoogagtbaarheedens.

7 Vants te alarmeeren en de bergboeren te disorderen
ook soo veel doenlijk te bekomen en de gevoegelijk
koomende gesegden aantasten.

8 nogmaels omtrent de ternataanen en der selver onder
danen een tentamen tot bemiddelinge te ondernemen
door brieven, met de gevangenen of van tidor aangebragte
macquianders te doen bestellen, door de soodanige die
tot dat werk bequaam mogten geordeert werden

Ondertusschen de heeren nog vergadert waren arriveerde
hier ter reede onder drie Canonschooten 't jagt voorhoudt
met den koning van Bacjanen, den predikant van der
Sluijs van de Zwests gedaane kerk en schoolvisite aldaer
p. dit jagt ontfingen schrijvens van den Commandant
Pieter Eijn van den 8e en 10e stanti, vermeldende te rust
ter principaales jagt de Zijp van daer den 7 voorleeden
voorwijse gereede gedestineert was naar Amboina ge-
vordert te hebben

Den

Den koningh had op zijn vertrek de zorge en
toezigt vant Dorp den Sergeant voorsz. en Pieter
Soeps aanbevolen met verzoek dat de wijf onder
landers hem tot oppasseren eijtsgelijcken gegeven
aant hof mogten geadt worden.

vermits den Commandant vrooren gekomen was dat
eenig vijandelijke volkeren agter land waren
vernomen, zoo versogt om volk tot sterkinge vant
guarnisoen om oft hooge gesonden mogt werden iets
op de zelve te ondernemen.

twee bothsgezellen en twee soldaten, mits haer verbon
bij d' geëxpireert zijnde, zijn als nu mede herwaert
opgekomen.

uit briefje vanden Thunder, wierd door den Commandant
Aldeneijk melding gemaakt van een brugt draagen
nagewoonlijk door Paijmanta onderkent waar van om
een lot met vrugten daaraan toegekomen is.

Onder middagstont wierden er gecommitteerdens
den koopman Proost en Secretaris tot Hoogh aen boort
vant Jagt ter voorzandt gezonden, om den koningh
te verwelkomen en 't compliment afleggen, om
dat zijn hoogheid met een eersten en konde aen
land ontboden werden, vermits 't logement voor
hem nog niet opgeschikt en was, zijnde d'huijzen
meest aen lekk geworden, mits gebrek van adap
en dienvolgens geeijst de tot naer middags nagten
aan boordt, alswanneer na gewoonte door ge-
committeerdens gehaelt souden werden.

Omtrent druijven worden gemoete gecommitt.^us^

Weder

Augustus 1780 maliyen met Castreel Orangie

wederom Zijn Hoogheid aan boord geZonden om hem binnen 't Casteel te noodigen, waarop hij ook ontrent ten nieuwen binnen 't Casteel verschenen is, ende naar gewoonelijke eerbewijsinge vanden Heere Gouvern:r en Heeren gecommitteerdens van voor aan de deur der kerk onder drie musquettesalves en vijf Canon-schooten naar de vergader Camer bijgeleijd is, dog niets gediscoureert van 't een of 't ander van belang, begeerende wederzijdsche Complimenten, daaronder de Heere gouverneur Zijn Hoogheid te verstaan gaf voor Zijn persoon bedugt geweest te zijn van ligtelijk verlooren te hebben konnen gaan gelijk het met den koning van ternaten is geschiedt, en dewijl er niet ligt wederom ten regten bij de Comp:ie gekomen was, zoo konde onder welkers bescherminge genoegzaam zoo hier zijn zonder voor den ternataan of iemand anders te vreezen, uijt welke redenen wel verdere adde konnen raaden indien Zijn Hoogheid hulp gezogt hadt, maar dewijle hier van onder 't lagen antwoorde, van uijt handen der E Comp:ie niet gaarne te komen verlooren gaan, zoo is hij daar bij gebleven en tot den avond ontrent seven uren in vrolijkheijd doorgebragt alswanneer onder drie Canonschooten van 't Casteel scheijden werdende door voorschreven gecommitteerdens uit voor hem verordonneerde logement gebragt in 's Comp:s oude Thuijn in 't maccassaarse quartier ende vermits Zijn Hoogheijd wat bedugt scheen van dit in voorsz: quartier hier al te vree te komen vertrouwen zoo ten aanzien der vijanden als zelfs der zijne, zoo zijn hem eenige Nederlandt lijfschutters toegevoegd.

Wansdagh

Augustus 1680 Malijin int Casteel t'Orange

Woensdag 14en do. 's morgens vroeg arriveert 't schip Wapen van Middelburg, met alle onze ged. militairen van Sadinga, mits zijnde onnoodig geoordeelt voor sz. post met volck aan landt te bezetten, mits komende getallen daeromtrent, met een schip aldaar te posteeren, gemackelijcker en genoegzaem afgezien werden, en aldus dien hals voor den vijand aan veijlig macken.

Des

'savonts naer 't gebedt wierden de heeren gecom. militairen in kerck en breeden geslotet, of met den anderen te zamen op Roemerswael of Samp welcke schepen voor Batavia aangeleijt zijn, of afzonderlijck wederom overgaen, onder vermits dit is in goedtvindinge vanden heere gouverneur wierd gelaeten is verstaen de Hr. Majoor en de heeren op Roemerswael, en de Hr. vander Dijck [illegible] p't jagt den Sampson, op 't welcke goetgedagt is, de [illegible] mede te laeten overgaen.

Soo is mede om weederom verstaen den schipper van Roemerswael Bartholomeus vander Dijck op de Sampson te laeten overgaen, en daertegens op Roemerswael te stellen, de schipper van 't voorsz. Jan Wageman, waertegens op 't ~~Roemerswael~~ voorsz. weder als pr. schipper den opperstierman van Roemerswael Pieter Slippert, mits allentzaleson ons sonderlinge goedtgenoegen is geworden.

Vermits tegenwoordig onder 't guarnisoen een menigte van dienaeren, zoo van militaire als

Marinus

marinos zijn, welkers verbonden tijd g'expireert is,
en geerne naar 't Schip van hier vertrocken souden
Zoo is verstaan daartoe ijder een dag en gecommitteer-
dens te stellen om te settens afgedaan te krijgen, waar-
toe dan genomineert zijn den onderkoopman Dirk
Degeijn en den luijtenant Iudocus Crongnijden
en tot Scriba den gesworen clercq Joost Gijsbertsz
anno.

Inder[illegible]nd werd den ondertoe Handries Colls-
naar [illegible]den, om den koning te bedanken
voor [illegible]e versekeringe, door die van Taffonga
a[illegible]op 't oorlogs fregat verstrekt, met
v[illegible]lep in aanstaande ook mogt geschieden,
n[illegible] dien eijnde mede expresselijk
[illegible]kinge van een wallen is gedaan
[illegible]ijeen wallen plaats aldaar geposteert
o[illegible]nga des verwijsende voor de
l[illegible] degeene die zijne hoogheijds voor,
so[illegible]ur, sonder weer ontrusten, te komen
[illegible]n de vijanden afweeren, maar om te kennen
wa[illegible]den gints en weder kundt te gaan te
m[illegible] wierd nogmaals versogt zijn hoogh^d
aa[illegible]nga last en order gelieffde te geven
van met roeyers of andere bequame vaartuygen
op te bant te willen zenden, waarmede de ongebrekkige
of geene medeban ,,(noodig mogt) zijn aan de overzijde te komen
besteeden

Donderdag 15do. 's morgens vroeg komt Salema van Lidor met de
Brief tot lodego bekomen ijzere sliotten door zijn
Hoogheijd aan 't zelve naar derwaarts gezonden en

met

Augustus 1680 mali gijn int Casteel Orange

Woensdag 14 d°. 's morgens vroeg arriveert 't schip wapen van middelburg, met alle onze militairen van Nadinga, niet sijnde ommoodig hoordeert voor 82 post met volk aan landt te bezetten, niet komende te vallen daeromtrent, met een schip aldaer te posteren, gemackkelijk kan genoegsaem afgezien werden, en aldus di[illegible] voor den vyand. on veylig maken.

Den

Savonds naer [illegible] den de gerich gecomen, mitsvoerdens i[illegible] ewen gestelt, of met den anderen [illegible] mmerswael of Damp welk schepen [illegible] ngevegt sijn, of af te doen de reijze wieder o[illegible] niet Dient in goedtvindinge va[illegible] ternente wiert ge laeten is verslag[illegible] d'gezijn op Roomerswael, d[illegible] sijn ———— 't jagt den Damp [illegible] goetgedagt is, de Commandeur [illegible] te laeten over gaen. ————

Soo is mede om[illegible] den schipper van Roomerswael [illegible] ander reijse op d'Damp over te laeten [illegible] en daertegens op Roomerswael te stellen, d'schipper vant voorgaende Jan wagerman, waertegens op 't ~~Roomerswael~~ voorgaende weder als p°. schipper den opperstierman van Roomerswael Pieter Slippert, niets alleen tgaloo ons sonderlinge goedt genoegen is gevonden. —

Vermits tegenwoordig onder 't guarnisoen een menigte van dienaren, soo van militaire als —

Marinus

Augustus 1680 Malleijo int Casteel Orangie.

marines zijn, welkers verbonden tijd g'expireert is,
en gemelte naar't scheijnt van hier vertrocken sonder
sulx te verstaen daartoe eenige dag en gecommitteer-
den te stellen om te helpen afgedaen te krijgen, waar-
toe dan genomineert zijn den onderkoopman Dirk
de Haes en den luijtenant Indocus Cromhuijsen
en tot scriba den gesworen clercq Joost Gijsbertsz
anno.

Inden avond stond wierd den onderkoopman Andries Colle-
naer tidor gesonden, om den koning te bedancken
voor de gedane versorsinge, door die van taffonga
aan ons volk op t oorlogs fregat verstrekt, met
versoek dat hulp in aanstaande ook mogt geschieden,
mits d'onzekerheden dier vijanden in de provestijte
eenige verstrekkinge van lijnwaden is gedaan +
en, aan t aangewesen water plaats aldaar geposteert
om die van taffonga des versoekende voor de
Ternataenen, of degeene die sijne hoogheijds voor-
schreven onderdanen, sonder weeten ontrusten, te komen
ter hulp komen en de vijanden af weeren, maar om te kennis
van de gelegentheden gints en nader kundschap te
mogen bekomen, wierd nogmaels versogt sijn hoogh^d.
aan die van taffonga last en order gelieft te geven
van wederom ... of andere bequame vaartuijgen
op te laten te willen houden, waermede de ongelegentheden
of geene in ... (nood is mogt) zijn aan de onse te komen
bestellen,

Donderdag 15 d°. smorgens vroeg komt salama van tidor met de
... tot ... bekomende ... stucken door sijn
hoogheijd ... naar derwaarts gesonden

met

met verzoek de heeren gouverneur en heeren
gecommitteerdens de zelve voor d'E Comp.e gelieff
den aen te vaerden en hem dog 100 a 150 gimmen, geb.
voordig een a twee vande kleijne castens gezond
om op zijn corre corren te gebruijken, wanneer zij co
zouden werden bezogt, ende daerbenevens dat
confiscatie harer L. en toch naer derwaerts mogte
gezonden worden om zijn hoogheijt aen te dienen
't geene haer Ed. hier op souden gelieven te ant
woorden. ——

De gem. gouverneur en heeren gecommitteerd. vonden
goedt d'stukken voorsz: niet aen te nemen, maer
de zelve zijn hoogheijt wederom toe te zenden, met
verzoek zijn hoogheijt die tenvoren d'ander van
d'E Comp.e op te doen, tot nader last en order van
haer Ed: hoogachtbare: gelieft de te bewaren, en
belangende 100 a 150 daervan konden niet disponee
ren ende en moetende tydt tot gemelte haer
Ed: H.a. nadere goetvindinge in onze bezettinge
genomen en overgelevert worden, waerover zijn
hoogheijt des noodig agtende, ook naer Batavia
konde schrijven gelijk wij ook souden doen ——

Om 't welk zijn hoogheijt wel te dienen is verstaen
den ass.t Jacobsz: en borger koopman Cornelis Pieters
met Salema naer derwaerts te zenden, werdende
't verzoek om den secretaris Otto Fiscael gepermitteert
omt werk ter secretarij niet te doen vertragen.
't Jagt den koning Amsterdam vertrekt 's naermiddags
naer Jelolo en Sawoe, met een brietje aenden ——

[illegible]

Augustus 1680 Malijen int Casteel Orangie

te rehebben der posthouders voor en op Gebassa,
daerbenevens water groente medicamenten en
een p.s Gijsmers, een wacht wordende 't zenden van
arak tot rantsoen vande posthouders op Gavassa
geëxcuseert in zonderheijd terwijls alle maenden
staen verwisselt te werden. Onderom den luijtent.
Maccon met zijn Comp.e van Sawoe te verlossen is
aldus tot des zelfs vervanger den p.e vaandrigh
Christoffel Mueller met vijftig man waerderwaerts
gezonden, ook zijn de moetwillige en voordegen ge-
zoo veel werde gasten van 't jagt de Esperiment oud,
boode en met recq.e en plunderagie om naer Batavia
gezonden te worden.

Des avonds omtrent vijf uiren komt den koningh
van Batsjan binnen 't Casteel en wijn komen smaek
ook smits leart zijnde wierd tot morgen uijtge-
stelt 't geene zijn Hoogheijd zoude hebben voor te
dragen, zijnde omtrent agt uiren wederom onder
drie Canon schooten gescheijden —

Vrijdag 16e. 's voormiddaghs omtrent negen uiren komt zijn
Hoogheijd alwaer in geeijke gisteren avond onder
sprooken was binnen 't Casteel ende naer verwelcom
komt zijnde wierd inde vergader kamer bijgeleijdt
alwaer met hem vande volgende pointen is gehandelt
als —

Inden eersten was zijn Hoogheijds voorstel en vrage
in substantieele woorden, hoedanig hij tot dus met

Zijne

Augustus 1680 maleijen Int casteel Orangie

Zijne volkeren tot Ceram zouden hebben, of die
zelve tot hem gerestitueert zouden werden ofte
niet, dewijle al zijn hoope en vertrouwen op d'E.
Comp.e stelde en door wien hij alleen groot en
magtig was etc. ——

Hierop wierd door de Heer Gouverneur geantwoordt
dat het een zake was daar van niet vermogende
waren, iets meer te spreken, als zijnde zulcx
door haar Ed.e Hoogagtb.e de pres verboden, en
had zijn hoogheijd zelver immers wel verstaan
'tgeene dien aangaende, aan hem gesz: is, behalven
dat 'tzeggen 't welke zijn lande te zijn vrij te hoog
en boven maaten gegaan was, dewijle hem niet en
konde onbewust zijn, dat die landen en volkeren
niets dan hunne rebellie, door de wapenen ge-
dwongen en in onderdanigheijd door d'E. Comp.e
gebragt zijn, zoodat daarover niet meer te pre-
tenderen had, ende alhoewel zijn hoogh.t pretensie
ongefundeert was, zoo hebben haar Ed.e zijn
hoogh.t egter willen te gemoet komen en alle
neerstigheijd aangewendt om eenige dier volkeren
onder zijn hoogheijdts gebied te brengen, en zijn
magt aldus daar door te sterken, 't welke niet te
d'onwilligheijd der voorsz: volkeren, als een
walginge hebbende in de Batochiaense regeringe niet
en heeft willen lukken, zoo most zijn hoogh.t zigh
daarmede getroost houden en zoodanige lieden op de
bevindingen als eenige verboegens naar derwaarts
is gesonden om de volkeren in oproer te brengen, dog
een maar geringe te laaten varen. ——

Zijn

Zijn Hoogheijd door deze verhoudenis niet vergenoegt
zijnde hiedt het niet een opgelegen geraaden voorge-
staande, dat de voorsz. Noort Ceramers tot
Lissabatta zijne wettige onderdanen waeren,
dat ze niet zijn, maer des Konings van Ternaten
doende was, dat ze tegens d'E. Comp.e opgestaen
waren, verbolgens ook niet billijk dat zij om de
misdaet van een ander zijne landen en volkeren
zouden verliezen. ——

D'Heere Gouverneur diende wederom dat woord van
d'zijne te zijn, most een zijnde hebben en dat daer-
omme al lang genoeg geduldt was, want alles
ondersogt zijnde zoude den Batchiander ooklijkwijse
zoo zijn ter niet bevonden worden, en wat zoude
de E. Comp.e dog voor zijn Hoogheijd meer kunnen doen
dan alreeds gedaan was, gelijk uijt werk van de 90
Lohorse paponen aen zijn Hoogheijd gelaten, mits de-
tachentig jaarlijx daervoor aan den Koning van Lohor
60 Rds aan drij pinang geld, en dat zijn Hoogheijd meende
zoude op zodanige wijse de aldaer jongst ondernomen
was te weeten, niet geoorloofd is omtrent d'E.
Comp.e te verkrijgen, dat was een groot misverstand,
dergelijke gedachte zoude zijn, zijn Hoogheijd
daer van stille zwijg opdat niet gemoedt raekte en
zoude worden iets meer tot zijn eijgen onder op te
haelen. ——

Den Koning hierop nog eens zeggende uijt tevarende zijds
nogmaels, alhoewel 't mijn land en volk is, zoo moet
ik mij nogtans te vreden houden, vermits mijn
onvermogen ——

onvermogen, en om dat d'E Comp.e haer Zoo niet en
verstaat, onder belangende Zijn vrugten was omt
werk tot Oubij hem opgevrijd, en om dat hier gegunt
en was een pagger onder t Fort barneveld te maken
Zoo mede mits alle dezelfs Clapperboomen om
gehoed waeren, wat de Sirij pinang gerden aende
koning van Tidor belangt daer en weet hij niet
van, maer wel dat int aanwezen, vande E heere
Speelman, gezegt had van niet te kommen E staen
dat iemand onder Zijn gebied woonende, eenig
tribuijt of Schattinge aanden koning van Tidor
Zoude betaelen, mits Zijnde al Zoo wel een
koning als die van Tidor schoon kleijner van
vermogen

Soekt wederom de heere gouverneur noodt-
saakten om op 't zeerste te dienen, dat d'E Comp.e
immers om Zijn hoogheijd aan volk te helpen
als tribuijt aanden koning van Tidor betaelde, en
den Zeekere goede wille en genegentheijd allent-
halven te laaten bezitten, van hem waer komen
of mogen te willen helpen, mogende Zijn hoogh.t
vant werk tot Oubij gedaan weederwijgen, Zoo mede
de weederom van Zijn vrugten, kommende hier
ontkennen dat Zoodanig verzogte pagger hem
toegestaan is, Zoo haest ons Zulcx door den Serg.t
Commandant Pieterszoon bekent gemaakt wirdt

Ende

Augustus 1680 Malleijen int Casteel Orangie

Ende wat de clappus boomen belangt, daervan is Zijn
Hoogheijd al lange te vooren de weete gedaen dat de
selve ons inde weg stonden ende dienvolgens ook al
een kant moesten, behalven dat die boomen niet op Zijn
maer wel opt landt der Labouers hadden gestaen —
gelovende de principaelste redenen te zijn van
haer klagten, om dat Zijn Hoogheijdts broeder Djaiu
Mousson door den sergeant Hindquiers kruijt en loodt
wierd geweijgert, welk hem niets bij ons seer wel
bekent zijnde niet niet en was, weetende ook wel
van desselfs gesantschappen op Macquian, Tidor en
Jilolo; waeromme het verre best soude zijn daer
van weder zijdts stille geswegen wierd —

Den Koning die gants niet een woord te geven wiste
beval bij zijn voorige seggen, ende soo wanneer geen
~~valk~~ en had, waermede soude hij dan s'Comp.e werk
konnen doen, 't geene hem soo wegens fortificatie als
andersints mogte opgeleijt worden, ende 't soude hem
een groote schande zijn indien daeromtrent meer dan
d'andere inlandse koningen in gebreke bevonden
wierd.

Geantwoord hier op was dat men den batcjander voort
aen soo weijnig werk soude geven als immers mogelijk
soude zijn, iets te doen vallende, sullen sij selve wel
met huijslingen konnen afdoen, soo dat Zijn Hoogh.t
daeromtrent niet eens lastig souden vallen, en
verder wijders deser aengaende met Zijn Hoogheijdt
niet sprekende, hij konde selfs daerover naer Batavia
aen haer Ed: Ho: agtbaerheden des te raede werdende
schrijven

Augustus 1680 Malleijen Int Casteel Orangie

is goedt zijnde den koning [illegible] Saedaro[?] ende
schrijven, ik wil zelver naar derwaerts varen en
houde het een groote schande zijn, indien ik als een
Comp.s vriend althans niets voor de E. Comp.e en
zoude konnen doen, ende ik vrij en van d' Comp.s
werk ontslagen ben, zoo zal 't ook beter zijn dat
ik geen koning van Batchian zij, ende dat ik ijvers
elders op een ander landt mag vertrekken, welke
redenen d'heere Gouvern.r vindende[?] deeden
antwoorden dat den koning naer Batavia willende
daeromme tevooren van ginderen verlof most ver-
zoeken als zijnde buijten onze magt om zulcx
zonder voorgaande consent van haer Ed: Hoogagtb.en
toe te staan, ende dat men uijt zijn hoogheijdts op-
getoogene woorden niet anders en speurde dan
of zijn hoogheijd ingenomen was om de E. Comp.e
te contenteren konnende zijn hoogheijd ons niet dwingen
hem of zijn volk eenig werk te doen als hij 't zelve
niet van nooden en hadden. Zijn hoogh.t wist ook
een brief van haer Ed: Hoogagtbaerheden ontfangen
te hebben, zoo was hem immers bekent dat deselve
door hem beantwoort wierd etc. ——

Zijn hoogheijd hiermede noch niet tevreden zijnde
verzogt dat men hem een acte van zoude geven, van
alle d' Comp.nies werken bevrijdt te zijn, om zich daer-
van te konnen dienen bij verwisselinge van den
heere Gouvernement. ——

Hier

Augustus 1680 maleijen int Casteel Orangie

Hier op wierd hem wederom gedient dat Zijn Hoogh.t
niet onbewust en was van 't geene met 't Contract
besproken en bedongen, bij welk in Zijn geheel most
blijven, en dat de Batchianders buijten dien Zoo wel
eenig Zints geschieden konde vergeven, Zonder daar
wanneer oorlogen noodig te Zijn, dat men hem alsdan
te werk Zoude stellen na reeden en billijkheijdt,
hebbende Zijn Hoogheijd vande E. Comp.ie niet anders te
verwagten dan 't geene in billijkheijd bestond en wijders
dat men deselve aangaande aanden Sergeant Commandant
naar Batchian Zoude schrijven tot narigtinge vanden
selven ——

Zijn Hoogheijd hier op discoursse Zijnde op 't leste komende
waren, vraagende hoedanig met Zoodanige macqsianders
Zoude handelen die hem tot Batchian mogten komen te
begeven, bij dan als vrinden of vijanden, vermits veel staat
hadt eenige der selve hem agter 't land van Batchian
hadden begeven. en ——

tot antwoord krijgende dat alle die geene die als vrinden
aanquamen, ook als vrinden behoorden ontfangen te
hebben, omme met deselve naar waardeheijdt ~~ontfangen~~ ge-
handelt te werden gelijk den koning van Tidor had-
gedaan, ende Zijn Hoogheijd aan boeten en prauwen
ontbrekende om 't selve te komen doen, ons alsdan
naar ~~maar~~ schouwende om de Zoodanige met 's Comp.s
bodem naar herwaarts te komen brengen, ende wijder
handbijden anderen Zijnde, bij hier of tot macqsian
wederom te mogen worden geplaatst. doch als vijanden,
dese op Zijn Hoogheijdt onderneminge. ook dusdanige

mogen

mogen bijgesett werden gelijk de natuer sulcx ver-
eijscht, nogtans met beding dat Zijn Hoogheijd d'eerste
niet en geliefde te zijn om de versteijde niet verder
te verstroijen en 't sant landt verdrijven, welcke Zijn
Hoogheijd niet onaangenaam en scheen door hetgeen
beloofde altijd seer te willen naerkomen ——

Ook was Zijn Hoogheijd nieuwsgierig om te mogen weeten
hoedanig het met de Ternataanse saeken stond de-
wijl tot de E. Comp.e wederom overkomende hoe-
danig met de selve sonde werden gehandelt. ——

Ende alhoewel 't onnodig was om hier op iets te
antwoorden, soo wierd Zijn Hoogheijd nogtans ge-
dient dat Zijn Hoogheijd immers genoeg aen zijn eigen
saecken hadt te doen, d'sorge voor d'andere wel mogt
laeten vaeren. de rebellij en trouweloosheijdt
der Ternataenen en was voor dit maal t eerste niet
en had Zijn Hoogheijd genoegsaam ervaeren dat de
saecken hoe verwarde ook gedraegen hebben door
d'E. Comp.e wederom hersteldt zijn, gelijk voor
ditmael ook verhoopten te sullen geschieden ——

Daer aen wijse geswegen te hebben, bragt Zijn
Hoogheijd wederom ter proposte, vraegende hoe-
danig hij het met Oubij sonde hebben, waerop de E.
Gouverneur antwoordde dat geen werck bewust was
't geen d'E. Comp.e voorgeboden had, en dat
niet aanstaande, Zijn Zinneijkheijd kunde doen,
wij sonden Ogler daeromme niet naerlaeten voor
scheeden eijlande te beijtten ontegens een ijder
te begeeren ——

Hirop

Augustus 1680 malleyen int Casteel Orangie

Hierop werd door sijn hoogheijd gedient dat men dog eens soude gelieven te considereren, dat een groot eijlandt was, om voor soo een weijnig goedts afstant te doen, persisterende bij sijn vorigen eijsch van 800 rds en 't geene toegestaen werdende soude hij tot accoord willen komen. maar vermits sulcx niet en heeft konnen geschieden, is daar van niet meer gesprooken, nemende d' hoogheijd aan daar over voor eerst nog nader aen haer Edns. tot Batavia te schrijven.

De vergaderinge geeijndigt sijnde maakte de koning int uijtgaen vande vergaderkamer den heere gouverneur bekent, van voornemens te sijn deses hets gewoonelijcke boode Caicogila naar Tidor te zenden om te mogen verstaen wie sijn volck heeft gecontinueert naar Oubij, Tuijlen desselfs kennisse en sonder de gewoonelijcke geregtigheden te betalen, sagou te gaen kloppen, versoekende om te mogen weeten of de heer gouvern. sulcx s' Comps. wegen toegestaen heeft, vermits het gesegt is de Compe. sulcx aanden Tidorees gepermitteert te hebben.

De heer gouverneur antwoorde wij geen kennisse en wisten nog te geeven te weeten waaromme ijmandt naar Tidor gevogen was te zenden, vermits sig soo weijnig maeke van te vooren, sonder ons voorweeten geschiedt is, ende belangende de Sagou tot Oubij of op 't lant van Batsjan, daar en moeijden wij ons niet met, en mogt sijn hoogheijd wel believe sijn dat daer van soo nu en dan wat kost want het sijn hoogh. niet

niet woe[r]teleide Zijn dat daer van Zoo min als dan wat
kole weinig er Zijn hoogheijd niet mogelijk en wa
om al de zagen tot batoejan en ouwijlen koman
tewaken, waermede die weder van ooteren vinden
kregen en scheijde Zijn hoogheijd weder vant Castee
onder drie Canonschooten. ——

Saturdag 17e. smorgens vroeg komt de corporael van Cornelis
pieterssen weder van batojan, mede brengende de
briefje van den Sergt. Commandant aldaer, vermelde
dende hoe dat verttoken van koning allo wadin
lot komitie was gekomen, het bestier van Zekere
labourer ferdinandus Cortham met den des Coning
brouwer der geeuw moeder en l ander Zoo onlanx
als broeders twee hoogheijd is den 28e mij passati

Sondags 18e komen dat gesondenen den assistent Garet L Cornelis
pietersz en onderlocks andries Cors, doende bijde
eerstgenoemde een rapport schriftelijk gelijk
hier aan volgende te Zien is. ——

Kort Rapport vande Gedaene
Boodtschappen door den assistent paulus
Garets. en den mepleis borger —
Cornelis pieterssen, aen Zijn hoogheijt
Saijfoedin koning van Cidontamente,

Hoogagtbaare Heere

Hier wat opden 15e. deses donderdag smiddaghs
als

Augustus 1680 Maleijen Int casteel Orangie

als wij van hier met UE agtbaares bevelen naer
Tidor sijn vertrocken, alwaer ook spoedig met
Salema en Coror voor weinigen aengequamen,
latende door gemelte Salema aen de Compste
sijn Hoogheijd bekent maken, vernemende, onder
wijl ons rust plaats bij onse post houders, alwaer
Salema in donker avond eerst bij ons quam met
beleefde groetenisse vanden koning, ende versocht
mits soo laet was, tot morgen ons nagt rust te willen
nemen, wanneer ontbieden sal laten, dat eerbie-
digelijk gehoorsaamt is ——

De koning van Waijgeeuw anders quitsiire Gora-besis
genaamt quam naer vertrek van Salema, Cornelis
Pietersz: ten huijse vanden Mardijker Jan gere
besoeken, aen wien onder andere discoursen d'Papoese
quitogie (soo't schijndt) sijn opregte meeninge
al singlende uijtborst in kort, seggende dat hij
expresheijte een over de drie maanden geleden, vande
Papous gekomen is, in schijn om den koning van Tidoor
sijn gewoonlijke onderdanigheijd te bewijsen, maer
meest om voor dien de vranke tot goden toe te
verhoren hoedanig de Croon van Tidor met d'E
Compe in een staat staet, ingevalle d'E Compe
eenige vreeden mogt hebben om de wapenen op te
nemen tegens die van Tidoor, verklaert op gemelte
quitogie geen bequaamer weg (waer naer lang
getragt heeft, met die van Salawati en Radja
Ampoe noemende Radja agama of Waij-gama) te
komen

komen te vinden, dan door zoodanige gelegenth:d
't hoofd der tidorsen te mogen ontslagen worden
en alzoo 'tgeene te komen letten, om meede onde
schut en scherm van de Comp:e te voegen, gelijk
alle d'andere s Comp:s bondtgenooten.

Op aeltwelk mits wij Zulcx vander Papoesse
voorkomen, als van Amboina, voordeen verstaen
hebben is opgemelde Quitchil Gorra: bedi, Zijn
vergaderinge niets g'antwoord, maar met andere
simpele discoursen hem een weijnig onderhou
hebbende, heeft zijn afscheijd genomen en sig
begeven ons tot ruste.

s'anderendaegs zijnde den 16:e wierden wij des
agtermiddaghs eerst, bij zijn hoogheijd, door
Salema gehaelt en bevorf gelijk welkom
aent welcke wij naer 't afleggen van de agtb:e
gebiedenis onse boodtschap in dezer manieren
hebben gedaen, namentlijk.

Dat de drie ijsere stuckken ter ordere van
Zijn hoogheijd door Salema aent casteel ge=
bragt door d'Ed:e gouverneur niet met ons voor
om te rugge gesonden wierden, met bij voegi
naer de Complimenten bij hem niet gebruijke
niet ont een of t'ander, maar dat bij zijn hoo
mogten bewaert werden, tot dat nader scheijn
van haer Ho: Ed: int aanstaende bekomen
Zullen.

Zullen, wijders dat d.o stucken alzoo wel op Tidoor
verzoght en bewaert zijn, als wel op Malaijen &a.

Zijn Hoogheijd deed hier op sijn antwoord onder lang
omstandige redenen, welke wij, nits alles tot de
materij niet dienende, zullen voorbij gaan, en ter
principaelste maar aangeven, namentlijk —

Dat hij de stukken niet soude naar Malaijen ge=
zonden hebben maar was genoodtzaakt wijl de heeren,
Commandeur Lobs, en vander Duijn in haar Ed.s Jongst
aanwesen bij Zijn Hoogheijd hem (gelijk hij zulcx ge-
lieve te zeggen) te seer met harde woorden souden
toegesproken hebben, en dat Tolije landt van Losogo
welke hem te hardt om te verdragen zijnde —
de stucken vooraf naar Malaijen gezonden heeft,
met hoope dat d'Ed heer gouverneur gindts zoude
aangenomen hebben, zonder weder te rugge te zenden
maar wijl zulcx geschiedt is, wiedt hier gaerne de
heer Gouverneur zijnen vader en vriend ver=
zoeken, niet weder ons op te leggen het zelve nader
te nemen, maar zal tot nader believe van U:E:
agtbare zoolange inde Corre corren laten tot
dat breeder believe verlangen zal of U:E:d agtb. met
de gezamentlijke heeren gecommitteerde (Tossogo
dat hem al over oudts toegehoort heeft etc.a) van
hem weder begeert te hebben zal als dan het
gewilliglijk weder inruijmen en overlaten —

maar

maer hadden liever Ued. agtb.re saeck dese heeren
gecommitteerdens los deso hem te begunnen
met verzoek over die geringe saecke en questie niet
na Batavia te schrijven en haer Hoog Edd.e daermede
te ontvaderen, maer Ued.e agtbare heeren op maleij, d
in kort konnis te stellen, sullen daerinne alles
gehoorsamen. —

Onderwijlen niet te willen bijstaen aen s Comp.s op
regte en suijvere goedtheijd, daermede wij 't laet
in de nagt doorgebragt hebbende, is ons afscheijd ver
gunt, met recommandatie tot morgen te willen
vertoeven, wanneer ons behoorlijk weder met
een bequaam vaartuijg sonder laten thuijs brengen
welk verbindigelijk hebben moeten gehoorsamen
wijl niet anders en konden —

Op desen dag ontmoeten ons de princes gammelamma
voor aan de tempel, zoo als wij op den weg naar den
koning waren, alwaer sij ons staende hieldt, met
zoo een vriendelijk gelaet en tranen met tranen
in d'oogen, dat sij haer schier voor d'omstanders niet
en kon bedwingen, vindende tot haer deser koning
zoo het met haer broeder den afgewekene tenaetaan
koning al stond, en waer sij dog gelijk de wieden int
bosch zig ophoud, daer op verbindigelijk geantwoordt
hebben, dat sij immers beter wel gehoort en onge
wijfelt beter dan wij daervan onderrigt was;

Gebleven

Augustus 1680 Malaijo int Casteel Orangie

Hiermede was het opgehouden en hier na
den burger Cornelis Pieterss: Coevorden hagie dese
woorden te verstaen gaf namentlijk

Ick wonder waarlijck dat de E. Comp.e sijn genoegsaeme
goedtheijd wonde gebruijken dat ick dog een maal van dit
bedroefde lidoor mogt ontslagen raeken al souw ick
naeckt en bloot van hier vertrecken en alles ver=
laeten, wanneer ik ondertusschen van de E. Comp.e weder
mogte geraeken, want welke mijn broeder mij al
geruchtaen op dit lidoor wegens wie gesegt gevolt,
Nevens nog meer andere blaauwe voorwendingen,
welk sij genoegsaem voor alle dese stribbelingen
gaderkunnen voorkomen. Op alle welke wij
niet en hebben g'antwoord, dan sijnde versteden sij
ons verzogt dat als wij op te maeken quamen de heer
gouverneur haer met wegens eerbiedigelijk te willen
groeten, en verzoeken, dog te maeken dat sij op
te maeken mogten getrocken werden, daer komende
presenteerde en beloofde alles onder de Comp.e wiele te
sullen krijgen, ja niet seggende al houdt men haer
het sij naer Amboina, Banda ofte naer Batavia, weg
senden, welke plaetse sij alsdan geerne liever aghten sal
dan in soo een staet daer sij nu is, langer te sullen
moeten leven in droefheijd deurbrengen

Op welke wij om kort van haer te mogen verlaeten
worden, belooft hebben de agtbare daer van kennisse
te doen sijnde alsoo van haer naer beliefte afscheijd
genomen te hebben, geschieden

Des

Des anderen daags den 17.e verhadden wij opde
agter middag eerst, Zijn hoogheijds Sjouw
papoua die ons wat rijs en des bisschops uijt de
naam vanden koning bragt, tot ons volck, en met
een lier bekent maken dat nog voor de Zon
ons Zondeclaeren ontbieden, maar Zeecq en gesij
niet eerder dan op gisteren den 18.e smiddaags, waar
wer wij door saldma ontboden, Zeer minlijk
ontfangen en onthaelt Zijn, Zijn hoogheijd had
niet anders te recommanderen dan 't geint opde
16 hier voren gemelt, aan bevoolen heeft, maar int
laetste en opt scheijden berigt ons Zijn hoogheijdt
dat doende was een kort briefie naar Batavia
klaer te maken, daerinne niet anders dan
van Juff.w Gammalamma Zal aanhaalen, dat de
prins Cera hadde niet van ternaten gepersuadt
heeft maar van haar broeder den afgeweken
amsterdam opgedragen en inde Coreco voor
Colaba gebragt is etc.a sleevende wijders vande
gantsche oorlog tegens de rebellen uijtge
vallen, en alle derselfs omstandige, eden aen de
gewoonlijke en jaerlijke geschenken van
ternaten naar haer Ed., als ook een gete
den staande rapport vande gesamentlijke
heeren gecommitteerdens, daermede Zijn hoog
waer al voorens Vr.e agtbare heer sampt de g.n
gecommitteerdens brave seer te groeten

ons

ons afscheijd vergunt heeft, ons mede gevende voor
UE agtbaarheden gesamentlijke heeren eenige
snuijsterij van saguer pisang en waterlemoenen,
waermede den berg afgetrokken, ende bovenkons saldina
tweeën uren naer middags in een vande konings
gilaboes ons begeven te vlonde, zijn wij te 8 uren
daeraan aent hooft van maleijen gearriveert. waer
mede deze met alle eerbiedenis eijnde makende
blijve onderstont UEd: hoogagtb're heere UE getrouwe
dienaren en was getekent Paulus Harop L: en
Cornelis Pieterszen ter zijde, stont maleijen den
18e augusti 1680 ——

Onder 't laatstnoemde mondeling te weten dat
Zijn hoogheijd het op hem verzogte breijt willig
aangenomen, en belooft had te bezorgen zonder iets
anders van belang. ——

Maandag 19e d'avont daerit gebedt wordt rapport vanden ass't ——
Harop L: en mijlitis borger Cornelis Pieters L: deze
gecommitteerdens voorgewezen en in bedenken
gegeven of men den koning van Lindon nog iets —
wegens tolsgo en d'aldaer bekomene slickes ter
antwoord zoude laten weten, of niet, ende daerop
gehoort zijnde wierd verstaan voors: L: af te zenden
tweeden, onderlocht andries Cors nogmaels
naer derwaerts te doen gaen, om 't geene door de
heeren gecommitteerdens Jacob Cobb en vander
Duijn zijn hoogheijd dongte aangedient is te weten
hiervan geduerende geen mede te geven memorie
nader staat aangegevelt te werden ——

Ende

Zude om of Zijn Hoog Heijd gedient mogt werden
de naer derwaerts gesonden maccquanders en
Cornatacenen te largeren en haer heenwaerts —
zenden, of dat deselve daertoe zoude komen
gedispondeert worden, ik hebbe goedtgedagt 't schip
Middelburg en 't jagt Voorhout bemelde ge-
melte afte zenden welke bodens en toghten naer Lidoo
te vaeren doen —

Dingsdag 20 do. is 't schip Middelburg gaer met gezijnde afge-
zondene onder zeijl de welke tot narigtinge
ervolgende poincten en notitien overgehandigt zijn

Notitien en poincten den ass.t
Harp. E: Coes Andries Coes en burger
koopman Cornelis [illegible] naer
Lidoo mede gegeven den 20 augusti 1680

Naerd afgeweijde gewoonelijke heusheijd onder
gezamentlijke [illegible] Zuct den koninge
[illegible] bekent maken, dat derwaerts wederom
gezonden zijt niet om eenig nieuws te besluijt maer
het oude en voorige Zijn Hoogheijd door de H.
gecommitt.en Coes en ander duijn bekent ge-
maekt al weder te vernieuwen —

Namentlijk dat voorn.e heeren waeren gelast Zijn
Hoogheijd niet met duijstere maer klare woorden
die verstaanlijk waeren duijdelijken zonder te
kennen geven, dat hertogens [illegible] worden
en [illegible] zoo aen [illegible] als 't Contract

Uitstege

te sloopen der E Comp.e en door waar dat die geene die
onder onse beheersinge zijn ende onder onse
wapenen oorlogen, afhandelijk geen voorder hande
houden en zig te vrijgeven dat zij niet te ontromt
van als de Comp.e onder haren standaert oorlogde.

Dat het ook buijten alle regten is ende waar, dat die
geene die onder een andere Regeeringe slaen, de
vijanden van hunne Regeeringe, tegens den
zelven haer landen willen beoorlogen
te meer den algemeene Regeeringe onder bevre-
stinge en begeeringe, onaangesien der zelver
grove misdrijven, dezelve weder in genaede en nader
Regeeringe gekregen is aentenemen.

Dat derhalven zijn Hoogheijd ernstig versogt werd die
hatelijke benaminge van Tlatten van Grainsen
en Inaiweij en het niet te kennen verdeelen
te wijlen door de geene lobb.s en vander Duijn met
daer in ernst voor het waere belang der E Comp.e
de waerheijd gesproken is ende de vredenen
onse gesondene, onse aenneemen zijn ende
wij derhalven ende de Hooge Regeeringe tot Batavia
in ons op zulken wij ze beroodigt worden zoo dat
Zijn Hoogheijd geraeft te weten, het zij den eenen
het zij den anderen soekt smaet of haet dat alle
te gelijk, zulx aendoet ende alle ledemaeten
van een lichaem en dienaers der E Comp.e zijn
Zoodat Zijn Hoogh.d nogmaels als vrienden zeggen
moeten, dat tselve door ons zal belet worden

dz

en tot nadere last der hooge regeeringe tot batavia
ende goedes geheel behouden werden

Dat men vermogens noghe daartoe bevoegt en zijn, om
aan zijn hoogheijd te geven sonder hooger last

Dat al noch eenige duijtgeweekene ternataensche
marquanders en verdere onderdanen, die tot de Croon
van ternaten gehooren en in zijn hoogheijd te
landen, tegens regt opgehouden worden, met vaste
verseeckeringe en toezegginge dat der selver
misdaet vergeven, en vergeeten, en dat de
selve als vooren tegens alle geweldt en overlast
sullen werden beschermt, te weeten vinde een om
derselver over te vaeren, door twee [illegible]

Dat zijn hoogheijd al noch dat verder gehouden lange
bij tander voor de Comp.^e geliefd te bewaren, tot
dat nader schrijvens van batavia becoomen en men
bevinden, dat dit anders dan met een zuijvere oprecht-
ligheijd en ware genegentheijd geschied, en dat
wij niet al gemeen, zijn goedertrouwe vrunden
en met bijsonder zijn oodtmoedigste dienaren
blijven.

Eijndende zijn hoogheijd soo bijaldien het be-
geert dese notulen in maleijtse taele en arabische
letteren overgeset en gelaeten werden, waermede
vertrecken, vrund, en wel te vreeden, en hooren, waeter
al omgaet en gesegt werd, en traghten met bij sonderen
voorsigtigheijd en bequaemheijd agter de intreigh
van de princesse hammolamme te komen, onderst.

Augustus 1680 in Malleijen int Casteel Orangie

ten̄ vriend der was geteekent Robbertus Padtbrugge ter zijden, Malleijen, int Casteel Orangie den 20e Augusti 1680

't Jagt Voorzorg voegt gisteren avondstond arriveerde als mede 't Jagt den Koning Amsterdam was Gilolo en Sawoe met de rijsens vande opperhoofden vant Jagt d'Experiment en den S.r Vaandrig meede hebbende vermelt, niet dan tobbe zonden van zoodanige persoonen die verlost waren behoudens de getolleerde weerdens waarlogens zoo veele volk vant Jagt den Koning Amsterdam overgegaan zijn uijt gebrek van water zijnde 19 lage leggers en tien verkens overgezonden, om alzie geviel ende wedder naer derwaarts gebragt te worden 't ander was een ingezondt dat volk vanden luijtenant Maccon meest ziek en impotent waren ende vervolgens overland niet en koste, naer Gilolo maergedre naer zijn genoodtzaekt geworden d'revierat en aen boort te gaen.

Woensdag 21e 's morgens omtrent agt uiren komt den komt des koning van Batchian binnen 't Casteel en werd met gewoonelijke eerbiedigheijd ter welkomst ter Vergaderkamer gebragt alwaar naer een wijle stilswijgen de Edelen zijne komste binnen 't Casteel gevraegd, en gevraegd geed. gecommitt.ns te verstaen gaf te weten vermits niet verstaen, en voor zijn vertrek van Batchian gehoort had, van datter agter 't land of inde

of inden of inde straet particulieren vrijgemacqueerde
gevoegt waren en niet weetende wat door de zelve
zoude konnen ondernomen worden, zoo versogt dat
't guarnisoen op Catsjan wat mogt werden gesterkt
om in tijd van nood en verlegentheijd eenige hulp
en bijstand uijt 't fort te mogen bekomen —
't welk anderzints mits tegenwoordige swakheijd
vande bezettingen niet en zoude konnen geschieden
verbeneevens dat den sergeant Commandant aldaer
Pieter Lijn, mits zijnde een oudt ende ervaren
sergt. mogt werden gevoordert tot de qualiteijt van
vaendrig. welke eerste gaerne geconsenteert en
toegestaen is, mits zulx al bevoorens noodig en
geraeden en te vooren door Chialoup van Pieter de
Goedt verbragt zij, maer belangende 't andere wierd
niet eerste geheel afgeslagen als met de
resolutie tegens zoodanige recommandatien ge-
nomen strijdende, 't geene Zijn Hoogheijd mede al
aangedient is, met bijvoeginge dat den heere gouvs
en raadt der Compe. alhier representerende alleen
best zouden konnen oordeelen, wie eenige bevor-
deringe meriteerde en van wien onze belanges hier
alhier best gedient wierden, egter naer 't gehoord advijs
vande heeren gecommitteerdens wegens voorsz
Zijne Hoogheijdts versoek wierd goetgevonden ge-
zegde sergeant Lijn met de naem van pe. vaendrig
te vereeren, en daer door eenlijk 't tractement
te laten genieten tot approbatie en goetvindinge

van

Augustus 1680 Malleijen int Casteel Orangie

van haer Ed^e. Hoogagtbaer^h. .

Onderwijlen werde goedtgedagt de bezettinge tot Batchian te sterken, zoo is Zijn Hoogheijd afgevraegdigt of daer ijse aldaer van mondtkost voorsien en sijn, waeren zonder komen geraken, zonder van hier daer van versorgt te werden, om ons daer nae te konnen regten. Zeer vermaende Zijn Hoogh^d. genoegsaem te konnen geschieden, vermits van rijs en padij 't gewas tot Batchian gantsch niet te bekomen is.

Het derde versoek van Zijn Hoogheijd was om dezelves Buijsgenoemde onderdaen laetst van Limau gevangen, tijk nae herwaerts gebragt, van dat uijt de ketingen ontslagen, en aen hem overhandigt worden mogte, benevens twee van de aengebragte Macquianders van Codoor die zijde van Zijn vriendtschap en verwantschap zijn. .

Dit wierd Zijn Hoogheijd plat afgeslagen en daertegens versogt van eerstnoemden alsnoch niet meer te willen melden, alzoo niet anders dan de Raed verdient heeft, en de belangende de andere daer van en konde voor alsnog nog niets gedisponeert off geoordeelt werden, ommedat naderhand dienaengaende geen moeten te hebben gelijk met de gesprekende vrouwe van Macquian, wie voorderen gehadt hebben.

Zijn Hoogheijd dan niets meer in te brengen hebbende is de vergaderinge gescheijden, en de versogt den koning dezelve Gouverneur alleen te spreeken, 't geen aen hem vergaerde toegestaen wierd, dogh

te

te, wat niemant anders om dan wegens zijn eerst
gehoorde zoon die van zijn Jonkheijd af doell en
uijtzinnige vlagen over sig gegadt heeft te weten
en met desselfs Jaren meer en meer had beginnen
toetenemen, en te vergroten, daeromme Sy versochte
om zijn Ed: goeden raadt hoedanig zig daeromtrent
zoude gedragen, en eenige middelen tot genesinge
weetende tijdes voor hem niet te willen verswijgen
zijnde den zelven koning dan ook geenne willen
vergenoegen, heeft daerop vervolgens gedient dat tot
zoodanige toevallende quaelen bij ons geen genees
middelen bij der handen te vinden waren, dan
omme 't alderbest zoude zijn om den Lijder door
goede straffe en tot nedrijgheijd te brengen
anders daeromtrent te handelen, gelijk bij ons in
Europa in gebruijke, namentlijk wie te versetten
in een aparte woonninge, beneffens verscheijde aen
wijsingen van onze practicijns in diergelijke toe
vallen gebruijkelijk, die toevallen niets om
vaerentheijd der indische Chirurgijns, niet en
konde gepractiseert nog int werk gestelt worden
Bijnde seijde en voortaerts te versogt den koningh
buiten vrijborger Claes Bartholomeus voor eenige
maenden op Cutsjan te mogen hebben om den Lijder
in deze en geene boodtschappen te konnen gebruijk
't geene zijn hoogheijd niet en is konnen geweijgert
worden. aengezien 't zelve de vrijluijden over
al vrijstaet om hun neeringe en onderhoudt te
gewinnen

[signature]

genomen, daer't te raade werden, voor zoo veel Zulcx d'E Comp.e niet en prejudiceert. ——

Eevenals wert met d'chialoup van Pieter de Goede naer Batsjian volgens bekomene Secrete brieffie en is daermede ses man voor af tot reconitie en versterkinge der posthouderen naer derwaerts ge-zonden benevens tgeene den Commandant is desselfs jongste schrijvens had gedaen. ——

Met deze chialoup zijn al den mede volgende soldaten op 18 deser genomen, wijl vande aangebragte ——
Maquianders d'Zoone vanden Sengadjie van Gane met namen Galibi nog zekeren Hobi over Batsjian naer Sabutta afgevaerdigt, om den prince te maken vant geene er opt gemaeckt der Maquianders naer derwaerts gevlugt, zal te gewinnen zijn, ter welker vinder voorsz: persoonen zoodanigen acte van pardon als men zaam aanhoudinge tot verzoeninge overhandigt is, als tijt onder aan volgend translaet daervan kan gesien worden. ——

Translaet van seeker geschrift
aan de Maquianders overgeven &c.a ——
naer Mabutta gevlugt met de Zoone
vanden Sengadjie van Gane Galibi en
Zekeren Obij afgegaen inde malleijtse
taal en arabische letters. ——

Desen brief boodtschapt zuijvere oprechtigheijd kommende aan de Sengadjies, Quimelaha, quottama, hiras en alle d'onderdanen van Maquian, gam. Cajoa en op wat plaatsen deselve zoude mogen zijn ——

vanden ——

van den Gouverneur der Molucos d'r gecommitt.
vand E Comp.e tot Batavia en den verderen raadt
int Casteel orangie op ternaten, met toewen-
schinge van gezontheijd en welvaren, op dat alle
onze beraadtslaagingen tot welstand der Molucos
mogten gedijen, gelijk wij nagt en dag wenschen
en verhoopen —

daernaer maekten UEd.e gezamentlijke bekent hoe
danig het rijke van ternaten beliefft heeft het ver-
bondt te schenden en den oorlog tegens d'E Comp.e
optenemen zonder eenige de minste redenen, dog
wij en hebben daar tegens niet anders getragt dan
om alles wederom te verstellen, op dat het landt
van Molucos niet en worde geruïneert, maar 't rijk
van ternaten en heeft niet gewilt onze woorden
aannemen, maar waren ons tot oorlog te dwingen
waar door dan eijndelijk onze wapenen opgenomen
zijn en wierd alsoo voor eerst inde bogt van Jilolo
gestreeden, gelijk UEd. 't beste deze zaaken wel be-
wust is, en in gebreke verstaan der voorige
stand der ternataansche onderdanen, die geduurende
en deselve ~~werst~~ hoijt bedroeft deijs int bosch om-
swerven, zijn wij met medelijden bewogen geworden
en genegen om 't zelve wederom te herstellen
en bij den anderen vergaderen, gelijk een ieder
ontrent hare bekend daer — maer d'E Comp.e dergelijk
zaane gewoonte naer oude tijden af, daarom
zenden wij UEd. deze vergeleide acte, op dat
UEd.

UEd: mogen gelooven, dat ons hert tot UEd: suijver en
opregt is, daaromme ~~ook~~ vergeevende en vergeetende
al 't geene tot deesen aftoe alhier is gedaan is, het sij van de
ook sonde mogen sijn, het sij groote of kleene
personagien, raats lieden ofte onderdanen, die
vrouwen en geen nader komen te vreesen hebben, soo
danig sullen met den anderen nader vreede en
vriendtschap houden gelijk den brief van haer Edle
hoog agtbaere aan den Padoca S.S. van Ternaten is
vermeldende, UEd: en gelieven niet te gelooven noch
aan te nemen eenig agterklap die tegens deesen ons
brief is strijdende, want gelijk binnen 't Gouvernie
ontrust te vinden sij, soo ist ~~ook met~~ ons gewe
gedagt, indien UEd: niet gelieven te gelooven en
aan te nemen, soo gelieft iemand van aansien, het sij
Sengadjie, Quimelaha of eenige andere raets persoon
naer herwaerts senden, om met ons hier over te te
raadtslaen opdat mogen weeten soodanig UEd
sullen komen te regeren, het sij om metter woon
op Halmahera te verblijven of weder om naer 't eijlant
van Maquian te verhuijsen, waer dat UEd: sullen
met rust en vreede woonen sonder iemants slaven
of dienaeren te werden, gelijk wij vernemen
datter sommige naer klagen.

Vermits Paijmanta Catsjiande en Mardijker eenige
nagelboomen nog onlangs ondekt, en daer van de
kruijden naer herwaerts met eenige takken toege-
sonden hadt, soo wierd den selven al dien mede

van

van daar voorwaarts ontbooden, gedragende sig verder dese gelegentheyd aan den Commandant Pieter Luijgens aant afgaande briefboek.

Donderdag 22 d° savonts naert gebedt wierd op des heeren gouverneurs voorslag goetgevonden om Cammingh van Cnalen aen syne inbewaringe overgegevene kist ter overstaan der venetaen sijn Edelheijts heeren met der heer en gecommitteerdens particuliere sijn Hoogheden te verzegelen en laten het soodanig als het was om alle in te sluijten opspraakte weijgeren, als van wanneer oock met denselven genoemde gijsselaars geleverd naar Batavia onder verzegelinge op de gewoonelijke wijse te bekent te maken, als sijnde expresse last van heere d°: hoogagtbaarheden in dusdanig uijtslag van saken —

Den onderkoopman Dirk de Goijn en luijtenant monsr Cronenburg gestelt tot gecommitteerdens over de verlossinge om hem naar behooren te doen geschieden.

Uijt dat zijnde officieren, den luijtenant Cronenburg en aant gouvernement te handen, als mede of derselver, van weegens de majoor aan hem den eenen tot verblijf te bewijsen ofte geraaken.

savonts vertrokt Jagt den koning Amsterdam met water en wat verversinge naar Ternate. —

Vrijdag 23 d° smorgens kwamt salama koning sijn sijn gewoonlijke bode met een hem afgesondene, borger koopman Cornelis Pietersz van Leijden, waermede schriftelijk berigt ontfingen dat geene sijn Hoogheden op de noticie den aast. haere, onderteekent Andries Cors en voorsz. borger koopman den 20 d°: deser te handt gestelt had geantwoord, van inhoude als volgt —

Notulen

Notulen vant gehouden Aanteykening door den Adsis:t Harckz: vant voorgevallene op Tidoor bij sijn Hoog:t Saijffoedin ect.

Den 20en Maendag was dede wij s' naer middags op het Schip t' W: van Middelb:e met UE. Agtb:e schriftelijke bevelen zijn geembarqueert, en vervolgens met den gem: Z: W: windt Zeijl naer Tidoor gegaen, aldaer s' anderen daags 21e d:o s'morgens tegens 8 uuren digt onder s' Conings Casteel ten anker gekomen zijnde, lat wij de Schippers 3 schoten ten respecte van wegen d'E: Comp:ie voor den Coning doen, die daar op met even veele, van den wal beantwoorde, en wij tot dankbaarheijt nog een daar nevens. Komt hier op quam Saleman gesonden van den Coning pr. Canotje aan boort, vernemende wie met het Schip mede gecomen zijn, en off er iemant van d'E: H:ren off ander van Maleijen ook daar op waren, daar op hem gediend hebbende, dat wij maar van UE. Agt: gesonden zijn, om met den Koning te spreeken, is hij naar landt begeven, comende komt hier op wederom aan boort met belofte versoucke op ouder gewoonte, naer Sig geordat hebben, ons te sullen laten ontbieden waer mede weder naer landt gekeert is. —

Gelijkerwijs ook deden om behendiglijk wat er al om ging, insonderheijt agter het innerlijke van de Princes Gammolammo te komen: vorgende ons ten huijse van den Mardijker Jan Geel aldaar aanstonds een van de Princes Gammolammos ordinarij en Goolschijt vertrouwste dien:rs .... Gem:t bij ons versch te vernemen wat wij op sijn Princesse gedaane schou in antwoort mede bragten, teijnt hem medeh Mardijker kortelijk hebben bericht, stamdeutelijk:

Dat

dat soo sij waar en opregtelijk gemeend dat, en goedsch-
gelijker wijs sij op ons versogt hebben uijt haare naa-
me aan den Ed: H:r Gouv: en de gesamentlijke H:ren Gecomm:
te versoeken sijn E:E: te maken dat sij van Tidoor
op Maleijen mogte geraken, het nu d'opregte en
beste gelegentheijt van de wereld sij, maar moeste sulcx
uijt haar selve en door haar eijgen volcq en Prau
buijten ons geschieden, wanneer alsdan d'E: Comp:
haar en voor de rest goede sorge dragen sal, waar
mede deese Baar Lieutenant soo (schijnt) seer blijde
naar de Princesse ging, dan quam kort daar op we-
bij ons mede brengende (om de wereld geen na-den-
king te geven) een schoteltje met toegemaakte s-
en berigt dat haar Juff:w de Princesse Gamm-
lammo van harten seer aangenaam is geweest te
verstaan, haar versoeck door ons op Maleijen bekend
gemaakt bij de H:ren ten besten genomen is, maar
wenste gaarne van ons opregtelijk te mogen weten,
ingevalle Zij op Ternaten en bij d'E: Comp:e can
haar niet te vreesen stont, dat d'E: Comp:e want gepa-
seerde niet soude willen op straffe verhaalen op welke w-
geeijk inde mede gegeven Notulen van Vliagt te
staat aangeteekent haar d'Comp:e verschoont hebben
niet alleen haar maar alle d'andere hier op Tidoor
Zijnde soo bij op Ternaten en bij d'E: Comp:e weder
komen sal vergeven en vergeten werden: schoon zij
gesamentlijk swaare misdaden hebben begaan, de-
welcke niemand niet meer om denken sal, maar
mede deese goede in den stilte sig weder naar Zijn
Princes begeven heeft, maar naar min dan een
1/2 uur geleden quam gem:te Lieut:t stoks wijse
nog maal bij ons, versoekende uijt de name van
de Princesse wij dog, als uijt tedden gaande te willen
bij haar eenskomen ten huijse van een Soken wede:
aldaar sij haar konde en nader meening ons soude

Openbaaren

opnbaarden, namentlijck hadt deese bode ons sulcx
bericht off de Princesse quam selve ons op soeken,
niet weijnig geleedep, dog wierdt zij gevolgt van 2:
oude Tidoreese Lotsbellen van wijven en hooggestege-
woond souden niede Podtnido zijn, nevens drie Tidoreese
Extra ordinaire oppassers, waardoor deese Princesse
Gammolammo scheijnt bedugt te weesen om vrindelijk
niet ons te spreeken, wes zij steeds wijsde Sr Cornelis
Pietersz: ter sijde van haar liedden nagen deese woorden
in kort heen uit om het Tuijsteeden nametlijk. —

Dat zij haar niet wel en dorsten vertrouwen niet haar
quauwe van Bidn naar Maleijen te begeeven want in
gevalle zij sulcks mogte tentteeren souden onderweg
aangerandt te worden, besonder over quam, soude
haar geluckig agten, maar wanneer agter haelt en op
de weg naar Maleijen ingescheept wordende, soude
het voor haar een onverdragelijke schande zijn, Ja
liever wilde sterven: wes vervolg zij immers en
ontbeerde d'E: Compa aan geen magt waardoor ik
(die een E Compa dogter ben) souden schoone en
schande kan overgebragt worden, sulcx geschiedende
soude zij niet wel om haar goederen ectra geven, als
zij maar geluckig hebben mag om verdrinken op
Ternaten en bij d'E: Compa begraven, waar niede
Eerstelijk afbrekende op een ander reeden quam
om de toevalt geen agterdenking van haar handeling
tegeven, sprak zij Cornelis voorn: wat tijden aan
dat de bij haar sijnde, niede mogten verstaan, van
eenige pantigulitere handeling, off zij daar van niet
Cornelis gehandelt heeft, seggende het niet te vragen
uitgevallen wordende op Tidoor kommende niede te bedugt
naar sulcx keerde zij weder bij haar geselsinnen, wierd:
zij en ons niet deese en geene discoursen van geen
belang onderhielt, hebbende sommijlden haar gesigt

naar.

naar schip wende, zynde ik wenste gaerne eens dat ge
schip van binnen te zien, daar nevens zij ons afvandte
teken wilde geven, dat daar mede mogte weg
gebragt worden, is met een bedroefd gelaat en al
zugtende van ons af gescheijden, al voorens ons
recommandeeren nevens den Hre Gouvr en de gesande
lijke Heeren tamelijk nog eens dog te groeten: neme
haar keer door een straatje of twee om in de Inlandsche
naar haar huijs.

Kort hier op wierden wij van zijne Hoogt. ontboden,
met gewoonlijke beleeftheijt ontfangen, houdende
Zyne Mayst. naar UEd. Agtbre. gebiedenisse a
gelegt, ons aan breedvoerige schriftelijke notulen o
poincten in Malytsche tale duijdelijk voor,
welk zijne Hoogt. het lesen zijnde hier niet op ment
aangeleijt dat hert, eyndelijk het antwoort m
een ongemeene gelagt, dienende, onder veel omstan
digheden, dat ons niet een zijne waardig agten te
het alles aan te haalen, dan eyndelijk dit dat ten
principaalen dient

Namentlijk Tosseko wie dog de Heeren het geliefde
de E. Compie. te hebben gewilligelijk af staan en overlat
want d'E. Compie. schijnt goet en veel gestrenge nog
dat bedden Modder en Colano Landt te zijnde lijt
maakten, maar het sonde mij maar om de daar op s
Pinang en Sagu te doden werken, waar mede sig n
den Paidt Samade en den Schrijver Chamiti wou
dit volgende nog aan speite. Namentlijk bedroeft
UE niet, hebt maar moet, gij zijt als kleijne kind
die van geder Bitsiaender worden, Ik zal alles n
d'E. Compie. toestaan, en in haar begeerte ook Jaa z

Nopende d'Eijsch van de Macquianders en Ternatanen
tot de kroon van Ternate hoorende, die in zijne
Hoogt. landen tegens alle regt op gehouden worden, te

Antwoorde,

Antwoordde Zijn Hoog.t in gevalle de Macquianders,
wanneer de Ternataensche twee Spalt tusschen d'E: Comp.a
opgestaan was, Zijn Hoog.t van d'E:Comp.e ontrokt off
wanneer zij naar d'E:Comp.e hadden gewilt, doch
hun verdeeldheijt is, dan soude hij deselve uitdaan
hebben, maar niets tenweeg Zijn Hoog.t bij van ganscher
geloofde genoot den s'Comp.e wandt is, soo zijn zij
van selve niet hunne wijven en kinderen in
zijn Landen zijne bescherming komen soeken, doch de
niet tegen staande, belooft de haar geven aan d'E:
Comp.e over te laaten, maar om nu met de schepen
te doen over voeren zal sulcx niet wel konnen
geschieden, maar konde d'E:Comp.e 't want van de
Macquianders als hooft op hun Eij=Landt setten,
soo verseekert dat zijn Hoog.t dat door soodanig een
middel, zij alle tot inkeer te brengen sullen zijn

Van de Ternatanen was zijn Hoog.t antwoordt
op het eerden het selvige wijse. Namentlijk soo
d'E Comp.e maar eijmant tot Coning op Ternate
oprigten, alle de hun zijnde Ternatanen mede onder
laaten sal, Ja te meer hun den daar die verstrooijt
zijn soo wel Macquianders op te haalen soeken
en helpen overvoeren, maar met de schepen, niet
over te voeren, sullen de Macquianders en Ternatanen
niet daeren bestaan, schoon dat hun alle belooft bij te
sullen vergeven en vergeten echter deden sullen
niet haar selfs schadelijcke voor te hebben en altijt
het swartste voor het ligtste immagineerden, sulcx
waar mede een wijning opgehouden hebbende dit
Exempel van zijn persoon op het voorgaande bij-
vatte: Namentlijk, Ik ben bij een stuk hout dat

In

In Zee drijft te vergelijken daar op de Vliegende meeuwen
haar Ruste neemen, maar soo wanneer eenige Prauwen
bijt ~~hand~~ naederen worden de vogelen schuw, invoegen
sij op en weg vliegen. waar mede het opgehelden quam
den wij hier door geleden vonden, om den Coning in sijn
gelieven te streelen, off oock notulen en Poincten
hem voorgehouden in Malduijtse tale en Arabische
letteren. begeerde ouder geseit te hebben, dienende
hier op sijn Maijt.t in antwoordt dat onnodig was
wije te willen niet verstaan den begeerten hecht
hier op beschijnt sijn Hoogt. van sijn veranderingh
ingedaen wat het gedaan te komen, hem
onder den glasjen ons te leggen dat op morgen de stuck
van Tosseko aen boort senden sal, kunnende het in
nemen, het welch wij niet hier over niet vermogen
nogte bracht en sijn op ons te nemen, wederom
den oft ondertidighe van sulcx te kunnen gehoor-
saemen, maar dit en mocht niet helpen, sijn Hoogt.
drong daar tegens aen, en wij met deselve minste ende
alle bedenckelijcke bedreighden wedden, dat dat
eijndelijck sijn Hoogt. daar van ophielt en door diens
Saroute [illegible] voorhoeft mede onder sijn Cattere te
[illegible] quam, daer schooten de [illegible], daar ~~van~~
gedient [illegible], en van wat anders dog van geen belang
gehandelt wierdt, eijndelijck ons off ~~schreijt~~ [illegible]
is, onder beloofte op morgen de prauw voor Cornelis
Pieters te laaten verschaffen, daar mede naar Malduijn
te mogen vertrecken om van 't gepasseerde bij den
Coning hier voorden aangegaen de Ed.le gouvern.r bekent
te maken, onder begeerte dat S.t. Stanckt [illegible]
volgende niet te schepen te blijven leggen, eenlijck
om de [illegible] die den konick van Sinte is bij de
anderen t'ontbieden aan te hoorden off sij oock niet de
Schepen

Schepen naar Ternaten seilen, ofte niet, zijn alsoo den
berg met den anderen afgesackt, met de buijen van
hier vooren staande Jan Gael gevorgt aldaar tot sanderen
daags den ——

22en hadden met ruste doorbragten, hier quam s'Coning
Papoe ons weder uijt den naam van den Coning aan
saeden dat wij de stukken op gisteren geruijmt uit 't schip
over nemen soude, dat weder ondermijnt ons sont
schuldigsten de Papoe van ons geschreven is, dog cont
daar op quam hij weder aan boort ophouden met het
voorgaande spook, dat noodt uijt eijgen ander minlijke
bevinden afgeslagen hebben dus verre tot heden. ende
stont. Int Schip t'wapen van Middelburgh ten ancker
leggen voor Tidoor desen 22e Augustij 1680:
E:H: Agtb: H: U:E: getrouwe dienaeren, was geteekent
Paulus Hanckes: Cornelis Pietersen ende: Andries
Cons. ——

Aenhangsel vant nader voorgevallene op Tidoor bij den
Coning namentlijk. ——

Sanderen daags den 23en sagten middags quam Saldma
wederom op Tidoor ende brengende den brieft van
UE: Agtb: welke naar gesprek van geleden hebbende
bragt ons naar Landt wesende met Schipr: Crijn du
Rande, op hoope den Coning nog voor den avondt
te mogen spreken, en alsoo nog te nagt mogende met
de schepen onder Zijl naar Maleijen gaan tot dede
tot dien tijde door Saldma ons voornemen zijn hoog
verbiddigen aan melden, dog en quamden niet te
regt dan sanderen daags den 24e wanneer tijd reijste
binnen naarkten, houdende int boort van heeren

U:E: Agtb:

UE: Agtb.re op gisteren ons nader met den brieff aa[n]
te woorden gaat sijn Majest.t, waar die ons ook kontre
daar op gedient heeft, in alles den Ed.le Agtb.re Gouv.r: schul-
digen eerbied, en den Ed.le bij sijn Hoog.t af wagt
sal, daar mede betreklijk ons af scheijt ge-
nomen hebbende wij ons naar boord verfoegden, die nog
voor 2 uuren nagt en middags met een mooije
Z wint sijn kruijs gegaan. komende daags da[ar]
aan sagt ons op het gedeelte voor Malegen waar mede
deze met alle Eerbied een eijnde maken en
in [illegible] bevind. onder stont: E.A.: Agtb.re H.n
UE getrouwe Dien.r en was geteekent, Paulus
Hanken.

Hierop zijn de Heeren gedeputeerden en Heeren gecommit[teerden]
bij den anderen gekomen en wierdt verstaan d'afge-
zonden naarlidon, door een Triestje te gelasten, weder
om met de schepen op te komen, ingevalle den
koning, als nog d'macquiaansche en tornataansche
volkeren en mogt komen te ontslaan, zoo mede dat
het Canon tot losse gebragt, niet en, zonden nog
aankomen, schoon den koning er nog zoo sterk mogt
op aanhouden, vinde dat haar Ed.s persoonlijk zijn
Hoogheijd van 't een en 't ander ter spraak staan te komen
moeten door den ass.t harten? zijn Hoogheijd vaart? ver-
rek van daar zonder tekent? gemaakt worden

Particuliere boodschap van Salerna? was eenwijk? aan
Heeren gedeputeerden, om er ledige als nu wederge.,
tragle valie met kopere banden, met verzoek vand.
koning, schoon zijn L[illegible] [illegible] in voorraat mogt hebben
om 't geld te winnen daarmede [illegible] wat wagten wilde
vermits zijn Hoogheijd van de laatste Jongst gehouden
feesten

augustus 1680 maleijen int casteel orangie

besloten werde nog hier en in sijn vorige in voor
raadt hadt, zijnde hij alvooren nog onlangs van Amboina
met reijsing van diergelijke vogt versien geworden,
voorheen met bedinge daer van gebruijk gehouden, sonder
't selve van zijnen vriendt en vader den heere godsh:u
lasteren, dijsogen. (
welke Ratje over dien in bewaringe tot nader last is
genomen, omme verder geviset actijts ter dienste van
zijn hoogheijd gereet gehouden te werden, sijnde
dan alsdan onder deselve gebondenissen in den middag sloot
met zodanig briefje aanden schipper vant waepen
van middelburg en ass.t haris zal boven aangegeven
is en nader int afgaande brief boek te vinden zal
zijn. —
Den borger Cornelis pietersz werd ontschuldigd de zig
van haar tidoor voor jegenwoordig mits verloop was
deszelfs zaken alhier niet te komen, werder bevonden
't welk voor genoegzaam verontschuldigt aangenomen is
vermits aldaer dog niets voor hem te verrigten valt.
Des naarmiddags werden de ternataansche gesagvoerders
boven op de zale genoodigt, en wierd volgens het op-
geleeven genomen, 't geluijt des konings Amsterdams
kist met der heeren gecommitteerdens zegel in
kruijsways over 't slot verzegelt en daer midden opge-
stelt 's Comp.s zegel en voors. 2 gesagvoerders hunne
presentie, daer naer hier de.s voorts onder een,
haer redenen en ... daer het aangez. uit 't geene
hij wat vreemt en onverwagt voorquam, staende
over ... als gestelt zonder daerop iets te antwoorden

Augustus 1680 Malleijen int Casteel Orangie

niet tegenstaande 't welckomer genoegsaame on-
zigtighijd geschiede, vandat Zijn Edle weijt be-
volgens ordre van haar Ed: Hoogagt baar geedens
aldus moest zijn, om tot voorstandt rusten en vrede
mitsgaders herstellinge der Moluckse vervallen
zaken te helpen beleijden, zoodanig bij haar
gemelte hare Ed.ens mogte goedt en noodig geagt
werden, zeggende veer hij ... komen door
van tgeene tot de reijs benodigt waren, alsoo
zien de schepen alhier nog maar weijnige dagen
langer verblijven zouden

Den gouverneur vraagde op 't laatste of hij om haar
misdaat, of wat redenen waarom hem naar
Batavia te zenden. en mits daer op geen ander ant-
woort en wierd dan 't geene boven aangehaelt staat
herhaalden vermaningen van de E. Comp.ie niet anders te
verhoopen nogte verwagten dan 't geene in reeden en
billickheijd bestond, waarmede deselve zijns getroost
scheenen te zijn, nemende dag van Draat van 't
geene haar Ed. tot de reijs mogte oordeelen be-
nodigt te weezen, waar naar nog een a twee rondens
int ronde ging tot dat haar Ed. afscheijd namen

Saturdag 24 d°. 's naerdemiddaghs arriveert Jagt den Coning Amster-
dam van Jeolo, mede brengende een brieftie van de
opperhoofden van 't Jagt d'Experiment, vermeldende
niets van bijzondere opmerkinge, vermits naer
'tzeggen van de schaops volckeren zoo waere in de
vergeten nagt den 20e deser een prauwtie aen 't Calari
bocq van Gowassa vernomen die mits het prijven

vande

vande onse daerbinnen gemaeckt was, sonder daernae
weder vernomen te zijn

vermits Continueele regen begost d'aerde opgeworpe
tusschen de palisadering geheel wat te sacken, en
waeren d'onse overzulcx besig om 't geheel weder te
vernieuwen

't Ternataensche pandt gevangenen aende E: heer
gouverneur particulier versocht hebbende den quime
laha Mardaoly en t'ragt den Capitein laut van Langa
lijste vande naer Tidor gevlugte Marquiaense volckeren
met versoeck de selve tot zijnen dienst mede naer
Batavia mogt hebben, en dat zij, d'ed: geeerde aen Tidor
uijt d'Comp.s naam gevisiteerde te ontbieden en van
den koning eijschen, 't welck zijn E den voorn.
Capitein laut toegezeyde, omme 's Comp.s respect daer
door ingeen verdere verachtinge en pericule te
stellen, aengesien de Tidoreesche hoogheyd allreets
weijgert om de volckeren onder onse beheersinge
over te laten, begeeven dat hier gevaren konden worden
onse schepen met soo veel volck te bemannen
echter dat dienvolgens aenden tidoreesen koning souden
konnen schrijven, om het onsen volck of iemand
anders te mogen besluit worden, om te sien wat
daermede op konden doen, verder en konden ons in die
saecken niet inwicken.

Wij verreeden en daermede aldus ten eijnde zijnde
waeren haer DD: seer begeerig en wonsch gierig om te
mogen weeten 't geene wegens haer naer Batavia ge
schreven souden werden. waer op ook kortelijcken
tot antwoord gedient is, niet anders dan 't geene
met den interest der Comp.e over een quam

en

uijtgeven tot de gemeene rust en vrede der
Moluccos dagh noodig te zijn ——

Saturdag 25e d'schepen Wasper van Middelburg ende 't jagt
't voorsondt arriveeren inden morgenstond weder
met de afgesondenen van Lidor zijnde aldaer tgoed
longste rapport van den astt. gerts. niets van
bijzondere opmerkinge voorgevallen, gelijk bij 't
aenganghse van deszelfs rapport op den 23e
deser van Lidor gesonden te zijn is ——

Maandagh 26e smorgens komt den koning van Batsjan binne
't Casteel om zijn komste maken en eenkomst te maken
van in sedert ongevaldt aengevangen te zijn om te
vertrecken, 't welke dan verstaen is morgen naer
gesonden, sogeijdt maer te doen geschieden, met
chaloupe jagt daermede gereet is overgekomen is,
waermede zijn hoogheid ontrent den middag stont
weder naer zijn logement keerde, om zijn gevolg
te doen schepen ten welken eijnde geeist wierd de
schuijt van 't voorsondt aent strandt voor 's Comp.
onderhuijs te brengen, gelijk door zijn hooghijdt
versogt was. ——

Dingsdag 27e des voormiddags komt den soone van Calamatta
schoon zoon van den koning Saijfodin met naeme
Capitein Lawt binnen 't Casteel en geeft zig in
discours met den gehijlden Capitein Lawot ketij,
sonder eenige minste kennisse van den heere
gouverneur, gelijkende aldus in twee dagen hier
int ronde ongestoort, waeromme dan ook in
gijzelinge opt groot bolwerk gebragt is tot dat weder
naer Lidor sal konnen gesonden worden, om als dan
met

Augustus 1680 Malabaer int Casteel Orangie

met eenen te mogen vernemen of sijn naer gewaerts
komste geschiedt is met permissie van den Coning
of niet.

Middag- en avondmaal met sijn Hoogedt. alsvooren
gehouden, hebbende verbleven in den avond stout niet
het tot sijns Hoogedts. transport g'ordonneerde Jagt
't voorgaudt, hebbende te vooren onder vroijlickheijt,
vergaens de huijsvrouwe vanden Corpl. Jan Claude,
weijnde met Laecker mardijker Salvador, en de huijs-
vrouwe vanden Corpl. Crizale met een Sergt. van
Batavia aangekomen mardijkeren over over
spel in apprehensie gebragt, om vergiffenis en
ontslaginge, benevens d'man vanden eerst voornoemde
versogt, vermits de saeke duijsteren niet ten voelen
en konde beweesen worden, op 't welke remonstrantie
g'appostilleert is, dat men de saeke tot nader
ondersoeke vanden fiscaal in statu soude houden,
gelijk het ook daer bij als nog gebleeven is.

't geene per deze gelegentheijd aan den Commandt.
aldaer is geschreeven, zal omstandelijk int afs.
gaande briefboek blijken, bestaende ten principale
dat d'post op 't fort Cannanoor nog met 19 soldaten
en een sergeant wierd gesterkt.

Omme den Coning in tijdt van gelegentheijd bij staet
te commen doen.

Dog voor en onseeckerlig te duceeren moeten sijn om door
Coozi alarmen als anders int niet bedrogen te
werden.

Den Coning is 's opdenaer derwaerts gesegelde
onderdanen der Cornatadven op Colgan, willende
onderkomen.

Augustus 1680 malieijn int Casteel Orangie

onderkomen moet sulcx belette, of iemandt vande
ons slot bespieder bij gesocht werden.
Den generaal kruijt nog loot aande batogianders
te versterken, maar sijn hoogheijd bekent ni[et]
teegenwoordigheijd ook niet anders kommandeur mee 2
a 3 bandeliers maaken af te setten
bekent gemaekt sijn bevorderinge tot Sr. vaandrig
niets geen verslaeken vande Post en andere goede
verdienen.
het geene door den deserteur vande Comp.s goederen aende
koning verstrekt is, blijft tot sijn eigen risico
kommandeur deregaleren, als mede niets sijns hoogheijdts
goederen in bewaringe hebbende genoeg haam aan sijn
guarant geraekten.
Verders spek zoo veel mogelijk te bespaeren en daerom
aande posthouderen en maenderij of kostgeld uijt te
reijken, 't geene van hier sal komen dijsen. de
batogianders van d' Comp.s gemeene en bijsondere
wercken zoo veel mogelijk te verschoonen, kommandeur
tot bootschappen gehuirde mardijkers offe labours
gebruijcken.
geen commandeert sijn saeken met den pagter wegen
de geplegde sluijkerijen af te doen.
een halfaam spaansche wijn tot rantsoen en twee p[?]
tot gebruijk gesonden.
met voor 82: jagt wierd den hier voorengem.te Capit.
Cainot mede naar Cidon bevorens om hem onderlocht
gesonden om in passant naar landt gesette sijnde den
ouden koning daijtoedin aan te dienen, waeromme den
selven daer afgesonden en alsmede wederom sonden
niets anbewust wegende of sijn naar herwaert le
komste

Augustus 1680 Maleijen int Casteel Orangie be-

komste met zijne hoogheidts kennisse geschiedt zij
of niet en ten anderen en zouden wij niet gaerne al-
hier zien persoonen van zoodanigen extractie zonder
onze kennisse aldus tquartier en fort rondtom
kruijssen, maer liever met kennisse en voorweten
van zijn hoogh.^d^ gelegitimeerde en hun op der zelver
aankomste den gevoerde niet aangesien, vrijelijk
zonder eenige verhinderinge van ons, zoo dikmaels
deselve believen mogt overkomen en weerkeeren
konden

Woensdag 28^e^ d^o^. niets van opmerkinge voorgevallen

Donderdag 29 d^o^. smorgens omtrent vijf uiren sterft de schipper
van 't jagt de Sampson Bartholomeus vander Eijken.
De chialoup van den burger koopman Pieter Lidder-
komt wederom van teijlandt Battoeij wermerke
brengende niet dan een partij cocken en cocus noot.
Onzen corporael Herman Emaris komt om smiddags
zaandt hoorn, voor de postgaurde op Lidor, wert te
berigten aldaer gisteren savonts verleeden een prauw
van de Papous gekomen te zijn, medebrengende 15 st^x^
slaeven te koop die door den koning aldaer aangeslagen
zijn. In de verleeden maend waren ook 10 Guijs-
gezinnen Marquianders Teslaurde in 30 koppen
op pottebacker moeten voor gevlugt alwaer zij tot
nog onderhanden
De op lost gevoerde slechten waren te worden van
koning Daijfoedin Timor, Horlie van onze postgaurde
gebragt en aldaer tot nog geraekt
chialoup van den Amboins burger koopman Philip
Dupre

En pr.o is gesonden met een briefie aande voorn.
regeringe den heere gouverneur de sicq en raadt
vermeldende derweijse dat onse inlanten en inwoon-
te zijn om nog een tentamen in de binnen ontrent
de afgevallene tot bemiddelinge te ondernemen
den Tidorees als nog niet gesint om de naer derwaerts
gevlugte macquianders en ternatanen naer hunne
voorige woonplaetsen te ontslaen, dergelijcken alle
onbewust, soodanig hij met den selven hebben, zij
schijnen onderworpen en sou hun nog veel minder te
vertrouwen. —

den gemeene berigtinge der bondtgenooten aen den op-
brekers staat door d'g.e gouverneur of d'heere Lobs
voor't eerst wen vant Zuijder mousson te geschieden,
't verdere beijerts bij't afgaende briefboeck —

In den avondstond vertrekt, 't jagt den koning 4 am 8
naer Soolo, met een briefie aan d'opperhoofden vant
jagt d'Experiment en een serg.t met een corporael
en twintig man tot verlossing vanden sergeant en
posthouders op Gorassa hier verder int afgaende
briefboeck. —

Vrijdag 30 d.o 's morgens gaet den Capit.n Launot van den g.e
gouverneur af zonder sijn besoeckers pro om
zijn debvoirt te maken hoe zijn broeder Jannie
voor desen naer Tidor gevlugt, alhier gebracht konde
dagen verlof versoeckt herwaerts overgekomen was
van inwoninge en versoeckt om met hem naer Batavia
te vertrecken, 't welcke den Capitein Launot voorsz.
mede versoght vandat zijn E.l ingevolgt de te —
consulteren, met welk versoeck sijn niet obtinerde
alsoo den heere gouverneur oordeelde, voorsegde

Jannie

Gammi ontkent dat gewetende maequianders
Sandekoninen gebruijcken, onder [illegible] van om
tot in beter en tijden, ende ~~[illegible]~~ op der Zeever voorige
voorspoet [illegible] te krijgen, dit bekent niet oor vanden
Capit.n Lamot Zoo aangenaam niet, seggende dat
hij Gammi tot soodanige saeken niets te doen sijnde,
niet bequamer was en, dien volgens op sijn doen es
seggen geen staat en konde gemaekt worden
wierende uijt dat [illegible] sijn voorsz: broeder, aldus
verdagt maecken en hem de geheel vant offergoet-
schap, die daerdoor ligtelijk Sandekoninen ver=
kregen worden, nu d'gemelde welke seggen over hij
door sijn E maer laeter qualijk aangenomen, de
gearresteerden Serets tot sang, voorm.te Gammi deses
aangaende afsonderlijk te gaen spreeken, maer
dat van sijn broeder Capitn Lamot gescheijden
en buijten t Casteel gegaen was, werdende een dies
sijnde een soldaat op schildwagt gestelt om dies selfs
gang onbemerkt aftesien, werde last door den
secretaris voornoemt deser, deser namiddag ter regt
is, brengende daer van 't volgende bericht als —

Des namiddags nu ter order vande heere Gazh.ts
naert quartier der maradicaren begeven, hebbende
omme des gezeijde Capt.n Lamots broeder Gammi
aldaer te vinden, gelijk den selven dan ook op aanwijsing
in d'Comp.s [illegible] huijs en sekere huijsje vande
maccassaren gehouden hebbe, van waer den selven
nae groote gereijde int oude hospitael staende inde
selve huijs en aldaer inden tuijn gebragt hadde
ondervragende sijne herwaerts komste, antfing daerop
tot antwoord dat [illegible] geweest is om met sijn

broeder

broeder naer Batavia te vertrecken. ——

maer dewijle de heere gouverneur sulcx niet en
verstont soo moet sig daer mede vergenoegen, in
sonderheijd vermits sijn Ed. hem in saemveijlike ver-
want hadt altijd te Continueren, waerop hij hem
haestig te gemoet voerde dat immers op Batavia te
te doen verrigten had, en dat hij vermoedlijckst was jeg-
woordig den welstand van sijn vaderland te dien-
voorts den Eersten afvragende of hij ook geen kan-
s sag om de Macquianders weder tot inkeer te
brengen, hij had sijn antwoord hierop te voorsien
gereedt, seggende ingevalle d'Ed. Comp.^{de} hem
vertrouwen en 't gezag over d'Macquiansche volken
opdragen, wilde hij dit werk genoegsaem stroo
te sullen konnen verrigten, maer daer moest ten
vooren op 't Eijlandt van Macquian guarnisoen
geleght en 't fort opgemaeckt worden om daer onder
te komen schuijlen, verhopende alsdan met de
weijnige die hij bij sig mogt hebben al de rest ook
metter tijd bij den anderen te krijgen, in sonderh:
voorverst die geene die alsnog hier en daer in de
heijnen op 't Eijland van Macquian waeren om=
swervende, soo door Ternate als deze en geene
bedriegende aan deze ... nae de gewoonte der
Molucanen toe te senden, waerover ook discours
met sijn broeder voorsz. hadde gehad, die den heer
niet en waeren aangenaem geweest. ——

wijders vroeg den selven wat kans er was om de
Macquianders 4 naer Tidoren en Pottebacker gevlugt
weder van daer te krijgen, hierop is door hem geant-
woort, dat men ontrent den Tidorees wat sorg per

als

als nog geschiedt was moste geven, Zullende ons ander-
Jints met bijzonderheijt, en korte woorden gedachtig
na de molucse reijse, wanneer iets quaets voor
hebben gaande gehouden, onder om haer maquianders
en ternatanen te doen ontslaen, Zondert zijns
oordeels goet zijn, dat er aldaer tot liden mer toe=
stemminge vande gelse volkeren goet den worden
gebroken, alwaert ook voor eerst maar sonder eedig
naem, bevonende de d'Compa. nader hand soodanigen
naem en qualiteijt toe te voegen als noodig oordelen
Zoude, om te keeren wat den tidoreës als dan sal willen
inbringen, belovende en diekmaels verzekerende
van zig aleenlijk naar den wille en welgevallen vande
de Compa. te rigten en altijdts getrouw dragen, als zoude
het hem ook te veel kosten, schijnende als [illegible] mede voor
den koning Amsterdam bedugt te zijn, wenschende dat
het goede der hooftaars mede de maquiansche zaeken
mogt begonnen werden, om zijn getrouwigheijd daer
omtrent te mogen toonen, deze redenen zijn door hem
menigmaelen herhaelt en ook anders niet van
opmerkinge

Gecollationeert accordeert
Malayo in 't Casteel Orangie
de 31e augustij Ao 1680

J. C. Anne... Secret...
1680

G. Vaerenkoert

Criminele Rolle, attestatien en Eyss.en voor Batt.a beginnende den 17.e augusty a.o 1679 en eyndigende ult.o May 1680

L.a G:

Donderdagh den 17e augusty Ao. 1679 ordinaarisse vergae,, deringe deser Justitie gehouden int Casteel orange presentibus omnibus

Andries olofszen fiscaal nomine Offi-cy . . . . Eysscher

Contra

Erasmus roloffszen van Sayne boschr in desen casteele tegenwoordigh, over begaane doodtslagh alhiers In-boeyen gevangen eerde geds

... Eysscher exhibeert in raade ... gerecolleerde, en beedigde ... Justitie, benevens des gevangens sijne vrijwillige gedaane en gerecolleerde confessie, tot verificatie van sijnen schriftelijcke eysch ende conclusie in... ende van den op heden tegens den gevangen... ende overgelevert, persisterende ... ende selve eisch en productie

... gevangen persisterende bij sijne ge,, ... gedaane confessie, versoekt genadigh ... recht

... Eysscher voort repliq

... gevangen voort dupliq

Den raadt gesien ende gelet hebbende, waer op hoar E: in desen te letten stondt, doende recht, genaade nogtans voor regt van Justitie, soo en Justitie den contravallen ende verclaringe van den opper-chirurgijn mattheus moltzman gespecificeert, als andere redenen, presfererende, condemneren ende sententieren bij desen, dat den gevangen sal gebraght werden ter plaatse, alwaarmen gewoonlijcke criminele sententien executeert, den scherpregter overgelevert, 't swaart over 't hooft

geslagen:

gestaagen te werden, ende daar naar drie agtereen volgende
aan de Comp:e gemeene werken buyten de ketting sonder
off gagie 't arbeyden, verbeurende daarenboven drie maanden
als usance, cum expensis

De Eysch=r seyde geexhibeerde in raade
gelevert ende geexhibeerde attestatie beni,,
ende de verklaringe vanden officieren,,
nevens desen castele matthijs molckman,
tot verificatie van synen schriftelyken
Eysch, ende in stede van dien tegens den
ged:e genomene, ende op heeden in raade
overgelevert de conclusie, persisterende,,
ende als inde selve, cum expensis

De ged:e houdt schult, versoekt
genaadige regt

Den Eysch=r voor replycq

De ged:e voor duplycq

De in qualiteyt als voor den
Eysch=r

Marten Jacobsz van Edel Soldaat, ons
guarnisoen vanden vrye borgen Franschoek
alsnu de heden gevangen ende
ged:e

De agtb:e raadt, gesien ende geleth hebbende, wat ...
... in desen te letten stondt, doende regt, condemneert
ged:e drie halve dagen inde Touw gestelt te werden, ende
naar de halff jaar buyten de kettinge van de Comp:e gemeene
werken sonder loon off gagie 't arbeyden, mitsgaders aan
gequetsten voor smert en verminktheyd te betalen de somme
somme van 50 Rds:e ende, benevens 2 Rds:ers voor meesterloon

verbeurende

verbeurende daar en boven drie maanden gagie ab uso cum expensis,, Sic

Adv in d° qualiteijt . . . . . Eijsscher

Contra

Jurien Jacobs van Libezing cattelsp= In dienst der E: Comp.e Jongst beschuldigden geweest op het schip hollandia op Cur,, Lucao, over het te buijten gaan van sijn ordre gaande op den 21 Junij passo van hier naar sijnen beschuldigden post, ged.

Den Eijss=toer op liberteijt in raade ziet dierhalve gedw=eldede attestatie benevens des ged. deijden vrijwillige ge,, daane en gere=iteerde confessie tot verificatie van sijne beschuldigingen Eijsscho ende conclusie in fine van dien hebben ingewonnen den ged. genoemd, ende in judicio overgelevert persisterende als mede solve, cum expensis

Den ged.e, lee Insie afwelbe voor sijne verkomende gentieren soodanigte gestelt ende verminket, Ja selfs daar door een arm en bedorven man, als onbequaam om eenige dienst te doen geworden is versoekt genadigh regt

Den Eijss=toer voor replijcq

Den ged. voor duplijcq

Den raade gesien ende geleth hebbende, waar op het E: in deesen te letten stonde, alsoowel des Eijss=toer Eijsscho genoegh,, saam is gefondeert, genaade nogtans, uijt besondere con,, sideratie bij den ged. geallegeert, als andere, in plaatse van justitie prefererende, wordt hebben den Ped. sijnen Eijsscho ontsegt, mette costen

in Raade:

de Eysch=toon versoekt voldoeninge volgens presentatie cum expensis | Niclaes Bartholdtszen vrijborger als boven . . . . Eysch=

de ged=daegde kent schuldt versoekt dagh | de meergenoemde borger Joannes Pieterse over schuldt van 6 rx ged=

de raadt ordonneert de ged=daegde binnen acht weeken tot ... te voldoen, op poene van executie mette costen

de Eysch=toon versoekt voldoeninge volgens presentatie cum expensis | Idem . . . . Eysch=

de ged=daegde kent schuldt, versoekt dagh tot betalinge | David Jansen Maaredijckt over schul... van 16 rx=, ged=

de raadt ordonneert de ged= te betaalen ten Eysch=toon de schult binnen veerthiendaagen, op poene van executie, mette costen onderstondt quodt attestor d... was onderteekent = Joost Gijsbertszen anno ... clerq

Donderdagh den 5 octob= ao 1677 ordinarisse vergad... der justitie in Castele Orangie geweest praesentibus omnibus, excepto de Luijtenant Jodocus Croonbeeck in commissie

de Eysch=toon exhibeert in raade | Andries Oloffszen Fiscaal nomine officij . . . . Eysch=

Eedtende:

…lederen ende gerecolleerde attestatien
…heneerende de gevangene Susanna
…haar dijen vrijwillige gedaane con-
fessie, tot verificatie van sijne schriften
…tijden Eijsch, ende conclusie in fine van
…tegens de gevangene op heden genomen
…ende in raade overgelevert, persisterende
…eijsch ende petitie cum expensis

Contra

…de gevangene blijven alnoch bekentenisse Janna en Susanna vrijgegevene lijfseijgene
ontkennen, seggende de gevangene Susanna van martha pardra zall.e, over ge-
nochtans waar te wesen, dat sij de sleutels, daar de diefstal gedaene
van haar overleden meesteresse kisten tot
den laatsten toe gehadt heeft

Den raadt gesien ende gelett hebbende waar op haar Eijndesse
te … stont, bevinden d'Indicien groot genoegh te wesen,
dienvolgende condemneeren de gevangene tot scherpe examinatie
en overstaan van twee gecommitteerdens, naar dat nochtans
bevoorens de gerecolleerde getuijgen, ende geexhibeerde schriften
sullen wesen beedigt, de costen ten definitiven staate,
ende onderstondt quodt attestor en was ondergeteekent
Joost gijsbertsz Anno gesw.de clercq

Donderdagh den 2.e 9bris A.o 1679 ordinarisse vergaderinge der
Justitie gehouden, presentibus omnibus excepto den
Luijtenant Judocus Cromhuijzen, in commissie

Andries

de Eysch=r exhibeert in raade de voorige g'exhibeerde attestatien sijnde als mede ... naadere verklaaringe tot verificatie van sijne schriftelijke Eysch ende conclusie op heden tegens de gevangens de principaale genomen ende in raade overgegeven, persisteerende als inde selve cum expensis

Andries Oloffsz: fiscaal nomi officij . . . . Eysch

de gevangens blijven alnogh hertnekkigh ontkennende, seggende van 't g: Eysch=te geen ... weten

Sanna ende Susanna vrijgegevene slavinnen van Maria Pardra ... genomen als voren

de raadt gesien hebbende gelette hebbende, waar op haar Eysch gedaan ... desen ... condemneert de gevangens soo ... aan de Comp.e gemeende werden ... loon off gagie ... tot naardere van haar schuldt, off onschuldt sal bevonden blijven, de costen de definitive staterende

de Eysch=r exhibeert in raade des gevangens eygen ende vrijwillige gedaane confessie tot verificatie van sijne schriftelijke Eysch ende conclusie heden op ende tegens de gevangen genomen, persisteerende als in fine van dien, cum expensis

Idem als voren . . . . Eysch

de gevangen bekennende sijne gedaane confessie te wesen waaragtigh, versoekt genaadigh regt

Andries Jurriens van Christiania ... in dienst der E: Comp:e onder ... diefstal allhans ... gevangen gev=

de Eysch=r voor replicq

de gev= voor duplicq

den raadt doende regt, condemneert den gevangen eerst wel streng,,
,,gelijk gegeesselt, daar naar drie halve dagen in de boeijen gestelt, en dan
buijten de kettinghe aan s' Comp.s gemeene werken ses maanden
sonder loon off gagie t' arbeyden, ende daar naar den gemelden tijd
geexpireert zijnde, aan 't een off t' ander boort voor matt.s
gestelt te werden, cum expensis

den Eijsscher heeft exhibeert in raade secreten item . . . . Eijsscher
... overleverde attestatie tot verificatie van
sijne schriftelijke Eijsch ende conclusie
... van dien op heden tegens den ged.e
...noemde, persisterende als in de selve
cum expensis

Contra

den ged.e bekent 't selve g'attesteerde te
wesen waaragtigh, stelt dien volgens
saake in handen ende tot discretie
van den agtb.e raadt

Jan Deltes corp.l in dienst der E: Comp.e
over 't onbehoorlijke commanderen ende
slaan vanden onder chirurgijn Daniel
Laurentius

den Eijsscher voor replycq
den ged.e voor duplycq
... opper chirurgijn Matthijs Molckman,
uijt den beleedigde den van sijn supposten,
... houdt sigh buijten dese saake

den raadt gesien ende gelette hebbende waar op haar E: in
deesen te letten stondt, doende regt, condemneert den ged.e
drie halve dagen op 't houte peert gestelt te werden, verbeure,,
,,ende daarenboven ses maanden gagie, te verdeelen, [illegible],
ende d'andere helfte voor den armen, cum expensis

den Eijsscher exhibeert in raade secreten Jan Parijs schoutswr. in Comp.s hospitaal
attestatie, waar mede bewijst, dat den ... alhier . . . . Eijsscher

geweest:

Contra:

gewesen Corporaal Aart Wouterse van
Apeldoorn Zal:r bij Zijn overlijden, onder
mondelinge testamente zijnde agter„
„gelaaten goederen aan den Eijsscher
heeft gemaakt uijt sonderlinge affec„
tie ende genegentheijt, dienvolgende
versoekt dat den selven mondelingen tes„
tamente bij den agtb:n raadt magh
werden g'approbeert, ende de gen:e goederen
den Eijsscher toegevoegt ——

Den ged:e qualitate qua segt dat
volgens den articul-brieff, wel ge=
stelde ordres, ende statuijten van
d'E Comp:e geene m:ts, s'toffm:ts
off andere der selver dienaeren, de ennige
off mogen ietwes vanden overledenen erffen„
op wat maniere het oock soude mogen
wesen, dienvolgende soo concludeert
den ged:e dat den Eijsscher bij vonnisse
vanden raadt in sijne gedaane Eijsche
sal werden verklaart niet ontfanckelijck,
met costen ——

Partijen persisteren ——

Den raadt, niets heel versoekt, als sijnde s'toffm:rs, die
in strijdende tegens de wel gestelde ende g'emaneerde ord.
van d'E: Comp:e, verklaren den Eijsscher in sijne gedaane
Eijsche ende conclusie niet ontfanckelijck, toegewezen selven
bij deselve

Contra

Den onder-coopman en guarnisoen boekhouder
S:r Daniel van Vliet als Curateur over de
over de naagelaaten goederen vanden over-
lederen Corp:l dienaeren ten comptoire
malayo, om te komen sien approberen
tegen mondelinge testamente bij den
Corp:l Aert Wouterse Zal:r aan den
Eijsscher gemaakt, ged:e ——

bijdesen ontseggende, ordonneerende den curateur ad lites de
doodt ende andere naargelaaten schulden vanden overleden
Corp:l Zacht: mette oncosten vandesen, uijt sijne te vercoopen
goederen te betaalen. onderstondt quod attestor en was
ondergeteekent Joost gijsbertsen Anno gesc:o Cleercq

Donderdagh desen laatsten 9bre A:o 1679. ordinarisse vergad„
„deringe van Justitie gehouden in Casteel orangie presenti„
bus omnibus

Andries Oloffsen Lofzangh fis:caal nomine officij .... Eijsscher

Eijsscher exhibeert in raade d'selven Interrogatorium bij den ged:e beantwoordt ende gerecolleert, beneevens sekere gere„ „colleerde attestatie, ende des ged:e dus sijn dagelijcksche ontdeckeninge ende revue van Sawoesie gehoorden, alles tot verificatie van sijne schriftelijcke Eijsch ende conclusie in fine van dien op heeden tegens den gevangen ende ged:e genoomen, persisteerende als inde selve cum expensis

Contra

Hendrick Baerentsen van Amsterdam gewesene stuurman opde Croialoux de roodehaan, over sloffigheijt ende overtredingen van sijn ordre [illegible] gevangen ende ged:e

den ged:e seght niet anders gedaan te hebben dan tgeene te meesten dienst ende voordeel van d'E: Comp:e ordre schijnt geschiedt te sijn, insisteerende ende dienvolgens de genoomene conclusie vanden Eijsscher niet verdient te hebben

den Eijsscher voor replijcq

den ged:e voor duplijcq

den heere

de Ho:Ed:e gouvern:r ongevraaght hebbende, off de raaden in
desen tot advijs beleijdt waren, werdt g'andtwoordt,
dienvolgende

de raadt gehoort ende gesien hebbende de schriftelijke Eijss
ende in fine van dien conclusie ad mortem bij den fiscaal
andries oloffsen sijns ampts halven op ende tegens de ge-
op heden genoemt ende overgelevert, beneevens de geannex-
stucken, ende gelett hebbende waar op haar E: in desen
letten stondt, doende recht conformeerende de sententie
pluraliteijt van stemmen, soo ende gelijck sij doen bij desen, gen-
nogtans in plaatse van rigeur van justitie prefereer-
dat de gevangen sal werden gedeporteert van qualiteijt
ampt en gagie, ende gestelt tot matroos met 9 gl:s m:t
onbequaam d' E: Comp:e in eenige qualiteijt ooit meer
dienen, verbeurende daarenboven sesse maanden gagie ad us-
cum expensis

de Eijsscher exhibeert in raade des
gevangens eijgen vrijwillige gedane confes-
sie tot verificatie van sijne schriftelij-
ke Eijsch ende conclusie tegens
de gevangen, ende des selffs mede gedaa-
gde in raade overgelevert, persisterende
als in fine van dien, cum expensis

Idem als boven .... Eijsscher

de gevangen mitschiel gigogo, persisterende
bij sijne gedaane confessie, versoekt
genaadigh recht

Mitschiel gigogo lijffeijgen van den vrijborger
Cornelis pieterssen over gepleeghde dief-
stal alsvoors gebeden gevangen

de ged:e Jan roelingh seght sigh
onbewust geweest te sijn, dat de gevangen

de vrijborger Jan roelingh over dat hem
gestolene goet verlombaart heeft
ged:e

voorsz:t

voorsz.^e^ en dies veel min dat het
hoed, 't geen by de pander bragt,
schoolig was

De Eysch=er persisteert sulks naeder
te bewysen, versoekende dat den ged:e
het contrario sal hebben te
doen

Den ged:e versoekt copye van stucken
om te doen prout consiby

Partes hinc inde persisteren

De raadt gesien, ende gelett hebbende, waar op haar E: in
desen te letten staende, condemneren den ged:e mits het gesegde
aan de paal gebonden, wel strengelijcken gegeesselt, ende
daar naar voor den agtereen de volgende jaaren inde ketting
geslooten te werden, om ad opus publicum sonder loon off
gagie te arbeyden, ordonneerende den ged:e Jan Verlingh ad
primam schriftelijcken t' antwoorden, hebbende tot dien eynde
copye van stucken accorderende, houdende verders dese
saaken tot nader bewijs van wederzijden in statu ende
surcheantie, ende werden de costen ten definitiven gesta,,
ckeert

Contra — Den Eysch=er versoekt voldoeninge van Luytenant Jodocus Crom,,
volgens postulatie, mette costen, blijkens . . . . Eysch=er
overleggende tot verificatie van dien
seekere attestatie

Cont

de ged.e ontkent de gepretendeerde 25 Rds: de boekhouder Christiaan Hassel eb
schuldigh te wesen, zeggende niet te weten, over schuldt van 25 rds. ged.e
„onder dat hij de g.e pretendeerde maniale
obligatie selve geschreven ende getekent
heeft, maar dat hij deselve pretentie met
den slaaff van dertigh rds voldaan heeft,
sulx dat selffs nogh vijff rds van den
eysscher pretendeert, versoekende niet,
„konnen dat dese saake tot nader be-
„wijs van gorontalo magh worden gehouden
in statu et surceantie
partes persistunt

de raadt houdt de saake in statu et surceantie tot nader
bewijs binnen deesen, ende verschijninge van den Chialonga van
gorontalo, en opsten ten definitiven staterende

de eysscher exhibeert in raade seekere Hessel Wilmsen boss.e . . . . . Eysscher
attestatie, waar mede bewijst dat de
schipper Jan Martensz Mouton zalr.
bij mondelinge donatie causa mortis
den eysscher heeft belooft, dat naar zijn
overlijden de maandt gagie benevens alle
zijne kleedingen aan den eysscher souden
worden gegeven, om redenen als in deselve
verklaringe

Contra

de ged.e qualitate qua segt daar niet Daniel van Vliet guarnisoen boekhouder
tegen te hebben, dienvolgende stelt de als curateur ad lites over den naargel.
saake in handen van den agtb.e raadt boedel van Comp.e afgestorven die na
overdenigt kleederen benevens de maandt

gagie:

gagie aan den Eysscher bij Jan Martensz Mullero Zaalz.[?] gemelde Schipper op 't Jagt de Experiment bij mondelinge donatie gemaakt, in die qualiteyt gedaagde

Den Raad, ten insigte van de groote diensten die den Eysscher aan den overleden soo in sijn siekte als andersints heeft gedaan, accordeert den Eysscher sijn versoek, approbeerende mits desen de geposeerde mondelinge donatie

Christiaan Wasselbergh[?] voor den Eysscher versoekt voldoeninge volgens presentatie, cum expensis

Pieter Liddes[?] Burger & Coopman alhier . . . . Eysscher

Contra

Daniel van Vliet in qualiteyt als [illegible] om te komen tot betaalinge van 995½ ℔: à 60 st. 't pond als den gemelde Jan Martensz Mullero Zaalz.[?] hem schuldig is gebleven over koop van een partij [illegible] als [illegible] gedaagde

Den gedaagde versoekt respijt een dag om te doen [illegible] consilij

Den Raad fiat respijt, ordonnerende den gedaagde ad primam te antwoorden

Salvador Cifera[?] Nardij[?], alhier . . . . Eysscher

Den Eysscher versoekt voldoeninge van 11½ ℔: die den gedaagde hem per rest is gebleven uyt eene meerdere somme van 25 ℔: à 60 st. 't pond volgens obligatie alhier in Raade geexhibeert, cum expensis

Contra

de ged.e [illegible] schuldt, [illegible] dirk van [illegible] in dienst der [illegible] tegenwoordige [illegible] betaalinge impot, comp.e [illegible] tot betaalinge ,, [illegible] dagh ——— van 't [illegible] ged.e ———

de raadt doende reght, ordonneert de ged.e [illegible] somme binnen aght dagen te voldoen [illegible] [illegible] expensen ~~ende [illegible]~~ [illegible] gedelegeerde Joost Gijbertsz [illegible] ———

donderdagh de 7.e [illegible] A.o 1679 ordinarisse vergaderinge van Justitie gehouden presentibus omnibus ———

de [illegible] Andries Oloffz [illegible] [illegible] in deses offi[illegible] . . . . [illegible] laatste dage [illegible] de ged.e genomen [illegible] versoekt antwoordt ———

de [illegible] Christiaen [illegible], Jan [illegible] vrijborgedt [illegible] in raade procuratie [illegible] laatsten dage genomen [illegible] in forma, [illegible] bij de ged.e in desen [illegible] antwoorden ged.e ——— [illegible] approbatie van de [illegible] ———

de raadt fiat ———

dienvolgende [illegible] de [illegible] [illegible] attestatie ~~tot~~ verificatie van sijne [illegible] ,,

,, [illegible]:

Eijschers antwoordt ende conclusie in desen
volgens den Eijssch=brief in raade genomen
ende overgelevert, persisterende als
ende selve cum expensis

Den Eijssch=brief versoekt copije van stucken
tem ad primam te dien prout consilij,
doch bevoorens alle verdere procedueren,
versoekt dat den ged.e sal gestelt worden
in besloten ghetenisse, ofte dat
den selve sal hebben te stellen cautie ter
somme van f 600 sub poena confessi et
convicti cum expensis

Den raadt ordonneert den ged.e voor alle verdere proceduren
borge te stellen ter somme van twee hondert rxs, ofte bij
gebreke van dien de selve somme in handen vanden raadt te
nampliseren, accordeerende onder tusschentijden partijen haer
versochte copijen van stucken

Den procureur Christiaen hasselbergh, pieter tideman vrijcoopman
waer vertoonende procuratie persisterende als voren . . . . . Eijsscher
bij sijnen mondelinge gedaene Eijsch ende
conclusie, versoekt antwoordt

Den ged.e qualitate qua exhibeert
in raade twee diverse attestatien waer
van de laatste gecontroleert, waer
mede bewerkt ende bewijst, dat den orde,,

Contra
daniel van vliet guarnisoen boekhouder,
qualitate qua orde als voren
ged.e

,,Lede:

„leden Jan Marteensz mede zal^t int gedy„
s=tele niet s=chuldigh is, mits in de=
=roepe niet verder is gebraght geweest
dan de factuur, ende de Eerw^e predi„
„kant selver originele =roepende is, ende de
selve goederen aan hem off sijne gemagh=
tigden in Ambon sijn overgelevert, volgens
de ge=exhibeerde attestatien, die nevens
=on=tseideert de ged^e qualitate als
voren, dat de Eysch=eer door vonnisse
van den agtb^e raadt sijne gedane
Eysch=e sal werden ontseijt, cum
expensis

de raadt ver=klaart de Eysch=eer in desen niet ontfanckbaar
renvoijeert dese saake naar Amboijna, alwaar de prin=
cipale debiteur, volgens de geexhibeerde attestatien, domici
lium houdt, maar dat bevorens de g'exhibeerde gerecolleerde
attestatie sal wesen beedigt met de =eden alvoore gedaen
ende ls. daer onderstondt quod attestor en was geteekent
Joost Gysbertsen anno gew^e Clercq

Vrijdagh den 15^e Xber 1679 extraordinarisse verga
deringe van Justitie int Casteel orangie gehouden presen
„tibus omnibus

Andries.

Andries Oloffsz Loffzangh Fiscaal nomine officij . . . . Eyss.re

Den Eyss.r exhibeert in raade schriftelijke repliq.e, met vier stucken dienende tot verificatie van dien, persisteert ende als inden selven

Contra

Jan Roelingh vrijborger alhier om order als voorn. te sien repliceren ged.e

De procureur des ged.e Christiaen Wassenbergh versoekt copije van stucken, en dage om te doen prov.l consilij

Den raadt gesien ende gelett hebbende waar op heeft te letten stondt, accordeert den ged.e copije van de stucken, en dage om te dupliceeren

Idem als voorn. . . . . . . Eyss.r

Den Eyss.r exhibeert in raade seeckere geroolleerde en beedigde attestatien, midsgaders eenige verclaringe, benevens der gevangenens eijgen en vrijwillige gedane en geroolleerde confessien, tot verificatie van sijnen schriftelijken Eysche ende conclusie op heden in desen tegens de gevangenens genoomen ende overgelevert persisterende als in fine van dien cum expensis

De gevangenens persisteeren alnoch bij hunne gedaene confessie, versoekende van beter als geroolleert is

Contra

Willem Geendel van Middelburgh hooghbootsman, Reijndert Claassen van Oudenhuijsen p.l schieman, Ruijbert Jacobsz van Amst.m Zijlmaaker, Pieter Laurensz van als voorn. quartierm.r, Zandt Jansen van Schiedam p.l bootsmansmaat, Carel

Eysse:

Carel Beijfeldt van Hamburgh quartiermr:, adriaen Daniels van Middelburgh, Jan Jobsen van Enkhuijsen, Bruijnis Hendricksen van arnhem, hendrik van Vero van Uijtregt, Hein van Driest van Middelburgh, Thomas Wildemsen van Uijtregt, Claas Jacobsen van Lubstadt, Reinout Gillisen van Leijden, Jan Jacobsen van Gilder, Arij Huijbertsen van Rotterdam, Gillis Claassen van der Vest van Delft, Andries Jacobsen van Glasco, Cornelis Arentsen van Delft, Mattheus de Gier van Alen, Pieter Pietersen Hoeff van Dort timmerman Jan de Jong van Hamburgh, Melchert Jacobsen van Riepen, Jan Cornelisen Voordewint van Medijvert, Arij Pietersen van Gottenburgh, Sijmon Evertsen van Hoofstein, Pieter Jansen van Amstm: timmerman Pieter Jacobsen Et van Hoorn, Frans Mewis uijt den Haage-bore, ende andere bovengenoemde Mattroosen alle in dienst der E: Compe: jongst bij-tijden op 't Jagt de Experiment onder geplegde muijterie ende rebellie alltoans steeds gevangen, ende gedw:

De Eijsch – heer Advocaat fiscaal versoekt regt voor replijcq

De gevangens voor duplijcq persisteren

De raadt gesien ende gelett hebbende waer op haar E: in desen te letten stondt, doende regt, condemneren ende sulcx bij desen, dat de gevangens sullen gebragt werden ter plaatse, al-waarmen gewoonlijk crimineele justitie doet, ende

deselve:

deselve lijk huijbert Jacobsz de schipregtelder overgelevert sijnde,
aan de galge gehangen, ende met de koorde soodanigh gestraft te
werden, datter de doodt naavolght, desgelijx ook nijndert Claassen,
off willem gerardt, op wie van beijden, het lodt getrocken sijnde,
sal vallen, sullende egter de in 't leven blijvende, benevens Lendert
Jansen, Cornelis gerritsen, pieter Laurensen, Carel bessels,
Frans menne, brunijns hendrixen, pieter pietersen kroeff,
matthijs de geer, en gilldijn Claassen, Ieder met de strop aan den
hals onder de galge tot over den middagh staan blijven, ende
daar naar voor den tijt agter een volgende Jaaren inde kettingh
geklonken, op den Eijlande gebannen, om aldaar offte elders,
daar d'E. Comp.e sal goet vinden ad opus publicum sonder
loon off gagie te arbeijden, alles met confiscatie van hunne goe-
-deren, ende verdiende maandgelden ab uso, ende d'anderen, als
adriaan dams, Jan Jacobsz, hendrik van miro, thomas
wilmsen, Claas Jacobsz, arij hendrixen, andries Jacobsz,
Jan philipsen, ende pieter Jansen gegeeselt, ende heijn van
drieft, Jan Jacobsz, Cornelis arentsen, Jan de Jong, melgert
Jacobsz, Jan Cornelissen, arij pietersen, sijmon Evertsen, ende
pieter Jacobsz ongegeeselt in den cirkel rondom de galge
gestelt, om alsoo 't regt en Justitie aan te sien, verbeurende
daarenboven ieder twee maanden gagie ab uso, cum expensis
pro rato onder stondt quod attestor en was
onderteekent Joost gijsbertsz aan den gesw.e
Clerq

donderdagh

Donderdagh den 28:e Mert Ao: 1680. ordinarisse vergaderinge van Justitie int Casteel Orangie gehouden presentibus den Ed: gouverneur Robbertus Padtbrugge, d'Ed: Commandeur Jacob Lobs, d'opperkoopluijden d'Ed: Cornelis van der Duijn, ende Jacobus de Gloijn, ende den Coopman en administrateur Sr Gerbrant Proost

Jacob Gijsbertsz ... in absentie van den Fiscaal Andries Olofsz tot den selffde ampt geauthoriseert, in dier qualiteijt - - - - - - Eijsscher

Den Eijsscher opbiedende in raadsluijden gerecolleerde attestatie, beneevens des gedaagdens vrijwillige gedaane en gerecolleerde confessien tot verificatie van sijne schriftelijke Eijsche, ende conclusie in fine van dien tegens den gedaagde genomen, persisteerende als inde selve cum expensis

Contra

Den timmerluijden Gerrit Pietersz bootsgesellen op 't jaght den Samson, ende Evert Voort in desen Casteele beschuldigde over vechten en snijden met den anderen gedaagde

Den gedaagde Gerrit Pietersz seght soo beschonken geweest te zijn, dat niet weet, met den anderen gevoghten, veel min de gesneden ende gequetst te hebben, opstellende versoekende des gedaagdens genadige reght

Den Eijsscher voor replicq persisteert

Den gedaagde van gelijken voor duplicq

Den Raadt doende recht condemneert den gedaagde Gerrit Pietersz, den halven dagh op 't houte peerdt gestelt te werden, verbeurende daarenboven een maandt gagie pro fisco, beneffens voor meesterloon ende costen, ontseggende voorders den Eijsscher

Sijne

sijnde Eysscher op laste vanden meergem.de Cordt soort gedaan

Idem in qualiteijt als voor"
"en - - - - - - - - Eysschende

De Eysschende exhibeert in raade des selffs schriftelijcke Eysch, ende conclusie tegens de ged.e genomen, persisteerende als in fine van dien cum expensis

Contra

Manuel Alberts en Carel Janssen mar"
"rijkeren vanden Chialoup vanden vrijburger Pieter de Goedt, tegenwoordigh in dienst der E. Comp.e naar de Manado vertrocken, over geplegede on"
"behoorlijcke admodiatie, ende laten ontvaren van deselve Chialoup, ged.en

De ged.en geven seer frivole schriftelijcke antwoorde onder forma van requeste, daar bij blijvende persisteren

De Eysschende voor replijque persisteert

De ged.en van gelijken voor duplijque

Partheijen versoeken regt

De raadt doende regt condemneert de ged.en soo lange aan 's Comp.s gemeene wercken sonder loon off gagie buijten de kettingh te arbeijden, tot dat de gem.e Chialoup van Pieter de Goedt van Manado ende Chianwu sal weder om gekomen zijn, verban"
"nende daar en boven voor de conditabile amende ijder drie rijxd.rs voor den armen, cum expensis

De Eysschende exhibeert in raade seeckere acte bij de guarnisoen boeckhouder S.r Daniel van Vliet in desen Castele gestelt, waar op

S.r Gerbrant Proost Coopman en administrateur in die qualiteijt, ende als President vanden weeskamer - - - - - - - - - Eysschende

Conditie

hendrik Cors Zaltz.e in sijn leven bottel in dienst der E: Comp:e, als mede vader en wettelijke man der gem:e, is debet dese aan d'E: Comp:e over saldos te quaat gebleven de somme van - - - - ƒ 125:-, als mede sekere obligatie, waar inne de gem:e somme, benevens nog 150 ƒ die de gem:e hendrik Cors aan de weeskamer altoos voor redit van de kinderen van Jan Jacobsz Schagtleven is gebleven, bekent staat, dese bij de gem:e voor mij gesw:e secretaris dese sekere getuijgen gepasseert dese gelevert, die volgende versoeken voldoeninge volgens presentatie ofte bij faute van dien, dat sullen hebben te stellen cautie dese borge voor de gem:e somme Cum expensis

De ged:e andries Cors presenteert voor sijn part d' eene helfte te betalen, versoekende dat sijne stiefmoeder, als mede verobligeerde, d' andere helft betalen sonde

Contra

Andries Cors onderbottel in dienst der E: Comp:e sone ende erfgenaam van hendrik Cors Zaltz.e in sijn leven opperbottel in gem:e dienst, ende aurora Cors des selffs agtergelatene weduwe om te komen tot betalinge van 125 ƒ die de gem:e hendrik Cors Zaltz.e bij slot van reck.e aan d E: Comp:e is debet gebleven, item over 150 ƒ bij des selffs overlijden:

Jan Langloÿs ass.t voor deese selffs schoonmoeder de gen.e Aurora, geproduceert in raade seekere attestatie voor mij gesw.e clercq geduurende twee getuygen op gisteren gepasseert, waar mede bewijst dat den ged.e Andries Cors sijn vader zal.r voor deese selffs overlijden belooft heeft de selve schulden te betaalen, seggende verders dat den selven Andries al reede de eenige slaaven tot hem genomen heeft, dienvolgende sustineert dat den selven voor de volle betalinge sal moeten instaan

Andries Cors voor repliq: geproduceert in raade seekere transport van de gen.e slaaven, waar bij deese selffs vader zal.r heeft verklaart, die aan sijne soone gecedeert te hebben in voldoeninge, onder voor sijn part in twee schialoupen die sij 't samen gemaakt hebben, onder waar voor niet gehouden heeft

Den eysscher persisteert

partijen versoeken regt

overlijden aande heer weesm.r te procureeren onder behoeven vande kinderen van Jan Jacobz te agteren gebleven, volgens obligatie daar van bij gen.e deffgenaamen verleght, gedaagde en

Den raad doende regt condemneert den ged.e Andries Cors de g'eyste somme te volle te voldoen mette costen, laatende hem verders in sijn geheel om sijn guarrand 't intenteren daar ende alzoo

Fredrik:

Fredrick Vogelaar Zold.t in dienst der E: Comp:e . . . . . . Eysscher

den Eysscher exhibeert in raade seeckere copije testament aan hem gemaakt bij den Corpl. Hans Wilhelm Siebe Zal:r gepasseert voor A. de Beaumont boeck=houder op 't jagt Commenes wael den secretaris geleijcke de dato 10e January ao. 1684, ver=soeckende approbatie van 't selve

Contra

Sr. Daniel van Vliet onder=coopman en guarnisoen boeckhouder, als Curateur ad lites over de naalatenschap van d'E: Comp:e afgestorven dienaren, om te komen sien approberen ofte disapproberen seeckeren testamente bij den Corpl. Hans Wilhelm Siebe Zal:r aan den Eysscher op den 10e January passado gemaakt, in dese qualiteijt gedde.

den gedde in dese qualiteijt insisteert dat 't selve testament van geheelder waerde moet blijven (door dien de nodige ende gerequireerde clausulen, te weten het stellen van de heeren bewinthebberen ter cameren daar de testateur voor uytgevaren is tot oppervoogden, en voor deselve te goet hebbende ende verdienende maandt gelden, als mede de verclaringe van den testateur dat daar door niemandt het wereldt te kort en heeft gedaan, niet en sijn g'insereert maar g'omitteert, parte persisteert

De raadt niettegenstaande eenige van de principaelste clausulen in testamenten noodigh sijn uytgelaten, accordeeren den Eysscher sijn versoek, den selven testamente mits desen approberende, (door dien de selve clausulen voor g'insereert, de insighte eenige van deselve genoeghsaem bekent is, dat de meeninge van den testateur soodanigh ende te goeden is geweest, ende dat sulx eenlijck is toekomende bij faute van den boeckhouder, werdende daarom den

Curateur:

847

Curateur ad lites bequestaan ende in sijn gebede geladen, om sijne actie tegens de selve t'institueren daar ende alzoo

Eijsse-boek Compe - - - - - - Eijsse-boek

de Eijsse-boek geexhibeert in raade hebbende testament aan bedez gemaakt bij de Zold. Ja. Crijnderse Zal. gepasseert voor mi. Tiel. Evenaud Coetseboudt ge. jagt. de lamson en seekere getuijgen de dato 2 Xbris January ao 1680 versoekende approbatie van de selve

Albert Wernerse Zold. in dienst deser E:

de Curateur, daar niets tegen hebbende, stelt de zake in handen van den raadt

Contra

Sr. Daniel van Vliet onder coopman in qualiteijt als boen, om te komen sien oppe-sede seekeren testament by den Zold. Ja. Crijnderse Zal. aan bedez Eijsse-boek gemaakt, ged.

de raadt, onaengesien de wanschuld, dat daar bij niemand te kort is gedaan, ende geen naaste erffgenamen heeft gelaadt, uijt de selve testamente is geladen, ende mits de curateur daar niets tegens heeft, accordeert de Eijsseboek zijn versoek te approbatie van de selve, soo ende gelijk hij doet bij deser

naar het afflopen, valle de rolle geexhibeert de marijnier abraham de la Croix seekere requeste, daar bij versoekende om van sijne gewesende huijsvr. magdalena de roy ge... ... Julij ao 1677 over begraven overschot met de Christen Clements door Christiaen paulusse bij de agt... raadt:

't Raadt van Justitie dezes Casteels ge=ordonneert, wettelijcken gescheij=
=den te werden, ende bij gelegentheijt wederom met den andere te
mogen trouwen ___

waarop den raadt gelett hebbende, werdt den Supp.te = sijn versoeck
toegestaen, ten insighte alreede hunne medebelievers metten anderen
ge=treuwt ende geteelt hebben, ende geene kinderen van hun meer
in 't leven zijn onderstondt: quod attestor [illegible]
Joost Gijsbertszen anno gesw.n Elders ___

Donderdagh den 4.e April A.o 1680 ordinarisse vergaderinge van Justitie
gehouden presentibus omnibus excepto den fiscaal Andries Oloffsz.
op den toght ___

Cornelis Pieterssen pagtelaer vanden Sterken drancke
als Eijsch=er - - - - - - - - Eijsscher

Contra

Frans Jansen vrijmardijcker over 't Sluijten
van Sterken drancke op ontij ged.e ___

den Eijsscher repliceert in raade leever
diverse gerecolleerde attestatien tot verificatie
dat den ged.e op ontij arrack vercoght heeft,
dienvolgende versoeckt dat den selven volgens
den pagtbrieff mede alsoock overgelevert
sal werden ge=condemneert in de boete van
25 r.x met confiscatie van den aangebra=
gten drancke cum expensis ___

den ged.e versoeckt copije vande stucken en
dagh om te doen prout consilij ___

den raadt stelt copije en dagh ___

den Eijsscher versoeckt volgens presentatie Iedez - - - - - - - Eijsscher
=catie metten consten leverende tot verificatie

van dien:

van die over soo veel sijn de extract uijt
twee brieven door den ged:e gebragt uijt
amboina

den ged:e seght de geprætendeerde goederen
niet gehadt te hebben, ende niet te
weten te wete waar de zegge goederen
is, als sijnde op ontbij, wanneer het niet de
... daar gestrandt waren,
wegh gespoelt

Contra

dienden, tot restitutie van de zelve,
eenige lappen als andersints aan
hem in amboina vertrouwt ende overge=
levert om aan den Eijsch=ter te bestellen,
volgens sijn de extract uijt twee dierghe
brieven, ged:e

den raadt houdt de zake in statu ende surcedentie tot naader
bewijs, de costen ten definitiven statevoeren

den Eijsch=ter exhibeert in raadsvoluer malou lids & mijslids borgen al=
maniale obligatie van 15 rds bij den ged:e hier ... Eijsch=ter
onderteekent ende dato 3:e January passo=
dien volgende versoekt voldoeninge cum
expensis

Contra

den ged:e bekent de geprætendeerde somme geruil Stijx vrijborgen tot betalinge
wel ontfangen te hebben, maar seght van 15 rds aan den selven in amboina
sul... op afkortinge van sijne verdiende ... boote, ged:e
gagie geweest te zijn, voor dat soo lange
op de ... van de Eijsch=ter & broeder
gevaren heeft

den Eijsch=ter persisteert voor replij

den ged:e van gelijken voor duplij
versoekende sijn guarrandt te mogen
hebben

partien gedagen ... aan den raadt

den raadt:

de raadt doende regt, condemneert den ged.e tot de eysch te v. voldoen mette costen, laatende den selven in syn geheel om syn guarandt te versoeken daar het geraden vindt

den Eysch. versoekt voldoeninge volgens Ordz.
presentatie cum expensis — Eysch.

Contra

den ged.e bekendt schuldt, maar segt paulus de noot mardyke ... uit te leveren om te betaalen, ... van vyff ..., spruytende van huyrde, ...
versoekende dat den Eysch. soo lange gelieven geduld, ged.e wilt patientie hebben, tot het selve sal betrout hebben, seggende niette min, daar over tot nog toe niet gemaent off aangesproken te syn

den Eysch. segt het contrarie te ... aangesproken te hebben, dienvolgende persisteert voor replyq

den ged.e van gelyken voor duplyq persisterende versoeken regt

de raadt doende regt condemneert den ged.e inde betalinge van het geeyschte met compensatie vande costen

den Eysch. versoekt voldoeninge volgens Ordz.
presentatie cum expensis — Eysch.

Contra

851

Contra

Cornelis Jacobsz Mardijcke over schult van drie ses lest jaaren van geleent geldt, ged.e

De ged.e kent schuldt, maar segt niet te hebben om te betaalen, dienvolgens versoekt dagh

De Eijsch.r voor replijcq

De ged.e voor duplijcq

De raadt doende regt, condemneert den ged.e (ged.e Eijsch.r) te voldoen mette costen

Contra

Joannes vander Meersch ass.t uijt ragt van manuale volmagt van den ouderlingen Jeurgen Davidt Potgieter tegenwoordig ... Eijsch.r

Vander Meersch uijt ragt van seekere brieff aan hem door m.r David Potgieter ged.e versoekt restitutie van 16 maanden maandelijxe padij, die den ged.e door de schepen off Battavian ... m.r David vertrouwt waren, ende sander last vercogt heeft cum expensis

Contra

Jan van Outrieve serg.t in dienst der E. Comp.e tot restitutie van 16 maanden maandelijxe padij, die in bewaringe voor den Eijsch.r gehadt, ende sonder sijn weeten vercogt heeft, ged.e

De ged.e segt van David Potgieter soo veel padij in bewaringe aangenomen te hebben, maar dat deselve in den landtmans huijs stondt, de welke tot tweederhande reijsen geklaagt hebben, dat die niet en konden bergen, dienvolgens, dat daar mede gedaan hoefde sijn wel gevallen, soo ... als de Eijsch.r m.r David Potgieter den ged.e bevoolen heeft, hebbende deselve vercogt voor twee en twintigh st.s de maadt, presenterende de daar van geprocedeerde penningen te restitueren,

den: E.r

De Eijsch=ter voor replycq seght de selve
zadij meerder waarde gewest te zijn, ver=
soekt daeromme dat die bij gecommitt=
=eerdens magh getaxeert, ende de prijs
gestelt werden, waar naar de ged=e die sal
moeten betalen

De ged=e voor duplycq stelt de saake
aan 't oordeel vanden agtbaren raadt,
versoekende regt

De raadt doende regt condemneert de ged=e de versogte 16
maaten zadij a twee=en=twintigh stuijvers ider maat te
betalen, met compensatie van costen

De Eijsch=ter exhibeert in raade hebbende Jacob van Driest stierman op het Jagt
manuaele procuratie aan mr= David Bedro, uijt =kragte van volmagt van
potgieter, bij hentie van Driel in de amboneesche borger Hendrik van
amboina verleent, de welke de Driel - - - - - - - - - Eijsch=ter
Eijsch=ter uijt handen vanden selven
mr= David heeft geligt, uijt =kragte
van seekere manuaal brieffie hem bij de
gemelde van Driel daar toe verleent, om
selve in persoon, volgens last, tegens
de ged=e t' ageren, die volgende versoekt
voldoeninge volgens presentatie
=cum expensis

Contra

De ged=e versoekt ende sustineert, dat Joannes vander Meer[illegible] ass=t in
dienst der E: Comp=e schuldigh [illegible]
10 Rd= volgens manuaele obligatie

De: ged=e

de Eijss=hedt sal hebben ordre te leveren
procuratie ende bewijs vande gemelte
hendrick van driel, om de geeijsste
somme in sijne naem ende onder sijne
quitantie te mogen ontfangen, offte
bij gebreke van dien versoeckt dat de
Eijss=hedt sal verklaert werden in
desen niet ontfanckelijck, ende ge=con„
demneert inde =costen deser instantie
parto persistunt, P= versoecken
regt

den raadt doende regt, ontseggen de Eijss=hedt sijne Eijssche
in desen genomen, vermits niet behoorlijcken bij procuratie
en doceert de mandato, condemneerende den selven inde costen
van deser instantie onder stondt quodt attestor
in was geteekent Joost gijsbertsen anno geswn
clercq

Donderdagh den 23e maij Ao: 1680 ordinarisse vergadering
der justitie gehouden presentibus omnibus

de Eijss=hedr repliceerende sijne gedaene replijcq, versoeckt dat den ged=e sal werden te dupliceren	Andries oloffsz Rolff Langh fiscael nomine officij . . . . . Eijss=hedt
	Contra
de ged=e exhibeert in raads schriftelijke duplijcq concluderende ende sluijten anno persisterende als inde selve	Jan Coeling vrijburgher aldaer om te du„plieren ordentelijck voorn
	de ged=e:

de Eysch=toor remonstreert dienvolgende van voor„
deren procedure salvis novitatibus, versoekende
mitsgaders naardere visie van de gedieerde stucken

de ged= remonstreert in den gevalle van
gelijken, versoekende dat de gestelde borge
van sijne borgtogte mits deesen sal worden
ontslagen

de Eysch=toor sustineert ter contrarie

de ged= persisteert

de raadt accordeert de Eysch=toor de versogte visie van stucken
blijvende Interim de gestelde borgtogt in staadt rigeur

de Eysch=toor exhibeert in raade sekeren
beedigede attestatie, benevens de gecolleerde
interrogatorium, ende des gevangens eijgen
vrijwillige gedaane en geconfronteerde confessie,
tot verificatie van sijne schriftelijke Eysch,
ende conclusie in fine van dien tegens de
gevangen op boeije genoomen, persisteerende
als mede voor, cum expensis

Idem als voor. Eysch=toor

Contra

Jan Barteldz Jonge mattroos in dienst
der E: Comp:, over dieffstal alhiers
ter stede gevangen ende ged:

de ged= versoekt genadigh regt
de Eysch=toor voor replijcq
de ged= voor duplijcq

de raadt doende regt condemneert den gedaagde den eerstkomende
dag mede Jouff= op de bassaar ofte merckt plaats metten
gestoolde dingen op het lijff te sitten metten costen

de Eysch=toor exhibeert in raade sekeren
beedigede attestatie, benevens des ge„
„vangens eijgen, vrijwillige gedaane en

geconfronteerde:

Idem als voor. Eysch=toor

Contra

gedetineerdes confessie tot verificatie
van sijne schriftelijke eysch ende conclu-
sie in fine van dien tegens den gevange
genomen, persisterende als inde selve
cum expensis

Contra

Cornelis Ryk van antwerpen soldaat in
dienst der E. Compe, ordt quetsen van
Robert lyffstyge, vande vrijborger Cornelis
Pietersz alhier schuldig gevangen
ende gedde

Den gedde persisterende bij sijne gedane
confessie versoekt genadige regt
Den Eysscher voor replicq
Den gedde voor duplicq

Den raadt doende regt condemneert den gedaagde drie halve
dagen op 't houte peert te sitten, verbeurende daarenboven drie
maanden gagie pro fisco, behoudens het meesterloon en
de costen

Den Eysscher geexhibeert in raade hebbende 't eedt als voren - - - - - Eysscher
transport van de vrij jonge by de gedde
versogt, behoudens dat selve eygen vrij-
willige gedaan. de gedetineerdes confessie
tot verificatie van sijne schriftelijke
eysch ende conclusie in fine van den
tegens de gevangene genomen, persisterende
als inde selve cum expensis

Contra

Sara Jansz vrijgegeven slavinne van
Anna Jansz Zalr ordt 't vercoopen
van de vrije jonge alhier schuldig
gevangen ende gedde

Den gedde segt door desen troubele tijden in noode
gebrocht te sijn, ende dat daarom de
genoemde jonge tot haar behoefte versogt
heeft als meynende daar actie aan gehadt te
hebben, om te comen tot betalinge van
alsulcke schulden, als dese selffde jongens
moeder bij haar gedde gemaakt
heeft

Den raadt

De raadt houdt dese saake in statu en sur=ceantie tot nader bewijs van stucken, principaal de laste vanden =opperh[illegible] dese, ordonnerende, dat de selve voor eerste raadt bij provisie in besloote ogtenissen sal gestelt werden de =osten tot definitive salverende

De Eijsscher versoekt voldoeninge vol,, gens presentatie met de =osten — Gerrit Stip vrijborger alhier .... Eijsscher

De procureur Hasselbergh voor de gedaagde versoekt dat de Eijsscher sal hebben te blijken, dat door de gedaagde in dienst aen,,genomen, ende gehouden is, ende voor hoeveel p[er] maent, offe anders dat de Eijsscher sijne over schuldt van 31½ rd bewijsende tot Eijsscher sal werden aengeseijt metten costen — Contra Pieter Lider Jurgelijk vrijborger alhier saake van verdiende gagie en =ostgeldt

De Eijsscher presenteert het selve te gedaagde blijken

De raadt stelt dese saake tot nader bewijs in statu en sur=,,ceantie, de =osten tot definitive salverende

De procureur Hasselbergh voor de Eijsscher segt dat de gedaagde op het arrivement van het jagt de Samson alhier, hebbe gelicht des Eijsschers praauw offe oombaij, om in Compagnies dienste naer boort te comen, de geweldigder om sekeren Zoldaat daniel vanden velden genaamt af te haalen, ende de andere om andere dienste voor de pagter vanden sterken dranck Cornelis Pieterse alhier te doen, versoekende vergoedinge vande selve praauw ter bedrage van 25 rd cum expensis — Contra Pieter Lider vrijborger alhier Eijsscher

Contra

Gerrit Flix vrijborger, ende Govert Wagemans gewesene in dienst der E: Comp:e, tot voldoeninge van de ordonnantie bij hem vande Eijsscher gelevert, ende achtervolgens gedaen

Gerrit Flix seght niet anders te weten voor- schreven goed overgevaeren te zijn

Govert Wagemans bekent de selve prauw geleent te hebben, maer seght die wegh gedreven te zijn

Eijsscher versoeckt dat de gemelde prauw bij den agtb:e raadt sal werden getaxeert

de ged:en oordeelen dat de selve niet meer dan 20 schellingen waert is, niets daer voor in Amboina is gekost geweest

Partijen persisteren

De raadt stelt deselve saake in handen van den heer ter benoemde gecommitteerdens, om de selve naeder ondersoght te hebben, te den rapporte consilij

De Eijsscher versoeckt voldoeninge volgens presentatie, ende mits non comparitie der ged:e versoeckt deffault eerste ende dinghdaghsel pro salvando

Jacob ... Corp:le in dienst der E: Comp:e - - - - - - Eijsscher

Contra

Carel Jansen Mardijcker over schuldt van derthien rx, waer voor de Eijsscher niet meer dan een slechte gouden armringe in pandt heeft

De raadt stelt deffault eerste ende dinghdaghsel pro 1e ordonnerende de Eijsscher de versetten armring om redenen te liquideren

Hebt welke de Eijsscher bij desen is doende in handen van mij gesw:n clercq onderstondt quod attestor ende was geteekent Joost Gijsbertsen ambt gesw:n clercq

vrijdagh den twaalfde maij A°. 1690: Extraordinaire vergaderinge der justitie gehouden in 't Casteel de Goede Hoop praesentibus omnibus

Andries Oloffsz de Lofszangh fiscaal nomine officij - - - - Eijsscher

Contra

hendrik baarentsz, andries mangelis, pieter stadt stuurluijden, jan de wolff hoogbootsman, robbert schurt schieman, pieter telligruijsen chirurgijn, jan vande Cruijsen zeijlm., jacob vermeulen quartiermeester, Claas Jansen, matthijs pietersz, jan boris, willem jansen, robbert hendricksz mattroosen, jan mulder corporael en domingo padagas zeijlm. der mardijckers alle geweest op 't jagt d' Experiment beschuldight over het onbehoorlijk rapport van hun reijs voor Saldanha alle haar gedaagdens

de Eijsscher gepresenteert in raade seekere aanteekeninge bij de gedaagdens op 't jagt d' Experiment voor Saldanha gehouden, benevens seekere articulen ende vraagpoincten bij de selve beraamt, werdt tot verificatie van sijne schriftelijcke Eijsch ende conclusie ingevolge van dien op heeden tegens de gedaagdens genomen, persisterende als mede selve cum expensis

hendrik baarentsz segt, dat sijn best meijnt gedaan te hebben

andries mangelis segt mede schuijt geweest te sijn om naar 't vlot te gaan

pieter stadt segt mede sijn best gedaan te hebben

jan de wolff segt agtervolgt te hebben 't geen hem is belast geweest,

jan vande Cruijsen, en jan mulder seggen haar best gedaan te hebben

Claas Jansen van vliessen segt niet anders dan gelijk hij gesien heeft.

jacob vermeulen en robbert schurt seggen haar best gedaan, ende haar last agtervolght te hebben

de Eijsscher voor replicq

de gedaagdens voor duplicq

de raadt:

De raadt doende regt, condemneert de gedaagde hendrick baar-
zeultze, en verclaren den selven nadese onwaerdigh en onbequaem
d'E: Comp:e in eenige qualiteijt meer te dienen, blijvende egter
gehouden alles 't geene bij d'E: Comp:e op reeckeningh agterstaet,
als mattroos en 9 p:s m:t in te dienen, werdende d'andere
tot discretie van d'overigheijt van ampt en gagie gesuspendeert,
veroordeelende hem der maendt gagie ab [illegible],
cum expensis pro rato

De Eijsschers de laatst gediende duplijcq sijnde als voren - - - - - - - - Eijsschers
desen gedaegde hendrick de [illegible] annexeeren
stucken gerequireert, ende daerinne
eenige importantie gevonden hebbende:
versocht dagh tot nadere
productie

Contra

Jan Roeling vrijborger alhier om te [illegible]
sijn versoeken nadere productie in saecke
over als voren

De raadt gehoort hebbende 't versoek vanden Eijsscher
houden dese saacke, om redenen, in 't geheel in statu ende
surceantie, de costen ter diffinitive stellende

De Eijsscher exhibeerdt in raade seeker hendrick van moro [illegible] in dienst der
copije testament ende [illegible] gemaackt E: Comp:e - - - - - - - - Eijsscher
bij hendrick jansz van haarlem Zal:r
matt:r wat den bij leeffde jongst [illegible]
geweest op 't jaght de Ganse, gepasseert voor
mij [illegible] en [illegible] getuijgen de dato
9:e april passado, versoekende approbatie
vanden selven

Contra:

Contra

De curateur ad lites versocht copye vande g'exhibeerde testamenten, ende dage om te doen prout consilij,

S'r Daniel van Vliet onder coopman in guarnisoen boeckhouder, als curateur ad lites over de naalatenschap van s'Comp'ies geaffixeerde dienaren, om te connen sijn approbeeren ofte disapprobeeren beide testamenten bij de matt's Hendrick Jansen van Haarlem en Willem Eijssbodt gemaeckt, qualitate qua ged'e

De raadt accordeert de ged'e de versochte copye ende dage onder staet quaet attestatie en was ondergetekent Joost Gijsbertszen Anna gesw'n Elders

Donderdaghs den 13e Junij A° 1680 ordinarisse vergaderinge van Justitie gehouden in 't Castiel Orangie presentibus omnibus

De Eijssbodt exhibeert in raade seeckere geextendeerde attestatie, behelsende des gevangens eijgen vrijwillige gedaane confessie tot verificatie van sijne schriftelijcke Eijsch ende in fine van dien tegens de gevangen op bodie genomen conclusie persist, versoeckende als inde selve conclusie expediti

Andries Oloffzen Loffzvangh fis. adl nomine offi[ci]j - - - - - Eijssbodt

Contra

Contra

Den gedaegde versoeckt genadighe regt —

Den Eysscher concludeert voor replijcq —

Den gedaegde voor duplijcq —

Willem [illegible] qualitate qua Jongstpr Eysscher op 't Jagtschip den Coninck amsterdam, ende gedaegde den [illegible] aldaer [illegible] gevangen ende gedaegde —

Den raadt gehoort ende gesien hebbende den schriftelijcken Eysch ende conclusie tegens den gevangen op hoedie genomen, ende verder de geexhibeerde geeombineerde attestatien, ende des gevangens eijgen confessie, ende voorders gelette hebbende, waer op te letten stond, doende regt condemneert den gevangen ende gedaegde drie halve dagen inde Juffrouw gestelt, ende alsdan voor den rondt jaar inde kettinge geslooten ad s. Compe gebruikt werden sonder loon off gagie t' arbeyden, ende daer naer tot matt[illegible] gestelt te werden, verbeurende daer en boven den maandt gagie pro fisco, ende thien [illegible] voor het gestoolene aende Eygenaer te restitueren, met de costen —

Den Eysscher exhibeert in raads [illegible] als voren - - - - - - - - Eysscher —
geeombineerde attestatie tot verificatie
van sijne schriftelijcke Eysch ende in fine
van dien tegens den gedaegde genomene
conclusie persisteerde als inde selve
cum expensis —

Den gedaegde versoeckt copije van de geexhibeerde stucken, ende dagh om te dienen
[illegible] consilij —

Contra

Den Stierman Marten Swart [illegible],
Jongstpr in dier qualiteijt Eysscher ende
[illegible] de [illegible], om het schriftelijcke
[illegible] van de selve [illegible] te [illegible]
antwoorden, gedaegde —

Den raadt:

Den raadt fiscal — Eysch en dagh

Den Eysscher repliceerende sijne gedaene Eysch ende conclusie op de rolle genomen, versoekt antwoordt aliàs recht

Cornelis Pietersen, schagter vanden [illegible] drambo in Molucco . . . . Eyssch

Den gedaegde dupliceert in raade tot antwoordt seggende [illegible] mede bewijst, niet te weten waer de versochte leggen gebleven is, ende dat gedaene drank versocht heeft om iets te sluyten, maer uyt noodt zagou voor geruylt, niet geen gelt hebbende om deselve te betaelen, ende de rest uyt last en ordre vanden Legaet van Batchian, diewelcke [illegible] versoekt dat den Eysscher sijne Eysch dat werden ontseijt met de costen

Den vrijborger Frans Jansen om in saake over als voorschreven te antwoorden — gedaegde

Den Eysscher voor repliecq

Den gedaegde voor dupliecq

Den raadt stelt dese saake in handen vande commissarissen Sr Gerbrandt Proost, eerste en Sr Dirk de Glodijn, tweede administratie, beide uyt den selven collegie, om de selve naeder ondersoeckt ende partijen tamen mede gehoort hebbende, daer inne te doen rapport consilij, de costen ten definitiven staete ende

geduit.

de Eysscher exhibeert in raade seecker copije testament ad lectum gemaeckt bij pieter bolle Zal:r geboortigh van Sluijs in vlaenderen in sijn leven jongman en vaendrigh in dienst der E: Comp:e ged: passeert voor mij gesw:e clercq en getuijgen de dato 30:e maij passado versoeckende approbatie vanden selven

Gerrit Ma[illegible]on luijtenant in dienst der E: Comp:e - - - - - Eysscher

Contra

S:r Daniel van Vliet onder=coopman en guarnisoen boeckhouder ten comptoire malaijo, als curateur ad lites over de nalaetenschap van S:r Comp:e assistor, en dienaren, om te sien sijn approberen offte disapproberen seeckere testamente bij den vaendrigh pieter bolle Zal:r ad lectum Eysscher gemaeckt, qualitate qua gedaegde

de curateur ad lites daer niet tegens hebbende, stelt de saecke in handen vanden agtb:e raadt

de raadt gehoort ende gesien hebbende den gemelden testamente, benevens d'antwoordt vanden curateur ad lites, accordeert den Eysscher sijn versoeck, den selven testamente approberende, ende voor goet ende van waerde verclarende, soo ende gelijck sij doen bij desen onderstondt quod attestor en was geteekent Joost gijsbertsz anno gesw:de clercq

Gecollationeert accordeert
Malaijo in 't Casteel Orangie
desen 31e augustij A:o 1680
Quod attestor
[illegible] Ameshoff gesw:e clercq
1680

865

Op huijden desen 8e augustij Ao 1679 compareerde voor
de gecommitteerdens ondergenoemt Erasmus Claassen van
Emden bosschr in dienst der E: Compe, den welken buijten eenige
pijne of banden heeft beleden ende geconfesseert soo ende gelijk
hij doet bij desen, ter requisitie van Andries Oloffszen fiscael
etc.

Soo waar ende waaraghtigh is, dat nu geleden den 16e Julij
passo hij confessant was inde gemene kroegh al hier
sittende op de tafel, dronk aldaar een flesch bier al
waar tusschen drie en vier uren bij hem confessant is gecomen
seeckeren Soldt Dirck Stuaert genaamt, den welcken tegens
den confessant tot twee à drie maalen met sijn blooten
degen heeft gekapt ende gesteken, smijtende diversse steenen
naar sijn confessants hooft (sonder dat hij confessant
weet, eenige woorden, oft questie met den selven Soldt gehadt
te hebben, ja selfs hem niet te kennen:) wanneer hij confessant
vande gemelde tafel spronk, ende den gemelde Soldt naar
buijten den pagger ginck, blijvende hij confessant aldaar inde
kroegh noch een weijnigh over en weder gaan, tot eijndelijk
wilde uijtgaen, meijnende dat den meer gemelde Soldt wegh
ende daar niet meer omtrent was, quam hij confessant
aande deur vanden pagger, ende de selve willende uijtgaen,
kreegh een steen op sijn lijff, die den voorsz Soldt naar hem
confessant hadde gesmeeten, ende trock met eenen sijn degen
uijt, steeckende kappende daar mede naar hem confessant
het welk hij confessant siende, sagh aldaar een dienaar vande
Justitie met een houwer op sijde, wiens houwer hij confessant
uijtte schede trock, sonder te weten oft den selven dienaar
hem den houwer soude hebben gegeven, oft dat hij confessant
hem den houwer met gewelt soude hebben affgenomen, met
welken houwer hij confessant den gemelde Soldt, naar
een weijnigh schermutserens onder malkander, den hoen

In sijn

In sijne rechteren arm gaff, gaande soo wedder inde kraegh niet wetende dat hij den selven Soldt= gequetst hadde ——

Aldus gedaen ende geconfesseert malaijo int Casteel Orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie van gerbrant proost, coopman en administrateur, ende Joannes Franssen winkelier, bede uijt den achtb= raade van Justitie hiertoe gecommitteert In margine stonde ons present en was geteekent gerbrant proost, & Joannes Franssen, onder stondt ~~[illegible]~~ ter oirconde (?) van den confess lager stondt quadt attestor en was geteekent Joost ghijsb= Anne geswe clerq. ——

Op huijden desen 19e aug= Ao 1679 compareerde voor de gecommitteerdens ondergenoempt voor de tweedemael den voors= confessant, de welcke sijnde gegeevene confessie woorde tot woorde voorgelesen sijnde, seijdt ende bekent alnoghe niet naader te weten dan dat allen 't selve alder is geschiet, gelijke inde selve geschreven staat. ——

Aldus gedaen ende gereolleert malaijo int Casteel Orangie datum en Jaare ut supra ter presentie van gerbrant proost coopman en administrateur, ende den manhafften luijtenant Jodocus Cronbuijsen leden uijt den achtb= raadt van Justitie hiertoe gecommitteert in margine stondt ons present en was geteekent gerbrant proost, & Jodocus Cronbuijsen, onder stondt Redamus laasen lager stondt quadt attestor en was geteekent Joost ghijsb= Anne geswe clerq. ——

Op huijden

Op huyden desen 12e Augusty Ao. 1679 Compareerden voor de gecommitteerdens ondergenoemt: Jacob Lourensz, ende Joannes Franciscus Marselis vrijburgers alhier, de welke sonder inductie oft persuasie van iemanden, dan alleenlijk in faveur van justitie, ende presenterende des versoght sijnde, hebben verclaart ende geattesteert soo ende gelijk sij doen bij desen, ter requisitie van Andries Oloffz: fiscaal &c.

Dat waar ende waaraghtigh dat nu geleden de 16e Julij passado naar middagh, ontrent een uur of voorens, naar gissinge, dat de Zoldaat: Dirck Stuaert vanden bossr: Erasmus Woloffzen gequetst was, bij eersten attestant was staande voor de deur van sijn huijs, van waer heeft gesien dat de gemelde Zoldt: was in sijn hemd staande inde poort aande brugh van 't schilderhuijs ofte voorburgh, hebbende sijn blooten degen inde handt, daar mede swetsende ende dreygende tegens den voorsz: bossr: Erasmus, die voor sijns attestants huijs was staande, dat hij buijten soude komen, willende ende dreygende met hem te veghten, hebt welk hij attestant siende, seyde tegens den selven bossr deese oft diergelijke woorden, wat, dit gij slight, gaat maar naar binnen, dat sal beter wesen, dronken, alswanneer den selven bossr tegens den voorsz: Zoldt: seyde, wat hebt ik niet u te doen, gaande soo naar de brugh op, niet wetende oft daar in gegaan was ofte niet, blijvende de Soldt: daar nogh een weijnigh staan swetsen, gingh weghs, nemende sijnen wegh naar de Cassaar toe, sonder dat hij attestant iet voorders weet, ofte gesien heeft, verclarende hij tweede attestant dat hij, staande in sijn huijs met den vrijburger Niclaes Bartholomeuszen, heeft gesien dat de gemelde Soldt: sonder rock aan, in sijn hemd, met de blooten degen

in sijn:

In sijn handt, is komen geloopen van de bassaar, drijvende
de gemelde kroeghe In, sijnde hem korts daar aan weder
uijtcomen, stekende sijn reghter arm om hooghe uijt de...
welken seer bebloet was, vallende de sold:t aanstonts
aen ter aerden verclarende niet meer dies gesien te hebben

Alle 't geene voorss:n staat verclaren sij attestanten te
wesen d'oprechte, suijvere ende sincere waerheijt pre-
sisterende als boven ——

Aldus gedaen ende gepasseert Malajo in Casteel
Orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie van
gerbrant proost coopman en administrateur ende de
ende den manhaften luijtenant Judocus Cromhoutsen lede
uijt den Achtb:re raade van Justitie hier toe gecommitteerde
In margine stonde ons present en was geteeckent
gerbrant proost, en Judocus Cromhoutsen onder stond
het x merk van Jacob lourensen en Joannes franciscus m
lager stondt quod attestor en was geteeckent Joost g
Anne gesw: clercq ——

Op huijden desen 19:e Aug:s A:o 1679 compareerden
voor de [illegible] voor de gecommitteerdens ondergenoemd
de voorss:n attestanten, de welke hunne gegevene attestatie
van woorde tot woorde voorgelesen sijnde, verclaren deselve
In alle haere poincten te wesen waeraghtighe met will
ende oftie begeerende dat daar In 't minste iets bij offte
affgedaen soude werden, presenterende ende persisterende
als boven. ——

aldus:

Aldus gedaen ende gecollatioeert Malayo int Casteel Orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie van gerbrant proost Coopman en Administrateur, ende de manschappen luytenant Judocus Cromhuysen leeden uyt de Agtb.e raade van Justitie hier toe gecommitteert, in margine stonde ons presentie en was geteekent gerbrant proost, & Judocus Cromhuysen onder stondt het merk van Jacob lourensen & Joannes franciscus mitsgaders lager stondt quod attestor en was geteekent Joost ghel.m Anne gesw.m Clercq

Op huyden desen 15.e Aug.o A.o 1679 Compareerden voor de derdemal voor de gecommitteerdens ondergenoemt de voors.e attestanten, de welke hunne gegeven attestatie andermaal van woorde tot woorde voorgeleesen sijnde, verklaarden alnoch de selve in alle haare pointen te wesen waarheijt, niet willende ofte begeerende, dat daar int minste iets bij ofte afgedaen soude werden, daar bij onveranderlijk blijvende persisteren, ende bij de gecommitteerdens ondergenoemt beide attestanten daar op afgevraaght sijnde de selve des waarheijts, hebben sij deselve, met een onbeschroomt gemoet, opgesteeken vingeren, ende dese uytgedruckte woorden, soo waarlijk helpe ons godt almaghtigh, in hunne handen afgelijt ende gepresteert.

Aldus gedaen ende beedight malayo int Casteel Orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie van

van dirk de gheijn, onderkoopman en Cassier, ende
Joannes Fransen winkelier leden uijttens agtb:re raadt van
Justitie beijde tot gecommitteerde onder stondt toet [illegible]
van Jacob laurentsen en Joannes Franciscus mosterd, in
margine stondt ons present en was geteekent dirk
de gheijn, en Joannes Fransen, lager stondt quod attestor
en was geteekent: Joost Ghibz: Anne gesw: clercq.

Op huijden desen 29e Julij Ao 1679 compareerden voor
de gecommitteerdens ondergenoempt, hans michiel baal-
rentsen, pieter Jansen frits, soldaeten, ende pieter Jansen
meijer bosschieter, de welke sonder inductie oft persuasie van
iemanden, dan alleenlijk in faveur van Justitie, ende
presenterende des versogt sijnde, hebben verclaart ende
geattesteert soo ende gelijk sij doen mits desen ter requisitie
van andries oloffz: fiscaal etc.a

Soo waar ende waeragtiglijk is, dat mij geleden den 19e
Courant sij lieden deese attestanten waren inde kroogh om
een sopien te drinken, alwaar ontrent vier uren hebben
gesien, dat de broek van den sold:a nicolaas hedder ontrent
de sack heel opengescheurt was, de welke sulx gewaar
werdende sagh naar onder de tafel alwaar sij seegen liggen
sold:t marten Jacobsen, ende bij hem de bloot mes met
deselfde scheede, soo dat den selven marten daar voor aan-
gesproken wierd, wanneer den selven naar buijten gaende

[illegible]

broek sijn degen uijt, het welke den eersten attestant siende,
nam hem den selven aff, en stack hem weederom in de schede,
het welk gedaen sijnde gink hij attestant naar 't fort
sonder meer gesien te hebben, seggende den tweeden attestant
dat den gemelde marten daar naar weder inde kroegh quam
hebbende sijnen blooten degen op den rugge in sijn handt, den
welken hij attestant van agteren vatte ende hem ontweldi-
gede, waarom hij marten hem attestant ook inden arm
beet, ende gaff alsdoen den degen aanden tapper, die den degen
hem weederom in sijn schede stak, doende hem naar buijten
ende naar sijn fort gaan, verclarende den laatsten attestant
te sijde de voorsz. broek opengesneden was op de tafel gesien
te hebben, wanneer den gemelte marten hem attestant
onder de tafel begeerde de voeten [illegible], ende heeft mede van-
gelijken onder de tafel bij hem gesien liggen, wanneer naar [illegible]
staeden den selven marten naar buijten de deur gink, ende den
tapper gaf hem aldaar sijnen degen weederom wanneer marten
naar sijnen hoet versocht, de welken den tapper Fransoijs
Sijmonsz hem willende geven, stack den meer gemelde marten
met sijn degen den tapper mis ende, inde post vande deur, het
welk den tapper siende kreegh een bamboes, om sigh daar
mede te defenderen, ende daar mede willende naar den selven marten
slaen, kapte marten den gemelde tapper met sijn degen inde hande,
quetsende hem datter 't bloet uijtsprongh —
allen 't geene voorsz. staat verclaren sij attestanten [illegible]
d'oprechte suijver, ende sinceren waarheijt, presenterende
als boven. ——

Aldus gedaan ende gepasseert Malaijo int Casteel
Orangie datum ende Jaaren ut supra ter presentie vanden

Manhasses:

Manhaften luijtenant Judocus Cromhuijsen
ende Joannes Fransen beijde leden uijt den agtb:
raade van Justitie beide los gecommitteert onder stond
Laurs michiel Baarentsen . het + merk van pieter Jansz
Smith, de het + merk van pieter Jansen meijer In marg
stondt ons present en was geteekent Judocus Cromhuij
Joannes Fransen, lagerstondt quadt attestor
en was geteekent Joost glijcke Ne Anne gesw:e clercq.

Op heden desen 25en Jullij Ao 1679 Comparerden
voor de tweedemaal voor de gecommitteerdens ondergenoe
mpt, de voorsz attestanten die welke hunne gegeven
attestatie van woorde tot woorde voorgelesen sijnde,
verclaarden de selve In alle hadre poincten te wesen waa
raghtigh niet willende ofte begeerende, dat daar in iemands
iets bij ofte afgedaan sonde worden, persevererende ende
persisterende als ende selve

Aldus gedaan ende gerecolleert malayo Int Casteel
Orangie dartum ende Jaare ut supra ter presentie van
dirk de gheeijn onderkoopman en Cassier ende matthijs mo
ckman opperchirurgijn leden uijt den agtb:e raade van
Justitie beide los gecommitteert onder stondt Laurs michiel
Baarentsen, het + merk van pieter Jansen Smith en het
+ merk van pieter Jansen meijer in margine stondt ons
present en was geteekent

geteekent

Geteekent Dirk de Gheijn Matthijs Wolckman
lager stondt quadt attestor den was geteekent Voort
ghisz:ne Anne, geswo:ne Clerq.

Op huijden desen 25e Jullij ao 1679 Compareerden
voor de gecommitteerdens ondergenoempt, Jurriaen Ledermans,
Dirck Jacobsz, ende Cornelis Jacobsz Zold:ten in dienst der E:
Compe:, de welke sonder inductie oft persuasie van
iemanden, dan alleenlijk in faveur van Justitie, daer pre-
senterende des versoght sijnde, hebben verclaart ende geatte-
steert soo ende gelijk sij doen bij desen ter requisitie van
Andries Oloffsz:ne Fiscaal deses:a

Hoe waar ende waaragtigh is, dat in geden den 16e
Courant sij attestanten waren inden gemelden kroegh drinkende
met malkanderen een flesche bier, alwaar op den tafel was sitt-
ende seeker Bott:er Erasmus Rodloffsz:ne, bij den welken tusschen
dien en vier uren is gekomen seekeren Zold:t Dirk Stuaart sonder
rock aan, in sijn hemdt, hebbende sijn degen half uijt de
schede, ende veerdigh om uijtte trecken, seggende soo tegens
den voorsz: Erasmus Rodloffsz:ne, gij hebt mijn rock gestoolen,
gij sult hem ook wedergeven, ende Erasmus antwoorde daar op,
heert ik en hebb uwen rock niet, ik en hebb hem ook niet ge-
sien gij liegt als een schelm ende den anderen schudde wederom,
gij hebt hem gestoolen, het welk Erasmus hoorende, sprongh
vande tafel af, ende gaf den anderen een slagh op sijn
wangen, waarmede den Zold:t naar buijten liep, ende Erasmus hem
naar, loopende van gelijken een dienaar van Justitie hem bijde

naar, tot:

naar het inde deur vande Buijtenpagger, verclarende sijlieden
eerste attestatie niet anders te weten ofte gesien te hebben
ende bij laatsten attestatie verclaart wel gesien te hebben, dat
Erasmus Rodolffz.o den houwer vanden gemelden dienaar inde han
hadde, sonder te weten hoe ofte waar die gekregen had, met
welcken hij naar den Soldaat, ende den Soldaat naar Erasmus over
en weder kapten, tot den gemelden Erasmus sijn partheij een
hoop op sijn regterde arm bragte, datter 't bloet uijt sprong

Alleen (geen voorsz. staat verclaren de attestanten te weten)
d'opregtere, suyvere ende sincere waarheijt, presenterende
als boven.

Aldus gedaan ende gepasseert Malaijo int Casteel
Orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie van dirk
gheijn, ondercoopman de Cassier, ende Matthijs Molckman
Oppercherurgijn leden uijt den agtbaren raade van Justitie hier
toe gecommitteert onder stondt het H merck van Jurriaen
Lodermansz, het D merck van dirk Jacobsen, en het 11 merck
van Cornelis Jacobsen, in margine stondt ons presentie
en was geteekent dirk de gheijn, matthijs molckman
lager stondt quod attestor en was geteekent Joost
ghisbertsz. Ame gesworene clercq.

Op huijden desen 12e Augustij Ao 1679 Compareerden
voor de tweedemaal voor de gecommitteerdens ondergenoemt
de voorsz. Attestanten, de welcke hunne gegevene attestatie van
woorde tot woorde voorgelesen sijnde verclaarden deselve in alle
haare poincten te wesen waaragtigh niet willende ofte
begeerende dat daar iets minste iets bij ofte afgedaan sal
werden, persisterende, ende presenterende als inde selve.

aldus

Aldus gedaan ende gerecolleert Malaijo int Casteel Orangie dato ende jaare ut supra ter presentie van Gerbrant Proost, coopman ende administrateur, ende den manhafften luijtenant Jodocus Cromhuijsen, beijde uijtten agtbaren raade van Justitie hiertoe gecommitteert; onder stondt het merck van Jurrien Leermansen, het merck van Dirck Jacobsen ende het merck van Cornelis Jacobsen, in margine stondt ons present ende was geteekent: Gerbrant Proost, Jodocus Cromhuijsen, lager stondt quod attestor ende was geteekent: Joost Ghisbertsen Anne gesworen clercq.

Op huijden desen 19e Augusto Ao 1679 compareerden voor de gecommitteerdens ondergenoemt voor de derdemael de voorschreven attestanten Jurrien Leermansen, ende Dirck Jacobsen, zijnde Cornelis Jacobsen op den togt ende absent, de welke voor de derdemael hunne gegevene attestatie van woorde tot woorde voorgelesen zijnde, verclaerden, voor soo veel als hun aengaet, alnoch deselve in alle haere poincten te wesen waaragtigh, niet willende ofte begeerende, dat daar int minste iets bij ofte afgedaen soude werden, daar bij onveranderlijk persisterende, ende daar op bij de ondergeschreven gecommitteerdens hun afgevraeght zijnde de eede der waarheijt, hebben deselve met een onbeschroomde gemoet, opgestekene vingeren, ende deese uijtgedruckte woorden Soo waarlijk helpt ons godt almaghtigh, den selven haeren eedt affgeleijt ende gepraesteert.

Aldus gedaen ende beedight Malayo int Casteel

Orangie:

Orangie datum ende Jaare ut Supra ter presentie van gerbrant proost coopman en administrateur, ende den manhaften luijtenant Judocus Cromhuijsen leden uijt den Aghtb:re raade van Justitie hier toe gecommitteert onder stondt het + merck van Jurriaen hermanse het + merck van dirck Jacobsen, in margine stondt ons presente en was getekent gerbrant proost, Judocus Cromhuijsen, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost gijsb:rtse Anne gesw:ne clercq.

Op huijden desen 9:e 8ber A:o 1679 compareerde voor de gecommitteerdens ondergenoempt Susanna geweesene slavinne van marta pardra Zaligde, de welke bekende verclaarde, ende confesseerde soo ende gelijk sij doet bij desen, ter requisitie van andries oloffsz: advo: fiscaal etc:a

Dat waar ende waaraghtigh is, dat nu geleden twee a drie dagen de voorleden d' eerste attacque alhier in de nachten geschiet is, sij confessante met haere meesteresse Zaligde seeckere gelt ter somme van de hondert en tachentigh rd:s het welke sij dede in twee sackiens in d' een hondert en in d' andere sluijtende 't selve soo inde kist, alwaar ook present is geweest de mardijker gobban vomideeb, naer 't welk sij de gemelde kist braghten inde goddom van Jan roeling, ende naar dat de vernachte affgebrandt was, braghten die binnen deses fortresse ter woonhuijse van den cassier Joannes fransen, verclarende sij confessante den sleutel van de selve kist altijts gehadt te hebben, tot den sterffdagh van

voorsz:e

voorsz. haar meesteresse marta pardra zaeliger, wanneer sij dien gehandigheden aan de vrouw van den rijsborger Jacob hen-„drickz, verclaerende voorders dat sij confessante ten tijde de kist hebbende komen was, deselve twee maal heeft geopent, om daar een silvere olie doosjen, behoorende den mardijker Jan lopes, uijt te krijgen, het welk sij d'eerste reijse niet en conde vinden maar voor de tweedemaal, wanneer sij die opende In presentie van de huijsvr. van Jacob hendrickz kreegh het selve doosjen daar uijt, ende overhandighde 't selve aan den voorsz. lopes, seggende dat de gemelde mart pardra zaeliger naar dat sij 't selve gelt getelt hadde, daar van honderd rijxd. aan Joannes francisius marselius hadde getelt. ———

Aldus gedaan ende geconfesseert Malaijo In 't Casteel Orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie van Joannes fransen, Cassier, ende matthijs molckman, opperchirurgijn beijde uijt den agtb. raade van Justitie hier toe gecommi„tteert, onderstondt het merk van de Confessante In margine stondt ons present en was geteekent Joannes fransen, Matthijs Molckman, lagerstondt quod attestor en was geteekent Joost gijsb. Anne, gesw. clercq ———

Op huijden desen 3e 8bris Ao. 1679 Compareerden voor mij Joost gijsbertsen anne gesw. clercq van den agtb. raade van Justitie In molucos present die getuijgen ondergen. namentlijk ronnerdes mardijker alhier, de welke sonder Inductie oft persuasie van Iemandt, dan alleenlijk In faveur van Justitie, heeft getuijgt ende verclaert soo ende gelijk hij doet bij desen ter requisitie van andries oloffz. fiscaal alhier ———

Soo waar ende waeragtigh is, dat attestant, op den 9e. [illegible]
passado, sijnde twee dagen te vooren dat d' eerste attacque
alhier in ternate is geschiet, is gekomen ten huijse van m[...]
pardra sadligee, versoekende vande slavinne susanna [...]
bouilie toebach, de welke met haare meesteresse [...]
[...], ende bij vande voorsz marta gesien sijnde, versogt[...]
van hem attestant, dat hij wat wilde helpen mede tellen,
welke hij dede, bevindende soo en wonder [...] getelt, dede [...]
in een sackien, doende dat met de voorsz slavinne in de kist
bergen, gelijk sij ook agtereenvolgende, ende telden alsdoen dan
rest van t gelt, sijnde nogh tagtentigh [...] waar onder [...]
mede en op, ende deden 't selve in een ander saeckien, doende dat
bergen in de kist bij 't voorigen, gelijk ook geschiede. ——

Alle 't geene voorsz staat verclaart hij attestant te wesen [...]
oprechte, suijver, ende sincere waarheijt [...] ende
[...], ——

Aldus gedaen ende gepasseert malaijo aan 't Casteel
Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie van
Joannes franciscus marschalk, ende Jan roeling, vrijburgers [...]
als getuijgen hier toe versogt onder stondt het + m[...]
vanden attestant, in margine stondt ons present [...]
geteekent: Joannes franciscus marschalk, Jan roeling, lager [...]
quadt attestor en was geteekent Joost gijsberts Anne [...]
[...]. ——

Op heden desen 9e 8ber Ao 1679 compareerde voor de ge[...]
mitsgaders onder genoemde voor de waerheit en voorsz[...]

attestant

Attestant, de welke zijnde geduurende attestatie van woorde tot woorde voorgelesen zijnde, verclaart de selve In alle zijne po„ „incten te wesen waaraghtigh niet willende ofte begeerende, dat daar In 't minste iets bij ofte affgedaan zoude werden, persisterende ende persisterende als vooren ———

Aldus gedaan ende gerecolleert Malaijo In 't Castiel Orangie datum ende Iaare ut supra ter presentie van Ioannes Fransz Cassier ende matthijs Molchman opperchirurgijn beide uijt den agtbare raadt van Justitie beide als gecommitteerde onder stondt het + merck vande attestant, in margine stondt ons present en was geteekent Ioannes Fransz, matthijs molchman, lager„ stondt quod attestor en was geteekent Boott gijsb. amne gesw. clercq ———

Op huijden desen 10 octob. Ao 1679 compareerde voor de gecommitteerdens ondergenoempt voor de Ordinaris de voorss. attestant, de welke noghmaels zijnde geduurende attestatie van woorde tot woorde voorgelesen zijnde, verclaart alnoghmaels de selve In alle haare poincten te wesen waaraghtigh niet willende ofte begeerende dat daar in 't minste iets bij ofte affgedaan soude werden, daar bij onveranderlijk blijvende persi„ „steren, ende hebbende daar op bij de gecommitteerdens affgevraagt zijnde de eedt der waarheijt, heeft de selve met de onbe„ „schoonont gemoet, opgestelde vingeren, ende deese uijtgedrukte woorden, soo waarlijk helpt ons godt almaghtigh, ten bevinde handen affgeleijt ende gepraesteert ———

Aldus:

Aldus gedaan ende ter ordinarij malaijo In 't Casteel Orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie van Joannes francus Tassulo, ende de manhaften luijtenant Judocus Cromhuijsen, beide uijt agtb.e raadt van Justitie hier toe gecommitteert onder stondt het + merk vande attestant In margine stondt ons present en was geteekt. Joannes francus Iudocus Cromhuijsen, lager stondt quadt attestor Cum geteekt. Joost gysbertsz. anne, gesw.e clercq

Op huijden desen 3.e 8.bre a.o Comparecrden voor mij Joost gijsbertsz anne gesw.s clercq vanden agtb.e raade van Justitie In moluccos present die getuijgen onder genoemt niclaas Carelsen ende Joannes franciscus marselis vrijborgers alhier, de welke sonder Inductie oft persuasie van Iemand dan alleenlijk In favour van Justitie, door presentcerende des versogt sijnde, hebben verclaart ende geattesteert soo ende gelijk sij doen bij desen ter requisitie van Andries Olofsz. fiscaal etc.a

'T waar ende waerachtigh is, dat hij eerste attestant nu eenige Jaar geleden, van marta pardra Zaliger heeft ontleent aen pandt de somme van vijftigh rd, ende hij tweede attestant verclaart vande selve ont leent te hebben In mede pass.o de somme van hondert rd, sonder dat oijt nader hant Iemand van hun attestanten, iet vande voorsz. marta Zaliger heeft geleent oft ontfangen

Alle 't geene voorsz. staat verclaren sij attestanten te wesen d' oprechte, suijvre, ende suijvere waarheijt presenteerende 't selve te

bevestigen

aldus:

Aldus gedaan ende gepasseert malaijo aan 't Casteel Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie van olivier de koning corp:le ende Jan roeling vrijborger alhier, als getuijgen hier toe versogt. onder stondt niclas barto„ „lomeus Joannes franciscus marsl:de, in margine stondt ons present en was geteekent olivier de koning, Jan roeling, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost gijsb:ts anne, gesw:n clercq.

Op huijden desen 9:e 8:ber A:o 1679 compareerde voor de gecommitteerdens ondergenoemt de voors: attestanten de welke hunne gegevene attestatie van woorde tot woorde voor„ „gelesen sijnde, verklaarde de selve in alle haare poincten te wesen waaragtigh, niet willende ofte begeerende dat daar in 't minste iets afgedaan soude werden, maar verclaart bij eersten attestant daarenboven, dat hij de gemelde somme tot nogh toe niet ten volle heeft voldaan, ende den tweeden attestant verclaart de gem:de kwandeel te betaalt tehebben aan Jacob laurensz als schoonvader van de gem:de marta pardra zaliger, ende dat binnen a twalff dagen na de haar doodt

Aldus gedaan ende gepasseert malaijo in 't Casteel Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie van Joannes fransen casser, ende matthijs molckman gecommitteerdens hier uijt den agtbaren raadt van Justitie hier toe gecommitteert onderstondt niclas bartolomeus, Joannes franciscus marsl:de, In margine stondt ons present en was geteekent Joannes fransen, matthijs molckman, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost gijsb:ts anne, gesw:n clercq.

Op huijden desen 10e octob: A° 1679 Compareerde voor de gecommitteerdens ondergenoempt voor de derdemael de voors: attestanten de welke nogh eens hunne gegevene attestatie ende verclaringe van woorde tot woorde voorgelesen sijnde verclaarden alnoghte de selve in alle haare poincten te wesen waaraghtigh, niet willende off begeerende dat daar inniets iets bij off affgedaan soude worden, daar bij mits desen onveranderlijk blijvende persisteren, ende hun daar op bij de gecommitteerdens affgevraeght sijnde des waarheijts hebben de selve met den ouden gewoonte opgestekene vingeren ende dese uijtgedrukte woorden, soo waarlijk Helpt ons godt almaghtigh, in hunne handen affgelijt ende gepresteert.

Aldus gedaan ende bedeijght malaijo in 't Casteel Orange datum ende Jaare ut supra ter presentie vanden manhaften luijtenant Judocus Cronkuijsen, ende Joannes Fransen Cassie leden uijt den agtbaren raade van Justitie beide als gecommitteerde onderstonde niclas Bartolomeus Joannes Franciscus mas Eelde In margine stonde ons present en was geteekent Judocus Cronkuijsen, Joannes Fransen lager stonde quod attestor Joost gijsberts Anne gesworen clercq.

Op huijden desen 19e octob: A° 1679 Compareerden voor mij Joost gijsbertsen anno gesworen clercq vanden agtbaren raade van Justitie der molukkos presente de getuijgen ondergenoempt Jan parijs schaffer ende Crijsaco robijn corporaal de welke sonder inductie off persuasie van iemanden, dan alleenlijk In faveur van Justitie dit presenterende, des versoght sijnde, hebben verclaardt ende geattesteert, soo ende gelijk sij

doen bij

doch bij desen ter requisitie van Andries Olofsz.= fiscaal deses
Tollvaar ende waaragtigh is, dat nu agt á tien maanden,
sonder den precisen dagh offe datum ont houden te hebben,
geleden, sij attestanten 's avonts over elff uren, sijn gekomen
uijt den huijse vanden geweldiger Govert Waegemans, en sijnde
om den hoek door de negorije gegaen, wanneer, onderwegen den
tweeden attestant tegens den eersten seyde, sijnde ontrent den
huijse van Willem Jacobsen, komt laat ons hier sien, wij sullen
hier veel ligter de pade bij malkanderen vinden, waar op sij
aande deur gingen cloppen, de welke niet eerder wiert open
gedaen dan dat den eersten attestant sprak ende kennisse dede
dat hij daar was, seggende doet maar open, wij en sullen uw
geen quaat doen, wanneer Elisabeth Wilmsen de selve deur
open dede, ende sij attestanten binnen traden, vonden daar nie„
„mant anders dan den mardijker Carel Jansen sittende op de
doggo doggo oft bambosen bank, bij den welken de genoemde
Elisabeth van gelijken ginck sitten, nemende het pinang
bekken op haeren schoot, sonder dat sij attestanten iet
vorders gesien hebben, wat onder de selve was omgegaen
ende geschiet, behoudens de gemeijne geruchten.

Allen 't geene voorsz. staat verclaren de attestanten te
wesen de opregte, suijvere, ende sinsere waarheijt, presen„
„terende als boven.

Aldus gedaan ende gepasseert Malaijo in 't Casteel
Orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie van
Cornelis Ringdrijk Bodebouwer, ende Hans Jurriën aneelen
stadts bode als getuijgen hier toe versogt onderstondt
het + merk van Ericaart de roulin, in margine stondt ons
present en was geteekent Cornelis Ringdrijk Hans Jurriën wen,
lager stondt quadt attestor en was geteekent Joost gijsb.ⁿ anno
gesw. clercq.

op huijden

Op huijden desen 11e octob:re A:o 1679 compareerden voor mij Joost gijsbertsz ameng[?] geswo:e clercq vanden Agtb:re raadt van justitie der moluccos present de getuijgen ondergenoemt hans Jurriaen melles Corp:e, ende Jan vandommes sold:a bijde In dienste der E: Comp:e de welke sonder Inductie oft persuasie van Iemanden, dan alleenelijk In faveur van justitie de[n] presente waarde, des versogt sijnde, hebben verclaart en geattesteert, soo ende gelijk sij doen bij desen, ter requisitie van andries olofsz:en fiscaal deser

Dat waar ende waaragtig is, dat sij Comparanten op gisteren avondt te vijff uren hebben gesien, dat den onder chirurgijn m:r daniel laurentius is gekomen van 't verbant uijt de hooft wagt, naar 't groot bolwerk om aldaar van gelijken te verbinden, alwaar den tweeden attestant op schildwagt staande van hem den plaester versogte, den nevens nog eenige anderen, de welke den selven m:r sonder eenige tegenspreeken voorthielp, wanneer den Corp:e Jan deeb van boven 't bolwerke den lamboor naar den meester stuurde, commanderende hem boven te comen, tegens wie den meer gem:e m:r seijde, dat den corp:e wagte, ik en wil niet comen, want hij benevens nog eenige te verbinden hadde, het welk den lamboor hem corp:e ginck rapporteren, waar op den corp:e den andere soldaat beneden stierde, met ordre aan der gem:e meester te vraagen oft hij comen wilde oft niet, oft de duijvel oft corp:e sonde hem komen haalen, tegens de welken den m:r seijde, ik en wil niet comen, dat den corp:e (cum reverentie gesprooken) mijn gat cust, het welk den selven sold:t van gelijken aan den Corp:e ginck aandienen, alswanneer den Corp:e selver beneden quam, seggende nogh eens tegens den m:r, wildij niet komen, de duijvel sal u[we] haalen, dreijgende alsoo den m:r met eenige rottinghe

slaegen:

slagen maar toen, waar op de m.te niet anders en — antwoorde, als, ik gaen ik gaen.

Allen (genoemde voorsz. staat verclaaren de attestanten te wesen d'oprechte, suijvere, ende sincere waarheijt persisterende als boven.

Aldus gedaen ende gepasseert Malaijo in 't Casteel Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie van Cornelis Ringeruijk boeckhouder, ende Hans Jurrien Winckel stadts bode als getuijgen hier toe versocht onder stondt Hans Jurrien merk, Jan van Dammen, in margine stondt ons present en was geteekent Cornelis Ringeruijk, Hans Jurrien Winckel, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost Gijsbertsz: Anne Geswoore clercq.

Op huijden desen 29e octob.r a.o 1679 compareerden voor de tweedemael voor de gecommitteerdens ondergenoemt de voorsz. 3 attestanten, de welke hunne gegevene attestatie van woorde tot woorde voorgelesen sijnde, verclaarden de selve in alle haare poincten te wesen waaragtigh, niet willende oft begeerende dat daar in 't minste iets bij offte affgedaen soude werden, persisterende ende persisterende als inde selve.

Aldus gedaan ende gerecolleert Malaijo in 't Casteel Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie vande manhaften luijtenant Judocus Cromhuijsen, ende Joannes Franssen Cassier beijden

uijt den:

uijt de Agtb:en raade van Justitie hier ter geconi=
=mitteert onder stondt Laans Jurrien mets, Jan van damme
In margine stondt ons present en was geteeckent
Judocus Cromhuijsen, Joannes fransen, lager stondt
quadt attestatie en was geteeckent Joost gijsb: anne
gesw:en Clercq

Op huijden desen 23e Octob:r A:o 1679 Compareerden voor
mij Joost gijsbertsen anne gesw:en Clercq vanden agtb:en
raadt van Justitie In molucco, present de getuijgen
ondergenoemt Christoffel mulder ende david van
Zegten In dienst der E: Comp:e, de welke verclaarden
ende g'attesteert, soo ende gelijck sij doen bij desen, ter requi=
=sitie van Andries Oloff Zoo fiscaal etc.

Toe waar ende waaragtigh is, dat sij declaranten
op gisteren ontrent den avondt vanden E: Hr: gloor:e
Robbertus padtbrugge, met eenige Zoldaaten
ende mardijkers per de landtschuijt ende de corcorre sijn
gesonden geweest naar de rivier van Calingammer om
aldaar eenige alfoeren te ontdecken, die men seijde
met de vaertuijgh daar te sijn, alwaar gecomen sijnde
sijn wel ontrent twintigh man naar landt ende bin=
=nen den bougt het boschwaart In gegaan, om te sien
oft daar iets vernaamen, ende niets vindende sijn wed=
=rom met malcanderen door 't water naar de
Corcorre ende daar op gegaan, alwaar sijnde vond

sij att[...]

Zij attesteren dat hunne pistoolen nat waeren ge-
worden, de welke sij daerom losten ende affschooten, gelijke
om de selve reden de Corp^el Everaert Tillion, ende
Jacob Pietersen hunne snaphaenen losten, sonder eenige
Consent daer toe te vraegen, het welke sij declaranten
siende, verboden dat niemant meer hunne snaphaenen
off musquetten souden affschieten, seggende, soo se dat op Malaijo
hoorden, sij souden dencken datmen hier doende waeren, waerom
het op de voorn. oock gelaeten is, wanneer, de Mardijkers de
gom oft Tiffa beginnende te slaen, die van den Steenbock
vijff off sess musquet schooten deden, sonder dat sij declaran-
ten weten, om wat reden sulcx geschiede.

Alleen 't geene voorsz. staet verclaeren sij declaranten te
weten d'oprechte, suyvere, ende sincere waerheijt pre-
senteerende, des versocht sijnde, alles 't selve met solemnelen
eede te bekrachtigen.

Aldus gedaan ende gepasseert op Malaijo in 't Casteel
Orangie datum ende jaere ut supra ter presentie van
Willem Theunnemans assist., ende Hans Jurriaen Wiencke,
stadts bode, als getuygen hier toe versocht onderstondt
het + merck van Christoffel Mulder, David Haak,
In margine stondt ons present en was geteekent
Willem Theunemans, Hans Jurriaen Wiencke, lager stondt
quod attestor en was geteekent Joost Gijsbertsz
Anne, gesw. Clercq

Op huyden desen 29en octob. Ao 1679 compareerden

voor de

voor de twee demael voor de gecommitteerdens ondergenoemt, de voorgeschr. declaranten, de welke hunne verclaringe van woorde tot woorde voor gelijck sijnde, getuygen deselve in alle haare poincten te wesen waaragtigh, niet willende ofte afgedaen souden werden, persisterende, ende persevererende als inde selve. ——

Aldus gedaan ende gerecolleert malaijo int Casteel Orangie, datum ende jaare ut supra in presentie vande manhaften luijtenant Jodocus Cromhuijse, ende Joannes Franse Cassier, leden uijt de Agtb. raade van Justitie beide als gecommitteerde onderstondt het + merk van Christoffel mulder, David tools, In margine stondt ons present en was geteekent: Jodocus Cromhuijse, Joannes Franse, lager stond quaad attestor en was geteekent: Joost gijsb. anne — gesw. Clercq. ——

Op huijden desen laatsten Octob. Ao: 1679. Compareerde voor de gecommitteerdens ondergenoemt Andries Jurriaense van Christiania Sold.at In dienst der E: Comp.e de welcke bekende ende confesseerde soo ende gelijck hij doet bij desen, ter requisitie van Andries Oloff. fiscaal etc. ——

Tee waar ende waaragtigh is, dat hij confessant niet onlangs geleden in desen loopende maant uijt de Lande vanden Sergt. op 't groot bolwerk heeft gestoolen eenen broek vanden selven Sergt. niet laat [illegible] wanneer hij confessant inde Lande was gevonden om aldaar

fl: [illegible]

flesch daar uijt te haalen, welk bekendt hij aande gerigte dienaar domingo belooft vereeght voor twaelff stuijvers, bekennende daarenboven indecorp-de guarde vande hoij vande soldaten rijder coleber van gelijken een kemdt gestolen te hebben, het welk hij aande coopslaegde dirk vooght voor aghtien stuijvers vercoght heeft, seggende sulx gedaan te hebben, niet niets te eten hadde, ende om daar voor cost te coopen.

Aldus gedaan ende geconfesseert malayo in 't Casteel Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie vande manhafften luijtenant Judocus Cromhuijsen, ende Matthijs molckman leden uijt den agtbaren raade van Justitie beide hier toe gecommitteert onder stondt Andries Jurriens, in maargine stondt ons present en was geteekent Judocus Cromhuijsen, matthijs molckman, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost Gijsbertsz Anne gesw. clercq.

Op huijden desen eersten novemb. ao. 1679 compareerde voor mij Joost gijsbertsz Anne gesw. clercq vanden Agtbaren raade van Justitie, der molucos, en in presentie de getuijgen onder genoemt, maria sirera bouijsr. vanden sergeant Jan vanden Cruijsse, Christijna falvadoor bouijsr. vanden vrijbergde Françoijs Sijmonsz, ende angella pardea bouijsr. vanden

mardijcke

Mardijker Johan Romieros, de welke sonder Inductie
oft persuasie van iemanden, dan alleenlijk in faveur
van Justitie, ende presenterende, des versocht sijnde
hebben verclaart ende g'attesteert soo ende gelijk
sij doen bij desen, ter requisitie van Andries Oloffsz.
fiscaal etc.a

Soo waar ende waaraghtigh is, dat sij attestanten
hebben gesien, opden selven dagh, dat marta parera
Zaliger overleden was, dat de huijsvrouw vanden vrij-
burger Jacob laurensz, uijt desen fortresse dede haalen
de kist vande voorsz overledene, de welke sijnde
presentie van hun attestanten opende, sij sijnde om
daar een paar doodt laakens om doot lichaam gete
leggen, in 't selve te decken, uijt te haalen, want de
overledene het selve altijts in haar kist hadde gehadt
ende tot dien sijnde bewaardt, welke kist g'opent
sijnde, sij konden het voorsz doodt kleet daar in niet
vinden, ende was daar niet anders in dan twee Zaratsen
een sackien met geldt, staande reght tegens de kist
aan, ende eenige andere rommeling, sonder de selve te
kunnen noemen, want het eenemaal de kist over
hoop ende 't onderste boven lagh, sonder iets voorder
gesien te hebben, waar over de vrouw van Jacob
laurensz, ende andere vrouwen daar bij sijnde ten
hoogsten waren verwondert, datter niet meer
inde selve kist en was, want sij wel wisten datte
gemelde overledene Zaligh, altijts van alles
wel waren versien geweest, verclaarende de laatste

attestant

Attestante gehoort ende gesien te hebben dat de voorsz overledene weduwe drie dagen te vooren sij gestorven is aan haare slaaven Commandeerde, de voorsz kist, dan die liet in 't fort staande, te halen, waar inne de slaaven hem heel onwillig toonde, slaande het selve met eenige slagen wedero aff, gelijk de tweede attestante van gelijken verclaart ge-hoort ende gesien te hebben dat marta pardra zal:e selffs op den dagh dat sij overleden is, aan haaren grooten Jongen nogh belaste de voorsz kist te halen, die welke het vaan gelijken affsloegh, soo daat de selve kist niet gehaalt en is, dan naar haar doodt als voorsz staat

Alle 't geene voorsz staat verclaren sij attestanten te wesen d' oprechte, suijvere ende sincere waarheijt presen-terende als boven.

Aldus gedaan, ende gepasseert Malaijo Int Casteel Orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie van paulus harkzen aff= ende hans Jurrien, wiencke stadtsbode, als getuijgen hier toe versoght ende stondt het + merk van maria ferera, het + merk van Cristina salvadoor, en het + merk van angella pardra, In margine stondt ons present en was geteekent Paulus Harkzen, hans Jurrien wiencke, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost gijsbertsz Anne gesw: clercq.

Interrogatorium.

Interrogatorium gedaen maeken bij off van wegens den E: fiscael Andries Olofsz:e omme daar op g'examineert te werden, den Ordeslagh vande ondergenoemde en genomineerde gecommitteerdens, onder vraghe te werden, den geweesene Commendant van 't fregat d' Roodebaarte, tendtijde Stierman in dienst der E. Comp:e, althans alhier gevangen —

1:

Wat order hij vanden E: Gouvern:r op sijn jonghste vertreck met den luijtenant Mons:r Cromhuijsen, na de Jlolo, hadt ontfangen —

Antwoort niet anders dan dat hij den last vanden gemelden luijt:t soude volgen —

2:

Off hem g'interrogeerde niet swaarigheijd gemaakt, dat hij sigh naer de begeerte order vanden selven luijtenant soude moeten reguleren. —

is boven beantwoort —

3:

Off hem niet en is bewust geweest dat den luijtenant order hadt, omme den vijandt hart nechigh — en onverdeeltlijk bevonden werdende, aan te tasten,

Seght tot sulx vanden luijtenant verstaan te hebben —

4:

Wat order hem g'interrogeerde door den luijtent voorsz:e is gegeven geworden in 't aantasten vanden vijandt —

Antwoort alleen wel kant den klaar te maaken om 's morgens daar aan den vijandt aan te tasten —

antwoort

5:

Off hem den 9en stantij geen order wierdt gegeven, om zijn met de adsist. Paulus Harkes naer Sawoe te transporteeren, en aldaer tot naerder ordre patt houden voor aen de mondt van d'Rivier—

Antwoort Ja—

6:

Off hem door den luytent. niet geint. nogh yets meer geen commandeeren aen bevolen was—

Zeght niet anders, dat hij wel op zijn boord zoude zijn—

7:

Off hem g'interrogeerde de brieff vande heer gouverneur aen de luytent. gesonden niet duis voor geleesen geworden in den toght van Solor—

Antwoort Ja—

8:

Off den inhoudt van dien niet en heeft verstaen, in sonderheyt voor soo veel 't hem aenginge—

Antwoort Ja.—

9:

Wat hem door d'heer gouverneur dan ook in gemelte brieff aen bevolen is geweest—

Zeght als in de 5e en 6e articulen—

10:

Wanneer van Solor is vertrocken ende wanneer voor Sawoe aen heer is gekomen—

Zeght tot de 9e stantij 's avonts vertrocken te sijn, ende de 5e daar aan 's naermiddaghs g'arriveert—

Offshoorn

11:

Seght van neen

12:

Seght sulcx niet gedaght te hebben, maar heeft altijts met de schiltwaart hoort, de boot naa landt laaten gaan

13:

Seght niet anders vooren, maar wel gesien te hebben dat sij van veere altijden, van waar sij d'onse niet en konden bedriegen oft beschadigen.

14

Antwoort, soo dickmaels als in sijn register daar van aangeteekent is

15:

Seght uijt vijands handen de sagou wel ontfangen te hebben, maar niet aan landt, want sij de selve bij d'onse aan boot braghten

16:

Antwoordt Ja

11:

Off hem ook gelast is met d'vijanden eenighe spraecke te houden, ende eenighe witte vlaggen verthoonen

12:

Off inden beginne ende op d'eerste verthooninge van vijants witte vlagh, niet en heeft vernomen, dat haere voornemen was om d'onse daermede te bedriegen,

13:

Off hij t'selve nogh naderhandt niet ge,,maeckt, is ontwaer geworden

14:

Off hij de boot tot vijff a 6: maelen op verthooninge van d'vijandts witte vlaghs niet en heeft naer landt gesonden

15:

Off ons volcq niet aen landt, en selffs uijt handen vande vijanden sagou weer, en boonen ontfangen

16:

Off hij niet commando en opperste gesagh aen boordt en heeft gehadt

17:

17:

Antwoort Ja ende dat verscheyde vanden Coopme ende andere sijn vrijwilligh neder gegaen sijn

Off ons Volcq niet allenskens door hadt — en met sijn believen aen sijn gevaren —

18:

Seght niemant daar van geinstigeert te hebben, ende dat 't selve noch so gelijke als het gebraght is, aen boort staat —

Off hij ook yemande aen ons volcq gegeven vande Sagou weer niet — ingehitst geinstigeert —

19:

Seght hem selve van 't volck verhaelt geweest te sijn, wanneer hij aan boort quam, sonder te weten hij met de Sagu weer voorgehadt hebben, behalven 't gene hem vanden luijtenant daer van verhaelt is —

Off hij voor desen op Bangaij niet en tweede geworden heeft van den vijandt, doch noch geen oorloghs was aengeleijdt hadt, om de onse door Sagouweer, te verleijden en aen den kant te helpen —

20:

Seght door hem witte vlagge misleijt geweest te sijn

Off hij uyt all gedoente vanden vijandt niet genoughsaam, heeft gesien ende vernomen, dat geen vrede, maar oorlogh soecken, —

21:

Antwoort Neen —

Off sigh niet te weederondeelen heeft hadden verleijden door 't aenbrengen van Sagou weer —

22

Off hem expres niet en is belast de rivier van Jaffno soodanigh te besetten dat niemandt, die onder de sinth beletten konde, in nogh uyt mogte

Antwoort Ja —

23

Off hij sijn ontfangene order en last niet genoughsaam te buyten gegaen, en als niet de order getreden heeft —

23

Antwoort Ja voor soo verre dat de boot naar landt heeft laaten gaan, uyt nieuwsgierigheijt en verlangen naar tijdinge om op vernaten te brengen —

Aldus gedaan ende geexamineert Malajo in 't Casteel Orangie den 15e 9bre Ao 1679 ten overstaan vanden manhaften luijtenant Judocus Crombuijsen ende Matthijs Molckman opperchirurgijn beijde uijt den Achtbaren raade van Justitie hier toe gecommitteert onderstondt hendrick la Gardt: In margine stondt ons present en was geteekent Judocus Crombuijsen, Mattheus Molckman, lager stondt quadt attestor en was geteekent Joost Gijsbertsz anne gesw: Clercq

Op huijden desen 20e 9bre Ao 1679 compareerde voor de gecommitteerdens ondergenoempt de voorsz stierman hendrick Baardtsen van Amsterdam, voor de tweedemael, den welken het voorsz Interrogatorium van artyckel tot

artyckel,

artykel, en woorde tot woorde, bevorens deese selffs antwoorden nogh eens pünctüelyken voorgeleesen zynde, blyft mits desen daar by nogh onveranderlyken persisteren ———

Aldus gedaan ende gerecolleert Malayo in 't Casteel Orangie, datüm ende jaare üt supra ter presentie van dirk de gheijn ondercoopman, en mattys molckman opperkoopman ende eerste steüerman, leeden üyt den Agtb^re raadt van Justitie hier toe gecommitteert. onder stondt hendrick baerentz in margine stondt ons presente en was geteekent dirk deghejn, mattys molckman, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost gyseb^ts Anne geswo^re secr

Op huyden desen 21^e 9^ber A^o 1679 compareerde voor de derdemaal voor de gecommitteerdens ondergenoemt de voorn^o stüerman hendrick baerentsz, de welcke eenen nogh eens de voorn^o artykelen, ende daar op gegeven antwoorden van woorde tot woorde voorgeleesen zynde, blyft alnogh mits desen by deselve persisteren als ook by de daar van overgeleverde aanteekening by hem daar van gehouden waar aan sigh voor het verdere onveranderlyk blyft refereren

Aldus gedaan ende andermaal gerecolleert Malayo in 't Casteel Orangie datüm en jaare üt supra ter presentie van gerbrant proost: Coopman en administrateür, ende mattys molckam, opperkoopman leeden üyt den Agtb^re raade

van

van Justitie hier toe gecommitteert onder stondt
hendrick Cadenus: In margine stondt ons present
en was geteekent gerbrant proost, matthijs molckma
lager stondt quadt Attestatie en was geteekent Joost gijs
anne gesw: clerck

Op huijden desen 20en 9ber Ao 1679 Compareerde voor
de gecommitteerdens ondergenoemt michiel gigogo ge-
boortigh van macquian lijffeijgen vanden vrijburger Cornelis
pietersz, den welcken buijten eenige pijne off banden te dese
bekent ende geconfesseert soo ende gelijck hij doet bij desen
ter requisitie van Andries Oloff Zna fiscaal
dezes
voor waar ende waarachtigh is, dat hij Confessant
op den 9en Octobris passato achtermiddagh ontrent drie uijren
is gekomen boven op den solder ten huijse van sijnen meester
alwaar op de slaapplaets ende kussen van adriaen
Adamsz mardijcker aldaar woonende vondt liggen, twee
vrouwe beeldtiens alle van Cits, en die andere van taf-
„ackelas gingang, behalven achter stuk goude corr-
„tingen, het welk hij weghnam, ende aanstonts droegh
bij den vrijburger Jan teeling, versettende 't selve goet
aldaar voor vier rd, maar seght aldaer in tweemalen
niet meer dan 3½ rd ontfangen te hebben, seggende de
restrerende ½ rd daaghs daar aan te hoeft sulcx niet
gedaan sonder ijmant iets, meerder daar op genooten off
gevraeght te hebben, bekennende 't selve met den

helft:

halft vande winst te lossen sonder eenige tellinge, maar
mits 'tselve geldt met speelen verlooren hadde, hebbende
hett gemelte goet niet gelost ——

Aldus gedaan en geconfesseert Malaijo int Casteel
Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie
van Dirck de Gheijn ondercoopman, ende Matthijs
Molckman opperchirurgijn, beide uijt den agtb[aren]
raade van Justitie hier toe gecommitteert onder-
stont het + merck vande Confessant In mar-
gine stondt ons present en was geteekent
Dirck de Gheijn, Matthijs Molckman, lager
stondt quod attestor en was geteekent
Joost Gijsbz. Anno gesw[oo]re clercq ——

Op huijden desen 11e 9bris A°. 1679 compareerde
voor de tweedemaal voor de gecommitteerdens onder-
genoemt de voorss. Confessant Michiel Gigogo,
de welcke sijne gegevene confessie van woorde tot
woorde voorgelesen sijnde, verclaart alnoghdeselve
In alle haere poincten te wesen waaragtigh, niet
willende ofte begeerende dat daar int minste uijt
bij, ofte affgedaan soude werden, persisterende als inde
selve ——

Aldus gedaan ende gerecolleert Malajo int
Casteel Orangie datum ende jaare ut supra ter
presentie van Gerbrant Proost Coopman en
Administrateur, ende Matthijs Molckman opper-

chirurgijn

opperchirurgijn, beide uijt den agtb[are]n raadt van
Justitie hiertoe gecommitteert onderstondt
het + merk vanden Confessant in margine
stondt en was geteekent gerbrandt proost +
matthijs melckman, lagerstondt quod attestor
en was geteekent Joost gijsb[er]ts anne gesw[ore]n secret[ari]s —

Op huijden desen 27^en 9bre A^o 1679 Compareerde voor
de gecommitteerdens ondergenoemt frans Jacobsz Corp[oraal]
In dienst der E: Comp[agni]e, die willigh sonder inductie
off persuasie van iemanden, dan alleenlijck in favour
van Justitie, ende presenterende, des versogt sijnde,
heeft verklaart ende g'attesteert, soo ende gelijck hij
doet bij desen, ter requisitie van andries olofsz
fiscaal etc^a ——
Hoe waar ende waaragtigh is, dat soo haest
hij Comparant beneffens d'andere op de roodt haan
bescheijden de ordre gekregen hadde om van Jelolo naar
Sarboe te vertrecken, den selven avondt sijn onder zeijl
gegaan, ende dagelijcx daar aan voor Sarboe naar den
middagh g'ancker, alwaer eenige weijnige gelegen
hebbende, quaelmende van een dan eenige vaertuijgen
uijt de rivier, tot aan seeckere waghthuijs aldaar sijnde,
hebbende dan wederom na desselve te rugge, op de welcke den
boss[chie]r erasmus roeloffsz een stuck, staande goede
back, loste, verclarende hij attestant gedurende den

tijt dat

lijk dat aldaar gelegen hebben tot twee reijsen mede
aan landt geweest te zijn, uijt oorsaecke dat den vijandt
een witte vlag vertoonde, alwaar Comandeur ver-
soghten de vijanden, dat d' onse met den boot wat hooger
souden op komen, het welk d'onse niet en wilden, seggende
dat het daar boven te droogh was, seggende hij attestant
onder andere gehoort te hebben, dat den vijandt leggende
den Copm:e Jacob Pietersz Frederik Faits(?), vraaghde, wat
opperhooft aan boort was, waar op den selven Copm:e
antwoorde daar is een Coopman uijt Amboon gekomen,
die versoekt brieven vanden Koning, om te weten, hoe
dat hij 't met d'E: Comp:e meijnt, waar op hij
antwoorden, dat den Koning aan d' ander sijde was, dat
hij 't hem soude bekent maaken, eenige(?) seijde, dat hij
brieven vanden selven soude krijgen Comandeur soude ver-
nighte(?) in 't water, rijkten aan d'onse van verre over
tambaksen(?) zagueweer(?) toe, waar van een gebroken sijn,
staande d'ander drie nogh in wesen aan boort, mede
verklaart hij attestant, dat den gemelte Copm:e
Jacob Pietersz, staande inden boot, leggende d' andere
sijde, datter nogh meerder volck inde wijngaerden(?) was,
wanneer hij wederom naar boort sijn gegaan, seg-
gende hij attestant gesien te hebben, dat, wanneer
d'onse de laatste mael naar landt sijn geweest, een
vande vijanden d'onse de handt toe reijkte, denkende
hij attestant, dat het een brieff was die hij d'
onse toereijkte, stappende den selven doen wederom
aan landt, namp de witte vlag, en smeet die
in 't zandt, op welke de(?) sijn den vijandt gelijk-

-lijk.

gelijckelijck uijt de ruijgheden, ende pagger op d'onse
schooten, dewelke aanstonts daar op van den
tonele ende eenige kleijne prauwen wierden
besprongen ende omsingelt, sulx dat sij van goede chia=
=loupe onse boot qualijck konden bekennen, wanneer sij
onse vermoort sijnde, de boot hebben genomen, ende de selve
opgebraght, verclarende int minste niet te weten, wat
met den stuurman hendrick baarentsz ende meer gemde
Corpl Jacob pietersz, daar mede is beraadslaeght
geweest, vermits dat voorsz Corpl inde cabuijt
logeerde ende sliepe, ende hij attestant op de overloop
onder 't gemeene volck, sonder vande selve ergens in
gevraeght oft gekent te sijn ——
Alle 't geene voorsz staat verclaart hij attestant te
wesen d'oprechte, suijvere ende sincere waarheijt
presenterende als boven ——
Aldus gedaan ende gepasseert malaijo int Casteel
Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie vande
manhaften luijtenant Iudocus Cromhuijsen, ende matthijs
molckman, leden uijt den achtbaren raadt van justitie
hiertoe gecommitteert onder stondt frans Jacobsz:
In margine stondt ons present en was geteeckent
Jodocus Cromhuijsen, matthijs molckman, lager stondt
quadt attestor en was geteeckent Joost gijsbz
anne gesworen clercq. ——

Op huijden desen 28e 9bre compareerde voor de

[illegible]

tweedemael voor de gecommitteerdens ondergenoempt de voorsz. attestant, deselve sijnde gegeven anders=
=latie van woorde tot woorde voorgelesen sijnde, —
verclaert alnoch de selve In alle haere poincten te wesen waaraghtigh, niet willende ofte begeerende dat daar in 't minste iets affgedaen soude werden, —
maar verclaert daarenboven, dat den vijandt, naer dat hij d'outse vermoort hadde, van landt noch een Canon schoot dede over de roode baan heen, presi=
=steerende voorders ende presenterende als inde selve —

Aldus gedaan ende gerecolleert Malijo in 't Casteel Orangie datum ende Jaare ut supra, ter presentie van de manhafte heeren Judocus Cromhuijsen, ende matthijs molckman opperhooften, beide uijt de Agtb. Raade van Justitie hier toe gecommitteert. Onderstondt Frans Jacobsen In margine stondt "onder" present — en was geteekent Jodocus Cromhuijsen, ende matthijs molckman lager stondt quaedt Attestor — en was geteekent Joost gijsbertsz Anne, gesw. Clercq. ——

Op huijden desen 5.e 9.ber A.o 1679 Compareerde voor gecommitteerdens ondergenoempt Huijbert Jacobsz. van Amsterdam, 2.e stuermaer jongst bevolen op de jaght de Experiment, de welke bekende ende

Confess.

Confesseerde, soo ende gelijk hij doet bij desen ter requisitie
van Andries Oloffsz. gesz.de fiscaals. ——

Dat waar ende waaragtigh is, dat op gisteren wan-
neer, de stierman van d:o Jaght aan boort ge[kom]-
ende, commandeerde, anker te ligten om weder
naar Jilolo te zeijlen, het volk met alle man gelijk
hij confessant mede gedaan heeft daar tegen waren
ende sulx niet wilden doen, seggende dat het niet
behoorlijk was om daar te leggen, maar waert dat
sij iederes anders gesonden wierden, waeren sij bereijdt
d'ordre naghte volgen, veroorsakende een ieder, doorsulx
als groot, dat hij confessant daar over een brieff
aanden h:r gouv:r soude schrijven, in volgen als de
selven altoos in sijne ronde is, bekennende daar op
selven brieff geschreven, de ronde gemaakt, ende
eerst boven aan geteekent te hebben, ende voor
ders ook voor drie a vier andere niet schrijven konde,
ende, voort soo veel sij 't aan hem attestant versoght
hadden, seggende de selven inden brieff geschreven ende
geteekent te sijn van waar hij die overgegeven heeft
sonder te weten aan wie, ende is soo voorts over-
maandt ——

Alle 't geene voors:z staat verclaart hij confessant
te wesen d'opreghte suijvere en sincere waarheijt.
Aldus gedaan en geconfesseert malaijo int Castiel
Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie

van de:

vande manhafte luijtenant Judocus Cromhuijsen. ende
matthijs molckman opperkoopman beijde uijt den Agtbare
raade van Justitie hier toe gecommitteert onderstondt
huijbert Jacobsz, In margine stondt ons present ende
was geteekent Judocus Cromhuijsen, matthijs molckman,
lager stondt quod attestor en was geteekent Joost
gijsbertsz Anne, gesw. clercq.

Voor Coram ijsder Compareerde willem grendel van
middelburgh hooghbootsman beschrijvende als voorn. dewelke
bekende ende Confesseerde ter requisitie als voorn.
Tot waar ende waaragtigh is, dat hij Confessant in
de geteekende ende overgehoude cedul gewilligt ende
geteekent heeft hervens alle d'andere, met toe=
stemminge onderstondt het X merke van willem
grendel, In margine stondt ons present en was
geteekent, Judocus Cromhuijsen, matthijs molckman
lager stondt quod attestor en was geteekent Joost
gijsbertsz Anne gesw. clercq

Voor Coram ijsder Compareerde meijndert Claassen van
ontlhuijsen, bootsman, de welke ende Confesseerde ter
requisitie als voorn.
Tot waar ende waaragtigh is, dat hij confessant uijt
't Casteel comende, saghe dat de voorsz. brieff gelesen,
en ende geteekent wierd, & hij confessant mede daar in met
toestemminge bewilligt ende geteekent heeft het X merke
vande Confessant In margine stondt ons present en
was geteekent Judocus Cromhuijsen, matthijs molckman

lager:

lager stondt quadt Attestatie en was geteekent Joost gijsbe[rs] Anne gesw[oren] clercq —

Pieter louriensz van amsterdam bottelier bekent als boven mede geteekent te hebben onder stondt en was geteekent pieter louriensz, —

Cornelis gerritsz van catwijck quartiermeester bekent mede geteekent te hebben, maar een ander voor hem met sijn bewillinge ende toestemminge onder stondt het + merck van Cornelis gerritsz In margine stondt ons presentie en was geteekent Jodocus crommhuijsz, matthijs molckman lager stondt quadt Attestatie en was geteekent Joost gijsbe[rs] anne gesw[oren] clercq —

Zeijdt Sandsz van Schiedam bootsmansmaat, bekent mede geteekent, bewiglet ende bevonden alles d'andere toegestemt te hebben, mitsgaders staan dat d'ordre vande Stierman om onder zeijl te gaan, onder stondt Seijdt Sandsz, In margine stondt ons presentie en was geteekent Jodocus crommhuijs, Matthijs molckman, lager stondt quadt Attestatie en was geteekent Joost gijsbe[rs] anne gesw[oren] clercq —

Item adriaen danis van middelburgh hoogbootsman den welcke bekent met den stierman aan landt geweest te sijn, ende aan boort comende, met toestemminge vande officieren en d'andere, mede bewilligt ende geteekent te hebben onder stondt en was geteekent adriaen danis, —

Item Jan Joosten van Uitkuijsen, matthijs de welleden bekent van gelijken toegestaan, bewilligt, ende den andere versogt te hebben om voor hem te teekenen gelijk ook geschiedt is, sonder te weten van wie onderstondt het X merk van Jan Joosten, in margine stondt ons present en was geteekent Boudewijn Cromhuijs, matthijs molckman, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost gijsb. secretaris anne gisp. clerq ——

Item Crijntje hendriks van aarnoden, matthijs den welleden bekent niet te connen schrijven, ende dat sijnen naam al geteekent was, eer hij daar bij quam, ende aldaar den selven brieff voorgeleesen sijnde, sonder te weten van wie, heeft van gelijken daar inne bewilliget ende toegestaan, niets daar allenigh niet tegens te conne onderstondt het X merk van Crijntje hendricksen ——

Item Carel bester van haamburgh quartiermeester den welleden seght niet te connen schrijven, maar uijt de schrijft gesegen te hebben, datter een ander voor hem sondr teekenen, ende dat den brieft onder den tafel aan bakboort geschreven is onderstondt het X merk van Carel bester ——

Item hendrick nico van uijtreght matthijs den welleden vrijwilligh bekent mede geteekent, gestelt, ende bewilligt te hebben, op den vaderlijke besluijt van

officieren:

Officieren en gemeijnen, uijtgesondert de bijde stierluijden
onderstondt het X merck van hendrick Nelro:

Heijn van drieft van middelburgh bootsmans Jongen
a° 24 jaren oudt, de welcke verklaerde ende confesseerde, dat
Huijbert Jacobsz de gemelte brieff geschreven, eerst
geteeckent, ende oock voor hem confessant geteeckent,
de selve voorgelesen ende gevraeght heeft voor de bak
op de overloop oft een ieder daer mede te vreden was, waer
op een ieder g'antwoort heeft van Ja, seggende
selfs van beneden voor de combuijs gehoort te hebben,
onder stondt het + merck van Heijn van drieft, in
margine stondt ons present en was geteeckent
Joudeijt Cromhuijsen, Matthijs Molteman, lager stondt
quadt attestatie en was geteeckent Joost Gijsbertsz ame
gesworen clercq

Item Thomas Willemsz van uijtreght matroos de welcke
bekent wel te weten dat de zeijlmaecker Huijbert Jacobsz
de gemelte brieff geschreven, ende eerst geteeckent heeft
ende dat hij confessant niet schrijven kan, ende daer
comende tot een ander geroepen, dat hij maer voor hetselve
bekennen soude, gelijck oock is geschiedt, sonder te weten
wel gedaen heeft, mede hebben meende ende bewilligen
volgens de inhoudt van de selve brieff onder stondt
het + merck van Tomas Willemsz, In margine
stondt ons present en was geteeckent

Jodo

Jodocus Cromhuysen, Matthijs Molckman, lager stond quadt Attestor ende was geteekent Joost Gijsb[e]rtsen anne gesw[oren] clercq.

Sedert naer de middagh compareerden voor de gecommit[teerde] weduwe ondergenoemt Claas Jacobsz van Rucphen, mette de welcke bekent niet te konnen schrijven, maer met een ander sijn naam te hebben doen teeckenen, bewilligende ende toestemmende in 't geene datter geschreven was, onder stont het x merck van Claes Jacobsz.

Item Rombout Gillissen van Lyden hoopslooper bekent mede door een ander sijn naem te hebben doen teeckenen, verclaert ende mede daer in bewilligt te hebben ende toegestemt te hebben, bewerende alle d'andere onderstont het x merck van Rombout Gillissen.

Item Jan Jacobsz van Gilse mette de welcke bekent niet te konnen schrijven, ende niet te weten wie sijnen naem geteeckent heeft, seggende oock geenen last gegeven te hebben aen iemand om sulcx te doen, nochtans en weet oock niet, wat den inhoudt van de geme[lde] schrift, onderstondt het x merck van Jan Jacobsz in margine stondt ons present ende was geteekent Dirck de Ghein, Daniel van Vliet, lager stondt quadt Attestor ende was geteekent Joost Gijsb[e]rtsen anne gesw[oren] clercq.

Item Arij Leendertsz van rotterdam mattes, seght In sodanige
niet te connen schrijven, bekennende aan Lambert Jacobsz
versoght te hebben om voor hem Confessant te teekenen
gelijck den selven ooc gedaan heeft, bekennende voorders
mede toegestemt en bewilligt te hebben, in 't geene in
den selven brieff aangehaalt is, onder stondt het X merk
van Arij Leendertsz

Item gleijn Claasz vander velt van delft mattes, seght
mede niet te connen schrijven, ende niet te weten wie voor
hem geteekent heeft, maar wel dat hij sulcx versoght heeft
sonder te weten van wien, bekennende mede in het voor
gem[elte] bewilligt ende met raadt en daet toegestem[t]
onder stondt het X merk van gleijn Claasz vander velt

Item Andries Jacobsz van glasco mattes, seght dat die
Zeijlmaaker Lambert Jacobsz, voor hem, ende op sijn ver-
soeck geteekent heeft, maar bekent mede inden gem[elte]
brieff geconsenteert, bewilligt, ende toegestem[t]
te hebben onder stondt het X merk van Andries
Jacobsz

Item Cornelis Arentsz van delft mattes, bekent niet
te connen schrijven, ende van andere naar boven gekom[en]
te sijn, ende simpelijck geseijt in 't generaal datter ma[ar]
iemandt voor hem soude teekenen, sonder datter hem

Item

Ites vanden Inhoude des gemelde briefs is voors. geschreven
geweest, gaande soo wederom naar beneden aan de
Combuijs onderstondt het. X merk van Cornelis
arentsen, ——

Item matthijs de gier van alder matt.e, bekent mede
den gemelde brief met sijn handt onbedwongen geteekent
sonder van iemandt geraden te sijn, daar in bewilligt,
ende met raadt en daat toegestemt hebbende, onder
stondt matthijs de gier in margine stondt ons present
en was geteekent Dirck de Gheijn, Daniel van Vliet,
lager stondt quadt attestor en was geteekent Joost Gijsb.
anne [illegible] Nicq. ——

Item pieter ~~pieters~~ pietersz. hoft van dort adsm... den
willen bekent niet de Commune geschreven, maar dat den
Zijlmaalder Gijsbert Jacobsen voor hem, ten op sijn confessant
te versoeke geteekent heeft, bekennende daar inne mede
bewilligt en toegestemt hebbende onderstondt het X merk
van pieter pietersen hoft ——

Item Jan de Jong van Hamburgh matt.e segt mede selvijt
geweest te sijn ~~dat~~ Jan de Wolff aan boort gekomen is,
wanneer hij Confessant aan boort overgaan is, ende is hij
alsdoen van d'andere versogt dat hij den overgelevert den
brief mede soude teekenen, seggende sij hebben het altemaal
geteekent, gij moet ook teekenen, ende gij weet wel dat

hetdaar

Dat daar al de pertijdelheit is, waar op hij ooc geteekent heeft niet gehoort hadt dat sulx van d'ostwoirts, betaling der steuerluijden, gesprooken ende geteekent was onderstondt Jan de Jong

Item melgert Jacobsz van rijpen matten schiet niet te konnen schrijven, ende simpelijk toegestaen dat hij voornoemden sonder teekenen, sonder te weten, wat hij gedaan heeft, verclaerende op sijne ede, dat genoemde brieff niet verder gesien te hebben, voor ende aleer, dat den fiscaal aan boort sijnde den selven in handen hadde onderstondt het merke van melgert Jacobsz

Item Jan Cornelisse voordewint, van melgert matten schiet mede niet te connen schrijven, noghte niet te weten wat voornoemt geteekent heeft, seggende oock daar toe aan niemant last gegeven te hebben, maar is buijten sijn weet voornoemt geteekent, ende sijnen naam daar op gestelt onderstondt het merke van Jan Cornelisz voordewint

Item Jan philips bellaert van frankfort cuijpe, schiet van gelijken niet te connen schrijven, noghte geweten te hebben wat voornoemt geteekent heeft maar wel daar toe consent, bewilliget, ende gestemt te hebben onderstondt het merke van Jan philips bellaert, in margine stondt om president en was geteekent Dirck de ghein, Daniel van vliet, lager stondt quadt attestatie en was geteekent Boot gijsbertsz Anna geschw. Ehrg.

Item arijs

Item Arij Pietersz van Gottenbouge Matt(roos) seght van gelijken niet te connen schrijven, nog ook te weten wie voor hem geteekent heeft, maar dat hij eenelijk tegens d'an„dere geseijt heeft, daar alle de namen staan, mogte mijnen naem ook wel staan onderstondt het + merk van Arij Pietersz. ——

Item Sijmon Evertsz van Hoolftijn Matt(roos), en kan mede niet schrijven, seggende niet te weten, wie voor hem geteek„ent heeft, maar bekent geroepen te hebben dat se voor hem souden teekenen onderstondt het + merk van Sijmon Evertsen ——

Item Pieter Jansz van Amst(erdam) timmerman bekent mede geteekent, bewilligt, ende benevens d'andere toe„gestemt te hebben onderstondt Pieter Jansz ——

Item Pieter Jacobsz Dool van Hoorn Matt(roos) seght niet geteekent te hebben niettegenstaande wel schrijven kan, maar dat Huijbert Jacobsz voor hem geteekent heeft door dien hij confessant seyde, uyt vreese van door d'andere geslaa„gen te werden, teekent maar wegh, seggende voor deze dat den gemelde brieff onder den bak aan bakboort door den gemelde Huijbert geschreven, ende van hem selfs geteek„ent is onderstondt Pieter Jacobsz Dool, ——

Item Frans Hermensz uijt den Haagh kok, bekent mede

met sijn

met sijn gewoonlijke handteeken getekent, bewilligende, ende benevens d'andere toegestaan te hebben, onder stondt het + merk van Frans Mennen, in margine stondt ons present en was getekent Dirck de Gheijn, Daniel van Vliet, lager stondt quod attestor en was getekent Joost Gijsbertsz. Anne gesw. secretaris —

Op huijden desen 4.e Xber A.o 1679 compareerden voor de tweedemaal voor de gecommitteerdens ondergenoemt Willem Grendel hooghbootsman, Mijndert Claassen 1.e stierman, Pieter Laurentsz. bottelier, Cornelis Gerritsen quartiermeester ende Zent Janssen bootsmansmaat, de welke ieder hooft voor hooft hunne gedaene confessie van woorde tot woorde voorgelesen sijnde, blijven alnoch als in de selve persisteren, niet willende ofte begeerende dat daer in 't minste iets bij ofte afgedaan soude werden —

Aldus gedaan ende gerecolleert in 't casteel Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie van de manhafte luijtenant Isidorus Cromhuijsen, ende Daniel van Vliet, ondercoopman des guarnisoens, beijde [illegible] leden uijt den achtbaren raade van justitie hier toe gecommitteert, onder stondt Willem Grendel, het + merk van Mijndert Claassen, Pieter Lourens, het + merk van Cornelis Gerritsen, Zent Janssen, in margine stondt ons present en was getekent Isidorus Cromhuijsen —

Danie

Daniel van Vliet, lager stondt quadt Attestor en
was geteekent Joost Gijsbz Not: Anno gesw: Clercq

Heeden coram ijden compareerden voor de tweedemaal
Luijbert Jacobsz Zeijlmaaker, Sijmon Evertsz matt:, Pieter
Jansz van Amst: timm:, Carel Bisschop quartierm:, Jan
Jobsz matt:, Melchert Jacobsz matt:, Arij Leendertsz matt:
ende Claas Jacobsz matt: dewelke hennen gedaene confessie
ieder hooft voor hooft van woorde tot woorde voorgelesen
zijnde, blijven bij deselve alnogh onveranderlijk persisteren,
niet willende off begeerende dat daar int minste iets
bij off affgedaan soude werden. —

Aldus gedaan ende gerecolleert ter plaatse, datum
ende jaare, ende ter presentie als voorsz onder stondt
Luijbert Jacobsz, Dit + merk van Sijmon Evertsz, &
Pieter Jansz van Amsterdam, Dit + merk van Carel Bisschop,
Dit + merk van Jan Jobsz & Dit + merk van Melchert
Jacobsz, Dit + merk van Arij Leendertsz, Dit + merk
van Claas Jacobsz, in margine stondt ons present
en was geteekent Jodocus Cromhuijzen Daniel van Vliet,
lager stondt quadt Attestor en was geteekent Joost
Gijsbz Not: Anno gesw: Clercq. —

Ten daage als voorsz compareerden voor de tweedemaal voor
de voorgeschr: gecommitteerdens, Pieter Jacobsz El matt:
Pieter Pietersz Kooff timm: Andries Jacobsz matt:,

mijthuijs

mijtteijs de gier do, Jan philip belaert cuijpier, thomas wilmsen matts, Cornelis arentsen matts de welke binnen gedaane confessie ieder hooft voor hooft nogh eens van woorde tot woorde voorgelesen sijnde, blijven bij de selve alno,, ghe onveranderlijke persisteren, niet willende ofte begeerende, dat daar in 't minste iets bij ofte affgedaan soude wer,, den

Aldus gedaan ende gerecolleert malaijo in 't Casteel Orangie datum ende jaare, ende inde presentie van de heere voorn. genoemde gecommitteerdens, onder stondt pieter Jacobsen, het + merk van pieter pietersen hoff het + merk van andries Jacobsz, smattijs de gier, het + merk van Jan philip belaert, het + merk van thomas wilmsen, het + merk van Cornelis arentsen, in margine stondt ons present, en was geteekent Jodocus Cromhuijsen, Daniel van Vliet lager stondt quod attestor en was geteekent Joost gijsbz. anno gesw. Clercq.

Eodem coram ijsdem comparerende voor de tweedemaal hendrik van meer matts, Jan de Jong do, arent pietersen do, Jan Cornelissen voordewint, bruijnis hendriksz matts Jan Jacobsz do, rombout gillissen do, hendrik van dries de welke binnen gedaane confessie ieder hooft voor hooft van woorde tot woorde voorgelesen sijnde, blijven alnogh bij de selve onveranderlijk persisteren niet willende ofte begeerende, dat daar in 't minste iets bij ofte affgedaan soude werden

aldus:

Aldus gedaan ende gerecolleert Malayo in 't
Casteel Orangie datum, jaare, ende ter presentie als
voorn., onder stondt het + merk van hendrik van velo,
Jan de Jonge, 't het + merk van Arent pietersz., 't
het + merk van Jan Cornelisz. voordewint, het + merk
van bruijnis hendriksz., 't het + merk van Jan Jacobsz.
het + merk van rombout gillisz. 't het + merk van hedijn
van driest, in margine stondt ons present en was
geteekent Jodocus Cromhuijsz., Daniel van Vliet, lager
stondt quod attestor en was geteekent Joost gijsbz.
anno gesw. clercq. ——

Heden Coram ijder compareerden voor de tweedemaal
frans minne hoek, Adriaan daniels matt., ende gleijn
claasz. vander vest die de verklaringe gedaan confessie
ijder hooft voor hooft, van woorde tot woorde voorgelesen sijnde,
bleven alnoch bij de selve onveranderlijke persisterende, niet
willende ofte begeerende dat daar in 't minste iets bij ofte
afgedaan soude werden ——
Aldus gedaan ende gerecolleert Malayo in 't Casteel
Orangie datum, jaare, ende ter presentie als voorn., onder
stondt het + merk van frans minne, adriaen daniels,
het + merk van gleijn claasz. van der vest in margine
stondt ons present en was geteekent Jodocus Cromhuijsz.,
Daniel van Vliet, lager stondt quod attestor en was
geteekent Joost gijsbz. anno gesw. clercq. ——

Op huijden

Op huijden desen 11e: xber ao 1679 Compareerden
voor mij Joost gijsbertz: Anne geswo: Clercq vanden
Achtb: Raade van Justitie in Molucco, presente de ge=
=tuijgen ondergenoemt Cornelis Pietersen vrijburger
alhier, ende Christoffel Taijdij mardijkers die welcke sonder
Inductie off persuasie van iemanden, dan alleenlijcken
in favour van Justitie, den presenteerende eede voor=
=geloot sijnde, hebben verclaart ende geattesteert hoe
ende gelijck sij doen bij desen ter requisitie van Andries
Oloffsen fiscael dezes etc.

hoe waar ende waaraghtigh is, dat hij eersten atte=
=stant nu ontrent een Jaar geleden (: verstaan hebbende
dat sijn slaaff Michiel Gigogo ten huijsen van Jan Roo=
=linck bij sijnen Schoonsoon Abram Baardtsen hadde ver=
=sett voor twee rd: sijns attestants sprake :) hem
tweeden attestant dede roepen, naar dat de selve spra=
=ke maar vier dagen hadde versett geweest, gevende
aan den tweeden attestant twee rd: en een quaart om de selve
te lossen, belastende hem daar bij te seggen, aan Jan Roo=
=linck off sijnen gemelte schoonsoone, dat se souden toesien
van noch eenigh goet van den gemelte gigogo aanveerden
mits het sijns eersten attestants slaaff was, verclaare=
=nde hij tweeden attestant het gemelte geldt totte los=
=singe van den selven sprake gegeven te hebben aan den
voorgeschr: Abram Baardtsen, mits Jan Roolinck doen ter
tijdt op [illegible] was, gelijck hij ook aan den selven Abram
van woorde ~~tot~~ woorde geseijt heeft volgens hem den
eersten attestant hadde belast te seggen,

alle t ge

Allen 't geene voorsz. staat verclaren sij attestanten te wesen d' oprechte, suijvere, ende sincere waarheijt, presenterende als boven ——

Aldus gedaen ende gepasseert, Malayo in 't Casteel Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie van Hans Jurriaen Winkel, stadts bode, ende Pieter Telligenhuijsen, chirurgijn als getuijgen hier toe versocht. Onder stondt Cornelis Pietersen, het merk van Christoffel Teijdo, in margine stondt ons present en was geteekent Hans Jurriaen Winkel, Pieter Telligenhuijs, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost Gijsbertsz. Anne gesw. clercq. ——

Op huijden desen 12 der april 1679 compareerden voor mij Joost Gijsbertsz: Anne gesw. clercq vanden agtb. raade van Justitie int Molucco, present de getuijgen ondergenoemt Cornelis Pietersen vrijborger alhier, ende Hans Jurriaen Winkel stadts bode, die welke sonder inductie off persuasie van iemanden, dan alleenlijk in favour van justitie, ende present wesende, des versocht sijnde, hebben verclaart ende g'attesteert, soo ende gelijk sij doen bij desen ter requisitie Andries Olofsz. fiscaal deses ——
hoe waar ende waaragtigh is, dat sij attestanten, ende a'dere dagen naar dat sijne Edele comparants slaave Gigogo inde tronck was gebraght over begaane diefsstal, waren geraakt ten huijse vanden requirant, alwaar alsdoen ook geroepen wierde Jan Noling vrijborger, bij den gemelte Gigogo, waaronder den requirant

tegenwoordig

te geven den voorsz. Jan verlinge onder andere woorden seijde,
hoe, weet gij niet dat gigogo een dieff is, ende dat hij voor desen
over dieffstal noch inde tronck heeft geseten, waar op Jan
verling antwoorde, ik hebt anders niet geweeten, dan dat
ik te vooren van gerrit sulte wel hebbe gehoort, dat hij
over dieverije gevangen hadde geweest, seggende voorders,
maar ik heb daar geen achte op geslagen, want het sijn
dingen die mij niet aan en gaan ——
Alle 't geene voorsz. staat verclaren sij attestanten te
wesen de oprechte, suijvere ende sincere waarheijt pre,
„senteerende als boven ——
Aldus gedaan ende gepasseert malaijo int Casteel
orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie
van willem kloeckeman assistent, ende willem Jansen draijer
als getuijgen hier toe versocht —— onder stont
Cornelis pieteren, hans Jurrien wincke, in margine stondt
Ons present en was geteeckent willem kloeckemans, willem
Jansen, lager stondt quod attestor en was geteeckent
Joost gijsbertsz. anne gesw. [illegible] ——

Op huijden desen 11e. 10ber. Ao. 1679 Compareerden voor
de gecommitteerdens ondergenoemt marten swarte, opper
stierman, anthonij boon kranckbesoecker, ende hendrick
Jansen Zergt. allen in dienst der E Compe. dewelke
sonder inductie oft persuasie van iemanden, dan alleen,
„lijck in favure van Justitie, seijdt presenterende

desel

Dese versoght sijnde, hebben verklaart ende g'attesteert
soo ende gelijk sij doen bij desen, ter requisitie van Andries Oloffsz:
fiscaal etca. ——

hoe waar ende waaragtig is, dat hij eerste attestant
op den vierden deser met 't Jaght de Experiment ter deser
rheede gekomen sijnde, aan den heer gouverneur sijn rapport
gedaan hebbende, wederom aan boort quam, comman-
derende ten eersten sijn volk uijt last van den E: heer
gouverneur, de kabelaring aan spil te leggen, zeijlen los
te maaken, ende anker te ligten, om ten eersten wederom
naar de Cabo te zeijlen, hetwelk sij deeden, naar twee à drie
reijsen commanderens van hem eersten attestant, begonden
se doen, steekende de boomen inde spil, ende maakende de
zeijlen los, sonder nogtans die uijt te stooten, wanneer hij
attestant naar agteren is gegaan, om sig te verkleeden,
't welk gedaan sijnde, quam hij wederom op 't halfdek,
wanneer hij sagh dat het werk soo traegh voortginck,
vorderde hem nogh eens van tot voortgank van 't selve, waarop
een ieder begonst te roepen met vloeken, sweeren, en scholden
ondermalkander sonder sig te weten wie den eersten was, dat sij 't
selve niet en wilden doen, nogtans daar naar toe zeijlen, waar
op hij attestant hem voorhielt, oft sij niet en dorsten
gaan, waar hij ginck, ende dat het sijn order niet, maar
d'order van den heer gouverneur was, waarop sij seijden wij
weten wel dat het uwen last niet en is, gij hebt voldaan,
sons gecommandeert, 't welke wij sullen bekennen, maar wij
en willen daar niet heenen, en willen ons niet verbranden, wanneer
den eersten attestant mette laatsten riepen, mannen, siet

siet wat

siet wat gij lieden doet ende hij wederom eenstemmelijk
wij weten, wat wij doen, gelijk hij tot driemaal, van den eersten
attestant achtereen most geroepen sijnde, ende hem 't voorsz
van hem voorgelegt, al even obstinaat met malkanderen
stemden, dat hij daar niet hooren en wilde, ende liepen doen gelijkelijk
onder den bak, seggende, kom laat ons eens brieft schrijven,
en geven die constabel mede, het welke hij dede aan boord,
boort, sonder te weten wie die geschreven, oft eerst daar
van gesprooken heeft, maar den constabel en wilde soo
lange niet wachten om den selven brieff mede te nemen,
dat sal ik wel doen, verclarende hij attestanten dat rom,
,bout gillissen naar boven was geweest om de zeylen los te
maaken, den welken van d'andere wierd gecontramandeert,
wederom geroepen, ende verboden sulx niet te doen, gelijk hij
rombout beneden komende selffs aan den voorsz stierman ver,
,claarde, (: wanneer hij attestant hem vraagde, waarom
hij de zeylen niet uyt en sette :) seggende, sij hebben 't mij
verboden, sonder te noemen wie 't hem verboden hadde ——
alle 't geene voorsz staat verclaren sij attestanten te wesen
d'oprechte, suyvere ende simpele waarheijdt, presenterende
als boven ——
Aldus gedaan ende gepasseert Malayo int Casteel
Orangie datum en jaare ut supra ter presentie van
dirk d'ghijn, ondercoopman en matthijs molkman, assistent, beijde
leden uyt den achtb.en raade van justitie hier toe gecommitteert
onderstondt maerten swartepeert, anthonij boon, hendrick,
jansen in margine stondt ons present en was geteekent
dirck d'ghein, matthijs molkman, lager stondt quod attestor
en was geteekent Joost gijsbertsz anno gesworen
clercq. ——

Op huyden

Op huijden desen 13e Xber Ao 1679 voor den middagh
Compareerden voor de gecommitteerdens ondergenoemt
de voorsz. attestanten, de welke konnen gegeven attestatie van
woorde tot woorde voorgelesen zijnde verclaren de selve in alle
haare puncten te wesen waaragtigh, niet willende ofte
begeerende, dat daar in 't minste iets bij ofte affgedaan
sonde werden, persisterende ende presenterende als inde selve
verclaerende hendrick Jansen, daar en boven hoort te hebben, dat
wanneer de stierman voor de tweedemaal romboudt gillissen
naar boord sondt om de zeijlen uijt te stooten, de selve romboudt,
van nijendert Claassen fl. schieman, staande aan de trapsande
bak, wiert beheven sonder verstaan te hebben met wat woorden,
waar op hij romboudt wederom onder de bak ginck, laatende
het gecommandeerde werck soo staan, daar hij noghtans
willigh genoegh was, gelijck hij eerste attestant ook gesien
heeft, dat bruijnis hendricksz. de selven romboudt op de schou-
der stiet, sonder dat weet tot wat intentie sulcx geschiedt is.

Aldus gedaan ende gerecolleert Malaijo in 't Castel
Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie van
dirck de ghoeijn ondercoopman, ende matthijs molckman
opperchirurgijn, leden uijt den agtb. raade van justitie
hier toe gecommitteert onderstondt mart. swaerte,
pedert, anthonie boon, hendrick jansen, in margine
stondt ons present en was geteekent dirck de
ghoeijn, matthijs molckman, lager stondt
quadt attestor en was geteekent Joost gijsbertsz.
Accor. geschreven Adcq.

Op huijden..

Op huijden desen 13e Xber Ao 1679 naar de middagh

Compareerden voor de tweedemaal voor de gecommitteerdens onder genoemt de voorsz attestanten, de welke nogh eens konnende gehoorde attestatie ende het selffe overlesende van woorde tot woorde punctelijck voorgelesen zijnde, verclaarden alnogh de selve in alle haare poincten te wesen waaraghtigh, niet willende ofte begeerende, dat daarin 't minste in te bij ofte aff gedaan soude werden, daar bij niet desen onveranderlijck blijvende persisteerden, ende kunnende daar op bij de ondergesz gecommitteerdens affgevraaght des eedt der waarheijdt, hebben de selve met der goedt ende onbeschroomt gemoet, met opgestelde vingeren, ende desen uijtgedrukte woorden, Soo waarlijk helpt ons godt almaghtigh, in kommende handen gedaan ende affgeleijt

Aldus gedaan ende beedight malaijo in 't Casteel orangie datum ende Jaare ut supra ter presentie van dirk de ghelijn onder coopman, ende matthijs molkman opperchirurgijn beide uijt de Aghtb. raade van Justitie hier toe gecommitteert onder stondt madre swart pedet, Anthonie boon, de hendrick Jansz in margine stondt ons praesente dat was geteekent, Dirk de ghelijn, matthijs molckman, lager stondt quadt attestor dat was geteekent Joost gijsbertsz Anne, gesw. clercq

Op huijden desen 13e Xber Ao 1679 Compareerde voor de gecommitteerdens onder genoemt rambout gillissz, matth.

Joost

Joost beschuldigden op de jaght der experiment, der wolven, sonder
inductie oft persuasie van iemanden, dan alleenlijck in favour
van justitie, ende presenteerende deselve versoght sijnde, te rechte
verclaart ende geattesteert soo ende gelijk hij doet bij desen ter
requisitie van Andries Oloffsz: fiscaal etc.ª
hoe waer ende waerachtigh is, dat op den vierden
stantij, wanneer de stierman aan boort komende, com,,
,,mandeerde de zeijlen los te maaken, hij attestant tot dien
alleende ter rechten is naar boven geloopen sonder van iemant
gevolght te werden, ende maakte 't marszeijl los, komende
soo wederom beneden sonder van iemandt geroepen te sijn,
wanneer de stierman hem attestant vraaghde, waerom
hij 't marszeijl niet uijtgestoten hadde, seggende hij attes,,
,,tant daer op 't is mij verboden, de stierman vraagende van
wie, seijde, dat de schieman Meijndert Claassz hem sulcx
verboden hadde, met woorden laat het maar staan,
waer op hij attestant, aan de stierman nogh eens
vraagende om 't marszeijl te mogen uijt stoten, van
sekere Matth: Bruijnis Hendricksz: een stoot op de borst
kreegh, bij voegende dese woorden, wat seght gij tegen den
stierman, gij snappert, gij wilt altijts wat meer doen
als de andere, seggende hij attestant de overgegeven kracht
doen al geschiet te geweest te sijn

Alleen 't gene voorsz: staat verclaart hij attestant
te wesen d' opreghte, suijvere, ende sincere waerheijt
presenteerende als boven

Aldus gedaan ende gepasseert Malaijo int Castel
Orangie datum ende jaare ut supra ter presentie
van

van Dirck de gheijn ondercoopman en matthijs molsch
man opperchirurgijn leden uijt den agtb(are) raadt van
Justitie hier ter geconnmitteert: onder stondt het x merck van
rombout gillisz, in margine stondt ons present
In was geteekent Dirck de gheijn, matthijs molschma(n)
lager stondt quod attestor in was geteekent Joost
gijsbertz anne, gisteo clercq.

wij ondergeschreven gerrit van fladderak stierman en willem
egbertsz van witmont matt(roos) beijde in dienst der E. Comp(agnie)
op 't jagt de Comp(agnie) t' amsterdam jegenwoordig int rivier van
gorontalo leggende, besweren bij desen verklaren en attesteeren sonder
inductie offte persuatie van iemand dan alleenlijk in faveur van
justitie ende ter presentatie des versogt werdende.
hoe waarende waaragtigh dat den jonge matroos hendrik Coffi
van hoondtswerp op dertig october deses jaers wanneer de sloep
van ternaten oijzin te samen met den schipper vant jagt
amsterdam jan dirksz walboom na tomini en parigi zoude
vertrecken omtrent 't Coninckrijk zig zelven zonder eenigte rede
zoo niet beter de weten, met de prauw van gen: sloep heeft
na landt laaten ...gebragt en zodanig zig als een fugitief
na gorontalo gerigt en bij den jongen koningh Boeijsersting
versogt heeft gebleven, en zoo wanneer men op 16 9ber daeraan
volgende quamen inde gorontalo rivier nagelijk bij de koning om gen:
te verneemen hoe hij was, heeft die majesteit uijt ons sloep
op versoeke laaten, bij ons uijt zijn huijs in een ander niet
ver vandaer staende, roepen, jegens wien wij zeijden hoe
gaet met ons: wat doet gij hier en wie heeft u hier gebragt

moorschede

moorse heijligheden aangebeden, heeft hij wel alsurante onbe-
schaamt durven antwoorden, ik en wil niet mee gaen, ver-
soeken met dien vanden koningh lieverden mee te lossen,
om rigt heen te komen dan weder met ons na boort te
gaen, hetwelke den koningh hem ook presenteerden, maar van-
nder sag dat gemelte Coppernol, van sins was te wenden,
hoe het weder na hem, doch dit siende en geen uijtvlugten
meer kunnende practiseren om te ontvlugten, versocht hij dese
majesteijt dan aldaer inde negorij te mogen verblijven tot de wederom
komste van de sloep, dit eenelijk een presumptie sijnde, om
dieper te landewaert in te komen vlugten en soo wanneer
desen koningh sijn versoek erkende, hadden dese hem weder na
sijn huijs vertrecken, en gaf ons onderwijlen niet t'oogen winke
dat men hem aenvatten souden, dewelke of die hooghedijd voor-
noemden Coppernol selfs beschaamt was, in teken uijt bespotting
wijsgheer dit siende vatten hem aen, den selven stelden hem als
dan stoutelijk teweer, roepende eijndelijk, en loopte geen
kans siende om uijt vlugt onder andere woorden
O Radja, Radja gorontalo tullong saearang quita
tot betragtinge van 't gedingde voorgestelde is dese en wij
den met onse eijgen handen ondertekent

Int Jagt Amsterdam liggen Int Rivier van gorontalo
Den 2e december Ao: 1679 onder stondt en was
geteekent Gerrit van Flandderik, en Willem
Egtbertsz, in margine stondt ons present en
was geteekent Jan dirkzen walboom, dirck
klaesen Rol, lager stondt In kennis van
mij en was geteekent Joannes vander
Merckeezen Clercq

Op huyden desen 12e Februarij Ao. 1680:

Compareerden voor de gecommitteerdens ondergenoemt daniel vander Brugge, soldaat indienst deser Comp. Jegenwoordig bescheijden op 't Jagt de Sandon, dewelke heeft ver-„klaert ende geconfesseert soo ende gelijk hij doet bij desen, ter requisitie van Joost Gijsbertsen, ame, in absentie vanden fiscaal andries Coloffe tot desselfs ampt geauthoriseert

Hoe waar ende waaragtig is, dat op den 21e Januarij deses jaers op Batavian ter anker leggende, hij confessant is gecommandeert geweest benevens 6 soldaten om water te haelen, wanneer weederom komende, aenboordt willende overstappen, seekeren soldaat Jacob Boudewijn hem confessant op de valreep staande, door 't losgaende van sijn confessants musquet door de kolf geschooten is, dat daer van hij overstont doodt gevallen is, seggende niet te weeten hoedanig selve bij gekomen is, want hij confessant sijn musquet in de regter handt hieldt, en sijn hoedt in de slinker handt niet beter weetende off de pan is wel gesloten geweest, maer seght dat seeckeren soldaat Matthijs Joost de Bragade, met hem confessant op sijn regter zijde ge-„lijk bij lijve is opgegaen, niet weetende of 't vuur van daar van sijn selven of van boord gekomen is, ende seght niet anders geweeten te hebben, dat sijn musquet losgebrand was voor al eer den onder in sijn handen bevonden te hebben, den sagh dat hij zijnde in 't water gevallen was zijnde de anderen musquetten nog altemaal geladen gevonden

Aldus gedaen ende geconfesseert, Malayo in 't Casteel Orangie, datum ende jaere ut supra, ter pre-„sentie van den Mattroosen luijtenant Jodocus Cronsbuijsen ende Matthijs Molsman opperchirurgijn hebben get-

den:

den agtb[aere]n raade van Justitie hier toe gecommitteert onder stondt het merke vanden Confessant in margine stondt ons present en was geteekent Jodocus Cromhuijzen, matthijs molkman, lager stondt mij present hier toe geautoriseert: en was geteekent Paulus Steen

Op huijden den 20e Feb[ruar]ÿ A[nn]o 1680 Compareerden voor de gecommitteerdens ondergen[oem]t, den voorenstaende Confessant, den welken sijne gegevene Confessie van woorde tot woorde voor gelesen zijnde, verklaarde alsnog te wesen waeragtig, niet willende offte begeerende dat daer ijets bij offte affgedaen soude werden, persisteerende als inde selve

aldus gedaen en gerecoleert, malaijo int Castiel Orangie, datum ende jaare als voren, ter presentie van den manhafften luijtenant Jodocus Cromhuijsen, ende matthijs molkman oppercoopman, leden uijt den agtb[aere]n raade van Justitie hiertoe gecommitteert ~~onderstond~~ het merke vanden Confessant in margine stondt ons present en was geteekent Jodocus Cromhuijzen matthijs molkman, lager stondt mij present en was geteekent Paulus Steen, hier toe door den agtb[aere]n raade des Casteel Orangie geautoriseert

Op huijden den 20e 19e feb[ruar]ÿ a[nn]o 1680 Compareerden voor de gecommitteerdens ondergen[oem]t Fredrick Hoffstadlen, en matthijs Jooste verlangen, beijde soldaten in dienst der

L: Comp[agni]e

d: Comp:s, dieselve sonder inductie ofte persuasie van
iemande, dan alleenelijk in favour van justitie, eedt pre-
-senteerende des versogt zijnde, hebben verklaardt ende
geattesteerdt voor deugdelijke zijnde, bij deese, ter requisitie
van Joost Gijsbertsen amice, in absolutie van den fiscaal
Andries Bloffs voorsz: tot des selfs ampt geauthoriseerdt

Hoe waar ende waaragtig is, dat ongeleden den 21e
January passado op Batavian nettiggst de Sampan
leggende zij attestanten, benevens Daniel vander Velde,
en Jacob Ballien zalgr: nog twee anderen, sijn gecommandeerdt
geweest om water te haalen, wanneer in 't weder keeren,
aen boordt willende overstappen, Jacob Ballien, als
zijnde de voorsz: door de baare gestooten wierdt,
zulks dat aanstondt overleeden is, sonder dat zij attestanten
weeten waar 't innen van daan gecomen is, want hij eerste
attestant de laatste mede schuijdt zijnde, als doen
zijn gezigte naar 't fort van Batavian gekeerdt hadt,
soo dat maar eenelijk naar 't los gaan vande sloot, de
overleedene heeft sien vallen, verklaarende hij tweede
attestant, toen ter tijdt op de regter zijde vande gemelde
Daniel vander Velde, geweest te zijn, maar niet veerder
gesien te hebben als voorsz: staat, zij attestanten en de
voorsz: D: v: Velde, en pieter Ballien verklaarende daar en boven
soo lang gekendt hebben, nooit gesien te hebben, dat zij eenig
quaadt woordt met malkanderen souden gehadt hebben

alle 't geene voorsz: staat, verklaaren zij attestanten
bereijdt, d' opregte ende sincere waarheijt presenteeren-
-de als boven

Aldus gedaan ende gepasseerdt malaijo int Casteel
Orangie, datum ende jaare int suprao, ter presentie vande

opgem:e

opperchirurgijn matthijs molkman, ende den vaendrager
Carel Samiel, leden uijt den agtb[aren] raade van justitie
beide tot gecommitteert onder stondt Frederick Coops"
"flaten, het + merke matthijs Joosten vertoogh in
margine stondt ons present ende was geteekent matthijs
molkman, Carel Samiel, lager stondt mij present ende was
geteekent Paulus Stien, beide tot door den agtb[aren] raade
geauthoriseert ___

Op huijden den 20e feb[ruari]o A° 1680 compareerden
voor ons gecommitteerdens ondergen[oem]t de bovenstaende attes"
"tanten, die welcke hun gedaene verclaringe van woorde
tot woorde voorgelesen zijnde, verclaerden als nog de selve
te wesen waeraghtigh, niet willende offte begeerende dat
daer yets bij of afgedaen soude werden, persisterende
ende persevererende als in de selve ___

Aldus gedaen ende geconfirmeert, malicij int Castiel
orangie, datum ende jaere als boven, ter presentie van den
manhaften luijtenant Jodocus Cromhuijsen, ende matthijs
molkman opperchirurgijn, leden uijt den agtb[aren] raade
van justitie beide tot gecommitteert onder stondt ende was
geteekent Fredrik Coopsflaten, het + merke van matthijs
Joosten vertoogen in margine stondt ons present
ende was geteekent Jodocus Cromhuijzen matthijs mol"
"kman, lager stondt mij present ende was geteekent
Paulus Stien, beide tot door den agtb[aren] raadt
des Casteels orangie geauthoriseert ___

Op huijden den 21e feb[ruari]o A° 1680 compareerden voor de

gecom:

gecommitteerdens ondergen:t voorden derdemael de boven
staende attestatien, dewelcke nogmaels haer voorsz:e
attestatie en recollement van woorde tot woorde
voorgelesen zijnde, blijven daerbij andermael, sonder judi
„cie of te persuasie van iemanden dan alleenelijk in faveur
van justitie, onveranderlijk persisterende niet willende
ofte begeerende dat daer yets bij, ofte affgedaen soude wer
den, ende daer op bij de gecommitteerdens haer affgevraeght
den eedt des waerheijts, hebben den selven met den goedt
gemoedt in haere handen affgeleijt, met opgestekene
vingeren en deser uijtgedruckte woorden, soo waerlijk helpe
ons godt almaghtigh ———

Aldus gedaen ende beeedight, malleijo int Castel
orangie datum ende jaere ut supra, ter presentie van
den monsieur den luijtenant Jodocus Cromhuijsen,
ende matthijs molkman opperchirurgijn, beijde uijt den
agtbaeren raedt van justitie beijde gecommitteerdens
onderstondt frederick hoeffslager, ende ter ... van
matthijs Joosten verklaeger, in margine stondt: ons pre
„sent en was geteekent Jodocus Cromhuijsen, matthijs
molkman, lager stondt mij present en was geteekent
Paulus steen, beijde toe door den agtbaere raed des
Casteel orangie geauthoriseert ———

Op huijden desen 13e maert Ao: 1680: compareerden
voor de gecommitteerdens ondergen:t gerrit pietersz: timmer
„man beschreeijden op 't jaght de Samson, den welcken bekent
bekendt ende geconfesseert soo ende gelijk hij doet bij deser
ter requisitie van Joost gijsbertsz hamme, in absentie van den

Fiscael

Fiscaal Andries Olofsz.e tot des selfs ampt geau-
thoriseert

hoe waer ende waaragtig is, dat men geleden den 20e Maartij
bij confessant Andries Anders arbeijts lieden is geweest
in vroolijkheijt op den solder van den logie, alwaar met timmer-
man Pieter Poort handt gemeen is geraekt, sonder te weten
waaromme, alsoo heel beschonken is geweest ende dat hij
confessant den selven Pieter eenige kuyten heeft gegeven, te weten
bij volgens 't zeggen van anderen

Aldus gedaen ende geconfesseert, Malleijo int Casteel
Orangie, datum ende jare als voren, ter presentie van den
onderkoopman ende administrateur Dirck de Gheijn,
ende den manhaftigen luijtenant Jodocus Cronhuijsz.e, leden
uijt den achtbaren raadt van justitie hier toe gecommitteerde
onderstondt Gerrit Pieterse, in margine stondt ons present
ende was geteekent Dirck de Gheijn, Jodocus Cronhuijsz.e,
lager stondt mij present hier toe geauthoriseert ende
was geteekent Paulus Steen

Op huijden desen 26e maert A° 1680: compareerde ten
voor de tweeden male voor de gecommitteerdens ondergent: den
voorsz. confessant, den welken sijne gedaene confessie van
woorde tot woorde is voorgelesen zijnde, blijft als nogh bij de selve
onveranderlijk persisteerende, niet willende of te begeerende
dat daer iet minste ijet bij of te afgedaen soude werden

Aldus gedaen ende gerecolleert, Malleijo int Casteel
Orangie, datum ende jaren als voren, ter presentie van Matthijs
Moleman opperchirurgijn ende Carel Samuel van Dragter, leden
uijt den achtbaren raade van justitie hier toe gecommitteert

onder:

onder stondt gerrit pieterss: in margine stondt ontspre-
kent en was geteekent matthijs molkman, Carel
Samiel lager stondt mij present beide tot geauthoriseert
en was geteekent Paulus Steen

maart
Op huijden desen 26en 1600: compareerden voor de
gecommitteerdens ondergent, jan bartelsz van beveren
jong mattroos, jongst bevaren op 't selve bolwerk, den
welke heeft bekent ende geconfesseert soo ende gelijk hij doet
bij desen, ter requisitie van Joost gijsbertsen ampt, in absentie
van den fiscaal andries oloffsen, tot desselfs ampt
geauthoriseert

hoe ware ende waragtig is, dat op den 23en passado na den
middagh, hij confessant den ijser bandt van d'affuijt wiel
op 't selve bolwerk heeft afgedaen, ende naer den bakker
gebragt, al ware hij de selve aen den tidoorders voor pisang
gebruijkt heeft, behalven ende des sondagh daer aen op den mid-
dagh nogh den do bandt afgedaen en onder de muur gesmeten te
hebben, met intentie de selve daer van daen te halen, maar
wierdt door den tamboer voorgecomen, die 't selve al wegh
en op de punt gebragt hadde, seggende voorders dat die
nagt niet conde binnen comen door de groote regen, en dat
het laet in den avondt was

aldus gedaen ende geconfesseert in 't malcijoint Castiel
orange datum ende jaere ut supra, ter presentie van
matthijs molkman, opperchirurgijn, ende Carel samiel,
vaendrager, leden uijt den agtbaren raadt van justitie beide
tot gecommitteerdens onder stondt 't merk van den confessant
in margine stondt ontsprekent en was geteekent matthijs mol-
kman, lager stondt mij present beide tot geauthoriseert en was
geteekent Paulus Steen

t. Carel Samiel,

Op huijden desen 27e maert Ao 1680. Compareerden voor de heeren maël voorde gecommitteerden onderget.e den voorsz.e confessant, den welken sijne gedaene confes„ssie van woorde tot woorde voorgelesen zijnde, verclaardt als nogh deselve te weesen waaraghtig, niet willende ofte begeerende dat daar in 't minste bij ofte affgedaan soude werden, blijvende daar bij nog onveranderlijk persi„sterende

Aldus gedaan ende gerecolleert, malay int Casteel orangie datum ende jaare ut supra, ter presentie van matthijs molkman, opperchirurgijn, ende Carel Samin, vaendragder, leden uijt den agtbaren raadt van justitie beide toegecommitteerde. onder stondt het merck van den confessant in margine stondt ons present en was geteekent matthijs molkman, Carel ~~[illegible]~~ Samin, lager stondt mij present en was geteekent paulus Stein, beide toegeautoriseert

Op huijden desen 26e maert Ao 1680 Compareerden voor de gecommitteerdens ondergent.e hendrick van loo, jan folst, ende matthewis hoij, alle soldaten inden dienst der E: Compe en hier ter tijden op 't eijland ternate bescheijden, welken sonder inductie ofte persuatie van iemanden, dan alleenelijk in faveur van justitie, hebben ver„claardt ende geattesteert, soo ende gelijk sij doen bij desen ter requisitie van joost gijsbertsen aanen, in absentie van den fiscaal andries oloffsz.e, tot desselfs ampt geauthoriseert

hoe waar ende waaraghtig is dat im gelede den 23e passade„ naerde mid dagh sij twee eerste comparanten, ophoudende

metmal:

met malkanderen in te treden, hebben gesien dat seeker
Jonge mattroos genaamt . . . Jan Bartelsz met twee ijzere ban-
den van affuijtwielen de trap vande Corps de guarde
afgegaan is, sonder verders te weten waar dat den selven
beland is, verclaarende den laatsten attestant dat des
sondaghs daar aan, ontrent middagh staande op schildtwaght
gesien te hebben dat den voorsz. Jan Bartelsz nogh een ijser
bandt in de handen hadt, niet wetende waar dat meede
gebleven is, 't welck hij den Corporael gewaerschouwt
hebbende, seght voort daar aan, dat den gemelte Jonge
mattroos van buijten om gecomen is, om 't selve ijser, 't geen
bevonden wierdt over de muur gesmeeten te zijn) van daar te
haalen, segge hij attestant den Corporael wederom waarscho-
,wende, die den tamboer daar nae toe stuerde, die wilde den
mattroos voorcomende, de ijser bandt opsoght, ende wederom
,rom op de punct braght, verclaarende de laatste Christi-
,tiaan wegenaar insgelijks als vier comparanten dat meer gemelte
mattroos dienagtende over sigh geabsenteert heeft van
sijn ordinaire plaats, ende buijten de fortresse ——

Alleen geene voorsz. staat, verclaaren sij attestanten, te
weten d'oprechte ende sincere waarheijt, presenteerende 't
selve, des versoght zijnde, met solemneelen eede te bekrag-
,tigen ——

Aldus gedaan ende gepasseert, malcander int Castiel
Orangie, datum ende jaare ut supra, ter presentie van
matthijs molesman, opperchirurgijn, ende Carel Samie,
vaendragher, beede uijt den achtb. raade van Justitie, hier toe ge-
committeert, onder stondt Andries Xavier, Hendrik van loo,
Jan Fonteijn, mattheus hooij, Cristiaan wegenaar, in
margine stondt ons present en was geteekent

matthijs.

matthijs molckman, Carel Samie, Lager stondt ~~aen~~ ~~mij~~ presenten was geteekent Paulus Steen, hiertoe geauthoriseert

Op huijden desen 27e maert Ao: 1660 Compareerden voor de tweede mael voor de gecommitteerden ondergenoemt, de voorsz.e attestanten, de welcke hunne gegevene attestatie van woorde tot woorde voorgelesen zijnde, verclaerden als noch de selve in alle sijne poincten te wesen warachtig, niet willende ofte begerende dat daer in te min ofte ~~[illegible]~~ gedaen soude werden, blijvende daer bij noch an een anderlij persisterende

Aldus gedaen ende gerecolleert inde Casteel Orangie, datum ende jaere ut supra, ter presentie van matthijs molckman, opperchirurgijn, ende Carel Samie, vaendragere, leden uijt den achtbaren raede van Justitie hiertoe gecommitteert ondergestelt Co: ondergenoemde, Hendrick van Hendrick van Loo, Jan Fonteijn, matthijs Croij, in margine stondt ons presenten was geteekent matthijs molckman, Carel Samie, Lager stondt mij presenten hiertoe geauthoriseert ende was geteekent Paulus Steen

Op huijden desen 2e april 1660. Compareerden voor de derde maele, voor de gecommitteerden ondergenoemt de vooren staende confessanten, die welcke hunne voorsz.e attestatie van woorde tot woorde voorgelesen zijnde, blijven daer bij onveranderelijck persisterende, niet willende ofte:

Ofte begeerende dat daar uit minste bij ofte affgedaen
soude werden, ende haer bij de gecommitteerdens hiere op
affgevraeght zijnde, ofte des waerheijdt, hebben de selven
met eenpaarig gemoet ende opgestekene vingeren, met desen
uijtgedruckte woorden in haere handen affgelegt, soo
waerlijk helpt ons godt almaghtig

Aldus gedaen ende beedight, malayoint Castiel
orangie, datum ende jaere ut supra ter presentie van
den manhaften luijtenant Jodocus Cromhuijsen, ende den
opperchirurgijn matthijs molkman, leden uijt den agtb.
raadt van justitie hier toe gecommitteert onderstondt
Eerst volgende, het x merke van hendrik van loo, jan
fonte, matthijs roij, in margine stondt ons present
en was geteekent Jodocus Cromhuijsen matthijs
molkman, lager stondt mij present hiere toe geau„
„thoriseert Paulus steen

Op huijden desen 26e maert 1680. Compareerden
voor de gecommitteerdens onderget., Isaak soort, tim„
merman inde dienst der E: Compe., dewelken heeft
verklaerdt ende geconfesseert, soo ende gelijk hij doet
bij desen, ter requisitie van Joost gijsbertsen, omme, in
absentie van den fiscaal andries oloff Zn. tot des
ampt geauthoriseert

hoe waar ende waeraghtigh is, dat hij gisteren den
20e stantij, hij confessant benevens d'anderen op de
solder van de logie vroolijk zijnde, heeft gesien dat de
jemandt met den coopdr. klager dirk voogt in

questie

quetsuere was, waer op hij confessant tenselven blijven is
geloopen, onder [illegible] tot selver tijde, 't welck den timmerman
gerrit pieterssen ziende, quam, en bragt hem con"
fessant een vuijstslagh in't aengesicht toe, en sijn
soodanig handt gemeen geraeckt, tot dat voorsz. gerrit onder
liggende, den mes vaginde [illegible] souder dat de ijemandt 't sien
conde, en bragt hem confessant diverse wonden op 't
lighaem, en 't welck hij confessant voelende, en siende
dat sijn broeck seer los gesneden was, liet sijn partheijd
los, en raeckten alsoo van malcanderen ——

Aldus gedaen ende geconfesseert, malaijo int Casteel
orangie, datum ende jaere als voren, ter presentie van
matthijs molckman opperchirurgijn, ende Carel Samuel
vaendrager, beden uijt den agtb. raede van Justitie hier
toe gecommitteert onder stondt [illegible], in
margine stondt ons present en was geteekent matthijs
molckman, Carel Samuel, lager stondt mij present hier toe
geauthoriseert en was geteekent Paulus Steen ——

Op huijden desen 27e maert Ao: 1680: compareerden voorden
tweeden mael voorden gecommitteerdens onder genoemt, ~~[illegible]~~
den voorsz. confessant, den welcken sijne gedaene confessie van
woorde tot woorde voor gelesen zijnde, blijft als noch onveran"
derlijk persisterende, niet willende off te begeerende dat
"er int minste ijets bij off af gedaen soude werden ——

Aldus gedaen ende gerecolleert malaijo int Casteel
orangie datum ende jaere ut supra, ter presentie van
matthijs molckman, opperchirurgijn, ende Carel Samuel
vaendrager beden uijt den agtb. raede van Justitie hier
toe gecommitteert onder stondt [illegible] in margine
stondt:

Stondt onder presente en was geteeckent Matthijs Molckman, Carel Samie, lager stondt mij presente en was geteeckent Paulus Steen, hier toe geauthoriseert

Op huijden desen 26en maert Ao. 1680 compareerde voor mij Paulus Steen, geauthoriseerde clercq ter secretarije van d'E: ho:r Robbertus Padtbrugge, gouvr. en directeur moluccos, present die getuijgen naer gent. Jan Albertsen van Breden, met believe indiende der E: Comp:e den welcken sonder inductie ofte persuasie van iemanden, dan alleenlijck in favoir van Justitie, heeft verclaardt ende geattesteert, soo ende gelijck hij doet bij desen, ter requisitie van Joost Gijsbertsen, amie, in absentie van den fiscaal ende als offie. tot dese selfde ampt geauthoriseert

Soo waer ende waeragtigh is, dat in geleden den 20en courant hij attestant op de solder vande logie neffens anderen in vrolijckheit sijnde, heeft gesien dat de timmerlieden Gerrit Pietersen en Evert Foort, handt gemeen sijn geraeckt, sonder nogtans te weten de redenen, waer om sulcx bij gecomen is, nogh ooc niet gesien te hebben dat iemandt van hun beijde eenig schade soude gehadt hebben, want toen den laetst genoemde timmerman den eerst gent. los liet, wiste hij confessant niet beter, off 't bloedt uijt de neus quam, maer wiert daer naer gewaer, dat het vande quetsure quam

Allen 't geene voorsz. staat, verclaardt hij attestant te weten d'oprechte en de suijvere waerheit, presenterende 't selve, des versogt sijnde, met eede te bevestigen

aldus:

Aldus gedaen ende gepasseert, malaijo int Casteel orangie, datum ende jaare ut supra, ter presentie van Joannes vander weeke ende willem theunneman adsistenten als getuijgen hier toe versogt onder stondt hadt + merke vanden confessant in margine stondt ons present en was geteekent Joannes vander weeke willem theunneman, lager stondt mij present hier toe geauthoriseert en was geteekent paulus steen ——

Op huijden desen 27en maert 1680. compareerden voor de tweede mael voor de gecommitteerdens ondergenoemt den voorsz. comparant, den welcken sijne gegevene confessie van woorde tot woorde voorgelesen zijnde, verclaert als noch deselve in alle sijne deelen te wesen waeragtig, niet willende ofte begeerende, dat daer inne minste bij ofte aff gedaan sonde werden, blijvende bij deselve nog onveranderlijk persisteerende ——

Aldus gedaan ende gerecolleert malieijen int Cast. orangie datum ende jaare ut supra ter presentie van matthijs molckman opperchirurgijn, ende carel samie, vaendrager, ledenuijt den agtbaren raadt van justitie hier toe gecommitteert onder stondt hadt + merke van den comparant, in margine stondt ons present en was geteekent matthijs molckman, carel samie, lager stondt mij present hier toe geauthoriseert en was geteekent Paulus steen ——

Op huijden desen 8en april Ao. 1680: compareerden voor

den gecom:

de gecommitteerdens onderget.e Cornelis rijke van antwerpen
soldt.e in dienst der E: Comp.e Jongst bescheijden op de
punct rojael, in 't guarnisoen, die welken beright bekende
ende geconfesseert, soo ende gelijk hij doet bij deezen, ter
requisitie van Joost gijsbertsen, ende in absentie van
den fiscaal andries oloffsen tot des zelfs ampt geaut-
toriseert ——

hoe waar ende waaragtig is, dat hij geleden den eersten
april, hij confessant smorgens ten 7 uren is gecomen
in de gemelde crooge ten huijse van Cornelis pietersz
alwaar in 't geselschap van eenige anderen een soopie
gedronken hebbende, bij de zelve weijk gaande, hij alleen
eenig daar bleeff, als wanneer hij confessant van den
jonge van cornelis pietersz noch een niet en vorderde, 't
welk uijt gedronken zijnde, gaff den voorn.e jonge van
Cornelis pietersz een dubbelt blijvende de i: dubbelt te cort
't welk hij beloofde te betalen, verzoekende de eenlijke op
de passer te gaan om een slagh te halen van den anderen laen
ende tot dien eijnde zijn zijdt geweer soo lange daar steen
't welk den gemelde slaeff niet en wilde toestaen, maar
trok hem 't selve te rugge, wanneer hij confessant
in sijn regter sacke taste om tobacq te krijgen, vondt
daar in buijten gewoonte sijn mes, niet wetende hoe
de zelve daar gecomen is, want nooijt gewent is sijn
mes in die sacke te dragen, 't welk hij uijt trok, ende
genoemde jongen, niet wetende door wat toedoen, in
sijn borst stiet ——

Aldus gedaen ende geconfesseert malayo in 't casteel
orangie, datum ende jaer ut supra, ter presentie van
den:

den luijtenant Jodocus Cromhuijsen, ende matthijs
molkman, opperchirurgijn, leden uijt den agtbaren
raade van Justitie beijde tot gecommitteerde onder stondt
het ✝ merck van den Confessant in margine stondt ons
present ende was geteeckent Jodocus Cromhuijsen, matthijs
molkman, lager stondt mij present en was geteeckent
Paulus Steen, beijde tot geauthoriseert

Op huijden desen 30e april Ao. 1680. Compareerden voor
de tweedemaal voor de gecommitteerdens ondergenoempt
den voorn. confessant, den welcken ter requisitie van
andries oloffsen, Lofflangh fiscaal de hem sijnde
„daer de confessie van woorde tot woorde voorgelesen, sijnde,
verclaert deselve in alle sijne pointen te wesen waarag„
„tigh niet willende ofte begeerende, dat daarin t minste
iets bij ofte affgedaan soude werden,, persisterende
als in deselve

Aldus gedaen ende gerecolleert. malaijo int Casteel
orangie datum ende jaare ut supra ter presentie van
Jodocus Cromhuijsen, luijtenant, ende matthijs molkman,
opperchirurgijn leden uijt den agtbaren raadt van
Justitie beijde tot gecommitteerde onder stondt ~~ons~~
het ✝ merck van den Confessant, in margine stondt
ons present en was geteeckent Jodocus Comhuijsen, matthijs
molckman, lager stondt quod attestor en was geteeckent
Joost Gijsbertsen anno. geswn. clerq

Interrogat.

Interrogatorium overgegeven bij of ten van wegen Joost Gijsbertsz. Anno, in absentie van den fiscaal Andries Oloffzen, tot deszelffs ampt gesubstitueert, om op de naervolgende poincten ende articulen te verhooren ende examineeren, den sergt. Christiaen Wegener, de soldaten Hendrik van Loo, Jan Fonte, ende Matthijs de Koij, binnen 't Casteel en op 't Zee bolwerk bescheijden

1:

Seggen van jae niet beter te weeten

Hendrick van Loo en Jan Fonte, off ze den 23e maert passado niet hebben gesien dat den jongen matroos Jan Bartelsen met twee banden vat. affuijt wilden is 't Zee bolwerk affgegaen

2:

Seggen insgelijks van jae

Matthijs de Koij, off den vier en twintigsten daer aen niet heeft gesien dat den gemelten Bartelsen den do. bandt in de handen en hadde

3:

Zeggen van neen

Off zij geinterrogeerden is niet en weeten, van waer die gebrekelijcheden heeft,

4:

4:

mattheijs d'Vroij, seght eenen door den tambour van buijten onder de punt geslaeldt ende binnen gebraght ende aenden Sergt. gelevert te zijn

Offte waer die gebleven zijn

5:

Zeggen van affgesleijde wielen te zijn, dies met 't schieten van de victorie gebroken zijn

gezamentlijken off niet en weeten van wat wielen 't zij staende tot postuur deselve offte andere de zelve geweest zij

6:

Zeggen daer op niet gelet te hebben

Off voor dato voorsz. hebben gesien dat deselve kom vol ronde banden hadt

7:

den Sergt. Christiaen wegenaer weet niet beter van drie offte vier

Offte daer naer bevonden hebben eenige banden van d'affgesleijde wielen geweest te zijn, ende hoeveel

8:

Zeggen van Ja

Off zij geinterrogeerden d'voorsz. kom andtw. met deese banden derven bekraghtigen

aldus:

Aldus gedaan ende geinterrogeert malayo int Casteel orangie den 8e april A:o 1680: ter presentie vande heeren Jodocus Cromhuijse, ende matthijs molkman, leden uijt den agtbaren raade van Justitie hier ter geommitteert onder stondt heeft ondert van hendrik van loo, Eerste weganer Jan foutes, matthijs broij, in margine stondt ons present, en was geteekent Jodocus Cromhuijse, matthijs molkman, lager stondt mij present hier ter authoriseerde en was geteekent Paulus Steen

Op huijden desen 9e april A:o 1680: compareerden voor de tweedemaal voor de gecommitteerdens ondergen:de, de welke de voors: vooraz: articulen ende hunne antwoorden van woorde tot woorde voorgelesen sijnde, blijven bij de selve onveranderlijk persisteerden, onder protestatie van alles 't selve deze verzoght zijnde, onder solemnele, ende te verniewen, ende bekragtigen bereid de sorg: die verzoekt vandeese gedaen te zijn,

Aldus gedaen ende gerecolleert, malijen int Casteel orangie, datum ende jaere ut supra, ter presentie van matthijs molkman, opperkoopman, ende Carel Samie vanderagen leden, uijt den agtbaren raade van Justitie hier ter gecommitteert onder stondt Eerste weganer, heeft ondert van hendrik van loo, en Jan foutes, matthijs broij, in margine stondt ons present en was geteekent matthijs molkman, Carel Samie, lager stondt mij present hier ter geauthoriseerde en was geteekent Paulus Steen

Op huijden desen 30e april A:o 1680: compareerden vo[or]

de gec[ommitteerden]

de gecommitteerdens ondergenoemt, Sara Jansen, vrij-gegevene slavinne van Anna Jansen, zal[ige] gode welbe[kent] heeft, bekent ende geconfesseert, soo ende gelijck sij doet bij desen, ter requisitie van Andries Oloffzen Loffzangh[?] fiscael deses —

hoe waer ende waeragtigh is, dat sij op den 5e meert passo: aen den Corp[oraa]l Jan Ders[?] heeft vercoght seeckeren jongelingh genoemt Cobus, anders inde wandelinge Capp[...], om ende voor de somme van twee en dertigh rx, seggende verders dat sij den jongen van cleijns aff opgebraght heeft, ende dat hij haar van des selffs moeder tot opvoedinge gegeven is, als mede tot een onderpandt in teecken van seeckere schuldt van een pickol tobacq, voor rx 9 1/2 ende een p[...] blauwe salempoeris voor ijder rx 6, die de moeder van voorss. jongen van haar confessante genooten heeft, verclaerende daer-en boven, dat de moeder den selven jongen aende confessante gegeven heeft, onder conditie, dat sij de genoemde schuldt soude eijsschen van den Coningh van Ternaten, ende in teecken van dien den selven jongen mede nemen, de welcken haar die soude betaelen, want nogh vijff slaven van des selffs vader was onder behoudende, ende indien den Coningh niet en betaelde, dat sij alsdan den jongen behouden soude, seggende daer op den Coninck twee a drie reijsen gemaent te hebben, maer heeft haar altijt uijtgestelt, soo dat tot noch toe niet gekregen en heeft, waeromme door noot gedwongen is geweest, den selven jongen te vercoopen, om aen den cost te comen, verclaert ende

alle 't geene voorss[z]. staet te voren aenden coopder bekent gemaeckt te hebben —

Aldus gedaen ende geconfesseert Malaij int Casteel Orangie,

datum:

datum ende jaare ut supra ter presentie van den luijtenant Jodocus Cromhuijzen, ende matthijs molkman, opperchirurgijn, leden uijt den agtbaren raade van justitie beide tot gecommitteerde onder stondt teeken van den confessante in margine stondt ons present en was geteekent Jodocus Cromhuijzen, matthijs molkman, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost gijsbertzen amen geswoorne clercq

Op heijden desen eersten maij ao. 1680 compareerde voorden tweedemaal voor de gecommitteerdens ondergenoemt de voorsz. confessante, de welke haare gedaene confessie van woorde tot woorde voorgelesen zijnde, ende door de gecommitteerde gevraeght, off wel geweeten heeft, dat den genoemde jongen een vrij jongen was, antwoordt van ja, maar dat zij hem verkogt heeft uijt noot, blijvende voordens bij haare confessie persisteren, niet willende offte begeerende, dat daar in 't minste iets bij offte affgedaen soude worden

Aldus gedaen ende gerecolleert malaijo in 't Casteel orangie datum ende jaare ut supra ter presentie van Jodocus Cromhuijzen, luijt., ende matthijs molkman, opperchirurgijn, leden uijt den agtbaren raade van justitie beide tot gecommitteerde onder stondt teeken van den confessante, in margine stondt ons present en was geteekent Jodocus Cromhuijzen, matthijs molkman lager stondt quod attestor en was geteekent Joost gijsbertzen, amen, geswoorne clercq

Interrogatorium gedaan maaken bij off van weegen den fiscaal

den fiscaal adriaen oloffsz:r Loffzangh, om daar op geëxamineert, neevens eeden ten overstaan vanden ondergeschreven en genomineerde gecommitteerdens, ondervraagt te werden, den Jongen matroos hendrik Koppernol van antwerpen, Jongst bij 't scheijden op de Chialoup vanden Chinees O=ij=cinko al thans sijn leeden gevangen

Antwoord	Vraag
1	1:
Segt van ja	Off met de chialoup vanden Chinees oijcinko van hier naar gorontalo niet vertrocken is
2:	2:
Segt na 25 dagen zeijlens aldaar gekomen is te sijn	wanneer daar gekomen is
3:	3:
antwoordt neen	Off hij van de chialoup niet overgegaan is op d' Jagt [illegible]
4:	4:
Segt, op dien nagt, dat de chialoup naar tomini vertrecken soude, gevlugt te sijn, met de chialoups prauw	wanneer voor d' eerste mael sigh fugatieff gestelt hebt
5:	5:
Segt om dat vanden stierman soo geslagen wierd	wat redenen hem daar toe gegeven sijn
6:	6:
Segt sulx gedaen te hebben uijt sijnen eijgen vrijen wille, sonder eenige de minste misleijdinge	Off sulx niet en is geschiet door meede leijdinge oft aanradinge van iemand anders
	7:

7:

Segt door den Stierman, gerrit Flore- deselve daar van dan gehaalt te zijn

7:

hoedanigh weederom gekregen is ——

8:

Antwoort Ja ——

8:

off alsdan niet en wiert verslidert op ge jagt en in de boeyen ——

9:

Segge twee duimen tanteens aande beugels vast gemaakt te hebben, ende deselve daar mede in stucken getrocken ——

9:

hoedanigh en door welcke middelen voor de tweedemaal weederom daar uyt geraakt is ——

10:

Segt twee dagen in 't bosch geweest te zijn, alwaar vande Gorontaler eens gevonden wiert, de welcke hy op hun aenradinge is gevolgt naar Gorontalen, alwaar ook verbleven is ——

10:

waar sigh onthouden heeft sedert dat de tweedemaal gevlugt is ——

11:

Segt van neen, maar dat sy sulcx van hem gevraagt hebben ——

11:

Off hy sigh niet en heeft aangegeven aande moorse priesters om mahometaans off besneden te werden ——

12:

Segt niets gedaan te hebben, maar vande Jongen Koningh met Zagou ~~[illegible]~~ en biereachtelen onder houden geweest te zijn

12

hoedanigh sigh ook geneert heeft ——

13:

Antwoordt, neen

13:

Off niet en heeft syn dienst den Jongen gorontalschen Coningh aengeboden ——

14:

14:

[Se]ght niets gedaan te [heb]bben —

14:

Inde[n] wat qualiteyt. —

15:

[Se]ght aldaar verstaan te hebben, [da]t Batt^a over was, ende dat [d]e ternatanen wel 20 schepen [h]adde[n] en [w]oude[n] leggen. —

15:

Wat redenen off gerughten gedue[rende] [d]e rende sijn aanwesen inde negorij van gorontalen, aldaar gehoort en verstaen heeft —

16:

[Se]ght van neen, maar dat den [C]oningh hem gevraeght heeft om [d]aar waar hem te gaen, dat hij hem [d]aar soo lange soude laten blijven [tot] de schepen weghe waeren, wanneer weederom op gorontalen soude [k]omen, ende in dien alsdan bij hem wilde blijven, moghte dat doen, [m]aar seght dat hij sulcx niet en derfde bestaen, uyt vreese dat van [de] schepen volcke moghte gesien worden, waeromme oock inde negorij gebleven is. —

16:

Off met den jongen Coningh niet en is naar Pondan geweest —

17:

Seght dat den Koningh hem, hadde uytgesonden om water te haelen, [a]lwaar van vijff off ses gorontalen [ov]er gevatt, gebonden, ende gevangen weederom aan 't Jaght 't [illegible] gebraght is, waar tegens seght sigh wel soude hebben willen te weer stellen, maar was te haestigh overvallen, soo dat niet en konde. —

17:

Hoedanigh hij jonghste door de gorontalers is aengevatt geworden

18:

Seght dat hy gesegt heeft, dat hy liever met den mes t'uyt soude afsteeken, als soo meer te vaerde brengen gelijke dese reys gevaeren heeft —

18:

Off sigh voor desen ook niet en segt (...) ofte getraght door den mes om leven te brengen —

19:

Seght van neen, maar dat den Comi: hem den gepresenteert heeft indien sigh wilde laaten besnijden, het welke niet en wilde toestaan —

19:

Off ook aldaar niet den vrouw sijn moors getrouwt heeft —

20:

Seght op den g^d. Artikel beantwoort te hebben, ende dat daar toe geen kruys heeft gemaakt, bekende door de poort onder 't half verdeke uyt geraakt te sijn, ende soo naar landt geswommen —

20:

Off de boeyen, ende de selffe brengels ... mede op genoemd^e. jongh tee geseten ... niet en heeft door yemants hant ... om stukken gebroken —

21:

Seght van ja —

21:

Off op 't laatst niet genoeghsaam tegens wil en danks aan boort is gebraght —

22:

Seght sijn voornemen geweest wat deselffe voor nadeelen sijnde te sijn en den Koningh te blijvelijke gewelt ... den welken hem de ... soude gegeven —

22:

niet ondersoght dat [illegible] besluijt was, teden [illegible] interrogeerden te besluijten, in die | wat voorneemen off besluijt de geene ..... daar gebleven was ... [illegible] geïnterrogeerde gehadt en genomen hebben

Aldus gedaan ende ge-examineert malaijo in 't Castiel Orangie desen eersten maij Ao: 1680: ter presentie van den luijt= Jodocus Cromhuijsen, ende mattheijs molkman opper„ chirurgijn beide uijt den agtb:e raade van justitie hier tot gecommitteert onder stondt Leet ... merck van den geinterrogeerden in margine stondt ons presentie en was geteekt: Jodocus Cromhuijsen, matthijs molkman, lager stondt quod attestor en was geteekent Joost gijsbertsen Cuma gesw:e clercq

Op huijden desen 6e maij Ao: 1680: voor den middagh compareerden voor mij Joost gijsbertsen Cuma gesw:e clercq van den agtb:e raad van justitie in molucco, presentie de getuijgen ondergenoemt David gerritsen trompetter, ende Joost Schadt mattr: bescheijden op 't oorloghs fregat genaemt Cuinatten, de welke sonder inductie off per„ suasie van iemanden, dog alleenlijck in faveur van justitie, door prestreerden, des versoght sijnde, hebben verclaart ende g'attesteert soo ende gelijck sij doen bij desen, ter requisitie van andries oloffsen, lofft zaught fiscaal deses

hoe waer ende waaragtigh is, dat sij attestanten op den eersten april passado smorgens tusschen seven

en agt:

in agt uren zijn geweest inde gemelde kroegh ten huijse
van Cornelis pieterss, alwaar de sopien drinkende, hebben gesien
dat aldaar eenen Zold[aa]t Cornelis rijk . . genaamt
van antwerpen bes=teeden op een pimt wijnde van gelijken
de sopien dronk, terwijle sij attestanten twee andere in
het tiktakbort sagen speelen, het welk uijtgedronken
sijnde, wilde den selven Cornelis weghgaen, dogh wiert van des
pagters jongen gedurigh te rugge getrocken, sonder dat sij
attestanten weeten waarom, doch dat gemelde jongen wilde he
,, taelt wesen van het sopien dat hij gedronken hadde, het
welke tot dierde malen geschiede, dat den gemelde Cornelis
rijk willende de deur uijtgaen, altijt vanden selven jongen
(:niettegenstaende hij Cornelis sijn zijdgeweer aldaar tot
versekeringe gelaeten hadde:) wederom getrocken wierdt,
het welk soo lange duerde tot sij attestanten hun vande
tafel om=keerende, saegen dat den voorsz jongen op sijn
borst seer beslooijt was, sonder nogtans dat sij den steek
hebben sien brengen, het welk den tweeden attestant ontwa
werdende, ende siende dat voorsz Cornelis een mes inde
handt hadde, sprongh hem toe ende ontweldighde hem
tselve mes, waer op den geweldigde aldaer is gekomen, de
den meer gemelde Cornelis rijk naar binnen ende inde
troncke bragte

alle het geen voorsz staat verclaren sij attestanten
te wesen de opregte, suijvere ende sinsere waarheijt
presenteerende als boven

aldus gedaan ende gepasseert malaijo in't Castiel orang
datum ende jaare ut supra ter presentie van ~~Jo[illegible]~~
Joannes vander meeren, assist ende hans jurien [illegible]-
Stadtbode

Stadtsbode als getuijgen beide ten versoeke onder stondt david gerretse, bode x merk van Joost Wesadet in margine stondt ons present die was geteekent Joannes vander meerschen, hans Jurrien wincke Stadtsbode, Lager stondt quod attestor die was geteekent Joost gijsbertzen amnd gesw. Elderq

Op huijden desen 6e meija Ao: 1680: naar middagh Comparreerden voor de gecommitteerdens ondergenoemt de voorsz. attestanten voor de tweedemaal de welke bekennen gedaane verclaringe van woorde tot woorde voorgelesen sijnde, verclaren deselve in alle haare poincten, te wesen waaragtigh, niet willende offte begeerende dat daar in 't minste iets bij offte affgedaan sonde werden, persisteerende ende presenteerende als in de selve

Aldus gedaan ende geraccolleert malaijo int Castiel orangie datum ende jaare ut supra ter presentie vanden luijtenant Jodocus Cromhuijsen, ende matthijs molkman opper chirurgijn beide, uijt den agtbare raade van Justitie beide ten gecommitteert onder stondt davidt gerretsen, bode merk x merk van Joost Wesadet, in margine stondt ons present die was geteekent Jodocus Cromhuijzen, matthijs molkman, Lager stondt quod attestor die was geteekent Joost gijsbertzen amnd. gesw. Elderq

Op huijden desen 7e maij Ao: 1680: Comparreerden voor de derdemaal de voorsz. comparanten voor de gecommitteerdens

ondergenoempt

ondergenoempt, de welke noghmaels hunne gegevene attestatie
van woorde tot woorde voorgelesen sijnde, verclaerden alnogh
de selve in alle haere pointen te wesen waaraghtigh,
niet willende ofte begeerende, dat daar in't minste
iets bij ofte affgedaen soude werden, daar bij onveranderlijk
blijvende persisteren, ende hun daar op bij d'ondergesz.
gecommitteerdens affgevraeght sijnde den eedt der waer
heijt, hebben de selve, met de ouds gebruijck gemaa
opgestelde vingeren, ende dese uijtgedruckte woorden, Soo
waarlijk helpt ons godt al maghtigh, in
hunne handen affgeleijt ende gepresteert ———
Aldus gedaen ende beeedight malaijo in't Castiel orange
datum ende jaere ut supra ter presentie vanden heer Jodocus
Cromhuijsen, ende matthijs molkman, opperchirurgijn
beijde uijt den agtb. raadt van Justitie hier toe gecom
mitteert onder stondt david gerretsz, [illegible]
van Joost verkaert: in margine stondt ons present en
was geteekent (Jodocus Cromhuijsen), matthijs molkman
lager stondt quodt attestor en was geteekent Joost
gijsbertsen anno gesw. Clercq ———

Op huijden desen 4e maij ao. 1680: Comparerden voor
de gecommitteerdens ondergenoempt Jan dircksz walboom
pe. schipper op't Jagt d'experiment, dirck
Claassen kol onderstierman, gerrit fladderack do.
ende willem egbertsen, matth. verschodijden op't Jagt
den Coningh amsterdam, de welke hebben verclaart
ende g'attesteert soo ende gelijck sij doen bij desen, ende

dat souden:

dat sonder inductie off persuasie van iemanden, dog alleen„
lijck in faveur van justitie, deese presenterende deselve„
soght sijnde, ter requisitie van andries oloffsen loffzangh
fiscael dt Edaᵃ

hoe waer ende waeragtigh is, dat den jongen matthˢ hendrick
Coppernol van antwerpen, op den 30ᵉ october aᵒ 1679,
wanneer sy nevens den eersten Comparant met de Chialoup
van den Coninck Bij=Zimbo, waer mede gemeˡᵗᵉ Coppernol
op gorontale, kort te voren gekomen was, ontrent: tweën
uren sigh sonder eenige de minste reden, soo niet beter en
weeten, met de prauw van gemelde Chialoup naer landt
ende den Coningh van gorontale is gevlught, ende bij den
selven Coninghs huijsvestingh versoght ende gekregen, verclaer„
„rende de twee laetsten attestanten, dat hij aldaer tot op den
6ᵉ g[emel]ᵗ daer aenvolgende gebleven is, wanneer sij ende
nigorij comende bij den Coningh om gemelde Coppernol
weederom te haelen, liet den Coningh den selven roepen, tegens
wie d'attestanten seijden dat hij soude mede gaen, hem vraa„
„gende wat hij daer dede, ende wie hem alreede moorse
kleederen hadde aengegeven, waer op hij affurant en onbescho„
„eent antwoorde, dat hij niet en wilde mede gaen, versoeckende
daer op vanden Coningh liever een mes te hebben, om sigh selven
het leven te benemen dan weederom met hem attestanten
naer boort te gaen, 't welk den Coningh hem ook presenteerde,
dogh siende, dat hij het selve wilde aenveerden, trock het
weederom te rugge, wanneer hij den Coningh versoght om
tot de weederkomst vande Chialoup op gorontale, ende
nigorij te mogen blijven, het welk den Coningh verstaen
hebbende, dede den selven weederom naer sijn huijs gaan, gevende

onderwijlen:

onderwijlen de attestanten den selven, dat sij hem vatten souden
gelijk sij ook deeden, waar tegens den selven kopparnol sigh te
weer stelde, roepende in 't malaijts wel stoutelijk den Co[ningh]
aan tot hulpe, dogh alle 't selve niettegenstaende, bragten
sij attestanten den selven op 't jaghtie den Coningh aenste
aldaar in besetting leggende, en stelde den selven inde Boeij
alwaar soo lange geseten heeft, tot den eersten attestant
met gemelde chialoup wederom van tomini gekomen, en
op d° jaghtie overgegaen was verclaerende sij attestanten
dat naar ses a 7 dagen, den meer gemelden kopparnol wederom
wegh ende van boort geswommen, ende naar 't bos ge-
vlught is, hebbende te vooren de beugels vande boeij in
stucken gebroken, ende vlughte wederom naar den Coningh
van gorontale, waaromme den eersten attestant den stu[urman]
gemelde lijwaert stelde op den genen die hem soude weder
brengen, dogh en heeft hem niet konnen bekomen, tot eijn-
delijk den fiscaal ende requirant aldaar per 't jaghtie
d'experiment is gekomen, ende den selven op hem ver-
treck van gorontale met groote moeijte gekregen heeft,
verclaerende de twee eerste attestanten diverse reijsen van
gorontaleesen gehoort te hebben, dat den selven coppar-
nol aldaar bij den Coningh sijn dienst hadde gepresen-
teert ende ook deede als conestabel, ende dat de stucken in
dier qualiteijt hadde gaen besigtigen, seggende verders ge-
hoort te hebben, dat hij wilde trouwen, ende sigh wilde
laaten besnijden, hebbende sij attestanten niet beter
gemeijnt ofte hij was al besneden, ende dat sij aan den
Coningh dickwils naar den selven coppernol hadden
gevraaght, dogh seijde daar niet van te weten ———

Allen

allen (geene voorsz. staat verclaren sij attestanten, bewesen d'oprechte, suijvere ende sinsere waerheijdt, presenterende als boven

Aldus gedaen ende gepasseert malaijo in 't Casteel orangie datum ende jaere ut supra ter presentie vanden luijtenant Jodocus Cromhuijsen, ende matthijs molkman, opperchirurgijn, leden uijt den agtbaren raede van justitie beide tot gecommitteerde onder stondt was geteekent Jan dircksen walboom, dirck Claessen, de gerrit fladderaak, willem gijsbertsen, in margine stondt ons presentie was geteekent Jodocus Cromhuijsen, matthijs molkman, lager stondt quod attestor was geteekent Joost gijsbertsen anno gesw.e clercq

Op heden desen 20e maij ao. 1680: compareerden voor de tweedemael voor de gecommitteerdens ondergenoemt de voorsz. attestanten Jan dircksen walboom, dirck Claessen kool, ende willem gijsbertsen, sijnde gerrit fladderaak absent ende op den togt, de welcke connende gelesen attestatie van woorde tot woorde voorgelesen sijnde, verclaerden de selve in alle haere poincten bewesen waeraghtigh, niet willende offe begeerende dat daer in 't minste iets bij offe affgedaen soude werden, persisterende ende presenterende als in de selve

Aldus gedaen ende gerecolleert malaijo in 't Casteel orangie datum ende jaere ut supra ter presentie van dirck de gheijn onder-coopman en tweede administrateur, ende matthijs molckman opperchirurgijn leden uijt den agtbaren raede van justitie beide tot gecommitteerde onder stondt

was:

en was geteekent Jan Dirksz Swalboom, Dirk Claassen, Ko
willem Egbertsen, in margine stondt ons present en was
geteekent Dirk v: Gheijn, Matthijs Molkman, lager stondt
quod attestor en was geteekent Joost Gijsbertsen
anno geswa secr: —

Op huyden desen 20e maij Ao 1680 compareerde voor de
gecommitteerdens ondergenoemt Hendrik Coppernol
van Antwerpen, jongen matten jongst besetouwen op de
chialoup vanden Commandeur op=inkos, de welke buyten
dwingen zijnde en vanden selfst vrijwillige bekent ende
geconfesseert, ter requisitie van Andries Olofsen Lofftang
fiscaal etc.a —
hoe waer ende waeragtigh is, dat hij confessant met
gemelde chialoup in octob: Ao passo is op Gorontalen
gekomen, alwaer see a seven dagen geweest hebbende, heeft
de prauw vande chialoup genomen ende is met de selve
savonts naer landt geraeden met voorbedaghten raadt,
door dien vanden Stierman soo geslagen wiert, wanneer dien
nagt in 't bos te verbleven is tot sanderdaeghs dat gaende
ander oost zyde der rivier langs de klippen, vanden Coningh
van Bonto ontmoet wiert, de welcke hem confessant op
Gorontalen bragt, alwaer hij tegens den Coningh klaagde
de dat vanden Stierman soo qualijk getracteert wierde
ende daerom de chialoup hadde laten ontvaren, ende
was om naer 't jagt den Coningh ampt te gaen, het
welk den Coningh voorseyde, seyde, dat soo lange inde nego-
-rije soude blijven woonen tot de chialoup weederom souden
comen,

comen, gelijk hij ook dede, wordende vanden Coningh be-
met Zagou, pisang, en bier bestedelen gespijst, seggende vanden
Coningh noch een gestreepten rock met een dastaar gekregen
hebbende, vermits niets aen sijn lijff en hadde, hebbende
op dien tijdt eens met den Coningh naar sijne thuijn ge-
weest, sonder iets verders voor hem gedaen hebbende, hebbende
inde gemelde nigorija ontrent twaelff dagen verbleven sijn
aldaer bij den Coningh naer hem confessant comen vragen
den onderstierman Gerrit Fladderak, ende quartiermr
Willem Egbertsen, wanneer den Coning: hem confessant
eerst roepen, al waer gekomen sijnde vraegden de selve tegens
hem, wat hij daer dede, ende off hij niet wederom naar
boort en wilde, tegens de welke hij antwoordde dat liever
met hen mede sigh selven het boort wilde affstelen, dan
wederom soo te vaeren, gelijk op de reijs naar Coron-
talen gevaren hadde, waer naer den gemelde stierman en
quartiermr hem aenvatteden, ende brachten hem op 't jagt
den Coningh Amstm, stellende hem aldaer met den beenen
inde boeijen, hebbende daar soo 21 dagen geseten, wiert
alsdoen niet bij de beenen vastgestelt mits sigh gewacht
hadde, ende d'een been uijten de boeij gekregen hebben, ende soo
anderhalff etmael geseten, hebbende heeft de beugels
vande boeij met twee tanden die daer toe vande jongen
versogt ende gekregen hadde, in stucken gebroken, ende
's naghts inde vierde wagt ontrent 't halff vier de be-
langhe de poort uijtgegaen, latende hem met den tauw
in zee sakken, ende is soo naar landt geswommen, blij-
vende daer twee dagen sonder eenige menschen te sien,
tot op den derden dagh dat aldaar sekeren luijtenant

van

van gorontalo voorbij schepte, tegens den welken hij confess-
riep, ende hij daar gekomen sijnde, vraagde off hij confessant
wilde medegaen nae gorontalo, het welke hij dede, wanneer
den Coningh hem vraagde, wat hij wederom daar quam
doen, ende hij confessant antwoorde, dat de heer aan boo-
rde een boode hadde gestelt, ende om sulx niet en konde ver-
dragen, wat tot den Coningh gevolght, wanneer den Coni[ngh]
tegens hem seyde, nu en sal ik uw ook niet meer wederom
geven, al soud ik der tegens d' E: Comp.e in oorlogen, ende is
soo bij hem gebleven, willende hem tot dien eynde naar bonto-
brengen om aldaer verborgen te houden, en wilde den Confess-
[ant] daar niet nae toe gaen uyt vreese van aenboort gebragt
te sullen werden wanneer den Coningh onder anderen hem
Confessant den uyt 20 vrouwluyden de keure wilde geven
om mede te trouwen, indien sigh wilde laten besnyden, dogh
den Confessant en wilde sulx niet toestaen, vreesende dat
het hem soude wee doen, ende is daer soo gebleven tot
dat door den equipant gekregen ende aenboort gebragt is —

Aldus gedaen ende geconfesseert malayo int Casteel
orangie datum ende jaere als supra ter presentie van dirk
d' gloeyn onder=coopman en tweede administrateur,
ende matthij molckman opper=chirurgijn leden uyt
den agtb.re raadt van Justitie hier toe gecommitteert
onder stondt het + merke vanden Confessant in
margine stondt ons present en was geteekent dirk
de gloeyn, matthij molkman, lager stondt [illegible]
quod attestor en was geteekent Joost
gijsbertsen arnd gesw.n Secr.s —

Op huijden desen 29en maij ao: 1680: Compareerden voor
mij Joost gijsberten anno, geswo: clercq vanden agtbe raade
van Justitie in molucco presente de getuijgen ondergenoemt,
pt Cornelis Jacobsen Corpl der mardijkers, alsmede der-
tijchradt vrij mardijker, ende Joanna pardra vrijgegevene
slavinne van wijlen anna Jansen zaligr, dewelke sonder
inductie off persuasie van iemanden, dan alleenlijk ten
faveur van Justitie, ende presenteerende des vereijschte
sijnde, hebben verclaert ende g'attesteert soo ende gelijcke
sij doen bij desen, ter requisitie van andries oloffsen Loffzangh
fiscaal deses ——

hoe waar ende waeragtigh is, dat den eersten attestant
nu ontrent de vijff maenden geleden, sekeren vrijjongen aen
den eersten attestant vermaegschapt Caffr genaemt,
van Sara Jansen insgelijcx vrijgegevene slavinne vande borden,
genoemde anna Jansen wederom dyse hebbe, ende ook name,
niet de genoemde Sarra den selven jongen als den slaeff ge-
bruijckten, ende welcken ontrent den maendt bij den attestant
geweest sijnde, heeft de selve Sara hem op de straet van
deselve, wederom tot haer genomen, comende daer naer bij
den attestant stelde den selven met soete woorden te vreden,
dat sij den jongen niet als slaeff soude gebruijcken, maer
laten leeren naijen, ende is den meer gemelte jongen dienvolgens
bij de voorsz Sarra gebleven, tot dat hem attestant ter ooren
quame dat sij den selven hadde vercoght, het welck hij
niet gelovende, is naer haer toegegaen, ende haer 't selve
affgevraeght hebbende kreegh tot antwoort dat sij
den selven jongen niet hadde vercoght, maer besteedt
om schoenmaken te leeren, dogh hij attestant door

het

het gemelten gerugte verspreijt sijnde, dat den jongen vermoort
was, is naar binnen gegaan, ende heeft daar over aan de
fiscaal sijn klagten gedaan, verclarende de laatste att-
-estante de ouders vanden meer gemelden jongen wel gekent
te hebben, ende dat nogh vader nogh moeder met eenige
de minste slavernij belast was, verclarende verder
van anna jansen zal[iger] gewoont te hebben tot der
selver sterff dagh toe & dat ook den gemelden jongen daar
lange hadde gewoont, den welken ook haar van gelijken
vermaagschapt sijnde, sij op 't versoeke van des selffs
ouders hadde aengenomen, ende dat de gemelde sara,
daar mede drie jaaren gewoont hebbe ende den selven jongen
naar de doodt van anna jansen haar selven toe eijgende
ende tot herwaarts trocke, sonder dat sij attestanten
oijt heeft geweeten, offe hooren seggen, dat de moeder
vanden voors. jongen eenige toe bake offe dalenpoeris van
de selven sara soude hebben genooten, veel min, dat sij haar
itte daar over soude schuldigh geweest sijn, verclarende
sij attestanten wel te weeten, dat den schoenmaker jan
drees, voor de ternataanse beroerten wanneer de in-
-dijkeren vanden vrijluijden wierden gescheijden, heeft haar
vanden mardijker pieter tagulaij heeft gekogt, ende
aanstonts de meer gemelde sara daar inne gestelt
ende woninge gegeven, alwaar sij tot den dagh dat in de
trong gebragt is ook heeft blijven woonen ———
alle 't geene voors. staat verclaaren sij attestanten
te wesen d' oprechte, suijvere ende sincere waarheijt
presenterende als boven ———

aldus

Aldus gedaen ende gepasseert Malaijo in 't Casteel Orangie datum ende jaere ut supra ter presentie van Cornelis Ringelrijk, boekhouder, ende Hans Jurrien Wincke, stadts bode als getuijgen hier toe ver„ soght. Onder stondt: het ✗ merke van Cornelis Jacobsen, het ✗ merke van Alexander Tijtbaert, en het ✗ merke van Joanna Pareira, in margine stondt ons present en was geteekent Cornelis Ringelrijk, Hans Jurrien Wincke, lager stondt: quod attestor en was geteekent Joost Gijsbertsen anno, gesw: clercq

Op huijden desen 12:e junij A:o 1680: voor den middagh compareerden voor de gecommitteerdens ondergenoemt de voors:e attestanten voor de tweedemael, de welke konnende gedaene verclaringe van woorde tot woorde voorgelesen zijnde verclaerden de selve in alle sijne poincten te wesen waerag„ „tigh, niet willende ofte begeerende, dat daer in iets minste iets bij ofte affgedaen soude werden, persisterende ende persevererende als mede selve

Aldus gedaen ende gerecolleert Malaijo: in 't Casteel Orangie datum ende jaere ut supra ter presentie van Matthijs Molckman, opperchirurgijn ende Carel Lamie, vaendrigh beijde leden uijt den agtb:e raadt van justitie hier toe gecommitteert. Onder stondt: het ✗ merke van Cornelis Jacobsen, het ✗ merke van Alexander Tijtbaert, en het ✗ merke van Joanna Pareira, in margine stondt ons present en was geteekent Matthijs Molckman,

Carel

Carl Samin, lager staendt quodt attestor en
was geteekent Joost Gijsbertszen anne
geswe Clercq

Op huijden desen 12.en Junij ao: 1680. naer den middag
compareerden voor de derdemael voor de gecommitteerde
ondergenoempt de gemelde attestanten, de welke noch eens
haere gegeven attestatie van woorde tot woorde voorgelesen
sijnde, verclaeren al noch de selve in alle haere poincten
te wesen waeraghtigh, niet willende ofte begeerende, dat
daer int minste iets bij ofte affgedaen soude werden, persis-
terende onveranderlijke als inde selve, ende kun daer ge[...]
bij de gecommitteerdens affgevraeght den eedt des waer-
heijdts, hebben de selve met den ontdeckte hooft gemoedt
opgesteken vingeren, en dese uijtgedruckte woorden, soo
waerlijk helpt ons godt almaghtigh,
in kennis haerder affgelijt ende gepresteert
Aldus gedaen inde Bedight malayo int Casteel
orangie datum ende jaere ut supra ter presentie van den
luijtenant Jodocus Cromhuijsen, ende matthijs molkman
opperchirurgijn, leden uijt den agtbaren raadt van justitie
hier toe gecommitteert onder stondt het x merck van
Cornelis Jacobsen, het x merck van alexander rijbaert,
het x merck van joanna pardra, in margine stondt onder
en was geteekent Jodocus Cromhuijsen, mathijs molkman
Lager staendt quod attestor en was geteekent
Joost gijsbertzen, anne geswe Clercq

Interrogatorium gedaen maeken bij ofte van wegen Andries Ooffeden Loffzangh p.e Fiscaal, om daer op ten overstaen vande daertoe te stellen gecommitteerde heeren uijt den aghtbaeren Raede van Justitie hier onder genoemt, g'examineert ende ondervraegt te werden de persoonen van Hendrik Barentsz, Andries Mangelis, Pieter Staal, Jan d'Wolff, Robbert Fluit, Pieter Telligshuijs, Jacob Vermeulen, Claas Jansz, Mathias Petay, Jan Boris, Willem Oensz, Robbert Hendriksz, Jan vander Kruijsen, Jan Mulder, Domingo Padagas, —

1:

Off op 13e deser niet en sijn met 't Jagt 't Exprimeert g'ordonneert naer 't Caglot van Doodinga om brandt hout

1:

d'eerste geinterrogeerdens Hendrik Barentsen, Andries Mangelis, Pieter Staal, en Jan de Wolff antwoorden van ja —

tweede dese Pieter Telligshuijsen, Jan vander Cruijsen, Jan Mulder ende Domingo Padagas seggen van ja —

derde dese Robbert Fluit schieman, Jacob Vermeulen, Willem Oensen, Jan Boris, Matthijs Pieterssen, Claas Jansen van Velsen, ende Robbert Hendriksen matt.e antwoorden gesamentlijken ja —

2:

Wat hun als doen mondelinge door d'h.e gouvern.r gelast zij —

2:

d'eerste — deselve seggen hun door den schipper Jan Walboom uijt last vanden h.e gouv.r belast geweest te sijn, om 't hout van lant te haelen op 't eijlantie voor Doodinga ende vervolgens in alles wel op te passen, op hun hoede te wesen —

tweede seggen niet anders te weten dan om brandthout te haelen —

derde seggen niet anders te weten dan de laeste —

3:

3: 3:

eerste
Sij seggen 's vrijdaghs smorgens wesende wanneer sij in de bocht te anker gekomen sijn den 17e stantij ———

tweede
Seggen donderdaghs den 16e 's avonts daer dight bij 't landt g'ankert te hebben, maer, vrijdaghs smorgens, mits niet naer genoegh en lagen, naeder opgeschoten, ende om hout te cap[pen] naer landt gegaen ———

derde
Seggen op den naermiddaghs geweest te zijn sonder den dagh te weten, maer Claes Jansen seght niet beter te weten, off het was op den donderdagh ———

4: 4:

eerste
Seggen bij 't genoemde eylantie op en, waer ontrent ankergrondt had[den], ontrent een musquet schoot van daer gebleven ———

tweede
Seggen, minder dan een musquet schoot van landt ———

derde
Seggen tusschen het eylandt en de vaste wal, ontrent een musquet schoot van het eylantie en een canon schoot vande vaste wal ———

5: 5:

eerst
Seggen Hendrick Baerentsen, vol" wie 't oppergesagh aen boordt hadde "gens last vanden genl. pl. gevoerdt schipper ———

tweede
Seggen Hendrick Baerentsen, als sijnde daer toe door den pe schipper Jan Walborn het volck voorgestelt ———

derde
Seggen Hendrick Baerentszen, ———

6:

6.

eerste
antwoorden niet anders als door het aenbrengen van 't flot

6.

Off hun door d'inwoonders het dodinga eenighe vijandschap aengedaen zij —

tweede
seggen van neen, behalven het aenbrengen van het flotte —

derde
seggen van neen, behalven als vooren —

7.

7.

eerste
seggen als vooren door het gemelde flotte. Hoedanighe 't selve gewesen is ende wanneer het welcke saterdaghs 's avonts tusschen 8 en 9 uuren aengebraght wiert —

tweede
Domingo Padagas seght maer eenige swartigheijt op 't water gesien te hebben ontrent den middelpunt schoot van 't schip, ende d'andere drie geinterrogeerde seggen dat het heel laeck was, sonder te connen seggen hoe hooge boven 't water, het welcke tusschen 8 en 9 uuren aengebraght wiert —

derde
Robbert Fluert en Jacob Vermeulen en Claes Jansen seggen dat het selve heel laeck en laegh was hebbende daer tusschen beijde openingen gesien, den eersten open weesen, en de laetsten op de plaetse ende dat d'eerste waerschouwinge daer van is gedaen door Matthijs Pietersen, den welcken van den Bale, alwaer hij de wacht hadde riep, datter een vlotte was, maer Jan Boris Robbert Hendricksen, willen ende Matthijs Pietersen seggen geene openingen gesien te hebben, ende dat het maer gelijck het water was, seggende gelijckelijcke dat het selve ontrent 9 uuren aengebraght wiert —

8.

8.

[illegible] hun aen haere schriftelijcke wat redenen gehoordt hebben om desen hunne aenteekeningen te [illegible] aen hun [illegible] laten sitten —

tweede
seggen geen andere reden te weten, dan dat sulcx is geschiet door last van den Stierman Hendrick Baerentsen, —

derde
seggen om hun en comp^e hoeden voor schaden te bevrijden, door dien dat het te nacht was —

9.

9:

eersten

Hendrick Baerentsen seght dat ordre door sijnen last sulcx geschiedt
ten gegeven te hebben, ende dat Jan Zijn
de wolff sijnen last volbraght heeft,
seggende andries den ter tijdt mede
schuyt gewaeght te sijn, om naer 't gemelde slotte te varen, wanneer
door last van Hendrick Baerentsen, wederom aen boort is gekomen
ende pieter stadt seght hem onder 't half verdeck geweest te sijn

tweede

is als boven beantwoordt

derde

door last van den stierman Hendrick Baerentsen

10:

eersten

Seggen nae de [illegible] schoot waer hebben haer dan voorts met de
buyten d'eylanden wederom ten Jaght hebben begeven
anker gehouden te zijn

tweede

Seggen heet hem wat 't zeewaert in te hebben laten drijven, ende daer
haer anker geworpen, tot daeghs daer aen, wanneer wederom op
haer oude plaets ten anker gehouden sijn

derde

Seggen wederom ontrent de [illegible] schoot buyten d'eylanden ten anker
gehouden te sijn, tot daeghs daer aen dat wederom op haer oude plaets
gekomen leggen

11:

Hendrick Baerentsen seght vuur gesien te Off ooc eenige vuur op d'vermelde vijan
hebben, maer d'andere drie niet lijcke vlotten hadden gesien

tweede

Seggen van neen, behalven Jan Mulder seght noch gevraeght te hebben, wanneer
voor op de barck riepen vuur, vuur, waer dat het vuur was, heet welcke hem gewesen
seght heet als blickende van de vuur vlucht te zijn welcke haest verdween

derde

Matthijs pietersen, claes jansen, en willem [illegible], [illegible] van Ja[illegible] sonder te weten off het
op 't vlot off inde [illegible] was, ende is maer als blickende met de hand gewe[illegible]
ende mede haest vergaen seggende de resterende niets vuurs gesien te hebben

12:

12: 12:

eerste —
Hendrick Baerentsen seght naer de Zuydt waer off hoedanighe het sighe verthoonde
wal gelijck als blicken van landt,

tweede —
seght voor de waerheijt niet te connen oordeelen waer ontrent het geweest
is, mits het duijster was, en het blicken ondertusschen wederom verdween —

derde
seggen ontrent halff wegen het vlot —

13: 13:

eerste —
De eersten g'interrogeerden seght van Off er ook aen off ontrent het voor,,
gevolgde sijn gepasseerde avonture,, ,,melde vlot eenige vaertuygen sijn
ning seggende Pieter Stael, en andere vernomen —
Zuydt wal, aen 't eende ~~vant~~ van 't flotte
gesien te hebben, maer d'andere twee g'
interrogeerdens, en hebben geen vaertuygen
vernomen —

tweede —
seggen ontrent het het flotte geen vaertuyghe off vaertuygen gesien te hebben,
behalven dagelijcx te voren ontrent het eylandt eenige vissch=schuyte —

derde
Matthijs Pietersen seght een vaertuygh gesien, ende daer op gewaerschouwt te
hebben, maer d'andere seggen geene daer ontrent vernomen te hebben —

14: 14:

eerste
De twee voornoemde seggen niet beter te weten dan de selve belandt sijn, en off de=
weten, dan nae de Zuydt wal, seggende vlot off vlotten nader handt niet ten —
gesamentlijck daer nae geen flotte, hebben gesien
off flotten meer vernomen te hebben —

tweede
seggen niet te weten waer die belandt sijn, nochte te nader handt eenige flotte
off flotten meer gesien te hebben —

derde
seggen sulcx niet te weten, ende dat nader handt geen vlot offte vlotten meer
gesien hebben —

15:

15:

eerste
Seggen voor 't aenbrengen van deselve
geloop ende geraes gehoort te hebben,
niet beter wetende, off het selve is
ontrent de revier geschiet, seggende
dat het geene flotte wel vier schepes
lenghte groot was, ende naer gissinge
maer anderhalven voet boven 't water, sonder dat daer iets hebben opgesien
maer dat ontrent drie schepes lenghten van het schip is affgeweest
tweede
Seggen van neen
derde
Seggen van neen, maer Jacob Vermeulen en willen anders seggen hoorts te voren
een groot geschreeuw aen landt gehoort te hebben

15:

Off op soodanighe vlott off vlotten ge-
geroep ofte geraes en is gehoort, de-
soo groot deselve geweest sijn

16:

eerste
Antwoorden neen
tweede
Antwoorden neen
derde
Seggen van neen

16:

Off se oock eenige volckeren op off om-
trent hebben vernomen

17:

eerste
Hendrick Baerentsen seggen van ja,
Andries Magelis, en Pieter Staal seggen,
te voren maer eenige geroep gehoort
te hebben, ende Jan de Wolff heeft
niet gehoort
tweede
Antwoorden neen
derde
Seggen neen

17:

Off eenighe geluydt van de schepe-
-ders off Papegayen hadden
gehoort

18:

eerste ———

seggen eerst met commanderen de hadde off geen middel en is bij de handt genomen, zeijlen bij te maeken heeft gedaen om 't jaght van d'leenende vlotte off te weeben, om 't ongeval te ontkomen, niets brandens sonder 't cappen der touwen het naer genoegen was ——— te bevrijden ———

tweede —

antwoorden als vooren niet anders dan met commanderen de zeijlen bij te maeken, ende niets het stil was met de schuijt om te bouteeren ———

derde —

seggen als de laetste ———

19: 19:

eerste ———

antwoorden ja, soo veel als sij hebben connen off eenighe uersligte an gewendel is, om doen, ende dat tot dien eijnde noghe een d'anckers weederom te krijgen ——— drag hebben gemaeckt van een legger boeij ———

tweede —

seggen van ja ende dat alle dagen soo langhe daer naer aldaer gelegen hebben, ende dat de mardijckers middeler tijdt in 't bosch om hout cappen sijn doende geweest

derde —

seggen van ja, ende metten dreggen, eerst van de schuijt, ende daer naer met een ander daer toe van den legger boeij gemaeckt, maer gevist het ———

20: 20:

eerste —

antwoorden ontrent drie a 29:— vadem ——— op hoeveel diepte de ancker gelegen hadden ———

tweede —

domingo padagas, seght over de 20 vadem, ende d'andere seggen sulcx niet te weten ———

derde ———

seggen sulcx niet precies te weten ———

21: — 21:

Seggen ontrent de derdendeel van — hoe veel vanden Commandeur[?] bemanninge
de volck, sijnde ontrent 90 man — 't verlorene onkiele[?] is gebleeven —

tweede —

antwoorden dat niet te weeten —

derde —

den Stierman seght van ontrent de derde vande volck, sijnde d' anderde da[illegible]
van ontkindighe[?], —

22: — 22:

persisteerden dat (de) brand flot was, wat vande gedeeltelinde[?] vlotte [illegible]
tot haer behoeff aengeraakt — oordeelde —

tweede —

Seggen niet anders te weeten, dan door
het geroep van scheepsvolck dat het flotten waren als op [illegible] —

derde —

Seggen g'oordeelt te hebben dat het vlotten waren om haer te beschadig[en]

23: — 23:

eerste —

Seggen haer voornemen geweest te sijn — eyndelijke wat haer voor nemen en —
om haer best te doen, op dat sy het slechte Resolutie op 't aenkomen off naderen
mogelijk ontkomen, ende Commandeur hebben de voorseyde vlotten gesproken[?] is, —
voor alle schepen bevolen —

tweede —

Van vande eenigen seght van resolutie
geweest te sijn, om met de schuyt gaen te sien watter was, tot welcken eynde
al 6 soldaten inde schuyt gecommandeert waren wanneer de Stierman
Hendrick Baerentsz riep, ick hebbe genoegh gesien, kom over, kom over, [illegible]
in ankere, ende de rechte antwoorden van resolutie geweest te sijn om haer
pligten te doen —

derde —

Seggen, om haer te verweeren soo veel sy conden —

24:

Eerste
hendrick baerentsz segt, dat het off er geen kans en was om voorsz:
volk soude hebben connen, geweest sijn, vlotten sonder scheppen der lieden, te
ende dat daer toe alreede het volk ontcomen ende van boordt affvaren
inde schuyt hadde gecommandeert,
doch naeder hoordt, sijnde het vuur,
wederom aen boort doen comen, dierwijle
de selve niet verder avontueren, tot welcken eynde andries mangelis
segt inde schuyt geweest te sijn
seggende d'ander twee, daer geen ander kans te sijn te hebben

tweede
oordeelen van neden, indien het den brander geweest ware, niet sijnde te
groot gevaer, niet tegenstaende dat den stierman hendrick baerentsz,
anders stierman van schuyt belaste, dat hij met de schuyt soude gaen
sien, wat het er was, doch dat sigh niet te naer het selve flotte soude be„
„geven, ende indien iets quam te vernemen, dat hij ten eersten wederom aen
boort soude comen waerschouwen, het welke den pieter colligshuysen segt ge„
„hoort te hebben

derde
seggen van neden, door dien de vlotten hem soo dight bij waeren

Aldus gedaen, g'examineert ende beantwoordt Malayo
in 't Casteel Orangie desen 29en May Ao. 1680: ter presentie
vanden luytenant Jodocus Cronenburgh, ende matthijs
molsman, opperchirurgijn, leden uyt den achtb.e raede
van justitie hiertoe gecommitteert, onderstondt hendrick
baerentsen, hendrick mangelisz, en pieter ~~[illegible]~~ stael, het
merck + van jan de wolff, en pieter colligshuysen, het
merck + van jan vande cruysen, en het + merck van jan
mulder, het + van domingo padagas, en robbert jourt
jacob schemelders, en het + merck van claas jansen van

wolfen:

wesen, de Jan Boeris Matheias Albus, het ✝ merke van Robbert Hendriksen, in margine stondt ons present en was geteekent Jodocus Cromhuijsen, Matthijs Molkman, lager stondt quodt attestor en was geteekent Joost Gijsbertsen, anno, gesw: clercq ———

Op huijden desen 30e meij ao. 1680: Compareerden voor mij Joost Gijsbertsen anno, gesw: clercq vanden agtb: raade van justitie in Molucco present de getuijgen naegent: Dominga Jacobsz, van Mando oudt omtrent jaeren, en Anthonij Josephus van Calis met hoor in dienst der E. Comp: jegenwoordig bedienende op 't Jagt Amsterdam alhier de welbedenckende in dienst of persuasie van iemanden, dan alleenlijk in favour van justitie verklaarden en attesteerden zoo sij gelijk zij doen, bij desen (ter requisitie van den fiscaal Sr. Andries Cloffsen Lofzangh) ———

hoe waer ende waeragtig is verklaert d'eerste attestante Dominga Jacobsz: verleden Saturdag 's agternmiddags omtrent vijf uiren door 't huijs van den Corporael Jan Brandewijk (waer bij d'attestante een tijd van agt maanden in huijs heeft gewoont) belast is geworden om eenige van des waerds slavinnen, ende [illegible] te maken naer dat welke zij wederom in het huijs gebracht, wesen belast is geworden van gemelte vrouwe, pijsangbladeren te brengen ende deselve te bereijden tot maken van [illegible] welke zij attestante binnen d'deur vant voorhuijs nedergeset sijnde heeft volbragt, alswanneer gen: Corpls huijsvrouwe was sitten op de kist niet ver van door eenige camer [illegible] stadende

verklaerde

verklaarde wijders dat zij wel weet, zoo als de vrouwe van 't huijs haar mans stemme hoorde dat deselve zeer schielijk van haar zitplaats nabenend in haar vertrekje of kamer is gevlugt, en wanneer hij Jan Brandewijk in huijs komende en onraat vernemende na zijn geweer greep, dat voorgemelde vrouwe weder uijt de kamer quam springen haar op de vlugt na buijten begaf, hebbende niet meer dan eenelijk een onderkleedie aan zonder bovijtie, en zij attestante dit ziende speurde alsdan zij op 't roepen na haar van Corp.l of m.r huijs, antw.e, ik ben hier en daarop zoo dat dijke bij haar gekomen zijn om wierd gevraagt waar dat zijn huijsvrouwe was waarop zij zeijde 't niet weeten. nog te iets verders ——

Verklarende den 2.e attestant dat hij savonts omtrent half agte is gekomen uijt den huijse van luijt. Duvant der mari„ „neren vermeldende na strant te gaen. wanneer hoorde dat „er bij huijse van Corporael Jan Brandewijk groot geraas ge„ „maakt wierd, van slaan en stooten, waarop hij attestant riep, met dese woorden zoo, zoo, geeft voor mij ook wat, terwijl hier stond (zoo niet beter gezien heeft), hij uijt den zel van huijze de vrouwmensche int swaart gekleet zoog komen loopen de welke hem bij naa op 't lijf liep, vraag gende jegens deselve wat is daar te doen waarop zij antwoorde, Jni Orang-nackalsamma appa, oftwe zij en deugen daar beneden niet, waart met 't selve vrouwmensche wederkeerde, en in voorgemelde huijs ginke, terwijl hierbij hij attestant gemelden Corp.l Jan Brandewijk met luijder stem- hoorde spreeken, daar en is niet aan gelegen hebt en is maar spelen ——

Alle 't geene voorsz.e staat verklaren zij attestanten te wesen d'opregte en sincere waarheijd betuijgt blijvende hallen

tijde

lijden, wanneer versogt mogen werden deze haere verkl-
aeringe met solemnelen eede te sterken &c.a ——

Aldus gedaen ten: gepass.t malaijo int Castiel Orange
datum en Jaare als vooren ter presentie van Joannes vander
meerschen ende paulus Steen ondert.; als getuijgen: gebe-
"gen tot dien versogt onder stondt het † merk van
dominga Jacobsz, antonii Jacobsz in margine stondt ons
present en waren getuijgen Joannes vander meerschen /
paulus Steen, lager stondt quodt attestor en was
geteekent Joost gijsbertsz. amm. gesw.n clercq ——

Gecollationeert accordeert malaijo
int 't Castel Orangie den 31.en
augustij a.o 1680 ——

Quod attestor
J. Arnest gesw.e clercq
1680

[illegible] boord v. d. [illegible]
Ka
[illegible] Casteel Orang[illegible]
Joannes van der [illegible]
[illegible] geloof [illegible] get[illegible]
[illegible] meede van
[illegible] gins Staadt on[illegible]
[illegible] Onderschr. /
[illegible] Attor. du Wat[illegible]
[illegible] Edray
[illegible] verordeert Malaij[illegible]
[illegible] pie der 31 [illegible]
[illegible] attestor
[illegible] gesch. [illegible]
80

Eijsch en Conclusie gedaan en genom:e
door Andries Oloffsz: nom: officij Eijssch:r

Contra

Rasmus Roeloffsz: van fuijnen
Coff:e ten desen Casteele bescheijden
althans s'heeren gevangen en ged:e

E: Achtbare Heeren

tot korte deductie en fundament van desen Eijsch
ende deese onder te neemen besluijt, soo zegt den Eijsscher
ende waarheijt is sulcx, dat den gevangen den 16:e deser jongst
afgeweekene maandt Julij inde gemelde kroegh te,,
,,nevens eenige sold:at E:a geweest zijnde, van eens
zold:t dirick Stuart aangesprooken en betigt
is geworden van dieverije, waar dat bevoorderens met
malkanderen eenige woorden voort sckielde twist hadden
gehadt ende gevangen door sijn gemelte partheijd tot
vegten uijtgedaagt en getergt wierdt, dog sijn egter
als doen niet handtgemeen geraakt, maar kort
daar aan om redenen voorsz: den zold:t voor en den gevangen
hem naar de kroegh uijt loopende steegje te hebben gegaan
sijn, den zold:t met sijn zijdt geweer, ende den gevangen met
den bouwer wande gevogten dienaar gekrit, dien bij gevolg:e
den selven gevogten dienaar, welkende nevens daar uijt
de kroegh geloopen was met meeninge deselve twist
om t vegten te beletten, hegt ontweldigt, waar mede
den gevangen voorn gemelte zold:t soodanig in de selfs
regterarm gequetst off gekapt heeft, dat der
extirpatie van deselve moeten geschieden, den armen wegh
genomen zijnde, is den zold:t voorsz: den 7:e deser off de
7:e dagh naar gedane extirpatie ende 11:e dagh naar
de

de ontfangene wonden op komen te overlijden door soodanige
toevallen als de inde verclaaringe vanden opperchirurgijn
Mathijs Wolkman hier beneevens gevoegdt onder
lit^a D: sal komen gesien worden; gelijk niet agtens dan
mede omstandelijker sullen komen om waer worden
beginselen en 't eijnde vande quistie tusschen den gevange
en zijn partheijde hier vooren vermeldt inde verclaaringe
lit: A: en B: mitsgaders des gevangens bekentenisse
lit: C: komende alsoo ten principaalen in opmerkinge
in faveur vanden ged^e: 't gevoelen der regts geleerden Andr.
Gail observat: 110: aanhaaldt, dat lijfsbeschermingen
in alle gevallen soo volgens natuurl: als alle regten
geoorloft is soo dat men teegens geweldt met 't andere
kan ende mag wederstaan, en verdrijven sonder dat
den aangevallene gehouden sal zijn voor den geweldt
doenders te vlugten, maar wel sig met soodanig geweldt
als hem als dan sonder tijt beraadt komen voorvallen [illegible]
't hoofdt bieden, ja selfs van 't leven te beroven indien de
aangevallene sig anders niet van overlast niet en sonde
komen bevrijden, diergelijke woordt van verscheijde andere
doctoren der regts geleerdthen verhandeldt insonderheijt
van noodt weer, ende wanneer off te waar door man
slag te verontschuldigen is, als bij Joh: v: Sande^t 9:
diffinitie 7 gelijk mede Damh: tract: Crimin: Cap
79 doodtslagen geschiedende door getergde gram
schap, worden naar de tijdelijke statuijten met eenige
banissement gestraft, Bernh: van Zutphen tit:
doodtslags artik: 11 [illegible] ijemandt met injurieuse

woorden:

woorden geprovoceert zijnde, sijn selven niet, en deffenderen met andere injurieuse woorden dan met rappier waar mede hij den geene die hem injurieert doodt slaat selven daar over gestraft moet werden met de doodt, dan off hij met mindere straffe moet gepunieert werden sommige doctooren sustineeren dat soodanige doodtslag met de doodt behoorde gestraft te werden, en andere meijnen dat de ordinarie peijne van een doodtslag daar inne geen plaats en heeft, dan een mindere en ligter straffe van welcke questie hij verscheijde autheuren daar ter plaatse aanwijst, soo mede tit: wonde artik: 1: questie is indien den geenen die gewondt is geweest naderhandt komt te sterven off de selve geagt ende gepresumeert worde uijt de wonde gestorven te zijn: hij antwoorde indien de gewonde binnen korten tijdt naar het infligeren van de wonde is gestorven, dat hij als dan gepresumeert wordt uijt de wonde gestorven te zijn, maar indien de gewonde eenige langen tijdt naar het infligeren van de wonde is gestorven, als dan en wordt hij niet geagt uijt de wonde gestorven te zijn, maar indien de gewonde eenige langen tijdt naar het infligeren van de wonde is gestorven, als dan en wordt hij niet geagt uijt de wonde gestorven te zijn: ende naar 't gevoelen van sommige doctooren en wordt niemandt gepresumeert gestorven te zijn uijt sodanige wonde de welcke voor 90: dagen geinfligeert is geweest. doch moet hier inne gestaan worden op 't goedt duncken van den regter, de welcke met advijs van meesters de saake zal oordeelen.

maar:

maar in het tegendeel beswaert het den gevang[e]
grootelijx, vermits hij niet tegenstaande de injurie[n]
hem door den overleedene aangedaan bevoorens met
een hamer hackslag hadt gerevengieert, bereijdt de
sonde verder getart te werden, als in deel uijt
gegeven is, daar hij sig genoeg saam hadt konne[n]
en behoorde voorte wagten wel wetende wat swa[re]
straffe daar tegens gestatueert en gestelt is,
soo inde inde svedische statuijten, als de jongst al hier
geemaneerde krijgs ordonnantie articul 9: soo da[t]
hij in sulken geval niet veele aande wonde van zijn
partheije schuldig en als d'eerste oorsaak daar
van soude konnen gehouden werden, want desen
quaade opsetten blijckt aenstaendig genoeg de wijl
hij hem niet ontsien en heeft gehaadt, den hou
vanden geteijgs dienaar te ontweldigen, en voorts daa[r]
mede, een soodanig persoon de welcke vanden dranck
alreede, overwonnen was, seer barbarisch te hoon
off kappen, waar mede den soldaat meede geent
ooke kort daar aan ter aarden is gestort, 't gene
daar verder op gevolgt is hebben wij inde voorn. ka[n]
, gehaaldt, ende schoon genomen den sold^t voorn.
door eenige andere toevallen is komen te overlijden, to[t]
insinueerdt den Fisc^l dat hij gevangen een wel ni[et]
minder, niet daar dan den manslag begaan heeft
want naar alle regten wordt de wille voor de daa[d]
genomen naar gelegentheijt vande zaake.

Inde:

Ende dewijle den gevangen sig alsoo niet op gesetten
gemoede tot sulke regten heeft begeven, ende verre
de gemelde ordres en placaten als met de voeten ge-
treden, waar door de onheijlen hier voorens verthoonde
zijn ontstaan, soo dient den selven tot een exempel
aff schrick voor andere en diergelijke misdadigers
gestatueert worden, derhalven dan

Soo concludeert den Eijss:r ingelt:
als vooren, nogtans onder correctie
van U Ed: agtb:e wijder oordeel dat
den gevangen door U E: agtb:e
diffinitive sententie sal werden
gecondemneert om op desen Raede
van onderen door een de kiel drie-
maalen gekielhaalt te werden,
voorders voor den tijt van 10
jaren aan de Comp:e gebannen
wercklijke arbeijden in de ketting
geklonken, en te verbeuren daar
en boven alle sijne verdiende
en te goede hebbende maendt
gelden Cum Expensis.

Onderstondt Malleijo int Casteel Orangie
den 17e Augustus ao 1639 in Raade van Justitie
geexhibeert en was geteekent
Andries Oloffz:

Eysschen Conclusie gedaen en
genomen bij officier van wegen
Andries Oloffz: sijn somst(?) haeren
soo hij procedeert Eijss:r

Contra

Marten Jacobsz.e van Keulen
sold[aa]t in dienst der E: Comp:e
tegenwoordigh hier ter gevange-
nisse

E: Achtbaare Heeren

Het is sulcx dat de ged[ach]te 19e der jongste affg[e]-
loopene maendt, sigh met eenige andere sold[ate]n in
gemelde kroegh alhier heeft laeten vinden, alwaer
hij voor eerst sijn gauw dieverije ofte roverije in 't werck ge-
stelt heeft met het opsnijden vande broeck ende sak
van sijn mede sold[aa]t Niclaas Fedder, van meeninge
om daeruijt eenigh gelt te ligten, gelijck sulcx oock
sonder twijffel soude geschiet sijn, indien de
naer 't selve niet waere ontwaer geworden, daer
naer met deselffs sijt geweldt de tappster Franco
Simons: te keer gegaen sijnde sonder dat hem te
sulcx de minste reeden was gegeven, waer omme
de tapster sigh genoodtsaekt vondt de Camerade
tiet tot sijn defensie te neemen ontfangende egter
vande ged[ach]te soodanige quetsuuren als in agt
uijt des opperchirurgijns verklaringe wijdt
gelijck wij deselve sullen komen toogen, niets gaeder
uijt de [illegible] verklaringe ten laste van
selven blijckt hoe hij de pagloten door de onder-
wagter sterck bij naer om 't leven soude hebben
gebraght gehadt, hebbende alsoo den dubbelde
straffe verdient als eerst wegens deselffs

gepleeghde

gepleeghde gauw dieffstucken en andere over het
vagineeren van sijn zijt geweere inquiteren van
geselijden lasste: Tenderden over sijne overstallige dron„
„kenschap dewijle niets anders tot sijne verschooninge
[struck through] weet inte brengen: soodanighe soodanige gauwdieven
soo hier als int vaderlandt gestraft worden is
genoughsaem bekent, niet sijnde der vande gemeenste
sonden vande werelt: belangende het quetsen en
vagineeren van deselffs geweer is tegens het 10de artikel
der jonghste gemaneerde krijghs ordonnantie ende ju„
„dicieele statuijten behalven dat den lasteren duijm
van sijn reghte handt van aghteren den nagel
affgehouwen is, en wel lighst in desselffs kleeden„
„maeckende ambaght ten minsten scheenelijk soo niet
teenemaal in sulcken gevalle onbruijckbaer ge„
„worden is, waer op in reghten sonderlinge reguaerdt ge„
„nomen wordt, ende daeromme worden ambaghtsbeijden
selden off nimmermeer met amputatie der leden tot
derselven ambaght noodighe gestraft, schoon sulcx
door haere ma's dat is verdient, en waere dat der doot
met eenen oft sonder na te volgen Comment: anth:
mathey ad lib: digest ter 40: tit 18de de wetten mosis
eijschen handt voor handt, tandt voor tandt, ooge
voor ooge etca, maer in de civile wetten is andere
corporeele off pecuniele straffe in plaets gestelt
naer gelegentheijt van de saecke. voor het derde is
niemandt onbewust dat dronkenschap niet en de
verschoont maer wel beswaert als inden 16de artikel
der voorl's ordonnantie uijt gedrukt staet

Sijnde:

Sijnde dit dan mede een soodanige saecke die in een wel„
„gestelde regeeringe alwaer reght en Justitie gemainte-
neert en gehandt haeft wordt niet geleeden nogte
gedoogt en kan ofte magh werden, maer andere sulcke
dieregelijke boos doenders tot een affschrick voor beelde
gestraft dient —

Soo concludeert den Eijss.t ingu[alité]
als boven, nogtans onder correctie ing[...]
van ued. Agtb.re avijsde oordeel, dat
den gevangen over sijnde gepleeghde gan[sche]
dieverije sal werden gecondemneert ge-
gebraght ter plaetse alwaer
men gewoon is crimineele justitie
te executeren, den scherprighter over
gelevert met roeden gegeesselt, en
vervolgens voor 6: jaeren aen de Comp[agnie]
gemeene wercken waertijden in de
kettingh geklonken te werden, daer-
naer voor matroos uijt de militie, als
onwaerdigh daer onder dienst te doe[n]
gebannen, met vergoedinge van de mi[...]
aen verminkte [illegible] aenden [illegible]
toe meeste loon ter discretie van u[ed.]
Agtb.re cum expensis. —

Onderstondt, Malleijen int Castiel Orangie desen 1[5]
Augustus Ao. 1679 in vergaderinge van Justitie
overgelevert door mij een was geteekent
Andries Oloffz.n

Eijsch conclusie gedaen en genom[en]
door andries Oloffz.n amptshal[ve]

Seurien goosten van Lilsspringh
Corporael in dienst der E: Comp:e
Jongstleden eenige tijden geweest op het
fortien Hollandia op Terlouco, tegenwoordig
ged:e

Eaghtbaare heeren

Indien sijne gedaene eijsschen deductie tegens de sold:t Ferdinandus Daniel, Jacques de Simoriaen ende Jan van der Heijden op den 6:e Julij jongstleden beeden judiele vierschaere overgelevert, is omstandighe genoegh te bewijsen dat ged:e losse reuckeloose in het overtreeden en te buijten gaende wel gegevene orders van den Ed:le gouv:r Derck Molenoos, waer door de selve soo sijn tijgen als den bij hebben sold:ten hier voor genoemt, tomme in groote gevaer en perikel gebroght heeft, als hebbende den 21:e Junij bevoorens, naer gedaene rapport aen desselffs hooft officieren, sigh weder met in de krooghen daar nade als in alle sonz te vaer naer sijn believen post begeven, sonder eenighe aghtinge deneckend volgens den vijandt, die meest alle dagen daer omtrent gespeurt wiert, te loopen, om welcke redenen het ordere van den Ed:le gouvern:r twee prauwen aen 't voors: fortien gesonden wierden voor de post houders aldaer om dagelijckx p:r deselve rapport te konnen doen, maer de wijle sulx door den ged:e niet naergekomen is soo is de selve niet alleen d'oorsaecke van sijne ontfangene wonden en smerten maer oock van de straffe en boete tegen voorn: gesijde sold:t, volgens 't gewijsde van uw: Aghtb:e op deselve eijsschen op den 19:e deser gedaen, hebben geleden en uijtgestaen, aengesien dat ongeluck door 't aghtervolgen van d' gegevene orders wel en volkomentl: hadt konnen geweert en voorgekomen werden, overtreedende alsoo het 11: articul van den al jongst

gestatueerde:

geciteerde krijgsordonnantie ~~Alsoo~~, waar aldus is
geordonneert dat geene bevelhebbers van sijn commanderende
officieren sal geweygert worden nader te komen sal na de exi-
gentie vande saecke oock aen de bevelen gehoorsamen, behalven
den 15e en 25e artikel der voorn: krijgsordonnantie
daar d' officieren gelast worden haare soldaten in goede
ordre te houden wanneer degeene gesonden werden, op verbeurte van
haar qualiteijt, al twelcke den ged:e soo sorgeloosselijck over-
geslagen en dienvolgens alsoo moetwillens van sijn gesontheijt en volkomen
gebruijck van deselffs regterarm gebragt heeft, door de
ontfangene wonden van de tot schuijl geleegen te beende afgeloo-
pen, gelijk UEd: achtb.e uijt de stukken ten laste van meer-
gemelte soldaten indirecte overgelevert nader en omstandelijker
sullen komen sien dewelke den Eijss.r tot justificatie beide voor-
nogh naer exhibit.e, waer onder des ged:e eygene ver-
kladinge ofte bekentenisse mede is gevoeght —
Dewijle door sulke en diergelijke gedoentens de welgeraemde
ordonnantien telkemael in kleynagtinge souden werden ge-
bragt indien deselve door justitie en oeffeninge van behoorlijke
straffe niet en wierden gemainteneert, soo —

Concludeert den Eijss.r in qualiteijt
als voorens, nog totaal ende correctie en
verbeteringe van UEd achtb.e regten
voorders dat den ged:e sal werden gecon-
demneert gebragt te werden ter plaetse
alwaar men gewoonlijke criminele justi-
tie exerceert, aan een pael vast ge-
bonden met een kogel over 't hooft geschooten,
voorts van ampt en gagie gedeporteert,
omme voor onbequaam naar Batavia
gesonden te worden, verbeurende nogh een somme
van twee maanden gagie met de costen —

onderstondt

Onderstondt Malcijen Int Casteel Orangie
Oeden 17e Augusti Ao 1679 In vergaderinge van
Justitie over gelevert door mij den Wab gedeclareert
Andries Oloffsz:

Eysch en conclusie gedaan en
genomen door Andries Oloffsz: nom:
off: soo hij procedeert Eysch

Contra

Susanna en d'jamma, gewesene
en vrijgegevene lijffeijgenen van
Marta parera, weduwe van den
Burger Coenraadt Limbagh, althans
stedeten gevangen den gedde

E: Aghtbaare Heeren

Den Eijsschr seght onder waerheyt te zulx; dat de gedaagdens
Ongeacht de goedertierentheyt en Groote weldaat,
van door haar overledene meestersse marta parera,
uijt slavernije tot vrije persoone gestelt zijn, soom
niet ontsien hebben noch geweest ten tijde des t'sterffhuijs der
Erffgenamen van haar meestersse voorsz: te bestelen,
ende haren schuldigen plicht aan den zijde stellende,
uijt secreten hiet kort naar de Tenuarande Kelder,
binnen de Casteele woninge van Sr Jan Francis
Cassier gebragt, tot omtrendt de somma van hondert
Rijxdaalders te verduijsteren, behalven verscheijde andere
goederen, soo van kleedinge van de overledene als andere,
sins die se genuttigt worden, van de welcke noch niet van
waerdie voor den dagh gekomen is, dan alleenlijck een
halve stucke Zits en weijnigh andere rommelrijen van
lijwaat, die de erffgenamen ten huijze van meijnde de gedaagdens

hebben:

hebben gevonden, welke de gevangene Sussanna aldaar
naar heetmelijke ontkenninge, door overtuijginge, sijnde
bekende gebragt en geborgen geweest, sonder van 't
geldt off eenige andere goederen te weten, waar bij hare
starrigh blijven persisteerde, ende dusdanigh hemme
wel verdiende straffe tragten te ontgaan, niet tegenstaa
nde het ten ijder genoegsaam bekent is, dat de gem:te Sussan
altijdt en gedurigh tot op den sterff dagh toe de selve
van haare meesteresse gedragen en in bewaringe gehad
heeft, gelijk mede uijt hare eijgene Confessie litt:a
hier nevens gevoeght, kan gesien werden, als ook hare
gevangene, naar dat voorsz: kist hier ten casteele
is gebragt geworden, tot twee dagen sonder twijffel, mede
meenen daar binnen is geweest, insonderheit omseekere
in andere handt staande silvere olij dosije, de mardijker
Joan Lopes toebehoorende, daar uijt te nemen, 't geen
zij met eerste niet en hadt konnen vinden, waar uijt
dan te presumeeren is, dat gemelde kist al vrij
wel moet gestoffeert geweest zijn, daar nogtans
naer 't overlijden van haere meesteresse, in de selve bij-
openinge van de erffgenamen, niets van waarde zij
bevonden, uijtgezondert in een sackje vier en tnegentigh
en een halve rijxd:rs contant, daar egter bevoorens
doen 't zelven gelde bij haar meesteresse en hare,
benevens de mardijker Joan Komeres getelde, in
twee sacken gedaan en de waardt wierdt, bondert en
tagtentigh rijxd:rs waarden geweest binnen welke
kist de overledene haere toebehoorende doodt kleedtjes
als Sloopslaeckens en 't geene daar toe behoordt,
benevens haere beste kleedinge en lijwaat hadde
bewaardt gehadt, maar doen de erffgenamen de

selve

Selve daar uijt mede te krijgen, is er niets te vinden ge„
„weest, behalven een Swerplanken alleen, en weijnige =
romelrije, uijt gesondert 't voorsz: geldt. ——
Zijnde in het Stelen pakhuijsje van den Borger Claas
Bartholomeus door de overledene Insgelijx eenige goederen
in bewaringe en versekeringe van brandt als =
anders sints, gegeven, en door de gevangene daar binnen
gebragt, mitsgaders ook naderhandt door deselve,
naar 't overlijden van haare meesteresse daar uijt gehaaldt,
sonder dat d'erffgenamen hier van eenige kennisse is
gedaan, dogh hebbende voor als nogh van gesegde =
goederen niets konnen narspeuren, dan een potje
Olij en weijnigh porcelijn, die de gevangene eenelijk =
bekennen naar hare genomen te hebben, en van =
geene andere te weeten ——
Wat nu de gevangene Susanna weijgerts hier geldt tot
hare agcaptije en uijt vlugt nemt, sullen ed: agtb[ar]e
uijt haare bekentenisse voorsz: konnen zien, als
namentl: dat haar meesteresse, 't zedert dat gesegde
naartellinge was geschiedt, aan den Borger Joannes
Franciscus d'Somma van honderdt Rijxd[aalde]rs hadt geleden,
't geene nergens blijkt te blijken, maar wel is waar,
dat voorn[oem]de Borger soodanige somme van penningen
uijt handen van den ministers Burger Meijnderts Jdenis,
wegens de overledene heeft genoten, in den beginne
van de maandt maart deses Jaars, ende ook naderhandt
en 't overlijden van haar, aan de erffgenamen betaalt;
verschoonende alzoo reijn drie maanden met d'Confessie
van de gevangene, en verklaringe van den mardijker
Goan Kameris onder fit Bo:, 't Zedert welken
nogh gem[elde] Borger Johannes Franciscus, nogh
Claas Bartholomeus, geene penningen als hare van
de overledene seggen genooten te hebben, als naderende

Selve:

selver gegevene verklaringe lit: C: kangesien werden
Belangende den gevangene Djamma en waderomme hier
omtrent mede suspect is, staat aan te merken dat de
gev: Sussanna deselve bij zich, en al lange bij den
anderen dusdanig gehouden hebben, dienvolgens van elkan
deren gedeurende gedeurende genoegsaam voornamentl: in soodanige
gelegentheit, bewust zijn, boven die verdere door
hem gev: ook beleeden dat 't potje met olij eenigl: te
zijn behoeffte genomen hadt, maar 't verdere niet
te weten.
weerende de gevangene in besonder Sussanna int
examineren selve verslaagen en in haere redenen
verwardt bevonden, staende dikmaals met het woord
inde mondt om de saak te bekennen, doch te heeft
voor als nog niet uyt gewildt waar omme dan ook
genoodsaakt geworden zijnde, tot uyt vindinge vande
waarheit, met de zelve in harder praet te treden,
doch off de geallegeerde redenen praesumptien en inditien
daar toe genoegsaam bestendigh zijn, wordt volgens
'tgemeen gevoelen der Regtsgeleerden, aan 't oordeel van
Regter gelaten, digestorum lib: 22: tit: 3: wordt
geleerdt, dat het bewijs hoe veel geloofs het
gegeven wordt, staat in het goedt dunken des regters
welcke goedt dunken niet te min naar d'ordonnan
der wetten moet bestaan, en breeder bij berent: van
Zutpho: tit: tortura, insgelijks van praesumptien, daar
wort bij de autoren gedisputeert off iemandt in
criminele zaaken, maght gecondemneert werden uyt
praesumptien, 'tgeene vande meestendeel tegens-
gesprooken wordt, maar egter dat praesumptien ge-
noegh zijn om iemandt te apprehenderen en
tortureren, nogtans daar strikte violente en in
dubitatie praesumptie zijn moeten de misdadigers

gecondemn:

Gecondemneert werden tot d'ordinarie pijnelicke
so ook alsoo bij de hove van vrieslandt gedecideert,
Sand: decis Frisic: lib: 7 tit: 9: def 19: daer de waerheijt
niet anders gevonden kan werden, helpt Torture, ende
en anders niet, ende vermits deselve in desezaeke
door geen andere middelen te vinden is, soo sustineert
den Eijss.r genoegsame gefondeert te sijn om de
gevangenen te brengen daer toe. ——

Concluderende der halven in
qualiteit als vooren, nogtans onder
Arbitragie en Correctie van U.E. agtb.re
wijse oordeel, dat de gevangenen ter
scherpe Examinatie sullen werden
gebragt, en door middel van pijnigen
tot bekentenisse van de naekte waerheijt
geconstringeert. ——

Onderstondt Malcijen int Casteel orangie
den 5.e oct.e 1679 In vergaderinge van Justitie
overgelevert door mijn ende was geteekent Andries Oloffsz:

Andries Oloffsz: nol.re Officii Eijss.r
Contra
Sussanna en djamma gewesene
lijffeijgen van marta Parra over
ledene weduwe vanden vrijburger
Coenraet Limbagh tegenwoordigh
sloderen gevangenen ——

Eagtbare Heeren.

tot korte en nadere deductie vande gevangenen misdadt
dient eerst dat deselve niet legen staende volgende des
Eijsscher's eijsch ad torturam en tappinotement door

u.d:

UE: Achtb:re daer op verleent met de vijgementen [illegible] tinge-
geleedene smerten aengstaet sijnde voor als nogh heurwede
het delict en dieffstal binnen lasten gebragt blijven ont-
kennende, alhoewel genoeghsaem bewesen overtuijgd te
zijn, insonderheijt voor soo soo veel de gevangene Susanna
aengaet, geliefde U.E. Achtb:re uijt sekere twee beeedighde
Attestatien meede desen in des Eijsschers voorige gedane
Eijsschen, tot verificatie in Judicio overgelevert is en dat
blijcken, waer bij noch gevoeght werdt sekere nadere
verklaringe [illegible] tot [illegible]
[illegible] in dit op de [illegible] van voorsz: gevangene, soude daer
ijets voor als nogh tot verschooninge van deselve is
konnen gevonden werden, waer door men eenighsints
het contrarije van haer ontschult soude konnen sus-
tineeren, soo dat de gevangene Susanna gewisselijck aen
voorsz: feijt schuldigh is en gehouden werdt, schij-
nende de tegenwoordighe mogelijck door de gelden die daer
mede aen schuldigh en wel lichte handtdadigh
zijn, soo danigh gestijft te werden, dat se niet lichte
tot bekentenisse komen sal schoon noch soo
overtuijght, en niet dan verwerde redenen tot haer
ontschult voorden dagh brenght oppinende dat
de genieste penningen uijtgesette staen, daer noch-
tans het tegendeel door sz: beedigde verklaringe
wordt beweert en bewesen, behalven dat deselve
de onderrechte deijgementen van tontinen belegt
heeft, dat se de somma van vijftigh rijx: in
gemunt gevonden in haer [illegible] meest een
wooninge hadt begraven, daer echter niet gevon-
den is, behalven meer andere frivole uijtvlughten
derhalven

Soo Pt:

Soo persisteert den Eijsscher in qualitijt als voorens, dat al dien de gevangene waer niet ligte blijven, bij sijn voorheenen genomen Eijsch ende Conclusie offte dat alsulcke ofte andere sijnde als U.E. Agtbaren Oordeelen sullen ontbaerlijck te wesen Cum Expensis

Onderstondt Malcijo int Casteel Orange Adij 2e Novemb. 1679 door mij in Raede van Justitie overgegeven et in was geteeckent Andries Oloffsz.

Eijsch in Conclusie gedaen ende genomen bij offte van wegen Andris Oloffszen nom. officij — Eijsscher

Contra

Andries Sievertsen van Christiana soldt. in dienst der E. Compe. Jongst levende des bastion op 't groot bolwerk bewoont, als was gevangene ende gedaegde.

E. Agtbaere Heeren

U.E. Agtbaeren sullen uijt des gedaegdens eijgene vrijwillige bekentenisse, hier neffens onder lit. F: geexhibeert, genoegsaam connen sien en ontwaar werden, hoe dat selve sigh niet en heeft geneert noghte ontsien gehadt, alle schaemte en krijgs discipline aan de zijde stellende, sijne gaendiere handen aan sijnde mede soldaten en commanderende officieren goederen te slaan, en steelende weghte draagen twee hemden, die hij kort naer dat deselve gestoolen hadt, d' Jongst af gewerkende waerdt, voor de somma van 5 rijx. heeft vercoght, behalven noch twee andere hemden en 7: messen die noch gemist werden

aen den:

En den ged:e met goede redenen ten laste brengen, als zijnde
dese de beginselen van sijn gauwdieve streken geweest,
maar zijnde daar voor al tot Batavia befaamt, en met
soodanige ondeugden besmeth geweest, blijvende den ged:e
nogh laas blijft ontkennende, en waarlijk 't eene met
't andere gestoolen soude hebben, gelijk de dieven gemeen=
=lijke gewoonte is, indien niet en waare overtuijgt geworden
door de persoonen die voorsz: kenden kadden gemist, en
aan wien den ged:e deselve kaadt verkoght heeft kennelijk
dat het gestoolene van geen sonderlinge waardie en
sonder huijsbraake geschiedt is, egter niet te minder
ged:e voor een seer swaar delict kan en moet aangesien ge=
=agt werden, want gemerkt den selven een sold:t zijnde
de militaire straffe, die in sulcke voorvallen strengelijk
geoeffendt werdt, subject, en meer dan een singelier dief
te agten is, insonderheijd dewijle sulx op sijn besoldigde
wagt, corps de guarde, en van des selfs mede sold:ten heeft
ondernaan te doen, van de welcke wel het meerendeel sonder
kisten zijn, en haar goederen buijten sloot en bewaardt houden
immers soodanige die men dagelijx beesigen moet. Komende
het inbrengen van den gevangen van sulx gedaan te
hebben uijt gebreke van levendes middelen, geensints
verschoonen, maar veel eer beswaren, eerst om dat
de sold:ten voor tegenwoordigh en insonderheijdt eenige
maanden langh hier ter plaatse meer genooten hebben
tot behoorlijke en volcomene onderhoudt en sustentatie
dan oijt voor heenen, nementlijk door 't verstrecken
van subsidie als anders ints, waar mede den gevangene
immers soo wel als andere sold:en souden hebben konnen
stellen, indien sijn leven en wandel daar nae
gestelt hadde. Ten anderen oom dat die van de mili=
=tie volgens stijl van Indien altijt swaarder straffbaar
zijn in soodanige voorvallen dan andere, de redenen daar

van is:

van is dat een Zold.t sigh met sijn besoldinge moet vrede„
„nogt houden, maar dieverie plegende worde ten eersten
onbequaam om 't gemeene best en d'ingesetenen te helpen
beschermen want sigh int kleijne misgrijpende, wat soude
hij niet al bestaan en doen, soo wanneer gelegentheijt voor„
„quam en zijn hant zagh omtrent goederen van groote
waarde gelijk daar van tot een bewijs zal konnen
dienen, tgeene den ged.e aan 't huijs van de S:r H.nd gout-
ende cooperslagers winckel heeft derven onderneemen,
waar binnen den gev: stelde gewijse gekroopen is, sonder„
twijffel om 't geene te vinden mogte te stelen, ende in
door zijn S: knegt en waard geattrappeert en daar uijt
gedreven geworden; soo dat het schijnt dat den gev: voor
sijde vuijle, en onder alle menschen verfoeijelijkste
handelinge, al lange bij der handt gehadt heeft en
volgens civile wetten gecorrigeert is lijvelijk dam: Capp.t 110:
behalven dien soo is door hem de Jongste Genadige-
straffe over sijn bast loopen en vagabonderen als wederom
inde wint geslaagen en het vergeeten geheel gestelt
weshalven een zaake van seer quaden gevolge die in een
wel gestelde Regeeringe alwaar men gewoon is t'recht
en Justitie te handt haven, geensints geleden nogh
overt hooft mogt gesien werden, maar anderen zulke
en dierglijke boeven en quaetdoenders tot een exempel
gestraft dient

Soo concludeert den Eijsch.r In qualite
Als voor en nogtans onder arbitragie en
correctie van u Ed: agtb.e wij zeer oordeel
dat den gevangen sal werden gebragt
ter plaatse alwaar men gewoonlijk
criminele sententie ter executie stelt,
den scherp Regter overgelevert, aan
een paal vast gebonden, met Roeden

gegeesselt

gegeesselt en op des selfs rugh 's Comp.s merck gebrandt te werden, ver-
volgens voor den tijd 's Comp.s gemeene werken sonder loon off gagie inde ketting te arbeyden, daer uyt de militie gebannen en zijnde aan schepes boordt voor matroos gestelt, verbeurende daer en boven drie maenden gagie, pro fisco cum expensis.

Ondertekent Malleijo int Casteel Orangie desen 1e 9ber Ao 1679. In Raade van Justitie geexhibeert en was geteekent Andries Oloffzen

Eysschen conclusie gedaen en genomen door Andries Oloffz: amptshalven soo hij procedeert als Eysscher —

Contra —

Jan Andries van Reuwe Corporael der Ed: Comp.e beide leggende ten desen arreste op 't groot bolwerck ged.e —

E: Agtbaare Heeren.

Seit is sulcx dat den ged.en den 10en Octob.r Jongstleden de wagt hebbende, seer, seer assurant, en vermetelijck sonder last magtloff vermogen ja, sonder weijgen off gants geen redenen daer toe te hebben, den Jongh Chirurgijn Daniel Conradtsz: met deselfs rottinghe, onder den bescheijt dat voorsz: Chirurgijn sijn gewoonlijck verbant deede, soodanigh geslagen en outhaelt heeft, datter op twee à drie plaetsen door de huijt gedrongen en 't bloet aen deselffs rugh ontbloot gemaeckt was, behalven nogh eenige andere slagen daer van de lidt tekenen noch blauw waeren waer uijt de quetsen dieselven voorsz: Chirurgijn en den ged.en outsladen is, sulle...

in agtenh

U.E. agtb.re uijt de hiernevens overgegevene gerecolleerde
verklaringe onder Litt. G. genoegsaam ontwaer werden,
eerstelijck blijckt dat den chirurgijn naer gewoonte en
behooren sijn dienst en verbant gedaen en waergenomen heeft,
ten anderen dat hij niet tegenstaende soo schendelijcke
en schandelijcke van den Corp.le en ged.r gehandelt wiert sijn
pligt volbragt en alles sonder tegen weer off oppositie
verdragen heeft, doende dit weegen sijn beklagh gelijck
behoorde aen sijn wettige overheden, gelijck den Corp.l en ged.e
mede moste gedaen hebben, indien op den meergem.te chirurgijn
yets wes te seggen hadt, maer niet soo onmenschelijcke, en
teenemael buijten vermogen en qualiteijt den selven op
soodanige wijse te onthaelen, als wel weetende dat hij
niet gequalificeert en was, om over den dienst van de
Chirurgijns yets te disponeren, waer uijt dan soude
dat daer inne bij tijts versien en soodanige moetwillig-
heden voorgekomen wiert, groote onlusten en swaere on-
-heijlen souden komen komen te ontstaen [illegible] gemeene
best gantsch schadelijcke mogte sijn, derhalven den ged.e
als een verstoorder van de gemeene ruste soude komen
aengesien werden, ende volgens de statuijten van Indien,
en d'gemelte krijgs ordonnantie gestraft moet werden,
en op dat sulcx in het toecomende niet meer en magh
geschieden soo dient hij ged.e te weten het 28 artikel
der voorsz: krijghs ordonnantie dicterende, die ijemant sal
slaen met het swaert ende scheede, met een stock, steen,
off anderszins dat het bloedt daer naer volght, zal
met een mes door sijn handt genagelt werden, ende
aldaer soo lange staen dat hij 'tselve door haelt etc: daer en
boven drie maenden inde comp.e der [illegible] ordonnantie-
werken sonder loon inde kettingh arbeijden; volgens het
het artikel.

Soo concludeert den Eijss.r In
qualite als voorens, nogtans onder
submissie van U.E. agtb.re wijser
oordeel.

Oordeel, dat den ged:e sal werden gedeporteert van ampt en gagie gestelt tot Soldaat met 9 g:s ter maant voorders voor drie dagen op 't houte paart, en 6 maanden aan 's Comp:s gemeene werken in de kettingh te wercken tot den chirurgijn en geledelede de slagen en aangedaane Injurie soo honorabel als profitabel te verbeteren en wijders verbeuren drie maanden gagie pro fisco met de kosten. ——

Onderstondt Malceijo int Casteel Orangie den 2:e Novemb:r A:o 1679: In raade van Justitie overgelevert door mij en was geteekent, Andries Oloff Z:n

Eijsch en Conclusie gedaen en genomen door Andries Oloff Z:n ampts halven Eijsser. ——

Contra

Hendrick Barentsz: van Ellemeerdam stierman in dienst der E: Comp:s jongst tot besloten uit opperste gesagh gelaadt heeft bijde op 't fregat de Roode Leeuw, alhier in boeijen, gevangen, en ged:e. ——

Eagbaare Heeren. ——

Omme u Ed: agtb:s het beklagelijcke voorval, ende groote fauten en misdaden des gevangens :/: van den 7:e tot den 10:e deser lopende maandt, inde bocht van Sawo schrickelijcken te vertoonen, en deser hieronder bescreven conclusie te fundeeren, soo segt den Eijsscher dat d'waarheijt is dat. ——

Dat.

Dat hy gevangene sigh volgens gegevene last, en bevoorens
een dien dyende genomene besluyt vanden heer gouvr. en
Raadt, benevens den luytenant Bromhuysen, Ingeselschap
van 't Jaght de Experiment, tweede(?) Oorloghs fregat,
en d' Steenbocke op den . . . . Stanti naar Ilolo, met
Chaloups een op hebbende volkeren, heeft moeten begeven
omme aldaar soodanige saken te helpen verrigten als
den luytenant voornt. sulx(?) by landen(?) aanbevoolen was,
naar welkers te gevene Ordre hy gevangene sigh voorders
moet rigten, en te werck gaen, alsoo vermits de
voorgenomene desseynen op den vyandt, niet gelucke
en waaren, wierdt hem gevangene door gemte. luytenant
aanbevoolen en Ordere gegeven, van sigh met Chaloups
en volck naar Sabon te Transporteeren, ende aldaar
het nader ordre vanden heer Gouvr. voor de Revier port
Gijpen(?), omme d' vyanden soo veel doenlyk het uyt te
in comen met Canon als andersints te beletten, Om
welcke redenen hem luytenant wegens dese en
andere saken gesde., niet openbaer voorgelesen is,
voor en al eer van Ilolo was gescheyden, omme naderhandt
geene Ingnorantie te komen preteneeren, waar toe den
luytenant geslotte(?) niet verbonden en was, om redenen
hier vooren verhaaldt.

Maar hoe den gevangene dese ordre naargekomen heeft,
sal den Eyssers vervolgens deduceeren(?), als

Wesentelyk soo haast den 7e vervolgens op Sabon
gelandet hadt, en sigh buyten 't gesagh van syn meerdere
bevindende, heeft hy gevangene tot elcks(?) sonder
'twyffel door bedyndelyke(?) beraadt slaegenigh(?), met
den gebleevene Corpl. Jacob Fredericks gehouden
sigh soo verre verstaant en niet ontsien
gehadt, niet allen Zyn ordre ~~[struck]~~ te buyten

te gaan.

begaan, en schandelijken te overtreeden, maar ook
selfs de boodt van boordt naar landt onder s'vijands
werken met 't meeste en beste volck te senden, en dat
eyndelijk op vertooninge van een Lappje wit lijnwaat,
waar door de vijanden op 't strandt wenken deeden
of te kennen gaaven van met d'onse te willen spreeken,
gelijk ook geschiedt is. ——
waar door deezen losoppigen gevangen, en geweesene
sorgeloose gedebauchierde Commandant, sigh soo verre
heeft laaten verleyden, stellende alle trouw, eer, en eede
ter zijden, dat op aanradinge vanden vijandt desinoorde
daar aan, de boot op voorsz: sijn weder naar landt,
sondt, telkens bemandt met 11: à 12: coppen niet
tegenstaande hem genoegh hadde betoondt geweest
te zijn, van soodanig sijn ontfangene ordre alreede
een maalen te buyten gegaan de pericullen ontkomen
en de listen en laagen vanden vijandt gesien en vermerkt
te hebben, gelijk gevangen in sijn gehoudene dagelijks
aanteykeninge vermeldt, en sigh daar aen gedragdt,
gelijk den Suppl.t mede in deesen is doende, om pro-
lixiteyten te mijden, ——

Ten anderen wat belanght deselfs verrigtinge ontrent
de stranden en vastigheeden vanden vijandt, bestaat in
een hoopen geklaps over en weder van saaken die
teenemaal buyten hem waaren, waar onder de bar-
barische vijanden, sulcke met een part bijdeloop
te doen te hebben, soodanige vleyende minsame woorden
hebben weeten te gebruyken, insonderheijt met
aanbiedingen van sagou weder, en beloppens en
gedaane beloften van d'onse nogh met hoenders en
boeken te versien, dat den gevangen hoe 't min al
genoegsaam en sonder twijffel [beheft] gedaghloos gehaadt
gewonnen en met sijn goede maats teeden te hebben,

waar op:

waar op hij zigh ook sonder verdere agterdoghte schijnt verlaeten te hebben, sonder verder om te zien, als sagou,, weer handers en backen alle daagen in overvloedt van landt te doen haalen, en gedurende sijn verblijff aldaar mooij weder te speelen/

maar hoedanigh dese gevangens gedaghte en verwaghtede mooij weer speelen, door sijne schandige anaghte saamht=: uijt gevallen is, is naderhandt (Godt betert) tot merckelijke krenckinge van dese Republicque ge,, nonghsaem ondervonden, mits hebbende op den 10e daar aen volgende, nogh sonder verdere overdenckinge, de boot voor de maal soo dight aen landt gesonden dat zelfs de ene handt aen handt de vijanden hadde gesprooken, onder alle welke 't sandspellinge den vijandt geleghentheijt heeft gehadt, om alles te prae,, pareeren en d'onse te knippen, gelijk ter zelver tijdt en voor het laetste mael geschiedt is werdende door een Revier gekomen zijnde, d'pas affgesneden, en tegelijk met menighte van kleijne prauwen die zij ten deelen uijt de ruijghten in zee braghten, soodanigh overvallen dat naer een weijnig tegenstandt, de selve afgesondene soo soldaten en als mattroosen, seer jammerlijk vermoort en omt leven gekomen sijn.

Ten derden, hoe sonde ijemandt oijt teeder hoodelijker konnen te werck gaan, als dese gevangen omtrendt dit droevige voorval gedaen heeft, gemerckt op sijn alder eerste aankomste en arrivement tot Sabon, op d'vijanden met kleijne visschers prauwen uijt d'Revier komende, een canon schoot heeft laeten doen, om hem volgens wel gegevene ordre t'uijt komen te beletten, waarinne pauselijk gedaan is, het waere te wenschen dat daar inne gecontinueert, en den gevangen wat minder treck tot d'Sagouwedde, en dat vergiftighe

koomen:

hoomsaa heeft gehadt, als wanneer men van dit swaare
Ongeluck niet eens Zonder gehoort hebben; waar door
Immers genoegsame vijandtlijke actie wert gepleeght,
behalven 't geene eenige weijnige daagen van te vooren op
Jilolo en sijne gevangenes aan weder, Aldaar, twee voorgevallen
Off mogelijk sal hij gevangen gedaght hebben, door sijn
voorsz: Canon schoot al d' vijanden soodanige verbaastheijt
aangejaeght te hebben, dat se ten eersten genoodtsaekt
waeren om vreede te versoeken, 't geene men van saeke den
die hun natuurlijk verstandt onbedreven, sonder kunnen-
oordeelen, temeer sonde voor den gevangen nogh ijets tot
verschooninge konnen gevonden, off eijgentlijk gesught,
Genade voor reght reght versoght werden, indien booven gen-
ongeval, door onnooselheijt off onkunde wert veroorsaakt,
maar d'wijle het tegendeel / sonder verdere omstandige
bewijs redenen daar toe op te halen / genoegsaam blijkt,
soo moet hij gevangen Immers bekennen d'eenigste den
voornaamste oorsake te zijn, dat onder soo Jammerlijke
onder handen van die wreede barbaren vervallen, vermoord
en mishandelt geworden zijn, ——
Want hoe meerder men dese Zaeke insiet, hoe swaarder
het sigh ten laste vanden gevangen komt te vertoonen,
komende naar alle waarschijnelijkheijt niet anders
aangesien werden, off den gevangen heeft de om 't leven
gebraghte volkeren willens en wetens naar de slagt-
banck / om soo te seggen, gesonden, dewijle in sijn gehou-
„dene aanteijkeninge vermeldt, van verstaan te hebben
hoe de vijandt ons volck al met vleijende woorden inde
Tabilo saghten te locken, „hoe" de een meenigte haar
inde ruijgten verborgen hielden, dewelke soo nu en dan
haare hoofden uijt off op staken, en wat sonder nog dan
Mogh meer waarschouwinge willen hebben, voor een ver-
mende „sustineert de suppl.t selven meer dan genoegh

geweest.

geweest te sijn, wat kan men dan anders besluyten,
dan dat dese vermoorde persoonen door hem als verraeder,,
en den vyandt overgelevert zijn, off hy soude het tegendeel
moeten doen blijken, ten waare in consideratie wierde
genomen het onderscheydt vanden vyandt, int onder-„
„houden vant regt des oorloghs en der vreede, beswaerende
den gevangen boven dit alles over al mede geweest, en
vanden beginne deser opstandt en rebellerije der Terna-„
„tanen eenige selver aenhanghs, waere hij ten eenemaele
genoegsaem geseen en gespeurt, insonderheydt behoorde
het hem niet vergeeten te zijn, 'tgeene op Bangaij ge-„
„vaeren heeft, voor den bloedt dorstigen Paap off Hatibi
Selolo, hem en sijn volck door Sagouweer beschencken,
doen nogh geen oorlogh was, om den hals hadt gedoght
te brengen, gelijck lightelijck soude geschiet zijn, indien de
andere en sorghdraegende hooffden als hij gevangen
present waeren geweest.

Maer 'tis te beklaegen dat hij dit soo wel als de reste
inde windt geslaegen, agter den rugh geworpen, en
diesgelijcke de aen hem gegevene ordres genoegsaem als met
de voeten getreeden heeft, waer door dan soodanige onhe-„
„ylen sijn ontstaen als hier vooren geseght is.

En Sijn Ed. sal vervolgens kortelijck deduceren 'tgeene hij
gevangen tot sijn verontschuldinge op de hier neevens
overgeleverde vraeghpoincten, bij brenght, als namentl-„
„lijck d'boot tot keus met den beschroomt gemoedt naer
landt gesonden te hebben, hoe verre dit aen te neme-„
„men is, hebben hier vooren al bewesen, den anderen
van Zulaij gedaen te hebben uyt nieuwsgierigheydt,
'tgeene immers sijn saecken soodanigh beswaerdt, dat op
'trigoureuste moet gesproocken werden, en dies fauts geoor-„
„tigeert werden, d'wijle niet alleen sijn onnoodige nieuws-

gierigh-

nieuwsgierigheijt meer dan de wel gegevene order van
wettige overheden heeft g'estimeert, en in agtinge
genomen, maar ook veeltijts daar door volkomene
belijdenisse doet door die nieuwsgierigheijt (hebbende de
Lijff:r met reden noemt een eijgen waan, en roeke-
loosheijdt, off soldatenstuckx) d'Comp:s volckeren soo schandig
om 't leven heeft gebraght, dienvolgens niet minder dan
een volkomen doodslagh kan beschuldigt, gelijk ook
niet minder behoorde gestraft te werden voor soo
veel hij daar van d'oorsake is, komende wel zijn
dat den Corp:l voorn:t hem gevangen daar toe dringen
geraden off aangespoort heeft, maar wat kan 't selve
hem al verschoonen, want d'Chaloup en volck, de
behoorlijke sorge en toesigt te gehadt, en wat niet
den Corp:l, meer hem gevangen toe vertrouwdt, en
daar immers niemandt anders dan hem te sijn uitgeweest
zijnde den Corp:l benevens commando over d'soldaten
aanbevoolen, en schoon daar immer misslagen
begaan heeft gehadt, d'correctie door zijn doodt ont-
komen is, soo dat den Lijff:r dit en voor 't laatste
vast stelt, dat niemandt buijten zijns gevangens
kennisse niet de boot van boordt heeft komen off
mogen varen, voornamentlijk in die gelegentheijdt
gelijk 't selve door hem ook niet en wordt
ontkendt.

Resteerende nu maar te bewijsen dat de gevange
Capitaalijk en aen den lijve behoordt gestraft te
werden, daar toe heeft men geen andere authoriteijt
als d'voorsz: geraemde krijgs ordonnantien, insonderheijt
d'Jongste hier g'emaneerde, alwaar int 1:e articul
onder andere is gestatueert, dat openbare faute

Parate

Parato met den doodt gestraft moeten werden, des
gelijks int 6: articul, die sijn wachte off dienst hem
aanbevoolen sal hebben versuymt, en niet naargekomen
sal daar over naar vereysch van saken, en naar
gelegentheyt van tijdt en plaats, tot hooger straffe
geroordeelt werden; Idem int 11: articul, die geene
welke de bevelen van sijn Commandeerende officieren
sal geweijgert hebben naar te komen, sal naar d'eigentheid
van Zaeken ook aan 't leven gestraft werden, soo
mede int 19e articul, d'geene welke eenigh bevel,
't geen den Gouvr en Raadt noodigh en geraden vinden
door trom, off trompet, te laten verkondigen, overtreedt,
en niet bestiptelijck naar en komt, sal aen sijn leven
gestraft werden, boven dit alles is inde voorige al hier
gepubliceerde krijgs ordonnantie int 11: articul gestatueert,
niemandt en zal mede spreken off gemeenschap houden
met eenige trompetten ofte trommelslager van den vijant,
ofte andere die in boodtschap is gesonden, dan d'geene, die
daar toe verordonneert is, op lijffs straffe, soo ook van
gelijken int 12e en voorgaande articul niemandt
en sal, het sij uyt de stadt, 't Casteel, of te fort, eenige
spraake ofte gemeenschap hebben met den vijandt, noghte
aan hem boodtschappen, noghte brieven te senden,
ofte van hem ontfangen, noghte aan yemandt van
sijne bondtgenooten, 't zij heymelijk off openbaarlijk, sonder
voorgaande consent van sijnen Gouvr ofte Oppercommr, off
hem 't zelven het bondt daar naar te hebben gegeven te
hebben, te sij hij daar toe geauthoriseert zij, alles
op lijffs straffe.

tegens alle welke articulen den gevangen grootelijx
gepecceerdt en misdaen heeft, hebbende alsoo d' Compe
schip gedeserteerden ende nogh overgebleven volkeren, op

sijden

Oplijgen van den boete in 't grootste perickel en gevaa
gebraght, ja soodanig dat te verwonderen is, dat niet
alle 't geene onder sijn gesaghe gedaghe gelaadt heeft,
d'vijanden tot een prooije geworden is

Al 't geene van soodanige saken, en wat gewightige zijn
die in een wel gestelde regeeringe alwaer men gewoo
is reght en Justitie te maintineeren en staende houden
niet geleden nogh getollereert, maer andere dusdanige
lightvaerdige menschen, trouwloose en ongehoorsamen
dienaeren, naer vereijsche van saken gestraft
diende, soo.

Concludeert den Eijss.r en qualitt
als vooren/nogtans onder submissi
en arbitragie van UE: Agtb.e wijs
oordeel, dat den gevangen door UE:
Agtb.e definitive sententie sal werde
gecondemneert en gebraght ter plaa
alwaar men gewoonlijke criminele
sententie executeert, aen een paal va
gebonden, en door d' hanginge [illegible]
ter doodt gebraght, met confiscatie va
des.s selfs goederen, en verdiende maan
gelden, cum expensis.

Ondertondt Malcijen int Castiel orangie
desen laetsten Novemb.r A.o 1679: inde vergaddering van
Justitie overgelevert door mij en was geteekent Andrijs Ol

Eijsch en Conclusie gedaen en genomen
door Andries Oloffz.n noe[illegible]: Eijss

Contr

1009

Contra
gigogo, lijffeijgen vanden vrijborger
Cornelis pieterse, Jegenw:e gevangen,
en den Borger Jan Tollingh
bijde ged^ers.

E: Agtbaare Heeren

Den Eijssch:r Eijsscher ende waarh:t is Zulx dat den gevangen gigogo, op . . . des vergangen Jaars, wegens zeekere begane diefstal ten huijse vanden timmerman hendrik Janssen, voor deese agtb:e vierschaare is betrokken en so schuldigh geworden, ende daar maals door den Eijssch:r vermits hartnekkige ontkenninge der sacke, ad torturam geconcludeert, dogh terwijle 't zelve voor geen volkomen capitale diefstal konde aangesien nogte geoordeelt werden, is het tortureren door civilijkheid affgeloopen, 't geen den gevangen ook uijtgestaan heeft, sonder eenige belijdenisse te doen, werdende nogtans vermits de suspitien tegens den selven al vrij groot waren / gelijk UE: Agtbare uijt den Eijssch:rs? in Inditio overgelevert, nog te maken der geleverde sullen konnen sien, aan 's Compagnies werken, inde ketting geklonken, tot tijd en wijlen dat nader bewijs, mogte gevonden, anders daar inne gedisponeert werden: 'twelk welken des Zelfs lijffh:r bij Requeste versogt, en ontslaginge geobtineert heeft.

maar dat den gevangen voorsz= waarl: sedert af? buijten twijffel aan voorm:te diefstal schuldig geweest is blijkt nu genoeghsaam, als hebbende sigh niet ontsien nogmaals gevreest gehadt, sijne diverse banden en pratijcquen weder om int werck te stellen, ende van den ... mardijker Adriaen Adamsz

[illegible]

ten huyse van sijn meester woonagtigh, den 9e deser jou
off geweekene maandt, agter ste gouden oorringen, die
vrouwe kleedtjes te stelen, en bij den gede Jan
Roelingh voor de somma van 3½ scho te verzetten, ond
soodanighe conditie en bedinghe als in agterste in de
selfs vrijwillige confessie hier nevens gevoeght nader
zullen konnen sien; sijnde dan dese saake in sigh selfs klaa
genoegh, en daar omme dan ook als soodanige dieverij
meriteert behoordt gestraft te werden, waar van dam
Capt. 110: wijdt loopigh handeldt, en noemt deese dief
voor de tweede maal agter een zijnde, furt consult
d' welke volgens nieuwe regten en costuymen met oor
aff te snijden gestraft werden, volgens keijserlijke sta
buyten een dieffte waerdije van min dan vijff
guldens gestoolen, en op de daet gegreepen zijnde
wordt gegeesselt, en uijt den lande gebannen, maa
daer booven met d'galgh gestraft. ——
Volgens de maniere van procederen ter stede Amsterdam
in plaats vande pijnen 'lijfh en quadrupel met de
galge, op een baere off bedijnlijke geesselinge, brand
teekeninge en bannissement. ——

Maar de keijserlijke statuijten en laeten niet toe, da
een knegt sijn meester bestelende, off in sijn mrs
huijs een eerste diefstal begaande, aan't leeven werdt
gestraft, nogt ook werdt in Vranckrijk alle sodanig
dieven voor d'eerste maal gehangen, en damho: segh
dat geen knape sal sterven om de dieffte gecommitt
in sijn mrs huijs, maer sijn voorige begaane
diefstal beswaerdt deese tegenwoordige, niet tegen-
staande hij 't selve voor als nogh blijfft
ont kennende. ——

Colaun

Belangende den ged.e Jan Roeling is die genoegsaem
geweeten en gehoort heeft, dat den gevangen gigogo
een lijffeijgen vanden vrij burger Cornelis Hutterden
was, als hebbende nogh jongst door gem.te Cornelis
met m.r marcus wegens des zelfs vrijdom in proce=
waaren gebragt, selfs present geweest, en 'taccoort
tusschen partheijen voorsz.n, aangehoort, vandat
m.r marcus van sijn pretensie desisteerde, mits
niet en konde bewijsen, dat de gevangen geene
lijffeijgen van deeze Cornelis pultervis was,
boven dien hem vallen bewust sijnde, dat de gevangen
gigogo, over boven gem.te diefstal van hendrikjans
niet alleen gevangen, maar ook adtorturam
gebragt was geweest, behalven nogh dat soo
langen tijdt daar naer daar over in de ketting heeft
moeten gaen, 'twelk een ijder int quartier woo=
nagtigh wel weten, en 't zelve door de ged.e niet
en sal konnen ontkent werden, soo nogtans
heeft hij ged.e sigh niet ontsien gehadt, al om
sijn vuijl gierigen aerdt en baat zught te voeden,
waar overnogh onlangs voor dese ind: aghtb.re
vierschaar heeft moeten Compareeren, soodanige
goederen van den gev: in onderpandt te nemen, en
onder sigh te behouden, sonder aan deselfs m.r off
ijemandt anders eenige kennisse, gelijk hadde
behoort te doen, voor en al eer den Fiss.le al
agter de zaake gekomen, en naar soodanige
goederen ondersoek liet doen, soo dat den
ged.e hier in met reeden als een pradem
dieff wordt aangesprooken, sonder de welke(
volgens ('t spreekwoordt) ook geen hang
dieven:

dieven souden zijn, dienvolgens niet gelijke poene moet gestraft werden, Berlik: vs Sutph: tit diefte artik: 16: het is bekendlijk dat den geene die een dieff off te eenige gestoolen goederen weetende ontfangt, off gehouden is tot d' Poene van diefte, dan is Controversie off den selven moet gestraft werden met gelijke poene als den dieff, dan off hij moet gestraft werden met een minder extraordinarie straffe, sommige sustineeren dat den selven met een kleijnder straffe moet gepunieert werden, doch verscheijde andere sustineeren, dat den selven moet gepunieert worden met een gelijke straffe als den principaelen dieff, gelijk zulx ook is voorstaan ende gewesen, volgens verscheijde autheuren, bij den bovengen.e autheur, daar ter plaetse aangewesen, des gelijks mede strafbaer zijnde alle soodanige praedendieven volgens damh: Cap.t 116: behalven dat tot de bewaeren van onse andere slaeven, inde stat uijten van Batavia op poene van 25 rijcxd.rs 16 verbooden.

Zijnde deese dan mede een saake die in een wel gestelde Republique seer absurder en schadelijk is dien volgens niet geleden maer anderen ten Exempel gestraft dient soo.

Concludeert den Eijss.r in quaa liteijt als vooren, nog tot aen onder versekering van ud: agtb: = wijzer oordeel, dat den gevangen Gijgogo sal werden gecondemneert, gebragt te werden ter plaetse altwaar men gewoon is crimineele

Justitie

sententie te executeren, den scherp-
regter over gelevert, aan een paal
vast gebonden, met roeden wel strengelijk
gegeeselt, gebrandt merkelt, en vervolgens
voor den tijdt van 25 jaaren in de ketting
geklonken, om aan s'Comp.s gemeene
wercken sonder loon off gagie te arbeyden,
ende den ged.e Jan Roeling insgelijks ter
plaetse voorsz. gebragt en gegeesselt
te werden, verbeurende daar en boven
een somma van vijfftigh Rijxdaalders
met de kosten.

Ondersteondt Actum int Casteel orangie desen
17.e november, In Raade van Justitie geascribeert
door mij en was geteekent Andries Oloffsz.

Eysch en Conclusie gedaenen
genomen door Andries Oloffsz. hom:
off: soo bij procedeert,

Eyss.r

Contra

willem grendel van middelburg hoog-
bootsman, meyndert Claas van outhuijsen
pl. schieman, bijbert jacobsz. van
amsterdam zeylmaker, Pieter Lourensz.
van alsvoord Botteliers, Cornelis gerritsz.
van Catwijk quartiermr. Zwart jansz.
van Schiedam pl. Bootsmansmaet,
Carel Beister van hamburgh,
quartiermr., Adriaen damis van
middelburgh, Jan Jobsz. van Enckhuijsen,
brunijns hendriksz. van amsterdam,

sonderdat

hendrik van nero van uijtregt,
heijn van driest van middelburgh, Thomas
willemsz:e van uijtregt, Claes jacobs
van lubstadt, Rombout gillissen van
leijden, Jan jacobsz: van gillom-
Arij leendertsz:e van rotterdam,
gleijn Claesz: vander velt van delft,
andries jacobsz:e van glasco, Cornelis
adriaensz:e van delft, matthijs [illegible] van
aken, pieter pietersen korff van dort
timmerman, jan de jonghe van ham-
burgh, melgert jacobsz:e van tid[illegible]
Jan Cornelisz: voor d'windt van medem-
blick, arij pietersz:e van gottenburgh
simon evertsen van holstein, pieter
jansen van amsterdam timmerman
pieter jacobsz:e de [illegible] van Hoorn, frans
mennes uijt den haeghe, hoochbootsluijden
bootsgesellen matroosen, alle in dienst
der E: Comp:e jongst bescheijden geweest
op 't jaght d'Experiment, als vans
staende gevangenen en ged:es. ——

E:e Aghtbaare Heeren.

Demeenen der gevangens boose, houte, en heijl=loose besluijt, ende
swaere gepepetreerde delicten, ind: agtb:e [illegible]
vertoont, soo seght de Eijsch:er ende sulx is de waer-
heijdt dat sij gevangens den vierden deser met 't
jaght d'Experiment, van voor d' Revier tot Pilolo,
(: alwaer gem:te Jaght geplaetst was om d'vijanden 't voet
uijt en incomen soo veel mogelijk te beletten :) vinde
te [illegible] sijn g'arriveert, ende mits buijten ord[illegible]

opgehouden:

op gekomen zijnde, wierdt door d'Ho= Gouvr= ten eersten
op nieuw order gegeeven, om hem anderwerf te ligten,
en weder vertrekken van daar gekomen waren, mitsga=
=ders d'Revier als voorn: bezetter te houden, tot dat
van daar ontbooden zouden werden.

Welke last ten gevolge den Commanderende stierman
van voorsz= Jaght Marten Swarte Paert, trachtende
te gehoorsamen en naarkomen, commandeerde en geliaste
de gevangenen, 't ancker op te winden, om weder onder
zeijl te gaan na de plaats voorsz=, dogh en kreegh op
d'eerste, tweede, noghte derdemaal geen gehoor, maar
in tegendeel begonnen de gevangenen onder den
anderen met vloeken, schelden, en murmureeringe
daar tegens aen te gaan, van nogh d'gegevene ordre van de
Ho= Gouvr=, nogh d'commando van den stierman, daar
inne te willen gehoorsamen, bevestigende 't zelve met
eede, waarbij verscheijde hun verklaerden niet tegen=
=staande des stiermans, en serg= Hendrick Jansz= goede
vermaningen daar tegens, van eerst wel te beraden
en zulx niet soo voorbedaghter te doen noghte onderne=
=men, maar 't en heeft al niet mogen helpen, hem
toonende was en bleeff daar toe geensins niet te willen, om
niet verbrandt te werden, 'tgeene door d'ijvers aen
prickelinge en boos voornemen eijndelijk soo verre
vervrocht dat se hem ont sijn wercken gehaedt, 'tgeene
haar besluijt op een baar int geschrift te stellen,
ende Ho= Gouvr=, met alle der selver namen in 't
rondt binnen een getrocke Circkel geteekent,
toe te senden.

Door welke schijn= loos practijcq de gevangenen sonder
twijffel gedaght hebben aen haar geen vatten te

zijn, ende:

sijn, meende alsoo van straffe bevrijdt te blijven, mits
den eersten noghte den laetsten, naer haere meeninge
daer uijt niet en konde gespeurdt noghte gevonden
werden, sulcke en diergelijcke gedaghten hebben haere
oorspronghe van den duijvel, kommende door de gevang=
=genen dat niet ontkendt noghte geloghent werden, off
sij hebben voor aff iemande wel geweeten, daer inne qualijck
gedaen, en daer overe ten hooghsten straffbaer te zijn, mits door
soodanige haere practijq 't selve gedaght hebben te ontgaen,
waer toe dan ook een partheijd jongens hebben gedebau=
=cheert, die buijten deselve saecke gelaeten sijn, om tot
arbitragie van ue achtb:e aff sonderlijck gestraft te werden,
ende soude onder deselve rebellighen hoop noghte eenige andere
aen de daedt selffs konnen onschuldigh zijn maer ver=
=mits den meerendeel, 't zij uijt eene samenspreeckinge off
andere insigten onder haer, hun daer toe moveerende ter=
=kennen in haere voors:e besluijt bewilligt en toegestemt
te hebben, soo moeten dan ook volgens 't spreeckwoordt, over
eenen kam geschooren werden, ijder naer sijn verdiensten
meer d'wijle niemandt van de gevangenen door de sijff=
=enden luijtenant mons:r Cromhuijsen, als ten dien sijnde
aen boordt gecommitteert, en hooft voor hooft aff
gevraght en voorgehouden sijnde, off bij haer voornemen
bleven, hun als doen aff sanderden, maer alle ligtvaerdig=
=lijk g'andtwoordt hebben van Jae! waer over dan ook
aen landt en in gevangenisse gebraght zijn —

Blijckende uit allent halven genoegsaem uijt voorsz:de
gedoente dat onder dese gevangenen soodanige gasten
te vinden is die wel meer eendersdanige saecken —
handtdadigh geweest zijn, dewelcke dan ook niet
alle kan onbekent werden, wat straffe daer naer

Zegt en .

Zegt en billijkheijt volgen moet, ende wie weet off
onder hem geen valsche besluijt en conspiratie geweest en
is, om 't geheele schip aff te loopen, 'tgeene merckelijk
te presumeeren is ende ook wel ligt hadt konnen ge-
beurt sijn, indien de gelegentheijdt sigh daer naer hadt
geschickt, dat schip genoegsaem van provisie als ander-
sints versien waere geweest, want 't een en 't ander is
seer swaer strafbaer; als zijnde beijde doen begaen crimen
laesae majestatis, seditionis, et tumultus, 't welke naer de
costuijmen statuijten, en ordonnantien van alle volkeren cap-
pittaelijk te punieren is, digest: lib: 48: tit 4: ad: leg:-
Juliae d' sedit:, Inst: imp: cap: 68: waer saecke dat eenig
onderzaet van hoogen off lagen staet hoe dat het zij tegens
sijnen lande heeren in effecte tegen sijne heerlijkheijt ende plight
dede, dat die insgelijks valt inde paene van crimen de laesae
majesteijt, damh: cap: 63: num: 3: seditieuse die ongeoorloofde
vergaderingen maecken ende het volck beroeren, werden
gepunieert naer de qualiteijt van haer lieden vocatie,
groote ende conditie vander zelver delicten, en misdaede, eenige
metter galge, andere metten swaerde, off andersints naer de
qualiteijt van persoonen tijde ende plaetsen, ter discretie
vanden regter, soo wie van zulke seditie autheur ofte
oorsaeck is, 'tgeene een swaere en groote misdaet is, die behoorde
men, ende men is schuldig hem openbaerlijk te punieren
metter doode, tot exempel van andere, om hem voor zulks te
wagten, ende appellerende wordt hij niet gehoordt —

Toe in den eersten getrocken, wie Wiegersz., eerst hooren
aen getekent, en voor verscheijde andere meer kunne
naemen daer binnen geteekent heeft, sal inde aghte-
uijt de gevangenis zijne confessie hier nevens onder
lit: A: geexhibeert genoegsaem komen te blijcken, zijnde
de zelve mede Huijbert Jacobsz., de welken ook-

d'eerste is geweest die onder d'gevangenes aen boordt, niet bij wegen vanden Schipp:r en luijtenant beide voorn: gelet sijnde om beloofden en uijt geroepen heeft, van bij sijn boos voornemen te willen volharden, ende alle d'andere niet alleen door des selfs gesigte, ronde over d'gevangenis staende, aent roeijen en Raeden bragte, welckende tegenwoordighe tot sijn ver- "schooninge niet anders bij te brengen, dan dat door d' andere gevangens daer toe versogt geworden is, 'twelc verre sulx aennemelijcke sijnde den Schipp:r in mijn: agtb:e wel wijse oordeelt, want daer toe versogt sijnde, voor al de selfte dan niet en konde weijgeren, 'tgeene uijt sijn Con- "fessie anders blijckt, niet tegenstaende sommige vande gevangens 'tselve bekennen tot des selfs verschooninge en haer eijgen beswaringhe, sonder twijffel denckende door 'tseggen van sulx niet alle man gestelt te werden, sonnen behoorlijcke en wel verdiende straffe, te ontgaen, off immers te verligten. —

Wie in naest desen loijbert Jacobsz:, dien op de stuer- roer vindt en bestaend bevonden is, sal mijn: agtb:e uijt recollement vande beedigde verklaringe getee- "kent met lit: B: wel ontwaer werden, naementlijck mijn "dat Claesz: p:e Schoemaen, de welcke sig ook eerst tegens d'ordre vanden stuerman heeft gestelt, en wederspan- "nig getoont, gelijck mijn: agtb:e nog nader inde verclaringe lit: C: staet te lesen, sijnde andersints meede bekendt en befaemt voor een persoon die vol van allerhande ondeugden en guijterijen steeckt, die wel ook niet en heeft ontsien, tongen voor g'committeerden uijt den raadt van Justitie, g'examineert werdende verscheijde trotse en spijtige woorden uijt sijnen mondt te laten gaen, van dat hij... op uijt maert als wij op ons- gemackh... en eindelijck, eer als off hij... voor een groot en ... verlonnerdt, en tegenwoordig eenige bij sondere extraordinaire saecken voor d'E: Comp:e

heeft,

Compt.e hadt verrigt, Jae, dat men hun danck betoonde te willen dat se 't schip in salvo hier ter Reede hadden gebragt etc.a —

Hiernaast en vervolgens komt Willem Gerrits hoogbootsman in opmerkinge, niet alleen volgens sijn qualiteyt, maar ook om dat sig als een principael aenleijder van van Sz.en misdaadt heeft getoont aengedragen, soo aen boordt int bij wesen van voorn.de gecommitteerdens, / niet zijnde de tweede die de gevangenis uit voeren, van bij sijn voornemen te blijven, voorgegaen is, als nogh naderhande hier aen lande onder 't examineeren, niemendere bevelen van den vader, en d' gevangens sijne kinderen d' welke hij voorgegaen was, en dat hij, se-genwoordig sig voorgenomen hadt 't geene voor desen nooijt en heeft gedaght gehadt, etc.a sulke gedaghten moeten waerlijk boos zijn, waer van de wereld genoegsaem en volkomen getuygenis geven, ende dewijl hij heeft hij ge-vangen sijne kinderen altoos d'eendaagse voorgegaen, soo sullen se wel der aende galgh, als aen eenighe staet en eeren komen te geraken, derhalven waere 't beter dat met een molensteen om sijn hals gebonden, in de diepte der zee verdronken hadde geweest. —

D' naervolgende en zijn niet minder aende selve rebellerien als voorgaende schuldig, als naementlijk, Sendt Jansz.e bootsmans maet, Cornelis Gerritsz.e quartier m.r Pieter Laurensen bottelier, en Carel Telighter quartier m.r, en Frans meenen kok, die mede tot deselve opstandt bekennen bewilligt en toegestemt te hebben, maar het waert aen te merken niet willen hebben dat se het bewilligt en toegestemt, het en kan niet gedaght veel min gelooft werden, dat d' gemelde matroosen hun dat souden en gedrongen noghte voorgedragen, maar wel dat sij

't selve.

'tzelve, als onder officieren en hoofden van't gemelde graauw
onder den anderen bestemt en besloten hebben, en alzoo als voor-
-gangers en aenleijders van dese quade feijten geworden zijn,
daeromme dan ook als voorgangers en Autheuren, volgens den
hier voorn: g'allegeerde regt gestraft moeten werden, anders
Indien 'tzeen opstandt vande gemeene man, ende saeke tot
haere kennisse gecomen waere geweest, soo hadden zij 'tzelve
gemackelijk konnen geweert hebben, gelijk haeren pligte
was, off ten minsten haer daer buijten gehouden, ende saecke
d'overigheijt te kennen gegeven en aengebraght, omme door
inne behoorlijk becomen werden voorsien, sonder te gedoogen dat
vande gemeene maets van zulke saeken int alderminste
gerept off gesprooken, laat staen ondernomen mogten
werden, soo lange andersints daer voor hoeden zijn, haer
selt alsoo quijtende als vroome officieren toe komt, maer zij
hebben in het tegendeel s'Comp:s schip en goederen, door
voorsz: haer gedoente, mede in perickel gebragt, als den
vijandt door hem branders, 'tgeene zij lieden ontkomen waeren,
sonder twijffel meer door godes genadige hoeden, als hun
eijgen voorsorge. ——

Onder de gemelde gevangenen zijnder nogh vier princi-
-pale beschuldigden en oproermakers bevonden, als Bruijn
hendricksz: matroos, pieter pietersz: linnemarman, matt-
-hijs d'gier, en gleijn Claesen matroosen; den eerst noemde
om redenen inde bes:digde verclaringe lit: B: en nadere
verklaringe lit: C:, aengehaeldt, niet tegenstaende
den selven tot zijn faveur confesseert, de anderen om dat
zig int examineren soo wel volmoedigh, en overgevende
loos van mondt getoondt heeft, willende tegens de
gecommitteerdens ende Eijff: dies putteren wie voor
haer leven en s'Comp:s schip en goederen sonde

andtwoorde:

andtwoorden in deen 'tZelve aldaer tot 't hol hadt komen
te blijven, en off men hadt met schip en al te maal op het
landt off om den hals soght te brengen, gelijk off hij
gevangen eenige deelagtigheijt aen die verandtwoordinge
hadt, met meer andere trotse en opgeblasene woorden,
ende de beijde laetste noemden dat hij hunne confessie verkla„
reeden tot deesen opstandt met Raedt en daedt bewilligt
en toegestemdt te hebben, moetende derhalven beneevens
beneevens de voorgaende in eenen graede gestelt worden,
en soodanigen loon ontfangen als soodanige raedts luijden
toekomt.

d'volgende leeden Stemmeers en bewilligers hebben al
mede niet beter verdiendt, schoon de eenige door
misleijdinge als andersints 'tselve bekennen, soo zijnse
egter daerom niet te verschoonen, noghte het en kan
de Consideratie van den regter niet beswaeren, dat men
haer behoorlijke straffe d'wijle soodanige Confessie sonder
dwanghe, ja selfs tegens goede en mindaeme ver„
„maningen soo vande gecommitteerdens als de Eijsscher,
gedaen is, te weten door adriaen dams, Jan Joosten,
hendrick neeco, thomas willemsz, Claas Jacobsz,
Arij leendertsz, andries Jacobsz, Jan philip cuijper,
Jan pietersz timmerman, ende alhoewel dese dan
ook genoegsaem voorgekomen en gewaerschouwdt zijn,
van hun wel te sullen beraeden, en niets buijten d'waerheit
bekennen, tot haer noghte niemants nadeel, soo
hebben zij egter tot noghte een hardnekkig bij haere
bekentenisse gebleeven, en hun selven aen deese
rebellitije schuldig verclaerdt, dienvolgens mogelijke

gedaghte:

gedaght hebbende men hier mede soo ver niet gevoorderde soude als d'saecke wel vereyschet, en soo doende niet de lighter straffe vrij te raecken, en andersdeels om niet minder te wesen dan d'andere, off voorgaende mar selffs deelaghtig te zijn, int geene haer wedervaren moghte, omme alsoo naer haer inbeeldinge door de t'samen spanninge met de andere onaenspreeckelyck en bysonderlyck voor straffe bevrijdt te blijven, d'wyle men uyt hunne mondt qualyck yets anders gehoordt ofte verstaen heeft, dan wij hebbent met alleman dus goedt gevonden, met sulcke assurantie ge hun volmaght gegeven was, om sulcks naer haer believe te besluyten en ordonneeren, ende gelyck off sy buyten alle verbanden en verbintenissen waeren gestelt. ——

D'laetste soorte van deesen oproerigen hoop bestaende in 10: persoonen, als huyg van driel, rombout gillisen, Jan Jacobsen, cornelis arentsen, Jan d'jonghe, melgert Jacobsen Jan Cornelisen voorewindt, Ary pietersen, Simon hendricksen pieter Jacobsen, schynen uyt haere confessien al eenighsins qualyck beraeden, en onschuldigh te zijn, aen de opstandt en rebellitie voor soo veel de besteminge belanght, nogthans even straffbaer over haere ongehoorde [illegible] en nijdigheyt, en om dat hun niet affgesondert en hebben, wanneer uyt den int ronde gestelde cirkel hooft voor hooft door de Cyff[er] aen boordt, opgeroepen en affgevraeght geworden zijn, off by loodtinge voornemens wilden persisteeren, en waere in consideratie moghte komen, unde orta culpa esset, ibi pæna consisteret, ad multitudinem castigationem satis esse, livius lib: 28: quodt si fieri mediam necessitas extremam persuaserit, rectius est, more majorum in auctores criminum vindicari:

vindicarj ut ad omnes metus, ad paucos pœna perveniat,
veget: 3: de remilit: q: in comment: Anth: math: ad
lib: 49: digest: beswaerende de gevangenens voorsz.e al
mede een hoogsten haere hertnackigheijt en t'samenspan„
„nge van niet te willen de waerheijt verclaeren, hoedanig
d'saeke sigh inden beginne toegedragen heeft, en door
wiens toedoen en voordragen het dus verre gecomen is, soo
dat niet needer als oproermaeckers en rebellen gelijck
konnen aengeklaeght en gestraft werden.

t'geene door de gevangenens gesamentlijck tot haeren
ontschuldt voorgewendt en g'allegeert werdt, als
naementlijck geen s'Comp.s dienst te weijgeren, maer
dat men haer ook soude mogen senden, maer daer te werden
naer Jeloló, niet hebben te willen, is jmmers niet alleen
frivol, maer ook als met d'overigheijt der spoede gedreven,
off daer mede ein geen s'Comp.s dienst geweijgert is,
kan bij een ijder genoegsaem off gemeet en werden, sullende
t'selve uijt den eedt vande boots gesellen inden articul brieff
begreepen, volkomentlijck bewijsen, at waer hun niet de
verbanden hebben haere overigheden hooge en lage, soo
te lande als te waeter, alle getrouwe gehoorsaemheijt
te uijt voeringe vanden dienst ende voijagie, daer toe aen„
„genomen, en uijt gesonden mogten werden, sonder eenige
murmureringe, ofte tegen seggen, ende haer voorts te
dragen als goede, vroome ende getrouwe onderdanen schuldig
ende gehouden sijn te doen, sonder t'selve te laeten, om lieff
off leedt, door vreese van verlies van lijff en: goedt, nogh te
om geenige oorsaecken, hier uijt kan men eenisien off de ge„
„vangenens geen muijtmedigers, en wederspannige tegens haere
overigheijt geworden zijn, behalven dien staet inde jaergt altoos
g'emaneerde lieijge ordonnantie en 4 derde articul uijt

gedruckt.

gedrucht, alle ende muijterije, veroorsaeckt off maeckt off eenige onbehoorlijcke vergaderinge aenleggen, sal ongetwijffeldt opgehangen werden, Item artikel 12: dien geenen welcke de bevelen van sijn commandeuren officiers sal geweijgert hebben, naer te komen, sal naer eijgenschap van saecke, ook aen 't leven gestraft werden, ——

Al 't welcke dan van soodanige saecke sijnde, waer door republijcquen, landen en steden te onder gebragt werden, warom men dan oock geensints gelooven nogh getollereert, als moetende alle wetten en ordonantien ~~tot~~ wel voeren van 't gemeen gemainteneert en onderhouden werden, maer andere dergelijcke danige ligtvaerdige oproermaeckers, meijneedige, rebellen moetwilligers, en ongebonden menschen, tot den aff schrickelijcken hooghsten gestrafft werden. ——

Soo concludeert den eijsser in qualiteijt alse voorens, nogtans onder arbitragie der correctie van U E: agtbaere wijse oordeel dat de gevangens door U Ed: agtbaere definitive sententien gebragt tot de plaetse alwaer men gewoon is criminele sententien te executeeren, en d' volgende den selven toegeleijde overgelevert, als huijbert jacobs meijndert claasen willem geraedt, sander jansen, cornelis gerritsen pieter lourens carel buiter, frans menno, cruijnis hendricksen, pieter pietersen, matthijs gheür, en gleijn claessen, omme aen de galge opgehangen en met d' koorde soodanig gestraft te werden, dat het de dood naer volgt, met confiscatie van

alle

alle hunne goederen, en verdiende
maendtgelden voorders dese hiernaest
volgende delinquanten adriaen danis, jan
Jopsen, hendrick uto, thomas willemsz:
Claes jacobsz:, arij hendricxsz:
andries Jacobsz:, jan philipsz: en
pieter jansen, het reghter aengesien
hebbende 6: uren met de koorde om
den hals in drie dagen naer den anderen
onder de galge gestelt, vervolgens
voor 25: jaren aen s' Comp.[s] ge"
"meene wercken met een ketting te
aensluyten geklonken op den Eylandt
off Elders anders gebannen werbijden
met Confisiatie haerer goederen etc.
ende d'resterende als namentlijck
lodijck van dieten, rombout gillesen, jan
jacobsen, Cornelis arentsz: jan de jonghe,
melgert jacobsz:, jan Cornelisz: arij
pietersen, simon Evertsen, pieter
jacobsz: insgelijcx 't reghter aengesien
hebbende, 't swaerdt over 't hooft
geslagen, en wijders voor den jaere aen
s' Compagnies gemeene wercken, met een
ketting aen 't been geklonken te arbeyden, ver"
"beurende daerbeneven twee maenden gagie
pro fisco, cum Expensis.

Onderstondt Malcijo int Castiel orangie desen 15.en
a.o 1679 inde vergaderinge van Justitie overgelevert door
mij en was geteekent Adries Oloffsz:

Eysch en conclusie gedaen en genom[en]
door Joost Gysbertsz:n Anno, in absen[tie]
van den Fiscael Andries Olofsz:n tot
selfs ampt g'authoriseert in dier qu[a-]
"liteyt - . . . . . Eyssr:

Contra

Gerrit Pietersz:n ende Evraertsz[en]
timmerlieden in dienst der E: Comp[agnie]
den eersten althans 's heeren ge[vangen]
en beyde ged:ens

E: Agtbare Heeren

Omme der geda:en gepepetreerde misdaet cortelijk te
openbaren, soo sal het den Eyssder, ende waerheydt i[n]
Julio, dat de ged:en op den 20:e courant op de Solder
vande logie in vroolykheydt by den anderen sijnde [ho-]
soo wierde door de dranke hebben laten verruck[t]
dat het heel geselschap in onrust ende dis orde ge-
"raken, want de ged:e Gerrit Pietersz:n (: sijnde de
Evraert soort eenige questie, die er was tusschen de
caepseslager direkt voorgeb, wilde stillen :) de selve
Evraert ten eersten met de vuyst in sijn aengesigt
smeet, werdende in dier voegen soodanighe met malk[an-]
"deren handt gemeen, dat de gemelde Gerrit van sijn
partye onder de voeten gesmeeten zijnde, soude dat
iemandt konde outwaer werden, de meer dragende
sijnde ende hebbende daer mede de gemelde Evra[ert]

Voort:

Zoort van onderen op, dat de Zelve door sijne menig-
vuldige quetsuuren nogh wel drie weeken tot deningh
werke sal onbequaem wesen, als U:E: agtb:e
uijt de verclaringe vanden opperchirurgijn matthijs
molkman onder L:a A:, ende deselve attestatie L:a
B: ende der gedaagdens eijgen vrijwillige gedane confessie
genoegsaem te blijken is, maer aan de Eijsscher be-
sigte is gedraagende. —

Zijnde hier van Causa movens, off d'eerste voornaeme
oorsaacke, de ged:e gerrit pietersz:en voormelt, als
hebbende sijn medemaat de eerste slagh toegebr-
gt, sonder eenige blijke ende redenen daer toe
gegeven te hebben, waarmede dan ook fortsepiere
gecommitteert is, ende te punieren volgens de
practijque tot discretie vanden regter, naer
gelegentheijt vande saake en qualitijt der per-
soone, Damh: Capt:e 100: —

Ende op dat justitie gevreest, de goede gemaintin-
eerde en vagabonden, tot afschrikke, den levende
oogh exempel gestelde, sijnde genoegsaem beken-
delijk dat dronkenschap niet en verschoont,
want die dronken sijnde misdoet, moet voor sijn
misdaet nugteren boeten, betoonende dat, volgens
de krijgs ordonnantien en statuijten, daeromme te
swaerder strafbaer sijn, soo. —

Concludeert dien Eijsscher in
qualit:e als voren, nog totaal onder
arbitragie en verbeteringe van

U:E: agtb:e

UE: agten, dat deze gedagte gerrit
pietersz sal werden gecondemneert
op de gewoonlijke geregtsplaets,
den scherpregter overgelevert, aen
een paal vast gebonden en met een
mes een snede in des selfs wange
gesigt, aende regter wangh gegeven,
voorders met 3 spijkers mes door des
selfs handt aende paal vast ge-
nagelt te werden, en soo lange staen
blijven tot dat van selfs uijttreckt,
vervolgens voor den jare aende Comp:
geconfineert werken inde ketting
gesloten sonder loon off gagie —
Harbijden, verbeurende daer en boven
drie maenden gagie ab uso, item ...
loon, met de ... ende den gedagte
Jeronadt soort het regtsplaets an te
zien, ende daer naer voor drie
halve dagen op 't houte paerdt
gestelt te werden, verbeurende
daer en boven twee maenden gagie
ab uso: ——

Onderstondt Malagio In 't Castiel Orangie
desen 28en maert Ao: 1680: inde vergaderinge van
Justitie overgelevert door mij en was geteekent
Joost gijsbertsz anne ——

Fijscaal ende:

Eysch ende Conclusie gedaen ende genomen door Joost Gysberts: ann°, in absentie van den fiscael Andries Oloffsz:, inde selfs ampt g'authoriseerde, in dier qualiteyt Eyss:r

Contra

Manuel Alberts, ende Carel Janssen, matrosen gedetineerdens en ged:en.

E: Aghtb:re Heeren

Omme de hier onder te nemen conclusie te funderen, soo seght den Eyss:r ende 't waerachtigh is selfs, dat de ged:en, als zijnde in dienst van den vrijburger Pieter de Kock, op Sondagh en maendagh laetstleden van de selve sijn gewaarschouwdt, om op sijn chaloupe aan boordt te gaan, ende mettende selve den toght, volgens hunne plight, over Eloiaens naer de Monado voor d'E: Comp:e te doen, hebt welke sij diverse reysen hebben derven weygeren, niettegenstaende den Eyss:r de ged:en selve, soo mette minne, als met dreygementen, menigmael daer toe heeft soeken te verwilligen, dogh sijn deselve in hun obstinaetheyt blijven volherden, niet sonder prejuditie van d'E: Comp:e want de voorsz:e chaloupe om hunnent halven, des heelen dagh heeft moeten overblijven, sijnde daer bij soo veel in sijne reyse verkort, waeromme den Eyss:r genoodtsaakt is geworden de selve ins Comp:s tronq in detentie te stellen, om tegens de selve

te conclu:

te concludeeren, als naar regtstelen

allen 't welke dan zijnde deeze saake van deeze qua
gevolgd, waar uijt d'ergste onheijlen souden connen
ontstaan, soo.

Concludeert Eijsser In qualité als
voorens, nogtans onder correctie van
UE. agtbaare wijsere oordeel, dat de
sulks werden gecondemneert tooh
aan d'Comp:s gemeene werken
sonder loon ofte gagie t'arbeijden
dat gemelde Chaloijs wederom
alsoo de saamen te verbeteren
verbeuerende daar en boven voor
deeze honorable amende voor
den armen, iedere drie rijksdaalders
te offeren

Onder stondt Malaijo Int Casteel orang
desen 28e maert 1680: in de vergaderinge
van Justitie overgelevert door mij den waeb
getekent Joost gijsbert 2de anno.

Eijsch en Conclusie gedaan genomen
door Joost Gijsbertsen aan. in absentie
van de:

vanden Fiscael andries oloffszen tot
des selfs ampt geauthoriseert, pro—
cederende nomine officij als

Eijsscher

Contra

Jan bartelszen van lubstadt Jonge
mattroos, Jongst ten desen Casteel
opt Zee bolwerck bescheijden,
althans s'Heeren gevangen en
gedaegde

E: Aghtbare Heeren

Tot corte deductie van des gedaegdens misdaedt, ende om de
heele onder te nemene conclusie te funderen, soo zeght
den Eysscher, en de waerheijdt is selve, dat den gedaegde op Satur=
=dagh passato sigh heeft verstout eene ijzere banden vande
affuijt [illegible] staende op het Zeebolwerck off te nemen,
ende die selve verborgen, off te [illegible] dat waeraen
verruijlen, waer mede nogh niet te vreden zijnde, ende in
sulcken practijcq van boosheijt smaeck vindende, is
den dagh daer aen zijnde Sondagh den 29e courant op den
middagh wederom daer bij gecomen, ende nogh een bandt van
gemelde affuijt willen off gedaen, waermede, vande punct en
soo naer buijten te raecken, geluckant zijnde, heeft de selve
ijzeren bandt over de muijr geworpen, met intentie om daer

naer wel:

nacht wel te sullen connen op vinden en ver=coopen, doch wierden
in sijne meyninge bedroogen, want den serg:t van het voorn:
gepasseerde geweer=wacht zijnde, hebbende den lamboer
daar naar toe stierden, den welcken, dan gen:de voor=oomende
den gen:de ijzeren handt op zijde, en binnen braghten, het
welcke den gen:de misslucht zijnde, wilde sijn dieverye pra=
„tijcquen anders aenleggen, met dien noghte nogh buyten 't fort
ende sijn bestedden plaetsen blijven, sonder eenige kennis of
consent van sijn overheydt, inmogelijk om soo den selve
ofte den anderen spoliëerende, wat te bekomen, het welk
ue: agtb:re uyt de hier nevens gevoegde verklaring
onder l:a A: mitsgaders des gen:de sijne vrijwillige gedane
confessie l:a B: omstandelijken sal connen blijcken, wan=
neer den sijff:e sighs reflecteert, zijnde alsoo in twee dieve=
„rijen faulten gevallen, over sulx ick oock twee=voudige straf=
„fbaar. ———

Doch als een dieff, niet tegenstaende sijnen begaene dieff=
„stal van geen sonderlinge waerdije is, echter capitalijck
te punieren Hieron: Cap:t 13: quest 6: den dieff wordt
niet alleen in groote, maer oock in kleene dieffsten ver=
„oordeelt, niet soo seer om 'tgeene hij steelende wegdraagt,
als om des selfs wille daar toe, ende 't is een, veel, off hij wey=
„nigh, off veel steelt, wanneer het van gemeijne landt
ver=bren gestoolen is, want men moet in het straffen
en het straffen niet soo seer sien op de goederen, die ver=
looren sijn, als op de hoedanigheydt van 't feyt, ende hoe seer
't selve de republijcque, of 't gemeijne best schadelijk geweest
is, tot welckers beschermingen alle wetten moeten strecken. ———

De dieverij

De dieven tegens de welke naar beschrevene regten de Penen tripli en quadrupli gesteldt zijn, worden naar de costuijme van Amsterdam met openbare of lighamelijke geeselinge, en brand„ „teekenen, ook met bannissement en lighaamsstraffe, naar gelegent„ „heijdt van delicten, gestraft, Roosebòom in Recueil Capt: 13: tit: 5: van punitie der delicten. ——

Wijders is deselve straffbaar over onagtsaamheijdt van sijnen dienst, in 't absenteeren van sijn beschreven plaatse, als strijdende directelijk tegens d'E: Comps Statuijten en ordonnantien daar over geëmaneert ——

Zijnde dit dan een soodanige saake die in een wel gestelde Repub„ „lijcque mag geleden nogh getollereert werden, maar andere dusdanige vagabonden tot een exempel en afschricke gestraft dient. ——

Soo concludeert den Eijssr in qualite als boven, nogtans onder submissie en verbeteringe van UE: agtbre, dat den„ gedaagde sal werden gecondemneert en ter plaatse gebragt, alwaar men gewoonlijk criminele sententien executeert, den scherpregter overgelevert zijnde, aen een paal vast gebonden, met roeden gegeesselt, daar naar voor drie jaeren inde kettinge geklonken, ten werden om aen d'Compe gemeene werken sonder loon off gagie t'arbeijden, verbeurende daar en boven drie maanden gagie ende met de costen ——

onder:

Onderstondt malcijn int Casteel Orangien desen 9e april
Ao: 1680: inde vergaderingh van Justitie overgelevert
door mij en was geteeckt = Joost Gijsbertsen
anno

Ampliatie op den Eijsch ten laste
van den gevangen Jan Bartelsz: van
Lubstadt jongh matroos den 9e
April jonghst leeden in desen E=
aghtbaare vergaederinge over
gegeven

E=Aghtbaare Heeren

Aangesien de saecke criminel tusschen den Eijsch=r van
s'heeren wegen, en voorseide gevangene Jongh matroos Lib
pendent en ongedecideert is gebleven, vermits bij den Eijsch=
als doen vergeten was, aen te haelen en beweeren, dat door den
gevangen gepleegde feijten, niet van slechte offensien, maer
affgeleijde en onbetamelijcke wille der officieren, geweest te sijn, so
sijn de geluijgen, om 't geheel volkomen klijker te doen blijken, bij sulcke
„rogatorie nader g'examineert alwaer in 't vijffde articul w
uijtdruckelijck verclaert wordt, 't gestoolene iets van aff
„leijden wilde /: dat door 't Commandeeren op 't affkundigen der [illegible]
gebrooken wardt :) de welcke, als onder lit: C: nader sal konnen
gesien werden, werschende

Soo:

Soo concludeert en persisteert den Eijss.r onder het agtbaer correctie den wijse oordeel, bij de conclusie bevoorens ten laste van den gev: gedaan en genomen, hebbende verwoorbit (?) mits desen regt tot (?) doende de.a

Onderstondt malcijn (?) Int Casteel Orangie desen 23.e Maij inde vergaddering van Justitie ovre gelevert door mij, en was geteekent Andries Oloff.z

Eijsch en conclusie gedaan en genomen door Andries Oloff.z nol: officij soo hij procedeert, Eijss.r

Contra

Cornelis Rijk van antwerpen sold.t in dienst der E. Comp.e en desen casteele beschreven (?) als gans schuld (?) gevangen en ged.e

E. Agtbaare Heeren

Tot breeder deductie en verificatie van des Eijss.s toorts (?) in den dil (?) dubel, dat den gevangen P.[illegible] April jonghst affgeweeken, sigh met nogh eenige andere sijnde eenmaels (?) ingenomen [illegible] bragt, den toeijsed (?) van den paglder (?) der stedes draentie (?) Cornelis

Pieters:

Pieters, heeft laeten vinden, genegen tot de Aracq drink-
schoon geen penningen hebbende, om 't selve behoorlijk te betal-
„alen, waeromme sigh dan ook als te sluijks uijt 't huijs voor-
gedragen heeft te begeven; maer wierdt daerinne door den der-
lijffeijgenen van gem.te pachter voorgekomen, hem gevangen
betaelinge voorden genoemden dranke af vorderende. Ende
tot tweede a driemaelen gestoordt sijnde, en den gevangen geen kra-
siende ontvlugt te ontkomen, heeft sijn sijdt geweer gesijde
lijffeijgen in onderpandt off versekeringe willen laeten, 't welk
alwaere niet en hadt konnen tot genoughsame versekeringe
verstrecken, off wel light dat den lijffeijgen desselfs sijdt
geweer niet en hadt derven beslag aen te nemen: hadt den
gevangen als in duvels woede en toorn bladeren den mes uijt sijn
broeksacke getrocken, en gem.te lijffeijgen daer mede eenen steek
boord van boven de Tepel, een lamelijcke, en niet min gevaer-
„lijke wonde toegebragt, sulx mogelijke indien 't mes tot de
uijt woeden van sijne gevangenes voornemen bequaem genoegh
en geen stompe hadt geweest, hij waerschijnlijke met den
steeke, den doodslagh begaen soude gehadt hebben, gelijke in
achte uijt desen tweederveles gepasseerde stucken (: sijnde
een beedigde Attestatie, des opperchirurgijns verklaringe
aengaende de quetsuere, ende 's gev.ns vrijwillige confessie:)
onder Lit: A: B: en C: nader sullen konnen
sien.

Dat de doodslagen soo wel metter wille als metter daet
selffs geschieden, sal bij damh: Cap.t 91: en meer andere
regtsgeleerden omstandelijken konnen gesien werden, ende dien
volgens wordt de wille tegelijke met de daet gepunieert

Sijnde:

sijnde den gevangene ook, volgens de wel gemeneerde placaten
en krijghs ordonnantien, aen den lijve strafbaer, vermits sigh
niet ontsien nogh te gestoudeert en heeft, gelijke de soudt en alle
vroome soldaten in sonderheijt toekomt, deselffs sijdtgeweer
voor een sopie araq te willen vervreemden, ofte verpanden, en
sigh aldus onwaerbaer, en onwaerdigh temaecken, van den soldatennaem
te werden ——

hebbende behalven (quelsen) nogh openbaere geweldt bedreeven,
met den paghter off dwingen, ten aensien deselffs oppositie, waer de
de betaelinge gevordert wierdt ——

alwelcke dan sijnde saecken van seer quaeden naer volgen, der-
halven niet geleeden maer naer behooren gestraft dient ——

Soo Concludeert den Eijscher in qualiteijt
als voren, nogtans onder correctie en arbitrage
van uE: Agtb:e wijse oordeel dat den gevangen
sal werden gecondemneert, en gebragt ter
plaetse alwaer men gewoonlijk crimmele
sententien executeert, om den scherpen
regter overgelevert, aen den paal gestelt,
met een mes door deselffs regterhandt
daer aen genagelt, en aldus soo lange blijven
staen, tot hij selven uijt trecke: voorts binnen
kettingh voor een geheel jaer geklonken, om
aen 's Comp:s gemeene werken te arbeijden
daer en boven te verbeuren drie maenden gagie
pro fisco cum expensis ——

Onderstondt malijn Int Casteel Orangie desen 23e
maij in vergaderinge van Justitie g'Exhibeert door
mij en was geteekent Hendrick Oloffsz: ——

Tusschen Conclusie gedaen en genomen
voor Andries Oloffsz: nom: officij so
hij procedeert

Eysscher

Contra

Hendrik Barentsz:, Andries
mangelis, Pieter staal, stuurlu
den, Jan de Swolff hoogh bootsman
Robbert Feert stierman, Pieter
Schellinghuys Chirurgyn, Jan van
Cruyssen Zergt: Jacob Vermeulen
quartiermeester, Claes Jansz:
malthijs Pietersz:, Jan Boris, Will
oensz:, Robbert Hendriksz:, matroo
Jan Mulder Corpl:, Domingo Pa
gas, Jongest op 't Jaght de [illegible]
ment tegenwoordigh
gedaagdens

Ed: Aghtbaare Heeren

Den Eysscher besluyt uyt de waerheyt des Saeks. dat de gedaagdens den 13e
staande [illegible] op 't Jaght de Compagnie [illegible]
volbrengen, geordonneert, en gehouden zijn naer de Bogt van [illegible]
en van daer [illegible] Ladinge brandhout aende landt
[illegible], [illegible] den 16e daer aen en 17e wat nader aen [illegible]
Eylandje in voorsz: bogt, en [illegible] gelijden last was

[illegible]

Jambie gekomen, ende den 18e do: 's avonds omtrent agt uuren, door zeekere brandende vlot off vlotten, of te (soo de ged.den voor,, ,,geven) op haer aengevoerde vijantlijke branders, van daer gedreeven en op 't Eijlandt gebragt, tot groote schaede, schaade en onkosten vande E. Comp.e, gelijk breeder inde ged.en aen teijkeninge of te verklaringe Lit. A:, ende articulen 1:3: en 22: Inter,, rogatoria Lit B:, hier nevens geexhibeert, sal konnen gesien werden

Egter dient tot nadere deductie, dat d' ged.den als bij articulo 7: in voorsz.de Interrogatorium te sien is, selffs ontkennen eenige ondersoekinge te hebben konnen nadoen, van geene der als doen, op 't Eijlandt is komen aendrijven, sijnde mogelijk een partheij stukken van boomen off bamboesen d' revier uijt en bij den gedreeven geweest, vermits in haere aenteijkeninge aengetoont wordt, d' inwoon,, ,,ders dien dagh binnen d' paelen veel gearbeijdt hebben; te meer alsoo in 't selve articule verklaert wordt, dat 't op haer aengedreevene hout lagh en gelijk het water sigh heeft verloopt, ende des anderen daghs off kort naer dat de touwen gekapt waeren, niet meer en was gesien off vernomen geworden, daer 't nogtans voor heel,, groot opgegeven is: 't welk immers haere verklaringe geheel ongeloofflijk maekt, vandat se eenige brandt vlotten gesien off ver,, ,,nomen hebben, schoon van ja: soo is geheel onaennemelijk dat deselve op dusdanige wijse toegestelt hebbe, haere eenige schaede had ,,den konnen toebrengen, behalven datter genoegh sand in de de waeren, sonder 't kappen der touwen, om die van boordt te weeren aengesien 't Jaght voorsz.de bemandt was met 90: zielen bemann: was, daer onder 26: militairen, hoe dien blijkt uijt 't antwoord op 't 4e articule der voorsz.de vraghpointen, hiernaest, behalven

Hendrik:

hendrik Barentsz, die de 'toppergeschagt voerde Maetijs Pietersz,
Claes Jansz, en Willem Censz, eenige vrinnen daer omtrent geh-
ebben hebben, 't geleen ontmaedt geweest is, als blijcken van den
Landt, off de viere vlugte, welke met de macht verdwenen is
uijt d'antwoordt op 13e vragh point komt te blijken, hoe
waer Schrijvers het in haere aenteijkeningen verziert en bijgeslaagt
is van twee a drie prauwen/ naer met de canonen musquetterie
op geattacqueert was: van de vermelde vlot off vlotten naer de
Zuijdt wal waeren zijn off stierven, als wesende 't selve door nie-
mandt anders dan hendrik Barentsz, Pieter Stael, en
Maetijs Pietersz, gesien geweest, behalven dat den Eersten laetst-
noemen genough saem weder gesproken zijn, en den derden vrij kapi-
teijns int verklaeren van selve bevonden, over allen twaelven
gantsch verwerpelijk en aensien 'tminste getuijgt off geraed, van
Schipper off het scheppen niet gehoort, daer de selve
noghtans soo nae bij 't Schip moesten geweest zijn als d'vlotten,
dat omtrent drie Schotjes langht was, vide: articul: 15: en
17e der gesijde interrogatoria, temeer de wijle sulcx door geen
Sterven weet en is belette geworden, en wat vlugten met de
prauwen soo stil niet en souden hebben konnen in sijn werk gaen
off men moeste welijcks van gehoort hebben geraedt, indien het
wat aen waere geweest. ——

Noch en aenmerkelijker is het te seggen van den gedeut in haere
aenteijkeningen aengehaelt, dat de haer toegestaen, dat de
vlot off vlotten van weder zijden der bocht voort gewroeken wierden
en sij het met vaderlijcken geschreidt sij, waer van
geleene verhoren zijn geleken hier voren is gesegt. ——

Sub Cinderend[illegible]

Sustineerende nu hier nevens dese gedaene aenteijckeninge offte ver-
klaringe, soodanigh als die door Hendrick Barentsz: opgestelt is,
genoughsaem wederleijdt en vernietight te hebben, voor soo veel
deselve de gedaene indinge dicte tot voordeel souden kunnen strecken,
sullende daer tegens gesustineert en aengewesen, dat de Capiteijn der
Lauwen en het vlughten voor gesijde vermelde brandtvlotten, maer
uijt enckel bloo- en lafhertigheijt: geschiedt zijn, aengesien de
gewoonlijcke middelen niet en sijn bij der handt genomen, om die
off te weeren, gelijck voorgenomen was, waer van de schuldt
Hendrick Barentsz:, de schaede geleijdt wordt, waer van oock alle
d' andere principaele officieren als Andries Mangelis, Pieter
Stael, Jan vander Bruijsen, en Jan de Wolff, niet en sijn te verexcu-
seren, want een ijgelijck is gehouden voor sijn officie en ondervindt
te verantwoorden, niettegenstaende het opperschap aen Hendrick
Barentsz: eenelijck voor desen toegelecht geweest alle van
meerder qualiteijt, uijtgesondert nogh dat soo wel schiereluijden
als soldaeten voor de verantwoordinge van het schip en goederen sullen
moeten staen, en aensprekelijck blijven, die volgens dan oock d'sorge
dien aengaende aenbevolen. Soo dat sijnde Hendrick Barentsz: eenige
mislagen begaen voornamentlijck in sulcken geval, het wel haer
sijn kennen voorgekomen geraedt hebben, in derselver plight
volbraght, en soo der Comp:ie schip en goederen door het verlies van
anckers en lauwen in meerder pericul als door die vermelde vlotten
gebraght sij, mits deselve door schuijt en boot als andersints
haeren trouw affwijsen, indien hun als mannelijcke moedt niet en
hadt gemanqueert, en andersints haeren eedt en plight, vol-
gens den articulbrieff, van lijff noch leven te ontsien, hadden
betraght, als wanneer de beschuldinge die hier door ontdeckt is
in woorden is ter oorsaeckt, waeren voorgekomen geweest

verders:

Voorders sijn d'voordere gedaegdens te beschuldigen wegens lemandts li-
vaerdigheijt in het geloven van voorseijde verclaringe ofte o
bijbrengingen, en dien volgens als valsche getuijgen aen te spreke
en straffbaer, Criminelijke off Civilijk, nae de Eijgene
ofte hoedanigheijt van 't feijt vanto: Capp: 123: inst
imper: ad lig: Corn: de Fals:, behalven nogh dat men hier
genoegsaem besluijten en presumeeren kan, dat se in 't aen
saeken haer alsoo getreden en gewillight tot hetgeen souden kon
laeten vinden, schoon het deselve bedroeff en nadeel streck
gelijckmen sulx nogh onlanghs van voorsz. [illegible]
slag is komen te veren.

Alt welke dan sijnde de saeke 't gemeene beste ten hooghst
schaedelijke, dan haer geen sulx geleden maer andere t
exempel gestraft dient

Soo Concludeert den Eijsscher in qualit[eijt]
als vooren nogh eens onder [illegible] be-
beteringh van u E. agtb: wijser oordeel,
den gedaegde Hendrick Barentsz als alreede bekent gedaen
sal worden gecondemneert en verklaert onw[aer]-
digh d'E: Comp: oijt in eenigh qualiteijt of
aensien te dienen, [illegible] andere [illegible]
staat, en Jan d'wolff voor 6: m: van onse [illegible]
gagie gesuspendeert, boven dien beneevens Hend[rick]
Barentsz, gehouden in de vergoedinge van schaeden en
lijs van [illegible] den lande, tot taxatie, en [illegible]
van u E: agtb:, ende d' voordere gedaegdens met [illegible]
slagen gestrafft sijnde ijder 2: maenden gagie [illegible]
fisco te verbeuren, cum expensis pro rat[a]

Onderstondt [illegible] In't Casteel Orangie den [illegible]
Maij 1680: inde vergaderinge van Justitie overgelevert door
mij den [illegible] geteekent Andries Oloffsz.

Eijsch:

10 43

Eijsche Conclusie gedaen en genomen bij offte van wegen Andries Olofsz. [illegible] ex officio soo hij procedeert Eijsscher

Contra

Willem Eijbertszen van ..... quartiermr. in dienst der E. Compe. jongst bescheijden op 't Jagt de Coningh Amsterdam, alhier 's heeren gevangen en gedetde.

E. Aghtbaare Heeren.

Tot beeter bediening van des gevangens misdaet en om de hier onder te nemende Conclusie te funderen, soo seght den Eijsscher ende verhaelt in substantie

Dat den gevangen sigh niet ontsien, geschaadt nogtans gevreest en heeft in 't laatste der verleeden maendt Augusto de broeksake van den Constabel Jurgen Jeuriensz., doenmaels mede op voorsz. Jagt bescheijden, en mede aen 't strandt opgeslagen ende [illegible] geslagen hebben off te snijden, en tegelijkertijd 't geldt daer in ter somma van ontrent sestien Rijxdrs., wegh te dragen naer de gemelde kroegh, al waer 't selve verloopt, verdroncken ende verspeelt heeft, volgens des gevangens eijgene Confessie lit. A: tot meer van 6: rijxdrs. toe, 't geene ook al sonde sijn datter door hem in casu gemelde sake was gevonden, daer nogtans het tegendeel in de verklaringe lit. B: verklaardt wordt, dat gemte Constabel des naermiddaghs bevoorens, tot twee maelen van den timmerman van gemelde Jagt, ontfangen 6: Rijxdrs. [illegible] [illegible], betaelden 't geen hem te voren bij hem [illegible] gehaedt te hebben, soodat

het eens.

het eene d'andere gevolght, en door gauwdieven practijquen in
handen vande gevangen gemaeckt is. welke sort van misdaden nu
onder alle volkeren gemeenlijk gevonden wordt, niet tegenstaende
dat tegens deeze strenge wetten en placaeten gemaeckt, en op swaere
straffe seer hooghlijk verboden sijn, Ja: Zulx dat de simpele
dieverie, volgens de keijserlijke statuijten, beneden de vijff gulden
waerde, sonder beklimminge van huijsen ofte op breekinge ge-
-schiedt, met geesselinge en Eeuwige bannissement werden
gecorrigeert, soo wanneer de dieff onmagtigh is 't gestolene te
restitueeren, en op de daet aengegrepen woordt, doch werden de
door de regters. Altoos reguard genomen op de qualiteijt van
Persoon en gelegentheijt der saeke, in sonderheijt wanneer soodanige
dieverie, sonder met eenige andere delict gemengeert en van dien
gelijcke meer gedaen te hebben onbefaemt, gepleeght zij, waerom
men hedt dan ook de simpele en slegte dieverie genoemt werdt, wan-
neer ook gestraft werden, sommige met geesselinge, andere met
geldt boeten, en drie a vier voudige vergoedinge, gelijk bij damh:
Capt 112: num: 9:5:6 en 24: te sien is, desgelijcx ook Commentt
Anth: math: ad lib 47: digest: Tit 1: furtis maer volgens
Costuijmen der stede amsterdam, sijn voor de eerste triplo en
quadrupli galge afgeneemen ofte dergelijke geesselinge, brand-
-merken en bannissementen der delicten bevonden te behooren
Recueil van Rooseboom: Capt 13: van pun: der delicten —
Sijnde dit dan de saeke, tegens deeze gevangene light het meer-
maelen van te voren gepleeght zij geworden dertwalven Afhandele
den daenige hoe deneenders een gauwdieven tot de exempel
en voor beledt gestraft dient, &

Soo:

Soo Concludeert den Eijss.r In qualite

Soo hij procedeert als voorsz, dat den gevangen,
onderst: Corneelis van der Agtt: wijnbroeders(?)
sal werden gebragt ter plaetse alwaer men
gewoonlijk crimineele sententien executeert,
den scherprechter overgelevert, om aen een
paal vast gebonden, met roeden gegeesselt
te werden, vervolgens voor den jaare aen 's
Comp.s gemeene wercken ketting geklonken
zijnde, te arbeijden, verbeurende daer en boven
3: maenden gagie cum Expensis p.t=
fisco ——

Onderstondt Malcijen Int Casteel Orangie den 13.e Junij
A:o 1680, Inden vergaderinge van Justitie overgelevert door mij als was
geteekent Andries Oloffz Lmo

Eijsch en Conclusie gedaen en genomen
bij officie van wegen Andries
Oloffz: noe: off: soo hij procedeert
Eijss.r
Contra
Marten Swart te paerdt van
.... onderstierman in dienst
der E: Comp.e jegenwoor=
=digh:

,,dige Bescheyden op 't Caghight de Camer
Amsterdam ged[ateer]t

E. Aghtbaare Heeren

Den Eyss[er]t seght den d[e] waerschijnelijck is sulcx, dat den gen[oem]de den 26e
decembre des verleden jaers 't schip uyt puure eygen sinnigheyt wa
wijsheyt, en versuymenisse, op seeker wel bekent Riff, aen de Zuydz
der Bogt van Sdjargo (?) geleegen, versteyst en aldus tot groote sch
onses Belasters heeren, dat en wrak gebraght heeft, gelijck u
agtb[are] uyt de twee nevens overgegevene verklaringe onder lit
H: omstandelijcker sullen konnen bloogen, in sonderheyt hoe den ged[oemde]
door den Luytenant Cromhuysen, als door d' heer gouvern[eu]r en fisc
onderteeckent [illegible] Corcor (?) p[er] Galiot Fregal op te Spaniu[?]
gesonden, gewent Riff ontrent de twee bevoorens gewesen en gelast
naer de noordt hoek te wenden, maer den gen[oem]de mogelijck gedacht
hebbende met het Commando van voorn[oem]de Luytenant naer te
comen, in sijn ampt en ontvallen, naer den gemeenen Stuur
der Schepen verstandigen, verkort te sijn geworden, heeft over
sijn eygen hooft volgende, ende met den last te contrarieren, dit
ongeluck veroorsaeckt, 't geene bij andere sints ogenschijnelijck had
konnen voorgekomen hebben. derhalven in schade en verlies volgen
den Artickel brieff bij haere Hoogh: Moogh: wegens d' die ynlande
schepen van oorlogh, beraemt, gehouden, alwaer int 15: artic[ul] ges
,,tueert is, dat een ygelijck voor sijn officien en onder hindt sal
antwoorden, [illegible] [illegible] en stuerlieden voor 't geene haer
schepen aengaet [illegible], ende soo het gebleken dat door haere versu

Off[icieel] quat.

off quaetwilligheyt eenige schaede gevielde, off eenige goederen vermist off onnuttelijck verdaen wierden, sullen gehouden sijn t'selve te betaelen, ende te betaelen, tot taxatie vanden Raedt, gelijck d'reeden voorts t'selve mede brenght dat een yeder verantwoorden moet 't ampt daer voor hy aengenomen is, ende den Eedt van getrouwigheyt op gedaen heeft

Is 't sulcx geschiedt uyt onkunde en onervarentheyt soo moet den ged[aegde]n bekennen, ontrent sijn betaelde hebben ten quaden t'onrecht gehandelt te hebben, en dien volgende naer de gemeene Zeerechten en ordonnantien op 't stucke van Admiraelschappen beraemt, straffbaer, een onkundige stierman off Piloot eenigh ampt aenvaer„dende, t'geene hy niet en verstaet, en aldus 't schip in periculen bren„„ght, sal met geesselinge off anders naer gelegentheyt van saecken gestraft werden.

Wat schaede ende interest d'E. Comp[agni]e by verlies van desen bodem, in sonderheyt in dese tegenwoordige tijdt gelegentheyt, wel gehadt heeft, geeft den Eyss[che]r in m[ogen]de agtb[aere]r wijse oordeel en overlegh

Sustineerende den Eyss[che]r in teirmen des ged[aegde]s saecken en begaene misslagen, genoughs, voor veel des saecks verwijt, gedaen oordeel en den ged[aegde] voor den onnuttesten inhabilsten dienaer vande E. Comp[agni]e oock bewesen te sijn, uyt al t'welcke dan soo

Concludeert den Eyss[che]r in qualite als voren, nochtans onder correctie der ver„beteringe van u Ed[ele] agtb[aere] wijse oordeel, dat den ged[aegde] sal worden gecondemneert, „nedert van ampt en gagie gedeporteert,

Cost. gemeen:

1048

tot gemeen matroos gestelt met f 9: ter
maendt, verder gebonden de schade en verlies aen
d'E. Comp.e te vergoeden, tot torture alsmede
moderatie van den agtbaren, met verbeurte
van drie maenden sijnder verdiende
gelden, pro fisco ennemenser pdusib

Onderstondt malijn int Casteel orangie den 13e Juni
1680, in vergaderinge van Justitie overgegeven door mij den
geleerbent Andries Oloff Z

Gecollationeert accordeert
Malajo in 't Casteel Orangie
den 31e augustij a.o 1680

Quod attestor

[signature] gesw.e clerq

1680

[illegible] g: Ade[illegible]
[illegible] verlieb a[illegible]
[illegible] Cor[illegible] a lid[illegible]
[illegible] met ver bo[illegible]
[illegible] dedi[illegible] m[illegible]
[illegible] duseb —

[illegible] 13 8bre Jun[illegible]
[illegible] mij du War[illegible]

[illegible]redeert
[illegible]rangie
[illegible] —
[illegible]ltor
[illegible]d= Adrag[illegible]